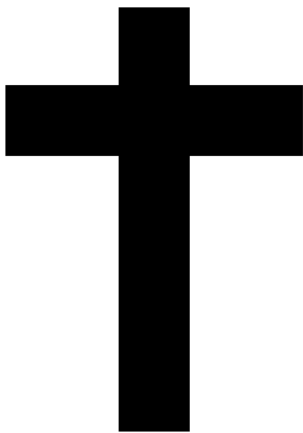

KARINΞEGE NŌMΞΞ
NIVONŌ

New Testament and Shorter Old Testament in Senoufo, Mamara

KARINĒĒGE NŌMĒE NIVONŌ
New Testament and Shorter Old Testament in Senoufo,
Mamara

copyright © 2014 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Mamara Sénoufo (Sénoufo, Mamara)

Translation by: Wycliffe Bible Translators

Contributor: Wycliffe Bible Translators, Inc.

© 2014-08-10, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2015-03-17

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 11 Nov 2022 from source files dated 29 Jan 2022
85728ed7-78f8-58e8-8967-0e976c0c2423

Contents

WURUTI	1
ZHONASI	6
MACOO	9
MARIKA	62
LUKA	94
YOHANA	148
KAPYEGEE	188
OROME SHĒEN	242
1 KORENTE SHĒEN	268
2 KORENTE SHĒEN	291
GALASI SHĒEN	306
EFESE SHĒEN	315
FILIFE SHĒEN	323
KOLOSE SHĒEN	330
1 TESALONIKI SHĒEN	336
2 TESAKONIKI SHĒEN	342
1 TIMOTE	346
2 TIMOTE	353
TITE	358
FILEMO	361
HEBURUU	363
YAKUBA	382
1 PYĒERI	389
2 PYĒERI	396
1 YOHANA	400
2 YOHANA	406
3 YOHANA	408
ZHUDE	410
KASHĒE	413

Wuruti ΣΕΜΕ wemu w'a Wuruti wo keree kee ge

Elimelēki ni wu kpuun li keree

¹ Canja jii lemu ni Yawutuu pu wo fanha ki bye kiirikoon pu kenε ni ge, xuugo ka ya pa jε fiige ki ni lee canja jii li ni. A Betilehemu shen nά wa di yiri ni wu shō ni wu jalaa shuun ni Zhude fiige ki ni, na she tateenge sha Mowabu fiige ki ni. ² Wee nά wu mege ki bye na Elimelēki, wu shō wu mege di jε na Nōmi, ja wa mege di jε na Makilōn, wusama mege di jε na Kilijōn. Efirata shi sheen pu bye pii na foro Zhude fiige ki ni Betilehemu ni. Ba p'a nō Mowabu fiige ki ni we, na diin wā.

³ A Nōmi poo Elimelēki wu ba xhu, na Nōmi ni jalaa shuun wu yaha wā. ⁴ A pee jalaa p'i ba Mowabu shi wu wo pushaa shuun wa lenε. Cee wa mege ki bye na Oripa, wa mege di jε na Wuruti. A p'i yēe ke shishiin pye wā. ⁵ Lee kadugo na a Makilōn ni Kilijōn wu be di ba xhu. Ayiwa, a Nōmi di boon wu poo we, ni wu jalaa shuun wu ni.

Wuruti ya taha Nōmi na na pa Betilehemu ni

⁶ Ayiwa, ba Nōmi ya pa logo na Tehenε Baa Kilε ya wu shi sheen pu tege, na nōlige kan pu mu na wu yaha Mowabu fiige ki ni we, a wu ni jalaa cēe p'i gbegele na p'i yiri wā, p'a gaanji wu to fiige ki ni. ⁷ Wee tuun wu ni, xuu wemu ni pu bi tiin ge, a wu yiri wee xuu wu ni. A jalaa cēe shuun wu be di daha wu na. A p'i koo lō na guri na gaanji Zhuda fiige ki ni.

⁸ Wee tuun wu ni a Nōmi di wu jalaa cēe shuun wu pye: «Yi shuun wu beeri pu kuri, wa beeri w'a se wu nu puga. Y'a saama pye ne na, piimu p'a xu ge, na saama pye pee be na. Tehenε Baa Kilε wu she jō yi be na mu lee jōgana li na! ⁹ Tehenε Baa Kilε wu she jajiņε kan yi beeri nigin nigin wu mu yi namaa gbaya ni!» A wu xhō na jōsōnrō fō kan pu mu. A p'i sipyaa le na suu. ¹⁰ A p'i Nōmi pye: «Ahayi! Wēe na daha ma na da gaanji fo ma shi sheen pu wo fiige ki ni.»

¹¹ A Nōmi di pu pye: «Na nagoo, yi kuri! Naha na y'a da binne da se ni na ni we? Jire n'a da ba gan sanha jalaa piitiilee mu pee pu ta jeri yi namaa laa?

¹² Yi kuri y'a se na nagoo! Y'a se! Ne le toro gbajiire tāan. Ali nά jehε da ba bye ne mu nijaa ye pyaa, na jo ne dā li na jo ne na ba funanāa kii se, ¹³ ta yee bi da zhe shege na gbaya ni, yi na yere fo pee ba le, p'i na yi lenε pye pu cēe ge? Ahayi, na nagoo! Kanhama pemu pu wa ne na ge, p'a soro fo xuuni na toro yee wo pu tāan, bani Tehenε Baa Kilε ya wu kenε ki fanha digi ne na. ¹⁴ A p'i sipyaa kii su sanha. Lee kadugo na a Oripa di jōsōnrō fō kan wu yashō wu mu, na gari, ga a Wuruti di daha yaha wu feni. ¹⁵ A Nōmi di ba Wuruti pye: «Ma cuun wu wii w'a kari wu puga sheen ni wu peņε yajmuyō yi yiri. Ma be wu kuri m'a se wu feni.»

¹⁶ Ga a Wuruti di jo: «Ma ganha bu na kōri, fo di laha ma na di guri ma feni we! Bani xuu xuu ni m'a gaanji ge, wā ne be w'a da se. Xuu xuu ni m'a da diin ge, wā ne be w'a da diin. Piimu pu jε ma wo shi sheen pu ge, pee na bye ne be wo shi sheen. Wemu wu jε ma wo Kilε wu ge, wee na bye ne be wo Kilε we. ¹⁷ Xuu beeri ni m'a she xhu ge, wā ne be w'a da xhuu, p'i na le wā. Kaa latii bu ne waa laha mu na xu kadugo na, Tehenε Baa Kilε wu kanhama nigbō shan

na juna ni!» ¹⁸ Ba Nomi ya Wuruti ta w'a nora yaha wu na lee nora gana li na we, wu ya yaaga jo nige we.

¹⁹ Wee tuun wu ni a p'i gari mu shiizhan fo na she no Betilehemu ni. Ba p'a no je wa we, a lee di kulo li shen pu beeri fo. A ce'e p'i ganha na yu: «Nomi w'a sii tii pye we ya?» ²⁰ A Nomi di pu jo sho na: «Yi ganha ba na pyi nige Nomi we (Nomi kori je fereme fo), ga y'a na pyi Mara (lee kori je kanhama fo), bani Se Beeri Fo ya kanhama shan ne juna ni. ²¹ Tuun wemu ni ne foro naha na gaanji ge, ne bye yara fo, ga a Tehene Baa Kile di she ne kewaya wo kuruna na pa leje. Naha na yi na pyi sanha Nomi na Tehene Baa Kile yaha w'a nmahana jeri ne feni we? Se Beeri Fo w'a boongo shan ne juna ni.»

²² Ayiwa, mu Nomi ni wu ja sho Mowabu shi shen Wuruti w'a kuri pa mu lee pagana li na na yiri Mowabu fiige ki ni. Orije* shinma wu wo yaloro ti loduun ni p'a no Betilehemu ni.

2

Wuruti ya kari di zhe shinma fugi Bowazi wo tegeri ni

¹ Nomi poo wu puga shen wa bye wa. Na baraga wo wu bye wii, na je yara fo na foro Elimeleki wo kpuun li na. Wee mege ki bye na Bowazi.

² Cana ka a Mowabu shi shen Wuruti wu ba Nomi pye: «Na yaha di she kerere yi ni, wa bu she juna jaari na na, di da shinma furi weefo feni. A Nomi di wu pye: «Ta se na poro!» ³ Wee tuun wu ni a wu gari tegeri ka ni, na she ganha na shinma wu furi faapyii pii feni. Li kapudanga a kee tegeri k'i she da Bowazi wogo, Elimeleki wo kpuun shen wa.

⁴ Ayiwa, a Bowazi di ba yiri Betilehemu ni na no, na faapyii pu pye: «Yi faabye! Tehene Baa Kile wu pye ni yi ni!» A p'i wu jo sho na: «Uun faabye! Tehene Baa Kile wu duba ma mu!» ⁵ Lee kadugo na a Bowazi di faapyii pu jahagbaa fo wu yiri na wu pye: «Le cebilere le di je jogo we?» ⁶ A faapyii pu jahagbaa fo wu wu jo sho na: «Mowabu shi shen ce'e wemu w'a taha Nomi na na pa na yiri Mowabu fiige ki ni ge, wee wu wa. ⁷ W'a ne jeri na ne wu wu yaha wu da furi shinmakoon pu kadugo yiri kalapohoo ki te ni. Fo jisoo ki na w'a pa. Wu di pa ge, wu sanha nmoo we, fo nime ye w'a she nmoo jeri.»

⁸ A Bowazi di Wuruti pye: «Na poro, niwegee shan! Ma ganha bu she shinma fugi nige tegeri katii ni we! Ma ganha bu laraga kon nahame na we! M'a gori naha ni na wo kapyebyehaa pu ni! ⁹ Ta pu wii, pu ba xuu wemu koon, ma da furi wa pu feni! Ne yi jo na kapyebyii pu mu jo wa ganha bu no ma na we. Waga ba ma ta, m'a fulo kuzhoo yi na, m'a gba kapyebyii pu wo lokogo ki ni!» ¹⁰ Wee tuun wu ni a Wuruti di nuguro sin Bowazi fee ni, na wu pye: «A ne bye dii na fereme ta ma jaha taan, fo mu ya juna jaari ne na we, ne wemu wu je nabun ge?» ¹¹ A Bowazi di jo: «Mu ya lemu beeri pye ma yasho wu mu ma poo wu nixhugo na ge, ni mu ya laha ma to we ni ma nu wu taan, na yiri laha ma fiige ki be ni, na ba shi watii wo fiige ni, kee kemu ki je mu bi sanha kee ce-e ge, p'a yee beeri jaha jo ne mu. ¹² Lemu m'a pye ge, Tehene Baa Kile wu ma saraa lee na! Tehene Baa Kile wu saraa jafana wo kan ma mu, Izirayeli wo Kile we, wee wemu wo kapa ja noho ni m'a pa lara ge.

¹³ A Wuruti di wu pye: «Di fereme ta ma jaha taan na kafa! M'a ma kapyebyehoo wu luu jine, na kafilasaama jo ni wu ni, na ta mu kapyebyehaa

* **1:22** Orije je shinma ba alikama je we. Ga wu pereme d'a taan. W'a foro maa feni na toro kalaga taan.

pu d'a pɔɔɔ bɛ nɛ na.» ¹⁴ Ba liduun w'a pa na wɛ, a Bowazi di wu pye: «Fulo, ma da li, m'a ma buuri wu niɲɛ shiga ki ni ma li!» Wee tuun wu ni a Wuruti di diin shinmakɔɔn pu kabanugo. A Bowazi di shinmapya nigaaga ka kan wu mu. A Wuruti di li fo na din, na kisaɲa kɛmɛ yaha. ¹⁵ Ba w'a pa guri shinma wu ɲɔ kɔn na furi wɛ, a Bowazi di wu kapyebyii pu pye: «Yi wu yaha wu da furi shinmapɔhɔɔ ki bɛ tɛ ni, wa ganha bu yaaga jo ni wu ni wɛ! ¹⁶ Y'a shinma kaya ya bɛ shaan ɲiɲɛ na kɔnhɔ wu da yee bɛ luu! Yi ganha ba wu zɔ yu wɛ!

¹⁷ A Wuruti di shinma wu fugi Bowazi wo tɛgɛ ki ni fo na shɛ caɲa ki xɔ. Wemu w'a fugi ta ge, a wu wee sa. A wee di bɛ ni kiloo kɛlɛɛ taanri (30) shishiin ni. ¹⁸ A wu ba ni wee shinma wu ni puga, na ba wu shɛ wu yashɔ wu na. A Wuruti di wu caɲa yalige kisaɲa bɛ yeege, na ki kan Nɔmi mu. ¹⁹ A Nɔmi di wu yege na: «ɔɔgɔ wo tɛgɛ ni ma d'a we shinma wɛ bɛeri fugi ɲiɲaa wɛ? Tɛgɛ keke ni ma di bye wɛ? Sipyaa wemu w'a ɲuɲɔ ɲaari ma na ge, Tɛhɛnɛ Baa Kile wu duba weefɔɔ mu!»

Ayiwa, Wuruti ya labye wu pye na caɲa ki xɔ n'a wemu kɛrɛyɛ ni ge, a wu yi bɛeri ɲaha jo wu yashɔ wu mu, na wu pye na wee n'a wu mɛgɛ ki bye na Bowazi. ²⁰ A Nɔmi di wu ja shɔ wu pye: «Tɛhɛnɛ Baa Kile wu duba wee n'a wu mu! Bani w'a wu saama pu pyi wɛɛ na ma na jo ba w'a pu pyi xuu pu bɛ na wɛ.» A wu jo sanha na: «Wɛɛ cebooloo piimu p'a yaa na kasegɛ yaha wɛɛ na, na wɛɛ ɲuɲɔ wolo ge, wee wa wu ɲɛ Bowazi.»

²¹ Ayiwa, a Mowabu shi shɛn Wuruti wu jo sanha: «W'a nɛ pye sanha bɛ na: «Ta furi na wo shinma wu kɔnɛɛ pu feni fo pu ba shɛ shinma wu bɛeri kɔn xɔ.» ²² A Nɔmi di Wuruti pye: «Lee kunni ya ɲɔ na poro, ta se m'a ma wo labye wu pyi ni wee wo kapyebyezhaa pu ni. Lee funɲɔ ni ma wa da zhe nige watii wo tɛgɛ ni, di zhe kanhama pa nɔ mayɛ na wɛ.»

²³ Wee tuun wu ni a Wuruti di ganha na se na shinma wu furi ni Bowazi wo kapyebyezhaa pu ni fo na shɛ ɔrije ni alikama yalɔɔɔ ti pye t'a xɔ. A wu gori yaha w'a wu yashɔ wu taan.

3

Wuruti ya kaa lemu ɲɛeri Bowazi mu ge

¹ Caɲa ka Wuruti yashɔ Nɔmi ya pa wu pye: «Na poro, n'a da xuu wa sha ma mu kɔnhɔ m'a fɛrɛmɛ ta. ² Bowazi wemu wo kapyebyezhaa ni m'a bi labye wu pinne na byi ge, wɛɛ ceboro wu ɲɛ wii. Wee w'a wu wo shinma shuu fuu ɲiɲaa piige. ³ Wee tuun wu ni yiri m'a wuu, m'a nudanga sinne pa tire, m'a ma fazaaya yi le, m'a shɛ shuu li na. Ga ma ganha bu mayɛ shɛ wu na na wu ta wu sanha li na gba wɛ. ⁴ Wu ba sinne tuun wemu ni, m'a wu tasinnɛgɛ ki keme sɛeri xuuni, m'a fulo wu na, m'a wu fatɔɲɔ ki laha wu tɔɔyɔ yi na, m'a sinne wu tɔɔyɔ yi ni. M'a yaa na lemu pye lee kadugo na ge, wuyɛ pyaa na yee saya ɲaha jo ma mu.»

⁵ A Wuruti di wu ɲɔ shɔ na: «Keree kiimu bɛeri m'a jo na mu ge, n'a da zhe ki bɛeri pye.» ⁶ A Wuruti di gari shuu li na, wu yashɔ w'a keree kiimu bɛeri jo wu mu ge, a wu shɛ kee bɛeri pye.

⁷ A Bowazi di ba li, na gba a wu funɲɔ di sii taan xuuni, a wu gari na shɛ sinne wu ɔrije shinmapya wu taan. A Wuruti di beele fulo wu na, na fatɔɲɔ ki laha wu tɔɔyɔ yi na, na sinne wu tɔɔyɔ yi ni. ⁸ Ba ɲiɲɛ k'a pa ɲi wɛ, a Bowazi di ba gburogi yiri, na joɲɔ wii wu tɔɔyɔ ni wɛ, na cee wa nizinnɛgɛ ta w'a. ⁹ A wu

jo: «Jɔgɔ wi wɛ?» A cee wu jo: «Nɛ Wuruti wi, ma kapyeyezhɔ we! Ma fatɔŋɔ ki tɔ na na, bani wɛɛ ceboro wemu w'a yaa na wɛɛ ɲuŋɔ wolo ge, wee mu ɲɛ.

¹⁰ A Bowazi di wu pye: «Wuruti, Tɛhɛnɛ Baa Kilɛ wu duba ma mu! Le m'a pye mɛ nime ge, lee ya li shɛɛ na m'a pye ɲomɛɛ fɔɔ ma yashɔ wu shizhaa na na ye taashiine li bɛ na. Bani mu bi da zii daha lɛvɛɛ p'a nɔhɔ ni, pu kabyaa fɛɛ, kelee pu la baa fɛɛ. ¹¹ Ayiwa nime, ma ganha bu fya wɛ na poro. Ma bu kaa bɛɛri jo na mu, lee n'a da bye ma mu. Bani pu bɛɛri ya li cɛ na mu ya pye cee wemu ya tii ge. ¹² Can wu ɲɛ wii, nɛ kunni ɲɛ yee ceboro, wemu ya yaa na mu ɲuŋɔ wolo ge, ga yee ceboro wa ɲɛ wà, ɲuwuuro t'a wee tɛɛɲɛ na ye nɛ na. ¹³ Shɔn naha! Di ba shɛ wee ná wu pɛɛgi ɲiga ɲisɔɔgɔ na, wu bu da wu na da zɔɔ wu ma ɲuŋɔ wolo. Wu bu shɛ sɔɔ, wu na li pye. Wu bu shɛ li she, n'a da ɲomɛɛ lɔ ma mu, jo nɛ na ma ɲuŋɔ wolo Tɛhɛnɛ Baa Kilɛ ɲii wo wu mɛgɛ na. Sinne naha fo ɲiga ba shɛ mugil!

¹⁴ Wee tuun wu ni a Wuruti di sinne Bowazi tɔɔyɔ yi ni fo na shɛ kpɛɛnge pye ki na woni. A wu ba sɔɔ yiri na kpɛɛnge ki ta ki sanha nɔ wa wu wa cɛ wɛ. Bani Bowazi bi wu pye na wu ganha bu sipya wa shishiin yaha wu li cɛ na cee wa w'a pa shuu li na wɛ. ¹⁵ Ba w'a yiri na giin da gaanj wɛ, a Bowazi di wu pye: «Pa ni ma fadegbɔhɔ ki ni! M'a ki co xuuni!» A wu ki co xuuni, a Bowazi di ɔrije shinma kiloo kɛ ni kaguro shishiin le ki ni, na wu tugo ki taan, na ganha na gaanj kanha ki ni.

¹⁶ Ba Wuruti ya shɛ nɔ wu yashɔ wu na wɛ, a wee di wu yege na: «Dii yi d'a shɛ da wɛ porofɔɔ we?» Lemu bɛɛri Bowazi ya pye wu mu ge, a wu lee bɛɛri paari wu yashɔ wu mu. ¹⁷ A wu wu yashɔ wu pye sanha: «Wee w'a we ɔrije shinma kiloo kɛ ni kaguro we kan nɛ mu, bani w'a bi jo na nɛ kewaye wo ya yaa na kuri pa jé mu fɛni wɛ. ¹⁸ Wee tuun wu ni a Nɔmi di wu pye: «Porofɔɔ we, tiin naha fo kii keree kii ba shɔɔnri shɔɔnrigana lemu na, bani wu ya kii keree kii shɔɔnri ɲijaa wɛ, wu naha da ga ɲiɲɛ wɛ.

4

Bowazi ya Wuruti leɲɛ

¹ A Bowazi di gari kulo li tajege ki ɲɔ na, xuu wemu ni p'a ma keree ki shɔɔnri ge, a wu shɛ diin wà. Bowazi bi ná wemu kaa jo Wuruti mu na ɲuwuuro t'a wee tɛɛɲɛ xuuni ge, a wee di ba nɔ na doroo. A Bowazi di wu pye: «Ee! Shen wefɔɔ, gbara naha, m'a diin!» A ná wu fulo, na diin. ² Wee tuun wu ni a Bowazi di kulo li nɔhɔlɛ kɛ wa ɲaha bulo, na pee pye na pu be pu pa diin. A pu bɛ di ba diin.

³ Ayiwa, ɲuwuuro t'a ná wemu tɛɛɲɛ xuuni ge, a wu wee pye: «Nɔmi kunni ya yiri Mowabu fiige ki ni na pa, m'a lee cɛ. W'a li shɛ na wee da wu ceboroná Elimeleki wo tɛgɛ ki pɛɛ. ⁴ Nɛ jo di yi jo ma mu, jo ma ki shɔ kulo li nɔhɔlɛ pee, ni sipyii pusamaa bɛɛri ɲii na piimu bɛɛri pu wa naha ge. Ma bu da ma na da wu ɲuŋɔ wolo, m'a wu ɲuŋɔ wolo! Ma shiin bu da m'a da wu ɲuŋɔ wolo wɛ, m'a yee bɛ jo na ɲii na. Bani ɲuwuuro ti bu laha mu na, nɛ na t'a da nɔ.» A ná wu jo: «Uun, nɛ na wu ɲuŋɔ wolo.» ⁵ A Bowazi di jo sanha: «Ayiwa, ma bu tɛgɛ ki shɔ Nɔmi mu, wee tuun wu ni m'a yaa ma Mowabu shi shɛn Wuruti bɛ ɲuŋɔ wolo, kɔnhɔ shi di ba da wu poo wu nixhugo ki mu, wemu na ba bye wu cɛn wu lɔvɔɔ ge.» ⁶ A ná wu jo: «Wee tuun wu ni, ni li ɲɛ mu, n'a da já wu ɲuŋɔ wolo nige wɛ, bani nɛ bu lee pye, n'a da jaagi shan nayɛ pyaa wo cɛn wu na. Wu ɲuŋɔ wolo mayɛ mu, lee bɛ wɛ n'a da já wɛ. ⁷ (Taashiine ni Izirayeli ni, wa bu wa kenɛ yaaga shɔ kelee na ma ɲuwuuro faa; kalɛɛ lemu li bi lee fiinne ge,

lee li wa me: Wa wu da wu wo tanhanja wolo, na ki kan wa mu. Lee ma li she na lemu jo pu shuun wu beeri ya wo ge, na p'a be li junjo ni.) ⁸ Ná wemu na juwuro ti bi no ge, a wee di Bowazi pye: «Wu junjo wolo!» A wu wu tanhanja wolo na kan wu mu.

⁹ Ayiwa, sipyii piimu pu bye wa na fara nohole pu na ge, a Bowazi di pu beeri pye: «Yee pu wa li seere ni naa na jo yaaga yaaga k'a bye Elimelaki mu ge, ni yaaga yaaga k'a pye Kilijon ni Makilon mu ge, ne yee beeri sho Nomi mu.

¹⁰ Lee funjo ni n'a da Mowabu shi shen Wuruti lo na pye na sho, Makilon ya xu na cee wemu yaha ge, konho shi di ba da wu nixhugo ki mu, na fara lee na, konho wu mege ki ganha bu biin fefee wu cebooloo pu ninje ni wu to kulo li ni we. Yee pu wa lee wo seere ni naa.»

¹¹ Ayiwa, nohole pu fara sipyii pusamaa beeri na piimu beeri pu bye kulo li tajege ki jo na ge, a pu beeri di jo: «Uun, we wa li seere. Cee we w'a jin ma puga ki ni ge, Tehene Baa Kile wu wu pye ba Arasheli ni Leya je we, pee piimu p'a Izirayeli nagoo pu beeri se ge. Kile wu fanha kan ma mu Efirata shi wu ni, wu mege nigboho da ma mu Betilehemu kulo li ni! ¹² Tehene Baa Kile wu nagoo nipheeme da ma mu le cebilere le na, ma kpuun l'i bye Perenzi wuu li tuugo, Tamari ya Perenzi wemu se Zhuda mu ge.»

Nomi ya nabige ka ta

¹³ Ayiwa, a Bowazi di Wuruti lenje. A Tehene Baa Kile di duba wu mu. A wu yere yacere na, na funana se. ¹⁴ A Betilehemu wo cee p'i ganha na Nomi pyi: «Tehene Baa Kile w'a soni! Sipya wemu w'a da ba ma lo wu yere ni ma keree beeri ni ge, w'a wee pye wee ya se ni naa. Kile wu mege nigboho da we pya we mu Izirayeli fiige ki ni! ¹⁵ We pya we na ba ma luu ninje, na yere ni ma keree ni ma ni ma lege ki be ni. Ma ja sho we, w'a ye jalaa gbarashuun na, bani ma kaa l'a dan wu ni. Wee w'a ke nabige ke se ma mu.

¹⁶ A Nomi di pya wu co, na wu taha wu dodonjo na. Wee shiin w'a wu lo, na ganha na wu biini. ¹⁷ A Nomi wo tiinjii cee p'i ganha na mujonjo waa na yu: «Nomi ya ja ta!» Pu ni Nomi ni, a p'i pya wu mege le na Obedi (lee kori wemu w'a fungongo yeri sipya na ge). Obedi w'a pye Izayi wo to we, Izayi di je saannaa Dawuda to.

Saannaa Dawuda noho tayirige

¹⁸ Perenzi wo kadugo ki sipyii pu meye yi ye:

Perenzi w'a Esiramu se.

¹⁹ A Esiramu di Aramu se.

A Aramu di Aminadabu se.

²⁰ A Aminadabu di Nasan se.

A Nasan di Salimo se.

²¹ A Salimo di Bowazi se.

A Bowazi di Obedi se.

²² A Obedi di Izayi se.

A Izayi di saannaa Dawuda se.

Zhonasi

SEMε wemu w'a Kilε tudumᵋᵋ Zhonasi keree yu ge

Zhonasi ya fe na gbee Tεhene Baa Kile jaha na

¹ Carja ka Tεhene Baa Kile ya Amitayi ja Zhonasi pye:* ² «Yiri, m'a she Ninive* kugbᵋᵋ li feni! M'a she jo ni kulo li sheen pu ni ni mujuugbᵋᵋ ni, bani pu kuumᵋᵋ p'a pele ye ne jaha taan.» ³ Ga a Zhonasi di yiri, na wu baa gbee Tεhene Baa Kile jaha na. Lee funᵋᵋ ni a wu gari Zhopa suumᵋᵋ lᵋᵋ ki korᵋᵋᵋ yi tayerege ki ni, na she korᵋᵋᵋ ka ta wà kemu bi se Tarisisi ni ge. A wu jé jé pεεεε pu kan, na jé tiin korᵋᵋᵋ ki ni na gaanji ni pee ni Tarisi ni, kᵋᵋᵋᵋ wu laha Tεhene Baa Kile taan.

⁴ Ga a Tεhene Baa Kile di kafεεgbᵋᵋ ka yirige suumᵋᵋ lᵋᵋ ki na. A kafεεge k'i sii pele fo korᵋᵋᵋ ki na zhaa di gyεεgi. ⁵ A korᵋᵋᵋ ki kapyebyii p'i sii fya fo xuuni. A pu beeri di ganha na pu kilεεε jεeri. A p'i korᵋᵋᵋ ki funᵋᵋ tuguro ti wulo wá lᵋᵋ ki ni, kᵋᵋᵋᵋ korᵋᵋᵋ k'i faha. Lee bi Zhonasi ta wee ya tigi kari fo korᵋᵋᵋ ki maazaᵋᵋ ki ni, na she sinne ηmunᵋᵋ tara wà. ⁶ A korᵋᵋᵋ ki paavᵋᵋ wu gari Zhonasi feni, na she wu pye: «Mu d'a sinne yaha na ηmunᵋᵋ do? Ma be wu yiri m'a ma wo Kile wu jεeri. La wa la ni wu na wu funᵋᵋ sha ni wu kaa ni, na wu jᵋᵋᵋ wolo, kᵋᵋᵋᵋ wu ganha bou gyεεgi wε.»

⁷ Ayiwa a korᵋᵋᵋ ki kapyebyii p'i puyε pye: «Yi pa wu kagaanshaan pye, wemu wuu na ke bᵋᵋᵋᵋ ke wa nᵋᵋᵋ wu na ge, kᵋᵋᵋᵋ wu weefᵋᵋ cε.» A p'i kagaangaa ki shan, a Zhonasi wo kagaan l'i lᵋ. ⁸ A p'i Zhonasi pye: «Lemu li wa ke bᵋᵋᵋᵋ ke nᵋᵋᵋ wεe na ge, lee jo wu mu. Mii mu d'a yiri wε? Labye weke tuugo mu di wa byi wε? Fiige keke shen mu di jε wε? Shi weke shen mu di jε wε?» ⁹ A Zhonasi di pu jᵋᵋ shᵋ na: «Heburu ne jε, Tεhene Baa Kile ne beεε, Fugba Kile we, wee wemu w'a suumᵋᵋ lᵋᵋ ni jᵋᵋᵋ ki yaa ge.» ¹⁰ A wu pu pye sanha na Tεhene Baa Kile jaha na wee ya fe na gbee. A p'i sii fya fo xuuni, na Zhonasi pye: «Naha na ma d'a le pye wε?» ¹¹ A suumᵋᵋ lᵋᵋ ki lokuruyo y'i ganha na beεε na se jaha na, lee funᵋᵋ ni, a p'i Zhonasi pye: «Leke wεe d'a yaa na pye mu na, kᵋᵋᵋᵋ lokuruyo y'i yere wε?» ¹² A Zhonasi di pu pye: «Yi na lᵋ wá suumᵋᵋ lᵋᵋ ki ni, lokuruyo yi na yere, bani ne li cε jo ne wuu na ke kafεεgbᵋᵋ ke wa yee ta.» ¹³ A korᵋᵋᵋ ki kapyebyii p'i pu se beeri pye, kᵋᵋᵋᵋ p'i korᵋᵋᵋ ki paa fulo korᵋᵋ ki na, ga pu ya já wε, bani la li bi faraa lokuruyo yi beεε wu na. ¹⁴ Wee tuun wu ni a p'i Tεhene Baa Kile jεeri na: «Ee! Tεhene Baa Kile jᵋᵋᵋᵋ jaaari wu na, ma ganha bu wu yaha wu kyεεgi we ná we wuu na wε. Ma ganha bu jaagi baa fᵋᵋ shishan foo yege wu na wε, bani lemu l'a taan mu mu ge, Tεhene Baa Kile, lee mu ya pye.» ¹⁵ Lee kadugo na a p'i Zhonasi co, na wu wá suumᵋᵋ lᵋᵋ ki ni. Lee taapile li ni a lokuruyo ye ni kafεεge ki beeri di yere. ¹⁶ Ba lee ya pye wε, a korᵋᵋᵋ ki kapyebyii p'i sii fya fo xuuni Tεhene Baa Kile na. A p'i saraya wolo kan Tεhene Baa Kile mu, na jᵋᵋᵋ be faa wu mu.

2

Zhonasi ya Kile jεeri na wu yaha fya wu funᵋᵋ ni

* 1:1 2 Saanna 14:25 * 1:2 Ninive wu bi bye Asiri fiige ki wo kugbᵋᵋ le. Kee fiige ke ni Izirayeli bi bye pεεn, lee na Jonasi funᵋᵋ bye Kile wu jᵋᵋᵋ jaaari pu na wε.

1 Wee tuun wu ni a Tɛhɛnɛ Baa Kile di fyatabaaga ka pye k'a shɛ Zhonasi lɔ jɔ. A wu caya taanri ni nibiiye taanri pye kee fyatabaaga ki funɲɔ ni.* 2 Na Zhonasi yaha fya wu funɲɔ ni, a wu wu Kafɔɔ Tɛhɛnɛ Baa Kile wu jɛɛri na:

3 «Na nɛ yaha na kanhama pu ni,
Tɛhɛnɛ Baa Kile nɛ mu jɛɛri,
a mu di nɛ jɔ shɔ.

Na nɛ yaha xu wo nibiiye ki ni,
nɛ mɛɛ su mu fɛni,
a mu di nɛ mɛɛ li logo.

4 M'a bi na wá suumɔ locogonɔ ki nɔhɔdaan.
A lɔhɔ k'i na jɲɲɔ jɔ.
A suumɔ lokuruyo y'i fɔ toro na jɲɲɔ ni.

5 Nɛ bi yu jo m'a na kɔri laha mayɛ tãan.
Ga nɛ na ba ma Fɛfɛɛɛ Pɛɛɲɛ Pugbɔhɔ ki ja sanha.

6 Suumɔ lɔhɔ k'a fɔ nɛ jɲɲɔ jɔ fo nɛ na zhaa di xhuu.
Suumɔ lɔhɔ k'a nɛ maha círi.
Suumɔ lɔhɔ ki nɔhɔdaan ja k'a bi nɛ katige ki migile.

7 Nɛ bi tigi fo faaboboɲo yi nɔhɔdaan.
Nɲɲɛ ki jɔ bi tɔ wá nɛ na ma xɔ fo badaa badaa.
Ga a mu di nɛ jɲi wo wu yeege wecogonɔ ki ni,
Tɛhɛnɛ Baa Kile, na Kafɔɔ we.

8 Tuun wemu ni nɛ bi zhaa di xhuu ge,
a nɛ funɲɔ di do ni mu Tɛhɛnɛ Baa Kile kaa ni.
A mu di nɛ jɛɛɛɛ ki logo
na ma yaha ma Fɛfɛɛɛ Pɛɛɲɛ Pugbɔhɔ ki ni.

9 Piimu p'a yaperɛɛ ki pɛɛ ge, kee kiimu ki jɛ jɲɲɔ baa ge
pɛe ya pu wo jɲjaara takoro li yaha.

10 Ga nɛ wi ge, nɛ na ba ma masɔɲɔ yoyo cee,
na saraya wolo kan ma mu.

Nɛ jɔfaaya yemu faa ma mu ge,
nɛ na ba yee bɛɛri wolo yi tɛhɛnɛ na,
bani mu Tɛhɛnɛ Baa Kile w'a sipya jɲɲɔ wo.»

11 Ayiwa a Tɛhɛnɛ Baa Kile di jo ni fya wu ni, a wu shɛ Zhonasi tɛɛɲɛ shan kogonɔ ki na.

3

Ninive shɛɛn ya daajɛɲɛ jo pu jurumu wu na

1 A Tɛhɛnɛ Baa Kile di Zhonasi pye sanha wu tɔɔjɲi shuun wuu ni na: 2 «Yìri, m'a shɛ Ninive kugbɔɔ li fɛni! Jomɔ pemu n'a jo ma mu ge, m'a shɛ pɛe yɛɛ pye ni mujuugbɔɔ ni!» 3 Wee tuun wu ni a Zhonasi di yìri, na gari Ninive kulo li ni ba Tɛhɛnɛ Baa Kile ya yi jo wɛ. Kugbɔɔ li bi sii pye Ninive, ma bu jo m'a li jaari, cabyaa taanri ma da bye, ma na li círi. 4 A Zhonasi di canja nigin jara pye na na mujuu waa na yu: «Cabyaa kɛɛɛ shishɛɛɛ (40) nɲnaa kadugo na Ninive w'a da gyɛɛgi.» 5 A Ninive shɛɛn di dà Kile Kafila wu na. A p'i yi jo waha kulo li

* 2:1 Macoo 12:40

shɛɛn pu bɛɛri mu na pu suun le, na co nɔhɔpiire ti na, na she nɔ sipyilɛye yi na, a pu bɛɛri di bɔrɔyɔ fàya* le.

⁶ Ba pee jomɔ p'a nɔ Ninive fanhafɔɔ wu na wɛ, a wu yiri laha wu saanra koro li na, na wu saannaa fadegbɔhɔ ki wolo yaha, na bɔrɔyɔ fàya le, na diin shɔɔnrɔ ni*.

⁷ A saan wu ni wu fanhafɛjii p'i we saliya we teɲɛ kan kulo li shɛɛn pu bɛɛri mu na:

«Sipyii fara yapɔrɔyɔ yi na, niye fara yatɔɔpya wu na, ka shishiin ganha bu yaaga le ki jɔ ni wɛ. Ka shishiin ganha bu li wɛ, ka shishiin ganha bu lɔhɔ bɛ gba wɛ. ⁸ Sipyii pu bɛɛri di bɔrɔyɔ fàya le, p'i ya le yapɔrɔyɔ yi be na, pu da mɛhɛɛ suu Kile fɛni, p'i daajɛɲɛ jo pu kapyeguɲɔɔ kee ni pu katiibaagaa ki na, p'i ki jɔ yaha. ⁹ Kile bi giin wu ba bɔɔngɔ kemu nɔ wù na ge, la wa la ni wu na ba jɲɲɔ jaari wù na, na wu fungɔngɔ jɛri, kɔnhɔ wù ganha bu gyɛegi wɛ.»

¹⁰ Ayiwa a Kile di pu ja p'a daajɛɲɛ jo, na pu kapyeguɲɔɔ ki jɔ yaha. Wu bi bɔɔngɔ kemu gbɛgele pu kaa na ge, wu ya kee yaha nɔ pu na nige wɛ.*

4

Zhonasi luu ya yiri na jaha na Kile ya jɲɲɔ jaari Ninive shɛɛn na wɛ*

¹ Ayiwa a lee di sii soro Zhonasi ni, a wu luu di sii yiri fo xuuni. ² A wu Tɛhɛɛ Baa Kile jɛɛri na: «Tɛhɛɛ Baa Kile, ta ye bɛ nɛ bi jo ma na yaha na fiige ki ni wɛ? Go le na nɛ bi fe na se Tarisisi ni, bani nɛ li cɛ jo mu jɛ Kile wemu w'a saama pyi, na jɲɲɔ jaari ge. Mu luu ya yiri tɔvuyo na wɛ, ma taanɲɛɛge ki be d'a pɛɛ. Mu bu bɔɔngɔ bɛ jaha tii wa na, kee bɛ daajɛɲɛ na jé ma ni. ³ Ayiwa Tɛhɛɛ Baa Kile, na munaa li wolo nime, bani xu ya pɔrɔ nɛ mu jiiɛɛɛɛ ti na.»

⁴ A Tɛhɛɛ Baa Kile di wu pye: «Ta kapii wa mu mu wu ma luu yirige le na gɛ?»

⁵ A Zhonasi di foro Ninive kugbɔɔ li ni, na she diin kulo li Kile-nɔhɔ ki na. A wu gba wa yerɛɲɛ wà, na diin wee jime ni, lemu na ba kulo li shɛɛn ta ge, na ganha na lee jaha wii. ⁶ Wee tuun wu ni a Tɛhɛɛ Baa Kile di gbogo tirige ka pye k'a fin foro, na dɔ, na jime tirige Zhonasi jɲɲɔ na, kɔnhɔ wu funɲɔ di jɲɲɛ wu kanhama pu na. A kee tirige ki kaa di sii taan Zhonasi ni. ⁷ Ga kee caɲa ki jimuguro, kpɛɛngɛ ki na jɔ kɔn na woni, a Kile di fyɛngɛ pye k'a jé gbogo tirige ki ni, na ki li, a k'i waha. ⁸ Ba caɲa k'a pa foro wɛ, a Kile di kafɛɛge nivugo yaha pa na yiri Kile-nɔhɔ* ki na. A caɲa k'i dara Zhonasi jɲɲɔ ki na fo wu na zhaa di jiregi. A wu xu jɛɛri Tɛhɛɛ Baa Kile mu, a wu jo: «Xu ya pɔrɔ nɛ mu jiiɛɛɛɛ na.» ⁹ A Kile di Zhonasi pye: «Ta kapii wa mu mu wu luu yirige ke gbogo tirige ke kaa na gɛ?» A Zhonasi di Kile pye: «Uun! Kapii wa nɛ mu nɛ wu luu yirige fo na nɔ xu bɛ na.» ¹⁰ A Tɛhɛɛ Baa Kile di jo: «Mu ya ta labye wa shishiin bɛ pye ke tirige ke na kɔnhɔ k'i lɛ wɛ, ga ki jɲɲaara d'a jé mu ni. Piige ka ni k'a fin, na xhu piige ka ni. ¹¹ Wee tuun wu ni jaha na mu di giin nɛ ganha bu jɲɲɔ jaari Ninive kugbɔɔ li na-ɛ wɛ? Lee lemu sipyii p'a jɛhɛ sipyii kabɔfɔɲɔɔ xhuu nigin ni kɛɛɛ shuun (120.000) na ge, pee piimu pu jɛ wa ya wu kanige cɛ wolo wu kamɛɛ ni-i ge, na fara yapɔrɔyɔ niɲɛhɛye bɛ na.

* **3:5** Na bɔrɔyɔ fàya le, lee ya li shɛɛ na p'a daburaje jo pu jurumu wu na. * **3:6** Na tiin shɔɔnrɔ ni, lee ya li shɛɛ na p'a daburaje jo pu jurumu wu na. * **3:10** Macoo 12:41; Luka 11:32 * **4:** Ninive wu bi bye Asiri fiige ki wo kugbɔɔ le. Kee fiige ke ni Izirayeli bi bye pɛɛn, lee na Jonasi funɲɔ bye Kile wu jɲɲɔ jaari pu na wɛ. * **4:8** Siwaga ki bye Kile-nɔhɔ ki na, lee l'a bi kafɛɛge ki pye k'a weri.

Macoo

Kilɛ Jozaama pe pu wa wu Ja Yesu Kirisa kaa yu ge, Macoo wo nigama

Jɔgɔ wu jɛ Macoo wɛ?

Macoo bɛ wu bye Yesu wo tudunmɔɔ kɛ ni shuun wu ni. Girekii p'a Macoo we yiri (Macoo 9:9-13), Heburuu ma jo Levi (Marika 2:14; Luka 5:27, 29). Wee Egilizi w'a wii na wee w'a Macoo Kitabu wu ka.

Fanhafɛɛ wari shɔvɔɔ wu bye wii. Na Yesu yaha jɪɪɛ ke na wee tuun wu ni Yawutuu bi bye Oromɛ shɛɛn wo fanha ki nɔhɔ ni. Fanha ki bye kii Yawutuu p'a munaa pɛrɛmɛ kaan. Saan wu bi ma pii jaha bulo p'a munaa pɛrɛmɛ pu shuu Yawutuu pu mu. Tɛɛgɛɛ niɪɪɛɪɪɛ funɪɪɪ ni piimu jaha saan wu bi ma bulo ge, Yawutuu pu ma bye pii. Pee kaa jɛ ma dan Yawutuu pusamaa ni wɛ, bani p'a sɔɔ Oromɛ shɛɛn pu mu na kapyɛɪɛ pyi pu mu. Pee fanhafɛɛ wari shɔvɛɛ pu p'a bi sipyii pu ɪmahana, na la faraa munaa pɛrɛmɛ pu bɛ na, kɔnhɔ pu bɛ di bye lafɛɛ. Yawutuu pu bi pee wii kɔɪɔ ke bɛɛri wo jurumu fɛɛ. Ga Yesu ya jɪɪɔ jaaari Macoo na, na wu yiri.

We Jozaama Kitabu we kakana jɪɪɔ

Macoo ya we Kitabu we fanha jɛɪɛ Yawutuu shizhaa na. Wu sɛmɛ wu kapugboho ki jɛ na: Yawutuu pu wo saan wu jɛ Yesu, wemu wo jɔmɛɛ Kile tudunmɔɔ p'a lo ge.

Macoo ya Yesu kalaa wu taa tayereye kaguro: **1** Faaboboɪɔ ki jɪɪɔ wo kalaa we (Macoo 5—7). **2** Yesu ya piimu tun pu she Kile saanra ti kaa jo ge (Macoo 10). **3** Fugba saanra ti wo talɛɪɛɛ (Macoo 13). **4** Sipya jɪɪfɛɛɛɛ pyegana wu cebooloo n'a daa fɛɛ tɛ ni (Macoo 18). **5** Kalaapiire ti na jɔ Yesu cabaɲa caɲa sige sigegana lemu na ge (Macoo 24—25).

Jozaama Kitabu wu kafila jɪɪɔ

Macoo 1—2 Yesu Kirisa nɔhɔ tayirige ni wu se se keree.

Macoo 3:1—4:11 Yohana Batizelipye wo Kile Jomɔ yɛɛɛ ni Yesu batizeli ni wu nɔwuuro.

Macoo 4:12—18:37 Yesu wo labye we Galile fiige ki ni.

Macoo 19—20 Yesu nigariwo Zheruzalɛmu ni.

Macoo 21—28 Yesu wo labye we Zheruzalɛmu ni. P'a wu she wà, na wu co, na wu gbo. A w'i ba jɛ.

Yesu Kirisa nɔhɔ tayirige sɛmɛ

(Luka 3:23-38)

¹ Yesu Kirisa nɔhɔ tayirige sɛmɛ w'a we. Yesu ya foro saannaa Dawuda shi ni, Dawuda d'a foro Ibirayima shi ni.

² Ibirayima w'a Ishaaga se.

Ishaaga di Yakuba se.

Yakuba di Zhuda ni wu ceboronamaa se.

³ Zhuda di Fɛɛɛɛɛɛ ni Zara se, pu nu wu bye Tamari.

A Pɛɛɛɛɛɛ di ɛsɪɪɪɪɪ se,

ɛsɪɪɪɪɪ di Arami se.

⁴ Arami di Aminadabi se.

Aminadabi di Nasɔn se.

Nasɔn di Salimɔ se.

⁵ Salimɔ di Bowazi se, wu nu wu bye Araxabi.

Bowazi di Obedi se, wu nu wu bye Wuruti.

Obedi di Zhese* se.

⁶ Zhese di saanna Dawuda se.

Saanna Dawuda di Solomani se, wee nu wu bi fenhe pye Uri sha.

⁷ Solomani di Orobowamu se.

Orobowamu di Abiya se.

Abiya di Azafu se.

⁸ Azafu di Zhozafati se.

Zhozafati di Zhoramu se.

Zhoramu di Oziyazi se.

⁹ Oziyazi di Zhowatamu se.

Zhowatamu di Akazi se.

Akazi di Ezekiyasi se.

¹⁰ Ezekiyasi di Manase se.

Manase di Amo se.

Amo di Zhoziyasi se.

¹¹ Zhoziyasi di Zhekoniya ni wu ceboronamaa se. Wee tuun wu ni a p'i Izirayeli sipyii pu co na kari Babiloni ni.

¹² Pee sipyii pu na co xo na kari Babiloni ni,

a Zhekoniya di Salaceli se.

Salaceli di Zorobabeli se.

¹³ Zorobabeli di Abiyudi se.

Abiyudi di Eliyakimu se.

Eliyakimu di Azori se.

¹⁴ Azori di Sadoki se.

Sadoki di Akimu se.

Akimu di Eliyudi se.

¹⁵ Eliyudi di Eleyazari se.

Eleyazari di Matan se.

Matan di Yakuba se.

¹⁶ Yakuba di Yusufu se.

A Yusufu di bye Mariyama poo we. Yesu we w'a yiri Kirisa ge, a Mariyama di wee se.

¹⁷ Shi wu segee ke ni shishere wu ne Ibirayima ni Dawuda te ni. Lee kadugo na a shi wu segee ke ni shishere di bye Dawuda ni Izirayeli shen coduun wu te ni na kari Babiloni ni. A shi wu segee ke ni shishere di bye na lo wee tuun wu na na pa gbara Yesu seduun wu na.

Yesu Kirisa segana

(Luka 2:1-7)

¹⁸ Yesu Kirisa segana li le. Wu nu Mariyama wu bi bye Yusufu curo. Ga na pu yaha pu sanha binne na we, a Fefere Munaa sefere di digi Mariyama na, a w'i yere yacere na. ¹⁹ Wu curo Yusufu wu bye sipyitiime, wu funjo bye wu Mariyama mege kyegi we. A w'i li kon wuye funjo ni na w'i tee curoro te kyegi nmohoro ni. ²⁰ Na Yusufu yaha ni kee fungongo ki ni, a Kile wo meleke wa di ba wuye she wu na nmunogo ni, na yi jo wu mu na: «Dawuda ja Yusufu, ma ganha bu fya Mariyama lehe na we, bani Fefere Munaa sefere ni w'a yere yacere na. ²¹ Wu na ba funana se, m'a lee mege le Yesu, bani wu na ba wu sipyii pu sha pu jurumu wu na.»

* **1:5 Zhese:** Wee ninumo p'a byi Izayi.

22 Kee keree ki beeri ya pye mu, kɔnhɔ Kafɔɔ Kile bi yemu jo wu taatuunno li wo Kile tudunmɔ wu jɔ ni ge, yee jɔ di fa na:

23 «Li wii, doɲiŋe fuceri nacebaa na ba yere yacere na,

na funana se. Li mege na le na «Emanuweli,»*
lee kɔri je «Kile je wee niŋe ni.»

24 Ba Yusufu ya yiri ŋmunumɔ pu na we, na li pye na be ni Kafɔɔ wu meleke wu wo kafilajo wu ni. A wu Mariyama furu pɔ. 25 Ga pu ya pinne ja we, fo na she Mariyama pye w'a tigi wu funazhiire na. A Yusufu di pya wu mege le Yesu.

2

Wɔrɔɔ cevee ya pa na yiri Kile-nɔhɔ na

1 Yesu ya se Zhude fiige ki ni, Betilehemu ni, saannaa Herɔdi canja jii ni. Wu nizexhɔɔ ki na, a wɔrɔɔ cevee pii di ba na yiri Kile-nɔhɔ na, na nɔ Zheruzalemu ni. 2 A p'i yegenye pye na: «Yawutuu wo saan we w'a se nime ge, mii wu wa we? Wee ya wu wɔrɔ ja, na wee yaha Kile-nɔhɔ ke na, na ba di ba wu pele.»

3 Ba saannaa Herɔdi ya yee logo we, a l'i wu jaha wɔ fo xuuni, na fara Zheruzalemu sheen beeri na. 4 A Herɔdi di saraya jaha shɔɔnriwee juɲɔfee, ni saliya karamɔgɔɔ pu beeri pinne, na pu yege na: «Kirisa wemu wu je Saan ni Izirayeli wo Shɔvɔɔ wu ge, mii wu d'a yaa na se we?» 5 A p'i wu jɔ shɔ na: «Zhude fiige ki ni Betilehemu kulo li ni, bani Kile tudunmɔ w'a li ka na:

6 «Mu Betilehemu we wu wa Zhude fiige ki ni ge,

mu wa Zhude fanha kulogoɔ ki beeri
nifenhefenhene-e de,

bani juɲɔfɔgbɔ wa na ba foro mu ni,

wee na ba wu shi Izirayeli wu naha.»*

7 Lee kadugo na a Herɔdi di wɔrɔɔ cevee pu ŋmɔhɔ yiri, na pu yege xuuni, lee wɔrɔ li jaduun wu keree na. 8 Na xhɔ na pu tun kari Betilehemu ni, na jo: «Yi she le pubinne le sha xuuni. Yi bu she li ja, yi ba yi jo na mu, kɔnhɔ na be di she li pele.»

9 Ba wɔrɔɔ cevee p'a saan wu jomɔ pu logo we, na gari. P'a wɔrɔ lemu ja na pu yaha Kile-nɔhɔ ki na ge, a lee wɔrɔ l'i doro pu jaha na, fo na she nɔ pubinne li xuu wu ni, na yere wee xuu wu juɲɔ na. 10 Wɔrɔɔ cevee p'a lee wɔrɔ li ja tuun wemu ni ge, na funɔ taan xuuni. 11 Ba p'a je puga ki ni we, na pubinne le, ni li nu Mariyama ja. A p'i nuguro sin, na pubinne li pele, na pu yeyeye jɔ mugi, na pubinne li kan sanni, ni perewa yanmuyɔ ya be, yee je nudanga yawurire, ni nudanga sinme pemu je na mire ge. 12 Lee kadugo na, a Kile di pu kaala ŋmunɔgɔ ni na pu ganha bu guri zhe Herɔdi yiri we. A p'i gari pu fiige ni koo latii ni.

P'a paa kari ni Yesu ni Misira fiige ki ni

13 Wɔrɔɔ cevee pu nigaraga na a Kile wo meleke wa di wuye she Yusufu na ŋmunɔgɔ ni, na wu pye: «Yiri, m'a baa kari ni pya wu ni wu nu wu ni Misira ni, m'a she diin wà fo di ba she jo ni ma ni tuun wemu ni, bani Herɔdi na ba pya wu shaa di gbo.» 14 A Yusufu di yiri kee piinujɔ ki ni, na baa ni pya wu ni wu nu wu ni, na kari Misira ni. 15 A p'i she diin wà fo na she Herɔdi pye w'a

* 1:23 Ezayi 7:14 * 2:6 Mishe 5:1-2

xu. Kee keree k'a pye, kónhó Kafóó Kile ya jomó pemu jo wu tudunmá wu jno ni ge, pee jno di fa na: «Né na ja wu yiri yeege Misira fiige ki ni.»*

P'a nǎhǎpiire ta gbo

¹⁶ Heródi ya li ja na wóróó cévée p'a wu jno faanna ge, a wu luu di yiri xuuni. A wu sipyii tun kari na pu Betiléhému ni wu táan kulogoo ki funabiire ti béeri gbo, temu ti jé ti yee sanha doro shuun táan wé ge, wóróó cévée p'a tuun wemu she ge, na bé ni wee ni. ¹⁷ Wee tuun wu ni Kile tudunmá Zheremi bi yemu jo ge, a yee jno di fa. Wu bi jo na:

¹⁸ «Sipyii ya méhéé logo na foro Arama koomó pu ni:

Xugunóó ni sipyaa.

Araséli w'a wu nǎhǎpiire yamehéé suu.

Pu ya wu féhéjé ta kónhó wu luu di jinjé wé,

bani p'a xu xó.»*

P'a kuri foro Misira ni

¹⁹ Heródi nixhugo na a Kile wo méleke wa di wuyé she Yusufu na ɲmunógó ni, na wu yaha Misira fiige ki ni. ²⁰ A wee méleke wu jo: «Yiri m'a guri ni pya wu ni wu nu wu ni Izirayéli fiige ki ni, bani piimu pu bi pya wu shaa di gbo ge, pee ya xu.» ²¹ A Yusufu di yiri, na guri ni pya wu ni wu nu wu ni Izirayéli fiige ki ni. ²² W'a logo na Arikilasi w'a tiin wu to Heródi wu tateenge ki ni, na pye Zhude fiige ki saan ge, a Yusufu di fya wu ya sóo na she wà wé. A Kile di wu funjé to ɲmunógó ni, na wu she Galile fiige ki ni. ²³ A wu she diin kulo la ni wà lemu mége ki jé na Nazareti ge, kónhó Kile tudunmá pu bi yemu jo na Yesu na ba yiri Nazareti shén ge, yee jno di fa.

3

Yohana Batizelipye wo Kile jomó yere

(*Marika 1:1-8; Luka 3:1-18; Yohana 1:19-28*)

¹ Ayiwa, canja ka Yohana Batizelipye ya kari siwaga ki ni, Zhude fiige ki ni, na she Kile jomó pu yere li jno kón wà. ² Wu bi sipyii pu yeri na: «Yi daajenje jo yi jurumu wu na, bani Kile saanra* t'a téejé.» ³ Yohana Batizelipye kaa Kile tudunmá Ezayi bi byi na:

«Mujuu l'a fòro siwaga ki ni na:

«Yi Kafóó wu koo li yàa!

Yi wu korogoo ki tii!»*

⁴ Fàya yemu yi bye Yohana na ge, yee bi yàa ni jǎhǎyó shiire ni, séege di jé wu yapógó. Kabeeye ni wegéye funjé sére, yee yi bye wu jǎlige. ⁵ Zheruzalému shéén, ni Zhude fiige ki béeri, ni Zhurudén Gba wu kabanugo kulogoo ki béeri bi se Yohana yíri, ⁶ na yeree pu jurumu wu na, na puyé kaan Yohana wu wu na batizeni Zhurudén Gba lohó ki ni. ⁷ Ba Yohana ya li ja na Farizhéén, ni Sadushéén nijéhéméé pu bi ma na puyé kaan wu mu wu na batizeni wé, a wu pu pye: «Yee matón nagoo piiri, jógó w'a yee kaala na yee pu paa Kile wo loyire nibana li jaha na wé? ⁸ Kapyegee kiimu k'a li shéé na y'a daajenje jo yi jurumu wu na ge, y'a kee pyi. ⁹ Yi ganha ba yi funyó kóón yé na Ibirayima wu

* **2:15** Oze 11:1 * **2:18** Zheremi 31:15 * **3:2** Kile saanra: Tee ninuuro ti jé fugba saanra te. Yawutuu pu bi gbara p'a Kile mége yiri wé, lee wuu na Macoo ya li kani wu wo Jozaama pu ni na fugba saanra. * **3:3** Ezayi 40:3

ɲe yee to wɛ. Bani n'a da yi jo yi mu, Kile na já ye faakageeye ye ɲeri na pye Ibirayima nagoo. ¹⁰ Kacerege k'a lɔ na xɔ, di da tiye yi niye yi cere. Tige bɛɛri ki ɲe ki ya nagoo nizaamaa pyi-i ge, kee na ba gon, na ki wá na ni.

¹¹ «Nɛ kunnɪ w'a yee batizeni lɔhɔ ye ni. Lee w'a li sheɛ na y'a daajeɲe jo yi jurumu wu na. Ga wa w'a ma nɛ kadugo, wee fanha ya ɲehe nɛ wogo na. Ali na wu tanhaya ye ye pyaa bɛ wolo wu tɔɔɔ na, nɛ yaa ni lee ni wɛ. Wee na ba yi batize Fɛfɛɛɛ Munaa ni na ni.* ¹² Wu shinma fɔ fɔ yaaga ki wa wu keɲe ni. Wu na ba sigiye yi fɔ na wolo shinmapya wu ni. Wu na ba shinmapya wu keme, na wu le wu kpɔɔn ni. Ga wu na ba sigiye yi sɔrogo nafugibaaga ni.»

Yohana ya Yesu batize

(Marika 1:9-11; Luka 3:21-22)

¹³ Ayiwa, a Yesu di yiri Galile fiige ki ni na pa Zhuruden Gba wu ɲɔ na Yohana yiri, kɔnhɔ Yohana di ba wu bɛ batize. ¹⁴ A Yohana di ganha na li shege, na jo: «Mu w'a yaa na nɛ batize goo, a m'i dɛɛɛ na ma nɛ mu ya?» ¹⁵ A Yesu di wu pye: «Sɔɔ lee na, lee di bye mu nime, bani lee pyegana li funɲɔ ni w'a da Kile wo ɲidaan wu pye.» A Yohana di sɔɔ, na wu batize. ¹⁶ Ba Yesu ya batize na xɔ wɛ, na foro lɔhɔ ki ni. Taapile ni a fugba wu ɲɔ di mugi. A Yesu di Kile Munaa li ɲa li na diri na ma wu mu ba gbegbe shazhira ɲe wɛ, na ba do wu na. ¹⁷ A mujuu la di foro fugba wu ni na: «Nɛ ɲidaan Ja wu ɲe we, wu kaa l'a dan nɛ ni tehenɛ baa.»

4

Shitaanni ya Yesu taanna wii

(Marika 1:12-13; Luka 4:1-13)

¹ Lee kadugo na a Fɛfɛɛɛ Munaa di Yesu ɲaha co na kari siwaga ni, kɔnhɔ Shitaanni di she wu taanna wii. ² A w'i suun le na ta cabyaa kelee shishɛɛɛ (40) ni nibiiye kelee shishɛɛɛ. Lee kadugo na, a xuugo di wu ta. ³ A Shitaanni di fulo wu na, na wu pye: «Ma bi ɲe Kile wo Ja we, ye faakageeye ye pye na yi ɲeri buuri.» ⁴ A Yesu di wu ɲɔ shɔ na: «L'a ka Kile Kafila wu ni na: «ɲɔ yalige ye wa sipya ɲɔ shaa wɛ,

ga fo jomɔ pemu bɛɛri Kile ya yu ge.»*

⁵ Lee kadugo na a Shitaanni di gari ni wu ni Fɛfɛɛɛ Kulo li ni, na she wu yaha Kile-pɛɛɲe pugbɔhɔ ki ɲidii li ni, ⁶ na wu pye: «Ma bi ɲe Kile wo Ja we, kɔn to ɲiɲe na. Bani l'a ka Kile Kafila wu ni na:

«Kile na ma kaa jo wu mɛlɛkɛɛ pu mu,

pee na ma co pu keye ni,

kɔnhɔ ma tɔɔɔ ganha bu guu

kagerɲe yafiin na wɛ.»*

⁷ A Yesu di wu pye: «L'a ka bɛ sanha Kile Kafila wu ni na:

«Ma ganha ma Kafɔɔ Kile taanna wii wɛ.»*

⁸ Lee kadugo na a Shitaanni di wu lɔ sanha na she yaha faabobotɔngɔ ka fugba ni, na she kɔɲɔ saanra ti bɛɛri, ni ti nɔɔɔ wu bɛɛri she wu na, ⁹ na wu pye: «Ma bu nuguro sin nɛ fɛɛ ni, na nɛ pele, nɛ na ye bɛɛri kan ma mu.» ¹⁰ Wee tuun wu ni a Yesu di wu pye: «She wà dɛ, Shitaanni! Bani l'a ka Kile Kafila wu ni na:

* **3:11 Na batize Fɛfɛɛɛ Munaa ni na ni:** Lee kɔri wu ɲe na Fɛfɛɛɛ Munaa le, ni na ki na ba wu pye fɛfɛɛ. * **4:4** Duterɛnɔmɛ 8:3 * **4:6** Zaburuu 91:11-12 * **4:7** Duterɛnɔmɛ 6:16

«M'a ma Kafɔɔ Kilɛ yɛ pɛɛɛ, ma da labye pyi wee yɛ nigin mu.»*

¹¹ Ayiwa, a Shitaanni di laha wu tãan, na gari, a mɛɛkɛɛ pii di fulo wu na, na wu keree yãa.

Yesu ya wu labye wu ɲɔ kɔn Galile fiige ki ni
(Marika 1:14-15; Luka 3:14-15)

¹² Ba Yesu ya pa yi logo na Yohana ya le kaso ni wɛ, a w'i yiri wee xuu wu ni, na gari Galile fiige ki ni. ¹³ Ga wu ya ta tiin Nazareti kulo li ni wɛ, a wu shɛ diin Kapɛrinomɔ kulo li ni. Lee bye Galile Gba wu ɲɔ ki na, Zabolɔn wo koomɔ pe ni Nɛfitali wo koomɔ pu ni. ¹⁴ Lee ya pye mu, kɔnhɔ Kilɛ tudunmɔ Ezayi bi yemu jo ge, yee ɲɔ di fa na:

¹⁵ «Zabolɔn wo koomɔ pe
ni Nɛfitali wo koomɔ pu ni,
pee pemu pu ɲɛ Galile Gba wu ɲɔ koomɔ pe,
Zhurudɛn Gba wu kadugo yiri ge,
shi watii shɛɛn ya ɲɛhɛ Galile
wemu wo koomɔ pu ni ge.

¹⁶ Sipyii piimu pu bi tiin nibiige ki ni ge,
pee ya kpɛɛngɛ nigbɔhɔ ɲa.
Piimu pu bi bye xu wo nibiige fiige ki ni ge,
kpɛɛngɛ ya foro pee mu.»*

¹⁷ Wee tuun we ni Yesu ya Kilɛ Jozaama pu yɛɛ li ɲɔ kɔn na byi. Wu bi yu na: «Yi daajɛɛ jo yi jurumu wu na, bani fugba saanra t'a tɛɛɲɛ.»

Yesu ya fyashaa shishɛɛɛ yiri
(Marika 1:16-20; Luka 5:1-11)

¹⁸ Cana ka, na Yesu yaha wu na ɲaari Galile Gba wu ɲɔ ki na, a wu fyashaa shuun ɲa, p'i ɲɛ cebooloo: Simɔ, wee wemu p'a byi na Pyɛɛri ge, ni wu ceborona Andire. Jɔ pu bi waa gba lɔhɔ ki ni. ¹⁹ A Yesu di pu pye: «Yi taha na fɛni, di yi pye sipyii shavɛɛ.» ²⁰ Taapile ni a p'i jɔlɔ pu yaha wà, na daha wu fɛni. ²¹ A wu shɛ ɲaha na, na ceboronamaa shuun wa bɛ ɲa. Pee bye Zebede wo jalaa shuun: Yakuba ni Yohana. Pu wo jɔlɔ pee di bi jooli pu kɔrɔgɔ funɲɔ ni, ni pu to Zebede wu ni. A Yesu di pee bɛ yiri. ²² Taapile ni a pee bɛ di pu wo kɔrɔgɔ ki yaha wà ni pu to wu ni, na daha wu fɛni.

Yesu ya sipyii kalaa, na yama fɛɛ cuunɔ
(Luka 6:17-19)

²³ Yesu bi Galile fiige ki bɛɛri ɲaari, na kalaa kaan sipyii pu mu pu Kilɛ-pɛɛɲɛ piyɛɛ yi ni. Wu bi fugba saanra ti wo Jozaama pu yu, na yama tuuyo yi bɛɛri xuu, na sipyii shuu pu fanhaxhɔrɔ tuugo bɛɛri na. ²⁴ A Yesu mɛgɛ di Siiri fiige ki bɛɛri círi. A sipyii p'i ganha na yama fɛɛ pu bɛɛri tugoo na ma wu mu. Gban tuuyo bɛɛri yi bye pee yama fɛɛ pii ni: Jinaa bye pii ni, pii di ɲɛ kirikirizaannaa fɛɛ, kabanuxuyo fɛɛ ɲɛ pu ni. A Yesu di pu bɛɛri cuunɔ. ²⁵ A sipyiiɲɛhɛmɛɛ di daha wu fɛni. Pee bi yiri Galile fiige ki ni, ni Dekapoli fiige ke, ni Zheruzalɛmu kulo le, ni Zhude fiige ke, ni Zhurudɛn Gba wu kadugo yiri.

5

Kilɛ Kafila yɛɛ lemu l'a pye faabobɔɲɔ ki ɲunɔ ni ge

* 4:10 Duterɛnomɛ 6:13 * 4:16 Ezayi 8:23; 9:1-2

¹ Ayiwa, ba Yesu ya sipyyire ti ja we, na dugi tiin faabobonjo ki juro ni. A wu wo kalaapiire t'i fulu wu na. ² A wu joo kon na pu kalaa na:

Piike p'i je duba nagoo pu we?
(Luka 6:20-23)

³ «Piimu p'a li ce na funmoo fee pee je
Kile shizhaa na ge,
pee je duba nagoo,
bani pee wuuro ti je
fugba saanra te.

⁴ Piimu wo zoloo p'a meheee suu ge,
pee je duba nagoo.
Bani pee logoo na ba jine.

⁵ Piimu pu je ni lotangaa ni ge,
pee je duba nagoo.
Bani pee na ba jine ki ta na pye cen.

⁶ Piimu p'a tiime la pyi
ba yalige ni logbaga je-ε ge,
pee je duba nagoo.
Bani pee funyo na ba jine.

⁷ Piimu p'a juro jaari pusamaa na ge,
pee je duba nagoo.
Bani Kile na ba juro jaari pee na.

⁸ Piimu wo zoloo pu je feefee ge,
pee je duba nagoo.
Bani pee na ba Kile ja.

⁹ Piimu p'a jajine shaa k'i bye pu ni
pu sipyyinii te ni ge,
pee je duba nagoo.
Bani pee na ba yiri Kile nagoo.

¹⁰ Kanhama ya noni
piimu na Kile wo jidaan bye funjo ni ge,
pee je duba nagoo.
Bani pee wuuro ti je fugba saanra te.

¹¹ «Sipyii ba yi shehele, na yi kana, na kakuuroo tuuyo beeri wo kafineye teri yi na ne mege wuu na, wee tuun wu ni yi je duba nagoo. ¹² Yi funyo yi taan fo xuuni, bani yi saraa w'a pele fugba wu ni. Kile tudunmoo piimu p'a toro yee jaha na ge, mu p'a pee be kanha lee kanhagana li na.

Ke konjo ke wo suumoo ni ki kpeenge
(Marika 9:50; Luka 14:34-35)

¹³ «Yee pu je ke konjo ke wo suumoo. Ga suumoo tipoomoo bu foro pu ni, jaha na pu taan sanha we? Pee suumoo pe da ja yaaga be joo nige we, fo na pu wa kpeenge na sipyyii toojo ni p'a danhana. ¹⁴ Yee pu je ke konjo ke wo kpeenge. Kulo lemu l'a teje faabobonjo juro ni ge, lee ya ja imohoo we. ¹⁵ Wa shishiin ya sokinna leni m'a yaaga shigile wu juro ni we. Ga yaaga ka juro ni ma ma wu taha, konho wu da kpeenge yeege puga ki jeevee pu beeri mu. ¹⁶ Mu yee be wo kpeenge k'a yaa na foro lee forogana li na sipyyii pu mu, konho pu da yi wo kapyege nizaanja ki jaa, pu da baraga teri yi fugba To Kile wu na.

Yesu ya pa saliya wu no fa

17 «Yi ganha ba giin na ne pa di ba saliya we, kelee Kile tudunmoo pu wo jomoo pu gbo we. Ne ta pa di ba yee gbo we, ga ne pa di ba yi no fa. 18 Can na n'a da yi jo yi mu, na fugba we ni jinje ke yaha, Kile wo saliya wu kamapile nifenhafenhenen be, kelee wu kamapile fuduuno nigin be wa da zho do we, fo na she keree ki beeri no ki tehenen na. 19 Lee wuu na sipya sipya w'a saliya wu nomen nifenhafenhenen nigin be kyeggi ge, na nugo na sipyii pu kalaa lee ni ge, weefoo na ba bye fugba saanra ti wo sipyii pu beeri wo nifenhafenhenen. Ga sipya wemu ba saliya wu koo naari, na sipyii pu kalaa lee ni, weefoo na ba bye fugba saanra ti wo sipyigbo wa. 20 N'a da yi jo yi mu, yee bu bye yee di ya saliya karamogoloo pee, ni Farizhen pu ja tiime ni we, yee da ba je bada fugba saanra ti ni we.

Kile wo loyire li keree

21 «Yee ya yi logo na l'a she we sefelee pu na na: «Ma ganha ga sipya gbo we.»* Sipya sipya w'a wu sipyii gbo ge, kiiri wu da gon ma na. 22 Ga ne kunni w'a da yi jo yi mu jo sipya sipya w'a luu yirige wu ceboro taan ge, kiiri ya yaa na kon weefoo na. Wemu bu wu ceboro pye na nahanaha wu je wii, kiirikoon kurunjo k'a yaa na kiiri kon weefoo na. Wemu bu wu ceboro pye na wu sicere foo, weefoo ya yaa na le Jahaneme wo na ki ni. 23 Lee wuu na, ma bu yiri, na saraga lo, na ma da zhe ki wolo gan Kile mu saraya yi tawologo ki ni. A ma funjo di do li na na kababaana la m'a pye ma ceboro wa na. 24 Ayiwa, m'a yaa na saraga ki yaha saraya yi tawologo ki ni, m'a guri, m'a fenne she be ni ma ceboro wu ni, m'a na kuri pa ma saraga ki wolo ma kan Kile mu. 25 Sipya wa bu jaagi shan ma na kaa la na, na ma yiri kiirikoon pu mu. La le maye ni, m'a be ni wee kiiri konjii wu ni na yi yaha koo li na, konho wu ganha bu she ma le kiirikoon pu keje ni, pee di ma kan gdii pu mu pu le kaso ni we. 26 Can na n'a da yi jo ma mu, ma bu je wee kaso wu ni, ma da ga foro wa ni wari pile nigin be foo ni we.

Dodoo keree

27 «Yee ya yi logo na l'a she na: «Ma ganha ga dodoo pye we.»* 28 Ga ne kunni w'a da yi jo yi mu jo sipya sipya w'a cee wii, na wu la pye ge, weefoo ya dodoo pye xo ni wee cee wu ni wu zo wu na. 29 Ayiwa wee tuun wu ni, ma kanige jii le bu da lee na je kapunjo di ma le jurumu ni, li wehele wolo, m'a li wa taliige ni. M'a buun ma ceepuuro ti yatenge nigin ye ni, lee ya poro ma mu ma ceepuuro ti beeri ti je Jahaneme ni. 30 Ma kanige keje ke shiin bi je kapunjo di ma le jurumu ni, ki kon wa taliige ni. M'a buun ma ceepuuro ti yatenge nigin ye ni, lee ya poro ma mu ma ceepuuro ti beeri ti je Jahaneme ni.

Gbaxoo keree

(Macoo 19:9; Marika 10:11-12; Luka 16:18)

31 «Y'a jo be sanha na: «Na wemu ba da wu sho gbaga xo, wufoo wu gbaxoo semme yaa kan wu mu.»* 32 Ga ne kunni w'a da yi jo yi mu jo sipya sipya w'a wu sho gbaga xo, dodoo di ya ta pye kee gbaga ke wo kaxoo juno-e ge, dodoo ni weefoo ya cee wu le. Na wemu be w'a ceforogo ka leje ge, dodoo wee be ya pye.

Yi ganha ba gari we

33 «Yee ya yi logo sanha na l'a she we sefelee pu na na: «Ma ganha ga kaaga kaa, m'a guri m'a kee kyeggi we. Ga kaaga beeri m'a kaa Kafoo naha taan ge,

* 5:21 Ekizode 20:13; Duterename 5:17 * 5:27 Ekizode 20:14; Duterename 5:18 * 5:31 Duterename 24:1

kee bεεri jɔ fa fo ki tɛhɛɛ.* ³⁴ Ga nɛ kunni w'a da yi jo yi mu jo yi ganha ba gari bada wɛ. Yi ganha ba gari fugba we na wɛ, bani wee jɛ Kilɛ wo saanra koro le. ³⁵ Yi ganha ba gari jɪnɛ ke na wɛ, bani kee jɛ Kilɛ wo tɔɔyɔ tatahanja. Yi ganha ba gari Zheruzalemu kulo li na wɛ, bani lee jɛ Saangbɔ wu wo kulo le. ³⁶ Ma ganha ba gari mayɛ pyaa wo jɪnɔ ke bɛ na wɛ, bani ma da j'a ma nuzhige nigin we wa bɛ fiɪnɛ kelee di ki wɔ wɛ. ³⁷ Yi sii jo yɛ <Uun> kelee <Ahiye>. Ya bu fara yee na, Shitaanni ni yee ya foro.

Na kaa tɛgɛ pye ma sipiyɪni na, lee ya yaa wɛ
(Luka 6:28-30)

³⁸ «Yee ya yi logo na l'a she na: <Nii li jɛ jii wo tɛgɛ, gaan di jɛ gaan wo tɛgɛ.>* ³⁹ Ga nɛ kunni wa da yi jo yi mu jo wa shishiin ganha ga kakuunɔ taga kakuunɔ la foo tɔ wɛ. Sipya wa bu kadaa ja ma kanige jɪbɛgɛ ni, ke ki bɛ tagi wu mu. ⁴⁰ Sipya wa ba giin wu ma yiri fanha mu, wu ma fadebire sho ma na, fadegbɔhɔ kiyɛ pyaa bɛ kan wu mu. ⁴¹ Fanhafɔɔ wa bu ma karamu na fo ma wu wo tuguro lɔ, m'a kilo nigin jaari ni ti ni, ti lɔ wu mu, m'a kiloo shuun jaari ni ti ni. ⁴² Wa bu yaaga ka jɛeri ma mu, wu kan. Wa ba foo shaa ma mu, ma ganha bu zhe lee ni wɛ.

Yi pɛɛn pu taan yi mu
(Luka 6:27-28, 32-36)

⁴³ «Yee ya tee yi logo na l'a she na: <Ma jii wu taan ma mu,>* m'a ma pɛn kɔ. ⁴⁴ Ga nɛ kunni w'a da yi jo yi mu, yi pɛɛn pu taan yi mu! Piimu p'a taha yaha yi na na gana ge, y'a Kilɛ jɛeri pee mu. ⁴⁵ Yi To Kilɛ we wu wa fugba we ni ge, kɔnhɔ yi ba bye wee wo nagoo. Bani wee ya wu wo cana ki yeege sipyikuunɔ ni sipyisaama bɛeri mu. W'a zanha shaan sipyitiime ni sipyitiibaaga bɛeri mu. ⁴⁶ Yee ya taan sipyii piimu mu ge, yee bu daan ni pee yɛ ni, kuduun wekɛ y'i da da lee ni wɛ? Ali ta lee ninunɔ bɛ fanhafɛɛ wari shɔvɛɛ pu bɛ wa byi wɛ? ⁴⁷ Yee ba yi cebooloo pu yɛ nigin shaari, kagbɔɔ li wa lere ya? Ta lee ninunɔ bɛ Kilɛ cɛbaalaa pu bɛ wa byi wɛ? ⁴⁸ Yee kunni pu pye sipyii piimu jɔ ya fa ge, ma na jo ba yi fugba To Kilɛ wu jɔ ya fa fagana lemu na wɛ.

6

Yaaga kangana sipya mu

¹ «Yi kasɛgɛ yaha yiyɛ na, yi wo Kilɛ koo para li ganha bu da bye na yiyɛ shɛɛ yɛ sipyii na wɛ. Yi ba lee pyi, yi da ba kuduun ta yi fugba To Kilɛ wu mu wɛ. ² Ma ba da yaaga ka kan funmɔ fɛɛ mu, ma ganha ba maga wi mayɛ jahagbaa na wɛ. Lee shuun shuun jovɛɛ pu wa byi Kilɛ-pɛɛnɛ piyɛyɛ ye, ni kakuutoroyo yi ni, kɔnhɔ p'i da masɔnɔ taa na yiri sipyii yiri. Can na n'a da yi jo yi mu jo pee ya pu wo kuduun wu ta na xɔ. ³ Ga ma ba da yaaga kan funmɔ fɛɛ mu, ma kanige kenɛ ba kemu kaan, kamɛnɛ wogo ki ya yaa na kee cɛ wɛ, ⁴ kɔnhɔ kee yakanga ke di bye nɔmɔhɔrɔ wogo. Lee bu bye mu, ma To wu w'a kanmɔhɔnɔ jaa ge, wee na lee wo kuduun kan ma mu.

Nɛrɛgɛ pyegana
(Luka 11:2-4)

⁵ «Yi ba Kilɛ jɛeri, yi ganha bu da bye shuun shuun jovɛɛ pii shi wɛ. Pee wo nidaan wu jɛ mɛ na yeree na Kilɛ jɛeri Kilɛ-pɛɛnɛ piyɛyɛ yi ni, ni kakuutoroyo yi ni, kɔnhɔ sipyii pu bɛeri di da pu jaa. Can na n'a da yi jo yi mu jo pee ya pu

* 5:33 Levitike 19:12; Duterenɔme 23:21-23

* 5:38 Ekizode 21:24

* 5:43 Levitike 19:18

wo kuduun wu ta na xɔ. ⁶ Ga ma ba da ɲɛɛɛ pye, jé ma puga, m'a gburu ki tɔ wá maye na, m'a Kile ɲɛɛri. Ma To we w'a keree beɛri ɲaa ge, wee na lee wo kuduun kan ma mu. ⁷ Yi ba da Kile ɲɛɛri, yi ganha ba ɲuɲɔ baa jomɔ yu, yi da guroo pee ninumɔ na y'a yu tɔɲii ɲiɲehɛɛ ni, ba Kile cɛbaalaa pii ya li pyi we. Pee wa ma giin na pee bu jomɔ pe ɲehɛ, na pee jomɔ pe ɲehɛ funɲɔ ni Kile w'a da pee wo ɲɛɛɛ ki shɔ. ⁸ Yi ganha bu da yiyɛ yaha pee shi we! Bani yee mago wa ɲaɲmuyɔ yemu na ge, yee To w'a yee cɛ na ta yee sanha yi ɲɛɛri wu mu we. ⁹ Y'a Kile ɲɛɛri mumɛ:

«Wèe To Kile, mu wemu wu wa fugba we ni ge,

Mu mɛɛɛ ki pye fɛɛfɛɛ.

¹⁰ Ma saanra ti pa.

Ma ɲidaan w'a byi ɲiɲɛ ke na,

Ma na jo ba w'a byi pyegana lemu na
fugba we ni we.

¹¹ Wù ɲiɲaa ɲalige kan wù mu.

¹² M'a wù kakuuyo yi yafa wù mu,

ba wèe be ya wù sipyɲii wo

kakuuyo yi yafani pu mu we;

p'a yemu pyi wù na ge.

¹³ Ma ganha bu wù yaha wù jé nɔwuuro ni we,

ga m'a wù tanha Shitaanni na.

[Bani saanra te, ni sefɛɛɛ te,

ni nɔɔɔ we, yee beɛri ɲɛ Mu woyɔ tɛhɛɛ baa.

Amiina.]

¹⁴ «Yi ba sipyɲii pusamaa wo kakuuyo yi yafani pu mu, yi fugba To wu na ba yi be wo kakuuyo yi yafa yi mu. ¹⁵ Ga yi bu bye yi ya sipyɲii pusamaa wo kakuuyo yi yafani pu mu we, yi To Kile wu da ba yi be wo kakuuyo yi yafa yi mu we.

Suun legana

¹⁶ «Yi ba da suun le tuun wemu ni, yi ganha bu yi ɲahaya tanha, ba shuun shuun joveɛ pii ya li pyi pyegana lemu na we. Pee wa ma pu wo ɲahaya yi tanha, kɔnhɔ wa beɛri bu pu ɲa, wufɔɔ di li cɛ na suun p'a le. Can na n'a da yi jo yi mu, pee ya pu wo kuduun wu ta na xɔ. ¹⁷ Ga ma ba da suun le, ma ɲaha ki je, m'a lasikoli fara ma ɲuɲɔ ki na, ¹⁸ kɔnhɔ sipyɲii ganha bu li cɛ na suun m'a le we, fo ma To Kile wu ye, wee wemu w'a ma funɲɔ cɛ ge. Ma To Kile wu w'a kaɲmɔhɔɲɔɔ ki ɲaa ge, wee na lee wo kuduun kan ma mu.

Naafuu tayaɲa ɲiɲɛ

(Luka 12:33-34)

¹⁹ «Yi ganha ba naafuu faari da yeri naha yiyɛ mu ke koɲɔ ke na we. Fyɛɛɛɛɛ ni tatɔn ya wu kyɛɛgi, nagaalaa be di gburaya kyɛɛgi na jin, na yuli. ²⁰ Ga y'a naafuu faari y'a yeri yiyɛ mu fugba wu ni. Fyɛɛɛɛɛ ni tatɔn wa wà di wu kyɛɛgi we, naga be di wa wà wu gburu kyɛɛgi jé, wu wu yu we. ²¹ Bani xuu wemu ni ma naafuu wa ge, wà ma zo wu be funzhaga wa.

Ceepuuro kpɛɛngɛ

(Luka 11:34-36)

²² «Sipyɲii ki ɲɛ wu ceepuuro sokinna. Ma ɲii ki bu ɲɔ, ma ceepuuro ti beɛri na ba bye kpɛɛngɛ ni. ²³ Ga ma ɲii ki bu bye ki ya ɲɔ we, ma ceepuuro ti beɛri t'a da bye nibiige ni. Ayiwa, kpɛɛngɛ ke ki ɲɛ mu ni ge, piige bu jé kee ni, kee na ɲɛri nibiicogɔɲɔ de!

Kilɛ keree ni naafuu keree
(Luka 16:13)

²⁴ «Sipya wa shishiin da já da kapyenɛɛ pyi ɲuɲɔfɛɛ shuun mu wɛ. Bani wa na bɛn wu mu, wa na daan wu mu, kelee wu nɔɔ wa na, wu laraga kɔn we wu na. Yee da já da kapyenɛɛ pyi Kilɛ mu, yi da ki pyi naafuu bɛ mu wɛ.

Yi Kilɛ pye yi tadanɔ
(Luka 12:22-31)

²⁵ «Lee wuu na n'a da yi jo yi mu, yi ganha ba yi funyɔ shaa ni yi ɲɔshaga ni na ɲaha y'a da li, kelee ɲaha y'a da gbuu wɛ. Yi ganha ba yi funyɔ shaa ni yi cére fàya ni, na ɲaha y'a da leni wɛ. Ta munaa ya ye yalige na, ceepuuro bɛ d'a ye cére fàya na wɛ? ²⁶ Yi shazhɛɛɛ te wii fugba we ni. Ti wa yemɛ nuri wɛ, t'i wa shinma kɔɔn wɛ, t'i wa shinma kemɛɛ na yɛri kɔɔnɔɔ ni wɛ. Ga yee fugba To wu ti ɲɔ shaa. Ta yee ya ye shazhɛɛɛ na na kanha wɛ? ²⁷ Jɔɔ wu wa yee ni, wemu na já ali jɛɛɛ bɛ fara wuyɛ pyaa shi wu na ni funzhaga ni wɛ? ²⁸ ɲaha na y'i yi funyɔ shaa ni yi cére faleye kaa ni wɛ? Yi sige yawewe yi fyɛngana li wii, y'a fyɛnɛɛ nizaara temu pyi ge! Yi wa kapyenɛɛ pyi wɛ, y'i wa fàya shin we! ²⁹ Ga n'a da yi jo yi mu, ali saannaa Solomani ni wu naafuu wu bɛɛri ni, wu fàɲa ka ya ke yawege ke ka fyɛnɛɛ nigin bɛ xɔ saana ni wɛ. ³⁰ ɲà ke ki wa sige k'i ni ɲiɲaa, na ta na di da ba kee sɔrogo ɲiga na ge. Ni Kilɛ ya kee nɔhɔ tɔni lee tagana li na, ta wu da ba yee nɔhɔ tɔ xuuni na ye kee na wɛ? Yee n'a daa w'a cɛɛɛ dɛ! ³¹ Lee wuu na yi ganha ba yi funyɔ shaa na: «ɲaha wèè da da li wɛ?» kelee «ɲaha wèè da da gbuu wɛ?» kelee «ɲaha wèè di da da leni wù fàya wɛ?» ³² Kilɛ cɛbaalaa p'a ye yanɲuyɔ ye bɛɛri shaa. Yee fugba To wu kunni ya li cɛ na yee mago wa ye yanɲuyɔ ye na. ³³ Yi fɛnhɛ ya Kilɛ wo saanra te ni wu wo tiimɛ pe shaa. Lee kadugo na Kilɛ na ye yanɲuyɔ ye bɛɛri kan yi mu, na la taha yi na. ³⁴ Yi ganha ba yi funyɔ shaa ni ɲiga kaa ni wɛ! Yi ɲiga keree yaha ɲiga kenɛ ni! Cana bɛɛri ki ɲɛ ni ki ɲuɲɔ cɔnɔɔ ni.

7

Yi ganha ba yiyɛ jaagi wɛ!
(Luka 6:37-38, 41-42)

¹ «Yi ganha ba pusamaa jaagi wɛ! Kɔnhɔ yi bɛ ganha bu ba jaagi wɛ. ² Bani jaagigana lemu na yee wa sipyii pusamaa jaagi ge, lee jaagigana le na yee bɛ wa da ba jaagi. Yaaga kemu ni yee wa sipyii pu wo daanna wu pyi ge, kee yaaga ke ninuɲɔ ni yeeyɛ pyaa bɛ wo daanna wa da ba bye. ³ Kagaanra le li wa mu ceboro wu ɲii ni ge, ɲaha na mu di lee wii, na ta puga tinbara di ɲɛ muyɛ pyaa ɲii ni, mu di ya lee ɲaa-i wɛ? ⁴ Kelee dii mu di da já ma ceboro pye: «Yere di kagaanra le wolo ma ɲii li ni!» na ta puga tinbara di ɲɛ mu wuu li ni wɛ? ⁵ Shuun shuun jɔvɔɔ dɛ, fɛnhɛ puga tinbara le wolo mayɛ pyaa ɲii le ni. Lee bu bye ma na já ɲa xuuni, na kagaanra li wolo ma ceboro wu ɲii li ni.

⁶ «Yi ganha ba fɛfɛɛɛɛ yanɲuyɔ waa puun mu wɛ! Kɔnhɔ pu ganha bu da ɲmahana ɲɛri yi fɛni p'i yi shɛngi shɛngi wɛ. Yi ganha ba yi pɛɛwa kuun waa shaalaa mu wɛ! Kɔnhɔ pu ganha bu da wu tanhana tanhana wɛ.

Y'a Kilɛ ɲɛɛri
(Luka 11:9-13)

⁷ «Y'a ɲɛɛri, yi na da daa. Y'a zhaa, yi na da ɲaa. Y'a gbura ki kuuni, gbura ki na da muri yi mu. ⁸ Bani sipyaa sipya w'a ɲɛɛɛɛ pyi ge, wee na da daa. Wemu w'a zhaa ge, wee na da ɲaa. Wemu w'a gbura ki kuuni ge, gbura ki na da muri weefɔɔ mu. ⁹ Yee wa bɛɛri ja w'a buuri ɲɛɛri wu mu ge, jɔɔ wu wa

yee ni wemu na kagerenje kan wu ja wu mu buuri wu wege ni we? ¹⁰ Kelee ja wu bu fya jεeri wu mu, w'i wɔ kan wu mu fya wu wege ni we? ¹¹ Wee tuun wu ni, yee piimu p'a kolo ge, yee bi yasaaya kangana ce mu yi nagoo pu mu. Ayiwa, ta yee fugba To wu da ba yasaaya kan fo xuuni yi jεerivεε pu mu we? ¹² Yi funɔ wa sipyii p'a keree kiimu beeri pyi yi mu ge, y'a kee shi pyi pu be mu, bani wee wu je Kile tudunmɔ Musa wo saliya we ni Kile tudunmɔ pii wo kalaa we.

*Kuɔɔ nifenhεfεnhεne li wo keree
(Luka 13:24)*

¹³ «Y'a jin kuɔɔ nifenhεfεnhεne li ni. Bani koo lemu l'a kari kakara ti wo xuun wu ni ge, lee ya pεε, li tajege ki be d'a pεε. Sipyiihεhεmεε p'a se lee koo le ni. ¹⁴ Ga koo lemu l'a kari jii sicuumɔ pu ni ge, lee koo l'a cεre, li tajege ki be d'a cεre. Sipyii piimu p'a jin lee ni ge, pee ya jεhe we.

*Ki yaseye feni p'a tige ceni
(Luka 6:43-44)*

¹⁵ «Piimu p'a puyε faanna na Kile tudunmɔ pee jε ge, y'a yiye kasεri pee na! Pu ma ma yee mu ba dubyaa jε we, ga p'i jε yacoyo. ¹⁶ Pu kapyεee ki na y'a da ba pu ce. Ta εrezen nile ya daa mε xhuyo tige na? Kelee ta nitoroɔ na da xhutɔnyɔ tige na? ¹⁷ Tige kemu ya jɔ ge, yaseye nizaaya k'a byi; tikuuɔ be di yaseye niguuyo pyi. ¹⁸ Tisaaja da ga ja yaseye niguuyo pye we; tikuuɔ be di wa da ga ja yaseye nizaaya pye we. ¹⁹ Tige beeri ki jε ki ya nagoo nizaamaa pyi-i ge, kee na ba gon, na ki wa na ni. ²⁰ Lee cεgana li na yee da ba tudunmɔ kafinejuu pu ce pu kapyεee ki na.

*Piimu pu da ba jε Kile wo saanra ti ni ge
(Luka 13:25-27)*

²¹ «Sipyii piimu beeri p'a ne pyi: «Kafɔɔ, Kafɔɔ» ge, pee beeri wa da ba jε fugba saanra ti ni-i de, fo piimu ye p'a ne fugba To wu wo jidaan wu pyi ge. ²² Kiiri wu cagɔngɔ sipyiihεhεmεε na ba yu na: «Kafɔɔ, Kafɔɔ, ta weε ya keree nibanaja jo mu mεge na, na jinaa kari yeege yama fεε ni, na kakanhanaja nijehεjεε pye mu mεge na we?» ²³ Wee tuun wu ni ne ma li she pu na jo: «Ne yee ce bada we. Yee kakuubyii piiri, yi laha na taan de!»

*Puga nɔhɔshanma p'a jateni xuuni
(Luka 6:47-49)*

²⁴ «Lee wuu na, sipyaa sipya w'a ne jomɔ pu nuri, na pu koo jaari ge, weefɔ ya foro nɔ fungɔngɔ fɔɔ wa feni, wemu ya wu puga yerenε faaya juɔɔ ni ge. ²⁵ A zangbɔhɔ di ba ni kafεεgbɔhɔ ni, a gbalaa p'i ji fo na golo wo. Ga lee la shishiin ya ja ke puga ke shan we, bani faaya na ki nɔhɔ ya tenε. ²⁶ Ga sipyaa sipya ba ne jomɔ pu nuri, wufɔɔ di ya pu koo jaari we, weefɔ ya foro fungɔngɔ baa fɔɔ wa feni, wemu ya wu wo puga yerenε gbazhenhε juɔɔ ni ge. ²⁷ A zangbɔhɔ di ba ni kafεεgbɔhɔ ni. A gbalaa p'i ji fo na golo wo. A kee puga k'i gurulo. A ki togana di golo.»

Yesu wo fanha ki keree

²⁸ Ayiwa, ba Yesu ya wee kalaa wu kan xɔ we, a wu kalaa wu kangana l'i sipyiiire ti jaha wɔ xuuni, ²⁹ bani wu wo we, ni pu wo saliya karamɔgɔɔ pu wo wu bye ninumɔ we. Wu wo kalaa wu bi byi ni sefεεre ni.

8

Yesu ya togo fɔɔ wa cuunɔ
(Marika 1:40-45; Luka 5:12-16)

¹ Ayiwa, ba Yesu ya tigi faabobonɔ ki na wɛ, a sipyiire niɲehere di daha wu fɛni. ² Wee tuun wu ni a togo fɔɔ wa di fulo wu na, na nuguro sin wu fɛɛ ni, na wu pye: «Kafɔɔ, mu bu sɔɔ, go mu na já nɛ cuunɔ.» ³ A Yesu di wu kenɛ yeege, na gbɔn wu na, na jo: «Nɛ sɔɔ mu wu cuunɔ!» Taapile ni a togo k'i xhɔ, a wu bye fɛɛfɛɛ. ⁴ Lee kadugo na a Yesu di wu pye: «Kasege yaha mayɛ na, ma ganha bu ye ɲaha jo wa shishiin bɛ mu wɛ. Ga she mayɛ she saraya ɲaha shɔɔnrivɔɔ wu na. Musa ya saraga kemu kaa jo ge, m'a kee wolo. Kee na ba li she na m'a cuunɔ.»

Sɔɔsɔii ɲunɔfɔɔ wa wo kapyebye ya cuunɔ
(Luka 7:1-10)

⁵ Ayiwa, ba Yesu ya jé Kaperinomɔ kulo li ni wɛ, a sɔɔsɔii ɲunɔfɔɔ wa di fulo wu na, na wu ɲɛɛri na: ⁶ «Kafɔɔ, nɛ kapyebye wu nizinnege ki ɲɛ puga. Wu kabanu shuun wu bɛɛri w'a xu. Kanhama pu ɲɛ wu ɲunɔ ni fo pu nigbɔ.» ⁷ A Yesu di wu pye: «N'a da zhe wu cuunɔ.» ⁸ Ga, a wee sɔɔsɔii ɲunɔfɔɔ wu jo: «Kafɔɔ, nɛ yaa mu wu jé nɛ puga wɛ. Ga ɲɔmɛɛ nigin ye jo, lee na nɛ wo kapyebye wu cuunɔ. ⁹ Bani ɲunɔfɛɛ pii wo fanha nɔhɔ ni nɛ ɲɛ, sɔɔsɔii pii di ɲɛ nɛ bɛ mu. Nɛ bu wee wa pye: «She!» W'a gari. Nɛ bu wa bɛ pye: «Pa!» Wee bɛ na ba. Nɛ bu na kapyebye wu pye: «Le pye!» W'a lee pye.» ¹⁰ Ba Yesu ya pee jomɔ pu logo wɛ, a lee di wu fo. Sipyii piimu p'a taha wu fɛni ge, a wu pee pye: «Can na n'a da yi jo yi mu, nɛ sanha we wo n'a daa wu tuugo ɲa sipya wa shishiin mu Izirayeli fiige ki ni wɛ. ¹¹ N'a da yi jo yi mu sanha jo sipyiɲehemɛɛ na ba ba na yiri Kilɛ-nɔhɔ ni camutomɔ ni. Pee ni Ibirayima ni Ishaaga ni Yakuba ye na ba binne diin, na li fugba saanra ti ni. ¹² Ga fugba saanra ti mege ya taha piimu na ge, pee na ba wá kpɛngɛ na nibiige ki ni. Pee na ba meheɛ suu wà, na ganhaa kuri.» ¹³ Lee kadugo na a Yesu di sɔɔsɔii ɲunɔfɔɔ wu pye: «Ta se puga! Lemu m'a sha ge, lee li pye ma mu na saha ni ma n'a daa wu ni.» A wu kapyebye wu juunɔ lee taapile li ni.

Yesu ya yama fɛɛ niɲehemɛɛ cuunɔ
(Marika 1:29-34; Luka 4:38-41)

¹⁴ A Yesu di gari Pyɛɛri kaban, na she Pyɛɛri yafezhɔ wu ta w'a sinne ceefuuro kenɛ ni. ¹⁵ A Yesu di gbɔn wu kenɛ na, a ceefuuro t'i wu yaha. A wu yiri, na wu keree yà. ¹⁶ Ba yakonɔ k'a pa nɔ wɛ, a sipyii p'i ganha na ma Yesu mu ni sipyii niɲehemɛɛ ni, jinaa ɲɛ piimu ni ge. A wu pee jinaa pu kɔri yeege pee sipyii pii ni juu nigin na, na yama fɛɛ pu bɛɛri cuunɔ. ¹⁷ Lee funɲɔ ni Kilɛ tudunmɔɔ Ezayi bi jomɔ pemu jo ge, a pee ɲɔ di fa na: «W'a ɲunɔ le wèe wo fanhaxhɔɔɔ ti tàan, ni wèe wo yama pu ni.»*

Piimu p'a bi giin p'i daha Yesu fɛni ge
(Luka 9:57-62)

¹⁸ Ba Yesu ya sipyiire ti ɲa t'a pa wu kuuri wɛ, a wu wu kalaapiire ti pye: «Wù she gba wu kadugo.» ¹⁹ A saliya karamɔɔ wa di fulo Yesu na, na wu pye: «Wù karamɔɔ, xuu bɛɛri ni m'a se ge, nɛ na daha ma fɛni.» ²⁰ A Yesu di wu pye: «Sige puun wa ni wejeje ni, fugba shazheere di ɲɛ ni shiire ni. Ga tashangɔ wa Sipya Ja wu mu kemu ɲɛ wuyɛ pyaa wogo wɛ.» ²¹ A wu kalaapiire

* 8:17 Ezayi 53:4

la be di wu pye: «Kafɔɔ, na yaha di ba fɛnhɛ na to wu le.» ²² A Yesu di wee pye: «Xuu pu yaha sipyxuyo ye mu yee di da pee leni, m'a daha na fɛni!»

Yesu ya kafɛɛgbɔhɔ ka yereŋɛ
(Marika 4:35-41; Luka 8:22-25)

²³ Lee kadugo na a Yesu ni wu kalaapiire t'i jé kari kɔrɔgɔ ka ni. ²⁴ Taapile ni a kafɛɛgbɔhɔ ka di yiri lɔhɔ ki juɔɔ ni fo na lokuruyo pye yi na zhaa di kɔrɔgɔ ki tɔ. Lee bi Yesu ta wu na ŋmunɔɔ. ²⁵ A wu kalaapiire t'i fulu wo na, na wu jɛ, na wu pye: «Kafɔɔ, wu na da gori lɔhɔ ni, yiri m'a wu juɔɔ wolo!» ²⁶ A Yesu di pu pye: «Naha na yee di fyagi mɛ wɛ? Yee n'a daa w'a cɛrɛ de!» Wee tuun wu ni a wu yiri, na seɛ kafɛɛgɛ ke ni lokuruyo yi na, a tunmɔ pu beeri di yere. ²⁷ A lee di bye pii sipyii pii mu kakanhana, a p'i jo: «We ná we di jɛ sipya weke tuugo, fo kafɛɛgɛ ni lɔhɔ be na wu jɔmɛɛ conɪ wɛ?»

Yesu ya jinaa kɔri yeege namaa shuun wa ni
(Marika 5:1-20; Luka 8:26-39)

²⁸ Ayiwa, ba Yesu ya nɔ gba wu kadugo yiri, Gadara fiige ki ni wɛ, a namaa shuun wa di foro faya yi ni, na ba wu juɔɔ círi. Jinaa pu bye pee ni. Pu bi sii kolo kolo fo na koo li pye sipya be ya gbara w'a doroo li ni nige wɛ. ²⁹ A p'i jɔ kɔn na xhuulo, na yu: «Naha mu di zhaa wèe fɛni wɛ, Kilɛ Ja wɛ? Kanhama m'a pa di ba zhan wu juɔɔ ni, na ta pu tuun di sanha nɔ-ɛ ya?» ³⁰ Lee bi shaagbaga nijenɛ ka ta ki na naha wà taliige ni. ³¹ A jinaa p'i Yesu jɛɛri na: «Ma bu wu kɔri, ma di wu yaha wu shɛ jé pii shaalaa pii ni.» ³² A Yesu di jo: «Y'a se!» A p'i foro namaa shuun wu ni, na shɛ jé shaalaa pu ni. A kee shaagbaga ki beeri di gburogi, na digi yanja gologoloyi yi ni, na shɛ jé gba lɔhɔ ki ni, na xhu wà. ³³ A pee shaanahamaa p'i baa kari kanha ki ni, na shɛ yi beeri paari. Lemu l'a bi pye pii jinaa sipyii shuun we na ge, a p'i yee be jaha jo. ³⁴ Wee tuun wu ni, a kulo li shɛɛn pu beeri di foro, na shɛ Yesu juɔɔ círi. Ba p'a wu ja wɛ, na wu kemɛ jɛɛri na wu foro pu wo fiige ki ni.

9

Yesu ya ná kabanuxuyo shuun fɔɔ wa cuuɔɔ
(Marika 2:1-12; Luka 5:17-26)

¹ Wee tuun wu ni a Yesu di kɔrɔgɔ ka lɔ, na guri gba wu kɔn sanha, na ba wuyɛ pyaa wo kulo li ni. ² A sipyii pii di ba wu mu ni ná kabanuxuyo shuun fɔɔ wa ni yasinnege ka na. Ba Yesu ya pee wo n'a daa wu ja wɛ, na ná kabanuxuyo shuun fɔɔ wu pye: «Na ja, lowaa le mayɛ ni, ma jurumu w'a yafa ma mu.» ³ Wee tuun wu ni a saliya karamɔgɔɔ pii di ganha na yu puyɛ funyɔ ni na: «Kilɛ mɛgɛ we ya gyɛegi mɛ.» ⁴ Yemu p'a bi yu puyɛ funyɔ ni ge, a Yesu di yee cɛ, na pu pye: «Naha na ke fungɔnkuuɔ ke d'a tigi yee funyɔ ni wɛ? ⁵ Na jo: «Ma jurumu w'a yafa ma mu.» kelee na jo: «Yiri, ma da jaari!» Leke l'a faha wɛ? ⁶ Ga kɔnhɔ y'i li cɛ na se wa Sipya Ja wu ni w'a sipyii pu wo jurumu wu yafani pu mu jiiɛ ki na.» A wu kabanuxuyo shuun fɔɔ wu pye: «Yiri, m'a ma yasinnege ki lɔ, ma da se puga!» ⁷ A wu yiri, na gari puga. ⁸ Ba sipyiire t'a lee ja wɛ, na fya. A p'i baraga taha Kilɛ na tee sefɛɛɛ ti tuugo gan wu na sipyii mu.

Yesu ya Macoo yiri
(Marika 2:13-17; Luka 5:27-32)

⁹ A Yesu di laha wee xuu wu ni, na gari. Wu nigariwo, a wu ná wa nidɛɛnge ja fanhafɛɛ pu wari wu tashɔgɔ ki ni, wu mɛgɛ di jɛ na Macoo. A wu wee pye:

«Taha na feni.» A Macoo di yiri, na daha wu feni. ¹⁰ Canja ka a Yesu di ba gari Macoo kaban. Na wu yaha wu na li. A fanhafɛɛ wari shɔvɛɛ ni jurumupyyii nɪhɛhɛmɛɛ piitiilee bɛ di shɛ binne na li ni wu ni, na fara wu kalaapiire ti bɛ na. ¹¹ Ba Farizhɛɛn p'a lee ja wɛ, na ganha na Yesu wo kalaapiire ti pyi: «Naha na yee wo karamɔɔ w'i li ni fanhafɛɛ wari shɔvɛɛ, ni jurumupyyii piitiilee bɛ ni wɛ?» ¹² Ba Yesu ya yee logo wɛ, na jo: «Sicuumɔ fɛɛ mago jɛ wɛrɛ fɔɔ na wɛ, fo yama fɛɛ. ¹³ Yi shɛ yi funyɔ sha ni pe jomɔ pe kori ni na: «Y'a juɔɔ jaari yiye na, nɛ Kilɛ wa lee feni na toro saraya taan.» Bani sipyyii piimu p'a tii ge, nɛ ta pa di ba pee yiri wɛ, fo jurumupyyii.»

Kalaa nivomɔ ni kalaa nilɛ keree
(Marika 2:18-22; Luka 5:33-39)

¹⁴ Lee kadugo na a Yohana Batizelipye wo kalaapiire t'i fulo Yesu na, na wu yege na: «Naha na wɛɛ ni Farizhɛɛn di suun leni, na ta mu wo kalaapiire t'i ya leni-i wɛ?» ¹⁵ A Yesu di pu ja shɔ na: «Cenabun poo* kaafɛɛ na jɔ jahaya tanha na pu ni cenabun poo wu yaha shiizhan ya? Bada! Ga canja ka wa ma, cenabun poo wu na ba shɔ pu na, p'a ganha na suun leni wee tuun wu ni.

¹⁶ «Sipya wa shishiin da ga favonɔ tara falege na wɛ. Lee bu bye, favonɔ li na falege ki kile zhɛngi, kee tashengeɲɛ ki na bɛɛ. ¹⁷ Duven nivomɔ bɛ di ya leni foroyo nilɛyɛ ni wɛ. Lee bu bye bɛ, foroyo yi na zhɛngi, duven wu na wo, foroyo yi bɛ na gyɛegi. Ga foroyo nivoyo ni duven nivomɔ ya leni. Lee bu bye, ma da buun ka shishiin ni wɛ.»

Yesu ya cee wa cuuɔɔ, na jahagbaa fɔɔ wa wo poro nixhugo jɛ
(Marika 5:21-43; Luka 8:40-56)

¹⁸ Na Yesu yaha pee jomɔ pu na, a Yawutuu wo jahagbaa fɔɔ wa di ba nuguro sin wu fɛɛ ni, na wu pye: «Nɛ poro fuceɛɛ l'a xu nime nime. Ga pa ma keɲɛ taha wu na, wu na jɛ.» ¹⁹ A Yesu ni wu kalaapiire t'i yiri, na binne kari ni wu ni. ²⁰ Lee bi cee wa bɛ ta w'a yee kɛ ni shuun ta shishan na woni wu feni. A wee cee w'i ba Yesu kadugo yiri, na ba gbɔn wu fadegenɛ na. ²¹ Wee cee wu bi yi yu wuyɛ funɔɔ ni na: «Nɛ bu sii jɔ ta kpɔn yɛ wu fadenɛ ke na, nɛ na juuɔɔ.» ²² A Yesu di ηmahana jɛri, na wee cee wu ja, na wu pye: «Na poro, lowaa le mayɛ ni, ma n'a daa w'a ma cuuɔɔ.» Taapile ni a cee wu juuɔɔ. ²³ Ba Yesu ya nɔ wee jahagbaa fɔɔ wu kaban na faanwii pu ja, na sipyyiire ti bɛ ta tunmɔ pu na wɛ, ²⁴ a w'i jo: «Yi yiri foro, bani pya wu ya ta xu wɛ, ga w'a ηmunɔɔ.» A p'i ganha na wu la wo. ²⁵ Ba sipyyiire t'a foro wɛ, a Yesu di jɛ puga ki ni, na pya wu co wu keɲɛ ke na, a pya w'i yiri. ²⁶ A lee kaa l'i jaaga na kee fiige ki bɛɛri cırı.

Yesu ya fyɛnmɛɛ shuun wa jii mugi

²⁷ A Yesu di yiri wee xuu wu ni, na gari. A fyɛnmɛɛ shuun wa di daha wu na, na sele, na yu: «Dawuda Ja, juuɔɔ jaari wu na.» ²⁸ Ba w'a nɔ puga wɛ, a fyɛnmɛɛ p'i fulo wu na. A wu pu yege na: «Yee ya dɔ li na na nɛ na jɔ yee jii ki mugi ya?» A p'i jo: «Uun, Kafɔɔ.» ²⁹ Wee tuun wu ni a Yesu di gbɔn pu jii ki na, na pu pye: «Lemu y'a zhaa ge, li pye yi mu na saha ni yi wo n'a daa wu ni.» ³⁰ A pu jii k'i mugi. A Yesu di yi jo waha pu mu na: «Yi ganha bu sipya wa shishiin yaha wu le ce we!» ³¹ Ga, a p'i gari, na shɛ ganha na Yesu kaa yu kee fiige ki bɛɛri ni.

Yesu wo fanha ki ya ta yiri Shitaanni yiri wɛ

* 9:15 Yohana 3:29

³² Ba Yesu ya pa foro wà na gaanji wε, a sipyii pii di ba wu mu ni ná wa ni, jina wu bye wu ni. Wee bi wu pye bobo. ³³ A Yesu di wee jina wu kəri, a ná wu já na yu. A l'i bye kakanhana sipyiiire ti bεeri mu. A p'i ganha na yu na: «Le kaa le la tuugo sanha bye ja Izirayeli fiige ki ni bada wε!» ³⁴ Ga, a Farizheen pu kunni di ganha na yu na: «Jinaa jiuɔfɔɔ fanha ni, w'a jinaa pu kəri.»

Sipyiiire ti jinaara ya jé Yesu ni

³⁵ Yesu bi jaari kulogoo ki bεeri ni: kugbɔhɔɔ fara kupiire na, na sipyiiire ti kalaa pu Kile-pεεnε piyεyε yi ni. Wu bi fugba saanra ti Jozaama pu yεε li pyi, na sipyii pu wo yama tuuyo yi bεeri xuu, ni pu fanhaxhɔɔrɔ ti bεeri. ³⁶ Ba w'a sipyiiire ti ja wε, a pu jinaara di jé wu ni. Bani sipyiiire ti bi sii kanha, samɔhɔɔ bε di jε pu ni wε, ba nahavɔɔ baa dubyaa jε wε. ³⁷ Ayiwa, a wu wu kalaapiire ti pye: «Shinma nigɔnbaama w'a jεhε, ga kapyeyyii pu d'a cεrε. ³⁸ Lee wu na, yi shinma wu kafɔɔ wu jεeri na wu kapyeyyii pii bε tun sanha, p'i she wu shinma wu kɔn.»

10

Yesu kalaapiire kε ni shuun wε (Marika 3:13-19; Luka 6:12-26)

¹ Lee kadugo na a Yesu di wu kalaapiire kε ni shuun wu yiri, na fanha kan pu mu p'a jinaa kəri p'a yeege sipyii ni, p'i da yama tuuyo bεeri xuu, ni fanhaxhɔɔrɔ ti bεeri. ² Pee Tudunmɔɔ kε ni shuun wu mεyε yi wa ye: Nizhiime wu jε Simɔ p'i wu pyi na Pyεeri, ni wu ceborona Andire. Zebede jalaa shuun: Yakuba ni Yohana. ³ Filipe ni Batelemi; Tomasi ni Macoo, wee wemu wu bi fεnhε pye fanhafε wari shɔvɔɔ ge; Alife ja Yakuba ni Tade; ⁴ Simɔ wemu wu bi bye Zelɔtilee kurunɔ ki ni ge, ni Zhuda Isikariyɔti, wee w'a pa Yesu le kenje ni.

Yesu ya wu kalaapiire kε ni shuun wu tun (Marika 6:7-13; Luka 9:1-6)

⁵ A Yesu di kalaapiire kε ni shuun wu tun, na pu pye: «Shi wemu jε Yawutuu wε, yi ganha bu she wee yiri wε! Yi ganha bu da jé Samari sheen wo kulo la shishiin bε ni wε! ⁶ Izirayeli fiige ki sipyii piimu p'a piin ba dubyaa jε-ε ge, yi she pee yiri. ⁷ Yi nigariwuu, y'a sipyii pu yeri, yi da yi yu pu mu na fugba saanra t'a tεnε! ⁸ Y'a yama fεε pu cuunɔ! Yi da xuu pu jeni! Y'a togo fεε pu cuunɔ, yi da pu pyi fεfεε! Yi da jinaa pu kəri y'a yeege sipyii pu ni! Ma fuu na y'a lee ta, yi bε p'a li kaan ma fuu na. ⁹ Yi ba gaanji, yi ganha bu sanni kelee warifyen lɔ wε! Yi ganha bu waripyaa bε lɔ le yiyε feni wε! ¹⁰ Yi ganha bu kusheyerεyε, kelee fadeye shuun, kelee tanhaya, kelee publiin lɔ wε! Bani kapyeybe ya sii yaa ni wu jɔlige ni. ¹¹ Yi bu jé kulo bεeri ni, kugbɔ la, kupire la, yi see sipya sha wemu na zɔɔ wu yi tirige ge. Y'i diin weefɔɔ mu fo yi kariduun ba she nɔ. ¹² Yi ba da jé puga bεeri ni y'i fεnhε fɔ pye na: «Kile wu janiɔnε kan yi mu!» ¹³ Kee puga ki bu da k'a yaa ni yi wo janiɔnε ki ni, kee na digi pu na. Ga kee puga ki ba da ki ya yaa ni yi wo janiɔnε ki ni wε, yi wo janiɔnε ki na guri na pa yi mu. ¹⁴ Puga bεeri kelee kulo bεeri l'a she li da yi tirige wε, kelee pu ya yi jomɔ logo wε, yi ba fɔro wee xuu wa ni, y'i yi tɔyɔ gbazhenhe jahara wo wà. ¹⁵ Can na n'a da yi jo yi mu jo Sodomu* ni Gɔmɔri sheen wo kanhama keree na ba bɔrɔ lee kulo li wogoo na kiiri wu cagɔngɔ.»

* **10:15 Sodomu ni Gɔmɔri:** Zhenezi 19:1-21; 18:20

Kanhama pemu p'a ma ge

(Marika 13:9-13; Luka 21:12-17)

¹⁶ «Li wii, n'a yi tun na kari ba dubyaa jɛ mɛ yacoyo niŋɛ ni wɛ. Wee tuun wu ni, yi kaseɛge yaha yiye na ba wɔɔɔ jɛ wɛ! Yi bye sipyii piimu ya la yu ni wa na wɛ, ba bgebe shazheɛɛɛ jɛ wɛ! ¹⁷ Y'a yiye kaseri sipyii pii na dɛ, bani pu na ba yi leni kiirikɔɔn kuruyo yi keŋɛ ni, na yi kpɔɔn ni kashengɛɛ ni pu wo Kile-pɛɛŋɛ piyɛɛ yi ni. ¹⁸ Pu na ba se ni yi ni gbafenɛɛɛɛ ni saannaa mu nɛ mɛge wuu na. Lee na ba bye kaɲɲɔ yi na Kile wo Jozaama pu jo pu mu, na pu jo shi wusama bɛ mu. ¹⁹ Pu ba yi leni keye ni tuun wemu ni, yi nijoyo ni yi jogaŋaa ganha bu da bye yi mu funzhaga wɛ. Jomɔ pemu y'a da ba jo ge, pee na ba digi yi funyo ni wee tuun wuyɛ pyaa ni. ²⁰ Bani yiye pyaa wa da ba bye pee jomɔ pe joveɛ wɛ, ga yi To Kile wu wo Munaa li l'a da ba yu yi jɔɔɔ na.

²¹ «Ceboro na ba wu ceboro le keŋɛ ni, kɔnhɔ p'i wu gbo. To na ba lee tuugo pye wu pya na. Nagoo bɛ na ba yiri pu sefɛɛ feni, kɔnhɔ p'i pu gbo. ²² Sipyii bɛɛri na ba yi kɔ nɛ mɛge wuu na, ga wemu bu j'a luu mara fo tɛhɛnɛ na, weefɔɔ na zhɔ. ²³ Pu ba yi kana kulo la ni, yi ma baa kari latii ni! Ga n'a da yi jo yi mu jo yani yee pu Izirayeli kulogoo ki bɛɛri jaari ge, Sipya ja wu na guri ba.

²⁴ «Kalaapire ya pele li kalaato na wɛ; kapyebye ya pele wu jɲɲɔɔ na wɛ.

²⁵ Kalaapire tɛhɛnɛ li wa na pye ba li kalaato wu jɛ wɛ. Kapyebye bɛ tɛhɛnɛ li jɛ na pye ba wu jɲɲɔɔɔ jɛ wɛ. Ni p'i wa kpɔɔn fɔɔ wu mɛge yiri na Belizebuli,* mɛge kemu na ba yiri kpɔɔn li sipyii pu na ge, ta kee da ba golo Belizebuli na wɛ?

Wemu na p'a yaa na fyagi ge

(Luka 12:2-7)

²⁶ «Wee tuun wu ni yi ganha ba fyagi sipyii na wɛ! Bani yaaga ka shishiin niŋmɔhɔɲɔ wa kemu da ba foro kpɛɛngɛ na wɛ. Kaŋmɔhɔɲɔ la shishiin wa lemu da ba jɛ wɛ. ²⁷ N'a yemu yu yi mu nibiige ni ge, y'a yee yu kpɛɛngɛ na! Y'a kalɔhɔɲɔ temu nuri ge, y'a duri kataya na yi da yee caaga! ²⁸ Piimu na j'a sipya gbo, na ta p'i da j'a yafiin bɛ pye wu munaa na-ɛ ge, yi ganha ba fyagi pee na wɛ! Ga, wemu wu da j'a sipya gbo, na ma munaa bɛ le Jahanɛmɛ ni ge, y'a fyagi wee na! ²⁹ Ta cɔnrilɔɔ shuun bɛ p'a bɛɛɛ wari pile wɛ? Ga lee bɛ na, ali wee wa nigin bɛ, wu ya dun jɲɲɛ na yee To Kile wu gaja ni wɛ. ³⁰ Ga yee kunni, Kile ya ali yee jɲzhiire teye pyaa bɛɛri jɔ cɛ. ³¹ Lee wuu na yi ganha ba fyagi wɛ; y'a ye cɔnrilɔɔ niŋɛhɛmɛɛ na!

Na sɔɔ Yesu na kelee na she wu ni

(Luka 12:8-9)

³² «Sipyaa sipya w'a yere li na sipyii jaha taan na nɛ wo wee jɛ ge, nɛ bɛ na ba yere li na na fugba To wu jaha taan, na weefɔɔ jɛ nɛ wo. ³³ Ga wemu bu foro nɛ kaa taan sipyii jaha taan, nɛ bɛ na ba foro weefɔɔ kaa taan na fugba To wu jaha taan.

Nɲɲɛ bɛ wɛ, ga ŋmɔpara li

(Luka 12:51-53; 14:26-27)

³⁴ «Yi ganha ba giin na jɲɲɛ ni nɛ pa jɲɲɛ ke na-ɛ dɛ! Nɛ ta pa ni jɲɲɛ ni wɛ, fo ŋmɔpara. ³⁵ Nɛ pa na pa beganhara le ja ni wu to tɛ ni, porofɔɔ ni wu nu tɛ ni, ni ja shɔ ni wu yashɔ tɛ ni. ³⁶ Sipya puga sheɛn ye pyaa ki da ba bye wu pɛɛn. ³⁷ Sipyaa sipya to kelee wu nu kaa l'a taan wu mu na toro nɛ taan ge, weefɔɔ ya yaa ni nɛ ni wɛ. Sipyaa sipya ja kelee wu poro kaa l'a taan

* 10:25 Belizebuli: Wee jɛ jinaa wo jɲɲɔɔɔ wɛ, wee wemu wu jɛ Shitaanni ge.

wu mu na toro ne taan ge, weefoo ya yaa ni ne ni we. ³⁸ Sipyawemu ya wu korikoritige lo, na daha ne feni we, weefoo ya yaa ni ne ni we. ³⁹ Sipyawemu w'a giin wu wu munaa mara nijaa ge, wee na ba buun li ni jiga na. Ga wemu w'a bonri wu munaa ni nijaa ne wuu na ge, wee na ba wu munaa juuwo wolo jiga na.

Kasaanjaafootoo
(Marika 9:41)

⁴⁰ «Sipyawemu bu yee co xuuni, ne w'a co xuuni. Sipyawemu bu ne co xuuni, we w'a ne tun ge, we w'a co xuuni. ⁴¹ Sipyawemu bu Kile tudunmo wa co xuuni, na bani Kile tudunmo wu je wii, kuduun we w'a yaa ni Kile tudunmo ni ge, weefoo na wee ta. Sipyawemu bu sipiyiime co xuuni, na bani w'a tii, kuduun wemu w'a yaa ni sipiyiime ni ge, wufoo na wee ta. ⁴² Can na, n'a da yi jo yi mu, sipyaa sipyaw'a ceegbuu jii lojije nidiige ye pyaa be kan we nohooere we wa mu, na bani wu je ne kalaapire ge, weefoo da ga fo lee wo kuduun ni we.»

11

Yesu labye w'a li shee na Shoo wo wu je wii
(Luka 7:18-35)

¹ Ayiwa, ba Yesu ya wee kalaa wu kan xo wu kalaapiire ke ni shuun wu mu we, a w'i yiri wee xuu wu ni, na she ganha na sipyii pu kalaa, na Kile Jozaama pu yere li kaan pu mu kabanugo kulogoo ki ni. ² Lee bi Yohana Batizelipye ta w'a Shoo wo wu kapyege ki beeri kaa logo na wu yaha kaso wu ni. Wee tuun wu ni a w'i wu kalaapiire ta tun wu mu na pu she wu yege na: ³ «P'a Shoo wemu kaa jo na wu na ba ba ge, mu wu wa laa, ta wu watii jaha wii?» ⁴ A Yesu di pu juuwo na: «Y'a lemu jaa, na yemu nuri ge, yi she lee paari Yohana mu na: ⁵ Fyemee wa jaa, faanna di jaari, togo fee di juuwo, judunnoo di nuri, xuu di jeni, Kile Jozaama p'i yu la baa fee mu. ⁶ Sipyawemu juuwo ya kyeege ne na we, weefoo je duba pya.» ⁷ Ba Yohana wo kalaapiire t'a kari we, a Yesu di juuwo na yu ni sipiyiire ti ni Yohana shizhaa na na: «Naha yee d'a she wii siwaga ki ni we? Kafeege ya wahagaana lemu jeri ge, lere ya? ⁸ Wee tuun wu ni yee d'a she jaha wii we? Fazaaya foo ge? Ga piimu p'a fazaaya leni ge, pee ya daa saanna piyeyi ni. ⁹ Yee d'a she jaha wii we? Kile tudunmo ge? Uun, n'a da yi jo yi mu jo ali w'a pele Kile tudunmo na. ¹⁰ Bani l'a ka Kile Kafila wu ni wu shizhaa na na:

«Li wii, n'a na tudunmo we tun ma jahagbaa na
wu ma koo li ya yaha ma jaha na.»*

¹¹ Can na n'a da yi jo yi mu jo sipya wa shishiin sanha se Adama nagoo ni wemu w'a pele Yohana Batizelipye na we. Ga lee be na fugba saanra ti wo sipyii pu beeri wo nifenhafenhene ya pele wu na. ¹² Na co Yohana Batizelipye wo Kile Jomoo pu yere li na, fo na pa no nime na, yatenwaya na fugba saanra t'a daa. Piimu p'a yatenye waha ge, pee p'a ti taa. ¹³ Kile tudunmo pu beeri, na fara Kile tudunmo Musa wo saliya wu na, pee beeri ya fugba saanra ti kaa jo, fo na pa no Yohana Batizelipye wo tuun wu na. ¹⁴ Yi bu da yi na giin di yi jaha ce, Kile tudunmo Eli wemu wo ba kaa l'a fene jo ge, Yohana wu je wee Eli we. ¹⁵ Wemu na logo ge, wu logo.

¹⁶ «Ne na ja nijaa wo sipyii pii taanna ni joo ye ni we? Pu je ba nohoopire ta je we, temu ya tiin pinneri keenge na ge, na pu kaafee pyi: ¹⁷ «Wee ya faangaa

* 11:10 Malaki 3:1

wi yee mu, yee di ya ta xonho we. Lee kadugo na a wèe di yameheεε su yee mu yee di ya ta yiye nihaara yahana yaha we.»¹⁸ Bani Yohana ya pa, wu ya li we, w'i ya gbuu we. A p'i jo na: «Jina wu ne wu ni.»¹⁹ A Sipyá Ja wu ba, na ganha na li na gbuu, a p'i jo na: «Lajehere fɔɔ ni gba fɔɔ wu ne we ná we. Fanhafεε wari shovεε ni jurumupyii pii be wo najii wu ne wii.» Ga kajii ya kan Kile wo fungongo fεεε ti mu wu kapyegeε ki gbɔɔɔ ni.»

Kulogoo kiimu k'a Yesu jomɔ pu she ge
(Luka 10:13-15)

²⁰ Ayiwa, Yesu ya wu kakanhanaa nigbɔhɔɔ ki fanha pye kulogoo kiimu ni ge, a wu nɔ kɔn na kee kaa yu. Bani kee kulogoo ki sheεn ya ta sɔɔ na daajenje jo pu wo jurumu wu na we. A w'i jo: ²¹ «Bɔɔngɔ ki wa yee Korazen sheεn wogo! Bɔɔngɔ ki wa yee Betisayida sheεn wogo! Bani kakanhanaa kiimu k'a pye yee ni ge, kee da bi bye Tiiri ni Sidɔn kulogoo ki ni, nime bi da pee ta pee ya daajenje jo, na pu jurumu wu yaha l'a mɔ, na bɔɔɔɔ le puye na, shɔɔnɔ ni.²² Lee wuu na, n'a da yi jo yi mu jo Tiiri ni Sidɔn wo kanhama keree na ba bɔɔɔ yee wogoo ki na kiiri wu cagɔngɔ.²³ Mu do Kaperinɔmɔ? Go mu wa giin na mu na ba yirige fo fugba we ni ya? Ahayi dε! Mu da ba dirige fo Jahanεmε we ni. Bani kakanhanaa kiimu k'a pye mu ni ge, kee da ba bye Sodumu kulo li ni, nime bi da li ta li na ne sanha.²⁴ Lee wuu na, n'a da yi jo yi mu jo Sodumu wo kanhama pu na ba bɔɔɔ mu wo pu na kiiri wu cagɔngɔ.»

Yesu w'a n̄mɔnɔ kaan
(Luka 10:21-22)

²⁵ Wee tuun wu ni a Yesu di jo: «Na To Kile, fugba ni ninε ki Kafɔɔ, n'a baraga taha ma na, bani m'a kii keree kii n̄mɔhɔ fungɔnyɔ fεε ni kalaagbɔ fεε na, na ki she nɔhɔpiire na.²⁶ Uun, na To Kile, bani lee l'a taan mu mu.²⁷ Ne To w'a keree ki beeri le ne keje ni. Wa shishiin ya Kile Ja wu ce we, fo To Kile wu ye nigin. Wa shishiin be di ya To Kile ce we, fo wu Ja wu ye nigin, ni wu la ne wu To wu she sipyá wemu na ge.²⁸ Y'a ma na mu, yee piimu beeri p'a kanha, tuguro di ne yi nuyɔ ni ge; ne na n̄mɔnɔ kan yi mu.²⁹ Yi na wo zhu wu taha yi katiye ni, y'i yere ne di da yi kalaa, yi zɔɔɔ pu na tifahama ta. Bani ne n̄n̄ɔ k'a peni, ne luu be d'a taan.³⁰ Ne wo zhu wu ya dugo we, fanha be di ne ne wo tuguro ti ni we.»

12

Yesu ya yemu jo cadeεnge ki keree na ge
(Marika 2:23-28; Luka 6:1-5)

¹ Cana ka Yesu ni wu kalaapiire t'a pa doroo shinma keεye ya te ni. Kee cana k'i bi bye Yawutuu pu wo cadeεnge ka. Lee bi xuugo ta wu kalaapiire ti na, a pee di shinma seye ya kɔn, na ganha na yee wo pya wu wo na guri.² Ba Farizheεn p'a lee na we, na Yesu pye: «Li wii, kaa lemu ya yaa li pye cadeεnge ni-i ge, go lee mu wo kalaapiire t'a byi me!»³ A Yesu di pu pye: «Tuun wemu ni xuugo ya pa saannaa Dawuda ni wu tahama-nɔhɔmɔɔ pu ta ge, w'a lemu pye ge, yee sanha lee kalaa-i ge?»⁴ W'a jé Kile-peεne puga ki ni, buuri we p'a wo na gaan Kile mu ge, na wee bɔ. A wu ni wu tahama-nɔhɔmɔɔ p'i she wee li. Na ta watii bi li wee buuri we ni, ni saraya naha shɔɔnriveε pu ye be we.⁵ L'a ka saliya wu ni na saraya naha shɔɔnriveε pu ma kapyeneε pyi Kile-peεneε pugbɔhɔ ki ni cadeεnge ni; lee di ne kakuunɔ we. Ta yee sanha lee be kalaa we?⁶ Na ta wa di wa naha wemu ya ye Kile-peεneε pugbɔhɔ ki na ge, di yee jo

yi mu. ⁷ «Y'a juuᵋo jaari yiyε na, nε wa lee feni, na toro saraya taa.»* Yee da bi pee jomᵋ pe kori ce de, yee bi da jaagi shan pii sipyii pii na tawaga ni wε.
⁸ Bani Sipya Ja wu jε cadeεnge ki be Kafᵋo.»

*Yesu ya ná kewaga fᵋo wa cuuᵋo cadeεnge ka ni
 (Marika 3:1-6; Luka 6:6-11)*

⁹ A Yesu di yiri wà, na gari na she jé pu Kile-peεnje puga ka ni. ¹⁰ Lee bi ná wa ta wà wu kenε ke na waha. A sipyii p'i Yesu yege na: «Na sipya cuuᵋo cadeεnge ni, ta lee ya saha?» P'a yee jo bani pu bi giin p'i kapuᵋo sha p'i wu tᵋoᵋo le. ¹¹ Ga, a Yesu di pu pye: «Dubya nigin pe bu she da wa mu yee ni, a wee dubya w'i do wege ni cadeεnge ni, ta wufᵋo da zhe wu wolo wε? ¹² Ta sipya ya ye fo na she ganha dubya na wε? Lee wuu na do, na kasaana pye cadeεnge ni, lee ya jᵋo.» ¹³ Wee tuun wu ni a Yesu di ná wu pye: «Ma kenε ki sanha!» A wu kenε ki sanha, a k'i juuᵋo ba keki jε wε. ¹⁴ A Farizheen p'i foro, na she puyε jᵋo, kᵋnhᵋ p'i gbogana sha Yesu na.

Kilε ya kapyebye wemu jaha bulo ge, wee jε Yesu

¹⁵ Ba Yesu ya lee ce wε, a w'i yiri wee xuu wu ni. A sipyijehemeε di daha wu feni. Piimu pu bye ni yama ni ge, a Yesu di pee beeri cuuᵋo. ¹⁶ Ga, a wu yi jo na waha pu mu na wee jε sipya wemu ge, na pu ganha bu yee jo wa shishiin be mu wε. ¹⁷ Lee ya pye mu kᵋnhᵋ Kile bi yemu jo Kile tudunmᵋo Ezayi jᵋo na ge, yee jᵋo di fa na:

¹⁸ «Na kapyebye wu we, nε wemu jaha bulo ge.
 Na jidaan wo we, wu kaa l'a dan na ni fo xuuni.
 Nε na ba na Munaa li tirige wu na.

Wu na ba shi wusama kalaa tiime keree ni.

¹⁹ W'a da ba nakaara pyi wε.

W'a da ba nama kᵋon wε.

Sipya wa shishiin wa da ga wu mujuu logo
 kakuutoroyo ni wε.

²⁰ Wahagaan lemu ya kuri ge,
 w'a da ga lee sana kegi wε.

Sokinna wemu kpeεnge ya jin wà ge,
 w'a da ga wee sama fugi wε.

Mu w'a da ba bye fo na she tiime pu pye p'a se ta.

²¹ Shi we beeri na ba wu pye pu tadanja.»*

*Yesu wo fanha ki ya ta yiri Shitaanni yiri wε
 (Marika 3:22-30; Luka 11:14-23)*

²² Lee kadugo na a p'i ba wu mu ni ná wa ni, jinaa pu bye wu ni, wee bye fyεn, na nᵋhᵋo pye bobo. A Yesu di wu cuuᵋo. A wu já na jaa, na yu be. ²³ A lee di bye kakanhana sipyiire ti beeri mu, a p'i ganha na yu na: «Ta we ya sii me saannaa Dawuda Ja wu wε?» ²⁴ Ga ba Farizheen p'a yee logo wε, na jo: «Jinaa juuᵋoᵋo Belizebuli fanha ni we ná we ya jinaa pu kori.» ²⁵ Ga, a Yesu di pu fungonyᵋo ce na jo: «Saanra beeri t'a yiri tiyε kaa na ge, tee na gyεegi. Kulo beeri, kelee puga beeri, ki sipyii bu yiri puyε kaa na, kee na gyεegi. ²⁶ Shitaanni di bu yiri na Shitaanni wa kori, li jε kanna Shitaanni w'a yiri wuyε kaa na. Shitaanni di bu yiri wuyε kaa na, wu saanra ti na bye dii kyεegi baa wε? ²⁷ Ni yee wa yu na jinaa juuᵋoᵋo Belizebuli baraga ni nε jinaa pu kori, wee tuun wu ni yee wo sipyii piimu p'a pu kori ge, pee di pu kori jᵋᵋo baraga ni wε? Yee

* 12:7 Oze 6:6 * 12:21 Ezayi 42:1-4

wo sipyii puyε pyaa ki da ba kiiri kɔn yee na. ²⁸ Ga nε bu da nε na jinaa pu kɔri Kile Munaa li baraga ni, lee w'a li shεε na Kile saanra t'a nɔ yee na.

²⁹ «Wa na já pye dii na jé fanhahεhεnε fɔɔ puga, di wu yarɔmuyɔ kuu na ta ma ya fεnhε wu pɔ-ε wε? Ga ma bu fεnhε wu pɔ, ma na já jé puga ki ni na yarɔmuyɔ yi kuu.

³⁰ «Sipya wemu nε nε nii wε, nε pεn wu nε weefɔɔ. Sipya wemu ya nε tεri na sipyii pu pinnεε wε, weefɔɔ ya pu caaga. ³¹ Lee wuu na, n'a da yi jo yi mu jo sipyii ya jurumu wemu bεeri pyi, na fanhara temu bεeri pyi Kile na ge, kee bεeri na já yafa pu mu. Ga wa bu Fεfεεrε Munaa li fanha, wufɔɔ da lee wo yafa ta bada wε. ³² Sipyaa sipya w'a joguumɔ jo wá Sipya Ja na ge, lee na yafa wufɔɔ mu. Ga wemu bu Fεfεεrε Munaa li mεge kyεεgi, weefɔɔ da lee wo yafa ta naha ke kɔnɔ ke na wε, w'i da li yafa ta laxhara bε ni wε.

Ki yaseyε feni p'a tige ceni
(Luka 6:43-45)

³³ «Tige kemu bu nɔ, ki yaseyε bε na nɔ. Tige kemu bu golo, ki yaseyε bε na golo, bani ki yaseyε feni p'a tige ceni. ³⁴ Yee piimu p'a kolo ba matεnεε nε-ε ge, dii yee di da já kafila nizaama jo wε? Bani lemu l'a sipya zɔ we ni ge, lee l'a fɔro wu nɔ ke ni. ³⁵ Sipyisaama w'a yasaaya kilee na yeege wu yasaaya tayahaɔa ni; sipyikuunɔ di yakuuyo kilee na yeege ki yakuuyo tayahaɔa ni. ³⁶ N'a da yi jo yi mu jo sipyii ya joguumɔ pemu bεeri yu ge, pu na ba yege yee bεeri na kiiri wu cagɔngɔ. ³⁷ Kiiri na ba gɔn ma na, na kanii kan ma mu na saha ni ma nɔjomɔ pu ni, kelee na ma jaagi na saha ni ma nɔjomɔ pu ni.»

Yawutuu p'a jo na Yesu wu kakanhana la pye
(Marika 8:11-12; Luka 11:29-32)

³⁸ Ayiwa, a saliya karamɔgɔlɔɔ pii, ni Farizhεen pii di Yesu pye: «Karamɔgɔ, wεε funɔɔ ki wa m'a naha shεshεrεε kakanhana la pye ma shε wu na.» ³⁹ A Yesu di pu nɔ shɔ na: «Nijaa sipyii pii p'a kolo, na nɔhɔ pye nɔmεε baa fεε ge, pee p'a naha shεshεrεε kakanhana shaa, ga la shishiin da zhεε pu na wε, fo Kile tudunmɔɔ Zhonasi wuu le. ⁴⁰ Ba Zhonasi ya ta caya taanri ni piye taanri fya nagaɔa ki funɔɔ ni wε,* mu Sipya Ja wu bε da ba da caya taanri ni piye taanri ninε ke ni. ⁴¹ Ninive shεen na ba yiri na nijaa wo sipyii pii jaagi kiiri wu cagɔngɔ caɔa, bani Ninive shεen ya daajεnε jo pu wo jurumu wu na Zhonasi wo Kile jomɔ yεrε li baraga ni.* Na ta wa di nε naha wemu ya ye Zhonasi na ge. ⁴² Kiiri wu cagɔngɔ, Seba fiige ki Saanzhɔ* wu na ba yiri wu nijaa sipyii pu jaagi, bani wee ya pa na yiri ninε ki tεhεnε na. Kɔnhɔ wu ba saanna Solomani wo fungɔngɔ fεrεε jomɔ pu logo. Wa di wa naha wemu w'a peε Solomani na ge!

Jina na kuri jé sipya ni
(Luka 11:24-26)

⁴³ «Jina bu foro sipya ni tuun wemu ni, tεyε yemu y'a waha waha ge, w'a ganha na jaari yee ni na taɔmɔnɔ shaa, ga w'i da ki ta wε. ⁴⁴ Wee tuun wu ni w'a jo wuyε funɔɔ ni na: «Na puga kemu ni nε foro ge, n'a da guri da se kee ni.» W'a guri kari, na shε kee puga ki niwaga ta p'a ki pɔ fεfεεn, na ki kemε xuuni. ⁴⁵ Wee tuun wu ni w'a gari na shε ba ni jinaa gbarashuun watii ni, piimu ya kolo wuyε pyaa ki na ge. Wu ni pee na ba jé kee puga ki ni, na diin wà. Lee

* 12:40 Zhonasi 2:1 * 12:41 Zhonasi 3:5-10 * 12:42 1 Saanna 10:1-10; 2 Caɔaɔhεhεε Jomɔ 9:1-9

funṅo ni wee sipya we wo taxoḡo na ba golo na toro taashiine li be taan. Mu shiin l'a da ba bye niṅaa wo sipyikuuyo ye be wo shizhaa na.»

Jogō ye pu ɲe Yesu nu ni wu cebooloo pu wε?
(Marika 3:31-35; Luka 8:19-21)

⁴⁶ Ayiwa, na Yesu yaha wu na yu ni sipyiire ti ni, a wu nu we, ni wu ceboronamaa p'i no, na yere kpeenge ki na. Pu funṅo ki bye p'i jo ni wu ni. ⁴⁷ A sipya wa di Yesu pye: «Ma nu we ni ma ceboronamaa pu niyereye yi wa kpeenge ke na, pu funṅo ki wa p'i jo ni ma ni.» ⁴⁸ A Yesu di wee ɲo sho na: «Jogō ye pu ɲe ne nu ni ne ceboronamaa pu wε?» ⁴⁹ Ba w'a yee jo wε, na keɲe she wu kalaapiire ti na, na jo: «Ne nu ni ne ceboronamaa pu piiri naha. ⁵⁰ Ne To we wu ɲe fugba wu ni ge, sipyaa sipya w'a wee wo ɲidaan pyi ge, wee wu ɲe ne ceborona, ni ne ceboroshō, ni ne nu.»

13

Talenε lemu l'a jo nuguro ta shizhaa na ge
(Marika 4:1-9; Luka 8:4-8)

¹ Kee caɲa kiyε pyaa a Yesu di foro puga ki ni, na gari na she diin Galile Gba wu ɲo ki na. ² A sipyiɲehemeε di ba binne, na wu maha fo w'a jε tiin korogō ka ni. A sipyiire ti beeri di yere loho ki ɲo ki na. ³ A wu ganha na keree niɲeheneε yu pu mu talenε ni. A wu jo: «Caɲa ka na wa ya foro na kari wu tege ni di zhe wu alikama shi wá fene shi wagana na. ⁴ Na wu yaha wu na wee nuguzhi wu waa, a wu nuguro ta di do koo ni tege ki ɲo na. A shazheεε di ba tee jo. ⁵ A ta di do faaga ɲuṅo ni pogoo kii ni. A tee di weri fin, bani poɲehereε bye wá wε. ⁶ Ba caya y'a pa yeree wε, a t'i fanharɲa, na waha, bani nire tatii bye ti na wε. ⁷ A nuguro ta di do xhuyo niɲe ni. A xhuyo y'i ganha na legi, na ba ti co, na ti li. ⁸ A nuguro ta di do niɲene na. A tee di fin, na le na pya le. Pile la ma pyaa xhuu nigin (100) pye, la ma kelee gbaara (60) pye, la ma kelee taanri (30) pye.» ⁹ Ba w'a yee jo xo wε, na jo: «Wemu na logo ge, wu logo.»

Yesu talenεε ki kajuu ɲuṅo
(Marika 4:10-12; Luka 8:9-10)

¹⁰ Lee kadugo na a Yesu kalaapiire t'i fulu wu na, na wu pye: «Naha na mu di yu ni sipyiire ti ni talenεε ni wε?» ¹¹ A Yesu di pu pye: «Na fugba saanra ti wo ɲmohoro ti ce, yee mu lee ya kan. Ga ti je wu ya ta kan pii mu wε. ¹² Bani la ɲe wemu mu ge, la na ba gan wee mu na fara lee na, l'a ɲehε wu mu. Ga la ɲe wemu mu wε, ali nifenhefenhene lemu be li ɲe wu mu ge, li be na zhō wu na. ¹³ Lee wuu na ne yu ni pu ni talenεε ni, bani pu wa na wii, p'i ya yaaga ɲaa wε. P'a niwegee shaan, p'i ya yi nuri wε, p'i ya yi ɲaha be ceni wε. ¹⁴ Kile tudunmō Ezayi ya yemu jo pu shizhaa na ge, yee ɲo ya fa na:

◁Yee na ba niwegee shan, na yi logo,
ga y'i wa da yi ɲaha ce wε.

Yi na ba ɲi taan, na wii,
ga y'i wa da yaaga be ɲa wε.

¹⁵ Bani pii sipyii pii niwegee k'a waha.
P'a pu niwegee to, na pu ɲi to.

Pu funṅo ya pye p'i ɲa pu ɲi ki ni wε,
p'i logo pu niwegee ki ni wε,
p'i yi ɲaha ce pu fungonyo yi na wε.

Lee funṅo ni pu da ba ne mu,

kɔnhɔ ne pu cuunṅo we.»*

¹⁶ Ga yee kunni, yee ne duba nagoo, bani yee ni ki wa naa, yi niwegee k'i nuri. ¹⁷ Can na n'a da yi jo yi mu, lemu yee wa naa ge, Kile tudunmoo ni nehemee ni sipyitiimee ni nehemee pii funṅo ya pye na lee na, ga p'i ya li na we. Yemu yee wa nuri ge, pu funṅo ya pye na yee logo, ga p'i ya yi logo we.

Yesu ya nuguro ti wo talene li kori jo

(Marika 4:13-20; Luka 8:11-15)

¹⁸ «Ayiwa, yi niwegee shan ni nuguro ti wo talene li kori wu ni. ¹⁹ Piimu p'a fugba saanra ti jomɔ pu nuri, p'i ya pu naha ce-ε ge, pee ne ba koo no nuguro ne we. Shitaanni na ba pee jomɔ pe wolo pu funyɔ ni. ²⁰ Faaga wo nuguro ti ne piimu ge, pee na jomɔ pu logo, na pu co tovuyo na ni fundanga ni. ²¹ Ga nire di ne pu na we, p'a bye pu da mo lee ni we. Conromɔ bu wa ta, kelee sipyii bu daha wu feni na gana pee jomɔ pe wuu na, wu juṅo na wakaraa kyee gi. ²² Xhuyo ninε wo nuguro ti ne piimu ge, pee na jomɔ pu logo, ga ke konjo ke wo funzhakeree ni naafuu la piinje na pu conri fo pu da nagoo pye we. ²³ Nijene wo nuguro ti ne piimu ge, pee na pe jomɔ pe logo, na pu naha ce. P'a nagoo ni nehemee pye. Pile la ma pyaa xhuu nigin (100) pye, la ma kelee gbaara (60) pye, la ma kelee taanri (30) pye.»

Yesu ya talene la jo jakuunjo shizhaa na.

²⁴ Ayiwa, a Yesu di talene la be jo pu mu na: «Fugba saanra t'a foro kaa lemu feni ge, lee li wa me. Na wa w'a yashi nijeme wa wu tεge ni. ²⁵ A wee na wu pen di ba yiri nibiige ka ni, na sipyii pu beeri yaha pu na ḡmunoo. Na kemu k'a foro alikama feni ge, na she kee jakuunjo ki wo pya wa wa alikama wu te ni, na gari. ²⁶ A alikama wu fin, na ba seye pye. A jakuunjo ki be di foro yere. ²⁷ A tεge ki kafoo wu wo kapyebyii p'i ba wu pye: «Wu kafoo, ta yashi nijeme be mu ya wa ma tεge ki ni we? Ke jakuunjo ke d'a yiri mii we?» ²⁸ A wu pu no sho na: «Ne wo pen wa w'a le pye.» A kapyebyii p'i wu pye: «Ta ma funṅo ki wa wu she kee jakuunjo ke kooṅgi?» ²⁹ A wu jo: «Ahayi, ne fyagi jo yee bu she kee kooṅgi, yi ganha bu da alikama wu be kooṅgi we. ³⁰ Yi yi beeri yaha wa y'i binne le. Yalooɔ ti loduun ba no, wee tuun wu ni ne na ba yi jo yalooɔ ti lovee pu mu jo pu fenne jakuunjo ke kon falo, p'i ki po, p'i ki sorogo, pu bu xho p'i alikama wu keme le na kroon le ni.»

Yesu ya talene la jo mutaridi pile shizhaa na

(Marika 4:30-32; Luka 13:18-19)

³¹ Lee kadugo na a Yesu di talene la be jo pu mu sanha na: «Fugba saanra t'a foro mutaridi pile feni. A na wa di li lo nugi wu tεge ni. ³² L'a cere foro yashi wusama beeri taan, ga li bu fin tuun wemu ni, l'a bele na toro naxhoo wu tiye yi saya beeri taan. L'a jeri tige fo shazheere na ti shiire teri ki geye na.»

Yesu ya talene la jo buuri shizhenherε shizhaa na

(Luka 13:20-21)

³³ Ayiwa, a Yesu di talene la be jo pu mu sanha na: «Fugba saanra ti ne ba buuri shizhenherε ne we. Cee wa ya tee le wu farani myε kiloo kelee shuun ni kaguro (25) ni na tonho, a wu beeri di yiri.»

Yesu wo telerεε ki kajuu juṅo

(Marika 4:33-34)

* 13:15 Ezayi 6:9-10

³⁴ A Yesu di pe jomɔ pe beeri jo sipyiire ti mu talenɛ ni. Wu bi yu ni pu ni talenɛ baa wɛ. ³⁵ W'a lee pye kɔnhɔ Kile tudunmɔ w'a bi yemu jo ge, yee jɔ di fa na:

«Nɛ na ba yu ni pu ni talenɛ ni.
Keree kiimu k'a bi ηmɔhɔ
fo kɔŋɔ ki yaaduun wu ni ge,
nɛ na ba kee yu pu mu.»*

Yesu ya jakuunɔ ki wo talenɛ li kori jo

³⁶ Ayiwa, a Yesu di sipyiire ti yaha wà, na gari puga. A wu kalaapiire t'i fulu wu na, na wu pye: «Nakuunɔ ki k'a foro tɛgɛ ki ni ge, lee talenɛ le kori jo wù mu.» ³⁷ A Yesu di jo: «Wemu w'a yashi nijemɛ wu wá ge, wee jɛ Sipya Ja. ³⁸ Tɛgɛ ke, kee jɛ kɔŋɔ ke yashi nijemɛ we, wee jɛ fugba saanra ti wo nagoo pee. Nakuunɔ ke, kee di jɛ Shitaanni wo nagoo pee. ³⁹ Pɛn wemu w'a jakuunɔ ki pya wu wá ge, wee jɛ Shitaanni wuyɛ pyaa. Yalɔɔɔ ti loduun we, wee jɛ kɔŋɔ ki taaxɔɔ le. Yalɔɔɔ ti lɔvɛɛ pee, pee jɛ melekɛɛ. ⁴⁰ Ba sipya ma jakuunɔ kɔɔngi, na ki wá mɛ na ni wɛ, mu l'a da ba bye kɔŋɔ ki taaxɔɔ li ni. ⁴¹ Piimu beeri p'a sipyii pu jɔunɔ kyɛegi n'a daa wu na, ni piimu p'a kakuunɔɔ pyi ge, Sipya Ja wu na ba wu melekɛɛ pu tun p'a she pee sipyii pii beeri niŋɛ wolo wu wo saanra ti ni, ⁴² na pu wá kanragaa na ki ni. P'a ganha na mehɛɛ suu wà, na ganhaa kuri. ⁴³ Ga piimu p'a pye sipyitiimɛ Kile mu ge, pee na ba jí pu To wu saanra ti ni ba canja jɛ wɛ. Wemu na ye logo ge, wu yi logo.»

Yesu ya talenɛ lemu jo naafuu niηmɔhɔmɔ shizhaa na ge

⁴⁴ A Yesu di jo sanha na: «Fugba saanra ti jɛ ba naafuu jɛ wɛ, naafuu wemu w'a ηmɔhɔ tɛgɛ ka ni ge. A ná wa di wu ja, na guri wu ηmɔhɔ sanha. A wu fundanga wo di she wu kenɛ yanmuyɔ beeri pɛrɛ, na ba kee tɛgɛ ki shɔ.»

Yesu ya talenɛ lemu jo kuun shizhaa na ge

⁴⁵ A Yesu di jo sanha na: «Fugba saanra ti jɛ ba kuun pɛrɛvɔɔ jɛ wɛ, wemu ya kuun nizaama shaa ge. ⁴⁶ Ba w'a kuun pɛɛwa wo wa ja wɛ, a wu wu kenɛ yanmuyɔ beeri pɛrɛ, na she wee kuun wu shɔ.»

Yesu ya talenɛ lemu jo fyaa jɔ wu shizhaa na ge

⁴⁷ A Yesu di nugo jo sanha na: «Fugba saanra ti jɛ sanha be ba jɔ jɛ wɛ, sipyii ma wu wá gba lɔhɔ ni, na fyaa tuuyo beeri co. ⁴⁸ Ba jɔ w'a ji wɛ, jɔwaa pu na wu yeege shan gba wu jɔ ki na. P'a diin, na fyaa pu shɔɔnri. P'a fyacemɛɛ pu le pu yɛrɛyɛ ni, na niguuyo yi wá. ⁴⁹ Mu l'a da ba bye kɔŋɔ ki taaxɔɔ li ni. Melekɛɛ p'a da ba sipyisaamaa pu shɔɔnri na wolo sipyikuuyo yi ni. ⁵⁰ P'a sipyikuuyo yi wá kanragaa na ki ni. P'a ganha na mehɛɛ suu, na pu ganhaa kuri wà.»

Kafonɔɔ ni kalɛgɛɛ keree

⁵¹ Lee kadugo na a Yesu di pu yege na: «Ta yee ya kii keree kii beeri jaha ce?» A p'i jo: «Uun.» ⁵² A wu pu pye sanha na: «Ayiwa, saliya karamɔgɔ wa beeri w'a kalaa fugba saanra ti keree ki ni ge, wee ya foro puga fɔɔ wa feni wemu ya kafonɔɔ ni kalɛgɛɛ taa na fóro wu naafuu tayahanja ni ge.»

*Nazareti sheɛn ya dà Yesu na wɛ
(Marika 6:1-6; Luka 4:16-30)*

* 13:35 Zaburuu 78:2

⁵³ Ba Yesu ya talenεε ki jo xɔ wε, na laha wee xuu wu ni. ⁵⁴ Kulo lemu ni w'a le ge, a wu gari wà, na she sipyiire ti jɔ kɔn na galaa Kile-peεne piyεye yi ni. A lee di bye pu mu kakanhana, a p'i ganha na yu na: «Mii wu d'a te fungɔngɔ fεere te ta wε? Dii wu d'a pye na jani kii kakanhanaa kii na wε. ⁵⁵ Ta wu jε me menizhe ná wu ja wu wε? Ta wu nu be wu jε me Mariyama wε? Ta wu ceboronamaa be pu jε me Yakuba, Yusufu, Simo ni Zhude wε? ⁵⁶ Ta wu ceboroshaa pu beeri be pu jε naha wù ninε ni wε? Wu d'a yiri mii ni ke fanha ke beeri ni wε?» ⁵⁷ A kee keree kii di pu pye pu ya dà Yesu na wε. A Yesu di pu pye: «Kile tudunmɔ ya peεne taa xuu beeri ni, fo wuyε pyaa kulo le, ni wuyε pyaa puga ke.» ⁵⁸ A w'i bye wu ya kakanhanaa ninεneε pye wà wε, bani pu ya dà wu na wε.

14

Herodi hakili ya wuregi

(Marika 6:14-16; Luka 9:7-9)

¹ Wee tuun we ni gbafenεεεε Herodi Antipasi ya Yesu kaa logo. ² A wu wu kapyebyii pu pye: «Yohana Batizelipye wu jε we ná we, wee w'a sii wii. W'a jε na foro xu ni, lee l'a wu pye wu na jani kii kakanhanaa kii na.»

Yohana Batizelipye xugana

(Marika 6:17-29)

³ Ayiwa, Herodi bi pu pye p'a Yohana co, na shɔnhɔyɔ le wu na, na wu le kaso ni. Wu ceborona Filipe shɔ Herɔjasi wuu na Herodi bi lee pye. ⁴ Bani Yohana bi li sheε wu na na: «Li ya ta saha mu wu we cee we leɛ wε.» ⁵ Herodi funɔ ki bye na Yohana gbo, ga wu bi fyagi sipyiire ti na, bani pee bi Yohana jateni Kile tudunmɔ.

⁶ Lee be na, a Herodi wo cazege caɲa ki wo kalenε l'i ba nɔ, a Herɔjasi poro fuceεε l'i yiri na xhɔnhɔ sipiyirilee pu jahagbaa na. A lee di sii taan Herodi ni, ⁷ fo w'a kaa fuceεε li mu na li bu yaaga beeri jεeri wee mu, na wee na kee kan li mu. ⁸ Li nu wu wo jɔjomɔ funɔ ni, a fuceεε l'i Herodi pye: «Yohana Batizelipye jɔnɔ taha yaaga ka na ma kan nahame na mu!» ⁹ A lee di saan wu jaha tanha. Ga na wu yaha w'a kaa na xɔ wu sipiyirilee pu jii na, a wu jɔnmuu li jɔ yaha fuceεε li mu. ¹⁰ A wu wa yaha kari w'a she Yohana jɔnɔ ki kɔn kaso wu ni. ¹¹ A p'i ba ni ki ni, na ki taha yaaga ka na, na pa gan fuceεε li mu l'a she gan li nu wu mu. ¹² A Yohana wo kalaapiire t'i she wu nixhugo ki lɔ na she le, na xhɔ na she yee jaha jo Yesu mu.

Yesu ya yalige kan sipyii kabɔfɔnɔ kaguro mu

(Marika 6:30-44; Luka 9:10-17; Yohana 6:1-14)

¹³ Ba Yesu ya yee logo wε, a wu jé kɔrɔgɔ ka ni, na yiri wee xuu wu ni, na laha sipyiire ti taan na kari sipɔnɔ ki xuu wa ni. Ga, a sipyiire t'i wee xuu wu ce. A p'i foro kanha ni ni, na gari tɔyɔ na Yesu feni. ¹⁴ Ba Yesu ya foro kɔrɔgɔ ki ni wε, na pee sipyinehemεε pu ja, a pu jinaara di jé wu ni. A wu pu yama fεε pu cuɔnɔ. ¹⁵ Ba yakonɔ k'a pa nɔ wε, a Yesu wo kalaapiire t'i fulu wu na, na wu pye: «Caɲa k'a xɔ toro, wèe di jε sipɔnɔ ni naha. Sipyiire ti yaha kɔnhɔ p'i she yaligeε sha shɔ kulogoo ki ni.» ¹⁶ A Yesu di pu pye: «Pu ya yaa na kari wε, yiyε pyaa ki yalige kan pu mu!» ¹⁷ Ga, a p'i wu pye: «Buuri jɔyɔ kaguro ni fyaa shuun ye wu jε wèe mu naha.» ¹⁸ A Yesu di pu pye: «Yi pa ni yee ni naha!» ¹⁹ Lee kadugo na a Yesu di sipyiire ti pye na pu tiin japurege ki ni. A wu yee buuri jɔyɔ kaguro ni fyaa shuun wu lɔ, na jaha ke yirige le fugba

we ni, na baraga taha Kile na. A wu xhɔ na yee buuri juɔɔ yi kegi kegi na kan wu kalaapiire ti mu, a pee di wu kan sipyiire ti mu. ²⁰ A pu beeri di li na din. Yalige kemu k'a kori ge, a p'i kee saɲa kemε fo na saganaa ke ni shuun ji. ²¹ Pee yalilimeε pii bye sipyii namaa kabɔfɔnɔɔ kaguro (5.000) shi, cεe ni nɔhɔpiire ninε jε we.

Yesu ya ɲaari gba lɔhɔ juɔɔ ni

(Marika 6:45-52; Yohana 6:15-21)

²² Ba p'a xɔ we, taapile ni a Yesu di yi jo waha wu kalaapiire ti mu, na pu jε kɔrɔgɔ ki ni, p'i gba wu kɔn wu ɲaha na, yani wu sipyiire ti yaha ge. ²³ Ba w'a pu yaha xɔ we, na dugi kari faabobɔnɔ ki na wu ye nigin, na she Kile jεeri. A piige k'i ba wɔ na wu yaha wu ye wà. ²⁴ Kɔrɔgɔ ki bi lii na xɔ kɔnɔ ki na. A lokuruyo di ganha na ki sani, bani kafεεge ki bi jirini pu na. ²⁵ Xhupee mεheε suduun wu ni, a Yesu di ganha na ɲaari lɔhɔ ki juɔɔ ni na se wu kalaapiire ti yiri. ²⁶ Ba kalaapiire t'a wu ɲa wu na ɲaari lɔhɔ ki juɔɔ ni we, a pu jaalaa di yiri fo xuuni. A p'i ganha na yu: «Yafugunɔ li jε le!» A p'i fya fo na sipyaa waa. ²⁷ Ga taapile ni a Yesu di pu pye: «Yi yi logoo ki waha, ne wu wa, yi ganha bu da vya we!» ²⁸ A Pyεeri di jo: «Kafɔɔ, ni mu wu w'a sii wii, na pye na be di ɲaari she ma yiri lɔhɔ ki fugba ni.» ²⁹ A Yesu di wu pye: «Ta ma!»

A Pyεeri di foro kɔrɔgɔ ki ni, na ganha na ɲaari na se Yesu yiri lɔhɔ ki fugba ni. ³⁰ Ga w'a pa kafεεge ki ta k'a pele ge, na fya. A wu ɲɔ kɔn na diri lɔhɔ ki ni, na sipile wá na: «Kafɔɔ, na shɔ!» ³¹ Taapile ni a Yesu di wu kenε yeege na wu co, na wu pye: «Mu wo n'a daa w'a kanha cεre ba! ɲaha na ma d'a mayε kaala we?»

³² A pu shuun wu beeri di jε kɔrɔgɔ ki ni, a kafεεge k'i yere. ³³ Ayiwa, piimu p'a bye kɔrɔgɔ ki ni ge, a pee di nuguro sin Yesu fεε ni, na wu pele na wu pye: «Can na Kile Ja mu ya sii!»

Yesu ya yama fεε cuunɔ Zhenεzarɛti fiige ki ni

(Marika 6:53-56)

³⁴ A Yesu ni wu kalaapiire t'i gba wu kɔn, na nɔ Zhenεzarɛti fiige ki jinε ki na. ³⁵ A wee xuu wu wo sipyii p'i Yesu ce. A p'i wu kaa caaga taga wee xuu wu beeri ciri, fo sipyii pu na pu yama fεε pu tugoo na ma. ³⁶ A p'i Yesu jεeri na wu yere p'i gbɔn ye wu fadegenε ke na. Sipyii piimu beeri p'a kɔn ki na ge, a pee beeri di juunɔ.

15

Kalaa wemu w'a ta wu sefεεε pu mu ge

(Marika 7:1-13)

¹ Farizheen p'a, ni saliya karamɔgɔlɔɔ pii bi yiri Zheruzalemu ni na pa Yesu yiri. A pee di ba wu yege na: ² «Naha na mu wo kalaapiire t'i wεe sefεεε pu wo kalegεε ki kyεεgi we? Pu ba da li, pu da pu keye je we.» ³ A Yesu di pu pye: «Yee do? Naha na yee di Kile wo ɲɔmεheε ki kyεεgi yi wo kalegεε ki feni we?» ⁴ Kile ya jo: «Ta ma to ni ma nu pele.» W'a jo sanha na: «Wa bu joguunɔ jo ni wu to kelee ni wu nu ni, na weefɔɔ ya yaa na wu gbo.»* ⁵ Ga yee kunni wa sipyii pu kalaa na sipya beeri w'a wu to kelee wu nu pye na: «Ne bi da já na naafuu wemu taga mu tεge ge, wee ya kan xɔ Kile mu.» ⁶ Na li jε nige fanha kaa weefɔɔ juunɔ ni wu wu to kelee wu nu wu tεge we. Lee funnɔ ni yee ya Kile jomɔ pu pye juunɔ baa, na daha yiyε pyaa wo kalegεε feni. ⁷ Yee shuun shuun

* 15:4 Ekizode 20:12; 21:17

joƵeƵe piiri! Kile tudunmɔɔ Ezayi ya kapanɗaa kiimu jo yee shizhaa na ge, k'a saha fo xuuni. W'a bi jo:

8 Ƶɔyɔ yɛ ni pii sipyii pii ya nɛ pɛlɛ,
ga pu zɔɔɔ d'a lii nɛ na fo xuuni.

9 Tawaga ni p'a nɛ pɛlɛ,
pu wo kalaa w'i nɛ sipyii wo nɔmɛhɛɛ yɛ.* »

Keree kiimu k'a sipya nɔrɔgɔ ge

(Marika 7:14-23)

10 A Yesu di sipyiiɛ ti yiri, na pu pye: «Yi niwegee shan y'i ye logo! 11 Yaaga kemu k'a jin sipya nɔ ke ni ge, na se ma funɗɔ ke ni ge, kee ya sipya nɔrɔgɔ wɛ. Ga lemu l'a fɔro sipya nɔ ke ni ge, lee l'a wu nɔrɔgɔ.» 12 A Yesu wo kalaapiire t'i fulo wu na, na wu pye: «Go m'a li cɛ na ma jomɔ p'a waha Farizhɛɛn pu na gɛ?» 13 A wu pu pye: «Tige bɛɛri ki nɛ nɛ fugba To Kile we ya ta ki nɔri-i ge, yee bɛɛri na ba gɔɔngi laha wà. 14 Yi pu yaha wà, fyɛnmɛɛ pu nɛ pii, na fyɛnmɛɛ pii wo kagaangaa co. Fyɛn wa bu fyɛn wa kagaan co, pu shuun wu bɛɛri na do wege ni.» 15 A Pyɛɛri di jo: «Lee talenɛ le kori jo wù mu.» 16 A Yesu di jo: «Yee bɛ sa! Yee sanha sii fungɔngɔ fɛɛɛ ta-ɛ ya? 17 Ta yee ya li cɛ na yaaga yaaga k'a jin sipya nɔ ni ge, ma yacɛɛ le ni kee ma jé, lee kadugo tãan na ba she foro yaara tashɛgɛ ke ni we? 18 Ga lemu l'a fɔro sipya nɔ ke ni ge, wu zɔ we ni lee ya fɔro. Lee l'a sipya nɔrɔgɔ. 19 Sipya zɔ we ni fungɔnkuuyo ye ya fɔro ma na jo sipyigbuu, dɔdɔɔɔ, ceshaaɛ ni namazhaara, ni nagaara, ni kafɛnyɛ, ni mɛkyɛɛgɛɛ. 20 Kee keree kii k'a sipya nɔrɔgɔ, ga na li ni kejebaaya ni, lee ya sipya nɔrɔgɔ wɛ.»

Shi watii shɛn cee wa ya dà Yesu na

(Marika 7:24-30)

21 Lee kadugo na a Yesu di yiri wee xuu wu ni, na gari Tiiri ni Sidɔn fiige ki ni. 22 Kana shɛn cee wa bye tiinnɛ na kee fiige ki ni. A wee di ba Yesu mu, na mujuugbɔɔ wá na: «Kafɔɔ, Dawuda Ja we, nɔnɔ nɔnɔ na na, jina wa wu nɛ nɛ poro fucɛɛɛɛ li ni, wee ya wu kana fo xuuni.» 23 Ga Yesu ya ta wu nɔ shɔ ali ni kafila kaɗa nigin bɛ ni wɛ. A wu kalaapiire t'i fulo wu na, na wu nɛɛri na wu wee cee we le koo ni, kɔnhɔ wu ganha ba xhuulo da nɔnɔ pu fɛni wɛ. 24 A Yesu di pu pye: «Nɛ ta tun piitiilee mu wɛ, fo Izirayɛli wo nagoo pu yɛ, pee piimu p'a piin ba dubyaa nɛ-ɛ ge.» 25 A wee cee wu ba nuguro sin Yesu fɛɛ ni, na wu nɛɛri na: «Kafɔɔ, na tɛgɛ!» 26 A Yesu di wu pye: «Li ya ta saha pu nɔhɔpiire yalige lɔ wá pobiire mu wɛ.» 27 A cee wu jo: «Yee wa can, Kafɔɔ. Ga yalɛnɔhara temu t'a yiri pobiire ti kafɔɔ wu tabali wu fugba ni, na dun nɛnɛ na ge, pobiire ti wa tee li.» 28 A Yesu di wu pye: «Cee we, ma n'a daa w'a pɛlɛ. Kile wu li pye ma mu na saha ni ma nɛɛɛɛ ni.» A cee wu poro fucɛɛɛɛ l'i juunɔ lee taapile li ni.

Yesu ya yama fɛɛ niɗɛhɛmɛɛ cuunɔ

29 Lee kadugo na a Yesu di yiri wee xuu wu ni, na gari Galile Gba wu nɔ na. A wu dugi tiin faabobonɔ ka na. 30 A sipyiiɛ t'i ganha na ma wu mu ni yama fɛɛ tuuyo bɛɛri ni: tɔrɔɔ nigin nigin fɛɛ, fyɛnmɛɛ, taa fɛɛ, boboo ni yama fɛɛ niɗɛhɛmɛɛ piitiilee bɛ. A p'i ba ni pee yama fɛɛ pu ni Yesu mu, a wu pu cuunɔ. 31 Ba sipyiiɛ t'a boboo pu nɔa pu na yu, taa fɛɛ p'i juunɔ, tɔrɔɔ nigin

* 15:9 Ezayi 29:13

nigin fεε di jnaari, fyεnmεε di jnaa wε, a lee di bye pu mu kakanhana fo xuuni. A p'i ganha na Izirayeli wo Kile wu sɔni.

*Yesu ya yalige kan sipyii kabɔfonɔɔ shishεεε mu
(Marika 8:1-10)*

³² Ayiwa, a Yesu di wu kalaapiire ti yiri, na pu pye: «Pii sipyii pii jnjaara ti wa nε ni, bani njnaa jε pu caɲa taanri wogo nε yiri naha, jɔyalige ka shishiin di jε nige pu mu wε. Nε funjɔ wa di pu kuugo wuu le koo ni, pu fanha ki pa she xhɔ koo na wε.» ³³ A wu kalaapiire t'i wu pye: «Mii wεε di da yalige ta naha ke siponɔ ke ni di pii sipyii pii bεeri jɔ sha wε?» ³⁴ A Yesu di pu yege na: «Buuri juyɔ juu yi wa yee mu wε?» A p'i wu jɔ shɔ na: «Buuri juyɔ gbarashuun ni fyabigee k'a.» ³⁵ A wu sipyiire ti pye na pu tiin jinε ki na. ³⁶ A wu xhɔ, na yee buuri juyɔ gbarashuun we ni fyagaa ki lɔ, na baraga taha Kile na, na yi kegi kegi na kan wu kalaapiire ti mu. A pee di yi kan sipyiire ti mu. ³⁷ A pu bεeri di li na din. A kalaapiire t'i saganjaa gbarashuun ji buuri nukoroyo yi saya na. ³⁸ Piimu p'a kee yalige ki li ge, pee bye namaa kabɔfonɔɔ shishεεε (4.000), cεe ni nɔhɔpiire niɲε jε wε. ³⁹ A Yesu di sipyiire ti yaha kari. Lee kadugo na a wu jε kɔrɔgɔ ka ni na kari Magadan jinε ki na.

16

*Yawutuu p'a jo na Yesu wu kakanhana la pye
(Marika 8:11-13; Luka 12:54-56)*

¹ Caɲa ka Farizhεen ni Sadushεen pii ya pa fulo Yesu na kɔnhɔ p'i wu taanna wii. A p'i wu pye na wu naha sheshεεε kakanhana la pye pee jii na lemu ya yiri fugba we ni ge. ² A Yesu di pu pye: «Fugba we bu jaaɲa na foro caɲa d'a to xɔ, yee na jo na: <Zanha da ba jiga na wε.> ³ Fugba wu bu jaaɲa fo na wuu jimugujɔ na, yee na jo na: <Zanha ki da do njnaa.> Fugba wu wo jεnaa le, yee ya lee keree cε na shɔnri kiyε ni. Ga yee di da j'a we tuun we wo jaha sheshεεε ti kɔri cε wε! ⁴ Njnaa sipyii pii p'a kolo, na nɔhɔ pye jɔmεε baa fεε ge, pee p'a naha sheshεεε kakanhana shaa, ga la shishiin da zhεε pu na wε, fo Kile tudunmɔɔ Zhonasi wuu le.» Lee kadugo taaan a Yesu di pu yaha wà, na gari.

*Farizhεen ni Sadushεen pu wo buuri shizhenhεε te
(Marika 8:14-21)*

⁵ Tuun wemu ni Yesu kalaapiire ti bi gaanj gba wu kadugo yiri ge, a pu funjɔ di wɔ pu ya ta buuri lɔ wε. ⁶ A Yesu di pu pye: «Yi fungɔnyɔ ta! Y'a yiyε kaseri Farizhεen ni Sadushεen wo buuri shizhenhεε ti na!» ⁷ A p'i puyε pye na: «W'a ye yu, bani wεε ya ta buuri lɔ wε.» ⁸ Yemu pu bi yu ge, a Yesu di yee cε na jo: «Yee n'a daa w'a kanha cεre dε! Naha na yee di yiyε pyi na buuri jε yee mu-i wε? ⁹ Yee sanha sii ye jaha cε nime bε-ε ya? Nε buuri juyɔ kaguro wu kegi kegi sipyii kabɔfonɔɔ kaguro (5.000) wu na ge, buuri wemu w'a kori ge, saganjaa juu wu d'a ji wε? ¹⁰ Nε buuri juyɔ gbarashuun wu kegi kegi sipyii kabɔfonɔɔ shishεεε (4.000) wu na ge, buuri wemu w'a kori ge, saganjaa juu wu d'a ji wε? ¹¹ Nε na yee pye: <Y'a yiyε kaseri Farizhεen ni Sadushεen wo buuri shizhenhεε te na.> A jaha di yee pye yee ya ta li cε nago kanna nε ta na buuri kaa yu yee mu-i wε? ¹² Ayiwa, a wu kalaapiire t'i na li cε lee na, na wu bi ta pu pye na p'a puyε kaseri buuri shizhenhεε na wε, na ga p'a puyε kaseri Farizhεen ni Sadushεen wo kalaa wu na.»

*Pyεeri ya yere li na na Kirisa wu jε Yesu
(Marika 8:27-30; Luka 9:18-21)*

¹³ A Yesu ni wu kalaapiire t'i she nɔ Sezare Filipe fiige ki ni. A wu wu kalaapiire ti pɛ: «Sipyii pu wa Sipya Ja wu pyi na jɔgɔ wu jε we?» ¹⁴ A p'i wu jɔ shɔ na: «Pii wa yu na Yohana Batizelipye mu jε, pii di yu na Eli, pii be di yu sanha na Zheremi, kelee Kile tudunmɔ watii.» ¹⁵ A Yesu di pu yege na: «Ga yee do, yeeyε pyaa ki mu, nε di jε jɔgɔ we?» ¹⁶ A Simɔ Pyεeri di wu pɛ: «Kirisa mu jε, wee wemu wu jε Saan, na nɔhɔ pye Izirayeli wo Shɔvɔɔ wu ge, Kile jii wo wu wo Ja we.» ¹⁷ A Yesu di wu pɛ: «Zhonasi ja Simɔ, mu jε duba pya, bani wemu w'a we can we she mu na ge, weefɔɔ jε Adama pya we. Ga ne To Kile wemu wu jε fugba wu ni ge, wee w'a wu she mu na. ¹⁸ N'a da li she ma na jo Pyεeri ma jε, lee kɔri jε faaga. N'a da ba na Egilizi wu yerenε kee faaga ki na. Adesi gburaya da j'a wu yerenε we. ¹⁹ N'a da ba fugba saanra ti kenikaangaa ki kan ma mu. Ma bu kaa lemu beeri koro kan jii ke na, lee koro na gan fugba we ni. Ma bu kaa lemu beeri koro to jii ke na, lee koro na da fugba wu ni.» ²⁰ Lee kadugo na a Yesu di yi jo waha wu kalaapiire ti mu na pu ganha bu yee jo wa shishiin be mu na wee wu jε Kirisa wu we.

*Yesu ya wu xu ni wu jε wu jo
(Marika 8:31-9:1; Luka 9:22-27)*

²¹ Na co wee tuun wu na a Yesu di jɔ kɔn na yi fiinjε na yu wu kalaapiire ti mu na: «Li waha l'i waha, fo nε bu she Zheruzalem ni. Nɔhɔlee, ni saraya jaha shɔɔnrivεε jii jε, ni saliya karamɔgɔɔ pu na ba nε kanha fo xuuni wà. Pu na ba nε gbo, ga nε na ba jε na foro xu ni na caxhugo cana taanri wogo ki na.» ²² A Pyεeri di gari ni wu ni kabanugo, na she jɔ kɔn na yu ni wu ni na: «Ahayi Kafɔɔ, lee wa da ma ta we! Kile wu ma tanha lee na!» ²³ Ga, a Yesu di ηmahana jeri na Pyεeri pɛ: «Toro laha na taan, mu Shitaanni we! Ne jii mu wa zhaa da gyεegi me, bani mu fungɔngɔ jε Kile keree na we, fo sipyii wogoo.»

²⁴ Lee kadugo taan a Yesu di wu kalaapiire ti pɛ: «Wa funjɔ bi jε wu binne ni na ni, wu she wuyε ni, wu wu korikoritige ki lo taha na feni. ²⁵ Bani sipya we w'a giin wu wuyε pile munaa jii wolo nijaa ge, wee na ba buun wu munaa ni jiga na. Ga we w'a bɔnri wu munaa ni nijaa nε wuu na ge, wee wu da ba guri wuu munaa li ta jiga na. ²⁶ Li na ba jaha jɔ sipya na wu kɔnɔ yanmuyɔ beeri ta, wu ba buun wuyε pile munaa ni we? Yaaga kee sipya di da ba j'a daga wu munaa jii wolo we?» ²⁷ Ayiwa, Sipya Ja wu kuuni na ba ba ni wu melee pu ni, wu To wu nɔɔɔ wu ni. Lee ba bye tuun wemu ni, wu na ba sipyii pu beeri nigin nigin saraa na be ni pu kapyege ni. ²⁸ Can na n'a da yi jo yi mu, sipyii pii pu wa naha ge, pii wa da xhuu pu ni bada na ta pu ya Sipya Ja wu na tapaga ni ba saan jε-ε we.»

17

*Yesu jεwiine l'a jeri
(Marika 9:2-13; Luka 9:28-36)*

¹ Lee kadugo na ba cabyaa gbaara ya toro we, a Yesu di gari ni Pyεeri, ni Yakuba, ni wu ceborona Yohana ni faabobotɔɔngɔ ka fugba ni. ² A Yesu jεwiine l'i she jeri pu jii na. A wu jaha k'i ganha na j'i ba cana jε we, a wu faya yi be di fiinjε ba kpeenge jε we. ³ Taapile ni a p'i Musa ni Eli ja pee na yu ni Yesu ni. ⁴ Lee na a Pyεeri di Yesu pɛ: «Kafɔɔ wèe bu gori naha, lee ya jɔ xuuni de. Ma bu sɔɔ, nε na buguloo taanri yerenε. Mu wo nigin, Musa wo

nigin ni Eli wo nigin.» ⁵ Na wu yaha pee jomɔ pu na, a jahanja ka di ní ní na pa, na ba pu tɔ. A mujuu la di foro kee jahanja ki ni na: «Nε jidaan Ja wu jε we. Wu kaa l'a dan nε ni fo xuuni. Y'a wu nijoyo nuri!» ⁶ Ba kalaapiire t'a pee jomɔ pu logo wε, a p'i sii fya fo xuuni, fo p'a buri buri, na pu jahaya ye buri jiniε na. ⁷ A Yesu di fulo na gbɔn gbɔn pu na, na jo: «Yi ganha bu fya wε! Yi yiri!» ⁸ A p'i pu jahaya yi yirige, ga pu ya sipya watii ja nige wε, fo Yesu yε.

⁹ Ba p'a diri faabobɔɔ ki na wε, a Yesu di yi jo waha pu mu na: «Kaa lemu y'a ja ge, yi ganha bu lee jahaja jo sipya wa shishiin bε mu wε, fo Sipya Ja wu ba jε na foro xu ni tuun wemu ni.» ¹⁰ Lee kadugo taan a kalaapiire t'i wu yege na: «Wee tuun wu ni jahaja na saliya karamɔgɔɔ p'i yu na Eli w'a yaa na fεhε pa wε?» ¹¹ A wu pu pye: «Uun, Eli w'a yaa na pa, na ba keree ki bεeri gbegεlevonɔ gbegεle. ¹² Ga n'a da yi jo yi mu, Eli ya pa xɔ, ga sipyii p'i ya ta wu cε wε, na wu pye pu jidaan pyegana na. Lee kanhagana le ninunɔ na p'a da ba Sipya Ja wu bε kanha.»

¹³ Wee tuun wu ni a kalaapiire t'i na li cε na Yohana Batizelipye kaa wu bi byi.

*Yesu ya pya wa cuunɔ jina bye wemu ni ge
(Marika 9:14-29; Luka 9:37-43)*

¹⁴ Ba p'a pa jε sipyiire ti ni wε, a ná wa di fulo Yesu na, na nuguro sin wu fεε ni, ¹⁵ na jo: «Kafɔɔ, juuɔ jaari na ja wu na, bani juzhanga ki wa wu na. W'a kanha fo xuuni. Tεεgεε kii ni juuɔ ki ma wu shan na ni, kelee lɔhɔ ni. ¹⁶ Ne pa ni wu ni ma kalaapiire ti mu, ga p'i ya já wu cuunɔ wε.» ¹⁷ A Yesu di jo: «Ee! Yee kunni jε sipyikuuyo n'a daa baa fεε! Ne na gori yaha naha ni yee ni fo tuun weke wε? Ne na yee keree xu fo tuun weke wε? Pa ni ma pya wu ni naha!» ¹⁸ A Yesu di din jina wu na, a w'i foro pya wu ni. A pya wu juuɔ lee taapile li ni. ¹⁹ A kalaapiire t'i ba fulo Yesu na pu yε na, na wu yege na: «Naha na wèe di ya já we jina we kɔri yeege pya wu ni-i wε?» ²⁰ A Yesu di pu pye: «Bani yee n'a daa w'a cèrε toro. Can na n'a da da yi jo yi mu, yee n'a daa wu da bi ali mutaridi pilere bε xɔ pεεrε ni, yee bi da yi jo ke faabobɔɔ ke mu na ki yiri naha, k'i she mε, k'a gari. Kaa la shishiin bi da ga yee já wε. [²¹ Ga ke jina tuugo ke foromɔ ya taan wε, fo suun ni Kile-jεrεgε.]»

*Yesu ya wu xu ni wu jε wu jo sanha
(Marika 9:30-32; Luka 9:43-45)*

²² Caɔa ka, na Yesu ni wu kalaapiire ti yaha shiizhan Galile ni, a wu pu pye: «Pu na ba Sipya Ja wu le sipyii keye ni. ²³ Pu na ba wu gbo, ga wu caxhugo caɔa taanri wogo, wu na ba jε sanha.» A kalaapiire ti jahaya di danha fo xuuni.

Yesu ni Pyεeri bε ya saraa katahanjaa ki wo wari wu ni

²⁴ Ayiwa, ba Yesu ni wu kalaapiire t'a nɔ Kaperinomɔ kulo li ni wε, a Kile-pεεnε pugbɔhɔ ki wo wari wu shɔvεε p'i fulo Pyεeri na, na wu pye: «Yee wo karamɔgɔ wu ya gaan Kile-pεεnε pugbɔhɔ ki wo wari wu ni-i gε?» ²⁵ A Pyεeri di jo: «Uun, w'a gaan wu ni.» Ba Pyεeri ya jε puga ki ni wε, a Yesu di fεhε jomɔ pu lɔ, na jo: «Pyεeri, mu funɔ na jɔgɔ wu d'a yaa na munaa pεrεmε, kelee katahanjaa ki wo wari wu kaan ke konɔ ke wo saannaa pu mu wε? Saannaa pu wo nagoo laa piitiilee?» ²⁶ A Pyεeri di wu pye: «piitiilee». A Yesu di jo: «Lee funɔ ni, ma cε kantiinlεε niɔε wa lee ni-i sa! ²⁷ Ga lee bε na, kɔnhɔ wu ganha bu kawaa pye pii sipyii pii na wε, she ηmehεne la wá gba wu ni. Fyashiime

wemu w'a da ma ημεηεηε li lo ge, m'a wee ηo mugi. Ma na wari tuηo ka ta wà, m'a she kee kan ne ni mu wo munahaa ki περεμε.»

18

Weke w'i ηe nahagbaa fo wε?

(Marika 9:33-37; Luka 9:46-48)

¹ A kalaapiire t'i fulo Yesu na, na wu yege na: «Weke wu ηe pu beeri wo nahagbaa fo fugba saanra ti ni wε?» ² A Yesu di nohooceere la yiri, na lee yereηe pu niηe ni, ³ na jo: «Can na n'a da yi jo yi mu, yee bu bye yee di ya ηeri ba nohooπire ηe-ε wε, yee da ga ba je fugba saanra ti ni bada wε. ⁴ Sipyaa wemu w'a wuyε tirige na pye ba le nohooceere le ηe-ε ge, weefo wu ηe pusamaa beeri wo nahagbaa fo fugba saanra ti ni. ⁵ Sipyaa sipyaa w'a le nohooceere le la shi co xuuni ne wuu na ge, ne w'a co xuuni.

W'à wùye kaseri ηugyεεgi keree na

(Marika 9:42-48; Luka 17:1-2)

⁶ «Te nohooπire te t'a da ne na ge, sipyaa sipyaa w'a le la ηuηo kyεεgi ge, li bi da boo weefo mu na faatabaaga po wu katige ni, na wu wa suumo loho nohodaan. ⁷ Boongo ki wa konjo wogo sipyii pu wo ηugyεεgere ti wuu na. ηugyεεgere kunni da ga ja bye pyebaa wε. Ga boongo ki wa ti pyevee pu wogo. ⁸ Ma keηe kelee ma tooگو bi ηe kapuηo di ma le jurumu ni, ki kon m'a ki wa. Ma keηe nigin wo, kelee ma tooگو nigin wo na je Alijine ni, lee ya poro ma mu ma keye shuun wo ni ma tooگو shuun wo wu wa nafugibaaga ni. ⁹ Ma jii bi ηe kapuηo di ma le jurumu ni, li wehele wolo, m'a li wa. Ma jii nigin wo na je Alijine ni, lee ya poro ma mu ma jii shuun wo wu wa Jahaneme na ki ni.

Yesu ya talene la jo dubyapeηge shizhaa na

(Luka 15:3-7)

¹⁰ «Y'a yiye kaseri de! Yi ganha bu da le nohooceere le la shishiin cereηe wε. N'a da yi jo yi mu jo pu melekee pu niyereye yi wa tuun beeri ni ne To wu nahagbaa na fugba we ni. [¹¹ Bani piimu p'a piin ge, Sipyaa Ja w'a pa wu ba pee sho.]

¹² «Dii yee di wa li wii wε? Dubyaa xhuu nigin (100) bu bye sipyaa wa mu, a wee wa nigin di ba biin. Ta wu da kelee gbarashεere ni gbarashεere (99) wu samaa yaha wa faaboboηo ki na, na she we wu nigin wu sha wε? ¹³ N'a da yi jo yi mu jo wu bu she wu ηa, wu da funjo taan fo xuuni wu ηa wu wuu na na toro pusamaa kelee gbarashεere ni gbarashεere (99) wu taan, pee piimu pu ηe pu ya piin wε ge. ¹⁴ Mu li wa. Yee fugba To wu be jidaan ηe le nohooceere le la li piin wε.

W'à yaa na yafani wùye mu

¹⁵ «Ma ceboro bu kakuηo pye ma na. She wu feni, m'a she yi jo wu mu yiye shuun xuu ni. Wu bu yere li na ma mu, yi na bye sanha yiye sipyii. ¹⁶ Ga wu bu she bye wu ya yi logo ma mu wε. M'a shen nigin kelee sheen shuun wa fara yiye na, konho jomο pu beeri di she bye seere shuun kelee seere taanri jii na. ¹⁷ Wu bu she li she wu da pee be woyo yi logo wε, m'a she yi naha jo egilizi wu mu. Wu li li she wu da gilizi wu be woyo yi logo wε, m'a wu jate ba Kile-cebaama ηe wε, kelee ba fanhafe wari shoηo wa ηe wε. ¹⁸ Can na n'a da yi jo yi mu jo yi bu kaa lemu beeri she niηe ke na, Kile be na ba lee she fugba wu ni. Yi bu soo kaa lemu beeri na niηe ke na, Kile be na ba soo lee na fugba wu ni. ¹⁹ N'a da yi jo yi mu sanha jo yee shuun wa bu be kaa beeri na naha niηe

ke na, na lee jɛɛri nɛ fugba To wu mu, wu na lee kan pu mu. ²⁰ Bani shɛɛn shuun taanri bu shɛ puyɛ pinne ta xuu bɛɛri ni nɛ mɛgɛ na, nɛ wa pu ninɛ ni.»

Tɛhɛnɛ jɛ yafa na sipya ni wu sipyɛnii tɛ ni wɛ

²¹ Wee tuun wu ni a Pyɛɛri di fulo Yesu na, na wu pye: «Wù Kafɔɔ, nɛ ceborona ba kakuunɔɔ pyi nɛ na tuun bɛɛri ni, nɛ yaa na yafani wu mu fo na shɛ nɔ tɔɔnii juu na wɛ? Fo tɔɔnii gbarashuun gɛ?» ²² A Yesu di wu pye: «N'a da ma pye fo tɔɔnii gbarashuun wɛ dɛ, ga fo tɔɔnii gbarashuun yahaɲaa kɛlɛɛ gbarashuun (70). ²³ Lee wuu na, fugba saanra t'a foro kaa lemu fɛni gɛ, lee li wa mɛ. Saan wa w'a bi giin wu wu wari kɛɛɛ jaha wolo ni wu kapyɛbyii pu ni. ²⁴ Ba w'a li jɔ kɔn wɛ, a p'i ba ni kapyɛbye wa ni wu mu. Saan wu wari miliyoo ni jɛhɛmɛɛ foo li bye wee na. ²⁵ Se bye wu ni wu lee foo le tɔ wɛ. A saan wu jo na pu pu pɛɛ taga foo li tɔ, wu ni wu shɔ, ni pu nagoo, ni pu kɛɲɛ yaɲmuyɔ yi bɛɛri. ²⁶ A wee kapyɛbye wu shɛ nuguro sin wu kafɔɔ wu fɛɛ ni, na wu jɛɛri na: «Ma luu li gbo na taaan, n'a da ba ma wari wu bɛɛri foo tɔ ma mu.» ²⁷ A wu jɛnaara di jɛ wu kafɔɔ wu ni, a wu wu yaha, na yafa wu mu bɛ sanha foo li bɛɛri na.

²⁸ «Ba wee kapyɛbye w'a foro wà wɛ, a wu ni wu kapyɛbyɛnii wa di jiri. Wu wari dɛɲɛ xhuu nigin foo di bi bye wee kapyɛbyɛnii wɛ na. A wu wee co, na wu katige ɲmɔhɔri, na jo: «Na foo li tɔ!» ²⁹ A wu kapyɛbyɛnii wu nuguro sin wu fɛɛ ni, na wu kɛmɛ jɛɛri na: «Ma luu li gbo na taaan, n'a da ba ma wari wu bɛɛri foo tɔ ma mu.» ³⁰ Ga wu ya sɔɔ wɛ, na wu le kaso ni fo wu ga ba wee wo foo li tɔ. ³¹ Ba kapyɛbyii pusamaa ya lee ja wɛ, a lee di waha pu na fo xuuni. A p'i shɛ yi bɛɛri jaha jo pu kafɔɔ wu mu. ³² Wee tuun wu ni, a kafɔɔ wu wee kapyɛbye wu yiri na wu pye: «Kapyɛbye niguumɔ mu jɛ! Nɛ mu wo foo li bɛɛri yaha mu na, bani mu ya nɛ jɛɛri saama na. ³³ Ta mu bɛ bi yaa na jɔɲɔ jaaari ma kapyɛbyɛnii wu na ba nɛ li pye mu na-ɛ wɛ?» ³⁴ A Kafɔɔ wu luu di yiri fo xuuni. A wu wu le kaso ni kɔnhɔ wu da jaani wà, fo wu ba shɛ foo li saraa na xɔ tuun wemu ni. ³⁵ Mu li wa yee bɛ mu, yee bu bye yee di ya yafani yi cebooloo pu mu yi zɔlɔ pu bɛɛri na wɛ, lee pyegana le na nɛ wo fugba To wu bɛ wa da ba yee pye.»

19

*Yesu ya yemu jo gbaxɔɔɔ shizhaa na gɛ
(Marika 10:1-12)*

¹ Ayiwa, ba Yesu ya wee kalaa wu kan xɔ sipyiire ti mu wɛ, a wu foro Galile fiige ki ni, na gari Zhude fiige ki ni, Zhuruden Gba wu kadugo yiri. ² A sipyi jɛhɛmɛɛ di daha wu fɛni wà. A wu pu yama fɛɛ pu cuunɔ.

³ A Farizhɛɛn pii di fulo wu na, kɔnhɔ p'i wu peri wii. A p'i wu pye: «L'a saha ná wu wu shɔ gbaga xɔ kaɲunɔ bɛɛri na ya?» ⁴ A Yesu di pu pye: «Ta yee ya li kalaa Kilɛ Kafila wu ni wɛ? Na: «Fo kɔɲɔ ki jɔkɔɔnɔ na, kɔɲɔ ki yaavɔɔ w'a pu yàa ná ni cee.» ⁵ Na jo: «Lee wuu na ná na ba wu to ni wu nu yaha, na nɔɔ wu shɔ na. Pu shuun wu na bye ceepuuro nigin.» ⁶ Lee funɲɔ ni, pu jɛ nige shuun wɛ, ga fo nigin. Ayiwa Kilɛ ya lemu pye nigin gɛ, sipya ganha bu lee waagi wɛ.» ⁷ Ga Farizhɛɛn p'i wu pye: «Wee tuun wu ni jaha na Musa d'a jo na ná ba da wu shɔ yaha, na wu fɛnhɛ gbaxɔɔɔ sɛmɛ yàa kan wu mu wu na wu yaha wɛ?» ⁸ A Yesu di pu pye: «Yee niwɛgɛ k'a waha, lee wuu na Musa ya

* 19:4 Zhɛɛzi 1:27

* 19:5 Zhɛɛzi 2:24

* 19:7 Dutɛɛnɔmɛ 24:1-4

gbaxɔɔɔ ti koro kan yee mu. Ga fo taashiine li ni, li bi byi mu we. ⁹ Ne kunni w'a da yi jo yi mu jo sipyaa sipya w'a wu shɔ gbaga xɔ ge, cee wu bu da wu ya dɔdɔɔɔ pye, a lee di gbaga ki xɔ we, ná wu bu wu yaha, na watii lenɛ, dɔdɔɔɔ w'a pye.»

¹⁰ A wu kalaapiire t'i wu pye: «Ke bi jɛ ná wo tayerege wu ni wu shɔ tɛ ni, wee tuun wu ni na mehe pye wà cee baa, lee ya pɔɔɔ.» ¹¹ A Yesu di pu pye: «Wee kalaa we se jɛ sipyii bɛɛri ni we, fo piimu ye mu Kile ya wu se kan ge. ¹² Kajuyɔ ya jɛ wà yemu ya ná jaha kɔɔn wu da cee lenɛ-ɛ ge. Pii ya seni pu jɛ namaa ni we. Sipyii di pii wo namaa ni. Pii bɛ di wa li shaa p'i bye mu fugba saanra ti kaa na. Wemu na já bye cee lenɛ baa ge, wu pye cee lenɛ baa.»

Yesu ya duba nɔhɔpiire ta mu
(Marika 10:13-16; Luka 18:15-17)

¹³ Lee kadugo na a sipyii pii di ba ba Yesu mu ni nɔhɔpiire ta ni, kɔnhɔ wu wu keye taha ti na wu Kile jɛɛri ti mu. Ga, a wu kalaapiire t'i yogo jo ni pee sipyii pu ni. ¹⁴ A Yesu di pu pye: «Yi nɔhɔpiire ti yaha ti da ma na mu, yi ganha ba ti jaha kɔɔn we! Bani pee shi tuugo wuuro ti jɛ fugba saanra te.» ¹⁵ A wu wu keye taha tee nɔhɔpiire ti na. Ba w'a xɔ we, na yiri wà na kari.

Naafuugbo fɔɔ jeme p'a pɛn Kile wo saanra ti ni
(Marika 10:17-31; Luka 18:18-30)

¹⁶ Ayiwa, pu nigariwuu, a ná wa di fulo Yesu na, na wu yege na: «Karamɔgo, kasaana leke tuugo ne d'a yaa na pye kɔnhɔ di ba jii sicuumɔ nixhɔbaama ta we?» ¹⁷ A Yesu di wu pye: «Naha na m'a na yegee kasaana fiin we? Nigin ye pe w'a jɔ. Ma funɔɔ bi jɛ m'a jii sicuumɔ ta, ta saliya wu jɔmɛheɛ ki koo jaari.» ¹⁸ A ná wu jo: «Kiike we?» A Yesu di wu pye: «Ma ganha bu sipya gbo we! Ma ganha bu dɔdɔɔɔ pye we! Ma ganha bu nagaara pye we! Ma ganha bu kafineye taha ma sipyijii na we! ¹⁹ Ma da ma nu ni ma to pɛle! Ma sipyijii wu taan ma mu ba maye pyaa ki jɛ we!»* ²⁰ A wee levɔɔ wu jo: «Ne kii bɛɛri koro jaari. Leke d'a fɔɔ sanha we?» ²¹ A Yesu di wu pye: «Ma funɔɔ bi jɛ m'a fa, she ma kenɛ yanmuyɔ yi pɛɛɛ, m'a wee wari wu kan la baa fɛɛ mu. Wee tuun wu ni ma na naafuu ta fugba we ni. Lee kadugo tãan m'a ba daha na fɛni.» ²² Ga ba levɔɔ w'a yee logo we, na jaha tanha na gaanji, bani naafuugbo wu bye wu mu.

²³ A Yesu di wu kalaapiire ti pye: «Can na n'a da yi jo yi mu jo naafuugbo fɔɔ jeme p'a pɛn fugba saanra ti ni. ²⁴ N'a da ye bɛ jo yi mu sanha jo jɔhɔɔɔ jeme ya taan museni wii ni na toro naafuugbo fɔɔ jé na Kile wo saanra ti ni.» ²⁵ Kalaapiire t'a pee jomɔ pu logo ge, a lee di bye pu mu kakanhana fo pu na yu: «Aa! Wee tuun wu ni sipya weke na já pa shɔ we?» ²⁶ A Yesu di pu wii, na jo: «Sipyii mu, lee da já bye we, ga kaa la shishiin ya Kile jani we.»

²⁷ Wee tuun wu ni a Pyɛɛri di jomɔ pu lo, na jo: «Li wii, wèe ya kahari yanmuyɔ bɛɛri ni, na daha mu feni. Leke di da ba bye wèe shizhaa na we?» ²⁸ A Yesu di pu pye: «Can na n'a da yi jo yi mu jo Sipya Ja wu ba ba diin wu saanra koro nɔɔɔ wuu li ni, kɔɔɔ nivonɔ ki ni tuun wemu ni, yee bɛ na ba diin saanra korogoo ke ni shuun ni, na kiiri kɔn Izirayeli gbaweye ke ni shuun wu na. ²⁹ Sipya wemu bɛɛri w'a kahari wu puga ni ge, kelee wu ceboronamaa, kelee wu ceboroshaa, kelee wu nu, kelee wu to, kelee wu nagoo, kelee wu kerɛɛɛ, ne wuu na ge, weefɔɔ na ba yee yahanjaa xhuu nigin (100) ta, na wu

* 19:19 Ekizode 20:12-16; Levitike 19:18

taa ta j̄ni sicuum̄o nixh̄obaama pu b̄e ni. ³⁰ Ga jahagbaa wuu nij̄eh̄em̄e na ba bye kadugo ȳiri wuu, kadugo ȳiri wuu nij̄eh̄em̄e na bye jahagbaa wuu.»

20

Erezen tege kaf̄o ni wu kapyebyii keree

¹ Ayiwa, a Yesu di jo na: «Fugba saanra t'a foro kaa lemu f̄eni ge, lee li wa m̄e. Kereye f̄o wa ya s̄o foro jis̄ōḡo ka t̄aan di zhe kapyebyii pii sha di zhe yaha wu erezen tege ni. ² Piimu w'a she da ge, a wu ni pee di jo b̄e wari deje nigin na, wa beeri wo cana j̄ni saraa. A wu pu yaha kari labye wu f̄eni tiire tege ki ni. ³ A cana k'i ba dugi j̄eri, a wu foro sanha, na saha ni sipyii pii niyereye ni kpeenge ki na, p'i bi la pyi we. ⁴ A wu pu pye: «Yi b̄e pu she cana j̄ni li pye na erezen tege ki ni, saraa wemu w'a yaa ni yi ni ge, ne na ba wee kan yi mu.» ⁵ A pee di gari tiire tege ki ni. A cana k'i ba n̄o jin̄e nin̄e ni, a tege ki f̄o wu foro sanha, na saha ni pii b̄e ni, na pee b̄e l̄o lee l̄ogana li na. Na ba foro sanha yakon̄o cana ki b̄e ni, na saha ni pii b̄e ni, na pee b̄e l̄o lee l̄ogana li na. ⁶ A wu ba guri foro sanha yakon̄o ki b̄e ni, na pii b̄e niyereye ta kpeenge ki na, pu b̄e di j̄e la ni we. A wu pu pye: «Naha na yee d'a cana j̄ni li beeri pye lapye baa we?» ⁷ A pee di wu pye: «Sipya wa shishiin ya ta w̄e sha wu wo labye na nj̄aa we.» A wu pu pye: «Yi b̄e pu she na kereye yi ni.»

⁸ «Ba cana k'a pa xh̄o baari wu tigiduun na n̄o we, a tege ki kaf̄o w'i wu kanahash̄onrim̄o wu pye: «Kapyebyii pu yiri, m'a pu saraa na li j̄o kan kurogo wuu pu na, na se j̄aha wuu pu mu.» ⁹ Piimu p'a pu wo labye wu j̄o kan yakon̄o ki ni ge, a pee di f̄enhe fulo, a pu beeri di wari deje nigin nigin ta. ¹⁰ Ba l'a pa n̄o nizhiilee pu na we, a pee di ganha na giin na pee wo wu na j̄eh̄e wari deje nigin nigin na. Ga, a p'i wari deje nigin nigin kan pu b̄e mu. ¹¹ Ba wee wari w'a kan pee mu we, a p'i ganha na tege ki f̄o wu ȳōḡo puȳe t̄aan, na yu: ¹² «Pii p'a n̄o kurogo ki na ge, leeri nigin ye wo labye pee ya pye. A mu di d̄ere w̄e wo saraa wu pye nigin ni pee wo wu ni, w̄e piimu p'a cana j̄ni li beeri pye, na li kanhama soro, na ke cawaga ke beeri l̄o ge.» ¹³ Ga, a tege ki kaf̄o wu shen nigin wa pye pu ni: «Naj̄ni, ne ta to mu na we! Ta wari deje nigin na b̄e ne ni mu ya b̄e mu cana j̄ni li saraa we? ¹⁴ Ayiwa, ma wo saraa wu l̄o, ma da gaan̄i. Ne mu l'a taan nago kanna ne wu saraa ninum̄o kan mu ni we mu, wee wemu w'a pa tege ki ni kurogo ge. ¹⁵ Lemu bu ne taan, ta lee b̄e ne yaa na pye ni na wo wari wu ni we? Kelee ta ne wo saama pu j̄epeen yere l'a j̄e ma ni?» ¹⁶ A Yesu di jo sanha: «Piimu pu j̄e kadugo ȳiri wuu pu ge, le pyegana le na pee da ba bye jahagbaa wuu. Piimu pu j̄e jahagbaa wuu pu ge, pee na bye kadugo ȳiri wuu.»

Yesu ya wu xu ni wu j̄e wu jo sanha

(Marika 10:32-34; Luka 18:31-34)

¹⁷ Ayiwa, Yesu ya pa ȳiri na gaan̄i Zheruzalemu ni. Pu nigariwuu, a w'i wu kalaapiire ke ni shuun wu ye yiri, na pu pye: ¹⁸ «W̄u wii gaan̄i Zheruzalemu ni. Pu na zhe Sipya Ja wu le w̄a saraya j̄aha sh̄onriwee jun̄of̄e ni saliya karam̄oḡo pu ken̄e ni. Pu na ba wu jaagi na w'a yaa ni xu ni. ¹⁹ P'a wu le shi watii ken̄e ni, pee na zhehe wu na. Pu na ba wu kp̄on ni sus̄ōo ni, na wu kori tige na. Cana taanri wogo ki na w'a j̄e na foro xu ni.»

Yakuba ni Yohana ya jahagbaa f̄ere shaa Yesu mu

(Marika 10:35-45)

²⁰ Ayiwa, a Zebede shɔ wu fulo Yesu na ni wu nagoo shuun wu ni. A wu nuguro sin Yesu fɛɛ ni, na wu ɲɛɛri, na wu ɲɔ wee na. ²¹ A Yesu di wu yege na: «Naha kaa l'i wa ma na wɛ?» A wu Yesu pye: «Ma ba ba diin ma saanra ti ni tuun wemu ni, ma di sɔɔ na mu, na nagoo shuun we di diin ma taan. Nigin wa di diin ma kanige cɛ, wa di diin ma kamɛnɛ cɛ.» ²² A Yesu di wu pye: «Kaa lemu yee wa ɲɛɛri ge, yee wa li cɛ wɛ. Kanhama cɛɛgbuu lemu ni n'a da ba gba ge, yee na já gba lee ni ya?» A p'i jo: «Uun, wèe na já gba li ni.» ²³ A Yesu di pu pye: «Uun, yi kunni na ba gba nɛ wo cɛɛgbuu li ni. Ga na tiin nɛ kanige cɛ, kelee nɛ kamɛnɛ cɛ, nɛ ɲɛ yee tatiinyɛ yi kanvɔɔ wɛ. Piimu kaa na nɛ To w'a yee gbegele ge, pee mu yi da ba gan.»

²⁴ Ba kalaapiire kɛ wu samaa ya yee logo wɛ, a pu logoo di yiri pu ceboronamaa shuun wu taan. ²⁵ A Yesu di pu bɛɛri yiri, na jo: «Yee ya li cɛ na shi wemu ɲɛ Yawutuu wɛ, wee shi wu wo ɲuɲɔfɛɛ p'a pu ɲuɲɔfɛɛɛ pyi wu na. Pu sipyigbɔɔ p'i pu fanha shɛɛ wu na. ²⁶ Ga li da ba bye mu yee tɛ ni wɛ. Yee wa funɲɔ bi ɲɛ wu bye sipyigbɔ, wufɔɔ wu pye pusamaa wo kapyebye. ²⁷ Yee wa funɲɔ bi ɲɛ wu bye ɲahagbaa fɔɔ, weefɔɔ wu pye pusamaa wo bulo. ²⁸ Mu li wa, Sipya Ja wu bɛ ya ta pa kɔnhɔ sipyii di ba kapyɛɛ pyi wu mu wɛ. Ga w'a pa, wu ba kapyɛɛ pyi sipyii mu, wu ba wu munaa kan l'i bye sipyinehemɛɛ wo ɲuwuuro saraa.»

*Yesu ya fyɛnmɛɛ shuun wa cuɲɔ
(Marika 10:46-52; Luka 18:35-43)*

²⁹ Ba p'a pa foro Zheriko kulo li ni wɛ, a sipyinehemɛɛ di daha Yesu fɛni. ³⁰ Lee bi fyɛnmɛɛ shuun wa nidɛɛngɛ ta koo li ɲɔ na. Ba pee ya logo na Yesu w'a doroo wɛ, a p'i xhuulo na: «Wù Kafɔɔ, Dawuda Ja we, ɲuɲɔ ɲaari wù na!» ³¹ Sipyii ti bi yogo yu ni pu ni na pu cari puyɛ na, ga, a p'i la fara xhuulo wu na, na yu: «Wù Kafɔɔ, Dawuda Ja we, ɲuɲɔ ɲaari wù na!» ³² A Yesu di yere, na pu yiri, na pu pye: «Yi wa giin nɛ di leke pye yi mu wɛ?» ³³ A p'i jo: «Wù Kafɔɔ, wù pye wù da ɲaa.» ³⁴ A pu ɲɲaara di jé Yesu ni, a wu gbɔn pu ɲi ki na. A p'i ɲɔ kɔn na ɲaa lee taapile li ni. A p'i daha Yesu fɛni.

21

*Yesu ya jé Zheruzalɛmu ni ba saan ɲɛ wɛ
(Marika 11:1-11; Luka 19:28-40; Yohana 12:12-19)*

¹ Ba p'a tɛɲɛ Zheruzalɛmu na wɛ, a p'i nɔ Betefaje shizhaa, Oliviye faaboboɲɔ ki kabanugo ki ni. A Yesu di wu kalaapiire shuun wa tun, ² na pu pye: «Yi shɛ yi ɲahagbaa kulo li ni. Yi bu nɔ yɛ, yi na kafazhɔ wa nibɔgo ta wà, wu ni wu pya. Yi yee sanha pa na kan naha! ³ Sipya wa bu jo ni yi ni, y'i weefɔɔ pye na Kafɔɔ mago wu wa yi na. Lee bu bye pu na yi ɲɔ yaha yi mu, y'i ba ni yi ni.» ⁴ Lee ya pye kɔnhɔ Kilɛ tudunmɔ w'a jomɔ pemu jo ge, pee ɲɔ di fa na:

⁵ «Yi yi jo Siyɔn poro* wu mu na:
«Li wii, ma saan w'a ma ma mu.
W'a wuyɛ tirige,
na dugi tiin kafabige na,
kafazhɔ wa wo pya.»*

⁶ A kalaapiire t'i gari, na shɛ li pye ba Yesu ya yi jo pu mu wɛ. ⁷ A p'i ba ni kafazhɔ wu ni wu pya wu ni, na ba pu fadegbɔyɔ ya taha yee na, a Yesu di dugi

* 21:5 Siyɔn poro: Wee ɲɛ Zheruzalɛmu shɛɛn pee.

* 21:5 Zakari 9:9

tiin wà. ⁸ A sipyijehemee di pu fadegbòyò pii koo li ni. A pii be di weburkiye kòn, na yee pii koo li ni. ⁹ Ba p'a gaanji we, piimu pu jε Yesu jahagbaa na, ni piimu pu jε wu kadugo ge, pee bi xhuulo na yu:

«Masòjò k'a byi Dawuda Ja wu mu!
Wemu w'a ma mε Kafò mεge na ge,
wee jε duba pya!

Masòjò k'a byi Kile mu fugba lii lii we ni!»*

¹⁰ Ba Yesu ya jé Zheruzalemu ni we, a tunmò p'i kulo li beeri círi. A p'i ganha na yegee na: «We ná we di jε jògò wε?» ¹¹ A sipyiire t'i jò: «Kile tudunmò Yesu wu jε wii, Galile Nazareti shen we.»

Yesu ya Kile-pεεjε pugbòhò ki pye sεfεε

(Marika 11:15-19; Luka 19:45-48; Yohana 2:13-22)

¹² A Yesu di jé Kile-pεεjε pugbòhò ki ni. Sipyii piimu pu bi beere ni zhò pyi wà ge, a wu pee beeri kori yegee. A wu wari faavee pu wo tabalaa pee, ni gbegbe shazheere perevee pu wo yatiinye yi jεri buri, ¹³ na pu pye: «L'a ka Kile Kafila wu ni na: «Pu na ba ne puga ki pyi Kile-jεεge puga.»* Ga yee kunni ya ki pye nagaalaa talaraga.»

¹⁴ A fyenmεε ni losixuyo fεε pii di fulo Yesu na Kile-pεεjε pugbòhò ki ni. A w'i pee cuujò. ¹⁵ Yesu ya kakanhanjaa kiimu pye ge, ba saraya jaha shònrivεε jujòfεε ni saliya karamògòlò p'a kee ja we, na nòhòpiire ti be jaa ti na xhuulo na yu: «Masòjò k'a byi Dawuda Ja wu mu wε!» A pu logoo di yiri. ¹⁶ Wee tuun wu ni a p'i Yesu pye: «Yemu pii wa yu mε ge, ta mu wa yi nuri mε?» A Yesu di pu pye: «Uun! Ta yee be sanha li kalaa Kile Kafila wu ni wε? Na: «Mu ya ma masòjò pye k'a foro

nòhòpiire ni pubinjεε jòyò ni.»*

¹⁷ Ba w'a yee jò wε, na foro kulo li ni, na pu yaha wà, na gari na she shòn Betani kulo li ni.

Yesu ya nitoodige ka laji

(Marika 11:12-14, 20-24)

¹⁸ Ayiwa, jimuguro ti jisògò ki na, Yesu na kuri na ma Zheruzalemu ni, a xuugo di wu ta. ¹⁹ A wu nitoodige ka ja koo li jò na, na fulo kee na. Ga wu ya yafiin be ja ki na weye ye kadugo na we. Ayiwa, a wu kee nitoodige ki pye: «Mu da ga yasεε pye nige bada wε!» Taapile ni a kee nitoròjò k'i waha. ²⁰ Ba kalaapiire t'a lee ja we, a lee di bye pu mu kakanhana fo xuuni. A p'i Yesu yege na: «A ke nitoròjò ke di bye dii na waha mε taapile ni wε?» ²¹ A Yesu di pu pye: «Can na n'a da yi jò yi mu, n'a daa bu bye ye mu, nakaara bye t'i jε yee zòlò pu ni bada wε, lemu ne pye ke nitoodige ke na ge, yee da ba da lee ye na-ε dε! Ga yee na ba ke faabobòjò ke pye: «Yiri laha naha, m'a she maye wá suumò lòhò ni.» Lee na bye. ²² Yi ba yaaga tuugo beeri jεri ni n'a daa ni, yi na kee ta.»

Mii Yesu wo sefεεε ti d'a yiri wε?

(Marika 11:27-33; Luka 20:1-8)

²³ Ayiwa, a Yesu di she jé Kile-pεεjε pugbòhò ki ni, na sipyii pu jò kòn na galaa. Na wu yaha wu na wee kalaa wu kaan, a saraya jaha shònrivεε jujòfεε ni nòhòεε p'i fulo wu na, na wu yege na: «Sefεεε teke gbòrò ni mu

* 21:9 Zaburuu 118:26 * 21:13 Ezayi 56:7 * 21:16 Zaburuu 8:3

wa kii keree kii pyi wε? Jɔɔ w'a kee fanha ki kan mu mu wε?» ²⁴ A Yesu di pu pye: «Nε bε w'a da yee yege kaa nigin na. Yi bu na jɔ shɔ, wee tuun wu ni, sefεεε temu gbɔɔɔ ni nε bε ya kii keree kii pyi ge, nε bε na tee jo yi mu. ²⁵ Jɔɔ wu d'a Yohana tun na w'a batizeli pyi wε? Kilε laa sipyii?» A p'i puyε pye: «Wù bu jo: «Kilε w'a wu tun», wu na jo: «Wee tuun wu ni jaha na yee di ya ta dà wu na-ε wε?» ²⁶ Ga wù bu nɔhɔ jo: «Sipyii p'a wu tun», sipyiiire ti na lemu pye wù na ge, lee wo fyaara wa wù ni, bani sipyiiire ti bεeri wa Yohana wii Kilε tudunmɔ.» ²⁷ Lee na, a p'i Yesu pye: «Wèe ya cε wε.» A Yesu bε di pu pye: «Ayiwa nε bε ya she, sefεεε temu gbɔɔɔ ni nε bε ya kii keree kii pyi ge, nε bε da tee jo yee mu wε.»

Yesu ya talenε la jo jalaa shuun wa shizhaa na

²⁸ A Yesu di jo sanha na: «Yee di wa leke kɔɔn yiye funyɔ ni kii keree kii shizhaa na wε? Jalaa shuun pu bye ná wa mu. A wu ba jashiime wu pye: «Na ja, she nijaa wo cana jii li wo labye wu pye na εrezen tege ki ni.» ²⁹ A wee ja wu wu pye: «Nε se wà wε.» Ga ba jεεε ya pye wε, yemu w'a jo ge, a yee wo daajeɛ di jé wu ni. A wu gari tege ki ni. ³⁰ A to wu she yee ninuyo jo ja shuun wo wu bε mu. A wee di wu pye: «Uun, nε na zhe.» Ga na dεre pye wu ya she wε. ³¹ Pu shuun wu ni weke d'a tofɔɔ wu jidaan pye wε?» A p'i jo: «Jashiime wε.» Wee tuun wu ni a Yesu di pu pye: «Can na n'a da yi jo yi mu jo fanhafεε wari shɔvεε ni navarashaa pu na ba jé yee jaha na Kilε wo saanra ti ni. ³² Bani Yohana ya pa yee mu, koo lemu l'a tii ge, na ba lee she yee na. A yee di bye yee ya dà wu na wε. Ga, a fanhafεε wari shɔvεε ni navarashaa p'i dà wu na. A yee di lee bε ja, ga lee bε na yee ya ta daajeɛ jo yi guri dà wu na wε.»

εrezen faapyii niguumɔɔ pu wo talenε le (Marika 12:1-12; Luka 20:9-19)

³³ A Yesu di pu pye sanha na: «Yi le talenε le bε logo: Kerεye fɔɔ wa w'a bi εrezen tege ka shan, na ki maha ni kasɔrɔɔ ni. A w'i wege ka wolo na pye εrezen wu lɔhɔ ki tawologo, na zangaso wa yàa shazhɔn wu kaa na. Lee kadugo na a wu εrezen tiire tege ki kaa le εrezen faapyii pii keɛ ni, na gari fiige katii ni. ³⁴ Ba εrezen wu lɛduun ya pa dεreɛ wε, a wu wu wo kapyebyii pii yaha kari pee εrezen faapyii pu mu, na pu she εrezen nilε wu shɔ pa. ³⁵ Ga, a p'i kapyebyii pu co, na wa kpɔn xuuni, na wa gbo, na taanri wo wu wá gbo ni kagereye ni.

³⁶ «Ayiwa, a εrezen wu kafɔɔ wu kapyebyii pii bε tun piimu ya jεhe nizhiilee pu na ge. A p'i pee bε pye ba p'a nizhiilee pu pye wε. ³⁷ Lee bεeri kadugo taan, a tege ki kafɔɔ w'i wuyε pyaa ja tun kari, na jo: «Nε ja we kunni, pu na zhe gbɔɔɔ taha wee na.» ³⁸ Ga ba εrezen faapyii pu jii ya taha εrezen wu kafɔɔ wu ja wu na wε, a p'i puyε pye: «Cen wu lɔvɔɔ wu w'a we. Yi pa wù wu gbo, cen wu na bye wù wo.» ³⁹ A p'i jafɔɔ wu co, na gari ni wu ni εrezen tege ki kadugo yiri, na she wu gbo.

⁴⁰ «Wee tuun wu ni εrezen tege ki kafɔɔ wu ba ba, w'a ba leke pye pii εrezen faapyii pii na wε?» ⁴¹ A p'i wu pye: «Wu na ba yee sipyikuuyo yi gbo gbogaguunɔ na, na εrezen tege ki kaa le piitiilee keɛ ni, piimu na da εrezen nilε wu kaan wu mu wu jidaan tuun ni ge.» ⁴² Lee kadugo na a Yesu di pu pye: «Ta yee ya le kalaa Kilε Kafila wu ni wε? Na:

«Puyirilee p'a faakagerεε kemu she ge,
kee k'a pye puga ki gunɛmii li
faakagerεε ki nijenε ke.

Li wii, Kafɔɔ w'a lee pye

kakanhana li wa lii wù jaha tàan.* »

⁴³ A Yesu di jo sanha na: «N'a da yi jo yi mu jo lee l'a Kile saanra ti pye ti na da ba shɔ yee na, na ti kan shi watii mu, wemu na ba nagoo pyi ge. [⁴⁴ Wemu bu do kee kagerenɛ ke jɔnɔ ni, weefɔɔ na gɛgi gɛgi. Kee kagerenɛ ki shiin bu do sipya bɛɛri jɔnɔ ni, weefɔɔ na dɔnhɔnɔ.]»

⁴⁵ Ba saraya jaha shɔɔnrivɛɛ jɔnɔfɛɛ ni Farizhɛɛn p'a Yesu talenɛ li logo wɛ, a p'i li cɛ na pee kaa w'a byi. ⁴⁶ Lee na a p'i ganha na cogana shaa wu na, ga, a p'i fya sipyiire ti na. Bani pee bi Yesu wii Kile tudunmɔ.

22

Cekaanra ligbɔhɔ ki wo talenɛ le (Luka 14:15-24)

¹ Ayiwa, a Yesu di talenɛ la bɛ jo sanha sipyiire ti mu na: ² «Fugba saanra t'a foro kaa lemu fɛni ge, lee li wa mɛ: Saan wa ya ligbɔhɔ gbegele wu ja cekaanra ni. ³ P'a sipyii piimu yiri cekaanra ti ni ge, a wu wu kapyebyii pu tun shɛ pee yiri yalige ki na. Ga pu ya sɔɔ na pa wɛ. ⁴ A wu kapyebyii piitiilee yaha kari, na pee pu shɛ pu pye: «Nɛ na yalige ki gbegele xɔ nimɛ. Nɛ na sinmɛ niyɛ ye, ni na sinmɛ yapɔɔyɔ yi gbo, keree ki bɛɛri ya gbegele xɔ. Yi pa cekaanra ti lige ki fɛni.» ⁵ Ga sipyiyirilee pu ya ta lee la shishiin wii kaa wɛ. A pu bɛɛri di gari pu nibyegɛɛ fɛni. Wa ya kari wu kɛɛyɛ ni, a wa di gari wu kegaanja tapyɛge ni. ⁶ A pusamaa di saan wu kapyebyii pu co, na pu kanha fo xuuni, na pu gbo. ⁷ A saan wu luu di yiri. A w'i wu sɔɔsɔii yaha kari p'a shɛ pee sipyigbuu pu gbo, na pu kulo li sɔɔrogo. ⁸ Lee kadugo na a wu wu kapyebyii pu pye: «Cekaanra ti ligbɔhɔ ki kunni ya gbegele xɔ, ga sipyii piimu p'a fɛnhɛ yiri ki na ge, pee niɲɛ wa nige ki ni wɛ. ⁹ Yi shɛ kodoroɔ yi ni, yi bu shɛ sipyii piimu bɛɛri ta wà, y'i ba ni pee bɛɛri ni lige ki kaa na.» ¹⁰ A kapyebyii p'i gari kakuutoroɔ yi ni. Sipyii piimu bɛɛri p'a shɛ da wà ge, nizaamaa fara niguumɔɔ na, a p'i ba pee bɛɛri pinne fo cekaanra ti puga k'a jɔi lili pu na.

¹¹ «Ayiwa, a saan wu ba jé, na lili pu wii, na ná wa ta pu ni, wemu ya ta cekaanra fàya yi le wɛ. ¹² A wu jo: «Nanɔi, dii mu d'a pye na jé naha cekaanra fàya yi ba wɛ?» Nɔshɔɔro ya ta wee ná wu mu wɛ. ¹³ Wee tuun wu ni a saan wu wu kapyebyii pu pye: «Yi wu tɔɔyɔ ye ni wu keye yi pɔ! Yi wu wà kpɛɛnge ki na nibiige ki ni! Mɛsuu ni gankunnɔ na ba bye wà.» ¹⁴ Bani sipyijɛhɛmɛɛ kunni pu wa yiri, ga piimu jaha k'a bulo ge, pee ya jɛhɛ wɛ.»

P'a Yesu yege muna pɛɛmɛ keree na (Marika 12:13-17; Luka 20:20-26)

¹⁵ Lee kadugo na a Farizhɛɛn p'i shɛ puyɛ ja, na p'i Yesu sha pɛri, p'i wu co wuyɛ pyaa wo jɔ jomɔ fɛni. ¹⁶ A p'i pu wo kalaapiire ta ni Hɛɔdi wo sipyii pii tun na pu shɛ Yesu pye: «Karamɔgɔ, wèɛ ya li cɛ na jo can fɔɔ mu jɛ. M'a sipyii pu fiinjɛ na galaa bɛ Kile koro li ni. Mu ya fyagi sipya wa shishiin na wɛ, bani sipyii pu bɛɛri pu jɛ nigin mu mu. ¹⁷ Ayiwa mu wo fungwɔngɔ di wa keke le kaa le ni wɛ? L'a saha p'a muna pɛɛmɛ kaan Orome saannaa Sezari mu laa, li ya saha wɛ?» ¹⁸ Yesu bi pu funguunɔ ki cɛ, a wu pu pye: «Yee shuun shuun juu piiri, jaha na y'i na jɔ yegee wɛ? ¹⁹ Wari wemu ni y'a muna pɛɛmɛ pu saraa ge, yi wu tuunɔ la shɛ na na.» A p'i wari dɛjɛ nigin wa shɛ wu na. ²⁰ A Yesu di pu pye: «Jɔgɔ wo jaa ni wu kama pu wa we na wɛ?» ²¹ A p'i jo: «Orome

* 21:42 Zaburuu 118:22-23

saannaa Sezari.» Wee tuun wu ni a Yesu di pu pye: «Y'a Sezari wuu li kaan Sezari mu, yi da Kile be wuu li kaan Kile be mu.» ²² Ba p'a tee joshooɔ ti logo we, a lee di pu naha wo fo xuuni. A p'i wu yaha wa, na gari.

*Sadushɛɛn p'a Yesu yege xujɛnɛ li keree na
(Marika 12:18-27; Luka 20:27-40)*

²³ Ayiwa kee canuɔ ke, a Sadushɛɛn pii be di ba she Yesu yiri. Pee bi yu na xujɛnɛ da ba bye jiga na we. A p'i Yesu pye: ²⁴ «Karamoɔ, Kile tudunmoo Musa ya jo na na wa bu xhu, na ta wu ya pya ta we, na wu ceborona wu wee naxhugoshɔ wu lo, kɔnhɔ wu nagoo ta di yaha wee na wu nixhugo ki mu. ²⁵ Lee ya bi ceboronamaa gbarashuun wa ta we mu naha. A nizhiime wu cee leɛ, na xhu pya ta baa. A cee wu gan wu cuun wu mu, wee jɛ ceborona shuun wo we. ²⁶ A l'i bye mu ceborona shuun wo we, ni taanri wo wu be shizhaa na fo na she pu gbarashuun wu beeri xɔ. ²⁷ Lee kadugo na a cee wu be di xhu. ²⁸ Wee tuun wu ni xuu pu caɛɛɛ ke, wee cee w'i da ba bye shɛn nigin weke wo pii cebooloo gbarashuun we ni we? Bani pu beeri ya wu leɛ toro.» ²⁹ A Yesu di pu pye: «Yee ya piin, bani le l'a ka Kile Kafila wu ni ge, yee wa lee ce we, y'i wa Kile wo sefɛɛɛ ti be ce we. ³⁰ Xuu pu caɛɛɛ, sipyii wa da ce leɛ, kelee na gbaya je we. Ga pu beeri na ba bye ba fugba melekɛɛ jɛ we. ³¹ Kile ya yemu jo xujɛnɛ li shizhaa na ge, ta yee ya yee kalaa we? W'a jo: ³² «Ne jɛ Ibirayima wo Kile, ni Ishaaga wo Kile, ni Yakuba wo Kile.»* Kile jɛ xuu wo Kile we, wyii wo Kile wu jɛ wii.»

³³ Ba sipyiiire t'a yee logo we, a wu kalaa wu bye pu mu kakanhana.

*Kile wo saliya jomɛɛɛ ki beeri wo nigboɔ le
(Marika 12:28-34; Luka 10:25-28)*

³⁴ Ba Farizhɛɛn p'a logo na Yesu ya fɛhɛnɛ w'a Sadushɛɛn pu na we, a pee di guri she puyɛ pinne sanha. ³⁵ Shen nigin wa jɛ pu ni, wee bye saliya karamoɔ. Wee funɔ ki bye na Yesu peri wii. A wee di jo: ³⁶ «Karamoɔ, jomɛɛ leke li d'a pele saliya wu jomɛɛɛ ki beeri ni we?» ³⁷ A Yesu di wu pye: «Ma Kafoo Kile wu taan ma mu ma zo wu beeri na, ni ma munaa li beeri, ni ma fungoɔ ki beeri.»* ³⁸ Lee li wa saliya wu jomɛɛɛ ki beeri nizhiine, na jɛ ki beeri nigboɔ be sanha. ³⁹ Li shuun wuu lemu l'a foro li feni ge, lee li wa me. «Ma sipyiiii wu taan ma mu ba maye pyaa ki jɛ we.»* ⁴⁰ Saliya wu jomɛɛɛ ki beeri, ni Kile tudunmoo pu wo kalaa wu beeri w'a foro kii jomɛɛɛ shuun we ni.»

*Shooɔ wu ya ta pye Dawuda ja ye nigin we
(Marika 12:35-37; Luka 20:41-44)*

⁴¹ Na Farizhɛɛn pu nibinneɛɛ ta, a Yesu di pu pye: ⁴² «Leke yee di wa goon yi funyɔ ni Shooɔ wu shizhaa na we? Jogo wo ja wu jɛ wii we?» A p'i wu pye: «Dawuda Ja wu jɛ wii.» ⁴³ A Yesu di pu pye: «Wee tuun wu ni naha na Dawuda di wu pyi Kafoo, Fɛfɛɛɛ Munaa fanha ni we? Bani Dawuda ya jo:

⁴⁴ «Kafoo Kile ya yi jo ne Kafoo mu na:
Tiin saanra tateɛɛɛ ki ni na kanige ce,
fo di ba ma pɛɛn pu tirige
na pa le ma tooɔ noho ni.»*

⁴⁵ Ni Dawuda ya Shooɔ wu pyi Kafoo, wee tuun wu ni w'i jɛ dii wu ja ye nigin we?» ⁴⁶ Wa shishiin ya ja Yesu joo sho pu ni, ali ni jooii nigin be ni we. Na

* ^{22:32} Ekizode 3:6 * ^{22:37} Duterɛnɛme 6:5 * ^{22:39} Levitike 19:18 * ^{22:44} Zaburuu 110:1

co kee canja ki na, wa shishiin ya luu waha na wu yege nige kaa la shishiin na we.

23

Yesu ya pu kaala ni Yawutuu nahagbaa fee pu kaani
(Marika 12:38-39; Luka 11:43,46; 20:45-46)

¹ Lee kadugo na a Yesu di wu kalaapiire te ni sipiyiire ti pye: ² «Saliya karamogoloo ni Farizheen pu wo nibyii li ne na sipyii pu kalaa Musa wo saliya wu ni. ³ Lee wuu na saliya wu keree kiimu beeri ni p'a yi kalaa ge, y'a yaa na pu jomee co, na ganha na kee beeri pyi! Ga keree kiimu puyee pyaa ya byi ge, yi ganha ba kee taanni pu feni we, bani kalaa wemu p'a gaan sipyii pu mu ge, puyee pyaa ki ya wee koo jaari we. ⁴ Pu ma tuguro nigbawo po na taha sipyii juyoy ni, ga p'i da ga gbara pu ali kabee be taga ti lvee tege p'i ti tugo we. ⁵ P'a pu kapyegeee ki beeri pyi kontho sipyii di da pu wii. Lee l'a pu pye pu na pu gbahaa ki wo semee pee, ni pu kabogoo ki wo semee pu pelegi. Na pu fadeye jowaya ye tawngi ni yalere ni. ⁶ Yalicerene wo tatiinceye, ni Kile-peeje piyeye yi wo nahagbaa tatiinye y'a dan pu ni. ⁷ Sipyii na pu shaari pinnere kpeenyee na, na pu pyi: «Karamogoloo», lee be l'a dan pu ni xuuni. ⁸ Ga yee kunni, yi ganha bu soo p'a yi pyi: «Karamogoloo» we. Bani Karamogo nigin pe ye wu ne yee mu. Yee beeri pu ne cebooloo. ⁹ Yi ganha bu da da wa shishiin pyi naha ke jine ke na yi to we. Bani To nigin pe ye wu ne yee mu. Wee ne fugba we ni. ¹⁰ Yi ganha bu soo p'a yi pyi juyofee we. Bani Nuyofoo nigin pe ye wu ne yee mu. Wee ne Shovoo we. ¹¹ Wemu wu ne sipyigbo yi beeri te ni ge, wee wu pye yi beeri wo kapyebye. ¹² Sipya wemu w'a wuyee durogo ge, wee na ba dirige. Sipya wemu w'a wuyee tirige ge, wee na ba durogo.

Yesu ya Farizheen ni saliya karamogoloo pu jaagi
(Marika 12:40; Luka 11:39-42, 44, 52; 20:47)

¹³ «Bawngo ki wa yee shuun shuun jovee pii wogo, yee saliya karamogoloo fara yee Farizheen na! Bani yee wa fugba saanra ti koo li toni sipyii pusamaa naha na. Yiyee pyaa ki wa jin ti ni we, piimu p'a giin p'i je ge, a y'i ganha na pee be naha koon.

[¹⁴ «Bawngo ki wa yee shuun shuun jovee pii wogo, yee saliya karamogoloo fara yee Farizheen na! Bani yee wa naxhugoshaa keje yanmuyo beeri nmahana na zhuu pu na, na moni Kile-jerege na, kontho y'i yiyee pye see sipyii. Lee na yee wo jaagi kanhama pu na ba golo fo xuuni.]

¹⁵ «Bawngo ki wa yee shuun shuun jovee pii wogo, yee saliya karamogoloo fara yee Farizheen na! Bani yee wa jine ke jaari, na suumo lho ke be jaari, kontho yi sii shen nigin ye ta yi pye Yawutu ba yee ne we. Yee bu wee ta na xo, yee na wee pye w'a yaa ni Jahaneme ni tawngi shuun na toro yiyee pyaa ki taan.

¹⁶ «Bawngo ki wa yee wogo, yee fyenneme piimu pu ne fyenneme kagaancowoo ge! Bani yee wa yu na sipya wemu w'a kaa Kile-peeje pugbaho ki na ge, na kee kaaga ke ya jateni we. Ga wufoo bu gaa Kile-peeje pugbaho ki wo sanni wu na, na kee kaaga ke k'a jateni. ¹⁷ Fungonyo baa fee fyenneme yee ne. Keke ki d'a ye keke na ye shuun we ni we? Sanni we laa, kelee Kile-peeje pugbaho ke, kee kemu k'a sanni wu pye fee fee ge? ¹⁸ Yee wa yu sanha na sipya bu gaa saraya yi tawologo ki na, na kee kaaga ke ya jateni we. Ga saraga kemu k'a taha saraga yi tawologo ki na ge, na wufoo bu gaa kee na, na kee kaaga ke k'a jateni. ¹⁹ Fyenneme yee ne. Keke ki d'a ye keke na we? Saraga ke laa, saraya yi tawologo ke, kee kemu k'a saraga ki pye fee fee ge? ²⁰ Wee tuun wu ni wemu bu gaa

saraya yi tawologo ki na, saraya yi tawologo ke, ni yanmuyo yemu beeri yi ne ki juno ni ge, yee beeri na m'a kaa. ²¹ Wemu bu gaa Kile-peene pugbaho ki na, Kile-peene pugbaho ke ni Kile na m'a kaa, wee wemu w'a den ki ni ge. ²² Wemu bu gaa fugba we na, Kile wo saanra koo le, ni Kile wemu w'a tiin li ni ge, pee na m'a kaa.

²³ «Bodongo ki wa yee shuun shuun jovee pii wogo, yee saliya karamogoloo fara yee Farizheen na! Bani yee wa loyo wu yapiire nifenhefenhere ti jagi wo: nanayi, ni weye yemu beeri y'a leni shiga ni ge. Nomehe kiimu tayerege k'a pele saliya wu ni ge, a yee di kee yaha wa. Kee ne: tiime, jijaara, ni nomee fere. Yee bi yaa na kii kagbaho kii pyi, na te nibiire te fara kee na. ²⁴ Fyennee yee ne piimu p'a fyennee pii wo kagaanya co ge. Yee ya yi logbaga suguri, na fononoo wo ki ni, ga na deere na johojo juuri.

²⁵ «Bodongo ki wa yee shuun shuun jovee pii wogo, yee saliya karamogoloo fara yee Farizheen na! Yee ma ceegbuugoo ni goley kaduyo jii na fiinni, na ta yi d'a ji nagaara yanmuyo, ni yi lakuuno yanmuyo na. ²⁶ Farizhen fyen, fenhe ceegbuu le, ni golege ki funno ki je, lee bu bye, yi kaduyo yi be na bye fefee yi mu.

²⁷ «Bodongo ki wa yee shuun shuun jovee pii wogo, yee saliya karamogoloo fara yee Farizheen na! Yee ne ba faya ne we p'a yemu fiinne ge. Ma bu yi wii, m'a yi ta y'a no kpenge ke na, ga yi funyo d'a ji xuu kaciiye ni yanmufonyo tuuyo beeri na. ²⁸ Mu yee be ne. Yee ma yiyi pye na tifiire fee yee ne sipyii naha taan, ga yee zoloo pu d'a ji shuun shuun juuro ni kuuma na.

²⁹ «Bodongo ki wa yee shuun shuun jovee pii wogo, yee saliya karamogoloo fara yee Farizheen na! Yee wa Kile tudunmoo pu faya yi yari na jagi. Piimu p'a Kile nomee co ge, yee wa pee wo faya yari ni kacene ni. ³⁰ Yee wa yu na yee da ba bye ni yi wo tii pu ni pu wo cana jii li ni, na yee bi da ga soo di pu tege pu Kile tudunmoo pu gbo we. ³¹ Lee funno ni yeeye pyaa ya li shee na piimu p'a Kile tudunmoo pu gbo ge, na pee wo nagoo yee ne. ³² Ayiwa, yi shee naha na, yi sefee p'a lemu no kon ge, yi lee no fa! ³³ Woloo yee ne, maton nagoo. Yee na ja pye di na yiyi tanha Jahaneme na we? ³⁴ Lee wuu na n'a da ba Kile tudunmoo, ni fungonyo fee, ni kalaa fee tun yi mu. Yee na ba pii gbo pee ni, na pii kori tiye na, na pii kpon ni susoloo ni yi Kile-peene piyeye yi ni. Yi na ba daha pu feni, na pu kana kulo ni kulo. ³⁵ Sipyitiimee piimu wo shishan p'a wo jinne na ge, konho pee di ba do yi juno ni, na co tiime fee Abeli* wo shishan pu na, fo na pa no Baraki ja Zakari* wo shishan pu na, wee wemu yee ya gbo Kile-peene pugbaho ki saraya yi tawologo ke, ni fefere xuu wu te wu ni ge. ³⁶ Can na n'a da yi jo yi mu, tee gbuuro te beeri wo footon li kanhama na ba do njaa wo sipyii pii juno ni.

Yesu ya jo Zheruzalemu keree na

(Luka 13:34-45)

³⁷ «Zheruzalemu, Zheruzalemu, mu wemu w'a Kile tudunmoo pu xuli ge, piimu p'a dunni ma mu ge, na kagereye taga na pee be waa na xhuli ge, ne funno ya pye tege ni njehene ni di ma nagoo pu pinne, ba xhuu ya wu nagoo pinne me wu kapana noho ni we. Ga yee di ya ta soo lee na we. ³⁸ Ayiwa yi puga ki na ba yaha wa nime fefee, ki niwaga. ³⁹ Bani n'a da yi jo yi mu, na co nime na, y'a da na ja nige we, fo yi ba she yu tuun wemu ni na: «Wemu w'a ma me Kafoo mege na ge, wee ne duba pya.»* »

* 23:35 Zhenzi 4:8-10

* 23:35 2 Cananehe Jomo 24:20-22

* 23:39 Zaburuu 118:26

24

*Yesu ya Kile-peene pugbɔhɔ ki ja wu jo
(Marika 13:1-2; Luka 21:5-6)*

¹ A Yesu di foro Kile-peene pugbɔhɔ ki ni na gaanji. A wu kalaapiire t'i fulo wu na, na ganha na Kile-peene pugbɔhɔ ki yereɲegana li shee wu na, k'a keme yaa yaagana lemu na ge. ² A Yesu di pu pye: «Yee nii wa yee beeri ni ge? Can na n'a da yi jo yi mu jo kagereɲe ka shishiin wa da ba gori naha ka juɲɔ ni we. Yi beeri na ba do feefe.»

*Keree kiimu na ba byi sani koɲɔ ki xo ge
(Marika 13:3-13; Luka 21:7-19)*

³ Na Yesu nideenge yaha Oliviyi faaboboɲɔ ki na, a wu kalaapiire t'i fulo wu na pu ye na, na wu yege na: «Lee na ba bye tuun wemu ni ge, wee she wu na! Naha shesheere temu na ba li she na ma paduun w'a nɔ, koɲɔ ki taaxɔ li be d'a nɔ ge, m'a tee be she wu na!» ⁴ A Yesu di pu pye: «Y'a yiye kaseri! Yi ganha bu sipya wa shishiin yaha wu yi piinne we!» ⁵ Bani sipyii niɲehemee na ba ma ni ne mege ni, na yu: «Ne wu ɲe Shɔvɔɔ we.» Pu na ba sipyiɲehemee piinne. ⁶ Yi na ba kashen keree nuri, na kashen gbegeme keree nuri. Ayiwa yi funyo ganha da ben we! Li waha l'i waha kee keree k'a yaa na pye, ga lee di wa da ba bye taaxɔ li we. ⁷ Shi wa na ba yiri shi watii kaa na. Saanra ta na ba yiri saanra tatii kaa na. Xuugo nigbɔhɔ ni ɲiɲe ceɲeɲe na ba byi tɛye ya ni. ⁸ Kee keree kii beeri wa kanhama pu keree ɲakɔɔnɔ ye, ba cee laa ma yiri me we.

⁹ «Ayiwa, sipyii na ba yi leni keye ni, p'a ganha na yi kana, na yi xuli. Shi wu beeri na ba yi ko ne mege wuu na. ¹⁰ Wee tuun wu ni sipyiɲehemee na ba n'a daa wu yaha. Pu na ba puyɛ nɔhɔ yeɲi, na puyɛ ko. ¹¹ Tudunmɔɔ kafinejuu niɲehemee na ba foro yere. Pu na ba sipyiɲehemee piinne. ¹² Kakuuɲɔɔ ki ɲɔ na ba ɲehɛ tapyege ni. Lee ma bye kaɲuɲɔ na sipyiɲehemee wo taanɲeege ki ceɲeɲe. ¹³ Ga wemu bu ja luu mara fo na she nɔ li tɛheɲe na, weefɔ na ba shɔ. ¹⁴ Pe Jozaama pe pu wa Kile saanra ti kaa yu ge, pee na ba jo koɲɔ ke kabaya ye beeri na, kɔnhɔ shi wu beeri di pu logo. Lee kadugo na taaxɔ l'i na nɔ.

*Kanhama nigbɔ pemu na ba bye ge
(Marika 13:14-23; Luka 21:20-24)*

¹⁵ «Ayiwa yi ba gyeeɲi pyevɔɔ* wu ɲa tuun wemu ni fefeere xuu wu ni, wee wemu kaa Kile tudunmɔɔ Dajeli ya jo ge. (Wa bu yi kalaa, wu yi ɲaha ce.) ¹⁶ Wee tuun wu ni, piimu na ba bye Zhude fiige ki ni ge, pee di ba fe p'a se faaboboɲɔ xuu ni. ¹⁷ Lee ba wemu ta katanɲa juɲɔ ni, wu ganha bu da digi di wu yereye lo puga ki ni we. ¹⁸ Wemu ba da wu keɲeɲe ni, weefɔ ganha bu da guri ba puga di ba wu fadenɲe lo we. ¹⁹ Bɔɔngɔ na ba bye lahaa fee ni puɲmaraya fee wogo yee caya yi na. ²⁰ Y'a Kile ɲeeri kɔnhɔ tee tafere ti caɲa ganha ba saha ni wiire tuun ni, kelee ni cadenge ni we. ²¹ Bani kanhama nigbɔ na ba bye wee tuun wu ni pemu tuugo sanha bye ɲa we, na co koɲɔ ki yaaduun wu na, fo na pa nɔ niɲaa na. Pee kanhama pu tuugo di wa da bye be nige bada we. ²² Kile da bye wu ya ye wolo be yee caya yi ni we, sipya wa shishiin bi da ga shɔ we. Ga sipyii piimu ɲaha w'a bulo ge, pee wuu na w'a la wolo yee caya yi ni.

²³ «Ayiwa, wa ba yi pye wee tuun we ni na: «Yi wii, Shɔvɔɔ wu wa naha!» kelee «Wu we me.» Yi ganha bu da yee na we! ²⁴ Bani kafinejuu pii na ba yiri, na puyɛ pye shɔveɲe ni Kile tudunmɔɔ. Pu na ba ɲaha shesheere kagbɔhɔ ni

* 24:15 Dajeli 9:27; 11:31; 12:11

kakanhanjaa pyi kónhɔ p'i sipyiire ti piinnɛ. Ali Kile ya sipyii piimu jahaha bulo ge, nago ba pu da já ba pee be piinnɛ we, pu bi da ba pee be piinnɛ. ²⁵ Li wii, nɛ kii keree kii beeri jo yaha yi mu.»

²⁶ «Ayiwa sipya wa ba yi pye: «Li wii, sige ke ni Shɔvɔɔ wu jɛ!», yi ganha bu she wà we. Kelee wa bu yi pye: «Li wii, maanja ke ni wu wa naha!», yi ganha bu dà yee na we. ²⁷ Kile bu ji Kile-nɔhɔ na, kpɛnge ki ma nɔ camutomɔ ni nɔgana lemu na ge, lee pagana li na Sipya Ja wu be wa da ba ba. ²⁸ Xuu wemu ni yaxugo jɛ ge, wà tobinyɛ ya yiye pinnɛɛ.

Sipya Ja pagana

(Marika 13:24-27; Luka 21:25-28)

²⁹ «Pee kanhagbɔ pu wo caya yi ba doro ye, taapile ni nibiige na ba jé canja ki ni; yenɛ wa da kpɛnge yeege we. Wɔrɔɔ ki na ba yiri yiri fugba we ni na pa do. Fugba wu sefɛɛɛɛ ti na ba jɛɛ. ³⁰ Wee tuun wu ni Sipya Ja wu wo jahaha sheshɛɛɛ te, tee na ba ja fugba we ni. Shi wemu beeri wu jɛ jɛnɛ ke na ge, wu beeri na ba mɛhɛɛ suu. Wu na ba Sipya Ja wu nibawo ja fugba jahaya ye na ni sefɛɛɛɛ ti beeri, ni nɔɔɔ nɔgɔ ni. ³¹ Maga nɔgɔhɔ ki mɛɛ li na ba foro. Sipya Ja w'a sipyii piimu jahaha bulo ge, wu na ba mɛɛkɛɛ tun pu pee pinne, na yiri konɔ ki kabaya shishɛɛɛ wu beeri na, na ba pu pinne xuu nigin ni, ma li jɔ kon konɔ ke kabaŋa ka na, na se konɔ ke kabaŋa ka mu.

Kalaa wemu ya daa nitoodige keree na ge

(Marika 13:28-31; Luka 21:29-33)

³² «Naha sheshɛɛɛ ta te nitoodige shizhaa na: Ki geye ye ba jɔ kɔn na funni tuun wemu ni, yee wa ma li cɛ na ki nagoo pyeduun w'a tɛɛɛɛ. ³³ Mu li wa, yi ba kii keree kii beeri jaa ki na byi tuun wemu ni, y'i li cɛ na Sipya Ja w'a tɛɛɛɛ na xɔ, na w'a nɔ xɔ kujɔɔ li jɔ na. ³⁴ Can na n'a da yi jo yi mu jo sipyii piimu pu wa jii na nime ge, sani pee beeri pu xu ge, kii keree kii beeri jɔ na wa. ³⁵ Fugba we ni jɛnɛ ke na ba doro, ga nɛ jomɔ pe wa da doro bada we.

Kile ye nigin pe w'a taaxɔɔ li tuun cɛ

(Marika 13:32-37; Luka 17:26-30, 34-36)

³⁶ «Ga sipya wa shishiin wa kee canja ke ni wee tuun we cɛ we, ali fugba mɛɛkɛɛ pu be we, Kile Ja wu be we. To Kile ye nigin pe w'a kee canja ke ni wee tuun we cɛ. ³⁷ Ba Nuxhun wo canja jii li keree k'a pye we, mu Sipya Ja wu be cabaŋa k'a da ba bye. ³⁸ Na logbɔhɔ ki ta ki sanha ba we, sipyii pu bi li, na gbuu, na cɛɛ leɛɛ, na pu nagoo kaan gbaya ni, fo na she nɔ canja kemu Nuxhun ya jé kɔɔgɔhɔ ki ni ge.* ³⁹ Pu ya puyɛ kaala kaa la shishiin be na we, fo na she logbɔhɔ ki pye k'a pa, na pu beeri jɔnɔ tugo. Mu l'a da ba bye Sipya Ja wu be cabaŋa. ⁴⁰ Wee tuun wu ni namaa shuun na ba bye pu kerɛɛɛ ni, p'a nigin wa lɔ, na wa yaha wà. ⁴¹ Cɛɛ shuun na ba tira tiree, wa na ba lɔ na wa yaha. ⁴² Lee wuu na yi kori yaha jii na bani canja kemu Kafɔɔ w'a ma ge, yi wa kee cɛ we. ⁴³ Yi li cɛ na puga fɔɔ da ba li cɛ na we tuun we ni nagaa da ba ba nibiige ni, wu bi da gori yaha jii na. Wu da ga gbara nagaa wu jé wu puga we. ⁴⁴ Lee wuu na yi be pu gbegele yaha, bani yee ya Sipya Ja wu sonji tuun wemu ni we, wee tuun weye pyaa ni wu da ba.

Kapyebye nizaama ni wu niguumɔ keree

(Luka 12:41-48)

⁴⁵ «Kapyebye jomɛɛ fɔɔ fungɔngɔ fɔɔ wemu wo kafɔɔ w'a wu tenɛ wu puga ki wo kapyebyii pusamaa jɔnɔ ni, na wu pye na w'a pu yaligee keree jahaha wo

* 24:38 Zhenezi 7:7

ki tuun ni ge, wee ɲɛ jɔɔ wɛ? ⁴⁶ Wee kapyebye wu kafɔɔ wu ba ba, na ba wu ta wu na li pyi li pyegana na, wee ɲɛ duba pya. ⁴⁷ Can na n'a da yi jo yi mu, wee kapyebye wu kafɔɔ wu na ba wu tenɛ wu kenɛ yaŋmuɔ yi beeri ɲuɲɔ ni. ⁴⁸ Ga wee kapyebye we bu da sipyikuuɲɔ, wu na li kɔn wuyɛ funɲɔ ni na wee kafɔɔ w'a da zhe mɔ wà. ⁴⁹ W'a ɲɔ kɔn na wu kapyebyeɲii pu sani, na li, na gbuu ni yagbagbaa ni. ⁵⁰ Ayiwa, caɲa kemu ni tuun wemu wu ɲɛ kapyebye wu ya wu kafɔɔ wu sonji-i ge, kee caɲa ke ni wee tuun we ni wu da ba. ⁵¹ Wu na ba wee kapyebye we kɔri, na wu taa pinne ni shuun shuun juu ni. Mɛsuu ni gankunnɔ na ba bye wà.

25

Talɛ lemu l'a jo doɲiɲɛ pushaa ke wu shizhaa na ge

¹ «Ayiwa, fugba saanra ti na ba foro doɲiɲɛ pushaa ke wa feni, piimu ya pu sokinnaa lɔ na se di zhe cenabun poo wu ɲuɲɔ círi ge. ² Pu ke wu ni, kaguro wa wu bye fungonyɔ baa fɛɛ, kaguro wa di ɲɛ fungonyɔ fɛɛ. ³ A fungonyɔ baa fɛɛ p'i pu wo sokinnaa pu lɔ, ga p'i ya ta sinme patii lɔ na taha sokinnaa pu na wɛ. ⁴ A fungonyɔ fɛɛ p'i pu wo sokinnaa pu lɔ, na sinme patii be lɔ na taha pu wo sokinnaa pu na. ⁵ A cepoo w'i mɔ, wu da ba wɛ. A ɲmunumɔ di pu beeri ta, a pu beeri di ɲmunɔ. ⁶ A mujuu la di ba foro ɲiɲiɲɛ ki na na: «Cenabun poo wu we! Yi foro she wu círi!» ⁷ Wee tuun wu ni a doɲiɲɛ pushaa ke wu beeri di yiri, na pu sokinnaa pu yàa yàa. ⁸ A fungonyɔ baa fɛɛ p'i fungonyɔ fɛɛ pu pye: «Wèe wo sokinnaa p'a zhaa da furi, yi sinme dooni wa kan wù mu!» ⁹ A fungonyɔ fɛɛ p'i pu pye: «Ahayi! Sinme pemu pu ɲɛ wèe mu ge, pee wa da ga wèe ni yee yaa wɛ. Yi she sinberɛɛɛ pu mu, y'i she pa shɔ yiye mu!» ¹⁰ A fungonyɔ baa fɛɛ p'i gari sinme pu feni, a cenabun poo wu ba na pu yaha wà. Pushaa kaguro wemu w'a bi gbegele ge, a pee di jé ni cenabun poo wu ni cekaana puga ki ni. A p'i gbura ki shàhɔ. ¹¹ Lee kadugo tàan a pii pu be di ba nɔ, na xhuulo na: «Kafɔɔ, kafɔɔ, gbura ki mugi wù mu!» ¹² Ga, a cenabun poo wu pu pye: «Can na n'a da yi jo yi mu jo ne yee ce wɛ.» ¹³ Lee wuu na yi kori yaha ɲii na, bani ya wu kee caɲa ke ni wee tuun we ce wɛ.

Talɛ lemu l'a jo na ɲaha tii wari kegaɲa pyevɛɛ pu na ge (Luka 19:11-27)

¹⁴ «Fugba saanra t'a foro ná wa feni wee wemu ya gaɲi kulo ni ge. A w'i wu kapyebyii pu yiri, na wu kenɛ yara li kaa le pu kenɛ ni. ¹⁵ A wu wari talaan kaguro kan wa mu, na wari talaan shuun kan wa mu, na talan nigin kan taanri wo wu mu. Wee wari we ya kan pu mu na saha ni pu beeri nigin nigin wu wo sefɛɛɛ ɲuɲɔ kana ni. ¹⁶ Kaguro w'a kan wemu mu ge, a wee di wakaraa kegaɲa ɲɔ kɔn ni wu wo wu ni. A w'i wari talaan kaguro wa betii ta na fara we wu kaguro wu na. ¹⁷ A shuun fɔɔ wu be di kegaɲa pye ni wu wo wu ni, na talaan shuun wa ta na fara wu na. ¹⁸ Ga, a talan nigin fɔɔ wu she wege tugi, na wu kafɔɔ wu wo wari wu ɲmɔhɔ wà. ¹⁹ A kapyebyii pu kafɔɔ wu sii mɔ wà, na na pa ba. Ba w'a pa ba wɛ, wu ni kapyebyii pu ni, a p'i jate wu wolo. ²⁰ A wari talaan kaguro fɔɔ w'i fulu wu na ni we wu kaguro wu be ni na jo: «Na Kafɔɔ, talaan kaguro mu ya kan ne mu, we kaguro we ne ta wu kuduun.» ²¹ A wu kafɔɔ wu pu pye: «L'a ɲɔ kapyebye nizaama ɲɔmɛɛ fɔɔ. M'a pye ɲɔmɛɛ fɔɔ kafɛnhɛfɛnhɛne ni, lee wuu na n'a da kagbɔhɔɔ kaa le ma kenɛ ni. Pa wù binne funɲɔ taan!» ²² A talaan shuun fɔɔ wu be di fulu wu na, na wu pye: «Na kafɔɔ, talaan shuun mu ya kan ne mu, we shuun we ne ta wu

kuduun.» ²³ A wu kafɔɔ wu jo: «L'a jɔ, kapyeybye nizaama jɔmɛɛ fɔɔ. M'a pye jɔmɛɛ fɔɔ kafɛnhɛfɛnhɛnɛ ni, lee wuu na n'a da kagbɔhɔɔ kaa le ma kenɛ ni. Pa wu binne funjɔ taan!» ²⁴ Lee kadugo na a wari talan nigin tavɔɔ wu bɛ di fulo na jo: «Na kafɔɔ, nɛ bi li cɛ jo mu keree k'a waha. Mu ya xuu wemu nugi wɛ, wee xuu wu wo yalɔɔrɔ mu ya luu. Mu ya xuu wemu wo yashi wá wɛ, wee xuu wu wo yapyiire mu ya gɔɔn. ²⁵ Nɛ fya, na shɛ ma wari wu ŋmɔhɔ jɪnɛ ke ni. Wu wɛ!» ²⁶ A wu kafɔɔ wu wu pye: «Kapyeybye niguumɔ saa fɔɔ mu jɛ. Mu ya li cɛ na nɛ ya xuu wemu nugi wɛ, na wá nɛ na wo yalɔɔrɔ ti luu, na na yapyiire ti kɔɔn xuu ni nɛ ta wemu wo yashi wa-ɛ ge, ²⁷ go mu bi yaa na shɛ na wari wu yaha banji na dɛ, kɔnhɔ di ba ba, di shɛ wu lɔ ni wu kuduun ni.»

²⁸ «Yi wu wo wari talan nigin wu shɔ wu na, y'i wu kan talaan kɛ fɔɔ wu mu!

²⁹ La jɛ wemu mu ge, la na ba gan wee mu na fara wu wuu li na, la jɛhɛ wu mu. Ga la jɛ wemu mu wɛ, ali nifɛnhɛfɛnhɛnɛ lemu bɛ li jɛ wu mu ge, lee bɛ na ba shɔ wu na. ³⁰ We kapyeybye niguumɔ we kunni, yi wu co wá kpɛngɛ ke na nibiige ki ni! Mɛsuu ni gankunnɔ na ba bye wà.

Taaxɔɔ li wo kiiri we

³¹ «Sipyá Ja wu ba ba wu nɔɔrɔ wu ni tuun wemu ni ni melekeɛ pu bɛeri ni, wu na ba diin wu saanra koro nɔɔrɔ wuu li ni. ³² Shi we bɛeri na ba binne wu taan. Wu na ba pu waa na laha pu yɛ na ba yatɔɔnahama ma wu dubyaa ni wu sikaa waa laha mɛ pu yɛ na wɛ. ³³ Wu na ba dubyaa pu yaha wu kanige cɛ, na sikaa pu yaha wu kamɛnɛ cɛ.

³⁴ «Ayiwa, saan wu na ba wu kanige cɛ wuu pu pye: «Yi pa, na To wu wo duba nagoo pee. Saanra temu t'a gbegele na yaha yee jaha na fo kɔɔrɔ ki yaaduun wu ni ge, yi pa jé tee ni, y'i ti pye yi wuuro. ³⁵ Bani xuugo ya nɛ ta, a yee di nɛ kan nɛ li. Waga ya nɛ ta, a yee di nɛ kan nɛ gba. Nɛ bi bye nabun, a yee di nɛ tirige yi kaban. ³⁶ Fafunmɔ bye nɛ na, a yee di nɛ fafunmɔ pu xɔ. Nɛ bi bye yama fɔɔ, a yee di nɛ keree yáa. Nɛ bi bye kaso ni, a yee di shɛ foro nɛ na.» ³⁷ Ayiwa, pee sipyii piimu p'a Kilɛ jɔmɛɛ co ge, pee na saan wu pye: «Kafɔɔ, tuun wekɛ ni wèè d'a mu xuugo wo wu jɔ, na yalige kan mu mu wɛ? Kelee na mu waga wo jɔ, na mu kan mu ya gba wɛ? ³⁸ Tuun wekɛ ni wèè d'a mu nabɔrɔ wo wu jɔ, na mu tirige wu puga, kelee na ma fafunmɔ wo jɔ, na pee fafunmɔ pu xɔ wɛ? ³⁹ Tuun wekɛ ni wèè d'a ma yama wo, kelee na ma kaso wo wu jɔ, na shɛ foro ma na wɛ?» ⁴⁰ Saan wu na pu pye: «Can na n'a da yi jo yi mu jo tuun bɛeri ni yee ya lee la pye ali nɛ cebooloo pu bɛeri wo nifɛnhɛfɛnhɛnɛ nigin bɛ na ge, nɛ na yee ya li pye.»

⁴¹ «Lee kadugo na saan wu na kamɛnɛ cɛ wuu pu pye: «Yi laha na taan, yee lanji fɛɛ piiri! Yi shɛ nafugibaaga ki ni, kee kemu k'a gbegele na yaha Shitaanni ni wu wo melekeɛ pu kaa na ge. ⁴² Bani xuugo bi bye nɛ na, yee di ya ta yalige kan nɛ mu wɛ. Waga bi bye nɛ na, yee di ya ta nɛ kan nɛ gba wɛ. ⁴³ Nɛ bi bye nabun, yee di ya ta nɛ tirige yi puga wɛ. Nɛ bi bye fafunmɔ ni, ye di ya ta nɛ fafunmɔ pu xɔ wɛ. Nɛ yama wo bi bye, nɛ bi bye kaso ni, yee di ya ta shɛ foro nɛ na wɛ.» ⁴⁴ Ayiwa, pee bɛ na wu pye: «Kafɔɔ, tuun wekɛ ni wèè d'a mu xuugo wo wu jɔ, kelee ma waga wo, kelee ma nabɔrɔ wo, kelee ma fafunmɔ wo, kelee ma yama wo, kelee ma kaso wo, na li shɛ wèè da ma tɛgɛ-ɛ wɛ?» ⁴⁵ Saan wu na pu pye: «Can na n'a da yi jo yi mu, yee bu bye yee di ya lee la pye ali nɛ cebooloo pu bɛeri wo nifɛnhɛfɛnhɛnɛ nigin bɛ na wɛ, yee ya ta li pye nɛ na wɛ.» ⁴⁶ Pee na ba jé kanhama nixhɔbaama ni. Ga piimu p'a tii ge, pee na ba jé jɪi sicuumɔ nixhɔbaama ni.»

26

Yawutuu nuɗɗɗe p'a woni pye Yesu kaa na
(*Marika 14:1-2; Luka 22:1-2; Yohana 11:45-53*)

¹ Ayiwa, ba Yesu ya pee jomɔ pu beeri jo xɔ sipyiire ti mu we, na wu kalaapiire ti pye: ² «Y'a li ce na cabyaa shuun te ni Nuwuuro ti wo Kalene l'a da no. Sipya Ja wu na ba je keye ni, p'a wu kori tige na.»

³ Wee tuun wu ni a saraya naha shɔnriwee nuɗɗɗe ni Yawutuu noholee p'i she puye pinne Kayife kaban, wee ne saraya naha shɔnriwee wo nuɗɗɗɔgɔ we. ⁴ A p'i be yi na na pu Yesu pee ce nɔmɔhɔ ni, p'i wu gbo. ⁵ Ga, a p'i jo: «Wu ganha bu wu co kalene li ni we, kɔnhɔ tunmɔ ganha bu yiri sipyiire ti te ni we.»

Cee wa ya lasikoli wo Yesu nuɗɗɗo ni
(*Marika 14:3-9; Yohana 12:1-8*)

⁶ Na Yesu yaha Betani kulo li ni Simɔ kaban, togo k'a fenhe wemu co toro ge, ⁷ a cee wa di fulu wu na ni lasikoli gboro la ni. Lee bi ni peewa lasikoli wa na. A wee cee wu Yesu yaha wu na li, na ba wee lasikoli wu wo nuɗɗɗo ni.

⁸ Ba Yesu kalaapiire t'a lee na we. A pu logoo di yiri, a p'i jo: «Te kakara te wo nuɗɗɗo di ne leke we? ⁹ We lasikoli we bi da ja bere wari nɔnehe na, na wee kan funmɔ fee mu.» ¹⁰ Ba Yesu ya lee ce we, na jo: «Naha na y'i we cee we zo tenri we? Go kasaana w'a pye me ne na. ¹¹ Funmɔ fee na da daa yee te ni tuun beeri ni, ga ne kunni wa da ba bye yee te ni tuun beeri ni we. ¹² We lasikoli we w'a wo na na ge, w'a weri na ce puuro ti keme yaha fanja le kaa na. ¹³ Can na n'a da yi jo yi mu jo xuu beeri ni pe Kile Jozaama pe ya jo ke koɗe ke na ge, le we cee we ya pye ge, li be na baari wa, na sipyii pu funyo tirige ni wu kaa ni.»

Zhudasi ya Yesu shaa di le kenɛ ni
(*Marika 14:10-11; Luka 22:3-6*)

¹⁴ Ayiwa, Yesu kalaapiire ke ni shuun wu wa nigin wa, wemu mege ki bye na Zhuda Isikariyoti ge, a wee di she saraya naha shɔnriwee nuɗɗɗe pu mu, ¹⁵ na she pu pye: «Ne bu Yesu le yee kenɛ ni, juu yee di da gan ne mu we?» A p'i warifyen tuunɔ kelee taanri (30) tɔrɔ kan wu mu. ¹⁶ Na co wee tuun wu na a Zhuda di ganha na pyegazaana shaa wu Yesu le pu kenɛ ni.

P'a Bulooro Nuwuuro ti wo Kalene li yalige ki li shizhan
(*Marika 14:12-21; Luka 22:7-14, 21-23; Yohana 13:21-30*)

¹⁷ Shizhenherɛ Baa Buuri wu wo Kalene li cazihi ke, a Yesu kalaapiire t'i fulu wu na, na wu pye: «Ma funɗo wa wu Nuwuuro ti wo Kalene li yalige ki gbegele xuu weke ni we?» ¹⁸ A Yesu di pu pye: «Yi she kanha ki ni, y'i she shen wefɔ pye: «Karamɔgɔ w'a jo na wee wo tuun w'a no, na mu kaban wee ni wu kalaapiire t'a da ba Nuwuuro ti wo Kalene li yalige ki li.» ¹⁹ A kalaapiire t'i li pye ba Yesu ya yi jo pu mu we. A p'i Nuwuuro ti wo Kalene li yalige ki gbegele wee xuu wu ni.

²⁰ Ba piige k'a pa wo we, a Yesu ni wu kalaapiire ke ni shuun wu diin na li. ²¹ Na pu yaha pu na li, a Yesu di ba jo: «Can na n'a da yi jo yi mu, wa na ba ne le kenɛ ni yee ni.» ²² A kalaapiire ti nahaya di sii tanha fo xuuni. A pu beeri di nɔ kɔn na wu yegee nigin nigin na: «Ne wi ya, Kafɔ?» ²³ A Yesu di pu pye: «Wemu w'a wu kenɛ ki le golege ki ni ni ne ni ge, wee w'a da ba ne le kenɛ ni. ²⁴ Sipya Ja wu na ba xhu ma na jo ba l'a ka wu shizhaa na we. Ga wemu w'a da ba Sipya Ja wu le kenɛ ni ge, boɔngɔ ki ne weefɔ wogo. Ali wee na wu da bye pu ya wu se be we, lee bi da bɔrɔ wu mu.» ²⁵ Zhudasi wemu wu bi da ba

Yesu le kenje ni ge, a wee be di wu yege na: «Ne wi ya, Karamo?» A Yesu di wu pye: «Maye pyaa k'a yi jo.»

Kafɔɔ fɛfɛɛɛ yalige ki keree

(Marika 14:22-26; Luka 22:15-20; 1 Korɛnte Shɛɛn 11:23-25)

²⁶ Na pu yaha lige ki na, a Yesu di buuri wa lo, na baraga taha Kile na, na wu kegi kegi na kan wu kalaapiire ti mu, na pu pye: «Yi wa lo yi li, ne ceepuuro ti wa tel!» ²⁷ Lee kadugo na a wu ɛɛɛɛn loho ɛɛɛɛbuu li lo, na baraga taha Kile na, na li kan pu mu, na jo: «Yi beeri pu ka gba ke ni, ²⁸ ne shishan pu je pe, Kile wo karijeɛɛɛɛɛɛɛ li wo shishan pe. Sipyiɛɛɛɛɛɛɛ wuu na p'a wo, na pu jurumu wu yafa pu mu. ²⁹ N'a da yi jo yi mu, na co nime na, n'a da ke ɛɛɛɛn loho ke ka gba nige we, fo canja kemu n'a da ba ki nivoɔɔ gba ni yee ni na To wu saanra ti ni ge.» ³⁰ Ba p'a li xho we, na Kile masoɔɔ yoyo cee. Lee kadugo taan a p'i foro kari Oliviye faaboboɔɔ ki na.

Yesu ya jo na Pyɛɛri na ba foro wee kaa taan

(Marika 14:27-31; Luka 22:31-34; Yohana 13:36-38)

³¹ Ayiwa, a Yesu di wu kalaapiire ti pye: «Yee beeri na ba baa na ne ye nigin yaha nijaa wo piige keye pyaa ni, bani l'a ka Kile Kafila wu ni na: «Ne na ba yatɔɔnahama wu gbo, dubyagbaha ki dubyaa pu beeri na baa caaga.» ³² Ga ne ba je na foro xu ni tuun wemu ni, ne na doro yi naha na Galile fiige ki ni.» ³³ A Pyɛɛri di jo: «Ali pusamaa beeri jehe baa na ma wa, ne wa da ga ma wa bada we!» ³⁴ A Yesu di wu pye: «Can na n'a da yi jo ma mu, nijaa wo piige keye pyaa ni, yani xhuupoo wu pa meɛ su ge, mu na ba foro ne kaa taan tɔɔɔɔɔ taanri.» ³⁵ A Pyɛɛri di wu pye: «Ali li mehe yaha ne wu xu be ni mu ni, n'a da ga foro ma kaa taan we.» A kalaapiire tisara beeri di yee ninuyo jo.

Yesu ya Kile jeeri Zhetisemanɛ tiire tege ki ni

(Marika 14:32-42; Luka 22:39-46)

³⁶ Lee kadugo na a Yesu ni wu kalaapiire t'i gari xuu wa ni, wemu mege ki je na Zhetisemanɛ ge. A wu pu pye: «Yi tiin naha, di she Kile jeeri meke.» ³⁷ A wu gari wa ni Pyɛɛri ni Zebede jalaa shuun wu ni. A l'i sii wu zo wu kanha fo xuuni, na wu naha be tanha. ³⁸ A wu pu pye: «Ne zo we beeri w'a tanha fo ne na zhaa di xhuu. Yi tiin naha, y'i gori yaha ni na ni na!» ³⁹ A wu she naha na jeri, na buri jije na, na Kile jeeri na: «Na To le kanhama ɛɛɛɛbuu le sanha lii na na, ni li na ja bye. Ga lee be na, ne wo jidaan ganha bu bye we, fo mu wo jidaan.» ⁴⁰ A Yesu di guri pa wu kalaapiire taanri wu yiri, na ba pu ta p'a nmunɔ. A wu Pyɛɛri pye: «Yee ya ja kori yaha jii na ni ne ni na ali leeri nigin be pye-e ya? ⁴¹ Yi kori yaha jii na! Yi da Kile jeeri, konho yi ganha bu je nowuuro ni we. Sipyi muna ya soɔ, ga wu ceepuuro fanha k'a cere.» ⁴² A Yesu di laha pu taan tɔɔɔɔɔ shuun wuu li ni, na she Kile jeeri na: «Na To, li bu da nago le kanhama ɛɛɛɛbuu le sanha da ja lii na na we, fo ne bu gba li ni, wee tuun wu ni mu wo jidaan wu pye.» ⁴³ Lee kadugo na a wu guri pa sanha wu kalaapiire ti yiri, na ba pu ta p'a nmunɔ sanha, bani nmunumɔ pu bi sho pu ni. ⁴⁴ A Yesu di pu yaha wa, na laha pu taan sanha, na she Kile jeeri tɔɔɔɔɔ taanri wuu li ni, na guri pee jomɔ pe ninumɔ na sanha. ⁴⁵ Lee kadugo na a wu guri pa wu kalaapiire ti yiri, na ba pu pye: «Yee wa nmunɔɔ sanha na nmɔni ge? Tuun w'a no, Sipyi Ja wu na ba je jurumuyii pu keɛ ni. ⁴⁶ Yi yiri wu da se! Li wii, na wemu w'a da na le kenje ni ge, wee ya no.»

* 26:31 Zakari 13:7

Yawutuu p'a Yesu co

(Marika 14:43-50; Luka 22:47-53; Yohana 18:3-12)

⁴⁷ Na Yesu yaha pee jomɔ pu na, a Zhudasi di nɔ, wee jɛ kalaapiire kɛ ni shuun wu wa nigin wa. A wu nɔ ni sipyiɲɛhɛmɛɛ pii ni. Njɔparaa ni pubegeee ki bye pee mu. Saraya jaha shɔnɔrivɛɛ ɲuɲɔfɛɛ ni Yawutuu jahagbaa fɛɛ pu bi pee tun. ⁴⁸ Zhudasi wemu wu bi da ba Yesu le keɲɛ ni ge, wee bi jaha shɛshɛɛɛɛ ta shɛ sipyiire ti na na: «Di ba shɛ ɲɔsɔnɔɔ fɔ kan nà wemu mu, y'i wee co, wee wu wa.» ⁴⁹ A Zhudasi di dii Yesu na taapile ni, na wu pye: «Faabye Karamɔgɔ!» Na ɲɔsɔnɔɔ fɔ kan wu mu. ⁵⁰ A Yesu di wu pye: «Na nɲii, lemu na m'a pa ge, lee pye.» Wee tuun wu ni a sipyii pusamaa di fulo Yesu na, na wu co. ⁵¹ A Yesu wo kalaapire la di li wo njɔpara kɔɔngi li forogo ni, na saraya jaha shɔnɔrivɛɛ wo ɲuɲɔfɔgbɔ wu wo kapyeyee niwɛɲɛ paa laha. ⁵² A Yesu di lee kalaapire li pye: «Ma njɔpara le le wà li forogo ki ni, bani piimu p'a njɔparaa luu ge, njɔparaa ki da ba pee be ɲuɲɔ tugo. ⁵³ Go ne bi da já na To wu ɲɛɛri w'a mɛlɛkɛɛ pii yaha na pa nime nime piimu ya ɲɛhɛ miliyo na ge, ta mu ya lee ce wɛ? ⁵⁴ Ga lee da ba bye, Kile Kafila w'a yemu jo ge, yee ɲɔ na fa dii wɛ? Bani Kile Kafila w'a li shɛ na fo kii keree kii bu bye.»

⁵⁵ Lee kadugo na a Yesu di sipyiire ti pye: «A yee di ba ni njɔparaa ni pubegeee ni ne taconɔ ni ma na jo kakuubye di jɛ ya? Ne bi den cana beeri Kile-ɲɛɲɛ pugbɔhɔ ki ni, na sipyii kalaa, yee di ya ta ne co wɛ. ⁵⁶ Ga kii keree kii beeri ya pye kɔnhɔ Kile tudunmɔɔ p'a yemu beeri ka Kile Kafila wu ni ge, yee beeri ɲɔ di fa.»

Ayiwa, a wu kalaapiire ti beeri di baa caaga na wu yaha wà.

Yesu ya yere kiirikɔɔn kurunɔ ki jahagbaa na

(Marika 14:53-65; Luka 22:54-55, 63-71; Yohana 18:13-14, 19-24)

⁵⁷ Piimu p'a Yesu co ge, a pee di gari ni wu ni Kayifɛ kaban, wee jɛ saraya jaha shɔnɔrivɛɛ wo ɲuɲɔfɔgbɔ we. Saliya karamɔgɔɔɔ ni Yawutuu jahagbaa fɛɛ pu nibinnege ki bye wà. ⁵⁸ A Pyɛɛri di laraga kɔn pu na, na daha pu feni, fo na shɛ jé saraya jaha shɔnɔrivɛɛ wo ɲuɲɔfɔgbɔ wu wo kaanɔ ki ni. Ba w'a jé kaanɔ ki ni wɛ, na diin gedii pu taan kɔnhɔ wu ba le kaa le nɔhɔ ɲa. ⁵⁹ Saraya jaha shɔnɔrivɛɛ ɲuɲɔfɛɛ pu fara kiirikɔɔn kurunɔ ki na, pee bi can baa wo seeri kaa la shaa Yesu feni kɔnhɔ p'i wu gbo. ⁶⁰ Ga pu ya li ta wɛ, ali na li ta be sipyiɲɛhɛmɛɛ bi ma na kafineye leni Yesu na. A sipyii shuun wa be di ba nɔ kurogo ki na, na pu woyo jo na: ⁶¹ «We ná we ya jo na wee na já Kile-ɲɛɲɛ pugbɔhɔ ki ja, na ki yerenɛ cabyaa taanri funɲɔ ni.»

⁶² Wee tuun wu ni a saraya jaha shɔnɔrivɛɛ wo ɲuɲɔfɔgbɔ wu yiri yere, na Yesu pye: «Jomɔ pemu beeri pii sipyii pii wa yu mu shizhaa na ge, mu wa da pu ɲɔ shɔ-ɛ ge?» ⁶³ Ga, a Yesu di cari wuyɛ na. A saraya jaha shɔnɔrivɛɛ wo ɲuɲɔfɔgbɔ wu jo: «Ma bi jɛ Shɔvɔɔ we, Kile Ja we, ne li shaa ma mu Kile ɲii wo wu mege na, jo ma yee jo wù mu.» ⁶⁴ A Yesu di wu pye: «Maye pyaa ki wa yi yu. Ga n'a da yi jo yi mu jo na co nime na, yi na ba Sipya ja wu nidɛɛnge ɲa Se Beeri Fɔɔ Kile kanige ce. Yi na ba wu nibawo ɲa be sanha fugba jahaya ye na.» ⁶⁵ Wee tuun wu ni a saraya jaha shɔnɔrivɛɛ wo ɲuɲɔfɔgbɔ wu wuyɛ pyaa wo fadenɛ shɛngi, na jo: «Kile mege w'a kyɛngi mɛ de! Naha feni wù jɛ sanha seereɛ pu mu wɛ? Y'a wu Kile mekyɛgeɛ jomɔ pu logo nime. ⁶⁶ Yee di wa yeke yu wɛ?» A p'i wu pye: «W'a yaa na wu gbo.»

⁶⁷ Ayiwa, a p'i jolohó tugi na wà wu jahá ni, na wu kpòn ni kaguruyo ni. A pii di kadahaa ja wu jibegé ni. ⁶⁸ A p'i jo: «Shòvòò we, ma bi sii Kile tudunmò we, ma kpònvòò wu mege yiri wù mu!»

Pyèeri ya foro Yesu kaa tàan

(Marika 14:66-72; Luka 22:56-62; Yohana 18:15-18, 25-27)

⁶⁹ Ayiwa, lee bi Pyèeri nidèenge ta kpèenge ki na kaanja ki ni, a kapyebyezhò wa di fulu wu na, na wu pye: «Go mu be wu bye ni Galile shèen Yesu ni.» ⁷⁰ Ga, a Pyèeri di foro wu kaa tàan sipyii pu bèeri jii na. A wu jo: «Nè cè yeke mu wa yu wè.» ⁷¹ Lee kadugo na a Pyèeri di gari kaanja ki tajege ki yiri. A kapyebyezhò wa be di wu ja wà, na wee xuu wu wo sipyii pu pye: «Wè ná wè be wu bye ni Nazareti shèen Yesu ni.» ⁷² A Pyèeri di foro wu kaa tàan sanha, na gaa. A wu jo: «Nè wè ná wè cè wè.» ⁷³ Ba jeri ya pye wè, piimu pu bi yere wà ge, a pee di fulu Pyèeri na, na wu pye: «Nakaara baa mu be wu wa pu ni. Bani mu jogana li be l'a mu tayirige shèe.» ⁷⁴ Ga, a Pyèeri di gaa, na wuyè lanjì. A wu jo: «Nè wee ná wu cè wè.» Taapile ni a xhupoo di mée su. ⁷⁵ Ayiwa, a Pyèeri funjò di do ni Yesu jomò pu ni na: «Yani xhupoo wu pa mée su ge, mu na ba foro nè kaa tàan tójii taanri na mu ya nè cè wè.» * A Pyèeri di foro kari kpèenge ki na, na she mée su fo xuuni.

27

P'a shè ni Yesu ni Pilate mu

(Marika 15:1; Luka 23:1-2; Yohana 18:28-32)

¹ Nisòògbòhò ki na a saraya jahá shòònrivèe jùnjòfèe pu bèeri ni nòhòlee p'i be yi na na Yesu ya yaa na wu gbo. ² A p'i wu pò, na shè wu le gbafènerèe Pilate kenje ni.

Zhudasi xugana

(Kapyegee 1:18-19)

³ Ayiwa, Zhudasi wemu w'a Yesu le kenje ni ge, ba wee ya li ja na p'a Yesu kayuu li jo na yaha na pu wu gbo wè, a li daajenje di jé wu ni, a wu wari tuunjòò kelee taanri (30) wu ló, na wu shè ki tereje saraya jahá shòònrivèe jùnjòfèe ni Yawutuu jahagbaa fèe pu na. ⁴ A wu pu pye: «Kakuunò nè pye na jaagi baa fòò jùnjò le xu ni.» Ga, a pee di wu pye: «Wèe wo jahá wa yee ni wè? Mu wo jùnjò wuu li wa lere!» ⁵ A Zhudasi di wari wu shan jirje na Kile-pèenje pugbòhò ki ni, na gari na shè wuyè pò gbo. ⁶ A saraya jahá shòònrivèe jùnjòfèe p'i wari wu ló, na jo: «Li ya saha wèe pu we wari we le Kile-pèenje pugbòhò ki wo keshi wu ni wè. Bani shishan pereme pu jè pii.» ⁷ A p'i jo be yi na, na wee wari we taga cogo faanrivòò wu wo tège ki shò, na kee pye pu nabuun faya. ⁸ Lee wuu na p'a kee tège ke mege yiri ali nijaa wè be ni na shishan tège. ⁹ Lee funjò ni Kile tudunmòò Zheremi bi yemu jo ge, a yee jò di fa. Wu bi jo na: «P'a wari tuunjòò kelee taanri (30) wu ló, wee wemu w'a pye wu pereme pu ge. Kee jò ke na Izirayeli nagoo p'a bi be. ¹⁰ A p'i wee wari wu ló na taga cogo faanrivòò wu wo tège ki shò. Kafòò w'a bi nè pye nè wu yee jo pu mu.»*

Pilate ya Yesu yege

(Marika 15:2-5; Luka 23:3-5; Yohana 18:33-38)

¹¹ Ayiwa, a p'i Yesu yereje Pilate jahá tàan. A wee di wu yege na: «Yawutuu wo saan mu jè ya?» A Yesu di wu pye: «Uun, ba ma wa yi yu wè.» ¹² Lee

* 26:75 Macoo 26:34

* 27:10 Zakari 11:12-13; Zheremi 32:6-9

kadugo na, ba saraya jahaa shɔɔnriɔɔ ni Yawutuu jahagbaa fɛɛ p'a pa wu tɔɔgɔ leni wɛ, wu ya wa shishiin bɛ jɔ shɔ wɛ. ¹³ Wee tuun wu ni a Pilate di wu pye: «Keree kiimu bɛɛri na p'a mu jaagi mɛ ge, mu wa ki nuri-ige?» ¹⁴ Ga Yesu ya wu jɔ shɔ lee la shishiin na wɛ. A lee di gbafɛnɛɛri wu fo fo xuuni.

P'a Yesu jaagi na pu wu gbo

(*Marika 15:6-15; Luka 23:13-25; Yohana 18:39—19:16*)

¹⁵ Ayiwa, gbafɛnɛɛri wu bi tee na kaa la pyi. Lee jɛ, yee bɛɛri ba Yawutuu pu wo Bulooro Juwuuro Kalene l'a nɔ wɛ, w'a kasoleme nigin wa yaha, na saha ni sipyii puyɛ pyaa wo nidaan wu ni. ¹⁶ Lee bi kasoleme wa ta wa wemu mɛge ya foro ge. Wu mɛge ki bye na Barabasi. ¹⁷ Sipyiiire ti bi pa binne a Pilate di pu pye: «Barabasi ni Yesu wemu p'a byi Shɔɔɔ wu ge, pee shuun wu ni yi funjɔ wa pu weke yaha wɛ?» ¹⁸ Bani Pilate bi li cɛ na Yesu wo jɛpɛɛn na p'a bi wu le wee keɛ ni. ¹⁹ Na Pilate nidɛɛngɛ yaha kiiri wu takɔngɔ ki ni, a wu shɔ w'i tuduro yaha p'a pa jo wu mu na: «Ma ganha bu da ma tɔɔgɔ le we jaagi baa fɔɔ we wo keree ki ni wɛ, bani we keree k'a nɛ kanha shɛn xuuni nmunɔgɔ ni piige ki ni.»

²⁰ Ga, a saraya jahaa shɔɔnriɔɔ ni Yawutuu jahagbaa fɛɛ p'i sipyiiire ti sɔn na pu Pilate jɛɛri na wu Barabasi yaha, w'i Yesu gbo. ²¹ A gbafɛnɛɛri wu guri pu pye sanha: «Yi funjɔ wa pu weke yaha yi mu pii shuun we ni wɛ?» A p'i wu pye: «Barabasi.» ²² A Pilate di pu pye: «Yesu wemu p'a byi Shɔɔɔ wu ge, di leke pye we na wɛ?» A pu bɛɛri di wu pye: «Wu kori tige na!» ²³ A Pilate di pu yege na: «Kakuunɔ leke wu d'a pye wɛ?» Ga, a p'i xhuulo xuuni na to taashiine li taaan na: «Wu kori tige na!» ²⁴ A Pilate di ba li ta na wee wa da le ja wɛ, bani la li bi faraa sipyiiire ti kafugo na. A w'i lɔhɔ ko, na wu keye je sipyiiire ti bɛɛri jii na, na jo: «Nɛ tɔɔgɔ wa ni yi ni we jaagi baa fɔɔ we wo shishan pu wo na wɛ. Yeeyɛ pyaa wo keɛ woyoyi wa yere.» ²⁵ A sipyiiire ti bɛɛri di jo: «Wu shishan pu to wɛɛ ni wu nagoo jɔɔ ni!» ²⁶ Wee tuun wu ni a Pilate di Barabasi yaha, na Yesu kan p'a kpɔn ni susɔɔ ni, na wu le pu keɛ ni pu kori tige na.

Sɔɔsii p'a Yesu la wolo

(*Marika 15:16-20; Yohana 19:2-3*)

²⁷ Ayiwa, a gbafɛnɛɛri wu sɔɔsii p'i gari ni Yesu ni gbafɛnɛɛri wu kaana ki ni. A sɔɔsii pu kurujɔ ki bɛɛri di foro pinne wu feni. ²⁸ A p'i Yesu faya yi wolo wu na, na fadeboronɔ nijiga ka le wu na. ²⁹ A p'i xhuyo shin na pye saanra judɔn, na lee tɔ wu jɔɔ ni, na wahagaan le wu kanige keɛ ke ni. A p'i xhɔ na ganha na nuguro sinni wu fɛɛ ni, na wu la wo, na yu: «Naabye Yawutuu saan we!» ³⁰ A p'i ganha na jɔlɔhɔ tugoo na woni wu na, na wahagaan li lɔ, na wu kpɔn jɔɔ ke ni. ³¹ Ba p'a wu la wolo xɔ mu wɛ, a p'i fadeboronɔ nijiga ki wolo wu na, na wuyɛ pyaa wo faya yi le wu na, na gari ni wu ni di zhe gori.

P'a she Yesu kori tige na

(*Marika 15:21-32; Luka 23:26-43; Yohana 19:17-27*)

³² Ayiwa, ba p'a foro kanha ki ni wɛ, na jiri Sirine kulo li shɛn wa na, wee mɛge ki bye na Simɔ. A p'i wee karamu w'a Yesu korikoritige ki lɔ. ³³ A p'i she nɔ xuu wa ni, wee mɛge jɛ na «Goligota», lee kɔri jɛ: «Nugɔɔgɔ xuu.» ³⁴ A p'i duven suri durɔgi losorogo ka ni na kan wu mu wu gba. Ba w'a yee jɛhe wɛ, wu ya sɔɔ na yi gba wɛ.

³⁵ Ba p'a wu kori xɔ wɛ, a sɔrɔsii p'i kagaanshaan pye, na wu fàya yi taa taa pu yɛ na na saha ni lee ni.* ³⁶ Lee kadugo na, a p'i diin na ganha na wu kaseri. ³⁷ P'a Yesu jaagi lemu na ge, a p'i yee ka kɔɔɔ la na na kori wu juɔɔ na na: YESU WU NƐ WE, YAWUTUU WO SAAN WE.

³⁸ A p'i nagaapeleye shuun wa kori tiye na ni Yesu ni. Nigin wa bye wu kanige cɛ, nigin wa di jɛ wu kamɛnɛ cɛ. ³⁹ Kodoroloo pu bi pu juɔɔ kori, na wu shehɛ, ⁴⁰ na yu: «Mu wemu w'a jo na mu na Kile-pɛɛɛɛ pugbɔhɔ ki ja, na ki yerenɛ sanha cabyaa taanri funɔɔ ni ge, ma bi sii Kile Ja we, maye shɔ sa! Tigi laha tige ki na!» ⁴¹ Saraya jaha shɔɔnrivɛɛ juɔɔfɛɛ, ni saliya karamɔgɔɔ ni Yawutuu jahagbaa fɛɛ pu bɛ pu bi Yesu la wo, na yu: ⁴² «W'a sipyii piitillee shɔ, ga w'a da já wuyɛ shɔ wɛ! Golzirayeli wo saan wu jɛ wii, na wu tigi laha nime korikoritige ki na, wu na dà wu na! ⁴³ «W'a Kile pye wu tadanja. Wu kaa bi dan Kile ni, Kile wu wu tirige sa!»* Ta wu ya jo na Kile Ja wee jɛ wɛ?» ⁴⁴ Nagaapeleye yemu p'a kori ni wu ni ge, mu yee bɛ bi wu fanri lee fanhagana li na.

Yesu xugana

(Marika 15:33-41; Luka 23:44-49; Yohana 19:28-30)

⁴⁵ Na canja ki yaha jɛɛɛ niɛ ni, a nibiige di jé fiige ki beeri ni, fo na she da leɛɛɛ taanri. ⁴⁶ Yakonɔ wo tuunɔ jii taanri wu shizhaa na, a Yesu di ba mujuugbɔɔ wá na: «Eli, Eli, lama sabakatani?» Lee kóri jɛ: «Na Kile, na Kile, jaha na ma d'a na yaha wɛ?»* ⁴⁷ Piimu niyereye yi bye wà ge, ba pii ya lee mujuu li logo pee ni wɛ, na jo: «Kile tudunmɔɔ Eli w'a yiri.» ⁴⁸ Taapile ni a shɛn nigin wa di baa kari pu ni, na she yoro fyɛni vinɛgiri ni, na tee migile kagaantɔngɔ ka na, na she gan Yesu wu wu sɔn. ⁴⁹ Ga, a pumasaa di jo: «Yere wu wu wii Eli bu da wu na da ba wu shɔ!» ⁵⁰ A Yesu di mujuugbɔɔ la bɛ wá sanha, na xhu. ⁵¹ Lee taapile li ni a Kile-pɛɛɛɛ pugbɔhɔ ki jahaparaga fãɲa* nigbilege k'i daa shuun, na lɔ fugba wu na fo jɛɛ ke. A jɛɛ k'i jɛɛ, a faaboboyo ye di ja ja. ⁵² A faya yi jɔ di mugi mugi, Kile wo sipyii piimu p'a bi xu ge, a pee di jɛ. ⁵³ A p'i foro faya yi ni. Ba Yesu ya pa jɛ wɛ, a p'i jé fɛfɛɛɛ kulo li ni, na puyɛ she sipyijɛhɛmɛɛ na.

⁵⁴ Sɔrɔsii juɔɔfɛɛ we ni sɔrɔsii piimu samaa pu bi Yesu kaseɛge pyi ge, ba pee ya jɛɛ cɛɛɛ ke ni kee keree ki beeri ja wɛ, a p'i sii fya fo xuuni, na jo: «Can na Kile Ja ye pyaa ki bye we ná we!» ⁵⁵ Cɛɛ niɛhɛmɛɛɛ pii bɛ pu bi yere taliige ni na kii keree kii wii. Pee bi taha Yesu feni na yiri Galile ni, na baari pyi wu mu. ⁵⁶ Pii mɛyɛ yi wa ye pu ni: Magadala shɛn Mariyama, Yakuba ni Yusufu yɛ nu Mariyama, ni Zebede jalaa pu wo nu we.

Yesu legana fanja ni

(Marika 15:42-47; Luka 23:50-56; Yohana 19:38-42)

⁵⁷ Ba yakonɔ k'a pa nɔ wɛ, a Arimate shɛn naafuu fɔɔ wa di ba, wee mɛge ki bye na Yusufu. Wee bɛ wu bye Yesu wo kalaapire la. ⁵⁸ A wu gari, na she Yesu nixhugo ki jɛɛri Pilate mu. A Pilate di jo na pu she gbo wu kan wu mu. ⁵⁹ A Yusufu di gbo wu lɔ, na fatɔvige nivonɔ ka migile wu na. Kee bi yàa ni lɛnfu* ni. ⁶⁰ Na she wu le fanja nivonɔ ka ni. Wu bi pu pye p'a kee fanja ke tugi na yaha wuyɛ kaa na faaya yi ni. A wu xhɔ na kageegbɔhɔ ka gologolo taga fanja

* ^{27:35} Zaburuu 22:19 * ^{27:43} Zaburuu 22:9 * ^{27:46} Zaburuu 22:2 * ^{27:51} Kile-pɛɛɛɛ pugbɔhɔ ki jahaparaga fãɲa: Kee jɛ fãɲa kemu ki bi fɛfɛɛɛ xuu wu tɛhɛn kɔn na wolo fɛfɛɛɛ ti beeri wo fɛfɛɛɛ xuu wu ni ge. Lee ya li sheɛ na wa beeri na já vulo nime Kile na.

ki jɔ tɔ, na gari. ⁶¹ Magadala shɛɛn Mariyama ni we wu Mariyama we, pee bi tiin na saha ni faɲa ki ni.

P'a sɔrɔsii taha faɲa ki na na p'a ki juɲɔ sigeɛ

⁶² Nimuguro ti na, a saraya ɲaha shɔɔnrivɛɛ juɲɔfɛɛ ni Farizhɛɛn pii di she gbafɛnɛɛɛɛɛ Pilate mu. Kee caɲa k'a pye cadɛɛngɛ ki wo gbegeɛ pu caɲa ki jimuguro. ⁶³ A p'i ba wu pye: «Nuɲɔfɔɔ we, na we juɲɔfɛɛgi sipya we yaha ɲi na, wɛɛ fungɔngɔ wa li na na w'a bi jo na wee na ba ɲɛ na foro xu ni wu caxhugo caɲa taanri wogo na. ⁶⁴ Lee wuu na wɛɛ funɲɔ wa ma di sɔrɔsii taha faɲa ki na, pee di da ki juɲɔ sigeɛ fo na she cabyaa taanri wu torogo. Kɔnhɔ wu kalaapiire ti ganha bu da ba wu nixhugo ki yu pu da yi yu sipyii pu mu na w'a ɲɛ na foro xu ni wɛ. Lee bu bye tee kurogo wo juɲɔfɛɛgɛɛ ti na golo taashiɛ li bɛ wuuro ti na.» ⁶⁵ A Pilate di pu pye: «Sɔrɔsii pu piiri! Lemu bɛɛri y'a giin di bye, kɔnhɔ y'i faɲa ki juɲɔ sigeɛ xuuni ge, yi lee pye.» ⁶⁶ A p'i gari faɲa ki na, na she ɲɔtɔɲɔ ki yaa, na fɛ yaha ki na, na sɔrɔsii pu taha ki na a pee di ganha na ki juɲɔ sigeɛ.

28

Yesu ya ɲɛ na foro xu ni

(Marika 16:1-10; Luka 24:1-12; Yohana 20:1-10)

¹ Ayiwa, ba cadɛɛngɛ k'a toro wɛ, Dimazhi wu ɲisɔɔɔ ki na, caɲa ki foroduun wu ni, a Magadala shɛɛn Mariyama ni we wu Mariyama w'i gari di zhe faɲa ki wii. ² Taapile ni a ɲiɲɛ cɛɛɲɛ nigboho di bye. A Kafɔɔ wo mɛɛɛke wa di digi na yiri fugba we ni, na ba kagerɛɲɛ ki gologolo laha faɲa ki jɔ na, na diin ki juɲɔ ni. ³ Mɛɛɛke wu ɲaha ki bi ɲi ba Kile-ɲiɲɛ ɲɛ wɛ, wu faya ye di fiɲɲɛ wɛɛwɛɛ ba xɔɔɔ ɲɛ wɛ. ⁴ Sɔrɔsii piimu p'a faɲa ki juɲɔ sigeɛ ge, a pee di fya fo na jɛɛ, a p'i bye kanna p'a xu. ⁵ A mɛɛɛke wu cɛɛ pu pye: «Yi ganha bu da vya wɛ! Nɛ li cɛ jo Yesu wemu p'a kori tige na ge, wee yee wa zhaa. ⁶ Wu wa naha wɛ, w'a ɲɛ na foro xu ni ba w'a bi yi jo wɛ. P'a bi wu sinniɲɛ xuu wemu ni ge, yi pa wee xuu wu wii. ⁷ Ayiwa nime yi fyaala she yi jo wu kalaapiire ti mu na w'a ɲɛ na foro xu ni, na w'a gaanji yi ɲaha na Galile fiige ki ni, yi na zhe wu ɲa wà. Ye y'a bye nɛ mu di jo yi mu.» ⁸ A cɛɛ p'i fyaala laha faɲa ki na, pu bi fya, ga pu zɔɔɔ pu bɛ d'a ɲi fundanga na. A p'i ganha na fe na gaanji p'i she yee ɲaha jo kalaapiire ti mu. ⁹ Taapile ni a Yesu di ba pu juɲɔ círi na pu pye: «Yi faabye!» A cɛɛ p'i fulo Yesu na, na wu co tɔɔɔ ye na, na pɛɛɲɛ taha wu na. ¹⁰ A Yesu di pu pye: «Yi ganha bu da vya wɛ! Yi she yi jo na cebooloo pu mu na p'a se Galile ni, na wà p'a da zhe na ɲa.»

Sɔrɔsii p'a Yesu ɲɛ wu jo

¹¹ Ayiwa, na cɛɛ pu yaha koo na, sɔrɔsii piimu pu bi faɲa ki juɲɔ sigeɛ ge, a pii di gari pee ni, na she kii keree kii bɛɛri ɲaha jo saraya ɲaha shɔɔnrivɛɛ juɲɔfɛɛ pu mu. ¹² A saraya ɲaha shɔɔnrivɛɛ juɲɔfɛɛ p'i she puyɛ ɲa ni Yawutuu ɲahagbaa fɛɛ pu ni. A p'i jo bɛ yi na, na wari ɲiɲɛhɛmɛ wa kan sɔrɔsii pu mu, ¹³ na pu pye: «Y'a yi yu na Yesu kalaapiire t'a yee niɲmunuyɔ yaha, na ba gbo wu yu piige ki ni. ¹⁴ Gbafɛnɛɛri wu bu yee logo, wɛɛ na zhe yee ɲaha shɔɔnrɛ ni wu ni na wù wo se pye, kɔnhɔ yaaga ganha bu yi ta wɛ.» ¹⁵ A sɔrɔsii p'i wee wari wu lo, na she li pye ba y'a jo pu mu wɛ. A pee jomɔ pe di jaaga Yawutuu pu tɛ ni. Fo ɲiɲaa we bɛ ni pee jomɔ pe ya yu.

Yesu ya wuyε shε wu kalaapiire ti na

(Marika 16:14-18; Luka 24:36-49; Yohana 20:19-23; Kapyegee 1:6-8)

¹⁶ Ayiwa, a kalaapiire ke ni nigin w'i gari Galile ni. Faaboboŋɔ kemu kaa Yesu bi jo pu mu ge, a p'i gari wà. ¹⁷ Ba p'a Yesu ja wε, a p'i wu pεε. Ga, a nakaara di bye pii zɔlɔɔ ni pu ni. ¹⁸ A Yesu di fulo pu na, na pu pye: «Fanha ki beeri k'a kan nε mu fugba we, ni jinε ke na. ¹⁹ Lee wuu na yi nɔ shi wu beeri na, y'i pu pye na kalaapiire! Yi pu batize To Kile ni Ja ni Fεfεεε Munaa mege na! ²⁰ Nɔmεhεε kiimu nε jo yi mu ge, yi pu kalaa na pu taha kee feni! Li wii, n'a da bye ni yi ni jiga beeri fo na shε koŋɔ xɔ.»

Marika

Kilɛ Jozaama pe pu wa wu Ja Yesu Kirisa kaa yu ge, Marika wo nigama

Jɔgɔ wu ɲɛ Marika wɛ?

Marika bi bye Yesu wo tudunmɔɔ kɛ ni shuun wu ni wɛ, ga w'a Barinabasi ni Pɔli tɛgɛ pu wo labye wu na (Kapyegɛe 12:25). Wu nu mɛgɛ ki bye Mariyama (Kapyegɛe 12:12). Wu to wɛ ni Barinabasi wo to wu bye cebooloo (Kolose Shɛɛn 4:10). W'a Tudunmɔɔ Pyɛɛri bɛ tɛgɛ wu wo labye wu na (1 Pyɛɛri 5:13). Pyɛɛri Egilizi w'a wii na wee mu Marika ya wu wo Kilɛ Jozaama pu ta, bani wee w'a wu kalaa. Wu Girekii mɛgɛ ki ɲɛ Marika, ga mɛgɛ ka bɛ ki bye wu na Heburuu jomɔ pu ni na Yohana. Wee w'a pe Kilɛ Jozaama pe ka.

We Jozaama Kitabu we kakana ɲuɲɔ

Piimu ɲɛ Yawutuu wɛ, pee mu Marika ya pe Jozaama pe tun. P'a li shɛɛ wèe na na Kilɛ Ja wu ɲɛ Yesu, Kilɛ wo sefɛɛɛ ti ɲɛ wemu ni ge. W'a ceepuuro lɔ na pɛɛ sipyɔ, na ganha na wuyɛ pyi: Sipyɔ Ja. W'a pa wu ba kapyɛɛ pyi sipyii mu, wu pu ɲuɲɔ wolo (Marika 10:45).

Jozaama Kitabu wu kafila ɲugbɔyɔ

Marika 1:1-13 Yohana Batizelipɛ wo Kilɛ jomɔ yɛɛɛ ni Yesu batizeli ni wu labye wu ɲɔkɔɔnrɔ.

Marika 1:14—8:30 Yesu ya labye wemu pye Galile fiige ki ni ge, Yesu ya li shɛ na: «Kilɛ saanra t'a tɛɛɛɛ yi na.» Le wu bi byi ge, lee bɛ bi li shɛɛ can na: W'a yama fɛɛ cuuɲɔ, na jinaa kɔri yeege sipyii ni, na yu ni sefɛɛɛ ni. Ga sipyii bi puyɛ yegee wu keree na na: «We ná we di ɲɛ sipyɔ wekɛ wɛ?»

Marika 8:31—10:52 Kanhama pe pu da ba nɔ Yesu na Zheruzalɛmu ni ge, w'a pee kaa yu.

Marika 11:1—16:8 Yesu cewusana Zheruzalɛmu kabanuyo na.

Marika 16:9-20 Yesu ya ɲɛ na foro xu ni, na wuyɛ shɛ wu kalaapiire ta na. Marika funɲɔ wa mu bɛ di li cɛ ba Oromɛ shen sɔrsii ɲuɲɔfɔ w'a yi jo we na: «Can na Kilɛ Ja yɛ pyaa ki ɲɛ we ná we.» (Marika 15:39).

Yohana Batizelipɛ wo Kilɛ jomɔ yɛɛ

(Macao 3:1-12; Lúka 3:1-18; Yohana 1:19-28)

¹ Kilɛ Jozaama pe pu wa wu Ja Yesu Kirisa kaa yu ge, pu ɲɔkɔɔnrɔ ti wa te.

² Kilɛ tudunmɔɔ Ezayi ya li ka Yesu shizhaa na na: «Li wii, n'a na tudunmɔ we tun ma ɲahagbaa na

wu ma koo li yàa yaha.»*

³ «Wu mujuu l'a fòro siwaga ki ni na:

«Yi Kafɔ wu koo li yàa!

Yi wu korogoo ki tii!»*

⁴ Mu Yohana bye siwaga ki ni, na Kilɛ jomɔ pu yɛɛɛ pyi sipyii pu mu na pu daajɛɛ jo pu jurumu wu na p'i batize, kɔnhɔ pu jurumu w'i yafa pu mu.

⁵ Zhude fiige ki bɛɛri ni Zheruzalɛmu shɛɛn bɛɛri pu bi se Yohana yíri, na yeree pu jurumu wu na, na puyɛ kaan Yohana wu mu wu na batizeni Zhuruden Gba lohɔ ki ni. ⁶ Yohana yɛ pyaa, ɲɔhɔyɔ shiire fàya yi bye wu na, seɛgɛ di ɲɛ wu yapɔgɔ. Kabeeye ni wegeye funɲɔ sɛɛɛ, yee yi bye wu ɲɔlige. ⁷ W'a bi Kilɛ

* 1:2 Malaki 3:1 * 1:3 Ezayi 40:3

Kafila wu yu na: «We w'a ma ne kadugo ge, wee fanha k'a jehene ne wogo na. Na leele, na wu tanhaya merere be sanha, ne yaa ni lee ni we: ⁸ Ne yee batize lho ni, ga wee na ba yi batize Fefere Munaa ni.»

Yesu batizeli ni wu nowuuro
(Macao 3:13-4:11; Luka 3:21-22; 4:1-13)

⁹ Wee tuun wu ni a Yesu di ba na yiri Galile Nazareti ni. A Yohana di wu batize Zhuruden Gba lho ki ni. ¹⁰ Yesu na foro lho ki ni, taapile ni a wu fugba wu jona k'a mugi, a Fefere Munaa di digi wu na, ba gbegbe shazhira je we. ¹¹ A mujuu la di foro fugba wu ni na: «Mu je ne jidaan Ja, mu kaa ya dan ne ni tehenen baa.»

¹² Ba yee ya jo we, a Fefere Munaa li gari ni Yesu ni siwaga ki ni. ¹³ A wu cabyaa kelee shisherere (40) pye siwaga ki ni, Shitaanni na wu taanna na wii. Wu bye yacoyo ninje ni, melere di wu keree yari.

Na Yesu yaha Galile ni
(Macao 4:12-17; Luka 4:14-15)

¹⁴ Yohana na le xo kaso wu ni, Yesu ya kari Galile fiige ki ni, na she Kile wo Jozaama pe yu wa, ¹⁵ na yu: «Tuun w'a no, Kile saanra t'a tene. Yi yere yi jurumu wu na, yi da Kile Jozaama pu na!»

Yesu kalaapiire nizhiilee pu yirigana
(Macao 4:18-22; Luka 5:1-11)

¹⁶ Cana ka na Yesu yaha wu na doroo Galile Gba wu jona ki na, a wu fyashaa shuun ja: Simo ni wu ceborona Andire. Jo pu bi waa gba lho ki ni. ¹⁷ A Yesu di pu pye: «Yi taha na feni, di yi pye sipyii shavere.» ¹⁸ Taapile ni a p'i jaloo pu yaha wa, na daha wu feni. ¹⁹ A wu she jaha na jeri, na Zebede wo jalaa shuun ja: Yakuba ni Yohana. Pu wo jaloo pee di bi jooli pu korogo funno ni. ²⁰ Taapile ni a Yesu di pu yiri, a p'i pu to Zebede ni kapyeyii pu yaha korogo ki ni, na daha wu feni.

Yesu ya sipyii kalaa, na jina be kori Kaperinamo ni
(Luka 4:31-37)

²¹ Lee kadugo na a Yesu ni wu kalaapiire t'i gari Kaperinamo kulo li ni. A Yesu di fene je Kile-pene puga ki ni cadenge ki na, na sipyii pu kalaa. ²² A Yesu wo kalaa wu kangana li pu jaha wo xuuni, bani wu wo we, ni saliya karamogolo pu wo wu bye ninumo we. Wu wo kalaa wu bi byi ni sefere ni. ²³ Lee ya bi na wa ta Kile-pene puga ki ni, jina na je wu ni. A wee di xhuulo na jo: ²⁴ «Naha mu di zhaa we feni we, Yesu Nazareti shen? M'a pa ba wu kyegi ge? Ne mu shi ce, Kile Fefere wo mu je.»

²⁵ A Yesu di din jina wu na, na wu pye: «Cari maye na, m'a foro we na we ni!» ²⁶ A jina wu na wu jahara saama na, na sipile wa, na foro wu ni.

²⁷ A li bye kakanhana sipyii pu beeri mu; fo pu na puye yegee na: «Le be do? We je kalaafom de! Fanha ni we na we ya yu ni jinaa ni, p'i wu jomene conii.» ²⁸ A Yesu mege di wakaraa Galile fiige ki beeri ciri.

Yesu ya yama fee njehemee cuuho
(Macao 8:14-17; Luka 4:38-41)

²⁹ Ba Yesu ya foro ye Kile-pene puga ki ni we, a wu ni Yakuba ni Yohana di she Simo ni Andire ye kaban. ³⁰ Lee di Simo yafezho wu ta w'a sinne ceefuuro kenje ni. Ba Yesu ya no wa ye we, a p'i wee kaa jo wu mu. ³¹ A wu fulo wu na, na wu co wu kenje na na yirige. A ceefuuro t'i wu yaha. A wu yiri, na pu keree ya.

³² Ba caṅa k'a to wε, a sipyii p'i wá na ma wu mu ni yama fεε tuuyo bεeri ni, ni jinaa wa piimu ni ge. ³³ A kulo li shεen bεeri di ba binne kuṅṅṅṅ li ṅṅ na. ³⁴ Piimu p'a bi kanha yama tuuyo niṅhehεyε keṅε ni ge, a Yesu di pee cuuṅṅ, na jinaa kōri na yeege sipyiṅhehεmεε ni. Wu ya ta sṳṳ jinaa pu mu pu jo wε, bani pee ya wu shi cε.

*Yesu ya Kile Kafila jo Galile ni
(Luka 4:42-44)*

³⁵ Kee caṅa ki ṅimuguro ṅisṳṳgbṳṳṳ ki na, na kpeenge ki ta ki sanha wo wε, a Yesu di yiri, na gari sipṳṳṳ ki xuu wa ni, na she Kile ṅεeri wá. ³⁶ A Simṳṳ ni wu kaafεε di ganha na wu shaa. ³⁷ Ba p'a she wu ṅa wε, na wu pye: «Sipyii pu bεeri p'a mu shaa.»

³⁸ A wu pu ṅṳṳ shṳṳ na: «Wù she xuu watii ni, wù tàan kulogoo kii ni, kṳṳṳṳ di she Kile Kafila wu jo kee bε ni. Bani lee wuu na nε pa.» ³⁹ Lee na wu bi Kile Kafila wu yεre pyi Kile-pεεṅε piyεyε yi ni Galile fiige ki bεeri ni, na jinaa bε kōri, na yeege sipyii ni.

*Yesu ya togo fṳṳ wa cuuṅṅ
(Macoo 8:1-4; Luka 5:12-16)*

⁴⁰ Caṅa ka, togo fṳṳ wa ya she nuguro sin wu fεε ni, na wu ṅεeri, na jo: «Mu bu sṳṳ, go mu na já nε cuuṅṅ.»

⁴¹ A wu ṅiṅaara di jé Yesu ni. A wu keṅε yeege, na gbṳṳ wu na, na jo: «Nε sṳṳ mu wu cuuṅṅ!» ⁴² Taapile ni a togo k'i wu yaha, a wu juuṅṅ.

⁴³ Lee kadugo na a Yesu di wu yaha kari, na yi jo waha xuuni wu mu na: ⁴⁴ «Kaseεge yaha maye na, ma ganha yaaga jo sipya nigin bε mu wε. Ga she maye she saraya ṅaha shṳṳṳṳwṳṳ wu na. Musa ya saraga kemu kaa jo ge, m'a kee wolo ma sicuumṳṳ pu da wuu na. Kee na ba li she na m'a cuuṅṅ.» ⁴⁵ Ga, a we ná we di foro na kaan ṅiini na doroo. A lee di Yesu pye wu ya já wuyε she sipyii na, kulo la shishiin ni wε, w'a yere sige ki ni, sipyii p'i se wu mu, na yiri kabaya yi bεeri na.

2

*Yesu ya ná kabanuxuyo shuun fṳṳ wa cuuṅṅ
(Macoo 9:1-8; Luka 5:17-26)*

¹ Ba piyye ya ya toro wε, a Yesu di guri she Kaperinṳṳ ni. A sipyiire t'i yi logo na puga wu wa. ² A sipyiṅhehεmεε di ba binne, fo tayerege bε ya daa ali kuṅṅṅṅ li bε ṅṳṳ na wε. A Yesu di Kile Kafila jo pu mu. ³ Wee tuun wu ni a sipyii pii di ba ni ná kabanuxuyo shuun fṳṳ wa ni. Wee na ṅε namaa shishεεε keye ni. ⁴ Sipyii pu ṅεheṅε keṅε ni pu ya já gbara Yesu na wε. Puga kemu ni wu ṅε ge, a p'i kee wo katanṅa ki lahala wu ṅuṅṳṳ na, na ná wu ni wu yasinnεge ki tirige kee wege ki ni. ⁵ Ba Yesu ya pee wo n'a daa wu ṅa wε, na ná kabanuxuyo shuun fṳṳ wu pye: «Na ja, ma jurumu w'a yafa ma mu.»

⁶ Lee bi saliya karamṳṳṳṳ pii ta wá tiinne na, a pee di ganha na yu puye funyṳṳ ni na: ⁷ «Naha na we ná we di yu le jogana le na wε? Kile mεge we ya gyεegi. Jṳṳṳ wu d'a já jurumu yafa sipya mu ni Kile yε bε wε?»

⁸ Taapile ni a Yesu di pu fungṳṳṳ cε, na jo: «Naha na ke fungṳṳṳ ke tuugo d'a tigi yee funyṳṳ ni wε? ⁹ Na ná kabanuxuyo shuun fṳṳ wu pye: «Ma jurumu w'a yafa ma mu.» kelee na wu pye: «Yiri m'a ma yasinnεge ki lo, ma da ṅaari.» Lεke l'a faha wε? ¹⁰ Ga, kṳṳṳṳ y'i li cε na Sipya Ja wu yaha ṅiṅε ki na, se wa wu ni w'a sipyii pu wo jurumu wu yafani pu mu.» A wu ná kabanuxuyo

shuun fɔɔ wu pye: ¹¹ «Ne w'a jo mu, Yiri, m'a ma yasinnege ki lo m'a se puga!»
¹² Taapile ni a wu yiri, na wu yasinnege ki lo, na foro kari pu beeri jii na. A l'i bye kakanhana pu mu xuuni fo pu na baraga teri Kile na, na yu: «Wee sanha le jɔhɔ ja we.»

Yesu ya Levi yiri
(Macao 9:9-13; Luka 5:27-32)

¹³ Lee kadugo na a Yesu di foro na kari sanha Galile Gba wu jɔ ki na. A sipiyneheme di gari wu yiri wa. A wu ganha na pu kalaa. ¹⁴ Na wu nidorogo yaha, a wu Alife ja Levi nidenge ja fanhafee pu wari wu tashogɔ ki ni. A wu wu pye: «Taha na feni.» A Levi di yiri, na daha wu feni.

¹⁵ Lee kadugo na a Levi di ba Yesu yiri cana ka, na yalige nijehenje ya wu mu, a wu gari wa. Na wu yaha wu na li Levi kaban, a fanhafee wari shovee, ni jurumupyii nijeheme piitilee be di ba diin na li ni Yesu, ni wu kalaapiire ti ni. Bani sipiyneheme pu bi taha wu feni. ¹⁶ Farizheen ni saliya karamogɔɔ p'a Yesu ja wu na li ni jurumupyii, ni fanhafee wari shovee pu ni ge, a p'i ganha na wu kalaapiire ti pyi: «Naha na we di li ni fanhafee wari shovee ni jurumupyii piitilee be ni we?»

¹⁷ Tuun wemu ni Yesu ya yee logo ge, a wu pu pye: «Sicuumo fee mago je wefe fɔɔ na we, fo yama fee. Sipyii piimu p'a tii ge, ne ta pa di ba pee yiri we, fo jurumupyii.»

Kalaa nivomɔ ni kalaa nile keree
(Macao 9:14-15; Luka 5:33-35)

¹⁸ Tuun wa ni Yohana Batizelipye wo kalaapiire te, ni Farizheen wo kalaapiire ti bi suun leni na be ni Yawutuu pu wo kalege ki ni. Na pu yaha lee na a sipyii pii di ba Yesu yege cana ka na: «Yohana Batizelipye wo kalaapiire ti fara Farizheen pu na, pee ya suun leni, mu wo kalaapiire t'i ya suun leni we. Naha na we?»

¹⁹ A Yesu di pu jɔ shɔ na: «Ne je ba cenabun poo je we. Cekaanra tuun ni, cenabun poo kaafee na ja suun le, na cenabun poo wu yaha ni pu ni shiizhan ge? Bada! Na pu ni cenabun poo wu yaha shiizhan, pu da ja suun le we. ²⁰ Caya ya wa ma, cenabun poo wu na ba shɔ pu na. Yee caya yi ba nɔ, pu be na da suun leni.

Ne wo kalaa wu ya yaa na wuregi kalaale ni we.
(Macao 9:16-17; Luka 5:36-39)

²¹ «Wa shishiin da ga favonɔ tara falege na we. Lee bu bye, favonɔ li na nilege ki kile zheengi, kee tashengeje ki na bele xuuni. ²² Wa shishiin da ga duvenfomɔ le foroyo* nileye ni we. Lee bu bye, duven wu na foroyo yi sheengi, duven we ni foroyo yi beeri na gyeege. Ga duvenfomɔ w'a leni foroyo nivoyo ni.»

Yesu ya yemu jo cadeenge ki shizhaa na ge
(Macao 12:1-8; Luka 6:1-5)

²³ Yesu ya pa doroo shinma kereye ya te ni cadeenge ka na. A wu kalaapiire ti nidorowuu di koo li jɔ shinma seye ya kon. ²⁴ A Farizheen p'i Yesu pye: «Li wii, kaa lemu ya yaa li pye cadeenge ni we, naha na mu wo kalaapiire t'i lee pyi we?».

²⁵ A Yesu di pu pye: «Tuun wemu ni xuugo ya pa saannaa Dawuda ni wu tahama-nɔhɔmɔɔ pu ta, na pu ta yalige je pu mu-i ge, w'a lemu pye ge, yee

* 2:22 **Foroyo:** Yee je seye kashaya yemu y'a ya lahoyɔ tuuyo beeri le kaa na ge.

sanha lee kalaa ja bada-ε γε? ²⁶ Jegana lemu na w'a jé Kile-peεηε puga ki ni, saraya jaha shəonrivεε jηηofəə Abiyatari wo tuun wu ni ge, buuri we p'a wo na gaan Kile mu ge, na yee buuri juyə ya lo na li, na ya kan wu tahama-nəhəməə pu bε mu. Na ta watii bi wee buuri we li wε, ni saraya jaha shəonrivεε yε bε wε. Ta yee sanha lee kalaa wε?»

²⁷ Lee kadugo na a Yesu di pu pye: «Sipya wuu na cadεengε k'a pye; sipya ya ta pye cadεengε ki wuu na wε. ²⁸ Lee wuu na Sipya Ja wu jε cadεengε ki be Kafəə.»

3

*Yesu ya ná kewaga fəə wa cuunjo cadεengε ka ni
(Macoo 12:9-14; Luka 6:6-11)*

¹ Caŋa ka, Yesu ya jé sanha Kile-peεηε puga ka ni. Ná wa bε di jε wà wu keŋε ke na waha. ² A p'i ganha na Yesu kaseri, na wu wii, wu bu da wu na da we ná we cuunjo cadεengε ni, kənhə p'i kaŋunjo ta di wu təəgə le. ³ A Yesu di ná kewaga fəə wu pye: «Yiri yere sipyii pu niŋε ni!»

⁴ Lee kadugo na a wu pu pye: «L'a saha na kasaana pye cadεengε ni laa, na kakuunə pye? Na sipya shə laa, na wu gbo? Leke l'a saha wε?» A p'i fehe.

⁵ A Yesu loyire wo di ganha na pu wii. A pu niwewaa l'i wu yatnyε gbo. A wu ná wu pye: «Ma keŋε ki sanha.» A wu ki sanha; a wu keŋε k'i juunjo.

⁶ Taapile ni a Farizheεn ni Hεrədi wo sipyii p'i foro na she puyε ja, kənhə p'i gbogana sha Yesu na.

Yesu ya sipyii kalaa, na yama fεε cuunjo

⁷ Lee kadugo na a Yesu ni wu kalaapiire t'i yiri na kari Galile Gba wu jə ki na. A sipyijehemεε di daha wu feni: pii ya yiri Galile fiige ki ni, ni Zhude fiige ke. ⁸ ni Zheruzalemu kulo le, ni Idumə fiige ke, ni Zhurudεn Gba kadugo yiri sipyii p'a, ni Tiiri ni Sidan kulogoo ni pu kabanuyo kulogoo. A sipyijehemεε di Yesu kapyegeε kaa logo, na she wu yiri. ⁹ A Yesu di wu kalaapiire ti pye na pu kərgə ka yaha wu mu, kənhə sipyiire ti ganha wu cəri wε. ¹⁰ W'a bi sipyijehemεε cuunjo. Lee na yama fεε pu bεeri ya gburogi, kənhə p'i gbən wu na. ¹¹ Ba jinaa p'a wu jaa wε, na ganha na dun wu jahagbaa na, na xhuulo na yu: «Kile Ja mu jε.» ¹² A wu sii yi jo na waha pu mu xuuni, na wee jε sipya wemu ge, na pu ganha bu yee jo wa shishiin bε mu wε.

*Yesu ya tudunməə ke ni shuun jaha bulo
(Macoo 10:1-4; Luka 6:12-16)*

¹³ Lee kadugo na a Yesu di dugi faabobonjo ka na, na wu jidaan sipyii yiri. A p'i she wu yiri. ¹⁴ A wu ke ni shuun jaha bulo na yaha wuyε mu, na pee pye wu Tudunməə, na pee tun na pu she Kile Kafila wu jo, ¹⁵ na fanha kan pu mu, p'a jinaa kori p'a yeege sipyii ni. ¹⁶ Ke ni shuun wu jaha w'a bulo ge, pee mεyε yi wa ye: Simə (A Yesu di wee mεge jeri «Pyεeri»), ¹⁷ ni Zebede jalaa shuun: Yakuba ni Yohana (A Yesu di pee mεyε jeri «Bonεrijεzi» lee kori jε «Pu jε ba Kile-selεηεε jε wε»), ¹⁸ ni Andire, ni Filipe, ni Batelemi, ni Macoo, ni Tomasi, ni Alife ja Yakuba, ni Tade, ni Simə wemu wu bi bye Zelətileε kurunjo ki ni ge, ¹⁹ ni Zhuda Isikariyoti, wee w'a pa Yesu le keŋε ni.

Yesu puga sheεn pii ya she wu feni

²⁰ Lee kadugo na a Yesu di ba puga. A sipyii p'i guri puyε pinne, fo wu ni wu kalaapiire ti ya já talige ta wε. ²¹ Ba wu puga sheεn pii ya yee logo wε, na jo na: «Wu jηηmuu jε wε.» Na gari wu feni di zhe jo.

*Yesu ya wu tɔɔgɔ levɛɛ nɔ shɔ
(Macao 12:22-32; Luka 11:14-23;12:10)*

²² Saliya karamɔgɔlɔɔ piimu p'a yiri Zheruzalɛmu ni ge, a pee di jo: «Belizebuli wu nɛ wu ni. Jinaa juɲɔfɔɔ fanha ni, w'a jinaa pu kɔri.»

²³ Ba p'a yee jo wɛ, a Yesu di pu yiri, na le talenɛ le jo pu mu na: «Dii Shitaanni wa di da já Shitaanni wa kɔri wɛ? ²⁴ Saanra bɛɛri t'a yiri tiyɛ kaa na ge, tee na gyɛɛgi. ²⁵ Puga bɛɛri sipyii p'a yiri puyɛ kaa na ge, pee na gyɛɛgi. ²⁶ Ga Shitaanni bu yiri wuyɛ kaa na, wu saanra t'a taa, tee na gyɛɛgi. Wu saanra ti na xhɔ. ²⁷ Wa na já jé fanhanɛnɛnɛ fɔɔ puga, di wu yanmuyɔ kuu, na ta ma ya fɛnhɛ wu pɔ-ɛ ya? Ga ma bu wu pɔ, ma na já puga ki yanmuyɔ yi kuu. ²⁸ Can na, n'a da yi jo yi mu, sipyii pu wo jurumu wɛ, ni pu Kile mɛkyɛɛgerɛ ti bɛɛri na já yafa pu mu. ²⁹ Ga wa bu Fɛfɛɛɛ Muna li mɛge kyɛɛgi, lee da yafa weefɔɔ wu wɛ. Weefɔɔ na gori yaha ni wee jurumu tɛnɛnɛ baa wo wu ni.»

³⁰ Yesu ya yee jo, bani p'a jo na: «Jina wu wa wu ni.»

*Jɔgɔ yɛ pu nɛ Yesu nu ni wu cebooloo pu wɛ?
(Macao 12:46-50; Luka 8:19-21)*

³¹ Na Yesu yaha kee puga ki ni, a wu nu ni wu ceboronamaa p'i ba, na ba yere kadaan li na, na wa tun wu Yesu yiri. ³² Sipyii nɛhɛmɛɛ pu bi tiin na Yesu maha. A p'i wu pye: «Ma nu we ni ma ceboronamaa pu wa kpɛngɛ ke na. P'a ma shaa.»

³³ A Yesu di pu pye: «Jɔgɔ yɛ pu nɛ nɛ nu ni nɛ ceboronamaa pu wɛ?»

³⁴ Lee kadugo na a wu wu tãan sipyitiinyɛ yi wii na jo: «Nɛ nu ni nɛ ceboronamaa pu piiri naha. ³⁵ Sipyaa sipya w'a Kile jidaan pyi ge, wee wu nɛ nɛ ceborona, ni nɛ ceboroshɔ, ni nɛ nu.»

4

*Talenɛ lemu l'a jo nuguro ta shizhaa na ge
(Macao 13:1-9; Luka 8:4-8)*

¹ A Yesu di ba guri she sanha Galile Gba wu nɔ ki na, a sipyii p'i ganha na se na binneɛ, a wu pu nɔ kɔn na galaa. A sipyii nɛhɛmɛɛ di ba binne, na wu maha fo w'a jé tiin kɔrɔgɔ ka ni. Kee kɔrɔgɔ k'a bye lɔhɔ ki ni; sipyii nɛ ti bɛɛri di nɛ kpɛngɛ ki na gba wu nɔ ki na. ² W'a bi pu kalaa kanɛnɛnɛ ni, ni talenɛ ni. A wu yi jo pu mu wu kalaa wu ni na: ³ «Yi ye logo, cana ka ná wa ya foro na kari wu tɛɛ ni di zhe wu alikama shi wá fene shi wagana na. ⁴ Na wu yaha wu na wee nuguzhi wu waa, a wu nuguro ta di do koo ni tɛɛ ki nɔ na. A shazhɛɛɛ di ba tee jo. ⁵ A ta di do faaga juɲɔ ni pogoo kii ni. A tee di wɛri fin, bani pɔnɛnɛɛ bye wà wɛ. ⁶ Ba caya y'a pa yere wɛ, a t'i fanhanɛ, na waha, bani nire tatii bye ti na wɛ. ⁷ A nuguro ta di do xhuyo ni nɛ ni. A xhuyo y'i ganha na legi, na ba ti co, na ti li, a t'i bye ti ya nagoo pye wɛ. ⁸ A nuguro ta di do nijɛnɛ na. A tee di fin, na lɛ, na pya le. Pile la ma pyaa kɛlɛɛ taanri (30) pye; la ma kɛlɛɛ gbaara (60) pye, la ma xhuu nigin (100) pye.»

⁹ A Yesu di pu pye: «Wemu na logo ge, wu logo de!»

*Yesu talenɛ ki kajuu juɲɔ
(Macao 13:10-17; Luka 8:9-10)*

¹⁰ Tuun wemu ni Yesu ya pa laha sipyii nɛhɛmɛɛ pu tãan ge, pii p'a tee pye ni wu ni na fara wu kalaapiire kɛ ni shuun wu na ge, a pee di wu yege talenɛ ki kɔri na. ¹¹ A wu pu pye: «Yee ya Kile saanra ni nɛmɔhɔɔ ti cɛmɛ pu bɛɛri ta. Ga sipyii pusamaa kunni, ti keree ki bɛɛri w'a yu pu mu talenɛ ni, ¹² kɔnhɔ:

«P'i já wii xuuni,
 ga p'i ganha bu yaaga ja we.
 P'i já niwegee shan xuuni,
 ga p'i ganha bu yi jaha ce we.
 Lee kaa be we, pu na guri ba Kilé mu,
 w'a pu jurumu wu yafa pu mu.» *

*Yesu ya nuguro ti wo talen li kóri jo
 (Macoo 13:18-23; Luka 8:11-15)*

¹³ Lee kadugo na a Yesu di pu pye: «Yee ya le talen le ce-e ya? Yee na ba talen kisanjaa beeri ce dii we? ¹⁴ Nuguzhi wavoo we, Kilé jomoo w'a nuri. ¹⁵ Sipyii pii di je ba koo joo je we, jomoo pa na nugi wee xuu we ni. Pee na pu logo, Shitaanni na ba taapile ni, na ba pee jomoo pe ninugumoo wolo pu funyoo ni. ¹⁶ Wee cogo wu na faaga wo nuguro ti je piimu ge, pee na jomoo pu logo, na da pu na tovuyo na ni fundanga ni. ¹⁷ Ga nire di je pu na we, pu da moo we. Lee wuu na conromoo bu no pu na, leeshin sipyii ba pu kana pee jomoo pe wuu na, taapile ni pu juuyo na gyeege. ¹⁸ Piimu pu je ba xhuuyo ninje wuu pu je-e ge, pee na jomoo pu logo, ¹⁹ ga ke konoo ke wo funzhakeree, ni naafuu la piinne, ni keree kii be wo la na pu conri pu funyoo ni, fo pu da nagoo pye we. ²⁰ Nijenje wuu pu je piimu ge, pee na pu logo, na pu co, na nagoo pye. Pile la ma bye kelee taanri (30), la je kelee gbaara (60), la je xhuu nigin (100).»

*Talen lemu l'a jo sokinna shizhaa na ge
 (Luka 8:16-18)*

²¹ Lee kadugo na a Yesu di pu pye: «Wa bu sokinna le, m'a cere shigile wu juunoo ni laa, m'a wu le karaga noho ni? Ta yaaga juunoo ni be ma ma wu taha we? ²² Yaaga beeri k'a nmohoo ge, ki na ba foro kpeenge na, kaa kaa l'a nmohoo ge, sipyii beeri na ba lee ce. ²³ Wemu na logo ge, wu logo de.»

²⁴ A Yesu di guri li she pu na na: «Ye y'a nuri ge, y'a yiyi kaseri yee na. Yaaga kemu ni yee wa sipyii pu wo daanna wu pyi ge, kee yaaga ke ninunoo ni yeeye pyaa be wo daanna wa da ba bye, na la fara yee mu. ²⁵ La je wemu mu ge, la na gan wee mu. Ga la je wemu mu we, ali nifenhene lemu be li je wu mu ge, li be na zhoo wu na.»

Talen lemu l'a jo yeme nivinme pu shizhaa na ge

²⁶ A Yesu di pu pye sanha: «Kile wo saanra te ya foro kaa lemu feni ge, li le. Ná wa w'a yeme nugi wu kereye ni. ²⁷ W'a nmunoo piige la, w'a yeree na canja xuu la, yeme pu na viin puye mu, na le, na ta wu ya yaaga ce pu keree ni we. ²⁸ Pile li ma fin na foro jinje ki ni, na ba shicenje yeege, kee na ba sege pye. Sege ki na ba pya le xuuni. ²⁹ Ki ba le, ná wu ma foro, na ki kon ni wu nmoo ni, bani yaloo ti loduun w'a no.»

*Yesu ya talen la jo mutaridi pile shizhaa na
 (Macoo 13:31-32,34; Luka 13:18-19)*

³⁰ A Yesu di pu pye sanha: «Wee na já Kilé saanra ti taanna ni jaha ni we? Wù na talen leke taga ti kaa jo we? ³¹ T'a foro mutaridi pile feni. Ma ba da li nugi jinje na, l'a cere foro jinje ke yashi we sama beeri taan. ³² Ga li bu nugi xoo, l'a fin, na be le na toro naxhuo wu tiye yi saya beeri taan. L'a gegbooyo yeege, fo shazheere na já shiire tagi yemu jime ni ge.»

* 4:12 Ezayi 6:9

³³ Yesu bi sipyii pu kalaa, ni kii talenεε kii tuuyo niϱehεye ni, pu na já kiimu logo, p'i ki ϱaha ce ge. ³⁴ Wu bi yu ni pu ni talenε baa we, ga wu ni wu kalaapiire ti bu bye puyε na, w'a kee talenεε ki beeri kori jo pu mu.

*Yesu ya kafεεgbahō ka yerenε
(Macao 8:23-27; Luka 8:22-25)*

³⁵ Kee canuᅇ ki yakoᅇ, a Yesu di wu kalaapiire ti pye: «Wù she gba wu kadugo.» ³⁶ A p'i sipyiire ti yaha kari. Yesu bye korogō kemu ni ge, a wu kalaapiire t'i gari kee ni ni wu ni. A korogō ya be di binne kari ni wu ni. ³⁷ A kafεεgbahō ka di yiri, a lokuruyo y'i ganha na dun korogō ki funᅇᅇ, fo na zhaa di ki ϱi lohō na. ³⁸ Yesu bi bye na ᅇmᅇᅇ, korogō ki kadugo yiri, na wu ϱuᅇ taha ϱudahaᅇ ka na. A wu kalaapiire t'i wu ϱe, na wu pye: «Wù Karamogō, wù na da gori lohō ni, mu wa lee wii kaa-i ge?» ³⁹ A Yesu di ϱe, na seε kafεεge ke ni lokuruyo yi na, na jo: «Yi yere!» Taapile ni a kafεεge ke ni lokuruyo yi be di yere. A tunᅇᅇ pu beeri di yere.

⁴⁰ Lee kadugo na a Yesu di wu kalaapiire ti pye: «Naha na yee di fyagi me we? Naha na n'a daa di sanha sii pye yee mu-i we?» ⁴¹ Ga, a p'i fya xuuni na ganha na puyε pyi: «We ná we d'a sii jōgō we? Kafεεge ni lohō be na wu ϱomεε coni.»

5

*Yesu ya jinaa kori yeege ná wa ni
(Macao 8:28-34; Luka 8:26-39)*

¹ Lee kadugo na a Yesu ni wu kalaapiire t'i nō Galile Gba wu kadugo yiri Gerasa fiige ki ni. ² Ba Yesu ya foro ye korogō ki ni we, taapile ni a ná wa di foro faxhuu wu ni, jinaa na ϱe wu ni, na ba wu ϱuᅇ círi. ³ Wee ná we tateεnge ki bye faxhuu. Wa shishiin be bi da já wu pō nige we, ni tōrō shōnhōyō be ni we. ⁴ P'a shōnhōyō taga wu pō teεgeε niϱehεye ni, na biriye le wu tōyō na. Ga w'a shōnhōyō yi kōn, na biriye yi be kōn wolo tōyō yi na. Wa shishiin bi da já wu yerenε we. ⁵ Cana fara piige na, wu ma ϱaari gbee faxhuu we ni, ni yaya na, na xhuulo, na wuyε jōgō ni faaya ni.

⁶ A wu Yesu ϱa, na wu yaha taliige ni, na baa na she nuguro sin wu fee ni, ⁷ na jo ni mujuugbōᅇ ni na: «Naha m'a zhaa ne feni we, Kilε-gbōtabaaga Ja, Yesu? N'a ma ϱeeri, Kilε wuu na ma ganha bu na kyεegi we!» ⁸ W'a pee jo, bani Yesu ya jo na jina wu wu foro wee ná wu ni.» ⁹ Wee tuun wu ni a Yesu di wu yege na: «Dii mu mege di ϱe we?» A wu wu ϱō shō na: «Ne mege ϱe «Wēe Ya Nehe,»» bani jinaa niϱehεmεε pu bi jé wu ni. ¹⁰ A jinaa p'i wu ϱeeri xuuni, na wu ganha da pee kori yeege fiige ki ni we.

¹¹ Lee bi shaagbaga niᅇᅇ ka ta ki na naha yaᅇa ki kabanugo. ¹² Wee tuun wu ni a jinaa p'i Yesu ϱeeri na: «Wù yaha wù she jé pii shaalaa pii ni.» ¹³ A wu sōᅇ, taapile ni a jinaa p'i foro ná wu ni, na she jé shaalaa pu ni. A shaagbaga k'i gburogi, na digi yaᅇa gologoloyo yi ni, na jé gba lohō ki ni, na xhu. Pee shaalaa p'a bi she kabofōᅇᅇ shuun (2.000) feni.

¹⁴ A pee shaanahamaa p'i baa kari, na she yee paari kanha ki ni, ni sitiinmεε pu mu. A sipyii p'i foro, na she lee nibyii li wii. ¹⁵ P'a nō Yesu na ge, a p'i wee ná wu nidεnge ϱa, jināϱehεmεε pu bye wemu ni ge. Fāya yi bye wu na, wu d'a cuuᅇ. A p'i fya. ¹⁶ Le l'a pye jinaa sipya we, ni pii shaalaa pii shizhaa na ge, lee ya pye piimu ϱii na ge, a pee di lee paari pu mu. ¹⁷ Wee tuun wu ni a p'i ganha na Yesu ϱeeri na wu foro pu wo fiige ki ni.

18 Yesu nijewo kɔrɔgɔ ki ni, jinaa pu bye ná wemu ni ge, a wee di wu jɛɛri na wu bi da já binne ni wu ni. 19 Yesu ya ta sɔɔ wɛ, ga na li shɛ wu na na: «Ta se puga! Kafɔɔ Kile ya juɔɔ jaari ma na, na kagbɔhɔɔ kiimu bɛɛri pye ma mu ge, m'a shɛ kee paari ma puga shɛɛn pu mu!» 20 A we ná we di gari. Yesu ya kagbɔhɔɔ kiimu bɛɛri pye wu mu ge, na shɛ kee paari Dekapoli fiige ki ni. A l'i bye kakanhana ki logovɛɛ pu bɛɛri mu.

Yesu wa cee wa cuuɔɔ, na Zhayirusi poro nixhugo jɛ (Macao 9:18-26; Luka 8:40-56)

21 A Yesu di guri kɔrɔgɔ ki ni, na pa ke ki kabanugo ki na. Na wu yaha gba lɔhɔ ki jɔ na, a sipiyiɔhɛmɛɛ di ba binne wu fɛɛ ni. 22 Ayiwa a Kile-pɛɛɛɛɛ puga juɔɔfɔɔ wa di ba, wee mɛgɛ jɛ Zhayirusi. Ba w'a Yesu ja tuun wemu ni wɛ, na shɛ nuguro sin wu fɛɛ ni, 23 na wu jɛɛri saama na na: «Na poro fuceɛɛɛ l'a taxuyo shaa. N'a ma jɛɛri, pa ma keɛɛ taha wu na, kɔnhɔ wu shɔ, wu bye jɔ ni na.» 24 A Yesu di binne kari ni wu ni.

A sipiyiɔhɛmɛɛ di daha wu fɛni, na wu cɔnri. 25 Lee bi cee wa bɛ ta wà shishan na woni wu feni fo yee kɛ ni shuun. 26 W'a bi kanha xuuni wɛbyii niɔhɛmɛɛ keɛɛ ni. Wu keɛɛ yara bɛɛri ya xɔ na yama pu ta pu sanha bɔrɔ wɛ, fo pusama na dɛnri. 27 A wu Yesu kaa logo, na ba sipyii pu tɛ ni Yesu kadugo yiri, na ba gbɔn sin wu fadenɛ na. 28 Bani wu bi wu funɔɔ kɔɔn na: «Nɛ bu já ta kpɔn yɛ wu fadenɛ ke na, nɛ na juɔɔ.» 29 Taapile ni a wu shishan p'i yere, a wu li cɛ wu cɛre ti na, na wee ya cuuɔɔ.

30 Taapile ni a Yesu di li cɛ wuyɛ ni na sefɛɛɛɛ ta t'a foro wee ni. A wu ɛmahana jɛri sipyii pu niɔɛ ni, na jo: «Jɔgɔ w'a kpɔn nɛ fadenɛ ke na wɛ?» 31 A wu kalaapiire t'i wu jɔ shɔ na: «Mu naha jɛ sipyiiɛre ti ni t'a mu cɔnri, na yegee sanha na jɔgɔ w'a kpɔn ma na wɛ?» 32 Ga, a Yesu di ganha na wu tãan sipyii pu wii, kɔnhɔ wu lee pyevɔɔ ja. 33 Kaa le l'a pye wee cee wu na ge, wuyɛ pyaa bi lee cɛ. A wu fya na jɛɛ, na ba nuguro sin Yesu fɛɛ ni, na yi bɛɛri fiinnɛ jo wu mu. 34 Ga, a Yesu di wu pye: «Na poro, ma n'a daa w'a ma shɔ. Ta se janiɔɛ na! M'a shɔ ma kanhama pu na!»

35 Na Yesu yaha pee jomɔ pu na, a sipyii pii di ba na yiri Kile-pɛɛɛɛɛ puga juɔɔfɔɔ wu kaban, na ba wu pye: «Ma poro fuceɛɛɛ l'a xu. Naha na ma sanha d'a navunɔɔ pɛɛ Karamɔgɔ wu na wɛ?» 36 Ga Yesu ya ta naha taga pee jomɔ pu yiri wɛ, a wu Zhayirusi pye: «Ma ganha da vya wɛ; dà yɛ nɛ na.»

37 W'a ta sɔɔ wa shishiin bɛ wu pinne ni wu ni wɛ, fo Pyɛɛri, ni Yakuba, ni wu ceborona Yohana. 38 A p'i nɔ Kile-pɛɛɛɛɛ puga juɔɔfɔɔ wu kaban. A Yesu di tunmɔ pu ta p'a pɛɛ. Sipiyiɔhɛmɛɛ pu bye wà, na mɛhɛɛ suu, na sipyaa waa. 39 A wu jé puga ki ni na pu pye: «Naha na yee di mɛhɛɛ suu, na pe tunmɔ pe bɛɛri pyi wɛ? Pya wu ya ta xu wɛ, w'a ɛmunɔɔ.» 40 A p'i ganha na wu la wo.

Wee tuun wu ni a wu pu bɛɛri yeege kpɛɛngɛ ki na. Porofɔɔ wu bye puga kemu ni ge, wu ni porofɔɔ wu to we, ni wu nu we, ni wu wo kalaapiire taanri we, a pee di binne jé wà. 41 A wu fuceɛɛɛ li co li keɛɛ na na jo: «Talita kumi!» lee kɔri jɛ: «Fuceɛɛɛ, nɛ w'a ma pye mu, yiri!» 42 Taapile ni a fuceɛɛɛ l'i yiri na jaari. Li yee wa bye kɛ ni shuun. A lee di bye kakanhana pu mu fo xuuni. 43 Ga, a Yesu di yi jo waha pu mu, kɔnhɔ wa shishiin ganha bu li cɛ wɛ. Lee kadugo na a wu pu pye na pu yalige kan li mu.

6

*Nazar’eti sheen ya dà Yesu na we
(Macao 13:53-58; Luka 4:16-30)*

¹ Lee kadugo na a Yesu di foro wee xuu wu ni, kulo lemu ni w’a le ge, na she wà. A wu kalaapiire t’i binne ni wu ni. ² Ba cadεεnge k’a pa nɔ we, a wu she jé cadεεnge k’a pa nɔ we, a wu she jé Kile-pεεnje puga ki ni, na jɔ co na sipyii pu kalaa. A sipyiihehemεε di wu kafila wu logo, a l’i bye pu mu kakanhana.

A p’i ganha na yu na: «Mii we d’a kii keree kii ta we? Te fungɔngɔ fεεε te t’a kan wu mu ge, tee jε jaha we? Kii kakanhanjaa kii di wa byi wu mu dii we? ³ Ta wu jε mε Mariyama ja menizhe wu we? Go wu ceboronamaa pu wa Yakuba, ni Zhose, ni Zhude, ni Simɔ. Go wu ceboroshaa pu wa naha wée mu.» Kii keree kii k’a li pye, pu ya dà Yesu na we. ⁴ Ga, a Yesu di pu pye: «Kile tudunmɔ ya pεεnje taa xuu bεeri ni, fo wuyε pyaa kulo, ni wu cebooloo ninje ni, ni wuyε pyaa puga.» ⁵ Wu ya ta já kakanhana latii nye wà we, fo na wu kenε yε taha yama fεε nigin nigin wa na, na pee cuɔɔ. ⁶ Pu na pye pu ya dà wu na we, a lee di wu fo.

*Yesu ya wu kalaapiire ke ni shuun wu tun
(Macao 10:5-15; Luka 9:1-6)*

Lee kadugo na a Yesu di gari na she sipyii kalaa kabanugo kulogoo ki ni. ⁷ A wu wu kalaapiire ke ni shuun wu yiri, na pu tun shuun shuun, na fanha kan pu mu jinaa na. ⁸ A wu te tuduro te jo pu mu na: «Yi ba gaanji, yi ganha bu yaaga katii lɔ we, fo publiin ye. Yi ganha bu yalige lɔ we, kelee kusheyεye we, yi ganha bu waripyaa lɔ we! ⁹ Yi tanhaya le, ga yi ganha bu fadeye shuun le we.» ¹⁰ A wu pu pye: «Yi bu jé puga bεeri ni kulo lemu ni, y’i diin wà fo yi kariduun bu she nɔ. ¹¹ Xuu wa sheen bu zhe pu da yi tirige we, kelee pu ya yi jomɔ logo we, yi ba fɔro y’i yi tɔɔyɔ gbazhenhe jahara wo wà. Lee na ba bye sεeri kaa pu feni.»

¹² A kalaapiire t’i she Kile Kafila wu jo na sipyii pu daburaje jo pu jurumu wu na. ¹³ P’a jinapehemεε kɔri yeege sipyiiire ti ni, na sinme tire yama fεε ninjehemεε na, na pu cuɔɔ.

*Herodi hakili ya wuregi
(Macao 14:1-2; Luka 9:7-9)*

¹⁴ Saannaa Herodi ya Yesu kaa logo, bani wu mege ki bi foro xuu wu bεeri ni. Pii bi yu na: «Yohana Batizelipye w’a jε na foro xu ni. Lee l’a wu pye wu na jani kii kakanhanjaa kii na.» ¹⁵ Pii bi yu na: «Kile tudunmɔ Eli wu jε wii.» Pii be di yu na: «Kile tudunmɔ watii wu jε wii, ba taashiine li wo Kile tudunmɔ pu jε we.» ¹⁶ Ba Herodi ya yee logo tuun wemu ni we, na jo: «Yohana wu jε wii, ne pu pye p’a wemu wo jɔɔɔ kɔn ge. W’a jε na foro xu ni.»

*Yohana Batizelipye xugana
(Macao 14:3-12)*

¹⁷ Yi li ce na Herodi yε pyaa k’a tuduro tun na pu Yohana co, p’i shɔnhɔyɔ le wu na pu le kaso ni, wu ceborona Filipe shɔ Herɔjasi wuu na. Lee bi wu ta w’a wee cee wu lenε ¹⁸ Bani Yohana bi li sheε wu na na: «Li ya ta saha mu wu ma ceborona shɔ lenε we.» ¹⁹ A Herɔjasi luu di yiri xuuni Yohana taan, na giin di wu gbo, ga Herodi wuu na wu bi da já wu gbo we. ²⁰ Herodi bi fyagi Yohana na, bani w’a bi li ce na zɔsaama fɔɔ ni fεfεε sipya wu jε wii. A wu wu mara xuuni. Yohana ba yu, wu jomɔ pu ma Herodi zɔ wu wuregi, ga lee be na, l’a bi taan wu ni, w’a wu jomɔ nuri.

²¹ Ga Herɔjasi ya pa cazaŋa ka ta: Herɔdi cazege caŋa ka shi na, saan w'a yalige pye wu fanhagbɔhɔ ki sipyii, ni wu sɔrɔsii juɔɔfɛɛ, ni Galile sipyigbɔɔ pu mu. ²² A Herɔjasi poro fuceɛɛɛ l'i jé wà, na xhɔnhɔ. A lee di daan Herɔdi ni wu sipyiyirilee pu ni. Lee wuu na a saan wu fuceɛɛɛ li pye: «Yaaga yaaga kaa li jɛ ma na ge, ki kaa jo na mu, di kee kan ma mu.» ²³ A wu gaa na li pye: «Ma bu yaaga yaaga sha nɛ mu, nɛ na kee kan ma mu, ali na saanra te taaga ke bɛ.»

²⁴ A fuceɛɛɛ l'i foro, na she li nu wu yege na: «Di jaha jɛɛri wɛ?» A nu wu li juɔ shɔ na: «Yohana Batizelipye juɔ.» ²⁵ Taapile ni a fuceɛɛɛ l'i gari tɔvuyɔ na saan wu yiri, na she wu pye: «Nɛ funɔɔ ki wa, m'a Yohana Batizelipye juɔ taha yaaga ka na nime, ma kan na mu.» ²⁶ A lee di saan wu jaha tanha fo xuuni. Ga na wu yaha w'a kaa na xɔ wu sipyiyirilee pu jii na, wu ya já li she wɛ. ²⁷ Taapile ni a wu sɔrɔsi nigin wa tun, na wu she ba ni Yohana juɔmuu ni. A wee sɔrɔsi wu foro kari kaso gbaha ki ni, na she Yohana juɔɔ ki kan, ²⁸ na ba ni juɔɔ ki ni na ki taha yaaga ka na, na pa gan fuceɛɛɛ li mu, a l'i she ki kan li nu wu mu. ²⁹ Ba Yohana kalaapiire t'a yee logo wɛ, a t'i she wu nixhugo ki lo na she le fanja ni.

Yesu ya yalige kan sipyii kabɔfoɔɔ kaguro mu (Macoo 14:13-21; Luka 9:10-17; Yohana 6:1-14)

³⁰ Ayiwa, Yesu bi Tudunmɔɔ piimu tun ge, a pee di guri pa wu yiri. P'a sipyii pu kalaa na keree kiimu pye ge, a p'i ki bɛɛri paari wu mu. ³¹ Sipyijɛhemɛɛ pu bi se Yesu ye yiri na ma, fo na wu ni wu kalaapiire ti pye tɛɛɛ ya já ta pu mu p'i li wɛ. Lee wuu na w'a pu pye: «Yi pa wù she sige ki ni xuu wa ni, wù ye na, kɔnhɔ y'i ŋmɔ jɛri.»

³² A p'i jé kɔrɔɔ ka ni, na laha sipyiire ti taa na kari sipɔɔ ki xuu wa ni. ³³ Ga, a sipyijɛhemɛɛ di pu ja takaraga ni, na pu funyɔ kɔn pu jaha tataganja na, na pu tashɛge ɛɛ. A p'i ganha na yiri kulogoo ki bɛɛri ni, na fe na gaanji tɔɔɔ na wee xuu wu ni, na she nɔ Yesu ni wu kalaapiire ti jaha na. ³⁴ Ba Yesu ya foro kɔrɔɔ ki ni wɛ, na pee sipyijɛhemɛɛ pu ja, a pu jijaara di jé wu ni, bani pee sipyii pu bye ba nahavɔɔ baa dubyaa jɛ wɛ. A wu juɔ kɔn na pu kalaa kɔɔɔɔɔ ni.

³⁵ Ba caŋa k'a pa digi wɛ, a Yesu kalaapiire t'i fulu wu na, na wu pye: «Caŋa k'a xɔ, wɛɛ di jɛ sipɔɔ ni naha. ³⁶ Sipyii pu yaha p'i she kabanugo buguro ni kulogoo ki ni, kɔnhɔ p'i she yalige shɔ wà.» ³⁷ A Yesu di pu pye: «Yiyɛ pyaa ki yalige kan pu mu.» A p'i wu pye: «Muyɛ pyaa ya ɛɛ sipyiire t'a jɛhe jɛhegana lemu na ge, ta wari dɛjɛɛ xhuu shuun yalige bɛ na pii yaa ya?» ³⁸ A Yesu di pu pye: «Buuri juɔɔ juu y'i wa yee mu wɛ? Yi she yi pɛɛegi!» P'a she yi pɛɛegi ge, na wu pye: «Buuri juɔɔ kaguro ni fyaa shuun.»

³⁹ Lee kadugo na a Yesu di wu kalaapiire ti pye, na pu sipyiire ti bɛɛri tenɛ jɔpurege ki juɔɔ ni kuruyo kuruyo. ⁴⁰ A p'i diin korogoo, xhuu nigin nigin (100), kɛɛɛ kaguro kaguro (50). ⁴¹ Lee kadugo na a Yesu di yee buuri juɔɔ kaguro ni fyaa shuun wu lo, na jaha ke yirige le fugba we ni, na baraga taha Kile na. A wu xhɔ na yee buuri juɔɔ yi kɛgi kɛgi na kan wu kalaapiire ti mu, na pu yee yerenɛ sipyii pu taa, na fyaa shuun wu bɛ taa pu bɛɛri na. ⁴² A pu bɛɛri di li na din. ⁴³ Buuri juɔɔɛyɛ ni fyaa piimu p'a kori ge, a p'i yee saya keme fo na saganja kɛ ni shuun jii. ⁴⁴ P'a namaa kabɔfoɔɔ kaguro (5.000) tɔɔ weɛ buuri wu livɛɛ ni.

*Yesu ya jaari gba lɔhɔ ɲuɲɔ ni
(Macoo 14:22-33; Yohana 6:15-21)*

⁴⁵ Ba p'a xɔ wɛ, taapile ni a Yesu di yi jo waha wu kalaapiire ti mu, na pu jɛ kɔrɔgɔ ki ni, p'i gba wu kɔn wu ɲaha na, p'a se Betisayida ni, yani wu sipyiire ti yaha ge. ⁴⁶ Ba w'a pu yaha wɛ, na dugi kari faaboboɲɔ ka na, na she Kile ɲɛɛri.

⁴⁷ Piige k'a pa wɔ, kɔrɔgɔ k'i ɲɛ gba lɔhɔ ki niɲɛ ni, Yesu di ɲɛ wu ye ɲiɲɛ ki na. ⁴⁸ A wu wu kalaapiire ti ɲa t'a kanha kabiiɲɛ ki feni, bani kafɛɛge ki bi jirini pu na. Ba xhupee mɛhɛɛ suduun ya nɔ wɛ, a Yesu di ganha na ɲaari lɔhɔ ki ɲuɲɔ ni na se wu kalaapiire ti yiri. Wu bi giin di dorɔ pu taaɲ. ⁴⁹ Ba p'a wu ɲa wu na ɲaari lɔhɔ ki ɲuɲɔ ni wɛ, na ganha na giin na yafugunɔ li, na w'a na xhuulo xuuni. ⁵⁰ Bani pu bɛɛri pu bi wu ɲaa. A pu jaalaa di yiri. Taapile ni a Yesu di jo ni pu ni, na pu pye: «Yi yi logoo ki waha, nɛ wu wa, yi ganha bu da vya wɛ!» ⁵¹ Lee kadugo na a wu jɛ fara pu na kɔrɔgɔ ki ni, a kafɛɛge k'i yere. A l'i bye kakanhana fo xuuni wu kalaapiire ti mu. ⁵² Bani kakanhana lemu l'a pye buuri ɲuyɔ yi shizhaa na ge, pu ya lee cɛ ta wɛ, pu fungɔɲɔ yi bi tɔ.

*Yesu ya yama fɛɛ cuuɲɔ Zhenɛzaretɪ fiige ki ni
(Macoo 14:34-36)*

⁵³ A Yesu ni wu kalaapiire t'i gba wu kɔn, na nɔ Zhenɛzaretɪ fiige ki ɲiɲɛ ki na, na pu kɔrɔgɔ ki pɔ w'a kɔɲɔ ki na. ⁵⁴ P'a foro ye kɔrɔgɔ ki ni, taapile ni a sipyii p'i Yesu cɛ. ⁵⁵ A p'i kee fiige ki bɛɛri paa. Pu bu logo na wu ɲɛ xuu bɛɛri ni, p'a ganha na yama fɛɛ ni pu yasinɲɛye tugoo na se w'a ke wu yiri. ⁵⁶ Xuu bɛɛri ni Yesu ya she ge: kugbɔhɔɔ la, kupiire la, sige buguro la, sipyii pu bi ma ni yama fɛɛ pu ni caanya yi na, na wu ɲɛɛri na wu yere p'i gbɔn wu fadegenɛ ke ye na. Sipyii piimu bɛɛri p'a bi gbɔn kee na ge, pee bɛɛri bi cuuɲɔ.

7

*Kalaa wemu w'a ta wu sefɛlɛɛ pu mu ge
(Macoo 15:1-9)*

¹ Farizhɛɛn ni saliya karamɔgɔlɔɔ pii ya pa ba na yiri Zheruzalɛmu ni, na ba binne Yesu taaɲ. ² A p'i li sɛɛri na wu wo kalaapiire ta t'a li ni kenɔrɔyɔ ni, lee kori ɲɛ pu ya pu keye je wɛ. ³ Farizhɛɛn ni Yawutuu pusamaa kunni bi li ni pu ya pu keye je xuuni, na be ni pu sefɛlɛɛ pu wo kalɛgɛɛ ki ni wɛ. ⁴ Pu bu guri pa na yiri caan na, pu ya li wuu baa wɛ. Pu bi kalɛgɛɛ niɲɛhɛɲɛɛ kii be pyi sanha, ma na jo cɛɛgbuu jegana, ni shɔɔ, ni dajaa yagbegeye jegana. ⁵ A Farizhɛɛn ni saliya karamɔgɔlɔɔ p'i Yesu yege na: «Naha na mu wo kalaapiire t'i ya wɛɛ sefɛlɛɛ pu wo kalɛgɛɛ ki koo ɲaari wɛ, fo na tɛɛɛ na li ni pu kenɔrɔyɔ ni wɛ?» ⁶ A Yesu di pu pye: «Ezayi ya kapaɲaa kiimu jo yee shuun shuun jɔvɛɛ pii shizhaa na ge, k'a saha fo xuuni. W'a li ka na: «Nɔyɔ ye ni pii sipyii pii ya nɛ pele,

ga pu zɔlɔɔ d'a lii nɛ na fo xuuni.

⁷ Tawaga ni p'a nɛ pele,

pu wo kalaa w'i ɲɛ sipyii wo ɲɔmɛhɛɛ ye.»*

⁸ Yee wa Kile ɲɔmɛhɛɛ yeɛri, na sipyii wo kalɛgɛɛ pyi.»

⁹ A Yesu di pu pye sanha: «Le shegana le na yee wa Kile wo ɲɔmɛhɛɛ ki shege, kɔnhɔ yi da yi tii kalɛgɛɛ pyi. ¹⁰ Kile tudunmɔɔ Musa ya jo: «Ta ma tɔ, ni ma nu pele.» Na jo sanha: «Wa bu joguumɔ jo ni wu tɔ, kelee ni wu nu ni, na weefɔɔ

* 7:7 Ezayi 29:13

ya yaa na wu gbo.* ¹¹ Ga yee kunni wa sipyii pu kalaa na sipya bɛɛri w'a wu to kelee wu nu pye na: «Nɛ bi da já na naafuu wemu taga mu tɛɛ ge, wee jɛ Kɔriban.» (Lee kɔri jɛ wee ya kan xɔ Kilɛ mu.) ¹² Yee da ga weefɔɔ yaha wu wu to ni wu nu wu tɛɛ nige wɛ. ¹³ Lee funɔɔ ni yee ya Kilɛ jomɔ pu pye jɔɔɔ baa ni yi wo kalɛɛ ki ni. Yee wa kii shi keree ni jɛɛɛ pyi.»

Keree kiimu k'a sipya nɔɔɔ ge
(Macoo 15:10-20)

¹⁴ A Yesu di sipyii ti yiri sanha, na pu pye: «Yi bɛɛri pu niwegee shan, y'i ye logo! ¹⁵ Yaaga yaaga k'a jin sipya jɔ ni ge, kee da já wu nɔɔɔ wɛ. Ga lemu l'a fɔro sipya zɔ we ni ge, lee l'a wu nɔɔɔ. ¹⁶ [Wemu na logo ge, wu logo de!]]»

¹⁷ Ba Yesu ya laha sipyii pu tãan na jé puga wɛ, a wu kalaapiire t'i wu yege lee talenɛ li kɔri na. ¹⁸ A wu pu pye: «Yee bɛ, yee sanha fungɔɔɔ ta-ɛ ya? Ta yee ya li cɛ nago yaaga yaaga k'a jin sipya jɔ ni ge, kee da já wu nɔɔɔ-ɛ wɛ? ¹⁹ Bani kee ya jin wu zɔ ni wɛ. Ga wu yacɛɛ le ni kee ma jé. Lee kadugo na na ba foro yaara tashɛɛ ke ni.» (Pee jomɔ pe funɔɔ ni Yesu ya li shɛ na yalige bɛɛri ki jɛ fɛɛɛ.)

²⁰ A Yesu di jo sanha na: «Le l'a fɔro sipya funɔɔ ni ge, lee l'a ma nɔɔɔ. ²¹ Sipya funɔɔ, lee kari jɛ wu zɔ we. Fungɔɔkuuyo ye bɛɛri wa fɔro wà, ni cessaara ni namazhaara, ni nagaara, ni sipyigbuu, ²² ni dɔdɔɔɔ, ni jɛgbɔɔ, ni kuumɔ, ni nafaana, ni popama, ni jɛpɛɛn, ni mekyɛɛɛɛ, ni na mayɛ shɛɛ, ni fungɔɔ baara. ²³ Kii kakuunɔɔ kii bɛɛri wa fɔro sipya funɔɔ ni, kee k'a sipya nɔɔɔ bɛ.»

Shi watii shɛn cee wa ya dà Yesu na
(Macoo 15:21-28)

²⁴ Lee kadugo na a Yesu di yiri kari Fenisi fiige ki ni Tiiri kulo li kabanugo na, na shɛ jé puga ka ni. Wu funɔɔ bye sipya bɛ wu wu sanha cɛ wà wɛ. Ga wu ya já nɔɔ wɛ. ²⁵ A cee wa di wu kaa logo, jina di jɛ wee poro fucɛɛɛ ni. A wee cee wu ba nuguro sin wu fɛɛ ni. ²⁶ Wee cee wu bye Yawutu wɛ, Fenisi shɛn wu bye wii. A wu Yesu jɛɛri na wu jina wu kɔri yeege wu poro fucɛɛɛ li ni.

²⁷ Ga, a Yesu di talenɛ la jo wee cee wu mu na: «Yere nɔɔpiire t'i fɛnhɛ li, t'i din. Bani li ya ta saha pu nɔɔpiire yalige lɔ wà pobiire mu wɛ.» ²⁸ A cee wu jo: «Yee wa can Kafɔɔ. Ga tabali wu nɔɔ wu pobiire ti wa nɔɔpiire ti yalɔnaha ti li.» ²⁹ Lee wuu na a Yesu di wu pye: «Pɛ jomɔ pe wuu na, kuri m'a se puga! Jina w'a foro ma poro fucɛɛɛ li ni.» ³⁰ A wu guri kari puga, na shɛ porofɔɔ wu ni juunɔɔ ta yasinɛɛ ki na. Jina wu bi foro wu ni.

Yesu ya bobo wa cuunɔɔ

³¹ Yesu ya pa foro Tiiri ni, na doro Sidan ni, na Dekapoli fiige ki kɔn jɛri, na nɔ Galile Gba wu jɔ ki na. ³² A sipyii pii di ba Yesu mu ni bobo wa ni, na wu jɛɛri na wu wu kenɛ taha wee na. ³³ Wee tuun wu ni a Yesu di laha sipyii pu tãan ni wee ná wu yɛ ni, na shɛ wu kabɛɛɛ le wee ná wu niwegee ni, na jɔlɔhɔ tugi, na gbɔn wu jile na. ³⁴ Lee kadugo na a Yesu di jaha ke yirige le fugba we ni, na nɔɔɔɔ yeege, na wee ná wu pye: «Efata!» (Lee kɔri jɛ «Nɔ mugi!») ³⁵ Taapile ni a ná wu niwegee k'i mugi, a jile l'i laha. A wu ganha na diini na yu.

³⁶ A Yesu di yi jo waha pu bɛɛri mu na pu ganha yee jo wa shishiin bɛ mu wɛ. Ga ba w'a yi yu na wari pu mu wɛ, a p'i ganha na la faraa yi jaaga wu na.

* 7:10 Ekizode 20:12; 21:17

37 A l'i bye kakanhana sipyii pu mu xuuni, a p'i ganha na yu na: «Can na wu kapyegee ki beeri k'a jɔ xuuni. W'a boboo be pyi pu na nuri, na yu.»

8

Yesu ya yalige kan sipyii kabɔfonɔɔ shishεεre mu

(Macoo 15:32-39)

1 Yee caya yi na sipyiiɲεhemεε bi pa binne sanha, jɔyalige ka shishiin di jε pu mu wε. A Yesu di wu kalaapiire ti yiri, na pu pye: 2 «Pii sipyii pii njinaara ti wa ne ni, bani njinaa jε pu cana taanri wogo ne yiri naha, jɔyalige ka shishiin di jε nige pu mu wε. 3 Ne bu pu yaha kari li baa, pu fanha na zhe xhɔ koo na, bani pii tayiriye y'a lii pu ni xuuni.» 4 A wu kalaapiire t'i wu pye: «Yalige na da mii di pii jɔ sha naha ke siponɔ ke ni wε?» 5 A Yesu di pu yege na: «Buuri juyɔ juu yi wa yee mu wε?» A p'i wu jɔ shɔ na: «Buuri juyɔ gbarashuun.»

6 A wu sipyiiire ti pye na pu tiin jinε ki na. A wu yee buuri juyɔ gbarashuun wu lɔ, na baraga taha Kile na, na yi kegi kegi na kan wu kalaapiire ti mu, na pu yee taa taa sipyii pu na. A kalaapiire t'i yee taa taa sipyii pu na. 7 Fyagaa kii be bye pu mu sanha, a Yesu di baraga taha Kile na kee be wuu na, na yi jo wu kalaapiire ti mu na pu kee be taa taa pu na. 8 A sipyiiire t'i li na din. A kalaapiire t'i saganaa gbarashuun ji buuri jukoroyo yi saya na. 9 Pee yalimεε p'a bi sipyii kabɔfonɔɔ shishεεre (4.000) xɔ. Lee kadugo na a Yesu di pu yaha kari. 10 Taapile ni a wu ni wu kalaapiire t'i jε korɔgo ka ni na kari Dalamnuta fiige ki ni.

Yawutuu p'a jo na Yesu wu kakanhana la pye

(Macoo 16:1-4)

11 Ba p'a nɔ wà wε, a Farizhεen di ba nɔ, na nakaara jɔ kɔn ni Yesu ni. A p'i Yesu pye na wu jaha sheshεεre kakanhana la pye she pee na, lemu ya yiri fugba we ni ge. P'a yee jo, kɔnhɔ p'i wu taanna wii. 12 A Yesu di ηmogarja yeege xuuni, na jo: «Naha na njinaa sipyii di jaha sheshεεre kakanhana shaa wε? Can na n'a da yi jo yi mu, jaha sheshεεre kakanhana la shishiin da zheε pu na wε.» 13 Lee kadugo na a wu laha pu taan, na jε korɔgo ki ni, na gari sanha gba wu kadugo.

Farizhεen ni Herɔdi wo buuri shizhenherε te

(Macoo 16:5-12)

14 Kalaapiire ti funnɔ bi wɔ, ti ya ta buuri lɔ wε, buuri be di bye pu mu korɔgo ki ni wε, fo buuri juyɔ nigin ye. 15 A Yesu di yi jo waha wu kalaapiire ti mu na: «Y'a yiye kaseri Farizhεen wo buuri shizhenherε* te, ni Herɔdi wuuro te na de!» 16 A p'i puyε pye na: «W'a ye yu, bani buuri jε wεe mu wε.» 17 Yemu pu bi yu ge, a Yesu di yee cε na jo: «Naha na yee di yu na buuri jε yee mu-i wε? Yee sanha sii ye jaha cε nime be-ε ya? Yee funyɔ y'a tɔ ge? 18 Nii jε yee mu; y'i wa jaa-i ge? Niwegee jε yee mu; y'i wa nuri-i ge? Yee funyɔ ya dun kaa na-ε ge? 19 Ne buuri juyɔ kaguro wu kegi kegi, na kan sipyii kabɔfonɔɔ kaguro (5.000) wu mu tuun wemu ni ge, saganaa juu yee d'a ji yee buuri jukoroyo yi saya na wε?» A p'i wu jɔ shɔ na: «Ke ni shuun.» 20 «Ne buuri juyɔ gbarashuun wu kegi kegi, na kan sipyii kabɔfonɔɔ shishεεre (4.000) wu mu tuun wemu ni ge, saganaa juu yee d'a ji yee buuri jukoroyo yi saya na wε?» A p'i wu jɔ shɔ

* **8:15 Shizhenherε** nifenhefenherεε ki ma faranimye ni jεhemε pye p'a yiri. Wee cogo we ninumo na tafonrɔ nifenhefenhene bu she da wεe zɔlɔɔ pu ni, lee na jà wεe munaa li kyεgi.

na: «Gbarashuun.» ²¹ A Yesu di pu pye: «Yee di sanha sii yi naha ce nime be-ge?»

Yesu ya fyen wa cuunjo Betisayida ni

²² Ba p'a no Betisayida ni we, wee xuu wu ni a sipyii pii di ba Yesu mu ni fyen wa ni, na wu jɛeri na wu kpɔn wu na. ²³ A Yesu di fyen wu co wu kenɛ na, na gari ni wu ni kanha ki kadugo, na she jɔlɔhɔ le wee n'a wu jɔi ni, na wu kenɛ taha wu na, na wu yege na: «Mu wa yaaga jaa ya?» ²⁴ A fyen wu wu naha yirige na jo: «Ne w'a sipyii pu jaa ba tiire wa we; ga p'i jaaari.» ²⁵ A Yesu di wu keye taha sanha wee n'a wu jɔi na. A wu wii xuuni, na juunjo, na yanmuyɔ yi beeri na shɔnri. ²⁶ A Yesu di wu yaha kari puga, na wu pye: «Ma ganha j'e kulo li ni we!»

*Pyɛeri ya yere li na na Kirisa wu jɛ Yesu
(Macao 16:13-20; Luka 9:18-21)*

²⁷ Yesu ni wu kalaapiire t'a pa gaani Sezare Filipe taan kulogoo ki ni. Na pu yaha koo na, a Yesu di wu kalaapiire ti yege na: «Sipyii pu wa yu na jɔgo ne jɛ we?» ²⁸ A p'i wu jɔ shɔ na: «Pii wa yu na Yohana Batizelipye, pii di yu na Kile tudunmɔ Eli, pii be di yu sanha na Kile tudunmɔ wa.»

²⁹ A Yesu di pu yege na: «Ga yee do, yeeyɛ pyaa ki mu ne di jɛ jɔgo we?» A Pyɛeri di wu pye: «Kirisa mu jɛ.» ³⁰ A Yesu di yi jo waha pu mu na pu ganha yee jo wa shishiin be mu we.

*Yesu ya wu xu ni wu jɛ wu jo
(Macao 16:21-28; Luka 9:22-27)*

³¹ Lee kadugo na a Yesu di kalaapiire ti jɔ kɔn na galaa, na yi jo pu mu na: «Li waha l'i waha, fo Sipyaa Ja wu bu ganha xuuni. Nɔhɔlɛɛ, ni saraya naha shɔnriwe jɔnɔfɛɛ, ni saliya karamɔgɔlɔ na ba zhe wu ni. Pu na ba wu gbo; cabyaa taanri bu doro wu na jɛ.» ³² A wu yi fiinjɛ jo pu mu. A Pyɛeri di gari ni wu ni kabanugo, na she jɔ kɔn na yu ni wu ni. ³³ Ga, a Yesu di nmahana jɛri, na wu kalaapiire ti wii, na din Pyɛeri na na jo: «Toro laha na taan, mu Shitaanni we! Bani mu fungɔngɔ jɛ Kile keree na we, fo sipyii wogoo.»

³⁴ Lee kadugo na a Yesu di sipyii pee ni wu kalaapiire ti yiri, na pu pye: «Wa funjo bi jɛ wu binne ni na ni, wu she wuyɛ ni, wu wu korikoritige ki lo taha na feni. ³⁵ Bani sipya we w'a giin wu wuyɛ pile munaa juunjo wolo nijaa ge, wee na ba buun wu munaa ni jiga na. Ga we w'a bɔnri wu munaa ni nijaa ne ni Jozaama pu wuu na ge, wee wu da ba wu munaa juunjo wolo jiga na. ³⁶ L'a naha jɔ sipya na wu kɔnjo yanmuyɔ beeri ta, wu ba buun wuyɛ pile munaa ni we? ³⁷ Yaaga keke sipya di da ja daga wu munaa juunjo wolo we? ³⁸ Nijaa wo sipyii pii jɛ jurumupyii, p'i ya tii Kile naha taan we. Lee wuu na sipyaa sipya w'a shiige le wuyɛ ni, na bye wu ya ne ni na jomɔ pu kaa yu sipyii mu-i ge, Sipyaa Ja wu be na ba shiige le wuyɛ ni weefɔ shizhaa na, wu ba ba wu To Kile wu wo nɔɔɔ wu ni tuun wemu ni, ni wu fɛfɛɛɛ melekɛɛ pu ni.»

9

¹ A Yesu di yi jo pu mu sanha na: «Can na n'a da yi jo yi mu, sipyii pii pu wa naha ge, pii wa da xhuu pu ni bada na ta pu ya Kile wo saanra te na tapaga ni, ni fanha ni we.»

*Yesu jɛwiine l'a jɛri
(Macao 17:1-13; Luka 9:28-36)*

² Lee kadugo na ba cabyaa gbaara ya toro we, a Yesu di gari ni Pyeeri, ni Yakuba, ni Yohana ni faabobotongɔ ka fugba ni pu ye na. A wu jwewiine l'i she jeri pu jii na. ³ A wu faya y'i ganha na ji, na fiinne fiinne gana la na, wa shishiin je jine na wemu na ja yaaga fiinne di mu xo we. ⁴ A p'i Eli ni Musa ja wu na yu ni Yesu ni.

⁵ Lee na a Pyeeri di Yesu pye: «Wu Karamogɔ, we bu gori naha, lee ya jo xuuni de. Wu buguloo taanri yerenje, mu wo nigin, Musa wo nigin, Eli wo nigin.» ⁶ Ye wu bi yaa wu jo ge, wu ya yee ce we, bani pu bi fya xuuni.

⁷ A jaha ja ka di ba pu to, a mujuu la di foro kee jaha ja ki ni na: «Ne jidaan Ja wu je we. Wu kaa l'a dan ne ni. Y'a wu nijoyo nuri!» ⁸ Taapile ni a p'i pu taan wu wii, ga pu ya sipya watii ja nige we, fo Yesu ye.

⁹ Ba p'a diri faabobojo ki na we, a Yesu di yi jo waha pu mu na kaa lemu p'a ja ge, na pu ganha bu lee jaha jo sipya wa shishiin be mu we, fo Sipya Ja wu ba je na foro xu ni tuun wemu ni. ¹⁰ A pee jomɔ pe di gori pu funyo ni. A p'i puyeye ge na: «Sipya Ja wu na je na foro xu ni, lee kori je dii we?»

¹¹ A p'i wu yege na: «Naha na saliya karamogɔ p'i yu na Eli w'a yaa na fenhe pa we?» ¹² A wu pu jo shɔ na: «Uun, Eli w'a yaa na fenhe pa, na ba keree ki beeri gbegelevonɔ gbegele. Ga jaha na l'a ka na Sipya Ja wu na ba ganha xuuni we, na pu na ba zhe wu ni we?» ¹³ Ga n'a da yi jo yi mu, Eli ya pa xo, a sipyii p'i wu pye pu jidaan pyegana na ma na jo ba l'a ka wu shizhaa na we.»

*Yesu ya pya wa cuunjo jina bye wemu ni ge
(Macoo 17:14-21; Luka 9:37-43)*

¹⁴ Ba p'a pa je kalaapiire tisara ni we, na sipyi jehemeɛ ta p'a pu maha, saliya karamogɔ p'i je na nakaara pyi ni kalaapiire ti ni. ¹⁵ Sipyiire t'a Yesu ja tuun wemu ni ge, a l'i bye kakanhana pu mu. A p'i baa kari, na she wu shaari.

¹⁶ A Yesu di wu kalaapiire ti yege na: «Naha wuu na yi wa nakaara pyi ni pu ni we?»

¹⁷ A na wa di wu jo shɔ sipyiire ti te ni na jo: «Wu Karamogɔ, n'a pa ma mu ni na ja ni, bani jina bobo wu wa wu ni. ¹⁸ Jina wu bu wu co xuu xuu ni, w'a wu shan jine na. Kakaya na ganha na foro pya wu jo ni, w'a ganha na ganhaa kii kuri, na waha. Ne yi jo ma kalaapiire ti mu, jo pu jina wu kori yege wu ni, ga p'i ya ja we.» ¹⁹ A Yesu di jo: «Ee! Yee kunni je n'a daa baa fee! Ne na gori yaha naha ni yee ni fo tuun weke we? Ne na yee keree xu, fo tuun weke ni we? Pa ni ma pya wu ni!»

²⁰ A p'i gari ni wu ni wu yiri. Ba pya w'a Yesu ja we, taapile ni a jina wu wu jahara xuuni, a wu do jine na, na gologolo. A kakaya di ganha na foro wu jo ni. ²¹ A Yesu di pya wu to wu yege na: «Fo tuun weke ni le ya wu ta we?» A wu wu jo shɔ na: «Fo wu noho piire tuun ni. ²² Teegee jine jeheneɛ ni jina wu ma wu shan na ni, ni loho ni, konho wu xhu. Ma bi jani yaaga na, juno jaari wu na, m'a wu tege!»

²³ A Yesu di wu pye: «Ma bi jani! Keree beeri k'a ja pye n'a daa fo mu.»

²⁴ Taapile ni a funana li to wu xhuulo na: «Ne da ma na, pa na tege m'a n'a daa baara ti wolo na funjo ni.» ²⁵ Yesu ya li ja sipyiire t'a gburogi na ma wu mu ge, a wu din jina wu na na: «Jina bobo judunno, ne w'a ma pye mu, foro wu ni. Ma ganha je wu ni nige bada we.» ²⁶ A jina wu xhuulo, na funana li jahara xuuni, na foro li ni. A l'i bye ma na jo li nixhugo ki je, fo sipyi jehemeɛ bi yu na: «W'a xu.» ²⁷ Ga Yesu di funana li keje ki co, na li yirige. A l'i yiri, na yere.

28 Ba Yesu ya pa jé puga wε, na wu ni kalaapiire ti yaha pu yε na. A p'i wu yege na: «Naha na wèe di ya já we jina we kōri yege pya wu ni-i wε?» 29 A Yesu di pu jɔ shɔ na: «Ke jina tuugo ke ya fōro forogana la shishiin na ni Kile-jεTεge be wε.»

Yesu ya wu xu ni wu jε wu jo sanha

(Macoo 17:22-23; Luka 9:43-45)

30 A p'i yiri wà, na Galile fiige ki ja toro na gaaji. Yesu funjɔ bye pu wu sanha ce wε, 31 bani wu bi wu kalaapiire ti kalaa. A wu pu pye: «Pu na ba Sipya Ja wu le sipyii keye ni. Pu na ba wu gbo, cabyaa taanri bu doro, w'a jε.» 32 Ga pu bi pee jomɔ pu kōri ce wε, na fya pu ya já wu yege pee keree na wε.

Weke w'i jε nahagbaa fɔɔ wε?

(Macoo 18:1-5; Luka 9:46-48)

33 A p'i nɔ Kaperinɔmɔ ni. Yesu nijege na puga ki ni, a wu wu kalaapiire ti yege na: «Nakaara teke na yi bye koo li na wε?» 34 Ga, a p'i cari, bani pu bi puye yegee koo li na na weke wu jε pee beeri wo nahagbaa fɔɔ wε? 35 Wee tuun wu ni a Yesu di diin, na wu kalaapiire ke ni shuun wu yiri, na pu pye: «Wa funjɔ bi jε na pye nahagbaa fɔɔ, w'a yaa na pye pu beeri kadugo yiri wo, ni pu beeri kapyebye.» 36 A wu nɔhɔceere la la, na lee yerenε pu ni jε ni, na li co wu keye ni, na yi jo pu mu na: 37 «Sipya sipya w'a le nɔhɔceere le la shi co xuuni ne wuu na ge, ne w'a co xuuni. We w'a ne co xuuni ge, wee ya ne co xuuni wε, ga ne tunvɔɔ we w'a co xuuni.»

Sipya wemu jε wèe pen wε, wèe jii wu jε wii

(Luka 9:49-50)

38 A Yohana di Yesu pye: «Wù Karamɔgɔ, wèe ya ná wa ja, wu na jinaa kōri na yege sipyii ni mu mege na. A wèe di yi jo wu mu jo wu ganha ba lee pyi wε, bani wu jε wèe wa wε.» 39 A Yesu di wu pye: «Yi ganha bu wu jaha kɔn wε, bani sipya wa shishiin da já kakanhana pye ne mege na, lee kadugo na m'a wakaraa m'a ne joguumɔ yu wε. 40 Bani sipya wemu jε wèe pen wε, wèe jii wu jε wii. 41 Can na n'a da yi jo yi mu, sipya sipya w'a ceεgbuu jii lɔhɔ kan yi mu y'a gba na bani yi jε Kirisa wuu ge, weefɔɔ da ga fɔ lee wo kuduun ni wε.»

Kaa le l'a ma leni jurumu ni ge, lee jɔ yaha

(Macoo 18:6-9; Luka 17:1-2)

42 «Te nohɔpiire te l'a dà ne na ge, sipya sipya w'a le la jɔnɔ kyεegi ge, li bi da bɔrɔ weefɔɔ mu, na faatabaaga pɔ wu katige ni, na wu wá suumɔ lɔhɔ ni. 43 Ma kenε bi jε kajuɔɔ di ma le jurumu ni, ki kɔn. Ma kenε nigin wo na jé Alijine ni, lee ya pɔrɔ ma mu, ma keye shuun wo wu she yaha Jahaneme ni nafugibaaga ni. [44 Wee xuu wu ni, wu fyenyε ya xhuli wε, kee na ki ya furi we.] 45 Ma tɔɔgɔ bi jε kajuɔɔ di ma le jurumu ni, ki kɔn. Ma tɔɔgɔ nigin wo na jé Alijine ni, lee ya pɔrɔ ma mu, ma tɔɔgɔ shuun wo wu wá Jahaneme ni. [46 Wee xuu wu ni, wu fyenyε ya xhuli wε, kee na ki ya furi wε.] 47 Ma jii bi jε kajuɔɔ di ma le jurumu ni, li wehele wolo. Ma jii nigin wo na jé Kile wo saanra ti ni, lee ya pɔrɔ ma mu, ma jii shuun wo wu wá Jahaneme ni.

48 Wee xuu wu ni,
wu fyenyε ya xhuli wε,
kee na ki ya furi wε.*

* 9:48 Ezayi 66:24

49 «Bani ba l'a saha na suumɔ le shiga ni we, mu l'a saha jurumupyii be pu sorogo na ni. 50 Suumɔ ya ɲɔ, ga pu tipoomɔ bu foro pu ni, ɲaha ma da daga pu taan sanha we? Suumɔ pu pye yiye pyaa ni, ɲaɲɲɛ di bye yi te ni.»

10

*Yesu ya yemu jo gbaxɔɔɔ shizhaa na ge
(Macoo 19:1-12; Luka 16:18)*

1 A Yesu di yiri wà, na gari Zhude fiige ki ni, ni Zhuruden Gba wu kadugo yiri. A sipyiiire t'i ba binne wu taan sanha. A wu ganha na pu kalaa ma na jo, ba w'a tee na li pyi pyegana lemu na we. 2 A Farizheen pii di fulo wu na, na wu peri. A p'i wu pye: «L'a saha ná wu wu shɔ gbaga xɔ ya?» 3 A Yesu di pu ɲɔ shɔ na: «Nɔmɛɛ leke Musa d'a jo yee mu we?» 4 A p'i jo: «Musa ya koro kan we mu na wa ba da wu shɔ yaha, na wufɔɔ na wufɛne gbaxɔɔɔ sɛmɛ yaa kan wu mu wu na wu yaha.» 5 A Yesu di pu pye: «Yee niwgeee k'a waha, lee wuu na Musa ya le ɲɔmɛɛ le ka na kan yee mu. 6 Ga fo kɔɲɔ ki ɲɔkɔɔnɔ na, Kile ya pu yaa ná ni cee. 7 Lee wuu na ná na ba wu to, ni wu nu yaha, na nɔɔ wu shɔ na. 8 Pu shuun wu na bye ceepuuro nigin. Lee funɲɔ ni pu ɲɛ nige shuun we, ga fo nigin. 9 Ayiwa Kile ya lemu pye nigin ge, sipya ganha bu lee waagi we.» 10 Ba p'a jé puga we, a kalaapiire t'i Yesu yege lee na sanha. 11 A wu yi jo pu mu na: «Sipyaa sipya w'a wu shɔ gbaga xɔ, na watii lenɛ ge, dɔdɔɔɔ m'a pye ma ceshiime wu shizhaa na. 12 Wee cogo wu na cee be bu foro wu poo mu, na gbaga je ná watii mu, dɔdɔɔɔ w'a pye.»

*Yesu ya duba nɔhɔpiire ta mu
(Macoo 19:13-15; Luka 18:15-17)*

13 Lee kadugo na sipyii pii ya pa Yesu mu ni nɔhɔpiire ta ni, kɔnhɔ wu gbɔn ti na; ga, a kalaapiire t'i yogo jo ni pu ni. 14 Yesu ya lee ɲa ge, a wu luu di yiri, a wu wu kalaapiire ti pye: «Yi nɔhɔpiire ti yaha ti da ma na mu, yi ganha ba ti ɲaha kɔɔn we! Bani pee shi tuugo wuuro ti ɲɛ Kile wo saanra te. 15 Can na n'a da yi jo yi mu, sipya wemu ya Kile wo saanra ti co ba nɔhɔcɛɛɛ ɲɛ-ɛ we, wee da ga ba jé ti ni bada we.» 16 Lee kadugo na a wu nɔhɔpiire ti lɔ, na wu keye taha ti na, na duba ti mu.

*Naafuugbo fɔɔ jeme p'a pen Kile wo saanra ti ni
(Macoo 19:16-30; Luka 18:18-30)*

17 Lee kadugo na ba Yesu ya pa koo lɔ na gaanji we, a ná wa di baa nɔ, na nuguro sin wu fɛɛ ni, na wu yege na: «Karamɔgosaama, ɲaha ne yaa na pye, kɔnhɔ di ba ɲii sicuumɔ nixhobaama ta we?» 18 A Yesu di wu pye: «Naha na m'a na pyi nizaama we? Nizaama wa shishiin wa we, fo Kile ye. 19 M'a Kile wo ɲɔmɛɛjogoo ki cɛ na: «Ma ganha bu sipya gbo we! Ma ganha bu dɔdɔɔɔ pye we! Ma ganha bu nagaara pye we! Ma ganha bu kafineye taha ma sipyini na we! Ma ganha bu wa ɲmahana we! Ma da ma nu ni ma to pele!» 20 A wee ná wu jo: «Karamɔgɔ, fo na nɔhɔpiire ti tuun wu ni ne ɲɔ kɔn na kii koro ɲaari.» 21 A Yesu di wu wii ni taanɲɛɛɛ ni, na wu pye: «Kaa nigin ye l'a mu kuunɔ. She ma keɲe yanmuyɔ yi beeri pere, m'a wee wari wu kan la baa fɛɛ mu! Wee tuun wu ni ma na naafuu ta fugba we ni. Lee kadugo taan m'a ba daha na feni!» 22 A pee jomɔ p'i wu ɲaha tanha na gaanji, bani naafuugbo wu bye wu mu. 23 A Yesu di wu taan wu wii, na wu kalaapiire ti pye: «Naafuugbo fɔɔ jeme p'a pen Kile wo saanra ti ni de!» 24 A pee jomɔ p'i bye kakanhana kalaapiire ti mu; ga, a Yesu di pu pye sanha na: «Na nagoo, Kile wo saanra ti jeme p'a pen de!» 25 Nɔhɔɲɔ jeme ya taan museni wii ni na toro, naafuugbo fɔɔ jé na Kile wo

saanra ti ni. ²⁶ A l'i bye tɛhɛnɛ baa kakanhana kalaapiire ti mu, a p'i ganha na puyɛ pyi: «Aa! Wee tuun wu ni sipya wekɛ na já pa shɔ wɛ?» ²⁷ A Yesu di pu wii, na jo: «Sipyii mu, lee da já bye wɛ, ga li na já bye Kile mu, bani kaa la shishiin ya Kile jani wɛ.»

²⁸ A Pyɛeri di wu pye: «Li wii, wɛɛ ya kahari yanmuyɔ bɛeri ni, na daha mu fɛni.» ²⁹ A Yesu di wu pye: «Can na n'a da yi jo yi mu, sipyaa sipya w'a kahari wu puga ni ge, kelee wu ceboronamaa, kelee wu ceboroshaa, kelee wu nu, kelee wu to, kelee wu nagoo, kelee wu kɛɛyɛ, nɛ ni Jozaama pe wuu na ge, ³⁰ weefɔɔ na ba yee bɛeri yahanjaa xhuu nigin (100) ta ke koŋɔ ke na: piyɛyɛ, ni ceboronamaa, ni ceboroshaa, ni nii, ni nagoo, ni kɛɛyɛ, na kanhama bɛ ta, na ba nii sicuumɔ nixhobaama bɛ ta jiga na. ³¹ Ga jahagbaa wuu niɛhɛmɛɛ na ba bye kadugo yiri wuu, kadugo yiri wuu niɛhɛmɛɛ na bye jahagbaa wuu.»

Yesu ya wu xu ni wu jɛ wu jo sanha

(Macao 20:17-19; Luka 18:31-34)

³² Koo na pu bye na gaanji Zheruzalɛmu ni, Yesu bye wu kalaapiire ti jahagbaa na. Kalaapiire ti hakilee pu bi kyɛɛgi. Sipyii pii p'a taha pu fɛni ge, pee bi fya. A Yesu di gari sanha ni wu wuu kɛ ni shuun wu yɛ ni. Kaa le li da ba bye wu na ge, a wu lee jɔ kan na yu pu mu. ³³ A wu pu pye: «Wù wii gaanji Zheruzalɛmu ni. Pu na zhe Sipya Ja wu le wà saraya jaha shɔnrvɛɛ jɔŋɔfɛɛ ni saliya karamɔgɔɔ pu kenɛ ni. Pu na ba wu jaagi na w'a yaa ni xu ni. P'a wu le shi watii kenɛ ni, wemu jɛ Yawutuu shi wɛ. ³⁴ Wee na ba zhehe wu na, na jɔɔhɔ tugi wu na, na wu kpɔn ni susɔɔ ni, na wu gbo. Cana taanri wogo ki na w'a jɛ.»

Yakuba ni Yohana ya jahagbaa fɛɛɛ shaa Yesu mu

(Macao 20:20-28)

³⁵ Lee kadugo na Zebede jalaa Yakuba ni Yohana ya pa fulo Yesu na, na yi jo wu mu na: «Wù Karamɔgɔ, kaa le wù da ba jɛɛri ma mu ge, wù la jɛ m'a lee pye wù mu.» ³⁶ A Yesu di pu yege na: «Yi wa giin nɛ leke pye yi mu wɛ?» ³⁷ A p'i wu jɔ shɔ na: «Ma sɔɔ m'a jahagbaa fɛɛɛ tatiinyɛ yi kan wu mu: nigin wa di diin ma kanige cɛ, wa di diin ma kamɛnɛ cɛ, ma saanra nɔɔɔ wuuro ti ni.»

³⁸ Ga, a Yesu di pu pye: «Kaa lemu yee wa jɛɛri ge, yee wa li cɛ wɛ. Kanhama cɛɛgbuu lemu ni n'a da ba gba ge, yee na já gba lee ni ya? Kelee nɛ na ba batize kanhama ni gberigberɛ wemu ni ge, yee na já batize yee ni ya?» ³⁹ A p'i wu pye: «Uun, wɛɛ na já.» A Yesu di pu pye: «Yi na ba gba nɛ wo cɛɛgbuu li ni. Nɛ na ba batize kanhama ni gberigberɛ wemu ni ge, yi na ba batize yee bɛ ni. ⁴⁰ Ga na tiin nɛ kanige cɛ, kelee nɛ kamɛnɛ cɛ, nɛ jɛ yee tatiinyɛ yi kanvɔɔ wɛ. Piimu kaa na Kile ya yee gbegele ge, pee mu yi da ba gan.»

⁴¹ Ba kalaapiire kɛ wu samaa ya yee logo wɛ, a pu logoo di yiri Yakuba ni Yohana taan. ⁴² Lee na a Yesu di pu bɛeri yiri na jo: «Y'a li cɛ na shi wemu jɛ Yawutuu wɛ, pii p'a wii jɔŋɔfɛɛ wee shi wu jɔŋɔ ni ge, pee ya pu jɔŋɔfɛɛɛ pyi wu na, pu sipyigbɔ p'i pu fanha shɛɛ wu na. ⁴³ Ga li da ba bye mu yee tɛ ni wɛ. Yee wa funŋɔ bi jɛ wu bye sipyigbɔ, wufɔɔ wu pye pusamaa wo kapyeyee. ⁴⁴ Yee wa funŋɔ bi jɛ wu bye jahagbaa fɔɔ, wu pye pusamaa bɛeri wo bulo.

⁴⁵ Bani Sipya Ja wu ya ta pa kɔnhɔ sipyii di ba kapyɛnɛ pyi wu mu wɛ. Ga w'a pa, wu ba kapyɛnɛ pyi sipyii mu, wu wu munaa kan l'i bye sipyiɛhɛmɛɛ wo juwuuro saraa.»

Yesu ya fyɛn Batimɛ cuunɔ

(Macao 20:29-34; Luka 18:35-43)

⁴⁶ Lee kadugo na a p'i nɔ kulo la ni, lee meɛɛ ɲɛ na Zheriko. Ba Yesu ni wu kalaapiire te ni sipiyɲɛhɛmɛɛ ya pa foro Zheriko ni wɛ, lee bi fyɛn wa nidɛɛngɛ ta koo li ɲɔ na, wee na saraya ɲɛɛri. Wee bye Time ja Batime. ⁴⁷ W'a logo na Nazareti shɛɛn Yesu w'a wii ge, a wu mujuu wá na: «Dawuda Ja Yesu, ɲuɲɔ ɲaari na na!» ⁴⁸ Sipiyɲɛhɛmɛɛ ya jo ni wu ni na wu co wuyɛ na, ga, a wu sii la fara mujuu li na na yu: «Dawuda Ja, ɲuɲɔ ɲaari na na!» ⁴⁹ A Yesu di yere na jo pu wu yiri. A p'i fyɛn wu yiri, na wu pye: «Ma hakili wu teɲɛ, yiri! W'a ma yiri!» ⁵⁰ A wu wu fadenɛ wá, na sira yiri, na fulo Yesu na. ⁵¹ A Yesu di wu yege na: «Mu wa giin nɛ leke pye ma mu wɛ?» A fyɛn wu wu ɲɔ shɔ na: «Karamɔɔɔ, di da ɲaa!» ⁵² A Yesu di wu pye: «Ta se, ma n'a daa w'a ma cuɲɔ.» Taapile ni a wu ganha na ɲaa, na daha Yesu feni koo li na.

11

Yesu ya jé Zheruzalɛmu ni ba saan ɲɛ wɛ
(Macao 21:1-11; Luka 19:28-40; Yohana 12:12-19)

¹ Ba p'a tɛɛɲɛ Zheruzalɛmu na wɛ, a p'i nɔ Betɛfajɛ ni Betani shizhaa, Oliyiye faabobɔɲɔ ki kabanugo ki ni. A Yesu di wu kalaapiire shuun wa tun, ² na pu pye: «Yi she yi ɲahagbaa kulo li ni. Yi ba she jin ye li ni, yi na kafabige ka nibɔɔ ta wá, sipya sanha dugi ɲa kemu na wɛ, y'i kee sanha yi pa naha!» ³ Sipya wa bu yi pye: «Naha na yee di ke sanhana wɛ?» Yi weefɔɔ pye: «Wɛe Kafɔɔ wu mago wu wa ki na, nime w'a da ki kuruɲɔ na pa ma kan.»

⁴ A p'i gari, na she kafabige ka nibɔɔ ta kakuutorogo ka ni, na ki sanha. ⁵ Sipyii pii pu bye wá ge, a pii di pu yege na: «Yee di ke kafabige ke sanhana ɲaha na wɛ?» ⁶ A p'i pu ɲɔ shɔ ba Yesu ya yi jo pu mu wɛ. A pee sipyii p'i sɔɔ na p'a gaanɲi ni ki ni. ⁷ Ba p'a nɔ ni kafabige ki ni Yesu yiri wɛ, na pu fadegbɔyɔ ya taha ki na, a Yesu di dugi ki na. ⁸ A sipiyɲɛhɛmɛɛ di pu fadegbɔyɔ pii koo li ni. A pii bɛ di wɛburiye kɔn teye ni, na yee pii koo li ni. ⁹ Pu nigariwuu, pii p'a ɲaari Yesu ɲahagbaa ni wu kadugo yiri ge, pee bi xhuulo na yu na: «Kilɛ w'a soni! We w'a ma Kafɔɔ meɛɛ na ge,

wee ɲɛ duba pya!»*

¹⁰ «Wù to Dawuda wo saanra te t'a ma ge,
Kilɛ wu duba ti mu.
Masɔɲɔ k'a byi Kilɛ mu fugba lii lii we ni.»*

¹¹ Ba Yesu ya jé Zheruzalɛmu ni wɛ, na gari Kilɛ-pɛɛɲɛ pugbɔhɔ ki ni, na she ki kabaya yi bɛɛri wii. Lee kadugo na a wu ni wu kalaapiire kɛ ni shuun wu foro kari Betani ni, bani piige ki bi zhaa da wuu.

Yesu ya nitoodige ka lanji
(Macao 21:18-19)

¹² Kee cana ki ɲimuguro, pu na foro Betani ni, a xuugo di Yesu ta. ¹³ Na wu yaha taliige ni a wu nitoodige ka ɲa, wɛɛɛ di ɲɛ ki na. A wu she ki wii, wu bu garaa nagoo ta ki na. Ba w'a nɔ ki na wɛ, wu ya yaaga ɲa wɛ, fo wɛyɛ ye. Bani nitoroɲɔ pyeduun bi sanha nɔ wɛ. ¹⁴ Ayiwa a wu nitoodige ki pye: «Sipya da ga mu pya li nige bada wɛ.» A wu kalaapiire t'i yee logo.

Yesu ya Kilɛ-pɛɛɲɛ pugbɔhɔ ki pye fɛɛfɛɛ
(Macao 21:12-17; Luka 19:45-48; Yohana 2:13-22)

¹⁵ P'a nɔ Zheruzalɛmu ni tuun wemu ni ge, a Yesu di jé Kilɛ-pɛɛɲɛ pugbɔhɔ ki ni. Sipyii piimu pu bi bɛɛ ni zhɔ pyi wá ge, a wu ganha na pee kɔri na

* 11:9 Zaburuu 118:26

* 11:10 2 Samuweli 7:11-14

yeege. A wu wari faavεε pu wo tabalaa pee, ni gbege shazheεε pεrεvεε pu wo yatiinyε yi jεri buri. ¹⁶ W'a ta sɔɔ yaaga pεrεvɔɔ wa shishiin wu toro Kile-pεεηε pugbɔhɔ ki kaanja ki ni wε. ¹⁷ A wu sipyii pu kalaa na: «Ta li ya ka Kile Kafila wu ni wε na:

«Pu na ba nε puga ki pyi

shi wu bεeri wo Kile-jεrεεε puga wε?»*

Ga yee kunni ya ki pye nagaalaa talaraga.»

¹⁸ Ba saraya jaha shɔɔnrivεε jηηɔfεε, ni saliya karamɔgɔɔ p'a yee logo wε, na ganha na wu shaa di gbo. A p'i fya wu na, bani wu kalaa wu bi sipyii pu juyɔ co xuuni.

¹⁹ Ba yakonɔ k'a nɔ wε, a Yesu ni wu kalaapiire t'i foro kanha ki ni.

Yesu ya jo nitoodige ki waha wu keree na

(Macoo 21:20-22)

²⁰ Kee cana ki jimuguro jisɔɔgɔ ki na, na pu yaha pu na doroo koo li ni, a p'i kee nitoodige ki na k'a waha fo ki niyε ye. ²¹ Kaa le l'a bi pye ge, a Pyεeri funɔ di do lee na, a wu Yesu pye: «Wu Karamɔgɔ, m'a nitoodige kemu lanji ge, k'a waha!»

²² A Yesu di pu pye: «Yi dā Kile na! ²³ Can na n'a da yi jo yi mu, sipyaa sipya w'a ke faabobonɔ ke pye: «Yiri laha naha, m'a she mayε wá suumɔ lɔhɔ ni ge.» Nakaara bye t'i jε wufɔɔ zɔ wu na wε, wu bi dā li na na ye w'a jo ge, na lee na bye; li na bye wu mu. ²⁴ Lee wuu na n'a da yi jo yi mu, yi ba yaaga tuugo bεeri jεeri, yi dā li na na y'a kee ta na xɔ, kee na gan yi mu. ²⁵ Yi bu yere na Kile jεeri, na wa ta w'a kakuunɔ la pye yi na, yi lee yafa weefɔɔ mu, kɔnhɔ yi fugba To Kile wu yi bε wo kakuuyo yi yafa yi mu. ²⁶ Yi bye y'i ya pusamaa wo kakuuyo yi yafani pu mu wε, yi fugba To Kile wu da ba yi bε wo kakuuyo yi yafa yi mu wε.»

Mii Yesu wo sefεεε ti d'a yiri wε?

(Macoo 21:23-27; Luka 20:1-8)

²⁷ A p'i gari Zheruzalemu ni sanha. Na Yesu yaha wu na jaari Kile-pεεηε pugbɔhɔ ki ni, a saraya jaha shɔɔnrivεε jηηɔfεε, ni saliya karamɔgɔɔ, ni nɔhɔlεε p'i fulu wu na, ²⁸ na wu yege na: «Sefεεε teke gbɔɔrɔ ni mu wa kii keree kii pyi wε? Jɔgɔ w'a kee fanha ki kan mu mu na mu w'a ki pyi wε?» ²⁹ A Yesu di pu pye: «N'a da yee yege kaa nigin wa na, y'i na jɔ shɔ. Wee tuun wu ni, sefεεε temu gbɔɔrɔ ni nε bε ya kii keree kii pyi ge, nε bε na tee jo yi mu. ³⁰ Jɔgɔ wu d'a Yohana tun na w'a batizeli pyi wε, Kile laa sipyii? Yi na jɔ shɔ.»

³¹ A p'i puyε pye: «Wu bu jo: «Kile w'a wu tun», wu na jo: «Wee tuun wu ni jaha na yee di ya ta dā wu na-ε wε?» ³² Ga wu bu nɔhɔ jo: «Sipyii p'a wu tun...» (Pu bi fyagi sipyii pu na, bani sipyii pu bεeri bi Yohana wii can can na Kile tudunmɔ.)

³³ Lee na a p'i Yesu pye: «Wèe ya cε wε.» A Yesu bε di pu pye: «Ayiwa nε bε ya she, sefεεεε temu gbɔɔrɔ ni nε bε ya kii keree kii pyi ge, nε bε da tee jo yee mu wε.»

12

εrεzen faapyii niguumɔ pu wo talenε le

(Macoo 21:33-46; Luka 20:9-19)

¹ Lee kadugo na a Yesu di talenεε jɔ kɔn na yu pu mu na: «Ná wa w'a bi εrεzen tεge ka shan, na ki maha ni kasɔrɔgɔ ni. A w'i wege ka wolo na pye

* 11:17 Ezayi 56:7

erezen wu lɔhɔ ki tawologo, na zangaso wa yàa shazhɔn wu kaa na. Lee kadugo na a wu erezen tiire tege ki kaa le erezen faapyii pii keɲe ni, na gari fiige katii ni. ² Ba erezen w'a pa le we, a wu kapyebye wa tun pee erezen faapyii pu mu, na wu she erezen nile wu shɔ pu mu. ³ Ga, a p'i kapyebye wu co, na wu kpɔn, na wu kewayo wo yaha kari. ⁴ Lee kadugo na a tege ki fɔɔ wu kapyebye watii tun kari. A p'i wee juɔɔ bana, na wu cogana kolo. ⁵ A wu nɔhɔ kapyebye wa be tun kari sanha. A p'i wee gbo. Lee kadugo na a wu kapyebyii niɲehemɛɛ pii be tun. A p'i pii kpɔn, na pii gbo.

⁶ «Ja nigin ye di bye tege ki fɔɔ wu mu, wee kaa bi dan wu ni xuuni. A wu wee tun pu mu pu beeri kadugo yiri, na jo: «Ne ja we kunni pu na zhe gbɔɔɔ taha wee na.» ⁷ Ga, a erezen faapyii p'i puyɛ pye na: «Cɛn wu lɔvɔɔ w'a we. Yi pa wu wu gbo, cɛn wu na bye wu wo.» ⁸ A p'i jafɔɔ wu co na wu gbo, na wu wà tege ki kadugo yiri.

⁹ «Wee tuun wu ni tege ki kafɔɔ wu da ba naha pye we? Wu na ba ba, na pee erezen faapyii pu gbo, na erezen tege ki kaa le piitiilee keɲe ni. ¹⁰ Ta yee ya le kalaa Kile Kafila wu ni we? na:

«Puyirilee p'a faakagerɛɲe kemu she ge,
kee k'a pye puga ki
gunɲmii li faakagerɛɲe ki nijenɛ ke.

¹¹ Li wii Kafɔɔ w'a lee pye,

kakanhana li wa lii wu naha taan.»*

¹² A Yawutuu juɔɔfɛɛ p'i ganha na cogana shaa Yesu na, bani p'a li ce na pee na Yesu ya talene li jo wà. Ga, a p'i fya sipyiire ti na, wee tuun wu ni a p'i wu yaha wà, na gari.

*P'a Yesu yege munaa perɛmɛ keree na
(Macoo 22:15-22; Luka 20:20-26)*

¹³ Lee kadugo na a p'i Farizheen pii ni Herɔdi wo sipyii pii tun Yesu mu, kɔnhɔ p'i wu co wuyɛ pyaa jɔ jomɔ fɛni. ¹⁴ A p'i ba na wu pye: «Wu Karamɔgɔ, wèe ya li ce na jo can fɔɔ mu jɛ. Mu ya fyagi sipya wa shishiin na we, bani sipyii pu beeri pu jɛ nigin mu mu. M'a sipyii pu fiinɲe na galaa be Kile koro li ni. Ayiwa l'a saha p'a munaa perɛmɛ kaan Oromɛ saannaa Sezari mu laa, li ya saha we? W'à yaa na pu kaan, laa wu ya yaa na pu kaan we.»

¹⁵ Ga, a Yesu di pu shuun shuun juuro ti ce na pu pye: «Naha na y'i na jɔ yegee we? Yi pa ni wari deɲɛ nigin wa ni, di wu wii.» ¹⁶ A p'i nigin wa she wu na. A Yesu di pu pye: «Jɔgɔ wo jaa ni wu kama pu wa we na we?» A p'i jo: «Oromɛ saannaa Sezari.» ¹⁷ Wee tuun wu ni a Yesu di pu pye: «Y'a Sezari wuu li kaan Sezari mu, yi da Kile be wuu li kaan Kile be mu.» A wu keree di pu naha wɔ jo xuuni.

*Sadushɛɛn p'a Yesu yege xɔɲɛɛ li keree na
(Macoo 22:23-33; Luka 20:27-40)*

¹⁸ Lee kadugo na, juɔɔfɛɛ pii bye wà, p'i jɛ Yawutuu, Sadushɛɛn pu bye pii. Pee bi yu na xɔɲɛɛ da ba bye jiga na we. A pii di ba she Yesu yiri, na she wu pye: ¹⁹ «Karamɔgɔ, Kile tudunmɔɔ Musa ya le jomɛɛ le ka na kan wèe mu na: «Ná wa wo ceborona bu xhu, na ta wu ya pya ta wu shɔ na we, na wu wee naxhugoshɔ wu lɔ, kɔnhɔ wu nagoo ta di yaha wee ná wu nixhugo ki mu.» ²⁰ Lee ya bi ceboronna gbarashuun wa ta wà. A nizhiime wu ceɛ leɲɛ, na

* 12:11 Zaburuu 118:22-23

xhu wu ya pya ta wε. ²¹ A shuun wo wu wee cee wu ninumɔ lɔ, na xhu wu ya pya ta wε. A taanri wo wu bε di bye mu. ²² A pu gbarashuun wu bεeri di wee cee wu lenε toro, a pu bεeri di xhu wa shishiin ya pya ta wu na wε. Lee kadugo na a cee wu bε di xhu. ²³ Xuu pu kaɲɲε ke, wee cee w'i da ba bye pu shen nigin weke wo wε? Bani pu gbarashuun wu bεeri ya wu lenε toro.»

²⁴ A Yesu di pu pye: «Le bε li wa yee piinɲε ki kaɲɲɔ wε? Na jo le l'a ka Kile Kafila wu ni ge, yee wa lee cε wε, y'i wa Kile wo sefεεε ti bε cε wε. ²⁵ Xuu pu ba ɲε, sipyii wa da cεε lenε, kelee na gbaya je wε. Ga pu na ba bye ba fugba melekεε ɲε wε. ²⁶ Xujɲε li wo shizhaa na, xuu wemu ni na ki wo tire li kaa ya yu Kile tudunmɔɔ Musa wo Kitabu wu ni ge, ta yee ya yee kalaa wε? na: «Nε ɲε Ibirayima wo Kile,

ni Ishaaga wo Kile,
ni Yakuba wo Kile.»*

²⁷ Kile ɲε xuu wo Kile wε, ga wyii wo Kile wu ɲε wii. Yee ya piin xuuni.»

*Kile wo saliya ɲɔmehεε ki bεeri wo nigbɔɔ le
(Macoo 22:34-40; Luka 10:25-28)*

²⁸ A saliya karamɔɔ wa di pee nakaara jomɔ pu logo. A wu li ɲa na Yesu ya Sadushεεn pu ɲɔ shɔ na ɲɔ. A wu fulo wu na na wu yege na: «Lεkε l'i ɲε Kile wo saliya wu ɲɔmehεε ki bεeri nigbɔɔ li wε?»

²⁹ A Yesu di wu ɲɔ shɔ na: «Saliya wu ɲɔmehεε ki bεeri nigbɔɔ li wa le na: «Izirayeli shεεn yi logo: Wù Kafɔɔ Kile we,

Kafɔɔ nigin pe wu ɲε wii.

³⁰ Ma Kafɔɔ Kile wu taan ma mu
ma zɔ wu bεeri na,
ni ma munaa li bεeri,
ni ma fungɔngɔ ki bεeri,
ni ma fanha ki bεeri.»*

³¹ Li shuun wuu li wa le:

«Ma sipyii wu taan ma mu
ba mayε pyaa ki ɲε wε.»*

Kile wo saliya wu ɲɔmεε la shishiin wa ye kii shuun we na wε.»

³² A wee saliya karamɔɔ wu Yesu pye na: «See na, wù Karamɔɔ, ye m'a jo ge, kapii li wa. Bani Kile yε nigin wu wa, Kile wa shishiin wa nige wee kadugo na wε. ³³ Kile na taan ma mu ma zɔ wu bεeri na, ni ma fungɔngɔ ki bεeri, ni ma fanha ki bεeri. A ma sipyii bε di daan ma mu ba mayε pyaa ki ɲε wε, lee ya pεle saraya nizogoyo ni saraya tuuyo ye bεeri na.»

³⁴ A Yesu di li ɲa na w'a wee ɲɔ shɔ ni fungɔngɔ fεεε ni, na wu pye: «Mu ni Kile saanra ti tε w'a lii wε.» Na co wee tuun wu na, wa shishiin ya luu waha na wu yege nige kaa la shishiin na wε.

*Shɔvɔɔ wu ya ta pye Dawuda ja yε nigin wε
(Macoo 22:41-46; Luka 20:41-44)*

³⁵ Na Yesu yaha wu na sipyii pu kalaa Kile-pεεɲε pugbɔhɔ ki ni, a wu pu pye: «Naha na saliya karamɔɔlɔɔ p'i yu na Shɔvɔɔ wu ya ta sii pye watii Dawuda ja yε kadugo na-ε wε? ³⁶ Dawuda yε pyaa ya jo Fεfεεε Munaa fanha ni na:

«Kafɔɔ Kile ya yi jo nε Kafɔɔ mu na:

Tiin saanra tateεnge ki ni na kanige cε,
fo di ba ma pεεn pu tirige na pa le

* **12:26** Ekizode 3:6 * **12:30** Duterenome 6:4-5 * **12:31** Levitike 19:18; Galasi Sheen 5:14

ma tɔɔyɔ nɔhɔ ni.»*

³⁷ Dawuda ye pyaa ya Shɔvɔɔ wu pyi Kafɔɔ, wee tuun wu ni, w'a já pye dii wu ja ye nigin wɛ?»

*Yesu ya pu kaala ni saliya karamɔgɔɔ pu kaa ni
(Macoo 23:1-36; Luka 20:45-47)*

Yesu kafila wu logo bi dan sipyii pu bɛeri ni xuuni. ³⁸ A wu yi jo pu mu wu kalaa wu ni na: «Y'a yiyɛ kasɛri saliya karamɔgɔɔ pu na. Na fadedɔɔnyɔ leni na jaari, ni sipyii na gbɔɔrɔ fɔ kaan pu mu pinnɛɛ kpɛɛnyɛ na, lee l'a dan pu ni. ³⁹ Kile-pɛɛɛɛ piyɛyɛ yi wo jahagbaa tatiinyɛ, ni yalicenɛɛ wo tatiinceye bɛ di dan pu ni. ⁴⁰ P'a naxhugoshaa kɛɛɛ yanɔmuyɔ bɛeri shuu pu na. Lee kadugo na p'a she mɔ Kile-ɲɛɛɛɛ na, kɔnhɔ p'i puyɛ she see sipyii. Pu jaagi kanhama na ba golo fo xuuni.»

*Naxhugoshɔ wu Kile yakanga
(Luka 21:1-4)*

⁴¹ A Yesu di diin Kile-pɛɛɛɛ pugbɔhɔ ki ni, na saha ni yakanya yi tayahaɲa keshi wu ni, na sipyii pu wari wu yahagana li wii. Naafuu fɛɛ niɲɛhemɛɛ bi wari niɲɛhemɛ leni wu ni. ⁴² A naxhugoshɔ la baa fɔɔ wa bɛ di ba, na wari tuunɔɔ nifenhɛfenhɛɛɛ shuun le wu ni. Wee wari wu bi laha tama nigin shishiin na wɛ.

⁴³ Wee tuun wu ni a Yesu di wu kalaapiire ti yiri na yi jo pu mu na: «Can na n'a da yi jo yi mu, we naxhugoshɔ la baa fɔɔ we ya lemu le keshi wu funɲɔ ni ge, lee ya ɲɛhe pusamaa bɛeri wuu li na. ⁴⁴ Bani pu bɛeri ya wolo wolo pu naafuu ni na kan. Ga wee kunni ni wu la baara ti ni, lemu bɛeri li ɲɛ wu mu wu ɲɔshaga wuu ge, w'a lee bɛeri kan.»

13

*Yesu ya Kile-pɛɛɛɛ pugbɔhɔ ki ja wu jo
(Macoo 24:1-2; Luka 21:5-6)*

¹ Yesu nivorowo Kile-pɛɛɛɛ pugbɔhɔ ki ni, a wa di wu pye wu kalaapiire ti ni na: «Wù Karamɔgɔ, ye kageegbɔyɔ ye ni ye piyɛyɛ ye yerenɛgana wii sa!»

² A Yesu di wu pye: «Mu ɲii wa ye pugbɔyɔ ye bɛeri ni gɛ? Kagerɛɲɛ ka shishiin wa da ba gori naha ka ɲunɔ ni wɛ. Yi bɛeri na ba do fɛɛfɛɛ.»

*Keree kiimu na ba byi sani kɔɲɔ ki xɔ ge
(Macoo 24:3-14; Luka 21:7-19)*

³ Na Yesu nidɛɛngɛ yaha Oliviyɛ faabobɔɲɔ ki na Kile-pɛɛɛɛ pugbɔhɔ ki ɲaha tii wu ni, a Pyɛeri, ni Yakuba, ni Yohana, ni Andire ye di ba wu yege pu ye na na: ⁴ «Kee keree kii na ba bye tuun wemu ni ge, wee she wù na! ɲaha sheshɛɛɛ teke t'i da ba li she na kee keree kii pyeduun w'a nɔ wɛ?»

⁵ Wee tuun wu ni a Yesu di pu pye: «Y'a yiyɛ kasɛri! Yi ganha bu sipya wa shishiin yaha wu yi piinɲɛ wɛ! ⁶ Sipyii niɲɛhemɛɛ na ba ba ni nɛ mɛge ni, na yu: «Nɛ wu ɲɛ wii». Pu na ba sipyiɲɛhemɛɛ piinɲɛ. ⁷ Yi ba kashɛn keree nuri, na kashɛn gbegemɛ keree nuri tuun wemu ni, yi funyɔ ganha da bɛn wɛ. Li waha l'i waha, kee keree k'a yaa na pye, ga lee di wa da ba bye taaxɔɔ li wɛ.

⁸ Shi wa na ba yiri bhi watii kaa na. Saanra ta na ba yiri saanra tatii kaa na. Niɲɛ cɛɲɛ na ba byi tɛyɛ ya ni, na fara xuugbɔhɔ bɛ na. Kee wa kanhama pu keree ɲɔkɔɔnɔ yɛ, ba cee laa ma yiri mɛ wɛ.

⁹ «Ga yi da yiyɛ kasɛri, bani sipyii na ba yi leni kiirikɔɔn kuruyo yi kɛɛ ni. Pu na ba yi kpɔɔn xuuni Kile-pɛɛɛɛ piyɛyɛ yi ni. Pu na ba se ni yi ni gbafɛɛɛɛɛɛ

* 12:36 Zaburuu 110:1

ni saannaa mu ne mege wuu na. Lee na ba bye kajuṅṅo yi na Kile wo Jozaama pu jo pu mu. ¹⁰Yani kee keree kii ki pye ge, li waha l'i waha, Jozaama pu yere ya yaa na fenhē jo shi wu beeri mu. ¹¹Pu ba yi coni, na yi leni keye ni tuun wemu ni, yi nijoyo ganha bu da bye yi mu funzhaga we, ga jomṅo pe pu da ba digi yi funyṅo ni wee tuun wuyē pyaa ni ge, yi pee jo, bani yiyē pyaa wa da ba bye pu jovee we, fo fefere Munaa.

¹²«Ceboro na ba wu ceboro le kehe ni, kṅhṅo p'i wu gbo. To na ba lee tuugo pye wu pya na. Nagoo be na ba yiri pu sefee feni, kṅhṅo p'i pu gbo. ¹³Sipyii beeri na ba yi kṅ ne mege wuu na, ga wemu bu já luu mara fo na she nṅo li tēhene na, weefṅo na ba shṅ.»

Kapyebaagaa

(Macoo 24:15-28; Luka 21:20-24)

¹⁴«Ayiwa gyeeḡi pyevṅṅo wu ya yaa w'a naa xuu wemu ni we, yi ba wu niyerege naa wee xuu wu ni. (Wa bi yi kalaa, wufṅṅo wu yi naha ce!) Wee tuun wu ni, piimu na ba bye Zhude fiige ki ni ge, pee di ba fe p'a se faaboboyo xuu ni. ¹⁵Lee ba wemu ta katanṅa juṅṅo ni, wu ganha bu da digi jé wu puga ni di wu yereye lṅ we. ¹⁶Wemu ne keereye ni ge, wee ganha bu guri di ba wu fadenḡe lṅ we. ¹⁷Bṅṅṅo na ba bye lahaa fee ni puṅmaraya fee wogo yee caya yi na. ¹⁸Y'a Kile beeri kṅhṅo kee keree ki ganha ba saha ni wiire tuun ni we. ¹⁹Bani kanhama na ba bye yee caya yi na pemu tuugo sanha bye ja we, na co fo Kile ya koṅṅo sii tuun wemu ni ge, fo na pa nṅo nijaa na. Pee kanhama pu tuugo di wa da bye be nige bada we. ²⁰Kafṅṅo da bye wu ya wolo kee cabyaa ki ni we, sipya wa shishiin bi da zhṅ we. Ga sipyii piimu naha w'a bulo ge, pee wuu na w'a kii wolo kee cabyaa ki ni. ²¹Ayiwa, wa ba yi pye wee tuun we ni na: <Yi wii, Shṅṅṅo wu wa naha.> kelee <Yi wii me, wu we me.> Yi ganha bu dà yee na we! ²²Bani kafinejuu pii na ba yiri, na puyē pye shṅvee ni Kile tudunṅṅo. Pu na ba naha sheshere keree ni kakanhanṅaa pyi kṅhṅo p'i sipyiire ti piinḡe. Kile ya sipyii piimu naha bulo ge, nago ba pu da já ba pee be piinḡe we, pu bi da ba pee be piinḡe. ²³Yee kunni p'a yiyē kaseri de! Ne kii keree kii beeri jo yaha yi mu.»

Sipya Ja nibanṅa keree

(Macoo 24:29-31; Luka 21:25-28)

²⁴«Yee caya yi na, pee kanhama pu nidorogo na,

<Nibiige na ba jé canṅa ki ni;
yehḡe wa da kpēngē yeege we;

²⁵wṅṅṅo ki na ba do na yiri fugba we ni;
fugba wu sefere ti na ba jele.*»

²⁶«Wee tuun wu ni sipyii na ba Sipya Ja nibawo ja fugba nahaya ye na ni sefere ti beeri, ni nṅṅṅo nigbṅo ni. ²⁷W'a piimu naha bulo ge, wu na ba melekee tun pu pee pinne, na yiri koṅṅo ki kabaya shishere wu beeri na, na li jṅṅo kṅn jinḡe ke tēhene le na, fo fugba we tēhene le.»

Kalaa wemu ya daa nitoodige keree na ge

(Macoo 24:32-35; Luka 21:29-33)

²⁸«Naha sheshere ta te nitoodige shizhaa na. Ki geye ba jṅṅo kṅn na funni tuun wemu ni, yi wa ma li ce na ki nagoo pyeduun w'a tēhḡe. ²⁹Mu li wa, yi ba kii keree kii naa ki na byi tuun wemu ni, y'i li ce na Sipya Ja w'a tēhḡe na xṅ, na w'a nṅo xṅ kujṅṅo li jṅṅo na. ³⁰Can na n'a da yi jo yi mu, sipyii pii pu wa

* 13:25 Ezayi 13:10; 34:4

jiifere ni nime ge, pee beeri wa da xhuu we, yani kii keree kii beeri jɔ ki fa ge. ³¹ Fugba we ni jiiɛ ke na ba doro, ga ne jomɔ pe wa da doro bada we.»

Wa ya kee cana ke, ni wee tuun we ce we
(Macoo 24:36-44)

³² «Ga sipya wa shishiin wa kee cana ke ni wee tuun we ce we, ali fugba meleke pu be we, Kile Ja wu be we. To Kile ye nigin pe w'a kee cana ke ni wee tuun we ce. ³³ Y'a yiye kaseri, y'i diin yaha jii na! Bani yi wa lee kaa li nɔduun ce we. ³⁴ Li na ba bye ma na jo n'a wa nigaraga kulo ni, wee nivorogo ya wu yanmuyɔ beeri kaa le wu kapyeyii kenɛ ni, na pu beeri nigin nigin wu nibyii she pu na, na yi jo puga ki kujɔsigime wu mu na wu tiin yaha jii na.

³⁵ «Lee wuu na yi kori yaha jii na, bani puga ki kafɔ wu na ba ba yakonɔ la, jiniɛ na la, xhupee meheɛ suduun ni la, jisɔɔgɔ na la, yi wa ce we. ³⁶ Wu ganha ba yi fo, wu yi ninmunuyɔ ta we. ³⁷ Ye n'a yu yi mu ge, yee n'a yu sipyii pu beeri mu: «Yi kori yaha jii na!»

14

Yawutuu jiiɛ p'a woni pye Yesu kaa na
(Macoo 26:1-5; Luka 22:1-2; Yohana 11:45-53)

¹ Cabyaa shuun ye wu bye pu ni Nuwuuro, ni Shizhenhere Baa Buuri Kalene li te ni. Saraya jaha shɔnriweɛ jiiɛ ni saliya karamɔgɔlɔ pu bi cogana shaa Yesu na p'i wu peele ko nɔhɔrɔ ni, p'i wu gbo. ² A p'i jo: «Wu ganha bu wu ko kalene li ni we, kɔnhɔ tunmɔ ganha bu yiri sipyiiire ti te ni we.»

Cee wa ya lasikoli wo Yesu jiiɛ ni
(Macoo 26:6-13; Yohana 12:1-8)

³ Na Yesu yaha wu na li Betani kulo li ni Simɔ kaban, togo k'a fenhe wemu co toro ge, a cee wa di ba ni lasikoli gboro la ni. Lee bi jii pɛewa lasikoli wa na wemu meɛ ki je na naari ge. A cee wu lee lasikoli gboro li jɔ waa, na li funɔ lasikoli wu wo Yesu jiiɛ ni.

⁴ Sipyii pii pu bye wa ge, a pii logoo di yiri, na ganha na puye pyi: «Te lasikoli kakara te wo jiiɛ leke we? ⁵ We lasikoli we bi da ja beɛ na toro wari kabɔfɔnɔ keleɛ shishere ni kaguro (w 45.000) shishiin taan, na wee kan funmɔ feɛ mu.» A p'i jo ni wee cee wu ni xuuni.

⁶ Ga, a Yesu di jo: «Yi laha wu na! Naha na y'i we cee we zo tenri we? Go kasaana w'a pye me ne na. ⁷ Funmɔ feɛ na da daa yee te ni tuun beeri ni. Tuun beeri bu yee taan, yee na ja kasaana pye pu na. Ga ne kunni wa da ba bye yee te ni tuun beeri ni we. ⁸ Wu se kaa w'a pye. Na gbo wo lasikoli w'a wo na na, yani di ba xhu ge. ⁹ Can na n'a da yi jo yi mu jo xuu beeri ni Kile wo Jozaama p'a jo ke konɔ ke na ge, le we cee we ya pye ge, li be na baari wa, na sipyii pu funyɔ tirige ni wu kaa ni.»

Zhuda Isikariyɔti funɔ ya pye wu Yesu nɔhɔ yaha
(Macoo 26:14-16; Luka 22:3-6)

¹⁰ Zhuda Isikariyɔti we wu bye wu kalaapiire ke ni shuun wu wa nigin ge, wee ya she saraya jaha shɔnriweɛ jiiɛ pu mu na wu da Yesu le pu kenɛ ni. ¹¹ P'a wu jomɔ pu logo ge, a lee di daan pu ni xuuni. A p'i jomɛ lɔ wu mu na pee na ba wari kan wu mu. A Zhudasi di ganha na pyegazaana shaa wu Yesu le pu kenɛ ni.

P'a Bulooro Nuwuuro ti wo Kalene li yalige ki li shiizhan
(Macoo 26:17-25; Luka 22:7-14,21-23; Yohana 13:21-30)

12 Shizhenherε Baa Buuri wu wo Kalenε li cazhiige ke, kemu na juwuuro ti wo saraga dubyapige ki ma gbo ge, a Yesu kalaapiire t'i wu yege na: «Ma funjo wa wu she juwuuro ti wo Kalenε li yalige ki gbegele xuu weke ni we?»

13 A Yesu di shuun wa tun wu kalaapiire ti ni, na yi jo pu mu na: «Yi she kanha ki ni. Yi na zhe saha ni na wa ni w'a lohō shō tugo, y'i daha wee feni. 14 Wu ba she jε puga kemu ni, y'i kee puga ki kafō pye: «Wu Karamō w'a jo na wu ni wu kalaapiire ti na ba juwuuro ti wo Kalenε li yalige ki li puga kemu ni ge, na mii ki wa we?» 15 Wu na pugbōhō ka she yi na zangaso wu ni. Yereye wa ki ni, k'a gbegele yaha. Y'i juwuuro ti Kalenε li yalige ki gbegele wu mu wā.»

16 A kalaapiire t'i yiri kari kanha ki ni, na she keree ki ta ba Yesu ya yi jo pu mu we. A p'i juwuuro ti wo Kalenε li yalige ki gbegele wee xuu wu ni.

17 Ba piige k'a pa wō we, a Yesu ni wu kalaapiire ke ni shuun wu ba. 18 Na pu yaha lige ki na, a Yesu di ba jo: «Can na, n'a da yi jo yi mu, wa na ba ne le ke ne ni yee ni, wemu w'a li ni ne ni ge.»

19 A kalaapiire ti jahaya di danha, na ganha na wu yegee nigin nigin, na: «Ne wi ya?»

20 A Yesu di pu jo shō na: «Yee ke ni shuun wu wa wu wa, wemu w'a wu ke ne ki le golege ki ni ni ne ni ge. 21 Sipyā Ja wu na ba xhu ma na jo ba l'a ka wu shizhaa na we. Ga wemu w'a da ba Sipyā Ja wu le ke ne ni ge, bōngō ki je weefō wogo. Ali wee nā wu da bye pu ya wu se be we, lee bi da bōrō wu mu.»

Kafō fεfεre yalige ki keree

(Macao 26:26-30; Luka 22:15-20; 1 Korente Sheen 11:23-25)

22 Na pu yaha lige ki na, a Yesu di buuri wa lō, na baraga taha Kile na, na wu kegi kegi na kan wu kalaapiire ti mu, na pu pye: «Yi wu lō, ne ceepuuro ti wa te!»

23 Lee kadugo na a wu εrezen lohō ceegbuu li lō, na baraga taha Kile na, na li kan pu mu. A pu beeri di ka gba.

24 A Yesu di pu pye: «Ne shishan pu je pe, Kile wo karijεge jomεε li wo shishan pe. Sipyānehemεε wuu na p'a wo. 25 Can na, n'a da yi jo yi mu, n'a da εrezen lohō gba nige we, fo caņa kemu n'a da ba ki nivonjo gba Kile wo saanra te ni ge.»

26 Ba p'a li xhō we, na Kile masōjo yoyo cee. Lee kadugo tāan a p'i foro kari Oliviyε faabobonjo ki na.

Yesu ya jo na Pyeri na ba foro wee kaa tāan

(Macao 26:31-35; Luka 22:31-34; Yohana 13:36-38)

27 A Yesu di wu kalaapiire ti pye: «Yee beeri na ba baa na ne ye nigin yaha, bani l'a ka Kile Kafila wu ni na:

«Ne na ba yatōnahama wu gbo;

dubya pu beeri na baa caaga.»*

28 Ga ne ba je na foro xu ni tuun wemu ni, ne na doro yi jaha na Galile fiige ki ni.»

29 A Pyeri di wu pye: «Ali pusamaa beeri jehε baa na ma wā, n'a da ga ma wā we.» 30 A Yesu di wu pye: «Can na n'a da yi jo ma mu, nijaa wo piige ke ni yani xhupeshiilee ni shuun wuu pu pa mehεε su ge, mu na ba foro ne kaa tāan tōjii taanri na mu ya ne ce we.» 31 Ga, a Pyeri di yi jo wu mu sanha na yi waha xuuni na: «Ali li mehε yaha ne wu xu be ni mu ni, n'a da ga foro ma kaa tāan we.» A pusamaa beeri di yee ninuyo jo mu.

* 14:27 Zakari 13:7

*Yesu ya Kile jɛeri Zhetisemanɛ tiire tɛgɛ ki ni
(Macoo 26:36-46; Luka 22:39-46)*

³² Lee kadugo na a p'i gari xuu wa ni wemu mɛgɛ ki jɛ na Zhetisemanɛ gɛ, a Yesu di wu kalaapiire ti pye: «Yi tiin naha, di she Kile jɛeri.» ³³ A wu gari wà ni Pyɛeri, ni Yakuba, ni Yohana ni. A l'i sii wu funɲo cɔnri fo xuuni, na wu jaha bɛ tanha. ³⁴ A wu pu pye: «Nɛ zo we bɛeri w'a tanha fo nɛ na zhaa di xhuu. Yi tiin naha, y'i gori yaha jɛi na!»

³⁵ A wu she jaha na jeri na do jɛnɛ na, na Kile jɛeri na li bi da já bye, wee tuun wu wo kanhama p'i doro wu jɛnɛ ni. ³⁶ A wu jo: «Na To, kaa la shishiin ya mu jani wɛ, le kanhama cɛgɛbuu le sanha lii na na. Lee bɛ na, nɛ wo jidaan ganha bye wɛ, fo mu wo jidaan.»

³⁷ A Yesu di guri pa wu kalaapiire taanri wu yiri, na ba pu ta p'a ɲmunɔ. A wu Pyɛeri pye: «Simɔ, m'a ɲmunɔ gɛ? Mu ya já kori yaha jɛi na na ali lɛeri nigin bɛ pye-e ya? ³⁸ Yi tiin yaha jɛi na y'i da Kile jɛeri, kɔnhɔ Shitaanni ganha bu se ta yi na wɛ. Sipya munaa ya sɔɔ, ga wu ceepuuro fanha k'a cɛrɛ.»

³⁹ A wu laha pu taan sanha na Kile jɛeri, na guri pee jonumɔ pu na. ⁴⁰ Lee kadugo na a wu guri pa sanha wu kalaapiire ti yiri, na ba pu ta p'a ɲmunɔ sanha, bani ɲmunumɔ pu bi shɔ pu ni. A p'i bye pu ya cɛ dii pu da wu jɔ shɔ wɛ.

⁴¹ A wu ba tɔɲjii taanri wuu li ni na pu pye: «Yee wa ɲmunɔɔ sanha na ɲmɔni gɛ? L'a yaa, tuun w'a nɔ. Li wii, Sipya Ja wu na ba jé jurumupyii pu kenɛ ni.

⁴² Yi yiri wu da se! We w'a da na le kenɛ ni ge, w'a nɔ.»

*Yawutuu p'a Yesu co
(Macoo 26:47-56; Luka 22:47-53; Yohana 18:3-12)*

⁴³ Na Yesu yaha pee jomɔ pu na, taapile ni a Zhudasi di nɔ, wee jɛ kalaapiire kɛ ni shuun wu wa nigin wa. A wu nɔ ni sipyijehemɛɛ pii ni. ɲmɔparaa ni pubegeɛ ki bye pee mu. Saraya jaha shɔɔnɛrɛɛ jɛnɔfɛɛ, ni saliya karamɔgɔlɔɔ, ni nɔhɔlɛɛ pu bi pee tun.

⁴⁴ Zhudasi wemu wu bi da ba Yesu le kenɛ ni ge, wee bi jaha shɛshɛrɛɛ ta she sipyiire ti na na: «Di ba she jɔsɔɔnɔɔ fɔ kan ná wemu mu, y'i wee co, wee wu wa. Yi kasɛɛgɛ yaha wu na xuuni, yi da gaanji ni wu ni.» ⁴⁵ A Zhudasi di dii Yesu na taapile ni, na wu pye: «Karamɔgɔ!» Na jɔsɔɔnɔɔ fɔ kan wu mu. ⁴⁶ Ba lee ya pye wɛ, a p'i fulo Yesu na, na wu co. ⁴⁷ A Yesu wo sipya nigin wa di wu ɲmɔpara kɔɔngi, na saraya jaha shɔɔnɛrɛɛ wo jɛnɔfɛgɔ wu wo kapyebye niwɛnɛ paa laha.

⁴⁸ A Yesu di pu pye: «A yee di ba ni ɲmɔparaa, ni pubegeɛ ni nɛ tacɔnɔ ni, ma na jo kakuubye di jɛ ya? ⁴⁹ Nɛ bi bye ni yee ni cana bɛeri, na sipyii kalaa Kile-pɛɛnɛ pugbɔhɔ ki ni, yee di ya nɛ co wɛ. Ga l'a pye, kɔnhɔ Kile Kafila wu jɔ di fa.» ⁵⁰ A wu kalaapiire ti bɛeri di baa, na wu yaha wà.

⁵¹ A lɛvɔɔ wa di daha Yesu fɛni, fatɔnɔ yɛ ki bi mugile wu na. A shɛn nigin wa di wu co sipyii pu ni. ⁵² A wu wu fatɔnɔ ki yaha wee kenɛ ni, na baa kari ni ceepile ni.

*P'a she ni Yesu ni Yawutuu wo kiirikɔɔn pu mu
(Macoo 26:57-68; Luka 22:54-55,63-71; Yohana 18:13-14,19-24)*

⁵³ A p'i gari ni Yesu ni saraya jaha shɔɔnɛrɛɛ wo jɛnɔfɛgɔ wu kaban. Saraya jaha shɔɔnɛrɛɛ jɛnɔfɛɛ, ni nɔhɔlɛɛ, ni saliya karamɔgɔlɔɔ pu bɛeri di puyɛ pinne wà. ⁵⁴ A Pyɛeri di laraga kɔn pu na, na daha pu fɛni, fo na she jé saraya jaha shɔɔnɛrɛɛ wo jɛnɔfɛgɔ wu wo kaanɲa ki ni, na diin gɛdii pu taan na na wahani.

55 Saraya naha shoonrivεε juuofεε pu fara kiirikoon kurunjo ki na, pee bi seeri kaa la shaa Yesu feni konho p'i wu gbo, ga pu ya li ta we. 56 Sipyiihemεε ya kafineye seeri keree pye Yesu feni, ga pu jomjo pu bi puyε kaala.

57 A sipyii pii di yiri na kafineye taha Yesu na na: 58 «W'a yi jo weε jii na na: «Sipyii p'a ke Kile-peεηε pugbohho kemu yereηε ge, ne na ba kee ja, na katii yereηε cabyaa taanri funno ni, sipyii keye ya kemu yereηε we.» 59 Ga lee be na, pu seeri keree ki jomjo pu ya pye nigin we.

60 Wee tuun wu ni a saraya naha shoonrivεε wo juuofogbo wu yiri yere sipyii pu niηε ni, na Yesu pye: «Jomjo pemu beeri pii sipyii pii wa yu mu shizhaa na ge, mu wa da pu ju sho-ε ge?» 61 Ga, a Yesu di cari wuyε na, wu ya yaaga jo we.

A saraya naha shoonrivεε wo juuofogbo wu wu yege sanha na: «Ta mu wu juε shovoo we, duba foo Kile Ja we?»

62 A Yesu di wu ju sho na: «Uun, were ne wa. Yi na ba Sipyia Ja wu nidεenge ju Se Beeri Foo Kile kanige ce. Yi na ba wu nibawo ja be sanha fugba jahaya ye na.»

63 Lee na a saraya naha shoonrivεε wo juuofogbo wu wuyε pyaa wo fadenje sheengi loyire keηε ni, na jo: «Naha feni wu juε sanha seereε pu mu we? 64 Yi niwegee wa wu Kile mekyεεgere jomjo ni. Yee di wa yeke yu we?»

A pu beeri di wu jaagi na w'a yaa na wu gbo. 65 A pii di juohho tugi wu na. A p'i Yesu naha po, na wu kpoo ni kaguruyo ni, na wu pye: «Ma kpoo wu mege yiri wu mu?» A gedii pu be di Yesu kpoo ni pu keye ni.

Pyεeri ya foro Yesu kaa taan (Macoo 26:69-75; Luka 22:56-62; Yohana 18:15-18,25-27)

66 Na Pyεeri yaha saraya naha shoonrivεε wo juuofogbo wu kaaja ki ni, a saraya naha shoonrivεε wo juuofogbo wu wo kapyebyezho wa di yiri wa zangaso wu fugba ni, na tigi niηε ki na. 67 A wee di ba Pyεeri ja wu na na wahani, na wu wii xuuni na wu pye: «Mu be wu bye ni Nazareti sheen Yesu ni.» 68 Ga, a wu foro wu kaa taan na jo: «Ye mu wa yu ge, ne yi ce we, ne yi naha ce we.» Lee kadugo na a wu foro kari kpaan li ni, a xhupeshiime di mee su.

69 A kapyebyezho wu wu ja sanha na yi jo wee xuu wu wo sipyii pu mu na: «We na we be wu wa pu ni.» 70 A Pyεeri di foro Yesu kaa taan sanha.

Ba jeri ya pye we, piimu pu bi yere Pyεeri taan ge, a pee be di wu pye: «Nakaara baa mu be wu wa pu ni, bani Galile shen mu be juε.» 71 Ga, a Pyεeri di gaa na wuyε lanj na jo: «Na wemu kaa yi wa yu ge, ne wu ce we.»

72 Taapile ni a xhupoo di mee su xhupeshuun wu na. A Pyεeri funno di do ni Yesu jomjo pu ni na: «Yani xhupeshiilee ni shuun wuu pu pa meheε su ge, mu na ba foro ne kaa taan toonjii taanri na mu ya ne ce we.» A mee di sho wu na.

15

P'a she ni Yesu ni Pilate mu (Macoo 27:1-2,11-14; Luka 23:1-5; Yohana 18:28-38)

1 Nisooḡbohho ki na a saraya naha shoonrivεε juuofεε, ni noholeε, ni saliya karamoḡolo, ni kiirikoon kurunjo ki beeri, a pee di puyε pinne, na puyε ja. A p'i Yesu po, na she wu le Pilate keηε ni.

2 A Pilate di wu yege na: «Yawutuu wo saan mu juε ya?» A Yesu di wu ju sho na: «Uun, ba ma wa yi yu we, wee ne juε.»

3 A saraya naha shoonrivεε juuofεε p'i wu tooḡo le ni jomjo niηεhemε ni. 4 A Pilate di wu pye sanha na: «Mu wa da juoshooḡo ta shishiin pye-e ya? P'a keree

kiimu taga na mu tɔɔgɔ leni ge, mu wa kee nuri-i ge?» ⁵ Ga Yesu ya wu ɲɔ sho we, a lee di bye kakanhana Pilate mu.

*P'a Yesu jaagi na pu wu gbo
(Macoo 27:15-26; Luka 23:13-25; Yohana 18:39-19:16)*

⁶ Ayiwa kaa la bi tee na byi Yawutuu pu mu, lee ɲe yee beeri pu bu kasoleme wemu sha Pilate mu pu Bulooro Nuwuuro Kalene li ni, w'a wee yaha. ⁷ Na wemu mege ki ɲe na Barabasi ge, wee ni wu n'a she pyeɲii bi bye kaso ni wee tuun wu ni. Pee wa bi sipya wa gbo pu wo n'a she wu funɲo ni. ⁸ A sipyiire t'i gari Pilate yiri na she wu ɲeeri na w'a tee na kaa lemu pyi pu mu ge, na wu lee pye.

⁹ A Pilate di pu ɲɔ sho na: «Yi la ɲe di Yawutuu pu wo saan wu yaha yi mu ya?» ¹⁰ Bani Pilate bi li ce na Yesu wo ɲepeen na saraya ɲaha shoɔnrivee ɲuɲɔfee p'a bi wu le wee keɲe ni. ¹¹ Ga, a saraya ɲaha shoɔnrivee ɲuɲɔfee p'i sipyiire ti soɔn, na pu Pilate ɲeeri na wu Barabasi yaha.

¹² A Pilate di pu pye sanha na: «Yawutuu pu wo saan wu wi ge, di leke pye wu na we?» ¹³ A p'i xhuulo sanha na jo: «Wu kori tige na!» ¹⁴ A Pilate di pu yege na: «Kakuuno leke wu d'a pye we?» Ga, a p'i xhuulo xuuni na toro taashiɛ li taan na: «Wu kori tige na!»

¹⁵ Pilate funɲɔ bye wu sipyiire ti wo ɲidaan pye. Lee wuu na w'a Barabasi yaha, na Yesu kan p'a kpɔn ni susɔɔɔ ni, na wu le pu keɲe ni pu kori tige na.

*Sɔɔsɔsii p'a Yesu la wolo
(Macoo 27:27-31; Yohana 19:2-3)*

¹⁶ A sɔɔsɔsii p'i gari ni Yesu ni gbafenɛeri wu kaɲa ki ni, na pu kuruɲɔ ki sɔɔsɔsii pu beeri pinne wa. ¹⁷ A p'i saanra fadeborɔɲɔ niɲiga ka le wu na, na xhuyo shin na pye saanra ɲudɔɔ, na lee to wu ɲuɲɔ ni. ¹⁸ Na fɔ kan wu mu na: «Naabye, Yawutuu saan!» ¹⁹ A p'i ganha na wu kpɔɔn ɲuɲɔ ke ni ni wahagaan ni, na ɲɔɔhɔ tugoo na woni wu na, na leele wu fee ni, na li pye kanna p'a wu pele. ²⁰ P'a wu la wolo xɔ ge, na kee fadeborɔɲɔ niɲiga ki wolo wu na, na wuye pyaa wo faya yi le wu na, na foro ni wu ni kanha ki ni, p'i she wu kori korikoritige ki na.

*P'a she Yesu kori tige na
(Macoo 27:32-44; Luka 23:26-43; Yohana 19:17-27)*

²¹ Ayiwa, na pu yaha pu na gaanji, a p'i na wa ɲa w'a yiri wu keɲeye ni na doroo, wee mege ki bye na Simɔ. Sirine kulo li shen w'a bye wii. Alekisandire ni Urufusi ye to wu bye wii. A sɔɔsɔsii p'i wee karamu w'a Yesu korikoritige ki lo. ²² A p'i gari ni Yesu ni xuu wa ni, wee mege ɲe na «Goligota», lee kori ɲe «Nugɔɔgɔ xuu.» ²³ A p'i duven suri durɔgi losorogo ka ni na kan wu mu na wu yee gba, ga Yesu ya ta soɔ na yi gba we. ²⁴ A p'i wu kori tige na, na wu faya yi shan tahaa tahaa. A pu beeri di kagaangaa lo, na kee pinne kan wa mu w'a shan shan faya tahaa ki ɲuɲɔ ni. A p'i yi lo, wa beeri w'a wu wo kagaan woyo lo.

²⁵ P'a wu kori tige ki na tuun wemu ni ge, lee ya pye ɲisɔɔgɔ tuuno ɲii gbarashɛere wu na. ²⁶ P'a wu jaagi lemu na ge, na lee ka na:

YAWUTUU WO SAAN WE.

²⁷ A p'i kakuubyii shuun kori tiye na Yesu taan, nigin wa bye wu kanige ce, nigin wa di ɲe wu kamene ce. [²⁸ Lee na Kile Kafila w'a yemu jo na pu na ba wu tɔɔ le kakuubyii ni ge, yee ɲɔ ya fa.] ²⁹ Kodoroloo pu bi pu ɲuyɔ kori, na wu shehele, na yu: «Uun, mu wemu w'a jo na mu na Kile-peɲɛɲɛ pugbɔhɔ ki ja,

na ki yerenɛ sanha cabyaa taanri funɲɔ ni ge. ³⁰ Mayɛ shɔ sa! Tigi laha tige ki na!»

³¹ Saraya naha shɔɔnrivɛɛ ɲuɲɔfɛɛ ni saliya karamɔgɔlɔɔ pu bɛ bi Yesu la wo puyɛ tɛ ni, na puyɛ pyi na: «W'a sipyii piitiilee shɔ, ga w'a da já wuyɛ shɔ wɛ, ³² Shɔɔɔ we wu ɲɛ Izirayeli wo saan wu ge, wu tigi laha nime korikoritige ki na, kanhɔ wù wu ɲa wù dà wu na.» Namaa shuun wemu p'a kori ni wu ni ge, pee bɛ bi wu fanri.

Yesu xugana

(Macao 27:45-56; Luka 23:44-49; Yohana 19:28-30)

³³ Ba caɲa k'a pa nɔ midɪ na wɛ, a nibiige di jé fiige ki bɛeri ni, fo na she nɔ yakonɔ tuunɔ ɲii taanri wu na. ³⁴ Ba yakonɔ ki wo tuunɔ ɲii taanri w'a pa nɔ wɛ, a Yesu di ba mujuugbɔɔ wá na: «Eli, Eli, lama sabakatani?» Lee kóri ɲɛ: «Na Kile, Na Kile, naha na ma d'a na yaha wɛ?» ³⁵ Piimu niyereye yi bye wá ge, ba pii ya lee mujuu li logo pee ni wɛ, na jo: «Wii, Kile tudunmɔɔ Eli w'a yiri.» ³⁶ A shen nigin wa di baa kari pu ni, na she yoro fyenmi vinegiri ni, na tee migile kagaantɔngɔ ka na, na she gan Yesu mu wu sɔn. A wee ná wu jo: «Yi yere wù wu wii Eli bu da wu na da ba wu tirige.» ³⁷ Ga, a Yesu di mujuugbɔɔ wá, na xhu. ³⁸ Taapile ni a Kile-peɛɲɛ pugbɔhɔ ki jahaparaga faɲa nigbilege k'i daa shuun, na lɔ fugba wu na fo ɲiɲɛ ke. ³⁹ Sɔrɔsii ɲuɲɔfɔɔ we niyerege ki bye na saha ni Yesu ni ge, wee ya wu ɲa w'a sipile wá na xhu ge, a wu jo: «Can na, Kile Ja yɛ pyaa ki bye we ná we.»

⁴⁰ Cèe pii bɛ bi yere taliige ni na kii keree kii wii. Pii mɛyɛ yi wa ye pu ni: Magadala sheɛn Mariyama, ni Yakuba nibire ni Zhose yɛ nu Mariyama, ni Salome. ⁴¹ Pee cèe pu p'a bi taha Yesu feni, na wu tɛgɛ wu labye wu na, na wu yaha Galile fiige ki ni. Cèe niɲehemɛɛ piitiilee bɛ bi taha wu feni na kari Zheruzalemu ni.

Yesu legana faɲa ni

(Macao 27:57-61; Luka 23:50-56; Yohana 19:38-42)

⁴² A yakonɔ k'i nɔ, kee ɲɛ Pɔri caɲa. Kee caɲa ki shi na Yawutuu pu ma cadɛngɛ ki keree gbegele yaha, kee da nohɔ pye Yesu caxhugo caɲa. ⁴³ A Arimate sheɛn Yusufu di ba. Kiirikɔɔn kurunɔ ki sipyigbɔ wa wu bye wii. Wee bɛ bi Kile wo saanra ti sigee, a wu ɲuɲɔ waha na she Pilate mu, na Yesu nixhugo ki ɲɛeri wu mu. ⁴⁴ A lee di Pilate fo wu na logo na Yesu ya xu tɔvuyo na mɛ. A wu sɔrɔsii ɲuɲɔfɔɔ wu yiri, na wu yege Yesu xuduun bu da w'a mɔ. ⁴⁵ W'a ɲɔshɔɔɔ ta na yiri sɔrɔsii ɲuɲɔfɔɔ wu yiri ge, a wu sɔɔ na Yusufu wu Yesu nixhugo ki lɔ. ⁴⁶ A Yusufu di fatɔɲɔ ka shɔ, na Yesu tirige, na kee fatɔɲɔ ki migile wu na, na wu le faɲa ka ni, kee bi tugi yaha faaya yi ni. Na xhɔ na kageegbɔhɔ ka gologolo taga faɲa ki ɲɔ tɔ. ⁴⁷ Magadala sheɛn Mariyama ni Zhose nu Mariyama, pee bye wá na Yesu nixhugo ki talenɛ ki wii.

16

Yesu ya ɲɛ na foro xu ni

(Macao 28:1-8; Luka 24:1-12; Yohana 20:1-10)

¹ Ba Yawutuu wo cadɛngɛ k'a toro wɛ, a Magadala sheɛn Mariyama, ni Yakuba nu Mariyama, ni Salome yɛ di she nudanga yanɲmuyɔ shɔ, na p'i she Yesu nixhugo ki tire ni yee ni. ² A p'i gari faɲa ki na Dimazhi wu ɲisɔɔgɔ ki na, caɲa ki foroduun ni. ³ Pu bi puyɛ pyi na: «ɲɔgɔ wu d'a zhe kageegbɔhɔ ki gologolo laha wèe mu faɲa ki ɲɔ na wɛ?»

⁴ A p'i wii na kageegbɔhɔ ki ta k'a gologolo laha fanja ki jɔ na. ⁵ A p'i jé fanja ki ni, na ná wa ja wà, wu nidεεngε ki bye kanige cε we ni, fadεdɔngɔ nivige di jε wu na. A l'i bye pu fyaara wuu mu kakanhana xuuni. ⁶ A wee di pu pye: «Yi ganha fya wε. Nazareti shεen Yesu we w'a kori tige na ge, wee y'a zhaa. Wu wa naha wε; w'a jε. P'a wu sinniηε xuu wemu ni ge, yi wee wii. ⁷ Ga yi shε yi jo wu kalaapiire ti mu ni Pyεeri bε na: «W'a gaanji yi jaha na Galile fiige ki ni. Yi na zhe wu ja wà ma na jo, ba w'a bi yi jo yi mu wε.»»

⁸ A cèe p'i fya na jεε, na baa foro fanja ki ni. Pu ya yaaga jo sipya wa shishiin bε mu wε, bani pu bi fya.

*Yesu ya wuyε shε Magadala shεen Mariyama na
(Macoo 28:9-10; Yohana 20:11-18)*

[⁹ Yesu niηεηε na foro xu ni, Dimazhi wu jɔisɔɔgɔ ki na, a wu wuyε shε Magadala shεen Mariyama na jaha na. Jinaa gbarashuun wu bi kɔri yeege wee ni. ¹⁰ Pii pu bi jaari ni Yesu ni ge, a Mariyama di shε yi jo pee mu. Pee jahaya yi bi tanha, mεhεε pu bi suu. ¹¹ P'a logo na Yesu wa jiiifεεε ni, na Mariyama w'a wu ja ge, pu ya dà li na wε.

*Yesu ya wuyε shε wu kalaapiire shuun wa na
(Luka 24:13-35)*

¹² Lee kadugo na pu shuun wa di ba ganha na gaanji kulo la ni. Pu nigariwuu, a Yesu cogo jεriwo di wuyε shε pu na. ¹³ Ba p'a kuri pa wε, na ba yee jo kalaapiire tisara mu, pu ya dà yee bε na sanha wε.

*Yesu ya wuyε shε wu kalaapiire kε ni nigin wu na
(Macoo 28:16-20; Luka 24:36-49; Yohana 20:19-23; Kapyegeε 1:6-8)*

¹⁴ Lee kadugo na a Yesu di wuyε shε wu kalaapiire kε ni nigin wu na, na pu yaha pu na li. A wu jo ni pu ni pu n'a daa baara, ni pu niwewaa li wuu na, bani pii p'a wu ja wu d'a jε xɔ ge, pu ya dà pee na wε.

¹⁵ A wu yi jo pu mu na: «Yi shε kɔηɔ ke kabaya ye bεeri na, y'i Kilε wo Jozaama pu yεε li pye sipyii pu bεeri mu. ¹⁶ Sipya wemu bu dà li na na batize, wee na zhɔ, ga wemu ya dà wε, wee wo jaagi kanhama pu na ba golo. ¹⁷ Piimu bu dà, pee na ba kii kakanhanjaa kii pyi: Pu na ba jinaa kɔri na yeege sipyii ni nε mεgε na. Pu na ba shi watii jomɔ yu. ¹⁸ Pu na ba wɔlɔɔ conɔ pu keye ni. Pu bu sipyigbɔ yaaga gba, kee wa da yaaga kyεegi pu mu wε. Pu na ba pu keye taha yama fεε na p'a juuηɔ.»

*Yesu ya kuri kari Kilε yiri
(Luka 24:50-53; Kapyegeε 1:9-11)*

¹⁹ Kafɔɔ Yesu ya jo xɔ ni pu ni ge, a wu yiri, na dugi kari fugba we ni, na shε diin saanra tatεngε ki ni Kilε kanige cε. ²⁰ A pee kunni di gari, na shε Jozaama pu jo kabaya yi bεeri na. Kafɔɔ bye ni pu ni pu labye wu bεeri na, na kakanhanjaa pyi kiimu ya li shεε na kanii li wa pu jomɔ pu ge.]

Luka

Kilɛ Jozaama pe pu wa wu Ja Yesu Kirisa kaa yu ge, Luka wo nigama

Jɔgɔ wu jɛ Luka wɛ?

Luka bi bye Yesu wo Tudunmɔɔ kɛ ni shuun wu ni wɛ. Kitabu shuun w'a ka: Luka Kitabu ni Kapyege Kitabu. Wu bye Yawutu wɛ, Girekii jomɔ pu bye wu shi jomɔ. Nakaara baa, jɔgɔtɔrɔna wu bye wii (Kolose Shɛn 4:14). W'a tudunmɔɔ Pɔli tɛgɛ wu labye wu na (2 Timote 4:11 ni Filemɔ 25).

W'a kushɛgɛɛ ni jɛhɛjɛɛ pye ni Pɔli ni shiizhan tuun wemu ni wee di bi jaari na Kilɛ wo Jozaama pu yu shi wu mu, shi wemu jɛ Yawutuu wɛ ge. Piimu p'a Yesu ja, na wu kapyegee ki ja, na wu jomɔ pu bɛ logo ge, w'a yegenɛ gbegele pye pee mu fo na jomɔ nizinmɛ ta Yesu shizhaa na, na na pe jomɔ pe ka.

We Jozaama Kitabu we kakana jɔnɔ

Luka ya we Kitabu we ka ba sɛmɛ jɛ wɛ, na wu tun wu najii Teyofili mu, wee bye fanha ki wo sipyigɔ wa (Luka 1:3) ni piimu bɛeri p'a Girekii jomɔ pu yu ge. Wee Teyofili we bɛ bye kanna wu jɛ Yawutu wɛ, ba Luka yɛ pyaa jɛ wɛ. Wu funjɔ bye w'i li shɛ na konjɔ ke bɛeri wo Shɔvɔɔ ni ki Kafɔɔ wu jɛ Yesu. Kama kavɔɔ wu bye wii wemu ya jani fo xuuni ge. Lee na w'a kii keree kii lo kace na, na ki deele ka saama na.

Jozaama Kitabu wu kafila jɔgbɔyɔ

Luka 1—2 Yesu ni Yohana Batizelipye wo ze keree.

Luka 3:1—4:13 Yohana Batizelipye wo Kilɛ Jomɔ yɛɛ ni Yesu batizeli ni wu nɔwuuro.

Luka 4:14—9:50 Yesu wo labye we Galile fiige ki ni.

Luka 9:51—19:27 Yesu ya para lemu pye ge, na lo Galile ni na se Zheruzalɛmu ni. W'a talenɛɛ nijenɛɛ ni jɛhɛjɛɛ jo wɔ.

Luka 19:28—23:56 Yesu wo labye we ni wu xu we Zheruzalɛmu kulo li ni.

Luka 24 Yesu ya jɛ na foro xu ni fo na shɛ nɔ wu dugiduun wu na fugba wu ni.

Kitabu wu kakana jɔnɔ

¹ Na ceborona Teyofili,

Keree kii k'a pye wu ni jɛ ni ge, sipyii ya jɔ kɔn na kee kafila kani. ² Kee keree k'a pye piimu jii na, na co ki jɔ kɔnduun wu na, a tuduro di gan pu mu p'a Kilɛ kafila wu yu ge, pee ya kii keree kii jomɔ jo wɛ mu. A ki kavɛɛ di ki ka na bɛ ni ki jɔvɛɛ pu wo jogana li ni. ³ Keree kii bɛeri k'a pye, fo ki jɔ kɔnduun wu ni ge, nɛ bɛ ya kee suguri xuuni. Lee wuu na l'a saha na nɛ yaa na kee keree kii ka, na ki sogi sogi kiyɛ na mu mu, Teyofili. ⁴ Keree kiimu ni m'a kalaa ge, kɔnhɔ m'a dɔ li na na can yɛ pile li wa kee keree kee.

Mɛlɛkɛ wa ya Yohana Batizelipye ze jo

⁵ Na Herɔdi yaha saanra ti na Zhude jɔnɔ ni, Yawutuu wo saraya jaha shɔnriɔɔ wa bye wɔ, wu mɛgɛ di jɛ na Zakari. Abiya wo kurujɔ ki wo saraya jaha shɔnriɔɔ wa wu bye wii. Wu shɔ bye saraya jaha shɔnriɔɔ jɔnɔfɛɛ Arɔn poro wa; wee mɛgɛ ki bye na Elizabeti. ⁶ Pu shuun wu bɛeri nidiye yi bye Kilɛ jaha taan. Zɔ wa shishiin bye pu na Kafɔɔ Kilɛ wo

ɲomɛɛjogoo ki ni we. ⁷ Ga pya be bye pu mu we, bani Elizabeti bye seganha. Pu shuun wu beeri d'a le.

⁸ Cana ka, na Zakari yaha saraya ɲaha shɔɔnrivɛɛɛɛ ti ni Kile ɲaha taan, wu wo kurunɔ ki tuun wu ni. ⁹ A p'i wu ɲaha bulo, na be ni saraya ɲaha shɔɔnrivɔɔ pu wo kalɛɛ li ni, na wu jɛ Kile-peɛɛɛɛ pugbɔhɔ ki ni, wu nudanga wusuna wu le. ¹⁰ Sipyii pu beeri bye Kile-ɲɛɛɛɛ na kpɛɛngɛ ki na, wusuna wu leduun wu ni. ¹¹ A Kile wo meleke wa di wuyɛ she Zakari na, wee meleke wu bye nudanga wusuna saraya yi tawologo ki kanige ɛɛ. ¹² Zakari ya wee ɲa tuun wemu ni ge, a wu hakili di wuregi, a wu fya. ¹³ Ga, a meleke wu wu pye: «Zakari, ma ganha fya we, bani ma Kile-ɲɛɛɛɛ k'a co. Ma shɔ Elizabeti na ba ja se ma mu. Ma na ba wu mɛɛɛ le Yohana. ¹⁴ Ma na ba fundanga pyi, ma funɲɔ na faha, sipyiɲɛɛɛɛɛ na ba fundanga pye wu ze wu wuu na. ¹⁵ Wu na ba bye sipyigbɔ Kafɔɔ Kile ɲaha taan, wu da ba duven kelee kafugo yagbaga ka shishiin gbuu we. Wu na ba ɲi Fɛɛɛɛ Munaa na, fo wu tigiduun ni. ¹⁶ Wu na ba Izirayeli wo sipyii ɲiɲɛɛɛɛɛ ɲɛri pu Kafɔɔ Kile kabaɲa yiri. ¹⁷ Sɛɛɛɛɛ munaa le l'a bye Kile tudunmɔɔ Eli ni ge, lee ninunɔ na ba bye wu be ni w'a ɲaari Kile ɲaha taan, konhɔ wu tii ni pu nagoo tɛ yaa, wu Kile ɲomɛɛ cobaalaa ɲɛri fo p'a sipyitiye fungɔnyɔ tuuyo ta, konhɔ wu shi wu gbegele, wu wu yaha Kafɔɔ ɲaha na.»

¹⁸ A Zakari di meleke wu pye: «Nɛ na lee ɛɛ viinnɛɛ dii wɛ? Nɛ le, nɛ shɔ be d'a shiɲɛɛɛ ta.» ¹⁹ A meleke wu wu ɲɔ shɔ na: «Nɛ ɲɛ Gaburiyeli. Nɛ yeree Kile ɲaha taan. Nɛ tun na pa ba jo ni ma ni, di pe Jozaama pe jo ma mu. ²⁰ Li wii, ma ɲɔ na ba bɔ, ma da jɔ jo wɛ, fo kii keree kii ɲɔ ba fa cana kemu, bani nɛ jomɔ pe pu da ba fa pu tuun ni ge, mu ya dɔ pee na wɛ.»

²¹ Sipyii pu beeri bi Zakari sigee. Wu na mɔ Kile-peɛɛɛɛ pugbɔhɔ ki ni, a lee di bye pu mu kakanhana. ²² W'a foro tuun wemu ni ge, wu ya jɔ jo ni pu ni wɛ. A p'i li ɛɛ na kashɛɛ la w'a ɲa na wu yaha Kile-peɛɛɛɛ pugbɔhɔ ki ni. Na wu yaha wu ya jɔ jo wɛ, a w'i ɲaha shɛshɛɛɛɛ ta pye ni keye ni.

²³ Zakari wo labye wu cabyaa ki ɲɔ ya pa fa ge, a wu guri kari wu puga. ²⁴ A cabyaa kii di doro, a wu shɔ Elizabeti di yere yacɛɛɛ na, na ɲmɔhɔ yebyyaa kaguro, na jo: ²⁵ «Kafɔɔ Kile w'a li pye mu nɛ mu, w'a wu ɲii taha nɛ na tuun wemu ni ge, na nɛ fanhara keree laha nɛ ɲunɔ ni sipyii tɛ ni.»

Meleke w'a Yesu ze jo

²⁶ Elizabeti laa li yenɛ gbaara wogo ki na, a Kile di meleke Gaburiyeli tun kari Galile kulo la ni; lee mɛɛɛ ɲɛ Nazareti, ²⁷ na she nacebaa doɲiɲɛ fucɛri wa mu. Nɔ wa wu bi wee co, wee mɛɛɛ ɲɛ Yusufu; Dawuda shi wu ni w'a foro. Nacebaa doɲiɲɛ fucɛri wu mɛɛɛ ki bye Mariyama. ²⁸ A meleke wu jɛ wà wu yiri, na wu pye: «Fɛɛɛɛɛɛ bye, wu we w'a ɲaniɲɛ ta ge, Kafɔɔ Kile wa ni mu ni.»

²⁹ A Mariyama hakili di wuregi pee jomɔ pe wuu na, wu bi wu funɲɔ shaa na, we fɔ we kɔri na jɔ bye leke wɛ. ³⁰ A meleke wu wu pye: «Ma ganha fya wɛ Mariyama, bani m'a fɛɛɛɛɛ ta Kile mu. ³¹ Li wii, ma na ba yere yacɛɛɛ na, na ja se, ma na ba wee mɛɛɛ le Yesu. ³² Wu na ba bye sipyigbɔ, wu na ba yiri Kile-gbɔtabaaga Ja. Kafɔɔ Kile na ba wu tole Dawuda wo saanra koro li kan wu mu. ³³ Wu na ba bye saan Yakuba shi wu ɲunɔ ni gbee; wu saanra t'a da ga xhɔ wɛ.» ³⁴ A Mariyama di meleke wu pye: «Lee na ba bye pyegana leke na wɛ, bani nɛ sanha nà shi ɛɛ wɛ?» ³⁵ A meleke wu wu ɲɔ shɔ na: «Fɛɛɛɛɛ Munaa na ba digi ma na. Kile-gbɔtabaaga sɛɛɛɛɛ ti ɲime na ba ma tɔ. Lee wuu na Fɛɛɛɛɛ Ja we ma da ba se ge, wu na ba yiri Kile Ja. ³⁶ Li wii, ma ceboroshɔ Elizabeti wemu w'a le ge, wee be w'a yere yacɛɛɛ na, wu na ba ja se. Wee wemu wu bi

yiri na seganha ge, ke yenε ke wa wu laa li yenε gbaara wogo. ³⁷ Bani yafin ya Kile jani wε.»

³⁸ Wee tuun wu ni a Mariyama di jo: «Kafɔɔ Kile bulozhɔ wu we nε, wu li pye na mu ba m'a li jo wε.» Lee kadugo na a melεke wu gari, na laha wu tãan.

Mariyama ya she foro Elizabeti na

³⁹ Wee tuun wu ni a Mariyama di yiri, na gari tɔvuyo na faaboboyo fiige ki ni, na she nɔ Zhude kulo la ni, ⁴⁰ na jé Zakari kaban, na Elizabeti shaari.

⁴¹ Ba Elizabeti ya Mariyama fɔ mujuu li logo wε, a pya wu jεhe wu funɔ ni. A Elizabeti di jɪ fεfεε Munaa na. ⁴² A wu mujuughɔɔ wá na: «Mu jε duba pya na toro cεe pusamaa bεeri tãan! Pya we ma da ba se ge, wee bε jε duba pya! ⁴³ Jɔgɔ nε jε fo na Kafɔɔ bε nu wu na pa foro na na wε. ⁴⁴ Li wii nε mu fɔ mujuu li logo tuun wemu ni ge, a pya wu fundanga wo di jεhe nε funɔ ni.

⁴⁵ Mariyama, mu jε duba pya, bani Kafɔɔ Kile ya yemu jo mu mu ge, mu ya dà li na na yee jɔ na ba fa!»

Mariyama ya yogo kemu cee ge

⁴⁶ A Mariyama di jo:

«Nε Kafɔɔ Kile pele na zɔ wu na.

⁴⁷ Na funɔ nidanga wo wu jε na Shɔvɔɔ Kile ni,

⁴⁸ bani wu bulozhɔ we w'a wuyε tirige ge,
w'a wu jɪi taha wu na.

Li wii, na co nime na, shi we w'a ma ge,
wu bεeri na ba nε pyi duba pya,

⁴⁹ bani Se Bεeri Fɔɔ Kile ya kagbɔɔ pye nε mu,
wu mεge ki jε fεfεε.

⁵⁰ W'a jɪɪɔ jaari wu jɪi fyaara sipyii na,
fo na she nɔ pu shi nibama wu bεeri na.

⁵¹ W'a sefεεε keree pye ni wu keye ni,
na tabaara fungɔnyɔ caaga.

⁵² W'a fanhafεε tirige na laha pu saanra korogoo na,
pii p'a tigi ge, na pee yirige.

⁵³ W'a xuugo fεε tin yalijenεε na,
na lafεε kewayaya wuu yaha kari.

⁵⁴ W'a wu kapyebye Izirayeli wu tεge.
A wu funɔ di do ni wuyε pyaa jɪjaara keree ki ni

⁵⁵ Ibirayima ni wu kadugo ki shizhaa na fo gbee
ma na jo, ba w'a bi jɔmεε li lɔ
wù sefεεε pu mu wε.»

⁵⁶ A Mariyama di gori Elizabeti yiri, na yeye taanri shishiin pye. Lee kadugo na na guri kari wu puga.

Yohana Batizelipye ze keree

⁵⁷ Elizabeti tigiduun ya pa nɔ ge, a wu funana se. ⁵⁸ Ba wu tiinjɪi ni wu cebooloo p'a logo na Kafɔɔ Kile ya wu jɪjaara ti pele wu shizhaa na wε, na binne funɔ tãan ni wu ni.

⁵⁹ Pya wu cazege cana gbarataanri wogo, a p'i ba di ba wu cekɔɔnrɔ pye. Pu funɔ bye p'i wu to Zakari mεge le wu na, ⁶⁰ ga, a nufɔɔ wu jo na: «Ahayi, wu mεge ki da le Yohana.» ⁶¹ A p'i wu pye na: «Ga mu sipya wa shishiin mεge di wa mu-i de?» ⁶² A p'i pya wu to wu yege ni jaha sheshεεε ni, na wu funɔ wa wu mεge keke le pya wu na wε? ⁶³ A Zakari di walaa sha pu mu, na yi ka wu

na na: «Wu mege ki wa Yohana.» A l'i pu beeri fo. ⁶⁴ Taapile ni a Zakari jɔ k'i mugi, a wu já na yu, na Kile so. ⁶⁵ A pu tiinjii pu beeri di fya. Sipyii pu bi lee nibyii le yu Zhude faaboboyo fiige ki beeri ni. ⁶⁶ Yi logovEE beeri bi pu funyo shaa ni kii keree kii ni, a p'i jo: «We pya we na ba bye jaha we?» Bani Kafɔ Kile wo sefEE ti bye wu na.

Zakari ya yogo kemu cee ge

⁶⁷ Wee tuun wu ni a pya wu to Zakari di ni FEEERE Munaa na. A wu kapanaa jo na:

⁶⁸ «Kafɔ Izirayeli wo Kile we w'a sɔni,
bani w'a wu nii taha wu sipyii pu na,
na pu jɔjɔ wolo.

⁶⁹ W'a Shɔvɔɔ baraga wo yirige wèe mu
na foro wu kapyebye Dawuda shi wu ni.

⁷⁰ Wu bi wee kaa jo fo taatuunnɔ ni
wu tudunmɔɔ fEEERE wuu pu jɔ ni,

⁷¹ na wu na ba wèe tánha wù pEE na,
na wù shɔ na wù wolo wù kɔvEE beeri keŋe ni,

⁷² na wu jɔnaara keree jɔ fa wù sefeEE pu shizhaa na,
na wu fungɔngɔ yaha wu fEEERE jɔmEE li na.

⁷³ Wu bi kaa wù sefeEE Ibirayima mu,

⁷⁴ na wu na ba wù shɔ wù pEE na,
kɔnhɔ wù lowagaa wuu di da labye pyi wu mu,

⁷⁵ wù bye fEEERE wuu,

nidiimEE wu jaha tàan

wù shi wu cana jehEE ki beeri ni.

⁷⁶ Mu be na pya, ma na ba yiri
Kile-gbɔtabaaga tudunmɔɔ,

bani ma na ba jaari Kafɔ jahagbaa na,
na wu korogoo ki yari.

⁷⁷ Ma na ba li she wu sipyii pu na
na wu na ba juwuuro kan pu mu,
bani pu jurumu w'a yafa pu mu

⁷⁸ wèe wo Kile wu wo jɔnaara te
ni wu saama pu gbɔɔɔ ni.

Yee gbɔɔɔ ni jimugunɔ ya nɔ wèe na
na yiri fugba we ni.

⁷⁹ Pii p'a tiin piige ni ni xu jime ni ge,
w'a kpEEngE yeege pee mu,
na wèe tɔɔyɔ yaha jajɔŋe koo ni.»

⁸⁰ Ayiwa, wee pya wu bi legi, na se jaha na fungɔngɔ fEEERE ni. A wu gori siwaga ki ni, fo na she wu shɛduun nɔ Izirayeli na.

2

*Yesu ze keree
(Macoo 1:18-25)*

¹ Wee tuun wu ni Orome saannaa Ogusiti bi tuduro kan na fiye yi sipyii pu beeri meye yi ka. ² Pee kama pu nizhiime ya Kirinusi ta wu je Siiri fiige ki

gbafenɛeri. ³ A sipyii pu beeri di gari pu kulogoo ni, kɔnhɔ pu meye di she ga wà.

⁴ A Yusufu be di foro Nazareti ni, lee je Galile fiige ki kulo la. Na gari Betilehemu kulo li ni Zhude fiige ki ni, lee je saannaa Dawuda wo kulo le. Bani Dawuda shi shen wu je wii. ⁵ A wu gari wà, kɔnhɔ wu ni wu curɔ Mariyama meye di she ga. Mariyama laa wo wu bye. ⁶ Na pu yaha Betilehemu ni, a Mariyama tigiduun di no. ⁷ A wu wu funazhiire se, na fàya migile pya wu na, na wu sinniye shɔngɔ logbakɔrɔ ni, bani pu ya xuu ta nabuun tatigiye puga ki ni we.

Meleke wa ya wuyɛ she yatɔnahamaa pu na

⁸ Yatɔnahamaa pii bye kee fiige ki ni, pee bi shuun jii na sipɔɔ ki ni, na pu yatɔɔyɔ kaseri. ⁹ A Kile wo meleke wa di ba yere pu jɔ na. A Kafɔɔ Kile wo nɔɔrɔ wu jii jii pu kabaya yi beeri na. A p'i fya xuuni. ¹⁰ Ga, a meleke wu pu pɛ: «Yi ganha fya we, bani fundangbɔhɔ Jozaama n'a da jo yi mu, pee na ba bye sipyii pu beeri wo. ¹¹ Wii me, Shɔvɔɔ w'a se nɔna yee mu Dawuda kulo li ni, wee wu je Kirisa we, na nɔhɔ pye Kafɔɔ we. ¹² Li jaha shesheere ti wa te, yi na ba pubinne la ja, fàya na migile li na, na li sinniye shɔngɔ logbakɔrɔ ni.» ¹³ Taapile ni a melekee kuruyo niɛheye di ba binne wee meleke wu tãan, na yiri fugba we ni. Pu bi Kile sɔni na yu:

¹⁴ «Kile w'a sɔni fugba lii lii we ni!

Naniye ki pɛ jiiɛ ke na
wu jidaan sipyii niɛ ni!»

¹⁵ Ba pee melekee p'a laha yatɔnahamaa pu tãan, na kari fugba we ni we, a yatɔnahamaa p'i yi jo puyɛ mu na: «Yi pa wù she fo Betilehemu ni. Le kapyexhɔɔ le kaa Kafɔɔ Kile ya jo wù mu ge, wù she li ja.» ¹⁶ A p'i gari tɔvuyo na, na she Mariyama ni Yusufu ta wà, ni pubinne le; lee bi sinniye shɔngɔ logbakɔrɔ ni. ¹⁷ Ba p'a pubinne li ja we, jomɔ pemu ya jo pu mu wee pya wu shizhaa na ge, a p'i pee paari. ¹⁸ A l'i bye kakanhana yatɔnahamaa pu jomɔ pu logovɛ pu beeri mu. ¹⁹ A Mariyama di kii keree kii beeri yaha wuyɛ funjɔ ni, na wu funjɔ kɔɔn ki na. ²⁰ Lee kadugo na a yatɔnahamaa p'i guri, na ganha na Kile pɛle, na wu sɔni, na gaani, p'a keree kiimu logo, na kiimu ja ge, kee beeri wuu na. Ki beeri ya pɛ na be ni meleke wu wo jomɔ pu jogana li ni pu mu.

Yesu meɛe k'a le

²¹ Ba pubinne li cabyaa gbarataanri w'a fa we, a p'i wu cekɔɔnrɔ pɛ na wu meɛe le Yesu. Meleke w'a bi kee meɛe ke le wu na, na ta wu nu wu sanha yere wu yacɛɛ na we.

Yesu ya kan Kile mu Kile-pɛɛɛɛ pugbɔhɔ ki ni

²² Ba Mariyama sivɛɛɛɛ ti cabyaa k'a fa we, na saha ni Kile tudunmɔɔ Musa wo saliya wu ni, a Yusufu ni Mariyama di gari ni pya wu ni Zheruzalemu ni, na she wu kan Kafɔɔ Kile mu, ²³ ma na jo ba l'a ka Kafɔɔ Kile wo saliya wu ni we na: «Funazhiigee ki beeri ni pɛ Kafɔɔ Kile wogoo.» ²⁴ Kafɔɔ Kile wo saliya w'a bi fɛfɛɛɛ saraga kemu kaa yu ge, a p'i kee be wolo: «Xobangaa shuun kelee gbege shazhibiye shuun.»*

²⁵ Nà wa bye Zheruzalemu ni wu meɛe je na Simijɔ. Sipyitiime, Kile jii fyaara sipya wu bye wii. Wu bi Izirayeli wo Shɔvɔɔ wu sigeɛ; Fɛfɛɛɛɛ Munaa

* 2:23 Ekizode 13:2, 12, 15 * 2:24 Levitike 12:8

bye wu na. ²⁶ Lee bi li she wu na na Kile na ba Shɔwɔ wemu tun na pa ge, na Simijɔ da xhu ni wu ya wu jii taha wee na we. ²⁷ A Fɛfɛɛɛ Muna l'i wu jaha co na kari Kile-pɛɛɛɛ pugbɔhɔ ki ni. Tuun wemu ni Yesu sefɛɛ p'a jé ni wu ni saliya wu keree ki zhɔnri wuu na ge, ²⁸ a Simijɔ di pubinne li lo wu keye ni, na Kile sɔ na jo:

²⁹ «Kafɔ Kile, nime ma na já ma bulo wu yaha
w'a gaanj jariɛ na, na be ni ma jomɔ pu ni,

³⁰ bani na jii l'a Shɔwɔ wu ja,

³¹ m'a wemu gbegede sipyii pu beeri mu ge.

³² Wu na ba bye kpɛɛɛɛ,

na kpɛɛɛɛ yeege shi wu beeri mu,

ali wemu be jɛ Yawutuu we,

na nɔwɔ taha Izirayeli, ma sipyii pu na.»

³³ Simijɔ ya jomɔ pemu jo Yesu shizhaa na ge, a pee di bye kakanhana pya wu to ni wu mu. ³⁴ A Simijɔ di duba pye pu mu, na yi jo pya wu nu Mariyama nu na: «Li wii, we pya we ya pa Izirayeli shɛɛɛɛ ni jɛɛɛɛɛɛ tuuro ni pu yirige wuu na. Wu na ba bye jaha sheshɛɛɛɛ, nakaara na ba byi temu keree na ge, ³⁵ kɔnhɔ sipyijɛɛɛɛɛɛ fungɔɔɔ di foro kpɛɛɛɛ na. Mu kunni Mariyama, nɛɛɛ wa na ba mu kanha, kanna jɔmpara l'a ma zo su.»

Kile tudunmɔ Anɛ keree

³⁶ Cee Kile tudunmɔ wa be bye wà, wee mege bye Anɛ. Fanuweli poro wu bye wii, Azeri shi wu ni w'a foro. Wu bi shi ni jɛɛɛɛ ta. Wu donjɛ wo, nacebaa wo w'a kan ná wa mu. A wu yee gbarashuun pye ni wee ná wu ni, lee kadugo na a ná wu xhu. ³⁷ A wu gori mu. Wu shi wu bi yee kelee gbarataanri ni sheshɛɛɛɛ (84) xɔ. Wu bi foro Kile-pɛɛɛɛ pugbɔhɔ ki kaana ki ni we, ga wu bi Kile pele cana fara piige na, na suun leni na Kile jɛɛɛɛ. ³⁸ A wee di nɔ pu na wee tuun wuyɛ pyaa ni, na baraga taha Kile na. A wu jo wee pya wu shizhaa na juwuuro ti sigevɛɛ pu beeri mu Zheruzalɛmu ni.

³⁹ Kafɔ Kile ya jomɛɛɛ kiimu jo saliya Kitabu wu ni pya gan na Kile mu ge, ba Yesu sefɛɛ p'a kee beeri jɔ fa we, na guri pa Galile fiige ki ni, na gari Nazareti ni. Lee jɛ puyɛ pyaa wo kulo le. ⁴⁰ Pya wu bi legi, na baraga taa. Wu bi jɛ fungɔɔ fɛɛɛɛ na, Kile wo fɛɛɛɛ pe bye wu na.

Yesu ya yee ke ni shuun ta

⁴¹ Kile ya Yawutuu jɔnɔ wolo bulooro ni Misira fiige ki ni. A tee Juwuuro t'i jɛri kalenɛ pu mu. Yee beeri Yesu sefɛɛ pu na she lee kalenɛ le gba Zheruzalɛmu ni. ⁴² Ba Yesu ya yee ke ni shuun ta we, a p'i gari Zheruzalɛmu ni kalenɛ li ni, na be ni pu wo kalenɛ li ni. ⁴³ Ba kalenɛ li cabyya k'a fa we, a p'i koo lo na se puga, ga, a Yesu nɔhɔɛɛɛɛ wo wu gori pu kadugo Zheruzalɛmu ni, wu sefɛɛ pu bi lee ce we. ⁴⁴ A p'i li yaha na Yesu na da ni pee jaaɛɛɛɛ pu ni. A p'i cana nigin jara pye na wu shaa pu cebooloo, ni pu cevɛɛ pu te ni. ⁴⁵ Pu ya wu ja-ɛ ge, na guri pa wu sha Zheruzalɛmu ni. ⁴⁶ Cabyya taanri nidorogo na, a p'i she wu ta Kile-pɛɛɛɛ pugbɔhɔ ki ni, wu nidɛɛɛɛ ki bye saliya karamɔgɔɔɔ pu niɛɛ ni, na pee jomɔ nuri, na pu yegee. ⁴⁷ Pii pu bi wu jomɔ pu nuri ge, a wu fungɔɔ fɛɛɛɛ te, ni wu jɔshɔwɔ ti pyegana di bye pu beeri mu kakanhana. ⁴⁸ Ba wu sefɛɛ p'a wu ja we, a l'i bye pu mu kakanhana, a wu nu wu wu pye: «Pya, leke na m'a le pye wu na we? Li wii! Ne ni ma to wu funjɔnɔgɔ wuu pu bi mu shaa.»

⁴⁹ A wu pu pye: «Naha na yi bi na shaa wε? Ta yee ya li ce na ne yaa na ta na To Kilε wu puga ki ni wε?» ⁵⁰ Ga jomɔ pe w'a jo pu mu ge, pu ya pee ce wε.

⁵¹ A Yesu di gari ni pu ni Nazareti ni, na guu pu mu. A wu nu wu kunni di kii keree kii beeri yaha wuyε funɔ ni. ⁵² Yesu bi legi fungɔngɔ ni ceepuuro ni; a wu kaa di daan Kilε ni sipyii pu beeri ni.

3

*Yohana Batizelipye wo Kilε jomɔ yεε
(Macao 3:1-12; Marika 1:1-8; Yohana 1:19-28)*

¹ Orome saannaa Tiberi wo saanna ti yee ke ni kaguro wuu, lee wa bi Pɔnsi Pilate ta Zhude fiige ki gbafeɛɛri; Herodi di bye Galile fiige ki juɔɔ ni; wu ceborona Filipe di bye Iture ni Tirakoniti, yee fiye yi juɔɔ ni; Lisinasi di bye Abileni fiige ki juɔɔ ni. ² Ane ni Kayife bi bye saraya naha shɔɔnriɛɛ juɔɔfεε. Wee tuun wu ninumɔ ni, a Kilε jomɔ p'i nɔ Zakari ja Yohana na na wu yaha siwaga ki ni. ³ Yohana bi Zhuruden Gba lɔhɔ ki kulogoo ki beeri naari, na Kilε jomɔ pu yεε pyi sipyii pu mu na pu daajeɛ jo pu jurumu wu na p'i batize, kɔnhɔ pu jurumu w'i yafa pu mu. ⁴ Ma na jo ba l'a ka Kilε tudunmɔɔ Ezayi wo Kitabu wu ni wε na:

«Mujuu l'a fɔro siwaga ki ni na:

«Yi Kafɔɔ wu koo li yà!

Yi wu korogoo ki tii!

⁵ Loguuyo ye beeri na ba jii daanna.

Faaboboyo ni bobonɔɔ ki beeri

na ba digi na daanna.

Konahaya ye beeri na ba dii.

Takokaya ye beeri jɔ na ba daanna.

⁶ Kilε ya Adama nagoo shuu shɔgana lemu na ge,

sipyii beeri na ba lee na.»*

⁷ Sipyii pii pu bi ma na batizeni Yohana mu ge, wu bi yi yu pee mu na: «Yee matɔn nagoo piiri, jɔgɔ w'a yee kaala na yee pu paa Kilε wo loyire nibana le naha na wε? ⁸ Kapyegeee kiimu k'a li shεε na y'a daajeɛ jo yi jurumu wu na ge, y'a kee pyi. Yi ganha ba yu yiye funyɔ ni na Ibirayima wu jε yee to wε. Bani n'a da yi jo yi mu, Kilε na j'a ye faakageeye ye jeri na pye Ibirayima nagoo. ⁹ Ali nime, kacerege k'a lɔ na xɔ, di da tiye yi niye yi cere. Tige beeri ki jε ki ya nagoo nizaamaa pyi-i ge, kee na ba gɔn, na ki w'a na ni.»

¹⁰ A sipyire t'i ganha na wu yege na: «Wee tuun wu ni wεe ya yaa na leke pye wε?» ¹¹ A wu pu jɔ shɔ na: «Fadeye shuun jε wemu mu ge, wu nigin kan funmɔ fɔɔ mu. Yalige yaaga jε wemu mu ge, wu be wu li pye mu.»

¹² A fanhafεε wari shɔvɔɔ pii be di ba, kɔnhɔ p'i batize, a pee di wu pye na: «Karamɔgɔ, wεe ya yaa na leke pye wε?» ¹³ A wu pu jɔ shɔ na: «We kaa l'a jo yi mu ge, yi ganha da yaaga shɔ di doro wee juɔɔ ni wε.»

¹⁴ A sɔrsii pii be di wu yege na: «Wεe do, wεe ya yaa na leke pye wε?» A wu pu pye: «Yi ganha bu sipya wa shishiin wo wari shɔ wu na fanha na wε. Yi ganha kafineye taga wa shishiin tɔgɔ le wε. Y'i yiye yaha yi saraa na.»

¹⁵ Sipyii pu bi lee nibanja sige, pu beeri bi pu funyɔ kɔɔn Yohana shizhaa na, wu bu da wee jε Kirisa wu wε. ¹⁶ A Yohana di pu beeri jɔ shɔ na: «Ne kunni wa yee batizeni lɔhɔ ye ni. Ga wa w'a ma, wee fanha ya jεhe ne wogo na. Ne yaa ni wu tanhaya mεεre be zanha ni wε. Wee na ba yi batize Fεfεεε Munaa

* 3:6 Ezayi 40:3-5

ni na ni. ¹⁷ Wu shinma fɔ̄ fɔ̄ yaaga ki wa wu keŋe ni, wu na ba wu shinma sanja ki foolo na wolo sigiye yi ni. Wu na ba shinma pya wu le wu kpɔɔn ni. Ga wu na ba sigiye yi sɔrogo nafugibaaga ni.» ¹⁸ Yohana bi jomɔ patii niŋeheme be taga na sipyii pu yeŋi, na Kile wo Jozaama pe yu pu mu.

¹⁹ Ga Yohana bi fiige ki jɔɔɔfɔɔ Herɔdi nahama she wu na. Bani wee bi wu ceborona Filipe shɔ Herɔjasi kɔn shɔ wu na. Na wu nahama jo wu na wu kakuuno yi saya beeri be wuu na. ²⁰ Lee kadugo na a Herɔdi di kakuuno la be pye sanha na Yohana le kaso ni.

Yesu Kirisa batizeli

(Macoo 3:13-17; Marika 1:9-11)

²¹ Ba sipyii pu beeri ya batize xɔ we, a Yesu be di batize. Na wu yaha Kile-nerεge ki na, a fugba wu jɔ di mugi; ²² a Fεfεεε Munaa di digi wu na, ba gbege shazhira je we. A mujuu la di foro fugba wu ni na: «Mu je ne jidaan Ja, mu kaa ya dan ne ni tɛhε baa.»

Yesu Kirisa nɔhɔ tayirige

(Macoo 1:1-17)

²³ Yesu ya wu labye wu jɔ kɔn tuun wemu ni ge, wu shi wu bi yee keleε taanri (30) shi xɔ. Sipyii fungɔngɔ na na Yusufu ja wu je wii.

Yusufu bi bye Heli ja.

²⁴ Heli ya foro Matati ni.

Matati di foro Levi ni.

Levi di foro Mɛliki ni.

Mɛliki di foro Zhanayi ni.

Zhanayi di foro Yusufu ni.

²⁵ Yusufu di foro Matitiya ni.

Matitiya di foro Amɔsi ni.

Amɔsi di foro Naxhumi ni.

Naxhumi di foro Esili ni.

Esili di foro Nagayi ni.

²⁶ Nagayi di foro Makati ni.

Makati di foro Matitiya ni.

Matitiya di foro Simeyi ni.

Simeyi di foro Zhosεki ni.

Zhosεki di foro Zhoda ni.

²⁷ Zhoda di foro Zhokana ni.

Zhokana di foro Eresa ni.

Eresa di foro Zorobabeli ni.

Zorobabeli di foro Salaceli ni.

Salaceli di foro Neri ni.

²⁸ Neri di foro Mɛliki ni.

Mɛliki di foro Adi ni.

Adi di foro Kɔsamu ni.

Kɔsamu di foro Elimada ni.

Elimada di foro Eri ni.

²⁹ Eri di foro Zhouwe ni.

Zhouwe di foro Elizeri ni.

Elizeri di foro Zhorimu ni.

Zhorimu di foro Matati ni.

Matati di foro Levi ni.

³⁰ Levi di foro Simijɔ ni.

Simijɔ di foro Zhuda ni.

- Zhuda di foro Yusufu ni.
 Yusufu di foro Zhɔnamu ni.
 Zhɔnamu di foro Eliyakimu ni.
- 31 Eliyakimu di foro Mɛleya ni.
 Mɛleya di foro Mɛna ni.
 Mɛna di foro Matata ni.
 Matata di foro Natan ni.
 Natan di foro Dawuda ni.
- 32 Dawuda di foro Zhese* ni.
 Zhese di foro Obɛdi ni.
 Obɛdi di foro Bowazi ni.
 Bowazi di foro Salimɔ ni.
 Salimɔ di foro Nasɔn ni.
- 33 Nasɔn di foro Aminadabi ni.
 Aminadabi di foro Adamini ni.
 Adamini di foro Arini ni.
 Arini di foro Ɛsirɔmu ni.
 Ɛsirɔmu di foro Pɛrɛzi ni.
 Pɛrɛzi di foro Zhuda ni.
- 34 Zhuda di foro Yakuba ni.
 Yakuba di foro Ishaaga ni.
 Ishaaga di foro Ibirayima ni.
 Ibirayima di foro Teraki ni.
 Teraki di foro Nakɔri ni.
 Nakɔri di foro Serugi ni.
- 35 Serugi di foro Eregu ni.
 Eregu di foro Pɛlegi ni.
 Pɛlegi di foro Hɛbɛri ni.
 Hɛbɛri di foro Selaki ni.
- 36 Selaki di foro Kayinamu ni.
 Kayinamu di foro Aripakisadi ni.
 Aripakisadi di foro Sɛmu ni.
 Sɛmu di foro Nuxhun ni.
 Nuxhun di foro Lɛmɛki ni.
- 37 Lɛmɛki di foro Mɛtusela ni.
 Mɛtusela di foro Henɔki ni.
 Henɔki di foro Zherɛdi ni.
 Zherɛdi di foro Maleleli ni.
 Maleleli di foro Kena ni.
- 38 Kena di foro Enɔsi ni.
 Enɔsi di foro Seti ni.
 Seti di foro Adama ni.
 Adama di foro Kile ni.

4

Yesu Kirisa nɔwuuɔ (Macao 4:1-11; Marika 1:12-13)

¹ Ba Yesu ya ɲi Fɛfɛɛɛ Muna li na wɛ, na guri yiri Zhuruden Gba wu ɲɔ ki na. A Fɛfɛɛɛ Muna di wu ɲaha co na kari siwaga ki ni. ² A wu cabyaa keɛɛ shɛshɛɛɛ (40) pye Shitaanni na wu taanna na wii. Wu ya ta yalige ka shishiin li yee caya yi na wɛ. Yee caya yi na toro xɔ, a xuugo di wu ta.

* **3:32 Zhese:** Wee ninumɔ p'a byi Izayi.

³ Wee tuun wu ni a Shitaanni di wu pye: «Ma bi jɛ Kile wo Ja we, ke faakagerɛɛ ke pye na ki jɛri buuri.» ⁴ A Yesu di wu jɔ shɔ na: «L'a ka Kile Kafila wu ni na:

«Nɔ yalige ye wa sipya jɔ shaa we.» *

⁵ Lee kadugo na a Shitaanni di gari ni wu ni fugba ni, na she konɔ saanra ti beeri she wu na taapile ni. ⁶ A Shitaanni di wu pye: «Ne na te jɔɔ fɛɛɛ te ni ti nɔɔ wu beeri kan ma mu, bani t'a jé ne kenɛ ni. N'a giin di ti kan wemu mu ge, di ti kan wee mu. ⁷ Ma bu nuguro sin ne fɛɛ ni, yee beeri na bye ma woyo.»

⁸ A Yesu di wu jɔ shɔ na: «L'a ka Kile Kafila wu ni na:

«M'a ma Kafɔ Kile ye pɛɛ,

ma da labye pyi wee ye nigin mu.» *

⁹ A Shitaanni di wu jaha co sanha, na kari Zheruzalemu ni, na wu yaha Kile-pɛɛɛɛ pugbɔhɔ ki jidii li ni, na wu pye: «Ma bi jɛ Kile wo Ja we, kɔn to jinɛ na. ¹⁰ Bani l'a ka Kile Kafila wu ni na:

«Kile na ma kaa jo wu mɛɛkɛɛ pu mu na p'a ma kasɛri.

¹¹ Pu na ma co pu keye ni, kɔnhɔ ma tɔɔɔ ganha bu guu kagerɛɛ yafiin na we.» *

¹² A Yesu di wu jɔ shɔ na: «L'a ka Kile Kafila wu ni na:

«Ma ganha bu ma Kafɔ Kile taanna wii we.» *

¹³ Ba Shitaanni ya xɔ tee nɔwuuro ti beeri ni we, na gari na wu yaha wà, fo wu jidaan tuun wa betii.

*Yesu ya wu labye jɔ kɔn Galile fiige ki ni
(Macoo 4:12-17; Marika 1:14-15)*

¹⁴ A Yesu di guri she Galile fiige ki ni Fɛfɛɛɛɛ Munaa gbɔɔɔ ni. Wu mɛɛɛ ki bi foro fiige ki beeri ni. ¹⁵ W'a bi sipyii kalaa pu Kile-pɛɛɛɛ piyɛɛ yi ni, sipyii pu beeri di wu pɛɛ.

*Nazarɛti shɛɛn ya dà Yesu na we
(Macoo 13:53-58; Marika 6:1-6)*

¹⁶ Yesu ya nɔ Nazarɛti ni, xuu wemu ni w'a bii ge, na jé Kile-pɛɛɛɛ puga ki ni cadɛɛngɛ ki ni, na yiri yere, kɔnhɔ wu Kitabu wu kalaa. ¹⁷ A p'i Kile tudunmɔɔ Ezayi wo Kitabu wu kan wu mu. A wu wu jɔ mugɛ na xuu wa ta wà, l'a ka wà na:

¹⁸ «Kafɔ Munaa wa ne na,

bani w'a ne tire,

kɔnhɔ ne Kile Jozaama jo la baa fɛɛ mu.

W'a ne tun na ne wu buloo ni kasolemɛɛ faha,

di fyɛnmɛɛ jɛmugunɔ yeɛ pye,

di cɔnrɔmɔ fɛɛ wolo pu kanhama ni,

¹⁹ di Kafɔ wo fɛɛmɛ yee li yeɛ pye.» *

²⁰ Lee kadugo na a Yesu di Kitabu wu jɔ tɔ, na wu kan kapyɛbye wu mu, na diin, kɔnhɔ wu da pu kalaa. A Kile-pɛɛɛɛ puga ki sipyii pu beeri di jahaya kɔ le wu ni. ²¹ Wee tuun wu ni a Yesu di jɔ kɔn na yu pu mu na: «Pɛ Kitabu jomɔ pɛ y'a logo nijaa ge, pee jɔ ya fa.» ²² Pu beeri bi wu mɛsaɔɔ yu. Jozaama

* 4:4 Duterɛnɔmɛ 8:3 * 4:8 Duterɛnɔmɛ 6:13 * 4:11 Zaburuu 91:11-12 * 4:12 Duterɛnɔmɛ 6:16 * 4:19 Ezayi 61:1-2

pe w'a jo ge, pee bye pu mu kakanhana. A p'i ganha na yu na: «Ta we je me Yusufu ja wu we?»

²³ A Yesu di pu pye: «Nakaara baa, yee na ba le talene le jo na: «Were pyewo maye cuunjo.» Yee na ba jo na: «Keree kii m'a pye Kaperinom ni ge, wee ya ki kaa logo, ki shi pye nahame be maye pyaa kulo li ni.» ²⁴ A wu jo sanha na: «Can na n'a da yi jo yi mu, Kile tudunmo wa shishiin ya joni na joo wuye pyaa kulo ni we. ²⁵ Ga n'a da yi jo yi mu can na, naxhugoshaa nijehemee bi bye Izirayeli fiige ni Kile tudunmo Eli cana jii ni, tuun wemu ni waga ya yere na ta yee taanri ni yeye gbaara ge. A xuugboho di je kee fiige ki beeri ni. ²⁶ Lee be na, Eli ya ta tun wa shishiin yiri pu ni we, fo naxhugoshwa, wee bye Sidon fiige kulo la ni, lee mege je Sarepita. ²⁷ Togo fee nijehemee be di bi bye Izirayeli fiige ki ni Kile tudunmo Elize cana jii ni. Lee be na wa shishiin ya cuunjo pee ni we, fo Siiri fiige sipya wa, wee mege ki bye Nama.»

²⁸ Ba Kile-peene puga ki funjo sipyii pu beeri ya pee jomjo pu logo we, a pu logoo di yiri xuuni. ²⁹ A p'i yiri, na Yesu kile yeege kulo li ni. Pu kulo li bi yerenje bobono kemu na ge, a p'i gari ni wu ni kee juno ni, na p'i wu jmunujo shan bobono ki wege ki ni. ³⁰ Ga, a Yesu kunni di doro pu nije ni, na gari.

Ná we w'a bi kanha jina kenje ni ge
(Marika 1:21-28)

³¹ A Yesu di gari Galile kulo la ni, lee mege je Kaperinom. W'a bi sipyii pu kalaa cadeenye yi na wa. ³² A wu kalaa wu kangana l'i pu jaha wo xuuni, bani w'a bi yu ni sefeere ni.

³³ Ná wa bye Kile-peene puga ki ni jina na je wu ni, a wu xhuulo ni mujuugbo ni na: ³⁴ «Eyi! Naha mu di zhaa wee feni we Yesu Nazareti shen? M'a pa ba wu kyeege ge? Ne mu shi ce, Kile Fefere wo mu je.» ³⁵ A Yesu di din jina wu na na: «Cari maye na! M'a foro we ná we ni!» A jina wu wu shan nije na pu beeri nije ni, na foro wu ni, wu ya yaaga pye wu na we. ³⁶ A l'i bye kakanhana sipyii pu beeri mu, fo pu na puye yegee na: «Le kaa le be do? Fanha ni sefeere ni we ya yu ni jinaa ni, p'i foro sipyii ni!» ³⁷ Lee wuu na Yesu mege ya fiige ki beeri ciri.

Yesu ya yama fee nijehemee cuunjo
(Macao 8:14-17; Marika 1:29-34)

³⁸ Ba Yesu ya foro Kile-peene puga ki ni we, na gari Simo kaban. Lee di Simo yafezho niganhana ta ceefuuro kenje ni, a p'i Yesu jeeri na wu wu cuunjo. ³⁹ A Yesu di she leele wu juno ni, na jo ni fanha ni na ceefuuro ti ti foro wu ni. A ceefuuro t'i wu yaha. Taapile ni a wu yiri, na labye jo kon, na pu keree ya.

⁴⁰ Cana ki na to xo, a sipyii di she wu yiri ni pu yama fee beeri ni. A wu wu keye taha pu beeri nigin nigin na, na pu cuunjo. ⁴¹ A jinaa be di foro sipyiijemee ni, p'a bi zele na: «Mu je Kile ja we.» Ga, a Yesu di din pu na. Wu ya ta soo pu jo we, bani pee ya ce na wee wu wa Kirisa we.

Yesu ya Kile kafila jo Kile-peene piyeye yi ni
(Marika 1:35-39)

⁴² Ba jiga k'a mugi we, a Yesu di yiri kari sipono ki xuu wa ni. Sipyii pu bi wu shaa. Ba p'a she no wu taan we, na wu kuuri konho wu ganha gari di pu yaha we. ⁴³ Ga, a wu pu pye na: «Fanha ki wa kii ne wu Kile saanra ti Jozaama pu jo kulogoo kisaana be ni, bani lee wuu na ne tun.» ⁴⁴ W'a bi Kile Kafila wu yere pyi Yawutuu fiige ki Kile-peene piyeye yi ni.

5

Yesu ya wu kalaapiire nizhiilee pu yiri

(Macao 4:18-22; Marika 1:16-20)

¹ Caŋa ka na Yesu yaha Zhenazarēti Gba lōhō ki jō na, sipyii pu bi wu cōri, kōnhō p'i Kile jomō logo. ² A wu kōrōyō shuun wa ja gba lōhō ki jō na, fyashaa pu na foro yi ni. Pee bi pu jōlō jii. ³ A wu jé kee kōrōyō ka ni, kee bye Simō wogo, na li sha Simō mu na wu kōrōyō ki nununō kojō ki na jeri. Ba lee ya pye wē, a wu diin kōrōyō ki ni, na sipyii pu kalaa.

⁴ Ba Yesu ya xō jomō pu ni wē, a wu Simō pye: «Kōrōyō ki fulo tacogonō ki ni, y'i yi jōlō pu wá lōhō ki ni fyaa pu feni!» ⁵ A Simō di wu jō shō na: «Karamōgō, wēe ya shōn labye na, wēe ya ta yafiin bē co wē. Ga, ma jomō pu wuu na, nē na jō wu wá lōhō ki ni.» ⁶ Ba lee ya pye wē, a p'i fyajehemēe co, fo pu jō w'a jō kōn na gōon. ⁷ A p'i ganha na pu kaafēe pii kani ni keye ni kōrōyō katii ni, na pu pa pu tēge. A pee di ba. A p'i kōrōyō shuun wu bēeri ji, fo kōrōyō yi na zhaa da minē lōhō ki ni.

⁸ Ba Simō Pyēeri ya lee ja wē, a wu nuguro sin Yesu fēe ni, na jo: «Kafō, laha nē tāan, bani jurumupye nē jē.» ⁹ Pu na pii fyajehemēe pii co, a l'i bye kakanhana pu ni pu kaafēe pu bēeri mu. ¹⁰ Zebede jalaa, Yakuba ni Yohana we w'a bye Simō karijii ge, pee bē bi li ta kakanhana. A Yesu di Simō pye na: «Ma ganha da vya wē. Ga nime, ma na ba bye sipyii shavō.» ¹¹ Wee tuun wu ni a p'i ba kōrōyō yi yerenē kojō ki na, na yi bēeri yaha wā, na daha wu feni.

Yesu ya togo fō wa cuunō

(Macao 8:1-4; Marika 1:40-45)

¹² Na Yesu yaha kulo la ni, ná wa bye wā, togo bye wu cére ti bēeri na. Ba w'a Yesu ja tuun wemu ni wē, a wu do na wu jaaha buri jinje na, na wu jēeri, na jo: «Kafō, mu bu sō, go mu na já nē cuunō.» ¹³ A Yesu di wu kenje yeege, na gbōn wu na, na jo: «Nē sō mu wu cuunō!» Taapile ni a togo k'i xhō. ¹⁴ A Yesu di yi waha wu mu na: «Ma ganha bu ye jaaha jo wa shishiin bē mu wē. Ga, she maye she saraya jaaha shōnriwō wu na! Musa ya saraga kemu kaa jo ge, m'a kee wolo ma sicuumō pu da wuu na. Kee na ba li she na m'a cuunō.»

¹⁵ Lee bē na, a Yesu mēge di ganha na foro na se jaaha na, fo sipyiire t'a pa tiye pinne wu yiri, kōnhō p'i wu jomō pu logo, pu yama pu bē di xhō. ¹⁶ Ga Yesu bi se na Kile jēeri wu ye nigin siponō ki ni.

Yesu ya ná kabanuxuyo shuun fō wa cuunō

(Macao 9:1-8; Marika 2:1-12)

¹⁷ Caŋa ka na Yesu yaha wu na sipyii pu kalaa, Farizhēen ni saliya karamōgōlō pii nidēenyē bye wā. P'a bi pa na yiri Galile ni Zhude kulogoo ki bēeri ni, ni Zheruzalemu ni. Kafō wo sefēere ti bye Yesu ni na yama fēe pu cuunō. ¹⁸ A sipyii pii di ba ni ná kabanuxuyo shuun fō wa ni yasinnege ka na. A p'i ganha na wu shaa p'i wu lenje puga ki ni pu sinnije Yesu jaaha tāan. ¹⁹ Sipyii pu jehenje kenje ni, pu ya já gbara Yesu na wē. A p'i dugi puga ki junō ni na katanja ki xuu wa lahala, na wee ná we ni wu yasinnege ki tirige kee wege ki ni, Yesu jaaha tāan sipyii pu ninje ni.

²⁰ Ba Yesu ya pee wo n'a daa wu ja wē, na jo: «Ná we, ma jurumu w'a yafa ma mu.» ²¹ A saliya karamōgōlō ni Farizhēen p'i ganha na yu puyē funyō ni na: «We ná we jē sipya weke wē, fo wu na Kile mēge kyēegi wē? Jōgō wu d'a já jurumu yafa sipya mu, ni Kile ye bē wē?» ²² A Yesu di pu fungōnyō cē, na pu pye na: «Jaaha na ke fungōngō ke tuugo d'a tigi yee funyō ni wē? ²³ Na jo:

«Ma jurumu w'a yafa ma mu.» kelee na jo: «Yiri m'a ma yasinnege ki lo, ma da jaari.» Leke l'a faha we? ²⁴ Ga, kɔnhɔ y'i li ce na Sipyia Ja wu yaha jiniɛ ki na, se wa wu ni w'a sipyii pu wo jurumu wu yafani pu mu...» A wu ná kabanuxuyo shuun fɔɔ wu pye: «Ne w'a jo mu: Yiri, m'a ma yasinnege ki lo m'a se puga!» ²⁵ Taapile ni a wu yiri pu beeri jii na, na wu yasinnege ki lo na gaanj puga, na baraga teri Kile na. ²⁶ A l'i bye kakanhana pu mu, fo pu na baraga teri Kile na. A p'i fya xuuni na yu: «Wee ya kakanhana ja nijaa.»

Yesu ya Levi yiri

(Macao 9:9-13; Marika 2:13-17)

²⁷ Kii keree kii na toro xɔ, A Yesu di foro wà, na fanhafɛɛ wari shɔvɔɔ wa ja, wee mɛgɛ ki bye Levi. Wee nidɛɛngɛ ki bye fanhafɛɛ pu wari wu tashɔgɔ ki ni. A Yesu di wu pye: «Taha na feni!» ²⁸ A Levi di yanmuyɔ yi beeri yaha wà, na yiri, na daha wu feni.

²⁹ Lee kadugo na a Levi di ba yaligee nijehɛɛɛ yàa Yesu mu wu kaban. Fanhafɛɛ wari shɔvɛɛ nijehɛɛɛ ni sipyijehɛɛɛ piitiilee be pu bi pinne na li ni pu ni. ³⁰ A Farizhɛɛn ni saliya karamɔgɔɔɔ di ganha na wu zɔ yu. A p'i Yesu kalaapiire ti pye: «Naha na yee di li, na gbuu ni fanhafɛɛ wari shɔvɛɛ, ni jurumupyii piitiilee be ni we?» ³¹ A Yesu di pu jɔ shɔ na: «Sicuumɔ fɛɛ mago jɛ weɛ fɔɔ na wɛ, fo yama fɛɛ. ³² Sipyii piimu p'a tii ge, ne ta pa di ba pee yiri wɛ, fo jurumupyii, na pu yere pu jurumu wu na.»

Kalaa nivomɔ ni kalaa nilɛ keree

(Macao 9:14-17; Marika 2:18-22)

³³ Sipyii pii ya jo ni Yesu ni, na: «Yohana Batizelipye wo kalaapiire te, ni Farizhɛɛn pu wo kalaapiire te, pee ya suun leni tɛgɛɛ nijehɛɛɛ ni, na Kile jɛɛri, na ta mu wo kalaapiire t'i li na gbuu.» ³⁴ A Yesu di pu jɔ shɔ na: «Ne jɛ ba cenabun poo jɛ wɛ. Yee na já cenabun poo kaafɛɛ karamu pu suun le, na pu ni cenabun poo wu yaha shiizhan ya? ³⁵ Ga caya ya wa ma, cenabun poo wu na ba shɔ pu na. Yee caya yi ba nɔ pu be na suun leni.»

Ne wo kalaa wu ya yaa na wuregi kalaale ni we

(Macao 9:16-17; Marika 2:21-22)

³⁶ A Yesu di le talɛɛ le be jo pu mu na: «Wa shishiin da ga fajunɔ shɛengi favonɔ na, di dara faleɛɛ na wɛ. Lee bu bye, favonɔ ki nizhɛɛngɛɛ na gori, favonɔ li be da ga be faleɛɛ ki na wɛ. ³⁷ Wa shishiin di wa da ga duvenfomɔ le foroyo nilɛɛ ni wɛ. Lee bu bye, duvenfomɔ wu na foroyo yi shɛengi, duven wu na wo, foroyo yi be na gyɛegi. ³⁸ Ga duvenfomɔ ya yaa na le forofoyo ni. ³⁹ Ayiwa, we w'a duven nilɛ gba ge, wee da ga sɔɔ duvenfomɔ na wɛ, bani w'a ma jo na: «Nilɛ wu w'a taan.»

6

Yesu ya yemu jo cadɛɛngɛ ki keree na ge

(Macao 12:1-8; Marika 2:23-28)

¹ Cadɛɛngɛ ka ni, Yesu bi doroo shinma kɛɛɛɛ ya tɛ ni. A wu kalaapiire ti shinma sɛɛɛ ya kon, na yi tuugo pu kadahaa ni, na wee pya wu kun. ² A Farizhɛɛn pii di pu pye na: «Kaa lemu ya yaa li pye cadɛɛngɛ ni wɛ, jaha na yee di lee pyi we?»

³ A Yesu di pu pye: «Tuun wemu ni xuugo ya pa saannaa Dawuda ni wu tahama-nɔhɔmɔɔ pu ta ge, w'a lemu pye ge, yee sanha lee kalaa ja bada-ɛ gɛ?

⁴ W'a jé Kile-pɛɛɛɛ puga ki ni, buuri we p'a wo na gaan Kile mu ge, na yee

buuri juyɔ ya lɔ na li, na ya kan wu tahama-nɔhɔmɔɔ pu bɛ mu. Na ta watii bi wee buuri we li ni saraya jaha shɔɔnrivɔɔ pu yɛ bɛ wɛ. Ta yee sanha lee kalaa wɛ?» ⁵ A Yesu di pu pye sanha: «Sipya Ja wu jɛ cadɛɛngɛ ki bɛ Kafɔɔ.»

Yesu ya ná kewaga fɔɔ wa cuunɔ cadɛɛngɛ ka ni
(Macao 12:9-14; Marika 3:1-6)

⁶ Cadɛɛngɛ ka bɛ ni Yesu ya jé Kile-pɛɛɛɛɛ puga ka ni na sipyii kalaa. Ná wa bye wà wu kanige kenɛ ke na waha. ⁷ A saliya karamɔgɔɔɔ ni Farizhɛɛɛn p'i ganha na Yesu kaseri, na wu wii wu bu da wu na da wu cuunɔ cadɛɛngɛ ni, kɔnhɔ p'i kajunɔ ta di wu tɔɔgɔ le. ⁸ Ga Yesu bi pu fungonyɔ cɛ. Wee tuun wu ni a wu ná kewaga fɔɔ wu pye: «Yiri m'a yere sipyii pu niɛ ni.» A wu yiri na yere. ⁹ A Yesu di pu pye: «Na yi yegee, l'a saha na kasaana pye cadɛɛngɛ ni laa, na kakuunɔ pye? Na sipya shɔ laa, na wu gbo? Lɛkɛ l'a saha wɛ?» ¹⁰ A wu jaha ki le sipyii pu ni, na pu bɛɛri wii círi, lee kadugo na na wee ná wu pye: «Ma kenɛ ki sanha!» A wu ki sanha, a wu kenɛ k'i juunɔ. ¹¹ A pu logoo di yiri xuuni. A p'i ganha na puyɛ yegee lɛkɛ pu da bye Yesu na ge.

Yesu ya tudunmɔɔ kɛ ni shuun jaha bulo
(Macao 10:1-4; Marika 3:13-19)

¹² Canja ka, Yesu ya kari faabobonɔ ka na, di zhe Kile jɛɛri. A wu shɔn Kile-jɛɛɛɛɛ ki na. ¹³ Ba jiga k'a mugi wɛ, a wu wu kalaapiire ti yiri. Na kɛ ni shuun jaha bulo pu ni, na pye Tudunmɔɔ. ¹⁴ Pee pu wa mɛ: Simɔ (a wu wee mɛgɛ le sanha Pyɛɛri), ni wu ceborona Andire, ni Yakuba, ni Yohana, ni Filipe, ni Batelemi, ¹⁵ ni Macoo, ni Tomasi, ni Alife ja Yakuba, ni Simɔ wemu wu bi bye Zelɔtilee kurunɔ ki ni ge, ¹⁶ ni Yakuba ja Zhude, ni Zhuda Isikariyɔti, wee w'a Yesu le kenɛ ni.

Yesu ya sipyii kalaa, na yama fɛɛ cuunɔ
(Macao 4:23-25)

¹⁷ A Yesu ni wu tudunmɔɔ p'i digi faabobonɔ ki na, na nɔ kpɛɛngbɔhɔ ka na. Wu kalaapiire ti niɛhɛɛɛ ni sipyiiɛhɛmɛɛ pu bi bye wà. Pee bi pa na yiri Zhude fiige ki bɛɛri ni, ni Zheruzalemɔ, ni suumɔ lɔhɔ ki jɔ fiige ki kugbɔhɔɔ, Tiiri ni Sidɔn ni. ¹⁸ Pu bi pa, kɔnhɔ pu ba wu jomɔ logo, wu pu cuunɔ. Pii p'a bi kanha jinaa kenɛ ni ge, pee bɛ ya cuunɔ. ¹⁹ Sipyii pu bɛɛri bi wu shaa p'i gbɔn wu na, bani sefɛɛɛɛ ti bi fóro wu ni, na pu bɛɛri cuunɔ.

Duba nagoo ni lanjɔ nagoo
(Macao 5:1-12)

²⁰ Wee tuun wu ni a Yesu di wu kalaapiire ti wii, na jo:

«Yee pii pu jɛ la baa fɛɛ ge,
yee jɛ duba nagoo,

bani Kilɛ saanra ti jɛ yee wuuro.

²¹ Xuugo wa yee piimu na nime ge,
yee jɛ duba nagoo,

bani yee na ba din!

Yee piimu pu wa mɛhɛɛ suu nime ge,
yee jɛ duba nagoo,

bani yee na ba zhehɛ fundanga kenɛ ni!

²² Sipyii bu yi kɔ,

na pu mago wo yi ni, na yi shehɛɛ,

na yi mɛkuunɔ yu na bani yi jɛ Sipya Ja wuu,

wee tuun wu ni yi jɛ duba nagoo.

²³ «Kee canja ke, yi jahaya na ba daan xuuni, fo na sirani fundanga kenje ni, bani yi saraa w'a peɛɛ fugba wu ni. Pu sefeɛ pu be ya Kile tudunmɔɔ pu kanha mu.

²⁴ «Ga yee naafuugbo feeɛ,
bɔɔngɔ ki wa yee wogo,
bani yee ya yi wo jahenje ki ta xɔ!

²⁵ Yee pii p'a tin yalijene na nime ge,
bɔɔngɔ ki wa yee wogo,
bani xuugo na ba yee ta!

Yee pii p'a zheheni nime ge,
bɔɔngɔ ki wa yee wogo,
bani yee jahaya na ba danha na meheɛ suu!

²⁶ Sipyii beeri ba yi mesaanja yu tuun wemu ni,
bɔɔngɔ ki wa yi mu,
bani lee pelegana li na
pu sefeɛ ya tudunmɔɔ kafinejuu pu peɛɛ!»

*Yi peɛn pu taan yi mu
(Macoo 5:38-48; 7:12)*

²⁷ «Ga yee pii pu wa ne jomɔ pu nuri ge, n'a da yi jo yi mu, yi peɛn pu taan yi mu! Y'a kasaanja pyi yi koɛɛ na! ²⁸ Y'a duba pyi yi lahivɛɛ mu! Pii p'a yi cogana kolo ge, yi da Kile jɛɛri pee mu! ²⁹ Sipyaa wa bu kadaa ja ma nibege nigin ni, ke ki be tagi wu mu. Wa bu ma fadegbɔɔ lo, ma ganha bu wu jaha koɔ ma fadebire be lo na we. ³⁰ Sipyaa sipyaa w'a yaaga ka jɛɛri ma mu ge, wu kan. Wa bu ma yaaga lo, ma ganha bu weefɔɔ pye wu ki t'ereɛɛ ma na we. ³¹ Yi funjo wa sipyii p'a keree kiimu pyi yi mu ge, y'a kee shi pyi pu be mu.

³² «Yee ya taan sipyii piimu mu ge, yee bu daan ni pee ye ni, masɔɔ keke y'i da da lee ni we? Ali jurumupyii be ya taan ni pu taanjinne ni. ³³ Pii p'a kasaanja pyi yi na ge, yi ba kasaanja pyi pee ye na, masɔɔ keke y'i da da lee ni we? Ali lee jurumupyii be wa byi. ³⁴ Tadaanja wa yee na na yaaga ta piimu mu ge, yi ba foɔɔ leni pee ye na, masɔɔ keke y'i da da lee ni we? jurumupyii be wa foɔɔ leni pu kaafɛɛ na, koɔɔ p'i pu wogoo ki shi ta sanha. ³⁵ Ga yi peɛn pu taan yi mu, yi da kasaanja pyi pu na, yi da foɔɔ leni pu na yi ganha bu yi funjo yaha yaaga da na pu mu we! Yi na ba kuduun ta, yi na ba bye Kile-gbɔɔtabaaga nagoo, bani wee ya jo java fee ni kakuubyii mu. ³⁶ Yi pye juno naarivɛɛ ma na jo, ba yi To Kile wu jɛ juno naarivɔɔ we.

*Yi ganha ba yiye jaagi we!
(Macoo 7:1-5)*

³⁷ «Yi ganha ba kiiri koɔɔn pusamaa na we, kiiri da ba gon yi na we. Yi ganha ba pusamaa jaagi we, yi da ba jaagi we. Yi da sipyii keree yafani pu mu, yi be wogoo na ba yafa yi mu. ³⁸ Y'a sipyii kaan, Kile be na da yi kaan. Pu na ba yataanga lo na yi wo daanna wu pye, na wu serenɛ serenɛ, na wu soɔsoɔ, na la fara wu na fo wu na woni, na wee kaanja le yi fagenɛ ni. Bani yaaga kemu ni yee wa sipyii pu wo daanna wu pyi ge, kee yaaga ke ninuɔɔ ni yeeye pyaa be wo daanna wa da ba bye.»

³⁹ A Yesu di talene be jo pu mu na: «Fyen wa na ja fyen wa kagaan co ge? Lee bu bye pu shuun wu beeri na do wege ni. ⁴⁰ Kalaapire ya peɛɛ li kalaato na we, ga kalaapire beeri l'a kalaa xuuni ge, lee na ba bye ba li kalaato wu jɛ we.

⁴¹ «Kagaanra le li wa mu ceboro wu jii ni ge, jaha na mu di lee wii, na ta puga tinbara di jɛ muye pyaa jii ni, mu di ya lee jaa-i we? ⁴² Dii mu da ja ma

ceboro pye: «Na ceboro, kagaanra le li wa ma jii li ni ge, yere di li wolo.» Na ta mu di ya puga tinbara le jaa maye wuu li ni-i we? Shuun shuun jowoo de, fenhe puga tinbara le wolo maye pyaa jii le ni. Lee bu bye ma na ja ja xuuni, na kagaanra li wolo ma ceboro wu jii li ni.

Ki yaseye feni p'a tige ceni
(Macao 7:16-20; 12:33-35)

⁴³ «Tisaana ya yasehe niguunjo pyi we, tikuunjo ya yasehe nizaana pyi we. ⁴⁴ Tiye beeri wa jeni yi yaseye feni. Sipya da ga nitoronjo kon xhuyo tige na we; sipya di wa da ga ezen kon xhutoonjo tige na we. ⁴⁵ Sipyisaama w'a yasaaya kilee na yeege wu yasaaya tayaha ja ni; sipyikuunjo di yakuuyo kilee na yeege ki yakuuyo tayaha ja ni. Bani lemu l'a sipya zo we ji ge, lee l'a foro wu jo ke ni.

Piyeye shuun keree
(Macao 7:24-27)

⁴⁶ «Naha na yi na pyi «Kafoo, Kafoo» na ta le n'a yu ge, yi wa lee pyi-i we? ⁴⁷ Sipyaa sipya w'a pa ne mu, na ne jomoo pu nuri, na pu koo jaari ge; wee na ja weefoo taanna ni kaa lemu ni ge, n'a da lee she yi na. ⁴⁸ W'a foro piyeye konoo wa feni, wemu ya jinhe ki tugi na cogi fo na she no faaga na ge, na puga ki jidaa li tenhe faaya junjo ni, na puga ki yerehe yee junjo ni. Ba loko k'a pa jehhe we, a gba wu ji, na seri. A lofomoo pu ba guu puga ki na, ga pu ya ja ki jehhe we, bani ki bi yerehe jo. ⁴⁹ Ga wemu ba ne jomoo pu nuri, wufoo di ya pu koo jaari we, weefoo ya foro na wa feni, wemu ya wu puga yerehe jinhe na, wu ya jidaa tugi ki na-ge ge. Gba loko k'a pa no kee puga ki na tuun wemu ni ge, a ki gurulo taapile ni. A kee puga ki togana di golo.»

7

Yesu ya Oromε sarosii junjofoo wa wo kapyebye cuunjo
(Macao 8:5-13)

¹ Ba Yesu ya pee jomoo pu beeri jo xo sipyii pu mu we, na je Kaperinomoo kulo li ni. ² Sarosii junjofoo wa bye wa, wu kapyebye wemu kaa li bi dan wu ni xuuni ge, wee bi cuunjo we, wu bi zhaa di xhuu. ³ Ba wee junjofoo w'a Yesu kaa logo we, na Yawutuu nabeleye ya tun pu she Yesu jeeeri na wu pa wu kapyebye wu cuunjo. ⁴ A p'i no Yesu yiri, na yi jo wu mu. Na guri na wu jeeeri xuuni na: «Ma bu lee pye we na we mu, w'a yaa ni lee ni, ⁵ bani wee shi wu kaa ya dan wu ni, wee w'a wee Kile-peehhe puga ki yerehe.» ⁶ A Yesu di gari ni pu ni.

Ba ta teehhe sarosii junjofoo wu puga ki na we, a wee di wu najiinee pii tun pu she wu pye: «Kafoo, ma ganha da maye kanha we, bani ne yaa mu wu je ne puga we. ⁷ Lee wuu na ne wu she mu yiri, ne naye ta ne cere lee be ni. Ga jomee nigin ye jo, konho na kapyebye wu juunjo. ⁸ Bani junjofee pii wo fanha noko ni ne je, sarosii pii di je ne be mu. Ne bu wee wa pye: «She!» W'a gari. Ne bu wa be pye: «Pa!» Wee be na ba. Ne bu na kapyebye wu pye: «Le pye!» W'a lee pye.»

⁹ Ba p'a she tee tuduro ti jo Yesu mu tuun wemu ni we, a lee di wu fo. Sipyiire ti t'a bi taha wu feni ge, a wu hmahana jeri pee shizhaa na pu pye: «N'a da yi jo yi mu, ne sanha we wo n'a daa wu tuugo ja sipya wa shishiin mu we, ali Izirayeli fige ki be ni we.» ¹⁰ Ba tudunmoo p'a kuri kari pu junjofoo wu puga we, a p'i she kapyebye wu nijunjo ta wa.

Yesu ya naxhugoshoo wa ja nixhugo je

11 Lee nibyexhoo na a Yesu di gari kulo la ni lee mεεε jε Nayini. A wu kalaapiire te, ni sipyiire t'i gari ni wu ni. 12 Ba p'a tεεηε kulo li tajege ki na wε, a p'i jiri sipyii pii na, pu na gaani ni ná wa nixhugo ni faya ni. Wee ye nigin w'a bye wu nu mu. Wu nu wu bε di bye naxhugoshō. Kanha ki sipyii nijehemεε pu bi foro pinne ni wee cee wu ni, na se gbo wu talenε ni. 13 Kafōo ya wee cee wu ja tuun wemu ni ge, a wu nj̄naara di jé wu ni. A wu wu pye: «Ma ganha ba mεε suu wε!»

14 A wu fulo pu na, na wu kenε taha karaya yi na, a gbo wu lōvεε p'i yere. A Yesu di jo: «Nani we, nε w'a ma pye mu, yiri!» 15 A wu yiri tiin na jomō j̄nō kōn. A Yesu di wu kan wu nu wu mu.

16 A sipyii pu bεeri di fya, a p'i ganha na Kile sōni na: «Kile tudunmō nigbō w'a wuyε she wu niñε ni. Kile w'a pa wu sipyii pu tεε.» 17 Le Yesu ya pye ge, a lee kaa di jaaga Yawutuu fiige ke, ni ki kabanugo kulogoo ki bεeri ni.

Yesu labye w'a li shεε na Shōvōo wu jε wii
(Macao 11:2-19)

18 Yesu ya keree kiimu bεeri pye ge, a Yohana wo kalaapiire t'i shε kee bεeri paari wu mu, a wu pu shuun wa yiri, 19 na pu tun shε Kafōo mu, pu wu yege na: «P'a Shōvōo wemu kaa jo na wu na ba ba ge, mu wu wa laa, ta wū watii jaha wii?»

20 Ba p'a nō Yesu yiri tuun wemu ni wε, na wu pye: «Yohana Batizelipye w'a wèε tun pa na wèε pu pa ma yege na: «P'a Shōvōo wemu kaa jo na wu na ba ba ge, mu wu wa laa, ta wū watii jaha wii?»»

21 Taapile ni a Yesu di sipyijehemεε yama ni pu kanhama keree xō, na jinaa kōri yeege pii ni, na fyεnmεε nijehemεε j̄ni mugi. 22 Lee kadugo na a wu Yohana wo tudunmō pu j̄nō shō na: «Y'a lemu ja, na lemu logo ge, yi shε lee paari Yohana mu na: Fyεnmεε wa j̄naa, faanna di jaari, togo fεε di juunō, j̄dunmō di nuri, xuu di j̄eni, Kile Jozaama p'i yu la baa fεε mu. 23 Sipya wemu j̄unō ya kyεegi nε na wε, weefōo jε duba pya!»

24 Ba Yohana wo tudunmō p'a kari wε, a Yesu di j̄nō kōn na yu ni sipyiire ti ni Yohana shizhaa na na: «Naha yee d'a shε wii siwaga ki ni wε? Kafεεge ya wahagaanra lemu j̄eri ge, lere ya? 25 Wee tuun wu ni yee d'a shε jaha wii wε? Fazaaya fōo ge? Ga piimu p'a fazaaya leni, na yalijenε li ge, pee ya daa saanna piyεye ni. 26 Yee d'a shε jaha wii wε? Kile tudunmō ge? Uun, n'a da yi jo yi mu jo ali w'a pεle Kile tudunmō na. 27 Bani l'a ka Kile Kafila wu ni wu shizhaa na na:

«Li wii, n'a na tudunmō we tun ma jahagbaa na

wu ma koo li yàa yaha ma jaha na.»*

28 N'a da yi jo yi mu jo sipya wa shishiin sanha se Adama nagoo ni wemu w'a pεle Yohana na wε, Ga lee bε na Kile saanra ti wo sipyii pu bεeri wo nifenhεhεne ya pεle wu na.»

29 Sipyii pii p'a wu jomō pu logo ge, ni fanhafεε wari shōvεefanhafεε wari shōvōo, a pee di li shε na fiinñε na Kile ya tii, pee bi batize Yohana mu. 30 Ga Farizhεen ni saliya karamōgōlōo ya she Kile wo j̄nōmεε li ni puyε pyaa shizhaa na, pu ya ta sōo na batize Yohana mu wε.

31 A Yesu di jo sanha na: «Nε na já nj̄naa wo sipyii pii taanna ni jōgō yε ni wε? Jōgō yε feni pu d'a foro wε? 32 P'a foro nōhōpiire ta feni temu t'a tiin pinnege kpεεngε na, na ti mujonōo yaha nō tiyε na ge na: «Wèε ya faangaa wi yee mu

* 7:27 Malaki 3:1

yee di ya ta xonho we. Lee kadugo na a wèe di yamεheε su yee mu yee di ya ta mehεε su we.»

³³ Bani Yohana Batizelipye ya pa; wu bi yalijenεε li we, wu bi duven gbuu we, a yee di jo: «Jina wu je wu ni.» ³⁴ A Sipyia Ja wu ba, na ganha na li na gbuu, a yee di jo na: «Lanehere fɔɔ ni gba fɔɔ wu je we ná we. Fanhafεε wari shoveε ni jurumupyii pii be wo najii wu je wii.» ³⁵ Ga Kile wo koo li jaarivεε pu beeri ya kajii kan Kile wo fungɔngɔ fεεre ti mu.»

Dɔdɔshɔ wa wo jurumu ya yafa wu mu

³⁶ Cana ka, Farizhen wa ya pa Yesu jεeri na wu she li wu yiri. A Yesu di gari wee puga. A p'i ba jɔ kɔn na li. ³⁷ Lee di dɔdɔshɔ wa ta lee kulo li ni. Ba w'a yi logo tuun wemu ni na Yesu ya li wee ná wu puga we, a wu gari wà ni lasikoli gboro la ni. ³⁸ A wu mesuwo di ba doro Yesu kadugo yiri, na she yere na saha ni wu tɔɔyɔ ye ni, na Yesu tɔɔyɔ yi fyenmi ni jεsinme ni, na wu juzhiire taga pee jɔgɔ, na ganha na wu tɔɔyɔ yi taala taala ni taanjeεge ni, na lasikoli wu wo yi na.

³⁹ Farizhen we w'a bi Yesu yiri yalige ki na ge, ba wee ya lee ja we na jo wuyε funjɔ ni na: «We ná we da bi bye Kile tudunmɔ, we cee we w'a kpon wu na ge, wu bi da li ce na dɔdɔshɔ wu je wii.»

⁴⁰ Wee tuun wu ni a Yesu di jomɔ pu lo na jo: «Simɔ, la wa ne mu na jo ma mu.» A Simɔ di wu jɔ shɔ na: «Karamɔgɔ, li jo.» ⁴¹ A Yesu di jo: «Fooleme wa fɔhɔɔ bye sipyii shuun na, wu wari kabɔfɔɔɔ kelεε gbarashuun ni kaguro (w 75.000) shishiin bye wa na, wu wari kabɔfɔɔɔ gbarashuun di xhuu kaguro (w 7.500) shishiin di bye shuun wo wu na. ⁴² Ba ma na jo se bye pu ni pu wu ta kan we, lee funjɔ ni, a wu pu beshuun wu fɔhɔɔ ki yaha pu na. Ne jo, we ná we kaa na daan weke ni xuuni pu shuun wu ni we?» ⁴³ A Simɔ di wu jɔ shɔ na: «Ne giin jo w'a nijeheme wu yaha weke na ge.» A Yesu di wu pye: «M'a can jo.»

⁴⁴ Lee kadugo na a Yesu di ηmahana jeri cee wu shizhaa na Simɔ pye: «M'a we cee we jaa ge? Ne jé mu puga, mu ya tɔɔyɔ je lohɔ kan ne mu we, ga we ya ne tɔɔyɔ fyenmi ni jεsinme ni, na pee jɔgɔ ni wu juzhiire ni. ⁴⁵ Mu ya ta ne shaari ni taanjeεge ni ba l'a tee na byi ni jɔsɔɔnrɔ ni we. Ga ne di jé naha ge, taanjeεge ni we cee we ya ne co, bani ne di jé ge, wu je na ne tɔɔyɔ taala taala. ⁴⁶ Mu ya ta sinme wo ne jɔɔɔ ni we, ga wee ya pεewa lasikoli wo ne tɔɔyɔ na. ⁴⁷ Lee na n'a da yi jo yi mu, we cee we taanjeεge nigbɔhɔ k'a li sheε na wu jurumu wu ni wu jehe beeri ya yafa wu mu. Ga yafa bu bye wu ya pye sipya wumu mu jurumu nijeheme jɔɔɔ tãan we, weefɔɔ taanjeεge na jεre.»

⁴⁸ Wee tuun wu ni a Yesu di cee wu pye: «Ma jurumu w'a yafa ma mu.» ⁴⁹ A wu lijii p'i jɔ kɔn na yu puyε funyɔ ni na: «Jɔgɔ wu je we, w'i sipyii jurumu yafani pu mu we?» ⁵⁰ A Yesu di wee cee wu pye: «Ma n'a daa w'a ma shɔ. Ta se janije na!»

8

Cèe pii ya taha Yesu feni

¹ Kii keree kii kadugo na, Yesu bi kugbɔhɔɔ ni kupiire jaari, na Kile saanra ti Jozaama pu yere li pyi. Wu kalaapiire ke ni shuun wu bye ni wu ni, ² ni cèe pii be. Wu bi pee cèe pu cuunɔ, na jinaa be kori yege pii ni pu ni. Cee nigin wa mege ki bye na Mariyama, pu bi wee yiri na Magadala sheεn Mariyama, jinaa gbarashuun wu bi foro wee ni. ³ Wa mege je na Zhane, wee bye Kuza

wo shɔ. Kuza bi bye saannaa Herɔdi wo koomɔ pu fanhafɔɔ wa. Suzani, ni cɛe niɲehemɛɛ piitiilee bɛ bye wà. Pee bɛeri bi Yesu ni wu kalaapiire ti teri ni pu kenɛ yaaya ni.

Talenɛ lemu l'a jo nuguro ta shizhaa na ge
(Macao 13:1-9; Marika 4:1-9)

⁴ Sipyii pu bi yiri kulogoo ki bɛeri ni na se Yesu yiri. Sipyiire t'a pa binne wu tãan tuun wemu ni ge, a Yesu di le talenɛ le jo pu mu na: ⁵ «Caɲa ka ná wa ya foro na kari wu tɛgɛ ni di zhe wu alikama shi wá fene shi wagana na. Na wu yaha wu na wee nuguzhi wu waa, a wu nuguro ta di do koo ni tɛgɛ ki ɲɔ na. A sipyii di tee tanhana tanhana, a shazheere di tee jo. ⁶ A nuguro ta di do faaga ɲuɲɔ ni poɲehere di bye wà wɛ. Ba t'a fin xɔ wɛ, na waha, bani ɲime bye wà wɛ. ⁷ A nuguro ta di do xhuyo niɲɛ ni. A ti ni xhuyo y'i ganha na legi; a y'i ba ti co, na ti li. ⁸ A nuguro ta di do ɲijenɛ na. A t'i fin, na le, na pya le, na ti tɛheɛ xhuu nigin (100) pye.»

Ba Yesu ya pee jomɔ pu jo wɛ, na selɛ na: «Wemu na logo ge, wu logo de!»

Yesu talenɛ ki kajuu ɲuɲɔ
(Macao 13:10-17; Marika 4:10-12)

⁹ A wu kalaapiire t'i wu yege na: «Le talenɛ le kɔri ɲɛ dii wɛ?» ¹⁰ A wu pu pye: «Na Kilɛ saanra ti wo ɲmɔhɔɔ ti cɛ, yee mu lee ya kan. Ga sipyii pusamaa kundi, ti keree ki bɛeri w'a yu pu mu talenɛ ni, kɔnhɔ: «Pu da wii,

ga p'i ganha ba yaaga ɲaa wɛ.

P'i da niwegee shaan,

p'i ganha ba yi ɲaha cɛni wɛ.» *

Yesu ya nuguro ti wo talenɛ li kɔri jo
(Macao 13:18-23; Marika 4:13-20)

¹¹ «Lee talenɛ li kɔri wɛ: Nuguzhi wɛ, wee ɲɛ Kilɛ jomɔ. ¹² Pii ɲɛ ba koo ɲɔ ɲɛ wɛ, ba pee ya pe jomɔ pe logo wɛ, Shitaanni na ba pu wolo pu funyɔ ni, kɔnhɔ pu ganha dà, p'i shɔ wɛ. ¹³ Faaga wuu pu ɲɛ piimu p'a jomɔ pu logo, na pu co ni fundanga ni ge. Ga nire di ɲɛ pu na wɛ, p'a dà yɛ jɛere yɛ funɲɔ ni. Nɔwuuro bu pu ta p'a n'a daa wu yaha. ¹⁴ Xhuyo niɲɛ wuu pu ɲɛ piimu ge, pee na pe jomɔ pe logo. Ga ke koɲɔ ke wo funzhakeree, ni naafuu keree, ni xɔnhɔɔ keree, na pu cɔnri, fo pu da le wɛ. ¹⁵ Nijenɛ wuu pu ɲɛ piimu ge, pee na pe jomɔ pe logo, na pu co see na ni zɔsaama ni, na gori yaha pee jomɔ pe na, fo na nagoo pye.

Talenɛ le l'a jo sokinna shizhaa na ge
(Marika 4:21-25)

¹⁶ «Wa shishiin ya sokinna leni wu yaaga shigile wu ɲuɲɔ ni, kelee w'i wu le karaga nɔhɔ ni wɛ. Ga yaaga ɲuɲɔ ni wu da wu taha, kɔnhɔ wu da kpɛenge yeege puga ki jevɛ pu mu. ¹⁷ Bani kanmɔhɔnɔ la shishiin wa lemu da ba je wɛ. ɲmɔhɔɔ ta shishiin wa temu da ba foro kpɛenge na wɛ. ¹⁸ Lee wuu na yi kasege ta yi kafila logogaɲaa na, bani la ɲɛ wemu mu ge, la na ba gan wee mu. Ga la ɲɛ wemu mu wɛ, w'a giin na nifenhefenhene lemu bɛ li ɲɛ wu mu ge, lee bɛ na zhɔ wu na.»

Jɔgɔ yɛ pu ɲɛ Yesu nu ni wu cebooloo wɛ?
(Macao 12:46-50; Marika 3:31-35)

* 8:10 Ezayi 6:9

19 Yesu nu ni wu ceboronamaa ya kari Yesu yíri, ga pu ya já gbara wu na sipyii pu kenε ni wε. 20 A wa di yi jo wu mu na: «Ma nu we ni ma ceboronamaa pu niyereye yi wa kpεεngε ke na, pu funηo ki wa p'i ma ja.» 21 Ga, a Yesu di jo: «Pii p'a Kile jomο pu nuri, na pu koro jaari ge, pee pu ηε ne nu ni ne ceboronamaa.»

Yesu ya kafεεgbah ka yereηε
(Macao 8:23; Marika 4:35-41)

22 Cana ka, Yesu ya wu kalaapiire ti pye: «Wù she gba wu kadugo.» A p'i jé kōrōgō ka ni na gaanji. 23 Na pu yaha pu gaanji, a Yesu di ηmunο. A kafεεge ka di yiri lohο ki ηunηο ni. A kōrōgō k'i ganha na zhaa di jii lohο na, fo pu na zhaa di mini.

24 Wee tuun wu ni a wu kalaapiire t'i fulo wu na na wu ηε, na wu pye: «Karamōgō, Karamōgō, wù na da gori lohο ni!» A wu yiri, na sele kafεεge ke ni lokuruyo yi na; a kafεεge ke ni lokuruyo yi be di yere. A tunmο p'i yere. 25 A wu wu kalaapiire ti pye: «Mii yee wo n'a daa wu wa wε?» A l'i bye pu fyaara wuu mu kakanhana, a p'i ganha na puyε pyi: «We ná we d'a sii jōgō, fo wu na yu ni kafεεge ni lohο ni, y'i wu ηomεε coni wε?»

Yesu ya jinaa kōri yeege ná wa ni
(Macao 8:28-34; Marika 5:1-20)

26 A Yesu ni wu kalaapiire t'i nō Gerasa fiige ki ni, kabanugo kulo la ni. Kee ηε gba wu kadugo na saha ni Galile fiige ki ni. 27 Ba Yesu ya foro kōrōgō ki ni wε, a ná wa di ba wu ηunηο círi, kulo li shen wa. Jinaa pu bye wu ni. Fo taatuunnō ni wu bi gbara w'a fāya leni wε, wu bi goroo puga wε. Wu tatεεngε ki bye faxhuu wε. 28 Ba w'a Yesu ja wε, na mujuugbōo la wá, na nuguro sin Yesu fεε ni, na jo ni mujuugbōo ni na: «Naha m'a zhaa ne feni wε, Kile-gbōtabaaga Ja Yesu? N'a ma ηεeri, ma ganha bu na kanha wε!» 29 W'a yee jo, bani Yesu bi jina wu pye na wu foro wee ná wu ni. Jina wu bu yiri wu feni tuun wemu ni, sipyii na wu kemε pō ni tōrō shōnhōyō ni, na biriye le wu tōyō na, kōnhō pu da wu kaseri. Ga w'a tee pōrō ti bεeri kōn. Jina wu bi ma wu kōri kari sipōηo ni.

30 A Yesu di wu yege na: «Dii mu mεge di ηε wε?» A wu jo: «Ne mεge ηε «Wēe Ya Nεhe,»» bani jinaa ni ηehemεε pu bi jé wu ni. 31 A pee jinaa p'i Yesu ηεeri xuuni na wu ganha bu pu yaha gari kakara wecogōηo tεhene baa wogō ki ni wε.

32 Lee bi shaagbaga nijenε ka ta ki na naha yanja ki kabanugo. A jinaa p'i Yesu ηεeri na wu sōo p'i she jé pee shaalaa pu ni. A wu sōo. 33 Wee tuun wu ni a jinaa p'i foro ná wu ni, na she jé pee shaalaa pu ni. A shaagbaga k'i gburogi, na digi yanja gologoloyo yi ni, na jé gba lohο ki ni, na xhu wá.

34 Ba shaanahamaa p'a lee ηa tapyege ni wε, a p'i baa kari na she yee paari kanha ki ni, ni sitiinmεε pu mu. 35 A sipyii p'i foro na she lee nibyii li wii. Ba p'a nō Yesu taan wε, na wee ná wu ηa, jinaa pu bi foro wu ni. Wu nidεεngε di ηε Yesu fεε ni, fāya yi bye wu na, wu d'a cuunηo. A p'i fya. 36 Ná jinaa wo w'a cuunηo piimu jii na ge, a pee di kii keree kii bεeri paari pu mu. 37 Wee tuun wu ni a Gerasa shεen pu bεeri di Yesu ηεeri na wu laha pu wo ηinε ki na, bani pu bi fya xuuni. A Yesu di jé kōrōgō ki ni, na laha pu wo ηinε ki na.

38 Yesu nigariwo jinaa p'a foro ná wemu ni ge, a wee di wu ηεeri na wu bi da já binne ni wu ni. Ga, a Yesu di wu kurunηo, na jo: 39 «Kuri m'a se puga, Kile ya kagbōhōo kiimu bεeri pye ma mu ge, m'a she kee paari.» Yesu ya kagbōhōo kiimu bεeri pye wu mu ge, a wu gari na she kee keree ki paari kulo li bεeri ni.

*Yesu ya cee wa cuunɔ, na Zhayirusi poro nixhugo jɛ
(Macoo 9:18-26; Marika 5:21-43)*

⁴⁰ Ba Yesu ya kuri pa na yiri gba wu kadugo wɛ, a wu ba wu daan sipyii pu bɛɛri ni, bani pu bɛɛri bi wu sigee. ⁴¹ Lee bi ná wa ta wà, wu mɛgɛ jɛ na Zhayirusi, wee wu bye wee xuu wu wo Kile-pɛɛɛɛ puga juɔfɔɔ. A wee di ba nuguro sin Yesu fɛɛ ni, na wu jɛɛri xuuni na wu shɛ wu puga, ⁴² bani fuceɛɛɛ nigin yɛ li bye wu mu, li shi wu bye yee kɛ ni shuun. Lee li bi zhaa di xhuu.

Ba Yesu ya gaanɔ wà wɛ, a sipyiiɛ t'i wu kuuri, na wu cɔnri. ⁴³ Lee bi cee wa bɛ ta wà shishan na woni wu feni fo yee kɛ ni shuun. Wu bi wu keɛɛ yara bɛɛri kan wɛbyii mu, ga wa shishiin ya já wu cuunɔ wɛ. ⁴⁴ A wu fulo Yesu na wu kadugo yiri, na ba gbɔn wu fadegenɛ na. Taapile ni a wu shishan p'i yere. ⁴⁵ A Yesu di jo: «Jɔgɔ w'a kpɔn nɛ na wɛ?» Ba pu bɛɛri ya yu pee bɛ wɛ, a Pyɛɛri di jo: «Karamɔgɔ, sipyii p'a wu cɔnri xuuni de!» ⁴⁶ Ga, a Yesu di jo: «Sipya wa w'a kpɔn nɛ na, bani nɛ li cɛ na sefɛɛɛɛ ta t'a foro na ni.» ⁴⁷ Ba wee cee w'a li jɛ na li da já ɲmɔhɔ nige wɛ, a wu ganha na fuguri, na ba nuguro sin Yesu fɛɛ ni. Lemu l'a wu pye w'a kpɔn Yesu na, ni w'a cuunɔ taapile ni cuunɔgana lemu na ge, a wu yee paari wu mu sipyii pu bɛɛri jii na. ⁴⁸ A Yesu di wu pye: «Na poro, ma n'a daa w'a ma cuunɔ. Ta se janiɲɛ na!»

⁴⁹ Na Yesu yaha pee jomɔ pu na, a tudunmɔ wa di ba na yiri Kile-pɛɛɛɛ puga juɔfɔɔ wu kaban, na ba wee pye na: «Ma poro fuceɛɛɛ l'a xu. Ma ganha bu navunɔ peɛ nige Karamɔgɔ wu na wɛ.» ⁵⁰ Ga ba Yesu ya yee logo wɛ, na Zhayirusi pye: «Ma ganha bu fya wɛ; dà yɛ, ma poro wu na juunɔ.»

⁵¹ Ba Yesu ya shɛ nɔ Zhayirusi kaban wɛ, wu ya sɔɔ wa shishiin wu jé ni wu ni puga ki ni wɛ, fo Pyɛɛri, ni Yohana, ni Yakuba, ni pya wu nu ni wu to. ⁵² Lee di sipyii pu bɛɛri ta pu na yamehɛɛ suu na xhuulo. A Yesu di jo: «Yi ganha ba mehɛɛ suu wɛ, bani pya wu ya ta xu wɛ, w'a ɲmunɔɔ.»

⁵³ A p'i ganha na wu la wo, bani pu bi li cɛ na w'a xu xɔ. ⁵⁴ Ga, a Yesu di wu co keɛɛ ke na, na jo ni mujuugbɔɔ ni na: «Pya we, yiri!» ⁵⁵ A wu munaa l'i guri pa wu mu. Taapile ni a wu yiri tiin. A Yesu di jo na pu yalige kan wu mu. ⁵⁶ A l'i bye kakanhana pya wu sefɛɛ pu mu fo xuuni. Ga, a Yesu di yi jo waha pu mu na pu ganha lee nibyii le jo wa shishiin mu wɛ.

9

*Yesu ya wu kalaapiire kɛ ni shuun wu tun
(Macoo 10:5-15; Marika 6:7-13)*

¹ Yesu ya wu kalaapiire kɛ ni shuun wu yiri, na sefɛɛɛɛ ni fanha kan pu mu jinaa bɛɛri na, pu da yama bɛ xuu. ² Lee kadugo na a wu pu tun pu shɛ Kile saanra ti yɛɛɛ pye, p'i yama fɛɛ cuunɔ. ³ A wu pu pye: «Yi nigariwuu ganha bu yaaga lɔ yi keɛɛ ni wɛ, kagaanga bɛ wɛ, kushɛyaaga bɛ wɛ, yalige yaaga bɛ wɛ, wari bɛ wɛ. Wa shishiin ganha da fadeɛɛ shuun lɔ wɛ. ⁴ Yi bu jé puga bɛɛri ni, y'i diin wà fo yi kariduun bu shɛ nɔ. ⁵ Xuu wa shɛɛn bu zhe pu da yi tirige wɛ, yi ba fɔro lee kulo li ni, y'i yi tɔɔɔ gbazhenhɛ jahara wo wà, lee na ba bye seɛri kaa pu feni.» ⁶ A kalaapiire t'i gari. A p'i Kile wo Jozaama pu jo toro kulogoo ki bɛɛri ni, na yama fɛɛ pu cuunɔ tɛɛɛ yi bɛɛri ni.

*Herɔdi hakili ya wuregi
(Macoo 14:1-12; Marika 6:14-29)*

⁷ Ba gbafɛɛɛɛɛ Herɔdi ya kii kapyegee kii bɛɛri kaa logo tuun wemu ni wɛ, a wu hakili di wuregi, bani sipyii pii ya jo na: «Yohana Batizelipye w'a jɛ na foro xu ni.» ⁸ A pii di jo: «Kile tudunmɔɔ Eli w'a kuri pa.» A pii bɛ di jo: «Wa

w'a jɛ na foro xu ni taashiine li wo Kile tudunmɔɔ pu ni.» ⁹ Ga, a Herodi di jo: «Nɛ Yohana jɛnɔ kan p'a kɔn. Ayiwa, di wa kii keree kii nuri wemu shizhaa na ge, wee jɛ jɔgɔ wɛ?» A wu ganha na li shaa wu Yesu ja.

*Yesu ya yalige kan sipyii kabɔfoɔɔo kaguro mu
(Macao 14:13-21; Marika 6:30-44; Yohana 6:1-14)*

¹⁰ A Tudunmɔɔ p'i guri pa Yesu yiri, na ba pu kapyegee ki bɛeri paari wu mu. A Yesu di gari ni pu ni pu yɛ na, na she nɔ kulo la jɔ na, lee mege jɛ na Betisayida. ¹¹ Ba sipyiiire t'a pa li ce tuun wemu ni wɛ, na daha wu feni. A Yesu di pu co xuuni, na baari pu mu Kile wo saanra ti keree na. Piimu mago bye sicuumɔ na ge, a wu pee cuɔɔ.

¹² Ba canja k'a jɔ kɔn na diri wɛ, a kalaapiire kɛ ni shuun wu fulo Yesu na, na wu pye: «Sipyiiire ti yaha, kɔnhɔ p'i she wu tɔan kulogoo ni sige buguro te na, p'i she yalige ni tashɔnyɔ sha wà, bani sipɔnɔ ni wɛe jɛ naha.» ¹³ Ga, a Yesu di pu pye: «Yiye pyaa ki yalige kan pu mu.» A p'i jo: «Yaaga jɛ wɛe wu buuri juyɔ kaguro ni fyaa shuun yɛ kadugo na wɛ, fo ma la bi jɛ wu she yalige shɔ pii sipyii pii bɛeri mu.» ¹⁴ Pu bi namaa kabɔfoɔɔo kaguro (5.000) shi tɔɔ pee ni. A Yesu di wu kalaapiire ti pye: «Yi pu tenɛ kɛkɛ kaguro kaguro (50) shishiin.» ¹⁵ A p'i li pye mu na sipyiiire ti bɛeri tenɛ lee tenɛgana li na. ¹⁶ A Yesu di yee buuri juyɔ kaguro we ni fyaa shuun wu lɔ, na jaha ke yirige fugba we ni, na baraga taha Kile na. A wu xhɔ na yi kɛgi kɛgi na kan kalaapiire ti mu, na pu yee yerenɛ sipyii pu tɔan. ¹⁷ A pu bɛeri di li na din. Yalige kemu k'a kori ge, a p'i kee sanja kemɛ fo na saganjaa kɛ ni shuun jɛ.

*Pyɛeri ya yere li na na Kirisa wu jɛ Yesu
(Macao 16:13-19; Marika 8:27-29)*

¹⁸ Canja ka, na Yesu yaha Kile-jɛrɛge na wu yɛ, wu kalaapiire ti bye wu kabanugo na. A Yesu di pu pye: «Sipyii pu wa yu na jɔgɔ nɛ jɛ wɛ?» ¹⁹ A p'i wu jɔ shɔ na: «Pii wa yu na Yohana Batizelipye, pii di yu na Kile tudunmɔɔ Eli, pii bɛ di yu sanha na taashiine li wo Kile tudunmɔɔ wa w'a jɛ na foro xu ni.»

²⁰ A Yesu di pu yege na: «Ga yee do, yeeye pyaa ki mu nɛ di jɛ jɔgɔ wɛ?» A Pyɛeri di wu pye: «Kile ya Kirisa wemu jaha bulo ge, wee mu jɛ.»

*Yesu ya jo wu xu ni wu jɛ wu keree na
(Macao 16:20-28; Marika 8:30-9:1)*

²¹ A Yesu di yi waha pu mu na pu ganha yee jo wa shishiin bɛ mu wɛ. ²² A Yesu di jo sanha na: «Li waha l'i waha, fo Sipya Ja bu ganha xuuni. Nɔhɔlɛɛ, ni saraya jaha shɔnriwɛɛ jɛnɔfɛɛ, ni saliya karamagɔlɔɔ na ba zhe wu ni. Pu na ba wu gbo, wu caxhugo canja taanri wogo wu na ba jɛ.»

²³ Lee kadugo na a wu yi jo pu bɛeri mu na: «Wa funɔɔ bi jɛ wu binne ni na ni, wu she wuyɛ ni, jiga bɛeri wu wu korikoritige ki lɔ taha na feni. ²⁴ Bani sipya we w'a giin wu wuyɛ pile munaa jɛnɔ wolo nijaa ge, wee na ba buun wu munaa ni jiga na. Ga we w'a bɔnri wu munaa ni nijaa nɛ wuu na ge, wee wu da ba wu munaa jɛnɔ wolo jiga na. ²⁵ L'a jaha jɔ sipya na wu kɔnɔ yanmuyɔ bɛeri ta, wu ba buun wuyɛ pile munaa ni, wu gyɛɛgi wɛ? ²⁶ Lee wuu na sipyaa sipya w'a shiige le wuyɛ ni, na bye wu ya nɛ ni na jomɔ pu kaa yu sipyii mu-i ge, Sipya Ja wu ba ba tuun wemu ni ni wuyɛ pyaa nɔɔɔ wu ni, ni wu To Kile wo we, ni fɛfɛɛɛ mɛlɛkɛ pu wo we, wu bɛ na ba shiige le wuyɛ ni weefɔɔ shizhaa na. ²⁷ Can na n'a da yi jo yi mu, sipyii pii pu wa naha ge, pii wa da xhuu pu ni bada na ta pu ya Kile wo saanra te ja wɛ.»

*Yesu jɛwiiɛ l'a jɛri**(Macoo 17:1-8; Marika 9:2-8)*

²⁸ Pe jomɔ pe ya jo cabyaa gbarataanri shishiin, a Yesu di gari ni Pyɛɛri, ni Yohana, ni Yakuba ni faaboboŋɔ ka fugba ni, kɔnhɔ p'i shɛ Kilɛ jɛɛri. ²⁹ Na wu yaha jɛɛɛ ki na, a wu jɛwiiɛ l'i jɛri, a wu faya y'i fiinne, na jɛ. ³⁰ Taapile ni a p'i namaa shuun wa jɛa pee na yu ni Yesu ni, pee bye Musa ni Eli. ³¹ P'a puyɛ shɛ ni nɔɔɔgɔ ni. Yesu na ba wu labye wu jɔ fa, na xhu xugana lemu na Zheruzalemu ni ge, pu bi yu ni wu ni kee keree kii na. ³² Lee bi ηmɔngɔ ta p'a Pyɛɛri ni wu kaafɛɛ pu shan. Ga ba p'a jɛ wɛ, na Yesu ni pee namaa shuun wu nɔɔɔ wuu jɛa. ³³ Tuun wemu ni pee namaa p'a laha Yesu taaɛ ge, a Pyɛɛri di wu pye: «Wù Karamɔgɔ, wèè bu gori naha, lee ya jɔ xuuni dɛ. Wù buguloo taanri yerenɛ, mu wo nigin, Musa wo nigin ni Eli wo nigin.» Ye wu bi yu ge, wu ya yi cɛ wɛ.

³⁴ Na wu yaha pee jomɔ pu na, a jahaɲa ka di ba pu tɔ. Kalaapiire ti nijewuu kee jahaɲa ki ni, a p'i fya. ³⁵ A mujuu la di foro kee jahaɲa ki ni na: «Nɛ jidaan Ja wu jɛ wɛ. Nɛ w'a wu shɔɔnri lɔ. Y'a wu nijoyɔ nuri!» ³⁶ Ba lee mujuu l'a foro wɛ, a p'i Yesu ta wu ye. A kalaapiire t'i cari, pu ya pu kaɲagaa ki paari sipya wa shishiin mu wee tuun wu ni wɛ.

*Yesu ya pya wa cuuŋɔ jina bye wemu ni ge**(Macoo 17:14-18; Marika 9:14-27)*

³⁷ Kee caɲa ki jimuguro, pu na tigi xɔ faaboboŋɔ ki na, a sipyijɛhɛmɛɛ di shɛ Yesu jɔŋɔ ciri. ³⁸ A n'a wa di mujuugbɔɔ la jo sipyiire ti tɛ ni na: «Karamɔgɔ, n'a ma jɛɛri, jɔ mayɛ na m'a na ja wu wii, we yɛ nigin pe wu jɛ na mu. ³⁹ Jina wa wu jɛ wu ni, wu bu wu co, taapile ni w'a ganha na xhuulo. Jina wu na wu jahara, fo kakaya na fɔro wu jɔ ni. Wee jina wu foromɔ pu ma bɛn wu ni, wu nivorogo, w'a wu kanha xuuni. ⁴⁰ Nɛ ma kalaapiire ti jɛɛri jo pu wu kɔri, ga p'i ya jà wɛ.»

⁴¹ A Yesu di jo: «Ee! Yee kunni jɛ sipyikuuyo n'a daa baa fɛɛ! Nɛ na gori yaha naha ni yee ni, na yee keree xu fo tuun weke wɛ? Pa ni ma ja wu ni naha.»

⁴² Ba pya w'a fulo Yesu na wɛ, a jina wu wu shan jirɛ na, na wu jahara xuuni. Ga, a Yesu di din jina wu na, na pya wu cuuŋɔ, na wu kan wu to wu mu. ⁴³ A Kilɛ wo sefɛɛɛ nigbɔɔɔ t'i bye kakanhana sipyii pu bɛɛri mu.

*Yesu ya wu xu wu jo sanha**(Macoo 17:22-23; Marika 9:30-32)*

Na Yesu kapyegeɛ ki yaha k'a pye pu mu kakanhana, a Yesu di wu kalaapiire ti pye: ⁴⁴ «Yi niwegee shan y'i pe jomɔ pe logo: Pu na ba Sipya Ja wu le sipyii keye ni.» ⁴⁵ Ga pu bi pee jomɔ pu kɔri cɛ wɛ. Pee bi ηmɔhɔ pu na, kɔnhɔ pu ganha bu pu kɔri cɛ wɛ. A p'i fya pu ya jà wu yege pee keree na wɛ.

*Weke w'i jɛ nahagbaa fɔɔ wɛ?**(Macoo 18:1-5; Marika 9:33-37)*

⁴⁶ Nakaara ya jɛ kalaapiire ti tɛ ni, na weke wu jɛ pee bɛɛri wo nahagbaa fɔɔ wɛ? ⁴⁷ A Yesu di pu fungonyɔ cɛ, na nɔhɔcɛɛɛ la lɔ, na lee yerenɛ wuyɛ taaɛ, ⁴⁸ na pu pye: «Sipya sipya w'a le nɔhɔcɛɛɛ le la shi co xuuni nɛ wuu na ge, nɛ w'a co xuuni. We w'a nɛ co xuuni ge, nɛ tunvɔɔ we w'a co xuuni. We wu wa yee bɛɛri nifenhɛfnhɛnɛ ge, wee wu wa yee bɛɛri wo sipyigbɔ.»

*Sipya wemu jɛ yee pɛn wɛ, yee nii wu jɛ**(Marika 9:38-40)*

⁴⁹ A Yesu kalaapire Yohana di jomɔ pu lɔ na jo: «Karamɔgɔ, wɛɛ ya nɔ wa ɲa, wu na jinaa kɔri na yeege sipyii ni mu mɛgɛ na. A wɛɛ di wu ɲaha kɔn lee bye na, bani wu ɲɛ wɛɛ wa wɛ.» ⁵⁰ A Yesu di wu pye: «Yi ganha bu wu ɲaha kɔn wɛ, bani sipya wemu ɲɛ yee pɛn wɛ, yee ɲii wu ɲɛ wii.»

Samari fiige ki kulo la shɛɛn ya sɔɔ na Yesu keme wɛ

⁵¹ Yesu bi yaa wu foro kɔɲɔ puga w'a gaanɲi fugba wu ni tuun wemu ni ge, ba wee ya tɛɛɲɛ wɛ, a wu li yaha wuyɛ funɲɔ ni na fo wee bu jɛ Zheruzalɛmu ni, ⁵² a wu tudunmɔɔ pii tun kari wuyɛ ɲaha na. A pee nigariwuu di jɛ Samari fiige ki kulo la ni, na p'i shɛ tajege sha wà wu mu. ⁵³ Ga lee kulo li shɛɛn ya sɔɔ wu jɛ pu mu wɛ, bani Zheruzalɛmu ni wu bi gaanɲi. ⁵⁴ Ba wu kalaapiire, Yakuba ni Yohana ya lee ɲa wɛ, a p'i jo: «Kafɔɔ, ma la ɲɛ wu jo na ki yiri fugba we ni, ki tigi pa pu kyɛɛgi ya?» ⁵⁵ Ga, a Yesu di ɲmahana ɲɛri pu shizhaa na, na din pu na xuuni. ⁵⁶ Lee kadugo na a p'i gari kulo latii ni.

Piimu p'a bi giin p'i daha Yesu feni ge
(Macao 8:19-22)

⁵⁷ Na pu yaha koo na pu na gaanɲi, a nɔ wa di Yesu pye: «Wu Kafɔɔ, xuu bɛɛri ni m'a se ge, nɛ na daha ma feni.» ⁵⁸ A Yesu di wu pye: «Sige puun wa ni wejeye ni, fugba shazhɛɛɛɛ di ɲɛ ni shiire ni. Ga tashɔngɔ wa Sipya Ja wu mu kemu ɲɛ wuyɛ pyaa wogo wɛ.»

⁵⁹ A Yesu bɛ di wa pye: «Taha na feni!» Ga, a wee nɔ wu wu pye: «Kafɔɔ, na yaha di ba fɛnhɛ na to wu le.» ⁶⁰ A Yesu di wu ɲɔ shɔ na: «Xuu pu yaha sipyixuyoye mu yee di da pee leni, mu kunni wu shɛ Kilɛ wo saanra te yɛɛɛ pɲi.»

⁶¹ A nɔ watii bɛ di jo sanha na: «Kafɔɔ, nɛ na daha ma feni, ga ma di sɔɔ di fɛnhɛ zhɛ na puga shɛɛn funɲɔ to.» ⁶² A Yesu di wu ɲɔ shɔ na: «Sipya sipya w'a niiyɛ tuugo conɲi, na gari na wii kadugo yiri ge, wee ya yaa ni Kilɛ wo saanra te ni wɛ.»

10

Yesu ya kalaapiire kelee gbarashuun ni shuun tun

¹ Kee keree kii kadugo na, a Yesu di sipyii kelee gbarashuun ni shuun (72) watii bɛ ɲaha bulo sanha. Wu bi yaa wu shɛ kulogoo ni tɛyɛ yemu bɛɛri ni ge, a wu pu tun kari shuun shuun wuyɛ ɲaha na yee tɛyɛ yi ni. ² A wu pu pye: «Shinma nigɔnbaama w'a ɲɛhɛ, ga kapyeyyii pu d'a cɛɛɛ. Lee wu na, yi shinma wu kafɔɔ wu ɲɛɛri na wu kapyeyyii pii bɛ tun sanha, p'i shɛ wu shinma wu kɔn. ³ Y'a se! N'a yi tun na kari ba dubyapiye ɲɛ mɛ yacoyo niɲɛ ni wɛ. ⁴ Yi ganha bu wari tayahaɲa lɔ wɛ, kelee kushɛyɛɛɛɛ wɛ, kelee tanhaya yatii wɛ! Yi ganha bu yere koo na di wa shishiin shaari wɛ!

⁵ «Yi bu jɛ puga bɛɛri ni yi fɛnhɛ jo: «Najinɛ ki pye kee puga ki ni.» ⁶ Najinɛ pya wa bu da wà yi wo najinɛ ki na digi wee na, lee kaa bɛ wɛ ki na guri ba yi mu. ⁷ Y'i diin kee puga ki ni! Pu ba lemu kaan yi mu, y'a lee li, yi da lee gbuu! Bani kapyeyye ya sii yaa ni wu saraa ni. Yi ganha ba jin da mari piyɛyɛ yi ni wɛ!

⁸ «Yi bu jɛ kulo bɛɛri ni, a p'i yi co xuuni, yalige ke pu da gan yi mu ge, yi kee li. ⁹ Yi yama fɛɛ pu cuunɲɔ wà, y'i yi jo pu mu na Kilɛ saanra t'a tɛɛɲɛ pu na. ¹⁰ Ga yi bu jɛ kulo la ni, pee di ya sɔɔ na yi co wɛ, y'i shɛ pu tatiinyɛ yi ni, y'i jo: ¹¹ «Ali yee kulo li gbazhɛnhɛ ke bɛ k'a mara wɛɛ tɔɔyɔ yi na ge, wɛɛ da ki pɔ pɔ yee feni. Lee bɛ na, yi li cɛ na Kilɛ saanra t'a tɛɛɲɛ.» ¹² N'a da yi jo yi mu, Sodɔmu kanhama keree na ba bɔɔ lee kulo li wogoo na kiiri wu cagɔngɔ.»

*Kulogoo kiimu k'a Yesu jomɔ pu she ge
(Macoo 11:20-24)*

¹³ A Yesu di jo sanha na: «Bɔɔngɔ ki wa yee Korazen sheen wogo! Bɔɔngɔ ki wa yee Betisayida sheen wogo! Bani kakanhanjaa kiimu k'a pye yee ni ge, kee da bi bye Tiiri ni Sidɔn kulogoo ki ni, nime bi da pee ta pee ya daajenje jo, na pu jurumu wu yaha l'a mɔ, na bɔɔɔyɔ le puyɛ na, na diin shɔɔnrɔ ni. ¹⁴ Lee na Tiiri ni Sidɔn wo kanhama keree na ba bɔɔɔ yee wogoo ki na kiiri wu cagongɔ. ¹⁵ Mu do Kapɛrinɔmɔ? Go mu wa giin na mu na ba yirige fo fugba we ni ya? Ahayi dɛ! Mu da ba dirige fo Jahanɛmɛ we ni.»

¹⁶ A wu wu kalaapiire ti pye sanha na: «Wa bu yi jomɔ logo, nɛ jomɔ w'a logo. Wa bu yi she, nɛ w'a she. Wa bu nɛ she, we w'a nɛ tun ge, we w'a she.»

Tudunmɔɔ kelee gbarashuun ni shuun w'a she na pa

¹⁷ Pee tudunmɔɔ kelee gbarashuun ni shuun (72) wu fundanga wuu ya kuri pa, na jo: «Kafɔɔ, ali jinaa be ya kuu wɛɛ mu mu mege ki gbɔɔɔ ni!» ¹⁸ A Yesu di pu pye: «Nɛ Shitaanni nidogo ja na yiri fugba we ni ba Kile-jine je wɛ. ¹⁹ Li wii, n'a se kan yi mu y'a jaari wɔɔɔ ni namaa juɔɔ ni, y'i wu Pen wu wo sefeere ti beeri tɔnhɔnɔ yi tɔɔɔ ni, yaaga ka shishiin wa da ja kakuunɔ pye yi na wɛ. ²⁰ Ga lee be na yi funyo ganha bu daan na jinaa ya kuu yi mu wɛ. Ga yi funyo yi taan, bani yi meye wa ka fugba we ni.»

*Yesu ya funɔɔ taan
(Macoo 11:25-27; 13:16-17)*

²¹ Wee tuun wu ni a Yesu di ji fundanga na Fefeere Muna li gbɔɔɔ ni, na jo: «Na To Kile, fugba ni niɛ ki Kafɔɔ, n'a baraga taha ma na, bani m'a kii keree kii ɛmɔhɔ fungonyɔ fɛɛ ni kalaagbɔ fɛɛ na, na ki she nɔhɔpiire na. Uun, na To Kile, bani lee l'a taan mu mu. ²² Nɛ To w'a keree ki beeri le nɛ keɛ ni. Wa shishiin ya ɛɛ jɔgɔ wu je Kile Ja wu wɛ, fo To Kile wu ye nigin. Wa shishiin be di ya ɛɛ jɔgɔ wu je To Kile wu wɛ, fo wu Ja wu ye nigin, ni wu la je wu To wu she sipya wemu na ge.»

²³ Lee kadugo na a Yesu di ɛmahana jeeri wu kalaapiire ti yiri, na pee ye pye: «Ni kii k'a yee wo kanagaa kii ja ge, kee je duba wogoo. ²⁴ Bani n'a da yi jo yi mu na jo lemu yee wa ja ge, Kile tudunmɔɔ ni je hemɛɛ ni saannaa ni je hemɛɛ funɔɔ ya pye na lee ja, ga p'i ya li ja wɛ. Yemu yee wa nuri ge, pu funɔɔ ya pye na yee logo, ga p'i ya yi logo wɛ.»

*Talɛ lemu l'a jo Samari fiige sheɛn nizaama wu shizhaa na ge
(Marika 12:28-31)*

²⁵ Cana ka, saliya karamɔɔ wa ya pa yiri yere, na Yesu jɔ yege na: «Karamɔɔ leke nɛ yaa na pye, kɔnhɔ di jii sicuumɔ ni xhɔbaama ta wɛ?» ²⁶ A Yesu di wu pye: «Karamɔɔ, leke l'a ka, Kile wo saliya wu ni wɛ? Leke mu wa galaa wà wɛ?» ²⁷ A wee ná wu wu jɔ shɔ na: «Ma Kafɔɔ Kile wu taan ma mu, ma zɔ wu beeri na, ni ma muna li beeri, ni ma fanha ki beeri, ni ma fungongɔ ki beeri, na fara lee na: «Ma sipiyinii wu taan ma mu ba maye pyaa ki je wɛ.»*»

²⁸ A Yesu di wu pye: «Ma jɔshɔɔɔ t'a jɔ. Ta lee pyi ma na ba jii sicuumɔ ta.» ²⁹ Ga wee saliya karamɔɔ we funɔɔ bye wu kanii kan wuyɛ mu, a wu Yesu yege na: «Weke di je nɛ sipiyinii wɛ?» ³⁰ A Yesu di wu jɔ shɔ ni talɛ la ni na: «Ná wa w'a yiri Zheruzalemu ni, na wu da digi Zheriko ni. A java fɛɛ di she do wu na, na wu faya wolo, na wu yu. Na wu kpɔn fo na wu bana xuuni, na gari na wu yaha w'a ciregi. ³¹ Wee tuun wu ni a saraya jaha shɔɔnrivɔɔ wa di

* 10:27 Duterenome 6:5; Levitike 19:18

doro lee koo li ni. Ba w'a shee wee ná wu ja we, na waa toro. ³² Lee kadugo na a ná wa be di no wee xuu wu ni, wee je Kile-peene pugbaho ki kapyebye wa, na wu ja. A wee be di waa toro. ³³ Ga, a Samari fiige sheen wa kushewo di shee no wu na, na wu ja, a wu jinaara di je wu ni xuuni. ³⁴ A wu fulo wu na, na sinme ni duven le nooyo yi ni, na yi po. Na xho na wu durogo wuyee pyaa kafana na, na gari ni wu ni nabuun tatigine xuu wa ni, na wu keree yari. ³⁵ Nimuguro ti na, a wu wari wa wolo kan xuu wu kafoo wu mu, na wu pye: «Ta we ná we keree yari. Ma bu latii li wu juuho taan na toro le taan, na niguribawo na lee t'erehe ma na.»

³⁶ A wu saliya karamogo wu pye: «Mu jii ni java fee p'a to ná wemu na ge, pii taanri we ni, weke w'a pye wu sipyijii we?» ³⁷ A saliya karamogo wu wu jo sho na: «We w'a juuho jaari wu na ge.» A Yesu di wu pye: «Ma be wu shee lee shi pye.»

Yesu ya kari Marite ni Mariyama yiri

³⁸ Na Yesu ni wu kalaapiire ti yaha koo na, a wu je kulo la ni. A cee wa di wu lehe wu puga wee mege je Marite; ³⁹ wu ceboroshoo wa mege je Mariyama. A wee di diin Kafoo tooyo taan, na wu jomoo nuri. ⁴⁰ Ga lee di Marite hakili wu ta w'a wuregi xuuni wu wo puga ki kapyene ki jehhe na. A wu gari na shee Yesu pye: «Kafoo, ne ceboroshoo w'a ne ye nigin yaha kapyene ki na, lee wa kaa mu jii ni-i ge? Yi jo wu mu na wu na tege!» ⁴¹ A Kafoo di wu jo sho na: «Marite, Marite, mu wa maye kana, na keree nijehene taga maye funno pen. ⁴² Ga kaa nigin ye kanoo di je. Mariyama w'a taa nizaana li shooni. Lee wa da ba sho wu na we.»

11

Nerege pyegana (Macao 6:9-13; 7:7-11)

¹ Cana ka, Yesu bi Kile jeeeri. Ba w'a xoo we, a wu kalaapiire la di wu pye: «Wu Kafoo, wu taanni Kile-jerege ni, ba Yohana ya wu wo kalaapiire ti taanni taannigana lemu na we.» ² A Yesu di pu pye: «Yi ba da Kile jeeeri yi jo: «Wèe To Kile, mu mege ki pye feefe, ma saanra ti pa.»

³ Wu cana beeri wo jolige kan wu mu.

⁴ Wu jurumu wu yafa wu mu,
bani wee be ya wu sipyijii wo
nahama pu yafani pu mu.

Ma ganha bu wu yaha wu je nowuuro ni we.»

⁵ A Yesu di pu pye sanha na: «Yee ni, joo wu d'a bye ni najii ni, ma bu shee wu yiri nijine na na wu pye: «Na najii buuri juuho taanri foo le na na, ⁶ bani ne najii wa w'a pa nime na yiri kulo la ni, yaaga di je ne mu di gan wu mu we.» ⁷ Wee bu diin puga ki funno ni na wu jo sho na: «Ma ganha bu na kanha we. Gbura k'a shoo, ne ni na nagoo ya sinne xoo. N'a da ja yiri di buuri kan ma mu we.» ⁸ A Yesu di jo: «Ayiwa, n'a da yi jo yi mu, wu bye wu ya yiri na wu kan najeege ki wuu na we, wu na yiri na wu jidaan yanmuo beeri kan wu mu wu navunho ki wuu na.»

⁹ «Ne kunni na yi jo yi mu, y'a jeeeri, yi na da daa. Y'a zhaa, yi na da jaa. Y'a gbura ki kuuni, gbura ki na da muri yi mu. ¹⁰ Bani sipyaa sipya w'a jerege pyi ge, wee na da daa. Wemu w'a zhaa ge, wee na da jaa. Wemu w'a gbura ki kuuni ge, gbura ki na da muri weefoo mu.»

11 «Pya to weke wu wa yee ni wu ja wu fya j̄eri wu mu, wu wɔ kan wu ja wu mu fya wu wege ni we? 12 Kelee yee wa pya bu xhucere j̄eri wu mu, wufɔɔ na zɔɔ di nà kan wu mu xhucere li wege ni ge? 13 Wee tuun wu ni, yee piimu p'a kolo ge, yee bi yasaaya kangana ce mu yi nagoo pu mu. Ayiwa, ta yee fugba To wu da ba Fefere Munaa li kan fo xuuni li j̄erivere pu mu we?»

Yesu wo fanha ki ya ta yiri Shitaanni yiri we

(Macao 12:22-30; Marika 3:20-27)

14 Yesu bi jina bobo wa kori yege ná wa ni. Jina wu na foro xɔ, a wee ná wu já na yu. A lee di bye kakanhana sipyiire ti beeri mu. 15 Ga, a pii di jo pu ni na: «Jinaa nuɔfɔɔ Belizebuli fanha ni w'a jinaa pu kori.» 16 Piitiilee be funɔɔ bye p'i wu taanna wii. A pee di jaha shesheere kakanhana la j̄eri wu mu na yiri fugba we ni.

17 Ga, a Yesu di pu fungonyɔ ce na jo: «Saanra beeri t'a yiri tiye kaa na ge, tee na gyeege. Puga beeri, ki sipyii bu yiri puyɛ kaa na, kee na gyeege. 18 Shitaanni be bu yiri wuye kaa na, wu saanra ti na bye dii kyeege baa we? Bani yee ya jo na Belizebuli gbɔɔɔ ni ne jinaa kori na yege sipyii ni. 19 Ne bi jinaa kori na yege sipyii ni Belizebuli gbɔɔɔ ni, yee wo nagoo p'i wa pu kori jɔgɔ gbɔɔɔ ni we? Peeye pyaa na ba kiiri kɔn yee na. 20 Ga ne bu da ne na jinaa pu kori Kile wo sefere ti baraga ni, lee w'a li shee na Kile saanra t'a nɔ yee na.

21 «Fanhaheneɛ fɔɔ wemu j̄e ni kashen yanmuyɔ nijeye ni ge, wee ba wu puga kasege pyi; sipya wa shishiin da já we keɛ yanmuyɔ lɔ we. 22 Ga ná wemu fanha k'a j̄ehe wu wogo na ge, wee ba ba se ta wu na, wu bi daa yagboyo yemu na ge, wu na yee beeri shɔ wu na, na wu keɛ yanmuyɔ yi beeri xuu, na yi taa taa wu kaafɛe na. 23 Wemu j̄e ne jii we, wee j̄e ne pen. Wemu ya ne teri na yaanja pyi we, wee j̄e kakabye.»

Jina na kuri jé sipya ni

(Macao 12:43-45)

24 «Jina bu foro sipya ni tuun wemu ni, tɛye yemu y'a waha waha ge, w'a ganha na jaari yee ni na tanmɔɔ shaa. Wu bye wu ya kee ta we, w'a jo wuye funɔɔ ni na: «Na puga kemu ni ne foro ge, n'a da guri da se kee ni.» 25 W'a guri kari, na she kee puga ki ta p'a ki pɔ fefee, na ki keme xuuni. 26 Wee tuun wu ni w'a gari, na she ba ni jinaa gbarashuun watii ni, piimu ya kolo wuye pyaa ki na ge. Wu ni pee na ba jé kee puga ki ni, na diin wa. Lee funɔɔ ni wee sipya we wo taxɔgɔ na ba golo na toro taashiine li be taan.»

Jɔgɔ ye pu j̄e duba nagoo pu we?

27 Na Yesu yaha pee jomɔ pu na, a cee wa di mujuugbɔɔ wá, na wu yaha sipyiire ti ninɛ ni na: «Cee we w'a yere mu yacere na, na jire kan mu mu ge, wee j̄e duba pya.» 28 A Yesu di jo: «Uun, ga piimu p'a Kile jomɔ pu nuri na pu koro jaari ge, pee pu j̄e duba nagoo puyɛ pyaa!»

Sipyiire t'a jaha shesheere kakanhana shaa

(Macao 12:38-42)

29 Na sipyiire ti yaha t'a Yesu maha fo na wu cɔnri, a wu jomɔ jɔ kɔn na: «Nijaa sipyii p'a kolo. P'a jaha shesheere kakanhana la shaa, ga la shishiin da zheɛ pu na we, fo Kile tudunmɔɔ Zhonasi wuu le. 30 Zhonasi ya pye jaha shesheere na she Ninive sheen na shegana lemu na ge, mu Sipya Ja be na ba bye jaha shesheere na she nijaa sipyii na. 31 Kiiri wu cagɔngɔ, Seba fiige ki Saanzhɔ* wu na ba yiri wu nijaa sipyii pu jaagi. Bani wee ya pa na yiri ninɛ

* 11:31 1 Saannaa 10:1-10

ki tɛhɛnɛ na, kɔnhɔ wu ba saannaa Solomani wo fungɔngɔ fɛɛɛ jomɔ pu logo. Wa di wa naha wemu w'a pɛlɛ Solomani na ge! ³² Kiiri wu cagɔngɔ, Ninive shɛɛn na ba yiri na nɪnaa sipyii jaagi, bani Ninive shɛɛn ya yere pu jurumu wu na Zhonasi wo Kile jomɔ yɛɛ li funɲɔ ni. Wa di wa naha wemu w'a pɛlɛ Zhonasi na ge!

*Sipya jɪi ki jɛ wu ceepuuro sokinna
(Maccoo 5:15; 6:22-23)*

³³ «Wa shishiin ya sokinna leni wu wu ηmɔhɔ, kelee wu yaaga shigile wu jɪɲɔ ni wɛ. Ga yaaga jɪɲɔ ni wu da wu taha, kɔnhɔ puga ki jɛvɛɛ da wu kpɛɛngɛ jaa. ³⁴ Sipya jɪi ki jɛ wu ceepuuro sokinna. Ma jɪi ki bu jɔ, ma ceepuuro ti bɛɛri ti wa kpɛɛngɛ ni, ga ma jɪi ki bu bye ki ya jɔ wɛ, ma ceepuuro ti bɛɛri ti wa piige ni. ³⁵ Ta mayɛ kasɛri, kɔnhɔ ma funɲɔ kpɛɛngɛ ki ganha bye nibiige wɛ. ³⁶ Lee na, ma ceepuuro ti bɛɛri bu bye kpɛɛngɛ ni, piige bu bye k'i jɛ ti xuu wa shishiin ni wɛ, ti bɛɛri na kpɛɛngɛ yeege, ma na jo ba sokinna ya kpɛɛngɛ yeege yeegegana lemu na wɛ.»

*Yesu ya pu kaala ni Yawutuu jahagbaa fɛɛ pu kaa ni
(Maccoo 23:1-36; Marika 12:38-40)*

³⁷ Na Yesu yaha pee jomɔ pu na, a Farizhen wa di wu jɛɛri na wu shɛ cana yalige li wee puga. A Yesu di jɛ puga ki ni, na diin na li. ³⁸ Ba wee ya Yesu ja wu na li wu keye jebaa wɛ, a lee di wu fo. ³⁹ Ga, a Kafɔɔ di wu pye: «Yee Farizhɛɛn kunni wa cɛɛgbuugoo ni gɔlɛyɛ kaduyo jii na fiinni, na ta yee funyɔ d'a jɪi nagaara keree ni kuumɔ tuugo bɛɛri na. ⁴⁰ Fungɔnyɔ baa fɛɛ! Kile wemu w'a yanmuyɔ yi kaduyo yaa ge, ta wee bɛ w'a yi funyɔ yi bɛ yaa wɛ? ⁴¹ Ga yi gɔlɛyɛ yi funɲɔ yasaaya yi kan la baa fɛɛ mu, lee na yi bɛɛri na bye fɛɛfɛɛ yi mu.

⁴² «Bɔɔngɔ ki wa yee wogo Farizhɛɛn, bani yee wa nanayi, ni shiga yanmuyɔ ni loyɔ yanmuyɔ yi saya bɛɛri jagi wo. Ga y'i da gbara yi taan ni Kile ni, y'i da tiimɛ keree pyi wɛ. Yee bi yaa na kii kagbɔhɔɔ kii pyi, na te nibiire te fara kee na.

⁴³ «Bɔɔngɔ ki wa yee wogo Farizhɛɛn, bani yee wo jidaan wu jɛ Kile-pɛɛɲɛ piyeyɛ yi wo jahagbaa tatiinyɛ, ni sipyii p'a yi shaari pinnerɛ kpɛɛnyɛ na.

⁴⁴ Bɔɔngɔ ki wa yee wogo, bani yee ya foro faya feni yemu y'a ηmɔhɔ ge. Sipyii wa jaari yi na na ta pu ya yi cɛ wɛ.»

⁴⁵ A saliya karamɔgɔ wa di wu pye: «Karamɔgɔ, ba mu wa pe jomɔ pe yu wɛ, wɛɛ bɛ mu wa fanri.» ⁴⁶ A Yesu di wu jɔ shɔ na: «Bɔɔngɔ ki wa yee saliya karamɔgɔɔ pu bɛ wogo, bani tuguro temu lɔmɔ p'a pɛn ge, tee yee wa dɛri sipyii juyɔ ni, y'i da zɔɔ yi pu tɛgɛ ni yi kabɛɛ bɛ ni wɛ.

⁴⁷ «Bɔɔngɔ ki wa yee wogo, bani yee wa Kile tudunmɔɔ pu faya yi yari na jɔgi, na ta yee sefɛlɛɛ d'a pu gbo. ⁴⁸ Lee wa li shɛɛ na yee wa sɔɔ yi sefɛlɛɛ pu kapyegeɛ ki na, bani pee p'a Kile tudunmɔɔ pu gbo, a yee kunni di pu faya yaa. ⁴⁹ Lee wuu na Kile ya jo wu fungɔngɔ fɛɛɛ ti ni na: «Nɛ na ba Kile tudunmɔɔ ni tudunmɔɔ tun pu mu. Pu na ba pii gbo, na daha pii feni na gana.» ⁵⁰ Lee na ba bye, kɔnhɔ Kile tudunmɔɔ piimu wo shishan p'a wo fo korɲɔ ki jɔ kɔnduun wu ni ge, pee bɛɛri foo di ba yege nɪnaa sipyii na. ⁵¹ Na jɔ kɔn Abeli wo shishan pu na, fo na pa nɔ Zakari wo shishan pu na, wee wemu p'a gbo saraya yi tawologo ke, ni Kile-pɛɛɲɛ pugbɔhɔ ki tɛ wu ni ge. Uun, n'a da yi jo yi mu, pee shishan pu bɛɛri foo na ba yege nɪnaa sipyii na.

⁵² «Bɔɔngɔ ki wa yee wogo saliya karamɔgɔɔɔ, bani yee ya Kile saanra ti cɛmɛ pu kenikaan li wolo, yiye pyaa ya jé wɛ. Piimu p'a giin p'i jé ti ni ge, a yee di pee bɛ jaha kɔn.»

⁵³ Ba Yesu ya yiri wee xuu wu ni wɛ, a saliya karamɔgɔɔɔ ni Farizhɛɛn p'i jɔ kɔn, na wu kana, na wu jɔ yegee yegegana bɛɛri na. ⁵⁴ Pu bi wu kaseri, kɔnhɔ p'i wu tɔɔgo talɛɛ ta ni wuyɛ pyaa jɔ kafila ni.

12

Yesu ya kasɛɛgɛ da jo shuun shuun juuro keree na (Macoo 10:26-27)

¹ Wee tuun wu ni sipyiire ti bi tiye pinne, pu bi sii jɛhɛ fo na doro. A p'i jɔnri, fo na duri puyɛ tɔɔɔ na. A Yesu di fɛnhɛ jomɔ jɔ kɔn ni wu wo kalaapiire ti ni na: «Y'a yiye kaseri Farizhɛɛn wo buuri shizhɛnhɛɛ ti na! Tee jɛ pu shuun shuun juuro te. ² Yaaga ka shishiin ni jɔmɔhɔjɔ wa kemu da ba foro kpɛɛnge na wɛ. Kanmɔhɔnɔ la shishiin wa lemu da ba jɛ wɛ. ³ Lee wuu na y'a yemu bɛɛri jo nibiige ni ge, yee na ba logo kpɛɛnge na. Y'a yemu bɛɛri jo sipyii mu kalɔhɔrɔ ni maaya ni ge, pu na ba yee caaga kataya na.»

Wemu na p'a yaa na fyagi ge (Macoo 10:28-31)

⁴ «Na naniineɛ, n'a da ya yi jo yi mu, piimu na já sipya gbo, na ta p'i da já latii pye lee kadugo na-ɛ ge, yi ganha ba fyagi pee na wɛ. ⁵ Lemu na y'a yaa na fyagi ge, n'a da lee she yi na. Se wa Kile wemu ni na sipya munaa wolo, na xhɔ na li wá Jahanɛmɛ ni ge, y'a fyagi wee na. Uun, n'a da yi jo yi mu, y'a fyagi wee na. ⁶ Ta cɔnrilɔɔ kaguro bɛ p'a bɛɛɛ wari pyaa shuun wɛ? Lee bɛ na, ali wee wa nigin bɛ, Kile funɔjɔ ya wuu wu na wɛ. ⁷ Yee kunni Kile ya ali yee juzhiire teye pyaa bɛɛri jɔ cɛ. Yi ganha ba fyagi wɛ; y'a ye cɔnrilɔɔ ni jɛhɛmɛɛ na!

Na sɔɔ Yesu na, kelee na she wu ni (Macoo 10:32-33; 12:32; 10:19-20)

⁸ «N'a da yi jo yi mu, sipyaa sipya w'a yere li na sipyii jaha tãan na nɛ wo wee jɛ ge, Sipya Ja wu bɛ na ba yere li na Kile wo melekeɛ pu jaha tãan na weefɔɔ jɛ wee wo. ⁹ Ga wemu bu foro nɛ kaa tãan sipyii jaha tãan, Sipya Ja wu bɛ na ba foro weefɔɔ kaa tãan Kile wo melekeɛ pu jaha tãan. ¹⁰ Sipyaa sipya w'a joguumɔ jo wá Sipya Ja na ge, lee na yafa wufɔɔ mu. Ga wemu bu Fɛfɛɛɛ Munaa li mɛgɛ kyɛɛgi, weefɔɔ da lee wo yafa ta wɛ.

¹¹ «Sipyii ba se na kiiri kɔɔn yi na Kile-pɛɛnɛ piyeyɛ yi ni, ni kiirikɔɔn, ni fanhafɛɛ jaha tãan, yi jɔshɔrɔɔ ni yi nijoyo ganha bu da bye yi mu funzhaga wɛ. ¹² Bani jomɔ pemu y'a yaa na jo ge, Fɛfɛɛɛ Munaa na ba yi kalaa pu ni taapile ni.»

Talɛɛ lemu l'a jo naafuu fɔɔ fungɔngɔ baa fɔɔ keree na ge

¹³ A ná wa di diin sipyiire ti tɛ ni na Yesu pye: «Karamɔgɔ, yi jo na ceborona wu mu na wu wù cɛn wu loolo wù na!» ¹⁴ Ga, a Yesu di wu jɔ shɔ na: «Na nani, jɔgɔ w'a nɛ tɛɛn na pye yee kiiri kɔnɔɔ, kelee yi cɛn loolovɔɔ wɛ?» ¹⁵ Lee kadugo na a wu yi jo pu bɛɛri mu na: «Y'a yiye kaseri jɛghɔɔ keree na, bani sipya naafuu jɛhɛ jɛhɛ jɛhɛgana bɛɛri na, wu jiiɛɛɛɛ ya fóro wee ni wɛ.»

¹⁶ Wee tuun wu ni a wu le talɛɛ le jo pu mu na: «Faa ya taan ná naafuu fɔɔ wa na xuuni. ¹⁷ A wu wu funɔjɔ sha na: «Leke nɛ da bye wɛ, bani na shinma wu bɛɛri tayahanɔ wa wɛ?» ¹⁸ A wu jo: «Li wii, le n'a da bye. N'a da na kpɔngɔɔ ki ja di kiitugee yerenɛ, di kee peɛ nizhiigee ki na, di ba na shinma ni na keɛɛ»

yaŋmuyo beeri pinne le kee funyo ni. ¹⁹ Lee kadugo na, di naye pye jo yaŋmuyo niŋehēye y'a gbegele yaha ne mu yee niŋehējeŋe naha na, n'a da naye ŋmɔ di da li, di da gbuu, di da kalenje pyi.» ²⁰ Ga, a Kile di wu pye: «Mu nahanaha we! Niŋaa piige ke ni mu munaa da zho mu na. Wee tuun wu ni, yaŋmuyo ye m'a pinne ge, yee ma bye jɔgo woyo we?»

²¹ Ayiwa, lee funjo ni a Yesu di jo: «Sipyaa sipya w'a naafuu pinnεε wuyε nigin wuu na ge, na ta wu ŋε naafuu fɔɔ Kile kabaŋa na-ε ge, mumε weefɔɔ ŋε.»

*Yi Kile pye yi tadanja
(Macoo 6:25-34)*

²² Wee tuun wu ni a Yesu di wu kalaapiire ti pye: «Lee wuu na n'a da yi jo yi mu, yi ganha ba yi funyo shaa ni yi ŋɔshaga ni na naha y'a da li we. Yi ganha ba yi funyo shaa ni yi cεre faya ni, na naha y'a da leni we. ²³ Bani sipya munaa ya ye yalige na, wu ceepuro be d'a ye cεre faya na. ²⁴ Yi shazheεye kanraya ye wii. Yi wa yeme nuri we, y'i wa shinma kɔɔn we. Yaŋmuyo tayahaŋa kelee kɔɔn wa yi mu we, lee be na, Kile di yi ŋɔ shaa. Ta yee ya ye shazheεye na na kanha we? ²⁵ Jɔgo wu wa yee ni, wemu na ja ali jeεre be fara wuyε pyaa shi wu na ni funzhaga ni we? ²⁶ Lee wuu na, yee bye yee da ja lee kapire le pye we, naha na yee di yi funyo shaa ni keree kisaŋaa ni we?»

²⁷ «Yi yaweye yi fyengana li wii, y'a fyεenre nizaara temu pyi ge! Yi wa kapoyenε pyi we, y'i wa faya shin we! Ga n'a da yi jo yi mu, ali saannaa Solomani ni wu naafuu wu beeri ni, wu faha ka ya ke yawege ke ka fyenre nigin be xɔ saana ni we. ²⁸ Na ke ki wa sige ki ni niŋaa, na ta na di da ba kee sɔrogo ŋiga na ge. Ni Kile ya kee nɔho tɔni lee tɔgana li na, go wu na ba yee nɔho tɔ xuuni na ye kee na de! Yee n'a daa w'a cεre de! ²⁹ Yi na ba kemu li na kemu gba ge, yi ganha ba yi funyo shaa ni yee zha ni we! Yi ganha ba yiye kaala yee da na we! ³⁰ Kile cebaalaa p'a ye yaŋmuyo ye beeri shaa, ga yee To Kile w'a li ce na yee be mago wa yee na. ³¹ Yee kunni p'a Kile wo saanra te shaa. Lee kadugo na Kile na ye yaŋmuyo ye kan yi mu, na la taha yi na.»

*Fugba naafuu keree
(Macoo 6:19-21)*

³² Lee kadugo na a Yesu di wu kalaapiire ti pye sanha: «Yi ganha bu da vya we, yee piimu pu ŋε ba yatɔɔghara ŋε-ε ge, bani l'a taan yee To Kile ni na wu saanra ti kan yee mu. ³³ Yi yi keŋε yaŋmuyo peεε kan la baa fεε mu. Yi wari tayahaya nilebaaya ya yiye mu, y'i naafuu ni xhɔbaama pinne fugba wu ni, nagaa wa w'a we, fyεenre da ja wu kyεegi we. ³⁴ Bani xuu wemu ni ma naafuu wa ge, w'a ma zɔ wu be funzhaga wa.»

Kapyebyii pii p'a kori ŋii na ge

³⁵ «Yi yiye pɔ xuuni ni kirimeheε ni labye wu feni, y'i yi sokinnaa pu ŋi yaha. ³⁶ Yi bye ma na giin kapyebyii piimu p'a pu ŋuɔfɔɔ sigeε ge, wu ba ma na yiri cekaanra tege ni tuun wemu ni, kɔnhɔ wu bu ba kuŋɔ li kuu, p'i kuŋɔ li mugi wu mu tavuyo na. ³⁷ ŋuɔfɔɔ wu ba kapyebyii piimu ta pu na wu naha wii, pee ŋε duba nagoo. Can na n'a da yi jo yi mu, wu na ba wuyε pɔ xuuni ni kirige ni wu pee teŋε yalige ki ŋuɔ ni, wu yalige ki taa taa pu na. ³⁸ Wu ba ba ŋiŋiŋε kelee ŋimugyɔna, na ba pu ta ŋii na, pee ŋε duba nagoo. ³⁹ Yi li ce na puga fɔɔ da ba li ce na we leeri we na nagaa da ba ba niibiye ni, wu da ga gbara nagaa wu je wu puga we. ⁴⁰ Yi be pu gbegele yaha, bani yee ya Sipyaa Ja wu sonji tuun wemu ni we, wee tuun weyε pyaa ni wu da ba.»

*N'a daa kapyebye ni kapyebye niguumɔ keree
(Macoo 24:45-51)*

⁴¹ A Pyeeri di wu pye: «Kafɔɔ, wɛɛ yɛ wuu na m'a le talenɛ le yu laa, ta sipyiire ti bɛeri wuu na?» ⁴² A Kafɔɔ di jo: «Kajahashɔɔnrimɔ jɔmɛɛ fɔɔ fungɔngɔ fɔɔ wemu wo kafɔɔ w'i da ba wu tenɛ wu kapyebyii pusamaa juɔɔ ni, na wu pye na w'a pu jɔlige keree jaha wo ki tuun ni ge, wee jɛ jɔgɔ wɛ? ⁴³ Wee kapyebye wu kafɔɔ wu ba ba, na ba wu ta wu na li pyi li pyegana na, wee jɛ duba pya. ⁴⁴ Can na n'a da yi jo yi mu, wee kapyebye wu kafɔɔ wu na ba wu tenɛ wu kenɛ yanmuyɔ yi bɛeri juɔɔ ni. ⁴⁵ Ga wee kapyebye wu bu li yaha wuyɛ funɔɔ ni na wee kafɔɔ w'a da zhe mɔ wu da ba wɛ. W'a jɔ kon na wu kapyebyejii namaa ni cɛɛ pu sani, na li, na gbuu, na wuyɛ jini sinmɛ na. ⁴⁶ Ayiwa, canja kemu ni tuun wemu wu jɛ kapyebye wu ya wu kafɔɔ wu sonji ge, kee canja ke ni wee tuun we ni wu da ba. Wu na ba wee kapyebye we kori, na wu taa pinne ni Kile cɛbaalaa wuu ni.

⁴⁷ «Kapyebye we w'a wu juɔɔfɔɔ jidaan cɛ ge, wu bye wu ya gbegemɛ pye, na kapyenɛ pye na bɛ ni wu jidaan wu ni wɛ, wee wo kpɔɔnɔɔ ti fanha na bɛɛ. ⁴⁸ Ga kapyebye wemu ya wu juɔɔfɔɔ jidaan cɛ wɛ, wu bu keree kii pye kiimu k'a wu kakpɔɔn xɔ ge, wee wo kpɔɔnɔɔ ti fanha na jɛɛ. Nijɛhenɛɛ ya kan wemu mu ge, nijɛhenɛɛ na ba zha wee mu. Nijɛhenɛɛ kaa ya le sipya wemu kenɛ ni ge, pu na ba wee yege sanha nijɛhenɛɛ na.»

*Waagi we wu da j'a bye Yesu wuu na ge
(Macoo 10:34-36)*

⁴⁹ «Na nɛ pa w'a jɛnɛ ki na. Nime da ba ki ta ki na jɛ na xɔ, lee bi da daan nɛ ni! ⁵⁰ Kanhama nigbɔ pa wa w'a, nɛ yaa na jɛ pee ni. Ga na funjɔnɔɔ wo w'a pee sigɛ. ⁵¹ Yee wa giin na janiɛ ni nɛ pa konɔ na ya? Ahayi dɛ, n'a da yi jo yi mu, fo waagi. ⁵² Fo nime sipyii kaguro na ba bye puga nigin ni, pu na ba daa. Sipyii taanri na ba yiri sipyii shuun feni; shuun wu bɛ na ba yiri taanri wu feni. ⁵³ To na ba yiri wu ja feni, ja bɛ na ba yiri wu to feni. Nu na ba yiri wu poro fucɛɛɛ feni, poro fucɛɛɛ bɛ na ba yiri li nu feni. Yashɔ na ba yiri wu ja shɔ feni, ja shɔ bɛ na ba yiri wu yashɔ feni.»

*Tɛɛɛɛ keree cɛgana
(Macoo 16:2-3)*

⁵⁴ A Yesu di yi jo sipyiire ti mu sanha na: «Yee bu Kile wu ja w'a wɔ suumɔ lɔhɔ ki juɔɔ na camutomɔ yiri tuun wemu ni, taapile ni yee na jo na zanha ki da do, li shiin na bye mu. ⁵⁵ Kafɛɛɛɛ bu foro Kile-parama yiri, yee na jo na kafugo ki da ba bye, li shiin na bye mu. ⁵⁶ Shuun shuun joveɛ! Yee wa fugba we ni jɛnɛ ke keree cɛ na shɔɔnri kiye ni, jaha d'a li pye yee ya we tuun we keree cɛ na shɔɔnri-i wɛ?»

*Bɛ wo gbegemɛ keree
(Macoo 5:25-26)*

⁵⁷ «Naha k'a li pye yee ya ta kodiine cɛ shɔɔnri yiye ni-i wɛ? ⁵⁸ Na ma ni ma kiiri konjii wu yaha, yi na se kiiri wu takɔngɔ ki ni, la le y'i bɛ yi na ma ni wu ni na yi yaha koo li na, lee bɛ wɛ, wu na zhe ni ma ni kiiri konvɔɔ wu mu, wee na ma kan gedii pu mu p'a le kaso ni. ⁵⁹ N'a da yi jo ma mu, ma bu jɛ wee kaso wu ni, ma da ga foro w'a ni wari pile nigin bɛ foo ni wɛ.»

¹ Wee tuun wu ni Pilate bi Galile shēen pii gbo na pu yaha saraga yatooḡbbuu li na, na pee wo shishan ni saraga yatooḡyḡ yi shishan wuregi puyē ni. A sipyii pii di shē wee kafila wu jo Yesu mu. ² A Yesu di pu pye: «Yee w'a giin na pii Galile shēen pii wa jurumupyii na toro Galile shēen pusamaa bēeri taan, na lee wuu na p'a pu gbo le gbogana le na ge?» ³ N'a da yi jo yi mu jo ahayi de. Ga yee bye yee y'a daburajē jo yi jurumu wu na wē, yee bēeri na ba gyeegi mu. ⁴ Silowē zangaso-tōngō k'a to sipyii kē ni gbarataanri (18) wemu juḡḡ ni na gbo ge, yee wa giin na pee bye jurumupyii na toro Zheruzalemu shēen pusamaa tāan ya? ⁵ N'a da yi jo yi mu jo ahayi de. Ga yee bye yee ya daburajē jo yi jurumu wu na wē, yee bēeri na ba gyeegi mu.»

Talene lemu l'a jo nitoodige nagoo pyebaaga ki shizhaa na ge

⁶ Lee kadugo na a Yesu di le talenē le jo na: «Nitoodige ka bi nōri ná wa ezezen tege ni. A wu ganha na se na nitoroḡ shaa ki na, ga wu da ga nitoroḡ ta ki na wē. ⁷ Wee tuun wu ni a wu yi jo wu kapyebye wu mu na: «Nē yee taanri wuu li wa le na pya shaa ke nitoodige ke na nē da wu ta wē. Ki kōn! Naha na k'i wa niḡē ki na tawaga ni wē?» ⁸ Ga, a kapyebye wu wu juḡ shō na: «Na juḡḡfōḡ, ki yaha k'i yee pye sanha. Di wege tugi daga ki maha di kaafugo le ki ni. ⁹ La wa la ni ki na nagoo pye yee la, lee na bōrō. Ga ki bye k'i ya nagoo pye wē, m'a ki kōn.»»

Yesu ya cee wa cuuḡḡ cadēenge ka ni

¹⁰ Cadēenge ka ni, Yesu bi sipyii kalaa Kile-pēenē puga ka ni. ¹¹ Lee di cee wa bē ta wā, jinaa yama bye wu ni fo yee kē ni gbarataanri (18). Pee bi wu kuri; wu bi já yiri tii wē. ¹² Ba Yesu ya wu ja wē, na wu yiri na wu pye: «Cee we, m'a shō ma yama pu na niḡaa.» ¹³ A Yesu di wu keye taha wu na. Taapile ni, a wu yiri tii, na Kile pele.

¹⁴ Ga, a Kile-pēenē puga ki juḡḡfōḡ wu luu di yiri, bani Yesu ya yama fōḡ wa cuuḡḡ cadēenge ni. A wu sipyii pu pye: «Cabyaa gbaara wu jē wā kapyenēē ya yaa na byi kiimu funḡḡ ni ge. Y'a ma yee caya yi na, kōnhō y'i juuḡḡ. Yi ganha ba ma cadēenyē ni wē.» ¹⁵ A Kafōḡ di wu pye: «Yee shuun shuun joveē piiri! Ta yee bēeri nigin nigin ya yi niiyē, kelee yi kafaya sanhana cadēenyē ni, na se na yi kaan yi na gbuu wē?» ¹⁶ We cee we wu jē Ibirayima wo pya wa ge, wu nibōḡḡ di jē Shitaanni mu fo yee kē ni gbarataanri (18) ge, ta tee pōḡḡ te ya yaa na sanha wu na cadēenge ni wē?» ¹⁷ Tuun wemu ni Yesu ya yee jo ge, a wu pēen pu bēeri di zhiige, ga, a sipyii pu bēeri di fundanga ta wu kagbōhōḡ ki bēeri bye wuu na.

*Yesu ya talenē la jo mutaridi pile shizhaa na
(Macoo 13:31-32; Marika 4:30-32)*

¹⁸ Ayiwa a Yesu di pu pye: «Kile saanra ti ni ḡaha k'a foro yiyē feni wē? Ni ḡaha ni n'a da ti taanna wē?» ¹⁹ T'a foro mutaridi pile feni. A ná wa di li lo nugi wu tege ni. A l'i bele, na bye tigbōhō. A shazhēere di ba ti shiire tagi ki geye na.»

*Yesu ya talenē la jo buuri shizhenherē shizhaa na
(Macoo 13:33)*

²⁰ Yesu ya jo sanha na: «Ni ḡaha ni n'a da Kile wo saanra te taanna sanha wē?» ²¹ Ti jē ba buuri shizhenherē jē wē. Cee wa ya tee le wu farani myē kiloo kelee shuun ni kaguro (25) ni na tōnhō, a wu bēeri di yiri.»

*Kuḡḡjii nifenhefenhene keree
(Macoo 7:13-14, 21-23)*

²² Yesu bi kugbòhòò ni kupiire jaari. W'a bi gaanji Zheruzalemu ni, wu nigariwo bi sipyii kalaa. ²³ A wa di wu pye: «Kafòò, sipyii pii pu da ba shò ge, pee ya cèrè ya?» A Yesu di pu bèeri pye: ²⁴ «Yi la le y'i jé kujòò nifenhèfènhèné li ni. Bani n'a da yi jo yi mu, sipyiijèhèmèé na ba jegana shaa p'i jé, ga pu da já wé. ²⁵ Kaanja ki fòò wu ba yiri, na kujòò li shòhò tuun wemu ni, na yee yaha kadaan li na, yee na ba jò kòn na yere kujòò li jò na, na li kuuni na yu: «Kafòò, gbura ki mugì wù mul!» Wu na ba yee jò shò na: «Né yee tayirige cé wé.» ²⁶ Wee tuun wu ni yi na ba jò kòn na wu pyi na: «Wèe ya li, na gba ma jii na, m'a wèe kalaa wèe kulogoo ki kakuutoroyo yi ni.» ²⁷ Wee na ba yee jò shò na: «Né yee tayirige cé wé, yi toro laha na tàan, yee kakuubyii bèeri!» ²⁸ Wee xuu wu ni yi ba Ibirayima, ni Ishaaga, ni Yakuba, ni Kile tudunmòò pu bèeri ja Kile wo saanra te ni tuun wemu ni, yi na da mèhèé suu wà, na ganhaa kuri. Bani p'a yee wá kpèngé ki na. ²⁹ Sipyii pii na ba na yiri Kile-nòhò, ni camutomò, ni Kile-parama kabaya shuun wu na, na diin na li Kile wo saanra ti ni. ³⁰ Wee tuun wu ni, kadugo yiri wuu pii na ba bye jahagbaa wuu. Jahagbaa wuu pii na bye kadugo yiri wuu.»

*Yesu ya jo Zheruzalemu keree na
(Macao 23:37-39)*

³¹ Wee tuun wuyè pyaa ni a Farizhèen p'i fulo Yesu na na wu pye: «Yiri laha naha, bani Hèròdi funnjò wa wu ma gbo.» ³² A Yesu di pu jò shò na: «We nanmahara fòò we kanna sige ponjò ki, yi shè yi jo wu mu na: «Nijaa ni jiga n'a da jinaa kòri yege sipyii ni, di yama fèé cuunjò. Canja taanri wogo ki na né na xhò lee ni.» ³³ Ga li waha l'i waha né yaa na pye koo li na, nijaa, ni jiga, ni jigabudoro, bani li ya ta saha Kile tudunmò wu gbo xuu watii ni ni Zheruzalemu ni bè wé!

³⁴ «Zheruzalemu, Zheruzalemu, mu wemu w'a Kile tudunmòò pu xuli ge, piimu p'a dunnì ma mu ge, na kagereye taga na pee bè waa na xhuli ge, né funnjò ya pye tèsgeé nijèhèjèé ni di ma nagoo pu pinne, ba xhuu ya wu nagoo pinnèé mè wu kapaña nòhò ni wé. Ga yee di ya ta sòò lee na wé. ³⁵ Ayiwa yi puga ki na ba yaha wà nime fèfèé, ki niwaga. N'a da yi jo yi mu, na co nime na, y'a da na ja nige wé, fo yi ba shè yu tuun wemu ni na: «Wemu w'a ma mè Kafòò mègè na ge, wee jè duba pya.»»

14

Yesu ya tinme gban fòò wa cuunjò cadèngé ni

¹ Cadèngé ka na, Yesu ya kari Farizhèen pu wo sipyigbò wa puga, na li wà. Farizhèen piimu pu bye wà ge, pee bi wu kaseri. ² Ná wa bye wà tinme gban na jè wu na. ³ A Yesu di jomò pu lò, na saliya karamògòò ni Farizhèen pu yege na: «Na saha ni saliya wu ni, l'a saha na yama fòò cuunjò cadèngé ni laa, kelee li ya saha wé?» ⁴ Ga, a p'i cari puyè na, wa ya jo wé. Wee tuun wu ni, a Yesu di wee yama fòò wé lò, na wu cuunjò, na wu yaha kari.

⁵ Lee kadugo na a wu pu pye: «Yee wa ja, kelee wu niinjè na to keenjè ni, ta yee da zhe wu wolo tòvuyo na wé, ali ki pye cadèngé ki bè wé?» ⁶ Pee ya já wu jò shò wé.

Tatiincejè naha bulogana

⁷ Sipyii piimu p'a yiri yalige na ge, Yesu ya talenè jo pu mu, bani w'a li sèeri na pu ma jahagbaa tatiinyè yi naha buloo. A wu pu pye: ⁸ «Wa bu ma yiri cekaanra yaligee na, ma ganha da zhe diin jahagbaa tatèngé ni wé. Ma ya li

ce ni wemu tayerege k'a pelee ma wogo na ge, ni wee be ya yiri we. ⁹ Wemu w'a yi beshuun yiri ge, wee ba ma pye ma tateenge ki kan we na we mu, wee tuun wu ni ma shiige wo na zhe diin kadugo yiri tateenge ka ni. ¹⁰ Ga ba ma yiri we, she diin kadugo yiri tateenge ni, konho ma yirivoo wu ba ba, wu ma pye: <Na nanii, she diin nahagbaa tateenge ki ni.> Wee tuun wu ni ma na peenje ta ma lijii pu jii na. ¹¹ Bani sipyaa sipya w'a wuye durogo ge, wee na ba dirige. Sipyaa sipya w'a wuye tirige ge, wee na ba durogo.>

¹² Wemu w'a Yesu yiri yalige ki na ge, a wu wee be pye: <Ma bu yalijehenje pye cana ni kelee piige ni, ma ganha da ma najiine yiri, kelee ma nu sii, kelee ma cebooloo, kelee ma tiinjii naafuu fee we. Pee be na ba ja ma yiri yalige na ma wo yire li footono. ¹³ Ga ma bu yaliye pye, m'a la baa fee, ni taafee, ni faannaa, ni fyenneme yiri. ¹⁴ Ma na duba ta, bani pee wa da ja ma yiri li footono na we. Ma na ba lee footono ta sipyitiime pu nixhuyo yi canenje.>

Cekaanra ligbaho ki wo talene le (Macao 22:1-10)

¹⁵ Ba yalilime wa ya pee jomoo pu logo we, na jo: <Wemu wu da ba li Kile wo saanra te ni ge, wee je duba pya.> ¹⁶ A Yesu di wu pye: <Na wa bi yaliye pye piige yalige, na sipyijehememe yiri. ¹⁷ Ba yaliye yi liduun ya no we, p'a sipyii piimu yiri cekaanra ti ni ge, a wu wu kapyebye wu tun na wu pee pye: <Yi pa, bani yanmuyo yi beeri ya keme xo.> ¹⁸ Ga, a pu beeri nigin nigin di ganha na fenri na foro yire li taan, na yu na wu kafari pee mu. A nizhiime wu wu pye: <Tegge ka ne sho, ne yaa na she kee wii. N'a ma jeeeri, le yafa na mu.> ¹⁹ A wa be di wu pye: <Nupehee ke ne sho, n'a da zhe kee taanna. N'a ma jeeeri, le yafa na mu.> ²⁰ A wa be di wu pye: <Nime ne cee lenje, lee l'a li pye, ne da ja zhe we.> ²¹ A kapyebye wu guri she junjofoo wu yiri, na kii keree kii beeri paari wu mu. A kaanja ki foo wu luu di yiri, a wu wu kapyebye wu pye: <Fyaala she kulo li pinnere kpenye, ni kakuutoroyo yi ni, m'a la baa fee, ni taafee, ni fyenneme, ni faannaa yiri pa naha.>

²² <Ba w'a she pee yiri na pa we, na ba wu junjofoo wu pye: <Na junjofoo, m'a tuduro temu kan ge, n'a ti pye, ga lee be na puga ki sanha ji we.> ²³ A junjofoo wu kapyebye wu pye: <She kodoroyo yi ni, ni kobiire te, m'a sipyii pu karamu p'i ba, konho na puga k'i ji. ²⁴ Bani sipyii pii ne fenhe yiri a p'i li she ge, n'a da yi jo yi mu, ne wo yalige ka je wee wa shishiin jo ni we.>>

Kaa lemu li wa fanha Yesu kalaapiire ti na ge (Macao 10:37-38)

²⁵ Shenjehememe bi taha Yesu feni. A wu mahana jeri pu shizhaa na na pu pye: ²⁶ <Wa bu daha ne feni, ne kaa bye l'i ya dan weefoo ni na toro wu to, ni wu nu, ni wu sho, ni wu nagoo, ni wu ceboronamaa, ni wu ceboroshaa, ni wu wuyee pyaa be taan we, wee da ja bye ne kalaapire we. ²⁷ Wemu ya wu korikoritige lo, na daha ne feni we, wee da ja bye ne kalaapire we.>

²⁸ <Wa ba giin wu zangaso-taongo yerenje yee ni, ta wu da venhe diin na ki yerenje yerenje pereme pu too, yaaga bu da na je wu keje ni, di ki yerenje xho we? ²⁹ Wu ma fyagi wu bu ki noho shan, wu bi da ja ki sanja xo, ni ki javene ya pa jo kon na zeheni wu na we, ³⁰ na wu la wo, na yu: <Wee na we ya puga ki yerenje jo kon, ga wu ya ja ki xo we.> ³¹ Kelee saan wa ba giin wu kashen kon saan wa na, ta wu da venhe diin na wu funjo sha, wu ni namaa kabofonoo ke (10.000) bu da na da ja saan wa ni namaa kabofonoo kelee shuun (20.000) junjo ciri we? ³² Wu bye wu da ja we, na wee saan wu yaha tataongo ni, w'a tudunmo

yaha kari wu she taanɲeɛge sha. ³³ Lee pyegana li na, wemu ya kahari wu keɲe yaɲmuɔ bɛɛri ni we, wee da já bye ne kalaapire we.

*Tipoomɔ ɲe suumɔ pemu ni we
(Macoo 5:13; Marika 9:50)*

³⁴ «Suumɔ ya ɲɔ, ga pu tipoomɔ bu foro pu ni, ɲaha na pu taan sanha we? ³⁵ Pu da yaɲin be ɲɔ ɲinɛ na we, pu da já bye kaafugo ɲinɛ na we, sipyii na pu wá kadaan na. Wemu na logo ge, wu logo de!»

15

*Yesu ya talenɛ la jo dubyapeɛnge shizhaa na
(Macoo 18:12-14)*

¹ Fanhafeɛ wari shovɔɔ ni jurumupyii pii be ya fulo Yesu na, na wu jomɔ logo. ² Lee na a Farizheen ni saliya karamogɔɔɔ p'i ganha na kalohɔɔɔ yu na: «We ná we ya jurumupyii conɪ na ɲɔgi, w'a li ni pu ni shiizhan.»

³ A Yesu di le talenɛ le jo pu mu na: ⁴ «Jɔgɔ wu wa yee ni, dubyaa xhuu nigin (100) bu bye wu mu, a nigin di biin, ta wu da kelee gbarasheere ni gbarasheere (99) wu samaa yaha wá sige ki ni, wu she nibeɛnge ki sha fo wu ki ɲa we?»

⁵ Ba w'a she wu ɲa we, wu fundanga wo na wu le wu katigoo ni. ⁶ Ba w'a nɔ puga we, w'a wu ɲaɲiineɛ ni wu tiɲɲii yiri, na pu pye: «Wù fundanga ta shiizhan, bani ne na dubyapeɛnge ki ɲa.» ⁷ A Yesu di jo: «Lee na n'a da yi jo yi mu, jurumupyie nigin be bu yere wu jurumu na, fundanga na bye wee wuu na fugba we ni na toro sipyitiimeɛ kelee gbarasheere ni gbarasheere (99) taan, piimu mago ɲe nige jurumu yafa na we.»

Talenɛ lemu l'a jo warifyen nibeɛnge shizhaa na ge

⁸ A Yesu di jo sanha na: «Kelee cee weke wu da bye ni warifyen tuuyo ke ni, nigin bu biin yi ni, ta wu da sokinna le wu puga ki pɔ wu ki sha xuuni fo wu ki ɲa we?» ⁹ Wu bu ki ɲa tuun wemu ni, w'a wu pushaɲiineɛ ni wu tiɲɲii cèe yiri na pu pye: «Wù fundanga ta shiizhan, bani ne warifyen tuunɔ ke ki bi piin ge, ne ki ɲa.» ¹⁰ Lee wuu na, n'a da yi jo yi mu, fundanga ki wa kii melekeɛ pu mu jurumupyie nigin na yere wu jurumu na.»

Talenɛ lemu l'a jo ja nibeɛnge shizhaa na ge

¹¹ A Yesu di jo be sanha na: «Jalaa shuun bye ná wa mu. ¹² A kurogo ja wu tofɔɔ wu pye: «Na to, lemu na ba nɔ na na cen wu ni ge, lee kan na mu nime!» Ba w'a yee jo we, a tofɔɔ wu sɔɔ na naafuu wu taa pu shuun wu na. ¹³ Cabyaa kii nidorogo na, a kurogo ja wu wu taa wari wu beeri wá wuyɛ na. Na gari taliige fiige ka ni, na she wuyɛ yaha wá fungongɔ baa sipya. Na wari wu beeri kyeeɲi ɲunɔ baa keree ni. ¹⁴ Ba wari wu beeri ya xɔ we, a xuugbɔhɔ di jé kee fiige ki ni. A kanhama di nɔ wu na. ¹⁵ A wu she jé baari ni kee fiige ki sipya wa mu, a wee di wu yaha kari wu kereyɛ ni shaanahana na. ¹⁶ A xuugo di sho wu ni xuuni. Yaliye yemu pu bi gaan shaalaa pu mu ge, a wu funɲɔ di bye wu li yee ni, ga wa shishiin ya ya kan wu mu we.»

¹⁷ «Ba w'a wu funɲɔ sha we, na jo: «Kapyeyii ɲiɲehemɛɛ pu wa ne to puga. Pu ma li, na yalige ki saɲa yaha, ne kunni di zhaa di xhuu naha xuugo keɲe ni. ¹⁸ N'a da guri zhe na to wu puga ki ni, di she wu pye: Na to, n'a nahana Kile mu, na nahana mu be mu. ¹⁹ Ne yaa na yiri nige mu ja sanha we. Na co ba ma kapyeyie wa ɲe we.» ²⁰ A wu yiri kari puga.

«Na wu yaha taliige ni, a wu to wu wu nibawo ɲa, a wu ɲiɲaara di jé wu ni. A wu baa kari na she jafɔɔ wu shaari ni taanɲeɛge ni, na wu keye migile wu

katige ni. ²¹ A ja wu to wu pye: «Na to, ne nahana Kilé mu, na nahana mu be mu, ne yaa na yiri mu ja nige we.» ²² Ga, a wu to wu yi jo kapyebyii pu mu na: «Yi fyaala pa ni fadeye yi beeri nizaana ki ni yi pa le wu na, y'i kabelene le wu kabee na, y'i tanhaya le wu na. ²³ Y'i ba ni nupepinnye sinme wogo ni yi pa gbo. Wù li wù funṅṅ taan, ²⁴ bani ne pya we w'a ja ge, wu bi xu, w'a kuri pye niifere ni. Wu bi piin, w'a ja.» A p'i kalene ja co.

²⁵ «Lee bi wu jashiime wu ta wee na je tege ki ni, ba wee ya teṅṅe puga na we, a wu yatinye yi tunmò ni xonhòrò ti tunmò pu logo. ²⁶ A wu kapyebye wa yiri na wu yege lee kalene li juṅṅ na. ²⁷ A wee di wu ja shò na: «Mu cuun wu w'a pa, a ma to wu nupepinnye sinme wogo gbo wu mu, bani wu ja w'a pa jé sicuumò na.» ²⁸ A jashiime wu luu di yiri, wu ya ta sòò na jé puga we. Ba wu to w'a yee logo we, na foro kari wu feni, na she wu jeeeri na wu ja wuyé na wu jé. ²⁹ Ga, a wu tofòò wu pye: «Wii me de! Ne yee ya jehé na kapyenye pyi mu mu. Ne ta mu jomée yaha tuun wa yafiin ni we. Lee be na, ali mu ya ta sikapire nigin be kan ja ne mu, kònho ne ni na najiine di fundanga pinne pye shiizhan we. ³⁰ Ga we wu wa mu ja wu ge, w'a mu naafuu wu beeri kyeeḡi dódòshaa ni. Ba w'a pa we, a mu nupepinnye sinme wogo gbo wu mu!»

³¹ «A wu to wu wu ja shò na: «Na ja, tuun beeri ni mu wa ne taan naha, ne yanmuyò yi beeri wa mu woyo. ³² Ga wèe ya yaa na funṅṅ taan, na kalene pye, bani ma cuun we wu wa we ge, wu nixhugo ki bye, ga w'a niifere ta nime. W'a bi piin, ga w'a ja.»»

16

Naafuu fòò wa ni wu wari kajahashònrímò

¹ A Yesu di yi jo sanha wu kalaapiire ti mu na: «Ná naafuu fòò wa bye wà, kajahashònrímò wa di je wu mu, a sipyii di wee tòòḡò le na w'a wu juṅṅfòò wu kabyaa ki kyeeḡi. ² A juṅṅfòò wu wu yiri na wu pye: «Leké ne di nuri mu shizhaa na we? Wù keree ki jaha wolo, bani mu wa da já bye nige ne kajahashònrímò we.»

³ «Wee tuun wu ni a wee kajahashònrímò wu yi jo wuyé funṅṅ ni na: «Leké ne da ba byi we? Na juṅṅfòò w'a na leri wu kabyaa ki juṅṅ ni. Faa fanha wa na ni we; jerege shiige di je na na. ⁴ Uun! Le n'a da bye ge, n'a lee ce, kònho di ba laha kabyaa ki juṅṅ ni, pii di na círi lenje pu kaban.» ⁵ Wee tuun wu ni pii p'a fòhòò ló wu juṅṅfòò wu mu ge, a wu ganha na pee yiri nigin nigin. A wu nizhiime wu pye: «Ne juṅṅfòò wu juu wu wa mu na we?» ⁶ A wee di wu ja shò na: «Sinme barigoo kelee shuun (20).» A wu wu pye: «Ma seme wu ló, m'a diin tavuyo na m'a sinme barigoo ke ka.» ⁷ Lee kadugo na a wu wa be pye: «Mu do, juu di wa mu na we?» A wee di wu ja shò na: «Shinma bõrilòò xhuu nigin (100).» A wu wee pye: «Ma seme wu ló m'a shinma bõrilòò kelee gbarataanri (80) ka.» ⁸ A juṅṅfòò wu wee kajahashònrímò tífiré baa fòò we sò wu shizhiinme pu na, bani ke koṅṅ ke sipyii wa keree pyi ni shizhiinme ni puyé te ni, na toro kpéenge nagoo taan.»

Naafuu ni Kilé da já binne bye yee juṅṅfèe we

⁹ A Yesu di wu kalaapiire ti pye: «Yee bu ke koṅṅ ke wo naafuu wu ló na taga sipyii tege, na narege sha ni wee ni. Yee wo cana jii li ga ba xhò cana kemu ke koṅṅ puga ke ni, lee na ba bye kanjuṅṅ na baraji kan yi mu Kilé yiri Alijine ni. ¹⁰ We wu je n'a daa sipya kafenhéfenhéne ni ge, wee wu je n'a daa sipya kagbòhòò be ni. We wu je tífiré baa fòò kafenhéfenhéne ni ge, wee

wu jε tifire baa fɔɔ kagbɔhɔɔ bε ni. ¹¹ Lee wuu na, ke koŋɔ ke wo naafuu we w'a sipyii faanna ge, yee bye yee di ya pye n'a daa sipyii wee keree ni wε, ta naafuu can can wo wu kaa na ba le yee keŋε ni? ¹² Naafuu we wu jε watii wo ge, yee bye yee di ya pye n'a daa sipyii wee wo keree ni wε, ta yeeyε pyaa wo wu na ba gan yee mu?

¹³ Kapyebye wa shishiin da já da kapyenεε pyi juɔɔfεε shuun mu wε. Bani wa na ben wu mu, wa na daan wu mu, kelee wu nɔɔ wa na, wu laraga kɔn we wu na. Yee da já da kapyenεε pyi Kile mu, yi da ki pyi naafuu bε mu wε.»

Yesu wo yεε li kafila wa

(Macao 11:12-13; 5:31-32; Marika 10:11-12)

¹⁴ Farizheen pii pu jε wari na dan pu ni ge, ba pee ya yee beeri logo wε, na ganha na wu la wo. ¹⁵ A wu pu pye: «Pii p'a puyε pyi sipyitiimεε sipyii jii na ge, pee pu jε yere. Ga Kile ya yee zɔɔɔ pu cε, bani yaaga kemu sipyiyawyii ya beε ge, kee ki jε makɔɔ yaaga Kile jaha taan.

¹⁶ «Musa wo saliya we ni Kile tudunmɔɔ Kitabu pu bye wà, fo na she nɔ Yohana Batizelipe wo tuun wu na. Na lɔ fo wee tuun wu na Kile saanra ti wo Jozaama p'a yu, a sipyii beeri di yatenyε waha p'i jé ti ni. ¹⁷ Fugba we ni jiiε ke toromɔ na ba daan fo xuuni na toro Kile wo saliya wu kamapile fuduunɔ nigin bε wo do na.

¹⁸ «Sipyaa sipyaa w'a wu shɔ gbaga xɔ na watii leŋε ge, dɔdɔɔɔ m'a pye. Wemu bu ná wa wo ceforomɔ leŋε, dɔdɔɔɔ w'a pye.»

Ná naafuu fɔɔ ni Lazari keree

¹⁹ «Ná naafuu fɔɔ wa bye wà na saannaa fàya leni, na fanhafεε yaliye li jiga beeri. ²⁰ Ná la baa fɔɔ wa bε di bye wà, wee mεge jε na Lazari. Wu ceeseεge ki beeri ki bye nɔɔkuuyo. Pu bi she wee sinniŋε wee naafuu fɔɔ wu kaŋa ki kujɔɔ jɔ na, ²¹ Yalijahara te ti bi wo na dun naafuu fɔɔ wu tabali wu nɔhɔ ni ge, wu funjɔ bye wu da tee li. Na wu yaha wu ya tee bε ta li wε, a poŋɔɔ bε di nɔhɔ na ma na wu nɔɔyɔ yi laala sanha.

²² «Caŋa ka, a wee la baa fɔɔ wu ba xhu, a melekeε di wu munaa lɔ na she yaha tatiincenε ka ni Ibirayima kanige cε. A naafuu fɔɔ wu bε di ba xhu, a p'i wu le. ²³ Na wu niganhaŋa yaha xuu kulo li ni, a wu wu jaha yirige, na Ibirayima ja taliige ni, na Lazari bε ja wu kanige cε. ²⁴ Wee tuun wu ni, a wu xhuulo na jo: «Na to Ibirayima, juɔɔ jaari na na! Lazari yaha wu she wu kabee le munaa le fyenmi lɔhɔ ni, wu ba na jile le jiiε, bani na niganhaŋa ki wa xuuni ke na ke ni.» ²⁵ A Ibirayima di wu jɔ shɔ na: «Na ja, ma funjɔ kɔn li na ta me ya ma kasaanaa ki beeri ta na mu yaha koŋɔ na, a Lazari di kakuuɔɔ na lee tagana le na. Nimε wee jaha wa jiiε, ga mu kunni jaha d'a weri. ²⁶ Na fara lee na, wecogonɔ naganja ki jε wée ni yee te ni, kɔnhɔ piimu ba giin p'i foro naha p'a se yee yiri, pu ganha bu já wε. Piimu ba giin p'i yiri yee bε yiri p'a ma naha, pu bε ganha bu já wε.»

²⁷ «Wee tuun wu ni a naafuu fɔɔ wu jo: «Na to, na ma jεeri, Lazari yaha she na to puga ki ni. ²⁸ Bani nε ceboronamaa kaguro wu wa wà. Wu she pu sɔnmi, kɔnhɔ pu ganha da ba we kanhama xuu we ni wε.» ²⁹ A Ibirayima di wu jɔ shɔ na: «Musa ni Kile tudunmɔɔ kafila wu wa pu keŋε ni, pu wee logo.» ³⁰ Ga, a wu jo: «Ahayi, na to Ibirayima, lee ye wa da yaa wε de! Ga fo gbo nigin bε na jε na she pu yiri wà; lee bu bye, pu na daburaje jo pu jurumu wu na.» ³¹ A Ibirayima di wu pye: «Pu bye p'i ya Musa ni Kile tudunmɔɔ pu wo kafila wu logo wε, ali gbo wa jεhe jε foro pusamaa te ni, pu da ga dà wε.»

17

Nugyεεgi keree ni jurumu yafa
(Macao 18:6-7, 21-22; Marika 9:42)

¹ A Yesu di yi jo wu kalaapiire ti mu na: «Nugyεεgi keree da ga já bye pyebaa wε. Ga sipya wemu wu da kee pye ge, bɔɔngɔ ki wa weefɔɔ wogo. ² Wemu wu jε nɔhɔcεεε n'a daa koo ni ge, sipyaa sipya w'a wee wa juɔɔ kyεεgi ge, na faatabaaga pɔ wu katige ni, na wu wá suumɔ lɔhɔ ni, lee ya pɔɔ wu mu li bye na. ³ Y'a yiyε kasεri kee keree kii na. Ma ceboro bu jurumu pye, jo ni wu ni. Wu bu daburaje jo, m'a lee yafa wu mu. ⁴ Wu bu wɔɔ ma ni tɔɔɔnii gbarashuun caɔa nii ni, wu bu guri she ma mu tɔɔɔnii gbarashuun na ma pye kafari, m'a kee bεeri yafa wu mu.»

N'a daa wu keree

⁵ Caɔa ka, tudunmɔɔ p'a pa Kafɔɔ pye: «La fara wu n'a daa wu na.» ⁶ A Kafɔɔ di jo: «Yee n'a daa wu da bi ali mutaridi pilere bε xɔ pεεεε ni, yee bi da yi jo kee tighɔhɔ ke mu na ki kɔɔngi k'i she nɔri suumɔ lɔhɔ ni, k'a yee jɔmεε co.

Kapyebye tayerege jε kemu ge

⁷ «Kapyebye bu bye yee wa mu, wu bi faa pyi kelee na yatɔɔɔ naha, wu bu yiri sige ni na pa tuun wemu ni, wu ma wee kapyebye wu pye wu pa diin yalige juɔɔ ni ya? ⁸ Ta wu da wee kapyebye wu pye wu yalige shɔhɔ, wu bu xhɔ wu wu faleye yi faa, wu fenhe she ki yerenε wufɔɔ ye pyaa tãan, wufɔɔ di li fo wu din, wu gba bε wε? Lee kadugo na kapyebye wu bε di na li wε? Ta wufɔɔ jε ma li pye mu wε? ⁹ Kapyebye we w'a wu nijogoo ki pye ge, baaga kakaan juɔɔ jε wee mu wε. ¹⁰ Lee na yee bε, ye y'a jo yee mu ge, yee bu yee bεeri pye, y'a yaa yi jo na go kapyebyii yee ya sii, na yi nibyii y'a pye. Yi kayahana juɔɔ ye y'a pye.»

Yesu ya togo fεε ke cuuɔɔ

¹¹ Na Yesu yaha koo na wu na se Zheruzalemu ni, a wu doro Samari fiige ke ni Galile fiige ki te ni. ¹² Wu nijewo kulo la ni, a togo fεε namaa ke wa di ba wu juɔɔ cırı, ga, a p'i yere na laara kɔn wu na, ¹³ na mujonɔɔ wá na: «Karamɔɔ Yesu, juɔɔ jaari wú na!» ¹⁴ Ba w'a pee ja wε, a wu pu pye: «Yi she yiyε she saraya naha shɔɔnriwɔɔ pu na.» A pu nigariwuu di juuɔɔ. ¹⁵ Ba shen nigin wa ya wuyε ja w'a cuuɔɔ wε, na ηmahana kuri, na ganha na Kile sɔni na ma ni mujuugbɔɔ ni. ¹⁶ Ba w'a pa nɔ Yesu na wε, na she nuguro sin wu fεε ni na wu naha buri jinε ki na, na baraga taha wu na. Na ta wee di bi bye bε Samari shen. ¹⁷ A Yesu di jo: «Ta sipyii ke bε w'a cuuɔɔ wε? ¹⁸ Pusamaa gbarashεεε wu wa mii wε? Wa yafiin ya ta pa Kile pele nabunna we kadugo na wε.» ¹⁹ Lee kadugo na a wu wu pye: «Yiri m'a se! Ma n'a daa w'a ma cuuɔɔ.»

Kile wo saanra ti ba naha sheshεεε
(Macao 24:23-28, 37-41)

²⁰ Caɔa ka, Farizheen p'a pa Yesu yege na: «Tuun weke ni Kile wo saanra t'i da ba wε?» A wu pu jɔ shɔ na: «Kile wo saanra ti da ba ba na saha ni sipyii kasεεε ni wε. ²¹ Pu da ga ba jo be: «Wu we naha,» kelee «Wu we mε wε,» bani Kile wo saanra ti wa yee ninε ni.»

²² Lee kadugo na a wu wu kalaapiire ti pye: «Caya ya wa ma, li bi da daan yee ni na Sipya Ja caɔa ka ja, ga yee da kee ja wε. ²³ Sipyii na ba yee pyi na: «Wu wa naha,» kelee «Wu wa mε,» ga yi ganha da zhe wá wε, yi ganha da daha pu feni wε. ²⁴ Sipya Ja cabaɔa, kee na ba bye ba Kile-jinεεε jε wε, ma jí taapile

ni, kpeengε ki ma yiri fugba wu kabanja ka na, na nɔ ka na. ²⁵ Ga yani kee canja ke ki nɔ ge, li waha l'i waha wu na ba ganha xuuni, nijaa sipyii di zhe wu ni.

²⁶ «Ba Nuxhun wo canja jii li keree k'a pye wε, mu l'a da ba bye Sipya Ja wu be cabanja. ²⁷ Sipyii bi li na gbuu, na cεe leŋεε, kelee na pu nagoo kaan gbaya ni, fo na she nɔ canja kemu Nuxhun ya jε kɔɔgbɔhɔ ki ni ge. Wee tuun wu ni a logbɔhɔ di ba pee beeri kyεεgi.

²⁸ «Keree kiimu k'a pye Loti canja jii ni ge, kee tuugo na ba bye sanha. Loti canja jii ni, sipyii bi li na gbuu, na zhuu na beεεε, na faa pyi, na piyεyε yereŋε. ²⁹ Ga Loti ya foro Sodomu kulo li ni canja kemu ge, kee canja ke, na ni kirimu ya yiri fugba wu ni, na do ba zanha jε wε, na pu beeri kyεεgi.

³⁰ «Canja kemu Sipya Ja da ba wuyε she ge, kii keree kii beeri tuuyo na ba bye sanha. ³¹ Kee canja ke wemu jε wu puga katanja na ge, wee ganha bu digi jε puga ki ni yaaga feni wε, mu wemu be wu jε ma kereyε ni ge, mu be ganha bu guri da ma puga wε. Ga wa beeri di da wu jubile ye shaa. ³² Yi funyɔ yi to Loti shɔ wu wuu li na! ³³ Wemu w'a wu munaa jɔŋɔ shaa di wolo nijaa ge, wee na ba buun li ni jiga na. Wemu w'a bɔnri wu munaa ni nijaa ge, wee na ba wu munaa jɔŋɔ wolo jiga na. ³⁴ N'a da yi jo yi mu, kee canja ke, sheεn shuun na ba bye yasinnεnuɔ na piige ni, wa na ba lɔ na wa yaha. ³⁵ Cεe shuun na ba shinma tiree shiizhan, wa na ba lɔ na wa yaha. [³⁶ Namaa shuun na ba bye tεε ni, wa na ba lɔ na wa yaha. »] ³⁷ A kalaaire t'i wu yege na: «Kafɔɔ, xuu wekε ni lee da ba bye wε?» A wu pu jɔ shɔ na: «Xuu wemu ni yaxugo jε ge, wà tobinyε ya yiye pinneε.»

18

W'à yaa na Kile jεeri tuun beeri ni

¹ Yesu ya talenε jo pu mu na jaha tii ni Kile-jεεεε ni, na sipyii ya yaa p'a Kile jεeri tuun beeri ni, pu ganha bu ganha wε. ² W'a jo: «Kiiri kɔnvɔɔ wa ya bye kulo la ni, wu bi fyagi Kile na wε, wu mago bye sipya wa yafiin be ni wε. ³ Naxhugoshɔ wa bye lee kulo li ni, wee bi ma se wu yiri na wu pyi na wu wu pεεn kakuuyo footɔnɔ kan pu mu. ⁴ L'a mɔ, kiiri kɔnvɔɔ wu bi sanha sɔɔ wε. Kadugo tãan a wu wuyε pye: «Ali nε jεhe bye nε fyagi Kile na wε, ali nε mago jεhe bye wu jε sipya yafiin be ni wε, ⁵ lee be na we naxhugoshɔ we, w'a nε kana, lee wuu na n'a da wu pεεn pu kakuuyo footɔnɔ kan pu mu, kɔnhɔ wu ganha ba ma da na kana tuun beeri ni wε.»

⁶ A Kafɔɔ di jo: «Kiiri kɔnvɔɔ tiibaama w'a yemu jo ge, yi yee logo. ⁷ Kile ya piimu jaha bulo pee di mεheε suu wu feni canja ni piige ge, ta wu da ba pee wo pεεn pu kakuuyo yi footɔnɔ kan pu mu wε, ali na ta w'a luu gbo be pu tãan wε? ⁸ N'a da yi jo yi mu, kakuuyo ye p'a byi yi na ge, wu na ba yee wo footɔnɔ kan tɔvuyo na. Ga Sipya Ja wu ba ba tuun wemu ni, ta wu na ba n'a daa ta jiiŋε ki na ge?»

Farizhen wa ni we wa li shaa pu wu jurumu yafa wu mu ge

⁹ Sipyii piimu p'a bi daa puyε na na pee ya tii ge, na ta p'i ya bi pusamaa wii na pu jε yafiin be wε ge, Yesu ya le talenε le jo pu shizhaa na na: ¹⁰ «Namaa shuun wa ya she Kile-pεεŋε pugbɔhɔ ki ni na she Kile jεeri: Nigin bye Farizhen, shuun wo wu jε fanhafεε wari shɔvɔɔ.» ¹¹ A Farizhen wu yiri yere na Kile jεeri wuyε tãan mume, na: «Kile, n'a baraga taha ma na, bani nε ni sipyii pusamaa wa nigin wε: nagaalaa, ni kakuubyii, ni dɔdɔɔ, nε wa ba we fanhafεε wari shɔvɔɔ we wa wε. ¹² Cewuu cewuu, nε ma suun le cabyaa shuun. Kuduun

we ne daa ge, ne wee beeri jagi wo.» ¹³ Ga, a fanhafee wari shovoo wu yere kabanugo na. Wu ya ta soo, ali na wu jaha yirige fugba wu ni we, ga, a wu wu dodono kpoo kpoo jatanhanja keje ni na jo: «Kile, juho jaari na na, jurumupye ne je.»

¹⁴ «N'a da yi jo yi mu, we na we karii da wo ya kari puga, ga Farizhen wu ya li ta we, bani sipyaa sipya w'a wuye durogo ge, wee na ba dirige. Sipyaa sipya w'a wuye tirige ge, wee na ba durogo.»

*Yesu ya duba nohopiire ta mu
(Macao 19:13-15; Marika 10:13-16)*

¹⁵ Canja ka, sipyii pii ya pa Yesu mu ni nohopiire ta ni, konho wu gbao ti na. Ba wu kalaapiire t'a lee ja we, na yogo jo ni pu ni. ¹⁶ Ga, a Yesu di tee nohopiire ti fulo wuye na na jo: «Yi nohopiire ti yaha ti da ma na mu, yi ganha ba ti jaha koo we! Bani pee shi tuugo wuuro ti je Kile wo saanra te. ¹⁷ Can na, n'a da yi jo yi mu, sipya wemu ya Kile wo saanra ti co ba nohooere je-e we, wee da ga ba je ti ni bada we.»

*Naafuugbo foo jeme p'a pen Kile wo saanra ti ni
(Macao 19:16-30; Marika 10:17-31)*

¹⁸ Yawutuu juhofoo wa ya Yesu yege na: «Karamogosaama, jaha ne yaa na pye, konho di nii sicuumo nixhobaama ta we?» ¹⁹ A Yesu di wu pye: «Jaha na m'a na pyi nizaama we? Nizaama wa shishiin wa we, fo Kile ye. ²⁰ «M'a Kile wo saliya wu jomeheere ki ce: «Ma ganha bu doooro pye we! Ma ganha bu sipya gbo we! Ma ganha bu nagaara pye we! Ma ganha bu kafineye taha ma sipyii ni na we! Ma da ma nu ni ma to pe!» ²¹ A wee na wu jo: «Fo na nohopiire ti tuun wu ni ne jo kon na kii koro jaari.»

²² Ba Yesu ya yee logo we, na wu pye: «Kaa nigin ye l'a mu kuho sanha! She ma keje yanmuyo yi beeri pere, m'a wee wari wu kan la baa fee mu! Wee tuun wu ni, ma na naafuu ta fugba we ni. Lee kadugo taan m'a ba daha na feni.» ²³ Ga ba na w'a yee logo we, a wu jaha di sii tanha xuuni, bani naafuugbo w'a bye wu mu. ²⁴ Ba Yesu ya wu jaha ja k'a tanha we, na jo: «Naafuugbo foo jeme p'a pen Kile wo saanra ti ni de! ²⁵ Nohoo jeme ya taan museni wii ni, na toro naafuugbo foo je na Kile wo saanra ti ni.»

²⁶ A pee jomo pe logovoo di jo: «Aa! Wee tuun wu ni sipya weke na ja pa sho we?» ²⁷ A Yesu di jo: «Le l'a sipyii ja ge, lee ya Kile jani we.» ²⁸ Wee tuun wu ni a Pyeri di jo: «Li wii, wee ya kahari yanmuyo beeri ni na daha mu feni.» ²⁹ A Yesu di pu pye: «Can na n'a da yi jo yi mu, sipyaa sipya w'a kahari wu puga ni ge, kelee wu sho, kelee wu cebooloo, kelee wu sefee, kelee wu nagoo, Kile wo saanra ti wuu na ge, ³⁰ weefoo na ba yee beeri yahanjaa nijehere ta na wu yaha koho na, na ba nii sicuumo nixhobaama be ta jiga na.»

*Yesu ya wu xu ni wu je wu jo sanha
(Macao 20:17-19; Marika 10:32-34)*

³¹ A Yesu di wu kalaapiire ke ni shuun wu ye yiri, na pu pye: «Wu wii gaanji Zheruzalemu ni, Kile tudunmoo p'a keree kiimu ka Sipya Ja wu shizhaa na ge, kee beeri na ba bye na ki fa. ³² Wu na ba je shi watii keje ni, pee na ba zehere wu na, na wu shehe, na jolho tugi wu na, ³³ na wu kpoo ni susolo ni, na na wu gbo. Ga wu caxhugo canja taanri wogo ki na w'a je.» ³⁴ Ga kalaapiire ti ya ta yafiin be jaha ce kii keree kii ni we. Bani pe jomo pe kori bi nmho pu na. Ye y'a jo pu mu ge, pu ya ta yafiin be kori ce we.

Yesu ya fyen wa jili mugi

(Macao 20:29-34; Marika 10:46-52)

³⁵ Ba Yesu ya tɛɛŋɛ Zheriko na wɛ, lee ya bi fyen wa nideɛnge ta koo li jɔ na na saraya jɛɛri. ³⁶ Ba wee ya sipyiire ti nidorowuu tunmɔ logo wɛ, na yegenɛ pye na: «Le di jɛ jaha wɛ?» ³⁷ A p'i wu pye: «Nazareti shɛɛn Yesu w'a doroo.» ³⁸ Wee tuun wu ni a wu mujuu w'a na: «Dawuda Ja Yesu, jɔɔɔ jaaari na na!» ³⁹ Pii pu bye sipyiire ti jahagbaa na ge, a pee di wu kaa jo na wu co wuyɛ na, ga, a wu sii la fara mujuu li na na yu: «Dawuda Ja, jɔɔɔ jaaari na na!» ⁴⁰ A Yesu di yere, na jo na pu pa ni wu ni. Ba fyen w'a fulo Yesu na wɛ, a Yesu di wu yege na: ⁴¹ «M'a giin di jaha pye ma mu wɛ?» A wu wu jɔ shɔ na: «Kafɔɔ, di da jaa!» ⁴² A Yesu di wu pye: «Ta jaa! Ma n'a daa w'a ma cuɔɔ.» ⁴³ Taapile ni a wu ganha na jaa. A wu daha Yesu fɛni, na ganha na Kilɛ pɛɛ. Tuun wemu ni sipyiire ti bɛɛri ya lee ja ge, a pu bɛ di ganha na Kilɛ sɔni.

19

Yesu ni fanhafɛɛ wari shɔɔɔ Zangɛ keree

¹ Caɔa ka Yesu ya pa doroo Zheriko kulo li ni. ² N'a wa bye w'a wu mɛgɛ jɛ Zangɛ. Wee bye fanhafɛɛ wari shɔɔɔ jɔɔɔɔ, naafuu fɔɔ w'a bye wii. ³ Wu bi giin wu Yesu ja wu wu cɛ, ga sipyiire ti jɛhe wuu na wu ya ta j'a wu ja wɛ, bani wu bi gberɛ. ⁴ Lee na a wu baa kari jahagbaa na, na she dugi tige ka ni, kemu mɛgɛ ki jɛ na Sikomɔri ge, kɔnhɔ wu Yesu ja, bani wu na ba doro w'a.

⁵ Ba Yesu ya nɔ wee xuu wu ni wɛ, a wu wu jaha yirige na Zangɛ pye: «Zangɛ, tigi tɔvuyo na, bani mu puga n'a da zhe digi nijaa.» ⁶ A Zangɛ di digi tɔvuyo na, na wu jɔɔɔ ciri ni fundanga ni. ⁷ Ba sipyii p'a lee ja wɛ, a pu bɛɛri di ganha na jɔmumu-jɔmumu na yu: «W'a she digi jurumupye wa mu.» ⁸ Ga, a Zangɛ di yere Kafɔɔ jaha taan, na wu pye: «Li wii, Kafɔɔ, n'a da na naafuu wu taaga ki kan la baa fɛɛ mu. Li bu da na nɛ wa yanmuɔ ka jɔmahana, nɛ na ki tuuyo shishɛɛɛ tɛɛɛɛ weefɔɔ na.» ⁹ A Yesu di wu pye: «Nuwuuro ya jɛ nijaa ke puga ke bɛ ni, bani we bɛ jɛ Ibirayima wo ja wa.» ¹⁰ Bani piimu p'a piin ge, Sipya Ja ya pa pee sha wu pee shɔ.

Wari w'a kan kapyeyyii piimu mu na p'a kegaana pyi ge

(Macao 25:14-30)

¹¹ Na sipyii pu yaha pu na kii keree kii nuri, a Yesu di le talenɛ le jo pu mu, bani ba w'a tɛɛŋɛ Zheruzalemu na wɛ, a p'i ganha na giin na lee taapile li ni Kilɛ wo saanra t'a da tiyɛ she. ¹² Lee wuu na w'a jo: «N'a wa ya se kpɔɔncɛɛ la na, na gari fiitɔngɔ ka ni kɔnhɔ p'i she saanra kan wu mu, lee kadugo na wu guri pa.» ¹³ Na wu yaha wu sanha gari wɛ, a w'i wu kapyeyyii kɛ yiri, na pu bɛɛri kan warifyen tuuyo nigin nigin, na pu pye: «Y'a yi keɛ kaana ni we ni fo di ba she ba.» ¹⁴ Ga ba w'a kari wɛ, a wu shi shɛɛn di wu kɔ, na tudunmɔɔ tun wu mu, na wu pye: «Wɛɛ funɔɔ wa mu wu tiin wu jɔɔɔ ni wɛ.»

¹⁵ «Ba w'a kari wɛ, saanra ti na kan xɔ wu mu wɛ, w'a bi wari wu kan piimu mu ge, a wu pee yiri, kuduun wemu p'a ta ge, kɔnhɔ wu wee cɛ.» ¹⁶ A nizhiime wu ba na jo: «Na jɔɔɔɔɔ, n'a ma wari wu taga kapyenɛ pye, a wu wu shi kɛ ta.» ¹⁷ A wu wee pye: «L'a jɔ kapyeybye nizaama, ba na jo m'a pye jɔmɛɛ fɔɔ kapigee ni wɛ, n'a da ma pye kugbɔhɔɔ kɛ gbafɛɛɛri.» ¹⁸ A shuun wo wu ba na jo: «Na jɔɔɔɔɔ, n'a ma wari wu taga kapyenɛ pye, a wu wu shi kaguro ta.» ¹⁹ A wu wee pye: «Mu bɛ wu pye kugbɔhɔɔ kaguro gbafɛɛɛri.»

²⁰ A wa be di ba na jo: «Nunɔfɔɔ, ma warifyen wu we wu siime na, ne bi wu migile sicogo ni na keme yaha. ²¹ Ne fya mu na, bani ne bi li ce jo mu keree k'a waha, mu ya kemu yaha we, kee mu ya luu, mu ya kemu nugi we, kee mu ya goɔn,» ²² A wu kafɔɔ wu wu pye: «N'a da ma kiiri kon na be ni ma kafila wu ni, kapyebye niguɔmɔ, a mu ya li ce na ne keree k'a waha ge, ne kemu yaha we na kee luu, ne kemu nugi we na kee kɔɔn ge. ²³ Jaha na m'a ya ta ne wari wu yaha banji na, kɔnhɔ di ba wu lo ni wu kuduun ni na niguribawo we?» ²⁴ Lee kadugo na piimu p'a bye wa ge, a wu pee pye: «Yi wu wo wari wu shɔ wu na, y'i wu kan ke fɔɔ wu mu.» ²⁵ A p'i wu pye: «Nunɔfɔɔ we! Go wu wo wu shi ke wu wa wu mu na xɔ!» ²⁶ A wu pu pye: «N'a da yi jo yi mu, la je wemu mu ge, la na ba gan wee mu na fara wu wuu li na. Ga la je wemu mu we, ali nifenhefenhene lemu be li je wu mu ge, lee be na ba shɔ wu na. ²⁷ Ne pɛɛn piimu ya ta sɔɔ ne wu pye pu nunɔfɔɔ we ge, yi pa ni pee ni naha y'i pee gbo na jii na.»»

Yesu ya jé Zheruzalemu ni ba saan je we

(Macoo 21:1-11; Marika 11:1-11; Yohana 12:12-19)

²⁸ Ba Yesu ya yee jo xɔ we, na doro sipyiire ti jahagbaa na, na se Zheruzalemu ni. ²⁹ Tuun wemu ni w'a teɛɛɛ Betefaje ni Betani kulogoo ki na ge, faaboboɔ ki shizhaa na kemu meɛɛ p'a yiri Oliviyee faaboboɔ ki ge, a wu wu kalaapiire shuun wa tun, na pu pye: ³⁰ «Yi she yi jahagbaa kulo li ni, yi ba she jin li ni, yi na kafabige ka nibɔgo ta wa sipya sanha dugi na kemu na we, y'i kee sanha yi pa naha. ³¹ Sipya wa bu yi pye: «Naha na yee di ke sanhana we?» Yi weefɔɔ pye: «Wee Kafɔɔ wu mago wu wa ki na.»»

³² Piimu pu bye tudunmɔɔ pu ge, a pee di gari na she yi ta ba Yesu ya yi jo pu mu we. ³³ Na pu yaha pu na kafabige ki sanhana, a ki kafee di pu yege na: «Naha na y'i wa ke kafabige ke sanhana we?» ³⁴ A p'i jo: «Wee Kafɔɔ wu mago wu wa ki na.» ³⁵ A p'i ba ni ki ni Yesu yiri, na ba pu fadegbɔyɔ ya taha ki na, na Yesu durogo ki na. ³⁶ Ba w'a gaanji we, a sipyii p'i ganha na pu fadegbɔyɔ piini koo li ni.

³⁷ Tuun wemu ni wu bi teɛɛɛ Zheruzalemu na ge, Oliviyee faaboboɔ ki tatigijee ki shizhaa na ge, a kalaapiire ti pinnege ki beeri di ji fundanga na, na ganha na Kile pelee ni mujonɔɔ nigbɔhɔɔ ni. P'a kakanhanjaa kiimu beeri na ge, kee wuu na. ³⁸ A p'i jo:

«Pye duba fɔɔ, saan,
mu wemu w'a ma
Kafɔɔ Kile meɛɛ na ge!»*
«Nanijee ki pye fugba wu ni,
nɔɔrɔ di daha Kile meɛɛ na
fugba lii lii wu ni!»*

³⁹ Farizheen piimu pu bye sipyiire ti ninje ni ge, a pii di Yesu pye: «Karamɔgo, jo ni ma kalaapiire ti ni na pu co puyee na!» ⁴⁰ A wu pu jo shɔ: «N'a da yi jo yi mu, ali pu bu jo puyee na be, kagereye y'a da sipyaa suu pu tege!»

Yesu ya mee su Zheruzalemu wuu na

⁴¹ Ba Yesu ya teɛɛɛ Zheruzalemu na we, ba Yesu ya wu ja we, na mee su wu wuu na, na jo: ⁴² «Kaa le li da ja nanijee kan mu mu nijaa wo cana jii le ni ge, mu da bi lee ta ce! Ga nime, lee ya nmɔhɔ mu na!» ⁴³ Bani caya ya wa ma

mu mu, ma pɛɛn na ba kasɔrɔgɔ yerenɛ na taga ma maha, na ma kuuri, na do ma na. ⁴⁴ Pu na ba ma ni ma sipyii pu bɛɛri tɔnhɔnɔ, pu da ga kafaan pile la shishiin nidahaŋa yaha la ɲuŋɔ ni wɛ, bani Kile ya pa mu dɛgɛ kaa na tuun wemu ni ge, mu ya ta lee cɛ wɛ!»

Yesu ya Kile-pɛɛnɛ pugbɔhɔ ki pye fɛfɛɛ

(Macao 21:12-17; Marika 11:15-19; Yohana 12:13-22)

⁴⁵ Lee kadugo na a Yesu di jɛ Kile-pɛɛnɛ pugbɔhɔ ki ni. Sipyii piimu pu bi bɛɛɛ ni zhɔ pyi wà ge, a wu ganha na pee kɔri na yeege. ⁴⁶ A wu pu pye: «L'a ka Kile Kafila wu ni na: «Pu na ba nɛ puga ki pyi Kile-ɲɛɛɛɛ puga,»^{*} A Yesu di nɔhɔ jo sanha na: «Ga yee kunni ya ki pye nagaalaa talaraga.»

⁴⁷ W'a bi kalaa kaan caŋa bɛɛri Kile-pɛɛnɛ pugbɔhɔ ki ni. A saraya ɲaha shɔnɔrivɛɛ ɲuŋɔfɛɛ, ni saliya karamɔgɔlɔɔ, ni sipyiiire ti sipyigbɔɔ p'i ganha na wu shaa di gbo. ⁴⁸ Ga pu ya cɛ dii pu da lee pye wɛ, bani sipyiiire ti bi wu jomɔ pu nuri ni see ni.

20

Mii Yesu wo sefɛɛɛ ti d'a yiri wɛ?

(Macao 21:23-27; Marika 11:27-33)

¹ Caŋa ka, na Yesu yaha wu na kalaa kaan Kile-pɛɛnɛ pugbɔhɔ ki ni, na Kile wo Jozaama pu yu, a saraya ɲaha shɔnɔrivɛɛ, ni saliya karamɔgɔlɔɔ p'i nɔ na fara nɔhɔlɛɛ pu na, ² na wu pye: «Sefɛɛɛ teke gbɔrɔɔ ni mu ya kii keree kii pyi ge, tee jo wù mu, kelee jɔgɔ w'a tee sefɛɛɛɛ ti kan mu mu wɛ?» ³ A Yesu di pu pye: «Nɛ bɛ w'a da yi yege. ⁴ Jɔgɔ w'a Yohana tun na w'a batizeli pyi wɛ? Kile laa sipyii?» ⁵ A p'i puyɛ pye: «Wù bu jo: «Kile w'a wu tun,» wu na jo: «Naha na yee di ya ta dà wu na-ɛ wɛ?» ⁶ Wù bu nɔhɔ jo: «Sipyii p'a wu tun,» sipyiiire ti na wu wá gbo ni kagereye ni, bani pu bɛɛri ya dà li na na Kile tudunmɔ wu bye Yohana.» ⁷ Lee na a p'i wu pye na pee ya cɛ jɔgɔ w'a wu tun wɛ. ⁸ A Yesu bɛ di pu pye: «Ayiwa nɛ bɛ ya she, sefɛɛɛɛ temu t'a nɛ pye nɛ na ki pyi ge, nɛ bɛ da tee jo yee mu wɛ.»

Ɛɛɛɛn faapyii niguumɔ pu wo talenɛ le

(Macao 21:33-46; Marika 12:1-12)

⁹ Lee kadugo na a Yesu di ganha na le talenɛ le yu pu mu na: «Ná wa w'a bi ɛɛɛɛn tɛgɛ ka shan, na ki kaa le ɛɛɛɛn faapyii pii kenɛ ni, na gari fiige katii ni, na she mɔ wà. ¹⁰ Ba ɛɛɛɛn w'a pa lɛ wɛ, a wu kapyebye wa tun pee ɛɛɛɛn faapyii pu mu, kɔnhɔ p'i ɛɛɛɛn wa yaha pa wu kan. Ga, a ɛɛɛɛn faapyii p'i wee kpɔn, na wu kewayo wo yaha kari. ¹¹ A wu nɔhɔ kapyebye wa bɛ tun kari, a p'i wee bɛ kpɔn na wu cogana kolo, na wu bɛ kewayo wo yaha kari. ¹² A wu taanri wo tun kari sanha, a p'i wee bana, na wee kɔri wá.

¹³ «A tɛgɛ ki kafɔɔ di jo: «Lekɛ n'a da bye wɛ? Na Ja nigin pe, na ɲidaan Ja we, wee n'a da dun pu mu. La wa la ni pu na pɛɛnɛ taha wee na.» ¹⁴ Ga ba ɛɛɛɛn faapyii p'a wee ɲa wɛ, na puyɛ pye: «Cɛn wu lɔvɔɔ wu ɲɛ wɛ. Yi pa wù wu gbo, kɔnhɔ cɛn wu bye wù wo.» ¹⁵ A p'i gari ni wu ni ɛɛɛɛn tɛgɛ ki kadugo yiri, na wu gbo.

«Wee tuun wu ni tɛgɛ ki kafɔɔ wu da ba ɲaha pye pu na wɛ? ¹⁶ Wu na ba ba, na pee ɛɛɛɛn faapyii pu gbo, na ɛɛɛɛn tɛgɛ ki kaa le piitiilee kenɛ ni.»

Ba p'a yee logo wɛ, na jo: «Kile wu wù tánha lee na!» ¹⁷ Ga, a Yesu di pu wii na jo: «Wee tuun wu ni jomɔ pe p'a ka Kile wo Kitabu wu ni ge, na:

* 19:46 Ezayi 56:7

«Puyirilee p'a faakagerenje kemu she ge,

kee k'a pye puga ki gunḡmii li faakagerenje nijenje.»*

Pee jomɔ pu kɔri di jɛe dii we? ¹⁸ Sipyaa sipya w'a to kee kagerenje ke jɔḡɔ ni ge, weefɔɔ na gɛgi gɛgi. Kee kagerenje ki shiin bu do sipya beeri jɔḡɔ ni, weefɔɔ na dɔnhɔɔ.»

¹⁹ Lee taapile li ni a saliya karamɔgɔɔ ni saraya jaha shɔɔnrivɛɛ jɔḡɔfɛɛ p'i ganha na cogana shaa Yesu na, bani p'a li cɛ na pee na Yesu ya le talenɛ le jo wà. Ga, a p'i fya sipyii pu na.

P'a Yesu yege munaa pɛrɛmɛ keree na

(Macoo 22:15-22; Marika 12:13-17)

²⁰ A p'i diin na Yesu kasɛri, na ba kalɔhɔjuu pii tun, na pu puyɛ pye sipyitiimɛɛ, pu da kafila tifuuyo shaan Yesu tãan, p'i kafila ta wu jɔ na, kɔnhɔ p'i wu le fanhafɛɛ ni gbafɛnɛmɛ wu sipyii pu kenɛ ni. ²¹ A pee di wu yege na: «Karamɔgɔ, wɛɛ ya li cɛ na jo mu ya yu, na sipyii kalaa ni tiimɛ ni, mu ya sipya wa wo wa ni wɛ. M'a sipyii pu fiinne na galaa bɛ Kile koro li ni. ²² Ayiwa, l'a saha wɛɛ p'a munaa pɛrɛmɛ kaan Oromɛ saannaa Sezari mu laa, li ya saha we?»

²³ Ba Yesu ya pee wo namari wu jɔ wɛ, na pu pye: «Yi wari deɲɛ wa she na na.» ²⁴ A p'i nigin wa she wu na. A wu jo: «Jɔgɔ wo jaa ni wu kama pu wa we na we?» A p'i wu jɔ shɔ na: «Oromɛ saannaa Sezari.» ²⁵ A Yesu di pu pye: «Wee tuun wu ni, y'a Sezari wuu li kaan Sezari mu, y'i da Kile bɛ wuu li kaan Kile bɛ mu.»

²⁶ Pu ya ta nahama ta Yesu jomɔ ni pemu pu da daga wu tɔɔgɔ le sipyii pu jaha tãan wɛ. Ga, a wu jɔshɔɔɔ t'i pu jaha wɔ, a p'i fɛhe.

Sadushɛɛn p'a Yesu yege xɔḡɛɛ li keree na

(Macoo 22:23-33; Marika 12:18-27)

²⁷ Lee kadugo na, Yawutuu jɔḡɔfɛɛ pii bye wà, Sadushɛɛn pu bye pii. Pee bi yu na xɔḡɛɛ da ba bye jiga na wɛ. A pii di ba she Yesu yiri, na she wu pye: ²⁸ «Karamɔgɔ, Kile tudunmɔɔ Musa ya le jɔmɛɛ le ka na kan wɛɛ mu na: «Ná wa wo ceborona bu xhu, na ta wu ya pya ta wu shɔ na wɛ, na wu wee naxhugoshɔ wu lɔ, kɔnhɔ wu nagoo ta di yaha wee ná wu nixhugo ki mu.»

²⁹ «Lee ya bi ceboronamaa gbarashuun wa ta wà. A nizhiimɛ wu cee leɲɛ, na xhu pya baa. ³⁰ A shuun wo wu wee cee wu lɔ, na xhu pya baa, a taanri wo wu bɛ di wu lɔ na bye mu. ³¹ A pu gbarashuun wu beeri di cee wu leɲɛ, a pu beeri di xhu pu ya nɔhɔpiire ta wɛ. ³² Lee kadugo na a cee wu bɛ di xhu.

³³ Wee tuun wu ni xuu pu caɲɛɲɛ ke, wee cee w'i da ba bye pu shɛn nigin weke wo we? Bani pu gbarashuun wu beeri ya wu leɲɛ toro.»

³⁴ A Yesu di pu pye: «Ke kɔḡɔ ke sipyii ya cɛɛ leɲɛɛ, na gbaya jii, ³⁵ Ga piimu p'a yaa pu pa jé Kile wo kobanja ki ni ge, pee ba ba xhu na ba jɛ na foro xu ni jiga na, pee wa da cɛɛ leɲɛ, kelee na gbaya je wɛ. ³⁶ Pee da xhuu nige wɛ, bani pee na bye ba fugba mɛlekeɛ pii wa wɛ. Pu na bye Kile nagoo, bani pee jɛ xɔḡɛɛ li sipyii. ³⁷ Kile tudunmɔɔ Musa ye pyaa ya li she na xɔḡɛɛ na ba bye, bani xuu wemu ni na ki wo tire li kaa ya yu ge, wee xuu wu ni w'a Kafɔɔ Kile pyi: «Ibirayima wo Kile, ni Ishaaga wo Kile, ni Yakuba wo Kile.» ³⁸ Pee jomɔ pe ya li she na Kile jɛ xuu wo Kile wɛ, ga wyii wo Kile wu jɛ wii. Bani wee mu pu beeri wa jiiɛɛɛ ni.» ³⁹ A saliya karamɔgɔɔ pii di kafila wu lɔ, na jo:

* 20:17 Zaburuu 118:22

«Karamɔɔ, ma jomɔ p'a jɔ.» ⁴⁰ Wa shishiin ya luu waha na wu yege nige kaa la shishiin na wε.

Shɔvɔɔ wu ya ta pye Dawuda ja ye nigin wε
(Macao 22:41-46; Marika 12:35-37)

⁴¹ Wee tuun wu ni a Yesu bε di pu yege na: «Naha na sipyii ya yu na Shɔvɔɔ wu ya ta sii pye watii Dawuda ja ye kadugo na-ε wε? ⁴² Bani Dawuda ye pyaa ya yi jo Zaburuu Kitabu wu ni na:

«Kafɔɔ Kile ya yi jo nε Kafɔɔ mu na:
Tiin saanra tateenge ki ni na kanige cε,

⁴³ fo di ba ma pεen pye ma nidahaa tatahana.»*

⁴⁴ Dawuda ya Shɔvɔɔ wu pyi Kafɔɔ, wee tuun wu ni w'i jne dii wu ja ye nigin wε?»

Yesu ya pu kaala ni saliya karamɔɔɔɔ pu kaa ni
(Macao 23:1-36; Marika 12:38-40)

⁴⁵ Sipyiiire ti bεeri jii na a Yesu di wu kalaapiire ti pye: ⁴⁶ «Y'a yiyε kaseri saliya karamɔɔɔɔ pu na. Na fadedɔɔnyɔ leni na jaari lee l'a dan pu ni, ni sipyii na gbɔrɔ fɔ kaan pu mu pinnerε kpεenyε na. Kile-pεεnε piyεye yi wo nahagbaa tatiinyε, ni yalicensεε wo tatiinceye bε di dan pu ni. ⁴⁷ P'a naxhugoshaa keɲε yarɲmuyɔ bεeri njmahana na zhuu pu na, na mɔni Kile-jεεge na, kɔnhɔ p'i puyε pye see sipyii. Pu wo jaagi kanhama pu na ba golo fo xuuni.»

21

Naxhugoshɔ wu Kile yakanga
(Marika 12:41-44)

¹ A Yesu di wu jɲɲɔ yirige, na naafuu fεε pu ja pu na Kile wo taa li leni keshi wu ni. ² A wu naxhugoshɔ la baa fɔɔ wa ja wu bε ya wari tuunɔɔ nifenhεfenhεnεε shuun le wu ni. ³ A wu jo: «Can na n'a da yi jo yi mu, we naxhugoshɔ la baa fɔɔ we ya lemu le ge, lee ya jεhε pusamaa bεeri wuu li na. ⁴ Bani pusamaa bεeri ya wolo wolo pu naafuu ni na kan, ga wee kunni ni wu la baara ti ni, w'a wu jɔshaga wuu li bεeri kan.»

Yesu ya Kile-pεεnε pugbɔhɔ ki ja wu jo
(Macao 24:1-2; Marika 13:1-2)

⁵ Lee kadugo na pii bi Kile-pεεnε pugbɔhɔ ki kaa yu wu kalaapiire ti ni na k'a sii jɔ ni ki faaya yi ni, ni sipyii pu wo Kile yakanya yi bε. Ga, a Yesu di pu pye: ⁶ «Yemu bεeri yee wa jaa naha ge, cana ka wa ma, kagerenε ka shishiin wa da ba gori naha ka jɲɲɔ ni wε. Yi bεeri na ba do fεεfεε.»

Keree kiimu na ba byi sani korɔ ki xɔ ge
(Macao 24:3-14; Marika 13:3-13)

⁷ A p'i wu yege na: «Kee keree kii na ba bye tuun wemu ni ge, wee she wu na! Ki ba da bye, jaha sheshεεε teke t'i da bye wε?» ⁸ A Yesu di pu pye: «Y'a yiyε kaseri, kɔnhɔ yi jɲuyɔ ganha bu gyεegi wε. Bani sipyii nijehεmεε na ba ma ni nε mege ni na yu: «Nε wu jε wii» kelee «Tuun w'a nɔ.» Yi ganha bu daha pu feni wε. ⁹ Yi ba kashen ni n'a she keree nuri tuun wemu ni, yi ganha da vya wε. Li waha l'i waha kee keree k'a yaa na fenhe pye, ga lee di wa nago wee tuun wuyε pyaa ni korɔ k'a da xhɔ wε.»

* 20:43 Zaburuu 110:1

¹⁰ Lee kadugo na a wu pu pye: «Shi wa na ba yiri shi watii kaa na. Saanra ta na ba yiri saanra tatii kaa na. ¹¹ Niŋɛ celenɛ nigbɔhɔ na ba byi tɛyɛ ya ni, ni xuugbɔhɔ, ni banikuuyo. Fyaara kagbɔhɔɔ ni jahaa sheshɛɛɛɛ nigbɔɔɔ na ba jaa na yiri fugba we ni.

¹² «Ga yani lee li pye ge, pu na ba yi conɪ, na yi jaani xuuni. Pu na ba se ni yi ni Kile-pɛɛɛɛɛ piyɛyɛ yi ni, na kiiri kɔɔn yi na, na yi leni kaso ni. Pu na ba se ni yi ni saannaa ni gbafɛnɛɛɛɛɛ mu nɛ mɛgɛ wuu na. ¹³ Lee na ba bye kaɲuɲɔ yi na Kile wo Jozaama pu jo pu mu. ¹⁴ Jomɔ pe yi da ba she jo pee di yi juɲɔ wolo ge, yi ganha ba pee shaa da yeri yi funyɔ ni wɛ. ¹⁵ Bani nɛ na ba jɔ kan yi mu, na fungɔngɔ fɛɛɛ kan yi mu, fo sipya bɛ da da yi pɛɛn pu ni, wemu na ja yi jɔ shɔ, kelee di yi kafila kaala wɛ. ¹⁶ Ali yi tii, ni yi nii, ni yi puga shɛɛn, ni yi cebooloo, ni yi naniinɛɛ bɛ na ba yi leni keye ni. Pu na ba pii gbuu yi ni. ¹⁷ Sipyii bɛɛri na ba yi kɔ nɛ mɛgɛ wuu na. ¹⁸ Ga, ali yi juɲhige nigin we wa bɛ da biin wɛ. ¹⁹ Lee wuu na, yi la le yiyɛ ni, y'i yi logoo mara, lee funɲɔ ni y'a da yi munahaa juɲɔ wolo.

*Yesu ya Zheruzalɛmu kulo li ja wu jo
(Macao 24:15-21; Marika 13:14-19)*

²⁰ «Yi ba kashɛn keye ja y'a Zheruzalɛmu maha tuun wemu ni, y'i li cɛ na wu jaduun w'a nɔ. ²¹ Wee tuun wu ni, piimu na ba bye Zhude fiige ki ni ge, pee di ba fe p'a se faaboboyo xuu ni. Piimu na ba bye Zheruzalɛmu kulo liyɛ pyaa funɲɔ ni ge, pee di ba fe p'a fɔɔɔ. Piimu na ba bye sige ni ge, pee ganha bu jɛ kanha ki ni wɛ. ²² Kee cabyaa ki na ba bye Kile wo kiiri cabyaa Zheruzalɛmu na, kɔnhɔ yemu bɛɛri Kile tudunmɔɔ p'a ka Kitabu wu ni ge, yi bɛɛri jɔ di fa. ²³ Bɔɔngɔ na ba bye lahaa fɛɛ ni puɲmaraya fɛɛ wogo yee caya yi na. Bani kanhama nigbɔ pu da ba bye fiige ki ni. Kile na ba wu loyire li she ki sipyii pu na. ²⁴ Njɔmparaa na ba pii gbo, p'a pii co kari fiye yatii ni na pye buloo. Shi wemu jɛ Yawutuu wɛ, wee na ba Zheruzalɛmu kana fo pu wo tuun wu ba she doro.

*Sipya Ja nibaɲa keree
(Macao 24:29-31; Marika 13:24-27)*

²⁵ «Yi na ba jahaa sheshɛɛɛɛɛ jaa canja, ni yenɛ, ni wɔɔɔ kii ni. Lokuruyo nigbɔyɔ na ba sani na yiri suumɔ lɔhɔ ni jɲɲɛ ke na, yi tunmɔ na ba bɛɛɛ fo na fyaara ni funbɛɛnɛɛ yaha jɲɲɛ ki sipyii pu bɛɛri na. ²⁶ Sipyii na ba jiregi na xhuli jɲɲɛ ke wo kapegee fyaara ni ki jɲɲɲa funbɛɛnɛɛ keɲɛ ni. Bani ali fugba wu sefɛɛɛɛɛ ti na ba jɛɛ. ²⁷ Wee tuun wu ni pu na ba Sipya Ja nibawo ja fugba jahaya ye na ni sefɛɛɛɛɛ ti bɛɛri, ni nɔɔɔ nigbɔ ni. ²⁸ Yi ba kee keree kii jaa k'a jɔ kɔn na byi tuun wemu ni, y'i yiri tii, y'i yi juɲyɔ yirige, bani yi juɲɔ wolduun w'a tɛɲɛ.»

*Kalaa wemu ya daa nitoodige keree na ge
(Macao 24:32-35; Marika 13:28-31)*

²⁹ Lee kadugo na a Yesu di le talenɛ le jo pu mu na: «Yi nitoodige ni tiye yi saya bɛɛri wii. ³⁰ Yee ba yi jaa yi na funni tuun wemu ni, yee wa ma li cɛ yiyɛ ni na ki nagoo pyeduun w'a tɛɲɛ. ³¹ Mu li wa, yi ba kii keree kii jaa ki na byi tuun wemu ni, y'i li cɛ na Kile saanra t'a tɛɲɛ. ³² Can na n'a da yi jo yi mu, ni jaa wo sipyii pii bɛɛri wa da xhuu kii keree kii di na pye wɛ. ³³ Fugba we ni jɲɲɛ ke na ba doro, ga nɛ jomɔ pe wa da doro bada wɛ.»

Yi kori yaha jɲɲɛ na

³⁴ «Yi kasεεge yaha yiyε na, yi ganha da gori ligbōhō yε na, ni gba, yi da yi funyō shaa ni koṅō yaṅmuṅyō da ni, fo di zhe ne cabaṅa pye ki pa yi be fo we. ³⁵ Bani ne cabaṅa na ba ṅiṅe ki sipyii pu beeri fo, ba jō ma fyaa fo na pu tō wolo we. ³⁶ Ga yi kori yaha ṅii na, yi da Kile ṅeeri tuun beeri ni, kōnhō y'i fanha ta, y'i ba shō kii keree nibaṅaa kii beeri na, y'i ba já yere Sipya Ja wu ṅahagbaa na.»

³⁷ Yesu bi ma sipyii pu kalaa Kile-peṅe pugbōhō ki ni caṅa ni, ga piige bu wō, w'a she shōn Oliviyε faaboboṅō ki na. ³⁸ Yani jiga ki mugi ge, sipyii pu beeri na she wu ṅuṅō ciri Kile-peṅe pugbōhō ki ni, na wu jomō pu nuri.

22

Yawutuu ṅuṅfεε p'a woni pye Yesu kaa na

(Macao 26:1-5; Marika 14:1-2; Yohana 11:45-53)

¹ Shizhenherε Baa Buuri Kalenε lemu li ṅe na ṅuwuuro ti wo Kalenε li ge, lee bi deṅe. ² Saraya ṅaha shōnrivεε ṅuṅfεε ni saliya karamōgōlō pu bi bgogana shaa Yesu na, ga na fyagi sipyii pu na.

Zhudasi ya gbegele wu Yesu le keṅe ni

(Macao 26:14-16; Marika 14:10-11)

³ Wee tuun wu ni, Zhudasi we p'a yiri na Isikariyoti ge, a Shitaanni di ba jé wee ni. Kalaapiire ke ni shuun wu wa w'a bye wii. ⁴ A Zhudasi di she saraya ṅaha shōnrivεε ṅuṅfεε, ni Kile-peṅe pugbōhō ki gedii ṅuṅfεε pu mu. Wu na já Yesu le pu keṅe ni legana lemu na ge, a p'i jo be lee na. ⁵ A lee di daan pu ni xuuni. A p'i be yi na na pee na ba wari kan wu mu. ⁶ A Zhudasi di sō pu mu na ganha na pyegazaana shaa wu Yesu le pu keṅe ni sipyiire ti kategee.

P'a Bulooro ṅuwuuro ti wo Kalenε li yalige ki li shiizhan

(Macao 26:17-25; Marika 14:12-21; Yohana 13:21-30)

⁷ Shizhenherε Baa Buuri Kalenε li caṅa k'a nō ge, kee caṅa ke ṅuwuuro ti wo Kalenε li saraga dubyapige ki ma yaa na gbo. ⁸ A Yesu di Pyeeri ni Yohana tun na pu pye: «Yi she ṅuwuuro ti wo Kalenε li yalige ki gbegele, kōnhō wù she ki li.» ⁹ A p'i wu pye: «Ma funṅō wa wù she ki gbegele xuu weke ni we?» ¹⁰ A wu pu ṅō shō: «Wii, yi ba jin kanha ki ni, yi na zhe saha ni ná wa ni w'a lōhō shō tugo, y'i daha wee feni. Wu ba she jé puga kemu ni, yi be di jé wà. ¹¹ Y'i kee puga ki kafō pye: «Wù Karamōgō w'a jo na wee ni wu kalaapiire ti na ba ṅuwuuro ti wo Kalenε li yalige ki li talige puga kemu ni ge, na mii ki wa we?» ¹² Wu na pugbōhō ka she yi na zangaso wu ni, kee wa gbegele xuuni na yaha, y'i kalenε li yalige ki gbegele wà.»

¹³ A p'i gari na she keree ki ta ba Yesu ya yi jo pu mu we. A p'i ṅuwuuro ti wo Kalenε li yalige ki gbegele wee xuu wu ni.

Kafō Fεfεε yalige ki keree

(Macao 26:26-30; Marika 14:22-26; 1 Korente Sheen 11:23-25)

¹⁴ Ba liduun w'a pa nō we, a Yesu ni wu tudunmō p'i diin na li. ¹⁵ A wu pu pye: «Na le ṅuwuuro Kalenε le wo yalige ki pinne li ni yee ni, ne lee la pye fo xuuni, yani di ba ganha ge. ¹⁶ Bani n'a da yi jo yi mu, n'a da kee ka shi li nige we, fo caṅa kemu Kile da ba ki yaa wu saanra ti ni ge.»

¹⁷ Wee tuun wu ni a wu εzezen lōhō ceεgbuu li lō, na baraga taha Kile na na jo: «Yi ke co y'i ki taa taa yiyε na. ¹⁸ Bani n'a da yi jo yi mu, n'a da εzezen lōhō gba nige we, fo Kile wo saanra ti ba ba.»

¹⁹ Lee kadugo na a wu buuri wa lo, na baraga taha Kile na, na wu kegi kegi na kan pu mu na jo: «Ne ceepuuro ti wa te, yee wuu na t'a kan. Ya le pyi konho yi funyo di da dun ni na kaa ni.»

²⁰ Ba p'a li xo we, a wu erenzen loko ceegbuu li be lo kan pu mu, na jo: «Kile ya karijenge jomee nivo no lemu lo sipyii mu ne shishan baraga ni ge, lee li wa me ke erenzen loko ke. Yee wuu na pee shishan p'a wo. ²¹ Ga, lee be na we w'a da ne le keje ni ge, wee we na li ni ne ni. ²² Sipya Ja wu kunni, wu na ba xhu ba Kile ya li jo wu shizhaa na we. Ga wemu w'a da ba wu le keje ni ge, boongo ki je weefoo wogo.» ²³ A p'i jo kon na puye yegee na weke wu da ba le pye pee ni we.

Kalaapiire t'a nakaara pyi nahagbaa fere keree na

(Macao 20:25-28; Marika 9:33-34; Marika 10:42-45; Luka 9:46)

²⁴ Lee kadugo na a kalaapiire t'i ba do nakaara na na byi. Pu bi puye yegee na weke w'a yaa na pye pu beeri nahagbaa foo we? ²⁵ A Yesu di pu pye: «Shi wemu je Yawutuu we, wee shi wu wo saannaa ya pu junoferre pyi wu na. Pii pu wa fanhafere pu ge, a pee funyo di bye shi wu w'a pu meye yiri na: «Kasaanja pyevee.» ²⁶ Ga, li ya yaa na pye mu yee mu we, ga we wu wa yee beeri nahagbaa foo ge, wee ya yaa na pye ba pu beeri noherere je we. We wu je junofoo ge, wee di bye ba kapyebye je we. ²⁷ Kapyebye we w'a sori ge, ni wu junofoo we wu da ba diin ye wu li ge, weke w'a pele pu shuun wu ni we? We wu da ba diin ye wu li ge, ta wee be w'a pele we? Ga lee be na ne je yee ni je ni ba kapyebye je we. ²⁸ Yee ya pye sipyii, pii p'a pye ni ne ni na nowuuro ti keree ki ni ge. ²⁹ Lee wuu na n'a da Kile wo saanra ti jo yaha yee mu, ba na To w'a ti jo yaha na mu we. ³⁰ Yi na ba binne li, na binne gba ni na ni na saanra ti ni. Yi na ba diin saanra korogoo ni, na kiiri kon Izirayeli gbaweye ke ni shuun wu na.»

Yesu ya li she na Pyeri na ba foro wee kaa taan

(Macao 26:31-35; Marika 14:27-31; Yohana 13:36-38)

³¹ Lee kadugo na a Yesu di jo: «Simo, Simo, Shitaanni ya li sha na wu yee noho wolo saama na, wu yee suguri ba p'a shinma sani na wo wu kugun ni we. ³² Ga ne Kile jere mu mu, konho ma n'a daa wu ganha bu guujo we. Ma ba daburaje jo tuun wemu ni, na guri pa na mu, m'a ma cebooloo pusamaa logoo waha.» ³³ A Pyeri di wu pye: «Kafoo, w'a pye kaso la, w'a pye xu la, n'a gbegele xo di je ni ma ni ki beeri ni.» ³⁴ A Yesu di wu pye: «Pyeri n'a da li she ma na, yani xhupoo wu pa mee su njaa piige ge, mu na ba foro ne kaa taan toojii taanri na mu ya ne ce we.»

Yesu ya wu kalaapiire ti yeri na pu gbegele

³⁵ Lee kadugo na a Yesu di pu pye: «Tuun wemu ni ne yee tun kari na ta wari, ni kushereye, ni tanhaya bye yee mu-i ge, yaaga ya yee kuunjo ya?» A p'i wu jo sho na: «Yaaga be ya we kuunjo we.»

³⁶ «Ga nime, wari je wemu mu ge, wu wu lo, kushereye je wemu mu ge, wu yi lo, jompara je wemu mu we, wee di wu fadenje pere taga la sho. ³⁷ Bani n'a da yi jo yi mu, lemu ya ka ne shizhaa na ge, li waha l'i waha, lee jo ya yaa na fa. L'a ka Kitabu ni na: «W'a toro le kakuubii ni.» Lemu di je ne shizhaa wuu li ge, lee jo na ba fa.» ³⁸ A kalaapiire t'i wu pye: «Kafoo, li bu da lere, jomparaa shuun wu wa me.» A Yesu di jo: «K'a yaa mu xuuni.»

Yesu ya she Kile jere Oliviye faabobonjo ki na

(Macao 26:36-46; Marika 14:32-42)

³⁹ Lee kadugo na a Yesu di foro, na gari Oliviye faaboboŋo ki na, ma na jo ba w'a tee na li pyi pyegana lemu na we. A wu kalaapiire ti be di daha wu feni. ⁴⁰ Ba p'a na wee xuu wu ni we, a Yesu di pu pye: «Yi Kile jɛeri, kɔnhɔ yi ganha bu jé nɔwuuro ni we.» ⁴¹ Ba w'a yee jo we, na laha pu taan, na she jaha na jeri, na nuguro sin, na Kile jɛeri. ⁴² Na jo: «Na To Kile, li bu da l'a taan ma mu, le kanhama ceegbuu le sanha lii na na. Ga ne wo jidaan ganha bu bye we, fo mu wo jidaan.» ⁴³ Wee tuun wu ni a meleke wa di ba foro wu mu na yiri fugba we ni, na lowaa kan wu mu. ⁴⁴ Yesu funŋo ki bi cɔnri fo xuuni. A wu la fara Kile-jɛerege ki na. A wu ba fun, a wu fun fun lohɔ k'i jeri ba shishan je we, na ninje na dun jinje na.

⁴⁵ Ba w'a xɔ Kile-jɛerege ki na we, na guri pa kalaapiire ti yiri, na ba pee ta pee ya ɛmunɔ jatanhanja kanhama keje ni. ⁴⁶ A wu pu pye: «Naha na yee di ɛmunɔ we? Yi yiri y'i Kile jɛeri, kɔnhɔ yi ganha bu jé nɔwuuro ni we.»

Yawutuu p'a Yesu co

(Maco 26:47-56; Marika 14:43-50; Yohana 18:3-11)

⁴⁷ Na Yesu yaha pee jomɔ pu na, a sipyiire ta di na, Zhudasi w'a bye pee jahagbaa na. Yesu wo kalaapiire ke ni shuun wu wa w'a bye wii. A wu gbara Yesu na, kɔnhɔ wu she jɔsɔɔnrɔ fɔ kan wu mu. ⁴⁸ Ga, a Yesu di wu pye: «Zhudasi, go jɔsɔɔnrɔ fɔ ni mu ya Sipya Ja wu le keje ni ge?»

⁴⁹ Pii pu bye ni Yesu ni ge, ba pee ya li ce na Yesu taconɔ ni p'a ma we, a p'i jo: «Kafɔ, wu ɛmparaa lo pu feni ya?» ⁵⁰ A pu shen nigin wa di saraya jaha shɔnriwee wo jɔnɔfɔgbɔ wu wo kapyebye wu kanige ce niwerje paa laha. ⁵¹ Ga, a Yesu di pu pye: «Yi yere me!» A wu gbɔn ná wu niwerje ki na, na wu cuɔnɔ.

⁵² Lee kadugo na, saraya jaha shɔnriwee jɔnɔfɛe, ni Kile-peɛɛɛ pugbɔhɔ ki gedii jɔnɔfɛe, ni nɔhɔlee pii p'a she Yesu feni ge, a wu pu pye: «A yee di ba ni ɛmparaa ni pubege ni ne taconɔ ni ma na jo kakuubye di je ya?» ⁵³ Na ta ne bi bye ni yee ni cana beeri Kile-peɛɛɛ pugbɔhɔ ki ni, yee di ya ta ne co we. Ga nime, yee wo tuun wu w'a na, ni nibiige fanha ki wo tuun we.

Pyɛeri ya foro Yesu kaa taan

(Maco 26:57-58, 69-75; Marika 14:53-54, 66-72; Yohana 18:12-18, 25-27)

⁵⁴ Ba p'a Yesu co we, na gari ni wu ni saraya jaha shɔnriwee wo jɔnɔfɔgbɔ wu kaban. A Pyɛeri di laraga kɔn pu na, na daha pu feni, ⁵⁵ fo na she jé kaɔja ki ni. A sipyii pii di na gberi kaɔja ki ninje ni, na diin ki taan na wahani. A Pyɛeri be di diin pu te ni. ⁵⁶ Ba kapyebyezhɔ wa ya pa Pyɛeri na na ki taan we, na wu wii xuuni na jo: «We be wu wa Yesu wo sipya wa.» ⁵⁷ Ga, a Pyɛeri di foro wu kaa taan na jo: «Cee we, ne ta wu ce be we.»

⁵⁸ A jɛere di bye, a ná wa di wu ja, na wu pye: «Go mu be wu wa pu ni!» A Pyɛeri di wee ná wu be pye: «Ee! Ne wa pu ni-i de!»

⁵⁹ A leeri nigin shishiin di doro, a ná wa be di ba wu ja. A wee di sii yi jo waha na: «Nakaara baa we ná we be wu bye ni Yesu ni, bani Galile shen wu wa wu be.» ⁶⁰ Ga, a Pyɛeri di wu jɔ shɔ na: «Ná we, ye mu wa yu ge, ali ne yi shi ce we.» Na Pyɛeri yaha wu na yee yu, taapile ni a xhupoo di mee su. ⁶¹ A Kafɔ di ɛmahana jeri na Pyɛeri wii wu jaha ninje ni. A Pyɛeri funŋo di do ni Kafɔ kafilajo wu ni na: «Yani xhupoo wu mee su ni ja ge, mu na ba foro ne kaa taan tɔnii taanri na mu ya ne ce we.» ⁶² A Pyɛeri di foro kpɛenge ki na na she mee su fo xuuni.

Sipyii p'a Yesu shehele na wu kpɔn
(Macao 26:67-68; Marika 14:65)

⁶³ Yesu bi bye namaa piimu kenɛ ni ge, pee bi wu la wo, na wu kpɔn. ⁶⁴ A p'i wu nahaha pɔ, na ganha na wu yegee na: «Jɔgɔ w'a mu kpɔn wɛ? M̄a kpɔnvɔɔ wu mɛgɛ yiri gɛ!» ⁶⁵ A p'i wu shehele, na joguumɔ nijeheme pa be jo ni wu ni.

Yesu kiiri ya kɔn kiirikɔɔn kurunɔ ki nahaha t̄aan
(Macao 26:59-66; Marika 14:55-64; Yohana 18:19-24)

⁶⁶ Ba jiga k'a mugi wɛ, a nɔhɔlee, ni saraya nahaha shɔɔnrivɛɛ jɔnɔfɛɛ, ni saliya karamɔgɔɔ di she puyɛ ja, na she ni Yesu ni pu wo kiirikɔɔn kurunɔ ki mu. ⁶⁷ A p'i wu pye: «Ma bu da ma na jɛ Shɔvɔɔ we, yi nahaha jo w̄u mu.» A Yesu di pu jɔ shɔ: «Nɛ jɛhe yi nahaha jo yee mu, yee wa da d̄a yi na wɛ; ⁶⁸ nɛ di bu yee yege, yi wa da na jɔ shɔ wɛ. ⁶⁹ Ga na da nijaa na, Sipyia Ja wu na zhe diin Se Bɛɛri Fɔɔ Kile kanige cɛ.»

⁷⁰ A pu bɛɛri di binne jo na: «Wee tuun wu ni ta mu wu jɛ Kile Ja we?» A Yesu di pu jɔ shɔ na: «Ba yee wa yi yu wɛ, uun, wee nɛ jɛ.» ⁷¹ Wee tuun wu ni a p'i jo: «Nahaha wo seeri kaa feni w̄u jɛ sanha wɛ? W̄uyɛ pyaa ya yi logo wu jɔ na.»

23

P'a she ni Yesu ni Pilate mu
(Macao 27:1-2, 11-14; Marika 15:1-5; Yohana 18:28-38)

¹ Lee kadugo na a sipyii pu bɛɛri di yiri, na gari ni Yesu ni Pilate mu. ² Ba p'a nɔ w̄a wɛ, na jaagi jɔ kɔn na deri wu na na: «W̄ee ya we n̄a we seeri na wu ta pu na wu fiige ki sipyii pu sɔɔn, na pu juyɔ nari. W'a pu nahaha kɔɔn na pu ganha ba munaa pɛɛmɛ kaan Oromɛ saannaa jɔnɔfɔɔ wu mu wɛ. Na jo na wee wu jɛ Shɔvɔɔ we, na saan wee jɛ.» ³ A Pilate di Yesu yege na: «Yawutuu wo saan mu jɛ ya?» A wu wu jɔ shɔ na: «Uun, ba ma wa yi yu wɛ, wee nɛ jɛ.»

⁴ Lee kadugo na a Pilate di saraya nahaha shɔɔnrivɛɛ jɔnɔfɛɛ ni sipyiire ti pye: «Nɛ ta tanahaɲa ka shishiin ja we n̄a we na wɛ.» ⁵ Ga, a p'i yi jo na waha Pilate mu na: «W'a sipyii pu juyɔ nari ni wu wo kalaa wu ni Zhude fiige ki bɛɛri ni; na lo Galile fiige ki na, fo na pa nɔ nahaha.»

P'a she ni Yesu ni Herɔdi Antipasi mu

⁶ Ba Pilate ya yee logo wɛ, na pu yege na ta Galile shen wu jɛ Yesu? ⁷ A p'i wu pye na Galile shen wu jɛ wii. Lee di Herɔdi ta wee na jɛ Galile fiige ki jɔnɔ ni; wu bɛ di bi bye Zheruzalemu ni wee tuun wu ni. A Pilate di jo na pu she ni Yesu ni Herɔdi mu. ⁸ Ba Yesu ya nɔ Herɔdi yiri wɛ, a lee di sii taan Herɔdi ni fo xuuni; bani wu bi keree nijehɛɛ nuri wu shizhaa na. A l'i mɔ xuuni Herɔdi funɲɔ na jɛ wu Yesu ja. Wu bi daa na Yesu na kakanhana la pye wee be jii na, ⁹ Lee wuu na w'a Yesu yege keree nijehɛɛ na, ga Yesu ya wu jɔ shɔ la shishiin na wɛ. ¹⁰ Lee di saraya nahaha shɔɔnrivɛɛ jɔnɔfɛɛ ni saliya karamɔgɔɔ pu bɛ ta w̄a. A pee di ganha na nama kɔɔn, na joguumɔ tuugo bɛɛri taga na wu jaagi. ¹¹ A Herɔdi ni wu sɔɔrsii p'i sii Yesu shehele, na wu la wolo. A p'i saannaa fadenɛ ka le wu na. Lee kadugo na a Herɔdi di Yesu kurunɔ na pa gan Pilate mu sanha. ¹² Kee canja ke a Herɔdi ni Pilate di bye najiineɛ, lee kaa be wɛ, pɛɛn pu bye pii taashiine ni.

P'a Yesu jaagi na pu wu gbo
(Macao 27:15-26; Marika 15:6-15; Yohana 18:39-19:16)

¹³ Ba Yesu ya nɔ Pilate na wɛ, a Pilate di saraya ɲaha shɔɔnrivɛɛ ɲuɲɔfɛɛ, ni fanhafɛɛ, ni sipyii pu bɛɛri yiri. ¹⁴ Na pu pye: «Yee ya pa ni we ná we ni ne mu, na jo na w'a fiige ki sipyii pu ɲuyɔ nari. Ne kunni ya wu yege yiye pyaa bɛɲii na. Ga yee ya keree kiimu bɛɛri jo ne mu wu shizhaa na ge, ne ta lee la shishiin wo zɔ ɲa wu na wɛ. ¹⁵ Herɔdi bɛ di wa zɔ ta wu na wɛ, bani wu bɛ ya wu kurunɔ na pa wù kan. Yi ɲii wa wu ni, wu kapyegɛe ki bɛɛri ni, ne kaa ɲa lemu l'a wu kagbuu xɔ wɛ. ¹⁶ Wee tuun wu ni n'a da wu kan p'i wu kpɔn, lee kadugo na di wu yaha.»

¹⁷ [Lee di Pilate ta yee bɛɛri ba Yawutuu wo bulooro ɲuwuuro ti kalene l'a nɔ wɛ, wu ma yaa na kasolemɛ nigin wa yaha.] ¹⁸ A sipyiire ti bɛɛri di ganha na xhuulo na yu: «We ná we gbo m'a Barabasi yaha!» ¹⁹ Na ta wee Barabasi we di bi bye n'a she fɔɔ. Caɲa ka w'a pa tunmɔ yirige kulo li funɲɔ ni, na sipyiire ti lɔ suri tiye ni fo na wu gbo. Lee na p'a bi wu le kaso ni.

²⁰ Lee di Pilate ta wu funɲɔ na ɲɛ wu Yesu yaha, a wu pu yege sanha. ²¹ Ga, a p'i xhuulo na: «Wu kori tige na! Wu kori tige na!» ²² A Pilate di pu pye tɔɔɲii taanri wuu li ni na: «Kakuunɔ leke we ná we d'a pye wɛ? Ne kunni ya kaa ɲa wu na lemu ya wu kagbuu xɔ wɛ. Lee wuu na n'a da wu kan p'i wu kpɔn, lee kadugo na di wu yaha.» ²³ Ga, a p'i zhe na xhuulo na pu wu kori tige na. A pu muɲonɔ k'i ba se ta Pilate na. ²⁴ Wee tuun wu ni a Pilate di jo na pu wo fungaa li na voro. ²⁵ Wemu wu bi n'a she ni gbuuro ti pye a p'i wu le kaso ni ge; a Pilate di wee yaha, bani wee kaa pu bi yu na wu wee yaha. Ga we wu ɲɛ Yesu ge, a wu wee kan sɔɔsɔsɔii pu mu na pu sipyiire ti wo ɲidaan pye wu na.

P'a she Yesu kori tige na

(Macao 27:32-44; Marika 15:21-32; Yohana 19:17-27)

²⁶ Ba p'a gaanji ni Yesu ni wu takorogo ki ni wɛ, na she saha ni ná wa ni wee ya yiri wu kerɛye ni na doroo. Wee mɛge ki bye na Simɔ; Sirine shɛn wu bye wii. A sɔɔsɔsɔii p'i wee karamu w'a Yesu korikoritige ki lɔ na taha wu feni.

²⁷ Sipyiɲɛhemɛɛ pu bi taha pu na na gaanji. Cɛɛ pii bɛ bye ni pu ni. Pee ɲahaya yi bi tanha fo pu na pu dodoyo kpɔɔn, na mɛhɛɛ suu xuuni Yesu kaa na. ²⁸ A Yesu di ba ɲmahana ɲɛri pu yiri na pu pye: «Zheruzalemu cɛɛ, yi ganha ba mɛhɛɛ suu ne wuu na wɛ, ga y'a mɛhɛɛ suu yiye pyaa ni yi nagoo wuu na! ²⁹ Bani caya ya wa ma, yee caya yi na pu na ba jo na: «cɛɛ pii pu ɲɛ seganhanaa ge, pii pu ɲɛ pu sanha pya se ɲa wɛ, p'i sanha jire kan ɲa pya mu-i ge, pee ɲɛ duba nagoo.»

³⁰ Wee tuun wu ni sipyii na
ba faaboboyo ye pyi na:
«Yi to wù ɲuɲɔ ni.»

Na boboyo ye pyi:

«Yi wù ɲmɔhɔ.»*

³¹ Bani le bi ɲɛ tipurege wo pyegana, tiwaga di da ba bye dii wɛ?»

³² A p'i gari ni kakuubyii shuun bɛ ni, p'i she pee bɛ pinne gbo ni Yesu ni.

³³ Xuu wemu mɛge p'a yiri na ɲugɔɔɔɔ Xuu ge, ba p'a she nɔ wà wɛ, na Yesu kori tige na wee xuu wu ni. A p'i kakuubyii shuun wu bɛ kori wu taan. A p'i nigin kori tige ka na wu kanige cɛ, na wusama kori tige ka na wu kamɛne cɛ.

³⁴ A Yesu di jo: «Na To Kile, le yafa pu mu, bani le pu wa byi ge, pu ya li cɛ wɛ.» Lee kadugo na a sɔɔsɔsɔii p'i kagaanshaan pye, na Yesu fàya yi taa taa puyɛ na na bɛ ni lee kagaanshaan li ni.

* 23:30 Oze 10:8

³⁵ Sipyii pu bye wà na yere na wii. A Yawutuu jɔŋɔfɛɛ p'i ganha na Yesu la wo na yu na: «W'a sipyii piitiilee shɔ, wu wuyɛ shɔ gɛ ni w'a sii Shɔvɔɔ we, Kile ya wemu jaha bulo na wu tun na pa ge!» ³⁶ A sɔɔsɔsɔ pu bɛ di Yesu la wolo. A p'i fulo wu na, na vinegiri kan wu mu, ³⁷ na jo: «Ma bi sii Yawutuu wo saan we, mayɛ shɔ ge!» ³⁸ A p'i kɔɔɔ la kori wu jɔŋɔ na ni kama pa ni, pee jɛ na: **YAWUTUU WO SAAN WU W'A WE.**

³⁹ Kakuubyii shuun we p'a kori Yesu tãan ge, a wee wa bɛ di wu fanha na: «Ta mu bɛ wu wa Shɔvɔɔ wu wɛ? Mayɛ shɔ sa, ma ba wù bɛ shɔ!» ⁴⁰ Ga, a kakuubye shuun wo wu jo ni wee ni na wu pye: «Ali mu ya fyagi bɛ Kile na we! Kanhama pemu na wu jɛ ge, mu bɛ na jɛ pee ninumɔ na, na pe jomɔ pe tuugo yu. ⁴¹ Nɛ ni mu ni kunni, wɛɛ ya yaa ni pe kanhama pe ni, bani wɛɛ wo kakuuɔɔ ki wo footɔsaraa w'a we. Ga we ya kakuuɔɔ la shishiin pye wɛ.» ⁴² Lee kadugo na a wu Yesu pye: «Yesu, ma ba ba ma saanra ti ni tuun wemu ni, m'a hakili yaha na na.» ⁴³ A Yesu di wu jɔ shɔ na: «Can na n'a da yi jo ma mu, nijaa yɛ pyaa ma na ba jé ni nɛ ni Alijine ni.»

Yesu xugana

(Macoo 27:45-56; Marika 15:33-41; Yohana 19:28-30)

⁴⁴ Ba caɲa k'a pa nɔ jɔŋɛ niŋɛ ni wɛ (12h00), a nibiige di jé fiige ki bɛɛri ni, fo na shɛ nɔ yakonɔ caɲa ki na (15h00). ⁴⁵ Bani caɲa ki bi tɔ fɛfɛɛ. Wee tuun we ni a Kile-pɛɛɛɛ pugbɔhɔ ki jahaparaga fãŋa nigbilege k'i lɔ niŋɛ ke ni, na daa taaya shuun. ⁴⁶ A Yesu di sii mujuugbɔɔ wá na: «Na To, n'a na munaa li kaa le ma kenjɛ ni.» Ba w'a yee jo wɛ, na xhu.

⁴⁷ Sɔɔsɔsɔ jɔŋɔfɛɛ wu wu bye wà ge, ba wee ya kii keree kii ja tapyege ni wɛ, na jo: «Baraga ki taha Kile na! Can na, we ná we kunni, sipyitiime wu bye we.»

⁴⁸ Sipyii piimu bɛɛri pu bi pinne wà na pu wii ge, ba pee bɛɛri ya kii keree kii ja tapyege ni wɛ, a pu jahaya di danha fo pu na pu dodoyo kpɔɔn. A p'i guri na ma deeye ni. ⁴⁹ Yesu naniineɛ pu bɛɛri, ni cèe pii p'a bi taha wu na na yiri Galile fiige ki ni ge, pee bɛɛri bi yere laraga ni na wii.

Yesu legana faɲa ni

(Macoo 27:57-61; Marika 15:42-47; Yohana 19:38-42)

⁵⁰ Lee bi Yawutuu wo kiirikɔɔn kurunɔ ki sipyi wa ta wà, wee mɛge jɛ Yusufu. Wu bi tii wu zɔ wu bɛ d'a jɔ. Arimate shɛn wu bi bye wii, Yawutuu fiige ki ni. ⁵¹ kiirikɔɔn kurunɔ ki bi jo na bɛ keree kiimu na ge, ni p'a kiimu pye ge, Yusufu bi ta wu tɔɔgɔ le lee la shishiin ni wɛ. Wu bɛ bi Kile wo saanra ti sigeɛ. ⁵² A wee ná wu shɛ Pilate mu na shɛ Yesu nixhugo ki jɛɛri wu mu. ⁵³ A Pilate di sɔɔ. A Yusufu di shɛ Yesu nixhugo ki tirige, na fatɔŋɔ ka migile wu na, na shɛ wu le faɲa ka ni. Kee nidugiyahaɲa ki bye faaya yi ni. Sipyi bɛ bi sanha le ja ki ni wɛ. ⁵⁴ Kee caɲa ki bye Pɔri caɲa, jɔŋa na da mugi Yawutuu wo cadɛngɛ ke.

⁵⁵ Cèe pii pu bi taha Yesu na na yiri Galile ni ge, a pee bɛ di gari ni Yusufu ni faɲa ki na, na shɛ Yesu nixhugo ki sinniɛgana li wii. ⁵⁶ Lee kadugo na a pee cèe p'i ba deeye ni, na ba nudanga yarɲmuyɔ ni nudanga sɔnme yãa Yesu nixhugo ki dire kaa na. Ga, a p'i nɲmɔ cadɛngɛ ki ni, na bɛ ni Kile wo jɔmɛɛ li ni.

¹ Dimazhi wu nisɔɔgbɔhɔ ki na, a cèe p'i yiri. Pu bi nudanga sɪnme pemu yàa ge, a p'i gari faɲa ki na ni pee ni. Kee caɲa ki bye Dimazhi caɲa. ² Ba p'a nɔ wà wɛ, kageegbɔhɔ ke ki bi taga faɲa ki nɔ tɔ ge, a p'i kee ta k'a gologolo laha faɲa ki nɔ na. ³ A p'i jé faɲa ki ni, ga pu ya ta Kafɔ Yesu nixhugo ki na wɛ. ⁴ A pu hakilee di wuregi. Na pu niyereye yaha, a namaa shuun fadeviire wuu pii di foro pu mu na pu fo. ⁵ A cèe p'i fya, na pu nuyɔ sɔgi sɔgi. A pee namaa shuun wu pu pye: «Sipyá we wu jɛ jɪi na ge, naha na yee d'a pa wee shaa xuu tɛ ni wɛ?» ⁶ Wu wa naha nige wɛ. W'a jɛ na foro xu ni. Ye wu bi yu yi mu na wu yaha Galile fiige ki ni ge, yi yi funyɔ kɔn yee na. ⁷ Wu bi yee pye na: «Li waha l'i waha, Sipyá Ja na ba jé kakuubyii keɲɛ ni, p'a wu kori tige na. Wu caxhugo caɲa taanri wogo w'a jɛ.» ⁸ Ba p'a yee logo wɛ, a pu funɲɔ di ba do Yesu wo nijoyo yi na.

⁹ Wee tuun wu ni a p'i ba na yiri faɲa ki na. Na ba yee beeri naha jo tudunmɔ ke ni nigin wu mu, ni kalaapiire tisara beeri. ¹⁰ Cèe pii p'a yiri faɲa ki na ge, pee bye: Magadala sheen Mariyama, ni Zhanɛ, ni Yakuba nu Mariyama. Cèe piimu be pu bye ni pu ni ge, a pee cèe pu be di yee ninuyɔ jo tudunmɔ pu mu. ¹¹ Ga, a p'i cèe pu jomɔ pu ta ba giraya jɛ wɛ, na bye pu ya dà pu na wɛ. ¹² Ga lee be na, a Pyeeri kunni di yiri na baa kari faɲa ki na. Na she nɔ, na jaari wii ki ni, na faviire ti ye na wà. A lee di wu fo fo xuuni. A wu guri na ma puga.

Yesu ya wuyɛ she Kalaapiire shuun na Emayusi koo na

¹³ Lee kadugo na a wu kalaapiire shuun wa di ganha na gaanji kee caɲa kiye pyaa kulo la ni. Lee meɲɛ jɛ na Emayusi. Lee kulo le ni Zheruzalemu tɛ wu bye kiloo ke ni nigin shishiin. ¹⁴ Keree kiimu beeri k'a pye Zheruzalemu ni wee tuun wu ni ge, a p'i ganha na kee paari puyɛ mu. ¹⁵ Na pu yaha pu na yɔgo na yee naha yu puyɛ mu, a Yesu ye pyaa di fulo pu na, na binne na gaanji ni pu ni. ¹⁶ A pu kunni di ganha na wu naa, ga na bye kanna kaa la l'a pu pye pu ya wu cɛ wɛ.

¹⁷ A Yesu di pu pye: «Yee di wa naari na keree kiike paari yiyɛ mu wɛ?» Ba Yesu ya yee jo wɛ, a p'i yere. Lee bi pu nahaya ta y'a tanha xuuni. ¹⁸ Wa meɲɛ ki bye pu ni na Kilopasi, a wee di jo: «Ni mu ye nigin be wɛ, kaa le l'a sii pye Zheruzalemu ni kii cabyya kii na ge; wa shishiin wa Zheruzalemu ni ni wu ya li cɛ wɛ!» ¹⁹ A Yesu di pu pye: «Lee jɛ leke wɛ?» A p'i wu nɔ shɔ na: «Kaa le l'a pye Nazareti sheen Yesu na ge ge! Yesu bi bye Kile tudunmɔ baraga wo. Fanha bye wu kapyegeɛ ni wu nɔ jomɔ ni Kile naha taan ni sipyii pu be naha taan. ²⁰ Wèe wo saraya naha shɔɔnriveɛ nuyɔfɛɛ ni wèe wo nahagbaa fɛɛ p'a wu le shi watii keɲɛ ni, kɔnhɔ wu xhu. A pee di wu kori tige na. ²¹ Wèe bi kanha na daa jo Kile w'a wu tun na pa wu ba Izirayeli sheen nuyɔ wolo, ga wu nixhugo na, nijaa jɛ wu caɲa taanri wogo. ²² Lee be na, cèe pii pu wa wèe ni ge, pii ya jomɔ pa jo wèe mu pemu ya wèe naha wɔ fo xuuni ge. Pee ya soo she nisɔɔgɔ ke na faɲa ki na. ²³ Na ba jo na pee ya she gbo wu na faɲa ki ni wɛ, ga na melekeɛ pii na wà. A pee melekeɛ p'i pee pye na Yesu wa jɪi na. ²⁴ Wèe kaafɛɛ pii be ya she faɲa ki na, na she li ta ba cèe p'a pa yi jo wèe mu wɛ, ga pu ya wuyɛ pyaa na wɛ.»

²⁵ Wee tuun wu ni a Yesu di pu pye: «Yee kunni jɛ fungɔnyɔ baa fɛɛ. Kile tudunmɔ p'a yemu beeri jo ge, ali yee ya daa yee be na tɔvuyɔ na wɛ! ²⁶ Go Shɔvɔ wu bi sii yaa na kanha le kanhagana le na Kile di na pa wu nɔɔɔ wu kan wu mu!» ²⁷ Lee kadugo na le l'a ka wu shizhaa na ge, a wu yee beeri paari

pu mu. A wu yi jɔ kɔn Kilɛ tudunmɔɔ Musa wo nijoyo yi na, fo na she nɔ Kilɛ tudunmɔɔ pusamaa beeri wo nijoyo yi na.

²⁸ Kulo lemu ni kalaapiire t'a se ge, a p'i she deɛɛ leɛ kulo li tajege ki na. A Yesu di wuyɛ pye kanna jahagbaa na w'a doroo na se. ²⁹ Ga, a p'i wu jɛɛri na: «Pinne ni wu ni, bani cana k'a xɔ, jɛri tapyege ni piige k'a da wɔ.» A wu sɔɔ pu mu, a p'i binne jɛ kanha ki ni. ³⁰ Ba liduun w'a nɔ wɛ, a p'i diin na da da li. A Yesu di buuri wu lɔ na baraga taha Kilɛ na, na wu kegi kegi na kan pu mu. ³¹ Ba Yesu ya buuri wu kan pu mu wɛ, a pu jɔ di na pahala wu na. A p'i na li cɛ na Yesu yɛ pyaa ki jɛ kii. Ga taapile ni, a p'i wii fɔ wu ni. ³² A p'i ganha na puyɛ pyi na: «W'a jo ni wɛɛ ni, na jɔ kɔn na Kitabuu pu jomɔ pu jaha yu wɛɛ mu koo li na tuun wemu ni ge, ta xɔnhɔɔ na wɛɛ funyɔ di bi taan?»

³³ Taapile ni a p'i guri na gaaji Zheruzalemu ni. Ba p'a she nɔ wà wɛ, na tudunmɔɔ kɛ ni nigin wu ni kalaapiire ti beeri ta p'a pinne. ³⁴ A pee di shuun wu pye: «Can na, Kafɔɔ w'a jɛ foro xu ni! W'a wuyɛ she Simɔ na!» ³⁵ Le l'a pye pee shuun we bɛ na koo li na ge, a pu bɛ di guri na yee beeri paari pu mu, fo na she nɔ cɛgana leke na p'a Yesu ta cɛ buuri wu kegiduun wu ni ge.

Yesu ya wuyɛ she wu kalaapiire ti na

³⁶ Na pu yaha pu na pee jomɔ pu yu, a Yesu di foro yere pu niɛ ni na pu pye: «Kilɛ wu janiɛ kan yi mu!» ³⁷ A pu jaalaa di yiri, a p'i sii fya xuuni. Bani pu bi giin na yafugunɔ pee ya jɔ. ³⁸ A Yesu di pu pye: «Naha na yee d'a yi hakilee pu yirige le yirigegana le na, na ke fungɔngɔ ke tuugo yaha yiyɛ mu wɛ? ³⁹ Yi na keye yi wii ni na tɔɔyɔ yi ni, neyɛ pyaa k'a sii kii. Yi na wii y'i ba gbɔn na na bɛ. Bani yafugunɔ jɛ ni ceexaara ni kaciiye ni wɛ, ga nɛ kunni di wa ni yi ni.» ⁴⁰ Ba w'a yee jo wɛ, na wu keye ni wu tɔɔyɔ yi she pu na. ⁴¹ A kalaapiire ti funyɔ di sii taan xuuni. Ga l'a pu fo fogana lemu na ge, lee funɔɔ ni pu ya ta dà sanha wɛ. Wee tuun wu ni a Yesu di pu pye: «Yalige yaaga na da naha yee mu ya?» ⁴² Fyakaaya di bi bye pu mu, a p'i kee ka kan wu mu. ⁴³ A wu ki shɔ na ki xa pu beeri jii na.

Yesu ya wuyɛ she wu tudunmɔɔ pu na

⁴⁴ Lee kadugo na a wu pu pye: «Tuun wemu ni ne bye ni yee ni ge, go ye ne bi jo yee mu. Nɛ bi yee pye jo yemu beeri y'a ka nɛ shizhaa na Musa wo saliya we, ni Kilɛ tudunmɔɔ pu wo Kitabuu pee, ni Zaburuu Kitabuu wu ni ge; jo yee beeri jɔ ya yaa na fa.» ⁴⁵ Wee tuun wu ni a Yesu di pu fungɔɔ mugu mu lee mugigana li na, kɔnhɔ p'i Kilɛ wo Kitabu wu jomɔ pu cɛ. ⁴⁶ Lee kadugo na a wu pu pye: «L'a ka Kitabu ni na li waha l'i waha, Shɔwɔɔ wu na ba ganha, na pu na ba wu gbo. Wu cagbogo cana taanri wogo, w'a jɛ na foro xu ni. ⁴⁷ Wee mɛgɛ na le yɛɛ le ya yaa na jo kɔɔ ke wo shi wu beeri mu, na li jɔ kɔn Zheruzalemu na na: shi wu beeri ya yaa na yere wu jurumu wu na, na sɔɔ Kilɛ na, kɔnhɔ wu pu jurumu wu yafa pu mu. ⁴⁸ Yee pu wa lee wo sɛɛɛɛ. ⁴⁹ Na To Kilɛ w'a Fɛfɛɛ Munaa lemu wo jɔmɛ lɔ yi mu ge, nɛ na ba lee tun na pa yi mu. Ga yi tiin Zheruzalemu ni fɔl, fo tee sefɛɛɛ te ba fɛnhɛ tigi yi na na yiri Kilɛ we ni.»

Yesu ya dugi na kari fugba wu ni

⁵⁰ Ba w'a xɔ pee jomɔ pe na wɛ, na gari ni wu kalaapiire ti ni Bɛtani kulo li shizhaa. Ba p'a nɔ wà wɛ, a wu wu keye tagi pu jɔjɔ na, na ganha na duba pyi pu mu. ⁵¹ Na Yesu yaha wu na wee duba wu pyi, a wu yiri laha pu taan, na dugi kari fugba we ni. ⁵² Lee di kalaapiire ti ta t'a nuguro sin, na wu pɛɛ. Ba p'a wu pɛɛ xɔ mu wɛ, a pu fundanga wuu di guri na pa Zheruzalemu ni. ⁵³ A p'i bye tuun beeri ni p'a she puyɛ pinne Kilɛ-pɛɛɛ pugbɔhɔ ki ni, na Kilɛ pɛɛ.

Yohana Kilε Jozaama pe pu wa wu Ja Yesu Kirisa kaa yu ge, Yohana wo nigama

Jɔgɔ wu jε Yohana wε?

Yohana bε wu bye Yesu wo tudunmɔɔ kε ni shuun wu ni. Zebede ni Salome yε wo ja wu bye wii. Wu ceborona wu bye Yakuba. Yawutu wu bye wii, fyashaa di jε wu labye. Kalaapiire taanri wemu fanha k'a bi jεhε Yesu yiri xuuni ge, Yohana bε wu bye pee ni. Tuun wemu ni p'a Yesu kori tige ki na ge, wee Yohana we ninumɔ keŋε ni w'a wu nu wu kaa le (Yohana 19:27).

Yohana ya ta sɔɔ na wuyε mege yiri bada we Kitabu we ni wε. Ga na wuyε pyi na le li kalaapiire lemu kaa li bi dan Yesu ni ge (Yohana 13:23; 19:26; 20:2; 21:20).

We Jozaama Kitabu we kakana jɔŋɔ

Yohana Egilizi w'a wee na wee w'a we Kitabu we ka na wu yaha Efese kulo li ni. W'a Yesu kaa yu wεe mu na wu bi se tɔɔjii ni jεhεŋεε ni Zheruzalemu ni kalεŋε ni.

Yohana ya li shε na Yesu wu jε To Kilε wo Ja nigin pe we, wemu Kilε ya tun na pa koŋɔ puga funŋɔ ni ge. Yesu ya yi yu tɔɔjii ni jεhεŋεε ni we Kitabu we ni na Kilε wu jε wee To. W'a Yesu shεε wεe na na wee wu jε koo le, lee lemu l'a se jii sicuumɔ pu ni ge.

Jozaama Kitabu wu kafila jɔgbɔɔ

Yohana ya li shε na Yesu ya yu wu wo nɔɔrɔ wu wo tuun wu keree na: Tuun wu sanha nɔ wε (Yohana 1-12); tuun w'a nɔ (Yohana 13-21).

Yohana 1 Yohana Batizelipye wo sεeri keree ni Yesu kalaapiire nizhiilee pee.

Yohana 2—12 Yesu ya wu sefεεε ti shε wu labye wu ni sipyiire ti niŋε ni ni jaha sheshεεε kakanhanjaa gbarashuun ni.

Yohana 13—17 Yesu ya wu taanjεεge ki shε wu kalaapiire ti shizhaa na.

Yohana 18—21 Yesu na xu, na jε.

Jomɔ pe pu jε kpεεnge n i jli sicuumɔ ge

¹ Fo taashiine li ni, na ta koŋɔ sanha yaa wε, wemu w'a yiri Jomɔ ge, wee ya bye na xɔ. Pee Jomɔ pu ni Kilε wu bye shiizhan, pee Jomɔ pu jε Kilε.

² Fo taashiine ni pee Jomɔ pe ni Kilε wu bye shiizhan. ³ Pee gbɔɔrɔ ni Kilε ya yanmuyɔ yi bεeri yaa. Yaaga yaaga k'a yaa ge, kee ka shishiin ya yaa pee kadugo na wε. ⁴ Pee ni jli sicuumɔ ya daa. Pee jli sicuumɔ pu bi kpεεnge yeege sipyii pu mu. ⁵ Kee kpεεnge k'a jɔ ni nibiige ki ni sipyii pu mu, ga nibiige ki sipyii p'i ya ta sɔɔ ki na wε.

⁶ A Kilε di nά wa tun, wee mege ki bye na Yohana. ⁷ Wee ya pa bye sεeri na kpεεnge ki kaa yu sipyii pu mu, kɔnhɔ pu bεeri di dά kee kpεεnge ki na, wee baraga ni. ⁸ Weeye pyaa bi ta pye kpεεnge ki wε, ga wu kapana jɔŋɔ k'a pye na kpεεnge ki kaa yu sipyii pu mu, ⁹ Pee jomɔ p'a bye kpεεnge can can wogo. Pee ya pa koŋɔ na, na ba ganha na kpεεnge yeege sipyii pu bεeri mu. ¹⁰ Pee bye koŋɔ na, pee shiin gbɔɔrɔ ni koŋɔ ya yaa. Ga koŋɔ sipyii di ya ta sɔɔ pee na wε. ¹¹ P'a tigi puyε pyaa fiige shεen mu, ga pee di ya ta sɔɔ pu na wε. ¹² Ga lee bε na, shεen nigin nigin ya sɔɔ pu na, na dά pu na; a Jomɔ p'i fanha kan pee

mu na pu pye Kile nagoo. ¹³ Pee ya ta se sipyii segana na wε, p'i ya se sipyii wo daan na mu funḡo ni wε, p'i ya se ná bε wo nidaan funḡo ni wε. Ga Kile ye pyaa wo nidaan funḡo ni p'a pye wu nagoo.

Jomɔ p'a ɲeri sipya

¹⁴ Ayiwa, pee jomɔ pe, p'a ɲeri sipya, na ba diin wèe niɲe ni, a wèe di pu nɔɔɔ wu wi, Ja nigin pe wu w'a foro Kile ni ge, na wu ta wee wo. Wee w'a sii fεrεmε ni can wu Kafɔɔ.

¹⁵ Wee kaa Yohana bi yu, na mujuu waa na sipyiiire ti pyi: «Ná wemu kaa ne jo, jo w'a ma ne kadugo ge, wee bye ne ɲaha ná; bani yani ne wu se ge, wee bye na xɔ. Wee wu ɲε we.» ¹⁶ Wèe bεeri ya wù tahaa ta wu fεrεmε nigbɔ pu ni, na duba bε ta na fara duba na. ¹⁷ Kile tudunmɔɔ Musa baraga ni Kile ya wu saliya ɲomεhεε ki kan wèe mu. Ga Yesu Kirisa baraga ni wèe ya fεrεmε ni can cε. ¹⁸ Sipya wa shishiin sanha Kile ɲa bada wε. Ja nigin pe wu wu ɲε Kile, na ɲε ni wu To Kile ni shiizhan ge, wee w'a wèe pye wèe ya To Kile wu ce.

Yohana Batizelipye wo Kile jomɔ yerε

(Macao 3:1-12; Marika 1:1-8; Luka 3:1-18)

¹⁹ Pe p'a pye Yohana Batizelipye wo Kile jomɔ pe, tuun wemu ni Yawutuu ɲunɔfεε p'a pa saraya ɲaha shɔɔnriwɔɔ ni Kile-pεεɲε pugbɔhɔ ki kapyebyii pu tun wu mu ge. Tudunmɔɔ p'a yiri Zheruzalemu ni na pa wu yiri na ba wu yege na: «Jɔgɔ mu di ɲε wε?» ²⁰ Yohana ya ta li pye ɲmɔhɔɔ kaa wε, na yi tii jo pu mu na: «Nε ɲε Shɔvɔɔ wu wε.» ²¹ A p'i wu yege na: «Wee tuun wu ni mu di ɲε jɔgɔ wε? Kile tudunmɔɔ Eli gε?» A wu jo: «Nε ɲε Eli wε.» A p'i wu pye sanha na: «P'a Kile tudunmɔɔ wemu kaa jo ge, mu wu wa gε?» A wu jo: «Ahayi.» ²² Wee tuun wu ni a p'i jo: «Mu d'a sii jɔgɔ wε? Ya jo wù mu ge, kɔnhɔ wù bε di she yee jo wù tunvεε pu mu. Jɔgɔ ye pyaa mu d'a sii wε?» ²³ A Yohana di pu ɲɔ shɔ ni Kile tudunmɔɔ Ezayi wo jomɔ pa ni na:

«Sipya wa w'a mujuu waa siponɔ ki ni na:

«Yi Kafɔɔ wu koo li tii!»*

Nε wu ɲε wee sipya we.»

²⁴ Piimu p'a bi tun Yohana mu ge, Farizhεen pii bye pee ni. ²⁵ A pee di wu yege sanha na: «Mu bye mu di ɲε Shɔvɔɔ wu wε, mu di ɲε Eli wε, Kile tudunmɔɔ wemu kaa p'a jo ge, mu di ɲε wee bε wε, wee tuun wu ni ɲaha na mu di batizeli pyi wε?» ²⁶ A Yohana di pu ɲɔ shɔ na: «Nε wi ge, ne sipyii batizeni lɔhɔ ye ni, ga sipya watii wa wà yee niɲe ni na xɔ, yee di ya wee cε wε.» ²⁷ Wee w'a ma ne kadugo, ne yaa ni wu tanhaya mεεrε bε zanha ni wε.» ²⁸ Kii keree kii ya pye kulo lemu ni ge, lee mεgε ɲε Betani. Lee wa Zhurudεn Gba wu Kile-nɔhɔ ki na. Wee xuu wu ni Yohana bi sipyii pu batizeni.

Kile wo Dubyapige ki ɲε Yesu

²⁹ Kee cana ki ɲimuguro ti na, a Yohana di Yesu ɲa wu na ma wu mu, na jo: «Kile wo Dubyapige ke ki da ba konɔ ki jurumu wu lɔ laha wà ge, kee ki wa mε. ³⁰ Ná wemu kaa ne jo yee mu ge, jo: «We w'a ma ne kadugo ge, wee bye wà fo taashiine li ni. W'a pye wà na ta ne sanha se wε.» Wee wu ɲε we. ³¹ Nε kunni bi sanha wu cε wε, ga ne pa sipyii pu batizeni lɔhɔ ni, kɔnhɔ di wu she Izirayeli sipyii pu na.»

³² Yohana ya Yesu kaa jo sipyii pu mu na: «Nε Kile Munaa ɲa l'a tigi na yiri fugba we ni, na ba diin wu na ba gbegbe shazhira ɲε wε. ³³ Nεye pyaa bi ta wu

* 1:23 Ezayi 40:30

ce we, ga Kile wemu w'a ne tun na ne w'a sipyii pu batizeni lɔhɔ ki ni ge, wee ya jo na: «Ma ba Kile Munaa ja l'a tigi na pa diin ná wemu na, wee w'a da ba batizeli wu pyi Fefere Munaa ni.» ³⁴ A ne shiin di li ja mu, na bye li seeri, na pee jomɔ pe yu na Kile Ja wu je wee ná we.»

Yesu kalaapiire nizhiilee

³⁵ Kee caɲa ki jimuguro ti na, Yohana ni wu kalaapiire shuun wa bi yere wà sanha. ³⁶ A wu Yesu ja wu na doroo, na ganha na wu wii, na ba jo: «Kile wo Dubyapige ki ke!» ³⁷ Ba Yohana wo kalaapiire shuun w'a wee kafilu wu logo we, na daha Yesu feni. ³⁸ A Yesu di ηmahana jeri, na pee ta p'a taha wu feni, na pee yege na: «Naha yee di zhaa we?» A pee di wu pye: «Rabi, (Lee kɔri je «Karamɔgɔgbɔ») mii mu d'a tigi we?» ³⁹ A wu pu jɔ shɔ na: «Yi pa ki wii.» A p'i binne kari ni wu ni, na she wu tatiginje ki ja. Lee bi caɲa ki ta k'a tigi na nɔ leere ke ni gbaara wu na (16h00), a p'i caɲa ki sanja xɔ wà.

⁴⁰ Kalaapiire shuun wemu w'a Yohana kafila wu logo na daha Yesu feni ge, wa mege bye Andire, wee je Simɔ Pyeri cuun. ⁴¹ A Andire di fenhɛ she wu jahafɔ Simɔ yiri na she wu pye: «Wèe ya Kirisa wu ja,» (lee kɔri je «Kile ya wemu shɔnɔri lɔ ge.») ⁴² Lee kadugo na a Andire di gari ni Simɔ ni Yesu yiri. A Yesu di Simɔ wii na wu pye: «Yohana ja Simɔ wu je mu. Mege katii ki da le nime mu na, kee je Sefasi.» (Kee kɔri je «Faakagereje.»)

Yesu ya Filipe ni Nataneli yiri; a p'i daha wu feni

⁴³ Kee caɲa ki jimuguro ti na, a Yesu di jo na wee da zhe Galile fiige ki ni. A wu nigariwo di jiri Filipe na na wu pye: «Taha na feni.» ⁴⁴ Filipe bi bye Betisayida kulo li shen wa, lee kulo le ninunɔ sheen pu bye Andire ni Pyeri be. ⁴⁵ Lee kadugo na a Filipe di ba Nataneli ja na wu pye: «Kile tudunmɔ Musa ya sipya wemu kaa jo Kile wo saliya Kitabu wu ni, a Kile tudunmɔ pusamaa be di wu kaa jo pu wo Kitabu pu ni ge, wèe ya wee ja. Wee je Yusufu ja Yesu na yiri Nazareti kulo li ni.» ⁴⁶ A Nataneli di wu pye: «Dii yasaɲa di da já voro Nazareti ni we?» A Filipe di wu jɔ shɔ na: «Pa wu wii.» ⁴⁷ Ba Yesu ya Nataneli nibawo ja tuun wemu ni we, na jo: «Izirayeli see sipya wa we, nanmahara je wemu zɔ ni we.» ⁴⁸ A Nataneli di wu yege na: «Mii mu d'a ne ta ce we?» A Yesu di wu jɔ shɔ na: «Ne nii bye mu ni na mu yaha nitoodige ki taan, na ta Filipe sanha mu yiri we.» ⁴⁹ A Nataneli di gaala, na jo: «Wu Karamɔgɔ, Kile Ja mu ya sii, Izirayeli wo saan we!» ⁵⁰ A Yesu di wu pye: «Ne mu pye jo ne nii bye mu ni na mu yaha nitoodige ki taan ge, lee ye l'a mu pye mu ya d'a ne ya?» Ma na ba kagbɔhɔ kii be ja kiimu k'a ye le na ge!» ⁵¹ A wu jo sanha na: «Can can na, n'a da yi jo yi mu jo yi na ba fugba wu jɔ ja k'a mugi, na Kile wo meleke pii jaa pu na duri na diri Sipya Ja wu na.»

2

Cekaanra te t'a pye Kana kulo li ni ge

¹ Lee kadugo na, caɲa taanri wogo ki na, cekaanra bi bye kulo la ni, lee mege je na Kana. Lee bye Galile fiige ki kulo la. Yesu nu wu bye tee cekaanra ti ni. ² P'a bi Yesu ni wu kalaapiire ti be yiri tee cekaanra ti ni. ³ Ba duven w'a pa guɲɔ we, a Yesu nu wu fulu wu na na wu pye: «Pu duven w'a kuɲɔ.» ⁴ Ga, a Yesu di wu nu wu pye: «Nufɔ we, ma ganha bu da le yaha li ma cɔnri we, ne wo tuun w'a sanha nɔ we.» ⁵ A Yesu nu wu kapyebyii pu pye: «Wu ba yemu beeri jo yi mu, yi lee pye.»

⁶ Yawutuu pu bi peye gbaara wa te na wolo faaya yi ni. Yee wo lɔhɔ pu bi gori na daga na puye jii na be ni pu fefere kalege ki ni. Lɔhɔ litirilee xhuu nigin (100) shishiin bi jin pege ka beeri ni. ⁷ A Yesu di kapyebyii pu pye: «Yi ye peye ye ji ni lɔhɔ ni.» A p'i yi ji fo yi jɔyɔ ye na. ⁸ A wu guri pu pye: «Yi ka ko she gan yalige ki naha shɔɔnrivɔɔ wu mu.» A pee di ka ko kari. ⁹ Lɔhɔ ke k'a neri na pye duven wu ge, a yalige ki naha shɔɔnrivɔɔ wu kee nehe. Ga wee bi wee duven wu taforogo ce we. Ga kapyebyii piimu p'a bi lɔhɔ ki ko ge, pee kunni bi wu taforogo ce. A yalige ki naha shɔɔnrivɔɔ wu cenabun poo wu yiri, ¹⁰ na wu pye: «Sipyii beeri ma fenhe duven nidan wu loolo. Pu bu wee njehe me gba, wemu ya taan xuuni we, p'a na wee loolo. Ga, a mu kunni di dere ma wo duven nidan wu yaha fo nime.»

¹¹ Le l'a pye Yesu naha sheshere kakanhanjaa ki beeri nizhiine. Lee ya pye Kana ni, Galile fiige ki ni. Yesu ya wu sefere she. Ba kalaapiire t'a lee ja we, na da wu na.

¹² Lee nibyexhoo na, a Yesu ni wu nu, ni wu ceboronamaa, ni wu kalaapiire t'i gari Kaperinomɔ kulo li ni. A p'i cabyaa kii pye wa.

*Yesu ya Kile-peene pugbɔhɔ ki pye fefere
(Macao 21:12-13; Marika 11:15-17; Luka 19:45-46)*

¹³ Ba Yawutuu Nuwuuro ti wo Kalene l'a tene we, a Yesu di gari Zheruzalemu ni, ¹⁴ na she sipyii pii ta Kile-peene pugbɔhɔ ki kaanja ki ni, pu na niye, ni dubyaa, ni gbege shazhira pere saraya wolovee pu mu. Wari faavee pu be d'a tiin wa pu tabalaa taan, na saraya wolovee pu wari wu fari pu mu. ¹⁵ Ba w'a she pu ta mu we, na she meree pye suso, na pee beeri kori yeege Kile-peene pugbɔhɔ ki ni, ni pu niye ni pu dubyaa ni, na wari faavee pu wo tabalaa pu jeri buri, na pu wari wu wo jine na. ¹⁶ A wu gbege shazhere perevee pu pye: «Yi te lo laha naha! Yi ganha da na To wu puga ki pye jagi tapyege we!» ¹⁷ Ba Yesu ya lee pye we, a wu kalaapiire ti funno di do Kitabu jomɔ pa na na:

«Mu puga ki kaa ya dan ne ni tene baa,
n'a na funno shaa ni ki ni xuuni.»*

¹⁸ Lee kadugo na a Yawutuu juno fee p'i wu pye: «Naha sheshere teke mu di da ja bye tee di li she na kani wa mu mu li bye na we?» ¹⁹ A Yesu di pu jɔ shɔ na: «Yi ke Kile-peene pugbɔhɔ ke ja, di ki yerenje cabyaa taanri funno ni.» ²⁰ A p'i wu pye: «Go yee kelee shishere ni gbaara (46) p'a pye na ke Kile-peene pugbɔhɔ ke yerenje de! Wee tuun wu ni mu di maye wii jɔgɔ mu wu ja kee yerenvonɔ yerenje cabyaa taanri funno ni we?» ²¹ Ga Kile-peene pugbɔhɔ kemu kaa Yesu bi yu ge, kee bye wuye pyaa ce puuro. ²² Ba Yesu ya pa ne na foro xu ni we, a wu kalaapiire ti funno di do na w'a yi jo. A p'i da Kile Kafila wu na, Yesu bi yemu beeri jo ge, na da yee be na.

Yesu ya sipyii fungonyo keree ce

²³ Na Yesu yaha Zheruzalemu ni Yawutuu Nuwuuro ti wo Kalene li tuun wu ni, a sipyijeheme di wu naha sheshere kakanhanjaa ki ja na da wu na. ²⁴ Ga Yesu ya ta wuye yaha pu kenje na we, bani w'a bi pu fungonyo keree beeri ce. ²⁵ Wu mago bye li na nago sipya wa wu na sipya wa keree jo wu mu we, bani wu bi sipyii beeri fungonyo keree ce.

* 2:17 Zaburuu 69:9

3

Yesu ni Nikodemu keree

¹ Farizhen wa bye wà, wu mege bye Nikodemu. Yawutuu pu jɔɔwɔɔ wa wu bye wii. ² A wee di ba she Yesu yiri cana ka piige ni, na wu pye: «Wù Karamagɔ, naha sheshere kakanhanaa kii mu ya sii na byi ge, sipya wa shishiin da já da ki pyi ni Kile je ni ma ni we. Lee wuu na wèe ya li ce, jo Kile w'a mu tun mu wu pa wèe kalaa.» ³ A Yesu di wu pye: «Can can na, n'a da yi jo ma mu, sipya wemu ya sevono se we, weefo da já jé Kile wo saanra ti ni we.» ⁴ A Nikodemu di Yesu pye: «Sipya wemu ya le xo ge, dii weefo di da já sevono se we? Wu kunni wa da já guri jé wu nu funno ni pu kuri se we?» ⁵ A Yesu di wu pye: «Sipya wemu ya se loko ni Fefere Munaa gboro ni we, weefo da já jé Kile wo saanra ti ni we.» ⁶ Bani sipyii ya piimu se ge, pee je ceepuuro wuu. Piimu p'a se Kile wo Fefere Munaa li gboro ni ge, pee ya jaari lee wo jaarigana na. ⁷ Ne na ma pye, li waha l'i waha y'a yaa na sevono se, lee ganha bu da ma fo we. ⁸ Ki jidaan tashere ni kafere ya se m'a ki tunno logo, ga ma di wa da ki taforgo ni ki tashere be ce we. Sipya wemu beeri w'a se Kile Munaa li gboro ni ge, mu li je weefo shizhaa na.»

⁹ Ayiwa, a Nikodemu di Yesu pye: «Kii keree kii beeri di da já bye pyegana leke na we?» ¹⁰ A Yesu di wu pye: «Mu na je Izirayeli karamagobɔ, lee be na mu di ya kii keree kii naha ce-e ya?» ¹¹ Can can na, n'a da yi jo ma mu, le wèe ya ce ge, lee wèe ya yu; le wèe ya ja ge, lee wo seere be wèe je. Ga yee wa giin y'i so wèe wo seeri keree ki na we. ¹² Ne na jin ke wo keree naha yu yee mu, yee di ya daa kee na we, ne bu fugba we wo kere jo yee mu, yee na bye dii na da kee na we? ¹³ Wa shishiin wa sanha dugi ja fugba we ni we, fo Sipya Ja wu ye, wee wemu w'a yiri fugba wu ni na tigi ge. ¹⁴ Kile tudunno Musa wo tuun wu ni, na wu yaha sipono ki ni, w'a toro dajaa yaa na pye wo, na wu yirige suri tinne la ni sipyii pu nije ni. Yirigegana lemu na w'a wo wu yirige ge, li waha l'i waha, mu Sipya Ja wu be ya yaa na pa yirige lee yirigegana li na, ¹⁵ konho sipyaa sipya w'a da wu na ge, wee di jii sicuumo nixhobaama ta.»

¹⁶ Bani konjo ya taan Kile mu tene baa, fo w'a so na wu Ja nigin pe wu kan na pye saraga, konho sipyaa sipya w'a da wu na ge, wee ganha bu gyegi we, ga wu jii sicuumo nixhobaama ta. ¹⁷ Kile ya ta wu Ja wu tun na pa konjo na, konho wu ba kiiri kon sipyii na we, ga w'a wu tun na pa, konho konjo sipyii di sho wu baraga ni.

¹⁸ Sipya wemu bu da wu na, Kile da ga ba kiiri kon weefo na we. Ga wemu bu bye wu ya da wu na we, kiiri ya kon xo weefo na. Bani Ja nigin wemu w'a foro Kile ni ge, wu ya da wee na we. ¹⁹ Wee kiiri wu kakoon le: Kile wo kpeenge k'a pa konjo na, ga, a sipyii jurumu w'i pu pye p'a piige pono kee kpeenge ki na. ²⁰ Bani sipya wemu w'a kuumo pyi ge, Kile wo kpeenge ki ya dan wee ni we. Wu ya so be wu foro kee kpeenge ki na we. Bani weefo ma fyagi, konho sipyii ganha bu wu kakuuyo ce we. ²¹ Ga sipya wemu w'a can wu koo jaari ge, kpeenge na weefo ma wu keree pyi, konho sipyii beeri di ki ja, p'i li ce na wee ya Kile koo li jaari.

Yohana ya yemu jo Yesu shizhaa na ge

²² Lee kadugo na a Yesu ni wu kalaapiire t'i foro Zheruzalemu ni na kari Zhude fige ki xuu wa beti ni. A wu tuun wa pye wa ni pu ni na sipyire ti batizeni. ²³ Lee bi Yohana be ta wu na sipyii pii batizeni xuu wa ni wee mege je Eno, wee xuu wu je Salimu kulo li kabanugo. Bani gba loko nijeheje ki bye

wee xuu wu ni. Sipyiire ti bi se wu yiri na wu pu batize. ²⁴ Lee ya pye na ta Yohana sanha le kaso wu ni we.

²⁵ Canja ka, nakaara ya jé Yohana wo kalaapiire ta, ni Yawutu wa te ni, fεfεεε kalegεε ki shizhaa na Yawutuu pu kabaŋa na. ²⁶ Tee nakaara ti wuu na a Yohana wo kalaapiire t'i she wu pye: «Wu Karamogɔ, ma ni ná wemu wu bye Zhuruden Gba wu kadugo ge, ni mu ya wu kaa jo ge, li wii wee ya sipyii batizeni nime. Sipyii pu beeri di se wee yiri.» ²⁷ A Yohana di pu jɔ shɔ na: «Kile ya lemu kan sipya wemu wu we, ta wu na já lee ta? ²⁸ Yeeye pyaa wa li fiin na ne yee pye jo Kile ya Shɔvɔɔ wemu tun ge, wee wa ne we, ga Kile ya ne tun na pa wu jaha na ye.» ²⁹ Lee kadugo na a Yohana di talene la jo na: «Cenabun poo wo wu je wu cenabun. Cenabun poo wu najii wu kunni niyerege ye ki ma bye wu taan. Wu bu cenabun poo wu mujuu logo, w'a fundanga ta xuuni cenabun poo wu mujuu li wuu na. Kee fundanga ki tuugo ki je ne wogo ke. Kee fundanga k'a pele fo na no ki tɛhene na. ³⁰ Li waha l'i waha, la ya yaa na faraa wee wo peɛɛe ki na nime, la di da foro ne wo peɛɛe ki ni.»

Sipya we w'a yiri fugba wu ni na pa ge

³¹ A Yohana di jo sanha na: «Wemu w'a foro Kile ni ge, wee wu je sipyii pu beeri jɔɔ ni. Ga wemu w'a foro jiiɛ ni ge, wee je nohodaan wo, jiiɛ keree wee ya yu. Wemu w'a pa na yiri fugba wu ni ge, wee wu je pu beeri jɔɔɔɔ. ³² W'a yemu ja na yemu logo ge, yee w'a yu. Ga wa shishiin ya ta sɔɔ wu nijoyo yi na we, fo sheen nigin nigin ye. ³³ Sipya wemu beeri w'a sɔɔ wu nijoyo yi na ge, wee ma li shee na fiinje na can je Kile ni. ³⁴ Bani Kile ya wemu tun ge, Kile jomɔ wee ya yu. Kile ya Fεfεεε Munaa taga wee ji. ³⁵ To Kile Ja wu kaa ya dan wu ni, w'a sefεεε te li wu keɛe ni yanmuyɔ beeri na. ³⁶ Wemu w'a dà Kile Ja wu na ge, jii sicuumɔ nixhɔbaama wa weefɔɔ mu. Ga wemu ya dà Kile Ja wu na we, wee da jii sicuumɔ pu ta we. Ga Kile wo loyire li na gori yaha weefɔɔ na.»

4

Yawutuu ya shi wemu kɔ ge, Yesu ya tigi wee mu

¹ Ayiwa, Farizheen p'a pa yi logo na Yesu ya kalaapiire niɛheɛe taa na toro Yohana taan, na pu batizeni. ² Ga na ta Yesu ye pyaa bi ta na batizeli wu pyi we, fo wu kalaapiire. ³ Tuun wemu ni Yesu ya pa pee jomɔ pu logo ge, a wu foro Zhude fiige ki ni na kari Galile fiige ki ni. ⁴ Wu nigariwo bi yaa na Samari fiige ki ja toro. ⁵ A wu she no Samari kulo la ni, lee mege je na Sikari. Yakuba bi tege kemu kan wu ja Yusufu mu fo l'a mɔ ge, kee kabanugo Sikari bye. ⁶ Keenje ka ki bi bye Yakuba mu wà wee xuu wu ni. Ba Yesu ya kanha jara li taan we, na diin kee keenje ki jɔ na. Lee bi canja ki ta jiiɛ niɛe ni.

⁷ A Samari shen cee wa di ba wà lɔhɔ takogo ni. A Yesu di wu pye: «Na kan lɔhɔ di gba!» ⁸ Lee bi Yesu kalaapiire ti ta t'a kari kanha ki ni yalige tashogɔ ni. ⁹ A wee Samari shen cee wu Yesu pye: «Ee, mu wemu wu je Yawutu ge, jaha na mu d'a sɔɔ na logbaga jeeri ne mu na ta ne je Samari shen we?» Cee w'a yee jo bani Yawutuu bi ta sɔɔ kaa la shishiin li pu ni Samari sheen pinne we. ¹⁰ A Yesu di wu jɔ shɔ na: «Cee we, Kile ya yaaga kemu kaan ma ni ge, mu da bi kee ce, sipya wemu w'a logbaga ki jeeri mu mu ge, na wee be ce, muye pyaa ki bi da logbaga jeeri wu mu. Wu bi da lɔhɔ kan mu mu, kemu k'a jii sicuumɔ kaan sipyii beeri mu ge.» ¹¹ A cee wu wu pye: «Karamogɔna we, gɔɔ je mu mu we, keenje ki d'a cogi, mii mu di da kee jii sicuumɔ lɔhɔ ki ta di gan

ne mu we? ¹² Wèe tolé Yakuba w'a ke keenje ke kan wèe mu. Wuyé pyaa, ni wu nagoo, ni wu yapɔɔyɔ yi bi kee lɔhɔ gbuu. Ayiwa, mu wa giin na mu ya ye wèe tolé Yakuba na ge?» ¹³ A Yesu di wu ɔɔ shɔ na: «Wa beeri w'a ke keenje ke lɔhɔ gba ge, waga na ba weefɔɔ ta sanha. ¹⁴ Ga lɔhɔ ke ne gaan ge, wa beeri w'a kee gba ge, waga da ba weefɔɔ ta nige bada we. Bani lɔhɔ ke n'a da gan weefɔɔ mu ge, kee na ba bye lobulowii na buloo na foro wu funɔɔ ni, na jii sicuumɔ nixhɔbaama kan wu mu.» ¹⁵ A cee wu Yesu pye: «Karamɔgɔna we, kee lɔhɔ ki kan na mu di gba, kɔnhɔ waga ganha bu na fa nige, di ba lɔhɔ shaa naha sanha we.»

¹⁶ A Yesu di wu pye: «She ma poo wu yiri pa naha.» ¹⁷ A wu Yesu pye: «Ná wa na mu we.» A Yesu di wu pye: «Can m'a jo na ná ɲe ma mu we. ¹⁸ Bani m'a jé xɔ namaa kaguro mu. Ná wemu be w'a jé ma mu nime ge, wee be wa ma poo we. Can m'a jo.» ¹⁹ A cee wu wu pye: «Karamɔgɔna we, ne mu seeri na mu ta Kile tudunmɔ. ²⁰ Wèe Samari sheen, ke faaboboɔ ke na wèe sefele ya Kile pele. Ga yee Yawutuu di yu na tapɛɛɛ katii wa Kile na ni Zheruzalemu be we.» ²¹ A Yesu di wu ɔɔ shɔ na: «Dà na na! Canja ka wa ma, y'a da ba To Kile pele ke faaboboɔ ke na we, kelee Zheruzalemu be ni we. ²² Wemu yee Samari sheen ya bele ge, yee ya wu ce we, ga wemu wèe Yawutuu ya bele ge, wèe ya wu ce, bani wèe Yawutuu ni Shɔvɔɔ w'a foro. ²³ Ga canja ka wa ma, kee ya nɔ xɔ. Piimu p'a To Kile pele see na ge, pee na ba wu pele muna baraga ni, lee lemu l'a can wu shee ge. Bani piimu p'a kee pɛɛɛ ki tuugo pyi ge, pee To Kile ya zhaa. ²⁴ Kile ɲe Muna. Piimu p'a wu pele ge, li waha l'i waha, pee ya yaa na wu pele muna baraga ni, lee lemu l'a can wu shee ge.» ²⁵ A cee wu wu pye: «Ne li ce jo Shɔvɔɔ wu na ba ba, (lee kóri ɲe «Kile ya wemu shɔɔnri lɔ ge.)) Wee ba ba tuun wemu ni, wu na ba keree ki beeri naha jo wèe mu.» ²⁶ A Yesu di cee wu pye: «Ne wemu w'a yu ni mu ni ge, ne wu ɲe wii.»

²⁷ Na Yesu ni cee wu yaha pee jomɔ pu na, a kalaapiire t'i ba na yiri yalige ki tashɔɔ ni. Ba pee ya pa Yesu ta wu na yu ni cee wu ni we, a l'i pu naha wɔ. Ga wa shishiin ya sɔɔ na wu pye: «Naha kaa m'a yegee cee wu mu we?» kelee «Naha na m'a yu ni wu ni we?» ²⁸ A cee wu kunni di wu lokoyaaga ki yaha keenje ki na, na guri kari kanha ki funɔɔ ni, na she sipyii pu pye: ²⁹ «Yi pa ná wa wii, w'a ne kapyelege beeri jo ne mu. Kɔnhɔ wee di ɲe Shɔvɔɔ we-e de?» ³⁰ A sipyii p'i yiri kanha ki funɔɔ ni na pa Yesu yiri.

³¹ Lee bi kalaapiire ti ta t'a Yesu ɲeeri na: «Wù Karamɔgɔ, ɔɔ maye na, m'a ganha li ba.» ³² Ga, a wu pu ɔɔ shɔ na: «Yalige ka wa ne mu na li, yee di wa kee ce we.» ³³ A kalaapiire t'i ganha na tiye yegee na: «Ba kɔnhɔ wa w'a pa yalige ka kan wu mu we?» ³⁴ A Yesu di pu pye: «We w'a ne tun ge, ne na wee jidaan pyi; kapyenɛ kii w'a kan ne mu ge, na kee be ɔɔ fa, lee ɲe ɔɔ yalige yaaga ne mu.» ³⁵ Lee kadugo na a Yesu di pu pye: «Ta yee kunni ma yu we tuun we ni, na yeye shishɛɛɛ wu ɲe wèe ni yalɔɔɔ ti te ni we? Ga n'a da yi jo yi mu, «Yi keɛɛɛ yi wii xuuni!» Shinma w'a le, wu kɔnduun w'a nɔ xɔ. ³⁶ Wemu w'a shinma wu kɔɔn ge, wee ya wu saraa taa na xɔ; w'a shinma pya wu pinne yaha jii sicuumɔ nixhɔbaama pu wuu na. Lee pyegana li na, shinma nuguvɔɔ we ni wu kɔnvɔɔ we, pu shuun wu beeri na fundanga ta shiizhan. ³⁷ Bani talene lemu l'a yu na: «Wa na ba yeme nugi, watii na ba wee shinma wu kɔn ge,» lee ɲe can. ³⁸ Yee ya tɛge kemu nugi we, ne yee tun yee pu she kee shinma kɔn. Piitiilee p'a kee pye, a yee di kuduun ta pee wo kapyenɛ ki ni.»

³⁹ A Samari sheen niɲehemɛɛ di dà Yesu na le kulo le ni cee wu wo kafila wu wuu na. Bani cee w'a pu pye: «W'a ne kapyelege beeri jo ne mu.» ⁴⁰ Lee wuu na a Samari sheen p'i yiri kanha ki funɔɔ ni na she Yesu yiri. Ba p'a nɔ wà we,

na Yesu j̄eri na wu tiin pu ȳiri. A wu s̄o na cabyaa shuun pye pu ȳiri. ⁴¹ Yesu ya cabyaa shuun wemu pye lee kulo li ni ge, a sipyij̄ehem̄eē piitiilee di dà wu na sanha wu kafila wu wuu na. ⁴² A pee di cee wu pye: «W̄eē ya ta dà wu na mu wo jom̄o pu ye wuu na-ε d̄e. Ga w̄eēye pyaa ya wu jom̄o pu logo, a w̄eē di li c̄e can na na wee wu j̄e kon̄o ki Sh̄ov̄o wuȳe pyaa.»

Yesu ya Galile fiige ki sipyigb̄o wa wo ja cuun̄o

⁴³ Ba kee cabyaa shuun w'a toro w̄e, a Yesu ni wu kalaapiire t'i foro Sikari kolo li ni na kari Galile fiige ki ni. ⁴⁴ Yesu ȳe pyaa bi jo na: «Kile tudunm̄o wa shishiin ya p̄eēje taa wu to kulo ni w̄e.» ⁴⁵ Ga, ba p'a n̄o Galile fiige ki ni w̄e, a Galile sh̄een di pu j̄un̄o círi ni fundanga ni. Bani Yesu bi keree kiimu b̄eri pye Zheruzalem̄u ni Yawutuu N̄uwuuro ti wo Kalen̄e li ni ge, Galile sh̄een pu bi kee b̄eri ja, bani puȳe pyaa b̄e bi sh̄e lee kalen̄e li ni.

⁴⁶ Wee tuun wu ni a Yesu di guri pa sanha Kana kulo li ni, Galile fiige ki ni. Wee xuu wu ni w'a bi loh̄o ki j̄eri na pye duven. Lee bi fiige ki sipyigb̄o wa ta Kap̄erin̄om̄o kulo li ni; wee ja bi cuun̄o w̄e. ⁴⁷ Ba wee ná w'a logo na Yesu ya ȳiri Zhude ni na pa Galile ni w̄e, a wu gari wu ȳiri, na sh̄e wu j̄eri na wu pa Kap̄erin̄om̄o ni, na wee ja w'a taxuyo shaa, wu sh̄e wu cuun̄o. ⁴⁸ A Yesu di wee ná wu pye: «Ta le yahagana le na yee wa da yiȳe yaha ḡe? Yee ya j̄aha sh̄esh̄ere kakanhan̄aa ni kagb̄oh̄o ja w̄e, yee da ga dà bada w̄e.» ⁴⁹ Ga, a wee ná wu Yesu pye: «Karam̄oḡona we, j̄o maȳe na m'a ba nime, kon̄h̄o wu ja wu ganha bu xhu w̄e.» ⁵⁰ Wee tuun wu ni a Yesu di wu pye: «Kuri m'a gaan̄i ma ja w'a cuun̄o.» A wee ná wu dà Yesu kafila wu na, na guri kari. ⁵¹ Ba w'a kuri na gaan̄i w̄e, a wu kapyebyii p'i sh̄e wu j̄un̄o círi koo li na, na wu pye: «Ma ja w'a cuun̄o.» ⁵² A wu pu yege na tuun weke ni wu d'a cuun̄o w̄e? A p'i jo na tap̄aa ceefuuro t'a wu yaha na can̄a ki yaha k'a fiin (13h00). ⁵³ Taapile ni a pya wu to wu li c̄e na wee tuun wu ninum̄o ni Yesu ya wee pye: «Ma ja w'a cuun̄o.» A wee ná wu ni wu puga sh̄een b̄eri di dà Yesu na.

⁵⁴ Ayiwa, ba Yesu ya foro Zhude fiige ki ni na kuri Galile fiige ki ni w̄e, le l'a pye wu j̄aha sh̄esh̄ere kakanhana shuun wuu.

5

Yesu ya faan wa cuun̄o

¹ Ayiwa, lee kadugo na kalegb̄o la bye Yawutuu pu mu Zheruzalem̄u ni. A Yesu b̄e di sh̄e lee ni. ² Zheruzalem̄u kulo li ni, kuj̄oo lemu ni dubyaa pu ma jin ge, loh̄o ka bye w̄a wege ka ni lee kabanugo. P'a bi kee wege ki mege ȳiri Yawutuu jom̄o pu ni na Betisayida. Gbalaa kaguro wu bi yereje kee wege ki kabanugo. ³ Yama f̄eē nij̄ehem̄eē pu bi sinne pee gbalaa pu n̄oh̄o ni. Fȳenm̄eē, ni t̄oogegeye f̄eē, ni faannaa, [pee b̄eri bi ma loh̄o ki sigeē, ki ba j̄eh̄e. ⁴ Bani Kaf̄oo wo meleke wa wu ma digi loh̄o ki ni tuun wa ni, na ki j̄eh̄e. Ba wee ya loh̄o ki j̄eh̄e x̄o w̄e, yama f̄oo wemu bu f̄enh̄e tigi kee ni, yama tuugo kemu b̄eri ki j̄e weef̄o na ge, pee na x̄h̄o.] ⁵ Ná wa bye w̄a wee bi yee keleē taanri ni gbarataanri (38) ta na yá. ⁶ Ba Yesu ya wee ná wu ja w'a sinne w̄e, na li c̄e na w'a m̄o wu yama pu na. A wu wu yege na: «Mu fun̄o ki wa m'a juun̄o ḡe?» ⁷ A wu Yesu j̄o sh̄o na: «Karam̄oḡona we, loh̄o ki ba j̄eh̄e, sipya wa n̄e mu wemu na n̄e l̄o di dirige ki ni w̄e. N̄e bu jo di ȳiri naye mu, yani n̄e wu na ge, watii na fyaala tigi n̄e j̄aha na.» ⁸ A Yesu di wee ná wu pye: «Ȳiri m'a ma yasinnege ki l̄o, ma da jaari.» ⁹ Taapile ni a wu juun̄o, a wu ȳiri na wu yasinnege ki l̄o, na ganha na jaari.

Lee ya pye Yawutuu cadeenge ka na. ¹⁰ Ba Yawutuu junɔfɛe p'a wee ná wu ja w'a cuunɔ we, a p'i wu pye: «Nijaa je cadeenge de! Na saha ni saliya wu ni, mu ya yaa mu wu ma yasinnege ki lo m'a jaari nijaa we.» ¹¹ A ná wu Yawutuu pu pye: «Wemu w'a ne cuunɔ ge, wee w'a jo na: «Ma yasinnege ki lo, ma da jaari.» ¹² A p'i wu yege na: «Jɔgɔ ye pyaa ki d'a mu pye mu wu ma yasinnege ki lo, ma da jaari we?» ¹³ Ga sipya nigin wemu w'a bi ná wu cuunɔ ge, wu bi wee ce nige we; bani sipyiire ti bi jehɛ. Lee bi Yesu ta w'a foro xɔ sipyiire ti ninɛ ni. ¹⁴ Lee kadugo na a Yesu di ba saha ni ná wu ni Kile-peɛɛɛ pugbɔhɔ ki funnɔ ni na wu pye: «Wii, m'a cuunɔ nime, ma ganha bu da da jurumu pyi nige we, kɔnhɔ kaa la betii ganha ba ma ta lemu ya kolo le be na ge we.» ¹⁵ A wee ná wu she yi jo Yawutuu junɔfɛe pu mu, na Yesu w'a wee cuunɔ. ¹⁶ A Yawutuu p'i dahi Yesu nɔhɔ ni na gana, na jaha na w'a ná wu cuunɔ cadeenge ki na we. ¹⁷ A Yesu di pu jɔ sho na: «Ne To wu w'a kapyɛɛɛ pyi tuun beɛri ni, lee wuu na ne be ya yaa na kapyɛɛɛ pyi.» ¹⁸ Ba Yesu ya pee jomɔ pu jo we, a la di fara Yawutuu junɔfɛe pu loyire li na. A p'i ganha na wu shaa di gbo na bani wu jate ya ta nɔ cadeenge ki na we; na nɔhɔ na Kile pyi na wee To, na wuyɛ taanna ni Kile ni lee jogana le funnɔ ni.

Kile ya kiirikɔɔn li sefɛɛɛ kan Yesu mu

¹⁹ A Yesu di pu pye: «Can can na, n'a da yi jo yi mu, Ja w'a da ga já yafiin pye wu ye ni, na ta wu ya li ja To wu mu we. Le To w'a byi ge, lee tuugo Ja wu be ya byi. ²⁰ Ja wu kaa ya taan To wu ni, lee wuu na w'a keree kiimu beɛri pyi ge, w'a kee beɛri she Ja wu na. Wu na ba keree kii be she wu na sanha kiimu k'a ye kii be na ge, kɔnhɔ kee di bye yee mu kakanhaɲaa. ²¹ To w'a xuu jɛni na jiiɛɛɛɛ kaan pu mu kangana lemu na ge, lee na Ja wu la je wu jii sicuumɔ kan piimu mu ge, pee mu w'a da pu kan. ²² To wu da kiiri kɔn sipya wa shishiin na we, ga w'a kiirikɔɔn li sefɛɛɛ ti beɛri kan wu Ja wu mu, ²³ kɔnhɔ sipyii beɛri di da Ja wu peɛ, ba p'a To wu peɛ peɛgana lemu na we. Sipya wemu ya sɔɔ na Ja wu peɛ we, To we w'a wu tun ge, wee w'a she peɛɛɛ na.»

²⁴ A Yesu di pu pye: «Can can na, n'a da yi jo yi mu, sipya wemu bu ne jomɔ pu logo, na dà ne tunvɔɔ wu be na, wee na jii sicuumɔ nixhɔbaama ta. Kiiri da ba gɔn nige weefɔɔ na we, weefɔɔ ya foro xu ni na jé jii sicuumɔ ni.» ²⁵ A Yesu di jo sanha na: «Can can na, n'a da yi jo yi mu, cana ka na ba nɔ, kee ya nɔ xɔ be yeɛɛ; xuu na ba Kile Ja wu mujuu logo, piimu beɛri ba li logo na sɔɔ wu na, pee beɛri na ba jii sicuumɔ ta. ²⁶ Bani ba To Kile je jii sicuumɔ fɔɔ we, mu w'a sefɛɛɛ kan Ja wu be mu wu pye jii sicuumɔ fɔɔ. ²⁷ W'a fanha kan wu Ja wu mu w'a kiiri wu kɔɔn, bani wee wu je Sipya Ja we. ²⁸ Lee ganha bu da yi fo we, bani tuun wa w'a ma xuu beɛri na ba wu mujuu logo na je ²⁹ na foro faya ni. Piimu p'a kasaɲaa pye ge, pee na ba je kɔnhɔ p'i jé jii sicuumɔ nixhɔbaama pu ni. Ga jurumupyii pu kunni na ba je kɔnhɔ p'i jé kiiri ni.

Yesu ya jo na wee jomɔ pu je can

³⁰ «N'a da já kaa la shishiin pye naye ni we. Ye Kile ya jo ne mu ge, yee ni ne kiiri wu kɔɔn na sahanɔ. Ne wo kiiri w'a tii, bani ne wu kɔɔn na be ni naye pyaa jidaan ni we. Ga, ne wu kɔɔn na be ni na tunvɔɔ wu jidaan ni.

³¹ «Li da bi da kanna neye pyaa k'a naye pyaa wo seɛri keree yu, ne jomɔ pu da bi bye can we. ³² Ga watii wu je ne seɛri. Ne li ce jo yemu w'a yu ne shizhaa na ge, jo yee be je can. ³³ Ayiwa, yee ya pii tun Yohana Batizelipye mu. W'a seɛri keree kiimu jo yee mu ne shizhaa na ge, kee je can. ³⁴ Ne yee yu, kɔnhɔ sipyii di da seɛri keree yu na shizhaa na ye nigin we de! Ga ne yi yu, kɔnhɔ yee

di nuwuuro ta. ³⁵ Yohana bye ba sokinna kpeenge jε we, na kpeenge yeege yee ninε ni, a yee di sɔɔ na fundanga ta jeri wu kpeenge ki na. ³⁶ Ga ne wi ge, yaaga katii be ki jε ne seeri kemu ya ye Yohana wo seeri keree ki na ge. Bani kapyenεε kiimu To Kile ya kan ne mu ge, ne kee be pyi. Kee kapyenεε ki be jε ne seeri. Lee ya li sheε na To Kile w'a ne tun. ³⁷ Ne To Kile wemu w'a ne tun ge, weeye pyaa ki wa yu ne shizhaa na, ga yee ya ta sɔɔ bada na wee jɔmεε co we. Le be w'a she yee na ge, yee ya ta lee jaha ce we. ³⁸ Yee ya ta sɔɔ wu jomɔ pu na yi zɔɔɔ pu na we. Bani w'a wemu tun ge, yee ya ta dā wee na we. ³⁹ Samoharɔ wa yee ni na Kile Kafila kalaa xuuni, bani yee w'a giin na lee l'a da ba jii sicuumɔ nixhɔbaama kan yee mu, na ta wee Kafila we be di ne ninumɔ kaa yu. ⁴⁰ Lee be na, yee funyɔ di jε yee pu pa ne mu, kɔnhɔ y'i jii sicuumɔ ta we.

⁴¹ «Ne sipyii wo pεenε ke shaa we, bani yee jε sipyii piimu ge, ne yee ce. ⁴² Ne li ce be jo Kile taan jεεge wa yee funyɔ ni we. ⁴³ Ne pa na To Kile mεge na, yee di ya ta sɔɔ ne na we. Ga watii da bi ba wuyε pyaa mεge na, yee bi da zɔɔ wee na. ⁴⁴ Pεenε ke k'a foro sipyii ni ge, kee k'a dan yee ni tashaga ni; pεenε ke k'a daa Kile yε nigin ni ge, yee ya kee shaa we. Yee ma já dā dii ne na na yee yaha pee yahama pu ni we? ⁴⁵ Ga yi ganha ba giin na ne w'a da ba yi jaagi To Kile jaha tãan we de! Ahayi! Ga Kile tudunmɔɔ Musa wemu wu wa yee tadarja ge dε, wee wu jε yee jaagivɔɔ. ⁴⁶ Yee da bi dā wee na, yee bi da dā ne be na, bani ne kaa Musa ya jo wu Kitabu wu ni. ⁴⁷ Jomɔ pemu Kile tudunmɔɔ Musa ya ka ne shizhaa na ge, yee bye yee di ya dā pee na we, yee na ba dā dagana lekε na ne jomɔ pu na we?»

6

*Yesu ya yalige kan sipyii kabɔfonɔɔ kaguro mu
(Macoo 14:13-21; Marika 6:30-44; Luka 9:10-17)*

¹ Ayiwa, lee kadugo na Yesu ya kari Galile Gba wu kadugo. Wee gba we ninumɔ mεge ki jε na Tiberεyade Gba. ² Sipyiire ti bi ma daha Yesu feni, bani p'a bi wu jaa wu na yama fεε cuunɔ na kakanhanjaa pyi. ³ Ba Yesu ni wu kalaapiire t'a nɔ wà we, na dugi tiin faabobonɔ ka na. ⁴ Lee bi Yawutuu pu Nuwuuro ti wo Kalene li ta l'a tεenε.

⁵ A Yesu di ba wu jɔnɔ yirige, na sii sipyii nijehemεε ja pu na ma wu yiri. A wu Filipe pye: «Mii wèe di wa da já yalige ta di zhɔ pii sipyii pii beeri mu we?»

⁶ Yesu ya yee jo kɔnhɔ wu logo yε Filipe jɔ na, lee be we, w'a bi yaa na lemu pye ge, wu bi lee ce. ⁷ A Filipe di wu jɔ shɔ na: «Wù funnɔ bi jε nago kanna pu beeri di pu jɔyɔ piri-para yε, ali wèe jehε wari de jεε * xhuu shuun (200) be taga yalige shɔ, kee da ga yafiin be jɔ pii na we.» ⁸ Na pu yaha pee jomɔ pu na, Yesu kalaapiire lemu mεge ki jε na Andire ge, w'i jε Pyeeri cuun ge, a wee di jo: ⁹ «Funana la wa naha, buuri jɔyɔ kaguro ni fyaa shuun wu wa li mu, ga jaha yee di wa da jɔ pii sipyijehemεε pii na we?»

¹⁰ A Yesu di wu kalaapiire ti pye: «Yi sipyiire ti tenε jinε ki na.» Nagara nijehεre ti bye wee xuu wu ni. A sipyiire t'i diin diin. P'a bi namaa kabɔfonɔɔ kaguro (5.000) shi tɔɔɔ pee sipyii pu ni. ¹¹ A Yesu di wee buuri we lɔ na baraga taha Kile na, na wu kan p'a loolo pee sipyii pu na. A wu fyaa pu be pye mu. A pu beeri di li na din. ¹² Ba sipyiire t'a li xɔ we, a Yesu di wu kalaapiire ti pye: «Yi buuri jukoroyo yi saya lɔ, kɔnhɔ yi ganha bu gyεegi we.» ¹³ A p'i yee buuri

* **De jεε xhuu shuun:** Wee jε baaripe yeye gbarataanzi saraa.

ɲukoroƷo yi lɔ, na taga saganɲaa ke ni shuun ɲi. Sipyiire t'a li xɔ buuri ɲuyɔ kaguro wu ni, a wemu di gori ge, wee kaa l'a jo mɛ.

¹⁴ Ba sipyii p'a Yesu wo kakanhana li ɲa wɛ, na jo: «Can na Kile tudunmɔ wemu kaa l'a jo na wu na ba ba konɔ na ge, wee w'a sii we.» ¹⁵ Ba Yesu ya pa li cɛ na fanha bɛ na p'a giin di wee co di bye saan wɛ, a wu laha pu taa, na gari faaboboƷɔ katii na wu yɛ.

Yesu ya ɲaari gba lɔhɔ ɲunɔ ni
(Macoo 14:22-33; Marika 6:45-52)

¹⁶ Ba caɲa k'a pa do wɛ, a kalaapiire t'i digi kari gba wu ɲɔ ki na. ¹⁷ Lee di Yesu ta wu sanha she pu yiri wɛ. A p'i jɛ kɔrɔgɔ ka ni na se Kaperinɔmɔ ni. Lee bi piige ki ta k'a wɔ xɔ. ¹⁸ Na pu yaha lɔhɔ ki ɲunɔ ni, a kafɛɛgbɔhɔ ka di ba yiri, na ganha na lɔhɔ ki pyi ki na ɲɛri xuuni. ¹⁹ Ba p'a kiloo kaguro kelee gbaara shishiin paa lɔhɔ ki ɲunɔ ni tuun wemu ni wɛ, a p'i Yesu ɲa wu na ɲaari lɔhɔ ki ɲunɔ ni na se kɔrɔgɔ ki mu. A pu jaalaa di yiri xuuni. ²⁰ A Yesu di pu pye: «Nɛ wu wa, yi ganha bu da vya wɛ!» ²¹ Kalaapiire ti funɲɔ ki bi bye wu jɛ ni pu ni kɔrɔgɔ ki ni, ga xuu wemu ni pu bi se ge, taapile ni a p'i nɔ wee xuu wu kogoƷɔ ki na.

Sipyiire t'a Yesu shaa

²² Ba ɲiga k'a mugi wɛ, sipyiire ti t'a bye gba wu kadugo yiri ge, a pee di li seeri, na kɔrɔgɔ ɲigin yɛ ta wà. A p'i li cɛ na Yesu ya ta jɛ ni wu kalaapiire ti ni kee ki kɔrɔgɔ ki ni wɛ, ga na kalaapiire ti t'a jɛ ti yɛ na kee kɔrɔgɔ ki ni na kari. ²³ Lee bi kɔrɔgɔ ya bɛ ta y'a yiri Tiberɛyade kulo li ni na pa. Xuu wemu ni Kafɔɔ bi baraga taha Kile na, na buuri wu kan p'a loolo sipyiire ti na ge, a yee di ba yere wee xuu wu taa. ²⁴ Sipyiire t'a pa Yesu ta wu ɲɛ wà wɛ, wu kalaapiire ti bɛ di ɲɛ wà-ɛ ge, a p'i jɛ yee kɔrɔgɔ yi ni na kari wu tashaga ni Kaperinɔmɔ ni.

Yesu ɲɛ yalige, kemu k'a ɲii sicuumɔ kaan ge

²⁵ Ba p'a kari Yesu yiri gba wu kadugo wɛ, a p'i wu pye: «Wù Karamɔgɔ, dii mu d'a pye na ba naha wɛ?» ²⁶ A Yesu di pu ɲɔ shɔ na: «Can can na, n'a da yi jo yi mu, yee ya kakanhanɲaa kiimu ɲa ge, yee wa nɛ shaa kee wuu na-ɛ dɛ! Ga yalige ke yee ya li na tin keki caɲa ge, kee ka wuu na yee wa nɛ shaa. ²⁷ Ayiwa, yalige kemu ki da já gyɛɛgi ge, yi ganha ba kapyɛɛ pyi kee wuu na wɛ. Ga yalige kemu ki ɲɛ ki ya gyɛɛgi wɛ, na ɲii sicuumɔ bɛ kaan ge, y'a kapyɛɛ pyi kee wuu na. Kee yalige ke, Sipyia Ja wu da ba kee kan yee mu. Bani wee na To Kile ya wu fanha ki fɛ pu kpɔn.»

²⁸ Wee tuun wu ni a p'i Yesu yege na: «Leke wèe d'a yaa na pye lee di bye Kile ɲidaan wɛ?» ²⁹ A Yesu di pu ɲɔ shɔ na: «Lemu Kile ya zhaa yee mu ge, lee li wa mɛ na wee ya sipyia wemu tun yee mu ge, na yi dà wee na.» ³⁰ A p'i Yesu pye sanha na: «Ga ɲaha sheshɛɛɛ kakanhana leke mu di da bye di zhɛɛ wèe na, lee di wèe pye wèe p'a daa mu na wɛ? Kaa leke mu di da bye di zhɛɛ wèe na wɛ? ³¹ Li wii, Kile ya maanɛ* kan wèe sefelɛɛ pu mu p'a li siponɔ ki ni ma na jo ba l'a ka Kile wo Kitabu wu ni wɛ na:

«W'a buuri tirige fugba we ni, na kan pu mu p'a li.»

³² Ga, a Yesu di pu pye: «Can can na, n'a da yi jo yi mu, yalige ke k'a yiri fugba wu ni ge, kee ya pye Kile tudunmɔ Musa wo niganga-ɛ dɛ! Nɛ To Kile wu ɲɛ fugba yalijenɛ ki kanwɔ. ³³ Bani Kile ya yalige kemu kaan ge, kee ɲɛ wemu w'a tigi na yiri fugba we ni ge. Wee shiin w'a ɲiifɛɛɛ kaan konɔ mu.»

* 6:31 Maanɛ ɲɛ yalige ka Kile yɛ pyaa ya kemu kan Izirayeli nagoo pu mu na pu yaha siponɔ ki ni ge. Ekizode 16: 4,15

³⁴ Ayiwa, a p'i Yesu pye: «Karamɔɔna we, ta kee yalige ki kaan tuun bɛɛri ni wù mu ge!» ³⁵ A Yesu di pu pye: «Yalige kemu k'a jii sicuumɔ pu kaan ge, nɛyɛ pyaa ki jɛ kee yalige ke. Sipya wemu bu ba nɛ mu, xuugo da ga weefɔɔ ta sanha bada wɛ. Sipya wemu bu dà nɛ na, waga da ga weefɔɔ ta sanha bada wɛ. ³⁶ Ga nɛ yi jo xɔ yee mu; yee d'a nɛ ja bɛ. Ali lee bɛ na, yee di ya dà nɛ na wɛ. ³⁷ Nɛ To Kile ya piimu bɛɛri kan nɛ mu ge, pee bɛɛri na ba nɛ mu. Sipyaa sipya bu ba nɛ mu, nɛ da ga weefɔɔ kɔri bada wɛ. ³⁸ Nɛ ta yiri fugba we ni na pa nayɛ pyaa jidaan tapyege ni wɛ. Ga na tunvɔɔ jidaan nɛ pa di ba bye. ³⁹ Wemu w'a nɛ tun ge, wee jidaan wu wa mɛ na, sipyaa sipya w'a kan nɛ mu ge, na wee wa shishiin ganha da biin wɛ. Nɛ ba pee jɛ di yeege xu ni konɔ caxhɔɔ bɛ na. ⁴⁰ Nɛ To wu jidaan wu wa mɛ na, sipyaa sipya w'a wu Ja wu ja na dà wu na ge, wee di jii sicuumɔ nixhɔbaama ta, bani nɛ na ba pee jɛ di yeege xu ni konɔ caxhɔɔ.»

⁴¹ Ba Yesu ya jo na yalige ke k'a yiri fugba we ni ge, na wee wu jɛ kere wɛ, pee jomɔ pe ya ta taan Yawutuu pu ni wɛ. A p'i ganha na njmunu-njmunɔ puyɛ taan. ⁴² A p'i jo: «ɛn! Ta Yusufu ja Yesu bɛ wu jɛ we wɛ? Wɛɛ ya wu to wu cɛ, na wu nu wu bɛ cɛ. Naha na wu yu na fugba we ni wee ya yiri wɛ?» ⁴³ A Yesu di pu jɔ shɔ na: «Yee di njmunu-njmunɔ do! Yi njmunu-njmunumɔ pu bɛɛri jɔ yaha! ⁴⁴ Nɛ To we w'a nɛ tun ge, wa shishiin da já ba nɛ mu ni wee ya wufɔɔ yaha pa nɛ mu wɛ. Wa bɛɛri bu ba nɛ mu, nɛ na ba weefɔɔ jɛ na yeege xu ni, konɔ caxhɔɔ. ⁴⁵ Ayiwa, ta Kile wo tudunmɔ wa ya li ka na:

«Kile yɛ pyaa na ba pu bɛɛri kalaa wɛ?»*

Sipyaa sipya w'a To Kile Kafila nuri na sɔɔ wu kalaa wu na ge, pee bɛɛri na ba nɛ mu. ⁴⁶ Ga li wa nago sipya wa w'a jii taha Kile na wɛ. Wemu yɛ w'a pa na yiri wu yiri ge, wee yɛ w'a wu ja. ⁴⁷ Can na wa bɛɛri bu dà nɛ na, weefɔɔ na ba jii sicuumɔ nixhɔbaama ta. ⁴⁸ Yalige ke k'a jii sicuumɔ kaan sipyii mu ge, nɛ wu jɛ kere. ⁴⁹ Yalige ka ya fɛnhɛ yiri fugba we ni, na pa gan yee sefeleɛ pu mu p'a li siponɔ ki ni, ga lee bɛ na, pu bɛɛri ya xu. ⁵⁰ Ga nime, yalige ke ki jɛ naha ki d'a yiri fugba we ni ge, wa bu kee li, weefɔɔ na ba jii sicuumɔ ta pemu da xhɔ wɛ. ⁵¹ Nɛ jɛ jii sicuumɔ yalige kemu k'a yiri fugba we ni ge, wa bu kee li, weefɔɔ na jii sicuumɔ ta pemu da ga xhɔ wɛ. Yalige ke nɛ gaan ge, kee jɛ nɛyɛ pyaa ceepuuro te. Nɛ tee kan saraga kɔnhɔ di ba konɔ sipyii munahaa jɔnhɔ wolo.»

⁵² Pee jomɔ pu wuu na, a nakaagbɔɔɔ di jé Yawutuu pu tɛ ni. A p'i jo: «Kangana leke na we ná we di da já wu ceepuuro kan wɛɛ mu wɛɛ pu li wɛ?» ⁵³ A Yesu di pu pye: «Can can na, n'a da yi jo yi mu, yee bye yee di ya Sipya Ja wu ceepuuro ti li, na wu shishan pu bɛ gba wɛ, yee da ga jii sicuumɔ ta wɛ. ⁵⁴ Wemu bu nɛ ceepuuro ti li, na nɛ shishan pu bɛ gba, weefɔɔ na jii sicuumɔ ta pemu da ga xhɔ wɛ. Nɛ na ba weefɔɔ jɛ na yeege xu ni konɔ caxhɔɔ. ⁵⁵ Bani nɛ ceepuuro ti jɛ yalige nijɛɛ, nɛ shishan pu bɛ di jɛ yagbaga nijɛɛ ⁵⁶ Sipya wemu bu nɛ ceepuuro ti li, na nɛ shishan pu bɛ gba, weefɔɔ na bye ni nɛ ni karijɛɛge ni, nɛ bɛ di bye ni weefɔɔ ni karijɛɛge ni. ⁵⁷ To Kile wemu w'a nɛ tun ge, wee wa jii na, wee gbɔɔɔ ni nɛ bɛ wa jii fɛɛɛ ni. Lee na wa bu nɛ ceepuuro ti li, weefɔɔ bɛ na bye jii fɛɛɛ ni nɛ gbɔɔɔ ni. ⁵⁸ Yalige ke k'a tigi na yiri fugba wu ni ge, kee ki wa ke. Yee sefeleɛ piimu p'a xu siponɔ ki ni ge, pee ya yalige kemu li wà ge, kee ni ke wa nigin wɛ. Wemu bu ke yalige ke li, weefɔɔ na jii sicuumɔ ta pemu da xhɔ wɛ.» ⁵⁹ Yesu ya pe jomɔ pe jo na pye kalaa sipyiiire ti bɛɛri mu Kapɛrinɔmɔ kulo li ni, na wu yaha Kile-pɛɛɛɛ puga ki ni.

* 6:45 Ezayi 54:13

Yesu jomɔ p'a n̄i sicuumɔ nixhɔbaama kaan

⁶⁰ Ayiwa, ba Yesu ya pee jomɔ pu jo wε, a kalaapiire nijehere di jo: «Pe jomɔ pe ya waha dε! Ma jo sipya na gbara wu lee pye gε?» ⁶¹ A Yesu di li cε wuyε ni na pee jomɔ pe p'a pu pye pu na ηmunu-ηmunɔ. A wu pu pye: «Pe jomɔ pe ya digi yee na gε? ⁶² Xuu wemu ni Sipya Ja bye ge, yee ba wu ja wu na duri wà, yee di da ba yeke jo wε? ⁶³ Kile Munaa l'a n̄i sicuumɔ kaan sipya mu. Lee bε wε, sipya ye pyaa fanha jε yafin bε wε. Jomɔ pe nε yu yee mu ge, pee jε Kile Munaa ni n̄i sicuumɔ. ⁶⁴ Ga pii wa yee ni, pee ya dà li na wε.» Yesu ya yee jo bani fo jɔkɔɔnrɔ ti na, piimu pu bye pu ya dà wu na-ε ge, w'a bi pee cε. Wemu bε w'a bi da ba wu le kenε ni ge, w'a bi wee bε cε. ⁶⁵ A Yesu di la fara wu jomɔ pu na sanha na: «Lee wuu na nε yee pye jo wa shishiin da já ba nε mu, ni To Kile ya lee wo seferε kan weefɔ mu wε.»

⁶⁶ Na lɔ wee tuun wu na, a wu kalaapiire nijehere di guri wu feni. Pee ya ta sɔɔ na taha nige wu feni wε. ⁶⁷ A Yesu di wu kalaapiire kε ni shuun wu yege na: «Yee do, yee bε funɔ ki wa y'i guri na feni gε?» ⁶⁸ A Simɔ Pyεeri di wu jɔ shɔ na: «Karamɔgɔ, jɔgɔ y'iri wèe di wa da zhe sanha wε? N̄i sicuumɔ nixhɔbaama jomɔ pe, muyε nigin mu pu wa. ⁶⁹ Wèe ya dà mu na. Wèe ya li cε bε nime jo Fεfεre ja we w'a foro Kile ni ge, jo mu wu jε wii.» ⁷⁰ A Yesu di pu jɔ shɔ na: «Ta nε bε w'a yee sipyii kε ni shuun wu bεeri naha bulo wε? Lee bε na shen nigin di jε yee ni wee na jε Shitaanni sipya.» ⁷¹ Zhudasii kaa Yesu bi byi, wee wemu wu jε Isikariyɔti shεen Simɔ ja wu ge. Wee wu bi da ba Yesu le kenε ni, wee di jε bε Yesu kalaapiire kε ni shuun wu wa nigin wa.

7

Yesu cebooloo pu ya ta dà wu na wε

¹ Lee kadugo na Yesu bi jaari na mari Galile fiige ki ni. Wu funɔ bye wu she Zhude fiige ki ni wε, bani Yawutuu jɔɔfεε p'a bi wu shaa di gbo wà. ² Kalenε la bye Yawutuu pu mu, p'a buguloo yàa. Ba lee ya tεεjε wε, ³ a Yesu cebooloo p'i ba wu feni na ba wu pye: «Foro naha, m'a she Zhude fiige ki ni, kɔnhɔ kakanhanjaa kii m'a byi ge, ma kalaapiire te ti wa wà ge, pee bε di she kee ja. ⁴ Bani sipya wemu funɔ ki wa sipyii di wu cε ge, wee ya keree ηmɔhɔni na byi wε. Kakanhanjaa kiimu mu ya byi ge, m'a yaa na mayε shεε, kɔnhɔ kɔɔɔ sipyii pu bεeri di ma cε.» ⁵ Ali Yesu cebooloo puyε pyaa bi ta dà wu na wε.

⁶ A Yesu di wu ciinneε pu jɔ shɔ na: «Lee pyeduun sanha nɔ nε mu wε. Lemu bu yee taan tuun wemu ni go lee yee ya byi. ⁷ Kɔɔɔ sipyii da já yee kɔ wε, ga, nε p'a kɔ, bani kakuuyo yemu pu wa byi ge, nε yee bεeri yu kpεenge na. ⁸ Yee pu sii y'a se kalenε li ni, ga, nε kunni wa da zhe nime wε, bani nε shɛduun sanha nɔ wε.» ⁹ Ba Yesu ya yee jo pu mu wε, na gori Galile ni.

Yesu ya she buguloo kalenε li ni

¹⁰ Ba Yesu cebooloo p'a kari xɔ kalenε li ni wε, a wuyε pyaa di na kari. W'a kari sipyiiire ti kategee, wu ya ta wuyε yaha wa shishiin ya ja wε. ¹¹ Lee bi Yawutuu jɔɔfεε pu ta pu na Yesu shaa kalenε li sipyii pu tε ni, na ganha na puyε yege na: «Mii wu wa wε?» ¹² Pii bi jɔnehεme peelee na yu sipyiiire ti ni Yesu shizhaa na. A pii di jo: «Sipyisaama wu wa we ná wε.» Pii bε di yu: «Kafineye dε! Sipyii we ya biinneε.» ¹³ P'a bi pee jomɔ pe bεeri peelee na yu, bani pu bi fyagi Yawutuu jɔɔfεε pu na.

14 Ba kalene l'a pa no li niye ni tuun wemu ni we, a Yesu di she je Kile-peeje pugbaho ki kaaja ki ni, na ganha na sipyiire ti kalaa. 15 A wu kalaa wu Yawutuu pu naha wo, a p'i jo: «Mii we na we d'a pe ceme pe beeri ta, na ta w'i ya kalaa pye-e we?» 16 A Yesu di pu no sho na: «Kalaa wemu ne gaan ge, wee ya ta foro neye pyaa ni we, ga ne tunvoo Kile ni w'a foro. 17 Wemu bi giin wu da Kile jidaan pyi, weefoo na ba li ce, ne kalaa wu bi foro Kile ni, kelee wu bi foro ne ni. 18 Sipya wemu w'a yu ni wuye pyaa fanha ni ge, peeje weefoo ya zhaa wuye ni. Ga wemu funno wa wu tunvoo wu w'a bele ge, wee wu je can foo we, nanmahara ta shishiin je weefoo keree ni we. 19 Ta Kile tudunmoo Musa be w'a Kile wo saliya wu kan yee mu we? Ga yee wa shishiin ya se wu koo ni we. Naha na yee di ne shaa di gbo na ne saliya kyeegei we?» 20 A p'i Yesu pye sipyiire ti niye ni na: «Jina wu wa mu ni. Jogo w'a mu shaa di gbo we?» 21 A Yesu di pu no sho na: «Kakanhana nigin wemu ne pye ge, lee l'a sipyiire ti beeri naha wo me ge? 22 Kile tudunmoo Musa mu yee ya saliya ta na funajaa k'a goon, ga lee be na yi li ce na wee ya ta pye li noho shanvoo-i de. Ga wee wo sefelee pu p'a li noho shan. Lee l'a li pye yee na funajaa ki koon ali cadeenge ki be ni. 23 Lemu l'a yee pye yee na funajaa ki koon cadeenge ni, kongo yi ganha bu da Musa wo saliya wu kyeegei ge, naha d'a li pye ne na sipyipomo cuuno cadeenge ki na, a yee di logoo yirige ne taan we? 24 Yi ganha ba kiiri koon keree jeejaa feni we, ga y'a kiiri wu koon can juno ni.»

Ta Yesu wu je Shovoo we?

25 Na Yesu yaha wu na yu, a Zheruzalemu sipyii pii be di ganha na yu: «Na we p'a zhaa di gbo ge, ta wee be wu je we we? 26 Wu wii wu na yu ni sipyiire ti beeri ni tafaga ni, pu d'a tiin na wu wii. Kile ya Shovoo wemu nomee lo wee mu ge, kongo wee juno fee p'a giin na wee wu je we-e de? 27 Wee kunni ya we na we tayirige ce, ga na ta Shovoo wu ba ba, wa shishiin da ba wu tayirige ce we.» 28 Na Yesu yaha wu na sipyii pu kalaa Kile-peeje pugbaho ki kaaja ki ni, a wu ba jo ni fanha ni na: «Yee ya jo na yee ya ne ce, na ne tayirige ki be ce ge? Ga yi li ce be na ne ta pa naye ni we, na ne tunvoo wu je be can foo. Ga yee di ya wu ce. 29 Ne kunni ya wu ce, bani wee ni ne foro. Wee w'a ne tun be.»

30 Ba Yesu ya yee jo we, a p'i ganha na cogana shaa wu na. Ga wa shishiin ya ta ja wu co we, bani wu wo tuun wu no bi sanha fa we. 31 Lee be na shenjehemee ya da Yesu na. A p'i ganha na yu: «Ali Shovoo wu jehe ba ba, kakanhana leke w'i da bye lemu l'a ye we na we wu le na we?»

Yawutuu juno fee p'a pii tun na pu she Yesu co

32 Sipyiire ti bi yemu yu Yesu shizhaa na ge, ba Farizheen ni saraya naha shoonrivee juno fee p'a yee logo we, a p'i Kile-peeje pugbaho ki gedii pu tun na pu she Yesu co. 33 Ba pee ya no Yesu yiri we, a wu pu pye: «N'a da piye ya be pye ni yi ni sanha, lee kadugo na di na da se na tunvoo wu yiri. 34 Ga yee na ba ne sha ganha yee da ne ja we; bani xuu wemu ni n'a da ba bye ge, yee wa da ja zhe wa we.» 35 A Yawutuu juno fee p'i ganha na puye pyi na: «Wee tuun wu ni mii we na we di giin di zhe na yu na wee da ga ba ja wee ja-e we? Yawutuu pii p'a caaga na she diin Girekii pu yiri ge, kongo pee yiri w'a se, wu she pee kalaa-i de? 36 Jomo pe w'a jo na: «Yee na ba ne sha ganha yee da ne ja we.» ni «Ne na ba bye xuu wemu ni ge, yee da ja zhe wee xuu wu ni-i ge,» pee jomo pu kori je dii we?

Yesu ya Fefee Munaa nomee lo wu n'a daa fee pu mu

³⁷ Kalenε li cabisana li p'a bi wii li cagbɔhɔ kiyε pyaa ge, ba lee ya nɔ wε, a Yesu di yere sipyii pu jahagbaa na na ganha na yu ni fanha ni na: «Waga bi jε wa na, wu pa na yiri wu ba gba. ³⁸ Wemu bu dā nε na, lɔhɔ kemu k'a jii sicuumɔ kaan ge, kee na ba fūu weefɔɔ zɔ wu ni ba gba lɔhɔ jε wε» ma na jo ba l'a ka Kilε Kafila wu ni wε. ³⁹ Fεfεεεε Munaa kaa Yesu bi yu mu, wu n'a daa fεε pu mu na pee na ba lee ta. Wee tuun wu bi Fεfεεεε Munaa li ta li sanha gan pu mu wε. Bani Yesu bi sanha guri she jé wu nɔɔɔ wu ni fugba wu ni we.

Yesu keree ya bεganhara lenε sipyiiire ti tε ni, a p'i daa

⁴⁰ Ba sipyii p'a Yesu jomɔ pu logo wε, a pii di ganha na yu pu ni na: «Nakaara baa Kilε tudunmɔ wemu kaa l'a jo ge, wee wu jε we.» ⁴¹ Pii bε di yu: «Kilε ya Shɔvɔɔ wemu jɔmεε lɔ ge, wee wu jε wii.» Ga, a pii di jo: «Dii Shɔvɔɔ wu da já voro Galile fiige ki ni wε? ⁴² Kilε wo Kitabu w'a yi jo na saannaa Dawuda shi ni Shɔvɔɔ wu da ba foro. Na wu na ba foro Betilehemu ni, kulo lemu ni saannaa Dawuda ya wu wo cana jii li pye ge.» ⁴³ A Yesu kaa di bεganhara lenε sipyiiire ti tε ni, a t'i daa taaya shuun. ⁴⁴ Pii funɔɔ bye pu Yesu co, ga wa shishiin ya ta já wu co wε.

Yawutuu jɔɔfεε pu wo n'a daa baara te

⁴⁵ Kilε-pεεɲε pugbɔhɔ ki gɛdii piimu p'a bi she Yesu feni ge, a pee di guri kari saraya jaha shɔɔrivεε jɔɔfεε ni Farizhεen pu yiri. A p'i pu yege na: «Naha na yee di ya ta wu co na pa-ε wε?» ⁴⁶ A p'i pu jɔ shɔ na: «Wée sanha we ná we wo jomɔ pe tuugo logo ja bada wε!» ⁴⁷ A Farizhεen p'i pu pye: «Kɔnhɔ yee bε di ya yiyε yaha w'a piinɲε-ε dε? ⁴⁸ Mii yee d'a li logo, kelee na li ja, na wée jɔɔfɔɔ wa, kelee Farizhεen wa nigin bε ya dā we ná we na wε? ⁴⁹ Pii sipyii pii p'a dā wu na ge, we wa shishiin ya Kilε tudunmɔ Musa wo saliya wu cε wε, pii bεeri na ba gyεegi!» ⁵⁰ Farizhεen wa bε bye wā pu mεge jε na Nikodemu. Wee bi kari Yesu yiri piige ka ni. A wee di jomɔ pu lɔ na Farizhεen pu pye: ⁵¹ «Na bε ni wée wo saliya wu ni, ta l'a saha na kiiri kɔn sipya wa na, na ta wée ya fenhε wu yege na wu nibyii cε-ε ya?» ⁵² Ga, a p'i wee jɔ shɔ na: «Payi! Ta ma bε yeε w'a jεri Galile shen wa? Mayε pyaa ki bε ki Kilε Kafila wu kalaa, ma na li ja wā na Kilε tudunmɔ wa shishiin da ga ba foro Galile fiige ki ni wε.» [⁵³ Ba p'a pee jomɔ pu jo xɔ wε, a pu bεeri di yiri caaga na kari pu piyεε.

8

P'a pa ni cee wa ni Yesu yiri na dɔdɔɔɔ w'a pye

¹ A Yesu di gari Oliviye faabobonɔ ki na. ² Ayiwa, kee cana ki jimuguro jisɔɔgɔ ki na, a Yesu di soo kari sanha Kilε-pεεɲε pugbɔhɔ ki kaanɲa ki ni. Sipyiiire ti bεeri bi pinne wu tãan. A wu diin na ganha na pu kalaa. ³ Na Yesu yaha wu na sipyiiire ti kalaa, a saliya karamɔgɔɔɔ ni Farizhεen p'i ba ni cee wa ni wu yiri, na ba wu yerenε sipyiiire ti jahagbaa na. ⁴ A p'i Yesu pue: «Karamɔgɔ, wée ya we cee we cɔ dɔdɔɔɔ na ni ná watii ni. ⁵ Na ta Kilε tudunmɔ Musa wo saliya wu ni l'a ka na we cee we tuugo ya yaa ni yafin be ni, ni na kagereye taga wu wá gbo ye bε wε. Mu di w'a yekε yu lee shizhaa na wε?»

⁶ Kafila tufuuyo pu bi zhaan Yesu tãan kɔnhɔ wuyε pyaa jɔjomɔ di wu le keɲε ni. Ga, a Yesu di leele, na ganha na kama kani jɲε na na ni wu kabee ni. ⁷ Ba ma na jo saliya karamɔgɔɔɔ ni Farizhεen p'a nɔɔ yaha wu na na yegee wε, a Yesu di wu jɔɔɔ yirige na pu pye: «Wemu wu wa yee ni wu sanha kakuunɔ pye ja bada-ε ge, wee wu kagerenε nizhiige ki wá wu na.» ⁸ Ba w'a

yee jo wε, na wu ɲuɲɔ sɔgi, na ganha na wu kama kani sanha ɲiɲε ki na. ⁹ Piimu p'a shε ni cee wu ni ge, ba pee ya Yesu jomɔ pu logo wε, [a pu zɔlɔɔ di pu jaagil]; a pu bæri di ganha na foro nigin nigin na gaanji, na lɔ nɔhɔlɛɛ pu na, fo na shε yaha Yesu ni cee wu yε Kilɛ-pɛɛɲɛ pugbɔhɔ ki kaanɲa ki ni. ¹⁰ Ba Yesu ya pa wu ɲuɲɔ yirige wε, wu ya ta sipya wa shishiin ɲa nige ni cee wu yε bε we. A wu jo: «Mii ma jaagivɛɛ p'i ɲε wε? Shen nigin bε ya ta ma ɲuɲɔ le nige-e ya?» ¹¹ A cee wu Yesu ɲɔ shɔ na: «Wù Karamɔgo, shen nigin bε wε.» A Yesu di jo: «Ayiwa, nε bε da ma ɲuɲɔ le wε. Ta gaanji, ga m'a jurumu wu ɲɔ yaha.»]

Yesu ɲε Kilɛ wo kpɛɛngɛ, kemu k'a pa koɲɔ na ge

¹² Lee kadugo na a Yesu di ba jomɔ pu lɔ sanha na sipyiire ti pye: «Nε wu ɲε kpɛɛngɛ ke koɲɔ sipyii pu mu. Sipya wemu bu daha nε fɛni wee da ga ɲaari nibiige ni nige wε. Ga wee na ba kpɛɛngɛ ta kemu k'a ɲii sicuumɔ kaan ge.»

¹³ A Farizhɛɛn p'i wu pye: «Muyɛ pyaa na tɛɛɛ na mayɛ kaa yu ya? Can ɲε mu kaa li ni wε.» ¹⁴ A Yesu di pu ɲɔ shɔ na: «Ali nɛyɛ pyaa ɲɛhɛ da nayɛ kaa yu bε, nε kafila wu ɲε can. Bani xuu wemu ni nε yiri ge, nε wee cε; na na tashɛgɛ bε cε sanha. Ga nε tayirige fara nε tashɛgɛ na, yee ya kee ka shishiin cε wε. ¹⁵ Yee kunni wa kiiri kɔɔn sipyii na na bε ni yee sipyii wo kiiri kɔngana ni. Nε kunni da ga kiiri kɔn sipya wa shishiin na wε. ¹⁶ Ali nε ɲɛhɛ da nε na da wa kiiri kɔn, nε na wu kɔn na bε ni Kilɛ wo can wu ni. Bani n'a da da kiiri wu kɔɔn na yε wε. Nε To Kilɛ wu w'a nε tun ge, wee wa ni nε ni. ¹⁷ Ayiwa, ta li ya ka yee wo saliya wu ni na sipyii shuun bu bye kaa lemu wo sɛɛri, na lee ɲε can wε? ¹⁸ Ayiwa, nε nayɛ kaa yu; nε To we w'a nε tun ge, wee bε ya nε kaa yu.» ¹⁹ A p'i Yesu pye: «Mii mu to wuyɛ pyaa di ɲε wε?» A Yesu di pu ɲɔ shɔ na: «Yee ya nɛyɛ pyaa cε di da nɔ nε To wu na wε. Yee da bi nε cε can na, yee bi da nε To wu bε cε.» ²⁰ Yesu ya pe jomɔ pe jo na wu yaha wu na kalaa kaan Kilɛ-pɛɛɲɛ pugbɔhɔ ki kaanɲa ki ni, keshii piimu ni p'a Kilɛ yakanya yi leni ge, pee taa. Sipya wa shishiin di ya ta wu cɔ wε, bani wu wo tuun wu bi sanha nɔ wε.

Yesu ya wu gari jo wu To Kilɛ yiri

²¹ Ayiwa, a Yesu di pu pye sanha na: «Nε na ba gari, nε nigarixhɔgo na, yee na ba nε shaa. Ga yee kunni na ba xhu na yee yaha yi jurumu wu ni, bani xuu wemu ni n'a da ba shε ge, yee wa da já zhε wà wε.» ²² Ba w'a yee jo wε, a Yawutuu ɲuɲɔfɛɛ p'i jo: «Aa! Wee tuun wu ni w'a giin wu wuyɛ gbo gɛ? W'a jo na wee na ba shε xuu wemu ni ge, na wèe da já zhε wà wε!» ²³ A Yesu di pu pye: «Yee ɲε ɲiɲε ke wo sipyii, ga nε ɲε fugba we wo. Yee ɲε koɲɔ wuu, ga nε ɲε koɲɔ wo-e dɛ. ²⁴ Lee wuu na nε yee pye jo yee na ba xhu yi jurumu wu ni. Nakaara baa, yi dà li na na: «Nε ɲε wemu nε ɲε ge.»* Yee bye yee di ya dà lee na wε, yee na xhuu yi jurumu wu ni.» ²⁵ A p'i Yesu pye: «Wee tuun wu ni jɔgo mu di ɲε wε?» A Yesu di jo: «Fo taashiine li ni nε ɲε wemu ge, nε yee jo yee mu. ²⁶ Keree ɲiɲɛɲɛɛ wa wà, nε na já ki jo yee mu, na kiiri kon yee na ki wuu na. Ga wemu w'a nε tun ge, wee wu ɲε can we. Yemu nε logo wu mu ge, yee nε yu koɲɔ sipyii pu mu.»

²⁷ Yawutuu pu bi ta li cε na To Kilɛ kaa Yesu bi yu pu mu wε. ²⁸ Lee wuu na a Yesu di pu pye: «Yee ba Sipya Ya yirige fugba we ni tuun wemu ni, yee na ba li cε wee tuun wu ni na «Nε ɲε wemu nε ɲε ge.» Nε kaa la shishiin pyi nayɛ ni wε, ga To Kilɛ ya nε kalaa lemu ni ge, lee nε yu. ²⁹ We w'a nε tun ge, wee wa

* 8:24 Ekizode 3:14; Ezayi 43:10

ni ne ni. Wu ya ta ne yaha na ye nigin we, bani le l'a dan wu ni ge, lee ne byi tuun beeri ni.» ³⁰ Ba Yesu ya pee jomɔ pu jo we, a shenɲehemee di da wu na.

Piimu pu ne Ibirayima wo nagoo puye pyaa pyaa ge

³¹ Yawutuu piimu p'a da Yesu na ge, a Yesu di pee pue: «Jomɔ pe n'a da jo yi mu ge, yi bu pee logo, na pu koro jaari, yi na ba bye ne kalaapiire can na. ³² Lee na yee da ba can ce. Wee can wu je na ba yee sho bulooro na.» ³³ A p'i Yesu pue: «Ibirayima shi shen wee ne, wee ya ta bulooro pue na sipya wa shishiin be mu we. Naha na mu di yu na wee na zho bulooro na we?» ³⁴ A Yesu di pu jɔ sho na: «Can can na, n'a da yi jo yi mu, sipyaa sipya w'a jurumu pyi ge, wee ne jurumu wo bulo. ³⁵ Na ta bulo ne kpɔɔn lemu na ge, wu da ga ja bye lee kpɔɔn li shen ye pyaa bada we. Ga kpɔɔn fo ja w'a sii kpɔɔn li shen ye pyaa gbee. ³⁶ Kile Ja wu bu yee pue yiyee wuu, wee tuun wu ni yi na na bye yiyee wuu can can na. ³⁷ Ne li ce yee ne Ibirayima shi shen, ga lee be na yee di ne shaa di gbo, bani yee wa ne jomɔ pu feni we. ³⁸ Ne lemu na na To wu mu ge, lee ne yu; le yee be ya ta yi to wu mu ge, lee yee be ya byi.» ³⁹ A Yawutuu p'i wu jɔ sho na: «Ibirayima wu ne wee to.» A Yesu di pu pue: «Ibirayima da bi bye yee to can can na, yee kapyege ni Ibirayima wogo bi da bye nigin. ⁴⁰ Ga nime, can we ne ta Kile mu ge, wee ne yu yee mu, a yee di ganha na ne shaa di gbo. Ibirayima ya ta lee tuugo pue-e de! ⁴¹ Yee to w'a keree kiimu pyi ge, kee tuugo yee be ya byi.» A p'i Yesu pue: «Wee ya ta se dɔdɔɔɔ ni-i de! To nigin wu ne wee mu wee ne Kile.»

Piimu pu ne Shitaanni wo nagoo pu ge

⁴² A Yesu di pu pue: «Kile da bi ne yee to can na, ne kaa bi da da dan yee ni, bani wee ni ne foro. Ne ta pa naye ni-i de, ga wee w'a ne tun. ⁴³ Jomɔ pe ne yu yee mu ge, yee ya pu tashenge ce we. Naha na we? Bani y'a da gbara yi pu logo we. ⁴⁴ Bani Shitaanni wu ne yee to. Le l'a dan yee to Shitaanni ni ge, lee yee wa giin di bye. Fo taashiine ni sipyii gboɔɔ wu ne were. Wu sanha can jo na we, bani can nigin be wa wu funɔɔ ni we. Wu ba da kafineye jo, w'a yi jo na be ni wuye pyaa funɔɔ keree ni; bani kafinejo wu ne wii, na ne be kafineye wo to. ⁴⁵ Ga ne kunni di can yu. Lee shiin l'a yee pue yee ya daa ne na we. ⁴⁶ Jɔɔ wu wa yee ni wemu na ja li she na ne jurumu wa pue we? Ne bi can yu yee mu, naha na yee di ya da ne na-e we? ⁴⁷ Sipya wemu bu bye Kile sipya, wee ya Kile jomɔ nuri na gbara be pu na. Ga yee ne Kile sipyii we. Lee wuu na yee ya soɔ na Kile jomɔ nuri we.»

Yesu ya ye Ibirayima na

⁴⁸ A Yawutuu p'i Yesu pue: «Karii wa wee mu na jo Samari shen mu ne, na jinaa pu ne mu ni be.» ⁴⁹ A Yesu di pu pue: «Jina wa ne ni-i de, ga na To Kile n'a bele. Yee kunni wa ne fanri. ⁵⁰ Ne ta na naye pyaa pene shaa-i de, ga wa wu wa ki shaa ne mu, wee shiin wu ne be kiiri konɔɔ we. ⁵¹ Can can na, n'a da yi jo yi mu, wa bu ne jomɔ pu logo, na soɔ pu na, weefɔɔ da ga xhu bada we.» ⁵² A Yawutuu p'i jo: «Nime kunni wee ya li ce nakaara baa jo jinaa pu wa mu ni. Ibirayima ya xu, Kile tudunmɔɔ pusamaa be d'a xu, mu di yu na wemu bu mu jomɔ pu co, na weefɔɔ da ba xhu bada we. ⁵³ Wee tuun wu ni mu w'a ye wee tole Ibirayima na ge? Wee ya xu, a Kile tudunmɔɔ pusamaa be di xhu. Wee tuun wu ni mu di maye wii jɔɔ we?» ⁵⁴ A Yesu di pu jɔ sho na: «Ne da bi naye pele, kee pene ki bi da bye jɔɔ baa wogo. Ne To Kile w'a ne pele, wee wemu yee wa byi na yi Kile ge; ⁵⁵ na ta yeeye pyaa ya ta wu ce we. Ne w'a wu ce. Ne da bi jo ne wu ce we, ne be bi da bye yee tuugo kafinejo. Ga ne wu ce, na soɔ

wu jomɔ pu na, na pu pyi. ⁵⁶ Yee to Ibirayima ya fundanga ta na wee na ba ne cana nii li ja. Ba w'a li ja we, a l'i bye fundangbɔhɔ wu mu.» ⁵⁷ A Yawutuu p'i wu pye: «Ali mu sanha yee kelee kaguro (50) ye pyaa be ta we, mu di yu na mu ya Ibirayima ja ya?» ⁵⁸ A Yesu di pu pye: «Can can na, n'a da yi jo yi mu, yani Ibirayima wu se ge, ne je wemu ne je ge.» ⁵⁹ Pee jomɔ pu wuu na, a Yawutuu p'i kagereye lo wu na na p'i wu wá, ga, a Yesu di beele foro Kile-peɛɛɛɛ pugbɔhɔ ki ni, na gari.

9

Yesu ya fyenna wa cuunɔ

¹ Na Yesu yaha wu na gaanji koo li ni, a wu fyenna wa ja, wu fyen wo na se. ² A Yesu kalaapiire t'i wu yege na: «Wu Karamɔgɔ, naha na we ná we d'a se fyen we? Wu wo jurumu w'a wu pye mu laa, wu sefee wo jurumu?» ³ A Yesu di pu ja shɔ na: «Li wa wuyɛ pyaa wo jurumu we, l'i wa wu sefee be wo jurumu we; ga l'a pye, kɔnhɔ Kile wo sefee t'i tiye she we ná we wo keree ki funɔ ni. ⁴ Wemu w'a ne tun ge, li waha l'i waha wèe ya yaa na wee wo kapyenɛ ki pyi na cana kpeɛngɛ ki yaha, ni lee be we, piige ki wa ma, ki ba nɔ, wa shishiin da já kapyenɛ pye nige we. ⁵ Na ne yaha kɔnɔ na naha, kpeɛngɛ ne je kɔnɔ sipyii mu.» ⁶ Ba Yesu ya yee jo we, na wu jɔlɔhɔ wo jine ki na, na kee taga pogoo kii yɔɔɔɔ, na kee fara fyen wu nii ki na. ⁷ Na wu pye na wu she wu naha je Silowe lowege ki ni. (Silowe kɔri je: «Tudunmɔ.») Ba ná w'a she wu naha ki je wà we, a wu nii k'i mugi, a wu guri kari. ⁸ Ayiwa, yarɔmuyɔ we ná we bi ma jɛeri. Wu tiinjii ni wu ceveɛ piimu p'a bi wu jaa wu na jerege ki pyi taashiine li ni ge, a pee di jo: «Fyen we wu bi ma jerege ki pyi ge, ta wee be wu je we we?» ⁹ A pii di jo: «Wee wu wa.» A pii be di jo: «Wu je were we, w'a foro ye wee feni.» Ga, a ná wuyɛ pyaa di jo: «Neyɛ pyaa ki je kii.» ¹⁰ A p'i wu pye: «Wee tuun wu ni a mu nii k'i bye dii na mugi we?» ¹¹ A wu pu ja shɔ na: «Ná wemu mege ki je Yesu ge, wee w'a puuro fara ne jii na, na ne pye na ne wu she naye je Silowe lowege ki ni. Ba ne she na naha ki je wà we, a ne nii k'i mugi.» ¹² A p'i wu yege na: «Mii wu wa we?» A wu jo: «Ne ce we.»

Fyenna wu w'a cuunɔ ge, Farizheen p'a wu yiri na yege

¹³ Fyenna wu w'a cuunɔ ge, p'a kari ni wee ni Farizheen pu yiri. ¹⁴ Yesu ya puuro ti fara fyen wu nii ki na na wu cuunɔ cana kemu ge, kee bye Yawutuu pu wo cadeɛngɛ. ¹⁵ Lee wuu na Farizheen p'a fyen wu ni juunɔ ki yiri, na wu yege na dii wu nii k'a pye na mugi we. A wu pu ja shɔ na: «Puuro w'a fara ne jii ki na, a ne she na naha je, a ne jii k'i mugi.» ¹⁶ Ba w'a yee jo we, a Farizheen pii di jo: «Ná wemu w'a le pye ge, wee da já voro Kile ni we, bani wu ya wèe cadeɛngɛ ki wii yafiin be we.» Ga, a pii be di jo: «Jurumuyɛ na já le kakanhana le la tuugo pye ya?» Yee nijoyɔ na, a nakaara di jé pu te ni. ¹⁷ Fyen wu w'a cuunɔ ge, a p'i wu yege sanha na: «Ná we w'a mu nii ki mugi ge, yekɛ yi wá mu mu na yu wu shizhaa na we?» A wu pu ja shɔ na: «Kile wo tudunmɔ wa wu je wii.»

¹⁸ Ga Yawutuu juɔfɛɛ pu bi ta dà yi na na we ná we fyen wo w'a se, a wu nii di na pa mugi we. Lee wuu na a p'i wu sefee pu yiri pa, ¹⁹ na ba pu yege na: «Yee ja wu je we ya? Yee na já yi jo can na na fyengerɛ ni w'a se ya? Wu d'a pye dii na jaa nime we?» ²⁰ A wu sefee p'i Yawutuu juɔfɛɛ pu ja shɔ na: «Wèe kunni ya li ce jo wèe ja wu wu je we, wu d'a se be fyen. ²¹ Ga lemu l'a wu pye wu na jaa nime ge, wèe ya lee ce we. Sipyi wemu be w'a wu nii ki be

mugi ge, wèe ya wee bε ce wε. Yi wuyε pyaa ki yege, wu wa nige nōhōcεεε wε, wuyε pyaa ki na yi naha jo yi mu.» ²² Yawutuu nūnōfεε pu nīi fyaara wuu na ná wu sefεε p'a ye jo, bani p'a bi bε yi na na sipyaa sipya w'a yere li na na Shōwō wu nε Yesu ge, p'i weefōō tōōgō wolo pu Kile-pεεnε puga ki keree ki ni fεεfεε. ²³ Lee wuu na ná wu sefεε p'a jo na: «Wu wa nige nōhōcεεε wε, yi wuyε pyaa ki yege.»

²⁴ Ayiwa, ná wu fyengerε ti t'a xō ge, a p'i nōhō wu yiri sanha tōōnīi shuun wuu li ni na wu pye: «Can jo Kile nīi na, ná wemu w'a mu nīi ki mugi ge, wèe ya li cε na jo jurumupye wu nε wīi.» ²⁵ A wu pu nō shō na: «Jurumupye wu nε la, wu nε jurumupye-e la, nε cε wε; ga kaa nigin kunni nε cε, lee nε: Nε kunni bye fyen, ga nime nε w'a jaa, lee nε cε.» ²⁶ A p'i wu pye: «Naha wu d'a pye mu na wε? Dii wu d'a mu nīi ki mugi wε?» ²⁷ A ná wu pu nō shō na: «Nε yee jo xō yee mu, ga yee ya ta dà yee na wε. Naha na yee di giin y'i yee logo sanha wε? Yee bε funyō yi wa y'i bye wu kalaapiire gε?» ²⁸ Ayiwa, a p'i ganha na wu shehεle na yu: «Mu wu nε we ná we wo kalaapire; wèe kunni di nε Kile tudunmōō Musa wo kalaapiire. ²⁹ Bani wèe ya li cε jo Kile ya jo ni Kile tudunmōō Musa ni. Ga we ná we kunni wèe ya we tayirige cε wε.» ³⁰ Fyεn wu w'a cuunō ge, a wee di Yawutuu nūnōfεε pu nō shō na: «Le nε kakanhana dε, yee na yu na yee ya we tayirige cε wε, na ta wu d'a nε nīi mugi. ³¹ Wèe ya li cε jo Kile ya jurumupye nijoyō nuri wε, ga fo wemu bu bye Kile nīi fyaara sipya, na wu nīidaan pyi, weefōō nijoyō w'a nuri. ³² Fo taashiine li ni konō nōkōōnō na, wa shishiin sanha logo na wa ya se fyen, a wa di wu nīi mugi wε. ³³ We ná we da bye wu ya foro Kile ni wε, wu bi da já yafiin bε pye wε.» ³⁴ A p'i wu nō shō na: «Jurumupye mu ya sii tii se, mu di giin da wèe kalaa nime gε?» Ba p'a yee jo wε, na ná wu kōri yeege Kile-pεεnε puga ki ni.

Yesu ya jo na fyεnmεε pu nε Farizhεεn pee

³⁵ Ayiwa, Yesu ya logo na Farizhεεn p'a ná wu kōri ge; ba w'a she jiri wu na wε, na jo: «Ta mu ya dà Sipya Ja wu na?» ³⁶ A ná wu wu nō shō na: «Karamōōgōna we, jōō wu nε wīi wε? Wu she na na, kōnhō di dà wu na.» ³⁷ A Yesu di jo: «Weeyε pyaa mu wa jaa mε wu na yu ni ma ni.» ³⁸ A ná wu jo: «Kafōō, nε dà ma na.» A wu nuguro sin Yesu fεε ni na wu pεle. ³⁹ A Yesu di jo sanha: «Kiiri kaa na nε pa konō na, kōnhō piimu ya jaa wε, pee di da jaa; piimu p'a jaa ge, pee di bye fyεnmεε.» ⁴⁰ Farizhεεn piimu pu bye Yesu tãan ge, ba pee ya yee logo wε, na wu yege na: «Wèe bε pu nε fyεnmεε p'a gε?» ⁴¹ A Yesu di pu nō shō na: «Yee da bi bye fyεnmεε, yee bi da jaagi wε. Ga yee d'a jo na yee wa jaa, lee l'a yee wo jurumu wu pye w'a kori yee nūnō ni.»

10

Yatōōnahama ni dubyaa pu wo talenε le

¹ Ayiwa, a Yesu di pu pye: «Can can na, n'a da yi jo yi mu, sipya wemu w'a li she wu da jé yatōōgbaha ki kujōō li ni wε, fo na sirani na duri kasōōgō na na jin ge, wee nε nagaa, na nōhō na dun sipyīi na. ² Ga wemu w'a jin kujōō li ni ge, wee wu nε yatōōnahama wuyε pyaa. ³ Yatōōgbaha ki kasεεge pye nōō wu na yiri na gbura ki mugi wee mu. Dubyaa pu ma wee nōmεε conī. Wee ma wu dubyaa pu bεeri nigin nigin yiri pu mεyε na, na foro ni pu ni kpεεngε na. ⁴ Wu bu foro ni pu ni kpεεngε na, w'a doro pu nahagbaa na. Dubyaa pu bεeri nigin nigin bε na daha wu feni, bani p'a wu mujuu li cε. ⁵ Ga dubyaa pu ya dεri sipya watii feni wε, p'a ganha na fe na gbee bε yεrε weefōō naha na, bani

pu ya sipya watii mujuu ce we. ⁶ Yesu ya le talene le jo sipyii pu mu, ga pu ya ta li kori ce we.»

Yesu wu ne yatɔɔnaha-jeme we

⁷ A Yesu di pu pye sanha na: «Can can na, n'a da yi jo yi mu, ne wu ne yatɔɔgbaha ki kujɔ le. ⁸ Piimu beeri p'a pa ne naha na ge, pee beeri ne nagaalaa ni pii p'a dun sipyii na ge. Dubyaa pu ya ta soɔ na pee jomɔ logo we. ⁹ Ne wu ne kujɔ le. Sipyaa sipya w'a jé lee kujɔ li ni ge, wee na ba sho. Wee na da jin, na fɔro jani ne na. Ne na da yalige be kaan wu na we. ¹⁰ Nagaa ya ma yafiin na, ni nagaara, ni gbuuro, ni kakara wuu na be we. Ga ne kunni ya pa, kɔnho sipyii di jii sicuumɔ nijeme ta, p'i sii pu funjo jine wo ta.»

¹¹ A Yesu di jo sanha na: «Ne wu ne yatɔɔnaha-jeme we. Yatɔɔnaha-jeme ya wu munaa kaan wu dubyaa pu wuu na. ¹² Ga kapyebye we w'a dubyaa pu kasεεε pyi saraa na ge, wee ne pu nahavɔ we. Dubyaa pu be di ne wu wuu we. Lee wuu na, ba w'a yacoɔɔ ja ki na ma we, w'a baa na dubyaa pu yaha. Yacoɔɔ ki na dubyaa pii co, pusamaa na jaaga. ¹³ Kapyebye wu ma baa na dubyaa pu yaha bani wari shavɔ we ne. Dubyaa pu funzhaga ne ma bye wu ni we. ¹⁴ Ne kunni wu ne yatɔɔnaha-jeme we. ¹⁵ Ba To Kile ya ne ce cegana lemu na, a ne be di wu ce cegana lemu na we, mu ne be ya na wo dubyaa pu ce, a ne wo dubyaa pu be di ne ce mu. Ne na na munaa li kan na wo dubyaa pu wuu na. ¹⁶ Dubyaa piitiilee be pu wa ne mu piimu ne ke yatɔɔgbaha ke ni we. Li waha l'i waha, ne yaa na pee be kori pa; pu na ba ne jomɔ nuri. Pu beeri na ba binne bye dubyagbaha nigin. Yatɔɔnahama nigin na ba bye pu juro ni. ¹⁷ Lee wuu na ne kaa ya dan na To Kile ni. Bani ne na na munaa kan na xhu, kɔnho di guri ba li ta sanha. ¹⁸ Sipya wa shishiin da ga ja ne munaa karamu wolo we. Naye ni n'a da li kan. Se wa ne ni na li kan, se wa ne ni na li sho be sanha. Yee ne To Kile ya jo ne mu.»

¹⁹ A Yawutuu p'i daa sanha Yesu jomɔ pu wuu na. ²⁰ A pu niheneme di jo: «Jina wu wa wu ni, lee l'a wu juro yirige. Naha na yee di wu jomɔ nuri we?»

²¹ A pii be di jo: «Eyi! Pe ne juro moyiri-jomɔ we de! Dii juro moyirine fo di da ja fyen jii mug i we?»

Yawutuu p'a Yesu she

²² Ayiwa, Yawutuu pu wo Kile-peene pugbɔho ki wo kalene lemu l'a byi, p'i li pyi na Kile-peene pugbɔho ki wo Dedikasi wu ge, a lee di ba no Zheruzalem ni. Lee bi byi yee beeri wiire see see wuuro tiye pyaa tuun ni. ²³ Yesu bi jaari jaari Kile-peene pugbɔho ki kaaja ki ni gba wa noho ni. P'a bi wee gba wu pyi na saannaa Solomani gba. ²⁴ A Yawutuu p'i ba binne Yesu taan na wu pye: «Tuun weke ni mu di da ga ba nakaara wolo we zɔɔ pu ni we? Ma bi sii Shɔvɔ we, yi ti jo wu mu.» ²⁵ A Yesu di pu jo sho na: «Ne yi jo xɔ yee mu, ga yee ya da yi na we. Kapyegee kiimu ne pye na To Kile mege na ge, kee wa li shee na ye ne yu yee mu ge, na yee ne can. ²⁶ Lee be na yee kunni ya giin di da ne na we, bani yee ne wo dubyaa pu ni we. ²⁷ Ne wo dubyaa p'a ne jomɔ nuri. Ne pu ce, p'i dɛri be ne feni. ²⁸ Ne pee sho na jii sicuumɔ kan pu mu, jii sicuumɔ pemu da xho we. Pee da ga gyεεgi bada we, wa shishiin di wa da ja pu sho ne na we. ²⁹ Ne To Kile wemu w'a pu kan ne mu ge, wee wo sefere t'a ye yanmuyɔ yi beeri wuuro na. Wa shishiin da ja pu sho ne To Kile na we. ³⁰ Ne ni na To Kile wu ne nigin.»

³¹ Ba Yesu ya lee jomεε li jo we, a Yawutuu p'i noho kagereye lo na p'i wu wa gbo. ³² A Yesu di pu pye: «Ne kasaaja nihenene pye yee jii na kiimu ne ta na

To Kilɛ mu ge. Kee kapyegeɛ ki ni, nigin wekɛ wuu na yee di wa giin di nɛ wá gbo ni kagereye ni wɛ?» ³³ A p'i Yesu pye: «Wèe ya giin di mu wá ni kagereye ni ma kasaanjaa ki wuu na-ɛ dɛ. Ga Kilɛ mekyɛgeɛ jomɔ pemu m'a jo ge, pee wuu na wèe ya giin di ma wá. Mu sipyitiire, mu di mayɛ taanna ni Kilɛ ni.» ³⁴ A Yesu di pu pye: «Ta li ya ka Kilɛ Kafila wu ni xuu wà ni wɛ na Kilɛ ya jo: «Yee nɛ kilelɛ wɛ?» ³⁵ Na ta wèe d'a li cɛ na lemuli'a ka Kilɛ Kafila wu ni ge, lee wa da já nɛri wɛ. Ayiwa, Kilɛ ya wu jomɔ pu kan piimu mu ge, ni w'a pee yiri kilelɛ, ³⁶ wee tuun wu ni Kilɛ ya wemu naha bulo na wu tun konɔ mu ge, wee na jo na Kilɛ Ja wee nɛ, naha na yee di yu na Kilɛ mege w'a gyeegi wɛ?» ³⁷ Nɛ bu da nɛ na To Kilɛ kapyegeɛ pyi wɛ, wee tuun wu ni, yi ganha bu dà na na wɛ. ³⁸ Ga nɛ kapyegeɛ ki bye ki d'a saha ni na To Kilɛ wu nidaan ni, ali yi nɛhɛ bye yi ya daa na na wɛ, yee ya yaa na dà li na na Kilɛ ni kii kapyegeɛ kii ya foro; kɔnhɔ y'i li cɛ fiinɛ na nɛ To Kilɛ wu nɛ ni, nɛ bɛ di nɛ na To Kilɛ wu ni.» ³⁹ A sipyii p'i ganha na wu shaa di joo sanha pee jomɔ pe wuu na, ga, a wu shɔ pu na.

⁴⁰ Yohana Batizelipye bi sipyii pu batizeni xuu wemu ni taashiine li ni Zhurudɛn Gba wu kadugo ge, A Yesu di shɛ diin wà. ⁴¹ A shɛnɛhɛmɛɛ di gari wu feni wà. Pee sipyii p'a bi puyɛ pyi na: «Yohana Batizelipye ya ta kakanhana la shishiin pye wèe mu wɛ. Ga yemu bɛɛri w'a jo wɛ na wɛ shizhaa na ge, yee bɛɛri y'a pye can.» ⁴² A shɛnɛhɛmɛɛ di dà Yesu na wee xuu wu ni.

11

Lazari xu keree

¹ Ayiwa, ná wa bye Betani kulo li ni ni yama pa ni, wu mege nɛ na Lazari. Wu ni wu ceboroshaa shuun wu bye: Marite ni Mariyama. ² Wee Mariyama we wu bi lasikoli wu wo Kafɔɔ Yesu tɔɔɔ na, na wu nuzhiire taga yi jɔɔ. Wee wo ceborona Lazari wu w'a bye ni yama pu ni. ³ A pee ceboroshaa shuun wu tuduro yaha p'a shɛ jo Yesu mu na: «Wu Kafɔɔ, ma najii wu ya cuunɔ wɛ dɛ!» ⁴ Ba tee tuduro t'a nɔ Yesu na wɛ, a wu jo: «Pe yama pe ya ta nɔ wolo p'i Lazari tii gbo wɛ, ga pɛɛɛ pu da ba daha Kilɛ mege na. Pu na ba bye kapunɔ na pɛɛɛ taha Kilɛ Ja wu mege ki na.» ⁵ Marite ni Mariyama ni Lazari ni, lee bi pee taanri wu bɛɛri kaa ta li na dan Yesu ni fo xuuni. ⁶ Ba Yesu ya Lazari sicuubaara ti kaa logo mu wɛ, xuu wemu ni wu bye ge, a wu sanha di diin wà fo na ta cabyaa shuun. ⁷ Lee kadugo na a wu ba wu kalaapiire ti pye: «Yi pa wu guri shɛ Zhude fiige ki ni.» ⁸ A kalaapiire t'i wu pye: «Wù Karamɔɔ, Yawutuu pu na bi mu shaa wee xuu wu ni p'i mu wá gbo ni kagereye ni li sanha mɔ wɛ, mu sanha di giin m'a guri m'a se wà ya?» ⁹ A Yesu di pu pye: «Ta leɛɛɛ kɛ ni shuun bɛ wu nɛ cana jii funnɔ ni wɛ? Sipya ba njaari cana kpɛɛnge na wu da da gurunɔ wɛ, bani wu ma njaa xuuni.» ¹⁰ Ga sipya ba njaari nibiige ni, w'a ganha na gurunɔ, bani kpɛɛnge nɛ ma bye wɛ.» ¹¹ Lee kadugo na a wu pu pye: «Wèe najii Lazari w'a nmunɔɔ, ga n'a da zhɛ di shɛ wu nɛ.» ¹² A kalaapiire t'i wu pye: «Wù Kafɔɔ, wu bi ta wu na nmunɔɔ yɛ, go wu na ba juunɔ ge.» ¹³ Yesu jomɔ pu bi li shɛɛ na Lazari ya xu. Ga, a wu kalaapiire t'i ganha na giin na nmunumɔ nidiime kaa w'a byi. ¹⁴ Wee tuun wu ni a Yesu di na yi fiinɛ jo pu mu na: «Lazari ya xu.» ¹⁵ Ga nɛ pye nɛ shɛ wà wɛ a wu xhu ge, lee ya taan nɛ ni yee wuu na. Bani lee kaa le na ba bye kapunɔ, na yee pye yee ya dà nɛ na fo xuuni. Yi yiri wù shɛ wu yiri!» ¹⁶ Kalaapiire la mege ki bye na Tomasi, p'i wu pyi na «njamami.» A wee di wu kaafɛɛ pusamaa pye: «Wee tuun wu ni wù bɛ pu pinne w'à se ni wu ni, wù na zhɛ xhu ni wu ni wà shiizhan.»

Yesu wu jẹ jìi sicuumo kanwo

¹⁷ Ayiwa, tuun wemu ni Yesu ya nɔ Betani kulo li ni ge, lee bi Lazari ta p'a wu le fo wu nixhugo k'a cabyaa shisheere ta xɔ faɲa ni. ¹⁸ Betani kulo li bi lii Zheruzalemu kulo li na we, laraga ki bi kiloo taanri xɔ we. ¹⁹ A Yawutuu ni jehememe di ba na pa diin Marite ni Mariyama taan, na ganha na seege tan pu na pu ceborona wu xhu wu na. ²⁰ Ba Marite ya pa Yesu kaa logo na w'a ma we, a wu yiri kari di zhe jiri wu na. Ga, a Mariyama di diin deeye ni. ²¹ Ba w'a she jiri wu na we, na wu pye: «Wu Kafɔ, mu da bi bye naha, ne ceborona wu bi da xhuu we. ²² Ga, ali nime we be ni, ne li ce sanha jo mu bu yaaga beeri jeri Kile mu, wu na kee kan mu mu.» ²³ A Yesu di wu pye: «Marite, ma ceborona wu na ba je.» ²⁴ A Marite di wu pye: «Ne li ce jo ne ceborona wu na ba je xuu pu jeduun wu ni konjo ki caxhogo ki na.» ²⁵ A Yesu di wu pye: «Ne w'a xuu pu jeni, na jii sicuumo pu be kaan. Sipyaa sipya w'a daa ne na ge, ali wufɔ jehi xhu be, ne na jii sicuumo nivomɔ kan wu mu. ²⁶ Wemu di bu jii sicuumo nivomɔ pu ta, na daa ne na, weefɔ da xhuu bada we. Mu wa daa yee na ge, Marite?» ²⁷ A Marite di jo: «Uun, wu Kafɔ, ne da li na jo mu w'a sii pye Shɔwo we, Kile Ja we, wemu wu bi yaa wu pa konjo ki na ge, mu wu je wii.»

Yesu ya mee su Lazari kaa na

²⁸ Ayiwa, Marite ya yee jo mu ge, na guri pa deeye ni, na ba wu cuun Mariyama peele yiri, na wu pye: «Wee Karamogo w'a pa, w'a ma yiri na ma she.» ²⁹ Ba Mariyama ya yee logo we, a wu gon yiri, na gari tovuyo na Yesu yiri. ³⁰ Lee bi Yesu ta wu sanha je kanha ki ni we. Marite ya she wu nuno ciri xuu wemu ni ge, wee xuu wu ni wu bye sanha. ³¹ Yawutuu piimu pu bi pa diin na seege tan Mariyama na puga ki ni ge, ba pee ya wu ja w'a yiri foro mu tovuyo na we, a pu be di yiri taha wu feni. Pu bi giin na w'a gaanji di zhe mee suu faɲa ki na. ³² Xuu wemu ni Yesu je ge, a Mariyama di she nɔ wa. Ba w'a Yesu ja we, na she nuguro sin wu fee ni na wu pye: «Wu Kafɔ, mu da bi bye naha, ne ceborona wu bi da xhuu we.» ³³ Ba Yesu ya Mariyama ja wu na mee suu we, Yawutuu piimu p'a taha wu feni ge, pu be di mhee suu we, a lee di waha wu na fo xuuni, a wu hakili di wuregi. ³⁴ A Yesu di pu pye: «Mii y'a wu le we?» A p'i wu jo shɔ na: «Kafɔ, pa ma na zhe xuu wu ja.» ³⁵ A mee di shɔ Yesu ye pyaa be na. ³⁶ Yawutuu piimu p'a wu ja wu na mee li suu ge, a pee di jo: «Yi wii! we na we kaa bi dan wu ni de!» ³⁷ Ga, a pii di jo pu ni na: «Wee wemu w'a fyen wu jii mugi ge, ta wu bi ja Lazari be jaha kon wu ganha bu xhu we?»

Yesu ya Lazari je yeege xu ni

³⁸ A pee jomɔ be be di nɔho waha Yesu na fo na doro. A p'i gari faɲa ki na. Faaga wege ki bye faɲa ke, a p'i kageegbɔho ka taga ki jo to. ³⁹ Ba p'a she nɔ ki na we, a Yesu di pu pye: «Yi kagerenje ki laha faɲa ki jo na!» Gbo wu ceboroshɔ wemu be wu bye ni pu ni na Marite ge, a wee di Yesu pye: «Wu Kafɔ, wu nugo ya karaa yaa ki ta ki na foro de, bani nijaa je wu cana shisheere wogo faɲa ki ni.» ⁴⁰ A Yesu di wu pye: «Marite, ta ne mu pye jo mu bu da mu na daa ne na jo nime ma da Kile wo sefeere ti ja we?» ⁴¹ Wee tuun wu ni a p'i kagerenje ki laha faɲa ki jo na. A Yesu di wu jaha yirige fugba we ni na Kile jeri na: «Na To Kile, m'a na jerege ki shɔ, n'a baraga taha ma na lee wuu na. ⁴² Ne sii li ce jo tuun beeri ni mu ya ne jerege shuu. Ga sipyii pii p'a ne maha me ge, pee wuu na ne ye jo, konho p'i da li na na muye pyaa k'a ne tun.» ⁴³ Ba Yesu ya yee jo we, na mujuu wa na: «Lazari, foro naha kpeenge ke na!» ⁴⁴ A Lazari di je na

foro faɲa ki ni. Fasicoro li bi taga keye ye ni tɔɔyɔ ye pɔ wu mu, na faxuugo ka taga ɲaha ke migile. A Yesu di pu pye: «Yi fàya yi sanha laha wu na, y'i wu yaha wu da se!»

*Yawutuu ɲuɲɔfɛɛ p'a woni pye Yesu kaa na
(Macoo 26:1-5; Marika 14:1-2; Luka 22:1-2)*

⁴⁵ Yawutuu piimu p'a bi pa na pa diin Mariyama ye àan kpɔn pu ni ge, le Yesu ya pye ge, ba p'a lee ɲa we, a pu niɲehemɛɛ di dà Yesu na. ⁴⁶ Ga, a pii di gari pu ni, na she kii keree kii paari Farizheen pu mu. ⁴⁷ Wee tuun wu ni a saraya ɲaha shɔɔnrivɛɛ ɲuɲɔfɛɛ ni Farizheen p'i kiirikɔɔn kuruɲɔ ki yiri na jo: «Lekɛ wèɛ di da bye nime we? Bani we ná we, kakanhanɲaa niɲehɛɲɛ w'a byi l'a toro! ⁴⁸ Wèɛ di bu sii we yaha wu na kii pyi le pyegana le na, sipyii pu beeri pu da ba dà wu na. Lee di bu bye be, Oromɛ sɔɔsɔii pu na ba wù Kilɛ-pɛɛɲɛ pugbɔhɔ ki ja, na ki kyɛɛgi, na wù shi wu be kyɛɛgi!» ⁴⁹ Ná wa bye pu ni wee mɛge ɲɛ na Kayifɛ, wee wu bye saraya ɲaha shɔɔnrivɛɛ wo ɲuɲɔfɔgbɔ we lee yee le. A wee di pu pye: «Yee kunni ya keree ɲaha cɛni we! ⁵⁰ Ta yee ya li cɛ na jo l'a pɔɔ yee mu na shɛn nigin wu xu sipyii pu beeri wu na, kɔnhɔ wèɛ shi wu beeri di shɔ we?» ⁵¹ Ayiwa, Kayifɛ bi ta pe jomɔ pe ta wuyɛ ni na jo we. Ga ma na jo w'a pye lee yee le saraya ɲaha shɔɔnrivɛɛ wo ɲuɲɔfɔgbɔ wu ge, lee funɲɔ ni Kilɛ ya pe jomɔ pe tirige wu funɲɔ ni w'a jo mɛ na Yesu w'a yaa wu xu Izirayeli shɛɛn pu beeri wuu na. ⁵² Ga wu bi da ba xhu Izirayeli shɛɛn ye nigin wuu na we. Kilɛ wo sipyii piimu beeri p'a caaga kɔɲɔ ke beeri na ge, wu na ba xhu kɔnhɔ wu pee beeri pinne wu pu pye nigin. ⁵³ A Yawutuu ɲuɲɔfɛɛ p'i li she kee caɲa kiyɛ pyaa na p'a yaa na Yesu gbo. ⁵⁴ A Yesu di bye wu ya sɔɔ w'a ɲaari nige Yawutuu pu tɛ ni ni sipyiiire ti ni we. A wu yiri wee xuu wu ni, na gari kulo la ni sipɔɲɔ ki kabanugo ki na. Lee kulo li mɛge ki bye na Efirayimu. A wu ni wu kalaapiire t'i she diin wà. ⁵⁵ Lee bi Yawutuu pu wo Nuwuuro ti wo Kalene li ta l'a tɛɛɲɛ. A fiige ki sipyii niɲehemɛɛ di digi na pa Zheruzalemu ni na ta kalene li sanha nɔ we, kɔnhɔ p'i ba puyɛ pye fɛfɛɛ na be ni pu wo kalegɛɛ ki ni. ⁵⁶ A sipyii p'i ganha na Yesu shaa. A p'i she puyɛ pinne Kilɛ-pɛɛɲɛ pugbɔhɔ ki kaɲa ki ni, na ganha na puyɛ yegee na: «ɛɛ, y'i wa dɔi wɛ? Wu w'a ma kalene li ni-i gɛ?» ⁵⁷ Lee bi saraya ɲaha shɔɔnrivɛɛ ɲuɲɔfɛɛ ni Farizheen pu ta p'a yi jo sipyii pu mu na wa beeri ba Yesu sanha cɛ, na wu she yi jo pee mu, kɔnhɔ p'i she wu co.

12

*Mariyama ya lasikoli wo Yesu tɔɔyɔ na
(Macoo 26:6-13; Marika 14:3-9)*

¹ Ayiwa, cabyaa gbaara wu bi kori Yawutuu wo Nuwuuro ti wo Kalene l'i nɔ, a Yesu di gari Betani ni. Lazari wemu nixhugo Yesu bi ɲɛ ge, wee wu bye lee kulo li ni. ² A p'i yalige ka yàa wà lee kulo li ni Yesu mu. Marite wu bi kee yalige ki keree shɔɔnri. Sipyii piimu pu bye na li ni Yesu ni ge, Lazari be di ɲɛ pee ni. ³ Wee tuun wu ni a Mariyama di pu yaha pu na li, na she lasikoli gbuu la lɔ, lemu mɛge ki ɲɛ na naari ge, li pɛrɛmɛ be d'a waha. A wu ba wee lasikoli wu wo Yesu tɔɔyɔ na; na xhɔ na wu ɲuzhiire taga tɔɔyɔ yi tuu tuu. Wee lasikoli wu bi litiri taaga xɔ. A wu nugo k'i puga ki beeri círi. ⁴ Yesu kalaapire la mɛge ki bye na Zhuda Isikariyoti, wee wu bi da ba Yesu le keɲɛ ni, a wee di jo: ⁵ «Naha na we lasikoli we di ya ta pɛrɛ kabɔfɔɲɔ kelee shishɛɛɛ ni kaguro (w 45.000) shishiin, na wee kan funmɔ fɛɛ mu-i wɛ?» ⁶ Zhudasi bi ta ye jo funmɔ fɛɛ wo ɲiɲaara wuu na-ɛ dɛ, ga nagaa wu bye wii. Wee mu wari keshi

wu bye. Wari we pu bi leni wu ni ge, wu bi ma wee wo. ⁷ Ga, a Yesu di wu pye: «Yi laha wu na! Caɲa ke p'a da ba na le faɲa ni ge, kee caɲa ke wuu na wu wa ni we lasikoli we ni. ⁸ Bani funmɔ fɛɛ na ba bye ni yee ni tuun bɛɛri ni, ga nɛ wa da ba bye ni yee ni tuun bɛɛri ni naha wɛ.»

Saraya naha shɔɔnrivɛɛ ɲuɲɔfɛɛ p'a jo na pee da Lazari gbo

⁹ Ayiwa, ba Yawutuu p'a pa logo na Yesu wa Betani ni wɛ, a pu niɲɛhɛmɛɛ di gari wà. Pu bi gaɲi wà Yesu yɛ nigin wuu na wɛ, ga w'a Lazari wemu ɲɛ na yeege xu ni ge, wee bɛ taɲaga ni p'a bi se. ¹⁰ Ba Saraya naha shɔɔnrivɛɛ ɲuɲɔfɛɛ p'a yee logo wɛ, na jo na ni li wa mu, na pee da Lazari bɛ gbo. ¹¹ Bani Yawutuu niɲɛhɛmɛɛ pu bi guroo pu fɛni na ma na daa Yesu na Lazari wuu na.

Yesu ya jé Zheruzalɛmu ni ba saan ɲɛ wɛ

(Macoo 21:1-11; Marika 11:1-11; Luka 19:28-40)

¹² Ayiwa, kee caɲa ki ɲimuguro, sipyiɲɛhɛnɛ lemu li bi pa Zheruzalɛmu ni Nuwuuro Kalenɛ li ni ge, a pee di yi logo na Yesu wa koo na na se Zheruzalɛmu ni. ¹³ A p'i fɛnhɛgeye kɔn, na foro na gaɲi di zhɛ Yesu círi ni yee ni. A p'i ganha na xhuulo na yu na:

«Hosana! W'à Kile sɔni!
We w'a ma mɛ Kafɔɔ mɛgɛ na ge,
Izirayeli wo saan wu ɲɛ wii,
duba w'a byi wee mu!»*

¹⁴ Lee bi Yesu ta w'a kafabige ka ta na dugi kee na ma na jo ba l'a ka Kile wo Kitabu wu ni wɛ na:

¹⁵ «Siyɔn kulo, ma ganha bu fya wɛ!
Wii, ma saan wu wa ma;
kafabige na w'a dugi tiin.»*

¹⁶ Kalaapiire ti bi ta kii keree kii naha cɛ wee tuun wuyɛ pyaa ni wɛ. Ga ba Yesu ya pa ɲɛ na foro xu ni, na jé Kile wo nɔɔɔ wu ni wɛ, a pu funyɔ di na to na Yesu shizhaa jomɔ pu bye Kile Kafila we, lee shiin p'i bi pye bɛ wu na.

¹⁷ Sipyii piimu bɛɛri pu bye ni Yesu ni a wu Lazari yiri yeege faɲa ki ni, na wu ɲɛ na yeege xu ni ge, pee bi kii keree kii naha yu sipyii pu mu. ¹⁸ Yesu ya le kakanhana le pye, a sipyii p'i li kaa logo, lee wuu na bɛ p'a bi foro na shɛ wu ɲuɲɔ círi. ¹⁹ Wee tuun wu ni a Farizhɛɛn p'i ganha na puyɛ pyi: «Go yiye pyaa ɲii wa li ni ge, yee da já yafiin bɛ na wɛ; bani sipyii pu bɛɛri p'a taha wu na.»

Girɛkii pii ya Yesu shaa p'i jo ni wu ni

²⁰ Sipyii piimu pu bi pa kalenɛ li ni Zheruzalɛmu ni di ba Kile peɛ ge, Girɛkii piimu pu bi jé Yawutuu pu wo koo li ni ge, pee p'a bɛ bye pii sipyii pii ni. ²¹ A pee Girɛkii p'i fulo Filipe na, na jo ni wee ni. Filipe bi bye Betisayida shɛn, Galile fiige ki ni. A p'i wu pye: «Nanɲii, wù funɲɔ ki wa wù Yesu ɲa, wù jo ni wu ni.» ²² A Filipe di gari na shɛ yee naha jo Andire mu, a pu shuun wu bɛɛri di na pinnɛ kari na shɛ yi jo Yesu mu. ²³ A Yesu di pu pye: «Kile na ba peɛɲɛ taha Sipyia Ja wu na tuun wemu ni ge, wee tuun wu w'a nɔ nime. ²⁴ Can can na, n'a da yi jo yi mu, shinma pile bye l'i ya le ɲiɲɛ ni l'i fɔnhɔ wɛ, li yɛ li da gori, ga li bu le ɲiɲɛ ni na fɔnhɔ, wee tuun wu ni l'a fin, na nagoo niɲɛhɛmɛɛ pye. ²⁵ Sipyia wemu munaa kaa l'a dan wu ni ke koɲɔ ke na ge, wee na ba buun li

* 12:13 Zabururu 118:26 * 12:15 Zakari 9:9

ni jiga na. Ga sipya wemu munaa kaa l'a pen wu mu ke konɔ ke na ge, weefɔɔ w'a li gbegele yaha jii sicuumɔ nixhɔbaama kaa na. ²⁶ Sipyaa sipya w'a giin wu da kapyenɛɛ pyi nɛ mu ge, w'a yaa wu taha na feni. Bani xuu wemu ni nɛ jɛ ge, nɛ kapyebye wu bɛ na ba bye wà. Sipya wemu ba kapyenɛɛ pyi nɛ mu, nɛ To Kile na ba weefɔɔ pɛɛ.

Yesu ya wu xhu jo

²⁷ «Nime we ni, nɛ zɔ we bɛeri w'a wuregi. Dii n'a da jo wɛ? Di jo Kile wu na tanha we tuun we wo kanhama pu na laa? N'a da já yee jo wɛ, bani we tuun we wo kanhama pu wuu na nɛ pa konɔ na.» ²⁸ A Yesu di jo sanha na: «Na To Kile, ma mɛgɛ ki pɛɛ!» Ba w'a yee jo wɛ, a mujuu la di foro fugba we ni na: «Nɛ ki pɛɛ na xɔ, di wa da ba la fara sanha ki pɛɛnɛ ki na.» ²⁹ Sipyiire te ti bye wà na le mujuu le logo ge, a pee di jo: «Kile w'a tin mɛ!» A pii bɛ di jo: «Mɛɛke wa w'a pa jo ni wu ni!» ³⁰ Ga, a Yesu di pu pye: «Le mujuu le ya ta foro nɛ wuu na wɛ, ga yee wuu na l'a foro. ³¹ Nime kiiri w'a da ba gɔn ke konɔ ke wo sefɛɛɛ ti na. Nime ke konɔ ke wo juɔɔfɔɔ wu wa da ba gɔri wà. ³² Sipyii pu ba nɛ yirige na laha jirɛ ke na tuun wemu ni, nɛ na ba sipyii bɛeri yiri na pa nayɛ mu.» ³³ Xugana lemu na Yesu bi da ba xhu ge, lee xugana le w'a zheɛ pe jomɔ pe funɔɔ ni. ³⁴ A sipyiire t'i wu jɔ shɔ na: «L'a ka Kile wo saliya wu ni na Shɔwɔɔ wu da ba xhu bada wɛ. Mu di yu dii na li waha l'i waha, na sipyii na ba Sipya Ja wu yirige na laha jirɛ ke na wɛ? Wee tuun wu ni, weke di jɛ wee Sipya Ja wu wɛ?» ³⁵ A Yesu di pu jɔ shɔ na: «Kpɛɛngɛ ki wa sanha yee tɛ ni, ga jɛri ye k'a da bye. Na kpɛɛngɛ ki yaha yi tɛ ni, y'a jaari ki na kɔnhɔ nibiige ki ganha bu ba yi fo di joo wɛ; bani sipya wemu ba jaari nibiige ni, wee ya wu tashɛgɛ ceni wɛ. ³⁶ Na kpɛɛngɛ ki yaha yi tɛ ni, y'a daa ki na kɔnhɔ yiyɛ pyaa bɛ di ba bye kpɛɛngɛ nagoo.» Ba Yesu ya pee jo wɛ, na laha pu tãan, na shɛ lara xuu wa ni.

Yawutuu ya dà Yesu na wɛ

³⁷ Ayiwa, na Yesu yaha w'a sii kakanhanɔaa nijɛhɛnɛɛ pye Yawutuu pu jii na. Ali pu ya dà wu na lee bɛ na wɛ. ³⁸ Lee ya pye mu kɔnhɔ Kile tudunmɔɔ Ezayi bi jomɔ pemu jo ge, pee jɔ di fa na:
«Kafɔɔ, wɛɛ ya kafila wemu wo yɛɛ pye ge,
weke wu d'a dà wee na wɛ?
Weke wu d'a Kafɔɔ wo sefɛɛɛ ti cɛ wɛ?»*
³⁹ Lemu bɛ l'a bi pu pye pu bi da ga já dà Yesu na sanha wɛ ge, lee li wa mɛ na jo Kile tudunmɔɔ Ezayi ya jo sanha na:

⁴⁰ «Kile ya pu pye fyɛnmɛɛ na pu fungɔnyɔ tɔ,
kɔnhɔ pu jii ki ganha ba jaa wɛ,
pu fungɔnyɔ ganha bu yi cɛ wɛ.
Lee funɔɔ ni pu da ba nɛ mu,
kɔnhɔ nɛ pu cuɔɔ wɛ.»*

⁴¹ Kile tudunmɔɔ Ezayi ya yee jo bani Yesu wo nɔɔɔ wu bi shɛ wu na, a wu ye jo wu shizhaa na. ⁴² Ali lee bɛ na Yawutuu juɔɔfɛɛ pu nijɛhɛmɛɛ pu bi dà Yesu na, ga Farizhɛn pu wuu na, pu ya sɔɔ na puyɛ yeege kpɛɛngɛ na wɛ, kɔnhɔ pu ganha bu pu ninɛ kɔn wolo Kile-pɛɛnɛ puga ki wo sipyii pu ni wɛ. ⁴³ Bani sipyii na pu pɛɛ, lee li bi dan pu ni na toro Kile w'a pu pɛɛ na.

Yesu jomɔ pu na ba kiiri kɔn sipyii na

* 12:38 Ezayi 53:1 * 12:40 Ezayi 6:10

44 Canja ka Yesu ya pa sii jo fanha na na: «Sipya wemu bu dà nɛ na, wu ya ta dà nɛ yɛ nigin na wɛ, ga wemu w'a nɛ tun ge, wee bɛ na w'a dà. 45 Sipya wemu bu nɛ ja, we w'a nɛ tun ge, wee bɛ w'a ja. 46 Nɛ nɛ ba kpɛnge jɛ wɛ, nɛ pa konɔ puga ni, kɔnhɔ sipyaa sipya w'a dà nɛ na ge, weefɔɔ ganha ba jaari nibiige ni nige wɛ? 47 Wa bu nɛ jomɔ logo, wu ya pu koro jaari wɛ, n'a da kiiri kɔn wufɔɔ na wɛ. Bani nɛ ta pa di ba kiiri kɔn konɔ sipyii na wɛ, ga nɛ pa di ba pu jɔnɔ wolo. 48 Sipya wemu bu zhe nɛ ni, w'i ya sɔɔ na nɛ jomɔ logo wɛ, weefɔɔ ya kiiri kɔnvɔɔ ta xɔ wuyɛ na. Nɛ jomɔ pemu jo ge, pee pu da ba kiiri kɔn wufɔɔ na konɔ caxhɔgɔ. 49 Bani nɛ ta pe jomɔ pe ta nayɛ ni na jo wɛ. Ga nɛ To Kile wu w'a nɛ tun ge, wee w'a nɛ wo nijoyo yi bɛɛri shɛ nɛ na. 50 Nɛ d'a li cɛ bɛ na jo jomɔ pe w'a yu ge, pee pu wa jɔi sicuumɔ nixhɔbaama kaan sipya mu. Ba To Kile ya pu shɛ na da nɛ na wɛ, mu nɛ w'a pu yu na dani.»

13

Yesu ya wu kalaapiire ti tɔɔyɔ je

1 Ayiwa, canja nigin wu bi kori Yawutuu wo Nɔwuuɔ ti wo Kalenɛ l'i nɔ. Yesu bi li cɛ na wee foroduun w'a nɔ xɔ konɔ puga na se wu To Kile yiri. Sipyii pii pu bi dà wu na ge, pee kaa bi dan wu ni; a pu kaa di sii taan wu ni fo na doro.

2 Yesu ni wu kalaapiire ti bye na pu piige yalige li, lee bi Shitaanni ta w'a shɛ fungɔngɔ ka tirige Zhuda Isikariyɔti zɔ na, Simɔ ja we, na wu Yesu le kenɛ ni.

3 Yesu bi li cɛ bɛ na Kile ya sefɛɛɛ ti bɛɛri kan wee mu. Wu bi li cɛ na Kile ni wee ya foro, wee di wa da ba guri gari bɛ Kile mu. 4 Ayiwa, a Yesu di yiri yalige ki jɔnɔ ni na wu fadegbɔhɔ wolo yaha, na fɔɔna ka lɔ na kee taga wuyɛ pɔ niɲɛ ke ni. 5 Lee kadugo na a wu lɔhɔ le yaaga ka ni, na ganha na wu kalaapiire ti tɔɔyɔ jii nigin nigin na; fɔɔna ke w'a taga wuyɛ pɔ ge, na kee taga na yi turi.

6 A wu ba shɛ nɔ Simɔ Pyɛɛri na, a Pyɛɛri di wu pye: «Wù Kafɔɔ, mu w'a da na nɛ tɔɔyɔ je ya?» 7 A Yesu di wu pye: «Le nɛ byi mɛ ge, mu wa da li kɔri cɛ nime wɛ, ga kadugo yiri ma na ba li kɔri cɛ.» 8 A Pyɛɛri di wu pye: «Nɛ kunnɔ wa da gbara mu wu na tɔɔyɔ je bada wɛ.» A Yesu di wu pye: «Mu bye mu di ya yere nɛ ma tɔɔyɔ je wɛ, mu niɲɛ wa da bye ni nɛ ni kaa la shishiin ni wɛ.»

9 A Pyɛɛri di jo: «Wee tuun wu ni Kafɔɔ, ma ganha bu da na tɔɔyɔ ye yɛ na wɛ, ga na keye ye ni na jɔnɔ ke bɛ je.» 10 A Yesu di wu pye: «Sipya wemu w'a wuu ge, wee kawuunɔ jɔnɔ jɛ nige wee tuun we ninumɔ ni wɛ, bani wu bɛɛri wu ma bye fɛfɛɛ; ga wu kunnɔ na já wu tɔɔyɔ je. Yee bɛ pu wa fɛfɛɛ, ga yee bɛɛri bɛ wɛ dɛ!» 11 Kalaapiire le li bi da ba Yesu le kenɛ ni ge, wu bi lee cɛ, lee wuu na w'a jo na pu bɛɛri ya ta pye fɛfɛɛ wɛ.

12 Ba Yesu ya pu tɔɔyɔ yi je xɔ wɛ, na wu fadegbɔhɔ ki lɔ le, na shɛ diin wu tatɛngɛ ni. A wu wu kalaapiire ti pye: «Kaa le nɛ pye mɛ yee na ge, yee ya li kɔri cɛ ya? 13 Yee wa nɛ pyi: «Wù Karamɔgɔ» kelee «Wù Kafɔɔ.» L'a saha, bani wee nɛ jɛ. 14 Ayiwa, nɛ wemu wu jɛ yee Karamɔgɔ ni yee Kafɔɔ ge, nɛ bi yee tɔɔyɔ je, wee tuun wu ni yee bɛ ya yaa na yiyɛ tɔɔyɔ jii lee jegana li na. 15 Nɛ le pye na shɛ yee na. Nɛ li pye pyegana lemu na ge, yi bɛ di da li pyi yiyɛ na lee pyegana li na. 16 Can can na, n'a da yi jo yi mu, kapyeyee ya pɛle wu jɔnɔfɔɔ na wɛ; tudunmɔ bɛ di ya pɛle wu tunvɔɔ na wɛ. 17 Yi wa li jaha cɛ nime, yi ba li pyi, yi na ba bye duba nagoo.

18 «Di wa ta na yi bɛɛri kaa pyi-i dɛ, nɛ piimu shɔɔnri ge, nɛ w'a pee cɛ. Ga Kile tudunmɔ p'a yemu jo Kitabu wu ni ge, fo yee jɔ bu fa na: «Wemu wu wa li ni nɛ ni ge, wee w'a nɛ pye wu pɛn.»* 19 N'a yi yu na yeri yi mu nime,

* 13:18 Zaburuu 41:9

yani li pyeduun wu pa nɔ ge, kɔnhɔ li ba ba bye, y'i li cɛ na: «Nɛ jɛ wemu nɛ ge.» ²⁰ Can can na, n'a da yi jo yi mu, sipyaa sipya w'a nɛ tudunmɔ wa bɛɛri co na jɔ ge, nɛyɛ pyaa m'a co na jɔ; wemu di bu nɛ co na jɔ, we w'a nɛ tun ge, weefɔɔ m'a co na jɔ.»

*Yesu ya jo na Zhudasi na ba wee nahɔ yaha
(Macao 26:20-25; Marika 14:17-21; Luka 22:21-23)*

²¹ Ba Yesu ya yee jo xɔ wɛ, a wu hakili wu wuregi fo xuuni. A wu yi fiinjɛ jo pu mu na: «Can na n'a da yi jo yi mu, wa na ba nɛ le keɛ ni yee ni.» ²² Ba w'a yee jo wɛ, a wu kalaapiire t'i ganha na puyɛ wii, pu ya cɛ shen nigin wekɛ kaa w'a byi pu ni wɛ. ²³ Yesu kalaapiire la bye wà, lee kaa bi dan wù ni fo xuuni, lee bi tiin na sogi wu na. ²⁴ A Simɔ Pyɛɛri di keɛ ka lee kalaapiire li mu na wu Yesu yege wee sipya we keree na. ²⁵ A wee di wu jaha jɛri Yesu yiri, na fulo wu na, na wu pye: «Wù Kafɔɔ, wee jɛ wekɛ wɛ?» ²⁶ A Yesu di wu pye: «Wemu mu n'a da ba buuri we ninɛ di gan ge, wee wu wa.» A wu buuri wa lɔ na wu ninɛ na kan Simɔ Isikariyɔti ja Zhudasi mu. ²⁷ Buuri w'a kan yɛ Zhudasi mu, a Shitaanni di ba diin wu zɔ na. A Yesu di wu pye: «Le m'a giin di bye ge, fyaala li pye.» ²⁸ Ga sipyii piimu bɛɛri pu bi li ni Yesu ni ge, wa shishiin ya cɛ pu ni lekɛ na w'a yee jo ni Zhudasi ni wɛ. ²⁹ Zhudasi wu bi bye pu wari yahavɔɔ, a pii di ganha na giin na Yesu w'a wu pyi na wu shɛ yanmuyɔ ya shɔ, wu ba Nuwuuro Kalenɛ li yalige ki gbegele ni yee ni; kelee na wu shɛ funmɔ fɛɛ pii kan. ³⁰ Ba Zhudasi ya buuri wu li yɛ wɛ, na yiri foro kpɛngɛ ki na. Lee bi piige ki ta k'a wɔ.

Yesu ya jɔmɛɛ nivonɔ la jo wu kalaapiire ti mu

³¹ Ayiwa ba Zhuda Isikariyɔti ya foro wɛ, a Yesu di wu kalaapiire ti pye: «Nime kunni, sipyii pu bɛɛri p'a da ba Sipya Ja wu wo sefɛɛɛɛ ti cɛ. Wee w'a da ba sipyii pu bɛɛri pye p'a Kile bɛ wo sefɛɛɛɛ ti cɛ. [³² Ba ni wee na ba sipyii bɛɛri pye p'a Kile wo sefɛɛɛɛ ti cɛ,] Kile yɛ pyaa bɛ na ba sipyii pye p'a Sipya Ja wu wo sefɛɛɛɛ ti cɛ, lee w'a da mɔ l'i bye wɛ. ³³ Na nagoo, n'a da já gori yaha ni yee ni di mɔ nige wɛ. Yee na ba nɛ xuu shaa, ga nɛ yemu jo Yawutuu jurnɔfɛɛ pu mu ge, yee ninuyɔ n'a da jo yi bɛ mu jo nɛ na ba shɛ xuu wemu ni ge, yee wa da já zhe wà wɛ. ³⁴ Lee wuu na jɔmɛɛ nivonɔ n'a da jo yi mu, yi taan yiyɛ mu. Yee ya taan nɛ mu taangana lemu na ge, y'a yaa yi taan yiyɛ mu lee taangana li na. ³⁵ Taanɛngɛ bu bye yee tɛ ni, sipyii bɛɛri na ba li cɛ lee na na yee jɛ nɛ wo kalaapiire.»

*Yesu ya jo na Pyɛɛri na ba foro wee kaa tàan
(Macao 26:31-35; Marika 14:27-31; Luka 22:31-34)*

³⁶ A Simɔ Pyɛɛri di Yesu yege na: «Wù Kafɔɔ, wee tuun wu ni mu di wa se mii wɛ.» A Yesu di wu pye: «Xuu wemu ni nɛ se ge, mu wa da já binne zhe wà ni nɛ ni nime wɛ; ga cana ka wa ma, ma na ba shɛ nɛ yiri.» ³⁷ A Pyɛɛri di wu pye: «Wù Kafɔɔ, jaha na nɛ da já binne ni mu ni-i wɛ? Ali nɛ na zɔɔ na na munaa li kan, na xhu bɛ mu wuu na.» ³⁸ A Yesu di wu pye: «Can na mu na zɔɔ na ma munaa li kan, na xhu nɛ wuu na ya? Can can na, n'a da yi jo ma mu, yani xhupoo wu pa mɛɛ su ge, mu na ba foro nɛ kaa tàan tɔɔjii taanri.»

14

Yesu ya jo na wee wu jɛ koo le na se Kile yiri

¹ Lee kadugo na a Yesu di pu pye: «Yi funyɔ ganha bu da bɛn wɛ. Y'a daa Kile na, yi da daa nɛ bɛ na. ² Tatiinyɛ ninɛhɛyɛ yi wa nɛ To Kile mu, yee da bye

yi jε can wε, nε bi da ga yee pye jo n'a da zhe tatiinyε yaa yi mu wε. ³ Nε ba she tatiinyε yi yaa xɔ tuun wemu ni, n'a da guri ba na ba yee lɔ, nε wa xuu wemu ni ge, kɔnhɔ yi bε di she bye wà. ⁴ Xuu wemu ni nε w'a gaanj ge, yee wa lee koo li cε xɔ.» ⁵ A Tomasi di wu pye: «Wù Kafɔɔ, xuu wemu ni mu wa se ge, wèe ya wee xuu wuyε pyaa cε wε, wèe na bye dii na lee koo li cε wε?» ⁶ A Yesu di wu pye: «Nε wu jε koo le, ni can we, ni jii sicuumɔ fɔɔ we. Sipyaa sipya wu jε wu ya toro nε yiri wε ge, weefɔɔ da nɔ To Kile na wε. ⁷ Yee bi ta yee ya nε cε, yee na ba nε To Kile wu bε cε; yee d'a wu cε xɔ nime do, na wu ja bε.» ⁸ A Filipe di wu pye: «Wù Kafɔɔ, To Kile wu she wù na, lee na wèe yaa.» ⁹ A Yesu di wu pye: «Filipe, nijaa shi kaa ya nε yaha ni yee ni shiizhan wε, mu di sanha nε cε-ε ya Filipe? Sipya wemu w'a nε ja ge, To Kile w'a ja. Mu di yu dii na nε wu To Kile she yi na wε? ¹⁰ Wee tuun wu ni mu ya dà li na na nε wu jε ni To Kile ni nigin; To Kile bε di jε ni nε ni nigin wε gε? Jomɔ pe nε yu mε yee mu ge, nε pu taa nayε ni wε; ga nε To Kile we wu wa ni nε ni ge, wee w'a wu jidaan keree pyi. ¹¹ Yi dà na na! Nε ni na To wu bεeri wu jε nigin; nε To wu bε ni nε ni, wèe bεeri pu jε nigin. Lee bu bye l'i wa yi yaa wε, kapyegee kiimu n'a byi yi jii na ge, yi dà na na kee wuu na. ¹² Can can na, n'a da yi jo yi mu, sipya wemu bu dà nε na, keree kiimu bεeri nε byi ge, wu na ba kee tuugo pyi. Wufɔɔ na ba keree kii pyi bε kiimu ya pεlε nε wogoo ki na ge, bani nε wa gaanj na To Kile wu yiri. ¹³ Yi ba yaaga tuugo bεeri jεeri Kile mu wee tuun wu ni nε mεge na, nε na kee kan yi mu; kɔnhɔ Jafɔɔ wu To Kile wu wo sefεere ti she. ¹⁴ Yi bu yaaga tuugo bεeri jεeri nε mεge na, nε na kee kan yi mu.»

Yesu ya Fεfεere Munaa jomεε lɔ n'a daa fεε pu mu

¹⁵ «Nε bu da nε kaa ya dan yi ni can can na, nε jomεhεε kiimu jo yi mu ge, yi na da ki koro jaari. ¹⁶ Nε na ba na To Kile wu jεeri wu Tεgeɔɔ watii kan yi mu, kɔnhɔ wee di ba bye ni yi ni gbee. ¹⁷ Wee jε Fεfεere Munaa lemu l'a Kile wo can wu sheε sipyii pu na ge. Kɔnj ke sipyii wa da já wee ta wε, bani pu wa wu jaa wε, p'i wa wu cε bε wε. Ga yee kunni d'a wu cε, bani wu wa ni yee ni, wu na ba bye yee zɔɔɔ pu na. ¹⁸ N'a da ga yi yaha ba cirimεε jε wε. Nε na ba she guri ba yi mu sanha. ¹⁹ Jεri bu bye ke kɔnj ke sipyii na wii ɔɔɔ nε ni. Ga yee kunni na ba nε ja, bani nε jε jiiifεere ni, lee wuu na yee bε na ba bye jiiifεere ni. ²⁰ Kee canja ki ba nɔ, yee na ba li cε na nε ni na To wu ni, na wèe bεeri pu jε nigin; yee ni nε bε di jε nigin, nε bε ni yee bεeri bε di jε nigin. ²¹ Sipya wemu ba nε jomɔ nuri na pu koro jaari, weefɔɔ ni nε kaa ya dan can can na. Nε kaa ba dan sipya wemu ni, weefɔɔ kaa na da dan To Kile bε ni; wu kaa na da dan nε bε ni, nε na ganha na nayε sheε wu na.» ²² Yesu kalaapire la bε mεge ki bye na Zhuda, (wee ni Zhuda Isikariyɔti wa nigin wε.) A wee di wu yege na: «Wù Kafɔɔ, jaha na mu di da ba maye she wèe na, mu di da maye she kɔnj ki sipyii pusamaa na-ε wε?» ²³ A Yesu di wu pye: «Nε ba dan sipya wemu ni, jomɔ pemu nε jo ge, wufɔɔ na da pee koro jaari. Lee funnj ni, weefɔɔ na da dan nε To Kile bε ni. Nε ni na To Kile na ba ba weefɔɔ mu na ba bye ni wu ni. ²⁴ Nε bu bye nε ya dan sipya wemu ni wε, wee da da nε jomɔ pu bε koro jaari wε. Jomɔ pe nε di wa yu yee mu ge, pee ya foro nεyε pyaa ni wε, ga nε tunɔɔɔ To Kile ni p'a yiri.

²⁵ «Na nε yaha ni yee ni shiizhan nime, nε ye bεeri jo yee mu. ²⁶ To Kile na ba Fεfεere Munaa lemu kan yee mu nε mεge na l'i bye yee Tεgeɔɔ ge, lee na ba yee kalaa keree bεeri ni. Nε keree kiimu bεeri jo yee mu ge, li na ba yi funyɔ tirige kee bεeri na. ²⁷ N'a da lojine kan yi mu. Lojine le li wa nε ni ge, lee

tuugo n'a da ba gan yi mu. Ga n'a da li kan ke koŋo ke wuu li kangana na we. Yi ganha bu fyaara yaha yi zoɔɔ pu na we, yi ganha bu yi hakilee pu be yirige we. ²⁸ Ne yi jo xo yi mu jo: «Ne gaanji, ga n'a da zhe guri ba yi mu sanha.» Ne bu da ne na dan yee ni, ne na se To Kile yiri, lee ya yaa li pye yee mu fundanga. Bani To Kile ya pele ne na. ²⁹ Ayiwa, ne kii keree kii jo yi mu nime, yani ki pyeduun wu pa no ge, kɔnhɔ ki pyeduun ba no, y'i da na jomɔ pu na. ³⁰ N'a da ja jo di mo nige ni yi ni we, bani ke koŋo ke wo juɔfoɔ wu w'a ma. Wu se wa ne na kaa la shishiin na we. ³¹ Ga koŋo sipyii beeri ya yaa pu li ce na ne To Kile ya dan ne ni, keree kii w'a yu ne mu ge, ne di kee be pyi.» Ba Yesu ya yee jo xo we, na jo: «Yi yiri wu da se, wu laha naha!»

15

Yesu ne eɛzen tige can can wogo

¹ Ayiwa Yesu ya jo na: «Ne ne eɛzen tige can can wogo, ne To Kile di ne ki faapyeɔɔ. ² Genje beeri k'a foro ne na, k'i ya nagoo pyi we, wu na kee kɔn. Ga genje beeri k'a foro ne na na nagoo pyi ge, wu na ba kee yiile, kɔnhɔ ki da nagoo niɛhemee pyi na toro taashiine li taan. ³ Ne kalaa wemu kan na xo yee mu ge, wee kalaa w'a yee pye feɛfeɛ. ⁴ Yi kori yaha ne wo kariɛɛge ki ni, ne be na gori yaha ni yi ni kariɛɛge ni. Ba eɛzen genje ne me we, ki da ja nagoo pye kiyɛ mu ni ki ya kori yaha tige ki ceefuu li na we, mu yee be ne. Yee bye yee di ya kori yaha ne wo kariɛɛge ki ni we, yee da ja nagoo pye piimu kaa na daan Kile ni we.

⁵ «Ne wu ne eɛzen tige ke, yee di ne geye ye. Sipyu wemu w'a kori yaha ne wo kariɛɛge ki ni, a ne be di gori yaha kariɛɛge ni ni wufɔɔ ni ge, weefɔɔ wu da ja nagoo niɛhemee pye. Bani ne bye ne ne ni yee ni we, yee da ja yafiin be pye Kile mu we. ⁶ Sipyu wemu bu bye wu ya soɔ na gori yaha ne wo kariɛɛge ki ni we, wee na ba wa kpeenge na. Wu na ba bye ba eɛzen genje ne we, p'a kemu kɔn na laha tige ki na ge, k'a waha. Yee gewaya yi na ba binne na yi le na ni, y'a sogi. ⁷ Yi bu gori yaha ne wo kariɛɛge ki ni, a ne jomɔ be di gori yaha yi funyɔ ni, yaaga beeri kaa li ne yi na ge, yi ki jeeeri, kee na gan yi mu. ⁸ Yee bu nagoo niɛhemee pye, lee l'a li shee na yee ne wo kalaapiire, lee shiin l'i wa Kile mege pele. ⁹ Ne taan na To Kile mu taangana lemu na ge, lee taangana le ninunɔ na yee be ya taan ne mu. Lee na nime, yi kori yaha ne wo taanɛɛge ki ni. ¹⁰ Yi ba ne wo jomɛɛjogoo ki conɛ, yi na ba gori yaha ne wo taanɛɛge ki ni. Ba ne ya na To Kile wo jomɛɛjogoo ki koro jaari, na gori yaha wu wo taanɛɛge ki be ni we.

¹¹ «Ne kii keree kii beeri jo yee mu, kɔnhɔ ne wo fundanga ki ja pye yi ni, kɔnhɔ yi wo fundanga ki jo di fa. ¹² Nɔmɛ le n'a da jo yi mu ge, lee li wa me. Yee ya taan ne mu taangana lemu na ge, yi taan yiye mu lee taangana li na. ¹³ Na ma munaa kan na xhu ma naniine wuu na, taanɛɛge ka shishiin ya pele kee na we. ¹⁴ Keree kiimu ne yu yee mu ge, yi ba kee pyi, wee tuun wu ni y'a jeri na naniine. ¹⁵ Ne da da yee pyi nige kapyeyii we, bani kapyeyi ya wu juɔfoɔ kapyege beeri cenɛ we. Ga ne yee pye na naniine, bani kaa lemu beeri ne ta na To Kile mu ge, ne yee kalaa kee beeri ni. ¹⁶ Yi ganha ba giin na yee pu na ne jaha bulo we de! Ga ne wu wa yee jaha bulo, na yee pye na tudunɔɔ. Y'a kapyege nizaanaa pyi, kiimu wo kuduun wu da gori yaha ge; kɔnhɔ yi ba yaaga beeri jeeeri To Kile mu ne mege na, wu kee kan yi mu. ¹⁷ Le n'a zhaa yi mu ge, lee li wa me jo yi taan ni yiye ni.

Koḥo sipyii na ba n'a daa fεε pu ko

¹⁸ «Koḥo sipyii bu yi kɔ, y'a yaa yi fεnhε li cε na nε koḥo ya fεnhε kɔ yee ḡaha na. ¹⁹ Yee da bi bye ni koḥo ke wo sipyii ni nigin, yee bi da da dan koḥo ke ni, bani yee bi da bye koḥo wuu. Ga yee ḡε ke koḥo ke wuu wε, bani nε yee ḡaha bulo, na yee niḡε wolo ke koḥo ke ni. Lee wuu na koḥo k'a tɔnbεεnḡε shan yee na. ²⁰ Nε fεnhε jomɔ pemu jo yi mu ge, yi pee yaha yiye funyɔ ni na jo: «Kapyebye ya pele wu ḡuḡɔfɔɔ na wε.» Pu bi ta p'a nε kanha, pu na ba yee bε kanha mu. Pu bi ta p'a nε jomɔ pu co, pu na ba yee bε wo jomɔ pu co. ²¹ Ga pu na ba kee keree ki bεeri pye yee na nε wuu na, bani wemu w'a nε tun ge, pu ya wee cε wε. ²² Nε da bye nε pa na ba jo ni pu ni wε, pu bi da ba jaagi pu jurumu wu na wε. Ga nime, kapiii tagana wa pu mu pu jurumu wu na wε. ²³ Sippa wemu bu nε kɔ, nε To Kile wu bε ma w'a kɔ. ²⁴ Kakanhanḡaa kii ki ḡε sippa wa shishiin sanha ki pye ḡa-ε ge, nε da bye nε kee pye pu niḡε ni wε, pu bi da ba jaagi pu jurumu wu na wε. Ga nime kunni p'a kee bεeri ḡa pu ḡii na, na noḥɔ nε ni na To Kile wu kɔ. ²⁵ Ga kee bεeri ya pye mu, kɔnhɔ yemu y'a ka pu wo saliya wu ni ge, yee ḡɔ di fa na:

«P'a na kɔ tawaga ni.»*

²⁶ «Ayiwa, Tεgεvɔɔ we n'a da ba dun na pa yi mu na yiri To Kile yiri ge, wee ḡε Fεfεε Muna, lemu l'a can wu shεε sipyii pu na ge. Lee ba ba, lee na ba nε kaa yu. ²⁷ Yi bε di ba na kaa yu sipyii pu mu, bani nε ni yee pu bye shiizhan fo nε keree ki ḡɔ kɔnduun wu ni.

16*Fεfεε Muna li na ba lemu pyi ge*

¹ «Nε kii keree kii bεeri jo yi mu, kɔnhɔ kaa la shishiin ganha bu yi yeege n'a daa wu ni wε. ² Pu na ba yi niḡε kɔɔn na wo Kile-pεεḡε piyεye sipyii ni. Cana ka yεε wa ma, wa ba yee wa gbo, wufɔɔ na wuyε ta na pεεḡε kaa wee ya pye Kile mu. ³ Pu na ba kee keree ki bεeri pyi yi na, bani pu ya nε To Kile cε wε, p'i wa nεyε pyaa ki bε cε wε. ⁴ Nε kii keree kii bεeri yu yi mu, kɔnhɔ ki pyeduun ba nɔ, yi funyɔ di do li na na nε ki bεeri jo toro yi mu.

«Nε ta ye ḡaha jo yee mu fo taashiine li ni wε, bani nεyε pyaa ki bi bye ni yee ni. ⁵ Ga we w'a nε tun ge, wee yiri n'a da guri da gaanḡi nime; sippa bε di wa ta yee ni na nε pye: «Mii m'a se wε?» ⁶ Nε pe jomɔ pe jo yee mu ge, lee l'a yee ḡahaya pye y'a tanha. ⁷ Ga lee bε na can n'a yu mε yi mu, nε na kari, lee l'a pɔɔ yee mu, bani nε bu bye nε ya kari wε, Tεgεvɔɔ wu da ba yee mu wε. Ga nε bu gari nε na zhe wu tun ba yi mu. ⁸ Ga wee Tεgεvɔɔ wu ba ba, wu na ba li she koḥo sipyii na, na puyε pu wa faanna jurumu shizhaa na, na puyε faanna Kile wo tiime pu keree shizhaa na, na puyε faanna Kile wo kiiri wu keree shizhaa na. ⁹ Puyε pu wa faanna jurumu shizhaa na, bani pu ya dā nε na wε. ¹⁰ Puyε pu wa faanna Kile wo tiime keree ki shizhaa na, bani nε gaanḡi na To Kile yiri; lee funḡɔ ni yi wa da ba na ḡa nige wε. ¹¹ Puyε pu wa faanna Kile wo kiiri wu keree shizhaa na, bani kiiri ya kɔn xɔ ke koḥo ke wo ḡuḡɔfɔɔ wu na.

¹² «Keree niḡehεḡε wa nε mu na jo yee mu sanha, ga l'a waha yee mu yee pu j'a kee ḡaha cε nime. ¹³ Can Muna lemu l'a can wu shεε ge, lee ba ba tuun wemu ni, lee na ba yi ḡaha co, na can wu bεeri shεε yi na. Bani jomɔ pe l'a da ba yu yi mu ge, l'a da ba pee yu liye pyaa wo sefεεε ni wε. Ga jomɔ pemu l'a

* 15:25 Zaburuu 35:19; 69:5; 109:3

da ba nuri Kile jɔ na ge, li na ba pee yu yi mu. Li na ba keree niban̄aa bɛ yu yi mu. ¹⁴ Li na ba nɛ mɛgɛ ki pɛlɛ, bani jomɔ pe pu wa nɛ mu ge, li na ba pee luu na yu yi mu. ¹⁵ Yaaga tuugo bɛɛri ki jɛ To Kile mu ge, yee bɛɛri jɛ nɛ woyo. Lee wuu na nɛ yu jo Kile Munaa l'a da ba nɛ wo kafila wu luu na yu yee mu.»

Natanhaka li na ba jɛri fundanga kaa

¹⁶ Lee kadugo na a Yesu di wu kalaapiire ti pye: «Jeri tapyege ni y'a da wii vɔɔ na ni; ga jɛri wa bɛ bu bye sanha lee kadugo na, yi na nɔhɔ na ja.» ¹⁷ Ba Yesu ya yee jo wɛ, a wu kalaapiire ta di ganha na puyɛ yegee na: «Aa, ye w'a jo mɛ ge, yee kɔri di wa dii wɛ? W'a jo na: «Jeri tapyege ni y'a da wii vɔɔ na ni, ga jɛri wa bɛ bu bye sanha lee kadugo na, yi na nɔhɔ na ja.» Na jo sanha na: «Nɛ gaan̄i To Kile yiri.» ¹⁸ Wee «Jeri» we kaa w'a yu ge, wee kɔri jɛ dii wɛ? Ye w'a yu ge, wɛɛ kunni ya yee ja wɛ.»

¹⁹ A Yesu di li cɛ na kalaapiire ti funɔ ki bye t'i wu yege, a wu pu pye: «Nɛ yee pye jo: «Jeri tapyege ni y'a da wii vɔɔ na ni, ga jɛri wa bɛ bu bye sanha lee kadugo na, yi na nɔhɔ na ja ge,» pee jomɔ pe na bɛ yee wa yiyɛ yegee wɛ? ²⁰ Can can na, n'a da yi jo yi mu, yee kunni na ba sii mɛhɛɛ su xuuni, na tataara jomɔ yu; lee di ke konɔ ke sipyii ta pee na fundanga pyi. Yee jahaya na ba danha, ga yi natanhan̄a ki na ba jɛri yi mu fundanga. ²¹ Cee yacɛɛ bu yiri, wu jaha ki ma danha fo xuuni, bani wu tigiduun wu ma nɔ. Ga wu bu digi xɔ, pya wemu na w'a tigi ge, wee pya wu wo jɛnaa wo fundanga funɔ ni, wu funɔ na wɔ wu kanhama pu bɛɛri na. ²² Mu li wa yee bɛ mu, yee jahaya kunni wa tanha nime. Ga nɛ na ba guri yee ja sanha, yee zɔɔɔ pu na ji fundanga na. Kee fundanga ke, wa shishiin wa da j'a ba kee shɔ yi na wɛ. ²³ Kee can̄a ki ba jo k'a nɔ ge, yee wa da nɛ yege nige kaa la shishiin na wɛ. Can can na, n'a da yi jo yi mu, yaaga tuugo bɛɛri y'a da ba jɛɛri To Kile mu nɛ mɛgɛ na ge, wu na kee kan yi mu. ²⁴ Ali nime bɛ ni yee sanha yaaga jɛɛri To Kile mu nɛ mɛgɛ na wɛ. Y'a Kile jɛɛri, wu na da yi kaan, kɔnhɔ yi fundanga ki jɔ di fa.»

Yesu ya se ta na xɔ ke konɔ ke na

²⁵ A Yesu di jo sanha na: «Ayiwa, nɛ kunni wa kafila talenɛɛ taga yee kalaa kii keree kii bɛɛri ni. Ga can̄a ka na ba nɔ, n'a da ba yee kalaa nige ni kafila talenɛɛ ni wɛ; n'a da ba To Kile wo keree ki fiinɛɛ da yu yi mu. ²⁶ Kee can̄a ki ba nɔ, yi na ba yi nidaan jɛɛri To Kile mu nɛ mɛgɛ na. Nun̄ɔ wa da ba bye lee na kanna nɛ wu na pa To Kile jɛɛri yee mu, wu na yee wo jɛɛɛɛ ki co wɛ. ²⁷ Bani yee ya dan To Kile yɛ pyaa ki ni. Yee ya dan wu ni, bani nɛ bɛ ya dan yee ni, yee d'a nɔhɔ d'a bɛ li na na Kile ni nɛ foro. ²⁸ Can wu jɛ wii To Kile yiri nɛ yiri na pa konɔ puga; nime n'a da voro konɔ puga di guri da se To Kile yiri.»

²⁹ A wu kalaapiire t'i wu pye: «Nime kunni, m'a yi fiinɛɛ na yu wu mu, nime woyo yi wa kafila talenɛɛ wɛ. ³⁰ Nime kunni, w'a li cɛ na m'a keree bɛɛri cɛ, yegeye yemu bɛ yi da ba bye mu na ge, mu ya yee bɛ cɛ na ta pu sanha yi pye mu na wɛ. Lee na wɛɛ ya d'a li na na Kile ni mu ya foro.» ³¹ A Yesu di pu pye: «Y'a jo na yee wa daa nɛ na nime gɛ? ³² Ayiwa, can̄a ka wa ma, k'a nɔ xɔ bɛ, yee bɛɛri na ba baa jaaga na nɛ yɛ nigin yaha w'a, wa bɛɛri w'a ganha na gaan̄i wu kaban. Ga nɛ wa da ba bye na yɛ nigin wɛ dɛ, bani na To Kile wu wa ni na ni. ³³ Nɛ kii keree kii bɛɛri jo yi mu, kɔnhɔ y'i lojine ta nɛ wo karijɛɛge ki ni. Kanhama nigbɔ na ba nɔ yi na ke konɔ ke na, ga yi la le yiyɛ ni! Nɛ kunni ya se ta na xɔ konɔ na.»

17

Yesu ya Kile jɛeri wuyɛ pyaa ki mu

1 Ba Yesu ya yee jo mu wɛ, na wu juŋɔ yirige fugba we ni na Kile jɛeri na: «To Kile, tuun w'a nɔ nime. Pɛɛɛɛ taha ma Ja wu na, kɔnhɔ ma Ja wu bɛ di pɛɛɛɛ taha ma na. 2 Bani m'a sefɛɛɛ kan wu mu, na wu tɛɛɛ kɔɔ ke sipyii pu bɛeri juŋɔ ni, sipyii piimu bɛeri m'a yiri pa wu mu ge, kɔnhɔ wu jii sicuumɔ nixhɔbaama kan pee mu. 3 Nii sicuumɔ nixhɔbaama pe, pee jɛ na mu Kile cɛ, mu wemu wu jɛ nigin pe na jɛ can can wo ge. Yesu Kirisa wemu bɛ m'a tun na pa ge, p'i wee bɛ cɛ. 4 Nɛ mu pɛɛ jɛ ki na; kapyɛɛ kii ma bi kan na mu di bye ge, nɛ kee bɛeri pye na ki jɔ fa. 5 Nɔɔɔ taha na na nime To Kile, di binne bye ni ma ni. Nɔɔɔ we wu bi fɛnhɛ pye nɛ na na kɔɔ ta ki sanha jɔ kɔn wɛ ge, wee nɔɔɔ we taha na na.»

Yesu ya Kile jɛeri wu kalaapiire ti mu

6 «Sipyii piimu m'a lɔ kɔɔ sipyii pu ni na kan nɛ mu ge, nɛ mu kaa jo pu mu, kɔnhɔ p'i ma cɛ. Mu wuu pu bye pii, a mu di pu kan nɛ mu. A pu bɛ di sɔɔ na ma jomɔ pu co. 7 Nime kunni, p'a li cɛ na lemu bɛeri mu ya kan nɛ mu ge, na lee bɛeri ya foro muyɛ pyaa ki ni. 8 Bani jomɔ pemu mu ya kan nɛ mu ge, pee jomɔ pe nɛ kan pu mu, a p'i sɔɔ pu na. P'a li cɛ can can na na mu ni nɛ foro, na dɔ bɛ li na na mu w'a nɛ tun. 9 Pee wuu na nɛ mu jɛeri. Nɛ ta na ma jɛeri kɔɔ ke wo sipyii pii wuu na-ɛ dɛ, ga piimu m'a kan nɛ mu ge, pee wuu na, bani mu wuu pu jɛ pii. 10 Yaaga kemu bɛeri ki jɛ nɛ wogo ge, mu wogo ki jɛ kii, yaaga kemu bɛeri ki jɛ mu bɛ wogo ge, nɛ bɛ wogo ki jɛ kii. Pɛɛɛ ke ki wa nɛ na ge, Kalaapiire ti t'a kee pɛɛɛ ki shɛɛ. 11 Nɛ na ba foro kɔɔ puga ni, ga pee kunni na gori naha ke kɔɔ ke na. Nɛ na ba shɛ ma yiri. To Kile, mu wemu wu wa fɛfɛɛ ge, pu mara ma mɛɛ ki sefɛɛɛ ti gbɔɔɔ ni, tee sefɛɛɛ temu m'a kan na mu ge; kɔnhɔ p'i binne, p'i bye nigin ba nɛ ni mu wa nigin mɛ wɛ. 12 Nɛ bye ni pu ni kɔɔ na tuun wemu ni ge, nɛ bi pu mara ni mu wo sefɛɛɛ ti ni, m'a bi tee sefɛɛɛ temu kan nɛ mu ge. Nɛ pu bɛeri mara, nigin bɛ ya ta buun wu munaa ni wɛ, fo wemu wu bi yaa wu buun wu munaa ni, kɔnhɔ yemu y'a ka Kile wo Kitabu wu ni ge, yee jɔ di fa ge, fo wee yɛ.

13 «Ga mu yiri n'a da zhe nime. Nɛ ye bɛeri yu na na yaha naha sanha kɔɔ ke na, kɔnhɔ fundanga ke ki jɛ nɛ ni, ki jɔ na fa ge, kee di bye pu bɛ ni. 14 Nɛ mu wo jomɔ pu kan pu mu, a kɔɔ sipyii di pu kɔ; bani pu jɛ ke kɔɔ ke wuu wɛ, ma na jo ba nɛ bɛ wa mɛ nɛ jɛ ke kɔɔ ke wo wɛ. 15 Di w'a ma jɛeri na go ma pu lɔ yeege ke kɔɔ puga ke ni wɛ, ga n'a ma jɛeri jo ma pu mara, m'a pu tanha Shitaanni na. 16 Pu jɛ ke kɔɔ ke wuu wɛ, ma na jo ba nɛ bɛ wa mɛ nɛ jɛ ke kɔɔ ke wo wɛ. 17 Ma wo can wu taga pu pye fɛfɛɛ. Mu wo kafila wu wu jɛ can wɛ. 18 Tungana lemu na m'a na tun na pa kɔɔ puga ge, lee tungana le na nɛ bɛ ya pu tun shɛ kɔɔ ki na. 19 Nɛ naye waa yaha fɛfɛɛɛ ni mu mu pee wuu na, kɔnhɔ pu bɛ di puyɛ waa yaha p'i bye fɛfɛɛɛ can wu ni.

Yesu ya Kile jɛeri wu n'a daa fɛɛ pu bɛeri mu

20 «Nɛ ta na ma jɛeri pii yɛ wuu na-ɛ dɛ, ga piimu bɛ pu da ba dɔ nɛ na pu jomɔ pu funŋɔ ni ge, pee bɛ wuu na n'a ma jɛeri, 21 kɔnhɔ pu bɛeri di binne, p'i bye nigin, ba mu To Kile jɛ mɛ ni nɛ ni, nɛ bɛ di jɛ mu ni mu ni wɛ. P'i binne, p'i bye nigin ni wɛɛ bɛ ni, kɔnhɔ kɔɔ sipyii di dɔ li na na mu w'a nɛ tun. 22 Pɛɛɛ ke mu ya kan nɛ mu ge, kee pɛɛɛ ke nɛ kan pu bɛ mu, kɔnhɔ p'i binne p'i bye nigin ba nɛ ni mu jɛ mɛ nigin wɛ. 23 Nɛ pinne ni pee ni na pye nigin, mu bɛ d'a

pinne ni ne ni na pye nigin; kɔnhɔ pu be di ja pinne p'i bye nigin can can na. Lee bu bye, kɔnhɔ sipyii na li ce na mu w'a ne tun, na pee be ya taan mu mu ba ne taan mu mu we.

²⁴ «Na To Kile, piimu m'a kan ne mu ge, ne na ba she bye xuu wemu ni ge, na funɔ ki wa pu be di ba she bye wa ni na ni. Nɔɔɔ we m'a kan na mu ge, kɔnhɔ p'i wee nɔɔɔ we ja, bani ne taan mu mu na ta kɔnhɔ sanha nɔhɔ shan we. ²⁵ To Kile, mu wemu w'a tii ge, kɔnhɔ ya ta mu ce we; ga ne kunni d'a mu ce. Piimu m'a kan ne mu ge, pee be ya li ce na mu w'a ne tun. ²⁶ Ne pu pye p'a mu ce, ne sanha di wa da da pu pyi p'a ma ceni. N'a taan ma mu taangana lemu na ge, kɔnhɔ kee taan ne ge ke tuugo di ja pye pu te ni, ne be di binne bye ni pu ni nigin.»

18

Yawutuu p'a Yesu co

(Macao 26:47-56; Marika 14:43-50; Luka 22:47-53)

¹ Ayiwa, ba Yesu ya yee jo xɔ we, a wu ni wu kalaapiire t'i yiri kari Sedɔɔn dugo ki kadugo yiri. Tiire kereye ya yi bye wee xuu wu ni, a p'i she je yee ni.

² Zhudasi we wu bi da ba Yesu nɔhɔ yaha ge, lee bi wee ta wee be ya yee tiire kereye yi sanha ce. Bani Yesu bi tee na se wa ni wu kalaapiire ti ni. ³ Na Yesu ni wu kalaapiire ti yaha wee xuu wu ni, a Zhudasi di nɔ. Wu ni sɔɔsii ni Kile-peeɔ pugbɔhɔ ki gedii pii pu bye. Saraya jaha shɔɔnriwee juɔfɔee ni Farizheen pu bi pee pinne ni Zhudasi ni. Namuuyɔ ni sokinnaa ni pu bye, yagboyo be di je pu mu.

⁴ Keree kiimu beeri ki bi da ba bye Yesu na ge, wu bi kee beeri ce xɔ. A wu fulu pii sipyii pii na na pu yege na: «Jɔɔ yee di zhaa we?» ⁵ A p'i jo: «Nazareti sheen Yesu.» A Yesu di pu pye: «Ne wu je wii!» Zhudasi we wu bi Yesu nɔhɔ yaha ge, lee bi wee be ta ni pu ni. ⁶ Ba Yesu ya pu pye: «Ne wu je wii!» we, a p'i guri guri kaduma, na laha laha to jinje na. ⁷ A Yesu di guri pu yege sanha na: «Jɔɔ yee di zhaa we?» A p'i wu ju shɔ na: «Nazareti sheen Yesu.» ⁸ A Yesu di pu pye: «Go ne yee pye jo ne wu je wii. Yee bu da yee na ne shaa, yi pii samaa yaha pee di da gaanji.» ⁹ Lee funɔ ni jomɔ pemu Yesu bi jo ge, a pee di bye can, na: «Na To Kile, piimu beeri m'a kan ne mu ge, nigin be ya piin ne mu pu ni we.» ¹⁰ Lee bi ηmɔpara la ta Simɔ Pyeeri mu, a wee di lee kɔ li forogo ni, na saraya jaha shɔɔnriwee wo juɔfɔgbɔ wu wo bulo kanige ce niweɔ paa laha. Wee kapyebye we mege ki bye na Malikusi. ¹¹ A Yesu di Pyeeri pye: «Ma ηmɔpara le wa li forogo ki ni! Wee tuun wu ni, ne To Kile w'a kanhama pemu gbegele yaha ne jaha na ge, mu funɔ wa ne wu je pee ni-ige?»

¹² Ayiwa, ba Yesu ya yee jo we, a sɔɔsii ni pu wo juɔfɔwe, ni Yawutuu gedii p'i Yesu co na wu keye ye pɔ. ¹³ A p'i fenhe she ni wu ni Ane mu, wee bye Kayife wo yafena; Kayife di bi bye saraya jaha shɔɔnriwee wo juɔfɔgbɔ we lee yee le. ¹⁴ Wee Kayife wu w'a bi pe jomɔ pe taga Yawutuu juɔfɔee pu yeri na: «Ta yee ya li ce na jo l'a pɔɔ yee mu na shen nigin wu xu sipyii pu beeri wuu na we?»

Pyeeri ya foro Yesu kaa taan

(Macao 26:69-70; Marika 14:66-68; Luka 22:55-57)

¹⁵ Ayiwa, ba p'a gaanji ni Yesu ni we, a Simɔ Pyeeri ni kalaapiire la be di daha pu feni na gaanji. Macɔɔe ki bye lee kalaapiire le ni saraya jaha shɔɔnriwee wo juɔfɔgbɔ wu te ni; lee l'a pye kaɔjuɔ a lee kalaapiire l'i je ni pu ni saraya jaha shɔɔnriwee wo juɔfɔgbɔ wu kaɔna ki ni. ¹⁶ A Pyeeri di ba yere kpeenge

ki na, kuɲɔɔ li ɲɔ na. Lee kalaapire lemu l'a pye saraya ɲaha shɔɔnrivɛɛ wo ɲuɲɔfɔgbɔ wu ɔɛvɔɔ ge, a lee di guri foro kpɛɛngɛ ki na. Cee wemu wu bi kuɲɔɔ li ɲɔ sigeɛ ge, a wu ba jo ni wee ni, na Pyɛɛri leɲɛ kaɲa ki ni. ¹⁷ Ayiwa, ba Pyɛɛri ya jin kaɲa ki ni wɛ, cee we w'a kuɲɔɔ li sigeɛ ge, a wee di wu pye: «Ta mu bɛ bɛ wu wa we n'a we wo kalaapiire ti ni wɛ?» A Pyɛɛri di wu ɲɔ shɔ na: «Ahayi, nɛ wa pu ni-i dɛ!» ¹⁸ Wiire tuun wu bye wii, a kapyeyii pu ni sɔrsii p'i na gberi na wahani. A Pyɛɛri bɛ di ba yere pu taaɲ na ganha na wahani.

Saraya ɲaha shɔɔnrivɛɛ wo ɲuɲɔfɔgbɔ w'a Yesu yege
(Macoo 26:59-66; Marika 14:55-64; Luka 22:66-71)

¹⁹ Ayiwa, a saraya ɲaha shɔɔnrivɛɛ wo ɲuɲɔfɔgbɔ wu Yesu yege wu kalaapiire te ni wu kalaa wu keree na. ²⁰ A Yesu di wu pye: «Nɛ kunni, kpɛɛngɛ na nɛ bi ma yu sipyii pu bɛɛri ɲii na. Nɛ bi sipyii pu kalaa Kile-pɛɛɲɛ piyɛye ye, ni Kile-pɛɛɲɛ pugbɔhɔ ki ni. Wee xuu wu ni bɛ Yawutuu pu bɛɛri bi ma puyɛ pinne. Nɛ ta na jomɔ pa shishiin jo ɲmɔhɔɔ ni wɛ. ²¹ ɲaha na ma di na yegee wɛ? Piimu p'a na jomɔ pu logo ge, pee yege na dii nɛ d'a pu kalaa wɛ. Nɛ yemu jo ge, p'a yi ɔɛ can can na.» ²² Ba Yesu ya yee jo wɛ, lee di Kile-pɛɛɲɛ pugbɔhɔ ki gɛdi wa ta wu taaɲ. A wee di kadaa ja wu ɲibɛgɛ ni, na wu pye: «Saraya ɲaha shɔɔnrivɛɛ wo ɲuɲɔfɔgbɔ wu wo ɲɔ shɔgana li wa le mu mu ya?» ²³ A Yesu di wu pye: «Nɛ bu da nɛ kafilakuumɔ jo, lemu l'a wu kolo ge, lee jo. Ga ye nɛ jo ge, yee bu da y'a tii tajogo ni, ɲaha na ma d'a na kpɔn wɛ?»

²⁴ A Anɛ di pɔɔɔ ti yaha w'a Yesu na, na wu yaha she gan Kayifɛ mu, saraya ɲaha shɔɔnrivɛɛ wo ɲuɲɔfɔgbɔ wɛ.

Pyɛɛri ya foro Yesu kaa taaɲ sanha
(Macoo 26:71-75; Marika 14:69-72; Luka 22:58-62)

²⁵ Lee bi Simɔ Pyɛɛri ta sanha na ki taaɲ na wahani. A sipyii pii di wu yege na: «Ta mu bɛ bɛ wu wa we n'a we wo kalaapiire ti ni wɛ?» Ga, a Pyɛɛri di foro wu kaa taaɲ na jo: «Ahayi, nɛ wa pu ni-i dɛ!» ²⁶ N'a wemu wo niwɛɲɛ Pyɛɛri ya paa laha ge, wee wo ceborona wa bɛ wu bye saraya ɲaha shɔɔnrivɛɛ wo ɲuɲɔfɔgbɔ wu kapyeyɛ wa. A wee di Pyɛɛri pye: «Wee tuun wu ni, ta nɛye pyaa ya mu ɲa ni wu ni shiizhan tiire kɛɛye yi ni wɛ?» ²⁷ Ga, a Pyɛɛri di guri jo sanha na yi ɲɛ can wɛ, a xhupoo di mɛɛ su taapile ni.

P'a she ni Yesu ni Pilate mu
(Macoo 27:1-2, 11-14; Marika 15:1-5; Luka 23:1-5)

²⁸ Lee kadugo na a p'i foro ni Yesu ni Kayifɛ kaban, na gari ni wu ni Orome gbafɛnɛɛri wu kaɲa ki ni. Lee ya pye ɲimugujɔ wu na. Yawutuu ɲuɲɔfɛɛ pu ya ta sɔɔ na jɛ kaɲa ki ni wɛ, kɔnhɔ p'i gori yaha fɛɛfɛɛ na bɛ ni pu wo kalegɛɛ ki ni, kɔnhɔ pu bɛ di ba j'a ɲuwuuro ti wo Kalɛɛ li yalige ki li. ²⁹ Lee l'a Pilate pye w'a foro pa pu yiri kpɛɛngɛ ki na, na ba pu yege na: «Leke we n'a we d'a pye y'i wu jaagi lee na wɛ?» ³⁰ A p'i Pilate pye: «We n'a we da bye wu ɲɛ kakuubye wɛ, wɛɛ bi da ga ba ni wu ni mu mu wɛ.» ³¹ A Pilate di pu pye: «Y'a se ni wu ni yiye pyaa di she kiiri kɔn wu na na bɛ ni yi wo saliya wu ni.» A p'i Pilate pye: «Li ya saha wɛɛ pu sipya wa shishiin gbo wɛ.» ³² Lee ya pye mu, kɔnhɔ Yesu bi jomɔ pemu jo na wee na ba xhu xugana lemu na ge, pee ɲɔ di fa.

³³ Wee tuun wu ni a Pilate di guri jɛ gbafɛnɛɛri wu kaɲa ki ni, na Yesu yiri na wu yege na: «Yawutuu wo saan mu ɲɛ ya?» ³⁴ A Yesu di Pilate pye: «Muyɛ pyaa k'a ye kɔn mayɛ funɲɔ ni na jo laa, ta watii w'a yi jo mu ɲii na?» ³⁵ A Pilate di wu pye: «Wee tuun wu ni, ma na ɲa Yawutu gɛ? Muyɛ pyaa shishiin ni saraya ɲaha shɔɔnrivɛɛ ɲuɲɔfɛɛ, pee p'a pa ni ma ni nɛ mu, na nɛ wu kiiri

kɔn ma na. Leka ma d'a pye pu na we?» ³⁶ A Yesu di wu pye: «Ne wo saanra ti wa naha ke koŋɔ ke na we. Ne wo saanra ti da bi bye naha ke koŋɔ ke na, ne wo sipyii pu bi da kashen ŋmɔ ne kaa na, kɔnhɔ Yawutuu ɲuɲɔfɛɛ pu ganha bu ja ne co we. Ga ne wo saanra ti ɲe naha ke koŋɔ ke na we.» ³⁷ A Pilate di Yesu pye: «Wee tuun wu ni saan mu ɲe ge?» A Yesu di wu pye: «Maye pyaa ki wa yi yu na saan ne ɲe; can wu ɲe wii. Ga lemu na ne se koŋɔ ke na ge, lee li wa me, na can wu shee sipyii pu na. Sipya wemu funɲɔ ki ɲe wu da ɲaari can ni ge, weefɔɔ wu da da ne jomɔ nuri.» ³⁸ A Pilate di wu pye: «Naha ki ɲe can we?»

P'a Yesu jaagi na pu wu gbo

(Macao 27:15-18, 20-21; Marika 15:6-11; Luka 23:13-19)

Ba Pilate ya yee jo we, na foro kari sanha Yawutuu pu yiri na she pu pye: «Ne mu kunni, ne kaa la shishiin ɲa we na we na lemu l'a wu kagbuu xɔ we. ³⁹ Ayiwa, ma na jo lee wa wu mu kalee, na jo yee beeri, ba Nuwuuro ti wo Kalene l'a nɔ we, di ma kasoleme wa yaha yi mu. Lee funɲɔ ni yi la ɲe di Yawutuu pu wo saan wu yaha ya?» ⁴⁰ A p'i ganha na seɛ na yu: «Ahayi de! ma ganha bu wee yaha we, Barabasi yaha!» Na ta wee Barabasi we di bi dun sipyii na.

19

Pilate ya sɔɔ li na na pu Yesu gbo

(Macao 27:22-31; Marika 15:12-20; Luka 23:20-25)

¹ Ayiwa, Pilate ya li ta mu ge, a wu jo na pu Yesu kpɔn ni susɔɔ ni. ² A sɔɔsɔii p'i xhuyo shin na pye saanra ɲudɔnɔ, na lee to wu ɲuɲɔ ni. Na saannaa fadegbɔhɔ niɲiga ka le wu na. ³ A p'i ganha na fuloo wu na na yu: «Naabye Yawutuu saan!» Na ganha na kadawahaa leni wu ni.

⁴ A Pilate di guri foro sanha kpɛɛngɛ ki na na she sipyiiire ti pye: «N'a da pu pye p'i foro naha ni wu ni kpɛɛngɛ ki na, kɔnhɔ y'i li ce na jo ne ta kaa la shishiin ɲa we na we na lemu l'a wu kagbuu xɔ we.» ⁵ A p'i foro ni Yesu ni, xhuyo ɲudɔnɔ li na ɲe wu na, saannaa fadegbɔhɔ niɲiga ki be di ɲe wu na. A Pilate di sipyiiire ti pye: «Ayiwa, na wu we!» ⁶ Ba saraya ɲaha shɔɔnrivee ɲuɲɔfɛɛ ni Kile-peɛɛɲe pugbɔhɔ ki gedii p'a Yesu ɲa we, na ganha na xhuulo, na yu: «Yi wu kori tige na! Yi wu kori tige na!» A Pilate di pu pye: «Yiye pyaa ki pa wu co she gori tige ki na, bani ne kunni wa kaa la shishiin ɲa we na we na lemu ya wu kagbuu xɔ we.» ⁷ A Yawutuu ɲuɲɔfɛɛ p'i Pilate pye: «Saliya wa wu ɲe wee mu, na saha ni wee saliya wu ni, w'a yaa na gbo; bani w'a wuye yaha na Kile ja wee ɲe.»

⁸ Ba Pilate ya pee jomɔ pu logo we, a wusama di fya. ⁹ A wu guri je ni Yesu ni gbafɛnɛeri wu kaanɲa ki ni sanha, na she wu yege na: «Mii mu d'a yiri we?» Ga Yesu ya ta wu ɲɔ shɔ we. ¹⁰ A Pilate di Yesu pye: «Go ne na m'a fehe ge? Ta mu ya li ce na jo se wa ne ni ne wu mu yaha we? Se d'a nɔhɔ pye be ne ni sanha ne wu mu kori tige na we?» ¹¹ A Yesu di wu pye: «Kile w'a wee se wu kan mu mu niɲa, lee be we muye pyaa wo se bi da ga ja bye ne na kaa la shishiin na we. Lee funɲɔ ni, wemu w'a ne co na pa gan mu mu ge, lee l'a wee wo jurumu wu pye w'a ɲehɛ mu wo wu na.»

¹² Ba Yesu ya yee jo we, a Pilate di ganha na yahagana shaa wee tuun wuye pyaa ni Yesu na. Ga, a Yawutuu p'i ganha na seɛ na yu: «Ma bu sii we na we yaha, ma ɲe nige Orome saannaa ɲuɲɔfɔɔ Sezari nanii we. Sipya sipya w'a jo na saan wee ɲe ge, weefɔɔ ya ɲeri Orome saannaa ɲuɲɔfɔɔ wu pen.» ¹³ Ba Pilate ya yee logo we, na Yesu yeege sanha kpɛɛngɛ ki na. Pu bi xuu wa yaa wa nɔhɔdaan wu ni ni kagereye ni kaanɲa ki ni. Wee xuu wu mege ki bye Yawutuu

jomɔ pu ni na: «Gabata.» A Pilate di ba diin wu kiirikɔɔn koro li ni wee tuun wu ni. ¹⁴ Kee canja ki nimuguro ti bi da bye Yawutuu wo Nuwuuro ti wo Kalene le. Na canja ki ta k'a nɔ jinje ninje ni, a Pilate di Yawutuu juɔɔfɛe pu pye: «Yi saan wu we.» ¹⁵ A p'i ganha na xhuulo na yu: «Yi wu yeege naha! Yi wu yeege naha! Yi wu kori tige na!» A Pilate di pu pye: «Ne wu da yee wo saan wu kori tige na ya?» A saraya naha shɔɔnriwee juɔɔfɛe p'i wu pye: «Saan watii je nige wee mu Orome saannaa juɔɔfɔɔ Sezari kadugo na we.» ¹⁶ Wee tuun wu ni a Pilate di Yesu juɔ yaha pu mu, na pu she wu kori tige na.

P'a she Yesu kori tige na

(Macoo 27:32-44; Marika 15:21-32; Luka 23:26-43)

A sɔɔsɔsɔii p'i Yesu co, na foro ni wu ni kanha ki ni, ¹⁷ na wuyɛ pyaa wo korikoritige ki taha wu juɔɔ ni. A p'i ganha na gaanji xuu wà ni, wee mege je na: «Nugɔɔɔɔ xuu» p'i wu yiri Yawutuu jomɔ pu ni na «Goligota.» ¹⁸ A p'i she wu kori tige na wà. A p'i sipyii shuun wa be pinne kori ni wu ni. Wa je wu kanige ce; wa je wu kameɛ ce. A Yesu ye pyaa di bye pu ninje ni. ¹⁹ A Pilate di pu pye p'a kama pa ka kɔɔɔ la na, na lee kori korikoritige ki na wu juɔɔ na. Pee kama pu pe na:

NAZARETI SHEEN YESU, YAWUTUU WO SAAN WE.

²⁰ Yawutuu nɔɔhemee pu bi pee kama pu kalaa, bani p'a bi Yesu kori xuu wemu ni ge, wee xuu wu bi lɔi kanha ki na we. Pee kama pu be di bi ka Yawutuu jomɔ pu ni, na pu ka Orome sheen jomɔ pu ni, na pu ka Girekii jomɔ pu be ni. ²¹ Wee tuun wu ni a saraya naha shɔɔnriwee juɔɔfɛe p'i she Pilate pye: «Mu bi yaa mu yi ka na Yawutuu saan we,» ga mu bi yaa mu yi ka na: «We ná we ya jo na Yawutuu saan wee je.» ²² A Pilate di pu pye: «Ne yemu ka na xɔ ge, yee y'a da bye wà.»

²³ Ayiwa, ba sɔɔsɔsɔii p'a Yesu kori xɔ tige ki na we, na wu fàya yi shan tahaa shishɛɛɛ, wa beeri w'a taa la lɔ. A p'i wu fadegbɔhɔ ki be lɔ, kee fadegbɔhɔ ke di bye fàja nigin, joomɔ baa. Na lɔ fugba wu na, na digi nɔhɔdaan, tajɔɔɔɔ bye ki na xuu wa shishiin ni we. ²⁴ A sɔɔsɔsɔii p'i puyɛ pye: «Wu ganha bu da wu fadegbɔhɔ ki sheengi we, wu kagaanshaan pye ki na, ki na nɔ wemu na ge, kɔnhɔ wu wee ce.» Ba lee ya pye mu we, yemu y'a ka Kile Kafila wu ni ge, a yee juɔ di fa na:

«P'a na fàya yi taa taa puyɛ na,

na kagaanshaan pye na fadegbɔhɔ ki wuu na.»*

Lee sɔɔsɔsɔii p'a pye.

²⁵ Lee bi Yesu nu Mariyama, ni wu nu wu ceboroshɔ, ni Kilopasi shɔ Mariyama, ni Magadala sheen Mariyama ye ta pee ya yere Yesu korikoritige ki taan. ²⁶ Ba Yesu ya wu nu wu ja we, kalaapire lemu kaa li bi dan wu ni ge, na lee be ja nufɔɔ wu taan we, a wu wu nu wu pye: «Nufɔɔ we, ma ja wu we.» ²⁷ Lee kadugo na a wu lee kalaapire li be pye: «Ma nu wu we.» Na co kee canja ki na, a lee kalaapire i'i gari ni Yesu nu wu ni wu kaban, na wu co xuuni.

Yesu xugana

(Macoo 27:45-56; Marika 15:33-41; Luka 23:44-49)

²⁸ Lee kadugo na ba Yesu ya li ce na keree ki beeri juɔ ya fani fo na pa nɔ we tuun we na we, a wu jo: «Waga ki wa ne na.» W'a yee jo, yemu y'a ka Kile Kafila wu ni ge, kɔnhɔ yee be juɔ di fa. ²⁹ Lee bi shɔɔ la ta wà lee ya ji vinegiri na. A p'i yoro ta lɔ fyɛnmi wee vinegiri wu ni, na tee migile kagaanga ka na na taha Yesu juɔ na. Tige kemu wo geɛ k'a bye kagaanga ki ge, kee mege ki

* 19:24 Zaburuu 22:19

ƚƚ na «Izopu.» ³⁰ Ba w'a tee yoro ti sɔn sɔn wɛ, na jo: «Keree ki bɛeri ƚɔ ya fa nime.» Ba w'a yee jo wɛ, na wu ƚuƚɔ sɔgi, na wu munaa li kan Kilɛ mu.

Sɔrsi wa ya Yesu firi wu kabanugo na

³¹ Ayiwa, kee caƚa ki bye Yawutuu wo cadɛɛnge ki cadanga. Sipyii piimu p'a kori tiye yi na ge, Yawutuu ƚuƚɔfɛɛ pu funƚɔ bye pee pu cadɛɛnge ki ta wà wɛ. Bani kee cadɛɛnge ki bi kiyɛ waa cadɛɛnyɛ yi saya na. Lee wuu na p'a she Pilate ƚɛeri, sipyii piimu p'a kori kori ge, na wu pee yaha p'i she pee tɔɔyɔ kegi kegi p'i xhu tɔvuyo na, kɔnhɔ p'i pu tirige laha tiye yi na. ³² A sɔrsii p'i gari, sipyii shuun wemu p'a pinne kori ni Yesu ni ge, a p'i she nɔ na nizhiime wu tɔɔyɔ kegi kegi, na ƚɛri shuun wo wu yiri, na wee bɛ tɔɔyɔ kegi kegi. ³³ Ba p'a nɔ Yesu na wɛ, na wee ta wee ya xu xɔ, na bye pu ya wee wo tɔɔyɔ yi kegi kegi wɛ. ³⁴ Ga, a sɔrsi nigin wa di wu canmi taga Yesu firi wu kabanugo na. Taapile ni, a shishan ni lɔhɔ di foro tafirige ki ni. ³⁵ Sipyia wemu w'a pe jomɔ pe paari me ge, weefɔ yɛ pyaa k'a le ƚa ƚii na. Wu ƚii kanagaa ki bɛ di ƚɛ can. Wuyɛ pyaa ki bɛ wa dà li na na wee ƚii kanagaa ki ƚɛ can. W'a kii keree kii paari, kɔnhɔ yee bɛ di dà ki na. ³⁶ Ayiwa, kii keree kii bɛeri ya pye mu ge, yemu y'a ka Kilɛ Kafila wu ni ge, a yee ƚɔ di fa na:

«Wu kaciige ka shishiin wa da ba gɛgi wɛ.»*

³⁷ L'a ka sanha xuu wa bɛ ni Kilɛ Kafila wu ni na:

«Sipyia wemu p'a firi ge, wee p'a da ba wii.»*

Yesu legana faƚa ni

(Macao 27:57-61; Marika 15:42-47; Luka 23:50-56)

³⁸ Lee kadugo na a Arimate sheen Yusufu di she Pilate ƚɛeri na wu sɔɔ pee mu, p'i she Yesu nixhugo ki tirige laha tige ki na. A Pilate di sɔɔ pu mu. Yusufu bɛ bi bye Yesu wo kalaapire la, ga Yawutuu pu wo ƚii fyaara ti bi wu pye wu na ƚmɔhɔni. A wu gari na she Yesu nixhugo ki tirige. ³⁹ Ayiwa, Nikodemu wemu wu bi she Yesu yiri caƚa ka piige ge, a wee bɛ di ba ni nudanga yanmuyɔ tɛhɛ shuun wa ni, na yi suri yiyɛ ni. Nigin wa mɛge ƚɛ na Izopu, nigin wusama mɛge di ƚɛ na alowesi. Yi bɛeri bi yaa yi kiloo keɛɛ taanri (30) xɔ. ⁴⁰ A pee shuun wu Yesu nixhugo ki lɔ, na nudanga yanmuyɔ yi le fatɔɔ ka ni, na kee migile wu na, na bɛ ni Yawutuu pu wo xuu legana li ni. ⁴¹ Tiire tɛge ka bye wà kee bi lii Yesu takorogo ki na wɛ. Faƚa ka nidugiyahaƚa di bye kee tɛge ki wo faaya yi ni, sipyia bi sanha le ƚa kee ni wɛ. ⁴² Ba ma na jo kee caƚa ki bye Yawutuu pu wo cadɛɛnge ki cadanga ge, a p'i fyaala she Yesu le kee faƚa ki ni, bani faƚa ki bɛ bi lii wɛ.

20

Yesu ya ƚɛ na foro xu ni

(Macao 28:1-8; Marika 16:1-8; Luka 24:1-12)

¹ Ayiwa, Dimazhi wu ƚisɔɔgbɔhɔ ki na, na kpɛɛnge ta ki sanha wo wɛ, a Magadala sheen Mariyama di gari faƚa ki na. Kageegbɔhɔ ke pu bi gologolo taga faƚa ki ƚɔ tɔ ge, a wu she kee ta k'a laha faƚa ki ƚɔ na. ² Kalaapire lemu kaa li bi dan Yesu ni ge, a wu baa kari Pyɛeri ni lee yiri, na she pee pye: «P'a Kafɔɔ nixhugo ki lɔ yeege faƚa ki ni, wɛɛ di ya cɛ mii p'a wu yaha wɛ!»

³ Ba Pyɛeri ni lee kalaapire l'a pee jomɔ pu logo wɛ, a p'i foro, na gari faƚa ki na. ⁴ Pu shuun wu bɛeri wu bi fe na gaanƚi faƚa ki na. Ga, a lee kalaapire li

* 19:36 Zaburuu 34:21, Ekizode 12:46, Nɔburuu 9:12

* 19:37 Zakari 12:10

tɔrɔ di weri Pyɛeri na, a lee di baa toro Pyɛeri taan, na she nɔ wu ɲaha na faɲa ki na. ⁵ Ba wee ya nɔ faɲa ki na wɛ, na jaari wii ki funɲɔ ni; faviire te pu bi taga Yesu migile ge, a wu tee faviire ti ɲa wà ɲiɲɛ ki na. Ga wu kunni di ya jé faɲa ki ni wɛ. ⁶ A ɲeri di bye, a Simɔ Pyɛeri di nɔ. Ba wee ya nɔ wɛ, na jé faɲa ki ni, na faviire ti ɲa wà ɲiɲɛ ki na. ⁷ Faɲa kemu ki bi taga Yesu ɲuɲɔ ki migile ge, a wu kee ta p'a kee kurulo, na ki yaha ki ye xuu ni. Kee bi ta pinne ni te ti faviire ti ni wɛ. ⁸ Wee tuun wu ni, kalaapiire lemu l'a fenhe nɔ faɲa ki na ɲaha na ge, a lee be di na jé faɲa ki ni. A wee be di li ɲa mu, na dà li na na Yesu ya ɲɛ. ⁹ Jomɔ pemu pu bi ka Kile Kafila wu ni ge, na li waha l'i waha, Yesu ya yaa na ɲɛ na foro xu ni ge, kalaapiire ti bi sanha pee ce ta wɛ. ¹⁰ Wee tuun wu ni a kalaapiire t'i guri na ma deeye ni.

*Yesu ya wuyɛ she Magadala sheen Mariyama na
(Macoo 28:9-10; Marika 16:9-11)*

¹¹ Ayiwa, lee di Mariyama ta w'a she yere faɲa ki ɲɔ na, na ganha na mee suu. A wu mesuwu wu ba leele, na jaari wii faɲa ki funɲɔ ni. ¹² Na melekee shuun wa ɲa wà, faviire di ɲɛ pu na. Xuu wemu ni pu bi Yesu sinniɲɛ ge, wee xuu wu ni pu bi tiin. Nigin wa wu bye ɲuɲɔ ke xuu we ni, wusama di ɲɛ tɔɔyɔ ye xuu we ni. ¹³ A pee melekee p'i Mariyama pye: «Cee we, ɲaha na mu di wa mee suu wɛ?» A wu jo: «Nɛ Kafɔɔ wu nixhugo p'a lɔ, nɛ di ya ce mii p'a wu yaha wɛ.» ¹⁴ Ba w'a pee jomɔ pu yu wɛ, na ba ɲmahana ɲeri, na Yesu niyerege ɲa wà; ga wu bi ta li ce na jo Yesu wu ɲɛ wii wɛ. ¹⁵ A Yesu di wu yege na: «Cee we, ɲaha na mu di wa mee suu wɛ? Jɔgɔ mu di wa zhaa wɛ?» Ayiwa, a Mariyama di ganha na giin na tiire tege ki kafɔɔ wu wi, na wu pye: «Yesu n'a zhaa, ma bi ta m'a wu lɔ, wu sanha she na na di she wu lɔ da gaanɲi.» ¹⁶ A Yesu di wu pye: «Mariyama!» A Mariyama di ɲmahana ɲeri wu yiri na wu pye Yawutuu jomɔ pu ni na: «Rabuni!» (Lee kɔri ɲɛ «Karamɔgɔ.») ¹⁷ A Yesu di wu pye: «Ma ganha bu da gbɔn na na wɛ, bani nɛ sanha dugi fɔlɔ na kari na To wu yiri wɛ. She yi jo na cebooloo pu mu na nɛ w'a duri na gaanɲi na To wu yiri, yee be wo To we; wee wemu wu ɲɛ nɛ Kile, na ɲɛ yee be wo Kile ge.» ¹⁸ A Magadala sheen Mariyama di she kalaapiire ti pye na wee ya Kafɔɔ ɲa. Yesu ya yemu jo wu mu ge, a wu yee jo pu mu.

Yesu ya wuyɛ she wu kalaapiire ti na

(Macoo 28:16-20; Marika 16:14-18; Luka 24:36-49)

¹⁹ Wee Dimazhi wuyɛ pyaa yakonɔ, kalaapiire ti bye puga ka ni. Pu bi kee gburaya yi shɔhɔ wá puyɛ na Yawutuu ɲuɲɔfɛɛ pu ɲii fyaara wuu na. A kalaapiire t'i ba binnɛ Yesu fo ɲa a yere pu niɲɛ ni. A wu pu pye: «Kile wu ɲaɲiɲɛ kan yi mu.» ²⁰ Ba w'a yee jo wɛ, na wu keye ni wu kabanugo ki she pu na. Ba kalaapiire t'a Kafɔɔ wu ɲa wɛ, a pu funyɔ di sii taan xuuni. ²¹ A Yesu di pu pye sanha na: «Kile wu ɲaɲiɲɛ kan yi mu. Na To Kile w'a na tun tungana lemu na ge, lee tungana le ninunɔ na nɛ be w'a da yi tun.» ²² Ba w'a yee jo wɛ, na ɲɔ kafɛɛge fɔ wá pu na, na pu pye: «Yi Fɛfɛɛɛ Muna li shɔ.» ²³ Yi bu sipya beeri wo jurumu yafa wu mu, weefɔɔ wo jurumu wu na yafa wu mu. Ga yee bye yee di ya sipya wemu wo jurumu wu yafa wu mu wɛ, weefɔɔ wo jurumu wu da yafa wu mu wɛ.»

Yesu ya wuyɛ she Tomasi na

²⁴ Yesu ya wuyɛ she wu kalaapiire ti na caɲa kemu ge, kalaapiire lemu mege ki ɲɛ na Tomasi, p'i wu pyi sanha na «ɲmami» ge, wee bye ni pusamaa ni kee caɲa wɛ. ²⁵ A Kalaapiire tisara di ba wee pye: «Wèe ya Kafɔɔ ɲa!» A Tomasi di

pu pye: «Nε kunnɩ bye nε tɔɔɔ ti fε pu ja wu keye yi na, na na kabee taha tee tɔɔɔ te wɔ fε pu na, na na kenje bε taha ηmaga ki wo fε pu bε na wu kabanugo ki na wε, nε da ga dā yi na bada wε.» ²⁶ Ayiwa, a cewuu nigin di doro, a kalaapiire t'i ba she tiyε pinne sanha puga ki ni. Tomasi bε di bi bye ni pu ni kee caɲa. A p'i gburaya yi shɔhɔ. A p'i ba binne Yesu fo ja puyε ninje ni. A wu pu pye: «Kile wu ɲanɲε kan yi mu.» ²⁷ Lee kadugo na a wu Tomasi pye: «Tomasi, fulo naha, m'a ma kenje ki taha na keye yi na ma wii; ma bu xhɔ m'a ki taha na kabanugo ki bε na wii. N'a daa baara ti yaha, m'a da daa na na.» ²⁸ A Tomasi di wu pye: «Ebe! Mu wu jε nε Kafɔɔ ni nε Kile!» ²⁹ A Yesu di wu pye: «Mu ya nε ja ge, lee bε l'a mu pye mu ya dā nε na wε! Piimu pu jε pu ya nε ja wε, na dā nε na ge, pee jε duba nagoo.»

Yohana Kitabu wu kakana ɲuɲɔ

³⁰ Yesu ya kakanhanjaa niɲεheɲεε kii bε pye wu kalaapiire ti ɲii na, kee ya ta ka naha we Kitabu we ni wε. ³¹ Ga kiimu k'a ka ge, kee wo kakana ɲuɲɔ ki wa kanhɔ y'i li cε, y'i dā bε li na na Yesu wu wa Shɔɔɔ we, na wee wu jε Kile Ja we. Y'i nɔhɔ ɲii sicuumɔ ta wee n'a daa we funɲɔ ni wu mεgε ki fanha ni.

21

Yesu ya wuyε she wu kalaapiire gbarashuun na

¹ Ayiwa, kii keree kii kadugo na, Yesu ya wuyε she sanha wu kalaapiire ti na Tibereyade Gba wu ɲɔ na. Le shegana le na w'a wuyε she. ² Simɔ Pyεeri, ni Tomasi wemu p'a byi sanha na «ηmami» ge, ni Natanieli wemu w'a yiri Kana kulo li ni, Galile fiige ki ni ge, ni Zebede jalaa shuun, ni kalaapiire shuun wa bε, lee bi pee ta pee bεeri na jε shiizhan. ³ A Simɔ Pyεeri di pu pye: «N'a da zhe fyaa sha.» A kalaapiire tisara bε di jo: «Wεe bε pu wa da zhe ni ma ni.» A p'i foro kari, na she jε kɔɔɔ ka ni, na pu jɔɔɔ pu ɲɔ kɔn na waa. Ga pu ya fyara bε ta kee caɲa ki wo piige ki ni wε. ⁴ Nimugujɔ wu na, a kalaapiire t'i Yesu niyerege ja gba wu ɲɔ na; ga pu bi ta wu cε na jo Yesu wu jε wii wε. ⁵ A Yesu di pu pye: «Na ɲaniineε, ta yee ya fyaa pii ta?» A p'i wu ɲɔ shɔ na: «Wεe ya ta yaaga bε ta wε.» ⁶ A Yesu di pu pye: «Yi jɔ wu wá kɔɔɔ ki kanige cε wu ni, yi na fyaa ta. Ba p'a jɔ wu wá wá wε, fyaa pu jεheɲε kenje ni, pu ya já jɔ wu kile yeege lɔhɔ ki ni wε.» ⁷ Kalaapiire lemu kaa li bi dan Yesu ni ge, a lee di Pyεeri pye: «Pyεeri, go Kafɔɔ w'a wii!» Ba Pyεeri ya logo na Kafɔɔ w'a wii wε, na wu fadenje lɔ le, bani wu fadenje baa wo wu bye. Na do lɔhɔ ki ni, na ganha na gaanɲi Yesu feni. ⁸ A kalaapiire tisara di ganha na ma ni kɔɔɔ ki ni, na jɔ wu bε kileε na ma ni fyaa pu ni. Bani pu bi lii kogoɲɔ ki na wε. Pu ni kogoɲɔ ki bye mεterelee xhuu nigin (100) shi.

⁹ Ba p'a nɔ kogoɲɔ ki na wε, na naganhaa ja wà, fyaa d'a taha ki ɲuɲɔ ni, na buuri bε ja wà. ¹⁰ A Yesu di pu pye: «Fyaa piimu y'a co ge, yi pa ni pii ni naha.» ¹¹ A Simɔ Pyεeri di jε kɔɔɔ ki ni, na jɔ wu kile yeege, na foro ni wu ni kpεnge ki na, wu bεeri ya sii ɲi fya nagaya na fo yi xhuu nigin ni kelee kaguro ni taanri (153). Ga fyaa pu ni pu jεheɲε ni, jɔ wu ya kɔn wε. ¹² A Yesu di pu pye: «Yi pa y'i ba li!» Sipyay ya ta kalaapiire ti ni wemu ya sɔɔ na wu yege na jo: «Mu di jε jɔgɔ wε?» Bani pu bεeri bi li cε na Kafɔɔ wu jε wii. ¹³ A Yesu di fulo na buuri wu lɔ kan pu mu, na fyaa pu bε lɔ kan pu mu. ¹⁴ Na co fo Yesu jεduun wu na, wu tɔɔɲii taanri wuu l'a pye lere na wuyε sheε wu kalaapiire ti na.

Yesu ya Pyεeri yege

¹⁵ Ba p'a li xɔ wɛ, a Yesu di Simɔ Pyɛɛri pye: «Yohana ja Simɔ, ta nɛ kaa ya dan mu ni xuuni na toro pii samaa tãan?» A Pyɛɛri di jo: «Uun gɛ, Kafɔɔ! Muye pyaa ki bɛ ya li cɛ na mu kaa ya dan nɛ ni.» A Yesu di wu pye: «Ta na dubyapiye yi jɔ shaa.» ¹⁶ A Yesu di wu pye sanha tɔɔnii shuun wuu li ni na: «Yohana ja Simɔ, ta nɛ kaa ya dan mu ni xuuni?» A Pyɛɛri di jo: «Uun gɛ, Kafɔɔ! Muye pyaa ki bɛ ya li cɛ na mu kaa ya dan nɛ ni.» A Yesu di wu pye: «Ta na dubyaa pu naha.» ¹⁷ A Yesu di wu yege taanri wuu li ni na: «Yohana ja Simɔ, ta nɛ kaa ya dan mu ni?» A Pyɛɛri jaha di danha, bani Yesu ya wu yege fo tɔɔnii taanri na: «Ta nɛ kaa ya dan mu ni?» Lee na a wu Yesu pye: «Kafɔɔ, mu ya keree bɛɛri cɛ. Muye pyaa k'a li cɛ na mu kaa ya dan nɛ ni.» A Yesu di wu pye: «Ta na dubyaa pu jɔ shaa!» ¹⁸ A Yesu di Simɔ pye sanha na: «Can can na, n'a da yi jo ma mu, ma lɛvɛɛɛ ti tuun wu ni, mu bi ma ma kirige taga maye pɔ. Xuu wemu w'a ma taan ge, m'a ganha na se wà. Ga mu ba ba lɛ, ma na ba ma keye yirige, sipya watii na kirige ki pɔ ma na. P'a ganha na se ni ma ni xuu wa ni ma funjɔ jɛ ma shɛ wemu ni wɛ.» ¹⁹ Pyɛɛri bi da ba xhu xugana leke na lee di baraga taha Kile mɛgɛ na ge, lee xugana le Yesu ya shɛ ni le kafila talenɛ le ni. Lee kadugo na a wu Pyɛɛri pye: «Ta ma na feni!»

Kalaapire lemu kaa li bi dan Yesu ni ge

²⁰ Ba Pyɛɛri ya kara wii wɛ, kalaapire lemu kaa li bi dan Yesu ni ge, a wu lee ja li na ma pu kadugo yiri. Lee kalaapire le li bi shɛ diin Yesu tãan na pu yaha pu na li cana ka piige, na wu yege na: «Wù Kafɔɔ, sipya wekɛ wu wa da ba mu nɔhɔ yaha wɛ?» ²¹ Ayiwa, ba Pyɛɛri ya lee kalaapire li ja wɛ, na jo: «Wù Kafɔɔ, we do, leke di da ba we ta wɛ?» ²² A Yesu di wu pye: «Li jɛhɛ daan nɛ mu nago kanna wu gori yaha jiiɛɛɛ na fo di zhɛ nɛ caguribanja pye k'a nɔ, mu jaha wa yee ni wɛ? Mu kunni w'a ma nɛ feni yɛ sa!» ²³ A kalaapiire t'i pee jomɔ pe caaga na xuu wu bɛɛri ciri na lee kalaapire le da ga xhu wɛ. Na ta Yesu di ya ta Pyɛɛri pye na jo wu da xhuu wɛ, ga Yesu ya jo na: «Li jɛhɛ daan nɛ mu nago kanna wu gori yaha jiiɛɛɛ na fo di zhɛ nɛ caguribanja pye k'a nɔ, mu jaha wa yee ni wɛ?»

Jomɔ pu taxɔgɔ

²⁴ Lee kalaapire le ninunɔ li wa pe jomɔ pe jaha yu. Wee shiin wu d'a pe jomɔ pe ka bɛ. Wɛɛ bɛ ya li cɛ na can wu jɛ wu jomɔ pe.

²⁵ Ayiwa, Yesu ya keree niɛhɛhɛɛ kiitiigee bɛ pye. Pu da bi jo p'i kee bɛɛri nigin nigin ka, nɛ giin jo pee Kitabuu pu bɛɛri bi da já jé konɔ puga ni wɛ.

Kapyegee Yesu Tudunmɔɔ pu wo Kapyegee

Jɔgɔ w'a we Kitabu we ka wɛ?

Luka w'a we Kitabu we ka. Luka bye Yawutu wɛ, ga Yesu wo n'a daa fɔɔ nijemɛ wu jɛ wii. Luka yɛ pyaa ya kii keree kii ja, na jɛ bɛ ki pyevɛɛ ni, lee na w'a yu tɔɔjii nijɛhɛɛɛ ni «wɛɛ». Luka ya kushɛgɛɛ kii pye kulogoo kii ni, ni Tudunmɔɔ Pɔli ni, Jozaama pu yɛɛ li wuu na, na wu tɛri wu labye wu na. W'a yiri ni Pɔli ni Torowasi ni na kari Filipe ni (Kapyegee 16:10-12). Lee kadugo taa na ba binne yiri ni wu ni Filipe ni na kari Zheruzalemu ni, ni Oromɛ bɛ ni (Kapyegee 20-28).

Naha na ke mɛgɛ ke di jɛ na «Kapyegee» wɛ?

We sɛmɛ we mɛgɛ ya yiri na «Kapyegee, kelee Yesu tudunmɔɔ pu wo kapyegee, kelee Fɛfɛɛɛ Munaa li wo kapyegee». Bani wu bɛɛri w'a jɛ kapyegee na Fɛfɛɛɛ Munaa ya tudunmɔɔ pu jaha co p'a kiimu pye, kɔnhɔ p'i Egilizi wu nɔhɔ tɛɛ kɔɔ ke na ge. Na fara lee bɛɛri na, Fɛfɛɛɛ Munaa kaa ya yu Kapyegee Kitabu wu ni l'a ye tɔɔjii kɛɛ kaguro (50) na, na jaha tii Fɛfɛɛɛ Munaa li batizeli wu yɛ na, ni na jɛ Fɛfɛɛɛ Munaa li na, ni na jaari na bɛ ni li jidaan ni.

Fɛfɛɛɛ Munaa li wo sefɛɛɛ ti gbɔɔɔ ni tudunmɔɔ p'a bi se jaha na, na kakanhanjaa pyi. Yesu na xu na jɛ, keree kiimu bɛɛri k'a pye lee kadugo na Egilizi wu ni ge, kee keree ki jaha we Kitabu we ya yu.

We Kitabu we kakana jɔɔ

We sɛmɛ we ya Egilizi wu jɔ kɔngana yu wɛɛ mu Zheruzalemu ni, ni Zhude ni, ni Samari ni, ni w'a pii piigana lemu na ge. Lemu Kirisa wo n'a daa fɛɛ p'a yaa na byi tuun bɛɛri ni, ni xuu bɛɛri ni, nijaa fara jiga na ge, na lee she pu na. Lee li wa mɛ na p'a Yesu wo Jozaama pe yu sipyii pu bɛɛri mu, namaa fara cɛɛ na, nɔhɔpiire fara sipyilɛɛ na, naafuu fɛɛ fara la baa fɛɛ na, fo na she nɔ kɔɔ ki tɛhɛɛ li bɛɛri na.

Kitabu wu kafila jɔgbɔɔ

Kapyegee 1:1-11 Yesu ya dugi na kari fugba wu ni, na labye wu kaa le wu tudunmɔɔ pu kɛɛ ni.

Kapyegee 1:12—8:3 Zheruzalemu egilizi we.

Kapyegee 8:4—11:18 Zhude egilizi ni Samari wo we.

Kapyegee 11:19—13:3 Egilizi w'a pii fo na she nɔ Ancosi kulo li ni shi wusama tɛ ni.

Pɔli ya jara lemu pye na Kilɛ Jozaama pu yu ge.

Kapyegee 13:4—15:35 Jara li nizhiine, w'a nɔ lemu ni Zheruzalemu ni ge.

Kapyegee 15:36—18:22 Jara li shuun wuu.

Kapyegee 18:23—21:16 Jara li taanri wuu.

Kapyegee 21:17—28:31 P'a Pɔli co le kaso ni Zheruzalemu ni, lee kadugo na na ba wu torogo jɛri Sezare ni, ni Oromɛ bɛ ni.

Kilɛ ya Fɛfɛɛɛ Munaa jɔmɛɛ lɔ

¹ Na ceborona Teyofli,

Yesu ya keree kiimu beeri pye, na kalaa wemu beeri kan sipyii pu mu ge; ne kee beeri jaha jo na Kitabu nizhiime wu ni, na lo ki jo konduun wu na, ²fo na she no cana kemu na w'a dugi fugba wu ni ge. W'a bi kalaapiire ta shoonri na pye wu tudunmoo. Na wu ta wu sanha dugi fugba wu ni we, pee tudunmoo p'a yaa p'a keree kiimu beeri pyi ge, a wu kee beeri jaha jo pu mu Fefere Munaa fanha ni. ³Na co Yesu kanhama keree ki na fo wu xuduun we, ba kee keree k'a toro we, a Yesu di ganha na wuyee shee wu kalaapiire ti na, na keree pyi kiimu ya li shee can na na wu wa jii na ge. Wu bi wuyee shee pu na, na pu kalaa Kile wo saanra ti keree ni fo na she no cabyaa kelee shishere (40) na. ⁴A cana ka di ba no, na wu yaha ni pu ni shiizhan, a wu yi jo waha pu mu na: «Yi ganha da voro Zheruzalemu ni we. Na To w'a lemu wo jomee lo yi mu ge, yi lee sige. Neyee pyaa ya tee yi jo toro yee mu jo, ⁵loho ni Yohana bi sipyii pu batizeni, ga Kile na ba Fefere Munaa tirige yi na cabyaa dama dama tatorogo ni, yi na batizee lee Munaa le ni.»

Yesu ya dugi kari fugba wu ni

⁶Ayiwa, na Yesu ni wu kalaapiire ti nibinnenge yaha, a p'i wu yege na: «Wu Kafoo, ta nime ma da Izirayeli wo saanra ti tenevono li teney?» ⁷A Yesu di pu jo sho na: «Ne To Kile w'a kii teegere kii gbegele wuyee pyaa wo sefere ti funno ni. Li wa yee wo nibyii nago yi kee sha ce we. ⁸Ga, sefere ta t'a da ba digi yee na, Fefere Munaa wo sefere. Wee tuun wu ni yee na bye ne wo seere, na ne keree yu Zheruzalemu ni, ni Zhude fiige ki ni, ni Samari fiige ki be ni, fo na she no konjo ke kabaya ye beeri na.» ⁹Ba Yesu ya pee jomoo pu jo xo we, na dugi kari fugba wu ni pu jii na. A jaharja ka di ba wu to, a p'i bye pu ya wu jaa nige we. ¹⁰Na pu yaha pu na wu wii takaraga ni fugba wu ni, taapile ni a namaa shuun faviere wuu p'a di ba yere pu taan. ¹¹A pee di pu pye: «Galile sheen, jaha na yee d'a yere yaha naha na wii fugba wu ni we? Yesu ya yiri yee taan na kari fugba wu ni. Ba y'a wu ja w'a kari karigana lemu na fugba wu ni we, mu w'a da ba shee guri ba sanha.»

Macasi ya pye Zhudasi tege

¹²Wee tuun wu ni a kalaapiire t'i laha faabobonjo ki na na ma Zheruzalemu ni. Faabobonjo ke ki wa na Oliviye faabobonjo ge, kere ni Zheruzalemu te wu je kilo nigin shishiin. ¹³Ba p'a no Zheruzalemu ni we, na shee je puga ka ni zangaso wa ni. Kee puga ki ni p'a tee na puyee pinnee. Pee bye: Pyeri, ni Yohana, ni Yakuba, ni Andire, ni Filipe, ni Tomasi, ni Batelemi, ni Macoo, ni Alife ja Yakuba, ni Simo we wu je Zelotilee kurunjo ki ni ge, ni Yakuba ja Zhude. ¹⁴Pii beeri bi puyee pinne ni zo nigin ni, na Kile jeri. Cee pii be bye ni pu ni, ni Yesu nu Mariyama, ni Yesu ceboronamaa.

¹⁵A cana ka di ba no, a n'a daa fee p'i ba binne. Pu bi xhuu nigin ni kelee shuun (120) xo kee cana. A Pyeri di yiri yere pu niye ni na jo: ¹⁶«Na cebooloo, yemu y'a ka Kile Kafila wu ni ge, fo yee jo bu fa. Bani Dawuda ya fenhe Zhudasi kaa jo Fefere Munaa fanha ni. Wee Zhudasi we w'a toro Yesu covere pu jahagbaa na, na Yesu le pu keje ni. ¹⁷Wee Zhudasi w'i bi bye ni we ni, na wu taa tuduro pyi ba wee je we. ¹⁸Wari we w'a ta wu wo kakuuno li footosaraa ge, a wu shee wee taga tege ka sho. Lee kadugo na a wu ba shee wuyee gbo kee tege ki ni. A wu ba wuyee yaha, na ba juno ke sin jine na na jeni. A wu laara ti beeri di jaaga. ¹⁹Zheruzalemu sheen beeri ya lee ce. Lee wuu na p'a kee tege ki mege le pu wo jomoo pu ni na «Akelidama», lee korijene na «Shishan tege.» ²⁰Na ta li d'a ka Zaburuu Kitabu wu ni na: «Wu puga ki jeri kataha,

sipyá bε ganha bye ki ni wε.*

A Zaburuu Kitabu wu nǎhǎ jo sanha na:

«Watii wu wu labye wu lǎ wu tεε.*

²¹ Lee wuu na Kafǎ Yesu ya tuun wemu bεeri pye na jaari ni wée ni ge, sipyii piimu pu bi bye ni wée ni wee tuun wu bεeri ni ge; ²² Yohana ya wu batize caɲa kemu ge, na co kee caɲa ki na, na pa nǎ fo caɲa kemu w'a dugi fugba wu ni ge. Wee sipyá wa w'a yaa na pinne ni wée ni, wu bε di bye sεeri, na Yesu ya jε na foro xu ni.»

²³ Wee tuun wu ni a p'i sipyii shuun wa she: Yusufu ni Macasi. Yusufu mεge ka bε ki bye na Barisabasi, pii bε di wu pyi na Zhutusi. ²⁴ Lee kadugo na a n'a daa fεε pu bεeri di binne na Kile jεeri na: «Wù Kafǎ, mu wemu w'a sipyii bεeri zǎlǎ cε ge, pii sipyii shuun we ni wemu jaha m'a bulo ge, wee she wù na, ²⁵ kǎnhǎ wu bε di bye tudunmǎ wa. Labye we Zhudasi ya yaha ge, wu wee lǎ Zhudasi tεε. Zhudasi ya we labye we yaha na she wuyε pyaa jidaan tashεge ni.» ²⁶ Ba p'a jεrege ki pye xǎ wε, na kagaangaa shan, wemu jaha Kafǎ ya bulo ge, kǎnhǎ p'i wee cε. A Macasi wo kagaan l'i lǎ, a wee di fara tudunmǎ kε ni nigin wu na.

2

Fεfεεε Munaa l'a tigi n'a daa fεε pu na

¹ Pantekoti wu caɲa, Yesu wo n'a daa fεε pu bεeri bi she binne puga ka ni. ² Taapile ni a tunmǎ nigbǎ pa di ba yiri konǎ ke fiye ge, a tunmǎ p'i ba kee puga ki jii. ³ A p'i jilele kii ja ba na wogoo jε wε. A kee di waagi waagi, na ba daha daha pu bεeri nigin nigin wu jii nǎ. ⁴ A pu bεeri di jii Fεfεεε Munaa na, na ganha na shi watii jomǎ yu. Fεfεεε Munaa li bu shi wemu wo jomǎ kan wemu mu, wee na ganha na pee yu.

⁵ Wee tuun wu bi Kile jii fyaara sipyii pii ta wà Zheruzalemu ni, piimu ya jé Yawutuu pu wo koo li ni ge, pee bi yiri konǎ ke fiye ye bεeri ni. ⁶ Ba pee ya pee tunmǎ pu logo wε, na baa kari, na she binne wà. Ba p'a nǎ wà wε, a l'i bye pu bεeri mu kakanhana, bani pu bεeri nigin nigin wu bi pu shi jomǎ nuri n'a daa fεε pu jǎ na pu na yu. ⁷ A lee di pu bεeri fo xuuni, a p'i li ta kakanhana na ganha na yu na: «Sipyii pii p'a yu mε ge, ta pu bεeri jε Galile sheen wε? ⁸ Li d'a pye dii wée bεeri nigin nigin wu wù wo shi jomǎ pu nuri pu jǎ na wε? ⁹ Wée pii pu wa naha ge, pii ya yiri Pariti fiige ki ni, ni Medi fiige ki ni, ni Elamu fiige ki ni, ni Mezopotami fiige ki ni, ni Zhude fiige ki ni, ni Kapadasi fiige ki ni, ni Pǎn fiige ki ni, ni Azi fiige ki ni, ¹⁰ ni Firizi fiige ki ni, ni Panfili fiige ki ni, ni Misira fiige ki ni. Libi fiige ki kulogoo kii ki wa Sirine kulo li kabanugo ge, a pii di yiri wà, a pii di yiri Oromε kulo li ni. ¹¹ A pii di yiri Kirεti fiige ki ni, a pii di yiri Arabuu fiige ki ni. Wée bεeri ni, pii ya sii pye Yawutuu yε pyaa, pii d'a jé Yawutuu pu wo koo li ni. Wée bεeri nigin nigin wu jε na Kile wo kagbǎhǎo kii nuri pu jǎ na wù wo shi jomǎ pu ni.» ¹² A l'i bye kakanhana pii sipyii pii mu, fo pu ya cε yeke pu da da yu wε. A p'i ganha na puyε yegee na: «Naha wuu li jε le wε?» ¹³ Ga, a pii di ganha na n'a daa fεε pu la wo pii sipyii pii ni na yu na: «Duvεn p'a gba tin.»

Pyeri ya sipyii pu yeri ni Kile jomǎ ni

* 1:20 Zaburuu 69:26

* 1:20 Zaburuu 109:8

14 Wee tuun wu ni a Pyeeri di yiri yere ni tudunmoo ke ni nigin wu samaa ni, na wu mujuu juuŋo yirige, na sipyii pu pye: «Yee piimu pu wa Yawutuu ni yee piimu samaa beeri pu wa Zheruzalemu ni ge, yi niwegee shan. Ye n'a da jo yi mu ge, y'i yi logo, y'i yi naha ce. 15 Pii sipyii pii ya ta gba we, ma na jo ba yee wa yi funyo koon kongana lemu na we. Bani ke jisoogo ke tuuno jii gbarashere wu na, niga sanha mugi wa wu toro gba ma tin we. 16 Ga Kile tudunmoo Zhoueli bi keree kiimu jo fo taatuunnoo ni ge, kee ki wa byi me nime. W'a bi jo na:

17 «Kile ya jo na: Kono ki taaxoo li ba no,
n'a da na Munaa li tirige sipyii pu beeri na na jehere.

Wee tuun wu ni yi jalaa ni yi pushaa
na ba keree nibanjaa nuri Kile mu na yu.

Yi levee pu na ba kashere jaa;
yi noholee pu na ganha na
ne wo keree ki jaa nmunuyo ni.

18 Oo de, yee caya yi na kuni,
ne na ba na Munaa li tirige na kapyebyii pu na
na jehere: namaa fara ce na,
p'a ganha na keree nibanjaa yu ne mege na.

19 Ne na ba kakanhanjaa kii pye fugba we ni,
na naha sheshere ta pye jine ke na:
shishan, ni na, ni kakunnuŋo wurege wogo.

20 Nibiige na ba je cana ki ni,
yene ki na ba jana ba shishan je we.
Lee kadugo na Kafoo wo cana ki na na no.
Kee cana ki na ba bye cagbohoo,
kemu nooo ya pele ge.

21 Wee tuun wu ni sipya beeri wu da ba
Kafoo mege yiri ge, weefoo na ba sho.* »

22 A Pyeeri di she naha na sanha na jo: «Izirayeli shen yi niwegee shan, yi na jom pu logo. Nazarati shen Yesu bye sipya wemu ge, Kile ya wu she yi na. W'a kagbohoo pye yi jine ni, na kakanhanjaa pye, na naha sheshere pye Kile fanha ni; yiyere pyaa ki be wa lee ce. 23 P'a we na we le yee kenje ni, a yee di wu kan Kile-cebaalaa mu p'a kori tige na na gbo. Kile bi lee ce yaha, ni lee wu bi sii gbegele wu kaa na. 24 Ga Kile ya wu je, na wu yeege xu ni. Kee fanha ki bi bye be xu mu wu ja Yesu mara we. 25 Bani ye saannaa Dawuda ya jo wu shizhaa na ge, yee yi wa me na:

«Ne bi Kafoo jaa tuun beeri ni na jahagbaa na,
bani wu bi ma bye tuun beeri ni ne kanige ce,
kono yafin ganha da na jehere we.

26 Lee wuu na ne zo we ya ni fundanga na,
a ne jom beeri di bye fundanga jomoo.

Ali faja be ni,
ne da li na jo na ceepuuro ti na ba nma janine na.

27 Bani mu wa da ga gbara ne munaa li kori Adesi ni we.
Ma di wa da gbara
ma Fereere Sipya wu ceepuuro ti fonho faja ni we.

28 M'a jii sicuumoo nivomoo pu korogoo ki she na na.

* 2:21 Zhoueli 2:28-32 kelee 3:1-5

Na mu yaha ni ne ni,

mu na da ne zo wu jini fundanga na.»*

²⁹ A Pyeeri di she jaha na sanha na jo: «Na ceboronamaa, yi yere di wu tole Dawuda keree fiinne jo yi mu. Wee tole Dawuda ya xu, a p'i wu le. Ali njaa we be ni wu fanja ki wa naha wu mu, wu kulo li ni. ³⁰ Ga Kile tudunmo wu bye Dawuda. Ni wu bi li ce be sanha na Kile w'a jomεε lo wee mu, na kaaga be kaa na taha li na na wee Kile na ba Dawuda wo Ja wa tenε canja ka wu kadugo yiri, wu saanra koro li ni. ³¹ Wee tuun wu ni, Shovoo wu bi yaa wu pa ne foro xu ni jεgana lemu na ge, Kile ya fenhe lee she Dawuda na. Lee wuu na w'a jo na:

«Wu da ba gori xu nibiige ni we,

wu ceepuuro t'a da ba foho fanja ni we.»*

³² Shovoo wemu kaa pu wa byi ge, Yesu wu wa wii. Wee Kile ya ne na yeege xu ni, wee beeri wa lee wo javεε. ³³ Ba w'a dugi kari fugba wu ni we, na she diin saanra tateenge ki ni Kile kanige ce. Wu bi Fεεεεε Munaa lemu wo jomεε lo weε mu ge, a Kile di lee kan wu mu. A wu be di lee tirige weε na, ma na jo ba yi wa li jaa pagana lemu na, na li nuri logogana lemu na we. ³⁴ Dawuda ye pyaa ya ta dugi kari fugba wu ni we. Ga w'a li she na:

«Kafoo Kile ya yi jo ne Kafoo mu na:

Tiin saanra tateenge ki ni na kanige ce,

³⁵ fo di ba ma peen pye ma jidahaa tatahanja.»*

³⁶ «Izirayeli sheen beeri ya yaa na li ce na fiinne na jo Yesu wemu yee ya kori tige na ge, Kile ya wu pye Kafoo, na wu pye Shovoo.»

Sipyii kabofono taanri ya fara n'a daa fee pu na

³⁷ Ba p'a pee jomε pu logo we, a pu zobo di pu kaala xuuni. A p'i Pyeeri ni tudunmo pusamaa yege na: «Wu cebooloo, kaa leke weε d'a yaa na pye nime we?» ³⁸ A Pyeeri di pu jo sho na: «Yee ya yaa yee pu daburaje jo yi jurumu wu na. Yee beeri nigin nigin wa yaa na batize Yesu Kirisa mege na, konho yi wo jurumu wu yafa yi mu. Lee bu bye Kile na Fεεεεε Munaa li tirige yi na. ³⁹ Bani le Fεεεεε Munaa jomεε le, yee mu w'a li lo. Yi nagoo pii p'a ma yi kadugo ge, na li lo pee be mu, na li lo taliige sheen be mu. Kafoo Kile na ba sipyii piimu be beeri yiri ge, w'a li lo pee beeri mu.» ⁴⁰ A Pyeeri di pee sipyii pu yeri na fiinne, na yi jo waha pu mu na: «Nijaa wo sipyii pii pu ne sipyitiibaaya ge, yi kuri pee feni, konho y'i juuwuro ta.» ⁴¹ Piimu beeri p'a da Pyeeri wo kafilajo wu na ge, a pee beeri di batize loho ni. Kee canja kiyε pyaa a sipyii kabofono taanri (3.000) shishiin di da na fara n'a daa fee pu na.

N'a daa fee pu wo kariεεε ke

⁴² Na co kee canja ki na, a pii sipyii pii di ganha na puyε pinneε, na gori yaha tudunmo pu wo kalaa wu na. A p'i bye wa n'a daa fee pu wo kariεεε ki ni. Pu bi buuri wu kegeε kegeε puyε te ni na xhaa, na puyε funyo tun Kafoo wo jomε pu na. Na jεεεε pinneε na byi shiizhan. ⁴³ Kile jii fyaara bye sipyii pu beeri ni, bani tudunmo pu bi jaha shesheεεε ni kakanhanjaa nijehεεε pyi. ⁴⁴ N'a daa fee pu beeri pu bi pinneε jomεε na, le li ne pu mu ge, na lee beeri pinneε na daga na pu keree yari. ⁴⁵ Pu bi pu kεεεε ni pu keεεεε yanmuyo pεεεε, na wee wari we pinneε, na wee taani taani puyε na, na be ni pu beeri nigin

* 2:28 Zaburuu 16:8-11

* 2:31 Zaburuu 16:10

* 2:35 Zaburuu 110:1

nigin wu cɔnrɔmɔ keree ɲuŋɔ kana ni. ⁴⁶ Pu bi puyɛ pinnɛɛ caŋa caŋa Kile-
pɛɛŋɛ pugbɔhɔ ki ni ni fungɔngɔ nigin ni, na Kile pɛɛ. Pu bɛɛri bi puyɛ pinnɛɛ
pu kabanya ni, na buuri wu keɛɛ keɛɛ puyɛ na na xhaa, na puyɛ funyɔ tirige
Kafɔɔ wo jomɔ pu na. Pu bi pu yaligeɛ pinnɛɛ na li shiizhan ni fundanga, ni
funvige ni. ⁴⁷ Pu bi Kile sɔni tuun bɛɛri ni. Pu kaa bi dan kulo li shɛɛn pu bɛɛri
ni. Piimu bɛɛri pu bi da ba shɔ ge, caŋa caŋa Kafɔɔ bi pee yiri na faraa n'a daa
fɛɛ pu na.

3

Ná faan wa ya cuuŋɔ

¹ Caŋa ka Pyɛɛri ni Yohana yɛ bi gaanɪ yakonɔ Kile ɲɛɛɛ na Kile-pɛɛŋɛ
pugbɔhɔ ki ni tuunɔ ɲii taanri wu na. ² Lee di ná wa ta wà lee kulo li ni w'a
faan fo wu seduun ni. Caŋa caŋa p'a wee faan wu lɔ na she yaha Kile-pɛɛŋɛ
pugbɔhɔ ki kaanɔ ki kuɲɔɔ la ɲɔ na, kɔnhɔ wu da yanɲmuyɔ ɲɛɛri Kile-pɛɛŋɛ
pugbɔhɔ ki jevɛɛ pu mu. Lee kuɲɔɔ le mɛɛɛ ki bye na «Kuɲɔɔsaana». ³ Ba wee
faan w'a Pyɛɛri ni Yohana yɛ ɲa pu na na ba jé lee kuɲɔɔ li ni wɛ, na pu ɲɛɛri.
⁴ A Pyɛɛri ni Yohana bɛshuun di ɲahaya kɔ le wu ni na wii. A Pyɛɛri di wu pye:
«Ta wù wii!» ⁵ A we ná we di pii kemɛ wii, bani wu bi giin na yaaga ka pu da
gan wee mu. ⁶ Wee tuun wu ni a Pyɛɛri di wu pye: «Wari kunni wa nɛ mu nɛ
wu kan ma mu wɛ, sanni bɛ di wa nɛ mu wɛ; ga le li wa na mu ge, n'a da lee
kan ma mu: Yiri m'a da ɲaari Nazareti shɛɛn Yesu Kirisa mɛɛɛ ki fanha ni!»
⁷ Ba w'a yee jo wɛ, na ná wu cɔ wu kanige keɲɛ ke na, na wu yirige. Taapile
ni a ná wu tɔɔyɔ ni wu ɲidakuruyo yi bɛɛri di juunɔ. ⁸ A wu sira yiri na yere,
na ganha na ɲaari. A wu jé ni Pyɛɛri ni Yohana ni Kile-pɛɛŋɛ pugbɔhɔ ki ni,
na ganha na ɲaari ɲaari, na sirani, na Kile sɔni. ⁹ A sipyiire ti bɛɛri di wu ɲa
taɲaraga ni wu na ɲaari na Kile sɔni. ¹⁰ A p'i wu sɛɛri cɛ na faan we wu bi ma
dɛn Kile-pɛɛŋɛ pugbɔhɔ ki kuɲɔɔsaana li ɲɔ na na yanɲmuyɔ yi ɲɛɛri ge, na wee
wu ɲɛ wii. W'a cuuŋɔ cuuŋɔgana lemu na ge, a lee di pu bɛɛri fo fo na pu ɲaha
wo.

Pyɛɛri ya le kakanhana le pyegana jo

¹¹ A wee ná wu daha yaha Pyɛɛri ni Yohana na. Wu juunɔ w'a sipyii pu fo
fogana lemu na ge, a pu funɲɔnrɔgɔ wuu di baa kari na she binne Yohana ni
Pyɛɛri taan Kile-pɛɛŋɛ pugbɔhɔ ki kaanɔ ki xuu wa ni. Wee xuu wu mɛɛɛ ki
bye na saannaa Solomani gba. ¹² Ba Pyɛɛri ya lee ɲa wɛ, na sipyiire ti pye:
«Izrayeli shɛɛn, ɲaha na le kaa le d'a yee fo wɛ? ɲaha na yee d'a tiin na wèe
wii mɛ wɛ? Ma na zhe yee ta yee na giin, nɛ ni Yohana ni, na wèe wo ɲɔmɛɛ
fɛɛɛ, kelee wèeyɛ pyaa wo sefɛɛɛ t'a we ná we cuuŋɔ. Bada! ¹³ Ibirayima, ni
Ishaaga, ni Yakuba yɛ wo Kile we, wù sefɛɛɛ pu wo wu kunni, wee w'a pɛɛŋɛ
taha wu kapyɛbye Yesu mɛɛɛ ki na. Yeeyɛ pyaa k'a wu le fanha keɲɛ ni pu
gbo. Yee ya she wu ni Pilate ɲaha taan, na wee ta wee na bi giin di wu yaha
bɛ. ¹⁴ Sipya we wu bi tii, na bye fɛɛfɛɛ ge, yee ya foro wu kaa taan; we w'a sipya
gbo ge, na Pilate ɲɛɛri na wu wee yaha wu faara. ¹⁵ Lee gbogana li na yee ya
ɲii sicuumɔ pu Kafɔɔ wu gbo. Ga Kile ya wu ɲɛ na yeege xu ni, wèe wa lee wo
ɲavɛɛ. ¹⁶ Na dà Yesu mɛɛɛ na, lee wo funɲɔ ni Yesu mɛɛɛ kiye pyaa ya fanha
kan we ná we mu; ná we yi wa ɲaa mɛ, yi bɛɛri d'a wu cɛ bɛ ge. Na dà Yesu na
lee l'a we ná we cuuŋɔ yi bɛɛri ɲii na mɛ.

¹⁷ «Ga nime, na cebooloo, nɛ li cɛ jo li ɲaha cɛbaara t'a yee ni yi ɲuŋɔfɛɛ pu
wá lee kaa le na tapyɛge ni. ¹⁸ Ga Kile ya lemu jo toro fo taatuunɔ ni wu

Kilɛ tudunmɔɔ pu bɛɛri jɔ na ge, le wo bye funɔɔ ni w'a lee jɔ fa. Wu bi jo na Shɔvɔɔ wemu jɔmɛɛ wee ya lɔ ge, na wu na ba jaa. ¹⁹ Lee wuu na nime, yee ya yaa yee pu daburajɛ jo yi jurumu wu na, y'i sɔɔ Kilɛ na, kɔnhɔ wu yi wo jurumu wu jɔgɔ laha wà. ²⁰ Lee bu bye Kafɔɔ Kilɛ na kafɛɛwama yaha ba yi mu. W'a Shɔvɔɔ wemu bɛ jaha bulo yi mu ge, wu na ba wu yaha ba yi mu canja ka, wee jɛ Yesu. ²¹ Ga nime Yesu ya yaa wu tiin fugba wu ni, fo keree ki bɛɛri jɛrivonɔ ba jɛri. Yee Kilɛ bi jo fdo taatuunnɔ ni wu Kilɛ tudunmɔɔ fɛfɛɛɛ wuu pu jɔ na. ²² Kilɛ tudunmɔɔ Musa ya fɛnhɛ yi jo na:

«Wù Kafɔɔ Kilɛ ya nɛ tun tungana lemu na ge, mu w'a da ba Kilɛ tudunmɔɔ wa bɛ yirige na foro yee shi wu ni. Wee ba kaa bɛɛri jo yi mu, y'i yere lee na. ²³ Wee Kilɛ tudunmɔɔ wu ba ba, sipyaa sipya wu jɛ wu ya wu jɔmɛɛ co-e ge, weefɔɔ na ba gyɛɛgi fɛfɛɛɛ na foro Kilɛ wo nagoo pu ni.»*

²⁴ Lee kadugo na na co Kilɛ tudunmɔɔ Samuwɛli na, na ba nɔ fo Kilɛ tudunmɔɔ piimu bɛɛri p'a pa wee kadugo yiri ge, pee bɛɛri ya le canja jii le keree jomɔ jo.

²⁵ «Ayiwa, Kilɛ ya keree kiimu bɛɛri shɛ Kilɛ tudunmɔɔ pu na ge, kee bɛɛri ya jo yee mu. Kilɛ ya karijɛɛge jɔmɛɛ lemu lɔ ni wɛɛ tii pu ni ge, yee bɛ pu wa lee ni. Yee Kilɛ bi jo Ibirayima mu na: «Kɔɔ ke shi we bɛɛri na ba duba ta

na foro ma kadugo ki ni.»*

²⁶ Lee wuu na ba Kilɛ ya wu kapyebye wu jaha bulo wɛ, na fɛnhɛ wu tun na pa yee mu; kɔnhɔ wu fɛɛɛmɛ tirige yi na, wu yi bɛɛri nigin nigin wu tɔɔgɔ wolo yi kapyegee niguunɔɔ ni.»

4

P'a Pyɛɛri ni Yohana co shɛ kiirikɔɔn kurujɔ ki mu

¹ Ayiwa, na Pyɛɛri ni Yohana yaha pu na yu ni sipyii pu ni, a saraya jaha shɔɔnrivɔɔ ni Kilɛ-pɛɛɛɛ pugbɔhɔ ki jɔɔɔfɔɔ, ni Sadushɛɛn di nɔ pu na. ² A p'i Pyɛɛri ni Yohana ja pu na sipyii pu kalaa, na yi yu pu mu na Yesu ya jɛ jɛgana lemu na na foro xu ni ge, na mu xuu pu bɛɛri da ba jɛ. A lee di sii pɛn pu ni. ³ A p'i Pyɛɛri ni Yohana co, na shɛ pu tɔ kaso ni fo jimuguro ti na, bani piige ki bi wo na xɔ. ⁴ Ga lee bɛ na piimu p'a Pyɛɛri ni Yohana jomɔ pu logo ge, a pu nijɛhɛmɛɛ di dà Yesu na. Pee na fara n'a daa fɛɛ pusamaa na, a pu bɛɛri di she namaa kabɔfɔɔ kaguro (5.000) fɛni.

⁵ Kee canja ki jimuguro, Yawutuu jahagbaa fɛɛ, ni pu nɔhɔɛɛ, ni saliya karamɔgɔɔ pu bɛɛri di shɛ puyɛ pinne Zheruzalɛmu ni. ⁶ Saraya jaha shɔɔnrivɛɛ pu wo jɔɔɔfɔgɔ wu bye wà na Anɛ, ni Kayife, ni Yohana, ni Aleksandire, ni saraya jaha shɔɔnrivɛɛ wo jɔɔɔfɔgɔ wu wo puga shɛɛn pu bɛɛri. ⁷ A p'i shɛ Pyɛɛri ni Yohana yege kaso wu ni, na ba pu yereɛɛ puyɛ ninɛ ni, na pu yege na: «Sɛfɛɛɛɛ teke funɔɔ ni yee d'a we ná we cuunɔ wɛ? Jɔgɔ mɛge na yee d'a lee pye wɛ?» ⁸ Wee tuun wu ni a Pyɛɛri di jɛ Fɛfɛɛɛ Munaa na, na pu pye: «Wù fiige ki jahagbaa fɛɛ, ni ki nɔhɔɛɛ, ⁹ wɛɛ ya kasaana pye faan wa na, nijaa a p'i ganha na wɛɛ yegee na dii wee ná wu d'a pye na juunɔ wɛ. N'a da yee jaha jo yi mu. ¹⁰ Ayiwa, yee fara Izirayɛli shɛɛn pu bɛɛri na, yee bɛɛri ya yaa na li cɛ na jo Nazaretɛ shɛɛn Yesu Kirisa mɛge fanha ni we ná we ya cuunɔ. Yee ya wu kori tige na na gbo, ga, a Kilɛ di wu jɛ na yege xu ni. Wee

* 3:23 Duterɛnɔmɛ 18:15,18,19

* 3:25 Zhɛɛzi 22:18; 26:4

wo mεge ki fanha ni we ná we ni juunjo w'a yere me yee taan. ¹¹ Kile Kafila w'a li she na:

◁Yee puyirilee ya she faakagerenje
kemu ni na ki ya juo-ε ge,
kee k'a pye puga ki
gunnmii li faakagerenje nijenε.*

Kee faakagerenje ke, kee je Yesu.»

¹² A Pyeeri di pu pye sanha na: «Watii je wà nige wemu na já sipya sho Yesu kadugo na we, bani Kile ya ta watii kan sipyii mu nige, wemu na já wèe sho ke jije ke na Yesu kadugo na we.»

¹³ Pyeeri ni Yohana na yu na ta fyaara be je pu zoloo na we, a lee di bye kakanhana Yawutuu nahagbaa fee, ni pu noholee pu mu; bani pu bi li ce na sipyitilee pu je Pyeeri ni Yohana, na kalaaceme je pu juu ni we. A p'i li seeri na li ce na pu be pu bye ni Yesu ni. ¹⁴ Ga na pu jii yaha ná wu ni juunjo ni Pyeeri ni Yohana taan, pu ya já yaaga jo we. ¹⁵ Ayiwa, ba p'a li ta mu we, na Pyeeri ni Yohana yeege kiiri puga ki ni. Ba pee ya foro we, a p'i ganha na puye pyi na: ¹⁶ «Wèe di da leke pye pii sipyii pii na we? Bani Zheruzalemu sheen beeri ya li ce na fiinne na kagboo pii sipyii pii ya pye. Wèe be di wa da já yi kaala we. ¹⁷ Ga le kapyexho le kaa ya yaa li caaga di fiige ki beeri ciri we. Wù pu yiri wù pu fuguri xuuni, wù yi jo waha pu mu jo pu ganha bu da Yesu kaa jo nige wa shishiin be mu we.»

¹⁸ Lee kadugo na a p'i Pyeeri ni Yohana yiri lenje, na yi jo waha pu mu na pu ganha bu Yesu kaa jo sipya wa shishiin jii na we, pu ganha bu wa shishiin kalaa Yesu mege ni we. ¹⁹ Ga Pyeeri ni Yohana di pu pye: «Na yee juume co kelee na Kile juume co, leke l'a tii Kile mu ge, yi lee she wù na. ²⁰ Wèe ya lemu ja Yesu mu, na lemu logo wu mu ge, wèe kunni da já bye yee jo baa we.» ²¹ A p'i noho pu fuguri sanha xuuni, na na pu yaha kari. Pu ya já kakuunjo pye pu na we. Pu bi fyagi sipyii pu na, bani kagboo lemu l'a bi pye ge, sipyii pu beeri bi Kile sòni lee wuu na. ²² Le kakanhana cuunjo gana le ya pye ná faan wemu na ge, lee bi wee ta wu yee wa bi jehε kelee shisheere (40) na.

N'a daa fee p'a lowaa jeeri Kile mu

²³ Ba p'a Pyeeri ni Yohana yaha we, a p'i gari pu kaafee n'a daa fee pu yiri. Saraya naha shoonrivee juufofee ni noholee p'a yemu beeri jo ni pu ni ge, a p'i yee beeri naha jo pu mu. ²⁴ Ba n'a daa fee p'a yee logo we, a pu beeri di binne na pu zoloo pu pye nigin, na Kile jeeri na: «Wù Kafoo, mu wemu w'a dugba, ni jije, ni suumo lho, ni yi funjo yanmuyoo beeri yaa ge. ²⁵ Wù tole Dawuda we wu je ma kapyebye ge, mu w'a yi jo le wee ju ni Fefere Muna faanha ni na:

◁Naha wuu na shi wu d'a yiri
na pe tunmo pe beeri pyi we?
Naha wuu na shi wu d'a yiri
na juu baa woni pyi we?»

²⁶ Konjo ke wo saanna pu wa na kashen yereye luu;
juufofee di puye pinnee woni na Kafoo Kile kaa na,
ni w'a wemu naha bulo na pye Shovoo wu ge,
ni wee be kaa na.*

²⁷ Can wu je wii, saanna Herodi ni gbafeneere Ponsi Pilate, ni Izirayeli shi we, ni shi wu sama, pee ya wo le kulo le ni. Ma fefere kapyebye Yesu wemu

naha m'a bulo ge, a p'i yiri wee kaa na. ²⁸ Lee funḡo ni, mu bi keree kiimu beeri gbegele yaha ma fungoḡo fere ni ma sefere ti funḡo ni ge, a p'i kee beeri pye. ²⁹ Nime do Kafoo, p'a wu fuguri fugurigana lemu na ge, m'a lee ja. Wee tuun wu ni fanha kan ma kapyebyii pu mu, kontho wu sii ja w'a ma kafila wu yu ni lowaa ni. ³⁰ Ma sefere ti kan wu mu, kontho wu ja da yama fee cuuḡo, wu da naha shesheere keree pyi, wu da kakanhanjaa pyi ma fefere kapyebye Yesu wu mege na.»

³¹ Ba p'a nerege ki pye xo we, xuu wemu ni p'a pinne ge, a wee xuu wu wo ninε k'i jele. A pu beeri di pi Fefere Munaa na. Na co wee tuun wu na, a p'i fanha ta na ganha na Kile jomε pu yu ni lowaa ni.

N'a daa fee pu wo taanyeege ke

³² N'a daa fee pu beeri bi be nigin na. Pu bi pu zobo pu pinne, na pu fungonyo beeri pinne. Wa shishiin bi wu yanmuḡo pyi wuyε nigin wogo we, ga pu yanmuyō beeri yi bye fooba. ³³ Sefere nigboḡo ti bye tudunmoo pu mu na yi yu sipyii pu mu na Yesu Kirisa ya je na foro xu ni. A Kile di fereme tirige pu beeri nigin nigin na xuuni. ³⁴ Yaaga bi wa shishiin kuunḡo pu ni we, bani kereye ni piyeye bye piimu mu ge, pee bi yee ya pere. ³⁵ Pu bu yemu pere, p'a ba wee wari we kan tudunmoo pu mu. P'a wee wari we taa taa n'a daa fee pu beeri na, na be ni pu beeri nigin nigin wu conromō juḡo kana ni.

³⁶ Lee funḡo ni ná wa bye wà, wee mege je na Yusufu. Levi wo kroon li shen wu bye wii, wu d'a yiri Sipere fiige ki ni. Tudunmoo p'i bi wu pyi na Barinabasi, (lee kori je na wemu ya sipyii yeri, na samohoro leni pu ni ge.)

³⁷ Tεge ka bye wee mu, a wu ba kee pere, na ba wee wari we kan tudunmoo pu mu.

5

Ananasi ni Safira keree

¹ Ayiwa, lee di ná wa be ta wà, wee mege je na Ananasi. Wu sho mege di je na Safira. A pee be di pu wo tege ka pere. ² Ga, a pu shuun wu jo be, na wari wu taa, na taaga ka ḡmohō. A Ananasi di taaga ki sanja lo na she gan tudunmoo pu mu. ³ Wee tuun wu ni a Pyeri di wu pye: «Ananasi, naha na mu d'a Shitaanni yaha w'a je ma zo wu ni, na wu ni ke funguunḡo ke ni we? Mu ya ma tege ki pereme pu taa na ḡmohō, na ba na pa kafineye jo Fefere Munaa li mu. ⁴ Mu bye mu sanha ma tege ki pere-ε ge, ta ki bye mu kace na we? Mu ya ki pere be goo, ta mu bi da ja ki pereme pu beeri pye ma jidaan pyegana na we? Naha na mu d'a soo na le kakuunō le tuugo yaha l'a tigi ma funḡo ni we? Ma ganha ba giin nago sipyii mu m'a kafineye jo-e de! Kile mu m'a yi jo.» ⁵ Ba Ananasi ya yee logo we, na do ninε na na xhu. Sipyii piimu beeri p'a yee logo ge, a fyaara di je pee beeri ni xuuni. ⁶ A levee p'i yiri na Ananasi nixhugo ki lo le gbo fatōḡo ni, na she le fanja ni.

⁷ Ba leere taanri ya toro we, a Ananasi sho wu be di no je. Le l'a pye wu poo wu na ge, lee di wu ta wu ya lee ce we. ⁸ A Pyeri di wu yiri na wu pye: «Safira, can jo na jii na, mu ni ma poo wu ni ke wari jo ke na yee ya yi wo tege ki pere ya?» A Safira di jo: «Uun, ke wari jo ke na k'a pere.» ⁹ A Pyeri di wu pye: «Wee tuun wu ni yi d'a ta dii a yee shuun wu jo be yi na na y'i Kafoo wo Fefere Munaa li noho wolo we? Ayiwa, pii p'a she mu poo wu nixhugo ki le ge, pee wa kuḡoo le jo na. P'a da zhe ni mu be ni.» ¹⁰ Taapile ni a ce wu be di do ninε na Pyeri tooḡo ni, na xhu. Ba levee p'a je we, na wu be nixhugo ta. A p'i wu be lo na she le fanja ni wu poo wu taan. ¹¹ A le kaa le di sii fyaara le n'a daa fee

pu beeri zoloo ni fo xuuni. Sipyii piimu beeri p'a yi logo ge, a pee be di sii fya xuuni.

Kakanhanjaa ni jeheneje kiimu tudunmoo p'a pye ge

¹² Tudunmoo pu bi kakanhanjaa ni jeheneje ni naha shesheere keree ni jeheneje pyi sipyii pu niye ni. Kile-peeje pugbaho ki kaanja ki xuu wemu wu wa na saannaa Solomani gba ge, wa n'a daa fee pu beeri bi puye pinnee ni fungongo nigin ni. ¹³ Sipyii pusamaa ni, wa shishiin bi gbara wu she je n'a daa fee pu ni we. Ga lee be na sipyii pu bi pu sanni xuuni. ¹⁴ A sipyii p'i ganha na daa Kafoo na na jeheneje, cee fara namaa na. A pee beeri di ganha na faraa n'a daa fee pu na. ¹⁵ A lisana di ba jeri fo sipyii pu na yama fee pu tugoo na ma na yeri kodoroyo ni, karaya ni fuuyo na; kono Pyeri nidorowo, ali wu jeheneje bye wu ya takpongo ta pu na we, wu jaa we ye di ja to pii na pee di juuno. ¹⁶ Sipyijeheme be bi yiri kabanugo kuloo ki ni na se Zheruzalemu ni ni yama fee ni jeheme, ni jinaa sipyii ni tudunmoo pu mu. Pu beeri bi juuno.

Kanhama pemu p'a no tudunmoo pu na ge

¹⁷ Lee funno ni, saraya naha shoonriwee wo juunofogo we ni wu kaafee, pee je Sadusheen pu wo kuruno ke, a tudunmoo pu wo jepdeen di je pee ni. ¹⁸ A p'i yiri na tudunmoo pu co, na she pu le kasogbaha ki ni. ¹⁹ Ga, a Kafoo wo meleke wa di ba kasogbaha ki mugii piige ki ni, na tudunmoo pu yeege na pu pye: ²⁰ «Y'a se y'i she diin Kile-peeje pugbaho ki ni. Y'i da pe jii sicuumo nivomoe pe keree ya sipyii pu beeri mu.» ²¹ A tudunmoo p'i wee meleke wu jomoe co. Ba jiga k'a mugii ye we, a p'i soo kari Kile-peeje pugbaho ki ni, na she sipyii pu no kon na galaa.

Wee tuun wu ni a saraya naha shoonriwee wo juunofogo wu be di ba no ni wu kaafee pu ni, a p'i kiirikoon kuruno ke ni Izirayeli noholee pu beeri yiri pinnee. A p'i sorosii pii tun, na pu she kasogbaha ki ni, p'i she tudunmoo pu co pa. ²² Ga ba sorosii p'a no kasogbaha ki ni we, pu ya tudunmoo pu ta wa we. A p'i guri pa na ba kiirikoon kuruno ki pye: ²³ «Wee ya she kasogbaha ki ta k'a shoho ki shohogana na, gedii pu be niyereye di je kujogoo ki no na. Ga ba wee ya ki mugii we, wee ya sipya be ta ki funno ni we.» ²⁴ Ba Kile-peeje pugbaho ki gedii juunofoo we ni saraya naha shoonriwee juunofee p'a yee logo we, a tudunmoo pu keree di pu naha wo fo xuuni. A p'i ganha na puye pyi na: «Leke di da ba bye we?» ²⁵ Na pu yaha yee na, a sipya wa di no na pu pye: «Yee ya sipyii piimu to kaso wu ni ge, pu wa Kile-peeje pugbaho ki ni na sipyii pu kalaa.» ²⁶ Wee tuun wu ni a gedii juunofoo wu gari ni gedii ni. A p'i she tudunmoo pu co na pa, ga pu ya ta mafe no pu na we. Bani pu bi fyagi na sipyii pu juuno ganha da nari p'i pee wa ni kagereye ni we.

²⁷ Ba p'a pa no ni tudunmoo pu ni kiiri wu takongo ki ni we, a saraya naha shoonriwee wo juunofogo wu pu yege na: ²⁸ «Ta wee ya yi jo na yi waha yee mu jo yi ganha bu da sipya wa shishiin kalaa nige we na we mege na-e we? Ga yee ya Zheruzalemu kulo li beeri jii ni yi wo kalaa wu ni. Yee kunni ya sii na giin fo we na we wo shishan pu nama di ba do wee juuno ni.»

²⁹ A Pyeri ni tudunmoo pusamaa di pu no sho na: «Li waha l'i waha, wee ya yaa wee pu Kile jomoe co na toro sipyii wuu na! ³⁰ Yee ya Yesu kori tige na na gbo, a wee wo sefelee pu wo Kile wu wu je na yeege xu ni. ³¹ Kile ya wu durogo, na wu teje wuye kanige ce, na wu pye Saan ni Shoo, kono Izirayeli sheen di ja daburaje jo, pu jurumu wu yafa pu mu. ³² Wee p'a pye kee keree

ki wo seere, wère ni Fefere Munaa lemu Kile ya gaan wu jome cové pu mu ge.»

³³ Ba kiirikoon kurunɔ k'a pee jomɔ pu logo wɛ, a pu logoo di yiri xuuni, fo pu na tudunmɔ pu shaa di gbo. ³⁴ Ga Farizhen wa bye pu ni, wee mɛge jɛ na Gamaliyeli. Saliya karamɔgɔ wa wu bye wii, sipyii beeri di bi baraga teri wu na. A wee di yiri yere kiirikoon kurunɔ ki ninɛ ni, na pu pɛe na pu tudunmɔ pu yeege kpɛenge ki na fɔlɔ jɛri. ³⁵ Ba tudunmɔ p'a foro wɛ, a wu kiirikoon kurunɔ ki pɛe: «Na cebooloo, Izirayeli sheen, kaa le y'a giin di bye pii sipyii pii na ge, yi yi funnɔ sha ni li ni xuuni dɛ! ³⁶ Bani li sanha mɔ toro wɛ, ná wa ya foro naha wu mɛge jɛ na Tudasi. Wee ya yiri na wuyɛ pɛe sipyigbo kanahacemɛ wee jɛ, fo sipyii xhuu shishere (400) shishiin ya taha wu feni. Ga p'a pa wa wu gbo, a wu sipyii pu beeri di jaaga. A kee keree k'i da wà wee xuu wu ni. ³⁷ Lee kadugo na a wa be di ba yiri sanha, wee bye Galile shen, wu mɛge ki bye na Zhudasi. Tuun wemu ni pu bi fiige ki sipyii pu mɛyɛ yi kani ge, wee tuun wu ni wee ya yiri. Wee be bi sipyijehemɛ ta na taha wuyɛ feni. Ga, a p'i wee be gbo, a wee be wo sipyii pu beeri di jaaga. ³⁸ Lee funnɔ ni do, n'a da kaa nigin jo yi mu: Yi ganha ba yiyɛ leni nige pii sipyii pii ni wɛ, yi pu yaha pu da gaanji. Pu fungɔnyɔ ye ni pu kapyegee ki bu da ki na yiri sipyii yiri, ki na ba xhɔ kiyɛ ni canja ka. ³⁹ Ga ki shiin bu she da k'a sii yiri Kile ye pyaa ni, y'a da já ki koo tɔ wɛ. Yi kasɛge yaha yiyɛ na, yi ganha da yiyɛ yaha yi pa bye Kile yokɔnɔi-i dɛ!»

⁴⁰ Ayiwa, a kiirikoon kurunɔ k'i sɔɔ Gamaliyeli wo nijoyo yi na. A p'i tudunmɔ pu yiri lenɛ, na pu kpɔn ni susɔlɔ ni, na yi jo waha pu mu na pu ganha da Yesu kaa jo wa shishiin be mu wɛ. Lee kadugo na na pu yaha kari. ⁴¹ A tudunmɔ p'i laha kiirikoon kurunɔ ki taan na kari. A pu funyɔ di sii taan xuuni, bani shiige kaa le l'a bi pu ta Yesu mɛge ki wuu na ge, p'a bi lee jate puyɛ mu gbɔɔrɔ kaa. ⁴² A p'i ganha na sipyii pu kalaa jiga beeri Kile-pɛɛɛ pugbɔhɔ ki ni, ni pu kabanya ni, na yi yu pu mu na Yesu wu jɛ Shɔvɔɔ wɛ.

6

Namaa gbarashuun p'a shɔnri pee di tudunmɔ pu tɛge

¹ Ayiwa, n'a daa fɛɛ pu bi jehɛɛni xuuni yee caya yi na. A Helenisitilee* p'i ba ganha na fiige ki wo Yawutuu pu zɔlɔɔ yu na pee ya li seeri na li ce pu na, na pu ya pee wo naxhugoshaa pu jateni canja beeri wo yaliye looloduun ni wɛ. ² Ba tudunmɔ ke ni shuun w'a yee logo wɛ, na n'a daa fɛɛ pu beeri yiri na pu pɛe: «Wèe ya yaa wèe pu Kile wo Jozaama pu jo wu yaha wù na w'à yaliye keree jaha shɔnri wɛ. ³ Lee wuu na wù cebooloo, yi namaa gbarashuun shɔnri yiyɛ ni, sipyii beeri ya piimu mesaanja yu, pu d'a ji Fefere Munaa na, fungɔngɔ fɛere be di jɛ pu ni ge. Wù na yaliye yi keree ki jaha zhɔnri wu le pee keɛ ni. ⁴ Wèe kunni wèe wa da zii wùye pɔ jɛfɛge ke ni Kile wo Jozaama pu jo wu na.»

⁵ A pee jomɔ pe di daan sipyii pu beeri ni. A p'i sipyii gbarashuun wa jaha bulo. Pee pu wa mɛ: Eceni, wee bi fanha ta n'a daa ni na nɔhɔ ji Fefere Munaa be na; Filipe, ni Porokɛɛ, ni Nikanɔri, ni Timɔ, ni Parimenasi, ni Nikolasi, wee bye Ancosi shen. Wee bi fenhe jé Yawutuu wo koo li ni fɔlɔ na na pa bye n'a daa fɔɔ. ⁶ A p'i she ni pu ni tudunmɔ pu mu, a tudunmɔ p'i pu keye taha pu na, na Kile jɛeri pu mu. ⁷ A Kile jomɔ p'i ganha na jaaga na se jaha na. A n'a

* **6:1 Helenisitilee:** Pee jɛ Yawutuu piimu p'a Girekii jomɔ pu yu ge.

daa fεε p'i ganha na jehenji Zheruzalemu kulo li ni. A Yawutuu saraya jaha shoonrivoo nijehemee be di da Yesu na.

P'a Eceni co

⁸ Eceni bi ji Kile wo niime we ni wu sefεεε ti na, fo wu na kakanhanjaa nigbohoo ni jaha sheshεεε keree pyi sipyii pu te ni. ⁹ Ga, a sipyii pii di ganha na Eceni kaala, pee bi yiri Sirine kulo li ni, ni Alekizandiri kulo le, ni Silisi fiige ke, ni Azi fiige ki ni. A p'i nakaara joo kon na byi ni Eceni ni. Buloo piimu p'a juwuuro ta ge, pee wo Kile-peεεε puga ki Yawutuu pu bye pii. ¹⁰ Ga pu ya ja can ta Eceni na we, bani Fεεεεε Munaa li bi fungongo fεεεε kaan wu mu wu na yu. ¹¹ Wee tuun wu ni a p'i sipyii pii saraa na pee son wa Eceni na. A pee di ganha na yu na: «Wεe ya we ja wu na Kile tudunmoo Musa ni Kile wo fanhara jomoo yu.» ¹² A p'i sipyii pee, ni noholeε pee, ni saraya jaha shoonrivoo pu son mu lee songana li na. A p'i yiri kari Eceni feni, na she wu co, na gari ni wu ni kiirikoon kurujoo ki mu. ¹³ A kafinejuu pii be di binne ni pu ni, na she kafineye taha Eceni na na: «We na we, tuun beeri ni we je na kafilakuumoo yu na waa Kile-peεεεε pugbohoo fεεεεε wogo ki na ni Kile tudunmoo Musa wo saliya wu na. ¹⁴ Bani wεe ya wu ja wu na yu na Nazareti sheen Yesu na ba Kile-peεεεεε pugbohoo ki ja; Musa ya kalεεεε kiimu kan wεe mu ge, na kee beeri jeri.» ¹⁵ A kiirikoon kurujoo ki sipyii pu beeri di pu jahaya koo le Eceni ni na wii. A p'i wu jaha ki ta k'a jeri ba meleke wogo je we.

7

Eceni ya Kile jomoo paari Yawutuu juujofee pu mu

¹ A saraya jaha shoonrivεεε juujofoo wu Eceni yege na: «Jomoo pe sipyii pu wa yu me mu shizhaa na ge, can w'a wii ya?» ² A Eceni di wu joo sho na: «Na tii ni na jahafεε, yi ye logo. Nooro foo Kile ya wuyε she wu tole Ibirayima na na wu yaha Mezopotami fiige ki ni, na wu ta wu sanha yiri di zhe diin Karan kulo li ni we. ³ Na wu pye: «Ibirayima, foro ma fiige ki ni, m'a yiri laha ma kpooon li na. Fiige ke n'a da zheε ma na ge, m'a she diin kee ni.»*

⁴ «Wee tuun wu ni a Ibirayima di yiri Kalide fiige ki ni na she diin Karan kulo li ni. Lee kadugo na a Ibirayima to wu ba xhu. Fiige kemu ni yee wa me nijaa ge, a Kile di wu jaha co na pa diin kee fiige ki ni. ⁵ Kile bi ta xuu wa shishiin kan wu mu ke fiige ke ni wu ta we, ali toooo tashanga be we. Ga Kile bi jomεεε lo wu mu na wu na ba ke fiige ke kan wu mu, na ki kan wu kadugo ki be mu wu kadugo na. Lee bi Ibirayima ta pya nigin be je wu mu we tuun we ni we. ⁶ Kile bi li she na Ibirayima kadugo nagoo pu na ba she diin nadadεεεεε na fiige katii ni. Kee fiige ki sipyii na ba pu jeri buloo, na sii na kanhama nori pu na xuuni fo yee xhuu shisheεεε (400). ⁷ Ga, a Kile di guri jo sanha na fiige kemu wo sipyii pu da ba Ibirayima nagoo pu pye buloo ge, na weeye pyaa na ba kiiri kon pee na. Lee kadugo na na Ibirayima kadugo ki na ba foro kee fiige ki ni, na ba ganha na wee pele naha we xuu weye pyaa ni.»* ⁸ Lee kadugo na a Kile ni Ibirayima di karijεεεεε jomεεεεε lo puyε mu, na cekoonroo pye lee wo jaha sheshεεεεε. Lee l'a Ibirayima pye, w'a pa Ishaaga se ge, na wu kon wu cazege cana gbarataanri wogo ki na. A Ishaaga be di ba Yakuba se, a wu be di wee kon. A Yakuba be di wu sefεεεε ke ni shuun wu se, a wu be di pee kon.

⁹ «Wu sefεεε wa bye wa wee mege je na Yusufu. Wee wo jepεεε ya pa je wu sefεεεε pusamaa ni, fo p'a wu co pere Misira fiige ki sheveεεε pii mu. ¹⁰ Ga, a Kile

* 7:3 Zhenzi 12:1 * 7:7 Zhenzi 15:13-14

di bye ni wu ni, na wu yeege wu kanhama keree ki beeri ni, na fungongɔ fεεre kan wu mu, na wu kaa taan Farawɔn ni, Misira saan we. A Farawɔn di Misira fiige ki juŋɔ fεεre ti beeri kan wu mu, na saanra puga ki be wo nahagbaa fεεre ti kan wu mu. ¹¹ Wee tuun wu ni a xuugbɔhɔ ka di ba jε Misira fiige ki beeri, ni Kana fiige ki beeri ni. A kanhama p'i sii pele fo xuuni. A wu sefeleε p'i bye pu ya jɔlige be taa nige we. ¹² Ba Yakuba ya pa logo na shinma wa Misira fiige ki ni we, a wu wu sefeleε pu tun pu tɔɔnishiine li ni p'a she shinma wa shɔ wà na pa. ¹³ Ba Yakuba, ya pa pu tun tɔɔnii shuun wuu li ni we, a Yusufu di she wuyε she wu cebooloo pu na. Wee tuun wu ni a Farawɔn be di na Yusufu nɔhɔ tayirige ce. ¹⁴ Lee kadugo na a Yusufu di pu pye p'a she ba ni wu to wu ni wu puga sheen pu beeri ni. Pu beeri bye sipyii keleε gbarashuun ni kaguro (75). ¹⁵ A Yakuba di gari mu Misira ni, a wu ni wu sefeleε pu beeri di ba xhu wà. ¹⁶ Ba p'a xu wà we, a p'i pu nixhuyo yi tugo na pa Sisemu kulo li ni. Ibirayima bi xuu talenε kemu shɔ Hamari nagoo pu mu Sisemu ni ge, a p'i ba pu nixhuyo yi le wà.

¹⁷ «Ayiwa, Kile bi jɔmεε lemu lɔ Ibirayima mu ge, ba lee jɔ faduun ya deenε we, a Izirayeli sheen p'i sii se na nehe Misira fiige ki ni. ¹⁸ Lee kadugo na a fanha k'i ba nɔ saan wa na, wee bi ta yaaga ce Yusufu keree ni we. ¹⁹ A wee saan wu ganha na wεe shi wu kana ni shizhiinme ni. Wu bi wεe sefeε pu karamu na pu cogana kolo fo p'a pu nagoo yeri kpeenge na, kɔnhɔ pu da xhuli.* ²⁰ Wee tuun wu ni Kile tudunmɔɔ Musa ya se. Wu pubinne wo wu bi sii jɔ xuuni. A wu nu wu wu ηmahɔ tofɔɔ wu kaban, na jire kan wu mu fo na nɔ yeboyo taanri na. ²¹ A p'i she wu be yaha kpeenge ki na. A Farawɔn poro fuceεre di wu lɔ, na wu bii ba wuyε pyaa ja je we.* ²² A Musa di bye mu na sii kalaa Misira sheen wo fungongɔ fεεre keree ki beeri ni. A baraga di bye wu jɔ jomɔ ni wu kapyegee ki beeri ni.

²³ «Ba Musa shi w'a pa nɔ yee keleε shisheεre (40) na we, a wu yiri na wu she wu cebooloo Izirayeli sheen pu peregi. ²⁴ Tuun wemu ni Musa ya nɔ pu na ge, na Misira shen wa ja wu na kakuunɔ pyi wu ceborona wa na. A wu fara wu ceborona wu na, na wee kpɔn gbo, kɔnhɔ wu wu ceboro wu luu jine. ²⁵ Musa bi giin na wee cebooloo pu na ba li ce lee funɔ ni na Kile na ba pu juŋɔ wolo bulooro ti ni, na pu yeege Misira fiige ki ni wee Musa kenε kurogo. Ga wu cebooloo pu ya lee ce ta we. ²⁶ Kee cana ki jimuguro a Musa di gari wu cebooloo pu yiri sanha. A wu she wu cebooloo shuun wa ta pu na dunni, na pee susuro tege na pu pye: «Yee ya ce nago cebooloo yee je-e ge? Naha feni yee di dunni we?»* ²⁷ Ga wemu wu bi wu ceboro wu sani ge, a wee di Musa ηmunuɔ na wu pye: «Jɔgɔ w'a mu tenε wεe juŋɔ ni, na mu pye wεe kiiri kɔnvɔɔ we?» ²⁸ Kɔnhɔ mu di wa giin m'a ne be gbo, ba m'a Misira shen we gbo me tarjaa we?»* ²⁹ Wee kafila wu wuu na a Musa di baa kari Madiyan fiige ki ni, na she diin wà, na jalaa shuun ta wà.

³⁰ «Ba yee keleε shisheεre (40) ya toro we, a meleke wa di wuyε she Musa na nanine ka ni tahara la funɔ ni, Sinayi faaboboɔ ki taan, sige ki funɔ ki ni. ³¹ Ba Musa ya lee ja we, a lee di wu fo fo xuuni. A wu ganha na fuloo li na, kɔnhɔ wu li kemε wii, ga, a Kafɔɔ Kile di jo ni wu ni na wu pye: ³² «Ne wu je ma sefeleε pu wo Kile we, Ibirayima wo Kile we, Ishaaga wo Kile we, ni Yakuba wo Kile we.»* A Musa di fya fo na fuguri, wu ya sɔɔ na wu juŋɔ yirige di wu

* 7:19 Ekizode 1:7-14 * 7:21 Ekizode 2:1-10 * 7:26 Ekizode 2:13 * 7:28 Ekizode 2:14 * 7:32 Ekizode 3:6

wii nige wε. ³³ Lee kadugo na a Kafɔɔ di Musa pye: <Tanhaya yi wolo ma tɔɔyɔ yi na, bani xuu wemu ni m'a yere ge, fεfεεε xuu wu jε wii. ³⁴ Nε wa na sipyii pu kanhagana li jaa Misira fiige ki ni, nε wa pu shiinne li bε nuri. Nε tigi na pa di ba pu jɔɔɔ wolo bulooro ti ni. Pa di ma tun zhe Misira ni.>*

³⁵ «Ayiwa, wee Musa we ninumɔ Izirayeli sheen bi she ge, na jo: <Jɔgɔ w'a mu teɲε wεe jɔɔɔ ni, na mu pye wεe kiiri kɔnvɔɔ wε?>» Wee Musa we Kilε ya pa dun w'a she bye pu jɔɔɔɔ. A wee di pu jɔɔɔ wolo Misira bulooro ti ni Mεlεkε wu gbɔɔɔ ni, wemu w'a wuyε she wu na, tahara li ni ge. ³⁶ Wee Musa we w'a pu yeege Misira bulooro ti ni, na jaha she sheεεε keree ni kakanhajaa pye Misira fiige ki ni, ni pu nidorowuu Suumɔ Loniga ki ni, ni siponɔ ki bε ni fo na nɔ yee kelεε shishεεε (40) na. ³⁷ Wee Musa wu w'a Izirayeli sheen pye: <Kilε na ba Kilε tudunmɔ wa bε yaha na pa yi mu ba nε jε wε. Wee bε na ba bye yi ceboro wa.>* ³⁸ Tuun wemu ni sipyii pu bi pa binne siponɔ ki ni ge, Musa bye ni pu ni. Mεlεkε we wu bye Sinayi faabobonɔ ki na ge, Musa wu bi nuri wee jɔɔ na na dorogo wu sefεlεε pu mu. Mu Musa bi Kilε wo baraga jomɔ nixhɔbaama pu taa, na pu kaan wεe mu.

³⁹ «Ga wu sefεlεε pu ya ta sɔɔ Musa wo jomɔ pu na wε. A p'i zhe wu ni, na pu fungɔnyɔ caanna jeri Misira yiri. ⁴⁰ A p'i Arɔn pye: <Pεεɲε yanmuyɔ ya yàa wu mu, yemu wu da da jaa ge, wu da jaari ni yee ni, bani Musa we w'a wεe yeege Misira fiige ki ni ge, wεe ya wu jaa wε. Dii w'a jeri bε ge, wεe ya cε wε.>*

⁴¹ A p'i nupige tuugo yàa yee caya yi na, na saraga wolo lee yapεεε li mu, na funɲɔ tãan puyε pyaa wo keye wo labye wu na.

⁴² «Wee tuun wu ni, a Kilε di wu kadugo le pu ni, na pu yaha fugba wɔrɔɔ kii bεlε wu na, ma na jo ba l'a ka Kilε tudunmɔ pu mu kafila wu ni kagana lemu na wε na:

<Izirayeli sheen, yee ya yapɔɔyɔ gbo,
na saraya wolo nε mu siponɔ ki ni
yee kelεε shishεεε (40) funɲɔ ni ya?

⁴³ Yee ya ye saraya ye wolo nε mu-i dε,
ga yee yapεεε lemu mεge ki wa na Mɔlɔki ge,
lee wo fàya bugu yee wa lo.

Ni wɔrɔ lemu li jε na Aranfan ge,
yee tuuyo yee wa yàa, na yee pεlε.
Lee wuu na n'a da ba yee kuu na kari
fo Babilɔni kadugo yiri.>*

⁴⁴ A Ecenɔ di jo sanha na: «Na wεe sefεlεε pu yaha jara li na sige ki funɲɔ ni, fàya bugu wu bye pu mu. Wee funɲɔ ni Kilε bi yu ni pu ni. Kilε bi fàya bugu wa she Musa na, ba w'a wee wo yaagana li jaa wε, na wu yàa mu. ⁴⁵ Lee kadugo na a wu sefεlεε pu ba wee fàya bugu wu kan pu nagoo mu. Zhouwe wu bye pu jahagbaa fɔɔ wee tuun wu ni. A Kilε di pu tgeε, na fiige ka wo sipyii kɔri pu mu. A p'i gari ni fàya bugu wu ni kee fiige ki ni, a wu she gori wà fo na pa nɔ saannaa Dawuda wo cana jii li na. ⁴⁶ Saannaa Dawuda, wee bi sii ferεme ta Kilε mu. A wu Kilε jεεri na wu sɔɔ wee mu wee di pεεɲε puga ka yereɲε Yakuba wo Kilε wu mu. ⁴⁷ Ga wu ja Solomani, wee w'a pa bye kee pεεɲε puga

* **7:34** Ekizode 3:5,7,8,10 * **7:35** Ekizode 2:14 * **7:37** Duterɔnomε 18:15,18 * **7:40** Ekizode 32:1,23 * **7:43** Amosi 5:25-27

ki yerenεεε. ⁴⁸ Ga w'à li ce nago Kile-gbɔtabaaga tateεεεε jε sipya wo puga niyaaga ni we; ma na jo ba Kile tudunmɔ w'a yi jo we, na Kafɔɔ Kile ya jo na:

⁴⁹ «Fugba we, wee jε na saanra koro,
jɪnε ke, kee jε na tɔɔyɔ tatahaɲa.

Yee di da puga keke yàa nε mu we?

Xuu weke wu jε wà sanha

wemu na já bye nε taɲmɔɲɔ we?

⁵⁰ Ta nε be w'a yee beeri yàa

na wo sefeεεε ti funɲɔ ni we?

Nε Kafɔɔ w'a jo mu.*

⁵¹ «Yee jɪɲmɔgɔo k'a waha. Yee zɔɔɔ ni yee niwegee ki ya ta cekɔɔnrɔ pye we. Yee ya Fefεεεε Munaa li kaala tuun beeri ni. Yee ni yi sefeεεε pu beeri ya pye nigin. ⁵² Kile tudunmɔ weke wu d'a pye wà ni yee sefeεεε pu ya wu kanha-i we? Pii p'a Kile wo sipyitiime wu ba jomɔ pu jo ge, p'a pee gbo. Nime a yee di we sipyitiime wu be nɔhɔ yaha, na wu gbo. ⁵³ Yee p'a bi Kile wo saliya wu keree ki ta mεlekeεε gbɔɔrɔ ni, ga yee di ya sɔɔ na taha wee saliya we ɲaarigana feni we.»

Eceni xugana

⁵⁴ Ba kiirikɔɔn kurunɔ ki sipyii p'a pee jomɔ pu logo we, a pu logoo di sii yiri, fo pu na pu ganhaa kuri Eceni feni. ⁵⁵ Lee di Eceni ta w'a jɪ Fefεεεε Munaa na. A wu fugba wu wii, na Kile wo nɔɔrɔ wu ɲa, na Yesu niyerege ɲa Kile kanige ce. ⁵⁶ A wu jo: «Wii! Nε jii wa fugba we ni w'a mugi, Sipya Ja we, na wee niyerege ɲa Kile kanige ce.» ⁵⁷ Ba Eceni ya yee jo we, a p'i sii sipyaa wá, na pu niwegee tɔ. A pu beeri di gburogi na ba dɔ Eceni na. ⁵⁸ Na wu co, na wu kile na yeege kanha ki kadugo yiri, na she wu wá ni kagereye ni fo na wu gbo. Pii p'a wu gbo ge, pee bi pu fadeye wolo, na yee yaha levɔɔ wa tãan, wee mεge jε na Sɔli. ⁵⁹ Na pu yaha pu na Eceni waa ni kagereye ni, a wu Kile ɲεeri na: «Kafɔɔ Yesu! Na munaa li co!» ⁶⁰ Lee kadugo na a wu nuguro sin na sii mujuu wá na: «Kafɔɔ, ma ganha bu we jurumu we kaa taga pu co we.» Ba w'a yee jo we, na xhu.

8

Sɔli ya n'a daa fεε pu kanha xuuni

¹ Sɔli be bi sɔɔ Eceni wo gbo wu na. Kee caɲa ke, a kanhama nigbɔ di sii nɔ n'a daa fεε pu beeri na Zheruzalemu ni. Pee kanhama pu funɲɔ ni a n'a daa fεε pu beeri di jaaga na kari Zhude fiige ke, ni Samari fiige ki ni. A tudunmɔ pu ye nigin di gori Zheruzalemu ni. ² A Kile wo jɪ fyaara sipyii p'a di Eceni nixhugo ki la, na she wu le. A p'i sii meheε su wu nixhugo ki na xuuni. ³ Ga Sɔli kunni, wee bi sii na giin fo wu n'a daa fεε pu xɔ fεεfεε. Wu bi jin pu feni piyεye be ni, wu bu n'a daa fεε piimu beeri ta wà, cee la ná la, w'a pu beeri co fanha na na she le kaso ni.

Filipe ya Kile wo Jozaama pu jo Samari fiige ki ni

⁴ N'a daa fεε piimu pu bi paa foro Zheruzalemu ni ge, pee bi ɲaari na Kile wo Jozaama pu yeεε li pyi na mari xuu wu beeri ni. ⁵ N'a daa fɔɔ wa bye wà na Filipe, a wee di gari Samari kuro li ni, na she ganha na Shɔvɔɔ wu kaa yu lee

* 7:50 Ezayi 66:1-2

kulo li sheen mu. ⁶ Filipe bi kakanhanjaa kiimu pyi ge, ba kulo li sheen p'a kee kaa nuri, pii di ki jaa be we, a sipyinehemee di ba binne, na niwegee shan ni Filipe jomɔ pu ni, na pu keme logo. ⁷ Bani Filipe bi jinaa kɔri na yeege sipyii ni. Pee jinaa pu bi sipyaa waa na fɔro. Wu bi faannaa ni tɔyɔ nigin nigin fee cuunɔ. ⁸ A lee di bye fundanga kaa fo li nigbɔ le kulo le sheen mu.

⁹ Lee di ná wa ta wà lee kulo li ni wu mege je na Simɔ. W'a bi ceme keree nijehenje pyi fo kiimu ya Samari sheen jaha wɔ xuuni ge, na wuyee pye sipyigbɔ wee je. ¹⁰ Sipyitiilee fara sipyigbɔ na, sipyii beeri pu bi wu jateni, na yu na: «Kile wo sefeere ti t'a sii te, sefeere nigbɔɔ te.» ¹¹ Pu beeri bi wu jomɔ pu nuri xuuni, bani w'a mɔ na ceme pu taga na kakanhanjaa pyi kiimu ya pu jaha wɔ xuuni ge. ¹² Ga, a Filipe di Yesu Kirisa ni Kile saanra ti wo Jozaama pu jo pu mu, a p'i dà pu na. Namaa fara cee na, a pu beeri di ba batize. ¹³ A Simɔ ye pyaa be di dà Kile wo jomɔ pu na na batize. A wu daha Filipe na. Filipe bi kakanhanjaa ni jaha shesheere keree kiimu pyi ge, a kee di Simɔ jaha wɔ fo xuuni.

Tudunmɔ p'a Kile jɛeri Samari n'a daa fee pu mu

¹⁴ Ayiwa, a tudunmɔ p'i diin Zheruzalemu ni na logo na Samari sheen pii ya dà Kile Kafila wu na. A p'i Pyeeri ni Yohana tun she pu mu.» ¹⁵ Ba Pyeeri ni Yohana ya nɔ Samari ni we, na Kile jɛeri Samari n'a daa fee pu mu, kɔnhɔ Fefere Munaa di digi pu na. ¹⁶ Bani pee sipyii pu bi batize ye Yesu mege na, ga Fefere Munaa bi sanha digi wa shishiin na we. ¹⁷ Wee tuun wu ni a Pyeeri ni Yohana di pu keye taha taha pu na, a Fefere Munaa di digi pu na.

¹⁸ Ayiwa, ba Simɔ ya Fefere Munaa li ja l'a tigi n'a daa fee pu na tudunmɔ pu wo keye daha wu funɔ ni we, a wu wari wolo na gaan tudunmɔ pu mu, ¹⁹ na pu pye: «Yi ke fanha jɔnhɔ ke kan na be mu, kɔnhɔ na be ba na kenje taha sipyaa sipya na, Fefere Munaa di digi weefɔ na.» ²⁰ A Pyeeri di Simɔ pye: «Ma ni ma wari wu ni, yi beeri pu pinne kyegi! Bani mu wa giin na kaa lemu Kile ya gaan ma ni ge, na mu na já lee shɔ ni wari ni. ²¹ Mu niŋe wa le kaa le ni we, ma taa be di wa li ni we, bani mu zɔ wu ya tii Kile jaha taan we. ²² Fo ma bu daburaje jo ma fungɔnkuunɔ ki na, na Kafɔ jɛeri, li bi da já bye wu ma zɔ wu wo katiibaagaa ki yafa ma mu. ²³ Bani ne mu zɔ wu jaa w'a ji jɛere ni jurumu na fo na mu pye jurumu wo bulo.» ²⁴ Ba Simɔ ya yee logo we, na tudunmɔ pu jɔ shɔ na: «Yiye pyaa ki Kafɔ jɛeri na mu, kɔnhɔ y'a yemu jo ge, Kile di na tanha yee beeri na.»

²⁵ Ba Pyeeri ni Yohana ya Kile ni Kafɔ wo Jozaama pu jo xɔ sipyii pu mu we, na guri kari Zheruzalemu ni. Pu nigariwuu a p'i ganha na Kile wo Jozaama pu yu Samari kulogoo nijehenje kiitiigee ni na gaanji.

Filipe ya Ecopi shen jɔnhɔ wa jɔnhɔ cɔri

²⁶ Kafɔ wo meleke wa ya pa jo ni Filipe ni na wu pye: «Yiri m'a she Kile-parama pe ni. Koo le l'a yiri Zheruzalemu ni na kari Gaza ni ge, m'a lee koo li lo. Siponɔ koo li wa lii.» ²⁷ A Filipe di yiri na koo li lo na gaanji. Na wu nigaraga yaha, a wu Ecopi shen ná wa ja. Ecopi fiige ki saanzhɔ wemu mege ki wa na Kandasi ge, wee saanzhɔ wu wo jɔnhɔɔ nigbɔ wu bye wee ná we. Wee wu bye cee wu naafuu keree beeri jaha shɔɔnrivɔ. Wee ná wu bi kari Zheruzalemu ni na she Kile pele. ²⁸ Wu niguribawo wu bye na tiin wu wotori funɔ ni, na xuu wa kalaa Kile tudunmɔ Ezayi wo Kitabu wu ni. ²⁹ A Fefere Munaa di Filipe pye: «Gbara wotori wu na, m'a binne ni wu ni!»

³⁰ A Filipe di baa fulo wotori wu na, na wee Ecopi shen wu ta wu na xuu wa kalaa Kile tudunmɔɔ Ezayi wo Kitabu wu ni, na wu yege na: «Xuu wemu mu wa galaa me ge, m'a wu kori ce ge?» ³¹ A na wu Filipe pye: «Dii n'a da wu kori ce na ta wa ya wu kori she na na-e we?» A wu Filipe jɛeri na wu je tiin wee taan wotori wu ni. ³² Xuu we wu bi galaa ge, wee wu wa me we na:

«Wu bye ba dubya je we,
p'a wemu co na gaanji tagbogo ni ge.
Ma na jo dubya wemu wu je wu ya yaaga yu
wu shiire konvee keje ni-i ge.
Wu ya yaaga jo we.

³³ Wu bi wuyɛ tirige,
p'i ya ta soɔ na kaɲii kan wu mu we.
Jogɔ wu d'a ja wu shi nibama wu kaa jo we?
Sipya be we!

Bani p'a wu gbo na wu shi wu piinne konɔ puga ni.»*

³⁴ Ayiwa, a ɲunɔfɔɔ wu Filipe pye: «N'a ma jɛeri, sipya wemu kaa Kile tudunmɔɔ w'a byi ge, wufɔɔ she na na. Wuyɛ kaa w'a byi laa watii?» ³⁵ Wee tuun wu ni a Filipe di jomɔ pu lo, na pu ɲɔ kon pe Kitabu jomɔ peye pyaa na, na Yesu kaa jo wee na wu mu.

³⁶ Na pu yaha pu na gaanji, a p'i ba she no loho ka na. A ɲunɔfɔɔ wu Filipe pye: «Loho ki wa me, jaha k'i da ne jaha kon batizeli na we?» ³⁷ [A Filipe di wu pye: «Ma bi da Yesu na ni ma zo wu bɛeri ni, ma na ja batize.» A na wu wu ɲɔ shɔ na: «Ne da li na nago Yesu Kirisa je Kile Ja.»] ³⁸ Ba w'a yee jo we, na jo na pu wotori wu yereje. A pu shuun wu bɛeri di digi loho ki ni. A Filipe di wu batize. ³⁹ Ba p'a foro loho ki ni we, a Kafɔɔ wo Munaa l'i Filipe jaha co, na gari ni wu ni. ɲunɔfɔɔ wu ya Filipe ja nige we, ga, a wu fundanga wo kunni di koo li lo na gaanji. ⁴⁰ A Filipe di she wuyɛ ta fo Azoti kulo li ni. Ba w'a yiri wa we, na gari Sezare kulo li ni. Wu nigariwo ya toro kulo lemu bɛeri ni ge, a wu Kile wo Jozaama pu jo toro kee bɛeri ni.

9

Dagana lemu na Sɔli ya da Yesu na ge

¹ Na Sɔli yaha wu na dahaziire teri Kafɔɔ kalaapiire ti mu, a wu she saraya jaha shɔnriwe wo ɲunɔfɔɔgbo wu mu, ² na wu jɛeri na wu seme wa ya kan wu mu wu she gan Damasi kulo li wo Kile-peeje piyeye yi sipyii pu mu. Konho wu bu she Kafɔɔ wo koro li ɲaarivɛe pii ta wa, cee fara na na, wu pee co, wu pu po w'a se Zheruzalemu ni, ³ na wu nigariwo yaha koo li na ni wee seme wu ni, ba w'a she deenje Damasi kulo li na we, taapile ni a kpeengboho ka di yiri fugba we ni na ji je wu jaha ni, na wu maha. ⁴ Kee kpeenge ki bele funɲɔ ni, a Sɔli di wolo to ɲiɲe na. A mujuu la di wu pye: «Sɔli, Sɔli, jaha na m'a na kana me we? [L'a waha mu mu wu kurunɔ toɔɔ ɲmaa na de!] ⁵ A Sɔli di fya, na ganha na jele.] A wu yegenɛ pye na: «Kafɔɔ, m'i je jogɔ we?» A mujuu l'i wu pye sanha: «Ne je Yesu, ne mu wa gana me. ⁶ Nime, yiri m'a je kulo li ni; lemu m'a yaa na pye ge, pu na lee jo ma mu.»

⁷ A Sɔli ɲariɲii pu bɛeri jaalaa di yiri. A p'i yere yaha, pu ya ja yaaga jo we. Pu kunni bi mujuu le nuri, ga p'i ya sipya ja we. ⁸ A Sɔli di yiri yere na wu ɲii mugɛ, ga wu ya yaaga jaa ki ni we. A p'i wu co keje na na je Damasi puuro ti

* 8:33 Ezayi 53:7-8

ni. ⁹ A Sòli di cabyaa taanri pye wu ya jaa wε, wu ya li wε, w'i ya lohò bε gba wε.

Kilε ya Anajasi tun Sòli mu

¹⁰ Wee tuun wu ni Yesu wo kalaapire la bye Damasi kulo li ni na Anajasi. A Kafò di wuyε shε wee na na wu pye: «Anajasi!» A wu jo: «Ooyi, di we Kafò.»

¹¹ A Kafò di wu pye: «Yiri tɔvuyo na, koo lemu p'a byi na «Kozinne» ge, m'a lee lɔ m'a se Zhudasi kaban. Ma bu shε nɔ wà, Tarisi shen ná wa jε wà na Sòli, m'a wee kaa yege. Kilε-jεrεge na wu wa. ¹² Ga le nε Kilε ya shε Sòli na wu wo jεrεge ki funjɔ ni ge, lee li wa mε. W'a ná wa ja wu mεge na jε Anajasi, wee ya jé wu feni na wu keye taha wu na, kɔnhɔ wu guri w'a jaa sanha.»

¹³ A Anajasi di jo: «Ee, Kafò! We ná we ya kanhama nigbɔ pemu taha mu kalaapiire ti na Zheruzalému ni ge, sipyi-jεhemεε ya yee jo nε mu. ¹⁴ Seme wa ni w'a pa naha bε na yiri saraya jaha shɔɔnrivεε pu kenε ni Zheruzalému ni. Na wu ba sipyaa sipya ta wu na wu mεge ki yiri naha, wu weefɔɔ co, wu wu pɔ w'a gaanj.» ¹⁵ Ga, a Kafò di Anajasi pye: «Shε, bani nε we na we jaha bulo, kɔnhɔ wu da kapyerεε pyi na mu, wu na mεge ki shε shi wusama na, wu ki shε pu saanna pu na, wu ki shε Izirayeli shεen pu bε na. ¹⁶ Kanhama pemu bε pu da ba nɔ wu na nε wuu na ge, di pee bε shε wu na.»

¹⁷ Ayiwa, a Anajasi di yiri kari. Ba w'a shε nɔ puga ki ni wε, na wu keye taha Sòli na na wu pye: «Na ceborona Sòli, Kafò Yesu we w'a wuyε shε ma na koo li na, na ma yaha ma na ma naha ge, wee w'a nε tun ma mu, kɔnhɔ m'a já m'a jaa, m'a nɔhɔ jɪ Fεfεrε Munaa na.» ¹⁸ Taapile ni a kɔrɔ ta di wolo wolo to Sòli jii ni ba fyakɔrɔ jε wε. A wu jii k'i mugɪ; a wu yiri; a p'i wu batize. ¹⁹ Lee kadugo na a wu li, a fanha di jé wu ni. A Sòli di gori Damasi ni na cabyaa dama dama pye ni Yesu kalaapiire ti ni.

Sòli ya Kilε jomɔ yerε pye Damasi ni

²⁰ A Sòli di Kilε jomɔ yerε jɔ kɔn wee tuun wuyε pyaa ni na yu Damasi ni, Yawutuu wo Kilε-pεrεε piyεyε yi ni, na pu pyi na: «Kilε Ja wu jε Yesu.» ²¹ Sipyii piimu bεeri pu bi wu jomɔ pu nuri ge, a l'i pu bεeri fo xuuni, a p'i ganha na yu na: «Ta we ná weyε pyaa bε ki bi Yesu mεge ki yirivεε pu kana Zheruzalému ni wε? Go wu kapana jɔnjɔ ki wa mε naha, pii p'a Yesu mεge ki yiri ge, kɔnhɔ wu ba pee co, wu pu pɔ wu shε gan saraya jaha shɔɔnrivεε jɔnjɔfεε pu mu Zheruzalému ni.» ²² Ga, a la di ganha na faraa Sòli wo fanha ki na n'a daa wu shizhaa na canja bεeri. Wu bi Kilε jomɔ pu yerε pyi, na li shεε pu na na Shɔɔɔ wu jε Yesu, a wu keree di Damasi wo Yawutuu pu jaha wɔ, fo pu ya ce yeke pu da yu wε. ²³ Ayiwa, ba piye ya ya toro wε, a pee di puyε ja, na bε yi na na p'i Sòli gbo. ²⁴ Ga, a Sòli di foro pu woni wu fiin. Pu bi kulo li tajeye yi bεeri shazhɔn sigeε canja ni piige, kɔnhɔ p'i sii Sòli ta pu gbo. ²⁵ Ga, a Yesu wo kalaapiire t'i ba Sòli le sagana funjɔ ni canja ka piige, na mεrεε taga wu torogo jeri kanha kadugo.

Sòli ya kuri pa Zheruzalému ni

²⁶ Lee kadugo na a Sòli di gari Zheruzalému ni. Ba w'a nɔ wà wε, na ganha na giin wu binne ni kalaapiire ti ni. Ga pu bεeri bi fyagi wu na, bani pu bi dà li na can na na Sòli bε wu jε Yesu wo kalaapire la wε. ²⁷ Ga kalaapire lemu li bye na Barinabasi ge, a wee di gari ni Sòli ni tudunmɔɔ pu yiri. Ba p'a nɔ wà wε, Sòli ya Kafò ja pagana lemu na Damasi koo li na, a Kafò bε di jo ni wu ni jogana lemu na ge, na fara lee na Sòli ya Yesu kaa jo na fiinjε ni lowaa ni Damasi kulo li sipyii pu bεeri mu jogana lemu na ge, a Barinabasi di yee bεeri

paari tudunmɔɔ pu mu. ²⁸ Na lɔ wee tuun wu na a Sɔli di binne ni pu ni. A p'i ganha na jaari Zheruzalemu beeri ni. Wu bi Kile wo Jozaama pu yu ni lowaa ni Kafɔɔ mege na. ²⁹ Sɔli bi yu ni Helenisitilee* pu ni, na nakaara pyi ni pu ni Yesu keree na. Ga pee be bi wu shaa di gbo. ³⁰ Ba cebooloo p'a lee ce we, na gari ni Sɔli ni Sezare ni. Lee kadugo na na wu yaha kari Tarisi kulo li ni.

³¹ Ayiwa, wee tuun wu ni n'a daa fee piimu beeri pu bye Zhude, ni Galile, ni Samari fiye yi ni ge, jaɲɲɛ bye pee beeri na. Pu beeri bi jaari Kafɔɔ ɲi fyaara ni, lee li bi pu baraga pye ki na bele n'a daa wu ni. Canja canja pii bi faraa pu na Fefere Muna li wo yeri wu fanha ni.

Pyeri ya Ene cuuɲo Yesu mege na

³² Pyeri bi jaari, na n'a daa fee pu peregi fiige ki beeri ni. Canja ka a wu ba gari n'a daa fee pii yiri kulo la ni lee mege je na Lida. ³³ A wu she na wa ta wu kabanuyo shuun wu beeri ya xu, a wu sinne fo yee gbarataanri (8), wu mege di je na Ene. ³⁴ A Pyeri di wu pye: «Ene, Yesu Kirisa w'a da ma cuuɲo nime. Yiri m'a ma yasinnege ki yaa maye ni.» Taapile ni a Ene di yiri. ³⁵ Ba Lida kulo li sheen pu beeri ni Saron kulo li sheen pu beeri ya lee ja we, na sɔɔ Kafɔɔ na.

Cee wa ya je na foro xu ni

³⁶ Ayiwa, cee wa bye Zhope ni, n'a daa fɔɔ wu bye wii, wu mege di je na Tabita. Kee mege ke je Girekii wo jomɔ pu ni na Dorikasi.* Wee cee wu bi kasaanja niheheɲee pyi, na funmɔ fee tɛri. ³⁷ Wee tuun wu ni a Tabita di ba bana, na xhu. A p'i wu nixhugo ki wuu na wu lɔ she sinɲɛ puga ka ni zangaso wu ni. ³⁸ Lee di Pyeri ta Lida ni. Lida ni Zhope di ya lii we. A Zhope kulo li kalaapiire t'i logo na Pyeri wa Lida ni. A p'i sipyii shuun yaha kari pu she Pyeri jeeri na wu pa pu yiri nime.

³⁹ Ayiwa, ba p'a na tuduro ti jo Pyeri mu we, taapile ni a Pyeri di yiri na binne kari ni pu ni. Ba w'a nɔ we, a p'i gari ni wu ni kee puga ki ni zangaso wu ni. A naxhugoshaa p'i ba na ba Pyeri maha, na ganha na meheɲee suu. Na Tabita yaha ɲi na, wu bi fadepiire ni fadegboyo yemu yari ge, a p'i yee beeri she Pyeri na. ⁴⁰ Wee tuun wu ni a Pyeri di sipyii pu beeri yeege kpeenge ki na, na nuguro sin na Kile jeeri. Na xho na ɲmahana jeeri gbo wu yiri, na wu pye: «Tabita, yiri!» A gbo wu wu ɲi mugi, ba w'a Pyeri ja we, na yiri tiin. ⁴¹ A Pyeri di wu co wu keɲe na, na wu tege, na wu yirige. Lee kadugo na a Pyeri di n'a daa fee pee ni naxhugoshaa pu yiri, na Tabita ɲi wo wu she pu na. ⁴² A Zhope kulo li sipyii pu beeri di yee logo, a sipyijehemeɲee di ganha na daa Kafɔɔ na. ⁴³ A Pyeri di gori Zhope ni, na mɔ wà ná wa kaban, wee mege je na Simɔ. Seeɲee wee Simɔ wu bi gbuu.

10

Pyeri ni Korineyi keree

¹ Ná wa bye Sezare kulo li ni na Korineyi. Orome fiige ki sɔɔsii ɲuɲɔfɔɔ wa wu bye wii. Sɔɔsii kuruɲɔ kemu ɲuɲɔ ni wu bye ge, kee je na «Itali sɔɔsii kuruɲɔ.» ² Wee ná wu bi Kile peɲe wu ni wu puga sheen beeri ni. Pu bi fyagi Kile na. Wu bi Yawutuu funmɔ fee pu tɛri. Wu bi ganri be Kile-jeerege taan we.

³ Ayiwa, canja ka yakonɔ tuunɔ ɲi taanri wu na, Kile wo meleke wa ya pa je Korineyi kaban, na wuyee she wu na; a wu sii wu tii ja; a meleke wu wu yiri na: «Korineyi!» ⁴ Ba w'a wu ja we, na fya na jo: «Naha we Kafɔɔ?» A meleke

* 9:29 **Helenisitilee:** Pee je Yawutuu piimu p'a Girekii jomɔ pu yu ge. mege ke kóri wu je sigɛɲɔhɔ.

* 9:36 **Dorikasi:** Kee

wu wu pye: «Ma Kile-*ne*ge ke ni ma funmō fēe pu dege wu kaa ya taan Kile ni, wu ya ta funnō wō ma na wē. ⁵ Sipyii pii tun she nime Zhope kulo li ni. Ná wa wu wa wà na Simō, p'i wu pyi Pyēeri. P'i she wee yiri pa. ⁶ Ná seeyē gbovōō wa junnō ni w'a tigi, wee be mege ki wa na Simō wa. Wu puga ki wa suumō lōhō ki jnō na.» ⁷ Ba meleke w'a jo xō ni wu ni wē, na gari. Wee tuun wu ni a Korineyi di wu kapyeyii shuun, ni wu sōrōsi nigin wa yiri. Wee sōrōsi we bye wuyē pyaa wo shazhōnsigime. Kile jni fyaara sipya wu bye wii. ⁸ Meleke w'a yemu jo wu mu ge, a wu yee beeri paari pu mu, na pu tun kari Zhope ni.

Fefēere Munaa ya Pyēeri kaala

⁹ Kee canja ki jimuguro a tudunmōō p'i deēne Zhope kulo li na. Lee di canja ki ta jine nīne ni, a Pyēeri di dugi katanja na na Kile *ne*eri. ¹⁰ A xuugo di ba wu ta p'i sanha shōhō xō wē. Na pu yaha pu na yalige ki sori Pyēeri mu, a Kile di kaa la she wu na. ¹¹ A wu fugba wu jnō ja k'a mugi, na yaaga ka ja wà kemu ya foro fatōgbōhō fēni ge. Ki geye shishēere we bi co pō, k'i diri na ma jine mu. ¹² A Pyēeri di tōyō shishēere yanmuyō ye beeri, ni jine yakokaara beeri, ni shazheere tuuyo beeri ja kee fatōbōgō ke funnō ni. ¹³ A mujuu la di Pyēeri pye: «Pyēeri yiri, m'a ya gbo ma xa!» ¹⁴ A Pyēeri di jo: «Ahayi, Kafō! Yaaga kemu beeri k'a nōhō, kelee ki na *ne* yafunnō ge, *ne* sanha kee ka shi li ja wē.» ¹⁵ A mujuu l'i foro sanha na Pyēeri pye: «Kile ya yaaga kemu pye fēfēē ge, ma ganha ba kee wii sanha yanmunōrōgō wē.» ¹⁶ A pee jomō p'i jo fo tōjii taanri, taapile ni a fatōbōgō k'i dugi kari fugba wu ni.

¹⁷ A Pyēeri hakili di wuregi, le w'a ja ge, a wu ganha na wuyē yegee lee kori na. Na wu yaha lee na, Korineyi ya sipyii piimu tun ge, a pee di nō Zhope kulo li ni. A p'i Simō kaban kaa yege, a p'i xuu wu sanha she pu na, a p'i she yere kujōō li jnō na. ¹⁸ Na yiri pye na jo: «Simō we p'a bi na Pyēeri ge, naha w'a tigi ya?»

¹⁹ Lee di Pyēeri ta wu na wu funnō kōōn sanha wu kanna li na. A Kile Munaa di wu pye: «Pyēeri, wii! Sipyii taanri wu wa na mu kaa yegee kpeenge ke na. ²⁰ Yiri, m'a binne m'a gaanji ni pu ni, ma ganha bu fyaara yaha ma zō wu na wē, bani *ne* w'a pu tun ma mu.» ²¹ A Pyēeri di digi pa, na ba pu pye: «Sipya wemu xuu yi wa zhaa ge, *ne* wu wa wii. Lēke l'i wa yi kapana junnō wē?» ²² A p'i Pyēeri jnō shō na: «Sōrōsii junnōfōō we wu wa na Korineyi ge, wee w'a wēē tun. Sipyitiime wu wa, na fyagi be Kile na, Yawutuu pu beeri wa wu mesaanja yu. Kile wo meleke wa w'a wuyē she wu na, na wu pye na wu tudunmō yaha pa mu yiri, m'i she wu kaban. Na kafila wa wu wa mu mu, mu wu jo wu mu.» ²³ Ba Pyēeri ya yee logo wē, na jé ni pu ni puga. A p'i shōn wà. Ba jiga k'a mugi wē, a wu binne kari ni pu ni. A Zhope n'a daa fēē pii be di binne kari ni pu ni.

Pyēeri ya kari Korineyi kaban

²⁴ Kee canja ki jimuguro a p'i nō Sezare ni, na Korineyi ta wu bi pu sigēe. Wu bi wu puga sheen ni wu see see naniine yiri pinne wu puga na Pyēeri sigēe. ²⁵ Ba Pyēeri ya nō wà wē, a Korineyi di ba wu junnō cīri, na nuguro sin wu fēē ni, na wu pēle. ²⁶ Ga, a Pyēeri di wu co yirige, na wu pye: «Yiri, *ne* be wu *ne* sipyiyawyii la ba mu *ne* wē.» ²⁷ Na Pyēeri ni Korineyi yaha pee jomō pu na, a p'i binne jé puga ki ni na sii sipyi~~nehemēē~~ ta p'a pinne wà. ²⁸ Wee tuun wu ni a Pyēeri di wu pye: «Na saha ni wēē wo saliya wu ni, y'a li cē, Yawutu wa shishiin ya yaa na gari ni shi watii sipyii ni piimu *ne* Yawutuu wē, kelee na jé wufōō puga wē. Ga Kile ya li she *ne* na, na *ne* ganha da sipya wa shishiin wii na wu *ne* fēfēē wē, kelee w'a nōhō wē. ²⁹ Lee wuu na ba yee tudunmōō p'a nō

ne na we, ne ta nakaara pye we. Nime ne funno wa y'i na kayire li juno jo na mu.»

³⁰ A Korineyi di Pyeri no sho na: «Nijaa je li cana shisheere wogo, na ne yaha Kile-jerege na na puga ki ni yakono ni we tuun we shi ni, a ne na wa niyerege na na nahagbaa na fadevige na je wu na, ki beeri di ji. A wu ne pye: ³¹ Korineyi, ma Kile-jerege k'a co. Tegegana lemu na m'a funno fee pu tege ge, Kile funno ya ta wo lee la yafiin na we. ³² Tuduro yaha she Zhope ni, na Simo wu pa, p'a wu pyi na Pyeri ge. W'a tigi na wa kaban, wee be mege je na Simo, seeye w'a gbuu. Wu kaban ki wa suumo loko ki no na.» ³³ Taapile ni a ne tuduro tun jo pu ma yiri; ma pama ya no. Ayiwa, wee beeri ya pinne wee Kile naha taan, Kafoo ya kiimu beeri she ma na ge, wee funno je wu kee logo.»

Pyeri ya Kile Kafila yere pye Korineyi kaban

³⁴ Wee tuun wu ni, a Pyeri di jomo pu lo na jo: «Can na, ne li ce nime jo Kile ya zhonego pyi we. ³⁵ Ga shi beeri sipya w'a ta wemu ya fyagi Kile na ge, na tiime koro naari ge, weefoo kaa l'a dan Kile ni. ³⁶ Kile ya wu jomo jo Izirayeli sipyii mu na janije Jozaama pu jo pu mu Yesu Kirisa baraga ni. Wee je sipyii beeri Kafoo. ³⁷ Yesu keree ki bi doroo torogana lemu na, na co Galile fiige ki ni na pa no Zhude fiige ki beeri ni ge, yee wa kee fiin. Kee ya pye Yohana wo Kile kafila yere li kadugo na, batizeli wu keree na. ³⁸ Kile ya Nazareti shen Yesu tire, na wu ji Fefere Munaa na, na sefere kan wu mu kangana lemu na ge, yee wa lee fiin. W'a bi naari na kasaanja pyi sipyii na. Piimu beeri p'a bye Shitaanni wo jaa wu ni ge, w'a bi pee beeri cuuno, bani Kile bi bye ni wu ni.

³⁹ «Yesu ya keree kiimu beeri pye Yawutuu fiige ki ni, ni Zheruzalemu kulo liye pyaa ni ge, wee pu je kee keree ki wo seere. P'a wu co na wu kori tige na, na wu gbo. ⁴⁰ Ga cana taanri wogo ki na, a Kile di wu je na yeege xu ni, na wu yaha, konho sipyii di ba wu jaa. ⁴¹ Ga sipyii beeri ya ta wu ja we, fo Kile ya fenhe wee piimu naha bulo na pye wu seere ge, wee p'a wu ja. Wee piimu p'a li, na gba ni wu ni, wu nihege na na foro xu ni ge, wee p'a wu ja. ⁴² Lee wuu na w'a tuduro kan wee mu, na wee pu Kile jomo pu yere pye sipyii pu beeri mu. Na wu yi jo fiinne pu mu na Yesu Kile ya tenge na pye xuu ni wyii beeri wo kiiri konvo. ⁴³ Kile tudunmo pu beeri ya jo na sipyaa sipya w'a da Yesu na ge, na weefoo wo jurumu wu na yafa wu mu wu mege ki gbogo ni.»

Shi watii sipyii ya Fefere Munaa li ta

⁴⁴ Na Pyeri yaha jomo pu na, a Fefere Munaa di digi wu jomo pu logovee pu na. ⁴⁵ Yawutuu n'a daa fee piimu p'a Pyeri torogo kari ge, a l'i bye kakanhana pee mu, na Kile ya Fefere Munaa li loolo kan shi watii sipyii be mu na jeha. ⁴⁶ Bani p'a bi pee sipyii pu jaa pu na yu shi watii jomo ni Fefere Munaa li gbogo ni, na Kile mege pel. Wee tuun wu ni a Pyeri di jo: ⁴⁷ «Ta wee na ja pii sipyii pii naha kon sanha na pu ganha bu batize loko ni-i ya? Bani pu be ya Fefere Munaa li ta ba wee ya li ta we.» ⁴⁸ Lee kadugo na a Pyeri di jo ni sipyire ti ni, na pu batize Yesu Kirisa mege na. Ba p'a batize xo we, a p'i Pyeri jeri na wu cabyaa pye ni pu ni.

11

Pyeri ya fin pemu jo Zheruzalemu egilizi wu mu ge

¹ Tudunmo ni n'a daa fee piimu bye Zhude ni ge, a pee di yi logo na shi watii sipyii be ya soo Kile jomo pu na. ² Lee wuu na tuun wemu ni Pyeri ya kuri she Zheruzalemu ni ge, a Yawutuu p'i wu jaagi ³ A p'i jo na naha wuu na

wu d'a she binne ni cekonbaalaa ni, fo na li ni pu ni we? ⁴ Pyegana lemu na l'a pye ge, a Pyeeri di yee beeri paari pu mu nigin nigin.

⁵ A wu jo: «Tuun wemu ni ne bye Zhope kulo li ni ge, caŋa ka, na ne yaha Kile-nerenge na, a Kile di kashere la she ne na. A ne yaaga ka ja kee bye ba fatogbobo ne we. Ki geye shishere wu beeri d'a po, k'i diri na yiri fugba we ni fo na pa no ne taan. ⁶ A ne ki funŋo yanmuyo yi wii xuuni: yaporoŋo, ni sige xaara, ni ninje yakokaara, ni shazhere, yee beeri yi bye fatogbobo ki funŋo ni. ⁷ A ne mujuu la logo, lee na ne pyi: «Pyeeri, yiri, m'a ya gbo ma xa!» ⁸ A ne jo: «Ahayi, Kafoo! Bani Yawutuu ya yaaga kemu beeri wii na ki ya yaa k'a li-ge, na yemu beeri wii na yi ne fefere we ge, ne sanha kee ka li ja we.» ⁹ Ga, a mujuu l'i noho foro sanha fugba wu ni na: «Kile ya yaaga kemu pye fefere ge, ma ganha ba kee wii sanha yanmunoroŋo we.» ¹⁰ A l'i bye mu fo toonii taanri. Lee kadugo na a kee fatogbobo ki ni ki funŋo yanmuyo yi beeri di yiri kari fugba wu ni.

¹¹ «Wee tuun wu ninumo ni, ne bye puga kemu ni ge, a sipyii taanri di ba yere kee ni. Pu bi pu tun ne mu na yiri Sezare ni.» ¹² A Fefere Munaa di ne pye na ne wu pinne ni pee sipyii pu ni, na ne ganha ba naye kaala we. Ne ni ceboronamaa gbaara we w'a pinne she Sezare ni, na she je Korineyi puga ki ni ge, pee pu wa piiri. ¹³ W'a melake wu niyerege ja jagana lemu na ge, a wu yee paari we mu. Na melake w'a bi wu pye wu tuduro tun Zhope ni, wu Simo yiri, Simo we p'a byi sanha na Pyeeri ge. ¹⁴ Na wee ni wu kpooon li sipyii na ba sho shogana lemu na ge, na ne w'a da ba lee koo li she pu na.

¹⁵ «Ba ne jom pu jo kon ye we, a Fefere Munaa di digi pu na, ba l'a bi tigi we na tigigana lemu na taashiine li ni we. ¹⁶ Wee tuun wu ni, Kafoo ya jom pemu jo ge, a ne funŋo di na to pee na na: «Yohana ya sipyii batize lobo ni, ga yee na ba batize Fefere Munaa ni.»* ¹⁷ Wee piimu p'a da Kafoo Yesu na ge, Kile ya ma taa lemu kan we mu ge, wu bu she lee kan pii betiilee mu, joge ne di ne fo ne w'a Kile jidaan shege we?»

¹⁸ Ba kalaapiire tisara ya Pyeeri jom pu logo tuun wemu ni we, a pee di pu logoo ninje. A p'i Kile so na: «Can na Kile ya soo shi wusama wu daburaje jo wu jurumu wu na, konho p'i jii sicuumo see wo ta.»

Ancosi egilizi wu nokoonro keree

¹⁹ Tuun wemu ni p'a Ece ni gbo ge, wee tuun wu ni p'a jo kon na n'a daa fee pu kana. A p'i jaaga. A pii di gari Fenisi ni Siperi fiye yi ni, a pii di gori Ancosi kulo li ni. Ga Yawutuu puye mu pee bi pu wo Kile Kafila wu yu. ²⁰ Lee be na Siperi shen ni Sirine shen pii be bye pu ni. Pee bi yiri na pa Ancosi ni, shi wemu ne Yawutuu we ge, a p'i Kafoo Yesu wo Jozaama pu jo pee mu. ²¹ A Kafoo di pee n'a daa fee pu teger wee labye wu na, fo sipyinehemee ya da Kafoo na.

²² Ba kee kapyegee k'a no Zheruzalemu n'a daa fee pu na we, a p'i Barinabasi yaha kari Ancosi ni. ²³ Ba w'a no wa we, na Kile wo labye wu pyegana ja n'a daa fee pu ninje ni we; a lee di wu luu ninje. A wu pu yeri na pu la le p'i diin Kafoo koo li ni ni lojine ni. ²⁴ Barinabasi bye sipyisaama. Wu bi fanha ta n'a daa ni na noho ji Fefere Munaa be na. Sipyinehemee be bi soo Kafoo na.

²⁵ Lee kadugo na a Barinabasi di doro kari Tarisi ni na she Sali sha. ²⁶ Ba w'a Sali ja we, na gari ni wu ni Ancosi ni. A p'i yee nigin maha wa ni n'a daa fee pu ni shiizhan; na sipyinehemee kalaa Kafoo wo koo li ni. Na n'a daa fee yiri Kiriceen, lee nizhiine ya pwe Ancosi ni. ²⁷ Wee tuun wu ni a Kile tudunmo

* 11:16 Kapyegee 1:5

pii di foro Zheruzalemu ni na kari Ancosi ni. ²⁸ Pee Kile tudunmoo pu ni, wa mege bye na Agabusi, a wee di yiri na jo Fefere Munaa fanha ni na xuugboho ki da ba bye kono ke beeri na. A pee jomoo pu ba bye can. Kee xuugboho k'a pye Orome saannaa pu beeri wo saan Kulodi cana jii ni. ²⁹ Ba l'a pye mu we, a Ancosi kalaapiire t'i jo na pu keye wa yiyee na; lemu se je wemu ni ge, a pu beeri nigin nigin wu lee kan. A p'i yee taga pu cebooloo n'a daa fee pu tege piimu pu je Zhude fiige ki ni ge. ³⁰ A p'i yee kan Barinabasi ni Sali mu, na pu she yee kan Zhude n'a daa fee pu noholee pu mu.

12

Yakuba xu keree ni Pyeeri wo kasolene le

¹ Wee tuun wu ni a saannaa Herodi di do Egilizi n'a daa fee pu na na gana. ² A wu Yohana ceborona Yakuba gbo ni nmopara ni. ³ Ba w'a lee ja l'a taan Yawutuu pu ni we, a wu Pyeeri be co le kaso ni. Shizhenhere Baa Buuri Kalene li tuun wu bye wii. ⁴ W'a Pyeeri co le kaso wu ni, na sorosii kulunoo shisheere yaha kee na wu kaseri sipyii shisheere sheere. Herodi bi giin wu she ni wu ni Shizhenhere Baa Buuri wu Kalene li nidorogo na, wu she wu kiiri kon sipyii pu beeri jii na. ⁵ Na Pyeeri yaha kaso wu ni, a egilizi sipyii p'i la le Kile-jeerege ni wu mu.

Pyeeri forogana kaso wu ni

⁶ Niga na da mugi Herodi di Pyeeri kiiri wu kon, ke nibiige ki ni, sorosii shuun te ni Pyeeri bi bye na nmunoo wu nibogo ni tooo shonhooyo shuun ni, sorosii pii d'a yere yere kunoo li jo na na kasogbaha ki kaseri. ⁷ Wee tuun wuyee pyaa ni, a Kafoo wo meleke wa di je kasogbaha ki ni. A kpeenge di kasogbaha ki ji. A meleke wu Pyeeri kpon kpon wu kabanugo na, na wu je, na wu pye: «Yiri tovuyo na!» Taapile ni a shonhooyo y'i baha wolo Pyeeri keye yi na na to nje ki na. A Pyeeri di yiri. ⁸ A meleke wu jo: «Yiri m'a maye po, m'a ma tanhaya yi le!» A Pyeeri di li pye mu. A meleke wu wu pye sanha: «Ma fadegboho ki le m'a daha na feni!» ⁹ A Pyeeri di yiri taha meleke wu feni. Meleke w'a lemu pye ge, Pyeeri bi sanha da lee na we. Ga, a wu li ta ba nmunogo je we. ¹⁰ A p'i she no kaso wu kasege pyevee pu wo kurunoo nizhiige ki na, na doro kee taan. Na she no kurunoo shuun wogo ki na, na doro kee be taan. Na she no kunogboho ki na. Tooogo gbura ki bye kee na na jaha tii kulo li funno ki na. Ba p'a no wa we, a gbura k'i mugi kiyee mu. A meleke wu binne foro ni Pyeeri ni na koo co. Na pu yaha pu na ganji shiizhan, taapile ni a meleke wu gari na Pyeeri yaha. ¹¹ Ba meleke w'a kari we, a Pyeeri hakili di diin. A wu jo: «Ne li ce jo Kafoo w'a wu meleke wa tun w'a pa ne sho Herodi wo fanha ki na, ni Yawutuu pu wo kanhama pe, p'a bi puyee yaha p'i ba pemu taha ne na ge.

¹² Ba Pyeeri ya wu funno sha we, na gari Mariyama yiri. Yohana wemu p'a bi Marika ge, wee wo nu wu je wii. N'a daa fee nijeheme pu bi pinne wa na Kile jeeeri Pyeeri mu. ¹³ Ba Pyeeri ya no kaanja ki jo na we, na gbura ki kuu. Kapyebyezhoo wa bye wa, wee mege ki bye na Orode. A wee di ba kunoo li wii. ¹⁴ Ba w'a pa Pyeeri mujuu li ce tuun wemu ni we, wu ya ja kunoo li mugi nige fundanga keje ni we. A wu baa kari na she yi jo pusamaa mu, na Pyeeri niyerege ki wa kunoo li jo na kpeenge ki na. ¹⁵ A p'i wu pye: «Mu jumuu wa we!» Ga, a Orode di yi jo waha pu mu na can w'a wii. A p'i jo: «Wu jaa w'a wii.» ¹⁶ A Pyeeri di ganha na gbura ki kuuni. Ba p'a pa gbura ki mugi, na wu ta Pyeeri ye pyaa we, a l'i pu fo xuuni. ¹⁷ A Pyeeri di wu keje yirige, na pu pye na pu co puyee na. Yeegegana lemu na Kafoo ya wu yeege kaso wu ni ge, a

wu yee jaha jo pu mu. Na pu pye pu yi jaha jo Yakuba ni wu ceboronamaa pusamaa beeri mu. Lee kadugo na a wu yiri wà na kari xuu watii ni.

¹⁸ Ba jiga k'a pa mugì wè, a sàròsìi pu funbènwuu di ganha na puyè yegee na: «Dii Pyèeri d'a pye wè?» ¹⁹ Li ya ta mò wè, a Heròdi di wa yaha kari na pu Pyèeri yaha shè wee yiri. Pyèeri ya ta ja-ε ge, a wu sàròsìi pu yiri na pu yege, na jo na pu pu gbo.

Saannaa Heròdi xugana

Lee kadugo na a Heròdi di foro Zhude fiige ki ni, na gari Sezare ni, na shè jèri pye wà. ²⁰ Heròdi luu li bi yiri bè sanha Tiiri shèen ni Sidon shèen bè tàan xuuni. Ba pee ya lee cè wè, na puyè ja na p'i shè Heròdi mu. A p'i najnèεεε lejè ni saan wu tashàngò ki junnòfò wu ni. Wee mεεε jè na Bilatusi. Lee kadugo na a p'i shè Heròdi mu na wu susuro ta wu yogo ki yaha k'i xhò. Bani wee wo fiige ki ni pee jòlige ya fòro. ²¹ Ba cadaganà k'a pa na wè, a Heròdi di wu saanra fadegbòhò le, na diin wu saanra koro li ni, na ganha na kafilagbò yu pu mu. ²² A sipyii pu beeri di ganha na xhuulo na: «Le jè sipya mujuu wè, kilè yè pyaa mujuu li jè le!» ²³ Ga taapile ni, a Kafò wò melekè wa di yama wà Heròdi na, bani wu ya ta Kilè pèlè wè. A fyènrè di jé wu ni; a wu xhu.

²⁴ Lee bè na, Kilè jomò pu bi se jaha na kabaya yi beeri na. ²⁵ Barinabasi ni Sòli ya pa Zheruzalèmu ni tuduro temu na ge, ba tee ya shònrì wè, a p'i guri kari Ancòsi ni. A pu nigariwuu di gari ni Yohana ni, wee p'a bi sanha na Marika.

13

Fefèrè Munaa ya Sòli ni Barinabasi jaha bulo

pu shè Kilè Kafila jo

¹ Kilè tudunmò ni karamògòlò pii bye Ancòsi egilizi wu ni. Pee mεεε ye: Barinabasi, ni Simò wemu p'a bi Niwò ge, ni Lusisi, wee bi yiri Sirinè kulo li ni, ni Manayeni, ni Sòli. Manayeni ni saannaa Heròdi, pununò ni pee ya bii. ² Canà ka n'a daa fèε p'a suun le, na Kafò pèlè. A Fefèrè Munaa l'i pu pye: «Nè Barinabasi ni Sòli yiri labye wemu kaa na ge, yi pu yaha na yahama ni, kònho pu da wee pyi.» ³ Ba n'a daa fèε p'a yee logo wè, a p'i tuun wa la sanha na suun le, na Kilè jèeri, na pu keye taha Barinabasi ni Sòli na, na pu yaha kari Kilè wo labye wu na.

Barinabasi ni Sòli nògana Sipèrè ni

⁴ Ba Fefèrè Munaa l'a Barinabasi ni Sòli tun wè, a p'i gari Silisi ni. A p'i shè jé wà kògbòhò ka ni na kari Sipèrè fiige ki ni. ⁵ A p'i nò Salamine ni, na Kilè Kafila jo Yawutuu pu mu Kilè-pèεεε piyèyè yi ni. Yohana wemu p'a bi Marika ge, wee bi pu tεεε labye wu na.

⁶ A p'i Sipèrè fiige ki kòn jèri na shè nò kulo la ni, lee mεεε jè na Panfosi. Ba p'a nò wà wè, na Yawutu ná wa ta wà, wee mεεε jè Bariyesu. Wu bi siganma pyi, na kafinεyè yu na Kilè tudunmò wee jè. ⁷ Wee sigaanfò w'a bye gbafeñεεεε Sirigusi Polusi kaban. Wee gbafeñεeri wu bye ná xakiligbò fò. A wu Barinabasi ni Sòli yiri, bani pu bi giin p'i Kilè Kafila logo. ⁸ Ga sigaanfò wemu mεεε ki jè Bariyesu, p'i wu pyi Girekii jomò pu ni na Elimasi ge, a wee di Barinabasi ni Sòli kaala. W'a bi li shaa wu gbafeñεeri wu jaha kòn, kònho wu ganha bu dà Yesu na wè. ⁹ Wee tuun wu ni Sòli we p'a bi na Pòli ge, a wee di jì Fefèrè Munaa na, a wu sigaanfò wu wii xuuni na jo: ¹⁰ «Shitaanni sipya mu jè, mu ya jì shizhiinme ni nanmahara tuuyo beeri na. Tiime beeri pèn. Mu

wa da Kafɔɔ wo kodiine li ɲeri wu ɲɔ yaha-i ya? ¹¹ Kafɔɔ ya wu keɲe taha mu na nime. Ma na ba bye fyen. Ma na ba tuun wa pye, ma da yafiin be ɲa we.» Taapile ni a piige di jé Elimasi ɲaha ni; a wu ɲeri fyen, na ganha na daala wu bu garaa sipya wa ta, wee di wu keɲe co, wu koo she wu na. ¹² Ba gbafeneeri w'a lee ɲa we, na dà Yesu na. Kalaa we w'a pye Kafɔɔ shizhaa na ge, a wee di bye wu mu kakanhana.

Poli ni Barinabasi nɔgana Ancosi nibire ni

¹³ Lee kadugo na a Poli ni wu tahama-nɔhɔmɔɔ di jé kɔrɔgɔ ka ni Panfosi ni, na gari Perizhe kulo li ni Panfli fiige ki ni. Yohana wemu mege p'a yiri na Marika ge, wee xuu wu ni wee ya kuri pu feni, na gari Zheruzalemu ni. ¹⁴ Ga, a pusamaa di yiri Perizhe ni, na gari kulo la ni lemu mege ki ɲe Ancosi nibire ge, lee ɲe Pisidi wo fiige ki kabanugo. Ba Yawutuu wo cadeenge k'a nɔ we, a pu be di jé Kile-peɲe puga ki ni na diin. ¹⁵ Ba p'a saliya we ni Kile tudunmɔɔ pu wo Kitabuu pu kalaa xɔ we, a Kile-peɲe puga ki ɲuɲɔɔ wu tuduro tun Poli ni Barinabasi mu na: «Na cebooloo, Kile Kafila yere la bye l'i wa yi mu, yi na já li pye.»

¹⁶ A Poli di yiri, na wu keɲe yirige, na sipyii pu pye: «Izirayeli sheen, ni yee piimu p'a fyagi Kile na ge, yi niwegee shan! ¹⁷ Izirayeli sheen wo Kile w'a wu sefelle pu ɲaha bulo. Tuun wemu ni pu bye nadadiinme Misira ni ge, w'a pu nagoo ɲehɛ. Lee kadugo na a wu wu wo sefere ti taga pu yeege kee fiige ki ni. ¹⁸ A wu pu keree xu, na pu ɲɔ sha fo na nɔ yee kelee shishere na. ¹⁹ Lee kadugo na w'a shi tehe gbarashuun kyeege, na wee kɔri yeege Kana fiige ki ni, na fiige ki kan wu sefelle pu mu, ²⁰ fo na nɔ yee xhuu shishere ni kelee kaguro na (450). Lee kadugo na, a wu kiirikɔɔn kan wu sefelle pu mu fo na she nɔ Kile tudunmɔɔ Samuweli wo canja nii li na.

²¹ «Wee tuun wu ni a p'i li sha Kile mu na wu wa pye saan pu ɲuɲɔ ni. A Kile di Kisi ja Sali kan pu mu wee wu pye pu saan. A wee di yee kelee shishere (40) ta pu ɲuɲɔ ni. Wee bi foro Benzhamɛ wo shi wu ni. ²² Ba Kile ya Sali laha saanra ti na we, na Dawuda kan pu mu w'a pye pu saan. A wee kaa di daan Kile ni, a Kile di jo: «Sipya wemu ne zhaa ge, wee wu ɲe we, Zhese* ja Dawuda we. Wee na ba bye ne ɲidaan keree ki beeri pyevɔɔ.»* ²³ A Kile di ba Shɔvɔɔ kan Izirayeli mu, na foro Dawuda shi wu ni, ba w'a bi yi jo jogana lemu na we, wee ɲe Yesu. ²⁴ Na ta wee sanha ba we, Yohana w'a bi Kile Kafila wu yere pyi Izirayeli sipyii pu beeri mu, na pu daajeɲe jo pu jurumu wu na, p'i batize. ²⁵ Ba Yohana wo labye wu taaxɔɔ ya teɲe we, a wu ganha na yu na: «Yee ya giin na jɔgɔ ne wa we? Shɔvɔɔ wemu ɲaha yee wa wii ge, ne wa were-e de! Ga we w'a ma ne kadugo ge, wee wu wa. Ne cɛɛ ne wu pye wu bulo, ali na wu tanhaya meere be sanha, ne yaa ni lee ni we.»*

²⁶ Lee kadugo na a Poli di jo: «Na cebooloo, yee piimu pu ɲe Ibirayima yaseye ge, ni yee pii p'a fyagi Kile na ge, pe ɲuwuuro jomɔ pe ya jo yi beeri mu. ²⁷ Bani Yawutuu pii p'a bye Zheruzalemu ni ge, pere ni ɲuɲɔɛɛ pu bi ta li ce na Shɔvɔɔ wu ɲe Yesu we. Kile tudunmɔɔ pu jomɔ pemu be pu bi galaa cadeenge beeri ge, pu ya pee be ce we; bani p'a Yesu jaagi, na wu gbo. Ga lee funɲɔ ni a p'i pee jomɔ pe ɲɔ fa puyɛ kategee. ²⁸ Ali na ta pu ya kaa la shishiin ta wu na le l'a wu kagbuu xɔ we. Lee be na, a p'i Pilate pye na wu sɔɔ p'i wu gbo. ²⁹ Lee na keree kiimu k'a ka Kile tudunmɔɔ Kitabuu pu ni Yesu shizhaa

* 13:22 Zhese: Wee ninumɔ p'a byi Izayi.

* 13:22 Zaburuu 89:21

* 13:25 Yohana 1:20-27

na ge, pee jomɔ pu bɛeri ya pye can. Lee kadugo na a p'i wu tirige korikoritige ki na, na she le fanja ni. ³⁰ Ga, a Kile di wu je na yeege xu ni. ³¹ Ba w'a je foro xu ni we, pii p'a wu torogo na yiri Galile ni na pa Zheruzalemu ni ge, a wu cabyaa nijehenje pye na wuye shee pee na. Pee sipyii pu p'a pye wu seere, na wu jomɔ yu Izirayeli sipyii pu mu. ³² Kile bi Jozaama pemu wo jomɛɛ lo wu sefele pu mu ge, weye pyaa ki be wo kapana junɔ ki je, na pee naha jo. ³³ Nomɛɛ le Kile ya lo we sefele pu mu ge, w'a lee fa pu kadugo sheen mu. Kile ya Yesu je na yeege xu ni. Lee l'a ka Zaburuu Kitabu koogoo shuun wu ni Yesu shizhaa na na:

«Mu je ne Ja; njnaa n'a ma se.»*

³⁴ Ba Kile ya Yesu je na yeege xu ni we, na jo na wu da ga xhu nige bada we. Lee Kile Kafila w'a she na:

«Fefere jomɛɛ le ne lo Dawuda mu ge,

ne na ba lee jo fa nakaara baa ni duba ni yi mu.»*

³⁵ Lee wuu na Kile Kafila w'a li she xuu wa be ni sanha na:

«Mu da ga so ma Fefere Sipya wu wu fonho

fanja ni we.»*

³⁶ Ga Dawuda we w'a pe jomɔ pe jo ge, ba wee ya Kile jidaan keree pye xo wu wo tuun wu ni we na xhu. A p'i wu le na fara wu sefele pu nixhuyo na. A wu fonho. ³⁷ Ga Kile ya Yesu wemu je na yeege xu ni ge, wee ya ta fonho we.

³⁸ «Lee na, na cebooloo, we ya yaa na li ce na Yesu gbɔɔɔ ni wu jurumu w'a da yafa wu mu. ³⁹ Kakuunɔ kiimu ki je yee ya ja shɔ ki na Kile tudunmɔ Musa wo saliya wu nɔho ni-i ge, wemu bu da Yesu na, wefoɔ na zhɔ kee kakuunɔ ki be na, na kajii ta Kile naha taan Yesu gbɔɔɔ ni. ⁴⁰ Lee wuu na ya yiyɛ kaseri, kɔnhɔ Kile tudunmɔ p'a yemu jo ge, yee ganha da yi ta we. P'a jo:

⁴¹ «Kile keree la wuuvɛɛ, yi wii,
li na bye kakanhana yee mu,
lee kadugo na yee na gyɛgi.

Bani n'a da ba kaa la pye yee wo tuun wu ni.

Ali wa na ba li paari yee mu,

yee da ga da li na we.»*

⁴² Ba Poli ni Barinabasi ya pa foro Kile-peenje puga ki ni we, a sipyiire t'i pu pye na cadeenge ki k'a ma ge, na pu pa jo le kaa le ninunɔ na pee mu sanha.

⁴³ Ba sipyiire t'a jo kon na jaaga we, Yawutuu nijehemɛɛ ni Kile jii fyaara sipyii piimu ya je Yawutuu koo li ni ge, a pee di daha Poli ni Barinabasi feni. A pee di ganha na pu logoo wari na pu taha Kile wo niime wu feni ni jomɛɛ fere ni. ⁴⁴ Ba cadeenge k'a pa no we, a kulo li sipyii pu bɛeri di ba binne p'i Kafɔ jomɔ logo. ⁴⁵ Ba Yawutuu p'a sipyiire ti ja t'a pinne we, a lee wo nepɛɛn di je pu ni. A p'i ganha na Poli kafila wu kaala na wu shehele. ⁴⁶ A Poli ni Barinabasi di yi fiinne jo pu mu na: «Yee Yawutuu mu Kile Kafila wu bi yaa na fenhe jo. Ga ma na jo yee ya she wu ni, na li yaha na yee ya yaa ni jii sicuumɔ nixhɔbaama ni we. Ayiwa nime a wu gari shi watii yiri. ⁴⁷ Bani ye Kafɔ Kile ya jo wu Kafila wu ni na:

«Ne Kile w'a ma tenje na pye kpeenge shi wusama mu,

kɔnhɔ m'a juwuuro ti jomɔ pu yaha p'i no

koɔ ki kabaya shisere wu bɛeri na.»*

* 13:33 Zaburuu 2:7 * 13:34 Ezayi 55:3 * 13:35 Zaburuu 16:10 * 13:41 Habakuki 1:5

* 13:47 Ezayi 49:6

⁴⁸ Shi wemu ɲe Yawutuu-i ge, ba pee ya pee jomɔ pu logo we, a pu beeri fundanga wuu di ganha na Kafɔɔ jomɔ pu sɔni. Piimu beeri pu bi puyɛ gbegele p'i sɔɔ ɲii sicuumɔ nixhɔbaama pu na ge, a pee beeri di dɔ Kafɔɔ Yesu na. ⁴⁹ Lee caagagana li na Kafɔɔ jomɔ pu bi jaaga wee xuu wu beeri ni.

⁵⁰ Kulo li megbɔhɔ cɛe ni kulo li sipyigbɔɔ piimu pu bye Yawutuu koo li ni ge, a Yawutuu p'i pee sɔn wɔ Pɔli ni Barinabasi na, a p'i pu kanha, na pu kɔri na yeege pu wo fiige ki ni. ⁵¹ Ga, a Pɔli ni Barinabasi nivorowuu di pu tɔɔyɔ gbazhenhe ɲahara wo wɔ, na lee pye seeri kaa pu feni. A p'i gari Ikone kulo li ni. ⁵² Ga lee be na, a pee n'a daa fee nivomɔɔ pu kunni di ɲi fundanga ni Feeere Muna na Ancosi ni.

14

Pɔli ni Barinabasi ya kari Ikone kulo li ni

¹ Ba Pɔli ni Barinabasi ya nɔ Ikone ni we, na jɛ wɔ be Yawutuu Kile-peeɲe puga ki ni. A p'i jomɔ jo fo Yawutuu niɲehemeɲe ni Girekii niɲehemeɲe ya pye Yesu n'a daa fee. ² Ga, Yawutuu piimu p'a she pu da dɔ Yesu na-ɛ ge, a pee di she ganha na shi wusama sɔɔn na waa n'a daa fee pu na. ³ Ga lee be na, a Pɔli ni Barinabasi di mɔ lee kulo li ni. P'a bi Kafɔɔ kaa yu, pu bi fyagi wa shishiin na we. Kafɔɔ bi sefeere kaan pu mu p'a kakanhanɔa ni ɲaha shesheere pyi. Kee bi li shee na Kafɔɔ wo Feeeme jomɔ pu ɲe can.

⁴ A kulo li sheen p'i daa taaya shuun. A taaga ka di bye ni Yawutuu pu ni, a ke k'i bye ni tudunmɔɔ pu ni. ⁵ A Yawutuu pee ni shi wusama ni pu ɲuɲɔfee di be nigin na, na p'i Pɔli ni Barinabasi kanha. Pu funɲɔ bye p'i pu wɔ gbo ni kagereye ni. ⁶ Ba Pɔli ni Barinabasi ya pa li ce na pu funɲɔ ki wa p'i pee gbo we, a p'i baa kari Likawuni fiige ki ni. Kee fiige ki ni Lisitiri ni Deribe kulogoo k'a bye. ⁷ A p'i Jozaama pu jo wee xuu wu beeri ni.

Na Pɔli ni Barinabasi yaha Lisitiri ni

⁸ Nɔ wa bye Lisitiri ni w'a bi faan fo wu taasii ni. Wu bi sanha ɲaari ɲa bada we. ⁹ Wee nɔ wu bi Pɔli jomɔ pu nuri. A Pɔli di wu ɲaha kɔ le wu ni na wii, na wu ta na n'a daa wa wu zɔ wu ni, na wu cuuɲɔ. ¹⁰ A Pɔli di jo ni fanha ni, na nɔ wu pye: «Yiri yere ma tɔɔyɔ yi na!» A na wu yiri, na yere wu tɔɔyɔ yi na, na ganha na ɲaari. ¹¹ Ba sipyiire t'a lee ja we, na jo Likawuni sheen jomɔ pu ni na: «Kakanhana de! Wɔ kilelee p'a puyɛ ɲeri sipyii, na digi na pa naha.» ¹² Girekii kile wemu mege ki bye Zesi ge, a p'i wee mege le Barinabasi na. Shuun wo wu mege ki bye Herimesi ge, a p'i wee mege le Pɔli na. Bani Pɔli w'a bye jomɔ pu jowɔɔ. ¹³ Zesi tapeɲɛɲe puga ki bye kulo li tajege ki ni. A wu saraya ɲaha shɔɔnrivɔɔ wu she wee xuu wu ni ni nupheɲe ni, na ki to ni tige fyɛɲɛ ni. Wu ni sipyiire ti bi giin p'i saraga wolo Barinabasi ni Pɔli mu.

¹⁴ Ga ba Pɔli ni Barinabasi ya lee ɲa we, a pu loyire wuu di pu fadeye sheengi, na baa kari sipyiire ti feni, na ganha na sele na: ¹⁵ «Wu naɲiineɲe ɲaha na yee di le pyi we? Wɛe be pu ɲe sipyii ba yee wa we. Wɛe ya pa Kile Jozaama jo yee mu, jo yi ke ɲuɲɔ baa peeɲɛ ke ɲɔ yaha, y'i dɔ Kile ɲii wo wu na. Y'i da wu pele, wee wemu w'a fugba, ni ɲiɲe, ni suumɔ lɔhɔ, ni ki funɲɔ yanmuyɔ yi beeri yaa ge. ¹⁶ Taashiine li ni Kile bi shi wu beeri yaha wu na wuyɛ ɲidaan koro ɲaari, ¹⁷ Ga lee be na Kile bi wuyɛ shee pu na ni kasaɲaa niɲehɛɲe ni. W'a zanha shaan yee mu na yiri fugba we ni, na yee shinma ɲɔgi wu tuun ni, na ɲɔlige niɲehɛɲe kaan yee mu, na fundanga kaan yee mu.» ¹⁸ Pɔli ya yee beeri jo, ga jeere ye li bi fo p'i sipyiire ti ɲaha kɔn kanha niye yi gbo wu na.

¹⁹ Na pu yaha lee na, a Yawutuu p'i di yiri Ancosi nibire ni Ikone ni na pa. A p'i sipiyire ti faanna fo p'a kagereye taga Pöli wá shan, na p'i wu gbo. Lee kadugo na a p'i wu fuulo na she wá kulo li kadugo yiri, bani pu bi giin na w'a xu xo. ²⁰ Ga ba n'a daa fee p'a she wu kuuri we, a wu yiri je kanha ki ni. Kee canja ki jimumuro na a Pöli ni Barinabasi di yiri wà na kari Deribe ni.

Tudunmoo p'a kari kari Ancosi nigbo wu wo egilizi wu ni

²¹ Pöli ni Barinabasi ya Kile Jozaama pu jo Deribe kulo li ni. A sipiyirehemee di da Yesu na. Lee kadugo na a p'i guri kari Lisitiri ni, ni Ikone, ni Ancosi nibire ni. ²² P'a bi Yesu n'a daa fee pu logoo wari, na pu yeri na pu kori yaha n'a daa wu ni pu da se jaha na. Bani p'a bi pu pyi na: «Li waha l'i waha, wee na venhe kanhama nijeheme jia, yani wu pa je Kile wo saanra ti ni ge.» ²³ Pöli ni Barinabasi ya pii jaha bulo na pye jahagbaa fee egilizii pu beeri nigin nigin ni. Lee kadugo na a p'i suun le, na Kile jee p'ee sipyii pu mu. Kafoo wemu na p'a da ge, a p'i pu kaa le wee keje ni, konho wu bye pu tegevo.

²⁴ Lee kadugo na a Pöli ni Barinabasi di Pisidi kon jeri, na gari Panfili fige ki ni. ²⁵ A p'i Kile Kafila jo Perizhe kulo li ni na na kari kulo la ni lee mege j'e Atali. ²⁶ A p'i je koo gbobo ka ni na kari Ancosi nigbo wu ni Siiri fige ki ni. Wee xuu wu ni n'a daa fee p'a bi pu kaa le Kile keje ni. Labye wemu na p'a xo me ge, a p'i na yiri wà lee kulo li ni na ma wee labye wu feni. ²⁷ Ba p'a no Ancosi ni tuun wemu ni we, keree kiimu beeri p'a pye Kile baraga ni ge, a p'i n'a daa fee pu pinne, na kee beeri paari pu mu. Shi wemu j'e Yawutuu we, mugigana lemu na Kile ya kujoo mugi wee be mu, konho pu be di da Yesu na ge, a p'i yee be paari. ²⁸ A Pöli ni Barinabasi di taatuunoo pye Ancosi n'a daa fee pu yiri.

15

Yesu n'a daa fee p'a pinnege kemu pye Zheruzalemu ni ge

¹ Ayiwa, a namaa pii di ba yiri Zhude fige ki ni na pa Ancosi ni. A p'i ba ganha na kalaa watii kaan cebooloo n'a daa fee pu mu na: «Na saha ni Kile tudunmoo Musa wo saliya wu ni, yee ya cekoonro pye we, yee da zho we.»

² Pöli ni Barinabasi ya ta soo p'ee jomoo pu na we. A l'i bye nakaagbooro pu te ni, fo Ancosi n'a daa fee p'a n'a daa fee pii fara Pöli ni Barinabasi na, p'i she li tiinne tiin Zheruzalemu ni, pu ni tudunmoo p'ee ni noholee pu ni. ³ A egilizi wu pu tun kari, a pu nigariwuu di doru Fenisi fige ni Samari fige ki ni. Shi wemu j'e Yawutuu-i ge, wee ya soo Kile jomoo pu na soogana lemu na ge, a p'i yee paari wee xuu wu n'a daa fee pu mu. A p'ee jomoo p'i daan pu cebooloo pu ni xuuni.

⁴ Ba Pöli ni Barinabasi ya no Zheruzalemu ni we, a n'a daa fee p'i pu juro ciri cirigazaana na. Tudunmoo p'ee ni noholee pu beeri bi bye wa. P'a ja keree kiimu beeri pye Kile baraga ni ge, a p'i kee beeri paari Zheruzalemu n'a daa fee pu mu. ⁵ Farizheen piimu p'a da Yesu na ge, a pii di yiri pu ni na jo: «Shi wemu j'e Yawutuu we, piimu p'a da Yesu na wee shi wu ni ge, p'ee wo cekoonro bye j'e fanha. Na fara lee na, p'a yaa na paari na sahanj ni Musa wo saliya wu ni.»

⁶ Lee wuu na, a tudunmoo p'ee ni noholee p'i puyee j'a na binne tiin, konho p'i yee sugiri shiizhan. ⁷ Ba jomoo p'a pa jeri nakaagbooro pu te ni we, a Pyeri di ba yiri yere na jo: «Na cebooloo, yeeye pyaa wa li fiin na Kile ya ne jaha bulo fo taatuunoo ni, konho ne Kile Jozaama pu jo shi wusama be mu wemu j'e Yawutuu we, konho p'i Kile jomoo logo p'i da Yesu na. ⁸ Kile wemu w'a sipyii beeri zoloo ce ge, wee ya li ce na wee ya soo pu na. Lee wuu na Fefere Munaa

l'a tigi pu na ba l'a tigi wèe na tigi gana lemu na wè. ⁹ Lee ya ta zhònrògò pye wè. L'a pu zòlòò fiinne, bani p'a dà Yesu na. ¹⁰ Ni li wa mu, jaha na yee di wa giin y'i Kile taanna di wii wè? Wèe sefelee ni wèeyè pyaa ya ta já tuguro temu na-ε ge, jaha na y'i wa giin y'i tee taha n'a daa fèe pu junnò ni wè? ¹¹ Dagana lemu na yee ya dà na yee ya shò Kafòò Yesu wo niime wu gbòòrò ni ge, mu li wa pii bε shizhaa na.»

¹² A sipyii pu bεeri di cari cari puyè na, na Pòli ni Barinabasi yε bε wo nijoyo logo. Kile ya kakanhanjaa ni jaha sheshèere temu pye pu mu shi wu ninε ni wemu jε Yawutuu wè ge, a p'i yee bεeri paari sipyiire ti mu. ¹³ Ba Pòli ni Barinabasi ya jo xò wè, a Yakuba di jomò pu lò na jo: «Na cebooloo, yi niwegee shan, y'i na kafila wu logo! ¹⁴ Shi wemu jε Yawutuu-i ge, yahagana lemu na Kile ya wu kasεεge yaha wee shi wu na fo taashine li ni ge, na pii jaha bulo pu ni na pye wuyè pyaa wuu ge, Simò ya yee bεeri paari na xò yee mu. ¹⁵ Simò wo jomò pε ni Kile tudunmòò pu wo pu bεeri jε ninumò, bani l'a ka Kitabu wu ni na Kafòò ya jo na:

¹⁶ «Lee kadugo na, n'a da ba guri ba.

Dawuda puga ke k'a to ge,
n'a da ba kee yerejevonnò yerejε.

N'a da ba ki kataha ki bεeri yirige, di ki tii.

¹⁷ Kònhò sipyiire tisara bεeri di Kafòò sha
ni shi wu bεeri n'a yiri na pye naye wo ge.

¹⁸ Yee Kafòò ya jo.

Wee w'a kii keree kii she fo taatuunnò ni.* »

¹⁹ Lee kadugo na a Yakuba di jo: «Lee wuu na, shi wemu jε Yawutuu wè, wu d'a sòò Kile Kafila wu na ge, nε funnò na, wèe ya yaa na waha watii taha wu na wè. ²⁰ Ga yi yere wù sεmε tun pu mu, na saraya yatòoyo yemu p'a gbuu yapereε na ge, pu ganha ba yee xaara xaa wè. Na pu ganha ba dòdòòrò pyi wè, na pu ganha ba yaxuyo, kelee shishan xaa wè. ²¹ Bani na lò fo taatuunnò li ni, kulogoo ki bεeri ni, Kile-pεεjε piyεyε yi ni, lee yere li l'a gaan na saha ni Musa wo saliya wu ni cadεεngε bεeri na.»

Tudunmòò p'a sεmε tun n'a daa fèe pii mu piimu jε Yawutuu wè

²² Yakuba jomò p'a bi bε tudunmòò ni nòhòlee, ni n'a daa fèe pu mu. A pu pii pinne ni Pòli ni Barinabasi ni, na pee tun kari Ancosi ni. A p'i jahagbaa fèe shuun wa jaha bulo n'a daa fèe pu ni. Wa mεge jε na Zhude, p'i wu pyi na Barisabasi, shuun wo wu mεge jε na Silasi. ²³ A p'i sεmε wu le pu kenε ni. L'a bi ka wee sεmε wu ni na:

«Wèe piimu pu jε tudunmòò pu ge, wèe ni egilizi nòhòlee ni n'a daa fèe pu p'a wè sεmε wè tun wù cebooloo n'a daa fèe pu mu piimu jε Yawutuu wè, na jε Ancosi kulo le, ni Siiri fiige ke, ni Silisi fiige ki ni ge:

Wèe ya yi shaari.

²⁴ Wèe ya logo na sipyii pii ya yiri wèe yiri naha, na she kafila wa taga yee hakilee pu wuregi, fo l'a pye yee mu funzhaga; na ta wèe di ya pu tun wè.

²⁵ Lee wuu na wèe ya wùye jα, na bε nigin na, na li ta l'a pòrò na sipyii pii fara wù taanjiineε Pòli ni Barinabasi na, wù pee tun yi mu. ²⁶ Pii namaa shuun we ya puyè kan Kafòò Yesu wo labye wu mu, fo na li pye jεere yè l'a fò p'i xhu kanhama kenε ni. ²⁷ Lee wuu na wèe ya Zhude ni Silasi pinne ni pu ni, kònhò

* 15:18 Amosi 9:11-12

jomɔ pemu wèe ya ka sɛmɛ wu ni ge, p'i pee jo yi mu ɲɔ ni ɲɔ. ²⁸ L'a taan Fɛfɛɛɛɛ Munaa ni wèe bɛ ni, nago wù ganha da tuguro tatii taha yi na, kii keree kii kadugo na wɛ. Kee keree ki kaa wèe ya jo waha mɛ yi mu. ²⁹ Yi ganha ba yapɛɛɛɛ xaara, kelee shishan, kelee yaxuyo xaa wɛ; y'i dɔdɔɔɔɔ yaha. Yi bu já yiyɛ tanha kii keree kii na, lee ya ɲɔ. Kile wu tuun wa she wu na.»

³⁰ A p'i Pɔli, Barinabasi, Zhude ni Silasi yɛ yaha kari Ancɔsi ni. Ba pee ya ɲɔ wà wɛ, na n'a daa fɛɛ pu bɛɛri yiri pinne, na sɛmɛ wu kan pu mu. ³¹ Ba p'a wee sɛmɛ wu kalaa wɛ, a lee yɛɛ l'i pu funɲɔ taan xuuni. ³² Zhude ni Silasi yɛ bɛ di bye Kile tudunmɔɔ, a p'i yɛɛ kan n'a daa fɛɛ pu mu, na pu logoo waha, na samɔhɔɔ le pu ni. ³³ A p'i cabyaa kii pye ni pu ni Ancɔsi ni. Lee kadugo na a p'i koo sha. A p'i li kan pu mu, na pu pye na Kile wu pu naha she pu tunvɛɛ pu yiri, na pu she kanha ta ɲaɲɲɛ na. ³⁴ [Ga lee bɛ na, a l'i daan Silasi ni wee wu kori Ancɔsi ni.] ³⁵ A Pɔli ni Barinabasi di gori Ancɔsi ni. Pee ni sipyii piitiilee bi n'a daa fɛɛ pu kalaa, na Kafɔɔ wo Jozaama pu bɛ yɛɛ pyi.

Pɔli ni Barinabasi ya waagi

³⁶ Canja ka Pɔli ya pa Barinabasi pye: «Barinabasi, kulogoo kiimu ni wèe ya toro, na Kile Kafila jo wà ge, wù kuri wù doro kee ni, wù ki n'a daa fɛɛ pu pɛɛgi pu bi se ɲaha na n'a daa wu ni.» ³⁷ Pu nigariwuu, Barinabasi funɲɔ bye, Yohana wemu p'a bi Marika ge, wee bɛ wu pinne ni pu ni. ³⁸ Ga Pɔli ya ta sɔɔ Yohana wu pinne ni pu ni wɛ. Bani na pu yaha Panfli fiige ki ni w'a pa guri pu fɛni na labye wu ta wu sanha xhɔ wɛ. ³⁹ A l'i bye gilege Pɔli ni Barinabasi tɛ ni, fo na pu pye p'a waagi. A Barinabasi di gari ni Marika ni. A pu shuun wu jé kɔɔgɔ ka ni na kari Sipɛɛ ni. ⁴⁰ A Pɔli di Silasi ɲaha bulo. A n'a daa fɛɛ p'i pu kaa le Kafɔɔ kenɛ ni. ⁴¹ A p'i Siiri ni Silasi fiye yi bɛɛri ɲaari, na samɔhɔɔ le n'a daa fɛɛ pu ni.

16

Timote ya fara Pɔli ni Silasi na

¹ A Pɔli ni Silasi di gari Dɛribɛ ni, a p'i foro wà, na gari Lisitiri kulo li ni. Na she n'a daa fɔɔ lɛvɔɔ wa ta wà, wee mɛgɛɲɛ na Timote. Wu nu bye Yawutuu n'a daa fɔɔ wa, ga wu to w'i ɲɛ Gireki. ² N'a daa fɛɛ piimu pu bye Lisitiri ni Ikone ni ge, pee bɛɛri bi Timote mɛsaɲa yu. ³ Lee wuu na Pɔli ya li sha na Timote wu pye wu kapyebyɛnii. Yawutuu pu wuu na w'a Timote kɔn, bani pu bɛɛri bi li cɛ na Gireki wu ɲɛ wu to we. ⁴ Pu nigariwuu ya toro kulogoo kiimu bɛɛri ni ge, tudunmɔɔ pee ni Zheruzalɛmu nɔhɔlɛɛ p'a keree kiimu tɛɲɛ ge, a Pɔli di kee bɛɛri paari pu mu, na p'a kee pyi. ⁵ Lee l'a bi n'a daa fɛɛ pu pye pu na se ɲaha na n'a daa wu ni, egilizii pu ni. A la di ganha na faraa pu na canja bɛɛri.

Pɔli ya kashɛ la ɲa Torowasi ni

⁶ A Kile Munaa l'i pu ɲaha kɔn Kile Kafila wu jo na Azi fiige ki ni. A p'i Firizi ni Galasi fiye yi ja toro. ⁷ Ba p'a tɛɲɛ Misi fiige ki na wɛ, a p'i ganha na giin p'i jé Bitini ni, ga Yesu Munaa li ya ta sɔɔ pu jé wà wɛ. ⁸ A p'i doro Misi kabanugo na kari Torowasi ni. ⁹ Kee canja ki piige Pɔli ya kashɛ la ɲa. A wu Masedɔni shɛn ná wa niyerege ɲa wu na wu ɲɛɛri na yu: «Pɔli, ɲɔ mayɛ na, m'a ba Masedɔni ni, m'a ba wù tɛgɛ.» ¹⁰ Ba Pɔli ya lee ɲa wɛ, taapile ni a wu gbegɛle, na she Masedɔni fiige ki ni. A wèe di li cɛ nakaara baa jo Kile yɛ pyaa k'a jo na wèe pu she Kile Jozaama pu jo pii sipyii pii mu.

Lidi ya pye Kafɔɔ Yesu wo n'a daa fɔɔ Filipi kulo li ni

¹¹ A wèe di jé kòrògò ka ni Torowasi ni, na nò Samoturasi ni. Tee jimuguro ti na wèe ya nò Nerapolisi kulo li ni. ¹² A wèe di foro wà, na gari Filipi ni. Lee jẹ Masedoni fiige ki kugbòò le, na jẹ Oromé fanha ki tatεεngε ka. A wèe di cabyaa pye lee kulo li ni.

¹³ Ba cadεεngε k'a pa nò wε, a wèe di shε kanha ki kadugo. Bani wèe bi giin na xuu wa wa wà pu mu dugo ki jò na, wee jẹ pu Kile-jεrεgε tapyege. Ba wèe ya nò wà wε, na cée pii ta p'a puyε pinne wà, a wèe di Kile Kafila jo pee mu. ¹⁴ Cee nigin wa bye pee ni, wee bi jé Yawutuu pu wo Kile koro li ni, wee mεgε jẹ Lidi. Wu kulo mεgε di jẹ Tiyatiiri. Fajεεyε wu bi bεrεε, yemu pεrεmε ya waha ge. Wu bi Kile pele A wu ganha na we kafila we nuri, a Kafò di fungòngò fεrεε kan wu mu w'a Pòli kafila wu jaha cε. ¹⁵ A wu ni wu puga shεen pu bεeri di batize. A wu Pòli ni wu kaafεε pu jεeri na: «Yee bi dà li na na nε dà see na Kafò na, yi pa digi na puga.» A wu wèe karamu fo wèe ya sòò.

Pòli ni Silasi ya le kaso ni Filipi kulo li ni

¹⁶ Caṇa ka wèe ya kari Kile tajεrεgε ni, a bulozhò wa di wèe juṇṇò círi. Jina wa wu bye wee ni, wee baraga ni wu bi celòrò pyi. Tee celòrò ti ni w'a bi wari niṇεhεmε taa na gaan wu Kafò mu. ¹⁷ A wee cee jinaa wo wu daha yaha wèe feni, na sele, na yu: «Kile-gbòtabaaga wo kapyebyii pu jẹ pii namaa piiri. Nuwuuro ya daa koo lemu ni ge, lee kaa p'a yu yee mu.» ¹⁸ Wee cee wu bi taha yaha Pòli ye feni caṇa bεeri na yee yu. Caṇa ka, a Pòli di ba ganha na ṇmahana jεri, na jina wu pye: «Yesu Kirisa mεgε na, jina, foro cee wu ni!» Taapile ni a jina wu foro cee wu ni.

¹⁹ Ba wee bulozhò wu kafεε ya pu wari ta koro li jà l'a tò wε, a p'i Pòli ni Silasi co kari kiirò kòon kurunṇò ki mu. ²⁰ Ba p'a nò wà wε, na Oromé fanhafεε pu pye: «Pii namaa pii ya wèe kulo li wuregi, Yawutuu pu jẹ pii. ²¹ P'a sipyii pu kalaa keree kii ni na ta wèe Oromé shεen wo saliya wu ya gbara kee na wε, wèe di ya yaa w'a kee keree ki pyi bε wε.» ²² Ba sipyiiire t'a pee jomò pu logo wε, a p'i yiri Pòli ni Silasi feni. A fanhafεε p'i jo na pu pu fadeye wolo pu na, p'i pu kpòn ni susòò ni. ²³ Ba p'a pu deele kpòn wε, na pu le kaso ni. A fanhafεε p'i yi jo kaso gbaha ki kasεεgε pyevòò wu mu na p'a pu kaseri xuuni. ²⁴ Ba kaso gbaha ki kasεεgε pyevòò w'a yee logo wε, a wu shε Pòli ni Silasi yaha kaso gbaha ki funṇò pura la ni, na pu tòòyò le tige ka ni na pò.

²⁵ Ba jinε k'a pa jì wε, a Pòli ni Silasi di ganha na Kile jεeri, na Kile masòṇṇò yoyo cee. Kasolemεε pusamaa bεeri bi yee nuri. ²⁶ Na pu yaha lee na, a jinε k'i wakaraa cεle xuuni, na kaso gbaha ki jahara fo na ki gburaya yi bεeri pye y'a mugi yiyε ni. A kasolemεε pu bεeri wo tòòrò shònhòyò y'i bahala wolo. ²⁷ Ba kaso gbaha ki kasεεgε pyevòò w'a jε, na gburaya yi bεeri ta y'a mugi wε, a wu wu ṇmòpara kòongli li kòrògò ni di daga wuyε gbo, bani wu bi giin na kasolemεε pu bεeri ya paa. ²⁸ A Pòli di mujuughbòò wá na: «Ma ganha da kakuunò pye mayε na wε, wèe bεeri wa naha.»

²⁹ A kaso gbaha ki kasεεgε pyevòò wu jo na pu sokinna le pa. A wu gburogi jé kaso gbapire li ni. W'a bi fya fo na fuguri, a lee di wu pye w'a shε do Pòli ni Silasi tòòyò ni. ³⁰ Lee kadugo na a wu Pòli ni Silasi yeege kpεεngε ki na, na pu pye: «Na jahafεε, leke nε d'a yaa na pye, kònhò di juwuuro ta wε?» ³¹ A p'i wu jò shò na: «Dà Kafò Yesu na, ma na zhò ma ni ma puga shεen pu bεeri.» ³² Lee kadugo na a Pòli ni Silasi di Kafò jomò pu jo wu ni wu puga shεen pu bεeri mu. ³³ Kee jinjinε kiye pyaa na, a kasogbaha ki kasεεgε pyevòò wu Pòli ni Silasi ye nòòyò yi wεrε pye. A wu ni wu puga shεen pu bεeri di batize. ³⁴ Lee

bɛɛri kadugo na a wu gari ni pu ni wu kaban, na she yalige kan pu mu. A we na we ni wu puga sheen bɛɛri di fundanga pye xuuni, bani p'a d̄a Kilɛ na.

³⁵ Ba jiga k'a mugi wɛ, a Oromɛ fanha ki juɲɔfɛɛ p'i fanhafɛɛ pii tun kasogbaha ki kasɛɛge pyevɔɔ wu mu na wu Pɔli ni Silasi yaha. ³⁶ A kasogbaha ki kasɛɛge pyevɔɔ wu pee jomɔ pu jo Pɔli ni Silasi mu na: «Oromɛ fanha ki juɲɔfɛɛ p'a tuduro yaha pa, na pu yi yaha. Yi foro, yi da gaanjɔnɔnɛ na.» ³⁷ A Pɔli di pee fanhafɛɛ pu pye: «P'a wɛe kɔn sipyii pu bɛɛri jii na kiiri konbaa wɛe na, na ta wɛe bɛ di jɛ Oromɛ kulo li sipyii. Lee kadugo na na ba wɛe le kaso ni. P'i giin p'i wɛe peelee yeege nime kaso wu ni gɛ? Tapyege wa lee na bada wɛ; na puyɛ pyaa ki pa wu yeege kaso wu ni naha!»

³⁸ A pee di guri na she pee jomɔ pu jo Oromɛ fanha ki juɲɔfɛɛ pu mu. Ba p'a logo na Pɔli ni Silasi bɛ jɛ Oromɛ sheen wɛ, a p'i fya. ³⁹ Lee na a p'i ba kafari sha Pɔli ni Silasi mu. A p'i pu yaha na pu jɛɛri na pu jɔ puyɛ na p'i foro kulo li ni. ⁴⁰ Ba Pɔli ni Silasi ya foro kasogbaha ki ni wɛ, a p'i gari Lidi kaban, na she cebooloo pii ta w̄a. A p'i pee yɛri na samɔhɔɔ le pu ni, na na kari.

17

Pɔli ni Silasi ya Kilɛ Kafila jo Tesaloniki kulo li ni

¹ Pɔli ni Silasi ya foro Anfipolisi kulo li ni, na she doro Apoloni kulo li bɛ ni. A p'i she nɔ kulo la ni lee mɛge jɛ na Tesaloniki. Yawutuu Kilɛ-pɛɛnɛ puga ka bye w̄a. ² A Pɔli di jɛ kee Kilɛ-pɛɛnɛ puga ki ni ba w'a tee na li pyi wɛ. A wu cadɛnyɛ taanri pye na taha yiye na na se na Yawutuu pu juɲɔ cirini, na Kilɛ Kafila wu jaha yu pu mu. ³ Pɔli bi Kilɛ Kafila wu jaha sheɛ pu na na fiinɛ, na yi yu pu mu na saha ni wee Kafila wu ni na Kilɛ ya wemu jaha bulo na pye Shɔvɔɔ ge, na wee na venhe ganha na na xu. Lee bɛɛri kadugo na, wu na ba jɛ na foro xu ni. A wu pu pye: «Yesu wemu kaa wɛe ya yu yee mu ge, wee Kilɛ ya pye Shɔvɔɔ we. ⁴ A Yawutuu pii di wee kafila wu ta can, a pee di ba d̄a Yesu na, na fara Pɔli ni Silasi na. A Girekii Kilɛ jii fyaara sipyii niɲehemɛɛ pii bɛ di d̄a Yesu na ni mɛgbɔhɔ cɛɛ niɲehemɛɛ pii bɛ. ⁵ Ga, a lee di jiiɪhaga yirige Yawutuu pusamaa mu. A pee di lapyebaalaa sipyiɲmuyɔ ya faanna pinne, na pee sɔn w̄a Pɔli ni Silasi na. A pee di tunmɔ taga kulo li bɛɛri wuregi. A p'i puyɛ faari kari Pɔli ni Silasi taconɔ ni n̄a wa puga, wee mɛge jɛ Zhasɔn. ⁶ Ba p'a she fɔ Pɔli ni Silasi ni wɛ, a p'i Zhasɔn ni n'a daa fɛɛ pii bɛ co, na pee fuulo kari fanhafɛɛ pu yiri. A p'i ganha na seɛ na: «Yi li wii, sipyii pii p'a fiige ki bɛɛri wuregi ge, pee p'a nɔ wɛe bɛ mu naha, ⁷ a Zhasɔn di pu tirige wu puga. Keree kii p'a byi ge, kee ya bɛ ni Oromɛ saanna pu bɛɛri juɲɔvɔɔ Sezari wo saliya wu ni wɛ, bani p'a yu na saan wa betii wu jɛ, wee mɛge jɛ Yesu.» ⁸ Ba kulo li sipyii ni fanhafɛɛ p'a pee jomɔ pu logo wɛ, a pee jomɔ p'i pu fungɔnyɔ wuregi. ⁹ M'a Zhasɔn ni n'a daa fɛɛ pu ja p'a yaha ge, jomɛɛ p'a kan fanhafɛɛ pu mu.

Pɔli ni Silasi ya Kilɛ Kafila jo Bere kulo li ni

¹⁰ Ba fanhafɛɛ p'a n'a daa fɛɛ pu yaha wɛ, kee cana ki piige kiyɛ pyaa ni p'a Pɔli ni Silasi yaha kari Bere ni. Ba p'a nɔ w̄a wɛ, na she jɛ Yawutuu Kilɛ-pɛɛnɛ puga ki ni, na Kilɛ Kafila jo sipyii pu mu. ¹¹ Pee bi pɔɔ Tesaloniki sheen na, a p'i sɔɔ Kilɛ Kafila wu na ni fundanga ni, na Kitabu wu suguri cana bɛɛri kee keree ki bi jɛ can. ¹² A Yawutuu niɲehemɛɛ di d̄a Yesu na. A mɛgbɔhɔ cɛɛ niɲehemɛɛ di d̄a Yesu na Girekii pu bɛ ni, na fara namaa niɲehemɛɛ pii bɛ na. ¹³ Ga ba Tesaloniki kulo li Yawutuu p'a pa yi logo na Pɔli ya Kilɛ Kafila wu yu

Bere be ni we, a p'i yiri, na she Bere sheen pu son wa pu na. ¹⁴ Ba lee ya pye we, taapile ni a n'a daa fee p'i gari ni Pali ni suum loho ki jo na, na wu le korogo ka ni. ¹⁵ A pii di binne ni wu ni fo na she no Ateni kulo li ni. A Silasi ni Timote di gori Bere kulo li ni. Ba Pali torogovee pu kuriduun ya no we, a wu pu tun na pu pa Timote ni Silasi pye, na p'a se tovuyo na wee feni Ateni ni.

Pali ya yu ni Ateni kulo li sipyii pu ni

¹⁶ Na Pali yaha Ateni ni wu na Timote ni Silasi ye sigee, a wu ba li seeri na li ta Ateni kulo l'a ji yapeere na. A lee di bye wu mu funzhaga. ¹⁷ Lee wuu na wu bi se Kile-peehe puga ki ni na yu ni Yawutuu pu ni, ni Girekii piimu bi fyagi Kile na ge. W'a bi se pinner kee nye na cana beeri, wu bu wemu ta wa, w'a ganha na yu ni weefoo ni. ¹⁸ Fungongo fee kuruyo yemu p'a bi byi na Epikure ni Sitoyiki ge, a yee wo sipyii pii di ba ganha na yu ni Pali ni. A pii di jo pu ni na: «Kajunjo baa jom peke we di wa yu we?» A pii be di jo: «Li je ma na giin kilelee piitilee kaa w'a yu we ya piimu ce we.» P'a yee jo bani Pali bi Yesu wo Jozaama pu ye pye, na xujene li be kaa yu. ¹⁹ A p'i gari ni Pali ni kulo li pinner keeenge ka na, kee mege je na Ayeropazi. Ba p'a no wa we, na Pali yege na: «Kalaafom wemu ni m'a pa ge, ta we na ja wu logo?» ²⁰ Yemu beeri we ya nuri mu jo na ge, yee beeri je we mu nivoyo. Lee wuu na we ya giin m'a yee jaha jo wu mu.» [²¹ Ateni sheen ni pu nadadiinmee bi ma pu tuun beeri torogo kafilafom jo ni wu logo na.]

²² A Pali di yiri yere kee keeenge ki na na jo: «Ateni sheen, ne yee kaseri na yee ta yee na je Kile shavvee see wuu. ²³ Na ne yaha ne na jaari yee kulo li ni, ne yee Kile tashaya saraya yi tawologo ninheye ja. Ne nigin ja yee peehe yanmuyo yi ni l'a ka kee na na: «Yaaga kemu k'a bele ki tuugo di ya ce-ε ge, kee saraya yi tawologo.» Lee na yaaga kemu yee ya bele, yee di ya ki ce-ε ge, kee kaa ne yu yee mu.

²⁴ «Wee je Kile, wemu w'a konjo ni ki funjo yanmuyo beeri yaa ge. Wee wu je fugba ni ninje yaavoo wu be. Wee ya den sipya kehe puyaaga funjo ni we. ²⁵ Wee Kile wu mago je sipya kehe labye na na wee Kile w'a deri we. Bani wee w'a niifere ti kaan sipyii mu; kafeege kemu sipyii ya nmōni ge, na kee be kaan, ni yanmuyo yi saya beeri. ²⁶ Sipya nigin ni w'a shi wu beeri yege, na wee yaha ninje ki kabaya yi beeri na. Na tene yaha pu teege ni pu tatiinye na. ²⁷ W'a kii keree kii beeri pye, konho sipyii di wee Kile kabanja sha p'i fulo wee na. Konho pu daalapye wuu di wee Kile ta, bani Kile sanha ya lii wa shishiin na we. ²⁸ Bani

«Wee w'a wee yaa, na niifere kan we mu,
na sefere be kan we mu wu ja w'a jeri.»

Mu yee wo yoclee pii be ya jo na:

«Kile ni wee ya foro.»

²⁹ «Kile ni wee ya foro. Lee na wee bi foro Kile ni, wee ya yaa na li ce na sipyii keye y'a peehe yanmuyo yemu yaa ni sanni, kelee warifyen, kelee kagereye ni ge, na Kile je ba yee peehe yanmuyo yi je we. ³⁰ Lee kadugo na a Pali di jo: «Kile ya taatorogoo keree ki wii nige we, bani ki cebara t'a bi yee pye yee na ki pyi. Ga nime, Kile funjo wa sipyii beeri pu kee keree ki yaha p'i daburaje jo xuu wu beeri ni, pu da wee Kile pe. ³¹ Bani Kile ya cana ka teje, kee na wu da ba kiiri kon konjo ki beeri na ni tiime ni. Kile ye pyaa ya na wemu jaha bulo ge, wee wu da bye kiiri wu konvoo. Kile ya jaha shesheere temu she sipyii na wee shizhaa na ge, tee je na wee je na yeege xu ni.»

³² Ba p'a xujene li kaa logo we, a p'i ganha na wu la wo. A pii di jo: «Caŋa katii wée da ba yi saya logo ma mu.» ³³ A Pòli di foro pu niŋe ni na kari. ³⁴ Lee be na, a pii di fara Pòli na, na bye Yesu n'a daa fee. Pee n'a daa fee pu ni, kulo li kiirikoon kurunjo ki sipya wa bye pu ni wee mege je Denisi, na fara cee wa be na wee mege je Damarisi, ni sipyii pii be.

18

Pòli ya jé Korente kulo li ni

¹ Lee kadugo na a Pòli di yiri Ateni ni, na gari Korente ni. ² Ba w'a no wà we, na ná wa ja wà wee mege je na Akilasi. Yawutu wu bye wii wu d'a se Pòn fiige ki ni. Pee nibavomoo pu bye, wu ni wu sho Pirisili na yiri Itali fiige ki ni, bani saanna Kulodi bi jo na Yawutuu pu beeri pu foro Orome ni. Lee l'a Akilasi ni wu sho wu pye p'a yiri Itali fiige ki ni na pa. A Pòli di she foro pu na. ³ A wu karijenge leje ni pu ni, na diin pu yiri bani pu shuun wu beeri bi labyenumo pyi. Fàya piyeye pu bi yari. ⁴ Ga cadenge beeri Pòli na gari Kile-peeŋe puga ki ni, na she ganha na yu ni Yawutuu ni Girekii pu ni. W'a bi giin wu pu jeri, p'i soo Kafoo na.

⁵ Ga ba Silasi ni Timote ya yiri Masedoni ni na pa we, Pòli ya ta latii pye nige ni Kile Jozaama pu yere li ye be we. W'a bi yi yu na wari Yawutuu pu mu na Kile w'a Yesu naha bulo na pye Shovoo. ⁶ Ga Yawutuu pu ya ta soo pee jomoo pu na we, a p'i ganha na Pòli fanri, na joguumoo yu na waa wu na. Lee na a Pòli di wu fadenje nahara na lee na ba bye seeri kaa na p'a she Kile jomoo ni. Lee kadugo na a Pòli di jo: «Yee Yawutuu bye yee di ya juwuuro ta jiga na we, yee p'a lee pye ne be we. Nime shi watii mu n'a da zhe Kile kafila wu jo.» ⁷ Ba Pòli ya pee jomoo pu jo we, a wu yiri pee sipyii pu taan na kari ná wa puga, wee mege je Tite Zhutusi. Kile jii fyaara sipya wu bye wii. Wu kaanjo ki bi sogi Kile-peeŋe puga ki na. ⁸ A Kile-peeŋe puga ki juufooo ni wu puga sheen di ba dà Kafoo na, wee mege ki bye Kiripusi. Korente sheen piimu be p'a Pòli jomoo pu logo ge, a pee nijeheme be di dà Kafoo Yesu na. A p'i pee batize.

⁹ Caŋa ka piige ni Kafoo ya pa yi jo Pòli mu kashae la ni na: «Ma ganha da vya sipya wa shishiin be na we! Ta yu, ma ganha da joo maye na we! ¹⁰ Bani ne wa ni ma ni. Sipya wa shishiin da ga já ma co wu kakuunoo pye ma na we, bani ne sipyii ya jehle le kulo le ni.» ¹¹ Lee na, a Pòli di gori yaha Korente ni, na sipyii kalaa Kile Kafila ni fo yee nigin ni yeye gbaara.

¹² Tuun wemu ni Galiyon bi bye gbafeneeri Akayi fiige ki ni ge, a Yawutuu p'i puyee pinne na yiri Pòli feni, na wu co kari kiirikoon kurunjo ki mu. ¹³ Na jo: «We ná we ya sipyii pu juuoo kyeege na p'a Kile pelee pelegana lemu na ge, lee ya saha ni wée wo saliya wu ni we.» ¹⁴ Ga Galiyon ya ta Pòli yaha w'a tajogo ta we, a wuyee pyaa di jomoo pu lo na Yawutuu pu pye: «Nago kakuunoo la we ná we ya pye kelee kapyebaana, ne bi da zoo na yi jomoo logo. ¹⁵ Ga ma na jo li wa lee la we, fo yee ni sipyiire tisara ni yi wo saliya wu wo nakaara keree ye, yiye pyaa ki yee naha shoonri. Ne kunni toooo wa wee kiiri wu gon ni bada we.» ¹⁶ Ba w'a yee jo we, na pu kori yeege kiiri wu takongo ki ni. ¹⁷ Ba l'a pye mu we, a pee Yawutuu p'i wo Kile-peeŋe puga juufooo wu na. Wu mege ki bye na Sositene. A p'i wu deele kpoo. A Galiyon di wuyee pye kannu wu ya pu jaa be we.

Pòli ya kuri she Ancosi ni

¹⁸ Pɔli ya mɔ xuuni Korɛnte ni. Lee kadugo na a wu koo sha n'a daa fɛɛ pu mu. A wu ni Pirisili ni Akilasi di jɛ kɔrɔgɔ ka ni na gaanɔ shiizhan Siiri fiige ki ni. Pɔli bi jomɛ lo Kile mu, lee l'a wu pye, ba w'a nɔ Sankere ni wɛ, na wu jɔnɔ kuu wà, na na toro. ¹⁹ Ba p'a nɔ Efese kulo li ni wɛ, a p'i digi wà, na jɛ kanha ki ni. A Pirisili ni Akilasi di gori wà. A Pɔli di she jɛ Kile-pɛɛɛɛ puga ki ni, na jo ni Yawutuu pu ni. ²⁰ A pee di li sha wu mu na wu jɛri pye pu mu; ga Pɔli ya sɔɔ wɛ. ²¹ A wu koo sha pu mu, na pu pye na Kile bu sɔɔ na wee na ba guri ba sanha pu mu. Lee kadugo na a wu she jɛ kɔrɔgɔ ki ni na gaanɔ. ²² Ba kɔrɔgɔ k'a she nɔ Sezare kulo li ni wɛ, a wu foro, na gari Zheruzalɛmu ni, na she n'a daa fɛɛ pu shaari. A wu yiri wà, na gari Ancɔsi ni. ²³ A wu jɛri pye Ancɔsi ni. Lee kadugo na a wu gari Galasi ni Firizi fiye yi ni. A wu yee fiye yi wo kulogoo ki bɛɛri jaari na n'a daa fɛɛ pu kalaa, kɔnhɔ pu niyɛ di juri n'a daa wu ni.

Apɔlɔsi ya Kile Kafila jo Efese kulo li ni

²⁴ Yawutu wa bi pa Efese ni, wee mɛgɛ jɛ na Apɔlɔsi. Alekizandiri shɛn wu bye wii. Wee nà wu bi jomɔ cɛ l'a toro. W'a bi Kile Kafila wu bɛ cɛ xuuni. ²⁵ Sippa wa w'a bi Kafɔɔ Yesu kaa jo wu mu. Ga wu wo nijeyɛ yi tɛhɛɛ li bi bye Yohana Batizelipye wo kalaa wu yɛ. Ga lee bɛ na w'a bi la le na Yesu kaa yu na jɔgi sipyiire ti bɛɛri mu ni wu zɔ wu bɛɛri ni. ²⁶ Cana ka w'a pa yiri, na yu ni lowaa ni sipyiire ti bɛɛri jii na Kile-pɛɛɛɛ puga ki ni. Ba Pirisili ni Akilasi ya wu kalaa wu logo wɛ, a pee di wu yiri kari pu puga, na she Yesu koo li jaha jo na jɔ wu mu.

²⁷ Lee kadugo na, cana ka Apɔlɔsi funɔɔ bi bye wu she Akayi fiige ki ni. A n'a daa fɛɛ p'i wu luu waha, na sɛmɛ tun Akayi n'a daa fɛɛ pu mu, na wu bu nɔ wà, na p'i wu cɔ jɔ. Ba w'a nɔ wà wɛ, piimu pu jɛ Yesu n'a daa fɛɛ Kile wo niime wu gbɔɔɔ ni ge, a wu kalaa wu la fara pee wo n'a daa wu na, na jahagbaashɛɛɛ kan pu mu xuuni. ²⁸ Bani wu kafila wu bi tajogo fɔ Yawutuu pu na sipyii pu bɛɛri jii na. A wu li she na foro Kile Kafila wu ni na Yesu wu jɛ Kirisa we.

19

Pɔli ya Kile Kafila jo Efese kulo li ni

¹ Na Apɔlɔsi yaha Korɛnte ni, a Pɔli di Azi boboyo fiige ki kɔn jɛri, na nɔ Efese ni, na n'a daa fɛɛ pii ta wà. ² A Pɔli di pee n'a daa fɛɛ pu yege na: «Tuun wemu ni yee ya dà Yesu na ge, yee ya Fɛfɛɛɛɛ Munaa li ta wee tuun wu ni ya?» A p'i Pɔli jɔ shɔ na: «Wèe ya cɛ na yaaga ka bɛ mɛgɛ ki jɛ Fɛfɛɛɛɛ Munaa wɛ.» ³ A Pɔli di pu yege sanha na: «Batizeli weke yee d'a pye wɛ.» A p'i wu jɔ shɔ na: «Yohana Batizelipye wo we.» ⁴ A Pɔli di pu pye: «Batizeli wemu Yohana bi byi ge, wee bi li sheɛ na sipyii ya daburajɛ jo pu jurumu wu na. A wu Izirayeli sipyii pu pye na wemu w'a ma wee kadugo ge, na pu dà wee na. Wee mɛgɛ jɛ Yesu.» ⁵ Ba pee sipyii p'a pee jomɔ pu logo wɛ, na ganha na puyɛ kaan nime pu na batizeni Kafɔɔ Yesu mɛgɛ na. ⁶ Lee kadugo na a Pɔli di wu kenɛ taha pu na, na Kile jɛɛri pu mu. A pu bɛɛri di Fɛfɛɛɛɛ Munaa ta na ganha na shi wati jomɔ yu, na ganha na kapaɔa yu. ⁷ Pii sipyii pii bi namaa kɛ ni shuun shi xɔ. ⁸ Na Pɔli yaha wà Efese ni, wu bi se Kile-pɛɛɛɛ puga ki ni, na Kile saanra ti Jozaama pu yu sipyiire ti bɛɛri mu na fiinɛ, na li shaa wu jomɔ pu logovɛɛ pu bɛɛri mu na pu jɛ tee saanra ti ni. W'a bi lee pyi fo na she nɔ yeye taanri na. ⁹ Sipyii pii funɔɔ bye pu dà Yesu na wɛ, pee bi Pɔli kafila wu she, na joguumɔ taga Yesu koo li mɛgɛ kyɛɛgi. Lee wuu na Pɔli ya n'a daa fɛɛ pu yiri laha pee

tàan, na gari ni pu ni Tiranusi wo kalaa tapyege ki ni. A wu ganha na pu yeri ni Kile Kafila ni wee xuu wu ni canja beeri. ¹⁰ A Pòli di li pye mu fo yee shuun. Sipyii piimu bye Azi fiige ki ni ge, Yawutuu fara Girekii na, pee beeri ya Kile Kafila wu logo.

Seva jalaa gbarashuun w'a giin da jinaa kori

¹¹ Pòli ya kakanhanjaa niñehenje pye Kile baraga ni sipyii sanha kiimu tuugo ja ja we, ¹² Ali fàya kelee fajuñoo kiimu beeri bi gbòon Pòli cére ti na ge, pu bi kee luu na dèri yama fée na p'i juunoo. Jinaa je piimu ni ge, na ki téri pee be na jinaa p'i foro pu ni.

¹³ Yawutuu pii bi jaari na giin da jinaa kori da yeege sipyii ni. Canja ka p'a pa yiri na p'i she jinaa kori yeege wa ni Yesu mege na. Jomoo pemu ni pee bi giin da jinaa pu kori ge, pee pu wa me: «Pòli ya Yesu wemu wo Jozaama yere pyi ge, yi foro we ni wee Yesu wu wo mege na!» ¹⁴ Yawutuu wo saraya naha shòonrivoo wemu mege ki je na Seva ge, wee wo jalaa gbarashuun w'a we labye we pye. ¹⁵ Ba p'a yee jo ni jinaa sipya wu ni we, a jina wu pu no sho na: «Ne Yesu ce, na Pòli be ce, ga yee di je jogo ye we?» ¹⁶ A wee ná jinaa wo wu do pu na, a wu fanha di ñehé pu na, a wu pu kpón na bana bana, na pu fàya be wolo pu na. A pu ceepilegee wuu di baa foro puga ki ni.

¹⁷ A lee kaa l'i Efese shéen pu beeri círi, Yawutuu fara Girekii na, a pu beeri di fya. Lee wuu na a sipyiire t'i ganha na Kafoo Yesu mege ki pele. ¹⁸ Lee na piimu pu bi dà Yesu na ge, a pee niñeheme di ba daburaje jo pu kakuuyo yi na, na yi paari sipyiire ti beeri jii na. ¹⁹ Piimu pu bi siganma pyi ge, a pee niñeheme di ba ni pu siganma semee ni, na ba pu sorogo sipyiire ti beeri jii na. A p'i pee semee pu wari ñoo wá wá yiyé na, a y'i be ni warifyen tuunoo kabòfonoo ke (10.000) shi ni. ²⁰ Lee funno ni a Kafoo wo kafila wu ganha na se taa na se naha na, fo na sipyiñeheme pye p'a fara n'a daa fee pu na.

Tunmoo pemu p'a tin Efese kulo li ni ge

²¹ Lee beeri kadugo na a Pòli di li she na wee na doro Masedoni fiige ke ni Akayi fiige ki ni w'a se Zheruzalemu ni. A wu li she na wee bu no wee xuu wu ni, na wee na zhe Orome be ni. ²² A wu wu tegevee shuun yaha kari wuyé naha na Masedoni ni. Pee je Timote ni Erasiti. A wuyé pyaa di gori Azi fiige ki ni, na jeri pye wà.

²³ Wee tuun wu ni a tunmoo di din Yesu koo li wuu na. ²⁴ Tudunna wa bye wà wee mege je Demecusi. Efese shéen yaperé lemu li je yaperézhò p'i li mege yiri na Aritemisi ge, w'a bi lee wo puga ki tuugo nifenhefenhenje yari ni warifyen ni na beree sipyii mu wari niñeheme na. ²⁵ Canja ka, a wee ná wu ba wu kapyebyii ni wu tudunyii pii yiri na pu pye: «Y'a li ce na we labye we ni wée ñolige ya fóro. ²⁶ Ga nime le Pòli ya byi ge, yeeye pyaa ya lee logo, na li ja be. Le kaa le wa Efese kulo li ye juunoo kaa we de! Ga l'a giin di bye nime Azi fiige ki beeri juunoo wuu. Wee Pòli wu w'a yu na sipyii ya pèenje yanmuyoo wemu yari ni pu keye ni ge, na yee je see yanmuyoo we. Pee jomoo p'a sipyii niñeheme ñoo kyegi xó. ²⁷ Lemu l'a wu funoo shaa ge, le ganha bu da wu lada koro to we. Ga lee ye be we. Li bu she naha na, wée yaperézhò wemu mege ki je Aritemisi ge, sipyii pu na ba kadugo le wee ni. Pèenje ke w'a daa ge, kee na ba gon wu na, na ta Azi fiige ki shéen ni fiye yi saya beeri wo sipyii di wu pele.»

²⁸ Ba Demecusi ya pee jomoo pu jo le sipyii pu niwegee ni we, a pu logoo di yiri. A p'i ganha na sele na yu: «Efese shéen yaperézhò wemu mege ki je Aritemisi ge, w'a pele, wu noho je we!» ²⁹ A pee tunmoo p'i kulo li beeri wuregi.

Lee bi Pöli tahama-nahomoo pii ta wà, pee meye je, Gayusi ni Arisitaaki. Pee bye Masedoni sheen, a sipyiire ti gburogi kari na she pee co, na pu fuulo na kari pinnerε kpeenge ki na. ³⁰ A Pöli ye pyaa di ganha na giin wu she sipyiire ti feni, ga n'a daa fee pu ya ta soo we. ³¹ Azi fiige ki sipyigbooo pii be bye wà, pee bye Pöli najiineε. A pee be di tuduro tun Pöli mu, na wu ganha da zhe sipyii pu tapinnege ki ni we. ³² Tunmoo p'a pa bele sipyii pu tapinnege ki ni, wa nijoyo ni wa woyo je nigin we. Sipyiire tiye pyaa be bi tiye kapinnene juuoo ce we. ³³ Yawutu ná wa bye wà wee mege je na Aleksandire. A sipya wa di kii keree kii naha jo wu mu. A Yawutuu pusamaa di wee jumunoo na wu she nahagbaa li na wu jo. A wee di wu keje yirige na jomoo wa wee mu. W'a bi giin wu li she sipyiire ti na na Yawutuu pu ya ta kakuunoo la shishiin pye we. ³⁴ Ga ba sipyiire t'a li ce na Yawutuu wu je we, a pu beeri di ganha na zele fo leereε shuun shishiin na yu: «Efese sheen wo yaperεzhoo Aritemisi w'a pele, wu jooho je we!»

³⁵ Li ya ta juo we, fo kulo li fekama wuye pyaa ya la le na tunmoo pu yerenε. A wu pu pye: «Efese sheen, konoo ke beeri ya li ce na yaperεzhoo Aritemisi we w'a yiri fugba we ni na pa do ge, na Efese kulo li l'a wee ni wu gbaha ki kasεege pyi. ³⁶ Wa shishiin da ja yee kaala we. Lee na yi loxulo ta, yi ganha ba keree pyi yiye juuoo feni mu we. ³⁷ Bani yee ya baha pii namaa shuun we na na co na pa naha, na ta pee di ya yaaga yu yaperεgbaha ki ni we, p'i wa joguumoo be jo na wà wée yaperεzhoo nigbohoo ki na we. ³⁸ Ga wa bu la pye Demecusi ni wu kapyebyejii pu na lemu ya be we, kiiri cagangoo wa, fanhafεε pu be di wa. Pu she ni lee kaa li ni pee mu. ³⁹ Kelee kaa latii bi je, yi na ja ba wu cabinnege caa ke. ⁴⁰ Ni lee kunni be we, tunmoo pemu wée ya yirige nijaa ge, pu na ja wée jaagi pee wuu na na wée p'a giin wu sipyiire ti juuy kyεegi. Bani pu bu wu yege, wu wa da ja sipyiire ti kapinnene juuoo jo sipya wa shishiin mu we.» ⁴¹ Ba w'a yee jo xoo we, na sipyiire ti beeri pye na t'a gaaji piyεye.

20

Pöli ya jaari Masedoni ni Girekii fiye yi ni

¹ Ayiwa, ba tunmoo pu kafugo ya pa wo we, a Pöli di n'a daa fee pu yiri pinne; na jo ni pu ni, na pu yeri, na pu logoo waha, na na koo sha pu mu, na gaaji Masedoni fiige ki ni. ² Pöli nidorowo kee fiige ki ni, a wu kafila wa taga lowagaa kan wee xuu wu n'a daa fee pu mu, na na toro na gaaji Girekii fiige ki ni. ³ A wu yeye taanri pye wà, na ba gbegele caa ka na wu koo gboboo ka lo w'a se Siiri fiige ki ni. Ga, a wu ba logo na Yawutuu pii p'a woni pye wu mege na. A wu koo gboboo ki wo zhe wu fiin, na guri pa doro Masedoni ni na kari wà tooyo na. ⁴ Sipyii piimu pu bi pinne ni Pöli ni wu jaagoo li na ge, pee pu wa me: Bere sheen Pirusi ja Sopateri, ni Tesaloniki sheen shuun: Arisitaaki ni Sekundusi, ni Deribe sheen Gayusi, na fara Timote na, ni Azi fiige sheen shuun: Tishiki ni Torofime. ⁵ A pee di doro wée naha na, na she wée sige Torowasi kulo li ni. ⁶ Ba Shizhenεε Baa Buuri Kalenε l'a toro we, a wée di je koo gboboo ka ni Filipe kulo li ni, na cabyaa kaguro pye na na no Torowasi ni, na she pu ta wà. Ba wée ya no wà we, na cewuu nigin pye wà.

Pöli ya Utikusi nixhugo je Torowasi kulo li ni

⁷ Pori jimuguro nibiige ki ni, a wée beeri di she binne, konoo wu Kafoo wo yalige ki li shiizhan. A Pöli di n'a daa fee pu yeri. Wu funoo bi bye wu ba lo w'a gaaji kee caa ki jimuguro. A wu sii moo jomoo pu na n'a daa fee pu mu fo na

she niŋe ki ni. ⁸ Wèe beeri pu bye wà na pinne zangaso wa ni. A p'i sokinnaa niŋeheme le le na yaha puga ki ni. ⁹ Levoo wa bye ni wèe ni, wu mege je na Utikusi; Wee nideenge di bye puga ki fenetiri wu jo na. A wee di bye wà na ba ŋmuna, fo na funŋo wò wuyè na. Na Pòli yaha wu na yu, a ŋmunumò p'i ba wu figi. A wu yiri wà fo zangaso wu puga taanri wogo ki juŋo ni, na ba do niŋe na. Ba p'a pa di ba wu lo we, na ba wu ta w'a xu. ¹⁰ A Pòli di digi, na she leele wu juŋo ni, na wu co wu keye ni, na wèe pye: «Yi ganha da yi funŋonyo yi kyeege we! Wu wa jii na.» ¹¹ Lee kadugo na a Pòli di dugi zangaso wu ni sanha, a wu ni n'a daa fee p'i she puyè pinne wà sanha. A p'i binne li shiizhan Kafoo mege na. Lee kadugo na a Pòli di jo na mò ni pu ni sanha, fo na she jiga ki pye k'a mugi, na na kari. ¹² A Utikusi puga sheen di gari ni wu jii wo wu ni puga. A lee kaa l'i sii n'a daa fee pu beeri logoo niŋe.

Koogboho k'a yere ni Pòli ye ni kulogoo niŋehene ni

¹³ Lee kadugo na a wèe di jé koogboho ka ni na doroo Pòli jaha na na gaanji Asosi kulo li ni. Bani wu bi jo na tooyo na wee da da gaanji Asosi ni, na wèe di she wu lo wà. ¹⁴ Ba wèe ya she wuye juŋo cìri Asosi ni lee cirigana li na ni Pòli ni we, a wu be di jé koogboho ki ni. A wèe di gari kulo la ni lee mege je na Mitileni. ¹⁵ Caŋa kemu wèe ya foro wee xu wu ni ge, kee caŋa ki jimuguro a wèe di nò Kiyosi kulo li shizhaa na. Ki jimuguro shuun wuuro, a wèe di nò Samosi kulo li ni. Ki jimuguro taanri wuuro, a wèe di nò Mileti kulo li ni. ¹⁶ Pòli funŋo bye wu yere Efese kulo li ni we, kònhò wu ganha da mò doroo Azi fiige ki ni we. Wu bi sige kanha wu nò Zheruzalemu ni, kònhò wu bu já nò wà, wu she Pantekoti wu caŋa ki juŋo cìri wà.

Pòli ya Efese kulo li n'a daa fee nòhòlee pu yeri

¹⁷ Lee wuu na Pòli ya tiin Mileti kulo li ni, na pii tun na pu she Efese kulo li n'a daa fee nòhòlee pu yiri pa. ¹⁸ Ba p'a pa nò we, a wu pu pye: «Na cebooloo, fo caŋa kemu tehenè na ne na tooyo shan Azi fiige ki ni ge, fo na pa nò nijaa na, yee wa ne jaarigana ni ne kapyeege ki beeri ce. ¹⁹ Ne naye tirige tuun beeri ni na kapyene pyi Kafoo mu, na jaa soro, na jesinne wo. Yawutuu be ya woni pye ne kaa na tooyii niŋehene ni, na sii kanhama nigbo nò ne na xuuni. ²⁰ Lee be na, yee kuduun je kaa lemu ni ge, ne lee la shishiin ŋmòhò yee na we. Ne yee kalaa Kile Kafila wu ni sipyii beeri jii na, na yi kalaa yiye pyaa piyeye be ni. ²¹ Na yi jo na waha sipyii pu beeri mu. Yawutuu fara Girekii na, jo pu daburaje jo pu jurumu wu na, p'i sooo Kile na, p'i dà wu Kafoo Yesu na.

²² «Ayiwa nime, Zheruzalemu ni di wa gaanji. Kile Munaa l'a na jaha co na se wà. Le l'a da zhe na ta wà ge, di wa lee ce we. ²³ Ga kulo beeri ni kunni n'a toro ge, Fefere Munaa na li she na na, na kasolene ni kanhama pu wa na jaha na wà. ²⁴ Lee be na ne na munaa li wii yaaga we. Le l'a dan ne ni ge, lee li wa me. Tuduro te t'a kan ne mu ge, na tee shonri fo di tehenè. Kafoo Yesu ya labye wemu beeri kaa le ne keŋe ni ge, ne funŋo wa di wee beeri pye di wu xo. Wee labye wu wu wa me, na Kile wo niime we wo Jozaama pu jo sipyii pu mu.

²⁵ «Ayiwa, ne toro yee piimu niŋe ni, na Kile saanra ti wo kafila wu jo ge, ne li ce jo ne ni yee wa da wuye ja nige we. ²⁶ Lee l'a li pye n'a yi fiinne jo yi mu, sipya wa shishiin wo shishan foo wa ne na nige we. ²⁷ Bani ne Kile jidaan beeri she yee na, ne yafiin ŋmòhò yi na we. ²⁸ Ayiwa, yi kasege yaha yiye na de! Fefere Munaa l'a yi tenje dubyagbaha kemu juŋo ni ge, yi kee co xuuni ba dubyanaha-jeme je we. Kile ya n'a daa fee piimu sho wu Ja wu wo shishan

pu baraga ni ge, yi kasεεge yaha pee na, y'i pu comɔ ce. ²⁹ NeƳe pyaa ya li ce jo ne nigarixhɔgɔ na yacoyo na ba jε yee niƳe ni, na do dubyaa pu na. ³⁰ Ali yeeye pyaa kii be ni naha, pii na ba foro yee ni, na kafineye taga n'a daa fee pii juƳo kyεegi, na pye puyε pyaa wo kalaapiire. ³¹ Lee wuu na, yi kasεεge yaha yiye na. Yi yi funyɔ tirige li na na yee taanri ne pye naha yee niƳe ni na yee beeri nigin nigin wu kalaa cana fara piige na, fo na jesinme wo yee kaa na.

³² «Ayiwa, nime n'a da ya kaa le Kile ni wu niime jomɔ pu keƳe ni. Kile ya sipyii piimu pye feeƳe ge, yee be pu wa pee ni. Wu na ba fanha kan yi mu n'a daa wu ni, loolodaa lemu be w'a keme yaha ge, na lee be kan yi mu. ³³ Ne ta jii yeege wa shishiin wo wari, kelee wu sanni, kelee wu faya feni we. ³⁴ Yee ya li ce na jo neƳe pyaa keye yi wo labye w'a ne keree beeri yaa, na na jaarijii pu beeri wogoo yaa* . ³⁵ Ne li she yee na shegana beeri na jo mu wεe ya yaa na kapyenεe pyi na la baa fee pu teri, na wu funyɔ tirige ni Kafɔo Yesu ye pyaa wo jomɔ pu ni na: «Duba ya daa gan funɔ ni na toro da na.»»

³⁶ Ayiwa, ba Pɔli ya xɔ pee jomɔ pu na we, na nuguro sin, a wu ni n'a daa fee pu beeri di binne Kile jεeri. ³⁷ A n'a daa fee pu beeri di sii meheε su xuuni Pɔli gari wuu na. A p'i wu shaari ni taanƳeεge fo ni. ³⁸ Lee kadugo na a p'i Pɔli torogo na pa kɔrɔgɔ ki jɔ na. Pɔli ya jomɔ pemu jo na niƳaa tɛhe ne na na pu da jii taha wee na nige-e ge, pee jomɔ pe bi pu jahaya tanha xuuni.

21

Pɔli ya kari Zheruzalemu ni

¹ Ayiwa, wee tuun wu ni a wεe di fɔ wu kan wuƳe mu ni n'a daa fee pu ni, na jε kɔɔgbɔhɔ ki ni na kari Kɔsi ni. Kee cana ki jimuguro, a wεe di nɔ Orode ni, na yiri wà, na gari Patara ni. ² Ba wεe ya nɔ wà we, na kɔɔgbɔhɔ ka ta ki na se Fenisi fiige ki ni. A wεe di jε kee ni na kari. ³ Ba wεe ya she nɔ Sipere fiige ki shizhaa na we, ma jεhe yere kɔɔgbɔhɔ ki ni ma na da kee ja. A wεe di kee yaha me kamene ce wu ni, na doro kari Siiri fiige ki ni. A kɔɔgbɔhɔ ki she yere Tiiri kulo li ni, bani lee kulo li ni tuguro ti bi yaa na tirige. ⁴ A wεe di foro kɔɔgbɔhɔ ki ni, na jε kanha ki ni, na she n'a daa fee pii ta wà Tiiri ni. A wεe di cewuu nigin pinne pye ni pee ni wà. Pɔli bi da zhe kanhama pemu ja Zheruzalemu ni ge, FeeƳeεε Munaa bi pee kaa jo pee n'a daa fee pu mu. A pee di Pɔli pye: «Ma ganha bu she Zheruzalemu ni we.» ⁵ Ga ba wεe cagaraga k'a pa nɔ we, n'a daa fee pu fara pu cεe na, na fara pu nɔhɔpiire na, a pu beeri di foro di zhe wεe torogo. A p'i foro ni wεe ni kanha ki ni na kari fo kɔrɔgɔ ki jɔ ki na. A wεe beeri di she binne nuguro sin wà lɔhɔ ki jɔ ki na, na Kile jεeri. ⁶ Lee kadugo na a wεe di fɔ wu kan wuƳe mu, na jε kɔɔgbɔhɔ ki ni, a pee kunni di guri na ganji pu kabanya ni.

⁷ Ayiwa, ba kɔɔgbɔhɔ k'a yiri ni wεe ni Tiiri kulo li ni we, a wεe di she digi kulo la ni lee mege jε na Potolomasi; Wà wεe ya kɔrɔgɔ ki wo jara li jɔ yaha. A wεe di foro kɔɔgbɔhɔ ki ni, na jε kanha ki ni, na she n'a daa fee pu shaari, na lee cana jii le pinne pye ni pu ni shiizhan. ⁸ Kee cana ki jimuguro, a wεe di jaari kari Sezare kulo li ni, na she digi Filipe juɔɔ ni. N'a daa fee pu bi sipyii gbarashuun wemu jaha bulo na pee pu tudunmɔɔ pu tege labye wu na ge, wee Filipe we be w'a bye pee gbarashuun we ni. Kafɔo Yesu wo Jozaama pu jovɔɔ wa wu bye wii. ⁹ DɔniƳe pushaa nacebaalaa shishεεε wu bye Filipe mu. Kile bi jomɔ yu pee beeri mu pu na dorogo sipyii mu. ¹⁰ A wεe di diin

* 20:34 Kapyeege 3:18 wu kalaa.

Filipe kaban na cabyaa niɲɛɛɲɛɛ pye wà. Na wèe yaha Filipe kaban, a Kile tudunmò wa di ba ba caɲa ka na yiri Zhude fiige ki ni. Wee meɣe ki bye na Agabusi. ¹¹ A wee ná wu nò wèe na, na Pòli wo kirimeɛ lo, na lee taga wuyɛ pyaa keye ni wu ɔɔyɔ pɔ, na jo: «ƐƐƐƐƐ Munaa l'a jo na Yawutuu pu da ba she le kirimeɛ le kafòɔ cɔ Zheruzalemu ni, na wu pɔ le pɔgana le na, na wu le shi watii keɲe ni wemu ɲɛ Yawutuu we.»

¹² Ba wèe ya pee jomò pu logo we, a wèe ni wee xuu wu sheɛn di binne Pòli ɲɛɛri jo wu ganha bu she Zheruzalemu ni we. ¹³ A Pòli di jo: «Naha wo meheɛ yee di suu me we? Y'a giin y'i na ɲaha tanha ge? Ne gbegele xɔ xu ka na Zheruzalemu ni Yesu Kirisa meɣe wuu na pu da jo pɔɔɔ.» ¹⁴ Wèe ya pa li ɲa nago Pòli ya go wu wu hakili laha Zheruzalemu sheɛ li na-ɛ ge, a wèe di cari, na jo: «Le li wa Kile ɲidaan ge, lee li pye.»

¹⁵ A cabyaa dama dama di doro, a wèe di gbegele na gari Zheruzalemu ni. ¹⁶ A Sezare kulo li wo n'a daa fɛɛ pii di binne kari ni wèe ni. Ba wèe ya nò Zheruzalemu ni we, wèe bi yaa wèe pu tigi ná wemu ɲuɲɔ ni ge, a pee n'a daa fɛɛ p'i gari ni wèe ni wee kaban. Wee ná wu meɣe ki bye na Minasɔn, Siperɛ sheɛn wu bye wii. Wee bi dà na xɔ Yesu na l'a mɔ.

Yakuba ya Pòli yeri

¹⁷ Ba wèe ya nò Zheruzalemu ni we, a wèe cebooloo n'a daa fɛɛ p'i wèe ɲuɲɔ círi ni fundanga ni. ¹⁸ Kee caɲa ki ɲimuguro a Pòli di gari ni wèe ni Yakuba kaban. N'a daa fɛɛ nòhòɛɛ pu beɛri be pu bi pinne wà. ¹⁹ Ba fò w'a pye xɔ we, a Pòli di jomò pu lo. Shi wemu ɲɛ Yawutuu-i ge, Kile ya kaa lemu pye wee shi wu be te ni Pòli wo Kile jomò yɛɛ li funɲɔ ni ge, a wu ɲɔ le kee ni, na kee beɛri paari pu mu nigin nigin na.

²⁰ Ba p'a yee logo we, a pu beɛri di Kile sɔ, na baraga taha wu na. Lee kadugo na a p'i Pòli pye: «Wù ceborona, m'a ɲaa we, Yawutuu xhuu niɲɛɛɛmɛɛ p'a dà Yesu na naha, ga, ali niɲaa we be ni, pu beɛri ya taha yaha Kile tudunmò Musa wo saliya pu feni. ²¹ Sipyii pii d'a pa yi jo pu mu na Yawutuu piimu pu wa shi wusama te ni ge, na mu wu wa yi yu pee Yawutuu pu mu na pu Kile tudunmò Musa wo saliya wu keree ki yaha; na pu ganha ba pu nòhòpiire kɔɔn nige we, p'i ganha ba kaleɣɛɛ kii shishiin be pyi we. ²² Ayiwa, wèe na lee kaa le cɔ cogana leke na we? Li pye pyegana beɛri na pu na ba li cɛ na mu ya pa. ²³ Lee funɲɔ ni, le w'à da jo ma mu nime ge, m'a yaa ma lee pye. Ayiwa, namaa shishɛɛɛɛ ɲɛ naha wèe mu, pee bi ɲɔmehɛɛ lo Kile mu. ²⁴ Ma da jé ni pu ni Kile-pɛɛɲɛ pugbòhɔ ki ni, m'a maye pye fɛɛfɛɛ, m'a pu be pye fɛɛfɛɛ na be ni saliya wu ni. M'a pu beɛri wo ɲuguupeɛɛmɛ wolo, kònhɔ p'i pu beɛri ɲuyɔ kuu. Lee bu bye Yawutuu pu na ba li cɛ na sipyii p'a keree kiimu beɛri jo mu shizhaa na ge, na lee la shishiin wa can we. Pu na ba li ɲa be sanha na muye pyaa ki be k'a ɲaari na sahanɲi ni Musa wo saliya wu ni. ²⁵ Shi wemu ɲɛ Yawutuu we, wu be d'a dà Yesu na ge, wèe ya sɛmɛ tun xɔ pee be mu, na wù fungɔnyɔ she pu na; wèe ya li she pu na jo xaara beɛri p'a gbo yapɛɛ na ge, pu ganha ba tee xaa we, pu ganha ba shishan xaa we, pu ganha ba yaxuyo xaa we, p'i ganha ba dɔdɔɔɔ pyi we.»

²⁶ Ayiwa, a Pòli di fara pee namaa shishɛɛɛɛ wu na, tee ɲimuguro ti na a wu wuyɛ pye fɛɛfɛɛ na pee be pye fɛɛfɛɛ. Lee kadugo na a p'i gari Kile-pɛɛɲɛ pugbòhɔ ki ni shiizhan. Pu fɛɛɛɛɛ cabyaa ki ɲɔ na ba fa caɲa kemu, ni pu beɛri nigin nigin wu saraya na ba wolo caɲa kemu ge, a Pòli di yee caya yi she pu na.

P'a Pòli cɔ Kile-pɛɛɲɛ pugbòhɔ ki ni

²⁷ Lee bi Azi fiige ki wo Yawutuu pii ta pee ya Põli ja Kile-peene pugbõho ki ni. Ba cabyaa gbarashuun wu ja ya giin di va we, a p'i ba na sii tunmõ pu pele, na sipyii pu sòn, a p'i Põli co. ²⁸ Na ganha na xhuulo na: «Izirayeli shëen, y'a ma yoo, y'a ma! Ná we w'a jaari na sipyii pu kalaa teye yi beeri ni na wèe wo shi wu je xuuni-i ge, wee wu je we. Wee w'a yu be sanha na wèe wo saliya we ni wèe wo Kile-peene pugbõho ki je xuuni we. Lee beeri kadugo na, Girekii be ni w'a pa na pa jé fo Kile-peene pugbõho kiyé pyaa ni, na wèe wo fefere xuu wu nõrgõ wèe mu.» ²⁹ P'a yee jo bani p'a bi Efese shëen Torofime ja ni Põli ni kanha ki funnõ ni, na ganha na giin na w'a jé ni wee be ni Kile-peene pugbõho ki ni.

³⁰ Ba l'a pye mu we, a kanha ki funnõ ki beeri di wuregi. A sipyii p'i ganha na fõro kabaya yi beeri na, na fe na ma. A p'i Põli co, na wu fuulo yeege Kile-peene pugbõho ki ni, na gburaya yi to taapile ni. ³¹ Na pu yaha pu na Põli shaa di gbo, a pii di baa kari na she yi jo sòrsii pu wo junõfõgbõ wu mu na Zheruzalemu kulo li beeri l'a wuregi. ³² Ba sòrsii pu wo junõfõgbõ w'a yee logo we, taapile ni a wu sòrsii pii lo na fara sòrsii junõfõee pii na, a p'i baa jé kanha ki ni. Ba Yawutuu p'a sòrsii pu wo junõfõgbõ wu ja ni wu sòrsii pu ni we, a p'i Põli wo kòõnõ ti ja yereje. ³³ A sòrsii pu wo junõfõgbõ wu ba Põli co. A wu sòrsii pu pye na pu tãõrõ shõnhõyõ shuun le wu na. Ba p'a Põli põ na xõ we, a wu yegenje pye na: «We ná we di je jõgõ we? Naha wu d'a pye we?» ³⁴ A sipyii pu beeri di ganha na xhuulo puyé taan, wa shishiin nijoyõ ni wa woyõ je nigin we. A sòrsii pu wo junõfõgbõ wu ba li ta na wee wa da jomõ pa shishiin ta logo tunmõ pu kenje ni we, a wu sòrsii pu pye na p'a se ni Põli ni sòrsii pu wo pugbõho ki ni. ³⁵ Ba p'a she nõ tajege ki ni we, a sipyii p'i sii tunmõ pu pele fo sòrsii p'a na Põli lo. ³⁶ Bani sipyiihemee pu bi taha wu feni, na xhuulo na yu na: «Yi wu gbo laha wà! Yi wu gbo laha wà!»

Põli ya jo ni Zheruzalemu shëen ni

³⁷ Põli nijewõ pugbõho ki ni, a wu sòrsii pu wo junõfõgbõ wu pye: «Ta ne na já jo ni ma ni?» A sòrsii pu wo junõfõgbõ wu jo: «A l'i bye kanna mu w'a Girekii jomõ pu nuri ge? ³⁸ Wee tuun wu ni, Misira shëen ná we w'a n'a she le wuyé ni kurogo ke na, fo w'a kari ni namaa kabõfõõ shisheere (4.000) ni sipõnõ ki ni gbuuro ti kaa na ge, mu wa were we ge?» ³⁹ A Põli di wu ja sho na: «Yawutu ne je, Tarisi kulo li ni ne yiri, Silisi fiige ki ni. Kulo lemu shëen ne je ge, l'a pele. Nõ maye na m'a na yaha di jo ni sipyii pu ni.» ⁴⁰ A sòrsii pu wo junõfõgbõ wu kafila wu kan Põli mu na wu jo ni sipyii pu ni. A Põli di yere wà kujõõ li ni, na wu kenje yirige sipyii pu mu, na w'a giin di jo ni pu ni. Ba sipyii p'a cari puyé na we, a Põli di ja kòn na yu ni pu ni Yawutuu jomõ pu ni. A wu pu pye:

22

¹ «Na tii ni na cebooloo, yi logo na ja na. N'a da ba jo nime na li she yee na jo ne ta kakuunõ la shishiin pye we.» ² Ba sipyii p'a Põli ja wu na yu puyé pyaa wo jomõ pu ni we, a p'i nõhõdaan jomõ pu beeri ja yaha, na fêhe kpan. A Põli di jo: ³ «Yawutu ne je. Ne se Tarisi kulo li ni, Silisi fiige ki ni. Ga Zheruzalemu ni ne le naha. Ne kalaa to wu bye Gamaliyeli. Wee w'a ne keme kalaa na be ni wu sefelee pu wo saliya wu keree ni. Kafugo bye ne be ni fo xuuni Kile-shaa li funnõ ni ba yee be wa me njãaa we.» ⁴ Ne be wu bi Yesu koo li wo sipyii pu kana, fo na pii gbuu pu ni. Ne bi le koo le jaarivée conì cèe fara namaa na, na pu puu na leni kaso ni. ⁵ Saraya jaaha shõõnrivée wo junõfõgbõ we, ni nõhõlee

nahagbaa fεε wo kurunɔ ke, pee wa na sεεεε le kaa le na. Ne bi sεmε ta bε pu mu, na gaanji di zhe gan Damasi kulo li wo Yawutuu pu mu, kɔnhɔ di bu she Damasi ni, na she n'a daa fεε pii ta wà, di pee bε co di pu pɔ, di ba ni pu ni Zheruzalemu ni, kɔnhɔ kanhama di ba nɔ pu na.»

Pɔli ya dà dagana lemu na Yesu na ge, w'a yee nahajo

⁶ «Ayiwa, na ne yaha ne na gaanji koo li ni, na ba she dεεne Damasi na cafugo ki na. Taapile ni a kpεengbɔhɔ ka di yiri fugba we ni, na ba jɪ na ne maha. ⁷ A ne wolo to jɪne na, na mujuu la logo na: «Sɔli, Sɔli, nahajo na m'a na kana mε wε?» ⁸ A ne yegenε pye jo: «M'i jε jɔgɔ wε, Kafɔɔ?» A wu ne pye: «Ne jε Nazareti sheen Yesu, ne mu wa gana mε.» ⁹ Ayiwa, sipyii piimu pu bye ni ne ni ge, pee kunni ya kpεengbɔhɔ ki ja, ga we wu bi yu ni ne ni ge pu ya ta weefɔ wo mujuu li logo wε. ¹⁰ A ne yegenε pye jo: «Kafɔɔ, leke ne d'a yaa na pye wε?» A Kafɔɔ di ne pye: «Yiri m'a jε Damasi kanha ki ni, Kile funɔ wa ma lemu pye ge, lee na zhe jo ma mu.» ¹¹ Kpεengε ki bi pele pelegana lemu na ge, a ne bye ne jaa nige wε. Sipyii piimu pu bye ni ne ni ge, a pee di na ne co kenε na na jε kanha ki ni.

¹² «Lee bi ná wa ta Damasi ni wee mεge jε na Ananasi. Kile jɪ faara sipya wu bye wii fo xuuni, na jaari na sahanji ni Musa wo saliya wu keree ki bεeri ni. Damasi kulo li Yawutuu pu bεeri bi wu mεsaanja yu, ¹³ A wee di ba ne feni, na ba yere ne taan, na jo: «Na ceborona Sɔli, ma jɪ ki mugɪ m'a wii!» Taapile ni, a ne jɪ k'i mugɪ, a ne wii na wu niyerege ja. ¹⁴ A wu ne pye: «Wεe sefeleε pu wo Kile wu w'a mu nahajo bulo, kɔnhɔ m'a wu jidaan cε. Wemu w'a tii ge, m'a wee ja, m'a wu jɔ jomɔ bε logo. ¹⁵ Bani ma na ba bye wu sεeri. M'a keree kiimu ja na kiimu logo ge, ma na ba kee wo yeε pyi sipyii pusamaa bεeri mu. ¹⁶ Wee tuun wu ni nime, ma ganha bu diin na kaa latii ma da da sigee wε. Yiri m'a batize, ma wo jurumu wu yafa ma mu Yesu mεge ki gbɔɔɔ ni.»

Kile ya Pɔli tun shi watii mu

¹⁷ «A ne guri pa Zheruzalemu ni. Na ne yaha Kile-jεrege na Kile-pεene pugbɔhɔ ki ni, a Kile di kashεε la she ne na. ¹⁸ A ne Kafɔɔ ja, a wu ne pye: «Tɔgaaya lɔ, m'a foro Zheruzalemu ni, bani jomɔ bεeri ma da ba jo nahajo ne shizhaa na ge, sipya wa shishiin wa da gbara pu na ma mu wε.» ¹⁹ A ne wu pye: «Kafɔɔ, puyε pyaa wa li cε na ne wu bi ma jaari na Kile-pεene piyεye yi sahanji, na n'a daa fεε pu conɪ na pu sani, na pu leni kaso ni. ²⁰ Ali Eceni we wu bi mu jomɔ pu yu ge, pu bi wee gbuu tuun wemu ni ge, neye pyaa ki bε bye wà. Ne bi sɔɔ li na jo pu Eceni gbo. Neye pyaa k'a bi Eceni gboveε pu fadeye yi co pu mu.» ²¹ Wee tuun wu ni a Kafɔɔ di ne pye: «Yiri, di ma tun shi watii mu talige ni.»

Pɔli ya li she sɔɔsɪi pu na na Orome shen wee jε

²² Sipyii pu bεeri bi niwegee shan na Pɔli kafila wu nuri, fo na she nɔ pe jomɔ pe na. Ga ba w'a pa jɔ le ye pee jomɔ pu ni wε, a sipyii p'i ganha na xhuulo na yu: «Ke sipyituugo ke ya yaa na ki gbo! We ya yaa pu wu yaha jɪ na bada wε!» ²³ A p'i ganha na sele, na pu fadeye wolo na yee figi fugba we ni, na gbazhenhe kori na waa fugba wu ni. ²⁴ Ba sɔɔsɪi pu wo jɪnɔfɔgbɔ w'a lee ja mu wε, a wu sɔɔsɪi pu pye na pu jε ni Pɔli ni sɔɔsɪi pu wo pugbɔhɔ ki ni. W'a lemu pye sipyii p'i sele mε wu na ge, p'i wu kɔn ni susɔɔ ni fo wu bu she lee jo, ²⁵ Ga tuun wemu ni pu bi Pɔli puu p'i wu kɔn ge, sɔɔsɪi jɪnɔfɔ we wu bye wu taan ge, a Pɔli di wee pye: «Na bε ni saliya wu ni, l'a saha nago yee pu Orome shen kɔn ni susɔɔ ni wu kiiri kɔnbaa gε?» ²⁶ Ba sɔɔsɪi jɪnɔfɔ w'a

yee logo we, a wu gari sɔrɔsii pu wo ɲuɲɔfɔgbɔ wu yiri na she wu pye: «Naha m'a giin di bye me we? We ná we, Orome shen wu ɲe wii!» ²⁷ A sɔrɔsii pu wo ɲuɲɔfɔgbɔ wuyɛ pyaa di she Pɔli yege na: «Orome shen ye pyaa mu ɲe ya?» A Pɔli di wu ɲɔ shɔ na: «Uun.» ²⁸ A sɔrɔsii pu wo ɲuɲɔfɔgbɔ wu jo: «Wari ɲiɲeheme ne saraa na na já pye Orome shen.» A Pɔli di wu pye: «Ne d'a sii se Orome shen do!» ²⁹ Ba Pɔli ya pee jomɔ pu jo we, piimu pu bi da wu kpɔn, p'i wu karamu fo wu jo ge, a pee beeri di jaaga laha wu taan. A sɔrɔsii pu wo ɲuɲɔfɔgbɔ wu be di fya, bani wee wu bi jo na pu Pɔli pɔ na ta Pɔli di ɲe Orome shen cii ye pyaa.

Pɔli ya paari kiirikɔɔn kurunɔ ki ɲahagbaa na

³⁰ Ayiwa, kaa leke na Yawutuu p'a bi Pɔli jaagi ge, sɔrɔsii pu wo ɲuɲɔfɔgbɔ wu funɲɔ bye wu lee tii ce. Lee wuu na w'a tuduro yaha she kee caɲa ki ɲimuguro, na pu saraya ɲaha shɔɔnrivɛɛ ɲuɲɔfɛɛ ni kiirikɔɔn kurunɔ ki sipyii pu beeri yiri pinne. Lee kadugo na a p'i pɔɔɔ ti sanha Pɔli na, na gari ni wu ni, na she wu yereɲɛ pu ɲiɲɛ ni.

23

¹ A Pɔli di ɲaha ki le kiirikɔɔn kurunɔ ki sipyii pu ni na jo: «Na cebooloo, ɲe na torogana li saha ni Kile ɲidaan ni, fo na pa nɔ ɲiɲaa na, fyaara be ya pye ne zo wu ni li koro ni we.» ² Jomɔ pe Pɔli ya jo ge, a pee di bye pu ya be saraya ɲaha shɔɔnrivɛɛ wo ɲuɲɔfɔgbɔ Ananasi mu we. Pii pu bye Pɔli taan ge, a wu pee pye na pu Pɔli kpɔn wu ɲɔ ke na. ³ Wee tuun wu ni a Pɔli di wu pye: «Mu nivige ke kanna kasɔɔɔ kadugo ki! Kile be na ba mu kpɔn! Yatɛɛnge mu ya shan na tiin na ne kiiri ma da gɔn na saha ni saliya wu ni, mu ninumɔ di nɔhɔ m'a yu sanha na pu ne kpɔn, na ta saliya w'i ya yee jo we.» ⁴ Sipyii pii pu bye Pɔli taan ge, a pee di wu pye: «Go Kile wo saraya ɲaha shɔɔnrivɛɛ wo ɲuɲɔfɔgbɔ wu mu wa zhehele me ge!» ⁵ A Pɔli di pu pye: «Na cebooloo, ne li ce nago saraya ɲaha shɔɔnrivɛɛ wo ɲuɲɔfɔgbɔ wu ɲe wii we, sa lee ni we ne bi da ye jo ni wu ni we. Bani l'a ka Kile Kafila wu ni na:

«Ma ganha da kafilakuumɔ jo wá
ma ɲahagbaa fɔɔ na we.»*

⁶ Ayiwa, Pɔli bi li ce na kiirikɔɔn kurunɔ ki taaga ka ki ɲe Sadushɛɛn, taaga ki saɲa di ɲe Farizhɛɛn. Lee wuu na w'a mujuu wá pu ɲiɲɛ ni na pu pye: «Na cebooloo, Farizhen ne ɲe. Ne sefɛɛ ɲe Farizhɛɛn. Ne dà li na jo xujene na ba bye ɲiga na ge, kee tadanja ke wuu na kiiri w'a gɔɔn me ne na ɲiɲaa.» ⁷ Ba Pɔli ya pee jomɔ pu jo ye we, a nakaara di jé Farizhɛɛn ni Sadushɛɛn pu te ni. A sipyii p'i daa taaya shuun. ⁸ Bani Sadushɛɛn, pee wa yu na xujene da ba bye ɲiga na we, na melekeɛ ɲe we, na munahaa kiitiigee be di ɲe we. Na ta Farizhɛɛn, pee d'a dà kii keree kii beeri na. ⁹ A tunmɔ p'i ganha na bele fo xuuni. A saliya karamɔgɔɔɔ pii di yiri Farizhɛɛn pu wo kurunɔ ki ni, na kafugo le puye ni na jo: «Wèe kunni ya ta kakuunɔ la shishiin ɲa we ná we na we. Ma na zhe li ta meleke wa, kelee munaa la l'a yu ni wu ni.» ¹⁰ A nakaara t'i ba sii pele fo sɔrɔsii pu wo ɲuɲɔfɔgbɔ wu funɲɔ ya pen na pu ganha ba Pɔli kile gbo puye te ni we. Lee wuu na w'a sɔrɔsii pii tun na pu tigi, p'i ba Pɔli shɔ sipyii pu na, p'i she ni wu ni sɔrɔsii pu wo pugbɔhɔ ki ni.

¹¹ Kee caɲa ki ɲimuguro nibiige, a Kafɔɔ di ba wuyɛ she Pɔli na na wu pye: «La le mayɛ ni m'a ma luu waha. Ba m'a pye ne seeri na ne kaa jo Zheruzalemu kulo li ni we, mu ma da zhe bye ne seeri, na ne kaa jo Orome kulo li be ni.»

* 23:5 Ekizode 22:28

Yawutuu p'a woni faanri Pɔli kaa na

¹² Kee canja ki jimuguro nisɔɔgɔ na, a Yawutuu pii di binne na woni pye Pɔli kaa na. A p'i gaa puyɛ mu na pee wa da li wɛ, pee di wa da lohɔ gba wɛ, fo pee bu shɛ Pɔli gbo. ¹³ Piimu p'a bi wee woni wu pye ge, pee bi jɛhɛ namaa kelee shishɛɛɛ (40) na. ¹⁴ A p'i gari saraya jaha shɔɔnrivɛɛ jɔɔfɛɛ ni nɔhɔɛɛ pu fɛni, na shɛ pee pye: «Wɛɛ ya wɛyɛ pinne na gaa Kilɛ na, jo wɛɛ da li wɛ, wɛɛ di wa da lohɔ gba wɛ, fo wɛɛ bu shɛ Pɔli gbo tuun wemu ni. ¹⁵ Lee wuu na, yi ni kiirikɔɔn kurunɔ ki sipyii pusamaa bɛɛri, yi bɛ yi na y'i shɛ sɔɔsɔsɔ pu wo jɔɔfɛɛgɔ wu jɛɛri na wu pa ni Pɔli ni yi mu. Y'i yiyɛ pye kanna y'a giin y'i ba wu keree ki deele yi ki suguri saama na. Wɛɛ kunnɔ wa gbegele xɔ na wu sige, wu ba wu gbo koo li na, na wu ta wu sanha nɔ nahamɛ yi na wɛ.»

Yawutuu pu wo woni wu nɔhɔ ya mugɔ

¹⁶ Ga, a Pɔli yalɔ di we woni we kafila wu bɛɛri logo. A wu baa kari sɔɔsɔsɔ pu wo pugbɔhɔ ki ni, na shɛ yee jaha jo Pɔli mu. ¹⁷ Wee tuun wu ni a Pɔli di sɔɔsɔsɔ jɔɔfɛɛ wa yiri na wu pye: «Shɛ ni we lɛvɔɔ we ni sɔɔsɔsɔ pu wo jɔɔfɛɛgɔ wu mu, jomɔ pa pu wa wu mu na jo wu mu.» ¹⁸ A wee sɔɔsɔsɔ jɔɔfɛɛ wu gari ni lɛvɔɔ wu ni sɔɔsɔsɔ pu wo jɔɔfɛɛgɔ wu mu, na shɛ wu pye: «Kasolemɛɛ Pɔli w'a nɛ yiri, na nɛ pye na nɛ wu pa ni we lɛvɔɔ we ni mu mu na jomɔ pa pu wa wu mu na jo ma mu.» ¹⁹ A sɔɔsɔsɔ pu wo jɔɔfɛɛgɔ wu lɛvɔɔ wu co wu kenɛ na, na fulo ni wu ni kabanugo na, na wu yege na: «Jomɔ peke p'i wa mu mu na jo nɛ mu wɛ?» ²⁰ A lɛvɔɔ wu wu pye: «Yawutuu p'a jo na bɛ yi na na pee da ba mu jɛɛri jiga na, na m'a Pɔli yaha shɛ kiirikɔɔn kurunɔ ki mu; na p'a giin p'i shɛ wu keree ki kemɛ suguri. ²¹ Ga ma ganha bu dɔ yee na wɛ! Bani pu wo sipyii pii p'a da ba lara na Pɔli sige koo na, pee ya jɛhɛ sipyii kelee shishɛɛɛ (40) na. P'a bɛ yi na, na gaa Kilɛ na na pee wa da li wɛ, pee di wa da lohɔ gba wɛ, fo pee bu shɛ Pɔli gbo tuun wemu ni. P'a gbegele xɔ bɛ. Mu jɔ yiri pu wa wii, mu ba sɔɔ na lee pye pu mu.» ²² A sɔɔsɔsɔ pu wo jɔɔfɛɛgɔ wu lɛvɔɔ wu yaha kari. Ga na yi jo na waha wu mu na ye w'a jo wee mu ge, na wu ganha bu yee jo sipya watii mu nige wɛ.

P'a Pɔli yaha shɛ gan gbafɛnɛɛɛɛ Felikisi mu

²³ Lee kadugo na a sɔɔsɔsɔ pu wo jɔɔfɛɛgɔ wu sɔɔsɔsɔ jɔɔfɛɛ shuun wa yiri na pu pye: «Yi sɔɔsɔsɔ xhuu shuun wá puyɛ na, ni shɔnduguloo kelee gbarashuun, ni namaa tanmaa fɛɛ xhuu shuun. Pu bɛɛri di gbegele, piige ba wɔ na nɔ tuunɔ jii gbarashɛɛɛɛ na, p'i da se Sezare kulo li ni. ²⁴ Yi shɔngɔ ka gbegele Pɔli bɛ mu, kɔnhɔ wu nijemɛ di nɔ gbafɛnɛɛɛɛ Felikisi na yaaga ganha bu wu ta wɛ.» ²⁵ Lee kadugo na a wu sɛmɛ yàa na wee tun Felikisi mu. Wee sɛmɛ wu jomɔ pu wa mɛ:

²⁶ «Nɛ sɔɔsɔsɔ pu wo jɔɔfɛɛgɔ Kulodi Lisiyasi w'a we sɛmɛ we yàa na tun na jɔɔfɛɛ gbafɛnɛɛɛɛ Felikisi mu.

N'a ma shaari.

²⁷ «Yawutuu pu bi we ná we co, na ganha na giin p'i wu gbo. Ba nɛ pa logo na Oromɛ shɛn wu jɛ wii wɛ, a nɛ na wo sɔɔsɔsɔ pii tun kari p'a shɛ wu shɔ pu na. ²⁸ Kaa lemu w'a bi pye a Yawutuu p'i ganha na wu jaagi lee wuu na ge, nɛ funɔ ki bye di lee cɛ. Lee wuu na, a nɛ shɛ ni wu ni pu wo kiirikɔɔn kurunɔ ki mu. ²⁹ Ga, a nɛ ba li kaseri, na li ta jo pu wo saliya wu wo keree na p'a wu jaagi. Ga wu ya ta kakuunɔ la shishiin pye lemu na xu nɔ wu na, kelee na wu le kaso ni wɛ. ³⁰ Lee kadugo na a p'i ba nɛ pye na Yawutuu p'a woni pye wu kaa na, lee wuu na nɛ mehɛ wu yaha shɛ ma yiri, na yi jo Yawutuu pu mu jo

p'a jaagi wu ɛri wu na kaa lemu na ge, jo pu she lee jo muye pyaa ki mu. Ye y'a bye ne mu di jo ma mu. Kile wu tuun wa she wu na.»

³¹ Yemu y'a jo sɔɔsɔii pu mu ge, a p'i lee pye; a p'i Pɔli lo kee piinunɔ ki ni, na gari ni wu ni fo Antipatirisi kulo li ni. ³² Nimuguro ti na, sɔɔsɔii piimu pu bye tɔɔɔ na ge, a pee di guri na pa pu wo pugbɔho ki ni; a shɔnduguloo p'i ganha na gaanji ni Pɔli ni. ³³ Ba p'a she no Sezare ni we, a p'i seme wu kan gbafeneeri wu mu, na Pɔli be she wu na. ³⁴ A gbafeneeri wu seme wu kalaa na Pɔli yege na: «Fiige keke ni mu d'a yiri we?» A Pɔli di wu pye na wee ya yiri Silisi fiige ki ni. ³⁵ A gbafeneeri wu wu pye: «Ma jaagivɛɛ pu ba no naha tuun wemu ni, ne na logo ma no na wee tuun wu ni.» A wu jo na pu Pɔli yaha saannaa Herodi wo kaanja ki ni, pu da wu kasɛri.

24

Yawutuu p'a Pɔli jaagi

¹ Ayiwa, a cabyaa kaguro di doro, a saraya naha shɔɔnɔrivɛɛ wo nuɔɔfɔgbɔ Anajasi di ba Sezare kulo li ni, wu ni nohɔlee p'a, ni na wa, wemu ya kafila ce xuuni ge, wee wu bi da ba wu kafilacene taga Pɔli tɔɔgo le. Wee mege ki bye na Teritule. A p'i ba jaagi shan Pɔli na gbafene eree Felikisi mu. ² A p'i she Pɔli yiri na pa. Keree kiimu na p'a wu jaagi ge, a Teritule di kee no kon na baari gbafeneeri wu mu. A wu jo: «Wu nuɔɔfɔceme we, wee wa fereme nigbo pemu ni fiige ki funno ni nijaa we ni ge, mu gbɔɔɔ ni wee ya pee fereme pu ta. Mu wo fungongo fere nigbɔɔɔ funno ni be jeri nijeheme ya je fiige ki ni, fo na ki pye k'a she naha na. ³ Wee ya ma saama pu ce ma mu tuun beeri ni kii keree kii beeri na. ⁴ Ga ma na jo ne funno wa wee pu ma tenje yaha fo di mo we, lee wuu na n'a ma jeri jo ma no maye na, m'a niwegee shan m'a kafilakaya nigin nigin logo wu mu.

⁵ «Ayiwa, we na we m'a jaa me ge, wee kunni ya we sɛeri na wu ta ba kafege bani je we. Wu je na n'a she yirige Yawutuu pu ni je ni kon ki beeri na. Wee wu je be Nazareti sheen wo koo li jahagbaa fo. ⁶ W'a bi giin fo na wee Kile-peeje pugbɔho ki be nɔɔgo, lee wuu na wee ya wu co. [Wee bi giin wee di wu kiiri kon na saha ni wu wo saliya wu ni. ⁷ Ga, a sɔɔsɔii pu wo nuɔɔfɔgbɔ Lisiyasi di no ni kafugo ni, na wu shɔ wee na. ⁸ Na wee pye na lemu na wee ya wu jaagi ge, na wee pu pa lee jo muye pyaa mu.] Maye pyaa ki be na ja wu yege, keree kiimu beeri na wee ya wu jaagi ge, ma na ki logo wuyɛ pyaa no na.» ⁹ Yawutuu piimu beeri pu bye wa ge, a pu beeri di yere pee jomɔ pu na, na Teritule ya yemu jo ge, na can wu je wii.

Pɔli be ya paari gbafeneeri wu mu

¹⁰ Lee kadugo na a gbafeneeri wu jomɔ pu kan Pɔli be mu. A Pɔli di jomɔ pu lo na gbafeneeri wu pye: «Ne li ce li yee ya jehe, jo mu wu je we shi we wo kiiri konno. Lee wuu na fyaara wa ne zo wu ni nago ne wu na fiin jo mu mu we, bani ne ta kakuuno la shishiin pye we. ¹¹ Ne pa Zheruzalemu ni di ba Kile pele li sanha doro cabyaa ke ni shuun taan we. Ma jehe yegenje pye be, ma na li ta mu. ¹² Pu ya na ta nakaara na ni sipya wa shishiin ni Kile-peeje pugbɔho ki ni we. P'i wa na ta di na sipyii nuɔ kyeege Kile-peeje puga ka shishiin ni, kelee xuu watii ni kanha ki funno ni we. ¹³ Pii sipyii pii wa da ja kaa la shishiin jo lemu ya li shee na jaagi we p'a taha ne na ge, na can wu je wii we.

¹⁴ «Ayiwa, kaa lemu na n'a da yere di lee jo ma jii na ge, lee li wa me. Wee sefele pu wo Kile we, wee mu ne kapyenje pyi kovono latii ni, lemu kaa pii

wa byi na li jɛ can wɛ ge. Ga keree kiimu bɛɛri k'a ka Musa wo saliya wu ni ge, nɛ dā kee bɛɛri na; Kile tudunmɔ p'a kiimu bɛɛri ka ge, na fara kee bɛ na. ¹⁵ Kile wemu na nɛ daa ge, wee na pu bɛ w'a daa nago kannna sipyisaamaa ni sipyikuuyo bɛɛri nixhuyo na ba jɛ jiga na. ¹⁶ Lee wuu na nɛ la le naye ni, kɔnhɔ kakuunɔ la shishiin ganha da gori na zo wu na wɛ. Kakuunɔ la shishiin ganha da gori na ni Kile tɛ ni wɛ, kelee na ni sipyii tɛ ni wɛ.

¹⁷ «Ayiwa, ba yee kii ya toro wɛ, a nɛ ba ba wà canja ka, na ba na wo shi sipyii pii tɛge ni wari ni, na saraga bɛ wolo Kile mu. ¹⁸ Kee keree kii na p'a pa nɛ ta Kile-pɛɛɛɛ pugbɔhɔ ki ni. Nɛ bi bye bɛ fɛɛfɛɛ. Sipyii piitilee di bye wà wɛ, nakaara bɛ di ya ta wà wɛ. ¹⁹ Ga Azi fiige ki wo Yawutuu pii pu bye ni nɛ ni. Li bu da nago kannna kakuunɔ la nɛ bi pye, pee bi yaa pu ta naha p'i nɛ jaagi mu jaha tãan. ²⁰ Ni lee ni wɛ, pu bi nɛ kiiri wu kɔɔn kiirikɔɔn kurunɔ ki jaha tãan tuun wemu ni ge, di bi ta n'a kakuunɔ la pye, pii sipyii pii pu wa naha ge, na pu lee jo ma jii na. ²¹ Na nɛ niyerege yaha pu jahagbaa na, pe jonumɔ pe nɛ jo pu mu ni fanha ni jo: «Nɛ dā li na jo xuu na ba jɛ na foro xu ni jiga na, lee li wa nɛ yaha mɛ kiiri na nijaa yee jahagbaa na.»

²² Ayiwa, lee bi Felikisi ta wee ya Yesu koo li keree ki bɛɛri cɛ, a wu kayuu li yirige, na kiiri wu yaha canja ka jaha na, na pu pye: «Y'a se, sɔɔsii pu wo jɔɔfɔgbɔ Lisiyasi ba ba, nɛ na ba yi keree ki kemɛ na ki suguri.» ²³ Lee kadugo na a wu sɔɔsii jɔɔfɔɔ wa pye na wu Pɔli yaha kaso wu ni, na wu da wu kasɛri; ga na p'i kafɛɛwama yaha wu mu. Na wu najiineɛ ba jo p'i ba foro wu na p'i yaaga ka kan wu mu, na p'i lee koro yaha.

Pɔli ya jo ni Felikisi ni wu shɔ wu ni

²⁴ Ba cabyaa dama dama ya toro wɛ, a gbafɛnɛɛɛɛ Felikisi di ba ni wu shɔ ni. Cee wu mɛge ki bye na Durusili; Yawutu wu bye wii. A p'i wa tun w'a shɛ Pɔli yiri. A Pɔli di ba. Sipya ya yaa ma dā Yesu na dagana lemu na ge, a Pɔli di ba ganha na yee jaha yu pu mu. ²⁵ Ga sipya na já wuyɛ tãnha tanhagana leke na kakuunɔ na, ni torogana lemu funɔ ni ma da bye tifiire fɔɔ Kile mu, ni jiga wo kiiri wu na ba gɔn kɔngana lemu na ge, ba Pɔli ya pa jɔ le yee ni wɛ, a Felikisi di fya. A wu Pɔli pye; «Nime, ma na já da gaanji, di ba tuun wa betii ta di na ma yiri sanha.» ²⁶ Wu bi giin na wari bɛ Pɔli da ba gan wee mu. Lee wuu na wu bi ma Pɔli yiri tɛgeɛ ni jɛhɛɛɛ ni pu na ma na yu.

²⁷ A p'i yee shuun pye lee ni. Lee kadugo na a p'i ba Pɔrisasi Fɛsitusi tɛɛ fiige ki jɔɔɔ ni na pye Felikisi faara. Felikisi funɔ bye wu wuyɛ tɔn taan Yawutuu pu mu, lee wuu na w'a Pɔli yaha wà kaso wu ni.

25

Pɔli ya jo pu shɛ wee keree shɔnri Oromɛ saannaa jɔɔfɔɔ wu yiri

¹ Ba Fɛsitusi ya tɛɛ na pye Zhude fiige ki gbafɛnɛɛri wɛ, a cabyaa taanri di doro, a wu yiri Sezare kulo li ni na kari Zheruzalɛmu ni. ² Ba w'a nɔ wà wɛ, a saraya jaha shɔnriwɛɛ jɔɔfɛɛ, ni Yawutuu pu wo jahagbaa fɛ p'i shɛ wu mu, na shɛ pu loyire jomɔ jo Pɔli shizhaa na. ³ A p'i wee gbafɛnɛɛri wu jɛɛri na wu jɔ wuyɛ na wu Pɔli yaha shɛ Zheruzalɛmu ni; lee di pu ta p'a woni pye Pɔli na, na p'i ba shɛ lara wu sige koo na p'i ba wu gbo. ⁴ Ga, a wee di pu pye na kaso wu ni Pɔli wa da yaha wà Sezare kulo li ni, na jɛri tapyege ni weeye pyaa bɛ k'a da guri da se wà. ⁵ A wu pu pye sanha: «Yee wo jɔɔfɛɛ p'a yaa na pinne na gaanji ni nɛ ni Sezare kulo li ni. Pu bu shɛ nɔ wà, lemu na yee wa Pɔli jaagi ge, puyɛ pyaa na lee jo.»

⁶ Lee kadugo na gbafeɛɛri wu cabyaa ya laha gbarataanri kelee ke na Zheruzalemu ni we, lee kadugo na a wu guri pa Sezare kulo li ni. Nimuguro ti na a wu she diin kiiri wu takongɔ ki ni, na tuduro tun na pu pa ni Pɔli ni.

⁷ Ba Pɔli ya nɔ we, Yawutuu pii p'a yiri Zheruzalemu ni na pa ge, a pee di yere wu maha; na sii kakuunɔ can can wogoo niɲehɛɲɛ jo taha wu na, na ta se bye pu ni pu ja kaa nigin be lɔ kii keree kii ni p'i li fiinɲɛ jo can di da li ni we.

⁸ Lee kadugo na a Pɔli be di jomɔ pu lɔ na jo: «Ne ya ta kakuunɔ la shishiin pye Yawutuu pu wo saliya wu shizhaa na, kelee Kile-peɲɛ pugbɔhɔ ki we. Ne di ya kakuunɔ pye Orome saannaa ɲuɲɔfɔɔ wu be na we.»

⁹ Gbafeɛɛri wu funɲɔ ya pye wu kaa di daan Yawutuu pu mu ge, a wu Pɔli pye: «Ta ma funɲɔ wa m'a she Zheruzalemu ni, kɔnhɔ ma kiiri wu she gɔn wà naye pyaa ki ɲii na?» ¹⁰ A Pɔli di jo: «Ne yere xɔ Orome saannaa ɲuɲɔfɔɔ wu wo kiiri wu takongɔ ki ni. Nahame ne kiiri w'a yaa na kɔn. Ne ta kaa la shishiin be kyeeɲi Yawutuu pu mu we, muye pyaa ki be ya lee ce fiinɲɛ fo xuuni. ¹¹ Ne da bi da ne kanahana la pye, kelee na kaa la pye lemu ya yaa ni xu ni ge, ne bi da xu wu she we. Ga keree kiimu beɛri p'a yu ne shizhaa na ge, na kee yaha can ɲe lee la shishiin ni we, sipya wa shishiin be da ja ne ɲɔ yaha pu wu we. Ne funɲɔ ki wa na wo kiiri wu she gɔn Orome saannaa ɲuɲɔfɔɔ wu yiri.»

¹² Ayiwa, a gbafeɛɛɛɛ Fesitisi ni wu wo kapyebyɛɲii p'i she puyɛ ɲa, a wu na kuri pa, na ba Pɔli pye: «Ni ma wa Orome saannaa ɲuɲɔfɔɔ wu kaa jo xɔ, ma na zhe wee yiri Orome kulo li ni.»

Pɔli ya jo saannaa Agiripa ɲii na

¹³ Ba cabyaa dama dama ya toro we, a saannaa Agiripa ni wu shɔ Berenisi di gari Sezare kulo li ni di zhe gbafeɛɛɛɛ Fesitisi shaari. ¹⁴ Ayiwa, a p'i cabyaa niɲehɛɲɛ pye Sezare kulo li ni. A cana ka di ba nɔ, a Fesitisi di Pɔli wo keree ki paari saan wu ɲii na na: «Felikisi ya ná wa yaha naha kaso ni.

¹⁵ Tuun wemu ni ne she Zheruzalemu ni ge, a saraya ɲaha shɔɔnriwe ɲuɲɔfɛɛ ni Yawutuu nɔhɔle p'i she pu fiin jo ne mu wee ná wu shizhaa na, na ne ɲɛɛri na ne wu kiiri kɔn wu na, di wu gbo. ¹⁶ A ne pu pye jo Orome sheɛn mu, fanhafɔɔ ya yaa wu sipya ɲɔ yaha lee yahagana li na pu gbo we. Piimu p'a wu jaagi ge, fo wu ni pee bu binne tiin jomɔ na. Keree kiimu na p'a wu tɔɔgo leni ge, wu be di wu taa jo kee shizhaa na. ¹⁷ Ayiwa, a pee sipyii p'i binne pa naha ni ne ni. Ba wèe ya nɔ naha we, ne ta li yaha nige nimɔnɔ we. Kee cana ki ɲimuguro ye pyaa, a ne gari kiiri wu takongɔ ki ni, na tuduro yaha p'a she wee ná wu yiri na pa. ¹⁸ A wu jaagiveɛ p'i yiri yere na jo. Ga ne bi kakuunɔ kiimu kɔɔn naye funɲɔ ni ge, wu ya ta w'a jaagi lee la shishiin na we. ¹⁹ Puyɛ pyaa wo koo li wo nakaara jomɔ ye na pu bye; ni ná wa be wemu w'a xu ge, Pɔli di yu na wu ɲɛ ɲii na. Wee ná wu meɲɛ ki bye Yesu. ²⁰ A ne kundi di bye ne ce dii ne da bye di lee la tuugo shɔɔnri we. Lee wuu na a ne Pɔli yege wu bu da wu na da zɔɔ wu she Zheruzalemu ni, kɔnhɔ wu kiiri wu she gɔn wà. ²¹ Ga, Pɔli ya ta sɔɔ lee na we, na jo na Orome saannaa ɲuɲɔfɔɔ wuyɛ pyaa ki da ba wee wo kiiri wu kɔn. Wee tuun wu ni a ne pu pye jo p'a wu kasɛri kaso wu ni, fo di ba wu yaha she wee mu tuun wemu ni.» ²² A wee saan wu gbafeɛɛri wu pye: «Neyɛ pyaa be funɲɔ ki wa di logo wee ná wu ɲɔ na.» A Fesitisi di wu pye: «Niga na ma na logo wu ɲɔ na.»

²³ Ayiwa, kee cana ki ɲimuguro, a saannaa Agiripa di wu saannaa fàya le, a wu ni wu shɔ Berenisi di ba. A sipyii p'i pu ɲuɲɔ círi ni ciire ni. A pu ni sɔɔsɛii pu wo ɲuɲɔfɔɲɔ we, ni kulo li tayeregbɔhɔ sipyii di binne pa, na ba jé kiiri takongɔ puga ki ni. Lee kadugo na a Fesitisi di jo na pu pa ni Pɔli ni. ²⁴ Ba

Pɔli ya nɔ wɛ, a gbafɛnɛeri wu jomɔ pu lɔ na jo: «Saannaa Agiripa ni yee piimu bɛeri pu wa naha ni wɛe ni ge, yi we nɔ wɛ wii. Yawutuu pu bɛeri p'a pu loyire she nɛ na we shizhaa na Zheruzalɛmu ni, ni nahamɛ bɛ, fo na sɛlɛ na w'a yaa na wu gbo. ²⁵ Nɛ mu kunni, wu ya kakuunɔ la shishiin pye lemu na jɔ xu nɔ wu na wɛ. Ga wuyɛ pyaa kii d'a jo xɔ pu wee kiiri wu yaha saannaa juɔɔ wu wu kɔn, lee wuu na nɛ giin di wu yaha zhe wee yiri Oromɛ ni. ²⁶ Nɛ sanha kafilafɛn wa shishiin ta, nɛ na jɔ wemu ka di dun Oromɛ ni saannaa juɔɔ wu mu wu shizhaa na wɛ. Lee wuu na nɛ pa ni wu ni yee mu, na ba ni wu ni mu saannaa Agiripa yɛ pyaa ki mu; kɔnhɔ yegenɛ kemu na ba bye wu na ge, di ya ta kee yegenɛ ke funɔ ni di ga gan wu mu. ²⁷ Bani na kasolemɛ yaha she Oromɛ saannaa juɔɔ wu mu, lemu na w'a jaagi ge, lee juɔɔ di ya jo wɛ, juɔɔ jɛ lee na wɛ.»

26

Pɔli ya wu fiin yu saannaa Agiripa nii na

¹ Ayiwa, a saannaa Agiripa di Pɔli pye: «Ye yi wa ma mu ge, yee jo.» Wee tuun wu ni a Pɔli di wu kenɛ yirige, na wu fiin juɔ kɔn na yu na: ² «Saan wɛ, l'a taan nɛ ni, nɛ ma naye ta naha nijaa mu jahagbaa na, di li she ma na jo Yawutuu p'a keree kiimu bɛeri taga nɛ jaagi ge, lee la shishiin jɛ can wɛ. ³ Bani mayɛ pyaa ki bɛ wa Yawutuu pu wo kalɛgɛɛ kee, ni pu nakaara keree ki bɛeri cɛ. Lee wuu na n'a ma jɛeri jo ma juɔ mayɛ na, m'a luu li gbo na taan, m'a logo na juɔ na.

⁴ «Ayiwa, na nɛ yaha na leveɛɛɛ juɔ na, nɛ jaari jaarigana lemu na na wo shi wu ninɛ ni Zheruzalɛmu ni ge, Yawutuu pu bɛeri ya lee cɛ. ⁵ Pu bu jo p'i can jo kunni, p'a li cɛ l'a mɔ na koo lemu l'a waha xuuni Yawutuu koo li ni ge, na nɛ bɛ wu bye lee wo sipyi pu ni. Lee jɛ Farizhɛɛn pu wo kurunɔ ke. ⁶ Ga Kile ya jomɛɛ lemu lɔ wɛe sefeleɛ pu mu ge, nɛ na lee jomɛɛ le pye na tadanja, lee li wa kiiri nɔ mɛ nɛ na nijaa we ni. ⁷ Wɛe gbaweye ke ni shuun wu tadanja ki bye na lee jomɛɛ le juɔ na ba fa. Lee wuu na pu bi Kile pɛlɛ ni pu see jaha ni canja fara piige na. Saan wɛ, kee tadanja ke ki wa nɛ mu ge dɛ, kee wuu na Yawutuu pu wa nɛ jaagi! ⁸ Yee na jɔ jo na Kile da jɔ xu jɛ di yeege xu ni-i ge?

⁹ «Neyɛ pyaa ki bɛ, nɛ bi giin jo nɛ yaa na yogo kɔn Nazareti sheɛn Yesu mege ki na kɔngana bɛeri na. ¹⁰ Lee nɛ pye Zheruzalɛmu ni. Nɛ bi lee koro sha saraya jaha shɔɔnriweɛ juɔɔfɛɛ pu mu, a p'i lee koro yaha nɛ mu. Nɛ bi ma sii n'a daa fɛɛ nijehemɛɛ co, na she pu bɛeri le kaso ni. Na fara lee bɛeri na, pu bu jo p'i pu gbo, nɛ bɛ na sɔɔ na jo pu pu gbo. ¹¹ Teɛgɛɛ nijehɛɛɛ ni nɛ bi jin pu feni Kile-pɛɛɛɛ piyɛɛ yi bɛeri ni, na pu jaani, na pu karamu fo pu n'a daa wu yaha. Loyire lemu bye nɛ ni pu shizhaa na ge, nɛ bi se na pu kana fo kulogoo kiitiigeɛ bɛ ni.

Pɔli ya yu wu Kafɔɔ wu cɛgana li shizhaa na

¹² «A nɛ bye mu, a saraya jaha shɔɔnriweɛ juɔɔfɛɛ p'i ba nɛ tun canja ka, na sɛmɛ wa kan nɛ mu na nɛ wu she Damasi kulo li wo n'a daa fɛɛ pu feni. ¹³ Saan wɛ, na nɛ yaha nɛ na gaani Damasi kulo li ni, a nɛ ba she kpɛngbɔhɔ ka fo ja fugba we ni. Lee bi canja ke ta k'a nɔ ninɛ ninɛ ni. Kee kpɛngɛ ke bi pɛlɛ canja ke wogo ke na. A k'i ji na nɛ ni na jaarinii pu maha. ¹⁴ A wɛe bɛeri di do ninɛ na. A nɛ mujuu la logo wɛe Heburuu wo jomɔ pu ni lee na nɛ pyi: «Soli, Soli, jaha na m'a na kana mɛ juɔɔ baa wɛ? L'a waha mu mu wu kurunɔ tɔɔɔ ŋmaa na de!» ¹⁵ A nɛ yegenɛ pye jo: «M'i jɛ jɔgɔ wɛ, Kafɔɔ?» A Kafɔɔ di nɛ pye:

«Ne je Yesu, wee wemu mu w'a gana me ge. ¹⁶ Ga, yiri m'a yere! Bani ne naye she ma na, kɔnhɔ m'a bye na kapyebye. M'a na ja jagana lemu na nijaa ge, ma na ba bye lee seeri, na lee paari sipyii pu mu. Ne na ba keree kiimu be she ma na ge, m'a ba kee be paari pu mu. ¹⁷ N'a da ma tun Yawutuu pee, ni shi wusama be mu. Kanhama pemu beeri p'a da ba noni ma na ge, ne na ba ma tege na ma wolo pee beeri ni. ¹⁸ N'a da ba ma tun pu mu ma pu jii mugi. Ma pu yeege nibiige ni ma pa kpeenge na. Ma pu yeege Shitaanni wo fanha ki ni ma pa Kile mu, kɔnhɔ p'i da na na, pu jurumu wu yafa pu mu. Kile ya piimu pye feefe ge, pu be di tajege ta pee te ni.»

Pɔli ya yu wu labye wu shizhaa na Kafɔ mu

¹⁹ Ayiwa, ba Pɔli ya pee jomɔ pu jo xɔ we, na guri saannaa Agiripa pye: «Lee funɔ ni do, saan we, ne keree kiimu ja Kile mu ge, ne ta kee she wu mu we. ²⁰ Ga, a ne fɛnhɛ kii keree kii wo yere li jɔ kɔn Damasi sheen mu. Lee kadugo na na nɔ Zheruzalemu ni, ni Zhude fiige ki beeri fo na she nɔ shi wusama be na, wemu je Yawutuu we ge. A ne li she pu beeri na jo p'a yaa pu daburaje jo pu jurumu wu beeri na, p'i guri pa Kile mu. Keree kii k'a li shee na p'a daburaje jo pu jurumu wu na ge, pu da kee pyi. ²¹ Lee wuu na Yawutuu p'a ne co Kile-peene pugbɔhɔ ki ni, na ganha na giin p'i na gbo. ²² Ga Kile wo dege funɔ ni ne pye jii na fo na pa nɔ nijaa na. Le ne ce Kile keree ni ge, lee ne yu sipyii pu beeri mu sipyigbɔ fara sipyitilee na. Kile tudunmɔ Musa ni Kile tudunmɔ pusamaa ya keree kiimu kaa jo na ki na ba bye ge, ne ta yatii jo na toro pee wo nijoyo yi juɔ ni we. ²³ Pee beeri bi jo na Kile ya Shɔvɔ wemu jaha bulo ge, na wee na ba ganha na na xu. Na wee wu da ba bye shenshiime na je na foro xu ni. Na wu na ba juwuuro ti keree fiinne jo we wo shi wu mu, na fara shi wusama be na.»

Pɔli funɔ ya pye Agiripa be wu da Kafɔ na

²⁴ Na Pɔli yaha pee jomɔ pu na, a Fesitisi di sii mujuu w'a na jo: «Pɔli, mu juɔmu l'a yiri! Mu ya kalaa fo na ma juɔ yirige!» ²⁵ A Pɔli di wu pye: «Nuɔfɔceme we, ne juɔmu ya ta yiri-i de! Jomɔ pemu beeri ne yu me ge, pu beeri pu je can, pu kori be d'a fiinne. ²⁶ Saannaa Agiripa ye pyaa ya kee keree ki beeri ce, lee wuu na ne sɔ be na yere wu jahagbaa na, na yu ni lowaa ni. Ne da li na jo nigin be ya hmɔhɔ wu na kii keree kii ni we, bani la shishiin w'a pye hmɔhɔ kaa we.» ²⁷ A Pɔli di saannaa Agiripa pye: «Saan we, Kile tudunmɔ p'a yemu jo ge, ta mu ya da yi na we? Ne kunni ya li ce jo mu ya da yi na.» ²⁸ A saan wu Pɔli pye: «Pɔli, a go jeere ye kaa l'a fo m'a na jeri ma pye Kiricen me de!» ²⁹ A Pɔli di wu pye: «Lee ya pye nime la, li shiin ya pye cana ka la, Kile wu lee pye. Lee ganha bu da muye nigin na we, ga ma ni sipyii piimu beeri pu wa naha nijaa na ne jomɔ pu nuri ge, Kile wu yi beeri pye ba ne je we. Ga p'a ne pɔ pɔgana lemu na ni tɔɔ shɔnhɔyɔ ni ge, pu ganha bu yi pɔ lee pɔgana li na we.»

³⁰ Wee tuun wu ni a saan we ni gbafeneeri wu yiri foro, ni Berenisi ni; sipyii piimu pu bye ni pu ni ge, ni pee be. ³¹ Ba p'a foro we, na ganha na puye pyi: «We ná we ya ta kakuuna la shishiin pye lemu na já xu nɔ wu na, kelee na wu le kaso ni we.» ³² Lee kadugo na a saannaa Agiripa di gbafeneere Fesitisi pye: «We ná we da bye wu ya jo xɔ na pu wu kiiri wu yaha Orome saannaa juɔfɔ Sezari kenje na we, go wu bi da já yaha nime.»

27

Gbafeneere Fesitusi ya Pöli yaha kari Orome ni

¹ Tuun wemu ni l'a she na wêe pu jé kooḡbôho ki ni w'a se Itali fiige ki ni ge, a p'i Pöli ni kasoleme pii be kan sôrsii juḡofôo wa mu. Wee mege je na Zhuliyusi. Wee wu bye Orome saannaa juḡofôo wu wo sôrsii kurunjo ki juḡofôo. ² A wêe di jé Adiramiti sheen wo kooḡbôho ka ni na se Azi fiige ki kabaḡa yiri. A Masedoni fiige sheen wa di binne kari ni wêe ni, wee mege je na Arisitaaki. Wu kulo di je na Tesaloniki. ³ Kee canja ki jimuguro ti na wêe ya nô Sidon kulo li ni. Zhulusi bi saama pa pye Pöli na. Wu bi koro yaha Pöli mu w'a se w'a foro wu najiine na, kônhô wu da wu mago jo yanmuyo taa pu mu. ⁴ Ba wêe ya yiri wà we, a kafeege k'i ganha na jirini wêe na. A wêe di doro Siperere fiige ki kabanugo kafeege ki jaha na. ⁵ A wêe di mehe na se wá kooḡbôho ki ni, na she doro Silisi fiige ke, ni Panfili fiige ki kabanugo. A wêe di she nô Mira kulo li ni, lee je Lisi fiige ki ni. ⁶ A sôrsii juḡofôo wu Alekizandiri sheen wo kooḡbôho ka ja na wee xuu wu ni, kee bi gaanji Itali fiige ki ni. A wu wêe le kee ni. ⁷ Wêe ya cabyaa niheheje pye lôho ki juḡo ni, kooḡbôho ki na gaanji kaseege na. Wêe ya sii kanha xuuni na na nô Kínide shizhaa na. Kafeege ki bi she wêe da ga she jaha na we, a wêe di doro Kereti fiige ki kabanugo kafeege ki jaha na na kari Salimoni kulo li shizhaa. ⁸ Wêe niganhaya y'a toro wee xuu wu ni. A wêe di she nô xuu wa ni, wee mege je na: «Kôroḡo tayeresaḡa». Kulo la je wà wee xuu wu tãan na Lazi.

⁹ Wêe bi taatuunnô torogo wüye na xô lee ni. A Yawutuu pu wo suun leduun wu doro na wêe yaha lee ni, fo na pa wiire ti tuun wu pye w'a teheje. A kooḡbôho ki baa wu jeri nime farati. Lee na Pöli bi sipyii pu sônmî na: ¹⁰ «Na najiine, ne li ja jo l'a jeri farati. Li wa da ba da kooḡbôho ki ni ki funjo yanmuyo ye ye na-e de! Ga wêe piimu be pu wa ki ni ge, wêe be munahaa ki wa li ni.» ¹¹ Ga sôrsii juḡofôo wu ya ta Pöli jomô pu wii yaaga we. Bani wee bi dá kooḡbôho ki paavôo ni ki kafôo na na toro Pöli tãan. ¹² Wee xuu wu wo kôroḡo tayerere ki bi jo wiire tuun ni we. Lee na, a pu nihehemee di jo na pu la le p'i yiri wee xuu wu ni, na li bi da já bye mu. A p'i la le na gari Fenikisi ni, Kereti fiige ki kôroḡo yi tayerere ki ni, kônhô p'i wiire ti tuun wu torogo wà. Wee xuu wu jaha ya tii camutomô pu na.

Kafeegbôho ka ya yiri suumô lôho ki na

¹³ Ba kafeere la ya yiri kanige ce we, a p'i lee ja, na ganha na giin na pee na já da gaanji. Tuunjo nigbôho ke ki bi kooḡbôho ki yerenje ge, a p'i kee laha wà. A kooḡbôho k'i ganha na gaanji ni pu ni Kereti fiige ki ce feni. ¹⁴ Ga li ya ta mô we, a kafeegbôho ka di yiri kanige ce we ni. Kee kafeege ki mege ki bye na «Urakilon.» ¹⁵ A kee kafeegbôho k'i kooḡbôho ki lô. Wêe ya já kafeege ki jaha kôn ki lô na we. A wêe di mehe wüye yaha ki kenje na. ¹⁶ A kafeegbôho k'i ganha na gaanji ni wêe ni. A wêe di she doro xuu wa ni suumô lôho ki niḡe ni kamene ce, wee mege je na Koda. A wee xuu wu jé wêe ni kafeege ki te ni. A wêe di kôopure li kiragi kiragi fo na ba li ta leḡe kooḡbôho ki ni. ¹⁷ Ba wêe ya lee kôopure li leḡe kooḡbôho ki ni we, na kooḡbôho ki pô ni meere ni, kônhô ki ganha bu gyeeḡi we. Lee kadugo na, fãḡa ke ki bi kooḡbôho ki pye ki na gaanji ge, a p'i kee tirige. Bani pu bi fyagi na kafeege ki ganha bu da zhe kooḡbôho ki yerenje Libi fiige ki gbazhenhe ki juḡo ni we. A wêe di wüye yaha kafeegbôho ki mu ki na gaanji ni wù ni. ¹⁸ Ga, a kafeege k'i diin na gurulo wêe ni, fo li ya ta pa jo we, kee canja ki jimuguro ti na, a p'i kooḡbôho ki funjo tuguro ta wolo na wá suumô lôho

ki ni. ¹⁹ Caŋa taanri wogo ki na, a kooɓbɔho ki paavɔo wuyɛ pyaa di tuguro ta wolo wá sanha. ²⁰ Wée ya cabyaa niɲehɛɲɛɛ pye, caŋa jii da voro wɛ, wɔɔ bɛ di da voro piige wɛ. Kafɛɛge ki saŋa ɲɛ na denri ye! A wée funɲɔ di bɛn fo wée na giin jo wa shishiin da zhɔ wée ni nige wɛ.

²¹ Kooɓbɔho ki funɲɔ sipyii pu bi mɔ pu da li wɛ. A Pɔli di ba yiri yere pu niɲɛ ni na pu pye: «Na naniineɛ, yee bi yaa na nɛ jomɔ pu logo fo na wée yaha Kɛrɛti ni, na diin wá. Lee da bi bye, pe kanhama pe, ni te kakara te bi da wée ta wɛ. ²² Ga yemu n'a da jo yi mu nime ge, wù lowagaa ta, yaaga wa da wa ta wɛ, kooɓbɔho ki yɛ k'a da ba gyɛɛgi.» ²³ A Pɔli di pu pye sanha: «Kilɛ wemu wo kapyɛɲɛ nɛ byi, na ɲɛ bɛ wee wo ge, wee wo meleke wa ya wuyɛ she nɛ na piige ki ni, ²⁴ na nɛ pye: «Pɔli ma ganha bu fya wɛ, fo ma bu nɔ Oromɛ saannaa ɲuɲɔɔ Sezarɪ yiri. Lee wuu na, sipyaa sipya wu ɲɛ ni ma ni kooɓbɔho ki ni ge, Kilɛ na mu ni pee bɛɛri shɔ wu saama pu funɲɔ ni.» ²⁵ Lee wuu na, yi yi logoo waha na naniineɛ. Nɛ dà li na jo meleke w'a yekɛ jo ge, jo Kilɛ na li pye nakaara baa. ²⁶ Ga kooɓbɔho ki na ba she gyɛɛgi ni wée ni k'i wée wá fiige ka ni suumɔ lɔho ki niɲɛ ni.»

²⁷ Ayiwa, na kooɓbɔho ki yaha ki na se na guroo ni wée ni kafɛɛge ki keɲɛ ni Adiriyatiki Suumɔ Logbɔho ki na, wée piige kɛ ni shishɛɛɛ wogo ki na, ba niɲɛ k'a pa ɲi wɛ, a kooɓbɔho ki paavɛɛ p'i ganha na giin na wée ya nɔ xɔ suumɔ lɔho ki kogoɲɔ ki na. ²⁸ A p'i wee xuu wu wo lɔho ki taanna, na ki jogi wu ta mɛɛɛɛɛ keɛɛ taanri ni gbarashuun. A p'i she sanha ɲaha na jɛri, na lɔho ki jogi wu ta wee xuu wu ni mɛɛɛɛɛ keɛɛ shuun ni gbarataanri. ²⁹ Pu bi fyagi na kooɓbɔho ki ganha ba she kiye kuu faaga ka na wɛ. Lee wuu na tuutabaaya yemu yi bi kɔɔɔɔ ki yerenɛ ge, a p'i yee shishɛɛɛɛ lɔ na wá lɔho ki ni kooɓbɔho ki kadugo yiri. A p'i diin wá, na ɲiga ki sige kanha k'i mugi. ³⁰ Na sipyii pu yaha kooɓbɔho ki ni, a ki kapyɛbyii p'i kooɓɔɔɔ li yeege taha lɔho ki ɲuɲɔ ni, na puyɛ pye kanna tuuɲɔ ka pu da yaha kooɓbɔho ki kadugo yiri na ta pu funɲɔ di ɲɛ p'i baa. ³¹ Ba Pɔli ya lee ɲa wɛ, a wu sɔɔsɪi ɲuɲɔɔ we ni sɔɔsɪi pusamaa pye: «Kooɓbɔho ki kapyɛbyii pu bye p'i ya tiin ki ni naha wɛ, y'a da zhɔ wɛ.» ³² A sɔɔsɪi p'i sɔɔ Pɔli jomɔ pu na a p'i kooɓɔɔɔ li mɛɛɛɛ ti kɔn, na li shan suumɔ lɔho ki ni.

³³ Nimuguyɔ wu na, a Pɔli di pu bɛɛri pye na pu li; A wu jo: «Niɲaa ɲɛ wée caŋa kɛ ni shishɛɛɛ wogo yee funyɔ na pɛn, wa shishiin bɛ di sanha li wɛ.

³⁴ Lee wuu na n'a yi ɲɛɛri jo yi la le yiye ni y'i li. Bani yee mago wu wa lee na kɔnhɔ y'i bye jii na, yi li cɛ bɛ na wa ɲuzhikana bɛ wa da biin yi ni le koo na wɛ.» ³⁵ Ba Pɔli ya yee jo xɔ wɛ, na buuri lɔ, na baraga taha Kilɛ na pu bɛɛri jii na, na wa kɔn xa. ³⁶ Ba sipyii pusamaa ya lee ɲa wɛ, a pu bɛ logoo di waha, a pu bɛ di li. ³⁷ Wée piimu bɛɛri pu bye kooɓbɔho ki ni ge, wée bɛɛri bye sipyii xhuu shuun ni keɛɛ gbarashuun ni gbaara (276). ³⁸ Tuun wemu ni pu bɛɛri ya li na din ge, shinma we wu bye kooɓbɔho ki ni ge, a p'i wee wo suumɔ lɔho ki ni kɔnhɔ kooɓbɔho k'i faha.

Lɔho k'a kooɓbɔho ki kyɛɛgi

³⁹ Ba ɲiga k'a mugi wɛ, xuu wemu ni kooɓbɔho ki bye ge, ki kapyɛbyii pu ya ta pu tacɛɲɛ ta wee xuu wu na wɛ. A p'i loguuro la ɲa ɲiwaga ka di ɲɛ wee xuu wu ni. A p'i jo na wá pu da zhe ni kooɓbɔho ki ni, na li bi da já bye. ⁴⁰ Lee na a p'i tuutabaaya yi sanha laha kooɓbɔho ki na na yaha lɔho ki ni. Tige kemu k'a ma kooɓbɔho ki ɲaha ɲeri ge, a p'i kee bɛ wo mɛɛɛɛ ti sanha. Lee kadugo na a p'i kooɓbɔho ki ɲahagbaa faɲa ki yirige yerenɛ, kɔnhɔ kafɛɛge k'i da pu ɲmunuɲɔ da se suumɔ lɔho ki kogoɲɔ ki na. ⁴¹ Ga, a kooɓbɔho k'i she diin gbazhenhe

ki juna ni loguugoo shuun wa niye ni. A kooḡbōho ki jahagbaa l'i she jé wá gbazhenhe ka ni, na jónri wá tajeheje baa. A lokuruyo di ganha na ma na ki kadugo yiri wu kpān, fo na wu kyēgi.

⁴² Sərosii pu bi giin p'i kasoleme pu gbo, kōnhō pu ganha bu da do do lōho ki ni, p'ija pu foro p'i baa we. ⁴³ Ga sərosii junafo wu funḡo bye pu Pōli gbo we. Lee wuu na wu ya ta sō sərosii pu wo nijoyo yi na we. A wu jo na piimu p'a lōho ce ge, na pee pu fenhe to to lōho ki ni, p'ija foro suumo lōho ki ni. ⁴⁴ Na pusamaa di dugi kooḡbōho ki kōroyo ya na, kelee koojaya ya na p'a gaanji. Mu p'a pye a pu beeri di nō suumo lōho ki kōḡo ki na yaaga ya wa ta we.

28

Pōli ya nō Maliti fiḡe ki ni

¹ Ayiwa, ba wēe ya shō suumo lōho ki na we, a wēe di na logo na wee xuu wu meḡe ki jē Maliti. ² Wee xuu wu sipyii pu bi wēe co xuuni. Zanha ka bi to wā, a wiire di bye. Lee na a wee xuu wu sipyii p'i nagbōho ka gberī, na wēe beeri yiri na wēe pu she waha. ³ A Pōli di ba yiri na she kajijahara ta lō di ba le na ki ni. Lee bi matōn wa ta tee ni. Ba na ki kafugo k'a pa nō matōn wu na we, a wu Pōli nō, na nōyō yaha wu keḡe ki na. ⁴ Ba wee xuu wu sipyii p'a wō wu ja w'a nōyō yaha Pōli keḡe ki na we, a pee di puyē pye: «Nakaara baa, sipyii gbōwō w'a da da we na we, ali na wu yaha w'a shō suumo lōho ki na, lee be na Kile wo tiime pu funḡo jē wu muna fēre pye we.» ⁵ Ga, a Pōli di wu keḡe ki jahara, a wō wu laha to na ki ni; yaaga be ya pye Pōli na we. ⁶ Ga sipyii pu bi giin na Pōli beeri wu da din, taapile ni wu do wu xhu. Ga ba p'a mō na Pōli jaa yaaga da ga wu ta-ε ge, a pu fungōyō y'i jeri. A p'i jo na kilē wa wu jē Pōli. ⁷ Xuu wemu ni wēe di bye ge, xuu wa be bye wee tāan, wee bye fiḡe ki kafō wo. Fiḡe ki fō wu meḡe ki bye na Pūbilusi. Wee ya wēe co xuuni, na wēe yaha wu puga fo cabyaa taanri. ⁸ Pūbilusi to wu bi ta cuuḡo we, jime ni sogunnō li bye wu na. A Pōli di she wu peregī, na wu keḡe taha wu na, na Kile jeri wu mu, a wu juuḡo. ⁹ Ba lee ya pye we, a wee xuu wu yama fēe pusamaa beeri di ba Pōli yiri. A pee beeri be di juuḡo. ¹⁰ A wēe xuu wu sipyii di baraga taha wēe na tahagana beeri na. Ba wēe kariduun ya pa nō we, wēe nijewuu kooḡbōho ka ni, a p'i wēe magōḡo yanmyō beeri kan wēe mu.

Pōli ya nō Oromē ni

¹¹ Yeye taanri wēe ya pye wee xuu wu ni. Wēe cagaraga, kooḡbōho ke ki bi se Alekizandiri kulo li ni ge, a wēe di jé kee ni. Kee bi wiire ti beeri pye wā. Pu bi kee meḡe yiri na «Ŋmamaa*». ¹² A wēe di she nō kulo la ni lee meḡe jē na Sirakusi. ¹³ Ba wēe ya yiri wā we, na nō kulo la betii ni, lee meḡe jē na Eregiyo. A wēe di shōn wā. Kee caḡa ki jimuguro a kafēgbōho ka di yiri wēe kamene ce na pa dō wēe na. Cabyaa shuun wēe ya pye na na nō Puzoli kulo li ni. ¹⁴ A wēe di n'a daa fēe pii ja Puzoli kulo li ni, a pee di wēe jeri na wēe pu cewuu nigin pye ni pu ni. Ba wēe ya pa yiri wā we, na gari Oromē ni. ¹⁵ Ba Oromē n'a daa fēe p'a wēe ba wu logo we, na ba wēe sige fo Apiyusi caan ki na. A pii be di she wēe juna ciri xuu wa ni, wee meḡe jē: «Nabuun tatigiye taanri.» Ba Pōli ya pee ja we, a wu baraga taha Kilē na, na lowaa ta. ¹⁶ Tuun wemu ni wēe

* **28:11** Ŋmamaa: Yaperē la bye Girēkii pu mu, lee yaperē li bye Ŋmamaa. Wa meḡe ki bye Kasitōri, wa meḡe di jē na Polusi. Kooḡbōho ki kafēe pu bi pee wo jaalaa yaa pu wo kooḡbōho ki na na pye ki maravee.

ya nɔ Oromɛ kulo li ni ge, a p'i sɔɔ na shɛ Pɔli yaha xuu wa ni wu ye, na sɔrɔsi nigin yaha wu taan wee di da wu kasɛri.

Poli ya Kile Kafila yeɛ pye Oromɛ Yawutuu pu mu

¹⁷ Ba cabyaa taanri ya toro wɛ, a Pɔli di Yawutuu jahagbaa fɛɛ pu yiri na pa wuyɛ yiri. Tuun wemu ni p'a pa binne ge, a Pɔli di pu pye: «Ali na ta nɛ ta kakuuno la shishiin bɛ pye na shishiin pu na wɛ, nɛ di ya ta wu sefeleɛ pu wo kaleɛ la shishiin bɛ kyɛɛgi wɛ. Lee bɛ na p'a nɛ co Zheruzalemu ni na le Oromɛ fanhafɛɛ pu kenɛ ni. ¹⁸ Ba pee ya pa nɛ yege wɛ, na ganha na giin p'i nɛ yaha, bani pu ya kaa la shishiin ta nɛ na lemu l'a nɛ kagbuu xɔ wɛ. ¹⁹ Ga Yawutuu pu ya ta sɔɔ nɛ yaha wu na wɛ. A li fanha di bye nɛ na nɛ wu na keree ki le Oromɛ saannaa juɲɔfɔɔ Sezari kenɛ ni. Ga lee kɔri jɛ na kakuuno n'a giin di bye na shishiin pu na-ɛ dɛ! ²⁰ Lee wuu na n'a yi yiri, kɔnhɔ di na fiin jo yi mu, bani Izirayeli shɛɛn bi Shɔvɔɔ wemu jaha wii ge, wee wuu na p'a shɔnhɔyɔ le nɛ na.» ²¹ A p'i Pɔli jɔ shɔ na: «Wɛɛ ya ta sɛmɛ wa shishiin ta na yiri Zhude fiige ki ni mu shizhaa na wɛ. Wɛɛ ceboro wa bɛ di sanha yiri wà, na ba joguumo jo mu shizhaa na wɛ. ²² Ga wɛɛ funɲɔ ki wa wɛɛ di logo mayɛ pyaa ki jɔ na wu ma fungɔngɔ cɛ. Bani wɛɛ ya cɛ jo Kile koo lemu ni ma wa ge, sipyii ya yiri lee kaa na kabaya yi bɛɛri na.» ²³ A pu ni Pɔli di cana ka tenɛ. Ba kee ya pa nɔ wɛ, a pu ni jɛhemɛɛ di ba Pɔli yiri. A Pɔli di jo ni pu ni Kile wo saanra ti keree na. Na ti jaha shɛ pu na shɛganaa bɛɛri na, kɔnhɔ p'i Yesu cɛ fiinɲɛ na saha ni Kile tudunmɔɔ Musa wo saliya wu ni, ni tudunmɔɔ pusamaa bɛ wo Kitabuu pu jomɔ pu ni. A p'i diin pee jomɔ pu na, na lɔ jisɔngɔ ki na fo na shɛ cana ki xɔ. ²⁴ Pɔli ya jomɔ pemu jo ge, a pee di pii funyɔ jɛri. Ga p'i ya ta sɔɔ Pɔli jomɔ pu na wɛ. ²⁵ Pee sipyii pu ya ta bɛ nigin na wɛ. Ga yani pu kari ge, a Pɔli di jomɔ pa jo pu mu sanha na: «Kile tudunmɔɔ Ezayi bi jomɔ pemu jo yee sefeleɛ pu mu Kile wo Fɛfɛɛɛ Munaa li baraga ni ge, pee ya pye can ye pyaa. ²⁶ W'a bi li shɛ na Kile ya jo:

«Shɛ yi jo we shi we sipyii pu mu na:

Yee na ba niwegee shan, na yi logo,
ga y'i wa da yi jaha cɛ wɛ.

Yi na ba jɛli taan, na wii,
ga y'i wa da yaaga bɛ jaha wɛ.

²⁷ Bani pii sipyii pii niwegee k'a waha.

P'a pu niwegee tɔ, na pu jɛli tɔ,

Pu funɲɔ ya pye p'i jaha pu jɛli ki ni wɛ,

p'i logo pu niwegee ki ni wɛ,

p'i yi jaha cɛ pu fungɔnyɔ yi na wɛ.

Lee funɲɔ ni pu da ba nɛ mu,

kɔnhɔ nɛ pu cuɲɔ wɛ.*»

²⁸ A Pɔli di pu pye sanha: «Yi li cɛ na Kile wo juwuuro te ya tun shi wusama bɛ mu wemu jɛ Yawutuu wɛ ge. Pee kunni na wu logo!» [²⁹ Tuun wemu ni Pɔli ya pee jomɔ pu jo ge, a Yawutuu pu nigariwuu, a nakaara nigbɔɔɔ di jɛ pu tɛ ni fo xuuni.] ³⁰ A Pɔli di yee shuun pye puga ka ni Oromɛ kulo li ni. Wu bi kee lɔ, na ki saraa. Sipyii piimu bɛɛri pu bi se na fɔro wu na ge, w'a bi pee kemɛɛ. ³¹ W'a bi Kile wo saanra ti Jozaama pu yeɛ li pyi, na sipyii pu kalaa,

* 28:27 Ezayi 6:9-10

na Kafɔɔ Yesu kaa yu pu mu. W'a bi lee pyi fyaara baa. Wa shishiin bε di ya ta wu naha kɔn lee na wε.

Oromε Shεεn Tudunmɔɔ Pɔli ya sεmε wemu tun Oromε shεεn mu ge

Jɔgɔ wu jε Pɔli wε?

Wεe ya dɔoni cε Pɔli keree ni, bani Luka ya fiin ni jεhεmε jo wu shizhaa na Kapyegee Kitabu wu ni. Yawutu wu bye wii wemu ya se Tarisi ni Silisi fiige ki ni ge (kee ni jaa wogo ki jε Turuki wo fiige ki ni). Oromε shen ja wu bye wii bε (Kapyegee 22:26-28). W'a bi kalaa fo xuuni Yawutuu pu wo koo li ni Zheruzalemu ni. Lowaa bye wu ni fo xuuni ba Yawutu jε wε, na n'a daa fεε pu kana fo xuuni. Ga, a Kafɔo Yesu di wu yiri na wu yaha Damasi koo na, kɔnhɔ wu shε Kile wo Jozaama pu jo shi wusama bε mu wemu jε Yawutuu wε. W'a egilizii ni jεhεmεε sin Oromε fiige ki kugbɔhɔo ni jεhεhεjε ni, na sεmεε ka na tun egilizii ni jεhεmεε pii mu, na pii kan wu najiineε pii bε mu.

We sεmε we kakana jɔjɔ

Pɔli yε pyaa ya ta Oromε egilizi wu nɔhɔ tenjε wε, ga w'a we sεmε we ka, kɔnhɔ wu li shε Oromε shεεn na na wee w'a da mɔ di shε pu yiri wε (Oromε Shεεn 15:23-24). Wu funjɔ ki bye: W'i wu wo Kile Jozaama pu wo pyegana li shε pu na; p'i Kile koo li ti cε; wu Kile wo tiime pu shε pu na, kɔnhɔ p'i li cε na sipya bεeri w'a yaa ni Kile wo juwuuro ti ni. Pɔli ya jo: «Jozaama pu jo jε ne mu shiige bada wε, bani Kile wo sefεεε ti jε tii, temu ya juwuuro kaan n'a daa fεε pu bεeri mu ge.» Oromε Shεεn 1:16.

Sεmε wu kafila jɔgbɔyɔ

Oromε Shεεn 1:1-15 Pɔli fɔ mujuu.

Oromε Shεεn 1:16, 17 Oromε shεεn sεmε wu kajɔgbɔhɔ.

Oromε Shεεn 1:18—3:20 Sipyii bεeri mago wu jε juwuuro ti na: Yawutuu fara shi wusama na.

Oromε Shεεn 3:21—5:21 Na dɔ Yesu na lee gbɔɔɔ ni Kile ya sipya jateni sipyitiime, m'a juwuuro bε ta.

Oromε Shεεn 6—8 Kile Munaa gbɔɔɔ ni sipya ya jɔ jaa ni tiime ni.

Oromε Shεεn 9—11 Karijεεge kemu ki jε Yawutuu ni n'a daa fεε pu te ni ge.

Oromε Shεεn 12:1—15:13 N'a daa fɔɔ jaarigana.

Oromε Shεεn 15:14—16:27 Pɔli ya fiin jo wuyε shizhaa na, na Oromε shεεn shaari, na duba pye pu mu.

Pɔli fɔ mujuu

¹ Nε Pɔli, Yesu Kirisa wo bulo we, nεyε pyaa k'a we sεmε we ka. Kile ya ne yiri na pye wu tudunmɔ, kɔnhɔ nε da Kile Jozaama pu yu sipyii pu mu.

² Kile bi Jozaama pu jomεε lɔ fo taatuunnɔ ni, na wu tudunmɔ pu yaha pa. A pee di pu ka Kile Kafila fεfεεε wo wu ni. ³ Pee Jozaama pe ya wu Ja Yesu Kirisa kaa yu, wee wemu wu jε saannaa Dawuda yasege sipyii kabaŋa na ge.

⁴ Ga na saha ni Kile Munaa ni, ba w'a jε na foro xu ni wε, a lee di li shε na Kile Ja wu jε wii, na sefεεε wu mu. Wee Yesu Kirisa we, wu Kafɔo we, ⁵ wee gbɔɔɔ ni Kile ya niime tirige ne na, na ne pye wu tudunmɔ, kɔnhɔ shi wusama wo sipyii p'i dɔ wu na, p'i wu jomεε co. ⁶ Kile ya yee piimu yiri na pye Yesu Kirisa wuu ge, yee bε ni jε ki wa pii sipyii pii ni.

7 Yee piimu beeri pu wa Oromε kulo li ni ge, yee piimu ya taan Kile mu, a wu yee yiri na pye wu fεfεεε sipyii ge, yee mu ne we semε we tun. Na fō wa yi mu: Wū To Kile ni wū Kafōo Yesu Kirisa wu niime ni jajinjε kan yi mu.*

Pōli funjō wa wu she Oromε ni n'a daa fεε pu yiri

8 N'a da venhe baraga taha Kile na Yesu Kirisa gbōōō ni yee beeri wuu na, bani yee wo n'a daa wu kaa ya yu kojō ki kabaya yi beeri na. 9 Jozaama pe pu wa Kile Ja wu kaa yu ge, ne kapyenεε pyi Kile mu pee keree na ni na zo wu beeri ni. Kile wa li seeri na tuun beeri ni ne jerege pyi ge, ne ma jerege pye yee be mu. Ne da ga lee jō yaha we. 10 Ne kunni wa na Kile jεeri jo li bi jε wu jidaan, wu koo kan na mu di she foro yi na. 11 Bani l'a taan ne ni gbangban na she yee ja, kōnhō di Kile Munaa li wo loolodaa la kan yi mu, kōnhō y'i fanha ta. 12 Lee wo kori wu wa nago w'a samōhōō leni wūyε ni n'a daa wu shizhaa na, wee wemu na wū beeri ya pinne ge. 13 Na cebooloo, ne funjō wa y'i li ce nago teεgeε nijehenεε ni ne ma giin di she yee yiri, kōnhō di she na labye wu kuduun ja yee be ninε ge, ba ne wu kuduun wu ta shi wusama ninε ni tagana lemu na we. Ga fo na pa gbara nijaa na ne sanha lee koro ta we.

14 Bani sipyii pu beeri wo Jozaama pu foo li jε ne na: kugbōhōō sheen fara jà funjō sheen na, kalaa fεε fara kalaa baa fεε na. 15 Lee wuu na ne jidaan kaa li jε na Kile Jozaama pu jo yee be mu, yee piimu pu jε Oromε kulo li ni ge.

Kile Jozaama pu wo sefεεε te

16 Jozaama pu jo jε ne mu shiige bada we, bani Kile wo sefεεε ti jε tii, temu ya juwuuro kaan n'a daa fεε pu beeri mu ge. Yawutuu mu p'a fenhe jo, na na nō shi wusama na. 17 Jozaama pu p'a li sheε na n'a daa ye nigin funjō ni Kile ya sipya jateni sipyitiime. Cogo watii wa nige lee na bada we, ma na jo ba l'a ka Kile Kafila wu ni we na:

«Sipya wemu w'a dà Kile na,
 a Kile di wu jate sipyitiime ge,
 wee na ba jni sicuumō ta.»*

Kojō sipyii tiibaara

18 Kile ya wu loyire li sheε na yiri fugba we ni Kile jni fyaara baa sipyii ni sipyitiibaalaa na, pee piimu p'a pu katiibaagaa taga na can wu jaha kōon ge. 19 Lee loyire l'a zheε pee na, bani lemu beeri na já jε Kile keree ni ge, lee ya ta ηmōhō pu na we, Kile ye pyaa ya lee she na fiinjε pu na. 20 Fo kojō ki yaaduun wu ni, Kile ye pyaa wa cogo wemu na ni wu tēhene baa sefεεε ti ni ge, wa shishiin da já wu ja we. Ga w'a yanmuyō yemu yàa ge, lee beeri ya jeni na fiinjε yee yanmuyō yi keree na. Lee wuu na pu da ga ba kajii ta Kile jaha tãan we, 21 bani p'a Kile ce. Ga, pu ya ta sōō na wu pele na Kile wu jε we. Pu ya baraga tēri be wu na wu kapyegeε ki na we. Pu fungōnyō ya jeri jujō baa woyō. Lee wuu na nibiige ya jε pu fungōnyō baa zōōō pu ni. 22 P'a puyε wii fungōnyō fεε, ga p'i jε nahanahanaa. 23 Nōōō fōō Kile wemu wu jε wu da ga xhu bada-ε ge, yani p'a wee pele ge, a p'i wee yaha wà. Sipya wu jε wee na da ba xhu ge, a p'i ganha na wee wo jaa yari, ni shazheεε, ni tōōyō shishεεε yanmuyō, ni jinε yakokaara na byi yaperεε, na ganha na kee yaperεε kii pele.

24 Lee wuu na Kile ya pu yaha puyε mu pu wo kanōhōyō yi ni, na saha ni pu jidaan keree ni. Lee funjō ni a p'i cemōhōō keree taga puyε fanha. 25 P'a she Kile wo can wu ni, na daha kafinεyε na, na ganha na Kile wo yanmuyaaya

* 1:7 We duba we jε Kiriceen fō kangana. * 1:17 Habakuki 2:4

yi peLe, na kapyenEE pyi yee mu. Kile wemu wu jE yanmuyO yi beeri yaavoo ge, na wee yaha wa, wee wemu w'a yaa ni masoŋO ni gbee ge. Amiina.

²⁶ Lee na Kile ya pee yaha pu wo ceepuuro la keree ki keŋE ni, kee jE cemohoro keree. Kile ya jo lemu ganha ba byi-i ge, lee li jE pu nibyii. A cee p'i namaa pu yaha wa, na ganha na puyE sinnEE. ²⁷ A namaa pu be di bye mu ni puyE ni. A pu kaa di sii sho puyE ni fo na doro. A pu be di cee pu yaha wa, na ganha na puyE sinnEE. Mu boongO da ba pu ta na saha ni puyE pyaa piinje ki ni.

²⁸ Ba ma na jo pu ya ta soo na Kile ce we, lee wuu na Kile ya pu yaha puyE mu ni pu fungonkuuyo yi ni, konho p'i kapyebaagaa pye. ²⁹ Pu zolo ya ji katiibaagaa tuuyo beeri na: pu fungonyo y'a kolo, pu yanmuyO la d'a pe, p'a kolo, pu d'a ji jEgbo na, sipyigbuu di dan pu ni, ni yokoonro, ni nanmahara, zoguunO jE pu ni, ni yayiriye, ³⁰ ni sipyii mekyEEgeE, Kile d'a pen pu mu. Pu shiige keree ya jEhe we, pu tabaara d'a pe, na jOsanga ja, pu kakuunO samohoro d'a pe, p'i ya pu sefEE jomheEE coni we. ³¹ Fungonyo baa fEE pu jE pii, pu jE jomheEE fEE bada we, jubenje jE pu ni we, jinaara baa fEE. ³² Ali na ta p'a li ce xo na Kile wo kiiri wu wa wa, na sipyaa sipya w'a we kashi we pyi ge, wee ya yaa ni xu ni. Lee be na p'i kee pyi sanha. Na fara lee na, sipyii piimu p'a we kashi we pyi ge, pee p'a soni.

2

Kile wo kiiri wu keree

¹ Ayiwa, mu wemu w'a pusamaa jaagi ge, m'a pye sipya tuogo beeri, Kile wo kiiri wu da ga ba doro ma juŋO ni we. Ma ba pusamaa jaagi maye pyaa m'a jaagi. Bani keree kiimu na mu wa sipyii pu jaagi ge, kee shi muye pyaa be wa byi. ² Na ta we beeri d'a li ce na sipyii piimu p'a kee keree ki pyi ge, Kile ya kiiri kon pee na na be ni can ni. ³ Ayiwa, muye pyaa ba sipyii jaagi pu kapyegge na, na ta muye pyaa be di kee shi pyi, ta mu ya giin na mu na ba sho Kile wo kiiri wu na? ⁴ Kelee Kile wo saama nigbo pe, ni wu loxolo le, ni wu litan le, ta mu wa yee wii yaaga we? Ta mu ya li ce na w'a pee saama pe beeri taga na koo leni mu taan, konho m'a daburaje jo, m'a jurumu wu jo yaha we?

⁵ Ga mu niwii l'a waha, mu funŋO jE mu wu daburaje jo ma jurumu wu na we. Lee wuu na Kile wo loyire lisana mu ya denri na waa maye na na yeri wu loyire le ni wu kiiri wu cana ki jaha na. Kee cana ke Kile da ba wu kiiri wu she, kiiri wemu w'a tii ge. ⁶ Wu na ba sipyii pu beeri nigin nigin kiiri kon na saha ni pu kapyegge ni. ⁷ Piimu beeri p'a la le na kasaanjaa pyi ge, na masoŋO, ni penje, ni jii sicuumO nixhobaama shaa Kile mu ge, Kile na ba jii sicuumO kan pee mu pemu da xho we. ⁸ Ga piimu bu zhe Kile ni, na zhe can wu ni, na soo tiibaara na, Kile wo loyire nigbo le, ni wu jatanhaja ki na ba do pee juŋO ni. ⁹ Can de! Kanhama ni jakpaan w'a da ba do kakuubyii pu beeri nigin nigin juŋO ni. Yawutuu p'a da ba bye shenshiilee, lee kadugo na shi wusama di na taha wa. ¹⁰ Ga piimu beeri p'a kasaanjaa pyi ge, pee beeri nigin nigin na ba Kile masoŋO, ni wu penje, ni wu janiŋe ki ta. Yawutuu pu da ba fenhe bye shenshiilee, l'a na no shi wusama na. ¹¹ Bani Kile ya sipya wa wo wa ni we.

¹² Sipyii piimu beeri p'a jurumu pye na ta pu ya Kile tudunmoo Musa wo saliya wu ce-e ge, pee beeri na ba gyeegei na ta wee saliya we niŋe jE pee wo kiiri wu ni we. Ga piimu beeri p'a jurumu pye saliya wu nijexhogo na ge, wee saliya wu w'a da ba pee wo kiiri wu kon. ¹³ Bani piimu p'a saliya wu jomO pu nuri, na ta p'i ya pu koo jaari-i ge, Kile da ga ba wee wa shishiin wii sipyitiime

wε. Ga piimu p'a saliya wu koo li bεeri jaari ge, pee Kile da ba wii sipyitiimeε.
 14 (Ayiwa, shi wusama ya Musa wo saliya wu ce wε. Ga teegee kii ni, pu ma keree kii pyeganjaa teje na saha ni saliya wu ni. Pu ba kee koo jaari ali na ta pu ya wee saliya we ce be wε, lee ya li sheε na p'a kasaanjaa ce xo, na ki pyi.
 15 Lee ya li sheε be na saliya w'a yemu jo ge, na yee ya ka pu zoloo pu na. Pu fungonyo y'a wu sheε pu na be. Teegee kii ni pu zoloo ma pu jaagi; teegee kii ni p'a kanjii kan puyε mu.) 16 Ayiwa, kee keree kii bεeri na ba foro kpeenge na canja ka, na saha ni ne wo Kile Jozaama pu yere li ni. Kile na ba kiiri kon sipyii pu wo kanmohonyoo ki bεeri na Yesu Kirisa kenje kurogo kee canja.

Kile ya Yawutuu pu jaagi

17 Ayiwa, yee piimu p'a yu na Yawutuu yee je ge, yee ya yi tadanja pye Kile tudunmoo Musa wo saliya we, na yiye pele na yee pu je Kile wo sipyii pee.
 18 Go yee p'a Kile jidaan ce, na kasaanjaa be ce shoonri kiyε ni, bani yee ya kalaa Musa wo saliya wu ni. 19 Li wa yee funyo ni na fyenmeε pu je sipyii pusamaa, na yee p'a koo sheε pee na; na piige ni pusamaa je, na yee p'a kpeenge sheε pu na. 20 Yee wa yu na pusamaa pu je kacebaalaa ni kalaabaa fee, na yee pu je pu wo kalaatii, bani yee ya giin na Musa wo saliya wu ni yee ya can koo li ceme pu bεeri ce. 21 Ayiwa ne jo, yee piimu p'a pusamaa kalaa ge, jaha na yee di ya yiye kalaa-i we? Yee piimu p'a Kile Kafila wu yere pyi na wa ganha ba nagaara pyi-i ge, yeeye pyaa ki do, ta yee ya nagaara pyi we? 22 Yee piimu p'a yu na wa ganha ba daddoo pyi-i ge, ta yee ya ti pyi we? Yee piimu p'a yu na yapereε ya joo-ε ge, ta yee ya yanmuyo yuli yaperegbaya yi ni we? 23 Yee ya yiye pele na yee ya Musa wo saliya wu ce. Ga yee ya wu koo jaari we. Ta Kile be yee ya fanri me we? 24 Bani l'a ka Kile Kafila wu ni na:
 «Yee Yawutuu pu wuu na shi wusama ya

Kile mege kyeeεgi.»*

Cekoonro ya sipya shuu we

25 Can na kuduun wa cekoonro ni na saha ni Kile tudunmoo Musa wo saliya wu koo jaari we, ma bu da ma na saliya wu koo jaari kunni. Ga mu bu bye mu ya saliya wu koo jaari we, ma cekoonro* t'a pye junoo baa wuuro. 26 Sipya wemu ya cekoonro pye we, na saliya wu koo jaari kuuni ge, ta Kile da ba weefoo wii kanna cekoonro w'a pye we? 27 Yee Yawutuu, yee ya Musa wo saliya wu ce, lee kadugo na na cekoonro be pyi, ga yee ya wu koo jaari we. Shi wemu je Yawutuu we, wee shi wu ya ta cekoonro pye we. Ga piimu p'a saliya wu koo jaari pee ni ge, ta pee da ba jaagi shan yee na kiiri wu canja we?

28 Ayiwa, na pye Yawutu jee wiine ni, lee wa nago Yawutu ye pyaa pyaa ma je we. Kelee cekoonro fe na je ma ceeseeεε ki na, lee wa li sheε nago tee ti wa cekoonro see see wuuro ti we. 29 Ga, Kile ya sipya wemu wo zo jeri ge, wee wu je Yawutu wuyε pyaa pyaa. Yemu y'a ka saliya wu ni ge, li wa nago kanna m'a yee wo koo jaari ye we, ga Kile Munaa ya labye wemu pyi sipya zo na ge, wee labye we wu je cekoonro see wuuro te. Pee Yawutuu pii ya masoo taa sipyii mu we, ga Kile mu pee ya masoo taa.

3

Kile je nomeε foo

* 2:24 Ezayi 52:5; Ezekiyeli 36:22 * 2:25 **Cekoonro** bye karijeεε nomeε wo fe Yawutuu pu mu pemu ya li sheε na Kile wuu pu je pii ge. Lee kaleε le tayerege k'a bi pele pu mu fo xuuni. Zhenezi 17:9-14.

1 Ayiwa ni li wa mu, ma na jɛ Yawutu lee kuduun wa leke we? Kelee kuduun weke wu jɛ cekɔɔnrɔ ni we? 2 Ayiwa, li kuduun w'a pele kabaya yi beeri na. Li nizhiine Yawutuu mu Kile ya fenhe wu jomɔ pu kan.

3 Ali pii jɛhe da pu ni, pu jɛ jomɛhe fe Kile mu we, ta lee na j'a Kile wo jomɛ feere ti kyeeɓi? 4 Lee da j'a bye bada we! Ali sipyii pu beeri jɛhe bye kafinejuu, Kile kunni jɛ can fɔɔ ma na jo ba l'a ka kagana lemu na Kile Kafila wu ni we na:

«Mu Kile ba yu,
 pu beeri na li ce na mu ya tii.
 Pu da ga j'a jaagi
 wa shishiin ta ma na we.»*

5 Ayiwa, pii na jo na: «Wee wo tiibaara ti jɛ kakuunɔ we, bani tee ni Kile wo tiime p'a zhe na fiinne.» Wee di da ba yeke jo yee ni we? Kile bu wu loyire li shan wee wa juɔɔ ni, ta wee da jo na w'a nahana? (Sipyii pii wo fungɔngɔ jomɔ ne yu me.) 6 Kile wu she nahana? Bada! Can jɛ yee ni we. Kile da bye wu ya tii we, dii wu bi da j'a kiiri kɔn koɔɔ sipyii na we? 7 Pii be na ba jo sanha na: «Wee wo kafinejuu bu da lee na Kile wo can wu shee, fo na noɔɔ be teri Kile mege na, jaha di da ba kiiri pye wu kɔn wee na p'i wee jaagi, na jurumupyii wee jɛ we?» 8 Ayiwa li bi jɛ mu, ta wee ya yaa na kakuunɔɔ pyi, kɔnhɔ kasaɔɔaa di da foro ki ni we? Bada! Pii wa wee mege kyeeɓi na xɔ, na wee kalaa we wee ya gaan sipyii pu mu. Pee sipyii pii kunni ya sii yaa ni gyeeɓi ni.

Sipya wa shishiin ya tii we

9 Ayiwa, yi jaha di wa dii nime we? Ta wee Yawutuu p'a ye sipyii pusamaa na? Bada! Ne li she xɔ jo Yawutuu yoo, shi wusama yoo, pee beeri ya jaari jurumu wu wo fanha ki nohɔ ni. 10 Ma na jo ba l'a ka Kile Kafila wu ni kagana lemu na we na:

«Sipya wa wemu w'a tii we,
 ali shen nigin be we.
 11 Wa shishiin jɛ fungɔngɔ fɔɔ we;
 wa shishiin ya Kile shaa we.
 12 Pu beeri p'a kadugo le Kile ni;
 pu beeri p'a pinne pye kaɔɔ baa.
 Kasaana pyevɔɔ wa shishiin jɛ pu ni we,
 ali shen nigin be we.»*
 13 «Mujuu le l'a fɔro pu gerɔmaya ni ge,
 lee jɛ ba fanɔ jomugi-yahaɔa jɛ we.
 P'a pu jillee taga na sipyii piinne.
 Pu jɔ jomɔ di jɛ ba matɔn sɔɔnrɔ jɛ we.»*
 14 «Lanɔ ni kayekyeegeye
 y'a foro pu jɔ ni.»*
 15 «Pu tɔɔɔ d'a weri sipyigbuu na.
 16 Xuu beeri ni p'a toro ge,
 gyeeɓi ni boɔngɔ na daha pu feni.
 17 Lemu li jɛ janiɔne koo li ge,

* 3:4 Zaburuu 51:6 * 3:12 Zaburuu 14:1-3 * 3:13 Zaburuu 5:10; Zaburuu 140:4 * 3:14 Zaburuu 10:7

pu ya lee ce we.»*

18 «Kile jii fyaara je
pu zoloo ni bada we.»*

19 Ayiwa, wèe ya li ce jo yemu beeri Kile tudunmoo Musa wo saliya w'a yu ge, saliya w'a kan piimu mu ge, pee mu w'a yi yu. Ga, pee di ya ta ja wu koo jaari we. Lee wuu na jomoo da ba da sipya wa shishiin mu we, lee na koo sipyii pu beeri na ba jaagi ta Kile mu. 20 Yi li ce na saliya wu beeri koo jaari, lee da ga ja Kile pye wu sipya jate sipyitiime we. Lee funnoo ni saliya w'a li shee ye weè na na jurumupyii wèe je.

N'a daa gbóóro ni Kile ya sipya shuu

21 Ayiwa nime, cogo wemu na Kile ya wèe wii sipyitiime ge, wuyè pyaa ya wee cogo we she wèe na. Pee tiime pe ya daa saliya wu koo jaari funnoo ni we. Ga, tagana leke na pee ya daa ge, Kile tudunmoo Musa wo Kitabuu pee ni Kile tudunmoo pusamaa wuu p'a yee naha jo na finje. 22 Wa beeri w'a da Yesu Kirisa na ge, Kile kunni na weefoo jate sipyitiime. Zhonrogo wa lee ni we. 23 Bani sipyii pu beeri p'a jurumu pye. Lee l'a li pye wa shishiin da ga Kile wo nooro wu ja we. 24 Wu wo niime wu gbóóro ni Kile ya pu wii sipyitiime mafuu, bani Yesu Kirisa ya pu juno wolo pu jurumu wu ni. 25 Kile ya wu pye saraga, kono wu bye wèe jurumu wu footoo. Piimu p'a da Yesu na ge, Kile ya wu koo li no mugii pee sipyii pu mu Yesu wo shishan pu gbóóro ni. Lee ya Kile wo tiime pu shee, bani taashiine li ni sipyii bi jurumu wemu pyi ge, w'a luu gbo pu taan, wu ya ta wee wo footoo kan pu mu wee tuun wu ni we. 26 Ga nime, lemu funnoo ni w'a sipya wii sipyitiime ge, w'a lee she: Piimu p'a da Yesu na ge, Kile ya tiin wu tiime pu ni, na pee jate sipyitiime.

27 Ayiwa, na maye durogo, lee kanoo di je mii we? Lee kanoo je we! Naha na we? Ta kapyege nizaanaa k'a lee pye? Bada! Ga, n'a daa w'a lee pye. 28 Lee na wèe na ja jo n'a daa ye nigin gbóóro ni Kile ya sipya wii sipyitiime, Kile tudunmoo Musa wo saliya wu koo li wo jaari be we. 29 Dii we? Ta Yawutuu ye wo wu je Kile? Ta shi wusama be wo Kile be wu je wii we? Nakaara baa shi wusama be wo Kile wu je wii! 30 Bani Kile nigin pe ye wu je. Wee w'a Yawutuu pu wii sipyitiime n'a daa gbóóro ni, na shi wusama be wii sipyitiime n'a daa gbóóro ni. 31 Ayiwa, ta lee w'a li shee na wèe ya Musa wo saliya wu jeri juno baa saliya n'a daa wu gbóóro ni ya? Ahayi de! Wèe ye ye ya baraga teri wu na xuuni.

4

Ibirayima wo n'a daa gbóóro ni Kile ya wu jate sipyitiime

1 Ayiwa, Ibirayima wemu wu je wèe sefele wèe shi wu wo kabanja na ge, yeke wèe di da jo wee shizhaa na we? Dii Kile d'a wu wii sipyitiime we? 2 Ibirayima wo kapyege nizaanaa da bi Kile pye w'a wu jate sipyitiime, wu bi da ja wuyè pe. Ga kanoo je wu mu w'a wuyè pe Kile naha taan we. 3 Yeke Kile Kafila wu d'a jo we? W'a jo na:

«Ibirayima ya da Kile na,
a Kile di wu jate sipyitiime
wu n'a daa wu wuu na.»*

* 3:17 Ezayi 59:7-8 * 3:18 Zaburuu 36:2 * 4:3 Zhenezi 15:6; Yakuba 2:23; Galasi Sheen 3:6

4 Yee ya li ce na kapyebye ya yaa ni wu saraa ni. Saraa we w'a daa ge, wee jε ma wo we, wu labye wu wo saraa wu jε were. 5 Ga, sipya wemu ya wu kapyege nizaanja pye wu tadanja we, Kile we w'a jurumupyii wii sipyitiime ge, wu bu da ye wee na, Kile na wu jate sipyitiime wu n'a daa wu wuu na. 6 Kile w'a sipya jateni sipyitiime, lee ya byi weefoo ye pyaa wo kapyege nizaanja wuu na-e de! Kile wo saama pemu weefoo ma da ge, saannaa Dawuda ya jo pee shizhaa na na:

7 «Kile ya piimu wo saliya kyεεge ye yafa pu mu, na pu wo jurumu wu joo laha wa ge, pee jε duba nagoo.

8 Kafoo ya sipya wemu wo jurumu too wu feni-i ge, weefoo jε duba pya.»*

Cekoonro ya sipya shuu we

9 Ayiwa, piimu p'a cekoonro pye ge, pee ye p'a yaa ni Kile wo saama pu ni laa, kelee ta cekonbaalaa pu be p'a yaa ni pu ni? Wee ya yi jo nime na: «Ibirayima ya da Kile na, a Kile di wu jate sipyitiime wu n'a daa wu wuu na.» 10 Tuun weke ni lee d'a pye we? Wu nigonxhoo na laa, wu nigonbaa wo? Nakaara baa wu nigonbaa wo Kile ya jate sipyitiime. 11 Lee kadugo na a tee cekoonro t'i jeri fe Ibirayima mu, fe pemu ya li shee na Kile ya wu jate sipyitiime wu n'a daa wu wuu na, na ta wu sanha cekoonro pye-e ge. Lee funoo ni Ibirayima ya pye n'a daa fee nigonbaalaa beeri wo sefoo, konho pee be di jate sipyitiime. 12 Piimu p'a cekoonro pye ge, pee beeri be wo sefoo wu jε wii n'a daa kabanja na. Lee kori jε piimu ya ta li da cekoonro ti ye na-e ge, ga fo piimu p'a Kile koo li co n'a daa funoo ni, ba wu sefele Ibirayima ya li co cogana lemu na, na wu yaha konbaa we ge.

N'a daa gborro ni Kile wo karijεge jomee l'a ta

13 Kile ya karijεge jomee lo Ibirayima ni wu yaseye mu na konjo na ba bye pu wogo. Lee jomee le ya ta lo saliya wu koo li jaari wu wuu na-e de. Ga wu n'a daa wu wuu na Kile ya wu jate sipyitiime. Lee wuu na lee jomee l'a lo wu mu. 14 Li da bi yaha nago fo ma na ma saliya wu koo jaari, m'a na ta ta lee jomee le ni, wee tuun wu ni n'a daa wu bi da bye karunoo baa. Jomee li be na bye tawaga wuu. 15 Bani Kile wo loyire le Musa wo saliya w'a zhaan ye wee juno ni, bani sipyii beeri p'a wee saliya we kyεegi. Ga saliya bu bye wu jε xuu wemu ni we, wa ya wu gyεegi kaa yu wa we.

16 Lee wuu na Kile ya le jomee le lo wee mu n'a daa wu gborro ni. Wu wo niime wu gborro ni w'a lee loolodaa le kan wee mu ma ni, konho l'i bye Ibirayima wo kadugo ki beeri wuu. Lee na piimu p'a saliya wu koo jaari ge, le loolodaa le ya ta kan pee ye mu we. Ga sipya beeri w'a da Kile na ba Ibirayima jε-e ge, pee beeri be mu le loolodaa le ya kan. Wee beeri wo sefele wu jε Ibirayima. 17 Ba l'a ka Kile Kafila wu ni we, na Kile ya jo: «N'a ma pye shi nijeheme sefoo.»* Ayiwa, wu sefele wu jε wii Kile jaha taan, bani w'a da Kile na, wee wemu w'a xuu pu jeni ge. Yarjuyoo yemu jε konjo na we, wu ma jo ye yee be yi pye, y'a bye.

18 Ayiwa, na li ta tadanja bye be nige Ibirayima na wu pya ta we, Kile ya yemu jo wu mu ge, a wu da yi na, na yee pye wu tadanja. Lee na w'a pye «shi

* 4:8 Zaburuu 32:1-2 * 4:17 Zhenezi 17:5

nijeheme sefɔɔ» ba Kile ya yi jo we na: «Ma yaseye na ba jehɛ.»* ¹⁹ Ayiwa, Kile ya ye jo tuun wemu ni ge, lee bi Ibirayima ta w'a le xɔ, bani w'a bi yee xhuu nigin (100) shishiin ta pya baa. Wu shɔ Sara be bi wu pya ze juɔɔ ye xɔ. Ga lee la ya yafiin be wolo wu n'a daa wu ni we. ²⁰ Wu ya ta wuyɛ kaala Kile wo jomɛ li na we. Ga, a la yeɛ di ganha na faraa wu n'a daa wu na, fo wu na Kile soni. ²¹ Ibirayima bi li ce nakaara baa, na Kile ya jomɛ lemu lo wee mu ge, na se wa wu ni na li jɔ fa. ²² Wee n'a daa wu wuu na «Kile ya wu jate sipiyitiime.»* ²³ Ga pee jomɔ pe p'a ka na: «Kile ya wu jate sipiyitiime» ge, pee ya ta ka Ibirayima ye nigin wuu na-ɛ de! ²⁴ Wɛe be wuu na p'a ka. Kile wemu w'a wu Kafɔo Yesu je na yeege xu ni ge, wɛe piimu p'a da lee na ge, wɛe ya yaa na pa jate sipiyitiime Kile jaha taan. ²⁵ Kile ya wu pye saraga, w'a xu wɛe wo jurumu wu wuu na, na je na foro xu ni, kɔnhɔ wɛe di da jateni sipiyitiime Kile jaha taan.

5

Kile ya janije le wɛe ni wu te ni

¹ Mu Kile ya wɛe jateni sipiyitiime n'a daa gbɔɔɔ ni. W'a janije le nime wɛe ni wuyɛ pyaa te ni wu Kafɔo Yesu Kirisa baraga ni. ² Wee Yesu Kirisa w'a koo li mugɪ, kɔnhɔ Kile di wee niime wu kan wɛe mu. Wɛe ya da wu na. Wɛe ya wu pye wu tadaɲa, na fundanga ta, bani tadaɲa wa wɛe mu na jo wɛe na ba Kile wo nɔɔɔ wu ta caɲa ka. ³ Lee ye be we, kanhama be jehɛ ba nɔni wɛe na wɛe na fundanga ta, bani kanhama pu ma wɛe pye wɛe ya la le na loxulo ta n'a daa wu ni. ⁴ Wɛe bu loxulo ta nɔwuuro ti ni, lee ma wɛe pye se tavɛɛ, wɛe bu se ta n'a daa ni, lee ma tadaɲa yaha wɛe na. ⁵ Ayiwa, kee tadaɲa ki ya sipya nɔhɔ yeɪ we, bani jigana lemu na Kile ya wɛe zɔɔɔ pu ji taanna ni wu taanjege ki ni ge, w'a lee she wɛe na wu Fɛfɛɛɛ Muna li gbɔɔɔ ni, lee lemu w'a kan wu mu ge.

⁶ Can na wɛe jurumu w'a bi wɛe pye baraga baa sipyii n'a daa kabanja na. Ayiwa, Kile ya tuun wemu teɲe ge, wee tuun we ni Kirisa ya xu wɛe Kile jɔi fyaara baa sipyii wuu na. ⁷ Sipya na she wuyɛ kan pu gbo wu sipyijɔi tege, lee pyeme ya taan we de, ali wu jehɛ bye sipiyitiime be. Sipya wemu w'a kasaanja pyi ge, la wa la ni wa na ja wuyɛ kan pu gbo wee tege. ⁸ Ga na wɛe yaha wu jurumu wu ni, wɛe tege Kirisa ya xu. Ta lee ya li sheɛ na wɛe kaa ya dan Kile ni fo xuuni we?

⁹ Kirisa na xu, a wu shishan p'i wo, pee gbɔɔɔ ni Kile ya wɛe wii na wɛe ya tii. Lee na wɛe ya li ce na fiɲɲe na Kirisa ya pa wɛe shɔ Kile wo loyire li na. ¹⁰ Wɛe bi bye Kile wo pɛɛn, ga Kile ya be leɲe wɛe ni wuyɛ pyaa te ni wu ja wu wo xu wu gbɔɔɔ ni. Na fara lee na, wɛe ya ce jo wɛe na ba shɔ, bani wu ja wu wa jɔi na. ¹¹ Na fara lee na wɛe ya fundanga taa gbangban Kile wo karijege ki ni wu Kafɔo Yesu Kirisa gbɔɔɔ ni. Wee w'a be le wɛe ni Kile te ni.

Jɔgɔ wu je Adama we? Jɔgɔ wu je Yesu Kirisa we?

¹² Shen nigin ye keɲe kurogo jurumu y'a je kɔɲɔ puga ni, wee je Adama. A jurumu be di xu leɲe kɔɲɔ puga ni. Lee l'a li pye sipya wa shishiin da ga xu li we, bani pu beɛri ya jurumu pye. ¹³ Bani yani Kile wu saliya wu kan Kile tudunmɔɔ Musa mu ge, jurumu bye na xɔ kɔɲɔ puga ni. Ga ma na jo saliya wu bi sanha gan we, Kile bi wee saliya we wo jaagi wu tuugo shaan jurumupyɛ na we. ¹⁴ Ga lee be na sipyii beɛri p'a pye xu wo fanha ki nɔhɔ ni, na co Adama

* 4:18 Zhenzi 15:5

* 4:22 Zhenzi 15:6

wo tuun wu na, fo na pa nɔ Kilɛ tudunmɔɔ Musa wo tuun wu na. Ali piimu be pu ne pu ya ta saliya wu kyeeɛgi ba Adama ne-ɛ ge, pee be bi xhuli. Wemu w'a bi yaa na pa ge, wee ne Yesu Kirisa. Adama ya pye ba wee wo jaa* ne we.

15 Ga Kilɛ ya loolodaa lemu kaan mamama ni ge, lee ni Adama wo jurumu wu ne nigin we. Can wu ne wii, sipyi ne hemee ya xhuli wee ye nigin wo jurumu wu wuu na. Ga Kilɛ wo mamama loolodaa lemu l'a pa Kilɛ wo niime wu baraga ni ge, lee ya gaan sipyi ne hemee mu shen nigin gbɔɔɔ ni, wee ne Yesu Kirisa. Lee loolodaa le wo kuduun w'a pele fo xuuni. 16 Kilɛ ya loolodaa lemu kaan ma ni ge, laraga ki wa lee loolodaa le wo keree ni shen nigin wo jurumu wo keree te ni. Shen nigin, w'a pa ni jaagi ni, na li ta Kilɛ ya loolodaa lemu kaan ma ni, jurumu ni ne hemee ni byexhɔɔ na ge, lee loolodaa le ya wee nuɔɔ wolo, na wee pye sipyi tiime. 17 Can wu ne wii, shen nigin wo jurumu w'a sipyii pu beeri le xu wo fanha ki nɔhɔ ni. Ga piimu beeri p'a da ba Kilɛ wo niime nigbɔ we ta, na Kilɛ wo loolodaa li be ta, lee lemu li ne na pu jate na p'a ti ge, pee na ba se ta jurumu wu na pu wo niifeere ti ni shen nigin ye gbɔɔɔ ni; wee ne Yesu Kirisa. Lee wo kuduun w'a pele.

18 Ayiwa, ba sipyii pu beeri ya jaagi ta Adama ye nigin wo jurumu wu wuu na-ɛ de, mu Yesu Kirisa ye nigin be wo kasaana nigin ya sipyii pu beeri nuɔɔ wo kiiri wu nɔhɔ ni, na ni sicuumɔ kaan pu mu. 19 Shen nigin wo nɔmɛɛyahana l'a sipyi ne hemee pye jurumupyii pyegana lemu na ge. Mu shen nigin pe be wo Kilɛ nɔmɛɛcoro ya Kilɛ pye wu na shen ne hemee wii sipyii piimu p'a ti ge.

20 Kilɛ ya saliya wu kan Kilɛ tudunmɔɔ Musa wu, kɔnhɔ wu li she wee na na wee jurumu w'a nehe. Ga jurumu wu nehe nehe ne hegana beeri na, Kilɛ wo niime we, wee ya nehe wu na na kanha. 21 Taashiine li ni jurumu wu wo fanha ki nɔhɔ ni wee di bye, lee l'a xu pye wu ya sipya wa shishiin yeri we. Ga niime wu wo fanha ki nɔhɔ ni wee ne niime, lee l'a li pye Kilɛ ya wee wii sipyii piimu p'a ti ge. Lee na Kilɛ da ba ni sicuumɔ ni xhɔbaama kan wee mu wu Kafɔɔ Yesu Kirisa gbɔɔɔ ni.

6

N'a daa fee ya jurumu yaha na bye ni Kirisa ni

1 Ayiwa, yekɛ wee di da jo we? Ayiwa, ta lee w'a li shee na wee pu kori yaha jurumu ni, kɔnhɔ Kilɛ wo niime wu da belegi? 2 Bada, lee ya yaa na pye we! Wee piimu ne ba xu ne we jurumu shizhaa na ge, wee ma bye dii na gori yaha jurumu na na byi sanha we? 3 Wee piimu beeri p'a batize na bye ni Yesu Kirisa ni kari nege ni ge, ta yee funyɔ y'a to li na na wee na batize, na lee ne kanna shiizhan wee ya pinne xu ni Yesu ni we? 4 Ba wee ya batize we, a l'i bye kanna wee ya pinne xu ni wu ni shiizhan, na binne le be ni wu ni. Kɔnhɔ wu be di ni sicuumɔ nivomɔ ta, ba To Kilɛ ya Kirisa ne na yeege xu ni, ni wu sefeere nɔɔɔ wuuro ti ni we.

5 Can na, wu xu wu bi pye kanna wee ya pinne xu ni wu ni, nakaara baa wee na ba binne ne ni wu ni wu wo kari nege ki funnɔ ni, ba wuyɛ pyaa k'a ne ne gana lemu na we. 6 Wu li ce fiinne na jo yahagaguuno lemu na wee bye ge, lee be ya pye kanna lee ya pinne kori ni Yesu ni korikoritige ki na, na xhu. Kɔnhɔ lee jurumu yahagana li fanha k'i xhɔ. Lee funnɔ ni wee di ba sho

* 5:14 Adama ya pye kɔnɔ shenshiime wemu wo tuugo sipyii pu ne jurumu ni xu wo fanha ki nɔhɔ ni ge. Yesu Kirisa ya pye kɔnɔ shenshiime wemu ya jurumu pye na we, wu wo tuugo sipyii pu be di ne Kilɛ wo niime wu nɔhɔ ni ge.

jurumu wu wo bulooro ti na be. ⁷ Bani wemu bu xhu, wee jɛ nige jurumu wu wo fanha ki nɔhɔ ni we.

⁸ Ayiwa, ba ma na jo wɛe ya pye kanna shiizhan wɛe ya xu ni Kirisa ni we, wɛe ya dɔ li na jo wɛe na ba bye jɛifɛɛɛ na ni wu ni. ⁹ Wɛe ya ce na jo Kirisa ya jɛ na foro xu ni, wu wa da xhuu nige we, xu be di wa da jɔ yaaga pye wu na we. ¹⁰ W'a xu tɔɔjɛi nigin pe, na jurumu wu wo fanha ki kyɛɛgi. Niifɛɛɛ temu ni wu wa nime ge, Kile mu wu wa tee ni. ¹¹ Mu yee be ya yaa na yiye jateni kanna yee ya xu, na foro jurumu wu wo fanha ki nɔhɔ ni. Yi li ce nime na Kile mu yee wa jɛifɛɛɛ ni Yesu Kirisa wo karijɛɛge ki ni.

¹² Wee tuun wu ni yi ceepuuro te ti da ba xhu ge, yi ganha bu da tee yaha nige jurumu mu t'i bye jurumu wo bulo we. Yi ganha bu sɔɔ y'a ceepuuro wo lakuɔɔ ki jɔmɛhɛɛ conɪ we. ¹³ Yi ganha bu da yi ceepuuro ti kabaɔa ka shishiin yaha jurumu ni nige, yi da katiibaagaa pyi ni ki ni we. Ga yi yi ceepuuro ti kabaya yi beeri kan Kile mu kanna sipyii piimu p'a jɛ na foro xu ni, na bye sipyifomɔɔ ge. Yi yi ceepuuro ti kabaya yi beeri kan Kile mu, kɔnhɔ yi da keree pyi ni yi ni, kiimu k'a tii ge. ¹⁴ Yee da ba bye nige jurumu wo buloo we, bani yee ya jaari nige Kile tudunmɔɔ Musa wo saliya wu fanha ki nɔhɔ ni we, ga Kile wo niime wu nɔhɔ ni yee ya jaari.

Kile wo buloo pu jɛ n'a daa fɛɛ pee

¹⁵ Ayiwa, ba ma na jo wɛe wa nige saliya wu wo fanha ki nɔhɔ ni we, fo Kile wo niime wu ge, ta lee ya li shɛɛ na wɛe na jɔ da jurumu pyi wu jɔdaan pyegana na? Bada! Yee ya jo we. ¹⁶ Yee bu yiye kan wemu mu, na guu weefɔɔ pu ba buloo jɛ we, na wu jɔmɛɛ conɪ, wemu wo jɔmɛɛ yee ya joni ge, ta yee ya li ce na weefɔɔ wo buloo yee jɛ we? Tee bulooro te bu da yee na tee pyi jurumu mu, xu wu jɛ tee wo taxɔɔ. Tee bulooro ti shiin bu da yee na ti pyi Kile mu, tee wo taxɔɔ jɛ tiime Kile jaha taan. ¹⁷ Ga wu Kile shaari! Bani yee piimu p'a bye jurumu wu wo bulooro ti ni fo taashiine ni ge, yee ya kalaa can wemu ni ge, yee ya sɔɔ wee na yi zɔɔɔ pu beeri na. ¹⁸ Nime, yee ya foro jurumu wu wo bulooro ti ni, na bye Kile wo buloo, na jaari tiime ni. ¹⁹ Ne pe jomɔ pe yu na saha ni sipyii cogo ni yi wo fanhabaara ti wuu na. Yee ya fɛnhɛ yi ceepuuro ti yatɛnyɛ yi yaha nɔhɔmɔ, ni kuumɔ keree bulooro ni yahagaguunɔ lemu kaa na ge de, nime yi yi ceepuuro ti yatɛnyɛ yi yaha mu lee yahagana li na bulooro ni Kile mu, y'i bye jɛifɛɛɛ na, tiime ni fɛfɛɛɛ ni.

²⁰ Tuun wemu ni yee bye jurumu wu wo bulooro ti ni ge, Kile wo tiime koo li jaari ni fanha bye yee na we. ²¹ Ga, kuduun weke yee d'a ta kee kapyegeɛ ki ni we? Kee keree kii yɛɛɛ ya jɛri na shiige waa yee na nime, bani xu wu jɛ kee keree ki beeri taxɔɔ. ²² Ga yee ya foro nime jurumu wu wo bulooro ti ni, na bye Kile wo buloo. Kuduun wemu yee ya daa lee ni ge, wee wu jɛ mɛ fɛfɛɛɛ, tee wo taxɔɔ di jɛ jɛi sicuumɔ nixhɔbaama. ²³ aBani xu wu jɛ jurumu wu wo footɔɔ, ga loolodaa lemu Kile ya gaan ma ni ge, lee jɛ jɛi sicuumɔ nixhɔbaama wu Kafɔɔ Yesu Kirisa wo karijɛɛge ki funɔɔ ni.

7

N'a daa fɛɛ jɛ saliya wu wo fanha ki nɔhɔ ni we

¹ Ayiwa na cebooloo, ta yee ya li ce na wu jɛifɛɛɛ te yɛ ni sipya jɛ saliya wu wo fanha ki nɔhɔ ni we? Yee ya yaa na lee ce, bani yee piimu ni nɛ yu mɛ ge, yee ya saliya wu ce xɔ. ² Li jɛ ba gbaga shɔ jɛ we, wemu furu ya pɔ ge. Na saha ni saliya wu ni, wu poo wu ya ga xhu we, wu da jɔ gbaga katii je we. Ga

wu poo wu ga xhu, w'a jɛri pye wuyɛ wo, wee saliya we fanha jɛ nige wu na wɛ. ³ Ayiwa, wu bu shɛ gbaga je ná watii mu, na ta wu poo wu sanha xhu wɛ, dɔdɔɔɔ w'a pye. Ga wu poo wu bu xhu, saliya wu fanha jɛ nige wu na lee shizhaa na wɛ. Wu bu gbaga je ná watii mu, tee jɛ dɔdɔɔɔ wɛ.

⁴ Ayiwa na cebooloo, mu li wa yee bɛ shizhaa na. Kirisa na xu, yee ya pye kanna yee bɛ p'a xu saliya wu jaari wu shizhaa na. Lee funɔɔ ni, yee ya pye nime Yesu Kirisa wuu, Kile ya wemu jɛ na yeege xu ni ge, kɔnhɔ yi da kasaanja pyi Kile mu. ⁵ Can na wɛe bi jaari na sahanji ni wuyɛ pyaa jidaan ni tuun wemu ni ge, saliya w'a bi keree kii shɛɛ wɛe na na kee ya jɔ wɛ. Ga lee bɛ na wɛe di kee shaa na byi. Kee lakuunɔ ki bye wɛe funyɔ ni, na wɛe yeri kapyebaagaa na, kee di wɛe leni xu ni. ⁶ Nime, wɛe ya saliya wu jaari wu jɔ yaha, bani wemu wo fanha nɔhɔ ni wɛe di bye ge, wɛe ya pye kanna wɛe ya xu na foro wee wo fanha ki nɔhɔ ni. Lee na, wɛe na já kapyɛɛ pye Kile mu pyegafonɔ na Kile Munaa gbɔɔɔ ni. Koleɛ lemu wo keree k'a ka saliya wu ni ge, wɛe ya kee pyi na saha ni lee ni nige wɛ.

Jurumu saliya w'a zhɛɛ

⁷ Ayiwa, ta lee wa li shɛɛ na Musa wo saliya wu w'a sipyii pu pye pu na jurumu pyi? Bada! Ga saliya wu w'a nɛ pye nɛ na jurumu cɛ. Nã jii yeege wa yaaga fɛni, nɛ bi da ga lee cɛ jurumu wɛ, ka jɛ saliya wu ya li shɛ na: «Ma jii ganha bu da voro wa yaaga fɛni wɛ.» ⁸ Lee funɔɔ ni jurumu w'a kapunɔ ta, na lakuunɔ tuugo bɛeri leɛ nɛ zɔ wu ni saliya wu gbɔɔɔ ni. Saliya wu kaa bɛ wɛ, wɛe bi sanha wu jurumu cɛ wɛ. ⁹ Fo tuun wemu ni nɛ bye nɛ sanha saliya wu cɛ-ɛ ge, nɛ bye jii na nayɛ jaha tãan. Ga ba nɛ pa saliya wu cɛ wɛ, a jurumu bye la di jɛ nɛ ni. ¹⁰ Ga, a nɛ bye kanna nɛ xu. Kile ya saliya wemu kan, kɔnhɔ wu jii sicuumɔ see wo ta ge, wee ya xu nɔ nɛ na. ¹¹ Bani jurumu w'a kapunɔ ta, na nɛ faanna, na xu bɛ nɔ nɛ na wee saliya we gbɔɔɔ ni. ¹² Ayiwa, saliya wu jɛ fɛɛfɛɛ; Kile ya jomɛhɛɛ kiimu jo ge, kee bɛeri ki jɛ fɛɛfɛɛ, na dii, na nɔhɔ jɔ bɛ.

¹³ Ni li wa mu, ta lee wa li shɛɛ na saliya wemu wu jɛ yasaanja ge, na wee w'a pye kapunɔ na xu nɔ nɛ na ya? Bada! Jurumu w'a pye kapunɔ kee yasaanja ke baraga ni na nɛ piinɛ, na xu nɔ nɛ na. Lee ya pye mu kɔnhɔ jurumu di já shɛ fiinɛ. Lee funɔɔ ni saliya wu baraga ni l'a cɛ na fiinɛ na jo yakuudiige can can wogo ki jɛ jurumu.

Fanhaya tɛhɛɛ shuun w'a zhaanra leni

¹⁴ Ayiwa nakaara baa, wɛe ya li cɛ na Kile ni saliya w'a foro. Ga nɛ kunni, nɛ ceepuuro ti fanha k'a cɛɛ, a nɛ bye ba jurumu wo bulo jɛ wɛ. ¹⁵ Bani nɛ kunni ya sii na kapyegee ki jaha cɛ wɛ; kasaanja kiimu wo bye funɔɔ ki jɛ nɛ mu ge, nɛ kee pyi wɛ. Keree kiimu ya dan nɛ ni bada wɛ, a nɛ dɛɛɛ na kee pyi. ¹⁶ Ayiwa, keree kiimu ya dan nɛ ni wɛ, nɛ ba kee pyi, lee ya li shɛɛ na ye saliya w'a yu ge, nɛ sɔɔ li na na yee jɛ can. ¹⁷ Lee na, kakuunɔ kiimu nɛ byi ge, kee jɛ nɛyɛ pyaa jidaan wɛ. Jurumu wemu wu wa nɛ zɔ wu ni ge, wee wo fanha ke k'a nɛ yeri kee bye na. ¹⁸ Nɛ li cɛ jo kasaanja la shishiin wa nɛ ni wɛ, bani nɛ jɛ yɛ sipya, fanha jɛ wu ni wɛ. Can yɛ pyaa na nɛ giin da kasaanja pyi, ga nɛ da já wɛ. ¹⁹ Kasaanja kiimu nɛ giin da byi ge, nɛ kee pyi wɛ. Ga kakuunɔ kiimu bye kaa jɛ nɛ na-ɛ ge, kee nɛ byi. ²⁰ Ayiwa, keree kiimu bye kaa jɛ nɛ na wɛ, nɛ ba kee pyi, wee tuun wu ni lee jɛ nɛyɛ pyaa jidaan nige wɛ. Ga jurumu wemu wo se wu jɛ nɛ na ge, wee w'a lee pyi.

21 Mu ne kee fanha ke jaa naye na, ne ba giin ne kasaana pye tuun beeri ni, kakuuno bye kaa na ne ta. 22 Kile wo saliya wu kaa ya dan ne ni xuuni na zo wu na. 23 Ga fanha katii ne jaa naye ni kemu ya yogo tunni ni ne wo fungongo ki wo fanha ki ni ge. Kee fanha ke ki ne ne na ge, kee k'a ne pye jurumu wu wo fanha ki noho ni. 24 Ee! We ne jaa ne mu de! Kee fanha ke k'a ne ceepuuro kilee na leni jurumu ni, na xu noni ti na ge, jago wu d'a ba ne sho kee na we? 25 Baraga Kile, wu Kafoo Yesu Kirisa gbaroo ni, mu na ba ne sho!

Ayiwa, na fungongo ni, ne jidaan wu ne na kapyenye pyi Kile mu, na soo wu saliya wu na. Ga fanha kemu ki wa ne na ge, kee k'a giin k'i ne pye jurumu wo bulo.

8

Naarigazaana lemu n'a daa fee ya daa Kile Munaa gbaroo ni ge

1 Ayiwa nime kunni, piimu pu ne Yesu Kirisa wuu ge, jaagi xuu wa yafiin ne nige pee na we. 2 Bani Kile Munaa li l'a jiiifere see wuuro ti kaan Yesu Kirisa wo karijenge ki funjo ni ge, lee wo fanha k'a ne sho jurumu ni xu wo fanha ki na. 3 Kile tudunmoo Musa wo saliya wu bi da ga ja lee pye we, bani fanhaxhoo ti ne we Adama nagoo wuuro. Lee na saliya wu bi da ja lemu pye-e ge, lee Kile ya pye. Kile ya wu Ja wu tun na pa, w'a pa bye sipya ba we jurumupyii ne we. Jurumu wemu wo fanha noho ni we di bi bye ge, w'a wuye kan na pye saraga, na wee wo fanha ki kyenge. 4 Kile ya lee pye kongo saliya w'a tiime pemu beeri kaa yu ge, wu ja w'a pee beeri jo fani, we piimu ya jaari na sahanj ni wuye pyaa jidaan ni we, fo Kile Munaa li wo jidaan ge. 5 Bani piimu p'a jaari na sahanj ni puye pyaa jidaan ni ge, pee ya pu funyo shaa ni puye pyaa jidaan keree ni. Ga piimu p'a jaari na sahanj ni Kile Munaa jidaan ni ge, pee ya pu funyo shaa ni Kile Munaa jidaan keree ni. 6 Na taha ceepuuro jidaan feni, lee w'a ma ni xu ni. Ga na taha Kile Munaa jidaan feni, lee w'a ni sicuumo see wo ni jani kee kaan sipya mu. 7 Piimu p'a pu funyo shaa ni puye pyaa jidaan ni ge, pee ne Kile wo pen. Bani pu ya soo p'a Kile wo saliya wu nomee conni we, pu yere di wa da ja be lee na we. 8 Lee wuu na piimu p'a jaari na sahanj ni puye pyaa jidaan ni ge, pee keree da ga ja daan Kile mu we.

9 Yee kunni ya jaari na sahanj ni yiyee pyaa jidaan ni we, ga Kile Munaa jidaan ni yee ya jaari na sahanj, bani Kile Munaa li wa yee funyo ni. Kirisa wo Munaa li ne sipya wemu funjo ni we, weefoo ne Kirisa wo we. 10 Kirisa bu bye yee funyo ni, yee ceepuuro ti na ba xhu jurumu wu wuu na, ga Kile Munaa li na ni sicuumo kan yi mu, bani Kile ya yee jate sipyitiimee. 11 Kile wemu w'a Yesu Kirisa ne na yeege xu ni ge, wee wo Munaa li bu bye yee funyo ni can na, wu na ba yee we ceepuuro ti ne na yeege xu ni. Wu na ba lee pye wu Munaa li gbaroo ni, lee lemu li wa yee zoloo pu ni ge.

12 Lee wuu na na cebooloo, we ya yaa na wuye jidaan pyi nige we, bani jurumu foo ne nige we na we. 13 Bani yi ba jaari na sahanj ni yiyee pyaa jidaan ni y'a da ba xhu. Ga yee bu yi kapyegee niguunoo ki ja na ki yaha fefee Kile Munaa gbaroo ni, yee na ba ni sicuumo ta. 14 Bani Kile Munaa l'a piimu jaha co gee, pee beeri ne Kile nagoo. 15 Bani Kile Munaa lemu yee ya ta ge, lee da ga yee pye buloo we, l'i wa da ga ba fyaara lenye yi ni be we. Ga lee Munaa li l'a we pye Kile nagoo. Lee gbaroo ni we ya Kile pyi: «Wu To.» 16 Lee Kile Munaa le l'a yi fiinne na yu we mu can na wu zoloo pu na, na Kile nagoo we ne. 17 Ayiwa, ma na jo we ne Kile nagoo, cen wemu nomee w'a lo we mu

ge, wu na ba wee kan wù mu. Wèe ni Kirisa w'a da ba wee ta shiizhan, bani wù bu da w'à pinne na gana ni wu ni, wù na ba peenje be ta ni wu ni shiizhan.

N'a daa fɛɛ tadanɔ

18 Ne kundi ya dà li na jo kanhama pemu ni wèe wa nimɛ ge, pee da ga já daanna ni jiga wo peenje ke ni bada wɛ, kee kemu ki da ba bye wèe wogo ge. 19 Kile na ba wu nagoo pu peenje ki she canja kemu ge, Kile wo yanmuyaaya yi beeri y'a kee canja ki sige kanha k'i na. 20 Kile wo yanmuyaaya yi beeri y'a pye kanyo baa wo fanha ki noho ni. Li ya ta taan yi ni yi pye mu wɛ, ga Kile ye pyaa k'a yi pye mu. Ga lee be na tadanɔ wa sanha. 21 Bani canja ka wa ma, Kile na ba wu yanmuyaaya yi beeri yeege xu bulooro ni. Kile nagoo p'a juwuuro temu ta, na bye puyɛ wuu, na peenje kemu ta ge, yee yanmuyɔ ye be na da kee ni. 22 Wèe ya li ce, fo na pa gbara njaa na jo Kile wo yanmuyaaya yi beeri y'a zhiin kanhama kenɛ ni, ba layama je wɛ. 23 Yee yanmuyɔ ye ye be wɛ, ga Kile Munaa l'a kan wèe piimu mu, na pye ba Kile wo niime wu nizhiime je-ɛ ge, wèe be pu wa zhiin wù funyɔ ni. Canja kemu Kile da ba wèe pye wu nagoo, wu wù cepuuro ti yeege bulooro ti ni fɛɛfɛɛ ge, wèe be pu wa kee canja ki sige. 24 Bani wèe ya sho, ga tee juwuuro te di je tadanɔ. Ga tadanɔ kemu beeri sipya ya jaa ge, kee je nige tadanɔ wɛ. Yaaga beeri m'a jaa na xo ge, tadanɔ ye nigin kee je sanha ya? 25 Ga, yaaga kemu ki je wèe ya ki jaa-i ge, kee bu bye wèe tadanɔ, wù na já luu gbo na kee sige.

26 Wèe fanha bu jerɛ tuun wemu ni, mu Kile Munaa be ya wèe teri. Wèe ya yaa na Kile beeri keree kiimu na ge, wèeyɛ pyaa ya kee ce wɛ. Ga Kile Munaa l'a jeɛge pyi wèe mu ni shiinne ni, shiinne lemu li je wèe da já li jaha jo xho-ɛ ge. 27 Kile wemu w'a sipyii funyɔ keree beeri ce ge, wee ya Kile Munaa fungongo ce, bani Kile ya sipyii piimu pye fɛɛfɛɛ ge, Kile Munaa ya jeɛge pyi pee mu, na be ni Kile jidaan ni.

Kile wo taanyɛge nigboho ke

28 Wèe ya li ce jo Kile kaa ya dan sipyii piimu ni ge, keree beeri k'a noni pee na ge, Kile ma ba kee beeri wo taxogo pye nizaana pee mu. W'a pee yiri na be ni wu keree ki tenegana li ni. 29 Kile ya fenhe piimu jaha bulo na pye wu sipyii ge, w'a pee keree tenɛ xo, na pee pye ba wu Ja wu je wɛ, kono wee Ja wu bye nizhiime wu cebooloo nijehemee ni je ni. 30 Sipyii piimu wo keree w'a tenɛ ge, w'a pee yiri. Ba w'a pu yiri wɛ, na pu jate be sipyitiimeɛ. Ba w'a pu jate sipyitiimeɛ wɛ, na nooro taha be pu na.

31 Ayiwa ni li wa mu, yeke w'a da jo sanha wɛ? Kile bi je ni wèe ni, jogo na já sanha wèe na wɛ? 32 Kile ya ta jujo jaari wu Ja wu na wɛ, ga na wu pye saraga wèe beeri wuu na. Ayiwa nakaara baa, Kile na ba yanmuyɔ yi beeri kan wèe mu ma ni wu Ja wu gbooro ni. 33 Kile ya piimu jaha bulo ge, jogo wu d'a já pee jaagi wɛ? Wa shishiin be wɛ, bani Kile w'a pu pye sipyitiimeɛ. 34 Lee wuu na wa shishiin da ba já pu jaagi wɛ, bani Yesu Kirisa ya xu, lee ye be wɛ, w'a je na foro xu ni. Wu nideenge ki wa saanra tateenge ki ni Kile kanige ce na Kile beeri wèe mu. 35 Leke li da já wèe waa laha Kirisa wo taanyɛge ke na wɛ? Nakpaan ge, kelee fyaara, kelee kanhama, kelee xuugboho, kelee funmo fɛɛɛ, kelee farati, kelee gbuuro ge? Le la shishiin wa da já wèe laha Kirisa na wɛ. 36 Ma na jo ba l'a ka Kile Kafila wu ni wɛ na:

«Kile, mu wuu na
 p'a wèe shaa tuun beeri ni di gbo;
 p'a wèe wii ba dubyaa je wɛ,

piimu ya yaha gbo kaa na ge.»*

³⁷ Ga, pee kanhama pu beeri funḥo ni, wée pu je can can na se tavée pee, wù taanrafɔ Kile gbɔɔɔ ni. ³⁸ Ne dà li na jo wée ya xu yoo, wée ya pye jii na yoo, yafiin da ga já wée waa laha Kile wo taanjege ki na we: Melekee yoo, jinaa yoo, sefeere tatii be yoo, nime wo yanmuyo ye yoo, cabaya woyo ye yoo, ³⁹ fugba yanmuyo fanha woyo ye yoo, jije yanmuyo fanha woyo ye yoo, Kile wo yayaaga ka shishiin wa da já wée waa laha Kile wo taanjege ki na we. Wù Kafɔ Yesu Kirisa kenje kurogo Kile ya kee taanjege ke she wée na.

9

Kile ya Izirayeli sheen jaha bulo na pye wu sipyii

¹ Can ye pyaa ne yu me, yi wa kafineye we, bani Kirisa wo ne je. Ne li ce be na zo wu na Fefeere Munaa li gbɔɔɔ ni jo can ne yu. ² Ne jaha ke beeri k'a tanha xuuni, ne zo wu be d'a tanha tuun beeri ni ³ na cebooloo Izirayeli sheen pu wuu na. Bani ali ne jehhe da ba lanji pu tege, na waa laha Kirisa na, konho pee di sho, ne bi da zo lee na. ⁴ Pee Izirayeli sheen pee Kile ya pye wu nagoo, na wu nɔɔɔ wu taha pu na, na karijege jomehe le pu mu, na saliya wu kan pu mu, na wu pelegana she pu na, na jomehe be le pu mu. W'a kii beeri pye pu mu. ⁵ Lee beeri kadugo na, pee ni wù sefelee p'a foro. Sipyii wo kabanja yiri, pee ni Kirisa be ya foro. Kile wu je wii, na je yanmuyo yi beeri juno ni. Kile w'a bele tuun beeri ni! Amiina.

⁶ Ayiwa, lee wa li shee na Kile ya jomehe kiimu lo ge, na kee ya jeri juno baa we de! Bani piimu beeri p'a foro Izirayeli shi wu ni ge, pee beeri je Izirayeli nagoo ye pyaa pyaa we. ⁷ Piimu beeri p'a foro Ibirayima ni ge, pee be beeri je Ibirayima nagoo puye pyaa pyaa we. Bani Kile ya li she Ibirayima na na: «Ishaaga ye ni ma kadugo nagoo p'a da ba foro.»* ⁸ Lee ya li shee na nagoo piimu sipyii ya daa sipyi wo jidaan funḥo ni ge, pee je Kile nagoo we. Ga piimu p'a se Kile wo jomee li funḥo ni ge, pee pu je Ibirayima wo nagoo puye pyaa pyaa. ⁹ Bani yemu Kile ya jo wu jomee li ni ge, yee yi wa me na: «Ne na ba guri ba yee la nime tashiin. Wee tuun we ni Sara da ba ja ta.»*

¹⁰ Ayiwa, lee ye be we, ga mu l'a pye Erebeke be shizhaa na, wee wemu w'a yere nmamaa yacee na wù tole Ishaaga mu ge. ¹¹ Na laa li ta li sanha se pya wa wu ta kasaana kelee kakuuno pye we, a Kile di jo ni Erebeke ni, konho Kile ye pyaa bi giin di wemu jaha bulo na be ni wee Kile keree gbegegana ni ge, l'i bye mu. Li ganha bu da bye sipyii wo kapyegee baraga ni we, ga l'i bye na be ni Kile ye pyaa jidaan ni. ¹² A Kile di Erebeke pye: «Cuunvɔ wu w'a da ba bye jahafɔ wu juno ni.»* ¹³ Ba l'a ka kagana lemu na Kile Kafila wu ni we na: «Ne Yakuba jaha bulo, ga na Ezawu yaha wa.»*

Kile ya sɔɔ na shi wusama be jaha bulo

¹⁴ Ayiwa, ta wée na já jo na katiibaagaa ki wa Kile ni ge? Bada! ¹⁵ Bani Kile ya Kile tudunmɔ Musa pye:

«Ne bu jo ne juno jaari sipyi wemu na,
wee na n'a da juno jaari.
Ne bu jo ne juno penji ni sipyi wemu ni
wee ni n'a da juno penji.»*

* **8:36** Zaburuu 44:22 * **9:7** Zhenczi 21:12 * **9:9** Zhenczi 18:10,14 * **9:12** Zhenczi 25:23
* **9:13** Malaki 1:2-3 * **9:15** Ekizode 33:19

16 Lee na sipya nidaan kelee wu kapyegee da já Kile pye wu nuṅṅo jaari wu na we. Ga wuyε pyaa wo nidaan funṅṅo ni Kile ya nuṅṅo jaari sipya na. 17 Kile Kafila wu ni Kile ya yi jo Farawon* mu na: «Lemu ye kaa na ne mu tenje saanra ti na ge, lee li wa me. N'a da ma taga na sefeere ti she, konho na mege k'i no jinje ki kabaya yi beeri na.»* 18 Lee na Kile kunni bu jo wu nuṅṅo jaari wemu na, wee na w'a nuṅṅo jaari. Wu bu jo wu wemu nige waha, w'a kee be waha.

19 Pii na ba jo na: «Ayiwa ni li je mu, naha na Kile di sipyii jaagi sanha we? Jo go wu d'a já zhe Kile nidaan ni we?» 20 Ayiwa, mu wemu w'a ye yu ge, mu sipyitiime, mu di je naha, fo mu w'a Kile kaala we? Ta puuro shoo na já li yaavoo pye: «Naha na ma da na yaa le yaagana le na we?» 21 Ta cogo faanrivoo wogo be ki je wu cogo we? Wu bu jo wu peewa shoo yaa, kelee shotiire, lee w'a da yaa ni wu cogo ke ninuṅṅo ni.

22 Ayiwa, Kile funṅṅo ya pye na wu loyire ni wu sefeere ti she. Lee wuu na, piimu p'a wu luu yirige, pee d'a keme yaha gyeegei kaa na ge, w'a luu gbo pee taan fo xuuni. 23 Ayiwa, w'a nuṅṅo jaari we piimu be na, na we gbegele na yaha wu nooro wu kaa na ge, wu bu jo wu wee nooro we nijeheme she we be shizhaa na, ta yee kajuu wa yee ni? 24 Bani we pu je wu sipyiyirilee, wu ya ta we yiri na foro Yawutuu pu wo shi wu ye nigin ni-i de! W'a we yiri na foro shi wusama be ni. 25 Yee y'a jo Kile tudunmoo Oze wo Kitabu wu ni na Kile ya jo na:

«Piimu bye ne sipyii taashiine li ni we,
ne na ba pee yiri <na sipyii>.
Shi wemu kaa bi dan ne ni-i ge,
ne na ba wee yiri <na taanyiineεε.>»*

26 «Xuu wemu ni p'a pu pye ge na:
<Yee je ne sipyii we.>
Pu na ba yiri wee xuu wuyε pyaa ni na:
<Kile ni wo wuyε pyaa wo nagoo.>»*

Kile ya yemu jo Izirayeli nagoo shizhaa na ge

27 Kile tudunmoo Ezayi be ya jo ni mujuugboo ni Izirayeli nagoo shizhaa na na:

«Ali Izirayeli nagoo jehε jehε
ba suumo loho no gbazhenhe je we,
lee be na sipyii nigin nigin ye pu da ba nuwuuro ta.

28 Bani Kafoo ya kiiri wemu gbegele ge,
wu na ba wee kiiri wu beeri kon tovuyo na,
na wu xo fefeεε konjo ki sipyii pu na.»*

29 Kile tudunmoo Ezayi ya fenhε yi jo be sanha fo taashiine ni na:

«Kile-gbotabaaga da bye wu ya nuṅṅo jaari we na,
na pii yaha wa wu sefee pu ni we,
wee bi da xho fefeεε,
ba Sodomu kulo li sipyii p'a pye we.
Wee bi da bye
ba Gomoori sheen ya pye we.»*

* 9:17 Farawon: Wee ninumo wuje Farawuna. Saan beeri w'a tiin saanra ti na Misira ni ge, wu mege na bye Farawon. * 9:17 Elkizode 9:16 * 9:25 Oze 2:1,25 * 9:26 Oze 1:10 * 9:28 Ezayi 10:22-23 * 9:29 Ezayi 13:19; Zheremi 50:40

³⁰ Ayiwa, shi wusama wemu w'a pye wu jate ya nɔ tiime koo li zha wu na-ε ge, Kile ya pee jate sipyii piimu p'a tii ge. Pu n'a daa wu gbɔɔɔ ni p'a pee tiime pu ta. ³¹ Na ta Izirayeli nagoo di bi la le puye ni, konhɔ p'i bye sipyitiimeε Kile wo saliya wu koo li jaari wu funnɔ ni. Ga pu ya lee ta we. ³² Naha na we? Bani Izirayeli nagoo pu ya tiime pu sha n'a daa gbɔɔɔ ni we. Pu bi giin na pee wo kapyegee ki da pee pye sipyitiimeε. Lee funnɔ ni a p'i gurunɔ to «ke kagerenε ke» na. ³³ Ma na jo ba l'a ka kee kagerenε ki shizhaa na kagana lemu na we na Kile ya jo:

«Li wii, kagerenε ka ne yaha Siyɔn kulo li ni,
sipyii na ba gurunɔ kemu na ge.
Ki na ba sipyii shaan.

Ga, sipya wemu bu dā kee na,

Kile da ga ba weefɔɔ nɔhɔ yaha bada we.»*

10

¹ Ayiwa na cebooloo, kaa lemu l'a sii ne wo jidaan, ni lemu na ne Kile jεeri Izirayeli sheen mu ge, lee li wa me nago Kile wu pu nuɔɔ wolo. ² Bani ne wa li seeri jo luu wa pu ni Kile keree na fo xuuni, ga li fungɔngɔ fεεε di jε pu mu we. ³ Pu ya ta Kile wo tiime pu ce we, a p'i ganha na giin p'i puye pye sipyitiimeε. Pu ya ta kuu Kile wo tiime pu mu we. ⁴ Kirisa w'a saliya wu keree ki beeri jɔ fa, konhɔ sipyaa sipya w'a dā wu na ge, Kile di weefɔɔ jate sipyitiime.

Sipyaa sipya w'a dā Yesu na ge, wee na ba juwuuro ta

⁵ Ayiwa, lemu li da já sipya pye ma jate sipyitiime saliya wu baraga ni ge, Kile tudunmɔ Musa ya lee jo na: «Sipyaa wemu w'a saliya wu beeri koo jaari ge, weefɔɔ na ba jii sicuumɔ ta.»* ⁶ Sipyaa na já tiime pemu ta n'a daa gbɔɔɔ ni ge, l'a ka na ma ba pee kaa yu, «Nuɔɔ wa li na m'a maye yegee we na: «Jɔɔ wu d'a ba dugi di zhe fugba wu ni we?» (Lee kəri jε kanna Kirisa m'a zhaa di dirige.) ⁷ Kelee «Jɔɔ wu d'a ba digi jiniε ki nɔhɔdaan we?»» (Lee kəri jε kanna Kirisa m'a zhaa di yirige xuu pu te ni di durogo.) ⁸ Ayiwa, yekε Kile Kafila wu d'a jo we? W'a jo na: «Jomɔ pu wa ma taaan, pu wa ma jɔ na, pu wa ma zɔ wu be na.»* Pee Jozaama pe wεe ya yu sipyii pu mu jo pu dā Yesu na. ⁹ Ma bu yere li na, na yi jo ma jɔ ki ni na Kafɔɔ wu jε Yesu, na dā be li na ma zɔ wu na, na Kile ya wu jε na yegee xu ni, ma na ba shɔ. ¹⁰ Bani na dā Yesu na ma zɔ wu na, lee funnɔ ni Kile ya sipya jateni sipyitiime. Ma bu yi jo ma jɔ ki be ni, w'a ma nuɔɔ wolo. ¹¹ L'a ka Kile Kafila wu ni na: «Sipyaa sipya w'a dā Kile na ge, wu da ga ba weefɔɔ shiige bada we.»* ¹² Lee wuu na, Yawutuu yoo, shi wusama yoo, pu beeri jε nigin. Kafɔɔ nigin wu jε pu beeri Nuɔɔfɔɔ. Piimu beeri p'a wu mege yiri ge, w'a saama nijeheme pyi pee beeri mu. ¹³ Bani li wa Kile Kafila wu ni na: «Sipyaa beeri w'a Kafɔɔ mege yiri ge, weefɔɔ na ba juwuuro ta.»*

¹⁴ Ga yirigana leke na p'i da já wu mege ki yiri, na ta pu ya dā wu na-ε we? Dii p'i da já dā wu na, na ta pu ya wu kaa logo-e we? P'a wu kaa logo dii ni pii ya Kile Jozaama pu yeε li pye pu mu-i we? ¹⁵ P'a já Kile Jozaama pu yeε li pye pyegana leke na we? Fo pu bu pii tun, ma na jo ba l'a ka Kile Kafila wu ni we na: «Piimu p'a ma ni jomɔ nizaama pu ni ge, pee pama ya jɔ xuu wu beeri ni.»*

* 9:33 Ezayi 8:14; Ezayi 28:16 * 10:5 Levitike 18:5 * 10:8 Duterɔnɔme 30:14 * 10:11 Ezayi 28:16 * 10:13 Zhouweli 2:32 kelee Zhouweli 3:5 * 10:15 Ekizode 33:19

16 Lee be na sipyii beeri ya ta soo pee Kile Jozaama pu na we. Yee Kile tudunmoo Ezayi be ya fenhē jo na:

«Wù Kafoo, joo wu da da

wèe wo jomō nizaama pu na we?»*

17 Ayiwa, Kile Jozaama pu wo logo funḥo ni n'a daa ya daa. Pee Jozaama pe, Kirisa kaa pee ya yu. 18 Ayiwa ne jo, li bu da mu, ta Izirayeli sheen pu ya pee Jozaama pu logo we? P'a pu logo co! Bani li wa Kile Kafila wu ni na:

«Pe jomō pe ya nō

jinhē ki beeri na.

Pe jomō pe ya nō

fo koḥo ki kabaya yi beeri na.»*

19 Ayiwa, n'a da yi jo sanha jo ta Izirayeli sheen ya jomō pu ḥaha ce ta? Kile tudunmoo Musa ya fenhē li she na Kile ya jo na:

«Yee ya shi wemu wii yafiin be-ε ge,

ne na ba wèe keree ḥepēen leḥe yee ni.

Shi wemu yee ya wii fungōngō baa fεε ge,

ne na ba wee shi we wo

keree pye yee mu loyire.»*

20 Lee beeri kadugo na Kile tudunmoo Ezayi ya lowaa ta na li she sanha na Kile ya jo na:

«Piimu bye pu ya ne shaa-i ge,

pee ya ne ḥa.

Piimu p'a pye pu ya kaa la shishiin shaa

di je ne shizhaa na-ε ge,

ne naye she pee na.»*

21 Ga Kile ya jo Izirayeli sheen shizhaa na na:

«Ne na keye sanha yaha

shi wa mu fo na she caḥa ḥii li xō

Niwewagaa sipyii pu ḥe pii

ni n'a she fεε.»*

11

Kile ya ta Izirayeli sheen wá fεfεε we

1 Ayiwa ne jo, ta Kile ya wu sipyii pu wá fεfεε? Bada! Bani Izirayeli shen ne be ḥe, Ibirayima kadugo pya wa, na foro Benzhamε wo kpōon li ni.

2 Sipyii piimu ḥaha Kile ya bulo fo taashiine li ni ge, wu ya ta pee wá we. Kile tudunmoo Eli ya Kile beeri Izirayeli sheen feni ḥeerigana lemu na ge, yemu Kile Kafila w'a jo yee shizhaa na ge, ta yee sanha yee kalaa we? 3 W'a jo:

«Wù Kafoo, p'a mu tudunmoo pu gbo, na ma saraya yi tawoloyo yi be ja. Ne ye w'a kori, p'i wa giin p'i ne be gbo.»*

4 Ga dii Kile d'a wu ḥo shō we? W'a jo: «Namaa kabōfoḥoo gbarashuun (7.000) ne yaha naye mu. Wee wa shishiin sanha nuguro sin ḥa yapereε Baali fεε ni we.»*

5 Mu li wa ḥiḥaa wo caḥa ḥii le be ni, Izirayeli nagoo pusamaa nigin nigin wa wà, Kile ya piimu ḥaha bulo na saha ni wuyε pyaa wo niime wu ni ge.

6 Ayiwa, Kile bi ta w'a pee ḥaha bulo na saha ni wuyε pyaa wo niime wu ni, wee tuun wu ni lee ya foro puyε pyaa kapyegee ni-i de! Ni lee be we, niime wu da já bye nige niime we. 7 Y'i wa dii

* 10:16 Ezayi 53:1 * 10:18 Zaburuu 19:5 * 10:19 Duterenoḥe 32:21 * 10:20 Ezayi 65:1

* 10:21 Ezayi 65:2 * 11:3 Saannaa 19:10,14 * 11:4 Saannaa 19:18

wε? Lemu Izirayeli sheen ya zhaa ge, pu ya lee ta wε. Ga Kile ya piimu jaha bulo ge, pee ye p'a lee ta. A sipyii pusamaa niwegee di waha. ⁸ Ma na jo ba l'a ka kagana lemu na Kile Kafila wu ni wε na:

«Kile ya pu zɔɔɔo fungɔnyo to;
w'a fanfanga pari pu jii na
na pu niwegee to

fo na pa no nijaa na.»*

⁹ A saannaa Dawuda be di jo:
«Kalenεε yaligee kii p'a li ge,
kee ki pye pu co co tifuuyo,
ni pu co co mεεε,

ni pu jugyεεgi yaaya,
kɔnhɔ p'i lee wo saraa ta.

¹⁰ Fanfanga ki pari pu jii na,
kɔnhɔ pu ganha ba jaa wε!

Kile wu pu tikunɔɔo kuri yaha tuun beeri ni!»*

Shi wusama ya juwuuro ta

¹¹ Ayiwa ne jo, Izirayeli sheen ya kurunɔ ge, ta p'a to feεfeε? Ahayi de! Ga pee wo piinɛ ki funɔ ni shi wusama ya juwuuro ta, kɔnhɔ wee shi we wo jεpεen di jε Izirayeli ni. ¹² Ayiwa, ni Izirayeli wo piinɛ k'a pye kaɔunɔ a kɔnɔ sipyii di kuduun nigbɔ ta, ni pu dirige w'a shi wusama pye w'a kuduun nigbɔ ta, wee tuun wu ni pu beeri ba jeri, na guri pa Kile mu do? Ta lee da bye kagbɔ na toro kisanjaa beeri taan wε?

¹³ Yee piimu pu jε shi wusama sipyii ge, yee ni ne w'a yu nime. Kile w'a ne pye tudunmɔ shi wusama mu, a ne be shiin di gbɔɔɔo taha na labye wu na.

¹⁴ Kɔnhɔ lee bu da li na ja bye, jεpεen di jε ne wo shi wu sipyii pu ni, fo p'i jeri kɔnhɔ pii di shɔ pu ni. ¹⁵ Kile na pu yaha kabanugo, a lee di bye kaɔunɔ na be le kɔnɔ sipyii ni Kile te ni. Wee tuun wu ni Kile ba sɔɔ pu na sanha, na pu yaha pu talege ni do? Ma ce lee na ba bye kakanhana de, ma na giin wa w'a jε na foro xu ni! ¹⁶ Shinmashiime wu bu gan xɔ Kile mu, wusama beeri ya pye feεfeε. Tige ninε bu bye feεfeε, ki geye yi beeri yi jε feεfeε.

¹⁷ Izirayeli nagoo pu jε ba oliviye tige jε wε. A Kile di ki geye ya kɔn laha wà, na mu sogi wà ka takɔngɔ ni, mu shi watii shen, mu wemu wu jε sige wo oliviye tige genε ge. Kee oliviye tige ki wo niye y'a ton pemu taa ge, a pee di ganha na mu be jɔ shaa. ¹⁸ Lee wuu na, oliviye geye yemu p'a kɔn ge, ma ganha ba jɔsanga pyi yee na wε. Kee tabaara fungɔngɔ ke bu digi ma mu, m'a yaa na li ce na mu ya ta yere ni niye yi ni-i de, ga niye yi y'a yere ni mu ni.

¹⁹ Ma na ba ne pye na: «Ta pu ya yee geye yi kɔn laha wà, kɔnhɔ p'i ne sogi yi takɔngɔ ki ni wε?» ²⁰ Nakaara baa! Yi n'a daa baara wuu na p'a yi kɔn laha wà, na mu sogi wà yi tεge ma n'a daa wuu na. Ga ma ganha ba jɔsanga pyi wε, ta fyagi Kile na! ²¹ Bani Kile bu bye wu ya ta junɔ jaaari oliviye tige see see wogo ki geye yi na wε, wu da ga ba junɔ jaaari mu be na wε. ²² Kile ya wu saama pu sheε, na wu fariya wu be sheε shegana lemu na ge, yi lee wii: Piimu p'a wu koo li yaha ge, w'a wu fariya wu she pee na, na wu saama pu she mu na. Ga fo ma be bu gori yaha pee saama pe ni, lee be wε, pu na ba ma be kɔn laha wà. ²³ Izirayeli sheen be bu pu n'a daa baara ti koo yaha, Kile na ba pu sogi sanha pu talege ni, bani se wa Kile ni na kuri pu sogi sanha. ²⁴ Mu kunni

* 11:8 Duterɛnɔme 29:3 * 11:10 Zaburuu 69:23-24

ya kɔn laha sige oliviye tige na, na ba sogi oliviye see see wogo ki na, na ta mu ni kee di jɛ tinuyɔ wɛ. Pee piimu pu jɛ oliviye see see wogo ki geye yi ge, ta yee sogomɔ da ba daan sanha xuuni yiye pyaa wo tige ki na wɛ?

Izirayeli na ba juwuuro ta canja ka

²⁵ Ayiwa na cebooloo, nɛ funɗɔ ki wa y'i le Kile kanmɔhɔnɔ le cɛ nime, kɔnhɔ yi ganha ba yiye wii fungɔnyɔ fɛɛ wɛ. Izirayeli shɛɛn pii wo niwegee k'a waha, kɔnhɔ shi wusama wo sipyii piimu jaha Kile ya bulo ge, pee beeri di fɛnhɛ juwuuro ta. ²⁶ Mu Izirayeli shɛɛn pu beeri da ba shɔ ma na jo ba l'a ka Kile Kafila wu ni wɛ, na Kile ya jo na:

«Siyɔn kulo li ni Shɔvɔɔ w'a da ba foro,
wu na ba Yakuba nagoo pu nahama pu ɔɔ.

²⁷ Lee wa karijɛɛɛ jɔmɛɛ nɛ ni pu tɛ ni,
nɛ ba pu wo jurumu wu jɔɔ laha wà tuun wemu ni.»*

²⁸ Ayiwa, Kile wo Jozaama pu wo kabanja na, Izirayeli y'a pye Kile wo pɛɛn, a yee wo kuduun di foro lee ni. Ga jaha bulooro ti wo kabanja na, pee kaa l'a dan Kile ni pu sefɛɛɛ pu wuu na. ²⁹ Bani Kile bu yaaga kemu kan, wu ya kee shuu nige wɛ. Wu bu ma yiri, w'a ma yiri. Kile ya wu jɔmɛɛ jɛri wɛ. ³⁰ Yee bi ta Kile jɔmɛɛ cɔ taashiine li ni wɛ. Ga nime, Kile ya juɗɔ jaari yee na, na li kanjuɗɔ pye Izirayeli shɛɛn ya Kile jɔmɛɛ yaha. ³¹ Mu Izirayeli shɛɛn ya Kile jɔmɛɛ li yaha nime lee yahagana li na, kɔnhɔ Kile di juɗɔ jaari yee na. Ga ba Kile ya juɗɔ jaari yee na wɛ, mu w'a da ba juɗɔ jaari pu be na. ³² Bani Kile ya sipyii pu beeri yaha jɔmɛɛyahana li wo fanha ki nɔhɔ ni, kɔnhɔ wu juɗɔ jaari pu beeri na.

Kile wo tehene baa sefɛɛɛ te

³³ Ee! Can na tehene jɛ Kile wo naafuu fɛɛɛɛ te,
ni wu fungɔɗɔ fɛɛɛɛ te,
ni wu laje wu na wɛ!

Wu kiiri keree k'a ye
sipya fungɔɗɔ fɛɛɛɛ na na kanha!
Sipya da ga já wu keree pyeganjaa cɛ wɛ!

³⁴ «Jɔɔɔ wu d'a Kafɔɔ fungɔɗɔ cɛ wɛ?
Jɔɔɔ wu d'a pye wu yeriɔɔ wɛ?

³⁵ Jɔɔɔ wu d'a fɛnhɛ yaaga kan wu mu,
kɔnhɔ wu ba kee foo tɔ wɛ?»*

³⁶ Bani yanmuyɔ yi beeri y'a foro Kile ni.
Yanmuyɔ yi beeri yi jɛ wee gbɔɔɔ ni.
Yanmuyɔ beeri yi jɛ wu woyo pɛɛɛɛ k'a dɛri
wu mɛɛɛ na tuun beeri ni, tehene baa! Amiina.

12

Naarigavono

¹ Lee wuu na na cebooloo, Kile ya jijaara temu ta wèe na ge, tee wuu na n'a yi jɛri jo yi yiye beeri kan Kile mu ba saraga jii wogo jɛ wɛ, kemu ki jɛ fɛɛɛɛ ge. Lee l'a dan Kile ni, lee li jɛ be sanha Kile-pɛɛɛɛ ki see see wogo. ² Yi ganha bu yi kapyegee yaha ki pinne nige ni ke konɔ ke wogoo ni wɛ. Ga yi

* 11:27 Ezayi 59:20-21; Zheremi 31:33-34

* 11:35 Ezayi 40:13; Zheremi 23:18

yi yahagana li j̄eri na saha ni yi fungɔngɔ f̄ere nivɔrɔ ti ni, kɔnhɔ Kile j̄idaan nijem̄e wemu w'a taan, wemu j̄ɔ k'a fa ge, y'i wee c̄e shɔɔnri.

N'a daa f̄ee ya yaa p'a labye pyi shiizhan

³ Kile ya niime wemu kan ne mu ge, wee gbɔɔrɔ ni n'a da yi jo yi b̄eri nigin nigin mu jo wa shishiin ganha da wuȳe p̄ele di dorɔ wu j̄unɔ kana t̄aan w̄e. Ga n'a daa we Kile ya kan yi b̄eri nigin nigin mu ge, yi yiȳe tirige, y'i da wee wo j̄unɔ kana wo keree pyi. ⁴ Sipȳa b̄eri ceepuuro ti j̄e ni yat̄enye nij̄eh̄eȳe ni, ga yat̄enge ka b̄eri ni ki nibiyi li j̄e. ⁵ Mu w̄e b̄e ya j̄eh̄e, ga w̄e b̄eri di j̄e ceepuuro nigin Kirisa wo karij̄eege ki ni. W̄e b̄eri nigin nigin wu j̄e wu ceepuuro ti yat̄enye ya. ⁶ Loolodahaa kiimu Kile ya kan w̄e mu na b̄e ni wu niime wu ni ge, kee tuuyo ya j̄eh̄e, kɔnhɔ w̄e di da Kile wo labye wu pyi ni kee ni. Li bi j̄e na Kile tuduro pyi, ta tee pyi ni ma wo n'a daa wu j̄unɔ kana li ni! ⁷ Li bi j̄e na kapȳen̄ee pyi ma sip̄ȳii mu, ta kee pyi! Ma wu li bi j̄e na sip̄ȳii kalaa, la le maȳe ni ma da p̄e kalaa! ⁸ Wemu w'a Kile Kafila ȳe pyi ge, weefɔ w'a lee pyi! Wemu j̄e sip̄ȳii kanvɔ ge, weefɔ w'a sip̄ȳii kaan ni funvahan̄a ni! Wemu wu j̄e jahagbaa f̄ere na ge, weefɔ w'a tee pyi xuuni! Wemu wo loolodaa li j̄e na j̄unɔ jaari ge, weefɔ w'a lee pyi ni fundanga ni!

N'a daa f̄ee ya yaa na jaari taan̄eege ni

⁹ Yi ganha ba yi taan̄eege pyi ni shuun shuun juuro ni w̄e! Yi kakuunɔ yaha k'i bye yi tanhan̄a keree, y'i nɔrɔ yaha xuuni kasaan̄aa na y'a byi! ¹⁰ Yi daan ni yiȳe ni xuuni ba cebooloo j̄e w̄e! Yi da yiȳe shaanri gbɔɔrɔ daha na yi sip̄ȳii na! ¹¹ Yi la le yiȳe ni, yi ganha bu da bye saa f̄ee w̄e! Yi da kapȳen̄ee pyi Kafɔ mu ni yi zɔlɔ pu b̄eri ni! ¹² Yi fundanga ta yi tadaɗa ki wuu na, yi pye kanhama sorov̄e, y'i samɔhɔrɔ le yiȳe ni j̄e eege f̄eni! ¹³ Y'a n'a daa f̄ee cebooloo pu t̄eri pu da pu mago keree yari, yi da nabuun b̄e tirige! ¹⁴ Piimu p'a yi kana ge, yi da duba pyi, p̄ee mu! Y'a duba pyi, yi ganha ba lan̄i pyi w̄e! ¹⁵ Piimu pu j̄e fundanga na ge, y'a fundanga pyi ni p̄ee ni shiizhan, piimu p'a meh̄ee suu ge, y'a meh̄ee suu ni p̄ee b̄e ni! ¹⁶ Yi yi fungɔnyɔ yaha y'i bye ninuyɔ, yi ganha bu da tabaara yaha ti j̄e yi ni w̄e! Ga piimu p'a puȳe tirige ge, yi fara p̄ee na! Yi ganha ba yiȳe wii fungɔnyɔ f̄ee-i d̄e!

¹⁷ Wa bu kakuunɔ pye wa na yi ni, yi ganha bu kakuunɔ la taga lee kakuunɔ le foo tɔ w̄e! Yi la le yiȳe ni yi da kasaan̄aa pyi sip̄ȳii pu b̄eri jaha t̄aan! ¹⁸ Yi la le yiȳe ni y'i da yi se b̄eri pyi, kɔnhɔ j̄an̄iɗe di bye yi ni sip̄ȳii pusamaa b̄eri t̄e ni, lee bu da li na da j̄a bye! ¹⁹ Na taan̄iim̄ee, yi ganha ba yi loyirigee niine w̄e, ga yi lee yaha Kile ken̄e ni! Bani l'a ka Kile Kafila wu ni na:

«N̄e w'a da ba yee wo loyirigee ki k̄ori,
na pu wo jurumu wu foo tɔ pu mu.

Kafɔ Kile w'a jo mu.»*

²⁰ Kile Kafila w'a li sh̄e sanha na:

«Ma bu ma p̄en̄ kuugo wo ja,
wu kan wu li,

ma bu wu waga wo ja,
wu kan wu gba.

Ma ba lee pyi,
l'a bye kann̄a naganhaa

* 12:19 Talem̄e 20:22

yokoonro, ni jereen. ¹⁴ Yi Kafoo Yesu Kirisa le yiyee na ba fadenje jee we, yi ganha bu ceepuuro la keree jaha tenje we.

14

Wu ganha ba wu cebooloo jaagi we

¹ Piimu wo fanha k'a cere n'a daa ni ge, yi soo pee be na, yi pu co jo! Yi ganha ba zajuuro pyi we! ² Sipyii pii wa da li na na joyalije beeri yi jee niliye. Ga piimu wo fanha k'a cere n'a daa ni ge, pii wa pee ni, pee ya li ta na faa yanmuyee ye y'a yaa na li. ³ Piimu p'a jo yaliye yi beeri li ge, pee ya yaa p'a pii pu fanri we, piimu pu jee pu ya yi beeri li-i ge. Piimu pu jee pu ya yi beeri li-i ge, pee be ganha ba yi beeri livere pu jaagi we. Bani Kile ya soo pu na. ⁴ Joo mu di jee fo mu w'a watii wo kapyebye jaagi we? W'a to la, w'a yere la, wu kafoo wu mu lee wa. Ga wu na ba yere be, bani se wa Kafoo Kile ni na baraga le wu ni.

⁵ Pii be wa caya ya poroo ya na, na ta caya yi beeri di jee nigin pii be mu. Wa beeri wu soo wu fungoo na, wu ganha bu nakaara le ki ni we! ⁶ Wemu w'a caya ya poroo ya na ge, Kafoo mu w'a lee pyi. Wemu be w'a joyalije yi beeri li ge, Kafoo mu wu be ya lee pyi, bani w'a li baraga teri Kile na. Wemu be wu jee wu ya joyalije yi beeri li-i ge, Kafoo mu wu be ya li pyi, na li baraga be teri Kile na. ⁷ Wee wa shishiin ya jiiifere pyi wuyee wuu na we. Wee wa shishiin di ya xhuli be wuyee wuu na we. ⁸ Wee bu bye jiiifere ni, Kafoo wuu na wee jee tee jiiifere te ni. Wee bu xhu, Kafoo wuu na wee ya xu. Lee wuu na wee ya pye jii na la, wee ya xu la, Kafoo wuu wee jee. ⁹ Lee l'a li pye Kirisa ya xu, na jee na foro xu ni, koo hu wu bye xuu ni wyii beeri wo Kafoo.

¹⁰ Mu kunni, jaha na mu di ma ceboro jaagi we? Mu be, jaha na mu be di ma ceboro kaa yu we? Na ta Kile di wa da ba she kiiri kon wee beeri nigin nigin na. ¹¹ L'a ka Kile Kafila wu ni na:

«Kafoo w'a jo mu:

Ne jee jii na.

Sipyii pu beeri

p'a da ba nuguro sin ne fee ni.

Sipyii pu beeri

p'a da ba Kile so ni pu jilee ni.»*

¹² Mu wee beeri nigin nigin wu da ba wuyee pyaa kapyegee too Kile jaha taan.

Wu ganha ba wu cebooloo juyoo kyeege we

¹³ Lee wuu na, wu ganha ba wuyee jaagi nige we! Ga yi la le yiyee ni, kaa lemu beeri l'a da ja yi ceboro wa tooo le kakuuno ni, kelee na wu juyoo kyeege ge, yi ganha ga lee la shishiin pye bada we! ¹⁴ Ne li ce, na da be li na wu Kafoo Yesu baraga ni jo joyalije beeri yi jee fefee. Ga sipya wa bu ka wii na kee k'a noho, kee shiin k'a noho weefoo mu. ¹⁵ Ga ma ceboro ba joyalige kemu tanha, mu ba kee li wu jii na, lee di ya be wu mu we, m'a taanreege ki koo yaha. Sipya wemu wuu na Kirisa ya xu ge, ma ganha bu da ma yaligee keree taga wee pye wu fo jii sicuumo ni jiga na we. ¹⁶ Keree kiimu k'a jo yee mu ge, kee ya yaa na pye kanyoo watii di fanhara shan yi na we. ¹⁷ Bani Kile wo saanra ti kanyoo jee yaligee ni yagbaya we. Ga fo tiime, ni janyee, ni fundanga kemu fefere Munaa ya gaan ge. ¹⁸ Sipya wemu w'a Kirisa wo labye wu pyi ni kee

* 14:11 Ezayi 45:23

fungongɔ ki ni ge, weefɔɔ w'a dan Kile ni; sipyii bɛ na ganha na wu mesaanja yu.

¹⁹ Lee wuu na na cebooloo, keree kiimu ki jɛ jɛɛɛ wogoo, ki d'a nohɔ na se ni wu bɛeri wo n'a daa wu ni jaha na ge, wu la le wu da kee pyi! ²⁰ Ma ganha ba yaliye keree taga da Kile wo labye wu kyeeɛgi wɛ. Can na jɔyalige bɛeri ki jɛ fɛɛfɛɛ. Ga yalige kemu wo li bu da lee na da ma ceboro tɔɔɔ le kakuunɔ ni, kee wo li w'a kolo ma mu. ²¹ Lee wuu na ma bu já xaara yaha wà, ma ya ti xaa wɛ, ma bu já sinmɛ yaha wà ma ya pu gbuu wɛ, kaa bɛeri li da já ma ceboro tɔɔɔ le kakuunɔ ni ge, ma bu já kee bɛeri ja na ki yaha wà, lee ya jɔ.

²² N'a daa wemu wu wa ma mu ge, wee mara yaha Kile jaha taan. Sipya wemu w'a yalige wii na k'a jɔ, na ki li, na ta nakaara ta shishiin ya ta wu zɔ wu ni-i ge, wee jɛ duba pya. ²³ Ga, wa ba yalige ka li, na ta nakaara di jɛ wu zɔ wu ni ki keree na, weefɔɔ ya jaagi. Bani kaa w'a byi wuyɛ pyaa ya dà lemu na na l'a saha wɛ. Kaa bɛeri sipya ya byi mayɛ pyaa di ya dà li na na kasaana li jɛ li-i ge, jurumu wu jɛ were.

15

Wù pye Kirisa taannivɛɛ

¹ Wèe piimu wo niyɛ y'a curi n'a daa ni ge, wèe ya yaa na pusamaa wo keree xu, pee piimu wo fanha k'a cɛrɛ n'a daa ni ge. Wu ganha ba wùɛ pyaa wo jidaan keree pyi wɛ. ² Wèe bɛeri nigin nigin w'a yaa na wù sipyii wu jidaan keree pyi, puyɛ pyaa ki wo jɔ kaa na, kɔnhɔ pu niyɛ di juri n'a daa wu ni. ³ Bani Kirisa bi ta na wuyɛ pyaa wo jidaan keree shaa na byi wɛ. Ga l'a pye ma na jo ba l'a ka Kile Kafila wu ni wɛ na: «Piimu p'a mu fanha ge, nɛ jɛɛɛ ni pee wo fanhara t'a to.»* ⁴ Keree kiimu bɛeri k'a ka Kile Kafila wu ni fo taashiinɛ li ni ge, kee bɛeri ya ka kɔnhɔ k'i wèe kalaa loxulo ni, wù logoo di jɛɛ kɔnhɔ wù tadarja ta. ⁵ Kile wemu w'a loxulo kaan wèe mu ge, Kile wemu w'a se kaan wèe mu lowaa funɔɔ ni ge, wee wu bɛ yaha wu bye wù tɛ ni, ma na jo ba Yesu Kirisa funɔɔ wa li pye pyegana lemu na wɛ. ⁶ Kɔnhɔ wù bɛeri di binnɛ wù mujonɔɔ ki pye nigin, wù To Kile sɔ, wee wemu wu jɛ wù Kafɔɔ Yesu Kirisa To wu ge.

Sipyii pu bɛeri wuu na Kirisa ya pa

⁷ Kirisa ya yee co cogana lemu na ge, yi bɛ pu yiyɛ co mu lee cogana li na! Lee l'a pɛɛɛ tɛri Kile mɛɛɛ na. ⁸ Nɛ kunni wa da yi jo can na jo Kirisa ya pa na ba bye Kile wo kapyeybye Yawutuu pu mu. Keree kiimu wo jɔmɛɛɛ Kile bi lɔ pu sefɛɛɛ pu mu ge, a wu ba kee keree kii pye, na li she lee funɔɔ ni na jɔmɛɛ fɔɔ wu jɛ Kile. ⁹ Ba w'a pa wɛ, a shi wusama bɛ di Kile sɔ lee wuu na, wu saama pu wuu na, ma na jo ba l'a ka Kile Kafila wu ni wɛ na:

«Lee wuu na n'a da ba ma sɔ
 shi wusama tɛ ni,
 n'a da ba yogo cee ma mu,
 di ma mɛɛɛ ki pɛɛ.»*

¹⁰ L'a ka sanha Kile Kafila wu ni na:
 «Yee shi wusama sipyii pu bɛeri,

* 15:3 Zaburuu 69:10 * 15:9 Zaburuu 18:50

yi pinne funnɔ taan ni Kile wo sipyii pu ni!»*

11 L'a nɔhɔ ka sanha Kile Kafila wu ni na:

«Yee shi wusama sipyii beeri,
y'a Kafɔɔ sɔni.

Sipyii pu beeri p'a wu sɔni!»*

12 A Kile tudunmɔɔ Ezayi be di jo:

«Sipywa na ba foro

Zheze* wo kadugo nagoo pu ni,
wee na ba bye shi wu beeri be jɔnɔɔ ni.

Wu na ba bye shi wu beeri wo tadanɔ.»*

13 Kile wemu wu jɛ tadanɔ kanvɔɔ sipya mu ge, wee wu yi beeri ni fundanga ni japiɲe na n'a daa funnɔ ni, kɔnhɔ y'i tadanɔ ta fo xuuni Fefere Munaa li gbɔɔɔ ni.

Pɔli wo labye wu pyegana

14 Na cebooloo, neye pyaa ya li ce na fiinne jo yee fungeree ki jɛ na kasaanɔa pyi. Laje tuugo beeri ki jɛ yee mu. Yee na zii jɔ da lowagaa kaan be yiyɛ mu n'a daa wu shizhaa na. 15 Ga lowaa funnɔ ni ne be ya keree kii ka yee mu teye ya ni na wo seme wu ni, di yi funnɔ to kee na. Ne lee pye bani Kile ya niime kan ne mu, 16 kɔnhɔ ne bye Yesu Kirisa wo kapyebye shi wusama niɲe ni, shi wemu jɛ Yawutuu shi we. Labye wemu Kile ya kan ne mu ge, ne wee labye we pyi ba saraya naha shɔɔnriɔɔ jɛ we, na Kile wo Jozaama pu yu, kɔnhɔ yee piimu pu jɛ shi wusama ge, yee kaa di daan Kile ni, y'i bye Kile wuu, y'i bye fefere Fefere Munaa li gbɔɔɔ ni!

17 Lee wuu na, labye we ne byi Kile mu ge, ne na jɔ nayɛ peɛe wee labye we wuu na Yesu Kirisa wo kariɲeege ki funnɔ ni. 18 Ne da ga lowaa ta di jo kaa la shishiin shizhaa na ni Kirisa ya lemu pye ne keɲe kurogo we, kɔnhɔ shi wusama be di Kile jɔmɛɛ co. W'a ne tege na jɔ jomɔ, ni na kapyege ni, 19 Kile Munaa li baraga ni, lee lemu wo sefere t'a naha sheshere ni kakanhanɔa pye ge. Mu ne Kirisa wo Jozaama pu yere li pye xuu wu beeri ni, na li jɔ kɔn Zheruzalemu ni wu taan kulogoo ki beeri na, fo na she nɔ Iliri fiige ki na. 20 Xuu wemu wu jɛ Kirisa mege sanha yiri ja wà-ɛ ge, ne funnɔ bye ne w'a Jozaama pu yu xuu watii ni ni wee xuu we be we, kɔnhɔ watii ganha bu she da w'a wu wo labye nɔhɔ teɲe xɔ wà, a ne she na wo wu pye wee jɔnɔɔ ni we. 21 Ma na jo ba l'a ka Kile Kafila wu ni kagana lemu na we na:

«Piimu bi sanha wu mege logo ja bada we,
pee na ba wu ja.

Piimu bi sanha wu kaa logo ja bada we,
pee na ba yi naha ce.»*

Pɔli funnɔ wa wu she Orome ni

22 Ayiwa, kee keree kii k'a ne naha kɔn teegeɛ niɲehɛɲeɛ ni, ne da zhe foro yee yiri we. 23 Ga nime ne wo labye w'a xɔ yee fiye yi ni. Ma na jo li yee wa jɛhe, ne bi giin na she yee yiri teegeɛ kii ni. 24 Wee tuun wu ni, ne giin di ba

* 15:10 Duterename 32:43 * 15:11 Zaburuu 117:1 * 15:12 Zheze: Wee ninumo p'a byi Izayi.
* 15:12 Ezayi 11:1,10 * 15:21 Ezayi 52:15

doro yi yiri na nigariwo Esipani fiige ki ni. Di bu she yi la xo jeri, yi na na tege, na na yaha no na tasheye ni. ²⁵ Ga nime, Zheruzalemu ni di wa se di zhe ma yara la kan n'a daa fee pu mu. ²⁶ Bani Masedoni fiige ke ni Akayi fiige ki n'a daa fee p'a li kon puye funno ni, na pu keye wa yiye na na tun Zheruzalemu wo n'a daa fee la baa fee pu mu. ²⁷ Lee l'a bi sii taan pu mu, ga na noho pye be sanha pu nibyii. Bani ni shi wusama be d'a taa ta Yawutuu pu wo Kile wu keree ki ni, pu be ya yaa na Yawutuu pu tege ni pu keje yanmuo ni. ²⁸ Ne bu she kee keree kii shonri xo, na wee wari we kan pu mu, na nigariwo Esipani ni n'a da doro yi yiri wa. ²⁹ Ne li ce jo ne ba se yee yiri jo Kirisa wo niime wu nigho ni n'a da zhe.

³⁰ Ayiwa na cebooloo, na yi jeneri Kafo Yesu Kirisa wuu na, ni Kile Munaa li wo taanenge ki wuu na, jo zhaanra temu n'a leni ge, yi na tege tee na ni Kile-jerege ni, ³¹ konho piimu je Kiriceen Zhude fiige ki ni we, di sho pee na. Wari we be n'a gaanji di zhe gan Zheruzalemu n'a daa fee pu mu ge, pu be di she wee sho ni fundanga ni. ³² Lee funno ni, Kile bu soo ne na ba she no yi yiri ni fundanga ni, ne na ba taanmono be ta, na jmo jeri yi yiri wa.

³³ Najine fo Kile wu fara yi beeri na. Amiina.

16

Poli fo mujuu

¹ Ayiwa, n'a da wu ceborosh Febe kaa jo yi mu jo sipyaama wu je wii. Sankere wo egilizi wu kapyebye wa wu je wii. Wu ba no wa yi yiri, ² y'i wu co jo xuuni wu Kafo wo karienge ki wuu na! N'a daa fee ya yaa ni baraga kemu ni ge, yi kee taha wu na! Wu mago ba yere yaaga beeri na, yi wu tege wu kee ta! Bani w'a cebooloo nijeheme tege, w'a neye pyaa ki be tege.

³ Yi Pirisili ni wu poo Akilasi shaari! Ne kapyebyenii pu wa pii Yesu Kirisa wo karienge ki funno ni.

⁴ Pee p'a ne sho, fo jere la kaa ya fo puye pyaa munahaa di gori li ni. Ne ye nigin ya ta pu shaari we, ga shi wusama wo egilizii pu beeri p'a pu shaari.

⁵ N'a daa fee piimu beeri p'a puye pinnee pee yiri ge, yi pee beeri shaari!

Yi na taanpii Epayinetti be shaari! Wee w'a pye shenshiime na soo Kirisa na Azi fiige ki ni.

⁶ Yi Mariyama be shaari, wee wemu w'a labye nijeheme pye yi mu ge.

⁷ Yi Andoronikusi ni Zhuniyasi ye shaari! Pee je na shi sheen, na noho pye na kaso pyenii be sanha.

Pu be kaa ya ce fo xuuni tudunmo pu te ni, pu da noho da be Kirisa na ne jaha na.

⁸ Yi Anpiliyasi shaari, ne taanpii wu je wii Kafo wo karienge ki funno ni.

⁹ Yi Uruben shaari, wee je wu labyenii Kirisa wo karienge ki ni. Yi na taanpii Sitasisi shaari!

¹⁰ Yi Aplesi shaari, wee noho ya wolo xuuni Kirisa mege ki wuu na, ga, a wu mesaanja ta. Yi Aritobuli puga sheen pu shaari!

¹¹ Yi Herodiyon shaari, na shi shen we.

Narisisi puga sheen piimu pu je Kafo wo karienge

ki ni ge, yi pee be shaari!

¹² Yi Tirifene ni Tirifozi shaari, pee cee shuun we, pee ya puye po Kafoo wo labye wu na.

Yi wu ceboroshoo wu taanpii Perisidi be shaari, wee be ya la pye xuuni Kafoo mu.

¹³ Yi Urufusi shaari, Kafoo ya wemu jaha bulo ge. Yi wu nu wu be shaari, wee wemu ne be ya wii na nu ge.

¹⁴ Yi wu fo kan Aenkirite ni Filegon ni Herimesi ni Patorobasi ni Herimasi mu! Wu cebooloo piimu be pu wa pu yiri ge, yi wu fo kan pee be mu!

¹⁵ Yi wu fo kan Filologi ni Zhuli mu, ni Nere ni wu ceboroshoo, ni Olenpe. N'a daa fee piimu beeri pu wa pu yiri ge, yi pee be shaari.

¹⁶ Ya yiye shaari ni feferee taanpege fo ni! Kirisa wo egilizii pu beeri ya yi shaari.

Yere lemu Poli ya pye ge

¹⁷ Ayiwa na cebooloo, kalaa wemu yee ya ta wee mu ge, piimu p'a wee she, na ganha na n'a daa fee pu waagi, na pu juuyoo kyeege ge, na yi jeeeri jo y'a yiye kaseri pee na. Yi sii laraga yaha pu mu! ¹⁸ Bani pee sipyii pii je wu Kafoo Kirisa wo kapyebyii we, ga pu yaceree tajiye pu ma zhaa. Sipyii piimu pu je pu ya n'a daa wu keree ce xuuni-i ge, p'a ganha na jotanga jomoo ni kafila leleegee taga na pee faanna. ¹⁹ Ga yee kunni, yee ya Kile jomee co cogana lemu na ge, sipyii pu beeri wa lee ce. Lee wuu na ne funno taan xuuni yee shizhaa na. Na funno ki wa y'i bye fungonyo fee, yi da kasaanja pyi, y'i bye fefeee, kakuuno la shishiin ganha ba jaa yi nibyegee ki ni we.

²⁰ Ayiwa, jeri funno ni jajiye foo Kile w'a da ba Shitaanni wo seferee ti beeri kyeege na yege yi tooyo ni. Wu Kafoo Yesu Kirisa wu niime kan yi mu!

²¹ Na kapyebyenii Timote ya yi shaari, ni na cebooloo Izirayeli sheen, pee piimu pu je Lusisi, ni Zhason, ni Sosipateri ge, pu be ya yi shaari. ²² Ayiwa, Teritusi wemu w'a we seme we ka ne mu ge, wee be ya yi shaari Kafoo wo karijege ki ni. ²³ Na jatigina Gayusi ya yi shaari. Wee wu je egilizi wu beeri jatigi. Erasiti wemu wu je Kulo li wariyahama wu ge, wee ni wu ceborona Karitusi ni, pee be ya yi shaari. [²⁴ Wu Kafoo Yesu Kirisa wu niime kan yi beeri mu! Amiina.]

Poli ya Kile so

²⁵ Kile Jozaama pemu wo yere ne pye Yesu Kirisa keree na ge, se wa Kile ni wu baraga le yee ni pee shizhaa na. Lee kanmohono le l'a foro kpeenge na. Li nijmohono ki bye fo yee nijhehe. ²⁶ Ga lee ya foro nime kpeenge na, Kile tudunmoo pu wo kafila nigama wu funno ni. Lee ya pye na saha ni Kile kodayi wu wo jomee ni, kono shi wusama beeri di Kile wo Jozaama pu logo, p'i da Yesu na, p'i wu jomee co.

²⁷ Kile ye nigin wu je fungonyo foo. Nooro w'a dero wu mege na tene ba Yesu Kirisa gboro ni. Amiina.

Korɛnte Shɛɛn Tudunmɔɔ Pɔli ya sɛmɛ nizhiimɛ wemu tun Korɛnte shɛɛn mu ge

Jɔgɔ yɛ mu we sɛmɛ we d'a tun wɛ?

Pɔli w'a we sɛmɛ we tun Korɛnte egilizi wu mu. Korɛnte wu li bye Girekii fiige ki kugbɔɔ le. Kegaana tapyege kulo li bye lii. Yeeponɔ ni yeyyaa gbaara Pɔli ya pye Korɛnte ni egilizi wu sinduun wu ni (Kapyegɛe 18).

We sɛmɛ we kakana jɔnɔ

Tuun wemu ni Pɔli ya we sɛmɛ we ka ge, lee bi wu ta Efese kulo li ni, Azi fiige ki ni. A Korɛnte shɛɛn pii di she foro wu na, na wu yege keree kii na. A w'i kee wo jɔshɔɔɔ ka sɛmɛ wu ni. Girekii pu bye Korɛnte shɛɛn. Kawagaa niɲɛɲɛɲɛ ki bi bye wà Korɛnte egilizi wu ni ge.

Korɛnte shɛɛn bi taa taa. Lee wuu na Pɔli ya pu yiri na pu pinne, p'i bye nigin. Wee tuun wu ni Fɛfɛɛɛ Muna l'a loolodahaa kiimu kaan ge, a Pɔli di kalaa kan pu mu kee wo shɔnrigana nizaana shizhaa na. A wu xho na jo sanha taanɲɛɛge shizhaa na we sɛmɛ we ni (1 Korɛnte Shɛɛn 13). Wu funɲɔ ki bye w'i pu yeri, n'a daa faɔ ya yaa na doroo torogana lemu na ge, p'i lee cɛ. Wu funɲɔ ki bye p'i Kile pelegana li be cɛ.

Sɛmɛ wu kafila jɔgbɔyɔ

1 Korɛnte Shɛɛn 1:1-9 Pɔli fɔ mujuu.

1 Korɛnte Shɛɛn 1:10—4:21 Bɛganhara temu ti bi waagi leni pu te ni ge, Pɔli ya jo ni pu ni pu ni tee keree na.

1 Korɛnte Shɛɛn 5 Nà wemu w'a dɔdɔɔɔ ti pye ge, egilizi wu sipyii p'a yaa na wee yeege puyɛ tɛ ni.

1 Korɛnte Shɛɛn 6 N'a daa fɛɛ ya yaa na puyɛ kiiri n'a daa baa fɛɛ mu wɛ.

1 Korɛnte Shɛɛn 7 Cɛɲɛɲɛ ni gbajiiɛ ni gbaxɔɔɔ.

1 Korɛnte Shɛɛn 8—10 Yapeɛɛ xaara keree.

1 Korɛnte Shɛɛn 11 Kile pelegana egilizi ni, ni Kafɔɔ fɛfɛɛɛ yalige ki keree.

1 Korɛnte Shɛɛn 12—14 Fɛfɛɛɛ Muna jidaan li wo loolodaa keree, ni taanɲɛɛge keree.

1 Korɛnte Shɛɛn 15 Xuɲɛɲɛ li keree.

1 Korɛnte Shɛɛn 16 Wari wemu p'a pinne la baa fɛɛ pu wo dege wu kaa na ge, ni fɔ keree.

Pɔli ni Sositɛnɛ fɔ mujuu

¹ Nɛ Pɔli, Kile ya nɛ wemu yiri wu jidaan funɲɔ ni, na pye Yesu Kirisa wo tudunmɔ ge, nɛ ni wu cɛborona Sositɛnɛ, wɛɛ p'a we sɛmɛ we yaa, na wu tun yee mu. ² Yee piimu pu ɲɛ n'a daa fɛɛ Korɛnte kulo li ni ge, Kile ya yee piimu yiri na pye wuyɛ wuu, na yi pye fɛfɛɛɛ Yesu Kirisa wo kariɲɛɛge ki funɲɔ ni ge. Na fara lee na, yee piimu bɛɛri p'a wu Kafɔɔ Yesu Kirisa mɛge ki pele na yi yaha xuu wemu bɛɛri ni ge, yee be mu wɛɛ ya wu tun. Wɛɛ Kafɔɔ wu ɲɛ wii, na ɲɛ yee be wo. Wɛɛ ya yi shaari: ³ Wu To Kile ni wu Kafɔɔ Yesu Kirisa wu niime ni janiɲɛ kan yi mu.

Pɔli ya baraga tɛri Kile na Korɛnte shɛɛn wuu na

⁴ Nɛ baraga tɛri Kile na tuun bɛɛri ni yee wuu na. W'a yee le niime ni Yesu Kirisa wo kariɲɛɛge ki funɲɔ ni, lee wuu na nɛ baraga tɛri wu na. ⁵ Yee na ɲɛ ni

Kirisa ni kariɲeɛge ni, Kile w'a yaɲmuɔ bɛeri kan yee mu. W'a kafila jogana wo laje kan yee mu, na Kile koro li be wo laje kan yee mu. ⁶ Kirisa jomɔ pu wɛe ya jo yee mu ge, yee ya pu kemɛ logo, na pu mara xuuni yi zɔlɔ pu na. ⁷ Lee funɲɔ ni, yee piimu p'a wu Kafɔo Yesu Kirisa wo cabanɔ ki sigeɛ ge, Kile wo loolodaa la shishiin ya ta xuunɔ yee na wɛ. ⁸ Wee Kile ye pyaa ki da ba fanha kaan yee mu, fo na she nɔ wu Kafɔo Yesu Kirisa cabanɔ ki na, kɔnhɔ jaagi xuu wa shishiin ganha ba da yi na kee canɔ wɛ. ⁹ Bani Kile ɲe ɲomɛɛ fɔɔ. W'a yee yiri na pa leɲe wu Ja Yesu Kirisa wo kariɲeɛge ki ni, wee wemu wu ɲe wɛ Kafɔo wu ge.

Pɔli ya Korente sheen pu yeri na pu be

¹⁰ Ayiwa na cebooloo, na yi ɲeeri wu Kafɔo Yesu Kirisa mɛge ki wuu na. Yi be ni yiye ni! Yi ganha bu waagi wa shishiin yaha wu je yi te ni wɛ! Yi be yaha wu sii baraga ta yi te ni! Yi binne ɲomɛɛ na! Yi binne fungɔnyɔ yi be na! ¹¹ Bani na cebooloo, ne yi logo wu ceboroshɔ Kulowe wo sipyii pii ɲɔ na na beɲanharɔ ti wa yee te ni. ¹² Na pii pu wa yu yee ni na Pɔli wuu pee ɲe; pii di yu na Apɔlɔsi wuu pee ɲe; pii di yu na Pyɛeri wuu pee ɲe; pii be di yu na Kirisa wuu pee ɲe. ¹³ Wee tuun wu ni, yee wa giin na Kirisa wu be w'a taa taa ge? Ta ne Pɔli w'a xu yee wuu na korikoritige ki na? Kelee ta ne wo mɛge ki na yeɛ yee ya batize? ¹⁴ Ne na pye ne sipya watii batize yee ni Kiripusi ni Gayusi kadugo na wɛ, ne Kile shaari lee wuu na. ¹⁵ Lee funɲɔ ni, sipya wa shishiin wa da ja jo na ne mɛge na wee ya batize wɛ. ¹⁶ Uun de, can wɛ! Ne wa Sitefanasi wo puga sheen pu be batize. Li bu foro pii ni, ne sipya watii ce nige ne wemu batize yee ni wɛ. ¹⁷ Bani Kirisa ya ta ne tun na ne wa batizeli pyi wɛ, ga na ne wa Kile Jozaama pu yeɛ li pyi. Ne di wa lee yeɛ li pyi ni sipyii wo fungɔngɔ fɛɛɛ ni wɛ, kɔnhɔ Kirisa wo korikoritige ki xu wu ganha bu da bye kaɲunɔ baa wɛ.

Kirisa w'a Kile wo sefɛɛɛ ni wu fungɔngɔ fɛɛɛ ti sheɛ

¹⁸ Bani sipyii piimu p'a piin ge, Yesu na xu korikoritige ki na, pee jomɔ pe wo yeɛ li ɲe pee sipyii pii mu ba nahanahara ɲe wɛ. Ga na ɲe wɛe mu Kile wo sefɛɛɛ, wɛe piimu p'a shɔ ge. ¹⁹ L'a ka be Kile Kafila wu ni na:

«Ne na ba fungɔnyɔ fɛɛ
wo fungɔngɔ fɛɛɛ ti kyɛɛgi,
na shizhiinmɛ fɛɛ wo laje
wu pye kaɲunɔ baa.»*

²⁰ Lee funɲɔ ni, yeke fungɔngɔ fɔɔ w'i da ja jo sanha wɛ? Yeke laje fɔɔ w'i da ja jo wɛ? Kelee sipya wemu wu ɲe ke koɲɔ ke wo jomɔ ceɔɔ ge, yeke wu be di da ja jo wɛ? Kile ya ke koɲɔ ke wo fungɔngɔ fɛɛɛ ti ɲeri pye nahanahara. ²¹ Bani ke koɲɔ ke, ki ni ki wo fungɔngɔ fɛɛɛ ti ni, ki ya ja Kile ce wu wo fungɔngɔ fɛɛɛ ti funɲɔ ni wɛ. Lee funɲɔ ni, Kile Jozaama pu wo yeɛ le li ɲe nahanahara ke koɲɔ ke mu ge, l'a taan Kile be mu nago piimu p'a da wu na ge, wu pee sho pee Jozaama pu wo yeɛ li funɲɔ ni.

²² Ayiwa, Yawutuu pii wa naha sheshɛɛɛ kakanhanɔaa shaa p'i kee ɲa ɲii na; Girɛkii pii di fungɔngɔ fɛɛɛ shaa. ²³ Ga wɛe kunni, Kirisa wemu p'a kori tige na ge, wee wo jomɔ pu yeɛ wɛe ya byi. Pee jomɔ pe ɲe ɲugyɛɛgi jomɔ Yawutuu pu mu, na ɲe nahanahara shi wusama mu. ²⁴ Ga Kile ya piimu yiri ge, p'a pye Yawutuu la, p'a pye Girɛkii la, Kirisa wu ɲe pee mu Kile wo sefɛɛɛ

* 1:19 Ezayi 29:14; Zaburuu 33:10

ni wu fungongo fere. ²⁵ Bani Kile wo keree kiimu sipyii ya byi nahanahara ge, kee wo fungongo fere t'a pele sipyii wo fungongo fere ti beeri na; kiimu p'a byi baraga baa wogoo ge, kee baraga ya pele sipyii pu beeri wo baraga ki na.

²⁶ Yi bu li seeri na cebooloo, yee na li ta na Kile ya yee piimu yiri ge, sipyii wo keree wiigana funno ni, fungonyo fee niheneme wa yi ni we, baraga fee niheneme di wa yi ni we, sipyigbo niheneme be di wa yi ni we. ²⁷ Ga keree kiimu sipyii ya wii nahanahara ge, kee Kile ya shoonri lo na daga na ke konjo ke wo fungonyo fee pu shiige. Kiimu p'a wii baraga baa wogoo ge, kee Kile ya shoonri lo na daga na baraga fee pu shiige. ²⁸ Kaa lemu sipyii ya jerege ge, kaa lemu na sipyii ya juguni ge, kaa lemu je yafiin be pu mu-i ge, lee Kile ya shoonri lo na daga na sipyii wo keree ki kyegi, kiimu p'a wii juno na ge. ²⁹ Lee funno ni, sipya wa shishiin da ja wuye pele Kile nahagbaa na we. ³⁰ Wee Kafoo Kile baraga ni yee ya je Kirisa wo karijege ki ni. Wee Kirisa we wu je wee wo fungongo fere te. Yesu Kirisa baraga ni wee ya pye sipyitiime Kile mu, na bye fere, na juwuuro ta na foro jurumu ni. ³¹ Lee wuu na l'a ka Kile Kafila wu ni na: «Wemu ba da wuye so, wufoo wu wuye so Kile wo nibyegee kii funno ni.»*

2

Poli wo Kile Jozaama yere Korante shen mu

¹ Na cebooloo, ne kunnii na she Kile wo Kile Jozaama pu jo yee mu tuun wemu ni ge, ne ta na wo kafilacene, kelee na wo fungongo fere she yee na pu tajogo ni we. ² Bani tuun wemu ni ne bye ni yee ni ge, kaa la shishiin funno ya tigi nige ne mu ni Yesu Kirisa ye be we, Yesu Kirisa wemu p'a kori tige na ge, fo wee ye. ³ Na fara lee na, na ne yaha yee te ni baraga bye ne ni we. Ne bi fyagi be fo na fuguri. ⁴ Ne Kile Jozaama pu yere li pye na kalaa wemu kan ge, wee ya ta pye sipyii wo fungongo fere jomo we. Ga ne bi na jomo pu yu, Kile Munaa l'i li wo sefere ti she. ⁵ Konho yee wo n'a daa wu noho ganha bu denje sipyii wo fungongo fere na we, ga wu noho di denje Kile ye pyaa wo sefere ti na.

Kile wo fungongo fere te

⁶ Ga lee be na, sipyii piimu p'a fanha ta n'a daa wu ni ge, wee wo kalaa wu je pee mu fungongo fere. Tee je ke konjo ke wo fungongo fere we. Sefere te ti wa ke konjo ke juno ni ge, t'i je tee be wuuro we. Konjo ke ni ki sefere ti wo fungongo fere ti na ba doroo. ⁷ Ga Kile wo fungongo fere ti wo yere wee ya byi. Karijohoo li je tee fungongo fere te. T'a njohoo ke konjo ke sipyii na. Kile ya ti gbegele yaha wee mu fo na ta konjo noho sanha zhan we, konho wee di ba perege ta. ⁸ Ke konjo ke wo sefere ta shishiin ya tee fungongo fere ti ce we. Pu da bi ta p'a ti ce, pu bi da ga Kafoo, Nooro Foo, wu kan pu kori tige na we. ⁹ Ga ma na jo ba y'a ka Kile Kafila wu ni we na tee fungongo fere te je kaa la:

«Sipya jii sanha daha ja lemu na we;
Sipya niwii sanha li logo we;
Sipya sanha wu funno be sha su li na we;
Kile kaa ya dan piimu ni ge,
pee kaa na w'a li gbegele.»*

* 1:31 Zheremi 9:23 * 2:9 Ezayi 64:4

¹⁰ Na ta Kile d'a lee she wèe na Fefere Munaa baraga ni. Bani Kile Munaa ya keree beeri seeri fo na ki ceni, ali Kile wo kanmohohoo ki beeri. ¹¹ Ma bu sipya wii, munaa le li je wu ni ge, lee l'a wu fungongo ceni; ni lee ni we, sipya watii da ja ki ce we. Mu li wa Kile be shizhaa na, lemu li je Kile ni ge, sipya wa shishiin da ga lee ce we, fo Kile Munaa li ye nigin. ¹² Na ta wèe kunni ya Kile Munaa lemu ta ge, lee ya ta pye ke konjo ke wuu we, ga Kile ye pyaa ni lee ya yiri, konho Kile ya kasaanaa kiimu beeri loolo kan wu mu ge, wu kee beeri ce. ¹³ Lee wo kafila wèe wa yu. Wèe di wa ta na wu yu na be ni sipyii wo fungongo fere ni we, ga yemu Kile Munaa l'a yu wu mu ge, yee wèe ya yu. Lee shigana le na wèe wa Kile Munaa li wo can wu shee na be ni liye pyaa wo kafilajo wu ni. ¹⁴ Ga Kile Munaa je sipya wemu ni we, weefoo da ga gbara lee Munaa le wo keree ki na we, bani wu ma kee wii nahanahara keree wuye jii ni. W'a da ja ki naha ce be ye we, bani Kile Munaa ye nigin gbogo ni sipya ya kee naha ceni. ¹⁵ Lee Munaa le bu bye sipya wemu ni, weefoo na ja da keree beeri naha shoonri. Sipya wa shishiin di wa da ja jaagi shan be wu na we. ¹⁶ Ma na jo ba l'a ka Kile Kafila wu ni we na: «Sipya weke wu d'a Kafoo fungongo ce, ni weefoo na ja wu kalaa we?»* Ga wèe kunni, wèe ya Kirisa wo fungongo ke ta.

3

Kile wo kapyebyii pu beeri pu je kapyebyenii

¹ Ayiwa na cebooloo, li can koo ni, sipyii piimu ya naari na sahanj ni Fefere Munaa jidaan ni ge, ne ta jo ni yee ni ba ne yaa na jo ni pee ni we. Ga sipyii piimu p'a naari ke konjo ke wo jidaan wu funho ni ge, ne jo ni yee ni ba ne yaa na jo ni pee ni we. Ne yee yaha ba nohoiire je we n'a daa wu shizhaa na Kirisa na. ² Lee wuu na ne jirime kan yee mu. Yalige kemu k'a gbile ge, ne ta kee kan yi mu we, bani yi bi da ga ja ki na we. Ali nijaa we be ni yee wa da ja yalitigbilege na we, ³ bani ke konjo ke naarigana na yee wa naari sanha. Ne penwaa ni kafilajehe te ti wa yee te ni ge, na tee yaha wa, ta yee ya naari me ke konjo ke wo naarigana na we? Ta yee ya naari me ceepuuro lakuuho wo naarigana li na we? ⁴ En yee ba yu: «Poli wo ne je.» kelee «Apolosi wo ne je.» Ta yee ya doroo me sipyitiilee torogana na we, piimu je Kile Munaa baa ge?

⁵ Wee tuun wu ni Apolosi je jogo we? Ne Poli be di je jogo we? Kile wo kapyebyii ye we je, yee ya n'a daa wu ta piimu kenje kurogo ge. Kafoo ya kapyenje kiimu kan kan we mu ge, kee wee wa beeri ya byi. ⁶ Tige ne nari, a Apolosi di ki lho le, ga Kile w'a ki pye k'a sho, na le. ⁷ Lee funho ni, tige ki nariwo wu yoo, ki lho lewo wu yoo, wee wa shishiin je yaaga be we. Kile wemu w'a ki pye k'a sho, na legi ge, wee wu je juho ki na. ⁸ Tige ki nariwo we, ni ki lho lewo wu ni, pu beeri pu je nigin. Kile na ba pu saraa na be ni pu beeri nigin nigin wu nibyegee ni. ⁹ Bani wee beeri pu je kapyebyenii Kile mu, yee di je Kile wo kereye ye, kelee Kile wo piyeye ye.

Wa beeri wo kapyenje ki pyegana li noho na ba faa

¹⁰ Ayiwa, Kile ya niime wemu kan ne mu ge, na saha ni wee ni, ne puga ki noho shan yee mu ba popye je we, wemu je fungongo foo ge. Watii w'a wu wo puuro jo kon na byi lee jidaa le na nime. Ga fo wa beeri bu kasenge yaha wu wo puuro ti pyegana na. ¹¹ Bani jidaa lemu noho k'a shan ge, lee je Yesu Kirisa. Latii noho wa da ja zhan nige lee kadugo na we. ¹² Pii na ba sanni kelee wari kelee pewa faakageeye taga pu wo labye wu pye lee jidaa le na. Pii be

* 2:16 Ezayi 40:13

na ba pu wo labye wu pye ni tiye ni, kelee nà, kelee waha. ¹³ Kiiri wu wo canja nii li na ba wa beeri wo labye tuugo she na fiinne. Bani lee canja nii le wo na ki na ba wa beeri wo labye wu nõhò wolo, na wu shi she. ¹⁴ Sipya wemu bu wu wo labye pye lee jidaa le na, na ki ba wee labye we nõhò wolo k'i ya já yaaga kyeeegi wu mu we, Kile na ba weefoò saraa. ¹⁵ Ga na ki bu wemu wo labye wu sorogo, weefoò da ba kuduun ta we. Wufoò ye pyaa kii kunni na ba shò. Ga wu shògana li wa me, ba na ma sipya paari, m'a ba da foro ki ni we.

¹⁶ Ta yee ya li ce na jo yee pu je Kile wo peene pugbòhò ki we? Ta yee ya li ce na jo Kile Munaa l'a tiin yee funyo ni we? ¹⁷ Sipya wemu bu Kile wo peene pugbòhò ki kyeeegi, Kile be na weefoò kyeeegi. Bani fefeere puga ki je Kile wo peene pugbòhò ke, yee di je kee peene pugbòhò ke.

¹⁸ Sipya wa shishiin ganha ba wuye faanna we! Wa ba wuye wii na fungongo foò wee je na saha ni ke konjo ke wo keree ni, wufoò wu wuye pye nahanaha, kònho wufoò di já fungongo feere can can wuuro ti ta. ¹⁹ Bani ke konjo ke wo fungongo feere ti je nahanahara Kile mu. L'a ka be Kile Kafila wu ni na: «Puye pyaa wo shizhiinme tifuuyo na Kile ya fungonyo fee con.»* ²⁰ L'a ka sanha Kile Kafila wu ni na: «Kafoo ya fungonyo fee pu wo fungonyo yi beeri ce. W'a li ce na kajoo wa yi na we.»* ²¹ Lee wuu na sipya wa shishiin ya yaa w'a wuye pele sipyii wuu na we. Bani yanmuyo yi beeri yi je yee woyo: ²² Ne Pòli yoo, Apòlòsi yoo, Pyeeri yoo, konjo ke yoo, jiiifeere yoo, xu yoo, nime wo keree kii yoo, kiimu k'a ma ge, kee yoo, yee beeri je yee woyo. ²³ Ga yeeye pyaa di je Kirisa wuu; Kirisa di je Kile wo.

4

Kirisa wo tudunmoo pee ni pu kapyegee

¹ Ayiwa, p'a yaa na wee wii Kirisa wo kapyebyii, Kile wo can niñmòhòmu wu kaa ya le piimu kenje ni ge. ² Pu bu kapyene kaa le sipya wemu kenje ni, lemu p'a zhaa wu mu ge, lee li wa me. Wu pye nomee foò kapyene ki ni. ³ Neye pyaa ki mu, yee na já yemu jo ne shizhaa na, kelee sipyii na já kiiri wemu kòn ne na ge, ne lee la wii naye mu kaa latii we. Neye pyaa ki be di wa da ga naye jaagi we. ⁴ Ne zo kunni sanha ne jaagi kaa la na we, ga lee di wa nago kanna sipyitiime ne je we. Kafoo wu je ne kiiri konvoo. ⁵ Lee wuu na, yi ganha bu da kiiri kòn sipya wa shishiin na, na tuun wu ta wu sanha nõ we. Yi yere fo Kafoo bu she ba! Kaa kaa l'a ñmòhò womò ni ge, wu na ba kee beeri yege kpeenge na, na sipyii zòlò funjo keree beeri she. Wee tuun wu ni peene kemu ya yaa ni wemu ni ge, Kile na ba kee kan weefoò mu.

⁶ Ayiwa na cebooloo, ne keree kiimu jo na ni Apòlòsi shizhaa na ge, ne kee beeri pye na she yee na, k'i bye yi mu kalaa. Yemu y'a ka Kile Kafila wu ni ge, kònho yi ganha bu yee ye we. Yee wa shishiin ya yaa w'a sipya wa wo mege keree taga w'a wuye pele, wa tòn di ben wu mu we. ⁷ Bani mu wu wa maye pele mu lee pelegana li na ge, leke l'i wa mu mu na toro pusamaa taan we? Leke l'i wa mu mu Kile ya ta lemu kan mu mu-i we? Ayiwa, ni y'i je Kile wo niganya mu mu, wee tuun wu ni jaha na mu di maye pele, na li pye kanna Kile ya ta yi kan mu mu-i we?

⁸ Ayiwa na cebooloo, yee wo xuugo ki kunni ya xò! Yee ya yanmuyo yi beeri ta na xò! Yee ya jeri saannaa, na ta wee di sanha saanra ta we! Ne funjo ki wa y'i sii pye saannaa ye pyaa pyaa, kònho wee be di binne pye saannaa ba yi

* 3:19 Zhòbu 5:13 * 3:20 Zaburuu 94:11

ƚƚ ƚƚ. ⁹ Bani Kile ƚƚ kanna kadugo yiri w'a wèe yaha, wèe piimu pu ƚƚ Kirisa wo tudunmɔɔ pu ge. Wèe ƚƚ ba sipyii ƚƚ ƚƚ, p'a piimu wo kiiri kɔn na yaha xu na ge. Bani wèe ya ƚƚri yawiiye kɔnɔ bɛɛri mu ba pee ƚƚ ƚƚ. Wèe ya pye yawiiye sipyii mu, ni mɛlɛkɛɛ bɛ mu. ¹⁰ Wee ya ƚƚri sicere fɛɛ Kirisa wo mɛge ki wuu na, ga, a yee kunni di ƚƚri nime fungɔnyɔ fɛɛ pee, Kirisa wo kariɲɛge ki funnɔ ni! Wèe ya ƚƚri nime baraga baa sipyii, a yee di bye ni baraga ki ni! Wèe ya ƚƚri yafanhaya, yee di pɛɛɲɛ taa! ¹¹ Ali nime we bɛ ni, wèe wa gana xuugo ni waga kɛɲɛ ni. Cére fàya ya wù yaa ƚƚ. Kpɔɔnɔ t'i nɔni wù na, ƚƚnɔ talɛɲɛ di ƚƚ wù mu ƚƚ, fo na ƚaari ƚaari na yeree. ¹² Wèe ya wu cére kana labye fɛni. Pu ba wù shɛhɛɛ, wèe di duba pyi. Pu ba wù kana, wù na lee xu wùye ni. ¹³ Ali pu ƚƚɛ ba wèe mɛge kyɛɛgi bɛ, wèe na pu ƚƚnɔ círi ni lotaan ni. Wèe ya ƚƚri gara kɔnɔ mu. Wèe ya ƚƚri kɔnɔ baa fo na pa nɔ ba niɲaa ƚƚ ƚƚ.

¹⁴ Di wa pee jomɔ pe ka tun yi mu kɔnhɔ di shiige ni yi nahaya ni-i dɛ! Ga n'a pu ka na tun yi mu, kɔnhɔ di yi kalaa ba na nagoo ƚƚ ƚƚ, piimu ya dan na ni ge. ¹⁵ Bani ali yee ƚƚɛ kalaatii ta na nɔ pu kabɔfɔnɔ kɛ (10.000) bɛ na, to nigin pe wu ƚƚ yee mu n'a daa wu ni. Wee ƚƚ nɛ, bani nɛ wo Kile Jozaama pu wo yɛɛ li funnɔ ni yee ya dà Yesu Kirisa na. ¹⁶ Lee wuu na, na yi ƚƚɛri y'a na wo ƚaarigana li taanni. ¹⁷ Kee funnɔ ki ni n'a da Timote tun yi mu. Na nidaan ja wu ƚƚ wii, na ƚƚ ƚɔmɛɛ fɔɔ Kafɔɔ wo kariɲɛge ki ni. Lemu li wa nɛ wo ƚaarigana le Kirisa wo kariɲɛge ki ni ge, wu na zhe yi funyɔ to lee na. Lee ƚaarigana li wo kalaa nɛ gaan tɛye yi bɛɛri ni egilizii pu bɛɛri mu.

¹⁸ Pii wa bi giin yee ni na nɛ da guri zhe nige yee yiri ƚƚ, a peefɛɛ di tabaara lɔ le puyɛ ni. ¹⁹ Ga Kile bu sɔɔ n'a da mɔ nige di she yi yiri ƚƚ. Wee tuun wu ni, kafilagbɔ wemu pii tabaara fɛɛ pii wa yu ge, nɛ ba nɔ wà, lemu li ƚƚ pu wo se kaa li ge, nɛ na lee ɛɛ. ²⁰ Bani Kile wo saanra ti ƚƚ nɔ kafila kajii ƚƚ, ga sefɛɛɛɛ kajii li ƚƚ lii. ²¹ Ayiwa, leke kaa di wa yee na wɛ? Di da se ni yakpɔngɔ ni yi feni laa? Ta di zhe ni taanɲɛge ni lotaan ni?

5

Torogaguunɔ lemu l'a ƚa Korɛnte egilizi wu ni ge

¹ Ayiwa na cebooloo, shɛɲɛhɛmɛɛ p'a yi jo nɛ mu na dɔdɔɔɔ ta ti wa yee tɛ ni, dɔdɔɔɔ temu ti ƚƚ ali piimu bɛ ƚƚ Kiricɛɛn ƚƚ, pee bɛ ya gbara ti na-ɛ ge: Nɛ logo na yee wa nigin w'a wu to shɔ kɔn shɔ wu na na pye wu shɔ. ² A tabaara di nɔhɔ yee ƚi sanha na taha lee bɛ na. Le kaa le bi yaa li sii yee nahaya tanha xuuni, kɔnhɔ wemu w'a li pye ge, wee di waa laha yi na. ³ Nɛ wa yee tɛ ni wɛ, ga na fungɔngɔ d'a pinne ni yi ni. Nɛ kunni ya kiiri kɔn xɔ we ná we na, ma na jo nayɛ pyaa bɛ ki ƚƚ wà. ⁴ Ayiwa, yi ba ba yiyɛ pinne tuun wemu ni Kafɔɔ Yesu mɛge na, na bɛ wo fungɔngɔ ki na binnɛ ni yi ni, na fara wù Kafɔɔ Yesu wo sefɛɛɛɛ ti na. ⁵ Yi wee sipyi we le Shitaanni kɛɲɛ ni! Kɔnhɔ wu ceepuuro ti wo lakuunɔ k'i gyɛɛgi, wu muna le di ba shɔ Kafɔɔ Yesu cabaɲa.

⁶ Nɲnɔ wa li na yee p'a yiyɛ kɛɛɛ wɛ! Ta yee ya li ɛɛ na jo buuri shizhenhɛɛ nifenhɛfenhɛɛ yɛ t'a myɛdɔnhɔnɔ bɛɛri yirige wɛ? ⁷ Yi buuri shizhenhɛɛ nilɛɛɛɛ ti bɛɛri yeege yiyɛ tɛ ni, kɔnhɔ y'i bye myɛdɔnhɔnɔ nivɔnɔ. Bani li can koo ni shizhenhɛɛ wa yi ni wɛ, na li kɔnɲnɔ pye Nuuuuro ti wo Kalɛnɛ li Dubyapige ki ƚƚ wèe mu, kemu ya wolo na pye saraga wèe wuu na ge. Kee ƚƚ Kirisa wuyɛ pyaa. ⁸ Wee tuun wu ni, wù kalɛnɛ li gba! Wù ganha bu li gba ni buuri shizhenhɛɛ nilɛɛɛɛ ti ni wɛ! Lee kɔri ƚƚ: Wù ganha bu li gba ni kakuuyo, kelee ni dɔdɔɔɔ ni wɛ! Ga wù li gba ni shizhenhɛɛ baa buuri ni. Wee buuri we ƚƚ can ni fɛfɛɛɛ wèe zɔlɔɔ pu na!

⁹ Ne yi ka na tun yee mu na semε wu ni jo sipyii piimu p'a taanfεεge pyi ge, jo yee ganha ba gari ni peefεε ni wε. ¹⁰ Ga lee wa nago kanna yee pu kɔn laha ke koŋɔ ke wo taanfεεge pyevεε, ni ki natakuumɔ fεε, ni ki nagaalaa, kelee ni ki yaperegaan bεeri na-ε de! Lee bu yaha li pye, fo yi bu foro ke koŋɔ puga ke ni. ¹¹ N'a da li she yi na jo sipya wemu bεeri w'a yu na n'a daa fɔɔ weε jε, na taanfεεge pyi kelee natakuumɔ keree, kelee yaperegaanra, kelee na shehεε pyi, kelee singbaa, kelee nagaara ge, yi ganha bu binnε ni wee wa ni kaa la shishiin na wε. Ali yee ya yaa yi pinne li bε ni wee sipya wa ni wε. ¹² Piimu jε Kiricεen wε, na kiiri kɔn pee na, lee jε nε wo nibyii wε. Ga n'a daa fεε piimu pu wa yee wo egilizi wu ni ge, yee p'a yaa na pee wo jurumu wu kiiri kɔɔn. ¹³ Piimu jε Kiricεen wε, Kilε yε pyaa na ba kiiri kɔn pee na. Ga ma na jo ba l'a ka Kilε Kafila wu ni wε na: «Yee pu kakuubye wu kɔri yeege yiyε tε ni.»*

6

N'a daa fεε ya yaa p'a puyε yiri fanha puga wε

¹ Naha k'a yee pye bεganhara bu jε yee wa ni wu ceboro tε ni, yee da ga she ni pee jomɔ pe ni n'a daa fεε pu mu wε, ga piimu jε Kiricεen wε, yee na dεre yiyε yiri fanha puga, pee mu wε? Lee ya saha wε. ² Wee tuun wu ni ta yee ya li cε na fεfεεre sipyii pii pu da ba kiiri kɔn ke koŋɔ ke na wε? Ayiwa, ni li wa nago yee pu da ba kiiri kɔn ke koŋɔ ke na, keree kiimu ki jε kafenhεfenhεjε ge, naha na yee pye yee ganha bu jε kee shɔnri yiyε tε ni-i wε? ³ Ta yee ya li cε na wεε pu da ba kiiri kɔn ali mεlεkεε pii bε na wε? Ni lee na ba bye, kafenhεfenhεjε kii k'a byi wu tε ni ke koŋɔ ke na ge, yee na kee shɔnri kanha dii wε? ⁴ Na ta kii keree kii k'a di bu jomɔ le yee tε ni, sipyii piimu jε yaaga bε Egilizi koo ni-i ge, yee na dεre she pee pye yi kiirikɔn! ⁵ N'a yi yu kɔnhɔ yiyε pyaa bε di li cε na shiige ki jε kii. Shen nigin bε ya sii yee tε ni fungɔngɔ fɔɔ wemu na jε cebooloo pu tε kayuu jo-e ya? ⁶ Ayiwa, ta l'a saha can na, nago ceboro wa wu she kayuu tenε ni ceboro wa ni fanha puga, sipyii mu piimu jε Kiricεen wε?

⁷ Bεganhara na jε yee tε ni fo na she yee pye yee na yiyε yiri fanha mu, lee ye pyaa wa yee mu juzogoro. Naha k'a yee pye yee ya gbara yee p'a katiibaagaa kii xuli yiyε ni-i wε? Naha na yee di ya gbara ye p'a nanmahara keree xuli yiyε ni-i wε? ⁸ Ga fo yee na tεre na katiibaagaa ni nanmahara ti pyi. Go yi cebooloo na yee wa ki pyi! ⁹ Ta yee ya li cε na jo taa jε sipyitiibaalaa mu Kilε wo saanra ti ni-i wε? Yi ganha ba yiyε faanna wε! Taanfεεge pyevεε yoo, yaperegaan yoo, dɔdɔɔ yoo, namaa piimu bε ya puyε sinnεε ge, pee yoo, ¹⁰ nagaalaa yoo, natakuumɔ fεε yoo, singbaa yoo, yayirilee yoo, javafεε yoo, pii p'a shishiin tajege wa Kilε wo saanra ti ni wε. ¹¹ Kii yahaganjaa kii sipyii pii wa bi bye yee bε ni. Ga Kilε ya yee jε, na yee pye fεεfεε na yeege kakuuyo ni, na yee pye sipyitiimεε Kafɔɔ Yesu Kirisa mεge na, Kilε Munaa li baraga ni.

Kafɔɔ wuuro ti jε n'a daa fɔɔ ceepuuro

¹² Pii wa yu yee ni na keree bεeri jɔ ya kan yee mu! Ga n'a da li she yi na jo kuduun wa keree bεeri ni wε. Keree bεeri jɔ ya kan, ga nε kunni di wa da ga naye yaha bulo kaa tuugo bεeri mu wε. ¹³ Pii bε wa yu sanha yee ni na yacere kaa na yalige ya yaa, yacere bε d'a yaa yalige kaa na. Can wu jε wii. Ga cana ka wa ma, Kilε na ba yi shuun wu bεeri kyεegi. Ga sipya ceepuuro te kunni, tee ya ta yaa dɔdɔɔɔ ka na wε. Kafɔɔ wuu na ti jε, Kafɔɔ bε di sipya

* 5:13 Duterenome 19:19 ni 22:21-24 ni 24:7

ceepuuro ti marani. ¹⁴ Kile w'a Kafɔɔ ɲɛ na yeege xu ni, wu na ba wɛɛ bɛ ɲɛ na yeege xu ni wu sefɛɛɛɛ ti baraga ni. ¹⁵ Ta yee ya li cɛ na jo Kirisa yatɛnyɛ yi ɲɛ yee ceepuuro ti wɛ? Wee tuun wu ni, nɛ ma na Kirisa wu wo yatɛngɛ ka lɔ na taga navarashɔ yatɛnyɛ sogolo gɛ? Lee kunni ya saha wɛ. ¹⁶ Kelee ta yee ya li cɛ na jo sipyaa sipya w'a sinnɛ ni navarashɔ ni ge, ma ni wu ni, yi bɛɛri ya ɲɛri ceepuuro nigin wɛ? Bani l'a ka Kile Kafila wu ni na: «Pu shuun wu bɛɛri na ɲɛri ceepuuro nigin.»* ¹⁷ Ga sipya wemu bu wuyɛ kan Kafɔɔ mu, weefɔɔ ni Kafɔɔ ma bye nigin wu Munaa li ni.

¹⁸ Y'a fe dɔdɔɔɔɔ ɲaha na. Jurumu wemu sama sipya ya byi ge, wee ya dani wu ceepuuro ti kpɛngɛ ke na. Ga sipyaa sipya w'a dɔdɔɔɔɔ pye ge, jurumu w'a pye wuyɛ pyaa ceepuuro ti na. ¹⁹ Ta yee ya li cɛ na jo yee ceepuuro ti ɲɛ Fɛfɛɛɛɛ Munaa li wo Kile-pɛɛɲɛ pugbɔhɔ wɛ? Lee Fɛfɛɛɛɛ Munaa le wa yee funyɔ ni. Kile w'a li kan yee mu. Yee ɲɛ nige yiyɛ wuu wɛ. ²⁰ Bani pɛɛwa na Kile ya yee shɔ. Lee wuu na y'a baraga ɛri Kile na ni yi ceepuuro ti ni.

7

Celɛɲɛ kelee gbajiire keree

¹ Ayiwa, y'a yegeye yemu ka na tun na mu yi sɛmɛ wu ni ge, wu shɛ yee fɛni. L'a ɲɔ ná mu wu ganha bu cee lɔ wɛ. ² Ga kɔnhɔ dɔdɔɔɔɔ ganha ba byi wɛ, ná bɛɛri ya yaa wu cee leɲɛ, cee bɛɛri di gbaga je ná mu. ³ Ná ya yaa w'a lemu pyi wu shɔ mu ge, wu lee ɲɔ yaha cee wu mu. Cee bɛ ya yaa w'a lemu pyi wu poo mu ge, wu bɛ di lee ɲɔ yaha ná wu mu. ⁴ Bani cee ceepuuro tiyɛ pyaa ɲɛ wu wuuro wɛ, ga wu poo wuuro ti ɲɛ tii. Mu shiin li wa, ná bɛ wo ceepuuro tiyɛ pyaa ɲɛ wu wuuro wɛ, ga wu shɔ wuuro ti ɲɛ tii. ⁵ Wee tuun wu ni, yi ganha ba yiyɛ shege wɛ! Yi beshuun na já jo na bɛ yi na, na tuun wa pye yiyɛ kadugo na, kɔnhɔ y'i wee tuun we pye Kile-ɲɛɛɛɛ na. Ga wee tuun we bu doro, y'i guri pye ni yiyɛ ni sanha! Ni lee bɛ wɛ, y'a da já yiyɛ na wɛ, lee funɲɔ ni Shitaanni bɛ na yi taanna wii di yi tɔɔɔ le jurumu ni.

⁶ Ye n'a yu mɛ yi mu ge, yi yɛri yɛri jomɔ pu wa pii, li wa fanha kaa wɛ. ⁷ Li da yaha nɛ kaa na, sipyii bɛɛri ya yaa pu pye ba nɛ ɲɛ wɛ. Ga wa bɛɛri ni wu loolodaa li wa Kile mu. Kaa la wo loolodaa wa wa mu, la betii bɛ wo loolodaa bɛ di ɲɛ wa bɛ mu.

⁸ Ayiwa, piimu pu wa pu sanha gbaya je, kelee na cɛɛ leɲɛ-ɛ ge, ni cɛɛ piimu wo namaa p'a xu ge, nɛ funɲɔ na kunni, pee pu kori yaha mu pu yɛ ba nɛ ɲɛ wɛ. Lee ya ɲɔ shɛn. ⁹ Ga pu bu da p'a da já puyɛ na wɛ, wee tuun wu ni p'a yaa wa bɛɛri wu gbaga je, kelee na cee leɲɛ. Bani, lee ya pɔɔ pu mu pu kori yaha wà mu, gbaya kelee cɛɛ la di da pu sorogo.

¹⁰ P'a n'a daa fɛɛ piimu kan xɔ puyɛ mu ge, ye n'a da jo pu mu ge, yee wa nɛyɛ pyaa wo nijoyo wɛ, ga Kafɔɔ woyo yi wa yii. Yee yi wa mɛ jo, cee wu ganha bu da wu gbaga xɔ ná wu mu wɛ! ¹¹ Cee wemu shiin bu foro wu poo mu, wee tuun wu ni w'a yaa wu wuyɛ yaha wà ná baa, kelee wu guri shɛ bɛ ni nale wu ni. Ná bɛ ya yaa wu wu shɔ yaha wɛ.

¹² Ayiwa, ye n'a da jo pusamaa mu ge, yee wa Kafɔɔ wo nijoyo wɛ; nɛyɛ pyaa k'a yee yu. Ceborona wa bu bye n'a daa fɔɔ, wu shɔ di ɲɛ n'a daa fɔɔ wɛ; cee wu bu sɔɔ na diin wu mu, ná wu ya yaa wu wu yaha wɛ. ¹³ Ceboroshɔ wa bɛ shiin bu bye n'a daa fɔɔ, wu poo di ɲɛ n'a daa fɔɔ wɛ; ná wu bu sɔɔ na cee wu mara wu shɔ, cee wu ya yaa wu foro wɛ. ¹⁴ Bani na ná wu yaha wu ɲɛ Kiricɛn wɛ, wu ni cee wu bu bye shiizhan, w'a Kile tɛɲɛ. Mu shiin cee wu bɛ ɲɛ wu bu

* 6:16 Zhenezi 2:24

da wu jɛ Kiricɛn wɛ. Wu ni ná wu bu bye shiizhan, wu bɛ ya Kile tɛɛɛ. Lee kaa bɛ wɛ, pu nagoo pu na bye kanna pu jɛ Kiricɛɛn wɛ, na ta pu d'a Kile tɛɛɛ can can na. ¹⁵ Ga pu shuun wu ni wemu wu jɛ n'a daa baa fɔɔ wu ge, wee bu jo wu foro n'a daa fɔɔ wu ni, yi wu yaha wu foro wu ni. Wee tuun wu ni n'a daa fɔɔ w'a pye cee wu la, wu shiin ya pye ná wu la, wu na bye wuyɛ mu. Kile ya yee yiri, kɔnhɔ y'i ba bye jaɲɲɛ na. ¹⁶ Bani mu cee n'a daa fɔɔ we, dii m'i da já bye m'i li cɛ na mu wu da ba ma poo wu ɲuɲɔ wolo wɛ? Kelee mu ná n'a daa fɔɔ we, dii m'i da já bye m'i li cɛ na mu wu da ba ma shɔ wu ɲuɲɔ wolo wɛ?

Mayɛ yaha ba ma bye a Kile di ma yiri wɛ

¹⁷ Lee ninɛ na foro wà, wa bɛɛri ya yaa w'a ɲaari w'a sahanjɛ ni wu loolodaa ni, Kile ya lemu kan wu mu ge. Kile ya wufɔɔ yiri na wu yaha yahama pemu bɛ ni ge, wu da ɲaari w'a sahanjɛ ni pee bɛ ni. Wee kalaa wɛ n'a gaan n'a daa fɛɛ pu wu egilizii pu bɛɛri ni. ¹⁸ Kile bu sipya wa yiri na wufɔɔ ta w'a cekɔɔnrɔ pye xɔ, wufɔɔ wu wuyɛ yaha wà mu. Wu shiin bu wemu yiri na wufɔɔ ta wu sanha cekɔɔnrɔ pye wɛ, wufɔɔ ganha ba li shaa nige fo wu gɔn wɛ. ¹⁹ M'a cekɔɔnrɔ pye yoo, ma ya cekɔɔnrɔ pye-e yoo, lee la shishiin kaɲɔɔ jɛ wɛ. Lemu wo kaɲɔɔ li wa ge, lee li wa mɛ na Kile wo ɲɔmɛɛjogoo ki koo ɲaari. ²⁰ Kile ya wa bɛɛri yiri, na wufɔɔ yaha yahama pemu ni ge, wufɔɔ ya yaa na wuyɛ yaha pee yahama pu ni. ²¹ Kile bi ma yiri na ma yaha bulooro ni, ma ganha bu lee kaa taga ma funɲɔ cɔnri wɛ. Ga taɔɔɲɔ bu da ki na jɛ ma mu m'a foro bulooro ti ni, m'a yaa ma foro ti ni. ²² Bani sipya wemu Kafɔɔ ya yiri na wu yaha bulooro ni ge, weefɔɔ ya ɲɛri wuyɛ wo Kafɔɔ mu. Sipya wemu bɛ di bu bye wuyɛ mu, Kirisa bu ma yiri, m'a ɲɛri wu bulo. ²³ Kafɔɔ ya yee shɔ pɛrɛmɛ pemu na ge, p'a waha shɛn. Wee tuun wu ni yi ganha bu bye sipy'i wo buloo wɛ.

²⁴ Na cebooloo, Kile ya yee bɛɛri nigin nigin wu yiri na yi yaha yahama pemu ni ge, wa bɛɛri ya yaa wu kori pee yahama pu ni.

Mudasiilee keree

²⁵ Piimu pu wa pu sanha namaa ni cɛɛ kalɛɛ pye ɲa bada-ɛ ge, yemu n'a da jo pee mu ge, yee wa Kafɔɔ wo nijoyo wɛ, nɛyɛ pyaa k'a na fungɔngɔ shɛɛ pu na. Ga Kafɔɔ wo cemɛ pu baraga ni, y'a yaa yi dà na jomɔ pu na. ²⁶ Kanhama pe pu wa nime ge, pee kanhama pu wuu na nɛ li ta jo l'a pɔɔɔ wa bɛɛri mu wu kori yaha ba w'a sii wɛ. ²⁷ Cee bi jɛ ma mu, ma ganha bu wu yaha wɛ. Ma shiin bi jɛ ma sanha cee lenɛ wɛ, wee tuun wu ni m'a mayɛ yaha wà mu cee baa. ²⁸ Ga lee bɛ na, ma ɲɛhɛ cee lenɛ, ma ya jurumu pye wɛ. Dɔɲɲɛ fuceri nacebaa bɛ ɲɛhɛ gbaga je, wu ya jurumu pye wɛ. Ga kanhama see wo p'a da ba nɔni gbaya cɛɛ ni cɛɛ kafɛɛ na pu ɲiiɛɛɛ ti ni. N'a bi giin di yi ɲuɲɔ wolo pee kanhama pu ni.

²⁹ Ayiwa na cebooloo, ye n'a giin di jo yi mu ge, yee yi wa mɛ jo kɔɲɔ ki taaxɔɔ l'a tɛɛɛ. Wee tuun wu ni, piimu pu wa ni cɛɛ ni ge, pee pu la le puyɛ ni Kafɔɔ wo labye wu fɛni. P'i bye kanna cɛɛ bɛ jɛ pu mu wɛ. ³⁰ Piimu p'a mɛhɛɛ suu ge, pee di la le puyɛ ni Kafɔɔ wo labye wu fɛni. P'i bye kanna pu bi mɛhɛɛ bɛ suu wɛ. Piimu p'a fundanga pyi ge, pee di la le puyɛ ni Kafɔɔ wo labye wu fɛni. P'i bye kanna pu bi fundanga bɛ pyi wɛ. Piimu p'a zhɔ pyi ge, pee di la le puyɛ ni Kafɔɔ wo labye wu fɛni. P'i bye kanna yaaga bɛ bye pu mu wɛ. ³¹ Piimu p'a kɔɲɔ yaɲɲumyɔ ye shaa ge, pee di la le puyɛ ni Kafɔɔ wo labye wu fɛni. P'i bye kanna pu bi kɔɲɔ ke yaɲɲumyɔ ye shaa bɛ wɛ. Bani kɔɲɔ ni ki yaɲɲumyɔ yi wa da mɔ y'i xhɔ wɛ.

³² Lee wuu na n'a bi giin jo funzhaga katii ganha bu jé yi ni wε. Sipya wemu wu jε wu sanha cee lε-ε ge, Kafɔɔ wo jidaan keree ki ma bye weefɔɔ wo cɔnrɔmɔ keree. Wu funzhaga kaa bεeri li jε lemu li da wu pye wu taan Kafɔɔ mu ge. ³³ Ga wemu bu cee lejε, wee ma ke koŋɔ ke wo yaŋmuyɔ kaa taga wuyε funŋɔ cɔnri, kɔnhɔ wu daan wu shɔ mu. ³⁴ Lee funŋɔ ni wu fungɔngɔ ki ma jεri na wu killee na se kabaya shuun na. Cεe piimu jε gbaga ni wε, na fara dopinjε pushaa na, pee bε ma pu funyɔ shaa ni Kafɔɔ jidaan keree kaa ni, kɔnhɔ p'i já pye Kafɔɔ wuu pu keree ki bεeri ni. Ga cee wemu wu jε gbaga ni ge, wee wo funzhaga ki ma gaanji ke koŋɔ ke wo yaŋmuyɔ ye yiri, kɔnhɔ wu daan wu poo mu. ³⁵ Yeeye pyaa wo kuduun kaa na n'a ye yu, li wa nago kanna fanha n'a giin di bye yi na wε. Ga na funŋɔ ki wa y'i da jaari jaarigazaana na, y'i daha Kafɔɔ nɔhɔ ni ni yi zɔlɔɔ pu bεeri ni.

³⁶ Ná wemu bu li cε na wee wa da já wuyε co wu curɔ tãan wε, wu mεhε wu lejε na saha ni wu fungɔngɔ ni. Lee jε jurumu wε. ³⁷ Ga ná wemu bu li kɔn wuyε funŋɔ ni na ta wa shishiin ya wu karamu wε, na jo wu da wu curɔ lejε wε. Wu bi dà li na, na wu fungɔngɔ kaa li takyεεgeŋε wa da yiri xuu wa shishiin ni wε, ayiwa lee ya jɔ. ³⁸ Lee funŋɔ ni wemu bu wu curɔ lejε, kasaana w'a pye. Ga wemu bε bu sɔɔ na wu wo yaha wà lejε baa, lee ya pɔrɔ shɛn.

³⁹ Ayiwa, cee bεeri w'a gbaga je ná mu ge, na ná wu yaha jɔni na, cee w'a pɔ yaha wu na. Ga ná wu ga xhu, wee tuun wu ni w'a pye wuyε mu. Ná bεeri w'a wu taan ge, wu shε gbaga je wee mu, kɔnhɔ wu pye n'a daa fɔɔ. ⁴⁰ Ga nε wo funŋɔ na, wee cee wu bu sɔɔ na wuyε yaha wà mu, lee na bɔrɔ wu mu fo xuuni. Nε bε di wa giin bε jo Kile Munaa li wa nε bε ni.

8

Yaperεε xaara

¹ Wú shε nime yaperεε xaara ti wo jomɔ pu feni. Can wu jε wii na jo wèe bεeri pu jε ni lajε ni ma na jo ba yee wa yi yu wε. Ga wee lajε we ya tabaara leni sipya ni. Na ta taanjεεge di se ni n'a daa fɔɔ ni jaha na n'a daa wu ni.

² Sipya wemu ba wuyε wii na wee ya keree cε, Ayiwa wee sanha keree cε ba keree ya yaa k'a jeni wε. ³ Ga Kile kaa ba dan sipya wemu ni, weefɔɔ Kile ya cε.

⁴ Ayiwa, yee ya yegenε pye yaperεε xaara ti shizhaa na, na ta wa na já ti xa? W'à li cε na jo yaperεgo jε yafiin bε wε, bani Kile nigin pe ye wu jε. ⁵ Can kunni wu jε wii, yaŋmuyɔ nijehεyε wa fugba we, ni jinjε ke na sipyii na yi pyi na kilεεε, na li pye kanna kilεεε nijehεmεε pu jε pu mu na fara kafεε nijehεmεε na. ⁶ Ga wèe mu kunni, Kile nigin pe ye wu jε; wee jε To Kile, wee w'a yaŋmuyɔ yi bεeri yàa. Wee wuu bε wèe di jε. Kafɔɔ nigin pe ye bε di jε; wee jε Yesu Kirisa. Wee baraga ni yaŋmuyɔ yi bεeri wa yàa, wee baraga ni bε wèe wa jiiifεεε na.

⁷ Ga n'a daa fεε pu bεeri wa sanha we can we cε na fiinjε wε. Pii wa yee ni piimu wa bi tεε na yaperεε kaan ge. Pee ba tee xaara te xaa, pee ma li yaha puyε funyɔ ni na yaperεε xaara ti jε tii. Pu n'a daa wu wo fanha jεε funŋɔ ni p'a li ta na pee ya puyε nɔrɔgɔ. ⁸ Na ta jɔyalige di wa da já wèe pye wèe pu Kile tεεjε wε. Wèe ya te xaara te yaha wà xabaa la, lee wa da yaaga wolo wèe ni wε. Wèe shiin ya ti xa la, lee wa da yaaga le wèe ni wε. ⁹ Ga lee bε na, yi kaseεge yaha yiye na. Yi na já da yaŋmuyɔ bεeri li yi jidaan funŋɔ ni. Ga wa ganha ga wu jidaan yaha wu pye kaŋuŋɔ di baraga baa fɔɔ tɔɔgɔ le

kakuunɔɔ ni wɛ. ¹⁰ Bani mu wemu w'a yu na mu ya yaaga cɛ ge, baraga baa fɔɔ wa bu mu ɲa mu ya tiin na li yaperɛ la wo pɛɛɛɛ puga ni, ta lee da wu luu waha yaperɛɛɛ xaara xha na wɛ? ¹¹ Lee funɲɔ ni, wee ceborona baraga baa fɔɔ wemu bɛ wuu na Kirisa ya xu ge, ta mu wo lajɛ wu ya pye kaɲɲɔ na bɔɔngɔ nɔ wee na wɛ? ¹² Yi ba lee pyi, yi cebooloo pu jurumu y'a luu. Bani baraga nɛ pu ni keree kiimu wo bye na wɛ, yee wa pu logoo wari na waa kee na. Lee funɲɔ ni Kirisa yɛ pyaa na y'a wee jurumu wu pyi. ¹³ Lee wuu na, yalige ke n'a da lii ge, kee bu da ki na da bye kaɲɲɔ di nɛ ceboro tɔɔgɔ le jurumu ni, nɛ na gahari kee yalige ke ni, kɔnhɔ di ganha bu na ceboro wu pye wu to wɛ.

9

Kirisa wo tudunmɔ wu tayerege ɲɛ kemu ge

¹ Ayiwa, ta nɛ ɲɛ naye wo wɛ? Ta nɛ bɛ ɲɛ Kirisa wo tudunmɔ wa wɛ? Ta nɛ bɛ ya wu Kafɔɔ Yesu ɲa wɛ? Ta yee bɛ pu ɲɛ wee labye we wo kuduun Kafɔɔ na wɛ? ² Ali pii ɲɛɛɛ bye p'i ya sɔɔ li na na Kirisa wo tudunmɔ nɛ ɲɛ wɛ, yee ya yaa yee pu li cɛ na Kirisa wo tudunmɔ nɛ ɲɛ. Bani yee na jɛ Kafɔɔ wo kariɲɛɛge ki ni, lee li wa li shɛɛ na Kirisa wo tudunmɔ nɛ ɲɛ.

³ Piimu p'a nɛ kaa yu, na zɔ tɛri nɛ na ge, we kafila we nɛ daga na pu ɲɔ shuu: ⁴ Na wɛɛ yaha wɛɛ na ɲɛ Kirisa wo tudunmɔɔ, ta yalige ni yagbaya ya yaa na gaan wɛɛ mu wu labye wu wuu na wɛ? ⁵ Ta li ya saha nago wɛɛ bɛ pu wu wo shɔ wa lɔ, wee di da ɲaari ni wu bɛ ni ba Kirisa wo tudunmɔɔ pusamaa, ni Kafɔɔ wo ceboronamaa pee, ni Sefasi* yɛ ɲɛ-ɛ wɛ? ⁶ Kelee nɛ ni Barinabasi ni, ta wɛɛ yɛ p'a yaa na labye watii bɛ pyi, kɔnhɔ wu na j'a w'a wu ɲɔlige taa? ⁷ Mii yee d'a li logo, wa w'a sɔɔsiire pyi, wufɔɔ di nɔhɔ kuri yere ni wuyɛ ni wɛ? Kelee wa wu ɛɛɛɛɛ tiire nɔri wu ganha ba ti nago li-i wɛ? Kelee wa w'a yaporɔyɔ naha, wu ganha ba yi jirimɛ gbuu-i wɛ?

⁸ Yi ganha ba giin na yemu sipyii wa yu ge, na yee yɛ nɛ pye na tɔɔgɔ tasinɲɛ wɛ. Bani yee ninuyɔ y'a ka Kile wo saliya wu bɛ ni. ⁹ Kile tudunmɔɔ Musa ya yi ka saliya wu ni na: «Ma ganha bu jɔ le nu ɲɔ na na wu yaha wu na shinma tanhana tanhana wɛ.»* Ta niyyɛ yɛ ni Kile ya wu funɲɔ shaa na ye jo? ¹⁰ Li can koo ni, ta wɛɛ wuu na bɛ w'a yi jo wɛ? Wɛɛ wuu na w'a yi jo kunni. Bani li waha l'i waha, wemu w'a faa pyi ge, w'a yaa w'a wu pyi wu da daa; wemu bɛ w'a shinma sani ge, wu bɛ di da wu sani, wu da daa wu taa le na.

¹¹ Ayiwa, wɛɛ p'a Kile jomɔ pu nuguro nugi yee mu. Wee tuun wu ni wɛɛ bɛ na lɔ yee keɲɛ yaɲmuyɔ ni, ta lee ya ye wɛɛ na? ¹² Ni pii di wa wee kuduun we taa yee mu, ta wu ya yaa ni wɛɛ ni sanha na toro peefɛɛ taa wɛ? Ga wɛɛ ya ta lee pye wɛ. Wɛɛ ya kanhama tuugo bɛɛri soro wuyɛ ni, kɔnhɔ kaa la shishiin ganha ba bari Kirisa wo Kile Jozaama pu yɛɛ li na wɛ. ¹³ Yee kunni d'a li cɛ bɛ na jo piimu pu wa labye pyi Kile-pɛɛɛɛɛ pugbɔhɔ ki ni ge, Kile-pɛɛɛɛɛ pugbɔhɔ ki ni pee wo ɲɔlige ya fɔro. Piimu bɛ pu wa saraya nizogoyo yi wo saraya yi tawologo ki ni ge, pee bɛ wo tahaa wa fɔro yee saraya ye ni. ¹⁴ Lee ninuno funɲɔ ni Kafɔɔ bɛ ya li koro yaha nago piimu p'a Kile Jozaama pu yɛɛ li pyi ge, pee wo ɲɔlige di da fɔro lee yɛɛ li ni.

¹⁵ Ga nɛ ta le kuduun kaa le la shishiin sha yee mu wɛ, nɛ di wa ye kani bɛ nago wee kuduun we di da nɔni na na wɛ. N'a xu bɛ, nɛ lee funɲɔ lɔ na toro di ke fundanga ke yaha ki shɔ na na. ¹⁶ Nɛ da j'a da Kile wo Jozaama pu jo kaa taga da naye pɛɛ wɛ. Bani na pu yɛɛ pyi, lee ya ɲɛri nɛ ɲɲɔ ni fanha kaa. Nɛ

* 9:5 Sefasi: Arameyɛ sheen jomɔ pu ɲɛ pii, Girekii ma jo na Pyɛeri. Ke mege ke kɔri wu ɲɛ na faaga.

* 9:9 Duterɛnɔmɛ 25:4

bu bye ne pu yeɛ pyi be we, boɔngɔ ki da no ne na. ¹⁷ Li da bi da nago kanna neye pyaa mu l'a taan, a ne ganha na Kile Jozaama pu yeɛ li pyi, wee tuun wu ni ne bi yaa ni saraa ni. Ga ni pu jo w'i ya ta w'a foro neye pyaa ki ni we, wee tuun wu ni labye wemu ye kaa l'a le na kenɛ ni ge, wee n'a byi. ¹⁸ Ayiwa, wee tuun wu ni leke di wa ne wo saraa wu we? Na Kile Jozaama pu yu sipyii pu mu ma ni, kuduun wemu be w'a yaa ni na ni ge, di ganha ba wee be shaa we. Lee ni ne wo saraa w'a fɔro.

¹⁹ Ne je sipya wa shishiin wo bulo we; ga lee be na ne kunni da naye yaha bulo sipyii beeri mu, kɔnhɔ di ja sipyinehemɛɛ ta Kirisa mu. ²⁰ Ne bu bye ni Yawutu ni tuun wemu ni, ne be na naye pye ba Yawutu je we, kɔnhɔ pu njehemɛɛ di juwuuro ta. Piimu p'a jaari na sahanjɔ ni Kile tudunmɔɔ Musa wo saliya wu ni ge, ne bu bye ni pee ni, ne be na bye ba pee je we, na ta li can koo ni, ne Musa wo saliya wu koo jaari we. Ga ne ma lee pyi, kɔnhɔ pu njehemɛɛ di juwuuro ta. ²¹ Piimu pu je pu ya Kile tudunmɔɔ Musa wo saliya wu koo jaari-i ge, ne bu bye ni pee ni, ne be na bye ba pee je we; kɔnhɔ pu njehemɛɛ di juwuuro ta. Ga lee di wa nago kanna ne ta na Kile wo saliya wu koo jaari-i de, bani Kirisa wo saliya wu koo ne jaari. ²² Piimu fanha k'a cɛɛ n'a daa wu ni ge, ne bu bye ni pee ni, ne be na naye pye ba pee je we, kɔnhɔ pu njehemɛɛ di fanha ta. Lee funɔɔ ni, piimu bu bye pyegana beeri na, ne bu bye ni pu ni, ne be na bye ba pu je we; kɔnhɔ li pye pyegana beeri na, nigin nigin wa di juwuuro ta pu ni. ²³ Kile wo Jozaama pu wuu na ne lee beeri pyi, kɔnhɔ na be di ba da pu kuduun wu ni.

²⁴ Piimu p'a jahazhaanri tafere ti fe ge, ta yee ya li ce na pu beeri pu ma baa, ga shen nigin ye pe na ba jahagbaa li ta we? Wee tuun wu ni yi be pu la le yiye ni, y'i da fe, kɔnhɔ yi be di ba kuduun ta. ²⁵ Piimu p'a tee jahazhaanri tafere ti fe ge, pee ya pu ye tɔnha keree njeheɛɛ na. Pee wa pu wuu li pyi kuduun wemu kaa na ge, wee ya xhuu. Ga weɛ wa wu wuu li pyi kuduun wemu kaa na ge, wee da ga xho we. ²⁶ Lee wuu na ne na wo tafere ti fe, ga ne ti fe jubadin we; ne na wo kagurukɔnyɔ yi be pyi, ga ne wo kaguruyo yi wa se kafeege na we. ²⁷ Ne na ce puuro ti kana zuuni na naye co can can na keree njeheɛɛ tɔan; kɔnhɔ di ganha bu Kile Jozaama pu jo sipyii pu mu, naye pyaa di deɛɛ pa buun we.

10

Izirayeli sheen wo keree k'a pye weɛ mu naha sheshɛɛɛ

¹ Na cebooloo, le l'a weɛ sefeleɛ pu ta na pu yaha pu na jaari siwaga ki ni ge, yi funɔɔ ganha bu wo lee na we. Nahaɔa k'a pu beeri mara, a pu beeri di ba suumo lɔhɔ ki kɔn jɛri. ² Pu beeri p'a batize nahaɔa ke, ni suumo lɔhɔ ki ni, na bye ni Kile tudunmɔɔ Musa ni karijege ki ni. ³ Kile ya yalige kemu kan pu mu na yiri fugba wu ni ge, pu beeri p'a kee li. ⁴ Kile ya lɔhɔ kemu kan pu mu ge, pu beeri p'a kee gba. Bani feɛɛɛ faaga k'a bi pinne ni pu ni, na lɔhɔ kaan pu mu. Kirisa wu bye kee faaga ke. ⁵ Ga le beeri kadugo na, pu njehemɛɛ kapyegeɛ ya pa daan Kile mu we, lee l'a pu pye p'a xu siwaga ki ni.

⁶ Ayiwa, kii keree kii ya pye na she weɛ na, kɔnhɔ weɛ be ganha bu da lakuunɔ yaha ki wu le koguunɔ ni ba pee ya pye we. ⁷ Pii wa bi yapereɛ kaan pu ni. Yi be ganha bu yiye yaha yapereɛ gan ba pee ya pye we! L'a ka pee shizhaa na Kile Kafila wu ni na: «Sipyii p'a tiin na li, na gba, lee kadugo na, a p'i xho na shɔ to xɔnhɔɔ na na xhɔnhɔni pu yapereɛ jahagbaa na.» ⁸ Pii wa

* 10:7 Ekizode 32:6

bye pu ni dádáá. Yi be ganha bu da yiyε yaha dádáá ba pee ya pye wε! Piimu p'a tee dádáá ti pye ge, sipyii kabáfonáá kelεε shuun ni taanri (23.000), pee p'a xu pu ni cana jii nigin funná ni. ⁹ Pii wa Kafá taanna wii pu ni. Yi be ganha bu da zóá yi Kafá taanna wii wε! Piimu p'a lee pye ge, wááá p'a pee na na gbo. ¹⁰ Pii wa bi ηmunu-ηmuná pu ni. Yi be ganha ba ηmunu-ηmuná ba pee ya pye wε! Piimu p'a lee pye ge, mεlεke munaawuumá w'a pa pee bεeri gbo.

¹¹ Kii bóongá keree kii bεeri ya pee ta, kónhó k'i já pye jaha shεshεεε wée mu. P'a kii keree kii ka, kónhó k'i ba bye kalaa wée mu, wée piimu pu jε taaxáá li kónáá na ge. ¹² Wee tuun wu ni sipya wemu w'a wuyε wii na wee yeregana ya já ge, weefá wu la le wuyε ni wu ganha bu da guruná do wε. ¹³ Nówuuro temu t'a yee taa ge, tee ninuuro t'a sipyii pusamaa bεeri taa. Kile jε jómεε fáá, wu da ga sáá yee náá ki wolo fo di zhe doró yi fanha ki tēhē tāan wε. Ga tuun wemu ni nówuuro ti da ba náá yi na ge, Kile na fanha kan yi mu, kónhó yi já ti xu yiyε ni, na guri na taforogo be kan yi mu.

Wú wúyε tanha yaperεε keree tuugo bεeri na

¹⁴ Lee wuu na na taanjiineε, yi sii yi tóogá wolo yaperεεganra ni fεεfεε! ¹⁵ Y'a keree kóri cε, lee jogana le n'a yu ni yi ni. Ye n'a yu yi mu ge, yiyε pyaa be ki yi wii! ¹⁶ Wée ba da Kafá fεfεεε yalige ki li, wée ma baraga taha Kile na na yagbaga kemu gba ge, ta kee wa ma li shεε na Kirisa ni wée jε karijεεge ni wu shishan pu baraga ni wε? Buuri wu be wée ma daa daa wúyε na ge, ta wee be ya li shεε na Kirisa ni wée jε karijεεge ni wu cepuuro ti baraga ni wε? ¹⁷ Buuri júná nigin ye ki jε. Ali na wée yaha wée ya jεhe be, wée bεeri ya pinne na bye cepuuro nigin. Bani wée bεeri p'a ke buuri júná nigin we taani wúyε na.

¹⁸ Lemu li bi byi Izirayeli nagoo pu ni jε ni ge, yi yi funná kón lee na. Piimu p'a bi ma saraga yanmuyá yi li pee ni ge, ta pee jε ma bye ni Kile ni karijεεge ni wε? Bani Kile wogo ki jε saraya nizogoyo yi tawologo yaaga ke. ¹⁹ Lεke ne jomá p'i wa zheε wε? Na kánáá li wa yaperεε ki na laa? Ta xaara te p'a gbuu ki na ge, tee na kánáá li wa? ²⁰ Bada, lee la be wε. Ga ne wo jomá p'a li shεε nago yanmuyá yemu yaperεεgan p'a wo na gaan yaperεε ki mu ge, jo jinaa mu p'a yee kaan, yi wa gaan Kile mu wε. Ne funná di wa yee pu pye karijεεge ni ni jinaa ni wε. ²¹ Yee da já da gbuu Kafá wo cεεgbuu li ni, yi da se y'a gbuu sanha jinaa be wuu li ni wε! Yee da já da li ni Kafá ni, yi da li ni jinaa be ni wε! ²² Kelee ta w'a giin wú Kafá wo niizhaga ki yirige? Ta wée fanha ya jεhe wu wogo na?

N'a daa fεε pu kapyεgee ya yaa na nááá tεri Kafá mεge na

²³ «Keree bεeri náá ya kan» ba yee wa yi yu wε; ga kuduun jε keree bεeri ni wε. «Keree bεeri náá ya kan», ga keree bεeri di wa da zhe ni yee ni jaha na n'a daa wu ni wε. ²⁴ Wa shishiin ganha ba wuyε nigin wo kuduun keree shaa wε! Wa bεeri ya yaa w'a kaa pyi lemu wo kuduun wu jε watii na ge.

²⁵ Xaara tuugo bεeri y'a ja ti bεεε caan na ge, yi ganha ba ti keree yegee wε, y'a ti xaa! Yi ganha bu nakaara ta shishiin yaha yi zóáá pu na tee wuu na wε! ²⁶ Bani l'a ka Kile Kafila wu ni na: «Ni jε ke ni ki yanmuyá bεeri yi jε Kafá woyo.»*

²⁷ Wemu jε Kiricεn wε, wee wa bu yi yiri yalige na wu puga, yi bu shε wá, wu bu shε yalige tuugo bεeri kan yi mu, yi ganha bu ki keree yege wε. Yi ki li yi ganha bu da nakaara ta shishiin yaha yi zóáá pu na wε! ²⁸ Ga wa bu yi pye:

* 10:26 Zaburuu 24:2

«Yaperεε xaara ti jε te de!» Wee tuun wu ni, yi ganha bu ti xa nige wε! Wemu w'a yi funjɔ to ge, nakaara ti jε wu zɔ wu ni. Lee wuu na, yi ganha bu ti xa wε! ²⁹ Nε wa ye yu yee wo zɔɔ pu wo nakaara wuu na-ε de! Ga wemu w'a yi funjɔ to ge, wee wo zɔ wu wo nakaara wuu na.

Ayiwa, pii na ba jo yee ni na: «Naha na watii wo zɔ nakaara di da ba dεεε jaagi shan nε na wε?» ³⁰ Yalige ke nε da lii ge, nε bu baraga taha Kile na kee wuu na, leke di da ba jaagi shan nε na kee wuu na, nε d'a baraga taha na xɔ Kile na wε?

³¹ Lee funjɔ ni, yaaga kemu y'a da lii ge; yaaga kemu y'a da gba ge; kaa tuugo bεeri y'a da bye ge, kii bεeri ya yaa na nɔɔɔ tεri Kile na. ³² Wa shishiin ganha da kaa pye yi ni lemu na Yawutu wa, kelee Gireki wa, kelee Kile wo Egilizi wu sipya wa jɔɔ kyεεgi wε. ³³ Yi pye ba nε jε wε! Nε la le nayε ni na sipyii bεeri wo jidaan pyi keree bεeri ni. Nε nayε mεge wo kuduun shaa wε, ga sipyii bεeri wo kuduun nε zhaa, kɔnhɔ p'i jǎ sho.

11

Cee jɔɔɔ keree Kile pεleduun ni

¹ Ayiwa, yi pye na taannivεε ba nε bε ya Kirisa taanni taannigana lemu na wε!

² Na cebooloo, nε yi sɔni xuuni, bani yee ya fungɔngɔ yaha nε na keree bεeri ni, kalaa wemu bε nε kan yee mu ge, na nɔhɔ na wu bε koo jaari. ³ Ga kaa nigin jε wà, na funjɔ ki wa y'i lee ce: Kirisa wu jε ná bεeri wo jɔɔɔɔ; ná bε di jε wu shɔ jɔɔɔɔ; Kile di jε Kirisa bε wo jɔɔɔɔ. ⁴ Wee tuun wu ni, ná wemu ba Kile jεeri, kelee na kafila nuri Kile jɔ na na dorogo, wu ba lee la shi pyi na wu jɔɔɔ yaha k'a tɔ, wu ya baraga taha Kirisa na wε. ⁵ Ga cee ba Kile jεeri, kelee na kafila nuri Kile jɔ na na yu; wu ba lee la shi pyi na ta jɔɔɔ jε wu jɔɔɔ ni wε, ná we wu jε wu jɔɔɔɔ wu ge, wu ya baraga taha wee na wε. W'a jεri ba cee jɔɔɔmaa wo jε wε. ⁶ Cee wemu bu jo wu da jɔɔɔ pɔ wu jɔɔɔ ni wε, wee tuun wu ni wu mεhe jɔɔɔhiire ti kɔn. Ga cee na wu jɔɔɔhiire kɔn, kelee na jɔɔɔ ki xuu, lee bi jε cee mu shiige, wee tuun wu ni w'a yaa wu jɔɔɔ pɔ. ⁷ Ná ya yaa wu pa wu jɔɔɔ tɔ wε, bani Kile jaa ni w'a yàa, na Kile wo nɔɔɔ wu bε shεε. Ga cee di ná bε wo nɔɔɔ wu shεε. ⁸ Bani ná ya ta foro cee ni pu yaaduun wu ni wε, ga cee w'a foro ná ni. ⁹ Ná di ya ta yàa cee wuu na wε, ga cee w'a yàa ná wuu na. ¹⁰ Lee wuu na cee ya yaa na jɔɔɔ pɔ melekεε pu wuu na, lee di bye jaha sheshεεε, temu ya li shεε na w'a wuyε tirige wu poo mu ge. ¹¹ Ga lee bε na, na wèe yaha Kafɔɔ wo karijεεge ki ni, wèe ya li ce jo cee da já bee ná baa wε, ná bε di da já bee cee baa wε. ¹² Bani cee w'a foro ná ni pu yaaduun ni; ga nime cee w'a ná seni, lee bεeri d'a foro Kile ni.

¹³ Yiyε pyaa bε ki li wii ge. Ta l'a saha cee w'a Kile jεeri n'a daa fεε ni jε ni jɔɔɔ baa? ¹⁴ Na saha ni sipyii yε pyaa yaagana ni, ta yee wa li jaa na jo ná na wu jɔɔɔhiire yaha t'a tɔnnɔ, na shiige kaa li jε lere wε? ¹⁵ Ga na li ta cee bu wu jɔɔɔhiire yaha t'a tɔnnɔ, lee jε juyirige; bani jɔɔɔ wege ni Kile ya jɔɔɔhiirenyɔ kan cee mu. ¹⁶ Ayiwa, wa ba giin wu da nakaara pyi sanha kii keree kii shizhaa na; wèe kunni ya pyegana latii ce nige le kadugo na wε; pyegana latii bε di wa egilizi wa shishiin ni le kadugo na wε.

Kafɔɔ wo fεfεεε yalige ki ligana

¹⁷ Ayiwa, n'a da kaa nigin wa taga yi funjɔ to, nε kunni wa da já yi sɔ lee wuu na bada wε. Lee li wa mε. Pinnerε temu yee ya byi ge, ti ya la jɔɔgi yee na wε, fo kakara. ¹⁸ Li nizhiine li wa le: Nε logo na ba yee ya yiyε pinne jomɔ

na wε, na yee ya bεni wε, yee na daa daa. Nε giin jo can wa bε pee jomɔ pe ni. ¹⁹ Li waha l'i waha yee ya yaa na taa taa, nakaara bε wa lee ni wε; kɔnhɔ piimu p'a n'a daa wu co xuuni ge, pee di jε shɔɔnri yi tε ni. ²⁰ Yee bu yiyε pinne, yalige ke yee ma li ge, kee jε Kafɔɔ wo fεfεεε yalige ki wε. ²¹ Bani ba yee ya yiyε pinne Kafɔɔ wo yalige ki kaa na wε, yee na gburogi, wa bεeri na dii wuyε pyaa wo yalige na, na she kee lo na li. Lee funɔɔ ni pii na ba gori ni xuugo ni, pii d'a tin, na gba fo na figi. ²² Wee tuun wu ni piyεyε jε yee mu-i ge? Ta yee ya já na li wà, na gbuu wà wε? Kelee y'a giin y'i Kile wo Egilizii wu yaha jate baa yaaga ge? Na fara lee na, piimu pu jε funmɔ fεε pu ge, y'a giin yi shiige le pee jahaya ni kunni? Yi wa giin nε yeke jo wε? Di yi sɔ lee wuu na laa? Lee kunni da já bye wε!

Yeke Poli ya jo Kafɔɔ wo fεfεεε yalige ki keree na ge

²³ Ayiwa, nε kalaa wemu ta Kafɔɔ mu, na wee ninumɔ kan yee mu ge, wee wu wa mε: Piige kemu ni pu bi da ba Kafɔɔ Yesu le kenε ni ge, w'a buuri lo kee piige ki ni, ²⁴ na baraga taha Kile na, na wu kegi kegi na kan wu kalaapiire ti mu, na jo: «Nε ceepuuro ti wa te, yee wuu na t'a kan. Y'a le pyi kɔnhɔ yi funyɔ di da dun ni na kaa ni.» ²⁵ Ba p'a li xɔ wε, a wu εεZEN lɔhɔ ceεgbuu li bε lo kan pu mu, na jo: «Kile ya karijεεge jomεε nivonɔ lemu lo sipyii mu nε shishan baraga ni ge, lee li wa mε ke εεZEN lɔhɔ ke. Yi ba da ki gba tuun bεeri ni, yi ki gba kɔnhɔ yi funyɔ di do ni na kaa ni.» ²⁶ Wee tuun wu ni, tuun bεeri ni yee ya wee buuri we li, na kee εεZEN lɔhɔ ke gbuu ge, Kafɔɔ wo xu wu keree yee ya yu lee funɔɔ ni, fo wu ga guri pa sanha.

²⁷ Lee wuu na sipyaa sipya w'a wee buuri we li, na kee lɔhɔ ke gba gbagana la na lemu ya baraga tɛri Kafɔɔ mεεε na-ε ge, weefɔɔ ya jaagi shan wuyε na Kafɔɔ ceepuuro te, ni wu shishan pu shizhaa na. ²⁸ Lee wuu na, wa bεeri ya yaa na fεnhε wu zɔ wu nɔhɔ wolo wii, wee tuun wu ni wufɔɔ di na wee buuri we li, wu kee lɔhɔ ke gba. ²⁹ Lee bε wε, sipya wemu w'a wee buuri we li, na kee lɔhɔ ke gbuu, na ta kɔri wemu wu jε yi na Kafɔɔ ceepuuro ti shizhaa na ge, wufɔɔ di ya wee jate wε, kiiri weefɔɔ ya shan wuyε jɔɔɔ ni ni wee buuri we li, ni kee lɔhɔ ke gba ni. ³⁰ Lee l'a shεnjεhεmεε pye pii na yá, pii fanha d'a xɔ yee ni. Lee l'a pii pye p'a xu bε yee ni. ³¹ Wee bu fεnhε wu zɔɔɔ pu nɔhɔ wolo wii jaha na, Kile wo kiiri wu da do nige wèe jɔɔɔ ni wε. ³² Ga Kafɔɔ ya kiiri kɔɔn wèe na, na wèe kuuni, kɔnhɔ kiiri ganha ba she binne do wèe jɔɔɔ ni ni kɔɔɔ ke wo sipyii pusamaa ni wε.

³³ Ayiwa na cebooloo, lee funɔɔ ni yi ba da yiyε pinne y'i Kafɔɔ wo fεfεεε yalige ki li, y'a yaa na yere yiyε sige. ³⁴ Xuugo ba da k'a shɔ wa ni, wufɔɔ wu li wu puga wu na w'a ma; kɔnhɔ yi ganha bu da da yiyε pinneε, yi da kiiri shaan yiyε na wε.

Ayiwa, nεyε pyaa ki ba nɔ wà yi yíri tuun wemu ni, nε na keree kisanjaa jaha shɔɔnri.

12

Loolodahaa kiimu Fεfεεε Munaa l'a gaan ge

¹ Ayiwa na cebooloo, Fεfεεε Munaa l'a loolodahaa kiimu kaan ge, nε funɔɔ ki wa y'i kee keere ce yi fiinjε. ² Yeeyε pyaa k'a li ce na jo tuun wemu ni yee di bye yee sanha Kile ce-ε ge, yee bi yiyε yaha yaperεε kenε ni, na daha ki nɔhɔ ni, na ta jɔ di wa bε kee yaperεε kii mu k'a yu wε. ³ Lee wuu na n'a yi yu yi mu, y'i li ce na jo Kile Munaa jε sipya wemu ni ge, weefɔɔ da ga já jo na Yesu

wu lanjɪ wɛ. Fɛfɛɛɛ Munaa bu bye li jɛ sipya wemu bɛ ni wɛ, weefɔɔ bɛ da ga já jo na Kafɔɔ wu jɛ Yesu wɛ.

⁴ Loolodahaa tuuyo niɲɛhɛyɛ yi wa wà, ga Fɛfɛɛɛ Munaa nigin l'a ki bɛɛri kaan. ⁵ Labye wemu l'a gaan wɛɛ mu ge, wee labye we tuuyo y'a jɛhɛ, ga wu bɛɛri di byi Kafɔɔnumɔ we mu. ⁶ Kapyegeɛ kii tuuyo bɛ d'a jɛhɛ, ga Kilɛnumɔ we w'a kɪ sɛfɛɛɛ kaan wù bɛɛri nigin nigin wu mu wù na byi.

⁷ Fɛfɛɛɛ Munaa l'a liyɛ shɛɛ ni loolodahaa ni, l'a kiimu kaan wɛɛ mu ge, kɔnhɔ wa bɛɛri di da sipyii pu bɛɛri mago jɔɔgi. ⁸ Lee Munaa le li ma se kan wa mu wu na fungɔngɔ fɛɛɛ jomɔ yu, lee Munaa le ninunɔ na ba se kan wa betii mu wu na lajɛ jomɔ yu. ⁹ Lee Munaa le ninunɔ ma ba wa wo n'a daa pye w'a pɛlɛ fo xuuni; lee ninunɔ na ba sɛfɛɛɛ kan sanha wa bɛ mu wu na yama fɛɛ cuuɲɔ. ¹⁰ Fɛfɛɛɛ Munaa li ma sɛfɛɛɛ kan wa mu wu na kakanhanjaa pyi; na sɛfɛɛɛ kan wa mu wu na Kile tuduro yu. L'a se kan wa bɛ mu sanha wu na munaakuuɲɔ kii wo kapyegeɛ cɛni na zhɔɔnri Fɛfɛɛɛ Munaa li wogoo ki ni. L'a ba sɛfɛɛɛ kan watii bɛ mu wu na shi watii jomɔ yu wu sanha dee pemu jo ja wɛ; na sɛfɛɛɛ kan wa bɛ mu sanha wee na ganha na pee jomɔ pɛ kɔri yu. ¹¹ Ga Fɛfɛɛɛ Munaa nigin we, lee li wa kii keree kii bɛɛri pyi li yɛ. Lee li wa kii loolodahaa kii bɛɛri kaan, wa bɛɛri ni ma wuu, na bɛ ni liyɛ pyaa jɪdaan ni.

N'a daa fɛɛ pu bɛɛri ya jɛri pye ceepuuro nigin

¹² Ayiwa, sipya ceepuuro, nigin ti jɛ tii; ga ti yatɛnyɛ d'a jɛhɛ. Wee tuun wu ni, ceepuuro yatɛnyɛ ni yi jɛhɛgana bɛɛri, ba yee wa mɛ ceepuuro nigin wɛ, wɛɛ piimu pu wa ni Kirisa ni karijɛɛɛ ni ge, mu li wa wɛɛ bɛ mu. ¹³ Bani Fɛfɛɛɛ Munaa nigin ni wɛɛ bɛɛri ya batize, na binne na bye ceepuuro nigin. Ma Yawutu la, ma Gireki la, ma bulo la, ma shiin jɛ mayɛ wo la, wɛɛ bɛɛri p'a Fɛfɛɛɛ Munaa nigin we ta.

¹⁴ Ayiwa, ceepuuro ya yàa ni yatɛngɛ nigin ni wɛ, ga yatɛnyɛ niɲɛhɛyɛ ni t'a yàa. ¹⁵ Tɔɔɔɔ bu jo na ba ni kee di wa keɲɛ wɛ, wee tuun wu ni na kee niɲɛ wa ceepuuro ti ni wɛ, lee na ki niɲɛ kɔn wolo ceepuuro ti yatɛnyɛ yi ni ya? ¹⁶ Niwii bɛ bu jo na ba ni lee di wa jii wɛ, wee tuun wu ni na lee niɲɛ wa ceepuuro ti ni wɛ, lee na li niɲɛ kɔn wolo ceepuuro ti yatɛnyɛ yi ni ya? ¹⁷ Sipya ceepuuro bɛɛri da bi bye jii yɛ nigin, dii wu bi da da nuri wɛ? Kelee ti bɛɛri da bi da niwii yɛ na, dii wu bi da da nugo nuri wɛ? ¹⁸ Ga li can koo ni, Kile ya ceepuuro yatɛnyɛ yi bɛɛri nigin nigin le ti ni, na bɛ ni wuyɛ pyaa jɪdaan ni. ¹⁹ Ceepuuro ti bɛɛri da bi da yatɛngɛ nigin yɛ na, ta ti bi da bye mɛ sanha ceepuuro? ²⁰ Lee wu na ceepuuro yatɛnyɛ y'a jɛhɛ, ga ceepuuro te di jɛ nigin yɛ pɛ.

²¹ Lee wuu na jii da já keɲɛ pye: «Nɛ yaaga wa mu ni wɛ.» Nuɲɔ bɛ di da já tɔɔɔɔ pye: «Nɛ yaaga wa yee ni wɛ.»

Ceepuuro yatɛnyɛ ya yiye keɲɛ sogoo

²² Li can koo ni, yatɛnyɛ yemu wɛɛ ya wii ceepuuro ni jo yee wo baraga k'a xɔ fo xuuni ge, yee bɛ wo kanɔɔ li jɛ wà. ²³ Ceepuuro ti yatɛnyɛ yemu wɛɛ ya wii na jo yi jɛ yaaga-ɛ ge, yee wɛɛ ya gemɛɛ xuuni na toro yi saya tãan. Yemu yi jɛ shiige woyo ge, na baraga tɛri yee na na toro yi saya tãan. ²⁴ Yemu jɛ shiige woyo wɛ, wɛɛ ya kee baraga ke tuugo tɛri yee na wɛ. Lee yaagana le na Kile ya ceepuuro yatɛnyɛ yàa, yemu yi jɛ baraga baa ge, kɔnhɔ wɛɛ di da baraga tɛri yee na xuuni. ²⁵ W'a lee pye mu kɔnhɔ ceepuuro ti yatɛnyɛ ya shishiin ganha bu da waa laha ya na wɛ; ga yi bɛɛri di binne, y'i da yiye keɲɛ sogoo. ²⁶ Ceepuuro ti yatɛngɛ ka ba gana, yatɛnyɛ yi bɛɛri yi da binne da gana ni kee ni. Yatɛngɛ ka bu pɛɛɲɛ ta, yatɛnyɛ yi bɛɛri yi da binne funɲɔ taan ni kee ni.

²⁷ Yee beeri p'a pinne na bye Kirisa wo ceepuuro. Yee beeri nigin nigin wu je wu ceepuuro ti yatenye ya. ²⁸ Lee tenjegana li na Kile ya pii tenje Egilizi wu ni wu labye wu kaa na. Pu nizhiilee je Kirisa wo tudunmoo, pu shuun wuu je piimu p'a nuri Kile no na na dorogo ge, pu taanri wuu je karamogoloo; lee kadugo na a wu sefeere kan pii mu pu na kakanhanjaa pyi, na sefeere kan pii mu pee na yama fee cuunjo, na se kan pii mu pu na pusamaa teri, na pii pye jahagbaa fee, na sefeere kan pii mu pu na shi watii jomoo yu pu sanha dee pemu jona we. ²⁹ Ta l'a yaa pu beeri pu pye Kirisa wo tudunmoo? L'a yaa pu beeri p'a nuri Kile no na p'a dorogo ya? L'a yaa pu beeri pu pye karamogoloo ya? Ta pu beeri mu sefeere ya kan p'a kakanhanjaa pyi? ³⁰ Ta pu beeri mu sefeere ya kan p'a yama fee cuunjo? Ta pu beeri mu sefeere ya kan p'a shi jomoo patii yu? Ta pu beeri mu sefeere ya kan p'a pee shi jomoo pe kori yu?

³¹ Ayiwa, loolodahaa kiimu wo tayerege k'a pele xuuni ge, y'a kee kaa kilee. Ga kaa lemu li wa kii beeri jaha na ge, nime n'a da lee she yi na.

13

Taanjege

¹ Ayiwa, li jehede da nago ne sipyii pu beeri wo shi jomoo pe ce na yu, na melekee pu be wo pu ce, taanjege di je ne ni we, ne jomoo pu je ya yaaga be no we. Ne jeri maga, kelee yatinne, na tunmoo ye yege. ² Ali ne jehede da bi kafila nuri Kile no na na dorogo; kelee kanmohoo kii beeri wo laje, ni ceme pe beeri wo sefeere ya kan ne mu; kelee ne n'a daa wu baraga ya pele fo na faaboboyo koo ngi na leri yi tayahana ni, na ta taanjege di je ne ni we, ne je yafiin be we. ³ Ali ne jehede da na keje yanmuyoo beeri loolo la baa fee na, na soo na na ceepuuro ti be kan pu sorogo be, taanjege bye k'i je ne ni we, lee la shishiin ya yaaga no ne na we.

⁴ Taanjege luu ya mara, taanjege ya saama pyi, jepreen je taanjege ni we, taanjege ya nosanga pyi we, taanjege ya tabaara pyi we, ⁵ taanjege ya shiige kaa pyi we, taanjege ya kiye kuduun shaa we, taanjege luu ya yiri tovuyo na we, taanjege je ni funguunoo ni we, ⁶ taanjege ya fundanga pyi katiibaagaa shizhaa na we, ga can keree na k'a fundanga pyi, ⁷ taanjege ya keree beeri yafani, taanjege ya daa sipyii na keree beeri ni, taanjege fungongo ya leri ki tadanja na we, taanjege ya keree beeri soro.

⁸ Taanjege ya xhuu bada we; piimu pu wa nuri Kile no na na dorogo ge, lee na ba xho; shi jomoo patii wo loolodahaa ki na ba xho; ceme pu be na ba xho. ⁹ Bani we wo ceme pu no ya ta fa we, jomoo pemu be we ya nuri Kile no na na dorogo ge, we di ya pu be beeri taa we. ¹⁰ Ga lemu wo no k'a fa ge, lee ba ba canja kemu, lemu li je li no ya fa-e ge, lee na xho.

¹¹ Tuun wemu ni ne bi ye nohoere ge, ne jomoo yoo, na fungongo yoo, na keree jaha cegana yoo, kii beeri bi bye nohoopiire wogoo. Ga ba ne pa le we, keree kiimu beeri ki je nohoopiire wogoo ge, a ne kee beeri no yaha. ¹² Ali nime be ni, keree kiimu we ya jaa ge, we ya ki beeri taa na jaa we. Ki je kanna jaawiige ni we ya ki wii, na bye we ya ki beeri jaa we. Ga canja jii la wa ma, wu na ba kee keree ki na jaha ni jaha. Ali nijaa be ni, keree kiimu ne ce ge, ki no ya fa we. Ga canja jii la wa ma, ne na ba keree ki beeri ce fo na no ki tene na, ba Kile ya ne ce me we.

¹³ Ayiwa, kii keree taanri we, kii k'a kori yaha nime: n'a daa fere, ni tadanja, ni taanjege. Ga ki beeri wo nigboo di je taanjege.

14

Kile Munaa li wo loolodahaa k'a yaa na pu beeri mago jɔŋi

¹ Ayiwa na cebooloo, lee wuu na y'a yaa yi fenhe taanyeege sha keree beeri naha na! Fefeeɛ Munaa l'a loolodahaa kiimu kaan ge, yi da kee be shaa! Ga na nuri Kile jɔŋ na na dorogo wo loolodaa le, y'a lee shaa xuuni. ² Wemu ba shi watii jomɔ* yu, weefɔɔ ya yu ni sipyii ni we, ga Kile ni wu ma yu. Keree kiimu wu ma yu Fefeeɛ Munaa li gbɔɔɔ ni ge, kee ma ŋmɔhɔ, bani wa shishiin ya ki ceni we. ³ Ga wemu ba kafila nuri Kile jɔŋ na na yu, sipyii ni weefɔɔ ma yu, kɔnhɔ pu da se naha na n'a daa wu ni, samɔhɔɔ di da jin pu ni, pu da lojine taa. ⁴ Wemu ba shi watii jomɔ yu wuyɛ nigin wo n'a daa weefɔɔ ya luu na se nahagbaa na. Ga wemu ba kafila nuri Kile jɔŋ na na yu, n'a daa fee pu beeri wo n'a daa wu weefɔɔ ma luu na se naha na. ⁵ Ne funɔɔ ki wa Kile di se kan yi beeri mu, y'i já y'a shi watii jomɔ yu. Ga lemu l'a dan ne ni sanha na toro lee be taan ge, lee li wa me jo Kile wu se kan yi mu yi da nuri wu jɔŋ na y'a dorogo sipyii mu. Bani na kafila nuri Kile jɔŋ na na yu, lee kaɔɔ ya peɛ na toro shi jomɔ patii wo jo taan. Fo pee shi jomɔ pe kɔri bu jo, p'i na já she ni Eglizi wu n'a daa wu ni naha na.

⁶ Ayiwa na cebooloo, ne bu she yee yiri nime we ni, ne di ya she Kile wo kashɛɛ la paari yee mu we, ne di ya Kile wo laje watii keree jo yee mu we, ne di ya jomɔ pa logo Kile jɔŋ na na torogo yee mu we, ne di ya she yee kalaa we; ga fo na shi jomɔ patii yu yee mu, leke ne di da jɔŋ yee na lee funɔɔ ni we? ⁷ Wù naha shɛsheɛɛ lɔ yatinye ya na, sibene* kelee koni: Meheɛ ki bye k'i ya yu ki jogana na we, dii wa da bye wu li ce na le jegulo le li wa sibene li mee le, kelee koni wu mee li we? ⁸ Maga kemu pu ma wi kashɛɛɔ pu na gbegele foro ge, kee maga ke bye k'i ya wi ki wigana na we, kashɛɛɔ weke w'i da gbegele we? ⁹ Mu li wa yee be mu. Jomɔ pe yee ya giin di jo ge, yee ba pee yu shi jomɔ patii ni, dii sipya di da bye wu pee kɔri ce we? Pee jomɔ pe ya jɛri ba kafɛɛge jɛ we. ¹⁰ Shi jomɔ tuuyo ni jɛheye yi wa kɔɔ ke na, ga yi beeri di wa ni kɔri ni. ¹¹ Ga sipya watii ba yu ni ne ni shi watii jomɔ ni ne di ya pee nuri we, wemu w'a yu ni ne ni ge, ne jɛri weefɔɔ mu nabun, a weefɔɔ be di jɛri ne mu nabun.

¹² Ayiwa, ba ni yee di wa Fefeeɛ Munaa li wo loolodahaa ki la pyi, wee tuun wu ni, kiimu k'a se ni Eglizi ni nahagbaa na ge, y'a kee shaa yi kee ta xuuni. ¹³ Lee wuu na wemu ba shi watii jomɔ yu, weefɔɔ ya yaa w'a Kile jɛri kɔnhɔ wu já w'a pee jomɔ pe kɔri yu. ¹⁴ Bani ne ba Kile jɛri shi watii jomɔ ni, ne zɔ wu ma bye jɛrege ki na, ga jomɔ pe ne yu ge, ne fungɔɔ ke di ya labye pyi pee shizhaa na we. ¹⁵ Wee tuun wu ni ne di da leke pye we? N'a da Kile jɛri ni na zɔ wu ni, ga n'a da wu jɛri ni na fungɔɔ ki be ni. N'a da Kile masɔɔ yoyo cee ni na zɔ wu ni, ga ne na da yi cee ni na fungɔɔ ki be ni. ¹⁶ Lee kaa be we, mu ba baraga teri Kile na shi jomɔ patii ni, wemu wu jɛ wà sipyiire ti ni wee ya pee jomɔ pu nuri-i ge, dii wee di da já «Amiina» jo mu Kile-jɛrege ki na we? Bani yee mu ya yu ge, wu ya yi ce we. ¹⁷ Ali na mu Kile-jɛrege ki ta k'a jɔŋ be, ki ya yaaga be le wee wo n'a daa wu ni we.

¹⁸ Ne shi jomɔ patii ni jɛheme yu ali na toro yee taan, ne baraga taha Kile na lee wuu na. ¹⁹ Ga n'a daa fee pinneɛ ni, jɔɔii kaguro wemu naha ya ce ge, na kee k'a ye taga sipyiire ti kalaa, ne lee funɔɔ lɔ na toro jɔɔii kabɔfɔɔ ke (10.000) jo taan shi jomɔ patii ni pemu naha ya ce-ɛ ge.

* **14:2 Shi watii jomɔ:** Pee jɛ shi jomɔ pemu ma m'a yu Kile wo sefeeɛ ti funɔɔ ni ma di sanha dee pu jo ja-ɛ ge. Pu na já bye jinɛ ke wo shi jomɔ kelee melekeɛ wo jomɔ. * **14:7 Sibene:** Lee jɛ faan.

²⁰ Na cebooloo, yi ganha ba yi funyo koon ba nahopiire je-ε we. Kakuuyo shizhaa na kunni y'a yaa na pye ba pubinnεε je we. Ga funzhaga shizhaa na y'a yaa yi pye sipyileyε. ²¹ L'a ka Kile Kafila wu ni na:

«Shi watii wo jomɔ ni n'a da ba jo ni we shi we ni.

Nabuun jɔyɔ na n'a da ba jo ni wu ni.

Ga lee be na p'a da ba ne jomɔ pu logo we.

Kafɔɔ w'a jo mu.»*

²² Lee wuu na, na yu shi watii jomɔ ni, piimu je Kiriceen we, Kile wo naha sheshεεεε ti je tere pee mu, t'i je naha sheshεεεε n'a daa fεε mu we. Ga na kafila nuri Kile jɔ na na yu sipyii mu, tee je Kile wo naha sheshεεεε n'a daa fεε mu, ga piimu je Kiriceen we, t'i je naha sheshεεεε pee mu we.

²³ Yiyε pyaa be ki li wii ge! Yee egilizi wu sipyii pu beeri bu puyε pinne, yee beeri ba shi watii jomɔ yu, a piitileε di nɔ yee ta yee na pee yu, kelee piimu je Kiriceen we, pee ya nɔ yee ta mu, ta pu da jo na yee beeri junmogoo k'a yiri we? ²⁴ Ga yee beeri ba jomɔ nuri Kile jɔ na na dorogo. Wemu je Kiriceen we, a wee wa di nɔ wà, kelee sipya watii. Yemu w'a nuri yee jɔ na ge, wu zɔ wu na wu jaagi yee na. Pee jomɔ pe na ba kiiri kɔn wu na! ²⁵ Keree kiimu beeri k'a ηmɔhɔ wu funɔ ni ge, kee beeri na zhεε kpεεngε na. W'a nuguro sin, na wu naha buri, na Kile pele, na jo: «Can can na Kile wa ni yee ni.»

Keree ki beeri ya yaa na zhɔnri ki shɔnrigana na

²⁶ Ayiwa na cebooloo, y'a yaa y'a lemu pyi ge, lee li wa me. Yi ba yiyε pinne, Kile-peεηε kelee wu masɔyɔ yogo bu da wa mu, wu ki cee. Jomɔ bu da wa mu di daga pusamaa kalaa, wu pu jo. Kile bu da w'a kashεε she wa na, wufɔɔ be wu lee jo. Kile bu da w'a shi watii jomɔ she wa na, wufɔɔ wu pee jo. Wa be bu da na da já pee jomɔ pe kori jo, weefɔɔ be wu pee jo. Ga ki beeri ya yaa k'a byi kɔnhɔ n'a daa fεε pu da se naha na n'a daa wu ni. ²⁷ Li bu da pu na da shi watii jomɔ jo, sipyii shuun kelee taanri yε w'a yaa na pee jo nigin nigin na. Wa betii di da wà weefɔɔ di da pee jomɔ pe kori yu! ²⁸ Wa bye wu ya ta wemu na já da pee jomɔ pu kori yu we, wee tuun wu ni piimu pu je ni pee jomɔ pu wo loolodahaa ki ni ge, pee ya yaa na cari puyε na. Wa ba da wu wo jo, wu pu jo wuyε funɔ ni wu ni Kile ni, wa ganha bu da wu wo mujuu li yeege nige sipyiire ti te ni we.

²⁹ Piimu p'a kafila nuri Kile jɔ na na yu ge, pee ba da jo, pu shuun kelee pu taanri yε wu jo, pusamaa di niwegee shan ni pee woyo yi ni, p'i yi suguri.

³⁰ Ga Kile bu kashεε la she sipyiteεngε ka na, wemu w'a bi yiri yere na yu ge, weefɔɔ ya yaa wu cari wuyε na. ³¹ Yee beeri na já da nuri Kile jɔ na na dorogo nigin nigin, kɔnhɔ pu beeri di kalaa ta, samɔhɔ be di jé pu ni. ³² Kile ya lee loolodaa le kan sipyii piimu mu p'a nuri wu jɔ na p'a dorogo ge, se wa pee sipyii pii ni pu já kuu puyε mu. ³³ Bani Kile ya ta pye kawuriye Kile we, ga nanije Kile wu je wii.

Ayiwa, ma na jo ba li wa fεεεε sipyii pu wo egilizii pu beeri ni we, ³⁴ yi ba yiyε pinne, cεε pu ya yaa pee p'a jomɔ luu p'a yu we. Li ya saha pee p'a yu egilizi wu funɔ ni we. P'a yaa pu puyε tirige ma na jo ba Kile wo saliya jomεhεε k'a yi yu we.* ³⁵ Pii ba giin p'i kaa la yegenε pye p'i li naha ce, peefεε pu pu namaa yege lee kaa li na deeye ni. Li ya saha cee wu yiri w'a yu n'a daa fεε pinnεε ni we.

* 14:21 Ezayi 28:11-12; Duterεnɔme 28:49

* 14:34 Zhenezi 3:16

³⁶ Wee tuun wu ni ta yee yiri Kile Kafila w'a yiri? Kelee ta yee ye na w'a da? ³⁷ Wa ba wuye wii na jomɔ wee ya nuri Kile jɔ na na yu, kelee na Fεεεε Munaa l'a loolodaa la kan wee mu, weefɔɔ ya yaa wu li ce na ye ne yu ge, na Kafɔɔ wo jomεheεε ki jε kii. ³⁸ Ga wufɔɔ bu bye w'i ya sɔɔ pe jomɔ pe na wε, yi be ganha bu wufɔɔ jate wε!

³⁹ Ayiwa na cebooloo, y'a yaa y'a kaa lemu shaa xuuni ge, lee li wa mε. Na jomɔ nuri Kile jɔ na na dorogo sipyii mu. Wa be ba yu shi watii jomɔ ni, yi ganha bu weefɔɔ be jaha kɔn wε. ⁴⁰ Ga yi da keree ki beeri pyi ki kace na, ki beeri di da byi k'a se ki pyeganaa na.

15

Yesu nixhugo ki jε jε keree

¹ Ayiwa na cebooloo, ne Kile Jozaama pemu jo yee mu ge, pee pemu na yee ya sɔɔ na gori yaha pu ni ni lowaa ni ge, n'a yi funyɔ tirige pee na sanha. ² N'a yi kalaa pu ni kalaagana lemu na ge, yi ba pu koro jaari na sahanj ni lee kalaagana li ni, yi na juwuuro ta pu baraga ni. Li ba foro lee ni, yi na yi wo n'a daa wu pye tawaga ni.

³ Neyε pyaa ya kalaa wemu ta wee di jε kalaa wu jugbɔhɔ ge, wee ni ne fenhe yee kalaa. Wee wu wa mε. Wεe wo jurumu wuu na Kirisa ya xu ma na jo ba l'a ka Kile Kafila wu ni wε. ⁴ A p'i wu le fanja ni. Wu caxhugo canja taanri wogo ki na, a wu jε na foro xu ni ma na jo ba l'a ka Kile Kafila wu ni wε. ⁵ Wu nijε na, w'a wuye she Pyεeri na, lee kadugo na na wuye she wu tudunmɔ ke ni shuun wu na. ⁶ Lee kadugo na, cebooloo n'a daa fεε piimu ya wu pinne ja shiizhan ge, pee ya jεhe sipyii xhuu kaguro (500) na. Pee nijεhemεε wa sanha jii na nijaa we be ni. Ga pii wa xu pu ni. ⁷ Lee kadugo na sanha, a wu wuye she Yakuba na, na wuye she wu tudunmɔ pu beeri na.

⁸ Lee beeri kadugo na, a wu wuye she ne Pɔli be na, ne wemu wu jε ba pya jε wε, wemu w'a se na ta wu laa ya le-ε ge. ⁹ Bani ne wu jε Kirisa wo tudunmɔ pu beeri nifenhefenhene. Ne bi yaa be yeε p'a na ni Kirisa wo tudunmɔ we, bani ne Kile wo n'a daa fεε pu kanha shen xuuni. ¹⁰ Ga sipya wemu ne jε ge, Kile wo niime wu gbɔrɔ ni ne ja pye wee sipya we. Wee niime we Kile ya kan ne mu ge, wu ya ta pye la jɔbaa wo bada wε. Bani ne na ja jo ne labye pye na toro Kirisa wo tudunmɔ pusamaa beeri taan. Ga neyε pyaa wo fanha kaa ya lee pye wε. Kile wo niime wemu wu jε ni ne ni ge, li can koo ni wee w'a lee pye. ¹¹ Lee wuu na, w'a pye ne yoo, li shiini ya pye Kirisa wo tudunmɔ pusamaa yoo, lee yeεnunɔ le wεe wa byi, lee na yee di wa dā.

N'a daa fεε pu nixhuyo yi wo jε wu keree

¹² Ayiwa, wee tuun wu ni wεe bi jε na lee yeε li pyi na jo Kirisa ya jε na foro xu ni, jaha na pii di wa yu yee ni sanha na xujεne da ba bye jiga na-ε wε? ¹³ Xujεne bu da li da ba bye can na wε, wee tuun wu ni Kirisa ye pyaa ki be ya ta jε na foro xu ni shiin wε. ¹⁴ Li shiin bi jε mu can na, na Kirisa ya ta jε na foro xu ni wε, wee tuun wu ni jujɔ jε wεe wo yeε li na wε; a yee wo n'a daa wu be di bye jujɔ baa. ¹⁵ Na fara lee na, ni xujεne li da ba bye kunni wε, kafineyε wεe ya deri Kile na, bani wεe wa yu na w'a Kirisa jε na yeεge xu ni, na ta w'i ya lee pye wε. ¹⁶ Bani xuu pu bu da pu da ba jε jiga na kunni wε, wee tuun wu ni Kirisa ye pyaa ki be ya ta jε na foro xu ni shiin wε. ¹⁷ Li shiin bi ta nago Kirisa ya jε wε, wee tuun wu ni yee wo n'a daa w'a pye jujɔ baa, a yi jurumu wu be di nɔhɔ kori yaha yi jujɔ ni. ¹⁸ Na fara lee na n'a daa fεε piimu

bɛɛri p'a xu, na pu yaha Kirisa nɔhɔ ni ge, pee bɛɛri ya piin fo wà. ¹⁹ Wɛɛ bi ta wɛɛ ya Kirisa pye wù tadanja ke konɔ ke wo ɲiiɛɛɛ te ye nigin wuu na, wee tuun wu ni wɛɛ pu ɲɛ ke konɔ ke wo sipyii pu bɛɛri wo ɲaa fɛɛ.

²⁰ Ga li can koo ni Kirisa ya sii ɲɛ na foro xu ni. Kile ya wu ɲɛ, piimu p'a xu ge, na wu pye pee wo shenshiime, na li shɛɛ na pee bɛ na ba ɲɛ na foro xu ni. ²¹ Bani ba xu ya jé konɔ puga shen nigin keɲɛ kurogo wɛ, mu xɔɲɛɛ li bɛ ya pye shen nigin keɲɛ kurogo. ²² Ba sipyii pu bɛɛri ya xhuli pu ni Adama wo kariɲɛɛge ki funɲɔ ni wɛ, mu sipyii pu bɛɛri da ba ɲɛ pu ni Kirisa wo kariɲɛɛge ki funɲɔ ni. ²³ Ga wa bɛɛri ni wu wuu tuun wu wa, wa wuu bɛɛri ni li koro. Kirisa w'a pye li shenshiime, lee kadugo na piimu pu ɲɛ Kirisa wuu pu ge, wu ga ba canja kemu, pee bɛ na ɲɛ. ²⁴ Lee kadugo na taaxɔɔ li na nɔ. Kirisa na ba ɲɔɲɔ fɛɛɛ ti bɛɛri, ni fanha ki bɛɛri, ni sefɛɛɛ ti bɛɛri kyɛɛgi wee tuun we ni, na saanra ti kan To Kile mu. ²⁵ Bani li waha l'i waha, Kirisa ya yaa na saanra ti pyi fo Kile ba she wu pɛɛn pu bɛɛri tirige le wu tɔɔyɔ nɔhɔ ni. ²⁶ Pɛn wemu wu ɲɛ kurogo wo wu ge, wemu na ba gyɛɛgi pɛɛn pu bɛɛri kadugo yiri ge, wee ɲɛ xu. ²⁷ L'a ka Kile kafila wu ni na: «Kile ya yaɲɲɲɔ yi bɛɛri tirige le wu tɔɔyɔ nɔhɔ ni.»* Ga li na ka na Kile ya yaɲɲɲɔ yi bɛɛri tirige le wu tɔɔyɔ nɔhɔ ni, lee wa li shɛɛ na yaɲɲɲɔ yemu bɛɛri Kile ya tirige na le Yesu tɔɔyɔ nɔhɔ ni ge, na Kile ye pyaa bɛ niɲɛ ki ɲɛ yee ni wɛ. ²⁸ Yaɲɲɲɔ yi bɛɛri ba ba dirige le Kirisa tɔɔyɔ nɔhɔ ni tuun wemu ni; wee tuun wu ni, Kile wemu w'a yaɲɲɲɔ yi bɛɛri tirige le Jafɔ wu tɔɔyɔ nɔhɔ ni ge, Jafɔ wu bɛ na wuyɛ tirige wee mu. Lee funɲɔ ni Kile na bye yaɲɲɲɔ yi bɛɛri ɲɔɲɔ ni.

²⁹ Ayiwa, li bu da nago xɔɲɛɛ da ba bye ɲiga na wɛ, wee tuun wu ni, piimu p'a puyɛ batizeni xuu wuu na ge, pee di da ba ɲaha ta lee ni wɛ? Li bu sii ta nago xɔɲɛɛ da ba bye bada wɛ, ɲaha na sipyii di puyɛ kaan pu na batizeni xuu mu wɛ? ³⁰ Wɛɛye pyaa kii bɛ do? Ni xɔɲɛɛ da ba bye wɛ, ɲaha na wɛɛ bɛ di wùye leni farati keree ni tuun bɛɛri ni wɛ? ³¹ Canja canja nɛ na she naye le xu kpaan ni. Can wu ɲɛ wii na cebooloo, lemu na nɛ ye yu yee mu ge, lee li wa mɛ. Wù Kafɔɔ Yesu Kirisa wo kariɲɛɛge ki funɲɔ ni, yee p'a nɛ wo ɲɔɲɔ ki yirige. ³² Nɛ pɛɛn piimu pu bye nɛ fɛni ba yacoyo ɲɛ wɛ, Efese kulo li ni ge, zhaanra temu nɛ le ni pee ni ge, li bu da kanna sipyii ye wo ɲɛɲaa na nɛ lee pye, leke lee di da ba ɲɔ nɛ na wɛ? Xɔɲɛɛ bu da li da ba bye wɛ, wee tuun wu ni: «W'à li, wù da gbuu, bani ɲiga na w'à da xhuu.»* ³³ Yi ganha ba yiye faanna-ɛ dɛ! «Kariɲii niguumɔ w'a zɔsaama kyɛɛgi.» ³⁴ Yi fungonyɔ ta sanha, y'i jurumu wu ɲɔ yaha, lee l'a saha! Bani pii wa wà yee tɛ ni, pee ya Kile cɛ wɛ. Nɛ ye yu yi mu, kɔnhɔ y'i li cɛ na yeeye pyaa wo shiige ki wa kere.

N'a daa fɛɛ pu wo ceepuuro nivɔɔ ti keree

³⁵ Ga wa na ba yege na xuu p'i da ba ɲɛ ɲɛgana leke na wɛ? Na ceepuuro teke tuogo ki da ba bye pu mu wɛ? ³⁶ Yee ɲɛ fungonyɔ baa fɛɛ dɛ! Ma bu yashi nugi, wu ya fɔnhɔ wɛ, wu da ga fin wɛ. ³⁷ Ma bu yashi le ɲiɲɛ ni, shinma tuogo kemu wu ma ba bye ge, ma ɲɛ ma da kee shinma tuogo ke wo shinma kanja nugi wɛ. Ga kee shinma tuogo ke wo shinma pile ma ma nugi. Li na já bye kalapile, kelee yaaga katii wo pile. ³⁸ Shinma tugo kemu k'a taan Kile mu ge, w'a li fin na pye kee shinma tuogo ke wo tige. Kile ya yashi we bɛɛri pye wa bɛɛri ni wu tuogo tige. ³⁹ Ali ɲii yaɲɲɲɔ ye ye pyaa bɛ, yee bɛ wo ceexaara ti ɲɛ nigin wɛ. Sipya ceexaara ɲɛ ti ye, yapɔɔɔ bɛ wo ceexaara ɲɛ ti ye, shazhɛɛɛ

* 15:27 Zaburuu 110:1; Zaburuu 8:7 * 15:32 Ezayi 22:13

ceexaara jɛ ti yɛ, fyaa bɛ ceexaara jɛ ti yɛ. ⁴⁰ Ya bɛ jɛ wà fugba yanmuyɔ, ya bɛ di jɛ wà jɛ yanmuyɔ. Ga fugba yanmuyɔ ye, yee wo saana li jɛ li yɛ, jɛ yanmuyɔ ye, yee bɛ wo saana di jɛ li yɛ. ⁴¹ Caɲa ke wo saana le wa li yɛ, yɛ ke wo saana le wa li yɛ, wɔrɔɔ ki bɛ wo saana le wa li yɛ. Ali wɔrɔɔ kiye pyaa bɛ wo saana li jɛ nigin wɛ.

⁴² Mu shiin xɛ jɛ li bɛ di wa. Sipya ceepuuro ti jɛ ba shinma pile jɛ wɛ, ti bu le jɛ ni t'a fɔnhɔ. Ga ti ba jɛ, ti da vɔnhɔ nige wɛ. ⁴³ Ceepuuro ti ma le jɛ ni na ti ta ti jaha ya kolo, ti fanha bɛ d'a xɔ, ga ti ba da jɛ, t'a jɛ ni baraga ni. Ti ba da le jɛ ni, fanha jɛ ma bye ti ni wɛ, ga ti ba da jɛ, t'a jɛ ni baraga ni. ⁴⁴ Ti ba da le jɛ ni, sipya ceepuuro nidiire ti ma bye tii, ga ti ba da jɛ, Kile Munaa na jé ti ni. Ba l'a fiinjɛ na jo sipya ceepuuro nidiire wa wà wɛ, mu shiin li wa na jo Kile Munaa ya ceepuuro nivɔɔ temu bɛ kaan ge, tee bɛ wa wà.

⁴⁵ Lee wuu na l'a ka Kile Kafila wu ni na: «Kɔɲɔ shenshiime we, wee wemu w'a pye Adama ge, Kile ya wu yàa, na jɛ muna le wu ni, na pye sipya.»* Ga kurogo wo Adama we, wee wemu wu jɛ Kirisa ge, a Kile di wee pye muna, lee lemu l'a jɛ sicuumɔ kaan ge. ⁴⁶ Wemu w'a fɛnhɛ pa jaha na ge, wee ya ta pye muna wo wu wɛ. Ga ceepuuro wo wu w'a fɛnhɛ pa jaha na, lee kadugo na a Munaa wo wu na pa. ⁴⁷ Sipya nizhiime we, jɛ puuro ni w'a foro, wee jɛ jɛ wo. Sipya shuun wo we, wee wemu wu jɛ Kirisa ge, wee ya yiri fugba we ni. ⁴⁸ Piimu bɛeri p'a foro jɛ puuro ni ge, pee bɛeri jɛ ba jɛ puuro wo wu jɛ wɛ. Piimu bɛeri pu jɛ fugba wuu pu bɛ ge, pee bɛ na ba bye ba fugba wo wu jɛ wɛ. ⁴⁹ Ayiwa, wemu w'a yàa ni jɛ puuro ti ni ge, ba wee wo jaa jɛ mɛ wɛ na wɛ, wemu w'a yiri fugba wu ni ge, mu wee bɛ wo jaa da ba bye wɛ na.

⁵⁰ Na cebooloo, yemu na giin di jo ge, yee yi wa mɛ. Ceepuuro temu ya yàa ni ceexaara ni shishan ni ge, tee da ga já jé Kile wo saanra te ni wɛ. Yaaga kemu k'a fɔnri ge, kee da já bye yafɔnhɔbaaga wɛ. ⁵¹ N'a da kaɲmɔhɔnɔ la jo yi mu. Wɛ bɛeri wa da ba xhu wɛ, ga wɛ bɛeri pu da ba jɛri ⁵² taapile nigin funɲɔ ni, jɛkoronɔ nigin funɲɔ ni, maga ki saɲa mɛ li ba foro tuun wemu ni. Kee maga ki mɛ li ba foro tuun wemu ni, xuu pu da jɛ, na bye ni ceepuuro nivɔɔ ta ni, temu ya fɔnri wɛ. Lee na ba wɛ piimu ta jɛ na ge, wɛ na jɛri, na bye ni ceepuuro nivɔɔ ti ni. ⁵³ Bani li waha l'i waha, ceepuuro temu ya fɔnri ge, tee ya yaa na jɛri pye ceepuuro, temu ya fɔnri wɛ; ceepuuro temu ya xhuli ge, tee ya yaa na jɛri na pye ceepuuro, temu ya xhuli wɛ. ⁵⁴ Ayiwa, tee ceepuuro te t'a fɔnri ge, tee ba jɛri na pye nivɔnhɔbaara; tee ceepuuro te t'a xhuli ge, tee ba jɛri na pye nixhubaara, wee tuun wu ni jomɔ pemu p'a ka Kile Kafila wu ni ge, pee jɔ na fa na: «Se ya ta xu na, na wu xɔ fɛfɛɛ.»* ⁵⁵ «ɛ xu, mii mu wo sefɛɛɛ t'i jɛ wɛ? ɛ xu, mii mu wo sɔɲnɔ t'i jɛ wɛ?»* ⁵⁶ Jurumu baraga ni xu ya fanha taa na sipyii nɔni, Kile wo saliya we, wee di fanha kaan jurumu bɛ mu. ⁵⁷ Ga baraga k'a dɛri Kile na, wee wemu w'a se kaan wɛ mu wù Kafɔɔ Yesu Kirisa mɛge na ge.

⁵⁸ Lee wuu na na cebooloo na taanjiinɛɛ, yi la le yiye ni y'i lowagaa ta! Yi da se jaha na tuun bɛeri ni, Kafɔɔ wo kapyɛɛ ki ni! Yi li cɛ na labye wemu y'a byi Kafɔɔ mu ge, na wee da ba bye tawaga wo bada wɛ!

* 15:45 Zhenczi 2:7

* 15:54 Ezayi 25:8

* 15:55 Oze 13:14

16

P'a wari wemu pinne di zhe Zheruzalemu n'a daa fee pu tege ge

¹ Ayiwa na cebooloo, wari wemu y'a da ba binne, na wu yaha kari Zheruzalemu wo Kile nagoo pu wo degge kaa na ge, yi la le yiye ni yi wu pinne na saha ni na wo nijoyo yi ni, n'a yemu jo Galasi wo n'a daa fee pu mu wee wari wu pinnegana na ge. ² Ba Dimazhi beeri ya no we, lemu li je wemu wo se ge, yi beeri ma kee wolo wolo yaha kabanugo na saha ni yi wo lada wu ni, konho di ga no wa tuun wemu ni, yi ganha bu da yiri da wu shaa da binnee wee tuun wu ni we. ³ Di ba ba no wa tuun wemu ni, sipyii piimu jaha y'a da ba bulo ge, di seme kan pee mu, y'a lemu pinne ta ge, p'i she lee kan Zheruzalemu ni. ⁴ Li ba she da nago l'a naye pyaa ki be kashere xo, na be na binne zhe ni pu ni.

Poli na ba jaagaa kiimu pye ge

⁵ N'a da ba she Masedoni sheen peregi, di na zhe foro yi na. Bani Masedoni fiige ki ni n'a da ba doru. ⁶ La wa la ni n'a da zhe piye pye yi mu, kelee na she wiire ti beeri pye yi mu. Wee tuun wu ni, yi na ba ja na tege, na na lo no na tashenge ni. ⁷ Bani na funno wa di ba she yi ja ye di doru le tonni le ni we. Ga na funno ki wa di ba she tuun wa ta wa yi yiri, ni Kafoo w'a soo na lee koo yaha kunni.

⁸ Ga lee be na n'a da gori Efese kulo li ni fo Pantekoti wu wo Kalene li ba no. ⁹ Bani Kile w'a kunoboo la mugi wa ne mu na wo labye wu kaa na, ali na li ta na pen pu be ya nehe.

¹⁰ Timote bu no wa yi na, yi wu co xuuni konho wu ganha bu fya we. Bani Kafoo wo kapyenge wu be ya byi ba ne je we. ¹¹ Yi ganha bu da wu cerenge-e de! Yi wu tege wu guri pa no na na jajiye na! Bani ne wu ni cebooloo pu sige. ¹² Wemu wu je wu ceborona Apolosi ge, ne kunni ya sii wu keme jeeri jo wu pinne ni cebooloo pu ni wu she yi yiri. Ga nime wo zhe wu ya ta pye wuyee pyaa jidaan we. Wu ba tuun watii ta wemu ya wu faha ge, wu na zhe.

Jom pu taxoo ni fo mujuu

¹³ Yi kori yaha jii na! Yi n'a daa wu co ni lowagaa ni! Samohoro ti pye yi ni! Yi bye ni baraga ni! ¹⁴ Y'a yi kapyege ki beeri pyi ni taanengege ni!

¹⁵ Na cebooloo, y'a li ce na Sitefanasi ni wu puga sheen pu ni, na pee p'a pye Akayi fiige ki n'a daa fee pu shenshiilee. Y'a li ce na p'a puyee kan xuuni fefere sipyii pu wo degge wu kaa na. Wee tuun wu ni n'a li shaa yi mu jo ¹⁶ y'a yaa na pee sipyii pii shi wo jomehehe con, piimu beeri p'a pu teri wee labye we na ge, na fara pee be na.

¹⁷ Ayiwa Sitefanasi, ni Foritunatusi, ni Akayikusi, pee na pa foro ne na naha, lee ya taan ne ni fo xuuni. Yee baara ya ne fo lemu ni ge, p'a pa lee jo fa. ¹⁸ P'a ne luu jine, na yee be logoo jine. Y'a yaa na pii sipyii pii shi shaari pu sama pu na!

¹⁹ Azi fiige ki n'a daa fee p'a yi shaari. Akilasi ni Pirisili, ni n'a daa fee piimu p'a puyee pinnee pee kaban ge, pee beeri ya yi shaari xuuni Kafoo wo kariengege ki funno ni.

²⁰ Cebooloo pu beeri ya yi shaari! Y'a yiye shaari ni fefere taanengege fo ni!

²¹ Ne Poli ye pyaa k'a we fo we wo kama pu ka na keye yi na. ²² Sipya wemu wu je Kafoo kaa ya dan ma ni-i ge, Kile wu ma laji. «Maranata» lee kori je «Wu Kafoo, pa!» ²³ Kafoo Yesu wo niime we wu kori yaha ni yi ni. ²⁴ Yee beeri kaa ya dan ne ni Yesu Kirisa wo kariengege ki funno ni.

Korɛnte Shɛɛn Tudunmɔɔ Pɔli ya sɛmɛ shuun wo wemu tun Korɛnte shɛɛn mu ge

Jɔgɔyɛ mu we sɛmɛ we d'a tun wɛ?

Pɔli ya sɛmɛ nizhiime wemu tun Korɛnte shɛɛn pu mu ge, Timote w'a kari ni wu ni. A Wee di guri pa ni fiin pa ni, na yiri egilizi wu yiri pemu ya Pɔli yatenyɛ gbo ge, a lee di Pɔli pye w'a sɛmɛ wa bɛ ka na tun pu mu (2 Korɛnte Shɛɛn 2:3,9; 7:8). A w'i wee sɛmɛ wu kan Tite mu w'a kari, a wee di shɛ ba ni fiin nizaama ni. Ga, a w'i ba waha wa bɛ kaa jo sanha Pɔli mu. Lee wuu na Pɔli ya we sɛmɛ we ka.

We sɛmɛ we kakana nɔnɔ

Pɔli ya wuyɛ cɛɛɛɛ, na pusamaa durogo. Taanɛɛɛge kemu ki jɛ wu ni na jaha tii Korɛnte shɛɛn na ge, w'a kee shɛ pu na. Pu kaa ya dan wu ni ba wu nagoo jɛ wɛ. Kafinɛjuu piimu ya puyɛ faanna na Kile tudunmɔɔ pee jɛ ge, Pɔli ya pee kaa taga pu kaala. W'a li shɛ na wee na ba shɛ foro pu na wu tɔɔɔii taanri wuu ni (2 Korɛnte Shɛɛn 12:14), na li shɛ pu na na pu kaa ya waha wee Pɔli mu, ali na toro pu kenɛ yanmuyɔ yi bɛɛri tãan (2 Korɛnte Shɛɛn 12:14; 13:1).

Sɛmɛ wu kafila nugbɔyɔ

2 Korɛnte Shɛɛn 1—7 Pɔli ya baraga taha Kile na wu saama pu wuu na. Lee kadugo na a wu jo wuyɛ pyaa jaarigana ni wu labye wu shizhaa na.

2 Korɛnte Shɛɛn 8—9 Dɛge wemu w'a byi na jaha tii la baa fɛɛ pu na Zheruzalɛmu ni ge, Pɔli ya ya jo wee shizhaa na.

2 Korɛnte Shɛɛn 10—13 Pɔli ya wu Kile tuduro ti wo labye wu fiin yu, na wu taanna ni pii pu tudunmɔɔ pu wo wu ni, piimu p'a puyɛ faanna na Kile tudunmɔɔ pee jɛ ge.

Pɔli ni Timote fɔ mujuu

¹ Nɛ Pɔli wemu w'a pye Yesu Kirisa wo tudunmɔ Kile wo jidaan wu funɔɔ ni ge, nɛ ni na ceborona Timote ni, wɛɛ p'a we sɛmɛ we tun yee mu; yee piimu pu jɛ Kile wo sipyii Korɛnte kulo li ni ge, ni yee piimu bɛɛri pu jɛ fɛfɛɛɛ wuu Akayi fiige ki bɛɛri ni ge.

Wɛɛ ya yi shaari: ² Wù To Kile ni wù Kafɔɔ Yesu Kirisa wu niime ni jariɔɔ kan yi mu.

Pɔli ya fɔ kan Kile mu

³ W'à wù Kafɔɔ Yesu Kirisa wo To Kile wu sɔni. Wee wu jɛ jɔnaara fɔɔ Kile, ni lojine kanvɔɔ keree bɛɛri ni. ⁴ Wee w'a lojine kaan wɛɛ mu wù kanhama keree ki bɛɛri ni, kɔnhɔ wɛɛ bɛ di já w'à wù sipyii logoo jɔɔɔ pu kanhama keree tuun ni, ni lee lojine le ni, w'à lemu ta Kile mu ge. ⁵ Ba Kirisa wo kanhama pe tuugo niɔɔɔɔɔ ya nɔni wɛɛ na wɛ, mu Kile ya lojine kaan wɛɛ mu na jɛhɛɔ Kirisa baraga ni. ⁶ Kanhama ba nɔni wɛɛ na, lee na bye kaniɔɔ na lojine kan yee mu, kɔnhɔ y'i já pa shɔ. Wɛɛ bu lojine ta, lee na bye kaniɔɔ na lojine kan yee bɛ mu, kanhama pemu ni wɛɛ jɛ ge, kɔnhɔ y'i loxulo ta yi bɛ di já pee kanhama pu tuugo xu yiye ni. ⁷ Wɛɛ fungɔnyɔ yi d'a tiin yee shizhaa na fo xuuni do. Bani wɛɛ ya li cɛ jo ba yee wa yi tahaa taa wɛɛ wo kanhama pu ni wɛ, mu y'a da ba yi tahaa ta lojine li bɛ ni.

⁸ Na cebooloo, wèe ya kanhama pemu ja Azi fiige ki ni ge, wèe funḡo ki wa y'i pee ce. Pee kanhama p'a bi sii pɛle wèe na fo na she doro wù fanhaya ḡuḡo kana be taan, ali fo na she wù pye wù ya daa be nige nago kanna wù na ḡiifɛɛɛ pye sanha wɛ. ⁹ Wèe kunni bi sii li yaha jo wèe da xhuu. Ga lee ya pye mu, kònḡo wèe ganha ba wùye pyaa kii pyi wù tadaḡa wɛ, fo Kile, wee wemu w'a xuu ḡeni na yeege xu ni ge. ¹⁰ Wee Kile w'a wèe shò ke xu tuugo ke na, wee shiin wu da da wèe ḡuḡo wo. W'a pye wèe tadaḡa, wu na ba wù ḡuḡo wolo sanha. ¹¹ Yee be p'a wèe tɛge ni Kile-ḡɛɛge ni. Lee wuu na Kile ya niime wemu kan wèe mu yee wo ḡɛɛge ki baraga ni ge, kònḡo lee di bye kaḡuḡo sipiyiḡehemɛɛ be di baraga taha Kile na wèe wuu na.

Pɔli ya ḡeri le wu ḡara li keree ki ni

¹² Wèe na já kaa lemu kaa taga wùye pɛle ge, lee li wa mɛ. Wèe zɔlɔ pu wa lee wo sɛɛɛɛ na jo tifiɛɛ ni see wemu w'a foro Kile ni ge, tee tifiɛɛ te wo ḡaarigana, ni wee see we wo ḡaarigana na wèe ya ḡaari koḡo ke na, na la fara be yɛɛ lee na yee mu. Ga Kile wo niime wu baraga ni wèe ya lee pye, wèe ya ta tee fungoḡo fɛɛɛɛ te ta sipya mu wɛ. ¹³ Wèe di wa yatii be kani wù sɛmɛɛ pu ni na dunni yi mu wɛ, yemu yi da já galaa y'i yi ḡaha ce ge, fo yee yɛ. Nɛ dà be li na jo yi na ba yi beɛri ḡaha ce xuuni, ¹⁴ ma na jo ba yi wa yi ḡaha ce mɛ dɔoni wɛ, na jo Kafɔo Yesu cabaḡa yee keree na ba wèe ḡuḡo yirige, ba wèe be wogoo da ba yee ḡuḡo yirige mɛ wɛ.

¹⁵ Kee tadaḡa ke funḡo ni nɛ bi li ḡo wolo jo di fɛnhɛ zhe yee yiri, kònḡo y'i kuduun teheɛ shuun ta. ¹⁶ Bani nɛ bi ḡiin di doro yee yiri, di na zhe doro da gaḡi Masedoni fiige ki ni. Di ba she yiri Masedoni ni sanha, di guri doro yi yiri, kònḡo y'i ba na tɛge di she Zhude fiige ki ni. ¹⁷ Ayiwa, nɛ na kee funḡo ke yaha naye mu, di ba lee kushɛɛ le pye mu, lee wa li sheɛ na li bye nɛ see ni-i ge? Kelee keree kiimu ḡo nɛ wo ge, nɛ ki ḡo wo na sahaḡi ni koḡo sipyii wo keree ḡo wuugana ni ge? Ma na jo ba di da ba «Uun» jo kaa na, na nòḡo jo sanha «Ahayi» lee kanunɔ le na wɛ. ¹⁸ Ma na jo ba Kile ḡe mɛ ḡomɛɛ fɔ-i dɛ, jomɔ pemu wèe ya yu yee mu ge, pee be ya pye «Uun» na nòḡo pye «Ahayi» wɛ.

¹⁹ Bani Kile Ja Yesu Kirisa wemu kaa wèe ya jo yee mu ge, nɛ ni Siliven,* ni Timote ni ge, wee ya «Uun» yu jomɔ na, wu nòḡo kuri jo «Ahayi» pee ninumɔ na wɛ. Ga, wu bu yemu jo, yee yi wa. ²⁰ Kile ya ḡomɛheɛ kiimu lo ge, ki beɛri ya pye «Uun» Kirisa ni. Lee wuu na wèe ya «Amiina» yu wu mɛge ki baraga ni, na Kile sɔni. ²¹ Wee Kile yɛ pyaa k'a wèe ni yee wo baraga ki pɛle Kirisa wo kariḡeɛge ki ni, na wèe keme yaha wù yɛ wuyɛ mu. ²² W'a wu fɛ pu kḡon wèe na, na Fɛfɛɛɛ Munaa li be kan wù mu l'a tiin wù zɔlɔ pu na. Yaḡmuyɔ yemu wo ḡomɛɛ w'a lo wù mu cabaya na ge, a lee di nakaara wolo yee wo da ni.

²³ Kile wa na sɛɛri di bu kafineye jo! Yeeyɛ pyaa wo ḡiḡaara na nɛ pye nɛ she nige yee yiri Korante kulo li ni wɛ. ²⁴ Ga lee di wa nago kanna wèe pu wa yee wo ḡuḡofɛɛ n'a daa wu shizhaa na-ɛ dɛ! Bani yee ya lowagaa ta na xɔ n'a daa wu ni. Ga wèe ya kapyɛɛ pyi ni yee ni, kònḡo y'i fundanga ta.

2

¹ Lee wuu na nɛ li kɔn na funḡo ni jo di ganha bu she nige yi yiri, la li she fara yi wo zɔ mɛsuu li na wɛ. ² Bani nɛ bu zɔ mɛsuu wá yee na, jɔḡo yɛ pu da já nɛ funḡo taan yee kadugo na wɛ, yee piimu na nɛ zɔ mɛsuu li wá ge? ³ Lee wuu na nɛ bi sɛmɛ wa ka, na wee tun yi mu, kònḡo di ganha bu da zhe yi yiri

* **1:19 Siliven:** Wee ninumɔ pu wa byi na Silasi.

di zhe na zo wu mee kasulo ta wa yee mu we, yee piimu p'a yaa pu na funno taan ge. Ne da li na jo kaa le li je ne wo fundanga kaa ge, lee li je yee beeri be wo fundanga kaa. ⁴Ne zo mesuu wo w'a bi wee seme we ka ni yama ni na funno ni, ni jesinme be ni na jaha ni. Ne ta lee pye konho di yee jahaya tanha we de! Ga ne lee pye, yee kaa ya dan ne ni taangana lemu na ge, konho yi lee ce.

Yi yafa nahama pu pyevoo wu mu

⁵Wa bu kaa pye lemu ya ne jaha tanha ge, wu ya ta ne ye nigin jaha tanha we, yee beeri jahaya w'a tanha. Ga ne funno wa li waha fo li she doru li tayerege taan we, lee wuu na ne yee jo. ⁶Jaagi wemu yee nijehemee ya shan na xo we na we na ge, wee na yaa ni wu ni. ⁷Nime kunni, y'a yaa yi yafa wu mu, yi samohoro le wu ni sanha, konho zo mesuu li ganha ba bele doru wu na, fo di wu pye tadarja baa we. ⁸Lee wuu na ne yi jeeri jo y'a li shee wu na, na wu kaa ya dan yi ni. ⁹Lemu be na sanha ne seme wu ka na tun yee mu ge, lee li wa me. Ne yee taanna wii, yee bu da yee na ne jomee coni keree beeri ni. ¹⁰Yee bu kaa la yafa sipya wa mu, ne be na lee yafa weefoo mu. Ne bu da ne yaa ne wu kaa la yafa sipya wa mu, yee wuu na ne ma li yafa wufoo mu, Kirisa jii na, ¹¹konho Shitaanni ganha bu da se ta wu na we, bani w'a wu fungongo ki ce na xo.

Kaa lemu l'a funzhaga wa Pali na Torowasi ni ge

¹²Ayiwa, ba ne no Torowasi kulo li ni Kirisa wo Kile Jozaama pu jo kaa na we, a ne Kafoo ta w'a kujoo mugu wa na mu. ¹³Ga lee be na ne bi na zo wu ta w'a faha we, bani ne ta she na ceborona Tite ta wa we. Lee wuu na ne koo sha n'a daa fee pu mu, na gari Masedoni fiige ki ni.

Se wemu ya daa Kirisa ni ge

¹⁴Faabye Kile! Wee w'a sefeere kaan we mu tuun beeri ni Kirisa wo karijege ki funno ni, na we luu na daga na Kirisa wo macenje ki shee xuu wu beeri ni, ba nudanga sinme je we. ¹⁵Bani Kile ya we pye Kirisa wo nudanga sinme. Sipyii piimu na ba sho, ni piimu na ba gyeege ge, kee nugo ke ya noni pee beeri na. ¹⁶Kee nugo ke je xu nugo pii mu pu ni, na pu jaha co na se xu yiri; na je pii be mu jii sicuumo nugo, na pu jaha co na se jii sicuumo yiri. Jogo di je wee labye we wo jo favoo we? ¹⁷Wee kunni ya ta Kile wo Kile Jozaama pu jeri wu jagi juno ba pii ya pu jeri mu pu wo kuduun kaa na we. Kile w'a wee tun, lee wuu na we ya Kile Jomoo pu yere pyi Kirisa wo karijege ki ni ni funvige ni Kile jaha taan.

3

Karijege jamefono li wo kapyeyii pee

¹Ayiwa, le jogana le ya li shee na we ya jo kon na wuye pele sanha ge? Ta wee mago wa li na watii wu na seme ka tun yee mu, wu wu mesaanja jo wee ni, kelee ta wee mago wa wee seme wa tuugo zha na yi mu? ²Yeeye pyaa ki je wee wo seme wemu ya wee mesaanja yu, wu nigayahanja di je wee zoloo pu na ge. Sipyii pu beeri ya wee seme we ce, na wu kalaa be. ³L'a fiinne na jo yee pu je Kirisa wo seme, wemu w'a tun wee baraga ni ge. Wee seme we ya ta ka ni kama loko ni we, fo Kile jii wo wu wo Munaa, w'i ya ta ka faaya koozo na we, fo sipyii zoloo.

⁴Wee ya da wee xuu we na Kile jaha taan Kirisa baraga ni. ⁵Lee wa nago wee pu wa giin na we na ja wee labye we pye ni wuye pyaa wo sefeere ni

wε, ga Kile ni wεe wo sefεere t'a yiri. ⁶ Wee w'a sefεere kan wεe mu, na wεe pye karijεege nivoηo ki wo kapyebyii. Kee ya ta saliya wu gbɔɔɔ ni wε, ga fo Fεfεere Munaa. Bani saliya wu ni xu ya daa, ga Fεfεere Munaa di jii sicuumo kaan.

⁷ Saliya wemu w'a ka faaya kɔɔgɔ ki na ge, wee w'a xu nɔni sipya na. Ga lee be na Kile wo nɔɔɔ w'a wuyε shee wee tuun we ni, fo na Izirayeli sheen pye pu ya j'a jii cori Musa ni, di wu wii wu jaha niηe ni, wu jaha ki wo nɔɔɔ wu keηe ni wε, na ta wee nɔɔɔ we di bi da ba dorɔ. ⁸ Ta Kile Munaa li wo labye wu wo nɔɔɔ wu da ba ye wee na na kanha wε? ⁹ Ayiwa, labye we w'a jaagi shaan sipyii juηo ni ge, wee bi pye ni nɔɔɔ ni, wee tuun wu ni, labye we w'a sipya pyi sipyitiime Kile jaha taan ge, ta wee wo nɔɔɔ wu da ba bele xuuni na toro we wu taan wε? ¹⁰ Nimε wo nɔɔɔ wemu w'a pele fo xuuni ge, ma bu wee jate ni taashiine li wo wu ni, m'a taashiine li wo wu ta wee jε yaaga be wε. ¹¹ Kaa lemu li da ba xhɔ ge, ni lee d'a pye ni nɔɔɔ ni. Wee tuun wu ni lemu li da gori yaha xɔbaa ge, lee wo nɔɔɔ wu na ba bele fo xuuni de!

¹² Kee tadarja ke ki wa wεe mu ge, kee k'a samɔhɔɔ le wεe ni fo xuuni. ¹³ Wεe ya li pyi Kile tudunmɔɔ Musa wo pyegana li na wε. Fɔηa Musa bi ma daga wu jaha tɔ, kɔnhɔ Izirayeli sheen ganha bu wee nɔɔɔ nidoromɔ we ja taxɔgɔ ni wε. ¹⁴ Ga pu fungɔnyɔ yi bi tɔ. Ali niηaa we be ni, pu ba Karijεege Nɔmεε Nilεε li kalaa, p'a bye kanna kee fɔηa ke k'a buri pu fungɔnyɔ yi na. Kee fɔηa ke di ya ta laha w'a wε, bani na pye ni Kirisa ni karijεege ni, lee ye l'a ki leri w'a. ¹⁵ Ali niηaa we be ni, pu ba Musa wo sεmε wa kalaa tuun beeri ni, p'a bye kanna fɔηa k'a buri pu fungɔnyɔ yi na, xuu wemu p'a galaa ge, pu da ga wu jaha ce wε. ¹⁶ Ga wemu bu sɔɔ na wuyε kan Kafɔɔ mu, kee fɔηa ke na laha weefɔɔ wu fungɔngɔ ki na.* ¹⁷ Ayiwa, Kafɔɔ wemu kaa pu wa yu naha ge, wee jε Fεfεere Munaa. Kafɔɔ Munaa bu bye xuu wemu ni, wee xuu wu na bye wuyε wo. ¹⁸ Wεe piimu beeri wo faya y'a laha laha jahaya yi na ge, wεe beeri p'a Kafɔɔ wo nɔɔɔ wu shee ba jaawiige ya yanmuyɔ shee mε wε. Lee funηo ni wεe ya jeri na byi ba Kafɔɔ ye pyaa jε wε, na fɔro nɔɔɔ wa ni, na jin wa ni. Wee labye we, Kafɔɔ wo Munaa l'a wee pyi.

4

Poli ni wu kafεe pu wo labye wu pyegana

¹ Ayiwa, Kile w'a juηo jaari wεe na, na we labye we kaa le wεe keηe ni, lee l'a wεe pye wεe yatεnyε da ga xhu we labye we na wε. ² Nɔhɔdaan kapyegeee kiimu beeri ki jε shiige wogoo ge, wεe ya wu tɔgɔ wolo kee beeri ni. Wεe ya shizhiinmε taga na keree pyi wε. Wεe ya Kile wo jomɔ pu jeri na zhaan wε. Ga can wu wεe ya fiinηe na yu, kɔnhɔ sipyii pu beeri nigin nigin di da wu mesaana yu sipyii ni Kile jaha taan. ³ Lee be na Kile Jozaama pemu wεe ya yu ge, pee bu shee da p'a ηmɔhɔ, piimu pu da ba gyeegi jiga na ge, pee na p'a ηmɔhɔ. ⁴ Pu da ga d'a wε, bani Shitaanni wemu kee kɔηo ke ya bele ge, wee w'a pu fungɔnyɔ jeri buri, kɔnhɔ kpeenge ki ganha ba j'i pu mu wε. Kirisa wemu wu jε Kile wo jaa wu ge, wu nɔɔɔ wu wo Jozaama pu p'a kee kpeenge ki yeege. ⁵ Kile Jozaama pemu wo yεre wεe ya byi ge, wεe ya ta na wuyε kaa yu wε. Yesu Kirisa wemu wu jε Kafɔɔ wu ge, wee kaa wεe ya yu. Yesu wuu na wεe ya pye yee wo kapyebyii. ⁶ Kile wemu w'a jo taashiine li ni na: «Kpeenge ki pye nibiige ki ni ge»* wee ninumɔ w'a kpeenge yeege wεe zɔɔɔ pu na, kɔnhɔ

* 3:16 Ekizode 34:34 * 4:6 Zhenzi 1:3

Kile wo nɔɔɔ wemu w'a nɔ na fɔro Kirisa wo naha ki ni ge, wɛ di wee nɔɔɔ we wo lajɛ wu ta, wu da kpɛɛngɛ yeege wu mu.

Kanhama pemu ya nɔni Pɔli ni wu kaafɛ na ge

⁷ Wɛ na jɛ ba cogo shɔhɔɔ jɛ wɛ, ga wee naafuugbɔ we di jɛ wɛ mu. Lee ya pye kɔnhɔ sipyii di li cɛ na tee sefɛɛɛ nigbɔɔɔ te ya ta foro wɛ ni wɛ, ga Kile ni t'a foro. ⁸ Kanhama tuugo bɛɛri kunni wa nɔni wɛ na, ga wɛ fanhaya di sanha xhɔ wɛ. Wɛ fungɔnyɔ yi kunni wa wuregi, ga tadanja sanha fɔ wɛ na wɛ. ⁹ Pu kunni wa taha wu feni na gana, ga Kile di ya wɛ yaha wɛ. Pu kunni wa wu kpɔn na zhaan jɛ na, ga wu sanha xhu wɛ. ¹⁰ Tuun bɛɛri ni Yesu wo xugana li tuugo ya nɔni wɛ na wu ceepuuro ti ni. Ga Kile di wɛ shuu, kɔnhɔ p'i li cɛ na jɛ na Yesu jɛ, wɛ bɛ di jɛɛɛɛ pyi wee baraga ni. ¹¹ Bani xu jɔ na wɛ jɛ tuun bɛɛri ni, wu wo jɛɛɛɛ ti ni Yesu wuu na, kɔnhɔ Yesu bɛ wo jɛɛɛɛ t'i tiyɛ shɛ wɛ ceepuuro ti ni, tee temu ti da ba xhu ge. ¹² Lee pyegana le na xu ya wu wo labye wu pyi wɛ na, kɔnhɔ jɛ siccuumɔ pu da nɔni yee na. ¹³ L'a ka Kile Kafila wu ni na: «Nɛ dɔ Kile na, lee l'a nɛ pye nɛ jo.»* Kee tadanja ke ninuɔ na wɛ bɛ ya dɔ, lee l'a wɛ bɛ pye wɛ na yu. ¹⁴ Wɛ ya li cɛ na jo Kile wemu w'a wu Kafɔɔ Yesu jɛ na yeege xu ni ge, wee na ba wɛ bɛ jɛ na yeege xu ni ni Yesu ni, na wɛ ni yee bɛɛri pinne Yesu naha tɔan. ¹⁵ Kee keree kii bɛɛri wa nɔni wɛ na, kɔnhɔ Kile wo niime wu da nɔni sipyijɛhemɛɛ na. Lee di bye kapuɔ sipyijɛhemɛɛ di da baraga tɛri Kile na, pu da wu pɛɛ.

Na jɛɛɛɛ pyi n'a daa gbɔɔɔ ni

¹⁶ Lee l'a wɛ pye wɛ ya ganri wɛ. Ali na wɛ ceepuuro ti fanha ki yaha ki na xhuu, la l'a faraa jɛga bɛɛri wɛ muna li wo fanha ki na. ¹⁷ Kanhama pemu bɛɛri p'a nɔni wɛ na nime ge, pu na ba doro. Pu na ba pɛɛɛ kemu nɔ wɛ na ge, pɛɛ kanhama pu jɛ yaaga bɛ kee pɛɛɛ ke naha tɔan wɛ. Kee pɛɛɛ ke ya sii pɛɛ, na jɛ tɛhɛɛ baa. ¹⁸ Bani sipyii ya yanmuɔ yemu jaa ge, wɛ ya jɛ yeege yee feni wɛ, ga fo yemu yi jɛ nijabaaya ge. Yemu sipyii ya jaa ge, yee na ba doro, ga yemu jɛ yi ya jaa-i ge, yee na gori yaha gbee.

5

¹ Buguloo piimu funyɔ ni wɛ wa tiin naha ke jɛ ke na wu ceepuuro ti ge, pɛɛ buguloo pu ga ba gyɛɛgi, pusaaya ya wa fugba we ni Kile na yee yaa yaha wɔ wɛ mu. Kee tateɛngɛ ke wa sii wɔ gbee. Kee wa sipya wo keɛɛ labye wɛ. ² Na wɛ yaha naha pɛɛ buguloo pii ni, wɛ wa zhiin, bani wɛ wa fugba wu wo tatiinyɛ yi wo jɛ wu la pyi fo xuuni. ³ Wu bu lee ta wu munahaa ki na ceepuuro nivɔɔ ta le. ⁴ Na wɛ yaha pɛɛ buguloo pii ni, wɛ wa zhiin, tuguro ti wa wu jɛ ni. Ceepuuro temu ti wa wɛ na naha jɛ ke na ge, li wa nago wɛ wa giin wu tee wolo wɛ. Ga wɛ wa giin wu fugba wu wo ceepuuro ti lɔ le wuɛ na, kɔnhɔ ceepuuro temu ya xhuli wɛ, tee di te ti faa, temu na ba xhu ge. ⁵ Kile yɛ pyaa k'a wɛ yaa kee keree kii kaa na. W'a wu Muna li kan wɛ mu. Lee ya li shɛ na wu na ba ye yanmuɔ ye ta can na. ⁶ Lee l'a wɛ pye wɛ ya logoo waha tuun bɛɛri ni. Wɛ ya li cɛ na jo na wɛ yaha naha ni tee ceepuuro te ni, wɛ sanha k'a li Kafɔɔ na.

⁷ N'a daa baraga ni wɛ ya naari, li wa nago wɛ ya li ja wɛ. ⁸ Wɛ logoo ya waha fo xuuni. Wɛ funjɔ ki wa na foro te ceepuuro te ni, na shɛ diin Kafɔɔ tɔan. ⁹ Lee wuu na, wɛ ya xu yoo, wɛ ya pye jɛ na yoo, lemu l'a dan wɛ ni ge, lee li jɛ na wuɛ kaa taan Kafɔɔ mu. ¹⁰ Bani li waha l'i waha wɛ bɛɛri

* 4:13 Zaburuu 116:10

na ba she yere Kirisa jahagbaa na, w'a kiiri kon wu na, konho sipyii pu beeri nigin nigin ya lemu pye na pu yaha te ceepuuro te ni ge, l'a pye nizaana la, l'a pye niguuno la, p'i lee wo saraa ta.

Kirisa w'a be leni Kile ni sipyii te ni

¹¹ Sipya ya yaa na fyagi Kafo na fyagana lemu na ge, wee ya lee ce, lee wuu na wee wa seegge taan sipyii pu na, konho p'i soo Kile na. Kile ya wee keree beeri ce fo xuuni. Ne giin jo lee cegana li na yee be ya wee ce. ¹² Wee ya ta na wu mesaanja yu yi mu sanha we. Ga lemu na bye kajuwo yee di ja juyirige ta wee keree na ge, lee wee ya yu yi mu. Piimu p'a puyeye pelee sipyii jehnaa na, pu funyo di ya fiinjey-ε-ge, konho y'i ja pee be jno shogana ce. ¹³ Li bi ta nago kanna wee jumogoo k'a yiri, Kile wuu na lee ya pye. Ga li bu da nago kanna wee fungonyo y'a tiin, lee wa yee wo kuduun. ¹⁴ Bani Kirisa wo taanheegge ke, kee k'a ja wee na. Wee ya li ce na jo ni shen nigin ya xu sipyii pu beeri tege, wee tuun wu ni, li je kanna sipyii pu beeri p'a xu. ¹⁵ Sipyii pu beeri wuu na w'a xu, konho piimu pu wa jii na ge, pee ganha ba pu wo jii feere ti pyi nige puyeye jidaan na we. Ga wemu w'a xu pu tege, na je pu wuu na ge, pu da ti pyi wee wo jidaan na.

¹⁶ Ayiwa, nime kunni wee da ga sipya wa shishiin wii nige na saha ni sipyii wo wiigana ni we. Ali wee jehhe da wee na bi Kirisa wii na saha ni sipyii wo wiigana ni, wee da ga wu wii mu nige nime we. ¹⁷ Sipya wemu bu je Kirisa wo kariheegge ki ni, weefoo na jeri sipyifomo. Keree kiimu ki je nilege ge, kee beeri na doro, keree kiimu ki je nivonoo ge, kee na jno kon. ¹⁸ Lee beeri ya foro Kile ni. Wee w'a be le wee ni wuyeye pyaa te ni Kirisa baraga ni. W'a wee labye we kaa le wee kehe ni, konho wee di bye kajuwo be di je wu ni sipyii pu te ni. ¹⁹ Bani Kirisa wo baraga ni Kile ya be le wu ni sipyii te ni. Wu ya ta pu jurumu wu too pu feni we. W'a wee labye wu kaa le wee kehe ni, konho be di bye wu ni sipyii pu te ni.

²⁰ Lee wuu na wee ya pye Kirisa yahama ni, na yu wu tege. L'a pye kanna Kile w'a wu kafila wu yere pyi wee jno na. Wee wa yi jeri Kirisa mege ki wuu na, jo yi soo be di je yi ni Kile te ni. ²¹ Kirisa ya ta jurumu wa shishiin pye na we, a Kile di wee taga jurumupyii pu faa, konho wee di ja pye ni wu ni kariheegge ni, wu bye sipyitiime Kile naha taan.

6

¹ Lee wuu na, wee piimu pu je kapyebyerii ni Kile ni ge, wee wa yi jeri jo Kile wo nime wemu y'a ta ge, yi ganha bu wee yaha wu pa bye juwo baa we.

² Bani Kile ya li she wu Kafila wu ni na:

«Na wo jidaan tuun ni

ne mu jerege ki logo,

juwuuro ti wo canja jii li ni

ne mu tege.»*

Nime wu je Kile wo jidaan tuun we; nime wu je juwuuro ti wo canja jii le.

Kile wo kapyebyii p'a yaa na kanhama soro

³ Wee funjo wa sipya wa shishiin wu tatigine ta wu labye wu na we. Lee wuu na wee funjo wa wee pu kaa la shishiin pye lemu na sipya wa shishiin juwo kyeggi we. ⁴ Lee wuu na wee wa wuyeye shee shegana beeri na na Kile wo kapyebyii wee je. Wee ya kanhama njeheme soro, na kawagaa ni loyirigeree

* 6:2 Ezayi 49:8

xu lomarana funṅo ni. ⁵ P'a wèe kpɔɔn, na wèe leni kaso ni, na sipyiire ti sɔɔn na waa wù na. Wèe di kapyewagaa pyi, na jaani ḡmunumɔ baara ni xuugo keṅe ni. ⁶ Wèe ya wùye shéé Kile wo kapyebyii tifire funṅo ni, ni laje, ni loxulo, ni saama, Fefere Munaa li wo sefere ti ni, ni see see taanjege ni. ⁷ Wèe wa lee shéé Kile wo can wu jo funṅo ni, ni Kile wo sefere ti baraga ni. Lemu li je wèe wo kashen yagboṅ, na yogo kɔɔn, na yogo yu wèe kaa na ge, lee je kaa lemu l'a tii Kile mu ge. ⁸ Tuun wa ma nɔ p'a ganha na gbɔɔrɔ tɛri wèe na; tuun wa na ba nɔ p'a ganha na fanhara tɛri wèe na. Wèe mesaanja wa yu; wèe mekyegeṅe be di yu. P'a wèe jatani ba kafinejuu je we, na ta ye wèe ya yu ge, yee di je can we. ⁹ Wèe je kanna pu ya wèe ce we, na ta pu d'a wèe ce fo xuuni. P'a wèe jatani kanna wèe ya xu, na ta wèe di je jii na. P'a wèe leni jaa ni, ga wèe da xhuu we. ¹⁰ P'a wèe wii na zɔ mesuu l'a pɛle wèe na, na ta wèe funyɔ d'a taan tuun beeri ni. P'a wèe wii la baa fee, na ta wèe d'a sipyiireheme pye lafee. P'a wèe wii na yafiin je wèe mu we, na ta yanmuyo yi beeri di je wèe woyo.

¹¹ Na cebooloo Korente sheen, wèe ya wù zɔlɔɔ pu beeri mugi, na kafilafyen jo yee mu. ¹² Wèe kunni ya ta wù funyɔ buri yee na we, ga yee p'a yi funyɔ buri wèe na. ¹³ Ayiwa, nime kunni ne yu ni yee ni ba na nagoo je we. Wèe ya yee co cogana lemu na wù zɔlɔɔ pu na ge, yi be pu wù co mu! Yi be pu yi wo zɔlɔɔ pu mugi wù mu!

Y'a yiye kaseri Kile cebaalaa wo kapyege kii shi na

¹⁴ Ayiwa, piimu je Kiricen we, yi ganha ba binne ni pee ni pu wo kapyege kii shi na we. Be weke wu wa tiime ni kuumɔ te ni we? Pinnegana leke na kpeenge ni nibiige di da ja binne we? ¹⁵ Be weke wu da ja bye Kirisa ni Shitaanni te ni we? Wemu je Kiricen we, karijege keke k'i da ja bye weefɔ ni n'a daa fɔɔ te ni we? ¹⁶ Be weke w'i da ja bye Kile-pɛne pugbɔhɔ ni yapere te ni we? Bani wèe pu je Kile jii wo wu wo Kile-pɛne pugbɔhɔ ma na jo ba Kile wuye pyaa ya yi jo wu Kafila wu ni we na:

«Ne na ba diin pu niṅe ni,
na jaari ni pu ni.
Ne na ba bye pu Kile,
p'a bye ne sipyii.»*

¹⁷ «Lee wuu na Kafɔɔ ya jo:

«Yi foro pu te ni,
yi waa laha pu na.
Yaaga kemu je fefee we,
yi ganha bu da gbɔn kee ka shishiin na we!
Yi bu ja lee na,
ne na zɔɔ yi na.»*

¹⁸ «Ne na bye yi To,
yi na bye ne jalaa ni na poro pushaa.

Kafɔɔ, Se Beeri Fɔɔ w'a jo mu.»*

7

¹ Ayiwa na taanjiinee, ba ni Kile d'a kii jomehere kii beeri lo wèe mu, wee tuun wu ni wèe ya yaa na wù ceppuuro te ni wù zɔlɔɔ pu pye fefee, na foro

* **6:16** Levitike 26:12; Zheremi 32:38; Ezekiyeli 37:27

* **6:17** Ezayi 52:11

* **6:18** 2 Samuweli

fɔɔnrɔ keree tuuyo bɛɛri ni. Wù la le wùye ni wù fɛfɛɛɛ ti ɲɔ di fa, wù da ɲaari Kile ɲi fyaara ni.

Pɔli wo fundanga ki keree

² Yi yi zɔɔɔ pu mugɪ wù mu, wù kaa di daan yi ni! Wèe ya ta bahamu shan sipya wa shishiin na wɛ. Wèe ya ta sipya wa shishiin ɲuɲɔ kyɛɛgi wɛ. Wèe ya ta pii wo yanmuyɔ shɔ pu na na taga wùye pye lafɛɛ wɛ. ³ Yi ganha ba giin na nɛ ye yu kɔnhɔ di jaagi shan yi na wɛ! Nɛ tee yee jo toro yee mu jo yee kaa ya dan wèe ni fo xuuni. Yafiin wa da já wèe waa laha wùye na wɛ, ali xu bɛ wɛ.

⁴ Nɛ dà yee na fo xuuni. Nɛ yee mɛsaɲa yu fo xuuni. Nɛ luu l'a ɲiɲɛ fo saama na. Kanhama pemu bɛɛri p'a nɔni wèe na ge, nɛ funɲɔ ma sii taan fo xuuni pu ni.

⁵ Can na, wèe di nɔ Masedɔni fiige ki ni ge, wèe ɲaha sanha ɲiɲɛ bada wɛ. Kanhama ni wèe di bye kabaya yi bɛɛri na. Wù ni sipyii pusamaa bi dunni, fyaara di ɲɛ wùye pyaa ki bɛ wo zɔɔɔ pu ni. ⁶ Ga Kile wemu w'a loɲine kaan sipyicɔnrɔyɔ mu ge, wee ya wèe logoo ɲiɲɛ Tite wo ba wu kenɛ kurogo. ⁷ Ayiwa, Tite wo ba wu ye bɛ-ɛ dɛ! Ga yee ya wu luu ɲiɲɛ ɲiɲɛgana lemu na ge, lee ya wèe fungɔɲɔ yi tenɛ. W'a pa wèe pye na nɛ ɲa la k'a sii shɔ yee ni. Na yee ya daajenɛ jo, na yee ya nɛ keree cɔ ni see ni xuuni. Lee ya la fara nɛ wo fundanga ki na fo xuuni.

⁸ Nɛ fɛnhɛ sɛmɛ wemu tun yee mu ge, ali na wee sɛmɛ we ta w'a bi zɔ mɛsuu wá bɛ yee na, lee wo daajenɛ ɲɛ nige nɛ ni wɛ. Li daajenɛ bye nɛ ni, bani nɛ bi sɛmɛ wu ta w'a zɔ mɛsuu wá yee na jɛɛɛ ye nigin funɲɔ ni. ⁹ Ga nime nɛ funɲɔ ya taan. Yee zɔɔɔ na mɛhɛɛ suu, lee ya ta pye nɛ wo fundanga ki kaɲuɲɔ-ɛ dɛ! Ga lee zɔ mɛsuu le na yee pye yee ya kuri kadugo, na yi ɲaarigana faa, lee l'a nɛ funɲɔ taan. Yee wo zɔ mɛsuu l'a pye na saha ni Kile wo ɲidaan ni. Lee funɲɔ ni lemu wèe ya pye yee na ge, lee ya ta pye kakuunɔ wɛ. ¹⁰ Bani zɔ mɛsuu lemu ya sipya taa na saha ni Kile ye pyaa wo ɲidaan wu ni ge, lee ma sipya pye m'a ma torogana li faa, na ɲuwuuro ta. Lee zɔ mɛsuu le tuugo ya sipyii pyi pu na daajenɛ yu Kile ɲaha taa. Ga kɔɲɔ ya zɔ mɛsuu lemu nɔni sipya na ge, lee l'a ma ni xu ni. ¹¹ Zɔ mɛsuu lemu l'a yee ta na saha ni Kile wo ɲidaan wu ni ge, l'a lemu ɲɔ ge, lee li wa mɛ. Yee ya yi see bɛɛri le le kaa le ni. Yee ya can wu sha xuuni. Yee ya ɲahaya tanha fo xuuni. Yee ya fya fo xuuni. Nɛ ɲa la bi shɔ yee ni fo xuuni. Yee zɔɔɔ pu bɛɛri bi ɲaha tii le kaa nigin we na. Yee ya jaagi pye xuuni le kaa le shizhaa na. Yee ya li she shegana bɛɛri na na yee tɔɔɔ wa le kaa le ni wɛ.

¹² Ma bu logo nɛ we sɛmɛ we tun yee mu, wemu w'a kakuunɔ li pye ge, ni wemu na l'a pye ge, nɛ ta wu tun wee wa shishiin wuu na wɛ. Ga nɛ wu tun yee mu, yee ya yiye kan kangana lemu na wèe wuu na ge, y'i lee cɛ Kile ɲaha taa. ¹³ Lee l'a wèe logoo ki pye k'a ɲiɲɛ. Yee ya Tite fungɔɲɔ ki tenɛ, a wu funɲɔ di daan taangana lemu na ge, lee bɛ ya pye wèe mu fundangbɔhɔ na fara loɲine li na. ¹⁴ Nɛ yee sɔ keree kii shizhaa na Tite mu, di wa ta shiige lee kabaɲa na wɛ. Wèe ya can jo yee mu wù keree ki bɛɛri ni jogana lemu na ge, lee funɲɔ ni yee wo mɛsaɲa kemu wèe ya jo Tite mu ge, a yee bɛ di da can. ¹⁵ Wu taanɲɛɛɛ k'a ɲɛri pɛlɛ bɛ yee shizhaa na, bani wu funɲɔ w'a dun ni yee bɛɛri nigin nigin wu wo ɲomɛɛɛɔro ti ni. Yee ya wu ɲuɲɔ círi ni baraga kemu ni, na fya wu na, na yiye tirige wu mu tirigegana lemu na ge, wu funɲɔ w'a dun ni lee bɛ ni. ¹⁶ Nɛ funɲɔ ya taan fo xuuni, bani nɛ na já da daa yee na keree bɛɛri ni.

8

Masedoni fiige ki n'a daa fεε p'a wari wemu pinne ge

¹ Ayiwa na cebooloo, Kile ya niime wemu pye Masedoni fiige ki egilizii pu mu ge, wu funɲo ki wa wu yee ɲaha jo yi mu. ² Kanhama nigbo pu bye pu ɲunɲo ni. Ga p'a fundanga ta xuuni, fo na kenε mugi pu kenε yara na, na pii kan xuuni, ali na pu ta pu na ɲε be la baa fεε. ³ Ne wa lee wo seeri nago kanna p'a pii kan na be ni pu se ɲunɲo kana ni. Pu yeε ya toro be pu se ɲunɲo kana taan, ali na ta wa ya pu karamu be we. ⁴ P'a sii weε tii ɲεeri saama na, na weε pu soɔ pu mu, pu be di pu wo dege kan she Kile wo fεfεere wuu pu mu Zhude fiige ki ni. ⁵ Weε bi daa pu na jo pu na lemu pye ge, p'a toro be yeε lee taan. P'a fenhe puyε kan Kafɔɔ mu, lee kadugo na na puyε yaha weε be kenε na na saha ni Kile ye pyaa ɲidaan ni. ⁶ Lee wuu na weε ya Tite ɲεeri na jo w'a bi labye nizaama wemu ɲo kon yee yiri kenε yakanya yi wo shizhaa na ge, jo wu she yi yiri w'i she wee labye wu ɲo fa. ⁷ Yee ya pye ɲaha na keree beeri ni: n'a daa fεεre yoo, kafila yoo, laje yoo, ni seetanga tuugo beeri. Weε ya taan yee mu taangana lemu na ge, na fara kee taanɲεεge ki be na. Weε funɲo ki wa y'i bye ɲaha na we labye nizaama we be ni. ⁸ Li wa nago kanna n'a yi karamu fo yi li pye fanha na we. Ga ne pii wo lowagaa keree yu yi mu, konho di yi wo taanɲεεge ki noho wolo wii ki bi ɲε see see taanɲεεge. ⁹ Bani wu Kafɔɔ Yesu Kirisa ya wu wo niime wu she shegana lemu na ge, yi beeri wa lee ce. Wee bye yara fo, a wu wuyε pye la baa fo yee wuu na, konho yee di bye yara fεε wu wo la baa fεεre ti baraga ni.

¹⁰ Na fungɔngɔ n'a zheε ye yi na, nago kanna y'a kaa lemu ɲo kon tajee ge, yi bu lee pye na li ɲo fa, lee ya ɲo xuuni. Yee p'a pye shenshiilee na le kaa le ɲo kon, lee ye be we, yee p'a noho pye shenshiilee sanha na le kaa le bye fungɔngɔ ta. ¹¹ Lee wuu na, yi she ɲaha na le kaa le feni, y'i li pye y'i li ɲo fa. Lee kaa le funɲo ya tigi yi mu ni zosaama wemu ni ge, yi li pye y'i li ɲo fa ni wee zosaama we ninuma ni, na saha ni yi se ɲunɲo kana ni. ¹² Bani Kile gan fungɔngɔ bu digi sipya mu, Kile ya soɔ kee yakanga ke na, na saha ni wu kenε yataa ni. Ga yaaga kemu se ɲε wu ni we, kee niɲε ɲε we.

¹³ Li wa nago kanna yi pusamaa wo conromɔ pu laha, yiye pyaa di do conromɔ pu ni-i de! Ga y'a yaa na li pye, konho yi beeri di daanna. ¹⁴ Nime kuni, la wa yee mu, lee wuu na yee na ja la baa fεε pu tege. Ayiwa, la baa fεεre ti ga ba no yee be na, na pee be ta p'a ɲeri lafεε, pee be na ja yee tege. Lee funɲo ni, yi beeri na daanna, ¹⁵ ma na jo ba l'a ka Kile Kafila wu ni kagana lemu na we na:

«Wemu w'a niɲeheme kuu ge,
wee wo wusama ya kori we;
Wemu w'a dooni kuu ge,
wee be wo wu ya xuunɲo we.»*

Tite ni wu kaafεε

¹⁶ Baaga Kile, bani w'a lowaa le Tite ni yee keree na ma na jo ba weε ɲε we. ¹⁷ Weε ya lemu sha Tite mu ge, w'a soɔ lee na. Ga yee keree wa bye wu zo na fo xuuni, fo wuyε pyaa ya li kon wuyε funɲo ni na wu she yee yiri. ¹⁸ Egilizii pu beeri ya ceborona wemu soɔni wu labye nizaama wu wuu na Kile Jozaama pu wo yeε li shizhaa na ge, wee w'a da binne ni Tite ni na tun. ¹⁹ Lee ye be we,

* 8:15 Ekizode 16:18

ɲara lemu wèe ya byi na ɲaha tii Kilɛ wo taa li keree ki na ge, wee ceborona wu ɲaha egilizii p'a bulo na wu pinne ni wèe ni lee ɲara li na. Wèe ya lee ɲara li pyi, kɔnhɔ nɔɔɔ di danha Kafɔɔ mɛge na, wù nɔhɔ wù fungongɔ nizaanɔ ki she sipyii pu wo dɛge wu shizhaa na.

²⁰ Le shɔɔnrigana le na wèe ya we warigbɔ we keree ɲaha shɔɔnri. Wèe ya keree bɛeri pyi kɔnhɔ sipyii ganha bu jaagi ta wù na xuu wa shishiin ni le kaa le ni wɛ. ²¹ Bani wèe funɲɔ ki wa wù da saama koro ɲaari, Kafɔɔ ye ɲaha taaan bɛ wɛ, ga sipyii pu bɛ ɲaha taaan. ²² Wù ceborona wa bɛ w'à da binne ni pu ni. Wèe ya wu nɔhɔ wolo tɔɔɲii nɲehɛɲɛ ni, na wu ta w'a la le wuyɛ ni xuuni tuun bɛeri ni. Ga w'a la le wuyɛ ni nime na toro taashiine li bɛ taaan, bani w'a da yee na fo xuuni. ²³ We wu ɲɛ Tite ge, wee ɲɛ na ɲaariɲii ni na kapyɛɛɲii. Yee mu wèe ya kapyɛɛɲɛ pyi. Cebooloo pusamaa p'a pinne ni wu ni ge, pee ɲɛ egilizii pu wo tudunnɔɔ. Pee ya pye sipyii piimu p'a pɛɛɲɛ taha Kirisa mɛge na ge. ²⁴ Lee wuu na, y'a yaa na li she pu na na pu kaa ya dan yee ni fo xuuni, kɔnhɔ egilizii p'i lee ɲa, p'i li cɛ na kaɲii wa wèe mu na yee mɛsaana yu.

9

Dɛge wemu ya ɲaha tii cebooloo n'a daa fɛɛ pu na ge

¹ Can na, dɛge wemu w'a byi Zhude fiige ki n'a daa fɛɛ pu na ge, nɛ li ta jo ɲunɲɔ wa li na nɛ wu na sɛmɛ ka sanha di dun yee mu wee dɛge wu keree na wɛ. ² Bani nɛ yee ɲidaan cɛ na xɔ wee labye wu kabaɲa na. Nɛ yee mɛsaana jo xɔ bɛ yeɛ Masedɔni n'a daa fɛɛ pu mu. Nɛ pu pye: «Akayi fiige ki cebooloo p'a gbegele xɔ p'i dɛge pye na co fo tapɛe na.» Yee wo samɔhɔɔ t'a pye kaɲunɲɔ na lowaa kan n'a daa fɛɛ nɲɛhɛmɛ mu. ³ Ga lee bɛ na, n'a da wù cebooloo pu tun yi mu, kɔnhɔ masɔɲɔ kemu wèe ya pye yee na we labye we shizhaa na ge, kee ganha bu bye ɲunɲɔ baa wogo wɛ. Nɛ funɲɔ ki wa p'i she yi ta y'a gbegele xɔ, ma na jo ba nɛ yi jo wɛ. ⁴ Lee bɛ wɛ, Masedɔni sheen pii bu binne kari ni nɛ ni yee yiri, na she yee ta yee ya ta gbegele wɛ, lee na bye wèe mu shiige, bani wèe ya dà yee na. Li na bye yee bɛ wo shiige. ⁵ Lee wuu na nɛ li kɔn naye funɲɔ ni jo nɛ yaa na pii ceboronamaa pii ɲɛeri jo pu toro na ɲaha na yee yiri. Loolodaa lemu kaa yee ya jo ge, kɔnhɔ p'i she lee keree ɲaha shɔɔnri sani di ba she wà ge. Lee na ba li she na daan na mu funɲɔ ni lee loolodaa l'a kan, na li ya ta pye fanha kaa wɛ.

⁶ Yi li cɛ na wemu bu shinma nifɛnɛɲɛɲɛ nugi, shinma nifɛnɛɲɛɲɛ ma da ba gɔn. Wemu shiin bu shinma nɲɛhɛmɛ nugi, shinma nɲɛhɛmɛ weefɔɔ da ba gɔn. ⁷ Wemu bɛeri ya lemu wo tɛhɛnɛ kɔn wu funɲɔ ni ge, wu lee kan. Wee gan we ganha bu da bye ni zɔ mɛsuu ni wɛ, kelee fanha kaa wɛ. Bani sipya wemu w'a gan pyi ni fundanga ni ge, wee kaa l'a dan Kilɛ ni. ⁸ Se wa Kilɛ ni na kasaanaa tuugo bɛeri pye yee mu fo na ɲɛhɛ, kɔnhɔ yee mago ɲanmuyɔ bɛeri nɲɛhɛyɛ di da daa yi mu tuun bɛeri, ni keree bɛeri ni, kɔnhɔ yi da se ɲaha na kapyɛge nizaanaa ni. ⁹ Ma na jo ba l'a ka Kilɛ Kafila wu ni wɛ na: «W'a keɲɛ mugi wu yataya na, na la baa fɛɛ kan.

Wu saama pu wa da ga xhɔ bada wɛ.»*

¹⁰ Kilɛ wemu w'a nuguzhi kaan yenugumɔ mu, na wu ɲɔlige bɛ kaan wu mu ge, wee na ba nuguzhi nɲɛhɛrɛ kan yee mu xuuni, kɔnhɔ yee wo saama pu da buri p'a se ɲaha na. ¹¹ Wu na ba saama tuugo bɛeri pyi yee mu, kɔnhɔ yi bɛ di keɲɛ mugi yi yataya na. Wèe na zhe yee wo yakanya yi loolo piimu na ge,

* 9:9 Zaburuu 112:8

l'a bye kaɲuŋɔ pee na baraga ni masɔŋɔ taha Kile na yee yakanya ye wuu na. ¹² Bani dege wemu yee ya byi ge, wu ya ta na Kile wo fefere sipyii pu teri ye we. Ga wu na ba bye kaɲuŋɔ sipyijehemee di da baraga teri Kile na, pu da wu sɔni. ¹³ Wee dege we bu nɔ pu na, pu na Kile sɔ, bani yee ya dɔ Kirisa wo Kile Jozaama pu na, na jaari be na sahanji ni pee Jomɔ pe ni, na nɔhɔ kenje mugi yi kenje yataya na pee mu, na ki mugi sipyii pusamaa be mu. ¹⁴ Kile ya niime nigbɔ wemu pye yee mu ge, wee na ba pu pye pu na Kile jeeeri yee mu xuuni, yi kaa be na ganha na dan pu ni xuuni. ¹⁵ Kile w'a sɔni wu ma yakanga ki wuu na, w'a yagbɔhɔŋɔ kemu kan wɛe mu ni ki jɔhɔ jɛ-ε ge!

10

Pɔli ya wu labye wu yogo jo

¹ Ayiwa na cebooloo, pii ya jo na ne bu bye yee te ni, na ne ma niŋe. Ga na ne bu lii yee na, ne ma kafugo le naye ni na wá yee na. Ne Pɔli w'a yi jeeeri Kirisa wo lotaan le, ni wu saama pu wuu na, ² yi ganha bu da na karamu di ba nɔ yi yiri, di kafugo le naye ni di wá yi na we. Bani piimu p'a yu na koŋɔ sipyii wo fungɔŋɔ keree torogana na wɛe ya doroo ge, ne dɔ li na jo ne na zhe kafugo le naye ni na wá pee na. ³ Can wu jɛ wii, wu ceepuuro wuu kunni wa jaari ke koŋɔ ke funŋɔ ni, ga wɛe di wa yogo ki kɔɔn ni ceepuuro fanha ni we. ⁴ Wɛe wo yokonyanmuyo yi jɛ ke koŋɔ ke sipyii woyo we, ga Kile woyo yi jɛ yii, fanha jɛ yemu ni ge. Y'a Shitaanni wo kasɔɔyɔ yi shaan. ⁵ Joyaama fara yaaga tuugo beeri na, kemu beeri k'a yogo kɔɔn Kile wo laje wu na ge, wɛe ya yee beeri jeeeri buri. Fungɔŋɔ tuuyo ye beeri wɛe ya guuni, kɔnhɔ y'i Kirisa jɔmɛε co. ⁶ Yee wo jɔmɛεcoŋɔ li jɔ ba fa tuun wemu ni, wɛe ya gbegele xɔ wu jɔmɛεcobaalaa pu beeri wo fɔhɔɔ tɔ pu mu.

⁷ Nejaaa le yee ya wii sipyii ni. Ayiwa, sipya wa bu dɔ li na na Kirisa wo wee jɛ, weefɔɔ ya yaa na wu funŋɔ kɔn li na, na li ce na ba wee jɛ Kirisa wo we, mu wɛe be jɛ Kirisa wuu. ⁸ Bani Kafɔɔ ya fanha kemu kan wɛe mu ge, ki kaɲuŋɔ ki jɛ na yee luu na se naha na, ki kaɲuŋɔ jɛ na yee kyeeɣi we. Ali ne jehɛ bi naye pele toro be jeeere ye kee fanha ke wuu na, lee shiige jɛ ne na we. ⁹ Ne funŋɔ wa di da li shee na semɛε pu ni, nago n'a yi fuguri we. ¹⁰ Pii kunni wa yu na ne semɛε pu kafila w'a waha, na kafugo ki jɛ wu ni. Ga na neyɛ pyaa bu nɔ yee yiri, na ne ma bye baraga baa sipya, na ne jomɔ pu da yaaga be jɔ we. ¹¹ Piimu p'a yee yu ge, pufɛε pu li ce na jogana lemu na wɛe ya yu wu semɛε pu ni na wu ta w'a lii yi na ge, lee wo kapyegeε be w'a da ba she byi wu ga nɔ yi yiri tuun wemu ni.

¹² Piimu p'a puye sɔni ge, wɛe wa da ga sɔɔ di wuɛe pye pee sipyii pii p'a tuugo, kelee di wuɛe taanna ni pu ni we. Pee ma puye taanna ni puye ni, na puye luu na daanna ni puye ni. Ta tee jɛ nahanahara we? ¹³ Wɛe kunni wa da wuɛe pele fo di zhe doroo wu tayerege taan we. Ga Kile ya tɛhɛne lemu wolo kan wɛe mu, a lee di bye be kaɲuŋɔ a wɛe di nɔ yee na ge, wɛe na ba wuɛe pele na saha ni lee ni. ¹⁴ Wɛe da bye wɛe ya nɔ yee na we, wee tuun wu ni wɛe bi da tɛhɛne li toro, ga wɛe ya ta li toro we, bani wɛe p'a Kirisa wo Kile Jozaama pu jo yee mu shenshiilee. ¹⁵ Lee funŋɔ ni tɛhɛne lemu l'a kɔn wɛe kan ge, wɛe wa da doroo lee taan we. Sipyii piitiilee ya labye wemu pye ge, wɛe wa da wee kaa lɔ di daga da wuɛe pele we. Wɛe ya dɔ li na nago yee ba she naha na n'a daa wu ni, la na vara xuuni wɛe wo labye wu na yee niŋe ni Kile wo tɛhɛne li funŋɔ ni, w'a lemu kɔn na kan wɛe mu ge. ¹⁶ Lee funŋɔ ni fiye yemu yi wa

yee kadugo yiri ge, wèe na já zhε Kile wo Jozaama pu jo yee fiye yi ni, na ta wèe ya wa wo labye lo wu tapyege ni na taga wùye pele wε.

¹⁷ L'a ka Kile Kafila wu ni na: «Wemu bu jo wu wuye pele, wufɔɔ wu wuye pele Kile wo nibyegge kii funɔɔ ni.»* ¹⁸ Bani wemu ba wuye mɛsaana yu, wee ya mɛge nijenε taa wε, ga Kafɔɔ ye pyaa ya wemu wo mɛsaana yu ge, wee w'a ki taa.

11

Tudunmɔɔ kafinejuu pu keree

¹ Aa! Yee da bi da zɔɔ na nε wo ɲuɲmoyirine jomɔ pe xu yiye ni jeri funɔɔ ni dε, lee bi da daan nε ni. Ayiwa, yi pu xu yiye ni! ² Yee kaa ya dan nε ni fo xuuni, fo na ɲεpεen leɲε nε ni yee shizhaa na. Ga Kile ni lee ya foro. Curɔ nigin pe, wee mu nε yee co, wee ɲε Kirisa; kɔnhɔ di ba yi kan wu mu ba doɲinε fuceri nacebaa ɲε wε. ³ Ga nε fyagi jo yi fungɔnyɔ ganha da ba ɲeri, Kirisa wemu na y'a yiye pɔ xuuni ge, fo di yi kuruɲɔ wee feni, ma na jo ba wo w'a kafineye taga Awa faanna, na wu piinnε mε wε. ⁴ Bani sipya watii bu ba Yesu watii kaa jo yee mu wemu wo kaa jogana ni wèe wo wu kaa jogana ɲε nigin wε, yee na ɲeri na dā weefɔɔ na. Kile Munaa lemu yee ya ta wèe keɲε kurogo, kelee Kile Jozaama pemu yee ya logo wèe ɲɔ na ge, yee bu munaa latii ta lemu ni wèe wuu li ɲε nigin wε, kelee na jozaama patii ta pemu ni wèe wo pu ɲε nigin wε, yee na wá karaa dā yee bε na. ⁵ Na li ta pee mɛgbɔhɔ tudunmɔɔ piimu yee ya jateni ge, pee ya pɔrɔ nε na kabaɲa ka shishiin na wε. ⁶ Ali nε ɲεhe bye nε di ya pye kafila cɛvɔɔ fo wu nijemε wε, cεmε wo koo ni kunni, n'a la cε pee ni. Wèe ya lee shε yee na shεgana bεeri na, ni keree bεeri ni.

⁷ Tuun wemu ni nε Kile wo Jozaama pu jo yee mu ma ni ge, nε nayε tirige, na yee durogo. Ta kakuunɔ li ɲε lere ge? ⁸ Egilizii piitiilee pu bi nε saraa. L'a pye kanna nε pee wo naafuu wu shɔ pu na na taga yee tɛge. ⁹ Na nε yaha yee yiri, yanmuyɔ ya funmɔ bye nε na, ga nε ta na wo tuguro ti taha wa shishiin ɲuɲɔ ni yee ni wε. Cebooloo piimu p'a pa na yiri Masedɔni fiige ki ni ge, pee p'a pa nε wo mago yanmuyɔ yi kan nε mu. Nε kasεgege yaha nayε na, kɔnhɔ di ganha da bye yee wa shishiin mu tuguro kaa la shishiin ni wε. N'a da kasεgege yaha nayε na sanha lee kanunɔ le na. ¹⁰ Lee ya pye kaɲuɲɔ, kemu ya nε ɲuɲɔ yirige Akayi fiige ki bεeri ni ge. Sipya wa shishiin wa da já kee ɲuyirige ki shɔ nε na wε. Kirisa wo can we, wee wemu wu ɲε nε ni ge, wee wuu na nε yee jo. ¹¹ Naha na nε d'a yee jo wε? Na yee kaa ya dan nε ni-ɲi laa? Kile ye pyaa bε ya lee cε na yee kaa ya dan nε ni.

¹² Ga pyegana lemu na nε na wo labye wu pye yee mu ge, lee pyegana li na n'a da da wu pyi. Piimu p'a kaɲuɲɔ shaa na puyε pele, na yu na wèe wo labye pyegana le tuugo pee ya byi ge, lee pyegana li na n'a da da na wo labye wu pyl, kɔnhɔ pee ganha bu kee kaɲuɲɔ ki ta wε. ¹³ Kafinejuu pu ɲε pee tudunmɔɔ piiri. Pu labye wu bεeri w'a sipyii piinnε. P'a puyε pye kanna Kirisa wo tudunmɔɔ pee ɲε. ¹⁴ Ga lee ɲε kakanhana wε, bani Shitaanni bε ya wuyε ɲeri na byi ba mεleke kpeenge wo ɲε wε. ¹⁵ Lee wuu na do, Shitaanni wo kapyeyii bu puyε pye kanna Kile wo kapyeyii pee ɲε piimu ya tii ge, lee ya yaa li wa fo wε. Ga li taxɔɔ ki kuduun ɲε wemu ge, wee na ba nɔ pu na na saha ni pu kapyege ni.

Pɔli ya kanhama pemu ɲa wu wo tuduro ti funɔɔ ni ge

* 10:17 Zheremi 9:23

16 N'a da guri yi taha sanha yi mu jo wa shishiin ganha bu na wii nuɲmoyirine fɔɔ we. Ga yi nehe ba na wii nuɲmoyirine fɔɔ, yi na co mu, kɔnhɔ na be di naye pele dɔɔni. 17 Yemu n'a da jo nime ge, Kafɔɔ w'a ta yee le na ɲɔ ni we. Ga la l'a na pye n'a da yee jo. Lee wuu na n'a da jo ba nuɲmoyirine fɔɔ ne we. 18 Ga ma na jo ba shennehemee wa puyɛ pele ke konjo ke keree ni we, yee tuun wu ni ne be na naye pele ge! 19 Yee piimu pu ne fungonyo fee ge, a yee di dɛɛɛ na nuɲmo-yirilee jomɔ nuri! 20 Pee sipyii pii p'a yee co ba buloo ne-ɛ ge, na yee kenɛ yanmuyo li, na dun yee na, na ɲɔsanga pyi yee na, na kadahaa leni yee nahaya ni. A yee di lee xu yiye ni. 21 Shiige ki ne ne na pe jomɔ pe tajogo ni, ga ne fanha di wa nehe ba pee ne we, na nuɲɔ be di wa waha ba pee ne we.

Ga lee be na keree kiimu kaa p'a daga na puyɛ pele ge, ne be na ja kee kaa taga naye pele. Ne yu ba nuɲmoyirine fɔɔ ne we. 22 Heburuu pu ne pii ya? Wee wa ne be ne. Izirayeli shi sheen pu ne pii ya? Wee wa ne be ne. Ibirayima kadugo shi sheen pu ne pii ya? Wee wa ne be ne. 23 Kirisa wo kapyebyii pu ne pii ya? Nuɲmoyirine fɔɔ jomɔ n'a da jo. Ne pye Kirisa wo kapyebye na toro pee taan fo xuuni. Ne pu ja kapyenɛ ni. Ne kaso jegee, kee ya nehe pu wogoo na. Ne kpɔɔnɔ jeri shɔ na toro pee taan. Ne xu fo tɔɔɲii niɲehɛɲɛ ni. 24 Yawutuu p'a ne kpɔn fo tɔɔɲii kaguro, tɔɔɲii beeri susɔ ɲii kelee shisheɛɛ nigin ma fo.* 25 A Orome sheen di na kpɔn fo tɔɔɲii taanri ni kabegɛɛ ni. A p'i kagereye taga na wa na da gbo tɔɔɲii nigin. A kɔɔgbɔhɔ di gyɛɛgi ni na ni fo tɔɔɲii taanri suumɔ lɔhɔ ni. A di canja nigin ni piige nigin pye suumɔ lɔhɔ ni. 26 Ne kushɛɛɛ niɲehɛɲɛ pye. Ne na munaɔ pere fo gbalaa lɔhɔɔ ni. Ne na munaɔ pere fo java fee niɲɛ ni. Ne na munaɔ pere fo naye pyaa shi wu niɲɛ ni, na li pere fo shi watii niɲɛ ni. Ne na munaɔ pere fo kulo funɲɔ ni, na li pere fo siponɔ ni. Ne na munaɔ pere fo suumɔ lɔhɔ ni. Ali wu cebooloo piimu p'a puyɛ pye n'a daa fee, p'i ne n'a daa fee-i ge, ne na munaɔ pere fo pee be niɲɛ ni. 27 Ne kapyenɛɛ niɲehɛɲɛ pye kiimu ya waha ge, na kanhama ja. Ne piye niɲehɛye shɔn ɲmunumɔ xuugo ni. Ne xuugo gba, a waga di la pye na ni. Ne yalige ja, na ki yaha wɔ tɛɛgeɛ niɲehɛɲɛ ni. Ne wiire gba, na fafunmɔ pye. 28 Kisaɲaa di ne wɔ. Na fara kee beeri na, ne bi na funɲɔ shaa ni egilizii pu beeri kaa ni canja beeri. 29 N'a daa fɔɔ wa baraga bu jɛɛ, ne ma bye kanna neye pyaa wo baraga k'a cɛɛ. Wa nuɲɔ bu gyɛɛgi, lee ma sii waha na na fo xuuni.

30 Li bu da nago kanna ne yaa na naye pele, ne na naye pele na wo baraga baara ti ni. 31 Masɔɔnɔ k'a deri wu Kafɔɔ Yesu To Kile na gbee! Wee ya li ce na ne wa kafineye yu we.

32 Na ne yaha Damasi kulo li ni, canja ka saannaa Aretasi wo gbafenɛɛri w'a pa sipyii pii yaha kulo li tajeye yi beeri ni, kɔnhɔ p'i ne co. 33 Ga, a n'a daa fee p'i ne le sagana ni na yeege fenɛtiri ni, na mɛɛɛɛ taga ne tirige kanha ki kadugo. Lee funɲɔ ni a ne shɔ wu na.

12

Pɔli ya kashɛɛɛ kiimu ja ge

1 Ayiwa, fo ne bu naye pele, ba lee di wa yafiin ɲɔgi we. Lee be na, kashɛɛɛ kiimu ne ja, ni Kafɔɔ ya keree kiimu she ne na ge, kee shizhaa na n'a da ba jo nime. 2 Ne na wa ce, wu na ne Kirisa wo kariɲɛɛge ki ni, li yee ke ni shisheɛɛ wu ne niɲee, Kile ya wu lo kari fo fugba we ni. (Ayiwa wuyɛ pyaa k'a kari wɔ

* **11:24** Saliya wa bye Orome sheen mu, wee saliya wu bi gbara pu susɔ ɲii kelee shisheɛɛ (40) taha sipya na we, bani pu bi giin na kee da xhu sipiyawyii ni we, lee na pu ma ɲii nigin laha.

la, kelee kashεε Kile ya she wu na la, ne kunni ya lee ce we, Kile w'a lee ce.)
³ Ne kunni ya li ce na jo kanna wee na w'a kari Alijine ni. (Ga wuyε pyaa k'a
 kari wa la, kelee kashεε Kile ya li she wu na la, ne kunni ya lee ce we, Kile w'a
 lee ce.)⁴ A wu jomɔ pa logo wee xuu wu ni sipya da ja pemu jo daha we. Li
 ya saha be yeε sipya wu pee jomɔ pu jo we.⁵ Ayiwa, ne na ja naye peλε wee
 sipya we wa shi keree na. Ga ne funɔ di wa di naye kaa taga naye peλε we, fo
 di bu na baraga baara kaa taga naye peλε.⁶ Ali ne nehe jo ne naye peλε, ne da
 bye ɲuɲmoyirine fɔɔ we, bani can n'a da jo. Ga n'a da naye peλε we, kɔnhɔ keree
 kiimu n'a byi, na yemu yu sipyii pu ɲii na ge, pu ganha bu na durogo di doro
 yee wo ɲuɲɔ kana taan we.

⁷ Ayiwa, kɔnhɔ tabaara ganha bu je di na ɲi kee kashεεε nijenεε kii wuu na
 we, a yama nigbɔ pa di je ne cere ti ni. Pee ya ma ne mu ba Shitaanni tudunmɔ
 ɲε we, pee ya ne kana, kɔnhɔ tabaara ganha bu je ne ni we.⁸ Ne Kafɔɔ ɲεeri pee
 yama pe shizhaa na fo tɔɔɲii taanri jo wu pu laha na ɲuɲɔ ni.⁹ Ga, a wu ne
 pye na wee wo niime wu na ne yaa, na sipya baraga bu xhɔ tuun wemu ni,
 na wee tuun wu ni wee wo sefεεε t'a zheε na fiinne. Lee wuu na l'a taan ne
 ni ne wu na baraga baara kaa taga naye peλε, kɔnhɔ Kirisa wo sefεεε t'i gori
 yaha na na.¹⁰ Lee wuu na ne funɔ taan na baraga baara ti na. Ali pu nehe ba
 ne shehele, kelee na kawagaa pyi ne na, kelee na ne kana, kelee na ne ɲaani
 Kirisa mege ki wuu na, ne na funɔ taan kee beeri wuu na. Bani ne bu bye
 baraga baa tuun wemu ni, ne ma fanha ta wee tuun weye pyaa ni.

Pɔli ya pye tuguro n'a daa fɔɔ wa shishiin mu Korente kulo li ni we

¹¹ Ayiwa, ne jo ba ɲuɲmoyirine fɔɔ ɲε we. Ga yeε pyaa ki ni lee ya foro. Yee
 p'a bi yaa yee p'a ne soni! Bani ali ne nehe bye ne ɲε yaaga be we, tudunmɔ
 mege wuu piimu yee wa jateni ge, wee wa ya ye ne na kaa la shishiin ni we.
¹² Can na, kapyegeε kiimu k'a li sheε na Kirisa wo tudunmɔ ne ɲε ge, kee
 beeri ya she yee na ni loxulo ni. Kee ya pye ɲaha sheshεεε, ni kakanhanjaa,
 ni sefεεεε kagbɔhɔɔ.¹³ Ne ta pye yee mu tuguro we. Ni lee ye be we, leke ne d'a
 pye egilizii pusamaa mu lee di ya pye yee mu-i we? Yi yafa na mu lee na!

¹⁴ Li wii, ne gbegele xɔ da se yee yiri na tɔɔɲii taanri wuu ni. N'a da zhe bye
 yee mu tuguro le tɔɔɲii le be ni we. Bani yi keɲε yaɲmuyɔ be di wa zhaa we, fo
 yiye pyaa kiiri. Nɔhɔpiire ya yaa na wari shaa na ye ri pu sefεε ɲaha na we, ga
 sefεε p'a yaa na wari shaa na ye ri pu nagoo ɲaha na.¹⁵ L'a taan ne ni ne wu
 na keɲε yaɲmuyɔ beeri kan yee wuu na, ali na naye be kan na fara wa. Ayiwa,
 yee kaa ba dan ne ni xuuni mu, lee l'a da ne pye ne kaa da da dan yee ni-i ge?

¹⁶ Yee na ba jo na ne pye tuguro yee wa shishiin ɲuɲɔ ni we. Nakaara wa
 lee ni we, ga pii na ba jo yee ni na shizhiinme ni ne yee co, na ne shiige shen.
¹⁷ Piimu ne tun she yee mu ge, ne kuduun sha yee ni wee wa keɲε kurogo ya?
¹⁸ Ne Tite ɲεeri jo wu she yee yiri, na wu ceborona wu pinne ni wu ni. Ta Tite
 ya yee ɲmahana na kuduun sha yee ni? Ta ne ni wee wo kapyegeε ki beeri ya
 pye me nigin we? Ta weε ɲaariganjaa ki beeri ya pye me nigin we?

Pɔli ya wu funɔ shaa ni kaa lemu ni ge

¹⁹ Na co fo taatuunnɔ na, yee wa giin na kanii wele wa gaan wuyε mu yee
 ɲaha taan, ga lee di be we. Kirisa wo kariɲεεε ki funɔ ni weε wa yu me Kile
 ɲaha taan. Wu taanɲiineε, yee wo n'a daa wu wo nahagbaasheεεε kaa na weε
 wa ye beeri yu yee mu.²⁰ Ne ba nɔ yee yiri, na funɔ wa di yi ɲa ɲagana lemu
 na we, ne fyagi jo di ganha ba she yi ɲa lee ɲagana le na we; yi be ganha bu na
 ɲa ɲagana la na yi be ya tiin ni lemu ni we. Ne fyagi jo di ganha ba she yogo

ta yi te ni we, ni jɛpɛɛn, ni loyire, ni bɛganhara, ni mɛkyɛɛgere, ni zojuuro, ni tabaara, ni kawuriye we. ²¹ Nɛ fyagi jo di ba jo n'a nɔ yi yiri ge, Kile ganha bu da na shiige yi ninɛ ni we. Sipyijehɛmɛɛ piimu p'a jurumu pye, p'i sanha daajɛnɛ jo pu cemɔhɔɔ ti na tapyege ni we, ni pu dɔdɔɔɔ, ni pu kanɔhɔyɔ yi na-ɛ ge, di ganha bu da zhe jɛsinmɛ wo yee wuu na we.

13

Fundogo jomɔ ni fò mujuu

¹ Nɛ tɔɔnii taanri wuu l'a da bye le na she yee yiri. «Sipyii shuun taanri ya pye keree kiimu bɛɛri fiin ge, w'à da zhe kee bɛɛri naha shɔɔnri na bɛ ni pee wo fiin pu ni.»* ² Sipyii piimu p'a jurumu pye ge, n'a da yi jo waha pee ni sipyii pusamaa mu, ali na li ta na nime wo wa yi yiri we. Nɛ tee yi jo toro pu mu na shee shuun wuu li ni yee yiri. N'a da yi jo daha sanha pu mu jo nɛ ga ba she yi yiri, n'a da juɔɔ penji nige kaa la shishiin na we. ³ Wee tuun wu ni, yi na ba li cɛ na Kirisa w'a yu nɛ juɔ na, bani kee kaɔɔɔ ki yi wa zhaa. Kirisa baraga ya ta cɛɛ yee shizhaa na we, ga w'a wu sefɛɛɛ ti shee yee ninɛ ni. ⁴ Can wu jɛ wii, wu xuduun wu ni korikoritige ki na, w'a pye baraga baa, ga jɔli na wu jɛ nime Kile wo sefɛɛɛ ti baraga ni. Na wɛɛ bɛ yaha karijɛɛge ni ni wu ni, wɛɛ bɛ baraga k'a xɔ. Ga Kile baraga ni, na wɛɛ yaha ni wu ni, wɛɛ na ba bye jɔli na yee shizhaa na.

⁵ Yi yiyɛ taanna wii, y'i yiyɛ suguri, yi bu da yi na jɛ n'a daa wu wo koo li ni. Ta yee ya li cɛ na yee funyɔ ni Yesu Kirisa jɛ we? Fo yiyɛ pyaa bu she da y'a kuɔɔ n'a daa wu na dɛ! ⁶ Ga nɛ dɔ li na jo yee na ba li cɛ na jo wɛɛ ya ta kuɔɔ n'a daa wu na we. ⁷ Lee bɛ na, wɛɛ wa Kile jɛɛri kɔnhɔ yi ganha ba kakuuyo pyi we. Lee kaɔɔɔ jɛ nago kanna wɛɛ di metanga ta we. Ga wɛɛ funyɔ ki wa yi da kasaɔɔa pyi, ali lee jɛhe ba li shee bɛ na wɛɛ p'a kuɔɔ metanga ki na. ⁸ Bani se wa wɛɛ ni wɛɛ pu pari can wu na we, ga can wu tege tege se wu jɛ wɛɛ ni. ⁹ Wɛɛ baraga bu xhɔ tuun wemu ni, a yee baraga di bɛɛ, lee l'a dan wɛɛ ni. Lemu wɛɛ ya jɛɛri Kile mu ge, lee li wa mɛ nago yee wo n'a daa wu w'a se naha na fo wu jɔ bu she fa. ¹⁰ Lee wuu na nɛ we semɛ we tun yi mu na li ta nɛ jɛ yee yiri wà we, kɔnhɔ di ba nɔ wà tuun wemu ni, di ganha bu keree ki naha shɔɔnri ni waha ni, na saha ni Kafɔ wo fanha ki ni we, w'a kemu kan na mu ge. Kee fanha ki kakaan juɔɔ ki jɛ kɔnhɔ yee di da se naha na n'a daa wu ni, ki ya ta kan gyɛɛgi kaa na we.

Jomɔ pu taxɔgɔ ni fò mujuu

¹¹ Ayiwa nime na cebooloo, wu jɛ tuun wa ni. Yi funyɔ taan! Yi da yiyɛ logoo wari y'a se naha na! Yi da samɔhɔɔ leni yiyɛ ni! Yi pye ni fungɔngɔ nigin ni! Najinɛ di bye yi te ni! Lee bu bye, taanjɛɛge ni najinɛ fɔɔ Kile na bye ni yi ni.

¹² Y'a yiyɛ shaari ni taanjɛɛge ni! Kile wo fɛfɛɛɛ sipyii piimu pu jɛ naha ge, pee bɛɛri ya yi shaari. ¹³ Wu Kafɔ Yesu Kirisa wo niime we, ni Kile wo taanjɛɛge ke ki pye ni yi ni. Y'i gori yaha Fɛfɛɛɛ Munaa li wo karijɛɛge ki ni.

* 13:1 Duterɛnɔmɛ 19:15

Galasi Sheen Tudunmɔɔ Pɔli ya sɛmɛ wemu tun Galasi sheen mu ge

Jɔgɔ ye p'a byi na Galasi sheen we?

Egilizii piimu nɔhɔ Pɔli ya tenɛ Galasi fiige ki ni ge, pee pu jɛ Galasi sheen pee. Pee jɛ: Ikone, Lisitiri, ni Deribe (Kapyegee 14). Galasi fiige ki nijaa wogo ki jɛ Turuki fiige ki funɔɔ ni. Ba Pɔli ya pa bye wu jɛ Galasi ni we, a Yawutuu pii di shee ganha na kalaa watii kaan pu mu. A p'i jo na Pɔli jɛ tudunmɔ nijemɛ we, na wu ya ta na Musa wo saliya wu wo kalaa wu kaan wu kangana na we.

We sɛmɛ we kakana jɔɔ

Ye p'a jo wá Pɔli na ge, yee faara Pɔli ya jo, na fenhe pu funyɔ to ni wu kalegee ni wuyɛ pyaa kapyegee ni. Na li shee na kapii li wa wee wo Kile jomɔ yere le, na li shee na n'a daa ya ye Musa wo tɔ wu na. A w'i li shee sanha na n'a daa fee ya foro Musa wo tɔ wu nɔhɔ ni, na jiiifeere niwɔɔ pyi, a Fefeeere Munaa di pu naha co tee jiiifeere ti ni (Kapyegee 5).

Sɛmɛ wu kafila jɔgbɔyɔ

Galasi Sheen 1—2 Pɔli fɔ mujuu. W'a li shee na Yesu Kirisa wo tudunmɔ wee jɛ.

Galasi Sheen 3—4 Kile ya sipya jateni sipiyitiime Musa wo saliya wu koro jaari funɔɔ ni we.

Galasi Sheen 5 Wèe ya foro saliya wu nɔhɔ ni, a Fefeeere Munaa di wèe naha co fefeeere ni.

Galasi Sheen 6 Pɔli wo yeri yeri jomɔ ni wu duba.

Pɔli ya Galasi sheen shaari

¹ Nɛ Pɔli, nɛ jɛ Kirisa wo tudunmɔ. Sipiyiawyii ya ta nɛ pye tudunmɔ we. Nɛ di ya nɔhɔ pye be tudunmɔ sipiyiawyii baraga ni we, fo Yesu Kirisa ni To Kile wemu w'a Yesu jɛ na yeege xu ni ge. ² Nɛ ni na cebooloo piimu pu wa naha ge, wèe p'a sɛmɛ wu tun Galasi fiige ki n'a daa fee pu mu.

Wèe ya yi shaari: ³ Wù To Kile ni wù Kafɔɔ Yesu Kirisa wu niime tirige yi na, p'i jajihe be kan yi mu.

⁴ Yesu Kirisa w'a wuyɛ kan na pye saraga, kɔnhɔ wu wèe shɔ wù jurumu wu na. W'a wèe shɔ ke kɔɔ ke wo yanmuguuyo yi beeri wo fanha ki na, na saha ni wù To Kile wo jidaan wu ni. ⁵ Nɔɔɔ w'a deri wu mege na tuun beeri ni. Amiina.

Tuugo nigin pe ye pu jɛ Kile wo Jozaama pe

⁶ Na cebooloo, Kile wemu w'a yee yiri Yesu Kirisa wo niime wu baraga ni ge, yee na toro kadugo le wee ni tɔvuyo na, na jaanna jɛri jozaama patii feni, lee ya nɛ fo xuuni de. ⁷ Jozaama pemu nɛ jo yee mu ge, pee ye pe pu jɛ Kile wo Jozaama pe, patii wa nige pee kadugo na we. Ga sipyii pii pu wa giin p'i yee fungɔnyɔ yi jɛri. Kile Jozaama pe pu wa Shɔvɔɔ wu kaa yu ge, pu funɔɔ ki wa p'i pee jɛri shan. ⁸ Jozaama pemu wèe ya jo yi mu ge, watii bu ba ni jozaama patii ni wèe wo pu kadugo na, w'a pye wèe wa la, w'a pye meleke na yiri fughu we ni la, weefɔɔ wu laɔi. ⁹ Wèe ya tee yee jo toro yee mu; n'a da guri di yi jo daha sanha: Wèe ya Jozaama pemu jo yee mu ge, watii bu patii jo yi mu wèe wo pu kadugo na, weefɔɔ wu laɔi.

¹⁰ Ayiwa wee tuun wu ni, ne giin sipyii di da na sɔni laa, ne giin Kile di da na sɔni? Na funɲo ki ne di naye kaa taan sipyii mu kunni? Bada! Ne funɲo da bi bye di naye kaa taan sipyii mu sanha, ne bi da ga já bye Kirisa wo kapyebye we.

Pyegana lemu na Pɔli ya pye na neri Kile tudunmɔ ge

¹¹ Na cebooloo, n'a da yi fiinne jo yi mu jo ne Kile Jozaama pemu jo yi mu ge, pee ya ta foro sipya ni we. ¹² Ne pu ta sipya mu we, sipya be di ya ne taanni pu ni we. Ga Yesu Kirisa ye pyaa k'a ne taanni pu ni.

¹³ Taashiine li ni, na ne yaha Yawutuu pu wo koo li ni, ne bi doroo torogana lemu na ge, yee wa yee naha logo. Ne bi Kile wo n'a daa fee pu kana fo xuuni wee tuun wu ni. Ne bi li yereɲe fo na pu pinnege ki nɲɲo tugo. ¹⁴ Ne bi bye na lenii Yawutuu nijehemee naha na Yawutuu pu koo li naarigana ni. Wée sefelee p'a wée taanni kalegee kiimu ni ge, ne bi naye beeri kan kee mu. ¹⁵ Ga Kile bi ne shɔɔnri lɔ, ali na ta pu sanha ne se be we. Wu jidaan tuun w'a pa nɔ ge, a wu wu niime wu tirige ne na, na ne yiri na pye wu kapyebye. ¹⁶ W'a wu Ja wu she ne na, kɔnhɔ ne da wee Ja wu wo Jozaama pu yu shi wusama beeri mu, shi wemu ne Yawutuu we. Ba w'a wu she ye ne na we, ne be ya watii yege nige we. ¹⁷ Piimu p'a fenhe pye Kirisa wo tudunmɔ pee ne naha na ge, ne nɔhɔ she Zheruzalemu ni di zhe pee be yege we. Ga, a ne faa toro, na gari Arabi ni; lee kadugo na, a ne guri pa Damasi kulo li ni.

¹⁸ Ayiwa, yee taanri w'a toro, a ne na kari Zheruzalemu ni, kɔnhɔ di she foro Pyeeri na. A ne cabyaa ke ni kaguro pye wà ni wu ni. ¹⁹ Ga ne ya ta Kirisa wo tudunmɔ watii be ja nige we, fo Yakuba ye nigin pe; wee ne Kafɔo Yesu wo ceborona wa. ²⁰ Yemu n'a yu me yi mu ge, ali kafinege nigin be wa yi ni we; Kile wa na seeri. ²¹ Lee kadugo na, ba ne foro Zheruzalemu ni we, na gari Siiri fiige ki ni; na yiri wà, na gari Silisi fiige ki ni. ²² Ga n'a daa fee piimu pu bye Zhude fiige ki ni ge, wee wa shishiin bi sanha ne ja jii na we. ²³ Pu bi yi nuri ye sipyii nɔ na na: «Sipya we wu bi wée kana taashiine li ni, fo w'a bi li yereɲe wu n'a daa wu nɲɲo tugo ge, weeye pyaa ki be k'a Kile wo Jozaama pu yu nime.» ²⁴ Lee funɲo ni, a p'i ganha na Kile sɔni ne wo Jozaama pu wo jo wuu na.

2

Pɔli ya Kirisa tudunmɔ pusamaa nɲɲo círi ta

¹ Ba yee ke ni shishere ya toro we, a ne ni Barinabasi di guri pa sanha Zheruzalemu ni. A ne gari ni Tite be ni. ² Kile ye pyaa ki bi li she ne na na ne wu she wà, a ne da kari. Ba ne nɔ wà we, ne ni nahagbaa fee pu ni, a wée di she wùye ja kabanugo. Kile Jozaama pemu ne yu shi wusama beeri mu ge, a ne pee naha jo pu mu, kɔnhɔ labye wemu n'a pye toro ge, ni wemu n'a byi ge, kɔnhɔ wee wa shishiin ganha bu bye nɲɲo baa wo we. ³ Tite wemu ni ne kari ge, Gireki wu bye wii. Ga pu ya ta wu karamu fanha be na fo wu cekɔnɔ pye, kɔnhɔ wu be di bye Yawutuu pu shi we. ⁴ Ga, kafinejuu p'a, pee bi puyé pye na n'a daa fee pee ne, na ta p'i ne n'a daa fee we, pee pu bi giin w'i cekɔnɔ pye. Wée ya pye ni Yesu Kirisa ni kari nege ni ge, a wée di bye wùye mu, a pii sipyii pii di beele jé wée te ni kɔnhɔ p'i lee naha ce. Pu funɲo ki bye p'i wée kuruɲo pa lenɛ sanha bulooro ti ni. ⁵ Ga wée ya sɔɔ na wùye yaha pu kenɛ ni ali jere be funɲo ni wù ta logo pu nɔ na we, kɔnhɔ Kile Jozaama pe pu wa can wu shee ge, y'i já pee logo ba pu ne we.

⁶ Ayiwa, sipyii p'a bi piimu wii na pee pu ꞑe ꞑahagbaa fεε pu ge, ꞑuꞑofεε pu bye pii la, pu shiin bye be ꞑuꞑofεε we la, lee la shishiin ꞑaꞑɔɔ wa ne mu we; bani Kile ya wa shɔɔnri na wo wa ni we. Kile Jozaama pe ne bi yu ge, ba ne pee ꞑaha jo pee ꞑahagbaa fεε pu mu we, pu ya ta ka fara pu na we. ⁷ Ga, a puyε pyaa be di li ce na Kile w'a pe Jozaama pe kaa le ne keꞑe ni ne w'a yu shi watii sheen mu ma na jo ba w'a pu kaa le Pyεeri keꞑe ni w'a yu Yawutuu pu mu we. ⁸ Bani Kile wemu w'a sefεere kan Pyεeri mu na wu tun Yawutuu pu mu ge, wee ninumɔ w'a sefεere kan ne be mu na ne tun shi wusama mu. ⁹ Yakuba ni Pyεeri ni Yohana, pee piimu pu bi wii ꞑahagbaa fεε pu ge, pee bi li ce na Kile w'a te tuduro te kaa le ne keꞑe ni wu wo niime wu funꞑɔ ni. A p'i pu keye le ne ni Barinabasi keye ni, wee fɔ we ya li shee na wɛe beeri ya pye nigin. A wu beeri di binne na be yi na nago wɛe pu she baari pyi shi wusama te ni, pee be di she baari pyi Yawutuu pu te ni. ¹⁰ A p'i li she ye wɛe na na wɛe pu she wu fungɔngɔ yaha funmɔ fεε na. A ne be di la le nayε ni na ganha na lee pyi.

Pɔli ya Pyεeri jaagi Ancɔsi kulo li ni

¹¹ Ayiwa, ga ba Pyεeri ya pa ba Ancɔsi kulo li ni we, a ne ba wu jaagi sipyii pu beeri ꞑii na; bani kaa lemu w'a bi pye ge, lee bi ꞑɔ we. ¹² Wu cebooloo shi watii sheen piimu pu bye n'a daa fεε Ancɔsi ni ge, Pyεeri bi binne na li ni pee ni. Ga, a Yakuba di ba sipyii pii tun kari Ancɔsi ni. Ba pee ya wɛe, a Pyεeri di fere kɔn shi wusama wo n'a daa fεε pu na, na bye wu ya sɔɔ w'a li nige ni pu ni we. Wu bi fyagi pee sipyii pu na, bani Yawutuu pu bye pii, pee di bi yu na fo shi wusama beeri w'a cekɔɔnrɔ pyi. ¹³ Cebooloo piimu be pu ꞑe Yawutuu ge, a pee be di yaa Pyεeri na, na fere kɔn pii pu na. Lee funꞑɔ ni a Barinabasi be di yaa pu shuun shuun juuro ti na, na daha pu feni. ¹⁴ Ba ne pu ꞑa, na pu ta pu ya ꞑaari na sahanj ni Kile Jozaama pu wo can wu ni we, a ne jo ni Pyεeri ni pu beeri ꞑii na. A ne wu pye: «Mu wemu wu ꞑe Yawutu ge, a m'i sɔɔ na Yawutuu pu wo koo li yaha wà, na ganha na ꞑaari shi wusama wo ꞑaarigana na. Wee tuun wu ni ꞑaha na m'i giin nime m'i shi wusama be karamu fo wu be w'a Yawutuu pu wo koo li ꞑaari wɛ?»

Fo ma bu dà Yesu na m'a na sho

¹⁵ «Can wu ꞑe wii, wɛe kunnɔ ya sii tii pye Yawutuu cegee. Wɛe ꞑe shi watii sheen we, pu jo na wee shi we sheen ya Kile koo li ce we. ¹⁶ Ga lee be na, wɛe be ya li ce na jo ma ꞑeꞑe da Kile tudunmɔ Musa wo saliya we koo ꞑaari, lee wa da ga ma pye sipyitiime Kile mu we, fo ma bu dà Yesu Kirisa na. Lee wuu na wɛe be ya dà Yesu Kirisa na, kɔnhɔ Kile di wu pye sipyitiimee wee n'a daa wu baraga ni. Li wa nago Kile tudunmɔ Musa wo saliya wu ꞑɔmehεε ki wo koo ꞑaari w'a wɛe pye sipyitiimee Kile mu-i de. Bani sippa wa shishiin wa da já bye sipyitiime Kile mu na ma yaha ma na Kile tudunmɔ Musa wo saliya wu koo ꞑaari we.

¹⁷ «Ayiwa, wɛe Yawutuu ba wu ye shaa wu bye sipyitiimee Kirisa wo kariꞑεεε ki funꞑɔ ni, wɛe ba lee pyi, wɛe be ya ꞑeri ni shi wusama ni nigin, pee piimu p'a wii jurumupyii ge. Wee tuun wu ni, ta lee wa li shee na Kirisa w'a wɛe tɔɔgɔ leni jurumu ni? Bada! ¹⁸ Ayiwa, ne na foro saliya wu keree tãan, na bye ne wu koo ꞑaari we, ne bu guri wee saliya we feni sanha na wu koo ꞑaari, wee tuun wu ni ne ye pyaa ya saliya wu kyεgi. ¹⁹ Ne xu Kile tudunmɔ Musa wo saliya wu shizhaa na, kɔnhɔ di bye ꞑii na, di da ꞑapyeꞑe pyi Kile mu. ²⁰ Ne pye kanna p'a ne pinne kori ni Yesu Kirisa ni shiizhan korikoritige ki na. Ne ye pyaa ya ta pye nige ꞑiifεere ni we; Kirisa wu ꞑe ꞑiifεere ni ne zɔ wu

na. Niifeere temu ni ne wa nime ke korjo ke na ge, ne naye kan Kile Ja wu mu. Ne kaa ya taan wu mu fo w'a soo na wuye kan saraga ne wuu na. ²¹ Kile ya niime wemu kan ne mu ge, ne da ga wee she bada we. Bani Kile da ba sipya jateni sipyitiime Musa wo saliya wu koo jaari baraga ni, lee ya li shee na juno ya pye Kirisa kaxulo na we.»

3

Na da Yesu na, lee funjo ni Kile ya sipya jateni sipyitiime

¹ Yee Galasi sheen kundi, yee je fungonyo baa fee de! Jogo wu d'a yee faanna me we? Yesu Kirisa ya xu xugana lemu na korikoritige ki na ge, yee naha ya fiinne jo yee mu. ² N'a da yi yege kaa nigin ye na. Fefere Munaa le Kile ya kan yee mu ge, Kile tudunmoo Musa wo saliya wu wo koo li jaari wuu na w'a li kan yee mu laa, yee ya Kile Jozaama pu logo na da pu na ge, lee wuu na w'a li kan yee mu? ³ Naha d'a yee pye me fungonyo baa fee we? Yee ya kaa lemu jo kon ni Kile Munaa sefere ni ge, naha na yee di zhaha di yie pyaa wo sefere taga lee jo to we? ⁴ Kile ya kanhama nigbo pemu yaha p'a no yee na ge, juno ya pye pee na-e ge? Bada! Pee da ja bye juno baa we. ⁵ Kile wemu w'a wu Munaa li kaan yee mu, na kakanhanjaa ki pyi yee te ni ge, wee tuun wu ni, yee ya jaari na sahani ni Kile tudunmoo Musa wo saliya wu ni ge, lee wuu na w'a lee pyi laa, yee ya Jozaama pu logo, na da pu na dagana lemu na ge, lee wuu na w'a li pyi?

⁶ Kile Kafila w'a yi yu wee mu Ibirayima shizhaa na na: «Ibirayima ya da Kile na, a Kile di wu jate sipyitiime wu n'a daa wu wuu na.» ⁷ Ni li je mu, wee tuun wu ni yi li ce na jo piimu p'a daa Kile na ge, pee pu je Ibirayima wo nagoo pee. ⁸ Kile Kafila w'a fenne li she na shi wemu je Yawutuu we, na wee shi wu be na ba da Kile na, Kile na pu pye sipyitiime pu n'a daa wu wuu na. Lee wuu na pe Jozaama pe ya fenne jo Ibirayima mu na: «Kile na ba duba shi wu beeri mu mu baraga ni.» ⁹ Lee wuu na sipya sipya w'a daa Yesu na ge, Kile na duba weefoo mu ba w'a duba me Ibirayima mu wu n'a daa wu funjo ni Kile na we.

¹⁰ Sipya sipya w'a giin na Kile tudunmoo Musa wo saliya wu wo jomehe ki koo jaari funjo ni Kile da ba wee jate sipyitiime ge, Kile wo lanj w'a to weefoo juno ni; bani l'a ka na:

«Sipya sipya wu je wu ya saliya wu jomehe
ki beeri koo jaari gbee ki jaarigana na-e ge,
Kile wo lanj w'a to weefoo juno ni.»*

¹¹ Ayiwa, l'a fiinne yere na Kile da ja sipya wa shishiin jate sipyitiime Kile tudunmoo Musa wo saliya wu koo jaari baraga ni we. Bani l'a ka na:

«Sipya wemu w'a tii ge, wee na ba jni sicuumo ta
n'a daa gboro ni.»*

¹² Ga sipya wemu w'a giin wu Kile tudunmoo Musa wo saliya wu ye wo koo jaari pye wu tana ge, n'a daa je yafiin be weefoo mu we; bani l'a ka na:

«Sipya ya yaa ma wee saliya wu beeri koo jaari
ma na jni sicuumo ta.»*

* **3:6** Zhenezi 15:6; Orome Sheen 4:3

* **3:8** Zhenezi 12:3

* **3:10** Duterenome 27:26

* **3:11**

Habakuki 2:4 * **3:12** Levitike 18:5

13 Yesu Kirisa ya pa wèe shò saliya jòmehɛɛ ki wo lanji wu na. A wuyɛ pyaa di dugo wee lanji we tàan wèe tɛgɛ; bani l'a ka na:

«Sipyaa sipya p'a yirige suri tige ni na gbo ge,
weefɔɔ ya lanji.»*

14 L'a pye mu be sanha kònɔ duba wemu jòmɛɛ Kile bi lɔ Ibirayima mu ge, wee di nɔ shi wusama bɛɛri na Yesu Kirisa baraga ni; na fara lee na sanha, Kile ya Fɛfɛɛɛ Munaa lemu be wo jòmɛɛ lɔ ge, wù já lee be ta n'a daa baraga ni.

Kile ya jòmɛɛ lemu lɔ ge, Musa wo saliya wu da já lee fiin we

15 Na cebooloo, n'a da jaha sheshɛɛɛ ta lɔ sipyii wo keree pyeganaa na. Ali sipya yɛ pyaa mɛhe kaa la jòmɛɛ lɔ, na li ka, na xhɔ na wu kabee taha kee wɛɛɛ ki na, sipya watii da ga já lee jòmɛɛ le kyɛɛgi, kelee na la fara li na wɛ. 16 Kile w'a bi jòmɛɛ lɔ Ibirayima ni wu kadugo yíri shi shɛn mu. Li ya ta ka Kile Kafila wu ni na jo «wu ni wu kadugo yíri shi shɛn» ma na giin sipyínehɛmɛ kaa w'a byi wɛ, ga shi shɛn nigin yɛ kaa Kile Kafila w'a jo na: «Wu ni wu kadugo yíri shi shɛn.»* Wee wu jɛ mɛ Kirisa. 17 Yemu n'a giin di jo ge, yee yi wa mɛ. Kile w'a karijɛɛge jòmɛɛ lɔ Ibirayima mu. A yee xhuu shishɛɛɛ ni kɛɛɛ taanri (430) di doro, a Kile di na pa Kile tudunmɔɔ Musa wo saliya wu tɛɛ. Lee funɔ ni, Kile ya jòmɛɛ lemu lɔ Ibirayima mu ge, Musa wo saliya wu da já lee jòmɛɛ le kyɛɛgi, kelee na li jomɔ pu jɛri wɛ. 18 Ga cɛn wemu Kile ya gaan ge, wee da bi daa Kile tudunmɔɔ Musa wo saliya wu baraga ni, wee tuun wu ni wee cɛn wu bi da bye nige jòmɛɛ li wo wu wɛ; na ta Kile d'a wu wo cɛn wu kan Ibirayima mu ma ni, jòmɛɛ li baraga ni.

Lemu na saliya jòmehɛɛ k'a kan wèe mu ge

19 Wee tuun wu ni saliya jòmehɛɛ ki wo kakaan jɔɔ di jɛ leke wɛ? Ki kakaan jɔɔ ki jɛ, kapyegɛe kiimu ki jɛ ki ya be Kile mu-i ge, kònɔ wèe di kee cɛ. Ga kee saliya jòmehɛɛ k'a yaa na pye wà, Kile ya jòmɛɛ li lɔ Ibirayima wo kadugo yíri shi shɛn wemu shizhaa na ge, fo wee ba ba. Mɛɛɛɛ pu bi saliya jòmehɛɛ ki kaan Musa mu, Musa di ki yu sipyii pu mu. 20 Kayaama ya luu kaa lemu na ge, lee jɛ kabaɲa nigin kajii wɛ. Kile di jɛ wu yɛ nigin do.

21 Ta lee wa li shɛɛ na Kile ya jòmɛɛ lemu lɔ ge, na Kile tudunmɔɔ Musa wo saliya wu w'a lee jòmɛɛ li kaala ya? Bada! Saliya jòmehɛɛ kii k'a kan ge, kee da bi da já da jii sícuumɔ kaan sipyii mu, wee tuun wu ni sipyii bi da já da byi sipyitiimɛ Kile jaha tàan, saliya jòmehɛɛ ki baraga ni. 22 Ga l'a ka Kile Kafila wu ni na jurumu wo fanha ke ki jɛ kɔɔɔ sipyii bɛɛri na. Lee funɔ ni Kile ya lemu wo jòmɛɛ lɔ ge, kònɔ lee di gan n'a daa fɛɛ pu mu pu n'a daa wu baraga ni Yesu Kirisa na.

23 Ayiwa, Kile tudunmɔɔ Musa wo saliya we, wee wu bi fɛnhɛ pye wèe jɔɔ ni, yani n'a daa wu wu pa ge. A wee saliya we di gori yaha wèe jɔɔ ni fo na shɛ nɔ n'a daa wu shɛduun wu na. 24 Lee funɔ ni a saliya wu bye wèe jaha covɔɔ, fo na shɛ Kirisa pye w'a pa; kònɔ wèe di bye sipyitiimɛ Kile jaha tàan n'a daa baraga ni. 25 Ba ni n'a daa wu wo koo li d'a pa nime, wèe da já bye nige wee jahagbaacomɔ wu kɛɛ na wɛ. 26 Bani yee bɛɛri ya pye Kile nagoo n'a daa baraga ni Yesu Kirisa na. 27 Yee piimu bɛɛri p'a batize Kirisa wo karijɛɛge ki ni ge, yee ya jɛri ba Kirisa yɛ pyaa jɛ wɛ. 28 M'a pye Yawutu la, m'a pye shi

* 3:13 Duterɛnɔmɛ 21:23 * 3:16 Zhenezi 13:15; Zhenezi 24:7

watii shen la; m'a pye bulo la, ma shiin ya pye bulo we la; m'a pye ná la, m'a pye cee la; le la shishiin niye ne nige we. Bani yi beeri ya neri nigin Yesu Kirisa wo kariyeege ki funjo ni.

²⁹ Ayiwa, yi bi ne Kirisa wuu, y'a pye Ibirayima wo nagoo. Kile ya cen wemu wo jomee lo Ibirayima mu ge, yi be na ba wee ta.

4

¹ Yemu n'a giin di jo ge, yee yi wa me. Pya wemu na ba cen lo ge, na wu yaha wu nohopiire ni, waagi wa shishiin ne wu ni bulo te ni we, ali na li ta be wee wu ne tofoo wu wo yanmuyo yi beeri kafoo. ² Na wu yaha wu nohopiire ti ni, sipyii pu da da wu kaseri, na wu keree yari, tuun wemu tofoo w'a gbegele yaha ge, fo wee tuun we bu she no. ³ Mu wee be di bye. Tuun wemu ni wee be bi bye ba nohopiire ne-ε ge, ke konjo ke wo keree bulooro ni wee di bye. ⁴ Ga Kile ya tuun wemu gbegele ge, ba wee ya pa no we, a wu wu Ja wu tun na pa. A cee di wu se. A wu be di je saliya jomehee ki wo fanha ki noho ni. ⁵ Piimu pu bye saliya jomehee ki wo fanha ki noho ni ge, konho wu pee jujo wolo. A wee di bye Kile nagoo. ⁶ Yee ya pye Kile nagoo, lee wuu na Kile ya wu Ja wu Munaa li tun l'a pa je wee zobo pu ni. Lee Munaa le w'a wu yiri: «Aba» Lee kari ne na: «Wu To». ⁷ Lee wuu na ma ne nige bulo we, ga m'a pye Kile pya. Ba ni m'a pye Kile pya, w'a yanmuyo yemu jomee lo wu nagoo pu mu ge, ma be na ba yee ta.

Poli ya wu funjo shaa ni Galasi sheen kaa ni

⁸ Taashiine ni, na yee ta yee sanha Kile ce we, peene yanmuyo ya wo buloo yee di bye, na ta yee peene yanmuyo ye di ne Kile ye pyaa we. ⁹ Ga nime yee ya Kile ce. Ne yaa na jo Kile yere w'a yee ce. Naha na yee di giin di guri yee konjo yanmuyo baraga baa woyo ye feni we? Naha na y'i zhaa di yiyi le yee jujo baa yanmuyo ye wo bulooro ti ni sanha we? ¹⁰ Yee ya cana nehee kii porojo kii na, na fara yeye ya na, ni teegee, ni yee, na yee jatani na toro yi saya taan. ¹¹ Ne lemu beeri pye yee mu ge, ne funjo k'a pen jo lee beeri ganha ba bye jujo baa kaa we.

¹² Na cebooloo, n'a yi neri, yi neri ba ne ne we, bani neye pyaa ki be ya neri ba yee ne we. Yee kunni ya ta kakuuno la shishiin pye ne na we. ¹³ Yee ye pyaa ya li ce na yama p'a ne pye ne kori yee mu, na Kile Jozaama pu jo yee mu taashiine li ni. ¹⁴ Ali na li ta be ne wo yama p'a kanhama shan yee jujo ni, lee be na yee ya ta ne tanha, kelee na na she we. Ga yee ya ne co xuuni ba Kile wo melege wa ne we, ma na da giin na neye pyaa ki ne Yesu Kirisa we. ¹⁵ Yee funjo bi sii taan wee tuun wu ni. A kee fundanga k'i gari mii we? Ne li ce nakaara baa jo li da bi da ja bye kunni, yee bi da zoo na yi ne pyaa ki wolo na taga ne wogoo ki faa. ¹⁶ Wee tuun wu ni, ne na can jo yee jii na, lee l'a ne neri yee pen nime gee? ¹⁷ Pii sipyii pii funjo ki wa p'i yee naha neri puye yiri. Ga pu wo fungaa le, lee di ya no we. P'a giin p'i ne ni yee laha wuye na, konho yee di daha pu feni. ¹⁸ Kaa lemu li ne nizaana ge, na yatenye waha lee kaa le feni, lee ya no. Li wa nago ne bu bye yee te ni tuun wemu ni, y'i na yatenye waha we, ga y'a yaa na yatenye waha tuun beeri ni. ¹⁹ Na nagoo, ne ne ba layama ne we, ali nime we be ni ne ne na yee laa ya fo Kirisa wo naarigana le ga ba she naa yee ni. ²⁰ Ne funjo k'a sii pye fo na no yee yiri nime, konho di jo ni yi ni jogana la betti na, bani yee kaa l'a ne naha wo fo xuuni.

Sara ni Agari keree

²¹ Yee piimu p'a giin di daha Kile tudunmɔɔ Musa wo saliya nɔmehɛɛ ki feni ge, wee tuun wu ni kee saliya nɔmehɛɛ k'a yemu yu ge, yee ya yee nuri be-ɛ ge? ²² L'a ka Kile Kafila wu ni na jalaa shuun Ibirayima bi ta. Ja nigin wa wu bi ta bulozhɔ na, na ja nigin wusama ta cee wa na wemu nɛ bulo wɛ. Wee bye wuyɛ pyaa wo shɔ. ²³ Bulozhɔ w'a wu wo pya wu ta ba cɛɛ ya sii na nagoo taa wɛ. Ga cee wemu w'a pye wu nɛ bulo wɛ ge, wee ya wu wo pya wu ta lee tagana li na wɛ. Kile w'a fɛnhɛ pya wu nɔmɛɛ lɔ wu mu, a wu na pa wu ta. ²⁴ Kɔri wa wu nɛ kii keree kii na, wee we. Pii cɛɛ shuun we, pee nɛ kariɲɛɛɛ nɔmehɛɛ shuun. Kariɲɛɛɛ nɔmɛɛ lemu l'a lɔ Sinayi faaboboɲɔ ki na ge, buloo pu nɛ lee nɔmɛɛ li wo nagoo pee. Agari* wu nɛ ba lee kariɲɛɛɛ nɔmɛɛ li nɛ wɛ. ²⁵ Agari nɛ ba Sinayi faaboboɲɔ ki nɛ wɛ, Arabi ni. Wee Agari we wu nɛ ba niɲaa wo Zheruzalemu kulo li nɛ wɛ, bani sipyii piimu beeri pu nɛ Zheruzalemu ni ge, pee beeri nɛ saliya nɔmehɛɛ ki wo buloo. ²⁶ Ga Zheruzalemu wemu wu na fugba we ni ge, wee nɛ bulo wɛ. Wee Zheruzalemu we wu nɛ wɛɛ wo nu we. ²⁷ Bani l'a ka Kile Kafila wu ni na:

«Cee we, mu wemu wu nɛ ma sanha pya ta nɔ-ɛ ge,
ma funɲɔ ki taan.
Mu wemu wu nɛ mu ya laa yama ce-ɛ ge,
ta xhuulo fundanga keɲɛ ni.
Bani p'a naha wolo cee wemu ni ge,
wee wo nagoo pu na ba nɛhɛ

Na toro cee we ni wu poo wu wo nagoo pu taan.»*

²⁸ Lee wuu na, na cebooloo, yee kunni ya se na saha ni nɔmɛɛlɔɔ li ni, ba Kile ya Ishaaga nɔmɛɛ lɔ mɛ Ibirayima mu wɛ. ²⁹ Fo wee tuun wu ni, pya wemu Agari ya se ba cɛɛ ya sii na nagoo seni-i ge, wee bi we wu pya wu kana, wemu w'a ta Kile Munaa li wo fanha ni ge. Lee ninunɔ l'a byi ali niɲaa we be ni. ³⁰ Ga yeke y'a ka Kile Kafila wu ni wɛ? L'a ka na:

«Bulozhɔ we ni wu ja wu kɔri.
Bani bulozhɔ wu wo ja wu ya yaa wu pinne
cɛn wu na ni we wu pya wu ni wɛ,
wemu wo nu wu nɛ wu nɛ bulo wɛ ge.»*

³¹ Na cebooloo, lee funɲɔ ni wɛɛ ya ta pye bulozhɔ wu wo nagoo wɛ, ga cee wemu wu nɛ wu nɛ bulo wɛ ge, wee wo nagoo wɛɛ nɛ.

5

Kirisa ya wɛɛ pye wùɲɛ wuu

¹ Kirisa ya wɛɛ nɲɔɲɔ wolo, kɔnhɔ wù sii pye wùɲɛ wuu can can na. Lee wuu na, yi la le yiyɛ ni, y'i gori yaha pee yahama pe ni. Yi ganha bu da guri nige kadugo di ba yiyɛ le sanha bulooro ni wɛ. ² Nɛ Pɔli, n'a da yi jo yi mu, yi bu daa na yi tadanɲa pye cekɔnɲɔ, wee tuun wu ni Kirisa ya lemu beeri pye yi mu ge, lee da yaaga nɔ yi na wɛ. ³ N'a da guri di yi jo yi mu sanha jo sipyaa sipya w'a wuyɛ kan p'a kɔn ge, weefɔɔ ya yaa w'a Kile tudunmɔɔ Musa wo saliya nɔmehɛɛ ki beeri koo nɔari w'a fani. ⁴ Yee piimu pu wa Kile tudunmɔɔ Musa wo saliya wu koo nɔari, na giin na wee wo koo nɔari funɲɔ ni Kile da ba yee jate sipyitiimɛɛ wuyɛ naha tãan ge, yee ya yiyɛ waa laha Kirisa na. Yee niɲɛ

* 4:24 Agari: Pii w'a yu na Ajara kelee Ajaratu, kelee Jaara.

* 4:27 Ezayi 54:1

* 4:30 Zhenzi

je nige Kile wo niime wu ni we. ⁵ Wèe kunni, tadarja wa wèe mu na jo Kile na ba wèe jate sipyitiime wuyε jaha taan, bani wèe wa daa Kirisa na. Lee wo sigime ni wèe je Kile Munaa li baraga ni. ⁶ Sipyu wemu bu bye ni Yesu Kirisa ni karijege ni, wufoo ya cekoonro pye yoo, wu shiin yaa cekoonro pye-e yoo, lee la shishiin ni je we. Ga lemu li je kagbo li ge, lee li wa na jo wèe pu dà wu na. Wee n'a daa we ya yaa na wuyε shee taan jege funno ni.

⁷ Yee shegana li bi jo xuuni n'a daa wu koo li ni. A jogo di ba yi yerenε, na yi kuruno can wu koo na we? ⁸ Kile wemu w'a yee yiri, na yee pye wuyε wuu ge, yee kunni ya dà li na na ke fungongo ke ka tuugo ya yiri wee yiri we. ⁹ Ta yee ya li ce na jo: «Shizhenhere nifenhfenhenεε ki ma myedonhono beeri pye k'a fugofugo yiri we?» ¹⁰ Ga lee be na, ne dà li na Kafoo ni, jo fungongo katii wa da digi yi mu we. Ga sipya wemu w'a ma ni piinne ki ni ge, wu pye sipyituugo beeri, Kile na ba kiiri kon wu na.

¹¹ Na cebooloo, li da bi da nago cekoonro ti wo keree ne be ya yu, nago ma bu cekoonro pye lee na ja ma sho, pu bi da da ne kana nige we. Yesu Kirisa wo korikoritige ki wo xu wu wo yere li be ne byi ge, lee be bi da waha sipya wa shishiin na we. ¹² Sipyii piimu p'a yee piinne me ge, pee ya mehe yaa na sii kan laha yee na fefee.

¹³ Yee kunni na cebooloo, Kile w'a yee yiri, na yee pye yiyε wuu. Ga yi ganha bu da lee pye kapuno yi da yi wo jidaan keree pyi we. Ga y'a kapylene pyi yiyε mu ni taan jege ni. ¹⁴ Bani Kile tudunmoo Musa wo saliya romehεε ki beeri wa daa le romεε nigin we funno ni na: «Ma sipyinii wu taan ma mu ba mayε pyaa ki je we.» ¹⁵ Yi bu daa na yiri yiyε feni ba nanja yaaya je we, na yiyε con na xhaa, na yiyε pahala we. Yi bu yee y'i ya kasege yaha yiyε na we, yi na ba yiyε kyεgi xho.

Sipyu jidaan ni Fefee Munaa jidaan

¹⁶ N'a da yi jo waha yi mu jo y'a jaari Kile Munaa fanha ni. Lee bu bye, wee tuun wu ni yi da daha nige yiyε pyaa wo jidaan keree feni we. ¹⁷ Bani lemu li je sipya wo jidaan ge, lee je Kile Munaa wo jidaan we. Kile Munaa li be wo jidaan di je sipya be wo jidaan we. Ye shuun we ya beni we, lee funno ni yee funno ma bye yi da keree kiimu pyi ge, yee da ja da kee pyi we. ¹⁸ Ga Kile Munaa li bu yee jaha co, wee tuun wu ni Kile tudunmoo Musa wo saliya romehεε ki fanha da bye nige yee na we.

¹⁹ Na ta keree kiimu ki je sipya wo jidaan keree ge, kee ya fiinne. Kee ki wa me: Doooro, cemahoro, shiige baara keree, ²⁰ yaperegaanra ni siganma, makono, yokoonro ni jepere, loyiriguuno, nakaara niguuro, beganhara ni waagi, ²¹ jεgboo, singbaa, laara keree ni ki tuugo keree. N'a da yi jo waha yi mu ba n'a tee yi jo toro yi mu we, jo sipyii piimu p'a kii keree kii shi pyi ge, jo wee wa shishiin da ga je bada Kile wo saanra ti ni we.

²² Ga Kile Munaa ya keree kiimu leni sipya zo ni ge, kee je: taan jege, fundanga, janne, loxulo, jubene, saama, romεε fere, ²³ lotaan, ni na ja mayε na. Saliya wa shishiin da ja kii keree kii kaala we. ²⁴ Bani piimu beeri pu je Yesu Kirisa wuu ge, pee beeri ya pu wo ceepuuro lakuuno ni ti jidaan keree ki beeri pinne kori ni Yesu ni korikoritige ki na.

²⁵ Kile Munaa l'a jii sicuumo nivomoo kaan wèe mu. Lee wuu na, wèe be ya yaa na Kile Munaa li yaha l'i wu jaha co. ²⁶ Wu ganha ba wuyε pele we! Wu ganha ba jeyegere keree pyi wuyε na we! Wu ganha ba jepenkeree pyi wuyε na we!

* 5:14 Levitike 19:18; Marika 12:31

6

N'a daafɛɛ ya yaa na puyɛ tɛri

¹ Na cebooloo, yi ba sipya wa ta wu na kakuuɔɔ pyi, yee piimu p'a jaari na sahanji ni Kile Munaa li wo jidaan wu ni ge, yee pu weefɔɔ yeri ni loxulo ni. Yiye pyaa bɛ di kasɛɛge yaha yiye na, kɔnhɔ yi bɛ ganha ba jin nɔwuuro ni wɛ. ² Y'a yiye juɔɔ tuguro luu! Yi ba lee pyi wee tuun wu ni yi na da Kirisa wo saliya wu wo jɔmɛhɛɛ ki koo jaari. ³ Sipya wa ba wuyɛ wii na wee w'a pɔɔɔ pusamaa na, wuyɛ weefɔɔ ya faanna, bani wu jɛ yafiin bɛ wɛ. ⁴ Wa bɛeri ya yaa na wu torogana li sɛeri xuuni, wu bu wu keɲɛ nibyegee ki ta k'a jɔ, wee tuun wu ni, wu na funɲɔ taan kee nibyegee ki wuu na. Wu ya yaa w'a kee luu w'a daanna ni watii wo nibyegee ni wɛ. ⁵ Bani wa bɛeri na ba yere ni wu labye fiin ni Kile jaha taan. ⁶ Piimu p'a yi taanni Kile Jomɔ pu ni ge, y'a yaa y'a pee tahaa kaan yi keɲɛ yaɲmuɔɔ nijeye yi bɛeri ni.

Ma bu lemu nugi, lee ma da ba gɔn

⁷ Yi ganha ba yiye faanna-ɛ dɛ! Sipya ya zɛhɛni Kile na wɛ. Ma bu lemu nugi, lee ma da ba gɔn. ⁸ Ma ba mayɛ pyaa wo jidaan lakuuɔɔ keree pyi, wee tuun wu ni ma na ba xu ta lee wo kuduun. Ga ma ba Kile Munaa jidaan kere pyi, wee tuun wu ni ma na ba jii sicuumɔ nixhɔbaama ta lee wo kuduun. ⁹ Wù ganha bu da ganha kasaanjaa bye taan wɛ, bani wù bu bye wù ya yatɛnye gbo lee bye taan wɛ, wù na ba li kuduun ta wu taduun ni. ¹⁰ Wee tuun wu ni, na li pyeduun yaha wù mu, w'à yaa w'à kasaanjaa pyi sipyii bɛeri na. Wù cebooloo piimu ni wù jɛ n'a daa wu ni ge, pee susu na w'à yaa na kasaanjaa ki pyi.

Nɔxɔɔɔɔ kafila

¹¹ Ayiwa, go y'a kii kamapya n'igbɔhɔ kii jaa ge, nɛyɛ pyaa k'a kii ka na tun yi mu. ¹² Sipyii piimu p'a giin pu tɔn di daan sipyii mu ge, pee p'a yee fɔri na fo yee bu cekɔɔnrɔ pye. P'a lee pyi kɔnhɔ sipyii ganha ba pu kana wɛ, bani pu ba yu na Kirisa na xu korikoritige ki na, na lee wo baraga ni sipya da já zhɔ, sipyii na da pu kana. ¹³ Na ta pee piimu p'a kɔn ge, pee ya ta na Kile tudunmɔɔ Musa wo saliya wu korogoo ki bɛeri jaari wɛ. Ga p'a giin yee di cekɔɔnrɔ pye, kɔnhɔ p'i da puyɛ pɛle na yee ya sɔɔ na daha pee fɛni. ¹⁴ Nɛ kunnɪ wa da ga kaa la shishiin kaa taga naye pɛle wɛ, fo wù Kafɔɔ Yesu Kirisa wo korikoritige ke. Kee korikoritige ke wuu na, kɔɲɔ yaɲmuɔɔ bɛeri y'a jɛri nɛ mu ba yaxuyo jɛ wɛ, a nɛ bɛ di jɛri ba gbo jɛ wɛ yee kɔɲɔ yaɲmuɔɔ yi mu. ¹⁵ M'a cekɔɔnrɔ pye la, ma ya cekɔɔnrɔ pye-e la; lee la shishiin niɲɛ jɛ wɛ. Niifɛɛɛɛ nivɔɔɔ temu Kile ya gaan wɛɛ mu ge, tee ti jɛ kagbɔɔ le. ¹⁶ Piimu bɛeri p'a tee niifɛɛɛɛ nivɔɔɔ ti koo jaari ge, Kile wo janiɲɛ ke, ni wu jijaara te ti tigi pee bɛeri na, na fara Kile wo Izirayɛli wu na, wee wemu wu jɛ Kile wo nagoo pu ge.

¹⁷ Ayiwa na co nijaa na, sipya wa shishiin ganha ba na jaha wɛɛɲɛ nige ni lee kaa ni wɛ, bani fɛ pe pu wa nɛ ceɛɛɛɛge ki na ge, pee ya li shɛɛ na Yesu wo bulo nɛ jɛ.

¹⁸ Na cebooloo, wù Kafɔɔ Yesu Kirisa wo niimɛ we wu kori yaha ni yi ni. Amiina.

Efese Sh_{EE}N

Tudunm_{oo} P_oli ya s_{em}e wemu tun Efese sh_{EE}N mu ge

Jagoye mu we s_{em}e we d'a tun we?

Efese egilizi wu mu P_oli ya we s_{em}e we tun, ga wu fun_{oo} ki bi bye we s_{em}e we di galaa Azi fiige ki egilizii pu b_{ee}ri ni, kee kemu nj_{aa} wogo p'a byi Turuki ge. Yee taanri P_oli ya pye Efese kulo li ni, wee xuu wu wo kugb_{oo} l'a bye lii.

We s_{em}e we kakana nj_{oo}

P_oli w'a Efese egilizi wu no_{oo} shan. Wu labye_{nii} p'a wu tege na Kile Jozaama pu jo Azi fiige ki b_{ee}ri ni (Kapyege 19:10).

Na P_oli yaha kaso wu ni Orom_e kulo li ni, a Epafirasi di she wu y_{iri}, na she wu pye na tudunm_{oo} kafinejuu p'a pu wo kalaakuum_{oo} wu j_{oo} co Efese kulo li ni. A P_oli di s_{em}e tun Efese egilizi wu sipyii pu mu, na pu fun_{oo} to, na pu le koo ni, na pu tii na foro kalaakuum_{oo} wu taan.

Sem_e wu kafila jugb_{oo}

Efese Sh_{EE}N 1—3 Kile wo keree ki tenegana li kaa P_oli ya yu: Shi wemu j_{ee} Yawutuu we, pee ni Yawutuu p'a pinne pye kp_{oo}n nigin sh_{EE}N Kile mu Yesu Kirisa wo xu wu baraga ni.

Efese Sh_{EE}N 4:1—6:9 Egilizi w'a yaa na Kile koro li jaari jaarigana lemu na ge, lee ya jo fiinj_e.

Efese Sh_{EE}N 6:10-20 P_oli ya we_e fun_{oo} to na we_e pu Kile wo kash_en yagboyo yi l_o, w_u da yogo ki k_{oo}n Shitaanni na.

Efese Sh_{EE}N 6:21-24 P_oli ya Efese Sh_{EE}N shaari sanha.

F_o mujuu

¹ Ne P_oli, ne j_{ee} Yesu Kirisa wo tudunm_{oo} Kile jidaan fun_{oo} ni. Kile ya yee piimu pye f_{ee}f_{ee}, yee di daa Yesu Kirisa na [Efese kulo li ni] ge, yee mu ne we s_{em}e we tun.

Ne yi shaari: ² Wu To Kile ni w_u Kaf_{oo} Yesu Kirisa wu niime ni j_{aa}n_{ee} kan yi mu.

Niime wemu Kile ya gaan Yesu wo n'a daa f_{ee} pu mu ge

³ W'a w_u Kaf_{oo} Yesu Kirisa To Kile soni! Kile Munaa li wo duba wemu b_{ee}ri wu j_{ee} fugba we ni ge, w'a wee b_{ee}ri kan we_e mu Kirisa wo karij_{ee}ge ki ni.

⁴ Kile ya we_e jaha bulo Kirisa wo karij_{ee}ge ki ni na ta kon_{oo} sanha ya_a we. Kon_{oo} w_u bye f_{ee}f_{ee}, w_u bye jaagi baa f_{ee} wuy_e pyaa jaha taan. ⁵ Kile y_e pyaa ya f_{ee}h_e kee fung_{oo} ke yaha wuy_e mu wu wo taan_{ee}ge ki fun_{oo} ni, na we_e pye wu nagoo Yesu Kirisa wo karij_{ee}ge ki fun_{oo} ni. Lee l'a pye wu jidaan kaa wu wo saama pu fun_{oo} ni. ⁶ W'a Kile soni wu niime wu wuu na, w'a wemu loolo w_u na ma ni wu jidaan Ja wu baraga ni ge. ⁷ Kirisa wo karij_{ee}ge ki fun_{oo} ni we_e ya sh_{oo} wu shishan pu baraga ni. A we_e wo jurumu wu b_{ee}ri di yafa we_e mu na be ni Kile wo tehe_e baa niime wu ni. ⁸ W'a wee niime wu kan na j_{ee}he fo xuuni we_e mu ni fung_{oo} f_{ee}re tuugo b_{ee}ri, ni laje tuugo b_{ee}ri ni.

⁹ W'a bi lee kan_{oo} le bye fun_{oo} yaha wuy_e mu, kon_{oo} wu ba lee pye wu wo saama pu fun_{oo} ni Kirisa baraga ni. Lee kan_{oo} le, w'a lee she we_e na. ¹⁰ W'a li yaha wuy_e fun_{oo} ni na kee keree kii pyeduun ba no, wu yan_{oo}mu_{oo}

yi bĕeri pinne, fugba woyo ye fara jɪnĕ ke woyo ye na, Kirisa di bye yi bĕeri jɪnɔfɔɔ.

¹¹ Lemu wo jɔmɛɛ li bi lɔ wĕe mu ge, wĕe ya wù taa ta lee ni Kirisa wo karijɛɛge ki funɔɔ ni, bani Kile ya weri wĕe jaha bulo fo taashiine li ni, na saha ni wu wo keree ki tenɛgana li ni. Kile di wu keree bĕeri pyi na saha ni wuyɛ pyaa jɪdaan ni. ¹² Wee tuun wu ni w'á Kile sɔni wu saama pu wuu na, wĕe piimu p'a pye shɛnshiilee na Kirisa pye wù tadanja ge. ¹³ Yee bĕ, ba yee ya can jomɔ pu logo wĕ, pee pemu pu jɛ jɪwuuro ti wo jozaama pu ge, a yee di dà Kirisa na. A Kile di wu wo fɛ pu kpɔn yee na. Pee jɛ fɛfɛɛɛ Muna le, lee lemu wo jɔmɛɛ l'a lɔ ge. ¹⁴ Fɛfɛɛɛ Muna li jɛ wĕe wo cɛn wu yashiige, na li shɛɛ na wĕe na ba jé wu ni. Wee cɛn we na ba wĕe jɪnɔ wolo fɛfɛɛɛ canja ka. Lee wuu na w'á Nɔɔɔ Fɔɔ Kile sɔni!

Poli wo Kile-jɛɛɛge

¹⁵ Lee na ba nɛ logo na yee ya dà Kafɔɔ Yesu na, fɛfɛɛɛɛ wuu pu bĕeri bĕ kaa di dan yee ni wĕ, ¹⁶ a nɛ fungɔngɔ yaha yee na na wo Kile-jɛɛɛge ki ni. Nɛ Kile jɛeri tuun bĕeri ni yee mu, na baraga tɛri wu na yee wuu na. ¹⁷ Wù Kafɔɔ Yesu Kirisa To Kile we, Kile-gbɔtabaaga ke, nɛ li shaa wu mu jo wu fungɔngɔ fɛɛɛ kan yi mu, wu wuyɛ shɛ yi na, kɔnhɔ y'i já wu cɛ fiinĕ. ¹⁸ Nɛ li shaa wu mu jo wu yi fungɔnyɔ mugi, w'a yi yiri tadanja kemu kaa na ge, kɔnhɔ y'i kee keree cɛ. Cɛn nɔɔɔ wo wemu w'a gbegele yee ni wu fɛfɛɛɛɛ nagoo pusamaa kaa na ge, kɔnhɔ y'i wĕe be wo naafuugbɔ wu jɪnɔ kana cɛ. ¹⁹ Tɛhɛnɛ baa sefɛɛɛɛ temu bɛ ti jɛ Kile ni na jaha tii ni n'a daa fɛɛ pu bĕeri ni ge, kɔnhɔ y'i tee bɛ cɛ. ²⁰ Kile ya tee tɛhɛnɛ baa sefɛɛɛɛ te shɛ Kirisa ni, w'a wu jɛ na yeege xu ni, na wu tenĕ fugba we ni wuyɛ kanige cɛ. ²¹ Kile ya wu tenĕ jɪnɔ fɛɛɛ ti bĕeri jɪnɔ ni, ni sefɛɛɛɛ ti bĕeri, ni fanha ki bĕeri, ni saanra ti bĕeri jɪnɔ ni. Kile ya wu tenĕ yanmuyɔ yi bĕeri jɪnɔ ni. Ke kɔnɔ ke wo yanmuyɔ yi yɛ bɛ wĕ, ga kɔnɔ kemu k'a ma ge, kee bɛ wo yanmuyɔ yi jɪnɔ ni. ²² Kile ya yanmuyɔ yi bĕeri tirige yaha Kirisa nɔhɔdaan, na wu pye Egilizi wu jɪnɔfɔgbɔ. ²³ Egilizi wu wu jɛ Kirisa wo ceepuuro te. Kirisa w'a wu jini, na wu pyi wu jɔ na fani.

2

Na foro xu ni, na jé jii sicuumɔ ni

¹ Yee tɔnaa wuu bye ba xuu jɛ wĕ, yee tiibaara ni yee jurumu w'a lee pye. ² Yee tɔnaa wuu bi jaari ke kɔnɔ ke wo jaarigana na, na daha munaakuunɔɔ ki wo jɪnɔfɔɔ wu feni, lee muna lemu l'a baari pyi n'a she fɛɛ pu funyɔ ni ge. ³ Wĕe ni pee bĕeri pu bye karijɛɛge ni, na taha wù wo lakuunɔ ke feni, na wù yɛ pyaa wo jɪdaan ni wù yɛ pyaa wo fungɔnyɔ keree pyi. Lee funɔɔ ni Kile wo loyire le li bi da ba nɔ wĕe na ba pusamaa jɛ wĕ. ⁴ Ga Kile wo jɪnaara t'a pɛlɛ fo xuuni! Wĕe ya taan wu mu taangana lemu na ge, ⁵ lee wuu na w'a wĕe ni Kirisa pinne jɛ shiizhan na wĕe yaha wĕe na bi bye bɛ xuu wù wo jurumu wu wuu na. Kile wo niime wu yɛ pe gbɔɔɔ ni yee ya shɔ. ⁶ Wĕe ni Yesu Kirisa wo karijɛɛge ki funɔɔ ni Kile ya wĕe pinne jɛ, na wĕe pinne tenĕ bɛ ni wu ni fugba wu ni.

⁷ Tɛhɛnɛ baa niime wemu w'a shɛ wĕe shizhaa na wu wo saama pu funɔɔ ni Yesu Kirisa baraga ni ge, w'a li pye mu kɔnhɔ wee tɛhɛnɛ baa niime we di da zhɛɛ w'a fiinĕ cabaya yi na. ⁸ Bani Kile wo niime wu yɛ nigin pe gbɔɔɔ ni yee ya shɔ n'a daa baraga ni. Lee ya ta yiri yee yɛ pyaa yiri wĕ, Kile wo loolodaa l'a pye lere. ⁹ Lee ya ta pye yee wa shishiin wo kapyege baraga ni wĕ, kɔnhɔ

wa shishiin ganha bu tabaara le wuyε ni wε. ¹⁰ Kile w'a wèe yàa. Yesu Kirisa baraga ni Kile ya wèe da kapyegge nizaan_{aa} kaa na, kee kiimu w'a bi gbegele kōnhō wèe di ba já w'à kee pyi ge.

Shi wusama ni Yawutuu p'a jeri pye nigin Kirisa baraga ni

¹¹ Yee ya ta pye Yawutuu wε. Yawutuu pu p'a cekōnrō t'i pye ge, pee di yee pyi cekōnbaalaa, na ta pee wo cekōnrō t'i jε sipya wo keŋε fε. Yi yi funyō yaha nidogo ni taashiine li wo torogana li ni. ¹² Yee bi sanha Kirisa cε wee tuun we ni wε. Taa bye yee mu Izirayeli wo nagoo pu niŋε ni wε. Kile ya kariŋεεge jomεhεε kiimu lō ge, yee bi bye kee nabuun. Tadaŋa bye yee na wε, Kile bε di jε yi mu ke kōŋō ke na wε. ¹³ Ga nime, yee piimu sanha ki bi lii Kile na ge, yee ni Yesu Kirisa wo kariŋεεge ki funŋō ni yee ya wu tεŋε Kirisa wo shishan pu baraga ni.

¹⁴ Bani Kirisa yε pyaa k'a pa ni janiŋε ni wèe mu. Shi wemu jε Yawutuu wε, w'a wee shi we ni Yawutuu pu bεeri pinne na pye nigin. Kasōrōgō ke ki bi pu waagi laha puyε na, na pu pye pεen ge, w'a kee shan laha wà. ¹⁵ W'a Yawutuu pu wo saliya we ni wu jomεhεε ki bεeri yirige laha wà, kōnhō wu Yawutuu ni shi wusama pinne wu wo kariŋεεge ki baraga ni, wu pu pye shi nigin wemu jε nivomō ge, w'i janiŋε le pu tε ni. ¹⁶ Wu na xu korikoritige ki na, lee wo baraga ni w'a pu shuun wu pinne, na pu pye ceepuuro nigin, na bε le pu ni Kile tε ni. A tee pεenre t'i xhō korikoritige ki baraga ni. ¹⁷ Piimu p'a lii, ni piimu p'a tεŋε ge, w'a pa janiŋε ki jomō jo pee bεeri mu. ¹⁸ Bani Yawutuu fara shi wusama na, Kirisa gbōrō ni wèe wa bεeri da já vulo To Kile na Fεfεere Munaanō li baraga ni.

¹⁹ Lee wuu na do, yee jε nige nabuun kelee nadadiinmεε wε. Ga yee ni Kile wo nagoo p'a jeri nime fiinūŋō nigin nagoo. Yee ya jeri Kile wo puga ki sipyii. ²⁰ Nōhō shanma pemu na p'a yee yereŋε ge, pee jε tudunmōo pee, ni Kile wo tudunmōo pu wo pe, Yesu Kirisa yε pyaa di jε gunŋmii li kagerεŋε ke. ²¹ Puga ki bεeri na kiye co, na yere Kirisa wo kariŋεεge ki ni. K'a bye Fεfεere ti bεeri wo fεfεere xuu we Kile mu. ²² Kirisa wo kariŋεεge ki funŋō ni yee bε ya pinne faanri ni pusamaa ni, kōnhō y'i bye puga, kemu jε Kile tateŋge wu Munaa li gbōrō ni ge.

3

Labye wemu ya le Pōli keŋε ni shi wusama tε ni ge

¹ Lee wuu na yee piimu pu jε shi watii ge, Yesu Kirisa wuu na p'a nε le kaso ni yee wuu na. ² Kile ya labye wa kaa le nε keŋε ni wu niime wu baraga ni yee wuu na. Yee ya wee kaa logo. ³ Kile ya wu kaŋmōhōnō li she nε na, nε fenhe kafilakaya ya taga yee jo na sεmε wu ni. ⁴ Yi ba wee xuu wu kalaa, yi na li ja wà na nε Kirisa wo kaŋmōhōnō li cε xuuni. ⁵ Lee kaŋmōhōnō li ya ta she tapaa wo sipyii pu na wε. Ga nime Kile ya li she fεfεere tudunmōo ni Kirisa wo fεfεere tudunmōo pu na Fεfεere Munaa li keŋε feni. ⁶ Lee kaŋmōhōnō li le: Shi wemu jε Yawutuu wε, pee ya pinne taa ta ni Yawutuu pu ni Kile Jozaama pu baraga ni Kile wo cεn wu ni, w'a wemu gbegele wu nagoo pu mu ge. Pu bεeri ya jeri ceepuuro ninuuro ti wo yatenyε, a pu bε di taa ta Kile wo jomεε li ni, w'a lemu lō Yesu Kirisa baraga ni ge.

⁷ Nε pye Jozaama pu wo jowō na saha ni Kile wo niime wu loolodaa li ni, w'a lemu kan nε mu wu sefεere ti baraga ni ge. ⁸ Nε wemu wu jε Kile wo fεfεere wuu pu bεeri kadugo yiri wo ge, a Kile di niime kan nε mu, kōnhō nε da Kirisa

wo tɛhɛnɛ baa saama pu kaa yu shi wusama mu, wee wemu jɛ Yawutuu wɛ.
 9 Yanɲuyɔ yi bɛɛri yaavɔɔ Kile bi kaa lemu ɲmɔhɔ fo taashiine ni ge, w'a jo nɛ
 wu lee wo keree pyegana jo fiinɲɛ. 10 Nuɲɔ fɛɛrɛ ni sefɛɛrɛ te ti jɛ fugba wu ni
 ge, kɔnhɔ tee di j'a Kile wo fungɔngɔ fɛɛrɛ nigbɔɔrɔ ti ɛɛ cɛgana bɛɛri na nime,
 Egilizi wu baraga ni. 11 W'a lee pye na saha ni wu keree ki ni, w'a bi kiimu
 gbegele fo taashiine li ni, na ba ki pye wu Kafɔɔ Yesu Kirisa ni ge. 12 Yesu wo
 kariɲɛɛge ki funɲɔ ni wɛɛ da j'a lowaa ta, na fulo Kile na fyaara baa, n'a daa
 gbɔɔrɔ ni Yesu na. 13 Lee wuu na n'a yi jɛɛri jo kanhama pemu p'a nɔni nɛ na
 yee wuu na ge, jo pee ganha bu da yi fungɔnyɔ kyɛɛgi wɛ, bani pee kanhama
 pu jɛ nɔɔrɔ yee mu.

Pɔli wo jɛɛrɛ ke

14 Lee wuu na nɛ nuguro sinni To Kile jaha taaan, na wu jɛɛri, 15 wee wemu
 w'a kpɔnhɔɔ ki bɛɛri da ge, fugba wogoo ki fara jɲɲɛ wogoo ki na. 16 Nɛ wu
 jɛɛri jo wu fanha kan yi mu, wu yi loogo waha wu Fɛfɛɛrɛ Munaa li gbɔɔrɔ ni,
 na saha ni wu tɛhɛnɛ baa nɔɔrɔ wu ni. 17 Kirisa di diin yi zɔɔɔ pu na n'a daa
 baraga ni, kɔnhɔ yi niyɛ di juri, see see taanɲɛɛge ni! 18 Yi ni Kile wo fɛfɛɛrɛ
 wuu pu bɛɛri di j'a kee taanɲɛɛge ke jɲɲɛ, ni ki kadaa, ki jubile ni ki jogi jɲɲɔ
 kana ɛɛ. 19 Yi Kirisa wo taanɲɛɛge ki ɛɛ, kee kemu k'a ye ɛɛmɛ pu bɛɛri na ge,
 kɔnhɔ yi jɔ di fa ba Kile jɛ wɛ.

20 Ayiwa, wɛɛ ya yanɲuyɔ ya jɛɛri Kile mu, kelee na wu funyɔ kɔɔn ni yi kaa
 ni xuuni. Kile na j'a yee kan wɛɛ mu, ali fo na doro bɛ wɛɛ wo fungɔngɔ ki taaan
 wu sefɛɛrɛ ti baraga ni. Tee sefɛɛrɛ te t'a labye pyi wɛɛ funyɔ ni. 21 Nɔɔrɔ w'a
 ɛɛri wee ni Yesu Kirisa na Egilizi wu ni fo gbee! Amiina.

4

Niginre temu t'a daa Yesu Kirisa baraga ni ge

1 Lee wuu na nɛ yi jɛɛri, nɛ wemu wu jɛ kaso ni Kafɔɔ wuu na ge, jo y'a
 yiri lemu na ge, y'a lee koo jaari. 2 Yi yiye tirige ni lotaan, ni loxulo ni! Yi da
 yiye tɛri ni taanɲɛɛge ni! 3 Niginre temu t'a daa Fɛfɛɛrɛ Munaa li ni ge, yi la le
 y'i gori yaha tee ni japiɲɛ ki funɲɔ ni, kee japiɲɛ kemu k'a yi pɔ yiye na ge.
 4 Ceepuuro nigin ti jɛ, ni Fɛfɛɛrɛ Munaa nigin, ma na jo ba Kile ya yee yiri mɛ
 tadanɲa nigin wuu na wɛ. 5 Kafɔɔ nigin ye wu jɛ, ni n'a daa nigin, ni batizeli*
 nigin. 6 Kile nigin ye bɛ wu jɛ. Wɛɛ bɛɛri To wu jɛ wii, wee wu jɛ wɛɛ bɛɛri
 jɲɲɔ ni, na jɛ wu bɛɛri te ni, na jɛ wu bɛɛri funyɔ ni.

7 Ga w'a niime kan wɛɛ bɛɛri nigin nigin mu, na saha ni Kirisa wo
 loolodahaa ki jɲɲɔ kana ni w'a kiimu kan wɛɛ mu ge. 8 Lee wuu na Kile Kafila
 w'a jo na:

«Ayiwa, w'a dugi na kari fugba wu ni,
 na sipyii pii co na pye buloo,
 na loolodahaa kan sipyii pu mu.»*

9 Ma bu logo na w'a dugi, lee ya li shɛɛ na w'a bi tigi bɛ fo jɲɲɛ ke nɔhɔdaan.
 10 Wemu w'a tigi ge, wee ninumɔ w'a dugi fo fugba lii lii we ni, kɔnhɔ wu kɔɲɔ
 ke bɛɛri jɲɲɔ ni wu wo sefɛɛrɛ ti ni. 11 Wee w'a loolodahaa kan sipyii pu mu, a pii
 di bye Yesu wo tudunmɔɔ, a pii di bye Kile tudunmɔɔ, a pii di bye Jozaama pu
 jɔvɛɛ, a pii di bye karamɔgɔɔɔ ni kalaatii. 12 Kɔnhɔ wu Kile wo fɛfɛɛrɛ wuu pu

* **4:5 Batizeli**ɲɛ Kiricɛɛn mu na ma mini yeege lɔhɔ ni. Ga li kɔri ye pyaa jɛ na p'a pinne ni Yesu ni
 wu xu ni wu jɛ wu na. * **4:8** Zaburuu 68:19

gbegele Kilé wo labye wu kaa na, la di da faraa Kafó wo Egilizi wu na. ¹³ Lee funṅo ni wèe bɛeri da já binne na bye nigin n'a daa fɛɛɛ ni Kilé Ja wu jɛ wu ni. Wù bɛeri na sii kɔgo fo na bye sipyii, piimu ɲo ya fa ba Kirisa ɲe-ɛ ge.

¹⁴ Ayiwa wèe da bye nige nòhòpiire, kalaakuumo tuugo bɛeri wo kafɛɛge na pu luu na gbee nanmahara fɛɛ keɲe kurogo wɛ. Bani pee ya sipyii piinne ni pu wo shizhiinme pu ni. ¹⁵ Ga wù ba can yu taanɲɛɛge funṅo ni, wù na ba gogoo na se Kirisa mu. Wee wu ɲe Egilizi wu ɲuɲo ke. ¹⁶ Ceepuuro ti bɛeri t'a keme gbegele na pye nigin wee baraga ni. Ti yatɛnyɛ yi bɛeri y'a yiye co na ɲo xuuni yatɛnzogomɔ pe ni, na saha ni yi bɛeri nigin nigin wu wo labye wu ni. Lee legana le na ceepuuro ti bɛeri ya legi, na baraga taa taanɲɛɛge funṅo ni.

Niifɛɛɛ nivoro Yesu Kirisa ni

¹⁷ Ayiwa, yemu n'a da jo di waha yi mu Kafó mɛge na ge, yee yi wa mɛ. Yi ganha ba ɲaari nige ma na jo ba Kilé cebaalaa pii wa ɲaari na sahanjɛ ni pu wo ɲuɲo baa fungonyo ye ni wɛ. ¹⁸ Nibiige ni pu ɲɛ. Taa ɲɛ pu mu Kilé wo ɲli sicuumo pu ni wɛ, bani pu niwewaa l'a pu ɲɛri kaacebaalaa. ¹⁹ Shiige pile bɛ ɲɛ pu na wɛ, fo p'a puyɛ yaha nòhómɔ na, na gburogi na dódóro tuugo bɛeri pyi ni ɲɛgbóo.

²⁰ Ga kalaa we yee ya ta Kirisa wo shizhaa na ge, yee ya ta lee ɲa wee ni-i dɛ! ²¹ Li bu shɛ da nago kanna y'a wu kaa tii logo kunni; can we wu ɲɛ Yesu ni ge, li bu da nago kanna y'a kalaa na saha ni wee can we ni, ²² fo yi bu yi yahagana nilɛɛ li yaha. Lee wo lakuuɲo ke k'a sipya faanna, na ma kyɛɛgi. ²³ Lee na fo yi hakilee pee, ni yi fungonyo yi bɛeri bu ɲɛri na pye nivoyo. ²⁴ Yi yahagana nivonɔ lo, y'i bye Kilé wo jaa we. Y'i bye sipyii piimu p'a tii ge, y'i bye sipyisaamaa. Kilé wo can wu baraga ni lee wa daa.

²⁵ Lee wuu na yi kafɛnyɛ yaha, yi da can yu yiye mu, bani wèe bɛeri p'a pinne na bye ceepuunuro wo yatɛnyɛ. ²⁶ Yi logoo bu yiri, yi ganha bu da jurumu pye wɛ! Yi ganha bu canja yaha ki to kee loyirigee ki ta yi ni wɛ! ²⁷ Yi ganha bu da tajege kan Shitaanni mu wɛ! ²⁸ Wemu wu bye nagaa ge, wee wu nagaara ti yaha, wu da kapyɛnyɛ pyi ki pyegana na wu keye yi na, kònhò wu bɛ di da daa, wu da la baa fɛɛ pii kaan.

²⁹ Joguuumo pa shishiin ganha ba fòro yi ɲoyo ni wɛ, fo jomɔ nizaama, pemu na já la fara sipyii piitiilee wo baraga na, na saha ni pu mago ni, na samòhoro leni pu logovɛɛ ni ge. ³⁰ Yi ganha ba Kilé wo Fɛfɛɛɛ Muna li luu yirige wɛ. Lee li ɲɛ Kilé wo fɛ pe yee na, na wèe wo ɲuwuuro ti canja ki sigee. ³¹ Yi funguɲo yaha, yi ganha ba loyirigee kòni wɛ, yi ganha ba yi logoo yirige wɛ, yi kafɛɛnyɛ te yaha, yi ganha ba sipyii mɛyɛ kyɛɛgi wɛ, yi kuumo tuugo bɛeri yaha! ³² Y'a kasaanja pyi yiye na, y'i da ɲuɲo ɲaari yiye na. Y'a yi jurumu wu yafani yiye mu, ba Kilé bɛ ya yi wo jurumu wu yafa yi mu Kirisa wo kariɲɛɛgi ki ni wɛ.

5

Kpɛngɛ ki wo ɲara li keree

¹ Kilé w'a wèe yiri na pye wu nagoo, lee wuu na ɲɛ yi ɲɛri jo y'a ɲaari ɲaarigazaana na lemu l'a dan Kilé ni ge. ² Y'a ɲaari taanɲɛɛge ni ba Kirisa ɲɛ wɛ. Wèe kaa ya taan wu mu, a wu wuyɛ kan na pye saraga wèe wuu na, kee kemu kaa ya taan Kilé ni ba nudanga yawurire ɲɛ-ɛ ge.

³ Dódóro, ni nòhómɔ tuugo bɛeri, ni ɲɛgbóo, le la shishiin mɛge bɛ yɛɛ ya yaa na yiri yee tɛ ni wɛ. Kilé wo fɛfɛɛɛ sipyii pu ya yaa ni lee la shishiin ni wɛ.

⁴ Shiige baara jomɔ, ni ɲuɲɔ baa jomɔ, ni kafilanɔɔɔɔ be ya ɲɔ tajogo ni we. Yi sii y'a Kile sɔni ye!

⁵ Yi li ce fiinne na jo dɔdɔ, ni nɔhɔmɔ pyevɔɔ, ni ɲegbɔɔ fɔɔ, wee wa shishiin wa da jé Kirisa ni Kile wo saanra te ni we. ɲegbɔɔ ni yaperɛgaanra beeri nigin. ⁶ Yi ganha bu sipya wa shishiin yaha wu yi piinne ni ɲuɲɔ baa jomɔ ni we. Kee keree kii k'a Kile wo loyire li kilee na zhaan Kile ɲomɛecobaalaa pu ɲuɲɔ ni. ⁷ Lee wuu na yi ganha bu jé pu wo kariɲɛɛge ki ni we.

⁸ Nibiige ni yee di bi bye taashiine li ni, ga Kafɔɔ wo kariɲɛɛge ki funɲɔ ni, yee ya pye nime kpeɛnge na. Y'a ɲaari ba kpeɛnge nagoo ya ɲaari we! ⁹ Bani kpeɛnge wo labye wu ɲe me saama, ni tiime, ni can. ¹⁰ Keree kiimu k'a dan Kafɔɔ ni ge, yi la le yiye ni yi kee ce! ¹¹ Yi ganha ba womɔ keree pyi we, kuduun ɲe kee ni we. Ga y'a kee yeege be yeɛ kpeɛnge na. ¹² Pee sipyii pii ya keree kiimu ɲmɔhɔni na byi ge, ali kee jo be yeɛ ɲe shiige. ¹³ Ga kaa lemu bu foro kpeɛnge na, lee ɲaha na je viinnɛ. ¹⁴ Bani kaa lemu beeri l'a foro kpeɛnge na na xɔ ge, lee ɲaha na je. Lee wuu na p'a yu na:

«ɲmunumɔ fɔɔ we, yiri!

Yiri foro xuu pu te ni,

Kirisa na wu wo kpeɛnge ki le ma mu.»

¹⁵ Yi kaseɛge yaha yiye na xuuni, yi yi ɲaarigana ce! Yi ganha ba ɲaari ba fungɔnyɔ baa fɛɛ ɲe we! Ga y'a ɲaari ba fungɔnyɔ fɛɛ ɲe we. ¹⁶ Canɲa ɲii lemu ni yi wa nime ge, lee canɲa ɲii l'a kolo. Lee wuu na yi bu tuun wemu ta, y'a yi se beeri pyi kasaanɲa bye ni. ¹⁷ Lee na yi ganha bu da bye fungɔnyɔ baa fɛɛ we, ga yi Kafɔɔ ɲidaan sha yi wee ce. ¹⁸ Yi ganha ba ɲawɔhɔ wuu yiye na ni duven gbaa ni we, lee wa popama waa. Ga yi ɲi Kile Munaa na. ¹⁹ Y'a samɔhɔɔ leni yiye ni ni Kile koro yoyo ni, ni Zaburuu ni Fefere Munaa yoyo. Y'a yoyo yi ceɛ, yi da Kafɔɔ sɔni ni yi zɔlɔɔ pu beeri ni. ²⁰ Y'a baraga teri To Kile na tuun beeri ni keree beeri na, wu Kafɔɔ Yesu Kirisa mege na.

Cèe ni pu namaa te keree

²¹ Yi yiye tirige yiye mu Kirisa wo ɲii fyaara ti wuu na.

²² Cèe yi yiye tirige yi namaa pu mu, ba y'a yiye tirige Kafɔɔ mu we. ²³ Bani ná wu ɲe cee ɲuɲɔfɔɔ, ba Kirisa ɲe me Egilizi ɲuɲɔfɔɔ we. Wee Egilizi we wu ɲe Kirisa wo ceepuuro te, Kirisa di ɲe ti Shɔvɔɔ. ²⁴ Egilizi w'a kuu kuugana lemu na Kirisa mu ge, cèe pu be ya yaa na kuu pu namaa mu lee kuugana li na.

²⁵ Namaa, yi cèe pu taan yi mu, ba Egilizi w'a taan Kirisa mu, fo w'a wuyɛ kan wu wuu na we. ²⁶ W'a lee pye mu kɔnhɔ wu lɔhɔ ni Kile jomɔ pu taga Egilizi wu pye fɛɛfɛɛ. ²⁷ Kɔnhɔ wu wu yerenɛ wuyɛ ɲaha tãan ni nɔɔɔ ni. Nɔhɔmɔ tɛɛ, kelee tafɔnrɔ, kelee lee la shishiin tuugo ganha bu ɲa wu na we. Ga wu bye fɛɛfɛɛ jaagi xuu baa. ²⁸ Namaa pu ceepuuro ti kaa ya dan pu ni taangana lemu na ge, mu pu cèe pu be ya yaa na dan pu ni. Ná beeri shɔ w'a dan wu ni ge, wee wo ceepuuro ti kaa l'a dan wu ni. ²⁹ Bani sipya wa shishiin ceepuuro tɔn ya bengi wu mu we. Ga wu ma ti ɲɔ shaa, na ti kemɛɛ, ba Kirisa be ya wu wo Egilizi wu pyi we. ³⁰ Bani wèe pu ɲe wu ceepuuro ti yatɛnyɛ ye.

³¹ «Lee wuu na, ná na ba wu ni wu to yaha, na koomɔ pu shɔ na.

Pu shuun wu na bye ceepuuro nigin.»*

* 5:31 Zhenczi 2:24

³² Lee kaŋmòhòno le kòri w'a pèlè fo xuuni. Nè li shé jo Kirisa wo karijèegé ke ni wu Egilizi wu na li naha ya tii. ³³ Lee bèeri funnò ni yee namaa pu bèeri ya yaa, wa bèeri wu shò di da dan wu ni, ba wuyè pyaa wo ceepuuro ti kaa ya dan wu ni wè. Cèe pu bè ya yaa na baraga téri pu namaa na.

6

Nòhòpiire ni ti sefé keree

¹ Nòhòpiire, y'a yi sefé jómehéé coní Kafò wo karijèegé ki ni, bani lee l'a tii. ² L'a ka Kilé Kafila wu ni na: «Ta ma to ni ma nu pèlè!» Le l'a pye saliya wu jómèejuu nizhiine le, na le jómèe le ló na taha li na na: ³ «Kònhò ma di jànjìné ni jemòno ta jìné ki na.»* ⁴ Tii, yee bè ganha ba yi nagoo pu logoo yirige wè! Ga y'a pu biini, yi da pu yèri na saha ni Kafò yè pyaa wo kalaa wu ni.

Buloo ni pu kafé

⁵ Buloo, yee kafé piimu pu jè naha ke jìné ke na ge, y'a pu jómehéé coní, yi da fyagi pu na, yi da gbòòò téri pu na ni zòsaamaa ni, ma na jo ba y'a li pyi Kirisa mu wè. ⁶ Yi ganha ba kapyèné ki pyi pu jèjèaa yè na, kanna tònnaanra y'a zhaa sipyii mu wè. Ga y'a ki pyi ba Kirisa wo buloo jè wè, yi da Kilé jidaan pyi ni yi zòlò pu bèeri ni. ⁷ Y'a labye wu pyi ni daan na mu ni, kanna yi ya wu pyi sipyii mu wè, fo Kafò. ⁸ Y'a li cé na sipyaa sipya, m'a pye bulo la, ma shiin ya pye mayè wo la, ma bu kasaana lemù bèeri pye, lee wo kuduun ma da ba da Kafò mu.

⁹ Kafé, yee bè p'a lee shi pyi yi wo buloo pu mu. Yi ganha bu da kafugo pèlè pu na bada wè. Yi li cé na pu wo jùnjòfò wè, na wee ninumò wu jè yee bè wo wè. Wee jè fugba we ni. Wee ya wa wo wa ni wè.

Kiricén kashen yagboyo

¹⁰ Ayiwa, yi fanha ta Kafò ni wu seféere ti baraga ni. ¹¹ Yi Kilé wo kashen yagboyo yi bèeri le yiyè na, kònhò y'i já yere Shitaanni wo shizhiinme pu bèeri sige. ¹² Bani wèè ni piimu pu wa kashen ki ni ge, pee jè Adama nagoo wè. Ga jùnjòféé pu jè pii, ni fanhaféé, ni piimu pu jè ke kòjò nibiige wogo ke jùnjò ni ge, ni jinaa piimu pu jè fugba wu ni ge. ¹³ Lee wuu na yi Kilé wo kashen yagboyo yi bèeri ló, kònhò caguunò ki ba nò y'i já kashen ki ñmò fo yi se ta, yi lowagaa wuu di já yere.

¹⁴ Yi yere, y'i can pye yi yapòyò! Yi tiime pye yi kashen fadeye! ¹⁵ Yi yere y'i la le yi da Kilé wo Jozaama pu yu, pee pemu pu jè jànjìné jomò pu ge. Pee ya sipya fungòngò tenjè wu tòyò tasinjè ni ba tanhaya nijeye fò jè wè. ¹⁶ N'a daa we, wee wu jè ñmasiginjè ke. Wee di bye yi mu tuun bèeri ni, kònhò yi da Shitaanni wo na ñmaya yi bèeri furi. ¹⁷ Yi jùwuuro ti wo tòòò jùdòjò ki bè ló tò, y'i Kilé Munaa li wo ñmòpara li ló, lee jè Kilé Kafila wè. ¹⁸ Y'a Kilé jèeri tuun bèeri ni Kilé Munaa li baraga ni, ni jèreyè tuuyo bèeri ni. Yi la le yiyè ni yi da lee pyi, yi da Kilé jèeri mu fèféere sipyii pu bèeri mu.

¹⁹ Yi da jèreyè pyi na bè mu, kònhò di ba yu tuun wemu ni, Kilé di jogana kan na mu di Jozaama pu kaŋmòhòno li naha jo di viinje ni lowaa ni. ²⁰ Ali na li ta nè na jè bè kaso ni pee Jozaama pe wuu na, nè wu jè pee wo kayahama. Wee tuun wu ni y'a Kilé jèeri na mu, di da yu ni lowaa ni ba n'a sii yaa na yu wè.

Pòli fò mujuu

* 6:3 Ekizode 20:12; Duteronomè 5:16

²¹ Na ceborona ni na taanyi Tishiki, wee wemu wu ne Kafoo wo kapyebye nɔmɛɛ fɔɔ ge, wee w'a da zhe ne fiin ni na keree ki beeri naha jo yi mu. ²² Lee wuu na ne wu tun yi mu, kɔnhɔ y'i wu wo keree ki ce, wu she lowaa be le yi ni.

²³ Wù To Kile ni wù Kafoo Yesu Kirisa wu naniɛ, ni taanyiɛɛɛ, ni n'a daa kan cebooloo pu beeri mu! ²⁴ Wù Kafoo Yesu Kirisa kaa ya dan piimu ni tchene baa ge, Kile wu fereme kan pee beeri mu.

Filife Sheen

Tudunmoo Pali ya semε wemu tun Filife sheen mu ge

Jogoye mu we semε we d'a tun we?

Filife sheen wo egilizi wu mu Pali ya we semε we tun Masedani fige ki ni. Kaso ni wu bi bye Oromε kulo li ni na we semε we ka. Egilizii piimu nahō Pali ya shan Erōpu fige ki ni ge, Filife sheen wo egilizi we wu jε pu beeri nizhiime.

Na Pali yaha wu para shuun wuu li na, wu ni Silasi ni Timote ni, a p'i nō Filife kulo li ni. Shi wemu wu bi bye wà ni wee jε Yawutuu-i ge, wee w'a bi jεhe, bani Yawutuu nijehemεε bi bye wà we. Filife kulo li bi bye Oromε sheen sōsōsii tateengbōhō.

Ma funjō bi jε ma di Filife sheen wo egilizi wu keree cε, Kapyege Kitabu wu wo koogoo 16 wu kalaa.

We semε we kakana njū

Kashiine, Pali funjō bye wu Filife sheen wo egilizi wu n'a daa fεε pu shaari pu yakanya yi wuu na wee mu (Filife Sheen 4:10-20). Li shuun wuu, Pali bi logo na waagi wu jε Filife n'a daa fεε pu te ni. (Filife Sheen 4:2). Wu funjō ki bye w'i pu yeri.

Semε wu kafila jugbōyō

Filife Sheen 1:1-11 Pali ya pu shaari na baraga taha Kile na.

Filife Sheen 1:12-26 Pali ya lowaa lemu ta na wu yaha kaso wu ni Oromε ni ge.

Filife Sheen 1:27—2:4 Pali ya Filife sheen yeri niginre keree na.

Filife Sheen 2:5-18 Yesu ya wuyε tirige tirigegana lemu na ge.

Filife Sheen 2:19-30 Pali labyenii Timote ni Epafuroditi keree.

Filife Sheen 3 Pali ya pu sōnmi kapyebyii niguuyo yi keree na.

Filife Sheen 4 Pali ya pu shaari na yere kan pu mu sanha.

Pali ya fō kan Filife sheen mu

¹ Nε Pali ni Timote, wèe piimu pu jε Yesu Kirisa wo kapyebyii ge, wèe p'a we semε we tun Kile wo fεfεere sipyii pu beeri mu, piimu beeri pu jε Filife kulo li ni Yesu Kirisa wo karijεεge ki ni ge, ni jε egilizi wu nahagbaa fεε ni pu tegeveε pu ε.

Wèe ya yi shaari: ² Wù To Kile ni wù Kafō Yesu Kirisa wu niime tirige yi na, p'i janije be kan yi mu.

Pali ya Kile jεeri Filife kulo li n'a daa fεε pu mu

³ Nε bu na funjō kōn ni yee kaa ni tuun beeri ni, nε ma Kile shaari. ⁴ Nε ba da Kile jεeri yee mu tuun beeri ni, nε ma kee jεεge ki pye ni fundanga ni. ⁵ Bani yee ya pye nε tegeveε Kile wo Jozaama pu yere li kapyenεε ki na, na co fo ki jō kōnduun na, fo na pa nō nime na. ⁶ Nε li cε nakaara baa jō Kile wemu w'a kii kapyenεε nizaanāa kii jō kōn yee ni ge, wee na ba gori yaha ki na fo na she ki jō fa Yesu Kirisa cabaŋa. ⁷ L'a yaa nε w'a na funjō shaa lee shagana li na ni yee beeri kaa ni, bani yee kaa ya waha nε mu fo xuuni. Na nε yaha kaso wu ni nε na Kile wo Jozaama pu yogo yu, na pu can wu sheε, yee ya pinne ni nε ni wee labye we na. Wu niime wu baraga ni Kile ya wee kaa le nε keŋε ni. ⁸ Kile

ye pyaa wa lee wo seeri na jo yee beeri kaa ya dan ne ni fo xuuni, ba wee ya dan Yesu Kirisa ni taangana lemu na we.

⁹ Kaa lemu na ne Kile jeeeri yee mu ge, lee li wa me, jo la l'a faraa yee wo taanhege ki na, yi be dilaje, ni fungongofeere ta xuuni, ¹⁰ kontho yi ja kasaanaa ni kakuunoo ce shoonri kiyee ni. Lee funno ni yi na ba bye sipyitiimee, jaagi baa fee, fo na she no Yesu Kirisa cabaŋa ki na. ¹¹ Yi na ba kapyegee nizaanaa niŋehenje pyi Yesu Kirisa baraga ni. Lee li wa masooŋo, ni peenje teri Kile na.

Poli kaso wu keree

¹² Na cebooloo, na funno ki wa yi li ce na jo jaa wemu beeri w'a no ne na ge, wee beeri ya pye kaunoo na she ni Kile wo Jozaama pu ni jaha na can can na.

¹³ Bani kiiri wu takongoo ki nahagbaa fee pu fara teye yi saya beeri na naha, pu beeri ya li ce na Kirisa kaa jo wuu na p'a ne po, na ne le kaso ni. ¹⁴ Lee funno ni wu cebooloo n'a daa fee niŋehemee ya Kafoo pye pu tadanja. Ne na le kaso ni, lee wuu na la ya fara pu lowaa li na. A pi ganha na Kile Kafila wu yu sipyii pu mu ali pu ya fyagi be we.

¹⁵ Ayiwa, sipyii pii kunni wa Kirisa kaa yu ni jeeeren ni beghanara ni. Ga pii be di wa Kirisa wu kaa yu ni fungonsaanja ni. ¹⁶ Taanhege funno ni pee wa kee kapyenje ki pyi, bani p'a li ce na Kile w'a ne teje, kontho ne da Kile Jozaama pu can wu shee sipyii pu na naha. ¹⁷ Ga pusamaa kunni, pee wa Kirisa kaa yu na ta ne wo kapyenje ki jeeeren di ne pu ni. Fungonkuuyo yi ne pu mu. P'a giin na pee ba lee pyi, na lee li da la fara ne kanhama na kaso wu ni.

¹⁸ Na ta lee la shishiin di ne kaa ne mu we. Fungonkuunoo ya pye pu mu la, fungonsaanja la; pyegana beeri na l'a pye ge, Kirisa kaa bu ja na yu na xo sipyii pu mu, lee ya ne funno taan. Kee fundanga ke, la di faraa kee na be, ¹⁹ bani yee wo jerege ki fanha ni, ni Yesu Kirisa wo Munaa li wo dege wu baraga ni, ne li ce jo kee keree kii beeri na ba bye kaunoo na na unoo wolo. ²⁰ Lemu ne zigeen ni na zo wu beeri ni ge, lee li wa ne tadanja. Li kunni wa da ba bye na mu shiige kajii bada we. Lee li wa me na Kirisa pelee tuun beeri ni. L'a na gbo la, l'a na yaha la, lee li wa. ²¹ Bani ne wo konoo ki katiinne unoo ki wa me, na taha Kirisa feni. Xu be di ne ne mu kuduun wa. ²² Ga ne di bu bye sanha konoo puga, ne na ja da kapyenje pyi sanha kiimu ne ni kuduun ni ge. Wee tuun wu ni, niifere ni xu ni, ne ce kabanja keke n'a da lo we. ²³ Ne fungongoo wa ki shuun wu beeri na. Ne na xu, na she bye ni Kirisa ni, lee la ki wa ne na, kuduun nigoo wu wa lee ni. ²⁴ Ga ne yaa na kori naha konoo puga yee wuu na, lee wo kaunoo l'a pelee be sanha. ²⁵ Nakaara wa lee ni we, ne na ba gori konoo puga, na tuun wa be pye yi taan, kontho yi da se jaha na n'a daa wu ni, yi fundanga ki be di bele.

²⁶ Lee funno ni, ne ba ba guri she yee yiri, lee na ba bye kaunoo fo ki nigbaho, yee na fundanga ta Yesu Kirisa wo karihege ki ni, ne wuu na.

²⁷ Ga yee kunni p'a jaari y'a sahanj ni Kirisa wo Jozaama pu ni. Ne ja she foro yi na la, ne shiin ya ja she foro yi na-e la, kontho ne wa nuri na y'a n'a daa wu co ni keye shuun ni, na bye jomee nigin na, ni fungongoo nigin. Yi yi fanha ki pye nigin, yi da kapyenje pyi, kontho sipyii pu da Kile Jozaama pu nuri, pi da Yesu na. ²⁸ Yi ganha bu da yi jeeen pu yaha pu fyaara lenje yi ni lenegana la shishiin na we. Pee wo kapyegee k'a li shee na pee na ba gyeegi, yee wo kapyegee k'i li shee na yee na ba sho. Kile ni lee ya foro. ²⁹ N'a ye yu bani Kile ya ta niime kan we mu, kontho we di da ye nigin Kirisa na-e de! W'a niime kan we mu, kontho we di da kanhama be jaa wu mege ki wuu na. ³⁰ Y'a tee na ja toro, na yi nuri be sanha na zhaanra ne leni ni Yesu Kirisa wo jeeen pu ni. Tee zhaanra te tuugo yee be ya leni nime!

2

Yi yiyε tirige ba Yesu Kirisa ya pye wε

1 Ayiwa, lojinε bi daa Kirisa ni, samohoro bi daa wu taanηεεge ki ni, kariηεεge bi daa Fεfεεε Munaa li ni, jinnaara ni jubenηε bi ηε, ² weε tuun wu ni, yi yi fungonyo yi pye nigin, y'i be taanηεεge funno ni, y'i bye ba shen nigin ηε wε, y'i bye ni fungongō nigin ni. Lee bu bye, nε zō wu na zii verε can can na. ³ Yi ganha ba kaa la shishiin pyi ni ηεpεen ni, kelee yafogoyo wε. Ga y'a yiyε tirige, yi da sipyii pusamaa pōrōno yiyε na. ⁴ Yi ganha ba keree pyi yiyε pyaa yε wo kuduun kaa na wε, ga keree kiimu wo kaηō l'a da bye yi beeri nigin nigin wu na ge, y'a kee pyi.

⁵ Fungongō kemu k'a bi bye Yesu Kirisa mu ge, y'i zhi kee fungonno k'i bye yi be mu:

⁶ Wu ηε Kile pyegana na,
wu ni Kile ηε nigin.

Ga w'i ya ta lee pye
wu tōgo tasinηε nago kanna
wu wuyε taanna ni Kile ni fanha be na wε.

⁷ Ga w'a kee beeri yaha wà,
na wuyε pye ba bulo ηε wε.

W'a pa bye sipiyawyii,
na wuyε yaha ba sipyii pusamaa ηε wε,
⁸ na doroo sipyii torogana na.

W'a wuyε tirige,
na Kile ηōmεε co,
fo na she wu pye w'a jé xu ni,
korikoritige ki wo xu wu kunni.

⁹ Lee wuu na Kile ya wu ηunō yirige fo xuuni,
na mεge kan wu mu,
mεge kemu k'a pεle
mεyε yi beeri na ge,

¹⁰ kōnhō Yesu mεge bu yiri,
munaa yara beeri li ηε fugba we ni ge,
ni ηinε ke na ge,
ni ηinε ke nōhōdaan ge,
yee beeri di nuguro sin y'i wu pεle.

¹¹ Sipyii pu beeri di yere li na,
p'i da li yu pu ηoyō ni
na Kafō wu ηε Yesu Kirisa.
Lee na ba nōro taha To Kile na.

N'a daa fεε ya yaa na ηi kōno ke na ba wōrōo ηε wε

¹² Ayiwa na taanηiinεε, y'a na ηōmεε co tuun beeri ni, tuun wemu ni nε bye yee ηinε ni ge. Na na yaha n'a lii nime yi na, y'a la faraa tee ηōmεεcoro ti na. Y'a yi ηuwuuro ti keree ki finnε ni Kile ηli fyaara ni, y'i da baraga teri wu na!

¹³ Bani Kile yε pyaa k'a da yee tεge, na yee pye yee ya sōo wu ηidaan na, na já na wu pyi be.

¹⁴ Lee wuu na, y'a yi keree ki beeri pyi nakaara ni ηmunu-ηmunumō baa,
¹⁵ kōnhō y'i já pye fεfεεε, jaagi ganha bu da yi na wε. Y'i bye Kile wo nagoo, tanahaηa ganha bu da yi na ke kōno ke wo sipyikuuyo nanmahara wuu pii tε

ni we. Yi da jiri jiri pu te ni ba woro ma jiri me fugba we ni we. ¹⁶ Kile Jozaama pe pu wa jiri sicuumo can wo pu kaan ge, yi da pee kaa yu pu mu. Lee bu bye, yi na ba na juro yirige Kirisa caba. Lee li da ba li she be sanha na ne wo kanhama pe, ni ne wo labye wu ya ta pye kajo baa we. ¹⁷ Yee ya labye wemu pye Kile mu ge, wee ya pye yee wo saraga, yee ya da Kile na, lee na yee ya kee wolo. Ali li jeha yaha nago ne wo shishan pe pu fara kee saraga ki na, lee kori jeha ali pu jeha ne gbo na fara kee na, ne na funjo pinne daan ni yee ni fo xuuni. ¹⁸ Yee be ya yaa yee pu funjo taan lee na, yi binne funjo taan ni ne be ni!

Timote ni Epafuroditi ya labye wemu pye ge

¹⁹ Kafo Yesu bu so na li koo yaha, jeri tapyege ni n'a da Timote tun zhe wa yi mu. Keree kiimu ki wa yi yiri ge, wu she kee jaha ce wu pa jo na mu, lee na ne be wo fungongo ki teje. ²⁰ Bani sipya watii wa naha ne mu wemu ya wu funjo shaa can can na ni yee keree ni we. ²¹ Pu samaa beeri wa na pu funjo shaa ni puye pyaa keree ni. Pu ya pu funjo shaa ni Yesu Kirisa kaa ni we. ²² Ga yeey pyaa be ya li ce na Timote ya wuy she kapyebe nizaama. W'a wuy kan Kile wo Jozaama pu mu, na kapyene pyi ni ne ni ba to ni wu ja je we. ²³ Lee wuu na, ne wo keree ki na ba yaha kaba kemu na ge, ne ba kee ce be, wee n'a da dun yi mu. ²⁴ Ne da li na Kafo wo samaa pu gboro ni jo l'a da mo nige neye pyaa be di she yi yiri we.

²⁵ Ga ne li ta jo li na boro na fene Epafuroditi kurajo tun yi mu. Ne ceboro wu je wii, na noho pye na kapyebeyii. W'a wu wo fanha ki fara ne wogo ki na we na Kile wo Jozaama pu yu. Ne mago je yanmuo yemu na ge, wee yee ya tun w'a pa yee kan ne mu. ²⁶ Wu funjo bye wu yee beeri na tovuyo na, bani wu fungongo k'a wuregi na li kajo pye wu ceefuuro ti kaa ya no yee na. ²⁷ Can wu je wii, w'a sii ya xuuni fo na taxuyo shaa. Ga, a Kile di juro jaari wu na. Wu ya ta juro jaari wee ye nigin na we, ga ne be na w'a juro jaari. Lee be we, ne wo jatanhana ki sara bi da bele. ²⁸ Lee wuu na, n'a da wu tun yi mu tovuyo na, kono yi she wu na yi funjo di daan, la di foro naye pyaa be wo jatanhana ki ni. ²⁹ Wu bu no yi na, yi wu juro ciri ni fundanga ni Kafo wuu na. Pii sipyii pii shi na yee ya yaa na baraga teri. ³⁰ Yee da bi bye naha ne yiri, kapyene kiimu yee bi da ja bye ne mu ge, kee kapyene ki wuu na w'a wuy kan fo na taxuyo shaa.

3

Dii sipya di da ja bye sipyitiime Kile jaha taan we

¹ Ayiwa, nime na cebooloo, y'a fundanga pyi Kafo wo karienege ki ni. Ne keree kiimu ka na kan yi mu ge, na kuri na kee ninuro ka na kan yee mu sanha, lee ya waha ne mu we, bani lee l'a da yee mara yaha kozaana ni. ² Y'a yiy kaseri kapyebeyii niguuyo ye na, p'a kolo ba puun je we. Pee ya gin na sipya bu cekonro pye na lee li da ma pye m'a jeri Kile wo sipya. Can be we! ³ Wee n'a daa fee, wee pu je Kile wo sipyii puye pyaa pyaa, wee piimu p'a Kile pele Kile Munaa baraga ni, na wu wo juyirige ki taa Yesu Kirisa wo karienege ki ni ge. Wee ya ta sipyii wo kashangaa pye wu tadaa we.

⁴ Lee be we, neye pyaa be bi da ja jo ne kashangaa pye na tadaa, jo ne na ja lee pye na juwuuro ta. Sipya weke wu da ja jo na wee ya kii keree kii pye wu tadaa na toro ne taan we? ⁵ Ne cekonro pye fo na cazege cana gbarataanri wogo na. Izirayeli shi shen ne je, na foro Benzham we shi wu ni. Heburu ye pyaa pyaa ne sii. Farizhen pu ni ne be je, pee piimu p'a Kile tudunmo Musa

wo saliya wu koo jaari ge. ⁶ Ma bu jo luu, lee bye na ni wee saliya wu wo keree shizhaa na, fo di na jaari na n'a daa fee pu kana. Ma bu jo saliya wu keree jaarigana, sipya wa shishiin bye wemu na ja zɔ taha ne na saliya wu keree ki jaarigana wuu na we.

⁷ Ga kee keree kiimu beeri ki bye ne na ki wii kuduun wogoo ge, ne kee beeri ta nime juɔɔ baa keree Kirisa wuu na. ⁸ Lee na laha wà, neye pyaa kii wa yanmuyo ye beeri wii juɔɔ baa woyo le kagbɔɔ le wuu na. Na Kafɔɔ Yesu Kirisa ce, lee juɔɔ ne we. Wee wuu na ne sɔɔ na na keɲe wolo keree beeri ni, na ganha na keree beeri wii yakokaya wiime ni, kɔnhɔ di ja Kirisa wo kariɲeege ki ta, ⁹ di gori yaha kee kariɲeege ke ni. Na saliya wo koo jaari li jaarigana na, pee tiime pe wa lee kaan we. Ga na dà Yesu Kirisa na, pee tiime pe p'a lee kaan. Ma bu dà Kirisa na lee funɲɔ ni Kile da ma jate sipyitiime. ¹⁰ Lemu feni ne ne ge, lee li wa me: Na Kirisa ce; sefeere temu t'a wu ne na yeege xu ni ge, na tee be shi ce; kanhama pemu w'a soro ge, na pee be shi ce; na wu xu wu be tuugo shi ce, kɔnhɔ di binne bye ni wu ni shiizhan. ¹¹ Lee bu bye, na be na diin ni li ni jo na be na ba ne na foro xu ni.

Na n'a daa wu koo jaari fo na she no wu kuduun wu na

¹² Li wa nago kannan ne wa paa fo na she no na juɔ tafaɲa xuu ni, na na wo tafere ti kuduun ta-e de! Lee be we. Ga ali niɲaa we be ni, ne la le naye ni na wo tafere ti na, kɔnhɔ di ba ti kuduun ta, bani lee kaa na Kirisa ya ne sha co. Lemu beeri Kirisa ya zhaa na mu, ni w'a lemu beeri gbegele yaha na jaaha na ge, di da kee beeri pyi. ¹³ Na cebooloo, li wa ne funɲɔ ni nago kannan ne no na wo tafere ti tɛhene na, na ti kuduun be ta na xɔ-e de! Ga kaa nigin li wa ne funɲɔ ni. Keree kiimu beeri ki wa ne kadugo yiri ge, ne na funɲɔ wo kee beeri na, lemu li wa ne jahagbaa na ge, na ganha na na se wu beeri pyi, na lee shaa. ¹⁴ Lee wuu na, n'a da la le naye ni, di jaaha tii ni na wo tafere ti ni fo di zhe no ti kuduun wu na, wee wemu kaa na Kile ya wu yiri Yesu Kirisa baraga ni ge.

¹⁵ Ayiwa, wee piimu beeri p'a fanha ta n'a daa wu ni ge, ke fungɔngɔ ke k'a yaa na pye wee mu, ga fungɔngɔ katii bu da yee mu, Kile ye pyaa na ba can wu she yee na. ¹⁶ Ga Kile ya can wemu she na xɔ wu na ge, w'a se jaaha na lee koo li ni.

¹⁷ Na cebooloo, koo lemu ne jaari ge, ne funɲɔ ki wa yee be di da lee jaari. Piimu beeri pu wa jaari na saharɲi ni lee koo li ni ge, yi da pee be wii, yi da se pee feni! ¹⁸ Bani shenɲehemee pii wa wà, Kirisa wo korikoritige ki wo jomɔ pu wo yere li tɔn p'a pen pu mu. Ne yee jo toro yee mu tɔɲii niɲehene ni, ga na mesuwo w'a kuri na yi yu yi mu sanha. ¹⁹ Pee sipyii pii wo taxɔɔ ki wa gyeeɲi, bani yalige nidiige kemu k'a jin pu yacere ni ge, p'a kee funɲɔ lo Kile na. Keree kiimu k'a yaa ki pye pu mu shiige keree ge, a p'i ganha na puye pele ni kee ni. Pu funzhakeree k'a tiɲe ke koɲe ke wo yanmuyo ye na. ²⁰ Ga wee kunni, wee wo to puga ki wa fugba we ni. Wee be di wa wu Shɔvɔɔ, wu Kafɔɔ Yesu Kirisa sigee. Fugba we ni w'a da ba yiri na pa. ²¹ Fanhaxhɔɔɔ ceepuuro te ti wa wee mu ge, wu na ba tee ɲeri na pye niɔvɔɔ, na ti pye nɔɔɔ wuuro ba wuye pyaa wuuro ti ne we. Sefeere te ti wa wu mu ge, tee t'a wu pye w'a ja yanmuyo yi beeri tirige, na yi yaha wu wo fanha ki nɔhɔdaan.

1 Ayiwa, na cebooloo na taanjiineε. Na funɗo ki wa di yi ja sanha. Ne wo fundanga ki karɗo ki je yere. Yee shiin pu wa ne juro yirige. Na taanjiineε yi la le yiyε ni y'i gori yaha Kafo wo karijεεε ki ni!

2 Na ceboroshaa shuun we: Evodi ni sentisi ni, ne w'a pu jεeri na pu be nigin na, p'i gori yaha shiizhan Kafo wo karijεεε ki ni. 3 Mu be, na kapyebyejii jomεε fo, ne w'a ma jεeri jo ma na ceboroshaa shuun wo jεeri, kɔnh p'i be nigin na. Bani pee p'a la le puyε ni, na ne tεge Kile wo Jozaama pu jo wu na, ni Kilema, ni na kapyebyejii pusamaa. Pee wo mεye y'a ka Nii Sicumɔ pu wo sεme wu ni.

4 Na cebooloo, yee na je ni Kafo ni karijεεε ni, y'a fundanga pyi tuun beeri ni kee karijεεε ke ni! N'a da yi jo daha sanha, yi sii y'a fundanga pyi! 5 Y'i zhi sipyii beeri di yi ce ni jubenje ni, bani Kafo taapana l'a tεεε. 6 Yi ganha ba yi funyo shaa ni kaa la shishiin ni we; ga yaaga beeri kaa l'a yi ta ge, yi kee jεeri Kile mu! Yi ki kaa jεeri yi waha! Yi da fo kaan wu mu! 7 Yi ba lee pyi, Kile wo janije ke k'a ye sipyii wo fungoŋo fεεε ti beeri na ge, kee na ba yi zɔɔo pee, ni yi fungoŋo yi mara yaha Yesu Kirisa wo karijεεε ki ni.

8 Ayiwa, nime na cebooloo, kaa kaa li je can ge, pεεε ya daa kaa lemu beeri ni ge, kaa kaa l'a tii ge, kaa kaa li je fεεε ge, kaa kaa l'a jo ge, kaa kaa l'a dan Kile ni ge, kaa lemu beeri l'a sii pye kacene fo l'a yaa ni masoŋo ni ge, ne funɗo ki wa kee keree kii wo bye funɗo di yi zɔɔo pu ji. 9 N'a yi taanni lemu ni, a y'i lemu ta ge, ni y'a lemu logo na jo na, na lemu ja di na byi ge, yi be p'a kee shi pyi! Yi ba lee pyi, Kile we w'a janije kaan ge, wee na ba bye ni yi ni.

Poli ya Filife sheen shaari pu boja wu wuu na

10 Ne funɗo ya taan xuuni, bani yee ya li she sanha na yee wa yi funyo shaa ni ne kaa ni. Kee fungoŋo ke bi sii pye yee mu, ga yee bi sanha pyegana ta ki na we. 11 Li wa nago kanna ne wo labaara t'a ne pye ne na ye yu we, bani ne bu lemu beeri ta, l'a cεre la, l'a jehe la, ne wa ma funɗo taan lee wuu na, bani ne tee kee beeri na. 12 Na pye la baa fo, ne lee shi ce, na pye dafoo be, ne lee be shi ce. Xuu xuu ni ne toro ge, w'a waha wahagana tuugo beeri na la; ne ta li la, ne shiin ya ta li-i la; ne yanmuyo ni jeheye ta la, ne shiin ya yafiin be ta-e la, ne tee kee beeri na. 13 Ne jani kii keree kii beeri na Kirisa baraga ni. Wee w'a fanha kaan ne mu.

14 Lee be na ya, y'a kasaana pye, yi ma na tεge na kanhama pu tuun ni. 15 Na cebooloo Filife sheen, yeeye pyaa ya li ce na fo tuun weke tεhene na ne Kile wo Jozaama pu kapyenje ki jo kɔn, ne yiriduun wu ni Masedoni fiige ki ni ge, ni yee wo n'a daa fεε pu ye be we, egilizii pii shishiin ya pinne ni ne ni, na ne wo kapyenje ki kuduun ta, lee kadugo na, pu ke je yanmuyo taga ne tεge we. Yee ye p'a lee pye. 16 Ali na ne yaha Tesaloniki kulo li ni, yee ya ne mago yanmuyo torogo ne mu tɔjii ni jeheεε ni. 17 Yanmuyo yemu yee ya kan ne mu ge, li wa nago kanna yee ya ne zhaa we. Le ne zhaa ge, lee li wa me jo yi wo kapyege nizaanaa kii ki jehe; Kile na ba kuduun kan yi mu lee na. 18 Y'a yanmuyo yemu beeri torogo na mu ge, ne yi beeri ta. Epafuroditi ya pa yi kan ne mu. N'a pye nime la fo, n'a ta nime fo na doro. Yee yakanya y'a pye ba nudanga saraga je we, saraga kemu na Kile ya soo ge, ki kaa be d'a taan wu ni. 19 Ne wo Kile wu be na ba yi wo conra mo keree ki beeri ya. Bani yanmuyo yi beeri yi je wu mu wu nooro wu ni, w'i giin wu yi kan yi mu Yesu Kirisa wo karijεεε ki funɗo ni.

20 W'a wu To Kile wu sɔni, wu da wu pele tuun beeri ni. Amiina.

Pɔli ya fò wemu pye kurogo ki na ge

²¹ Piimu beeri pu ne fefere sipyii Yesu Kirisa wo karijegge ki funno ni ge, yi pee beeri shaari. Cebooloo piimu beeri pu wa naha ni ne ni ge, pee beeri ya yi shaari. ²² Fefere sipyii piimu beeri pu wa naha ge, pee beeri ya yi shaari. N'a daa fee piimu pu wa kapyene pyi saannaa junofoo Sezari kaban ki ni ge, pee ya pu wo fò waa.

²³ Kafoo Yesu Kirisa wo niime we wu kori yaha yi beeri mu.

Kolose Shεεn Tudunmɔɔ Pɔli ya sεmε wemu tun Kolose shεεn mu ge

Jɔgɔ yε p'a byi na Kolose shεεn wε?

Pɔli w'a we sεmε we ka na tun n'a daa fεε pu mu Kolose kulo li ni, lee lemu niɲaa wuu li jε Turuki fiige ki ni ge. Pɔli jε kanna w'a we sεmε we ka na wu yaha kaso ni Oromε kulo li ni. Oromε kulo le ni Kolose kulo li tε wu bye kiloo kabɔfonɔɔ shuun shishiin (2.000). Kolose shεεn fanha bεeri ki bye Girεkii. Ga Yawutuu kurunɔ ka bε bye pu niɲε ni, lee li bi pu keree pye k'a suri. Pɔli jε Kolose kulo li egilizi wu sinvɔɔ wε. Ga tuun wemu ni wu bye Efese kulo li ni ge, a wu wu tahama-nɔhɔmɔ wa yaha kari kulogoo kii ni. Wa mεge ki bye na Epafirasi, a wee di shε Kilε wo Jozaama pu jo Kolose kulo li ni (Kolose shεεn 4:13). Kolose kulo le ni Efese kulo li tε wu bye kiloo xhuu nigin ni kelee gbaara (160). Lawodise ni Hirapolisi wo egilizii pu bε kaa ya yu we sεmε we ni, pee bi lii Kolose na wε.

We sεmε we kakana ɲunɔ

Sipyii pii ya kalaakuumɔ wa kan na mεlekeε pii bε p'a ye Kirisa na. A wee kalaa wu Kolose shεεn n'a daa fεε pu fungɔnyɔ wuregi, na giin di pee pye pu taha pu kalegeε feni sanha. Lee na tudunmɔɔ Pɔli ya we sεmε we ka na tun Kolose shεεn mu. A wu li shε pu na na keree bεeri ki jε Yesu nigin wu ni, kɔnhɔ wa shishiin ganha da pii sipyii pii wo kalaakuumɔ wu pye wu tadanja wε.

Sεmε wu kafila ɲugbɔyɔ

Kolose Shεεn 1:1-14 Fɔ, ni baraga daha, ni Kilε-jεrege.

Kolose Shεεn 1:15—2:23 Kirisa wu jε yarɲmuyɔ yi bεeri ɲunɔ ni.

Kolose Shεεn 3—4 N'a daa fɔɔ ya yaa na ɲiifεere nivɔrɔ ti wo ɲara li pyi pyegana lemu na wu puga ni kafugo yiri ge.

Pɔli fɔ mujuu

¹ Nε Pɔli, nε wemu w'a pye Yesu Kirisa tudunmɔ Kilε ɲidaan funɲɔ ni ge, nε ni na ceborona Timote, wεe p'a we sεmε we tun yee mu. ² Yee piimu pu wa wuri cebooloo n'a daa fεε Kolose kulo li ni ge, yee piimu p'a pye ɲɔmehεε fεε, na gori Kirisa wo karɲεge ki ni ge; yee mu wεe ya we sεmε we tun.

Wεe ya yi shaari: Wù To Kilε wu niime ni ɲarɲɲε kan yi mu.

Pɔli ya baraga taha Kilε na

³ Wεe ba da jεrege pye yee mu tuun bεeri ni, wεe ma baraga taha wù Kafɔɔ Yesu Kirisa To Kilε na. ⁴ Yee ya dà Yesu Kirisa na, Kilε wo sipyii pu bεeri kaa di dan yee ni taangana lemu na ge, kee keree kii k'a nɔ wεe na, lee wuu na wεe ya baraga tɛri Kilε na. ⁵ Yee wa lee pyi, bani y'a dà li na na tadanja wa yi mu fugba we ni. Kilε Jozaama pe pu wa can wu shεε ge, y'a fεnhε pee Jozaama pemu logo ge, pee funɲɔ ni yee wa kee tadanja ki ta. ⁶ Pee Kilε Jozaama pe pu wa yu yee mu, pee ninumɔ shiin p'i wa yu kɔɲɔ ke bεeri mu. Pee gbɔrɔ ni sipya ya ɲi sicuumɔ nizaama taa. Yee ya Kilε wo fεreε pu kaa logo, na pu can wu ce tuun wemu ni ge, a p'i ganha na se ɲaha na yee mu. Ba pu wa se ɲaha na yee mu wε, mu pu wa se ɲaha na tεye yi saya bεeri ni. ⁷ Wù taanɲii, wù labyejii Epafirasi, wee w'a yee kalaa kee keree ki ni. ɲɔmεε fɔɔ wu jε wii,

Kirisa wo kapyebye. Wèe tɛɛ w'a labye pyi yee niŋɛ ni. ⁸ Fɛfɛɛɛɛ Munaa l'a taanɲɛɛɛ kemu le yee ni ge, w'a pa ki kaa jo wèe mu.

⁹ Ayiwa, lee funɲo ni, ba wèe bɛ ya yee logo wɛ, na ganha na Kile ɲɛɛri yee mu tuun bɛɛri ni, na li shaa kɔnhɔ Kile ɲidaaɲɛ lemu ge, y'i já lee cɛ yi fiinɲɛ, Fɛfɛɛɛɛ Munaa di cɛmɛ ni fungɔngɔ fɛɛɛɛ kan yi mu. ¹⁰ Lee bu bye, yi na já da ɲaari Kafɔɔ ɲidaaɲɛ ɲaarigana na. Yi kapyegee ki bɛɛri na daan wu ni bɛ. Yi na já da Kile ɲidaaɲɛ pyi, na kapyegee nizaanɲaa tuuyo bɛɛri pyi. La na ganha na faraa yi Kile-cɛɛ na. ¹¹ Kile wu fanha le yi ni tuun bɛɛri ni, ni wu wo sefɛɛɛɛ nɔɔɔ wuuro ti ni; kɔnhɔ y'i la le yiyɛ ni n'a daa wu kabaɲa na, y'i loxulo ta keree bɛɛri ni, y'i bye ni fundanga ni. ¹² Y'i baraga taha To Kile na, bani keree kii w'a gbegele na yaha wu n'a daa fɛɛ pu ɲaha na wu saanra kpɛɛngɛ wuuro ti ni ge, w'a fanha kan yee bɛ mu na yee bɛ pye yee bɛ ya yi taa ta kee keree ki ni.

¹³ W'a wèe shɔ Shitaanni wo nibiige fanha ki na, na wèe le wu ɲidaaɲɛ Ja wu wo saanra ti ni. ¹⁴ Wee Ja we fanha ni Kile ya wèe ɲunɲo wolo, na wèe jurumu wu yafa wèe mu.

Kirisa ni wu labye

¹⁵ Kile we wu ɲɛ wa ya wu ɲaa-i ge, wee wo jaa wu ɲɛ Kirisa. Kirisa ya pye Ja, wemu bye wà fo taashiinɛ ni ge, na ta yaaga ka shishiin shi tuugo sanha yàa wɛ. ¹⁶ Bani wee baraga ni yaɲmuyɔ ye bɛɛri wa yàa, fugba woyo ye fara ɲinɛ ke woyo ye na. Yaɲmuyɔ ye yi wa ɲinabaaya ge, yi saanra yoo, yi sefɛɛɛɛ yoo, yi fanha fɛɛɛɛ yoo, yi ɲunɲo fɛɛɛɛ yoo, ni yaɲmuyɔ ye yi wa ɲinaya ge, yee bɛɛri wa yàa wu baraga ni, yee bɛɛri shiin wa yàa wu wuu na. ¹⁷ Wee w'a pye taashiinɛ ni yaɲmuyɔ yi bɛɛri ɲaha na, wee baraga ni shiin yaɲmuyɔ yi bɛɛri ɲɛ. ¹⁸ Wee wu ɲɛ kɔɲɔ ke bɛɛri wo Egilizi wu ɲunɲo ni, wee Egilizi w'i ɲɛ wu ceepuuro. Kɔɲɔ ɲɔkɔɲɔ na, wee w'a pye wà taashiinɛ ni. Wee shiin wu d'a pye shenshiinɛ sanha na ɲɛ na foro xu ni, kɔnhɔ wu bye yaɲmuyɔ yi bɛɛri ɲunɲo ni. ¹⁹ Bani lee l'a taan Kile mu, nago kanna kaa kaa li ɲɛ wee Kile ni ge, kee bɛɛri nigin nigin di she da ki ɲɔporo na Yesu ni. ²⁰ Kile funɲo ya pye wu bɛ le wu ni wu yaɲmuyaaya yi bɛɛri tɛ ni Yesu gbɔɔɔ ni, fugba woyo ye fara ɲinɛ woyo ye na. P'a Yesu kori tige na na gbo a wu shishan di wo ge, lee funɲo ni Kile ya ɲaɲinɛ le wu ni wu yaɲmuyaaya yi bɛɛri tɛ ni.

²¹ Taashiinɛ ni yee sanha bi lii Kile na. Lee bi foro yee fungɔnkuuyo ni yee kapyegee niguunɲɔ funɲo ni, kee ki bi yee pye yee ya pɛn Kile mu. ²² Ga nime, Yesu na xu ceepuuro ni, lee wo funɲo ni Kile ya bɛ le wu ni yee tɛ ni. Kile ya lee pye, kɔnhɔ y'i já pye fɛfɛɛɛ wu ɲaha taaɲ, fɛ pa shishiin ganha bu da yi na wɛ, jaagi wa shishiin bɛ ganha bu da yi na wɛ. ²³ Ga fo yi niye bu juri xuuni n'a daa wu ni, kaa la shishiin ganha bu yi laha yi tayerege ni wɛ. Y'a tadanɲa kemu ta Kile wo Jozaama pu logo funɲo ni ge, yi ganha bu kaa la shishiin yaha li yi ɲunɲo kyɛɛgi fo di kee tadanɲa ki shɔ yi na wɛ. Pee Jozaama pu wo yɛɛ li wa na pyi sipyii pu bɛɛri mu kɔɲɔ ke na. Kile w'a nɛ Pɔli yɛ pyaa bɛ pye wu kapyebye pee Jozaama pu wo jo wuu na.

Pɔli ya labye wemu pye Egilizi wu wuu na ge

²⁴ Ayiwa na cebooloo, kanhama pe nɛ daa yee wuu na ge, lee ɲɛ nɛ mu fundanga. Bani li ɲɛ kanna Kirisa wo kanhama pu ɲɔ nɛ fani. Pee kanhama pe, nɛ pee bɛɛri xu nayɛ ni Kirisa wo ceepuuro ti wuu na. Tee ceepuuro ti ɲɛ Egilizi wɛ. ²⁵ Kile ya nɛ pye wee Egilizi wu wo kapyebye, na nɛ w'a labye pyi yee mu, nɛ da Kile wo kafila wu bɛɛri fiinɲɛ da yu yee mu. ²⁶ Pee jomɔ pu

kaluu l'a bi ηmōhō shi wu bεeri na fo taatuunnō ni. Ga nime, Kile ya pu pahala jo wu wo sipyii pu mu. ²⁷ Shi wemu ηε Yawutuu-i ge, cεmε niηmōhōmō nōōrō wo pemu wa pee jomō pu ni wee shi wu mu ge, wu funnō bye wu wo fεfεere sipyii p'i pee cε. Wu funnō bye y'i li cε nago kanna Kirisa bu bye yi zōbō pu na, yi na ba jé Kile wo nōōrō wu ni. Kee tadaηa ke wa yi mu. ²⁸ Wee Kirisa we wo kaa wēe wa yu. Wēe wa sipyii pu yeri na pu kalaa ni Kile wo fungōngō fεere ti ni, kōnhō sipyii pu bεeri di bye fεfεee Kile ηaha tāan, pu niye di juri Kirisa wo kariηεεge ki ni. ²⁹ Lee wuu na, ne labye wu pyi. Labye we Kirisa ya kan ne mu ge, wee labye we ni ne zhaanra leni wu fanha ni. Kee fanha ki k'a samōhōrō leni ne ni.

2

Kaa le Pōli ya puro n'a daa fεe pu wuu na ge

¹ Na cebooloo le n'a giin di zhεε yi na y'i li cε ge, lee li wa mε. Ne naye pō pōgana bεeri na, na kanhama tuugo bεeri xu naye ni yee wuu na, ni Lawodise n'a daa fεe pee, ni piimu bεeri pu ηε pu sanha ηii taha na na-ε ge. ² Ne lee bεeri pyi, kōnhō p'i jā lopine ta, samōhōrō di bye pu ni. P'i bye ηōmεε na, taanηεεge di bye pu tε ni, p'i ηi fungōngō fεere na. Lee bu bye, pu na Kile wo kaηmōhōni li cε. Lee kaηmōhōni le, lee ηε Kirisa. ³ Fungōngō fεere ti bεeri ni laje wu bεeri nijemε bε di wa ηmōhō wu ni. ⁴ N'a ye yu yi mu, kōnhō sipya wa shishiin ganha da ηōtanga jomō taga yi piinηe wε. ⁵ Can na, ne kunni ya lii yi na, ga ne zō d'a pinne ni yi ni. Yee na yiye cō xuuni na yi wo labye wu pyi na se wu koro ni, na nōhō fanha ta n'a daa wu ni Kirisa shizhaa na, lee ya taan ne ni fo xuuni.

Niifεere can can wuuro te t'a daa Kirisa wo kariηεεge ki ni ge

⁶ Ayiwa, ba y'a sōō na daha Yesu Kirisa feni wε, yi la le y'i gori lee koo li ni. ⁷ Yi kori yaha wu kariηεεge ki ni, ba tige niye ya jin mε ηiηe ni wε. Y'i yi kōnō keree bεeri kaa le wu keηe ni. N'a daa wemu ni p'a yi kalaa ge, y'i gori wee ni ni baraga ni. Lee kadugo na yi da baraga tēri Kile na can can na.

⁸ Y'a yiye kaseri, kōnhō wa shishiin ganha bu yi faanna, wu yi ta co ni wuye pyaa wo laje ni, wu ηunō baa jomō taga yi piinηe wε. Wee laje we, sipyii wo kalegeε ni ke kōnō ke wo yaηabaaya ye ni wee ya yiri, wu ηε Kirisa wo we wε. ⁹ Bani kaa kaa li ηε Kile ni ge, w'a wu ηi kee bεeri na. ¹⁰ Yee bε d'a keree ta Kile mu na yiri Kirisa yiri. Yaηmuyō yemu bεeri y'a fanha fεere ni ηunō fεere pyi ge, Kirisa wu ηε yee bεeri ηunō ni.

¹¹ Yee na ηε kariηεεge ni ni Kirisa ni, lee ηε kanna cekōōnrō yee ya pye. Tee cekōōnrō te, sipya bε ya tee pye-e de, tee ya foro Kile ni. Tee cekōōnrō te kori wu ηε kanna yee ya foro yi jurumu wu bεeri ni. ¹² Yee ya batize ge, l'a pye kanna yee ya pinne le faηa ni ni Kirisa ni, na na pinne ηε ni wu ni. Lee ya pye Kile wo sefεere ti wo n'a daa wu funnō ni. Tee sefεere ti t'a Kirisa ηε na yeege xu ni. ¹³ Yi jurumu we ni yi na ηε kōnbaa, lee bi yee pye ba xuu ηε wε. Ga nime yee na ηε Yesu ni, pee ηε ηii sicuumō nivomō Kile ya pemu kan yee mu ge. W'a wēe jurumu wu bεeri yafa wēe mu. ¹⁴ Wēe jurumu we wu bi ka na yaha wēe ηaha na Kile ηaha tāan, p'i ba wee taga wēe jaagi na wēe ya saliya kyεegi ge, Kirisa na kori korikoritige na, lee ya wee bεeri fōrōgō na laha wā. ¹⁵ W'a yaηabaaya yi wo saanra te, ni yi sefεere ti shō yi na, na yee she kpεenge na sipyii bεeri na, ba kashen buloo ηε wε. W'a se wemu ta wu xu wu funnō ni korikoritige ki na ge, wee se wu w'a lee pye.

N'a daa fεe ya yaa pu taha sipyii wo kalegeε feni we

¹⁶ Lee wuu na, yi ganha bu sipya wa shishiin yaha wu kayuu shan yi na yalige keree na, kelee yagbaya wε; kelee na jaha na yi jate ya ta nɔ pu wo kalenεε caya yi na, kelee pu yevorovonɔ kalεεε, kelee pu cadεnyε na-ε wε. ¹⁷ Kee keree ki bεeri bye keree nibanjaa ki wo jaha sheshεεε. Ga can can wuyε pyaa, weε jε Kirisa. ¹⁸ Sipyii piimu pu ma puyε pye kanna p'a puyε tirige mεlεkεε mu, na pu pele ge, na daa xuuni puyε pyaa wo ηmunuyɔ ye na ge, yi ganha bu pee sipyii pu yaha pu yi juyɔ kyεεgi wε. Pee sipyii pu bu kaa bεeri pye, p'a jo na Kilε w'a lee shε pee na. Tawaga ni pee sipyii p'a puyε pele, pu nibyεgee bεeri ki jε puyε pyaa fungɔnyɔ keree. ¹⁹ Kirisa we wu jε keree bεeri juyɔ ni ge, pii sipyii pii ya gbara pu nɔrɔ weε na wε. Na ta n'a daa fεε pu bεeri di fanha taa weε gbɔrɔ ni, na lεgi na bε ni Kilε yε pyaa jidaan ni, na binne, na bye nigin ba ceepuuro kaciye tasogoyo ni kavaan ya puyε coni cogana lemu na wε.

Na xu na binne jε ni Kirisa ni

²⁰ Ba yee ya pinne xu ni Yesu ni wε, a yee di shɔ ke konɔ ke wo nibiige fanha ki na. Weε tuun wu ni jaha na p'i ma na kee fanha ki tuugo tεri yee na sanha, na li pye kanna yee bε p'a yi wo keree pyi sanha na bε ni kee konɔ ke wo keree pyeganaa ni wε? Pu jomɔ pu jε na: ²¹ «Ma ganha bu ke yaaga ke lɔ-ε dε, lee wa jɔ wε; ma ganha bu ke li-i dε, lee wa jɔ wε; ma ganha bu gbɔn ke na-ε dε, lee wa jɔ wε.» ²² Na ta yee yanmuyɔ ye di jε jɔyalige yε nigin, ki bu li xɔ, ki da jɔ jεri nige yaaga bε wε. Kee keree kii bεeri jε sipyii wo kashangaa, ni pu fungɔngɔ keree. ²³ Ma kunni bu kii keree kii wii, m'a ki ta k'a foro fungɔngɔ fεεε wogoo feni. Pii sipyii pii ma sɔɔ na pu yε mεge pεεηε pyi, na puyε tirige mεlεkεε mu, na keree kii taga na pu ceepuuro kana. Ga kanjɔ la yafiin di wa kii keree kii na lemu na jɔ sipya tɔnha jurumu na wε.

3

Fugba nɔrɔ w'a ye konɔ yanmuyɔ ye na

¹ Ayiwa, ma na jo ba y'a pinne jε ni Kirisa ni na foro xu ni wε, weε tuun wu ni, yanmuyɔ ye Kilε ya gbegele yaha fugba we ni ge, y'a yee shaa. Kirisa nidεngε ki wa wɔ saanra tateεngε ki ni Kilε kanige cε. ² Kilε ya lemu gbegele yaha yi jaha na fugba we ni ge, y'a yi funyɔ kɔɔn ni lee kaa ni. Yi ganha ba yi funyɔ kɔɔn ni ke jinε ke wo keree ni wε. ³ Bani yee ya pye kanna yee ya xu. Nii sicuumɔ nivomɔ pe pu wa yee mu ge, pee niηmɔhɔmɔ pu wa Kilε mu Kirisa ni. Pee sanha zhε fɔlɔ wε. ⁴ Pee nii sicuumɔ pe jε Kirisa, weε ga ba cana cana, yi bε na binne ni wu ni wu nɔrɔ wu ni.

Yi yi kapyεgεε ki yaha

⁵ Lee wuu na yahaganaa kiimu bεeri ki bye yi na ge, yi kee bεeri yaha. Kee jε: dɔdɔrɔ, ni nɔrɔmɔ keree, ni cemɔhɔrɔ keree, ni cemɔhɔrɔ fungɔnyɔ tuuyo bεeri; ni lakuunɔ tuugo bεeri, ni jεgbɔɔ, bani jεgbɔɔ ni yaperεgaanra bεeri li jε nigin. ⁶ Piimu pu jε pu ya Kilε jomεε co-e ge, kii keree kii k'a Kilε wo loyire li pye li na da ba nɔ pee na. ⁷ Yee bε tɔgɔ ki bye kii kapyεbaagaa kii shi ni taashiine ni. ⁸ Ga nime, y'a yaa yi ki bεeri yaha: vɔgɔ, ni loyire, ni funguunɔ. Yi ganha bu sɔɔ shehεε, kelee shiigebaara jomɔ p'a fɔro yi jɔ ni wε. ⁹ Yi ganha ba kafineyε yu nige yiye mu wε, bani yee ya yi wo yahagaleε le, ni yi wo kapyεgεε ki bεeri jɔ na ki yaha wɔ. ¹⁰ A Kilε di yahagana nivonɔ kan yee mu. Lee funnɔ ni a la di ganha na faraa cana cana yee wo laje wu na, kɔnhɔ y'i bye yi Yaavɔɔ wu wo jaa wu shi, yi kapyεgee ki bεeri di jɔ pye ba Kirisa

ye pyaa wogoo ne we. Wee baraga ni yee ya lee yahagafono li ta. ¹¹ Ayiwa, lee funno ni do, m'a pye Girekii shi shen la, m'a pye Yawutuu shi shen la; m'a cekoonro pye la, ma ya cekoonro pye-e la; m'a pye nadadiinme la; m'a pye ja funno shen la; m'a pye bulo la, ma ya pye bulo-e la, le la shishiin ninne ne we. Ga Kirisa ye nigin w'a jateni. Wee wu ne keree ki beeri, wee wu ne wu beeri zoloo na.

N'a daa fee ya yaa na puyete ri

¹² Lee wuu na yee ya pye Kile nago. W'a yee naha bulo, yi kaa l'a dan wu ni. Lee funno ni, y'a yaa y'a nuno naari yiyee na, yi da ceme pyi yiyee na, yi da yiyee tirige yiyee mu, y'i bye ni lotangaa ni, y'i loxulo ta. ¹³ Y'a yiyee teri yi conromo keree na. Wa bu nahana wa mu, yi beeri p'a yi wo jurumu wu yafani yiyee mu ba Kafoo ya yi wo jurumu wu yafa yi mu me we. ¹⁴ Ga le beeri kadugo na, yi kaa di da dan yiyee ni xuuni. Taanneege ke, kee k'a da ba yee beeri pinne, na yee pye nigin. ¹⁵ Kirisa wo narinne ke, kee ki tiin yi zoloo pu na, k'i yi keree ki beeri naha co. Lee kaa na Kile ya yee yiri, na yee beeri pinne na pye ceepuuro nigin. Y'a baraga teri wu na tuun beeri ni!

¹⁶ Yi Kirisa wo kafila wu yaha wu diin yi zoloo pu na ni wu fanha beeri ni! Y'a hakilee kaan yiyee mu, y'i da yiyee yeri ni fungongo feere ni! Zaburuu Kitabu yoyo, ni Kile-penne yoyo, ni Kile Munaa yokanya yatii be, y'a yee cee Kile mu ni yi zoloo pu beeri ni, ni baraga daha ni wu na. ¹⁷ Kaa kaa y'a da jo kelee y'a da bye ge, y'a ki beeri pyi Kafoo Yesu mege na. Yi da baraga teri To Kile na Yesu mege na.

N'a daa fee ya yaa na leke pyi puyee na ge

¹⁸ Ayiwa gbagashaa, yi yiyee tirige yi namaa mu, ba Kafoo ya lee shaa n'a daa fee pu mu we! ¹⁹ Yee namaa be, yi cee kaa di da dan yi ni. Yi ganha bu pu co ni fungonkuuno ni we! ²⁰ Nohopiire, yee be di da yi sefee nomehee coni keree beeri ni. Lee l'a dan Kile ni. ²¹ Yee be sefee, yi nahaya ganha bu danha ni yi nohopiire ni, y'i kafugo pele ti na we. Lee kaa be we pu yatenye na xhuu.

²² Yee kapyeyii be, yee be di yi nuno fee nomehee co keree beeri ni ke ninne ke na. Yi ganha ba labye wu pyi pu nii na, y'i li pye kanna y'a wee pyi yi kaa di daan pu ni we. Ga y'a labye wu pyi ni funvige ni Nunofogbo wuyee pyaa jii fyaara wuu na. ²³ Kaa kaa y'a byi ge, y'a li pyi ni fungonfige ni, kanna ba y'a li pyi Nunofogbo wu mu we. Li ganha da bye nago kanna sipyii mu y'a li pyi we.

²⁴ Y'a yiyee funno kon li na na Nunofogbo wu na ba yi saraa. W'a lemu gbegele yaha wu nago pu mu ge, yi na ba lee ta. Kirisa wu ne Nunofogbo we, wee mu yi wa labye wu pyi. ²⁵ Ga sipyaa sipya w'a kakuuno pyi ge, Kile na ba weefoo be saraa na be ni wu kakuuno ki ni. Kile ya wa wo wa ni we.

4

¹ Ayiwa, yee nuno fee be, yee be di yi kapyeyii pu co no ni tiime ni zosaama ni. Yi be di li ce nago kanna yi be wo Nunofogbo wu wa fugba we ni.

Poli wo yere mujuu

² Y'a Kile neeri tuun beeri ni, y'i la le yiyee ni y'i kee neege ke co xuuni. Y'a baraga teri Kile na yi da wu shaari. ³ Yi da Kile neeri wu be mu, konho Kile ye pyaa di ja wu tege, wu cogosaama kan wu mu wu ja w'u wu Jozaama pu yu. Wu Ja Kirisa kaa le li bye kanmohono, a wu li ce nime ge, wu da li keree shee w'a fiinne. Yee wo jo funno ni pu wa ne co na le kaso ni. ⁴ Y'a Kile neeri na mu, konho di sii ja da lee kanmohono le fiinne da yu, ba n'a sii yaa di da yi yu we.

⁵ Piimu jɛ Kiriceen wɛ, yi yi ɲaarigana cɛ pee tɛ ni. Yi ganha bu diin da ɲuɲɔ baa keree pyi fo di ba tuun wu torogo wɛ. ⁶ Kafila we y'a da da yu ni sipyii ni ge, wee di bye ni tipoomɔ ni ba suumɔ jɛ wɛ, wu bye ni kuduun ni. Wa bu yegenɛ ka kan yi mu, yi ba da kee ɲɔ shɔ, yi tee ɲɔshɔɔɔ te pye ni jojeme ni.

Pɔli ni wu taanyiine fò mujuu

⁷ Ayiwa nime, keree kiimu beeri ki wa naha nɛ mu ge, wu taanyi, wu ceborona Tishiki, wee na zhe kee beeri paari yi mu. Nɔmɛɛ fɔɔ w'a wii fo xuuni, nɛ ni wee wu wa naha shiizhan Kafɔɔ wo labye wu na. ⁸ N'a sii li ɲɔ wolo li kaa na di wu tun yi mu, kɔnhɔ lemu li jɛ naha ge, wu she lee beeri paari yi mu, wu samɔhɔɔ le yi ni. ⁹ Onɛzimu n'a pinne ni wu ni. Wù taanyi, wù ceborona wa wu wa wu be, ɲɔmɛɛ fɔɔ wu wa wu be. Yee wo sipya wa wu wa wii. Keree kiimu beeri k'a byi naha ge, pu na zhe kee beeri paari yi mu.

¹⁰ Na kaso lejii Arisitaaki ya yi shaari, Barinabasi ceborona ja Marika be ya yi shaari. Wee Marika wu kaa nɛ bi jo yee mu. Wu ba she yi yiri, yi wu co xuuni. ¹¹ Yesu we p'a yiri na Zhutusi ge, wee be ya yi shaari. Pii ye p'a pye Yawutuu pu wo n'a daa fɛɛ pu ni, piimu p'a nɛ tɛɛ Kile wo saanra ti jo wu na sipyii pu mu ge. P'a nɛ luu ɲiɲɛ fo xuuni.

¹² Epafirasi ya yi shaari, wee be wa yee wo sipya wa. Wu be wu jɛ kapyebye wa Yesu Kirisa mu. W'a wuyɛ pɔ Kile-ɲɛɛge na yee mu xuuni, kɔnhɔ y'i fanha ta n'a daa wu ni, y'i bye ɲɔmɛheɛ fɛɛ, y'i sɔɔ li na nago Kile ɲidaan w'a byi keree beeri ni. ¹³ Yee ni yi tãan kulogoo Lawodise ni Hirapolisi, Epafirasi ya yee keree co xuuni wu zɔ wu na, nɛ wa lee wo seeri. ¹⁴ Wù taanyi ɲɔgɔtɔɔɔ Luka be ya yi shaari, Demasi be ya yi shaari.

¹⁵ Yi wù cebooloo n'a daa fɛɛ Lawodise sheen pu shaari. Nɛfasi ni n'a daa fɛɛ piimu p'a binnɛ wu kaban ge, yi pee be shaari. ¹⁶ Yi bu we semɛ we kalaa xɔ, y'i wu yaha she gan Lawodise n'a daa fɛɛ pu be mu pu kalaa. Semɛ we wu da yiri Lawodise kulo li be ni na pa gan yi mu ge, yi be di wee be kalaa. ¹⁷ Y'i yi jo Arishipi mu na nɛ jo na labye we kaa l'a le wu kenɛ ni Kafɔɔ wo labye wu ni ge, na wu la le wuyɛ ni wu da wu pyi wu pyegana na.

¹⁸ Nime woyo ye, nɛ Pɔli ye pyaa kenɛ k'a yee ka, yee yi wa mɛ. Nɛ Pɔli ya yi shaari. Kaso ni nɛ wa naha, yi ganha da funɲɔ wɔ na na wɛ. Kile wu duba yi mu.

1 Tesaloniki Sheen Tudunmɔɔ Pɔli ya semɛ nizhiimɛ wemu tun Tesaloniki sheen mu ge

Jɔgɔ ye mu we semɛ we d'a tun wɛ?

Tesaloniki egilizi wu mu Pɔli ya we semɛ we tun. Masedɔni fiige ki wo kugbɔɔ li bi bye lii. Kegaanɔ tapyegbɔhɔ kulo l'a bye lii, lee na lɔhɔ kɔrɔyɔ niɲehɛyɛ bi se wà. Yawutuu niɲehɛmɛɛ ni shi watii sheen be pu bi bye Tesaloniki kulo li ni. Pɔli w'a Tesaloniki egilizi wu nɔhɔ sin. Wu ni Timote, ni Silasi wu bi bye shiizhan. Ga pu ya já mɔ Tesaloniki kulo li ni wɛ, bani Yawutuu p'a bi yiri pu fɛni. Ga, a Pɔli di ba Timote tun kari pu mu tuun wa ni, kɔnhɔ w'i she egilizi wu tɛge wu fanha ta. Wu ɲara shuun wuu li tɔɔgɔ fɛni Pɔli ya we semɛ we ka yee xhuu nigin (100) na toro Yesu nibanɔ kadugo na.

We semɛ we kakana ɲuɲɔ

Ba Timote ya pa fiin jo Pɔli mu egilizi wu ɲuɲɔ tɔan wɛ, a Pɔli di we semɛ we ka, kɔnhɔ wu Tesaloniki egilizi wu luu waha, wu yɛɛ be kan pu mu Kile koro li ɲaarigazaana li shizhaa na.

Semɛ wu kafila ɲugbɔyɔ

1 Tesaloniki Sheen 1:1-10 Ali na li ta waha ya nɔni be Tesaloniki sheen na, Pɔli ya baraga taha Kile na pu wuu na, bani w'a fiin nizaama ta na yiri pu yiri.

1 Tesaloniki Sheen 2:1—3:13 Pɔli ya wu wo labye wu pye pyegana lemu na, kariɲɛge nizaanɔ kemu be di ɲɛ wu ni Tesaloniki kulo li tɛ ni ge, Pɔli ya pu funɲɔ to kee na.

1 Tesaloniki Sheen 4:1-12 Naarigana lemu l'a dan Kile ni ge.

1 Tesaloniki Sheen 4:13—5:11 Kafɔɔ pana shuun wuu li keree.

1 Tesaloniki Sheen 5:12-28 Yɛɛ ni fò mujuu.

Pɔli ni wu kapyɛbyɛɲii pu wo fò mujuu

¹ Nɛ Pɔli, ni Siliven, ni Timote, wɛɛ p'a we semɛ we tun wù To Kile, ni wù Kafɔɔ Yesu Kirisa wo n'a daa fɛɛ pu mu, piimu pu wa Tesaloniki kulo li ni ge.

Kile wo niimɛ we ni ɲajinɛ ke ki kori yaha yi mu.*

P'a pu n'a daa wu taha Yesu na

² Wɛɛ ya baraga teri Kile na tuun beɛri ni yee beɛri wuu na, na ɲɛɛge be pyi yi mu gbee. ³ Yee ya kapyɛɲɛ pyi pyegana lemu na, na yi wo n'a daa wu shee ge, na kapyɛɲɛ kiimu pyi yi wo taanɲɛge ki funɲɔ ni ge, na wù Kafɔɔ Yesu Kirisa pye yi tadanɔ ni lowaa lemu ni ge, wɛɛ ba wù To Kile wu ɲɛri tuun beɛri ni wɛɛ ma wù fungɔngɔ yaha kii beɛri na.

⁴ Wù cebooloo, wɛɛ ya li ce jo yee kaa ya taan Kile mu, a wu yee ɲaha bulo kɔnhɔ y'i bye wu wuu. ⁵ Wɛɛ ya Kile Jozaama pemu jo yee mu ge, pee Jozaama pu wo yɛɛ li ya da ɲɔ jomɔ yɛ nigin na wɛ, ga Fɛfɛɛɛ Munaa li be wo sefɛɛɛ t'a fara. Lee wuu na yee ya dà pu na na can ɲɛ pu ni. Na fara lee na, yee ya li ɲa na yee wo ɲɔ kaa na wɛɛ ya kee keree ki beɛri pye mu. ⁶ Kafɔɔ Yesu ya ɲari ɲaarigana lemu na na fara wɛɛ na ge, a yee be di ganha na ɲaari mu. Yee ya

* 1:1 We duba we ɲɛ Kiricɛn fò kangana.

kanhama nigbɔ na, ga lee be na yee ya sɔɔ Kilɛ Kafila wu na ni fundanga ni, Fɛfɛɛɛ Munaa ya fundanga kemu kaan ge.

⁷ Ayiwa, lee funɔ ni yee ya pye naha shɛshɛɛɛ Masedɔni fiige ki wo n'a daa fɛɛ pee, ni Akayi fiige ki wo n'a daa fɛɛ pu bɛɛri mu. ⁸ Kafɔ wo jomɔ p'a yiri yee mu, na shɛ nɔ fo Masedɔni fiige ke, ni Akayi fiige ki ni. Lee yɛ be wɛ, ga yeeyɛ pyaa ya dɔ Kilɛ na dagana lemu na ge, wee n'a daa we kaa ya xuu wu bɛɛri cɪri. Lee wuu na li ya ta nɔ nago kanna wɛɛ pu na w'a yee kaa yu nige wa mu wɛ. ⁹ Wɛɛ ya tigi yee mu, a yee di wɛɛ nɔnɔ cɪri cirigana lemu na ge, sipyii pu bɛɛri p'a yee yu. Yee ya yi yaperɛɛ ki bɛɛri yaha wɔ, Kilɛ we wu nɛ niifɛɛɛ na, na nɛ can be ge, na sɔɔ wee na, na ganha na kapyɛɛɛ pyi wu mu pyegana lemu na ge, ¹⁰ sipyii p'a yee bɛɛri yu. Yee wa wu Ja wu sigɛɛ, wu ba yiri fugba wu ni na pa, wu Ja Yesu wemu Kilɛ yɛ pyaa ya nɛ na yeɛge xu ni ge. Kilɛ wo loyire le l'a ma ge, wee w'a wɛɛ shuu lee na.

2

Pɔli ya kapyɛɛɛ kiimu pye Tesaloniki kulo li ni ge

¹ Na cebooloo, yeeyɛ pyaa ya li cɛ na wɛɛ ya ta tigi yee mu tawaga ni wɛ. ² Yee ya li cɛ na p'a wɛɛ cogana kolo, na wɛɛ kpɔn, na wɛɛ shɛhɛɛ Filipe kulo li ni. Ga lee be na Kilɛ ya lowaa kan wɛɛ mu pee kanhama pu ni, a wɛɛ di la le wɛyɛ ni, na digi yee mu, na Kilɛ wo Jozaama pu jo yi mu fyaara baa Tesaloniki kulo li ni, ali na ta sipyiiɛ ti bi wɛɛ naha kɔn lee na be. ³ Wɛɛ ya wu wo Kilɛ Jozaama pu yɛɛ li pye. Wɛɛ di ya ta li pye, kɔnhɔ wu sipya wa shishiin piinɛ wɛ; wɛɛ di ya ta li pye ni funɔnkuunɔ ni wɛ; wɛɛ di ya ta li pye na taha nanmahara be na wɛ. ⁴ Ga Kilɛ ya lee ta na lee l'a yaa ni wɛɛ ni, na wu Jozaama pu kaa le wɛɛ keɛ ni. A wɛɛ be di ganha na pu yu mu sipyii pu mu. Wɛɛ wa ye yu, kɔnhɔ wu kaa di da dan sipyii ni wɛ. Lemu l'a be Kilɛ mu ge, lee wɛɛ ya zhaa, bani Kilɛ w'a wɛɛ funɔnyɔ yi bɛɛri cɛ.

⁵ Ayiwa, wɛɛ wo jomɔ pu yɛɛ li funɔ ni, yeeyɛ pyaa ya li cɛ na wɛɛ ya ta kafila taga sipya wa shishiin faanna wɛ. Wɛɛ di ya ta li pye be wari shakoro wɛ. Kilɛ wa wɛɛ sɛɛri lee na. ⁶ Wɛɛ ya ta li pye be kɔnhɔ yi da gbɔɔɔ tɛri wu na kelee sipyii piitiilee di da gbɔɔɔ tɛri wu na wɛ. ⁷ Li nɛhɛ da bi daan be wɛɛ mu, wɛɛ bi da zii jɔ wu fanha shɛ be yee na, bani Kirisa wo tudunmɔ wɛɛ nɛ. Ga wɛɛ ya ta lee pye wɛ. Wɛɛ ya logoo gbo ni yee ni, na ganha na yee deede ba cee ya wu nagoo deede wɛ. ⁸ Yee ya taan wɛɛ mu taangana lemu na ge, lee funɔ ni wɛɛ bi ta li yaha Kilɛ wo Jozaama pu yɛ wo jo na wɛ. Ga wɛɛ bi yere li na ali na wu munahaa ki be kan yee wuu na, bani yee kaa bi waha wɛɛ mu fo xuuni.

⁹ Na cebooloo, wɛɛ ya kapyɛɛɛ kiimu pye na kanhama pemu na ge, yi funɔ wa nidogo lee na. Wɛɛ bi kapyɛɛɛ pyi cana ni piige, na daga na wɛyɛ nɔ shaa, kɔnhɔ wu ganha bu da bye tuguro sipya wa shishiin nɔnɔ ni wɛ. Mu wɛɛ ya pye na Kilɛ wo Jozaama pu jo yee mu. ¹⁰ Yee piimu pu wa n'a daa fɛɛ pu ge, yee wa li sɛɛɛɛ, Kilɛ be di nɛ li sɛɛri. Kaa kaa wɛɛ ya pye yee niɛ ni ge, kee bɛɛri ya pye fɛfɛɛ, na bye tɪfɪre wogoo, jaagi wa shishiin ya ta wɛɛ na wɛ. ¹¹ Yeeyɛ pyaa k'a li cɛ na wɛɛ ya yee co ba tofɔɔ ya wu nagoo conɪ wɛ. ¹² Wɛɛ ya yee yɛri, na samɔhɔɔ le yee ni, na yi jo fo na yi waha yee mu jo y'a naari y'a sahanɪ ni Kilɛ nɪdaan ni. Lee wuu na Kilɛ ya yee yiri, kɔnhɔ y'i jɛ wu wo saanra nɔɔɔ wuuro ti ni.

Tesaloniki sheen wo n'a daa we ni pu kanhama keree

¹³ Wèe ya baraga teri sanha Kilɛ na kaa lemu bɛ wuu na ge, lee li wa mɛ. Wèe ya Kilɛ wo jomɔ pemu jo yee mu ge, yee ya ta pu co ba sipya wo jɛ wɛ. Ga ba p'a sii can na wɛ, mu yee ya pu co; na pu cɛ na Kilɛ jomɔ pu jɛ pii, na pee pu wa labye pyi yee n'a daa fɛɛ pu funyɔ ni. ¹⁴ Wù cebooloo Tesaloniki shɛɛn, Kilɛ wo n'a daa fɛɛ piimu pu wa Yesu Kirisa wo karijɛɛgɛ ki ni Zhude fiige ki ni ge, yee ya yi wo jaarigana li saha ni pee wuu li ni. Bani Yawutuu p'a pee kanha kanhagana lemu na ge, lee kanhagana le ninunɔ na yee bɛ wo sipyii p'a yee kanha. ¹⁵ Pee Yawutuu pu p'a taashiinɛ li wo Kilɛ tudunmɔɔ pu gbo, na ba Kafɔɔ Yesu bɛ gbo, na wèeyɛ pyaa bɛ kanha fo xuuni. Keree kiimu ki jɛ ki ya bɛ Kilɛ mu-i ge, kee p'a byi. A p'i puyɛ pye sipyii pu bɛɛri wo pɛɛn. ¹⁶ Shi we wu jɛ wu jɛ Yawutuu-i ge, pu ma giin pu da wèe jaha kɔɔn na wèe ganha bu shɛ Kilɛ wo Kilɛ Jozaama pu yɛɛ li pye pee mu kɔnhɔ Kilɛ di pu jɔnɔ wolo wɛ. Lee funɔ ni p'a pu wo jurumu wu jɛhɛ fo na shɛ nɔ wu tɛhɛnɛ na. Ga Kilɛ wo loyire le l'a pa do pu jɔnɔ ni.

Tesaloniki shɛɛn kaa ya Pɔli ta

¹⁷ Wù cebooloo, wèe ya waa laha yee na, a wèe di tuun wemu pye wèe da wùye jaa ni yee ni-i ge, a yee la di sii shɔ wèe ni xuuni. Ga ali wèe jɛhɛ bye wèe di ya ta na wùye jaa bɛ wɛ, wèe fungɔnyɔ wa yee na. ¹⁸ Lee wuu na, wèe di bi giin wèe di shɛ foro yee na. Lee l'a bi sii nɛ Pɔli yɛ pyaa funɔ ni. Nɛ li taanna wii fo tɔɔjii shuun, ga Shitaanni na bari koo li na wèe mu.

¹⁹ Ayiwa, yee pu wa da ba bye wèe tadaan, ni wèe funɔ kataan. Wèe na ba juyirige kemu bɛ ta ge, yee pu da ba bye yee bɛɛri wo kajɔnɔ wù Kafɔɔ Yesu jahagbaa na wu ba guri pa. ²⁰ Uun dɛ! Yee p'a sii wèe wo juyirige ki kajɔnɔ, ni wèe wo fundanga ki kajɔnɔ.

3

Pɔli ya Timote tun Tesaloniki ni

¹ Ayiwa, l'a pa mɔ wèe da ga fiin ta yee shizhaa na wɛ, a lee di ba bye lee ya já xu wèe ni wɛ. Lee wuu na, a wèe di li yaha wùye funyɔ ni jo wèe yɛ na ba gori Atɛni kulo li ni naha, ² na wù ceborona Timote tun shɛ yi mu wà. Wu bɛ w'a kapyɛɛ pyi ni wèe ni shiizhan Kilɛ mu na Kirisa wo Kilɛ Jozaama pu yu. Wèe ya wu tun shɛ yi mu, kɔnhɔ wu shɛ lowaa kan yi mu, wu samɔhɔɔ le yi ni xuuni, yi da se jaha na n'a daa wu ni. ³ Kanhama pe pu wa yi na nime ge, kɔnhɔ pee ganha bu wa shishiin yeege n'a daa wu ni yi ni wɛ. Yee pyaa ya li cɛ na Kilɛ w'a li lɔ pee kanhama p'i ba nɔ wèe na. ⁴ Na wèe yaha ni yee ni shiizhan, wèe bi ma yi yu yee mu na ta li sanha nɔ wɛ, jo wèe na ba ganha xuuni. Pee kanhama pu p'a nɔ mɛ nime, yiyɛ pyaa bɛ jii wá pu ni.

⁵ Lee wuu na wèe ya wii kanha yee koo ni wèe da ga fiin ta yee shizhaa na-ɛ ge, a nɛ ganha na Timote tun yee mu, jo wu shɛ yee yiri wu shɛ yee wo n'a daa wu shi cɛ wu pa jo wù mu. Bani nɛ bi fyagi jo Shitaanni ganha da ba yi faanna wu yi piinɛ, wèe wo kapyɛɛ k'i bye jɔnɔ baa wɛ.

Tesaloniki shɛɛn wo n'a daa wu kaa ya taan Pɔli ni

⁶ Ayiwa dagana lemu na yee ya daa Yesu na, sipyii pusamaa bɛ kaa di dan yee ni taangana lemu na ge, Timote ya yiri yee yiri na pa nime, na ba yee jaha jo wèe mu, a lee di daan wèe ni. ⁷ Ayiwa na cebooloo, ba pee jomɔ pe ya jo wèe mu wɛ, ali na wèe yaha kanhama, ni jijaara keree ni, wèe logoo ya jiiɛ yee shizhaa, bani yi wa se jaha na n'a daa wu ni. ⁸ Nime kunni wèe ya lowagaa ta, bani yee ya kori yaha Kafɔɔ wo karijɛɛgɛ ki ni. ⁹ Yee wo n'a daa wu kaa ya

wèe funṅɔ taan taangana lemu na Kile ɲaha tàan ge, dii wèe di da bye wèe di já Kile kemε shaari wee n'a daa we wuu na wε? ¹⁰ Wèe wa na Kile ɲεeri caɲa ni piige, na wu ɲεeri xuuni, kɔnhɔ wu koo kan wù mu, wù she ɲii taha yi na. Keree kiimu ki ɲε wèe ya yee ta kalaa kee ni n'a daa wu shizhaa na-ε ge, wù she yi kalaa kee ni.

¹¹ Wù To Kile ni wu Kafɔ Yesu wu koo yaha wù mu wù she yi ɲa! ¹² Kafɔ wu la fara yi wo taanɲεεge ki na, wu shi taanɲεεge nigbɔhɔ di bye yi ni yiyε tε ni, k'i bye yi ni sipyii pusamaa bεeri tε ni! K'i bye ma na jo ba yee kaa ya dan wèeyε pyaa ki ni taangana lemu na wε! ¹³ Lee bu bye, yi na fanha ta. Wù Kafɔ Yesu Kirisa na ba ba caɲa kemu ni wu wo fεfεεε sipyii pu bεeri ni ge, yi bε di ba da fεfεεε, jaagi xuu wa shishiin ganha bu da yi na wù To Kile ɲaha tàan wε.

4

Naarigana lemu l'a taan Kile mu ge

¹ Ayiwa na cebooloo, yee ya yaa yee p'a ɲaari ɲaarigana lemu na yi kaa di daan Kile ni ge, wèe ya lee she yee na; yee d'a ɲɔ kɔn na ɲaari na xɔ bε lee ɲaarigana li na. Ga wèe wa li shaa yi mu, na yi ɲεeri Kafɔ Yesu mεge na jo yi la fara lee na. ² Kafɔ Yesu ya keree kiimu she wèe na a wèe di yee kalaa ki ni ge, yiyε pyaa wa kee ce. ³ Kile ɲidaan wu wa y'i bye fεfεεε, yi já yiyε na dɔdɔɔɔ kabaɲa na. ⁴ Yee wa bεeri ya yaa na kori yaha fεfεεε ni, yi da gbɔɔɔ tɛri yiyε na. ⁵ Yi ganha bu lakuuɲɔ yaha ki pye yi ɲidaan ba Kile cebaalaa pii ɲε mε wε. ⁶ Wa shishiin ganha bu wu ceboro ɲmahana kelee na wu toɲɔ ceko kabaɲa na wε. Wèe ya tee yee jo na waha yi mu, bani sipyaa sipya w'a wee kashi wu pyi ge, Kile na ba li foo tɔ weefɔɔ mu. ⁷ Bani Kile ya ta wèe yiri na wèe yaha na wèe p'a kanɔɔɔ pyi wε. Ga wu funṅɔ ki wa wù bye fεfεεε. ⁸ Lee wuu na, sipya wemu bu pe jomɔ pe she, weefɔɔ ya ta sipya wo ɲɔmεε she-e de; ga Kile wemu w'a wu Fεfεεε Munaa li kan yi mu ge, wee wo ɲɔmεε wufɔɔ ya she.

⁹ Ayiwa, cebooloo kaa ya dan puyε ni taangana lemu na ge, ɲuɲɔ wa li na nago wa wu na yee kalaa lee ni wε, bani Kile yε pyaa ya yee kalaa na xɔ lee ni. ¹⁰ Kee taanɲεεge ke shiin ki wa yee ni na ɲaha tii n'a daa fεε pu bεeri na, piimu bεeri pu ɲε Masedɔni fiige ki ni ge. Ga wèe wa li shaa yi mu sanha jo yi la fara lee na. ¹¹ Yi la le yiyε ni y'i da ɲaɲiɲε shaa! Yi yiyε torogana ce sipyii pusamaa wo keree ki shizhaa na! Yi la le yiyε ni, yi da kapyenɲε pyi kɔnhɔ yi mago di da ɲogi kee kapyenɲε ki funṅɔ ni, ma na jo ba wèe ya yi jo toro yi mu jogana lemu na wε. ¹² Yi bu já lee na, piimu ɲε Kiricεn wε, pee be na da baraga tɛri yi na; yi ɲuɲɔ tuguro bε di wa da bye nige sipya wa shishiin ɲuɲɔ ni wε.

Kafɔ nibaɲa keree

¹³ Ayiwa, n'a daa fεε piimu p'a xu ge, wèe funṅɔ ki wa jo y'i can ce pee shizhaa na, kɔnhɔ pee wo keree ganha bu yi ɲahaya tanha ba tadaɲa baa sipyii ɲε wε. ¹⁴ Ba wèe ya dà li na na Yesu ya xu, na ɲε na foro xu ni wε, lee funṅɔ ni wèe ya dà li na bε sanha na n'a daa fεε piimu p'a xu ge, Kile na ba pee bε ɲε Yesu baraga ni, p'a ba bye ni Yesu ni.

¹⁵ Ayiwa, Kafɔ yε pyaa ya jomɔ pemu jo wèe mu ge, pee wèe ya yu yi mu jo Kafɔ cabaɲa, wèe piimu pu wa ɲiifεεε na ge, wèe da ba xuu pu ɲaha kɔn wε. ¹⁶ Bani l'a she na Kile na ba fεnhε jo ni fanha ni kee caɲa, lee bu laha wà, wù na ba mεlεkεε ɲuɲɔfɔɔ wa wo mujuu logo, lee bu laha wà, Kile wo maga ki na wi. Kee bu wi, Kafɔ Yesu yε pyaa na digi na yiri fugba wu ni. Wee tuun wu

ni, piimu p'a xu p'i bi daa Yesu na ge, pee na fenhε jε. ¹⁷ Lee bu bye na wεe n'a daa fεε piimu samaa jli wuu ta, wεe bεeri na ba binne kari ni pii pu bε ni fugba jahaya ye na, na she Kafɔɔ jɔɔ cɪri. Lee funɔɔ ni wεe bεeri na bye ni Kafɔɔ ni shiizhan.

¹⁸ Ayiwa na cebooloo, y'a pe jomɔ pe taga y'a samɔhɔɔ leni yiyε ni.

5

Na gbegele yaha Kafɔɔ cabaɲa jaha na

¹ Na cebooloo, yee mago wa li na nago wεe pu na ya jo yi mu Kafɔɔ cabaɲa, kelee wu paduun keree na wε. ² Yeeye pyaa ya li cε na fiinjε na jo Kafɔɔ cabaɲa na ba sipyii fo ba naga jε ma sipya fo mε nibiige ni wε. ³ Tuun wemu ni sipyii da ba yu: «Najinjε wa wu tε ni nijaa, wεe ya kanha shɔ kakuunɔɔ ki bεeri na ge!» Wee tuun wu ni, kanhama nigbɔ wa da ba gon do pu jɔɔ ni, ba layara ma cee laa wo fo na co wε. Sipya wa shishiin wa da ba shɔ kee cana wε.

⁴ Ga na cebooloo, naga ya sipya foni fogana lemu na ge, kee cabaɲa ki da ga ba yee fo mu wε. ⁵ Yee bεeri ya jεri kpεεngε nago, yee ya pye cana nago. Wεe jε piige nago wε, wεe di jε nibiige bε wuu wε. ⁶ Lee wuu na wu ganha bu da gori yaha ηmunumɔ na ba pusamaa jε we! Wu kori yaha jli na, wu jα wuyε na! ⁷ Yi li cε na piige ni sipyii ya ηmunɔɔ, piimu bε pu wa sinmε pe gbuu fo na jɔwɔhɔ wuu puyε na ge, piige ni pee bε ya pu gbuu. ⁸ Ga wεe piimu pu jε cana nago ge, wu jα wuyε na! Wu n'a daa ni taanjεεge le wuyε ni ba kashεnjmɔ wo tɔɔɔ fadeye jε mε we! Wu jɔwuuuro pye wu tadaɲa, tee di bye wu mu ba tɔɔɔ jɔdɔɔ jε wε. ⁹ Bani Kile ya ta li jɔ wolo wu wo loyire le di ba do wεe jɔɔ ni wε. Ga w'a li jɔ wolo wεe di ba jɔwuuuro ta wu Kafɔɔ Yesu Kirisa gbɔɔɔ ni. ¹⁰ Lee wuu na Yesu ya xu wεe tεge, kɔnhɔ w'a pye jli na la, wu shiin ya xu la, wu ba binne pye ni wu ni wu cabaɲa.

¹¹ Ayiwa, lee wuu na, y'a yiyε yeri, yi da lowagaa leni yiyε ni ma na jo ba y'a tee na li pyi na xɔ wε.

Yeriyeri jomɔ pa

¹² Ayiwa na cebooloo, na fara lee bεeri na, piimu p'a puyε kan, na yi kalaa n'a daa wu wo koo li ni, na yi yeri Kafɔɔ wo koo li ni ge; w'a li shaa yi mu jo y'a baraga tεri pee na. ¹³ Yi pu yaha see tayahaɲa ni! Pu kaa di da dan yi ni pu labye wu wuu na! Y'a yi wo jiiifεεε ti pyi ni najinjε ni yiyε tε ni!

¹⁴ Na cebooloo, wεe ya yi jεeri, piimu p'a puyε yaha saafεε, na kapyenεε she ge, y'a pee yeri! Lowaa jε piimu ni wε, yi da lowaa leni pee ni! Piimu wo baraga k'a cεre ge, yi da pee tεri! Yi bεeri di yiyε co ni loxulo ni! ¹⁵ Y'a yiyε kaseri, yi ganha bu wa yaha wu kakuunɔ taga kakuunɔ la wo foo tɔ wε. Y'a kasaanja pyi yiyε mu tuun bεeri ni! Yi da ki pyi sipyii pusamaa bεeri mu.

¹⁶ Yi pye ni fundanga ni tuun bεeri ni! ¹⁷ Yi da Kile jεeri gbee! ¹⁸ Y'a fɔ kaan Kile mu keree bεeri ni. Lee Kile w'a zhaa yee mu Yesu Kirisa wo karijεεge ki funɔɔ ni.

¹⁹ Yi ganha bu Fεfεεε Munaa li koro tɔ yi zɔɔɔ pu na wε. ²⁰ Kile ya wu kafila wu kaan piimu mu pu na yu ge, y'a wee kafila wu jateni. ²¹ Yi da wu bεeri suguri xuuni, wemu w'a jɔ wu ni ge, yi da wee luu! ²² Wemu w'a kolo wu ni ge, y'i wee yaha shan!

²³ Ayiwa, Kile we w'a naniɛ ki kaan ge, weeyɛ pyaa ki yi pye fɛɛfɛɛ! Yi zɔɔ pɛɛ, ni yi munahaa kee, na fara yi ceepuuro ti na, yi bɛɛri di gori yaha fɛɛfɛɛ fo na shɛ nɔ wù Kafɔɔ Yesu Kirisa cabaɲa ki na, fɔɔnrɔ tenɛ ganha bu da we xuu we wa shishiin na wɛ. ²⁴ Kile we w'a yee yiri ge, nɔmɛɛ fɔɔ wu nɛ wii. Wee ninumɔ wu da yee mara lee maragana li na.

²⁵ Na cebooloo, yi bɛ p'a Kile nɛɛri wù bɛ mu. ²⁶ Y'a cebooloo pu bɛɛri shaari ni taanɲɛɛgɛ fò ni. ²⁷ N'a li shaa yi mu Kafɔɔ mɛgɛ ki wuu na, jo yi la le yiyɛ ni y'i we sɛmɛ we kalaa cebooloo pu bɛɛri mu.

²⁸ Kile wu wù Kafɔɔ Yesu Kirisa wo niime wu kan yi mu.

2 Tesaloniki Shεεn Tudunmɔɔ Pɔli ya sεmε shuun wo wemu tun Tesaloniki shεεn mu ge

Jɔgɔ ye mu we sεmε we d'a tun wε?

Tudunmɔɔ Pɔli w'a we sεmε shuun wo we ka na tun Tesaloniki egilizi wu mu. Korεnte kulo li ni Pɔli di bye na pii sεmεε shuun we ka (Kapyegee 18:5).

We sεmε we kakana juɔɔ

We sεmε we kakana juɔɔ nigbɔhɔ ki jε na Kafɔɔ wo pana shuun wuu li jomɔ pu jo taha. Wu bi fεnhε lee jomɔ jo wu sεmε nizhiime wu ni. Waha wa wu bye wu pana shuun wuu li keree ki ni. Pii bi yu na xɔ bε na Kirisa ya pa na xɔ. Ga Pɔli ya yi jaha jo pu mu wu sεmε wu ni na Kirisa wo Pen wu wu da venhe ba jaha na. Na kanhama nigbɔ pu da ba fεnhε bye, na ga Kiricεen p'a yaa na yatenyε waha, na lowaa ta pee kanhama pu ni.

Sεmε wu kafila nugbɔyɔ

2 Tesaloniki Shεεn 1 Pɔli ya lowaa leni Tesaloniki n'a daa fεε pu ni. Yesu na ba ba wu ba kiiri wu kɔn kɔngana lemu na ge, a w'i yee bε jaha jo pu mu.

2 Tesaloniki Shεεn 2:1-12 Naha sheshεere temu na ba bye yani Kafɔɔ wu pa ge.

2 Tesaloniki Shεεn 2:13—3:15 Pɔli ya Kile jεeri Tesaloniki shεεn pu mu, na jo na pu bε p'a Kile jεeri wee mu. A w'i lowaa le pu ni na p'a kapyenεε pyi, na pu ganha bu da bye saa fεε wε.

2 Tesaloniki Shεεn 3:16-18 Pɔli duba ni wu fɔ mujuu.

Pɔli ni wu kapyebyenii fɔ mujuu

¹ Nε Pɔli, ni Siliven, ni Timote, wεe p'a we sεmε we ka. Wù To Kile, ni wù Kafɔɔ Yesu Kirisa wo n'a daa fεε piimu pu wa Tesaloniki kulo li ni ge, pee mu wεe ya wu tun.

Wεe ya yi shaari: ² Wù To Kile ni wù Kafɔɔ Yesu Kirisa wu niime ni najinje kan yi mu.

Kiiri wemu na ba gɔn Yesu cabaɔa ge

³ Na cebooloo, wεe ya yaa wεe p'a fɔ kaan Kile mu tuun bεeri ni yee wuu na. Lee ya yaa mu bε, bani la l'a faraa yee wo n'a daa wu na na se jaha na. Taan jεεge kemu bε ki wa yee ni yiyε tε ni ge, la di faraa kee bε na na se jaha na. ⁴ Lee wuu na wεe bε ma juyirige taa wεe ba yee kaa yu tuun wemu ni Kile wo n'a daa fεε pu mu. Yee ya yiyε pɔ pɔgana lemu na, na gori yaha n'a daa wu ni, na kawagaa ni kanhama pemu bεeri xu yiyε ni ge, wεe ma yee bεeri jo pu mu.

⁵ Ga na cebooloo, kii bεeri wa li shεε na Kile na ba kiiri kɔn caɔa ka ni tiime ni. Kanhama tuugo bεeri y'a jaa ge, pee bεeri wa yee gbegele na yeri Kile wo saanra te jaha na, bani tee saanra ti wuu na yi wa kanhama pu ni. ⁶ Kile ya tii, piimu p'a yee kana ge, wu na ba yee wo kanhama pu foo tɔ pee mu. ⁷ Ga yee piimu pu wa kanhama pu ni ge, Kile na ba ηmɔnɔ kan yee mu, na li kan wεe bε mu. Kafɔɔ Yesu na ba ba na yiri fugba we ni ni wu fanha mεlεkεε pu ni caɔa kemu ge, kee caɔa lee da ba bye. ⁸ Wu na ba ba najinje ni. Piimu pu jε pu ya Kile cε-ε ge, ni piimu pu jε pu ya sɔɔ wù Kafɔɔ Yesu bε wo Jozaama

pu na-ε ge, wu na ba kanhama shan pee ɲuɲɔ ni. ⁹ Naa wemu wu ɲε wu da ga xhɔ-ε ge, wee na ba bye pii sipyii pii wo taa. Pu na ba pu kɔri na pu sanha lii Kafɔɔ na, p'i wa da ɲii taha be wu sefεεε nɔɔɔ wuuro ti na wε. ¹⁰ Ayiwa, kee canja ki kunni Kafɔɔ na ba ba. Fεfεεε sipyii piimu beeri p'a dā wu na ge, pee beeri na ba baraga taha wu na. Pee beeri na ba wu ɲa, na fundanga pye. Yee be na ba bye pee sipyii pu ni, bani wée ya jomɔ pemu wo yεε pye yee mu ge, yee ya dā pu na.

¹¹ Lee wuu na wée wa Kile ɲεeri yee mu tuun beeri ni. Wée wa li shaa Kile mu jo w'a yi yiri na yi yaha koo lemu ni ge, wu yi pye y'i da ɲaari y'a sahanji ni lee ni. Wée wa li shaa Kile mu jo kasaanja kiimu k'a diri yi funyɔ ni ge, jo wu yi yaha y'i já y'a kee pyi wu sefεεε ti ni, wu yi wo n'a daa wu wo kapyenεε ki beeri ɲɔ fa. ¹² Lee bu bye, Kafɔɔ Yesu mege ki na ba pεenε ta yee mu, yee be na ba pεenε ta wu mu. Wée wo Kile we, ni Kafɔɔ Yesu Kirisa wo niime wu funɲɔ ni lee da ba foro.

2

Jurumu Fɔɔ

¹ Ayiwa na cebooloo, wu Kafɔɔ Yesu Kirisa wo ba we, ni wée piimu na ba she binne wu taan ge, wée wa yi ɲεeri lee wuu na jo: ² yi ganha bu yi hakilee pu yaha pu wuregi tɔvuyo na wε, yi ganha bu yi jaalaa pu be yirige na Kafɔɔ paduun w'a nɔ xɔ wε. Wa na zɔɔ na jo na Kile w'a yee jo wee mu w'a yu sipyii pu mu, kelee wa Kile jomɔ yεε pyewo na yi jo, kelee pii na yi jo na wée p'a yi ka sεmε ni na kan n'a daa fεε pu mu. ³ Yi ganha bu sipya wa shishiin yaha wu yi faanna faannagana la shishiin na wε. Bani yani Kafɔɔ cabaɲa ki nɔ ge, sipyii na ba fenhe zhii Kile na fo xuuni. Lee bu bye, wee tuun wu ni Jurumu Fɔɔ* wu na foro yere. Kile na ba wee kyεegi fεfεε. ⁴ Sipyii ya pεenε teri yaaga kemu beeri na ge, ni Kile mege ya yiri yaaga kemu beeri na ge, wee Jurumu Fɔɔ wu na ba zhe yee beeri ni. Wu na ba yiri na wuyε pele na toro yee beeri taan, fo w'a ba she jé be Kile-pεenε pugbɔhɔ ki be ni, na diin wà, na jo na wee wu ɲε Kile we.

⁵ Tuun wemu ni ne bi bye ni yee ni ge, ne bi ma ye yu yee mu. Yee hakilee wa yi na-ε ge? ⁶ Ga lemu l'a kii keree kii ɲaha kɔn ki da bye nime-ε ge, yee wa lee ce. Lee wuu na we Jurumu Fɔɔ we da já ba wε, fo wu paduun ba nɔ. ⁷ Lee be na, Jurumu Fɔɔ wu keree k'a ɲɔ kɔn na byi ɲmɔhɔɔ ni na xɔ. Ga lemu l'a wu yerenε ge, ni lee ya bu she laha wà wε, wu da já kii keree kii pye wε. ⁸ Ga lee ba laha wà tuun wemu ni, Jurumu Fɔɔ wu na na foro yere. W'i bu foro be, Kafɔɔ Yesu na ba wu sorogo ni wu ɲɔ kafεεge* ni. Wu nibawo, wu nɔɔɔ wu kpeεnge na ba Jurumu Fɔɔ wu kyεegi fεfεε. ⁹ Wee Jurumu Fɔɔ wu na ba ba ni Shitaanni wo fanha ki ni. Wu na ba kakanhanja ni kagbɔhɔɔ tuuyo beeri pyi. Ga can di wa lee la shishiin ni wε. ¹⁰ Wu na ba kakuunɔɔ tuuyo beeri pyi, kɔnhɔ sipyii piimu na ba gyeegi ge, wu pee piinɲε. Pee sipyii pu na ba gyeegi, bani can wemu wu bi yaa wu pu shɔ ge, pu ya sɔɔ wee na wε, wu kaa be di ya nɔhɔ taan pu mu wε. ¹¹ Lee wuu na Kile ya te sipyii faanna faanna sefεεε te yaha pa, tee di ba pu piinɲε, kɔnhɔ p'i dā kafineye yi na. ¹² Lee na sipyaa sipya wu ɲε wu ya sɔɔ na dā can wu na wε, na tiibaara pye wu taa ge, Kile wo kiiri we na ba nɔ pee beeri na.

Kile ya n'a daa fεε pu ɲaha bulo na pu shɔ

* 2:3 **Jurumu Fɔɔ:**Wee ninumɔ pii ya byi na Jaxhali, wee wu da ba ba.

* 2:8 Ezayi 11:4

¹³ Na cebooloo, wèe kunni, wèe ya yaa wèe p'a fò kaan Kilé mu tuun bëeri ni yee wuu na, yee piimu p'a taan Kafoo mu ge. Bani Kilé ya yee ñaha bulo kònho yee di bye shenshiilee na ñuwuuro ta Fefere Muna li gbóro ni. Lee Fefere Muna le l'a yee pye fefere sipyii, yee ya dà davana lemu na can wu na ge, na fara lee be na. ¹⁴ Lee na Kilé ya yee yiri. Wèe ya Kilé Jozaama pemu wo yere pye yee mu ge, lee baraga ni w'a yee yiri. W'a yee yiri kònho yee di yi wo taa ta wù Kafoo Yesu Kirisa wo ñóro wu ni. ¹⁵ Lee wuu na wù cebooloo, yi ganha bu da yi fungonyo yaha yi ñeri-i de. Wèe ya kalaa wemu bëeri kan yi mu ge, w'a pye ñojom wo la, wu shiin ya pye semé wo la, yi ganha bu wee kalaa wu yaha wu foro yi funyo ni we.

¹⁶ Wù To Kilé wemu ni wèe kaa ya taan ge, wee w'a lowaa kan wèe mu lemu li ñe li da ga xho we, na fara tadan nizaan be na wu wo niime wu gbóro ni. Kafoo Yesu Kirisa ye pyaa, ni wù To Kilé ni, ¹⁷ pee pu luu le yi ni, p'i baraga be le yi ni, kònho kapyegge nizaan aa di da yi ni, ni jogazaana.

3

Póli ya jo na n'a daa fée pu p'a Kilé ñeri pee mu

¹ Ayiwa wù cebooloo, yemu n'a da jo jomó p'i xho ge, yee yi wa me. Y'a Kilé ñeri wù be mu, kònho Kafoo wu jomó pu da jaaga p'a se ñaha na tovuyo na; sipyii be di da baraga teri pu na ba yee wa baraga taha pu na tahagana lemu na we. ² Yi da Kilé ñeri wù mu sanha kònho Kilé di wù tánha sipyikuuyo yi wo kapyeguonó ki na. Bani konó sipyii bëeri ya gbara pu dà Kafoo na we. ³ Ga Kafoo ñe ñome fò. Wu na ba baraga le yi ni, na yi tánha Shitaanni na. ⁴ Wèe ya dà li na Kafoo baraga ni jo yemu wèe ya yu yee mu ge, yee wa yee koo ñaari. Lee koo le shiin yi wa da da ñaari be. ⁵ Kafoo w'a koo shee yi na, kònho yi zólo pu da ñini Kilé wo taan negé ki na. Loxulo le li bye Kirisa ni ge, lee di bye yi ni!

Yi bëeri ya yaa na kapyenée pyi

⁶ Ayiwa wù cebooloo, w'à da pe jomó pe jo waha yi mu Kafoo Yesu Kirisa mege na. Kalaa we wèe ya kan yi mu ge, n'a daa fée piimu pu ñe pu ya ñaari na sahanji ni wee ni we, fo na kapyenée she na diin na ñaari na yeree ge, yi laraga kon pee na. ⁷ Yee ya yaa na ñaari ñaarigana lemu na, y'i saha ni wèe wo ñaarigana li ni ge, yeeye pyaa wa lee ce. Bani tuun wemu ni wèe di bye yee yiri ge, wèe bi ta wüye yaha lapyebaalaa, na diin na ñaari na yeree we. ⁸ Wèe bi ta na li sipya wa shishiin mu ma ni we. Ga wèe bi kanhama soro, na kapyenée pyi cana ni piige, kònho wù ganha bu da bye tuguro wa shishiin ñunó ni yi ni we. ⁹ Li wa nago kanna li ya saha wèe p'a li yee ñunó ni-i de! Ga wèe ya lee pye na she yee na, kònho yi be di da se lee koo li ni. ¹⁰ Tuun wemu ni wèe di bye yee yiri ge, wèe bi ma yi yu na wari yee mu jo: «Sipya wemu bu kapyenée she, weefoo ya yaa w'a li be we.»

¹¹ Lee bëeri funno ni wèe ya logo na sipyii pii pu wa wà yee ni, pee ya kapyenée she, na diin na ñaari na yeree, na puyé leni sipyii piitiilee wo keree ni. ¹² Ayiwa, w'à li shaa pee sipyii pu mu xuuni wù Kafoo Yesu Kirisa mege na, jo pu la le puyé ni, p'i ñaha tii ni pu kapyenée ni, puyé pyaa di yere ni pu ñoshaga ni.

¹³ Na cebooloo, le bëeri funno ni. yee kunni ganha bu ganha kasaan aa bye taan we. ¹⁴ Wèe ya jomó pemu jo yi mu we semé we ni ge, sipyaa sipya w'a pee jomó pu she ge, y'a wufoo kaseri; y'i laha wufoo na kònho wuyé pyaa k'i

zhiige. ¹⁵Lee be na, yi ganha bu wufɔɔ pye yi pen we de, ga yi wufɔɔ yeri ceboro yere me ni.

Duba ni kurogo fò

¹⁶ Wù Kafɔɔ, naɲiɲe fɔɔ wuyɛ pyaa k'a naɲiɲe kaan yi mu tuun beeri ni, kangana beeri na! Kafɔɔ wu pye ni yi beeri ni! ¹⁷ Ne Pɔli ye pyaa k'a le fò mujuu le ka na keye yi na. Ne wo fe pu wa pere na wo semee pu beeri na. Ne wo kama pe pu wa pe.

¹⁸ Wù Kafɔɔ Yesu Kirisa wu niime kan yi beeri mu.

1 Timote Tudunmɔɔ Pɔli ya sɛmɛ nizhiimɛ wemu tun Timote mu ge

Jɔgɔ mu we sɛmɛ we d'a tun wɛ?

Tudunmɔɔ Pɔli w'a we sɛmɛ we tun wu kalaapire Timote mu. Timote to wu bye Gireki (Kapyegee 16:2). Wu nu jɛ Yawutu, wu mɛgɛ di jɛ Inisi, wu nule mɛgɛ di jɛ Loyisi (2 Timote 1:5). Wu ni Pɔli ya pinne Kile Jomɔ yɛɛ li wo naragaa niɲɛɲɛɲɛ pye. Wu kulo mɛgɛ ki jɛ Lisitiri na foro Likawuni fiige ki ni. Kee niɲaa wogo jɛ Turuki fiige ki niɲɛ ni (Kapyegee 16:1-3). Pɔli ya pa wu yaha kari Kile Jomɔ yɛɛ na Tesaloniki ni Korɛnte ni.

We sɛmɛ we kakana ɲuɲɔ

Ali na li ta bɛ Timote jɛ Kile wo kapyebyii pii wo nɔhɔcɛɛɛ, Pɔli ya lowaa le wu ni labye wu kabaɲa na, w'a bi wemu kaa le Timote kenɛ ni Efese kulo li ni ge (1 Timote 1:3). A w'i egilizi wu gbegelegazaana ni karamɔgɔ-kafinejuu pu wo ɲuɲɔ cɪri cɪri wo kalaa kan wu mu.

Egilizi keree ya yaa na shɔɔnri shɔɔnrigana lemu na ge, a Pɔli di yee bɛ le sɛmɛ wu ni Timote mu (1 Timote 3:14,15).

Sɛmɛ wu kafila ɲugbɔyɔ

1 Timote 1 Pɔli ya Timote shaari, na wu pye na wu kasɛge yaha wuyɛ na karamɔgɔ-kafinejuu pu shizhaa na, wee Pɔli di bye wu mu ɲaha sheshɛɛɛ.
1 Timote 2 N'a daa fɛɛ bu puyɛ pinne egilizi ni tuun wekɛ ni, lemu p'a yaa na pye ge.

1 Timote 3 Egilizi wu ɲahagbaa fɛɛ ni wu kapyebyii ni pu labye keree.

1 Timote 4 Pɔli ya samɔhɔɔ le Timote ni na wu pye ɲaha sheshɛɛɛ nizaara pusamaa mu.

1 Timote 5—6 Pɔli ya Timote kalaa, na wu yeri nɔhɔɔɛ ni naxhugoshaa ni buloo ni sipyii piitillee wo keree shizhaa na.

Pɔli fɔ mujuu

¹ Nɛ Pɔli, Yesu Kirisa tudunmɔ, na saha ni wu Shɔvɔɔ Kile wo ɲidaan, ni wu tadarɲa Yesu Kirisa wo ɲidaan ni; nɛ w'a we sɛmɛ we yaa. ² Na wu tun mu Timote mu, mu wemu w'a pye nɛ ja yɛ pyaa pyaa n'a daa wu funɲɔ ni ge.

Wu To Kile ni wu Kafɔɔ Yesu Kirisa ni, pu niime kan ma mu, p'i da ɲuɲɔ ɲaari ma na, p'i ɲaɲɲɛ kan ma mu.*

Karamɔgɔ-kafinejuu

³ Ayiwa, nɛ nigariwo Masedɔni fiige ki ni, ba n'a yi jo waha ma mu wɛ, nɛ la ki jɛ m'a diin Efese kulo li ni. Bani sipyii pii pu jɛ wɔ piimu ya kalaa watii kaan sipyii pu mu ge, yi jo m'a yi waha pu mu xuuni na pu kee kalaa tuugo ke ɲɔ yaha. ⁴ Na pu ganha bu da puyɛ yaha da taashiine li wo kafilale yu, p'i da puyɛ kilee shɛnlɛɛ wo tɛhɛnɛ baa ceboo-tiritɔngɔ wo sipyii mɛyɛ na wɛ. Nakaara yɛ nigin pee jomɔ pe ya yirige. Pu jɛ Kile ɲidaan wɛ, p'i ya se ni n'a daa wu bɛ ni ɲaha na wɛ. ⁵ Pe yeri yeri jomɔ pe kaɲuɲɔ ki wa, kɔnhɔ taanɲɛge di ja ta pii sipyii pii ni. Kee taanɲɛge ke, zɔfɛɛɛɛ ni kee ya fɔro, ni fungɔnsaɲa, ni n'a daa can can wo. ⁶ Pii wa lee koo le ɲa, na li yaha wɔ, na

* 1:2 We duba we jɛ Kiricɛn fɔ kangana.

diin na juṅṅ baa kafila ye yu, na puyε piinṅε. ⁷ Pu funṅṅ ki jε mε p'i puyε pye saliya karamṅṅṅ. Ga, li can koo ni, ye pu wa yu, na sipyii pu kalaa keree kiimu ni fo na daa puyε na ge, puyε pyaa kii ya lee la shishiin kori ce we.

⁸ Saliya wu kunni ya juṅ, w'à lee ce; ga fo wu ba wu koro jaari li jaarigana na de. ⁹ Wée ya li ce na jo saliya wa shishiin ya teṅε sipyitiimeε kaa na we. Sipyikuuyo kaa na w'a teṅε, ni n'a she fee, ni piimu pu jε pu ya fyagi Kile na-ε ge, ni jurumupyii, ni Kile juṅmeε cobaalaa, ni pii p'a Kile mege kyεgi ge, ni piimu p'a pu tii ni pu nii gbuu ge, ni sipyigbuu pusamaa, ¹⁰ ni doḍḍḍ, ni namaa piimu ya puyε sinnεε ge, ni piimu p'a sipyii coni na beεε ge, ni kafinejuu, ni piimu p'a gari Kile na kafineye juṅṅ taan ge, ni kaa lemu beeri li jε li ya saha ni kalaa can can wo wu ni-i ge. ¹¹ Kile Jozaama pemu kaa l'a le ne keṅε ni ge, pee ni wee kalaa w'a foro. Masṅṅ fḍḍ Kile wo noḍḍḍ wu kaa pee Jozaama p'a yu.

Pḍli ya baraga taha Kile na wu ceme pu wuu na

¹² N'a baraga taha wu Kafḍḍ Yesu Kirisa na. Wee w'a fanha kan ne mu ne na we labye we pyi. W'a da ne na, na ne lo na pye we labye we pyeḍḍ. ¹³ Ne wemu wu bi Yesu mege kyεgi ge, ne wemu wu bi n'a daa fee pu jaani ge, ne wemu wu bi Yesu fanri ge, ga lee be na Kile ya juṅṅ jaari ne na. Bani ne bi kii beeri pyi ki cebaara ni n'a daa baara funṅṅ ni. ¹⁴ A Kafḍḍ di niime nigbḍ tirige ne na. N'a daa, ni taanṅεεge kemu k'a daa Yesu Kirisa wo kariṅεεge ki ni ge, w'a yee kan ne mu. ¹⁵ Can jomḍ pu jε pe, sipyii beeri ya yaa pu soḍ pemu na ge: Yesu Kirisa ya pa koṅḍ puga ni, wu ba jurumupyii juṅṅ wolo. Ne Pḍli w'a pye jurumupyii pu beeri niguuḿ. ¹⁶ Ga lemu kaa na Kile ya juṅṅ jaari ne na ge, lee li wa me. Ne wemu w'a pye jurumupyii pu beeri niguuḿ ge, Yesu Kirisa funṅṅ k'a pye wu wo loxulo li beeri di jé ne ni, kṅhḍ cabaya na, piimu na ba da wu na, p'i jii sicuumḍ ta ge, ne bye pee mu jaha sheshεεε. ¹⁷ Tuun beeri wo Saangbḍ we, wu da ga xhu we, wa di ya wu jaa we. Wee ye nigin pe wu jε Kile. Peṅṅε ni masṅṅ k'a deri wu na gbee! Amiina.

¹⁸ Ayiwa, na ja Timote, tuduro te n'a da jo ma mu nime ge, tee ti wa me: Sipyii p'a jomḍ pemu ta na yiri Kile yiri, na pu jo wée mu we wu tuun wu ni mu shizhaa na ge, pee jomḍ pe pye ma tadaṅa, m'a mayε pḍ labye wu na, ma da yogo yu n'a daa wu kaa na. ¹⁹ La le mayε ni m'a n'a daa wu co xuuni ni fungḍsaana ni. Pii ya kee fungḍsaana ke she, a pee wo n'a daa w'i gyεgi ba lḍḍ kḍḍ ma gyεgi me lḍḍ ni we. ²⁰ Namaa shuun wa jε wà na Imene ni Alekisandire. Pee namaa shuun wu be ya pye pee sipyii p'a. Lee wuu na ne pee juṅ yaha Shitaanni mu wu pu kanha xuuni, kṅhḍ p'i li ce na Kile mekyεgeṅε ya juṅ we.

2

Kile jεerigana

¹ Ayiwa kaa nigin wemu ne fenhe na zhaa ge, lee li wa me jo y'a Kile jεri sipyii pu beeri mu: Y'a jεrege nigbḍḍ pyi; y'i da Kile jεeri kṅhḍ w'i niime tirige sipyii pu na; y'i da baraga teri wu na pu wuu na. ² Y'a Kile jεeri saannaa pu mu, ni sipyii piimu beeri doḍḍḍ ki jε fanha keree ki ni ge, kṅhḍ wu jà jḍḍḍ ta, wu jaha di jḍḍε, wu da Kile pele, wu da wu koo li jaari jaarigazaana na sipyii pu jaha taan. ³ Lee li wa juṅ, lee shiin li wa dan be wu Shḍḍḍ Kile ni. ⁴ Bani wu funṅṅ ki wa sipyii pu beeri di shḍ, p'i can wu ce. ⁵ Bani Kile nigin pe ye wu jε; susurodegeṅε nigin pe ye be di jε Kile ni sipyii pu te ni. Wee jε

Yesu Kirisa, wee wemu w'a pye Adama pya ge. ⁶ W'a wuyε kan saraga na pye sipyii pu bεeri wo jurumu saraa. Kile bi tuun wemu wii ge, ba wee ya pa nε wε, a wu lee pye na she, na wu funηo ki jε sipyii pu bεeri di juwuuro ta. ⁷ Lee wuu na, Kile ya nε pye yeε pyevoo ni tudunmε. Shi wemu jε Yawutuu-i ge, Kile w'a nε tun na nε wu wee shi wu kalaa n'a daa wu wo koo li ni, di Kile wo can wu she pu na. Can nε yu mε yi mu de; kafineye bε wε!

Cεe ya yaa na jaari Kile koo li ni naarigana lemu na ge

⁸ Ayiwa, nε funηo ki wa namaa p'a Kile jεeri xuu bεeri ni, ma pu keye yirige fugba we ni ni fungonsaana ni. Lee ganha ba byi na taha loyire na, kelee ni nakaara ni wε.

⁹ Nε funηo ki wa cεe pu bε di da pu wo fāya yi leni yi legazaana na. Fāya yemu y'a da pu noho to ge, p'a yee leni. Pu ganha bu da da pu juyo puu poganjaa kii shi tuuyo na wε. Pu ganha bu da pu pushaga yalere pye sanni, kelee pεrewa kuun wε, p'i ganha ba fe warijεhemε fāya feni wε. ¹⁰ Ga pu pushaga yalere ya yaa ti pye na kasaanjaa pyi. Cee bεeri w'a jo wu da Kile pεle ge, lee w'a yaa na byi. ¹¹ Lee kadugo na, cεe p'a yaa na cari cari puye na kalaa wu kanduun ni, na puyε tirige, na niwegee shan. ¹² Nε funηo wa nago cεe p'a kalaa kaan namaa mu n'a daa fεε pu tapinnεε ni wε, kelee na puyε yaha namaa juηofεε wε. P'a yaa na cari cari puye na, na niwegee shan. ¹³ Bani Adama Kile ya fenhe yāa jaha na, na na Awa yāa taha wā. ¹⁴ Shitaanni di ya fenhe Adama faanna di wu piinne wε. Awa w'a faanna ta na wee piinne, a lee di ba ni juomεyahana ni. ¹⁵ Ga Kile na ba cεe juηo wolo pu sege ki funηo ni.* Kile na ba pu juηo wolo ni p'a soo na gori yaha n'a daa we, ni taanjεεge ki ni, na puyε co, na puyε pye fεfεε na yaha Kile mu.

3

N'a daa fεε pu wo jahagbaa fεε naarigana

¹ Ayiwa, p'a jo na: «Wa bu da wu funηo na jε wu wuyε kan, w'i bye n'a daa fεε pu wo jahagbaa foo, labye nizaama feni wufoo jii ya foro.» Can wu jε wii! ² Lee wuu na n'a daa fεε jahagbaa foo ya yaa na pye sipya wemu w'a tii ge, jaagi baa foo, cee nigin cepoo, w'i ja wuyε na, w'i tēhεnε yaha wuyε na keree bεeri ni. W'i bye torogazaana foo, wu da nabuun tirige wu puga. W'i da w'a kalaa kangana jaha ce. ³ Wu ya yaa na pye yagbagba, kelee kafugo foo wε. W'a yaa na pye jubεne foo, wu ganha da bye yokon, kelee wari lakuuηo foo wε. ⁴ W'a yaa w'a jani wu kpoo na, wuyε pyaa nagoo di da wu juomεheε con, pu da baraga tēri wu na. ⁵ Lee bε wε, sipya wemu ya ja wu puga na wε, dii weefoo di da ja n'a daa fεε mara maragazaana na wε? ⁶ Wu ya yaa na pye n'a daa foo nivomε wε, lee bε wε tabaara na ja jε wu ni, lee funηo ni kiiri na do wu juηo ni ba w'a to Shitaanni juηo ni wε. ⁷ Piimu jε Kiricεen wε, pee bε ya yaa na wufoo mesaana yu, kōnhō pu ganha ba zojuuro ni fanhara tēri wu na, wu jεhe wu ba jo Shitaanni wo tifuugo ki na wε.

Piimu p'a jahagbaa fεε pu tēri labye wu na ge

⁸ Ayiwa, piimu p'a n'a daa fεε pu wo jahagbaa fεε pu tēri ge, pee bε ya yaa na pye see sipyii. Pu ganha ba kafila shuun yu wε. Pu ya yaa na pu fanha jεhe yagbaya yiri wε, p'i ya yaa na naafuu shaa tifiεbaara ni wε. ⁹ Kile ya can wemu jo pu mu ge, p'a yaa na dā wee na, na gori yaha wu na ni fungonfige

* 2:15 Karijεεge Nōmε Nile l'a yi yu na dahala na Ja wa na ba se cεe wo sege ki funηo ni wemu na ba bye kōηo Shōvoo ge.

ni. ¹⁰ P'a yaa na fεnhε pu taanna taanna wii xuuni jaagi xuu wa bye w'i ya ta pu na wε, wee tuun wu ni p'i na pu le labye wu ni. ¹¹ Pu bu da cεe, pu bε ya yaa na pye see sipyii. Pu ganha bu bye cεe piimu ya sipyii mεyε kyεεgi wε. P'i tεhεnε yaha puyε na keree bεeri ni. P'i bye jomεhεε fεε keree bεeri ni. ¹² Namaa piimu p'a jahagbaa fεε pu tεri ge, pee bε ya yaa pu pye cεe nigin nigin cepee. P'i da pu na pu nagoo biini xuuni, na pu kponhoo sipyii bεeri co cogazaana na. ¹³ Piimu p'a pu wo labye wu pyi wu pyegana na ge, pee na ba baraga ta, na lowaa ta n'a daa wu ni Yesu Kirisa wo karijεεgi ki ni.

Kilε koo li ηmohoro t'a foro kpεngε na

¹⁴ Ayiwa Timote, nε kuni wa we sεmε we tunni ma mu. Ga nε giin jo nε bε wa da mō di she ma yiri wε. ¹⁵ Lee bε na, nε we tunni ma mu kōnhō di ba dεrεε mō di ya she wε, m'a yaa m'a lemu pyi Kilε wo kpōon li sipyii pu tε ni ge, m'a lee cε. Kilε wemu wu wa jii na ge, wee wo n'a daa fεε pu jε lee kpōon li wo sipyii. Pee pu jε n'a daa wu wo can wu tidinje, ni wu juziginje. ¹⁶ Nakaara baa, wεe wo Kilε koo li ηmohoro t'a sii tii pele.

W'a pye ba sipiyawyii jε wε.

Fεfεrε Munaa ya li she na w'a tii,
a mεlεkεε bε di wu ja.

Wu keree ki Jozaama ya jo
shi wu ninje ni konjo ke kabaya ye bεeri na,
a sipyii pii di dā wu na.

A Kilε di wu yirige durogo,
na she wu le nooro ni fumba we ni.

4

Karamogō-kafinejuu pu wo keree

¹ Ayiwa, Kilε Munaa l'a yi yu na fiinne wu mu na konjo taaxoo ni, pii na ba n'a daa wu koo li yaha, na daha nafaanra fεε pii feni. Pee wo kalaa we di jε Shitaanni wo. ² Karamogō-kafinejuu, shuun shuun joveε p'a, kakuuyo y'a piimu wo zoloo ji fo na pu wo ba na tasogonjo jε-ε ge, pee pu da ba pu faanna, na pu piinne. ³ Pee sipyii pii ya n'a daa fεε pu kalaa na li ya jō sipyii p'a puyε lejeε wε. Na yaliye ya bε sheε na yee bε ya yaa p'a yi li wε. Na ta Kilε d'a yanmuyo bεeri yaa, piimu pu jε jomεhεε fεε, pu d'a can wu bε cε ge, pee ba da yi li, pee di baraga taha wu na. ⁴ Yaaga bεeri Kilε ya yaa ge, yi bεeri y'a jō. Wεe ya yaa na yalige ka shishiin tuugo shege wε. Li tεhεnε li jε wu ba da ki li, wu baraga taha Kilε na. ⁵ Bani yaaga bεeri wεe da lii ge, Kilε ma kee pye fεεfεε wu jomō pe ni wεe wo Kilε-jεrεge ki baraga ni.

Kirisa wo kapyebye nizaama

⁶ Ayiwa Timote, ma bu já kii keree kii she cebooloo n'a daa fεε pu na, ma na ba bye Yesu Kirisa wo kapyebye nizaama. Ma na ba li she lee funno ni na m'a kalaa xuuni n'a daa wu jomō pu ni. Kalaa can can wo wemu wo koo m'a jaari ge, na m'a kalaa lee koo li bε ni xuuni. ⁷ Ayiwa, kafilale wemu wu jε wu ya foro Kilε ni-i ge, ni juno baa jomō pe, ma ba yee nuri wε. Ga ta maye taanni Kilε jii fyaara ni, m'a dee lee na. ⁸ Na ma cepuuro taanni yatenwaya ni, lee wo kapoo wa keree kii ni. Ga na maye taanni Kilε jii fyaara ni lee ya keree bεeri jōgi. L'a wεe njaa jōgi ke konjo ke na, na wεe jiga bε jōgi. ⁹ Jomō pe n'a yu yee mu ge, p'a sii tii fiinne, sipyii bεeri ya yaa na soo pu na. ¹⁰ Ayiwa,

lee wuu na wèe ya kapyenεε pyi, na yogo tunni, bani Kile ñli wo wu ñe wèe tadanja. Wee w'a pa Adama nagoo pu beeri shò, piimu kunni p'a dà wu na ge.

¹¹ Ta kii keree kii yu m'a wari pu mu, ma da pu kalaa ki ni. ¹² Ma ganha da wa shishiin yaha wu ma fanha na ma ñe nõhocerεε we. Ga ma jogana li yaha l'i bye n'a daa fεε pu mu ñaha sheshεεre, ni ma ñaarigana li ni, ni ma taanñεεge ki ni, ni ma n'a daa wu ni, m'a funñò fiinnε, kònho n'a daa fεε pu da ma taanni. ¹³ La le maye ni ma da Kile Kafila wu kalaa sipyii pu mu, ma da pu yeri, ma da pu kalaa yani di ba shε wà ge. ¹⁴ Kile ya loolodaa lemu kan ma mu m'a wu labye wu pyi ge, ma ganha bu lee yaha kadugo yiri we. Kile w'a lee loolodaa li kan mu mu. N'a daa fεε pii na w'a yee ñaha shε p'a pa jo mu mu. Wee tuun wuyε pyaa ni, egilizi ñahagbaa fεε p'a pu keye taha mu na, na Kile ñεeri mu mu. ¹⁵ La le maye ni ma da wee labye we beeri pyi m'a ñogi, m'a maye kan wu mu xuuni; kònho pu beeri di li ña na m'a se ñaha na Kile labye wu ni. ¹⁶ Hakili yaha ma ñaarigana li na, m'a hakili yaha ma kalaa pyegana li be na! La le maye ni m'a kii kapyenεε kii co ni keye shuun ni! Lee bu bye, ma na ba maye ñunjo wolo, piimu be pu wa ma jomò pu nuri ge, ni pee be.

5

Timote ya yaa na lemu pyi n'a daa fεε pu beeri mu ge

¹ Ma ganha bu da kafilawa jo ni egilizi nõhòle wa shishiin ni we, ga wu yeri ni loxulo ni ba ma to ñe we. Ma da levere pu be yeri lee yerigana li na ba ma cebooloo ñe we. ² Ma da celee pu yeri ba ma nii ñe we, ma da cepiire ti yeri ni tiime ni ba ma ceboroshaa ñe we.

Naxhugoshaa tegegana

³ Cèe piimu wo namaa ya xu, sipya wa shishiin di ñe pu shizhaa na-ε ge, m'a kaseεge yaha pee na. ⁴ Ga nagoo bu da naxhugoshò wemu mu, kelee ñabiye, tee nõhòpiire t'a yaa na fεnhe na Kile ñli fyaara taanni, p'i pu sefεε pu tege. Pu sefεε p'a lemu pye pu mu ge, p'i da lee foo tani pu mu. Lee l'a dan Kile ni. ⁵ Naxhugoshaa piimu pu ñe tegevoò ya sii pu na can na-ε ge, pee ma Kile pye pu tadanja, na wu ñεeri canja ni piige, kònho wu pu tege. ⁶ Ga naxhugoshaa piimu p'a puyε yaha ke koñò ke wo ñidaan keree ye na ge, pee ya xu na xò, ali na pu yaha pu na ñe be ñli na. ⁷ Ayiwa, ta sipyii pu kalaa kii keree kii ni, kònho pee cèe pu da lee koo li ñaari, jaagi xuu wa ganha bu ba da pu na we. ⁸ Sipya wemu bu bye wu ya kaseεge yaha wu puga sheen na we, pu da jo wu kpòon sheen susu na we, weefò ya foro n'a daa wu ni fεfεε, ali wemu be ñe Kiricen we, wee be ya pòrò weefò na.

⁹ Naxhugoshaa piimu p'a yee kelee gbaara ta, p'i ya ta gbaya yatii je nige we, fo na puyε yaha ná nigin na ge, pee wo mεye y'a da já ga, kònho n'a daa fεε pu da pee tεri. ¹⁰ P'a yaa pu ta be sipyii beeri ya pu ce pu kapyεgee nizaanñaa funjo ni. P'a yaa pu ta na pu nagoo biini na ñogi. P'a yaa pu ta pu bi nabuun tirige pu piyεye, na pu kemεε xuuni. N'a daa fεε piimu pu bi se pu yiri ge, p'i da pu na bi pee tóyò jii,* na kanhama fεε tεri, na kasaanñaa tuuyo beeri pyi. ¹¹ Naxhugoshaa piimu pu ñe pu sanha le-ε ge, ma ganha bu pee mεye ka we. Bani na saha ni ke koñò ke la keree ni, pu funyò y'a ma bye gbajiire na, kee la k'a ma fanha tò Kirisa wo kapyenεε ki na pee mu. ¹² Lee funjo ni, p'a kiiri shan puyε ñunjo ni; bani p'a bi ñomεε lemu lò na pee na da kapyenεε pyi Kirisa

* **5:10 Tóyò jii:** Yawutuu mu, ma bu jo m'a nabun wemu ñunjo círi ni fundanga ni, m'a baraga be taha wu na, m'a wu tóyò je.

yε nigin mu ge, p'a lee kyεεgi. ¹³ Lee bu bye p'a kapyenεε she, na diin na jaari piyεyε yi tε ni. Pu da daa lee yε na wε, p'a diin na kafila jεhεmε yu, na pu jɔyɔ leni sipyii keree ni. Yemu jε nijoyo wε, p'a ganha na yee bεeri yu. ¹⁴ Lee wuu na naxhugoshaa piimu pu jε pu sanha le-ε ge, nε funjɔ wa p'i guri gbaya ya je sanha, p'i nagoo ta, p'i pu puga shεen co xuuni; kɔnhɔ wu pεn wu ganha bu da kaa la shishiin ta wu na wu wu jaagi wε. ¹⁵ Bani pee cεe pii ya n'a daa wu yaha na xɔ, na daha Shitaanni feni. ¹⁶ Naxhugoshaa pii bu da n'a daa fɔɔ wa kaban, weefɔɔ wu pee tεge; tee tuguro ti ya yaa pu tee taha n'a daa fεε pu na wε, kɔnhɔ naxhugoshaa piimu pu jε wà tεge vɔɔ baa ge, n'a daa fεε p'i já yere ni pee ni.

Y'a baraga teri n'a daa fεε jahagbaa fεε pu na

¹⁷ Egilizi jahagbaa fεε piimu p'a pu wo labye wu pyi wu pyegana na ge, pee ya yaa ni pεnε tεhεε shuun ni. Piimu susu p'a kanhama pu xu na yεre li pyi, na sipyii pu bε kalaa ge, pere. ¹⁸ Bani l'a ka Kile Kafila wu ni na: «Ma bu nù yaha wu shinma tanhana tanhana wu pya di foro, ma ganha bu wu jɔ pɔ wε.»* L'a ka bε sanha na: «Kapyebye ya yaa ni wu saraa ni.»* ¹⁹ Wa bu egilizi jahagbaa fɔɔ wa jaagi kaa la na, ma bu sɔɔ wee jaagi wu na wε, fo sipyii shuun kelee taanri bε bu shε da li sεeri. ²⁰ Piimu p'a kori yaha jurumu na na byi ge, ta pee wo nahama pu yu pu na sipyii pu bεeri ninε ni, kɔnhɔ pusamaa ba kee jaa, pu da fyagi kee shi bye na.

Pɔli wo yeri yeri jomɔ

²¹ N'a da yi jo waha ma mu, Kile ni Yesu Kirisa wuu na, ni w'a melekεε piimu jaha bulo ge, jo ma la le mayε ni, ma da kii jɔmεhεε kii bεeri koo jaari; ma ganha bu wa pɔrɔjɔ wa na wε, ma ganha bu wa wolo wa ni kii keree kii funjɔ ni wε. ²² Ma ganha bu keye gburogi daha sipya wa shishiin na, m'a duba pye wu mu m'a egilizi wu kapyenεε le wu kenε ni wε. Ma ganha bu binne ni wa ni wu jurumu na wε. M'a ma fungɔngɔ ki yaha ki nivige di bye.

²³ Ma ganha ba lɔhɔ yε gbuu wε. M'a yaa m'a duven dɔɔni gbuu ma layara ti wuu na, ni yama tɔntɔngɔɔ kisaŋaa bε wuu na.

²⁴ Ayiwa, pii wo jurumu wa jaa kpεenge na na fiinjε, na ta w'à li cε xɔ, na kiiri na ba gɔn pu na; ga pii di wa wà pee wo wu da ga já jε ni kurogo bε wε.

²⁵ Mu pii wo kapyege nizaŋaa kii bε wa jaa kpεenge na na fiinjε. Ali kiimu bε ki jε ki kaa ya jeni tɔvuyo na-ε ge, ki bε ya já kori yaha ηmɔhɔrɔ ni wε.

6

Buloo ya yaa na baraga teri pu kafεε na

¹ N'a daa fεε piimu pu jε buloo ge, pu bεeri ya yaa na kasεεge ta pu kafεε na, na baraga teri pu na xuuni, kɔnhɔ sipyii pu ganha bu da da Kile mege kyεεgi, p'i da wu wo kalaa wu fanri wε. ² Piimu wo kafεε pu jε n'a daa fεε ge, pee bε ganha ba pu kafεε pu cεrεnε na bani pu bεeri ya pye cebooloo wε dε! Ga p'a yaa p'a kapyenεε pyi pu mu ni pu fanha bεeri ni, bani piimu mu p'a kapyenεε ki pyi ge, n'a daa fεε pu jε pii, pu bε pu jε Kile wo taanjεεge ki ni.

Karamɔgɔ-kafinejuu ni naafuu can can wo we

M'a yaa m'a sipyii pu kalaa lemu ni, ma da li yu m'a wari pu mu ge, lee li wa mε. ³ Sipya watii ba sipyii pu kalaa kalaa watii ni wemu ni wu Kafɔɔ Yesu Kirisa wo fεfεεε jomɔ pu jε nigin wε, kelee wemu ni Kile koo li jε nigin wε ge,

* 5:18 Duterεnɔmε 25:4

* 5:18 Luka 10:7

⁴ tabaara fɔɔ wu jɛ weefɔɔ. Wu ya yafiin bɛ cɛ wɛ. W'a jɛri jɔɔ baa nakaara fɔɔ. W'a ganha na yoyo kɔɔn jɔɔ baa jomɔ yɛ wuu na. Kee keree kii k'a ma ni jɛpɛnwaa ni, ni yoyo, ni shehɛɛ, ni fungɔnkuyɔ, ni nakaara nixhɔganhara. ⁵ We wa shishiin hakili jɛ wuyɛ mu pii sipyii pii ni wɛ. Pu ya can cɛ nige wɛ. N'a daa wu koo l'a jɛri pee mu naafuu sha koro.

⁶ Uun, Kile jii fyaara ti kunni jɛ ni kuduungbɔ ni sipya mu, wemu wo keɛɛ yataya y'a wu tinni ge. ⁷ Bani wɛe wa shishiin ya pa ni yaaga ni ke koɔɔ puga ke ni wɛ, wu niguriwuu di wa da guri ni yaaga ni wɛ. ⁸ Lee wuu na, wu bu j'a na wu jɔɔlge, ni wu faleye taa na xɔ, lee ya yaa li wu yaa. ⁹ Ga piimu p'a gilee naafuu fɛɛɛ feni ge; puyɛ pyaa wo lakuɔɔɔ ni jɔɔ baa jidaan, yee yi ma bye tifuugo na pu co, na bɔɔngɔ shan pu jɔɔ ni, na pu kyɛɛgi fɛɛɛɛ. ¹⁰ Bani wari la ki jɛ kakuuyo tuuyo ye bɛɛri wo niɛ. Wari lakuɔɔɔ ya jɛ pii ni, a p'i biin, na n'a daa wu koo yaha, na kanhama nigbɔ shan puyɛ jɔɔ ni.

Pɔli ya yeri yeri jomɔ pemu kan Timote yɛ pyaa mu ge

¹¹ Ga mu Timote wemu wu wa Kile wo kapyeyii pu ni ge, mu wu laraga kɔn kii keree kii bɛɛri na. La le mayɛ ni m'a gori yaha tiime ni, ni Kile jii fyaara, ni n'a daa, ni taan jɛɛɛ, ni loxulo, ni jubenɛ. ¹² Yogo ke m'a dunni n'a daa wu funɔɔ ni ge, la le m'a se ta. Ni sicuumɔ pe pu jɛ pu ya xhuu-i ge, m'a pee ta. Lee wuu na Kile ya ma yiri. Wee kafilasaama we ma bɛ ya jo na ma wo n'a daa wu she. Lee ya pye sipyii ni jɛhɛmɛɛ jii na. ¹³ Ayiwa, Kile wemu w'a yanmuyɔ yi bɛɛri munahaa le ge, wee wa wu sɛɛri ni Yesu Kirisa wemu w'a jo gbafɛɛɛɛ Pɔnsi Pilate jii na, na can jo wu mu ge. N'a da yi jo waha ma mu ¹⁴ jo kapyegeɛ kiimu kaa l'a le ma keɛ ni ge, la le fɛ ganha bu da ma na wɛ, jaagi xuu bɛ ganha bu da ma na wɛ, fo na she nɔ wu Kafɔɔ Yesu Kirisa cabaɔa ki na. ¹⁵ Wu paduun ga ba nɔ, Kile yɛ pyaa k'a da wu yaha ba. Saannaa pu bɛɛri wo Saan wu jɛ wii, ni kafɛɛ pu bɛɛri wo Kafɔɔ. Wee wu jɛ Kile nigin pe we, na jɛ fanhaya yi bɛɛri fɔɔ ni masɔɔ fɔɔ wu yɛ pe. ¹⁶ Wee yɛ nigin pe wu jɛ wu da ga xhu wɛ. Xuu wemu ni w'a tiin ge, wee xuu wu wo kpɛngɛ ki bɛle funɔɔ ni, sipya wa shishiin da ga j'a gbara wu na wɛ. Sipya wa shishiin jii sanha daha j'a wu na wɛ, sipiyawuyii la shishiin jii di wa da j'a daha bɛ wu na wɛ. Masɔɔ ni sefɛɛɛɛ jɛ wu wuuro tɛhɛɛ baa fo gbee. Amiina.

N'a daa fɛɛ naafuu fɛɛ wo nibyii

¹⁷ Ayiwa, ke koɔɔ ke wo naafuu wu wa sipyii piimu mu ge, yi jo waha pu mu na pu ganha ba jɔsanga pyi wɛ. Na pu ganha bu wee naafuu wu pye pu tadarɔa wɛ, bani wee ya xhuu; ga pu Kile pye pu tadarɔa. Wee w'a yanmuyɔ yi bɛɛri kaan wɛe mu na jɛhɛɛ, kɔnhɔ wu j'a fundanga ta. ¹⁸ Yi jo pu mu na p'a kasaɔɔa pyi, na pu pu kapyegeɛ nizaɔɔa yaha k'i jɛhɛ; p'i keɛ mugi pu yataya na, pu da pu keɛ yanmuyɔ ya kaan sipyii pu mu. ¹⁹ Pu ba lee pyi, pu na ba naafuu nigbɔ ta puyɛ jaha na jiga na, naafuu wemu w'a jɔ w'i ya gyɛɛgi bɛ-ɛ ge. Lee funɔɔ ni pu da ba jii sicuumɔ can can wo ta.

Pɔli kurogo jomɔ

²⁰ Timote, kaa lemu l'a le ma keɛ ni ge, lee mara jɔ. Mayɛ t'anha ke koɔɔ ke wo jɔɔ baa jomɔ pe na, ni kafineyɛ lajɛ nakaara jomɔ pu na. ²¹ Sipyii pii p'a yu na pee ya wee lajɛ wu ta. Pee ya piin na foro n'a daa wu koo li ni.

Ayiwa, Kile wu niime kan yi mu.

2 Timote

Tudunmɔɔ Pɔli ya sɛmɛ shuun wo wemu tun Timote mu ge

Jɔgɔ mu we sɛmɛ we d'a tun wɛ?

Kaso ni Pɔli bi bye Oromɛ kugbɔɔ ni na we sɛmɛ we ka na tun Timote mu (2 Timote 1:8,16-17; 2:9).

Wu funɔɔ ki bye wu Timote luu waha Kile wo labye wu fɛni, bani w'a bi li cɛ na wee Pɔli xuduun w'a nɔ xɔ (2 Timote 4:6).

We sɛmɛ we kakana ɲunɔ

Shɔgana lemu na Kile ya pee shɔ ge, Pɔli ya Timote funɔɔ to lee keree na (2 Timote 1:9).

Na Timote wu pye sɔrɔsi nijemɛ wu wu funɔɔ yaha nidogo na Kile na wu jaha cɔ bani Kile w'a wu yiri. Na wu pye Kafɔɔ wo bulo. Na wu ganha bu bye yokɔn wɛ, ga na wu da sipyii kalaa can wu ni (2 Timote 2:24-26).

Pɔli ya Timote sɔnmi kɛ koɔɔ ke taaxɔɔ li keree shizhaa na (2 Timote 3:1-9). W'a wu fiin sama jo na waha Timote mu, wee wemu kaa l'a bi dan wu ni ba wuyɛ pyaa ja ɲɛ-ɛ ge.

Sɛmɛ wu kafila ɲugbɔɔ

2 Timote 1 Pɔli ya Timote shaari, na wu funɔɔ tirige wu labye wu na.

2 Timote 2 Na Timote wu la le Kile wo labye wu ni, wu bye sɔrɔsi nijemɛ ni kalaapire nijene.

2 Timote 3:1-9 Pɔli ya wu sɔnmi Kile koo li yahavɛɛ pu keree na.

2 Timote 3:10—4:8 Pɔli ya keree kii jo waha Timote mu.

2 Timote 4:9-22 Pɔli fɔ mujuu.

Pɔli fɔ mujuu

¹ Nɛ Pɔli, nɛ ɲɛ Yesu Kirisa wo tudunmɔ na bɛ ni Kile jidaan ni. Kile ya ɲii sicuumɔ pemu wo ɲɔmɛɛ lɔ wɛɛ mu, p'i daa Yesu Kirisa wo kariɲɛɛge ki funɔɔ ni ge, w'a nɛ tun na nɛ w'a pee wo yɛɛ pyi. ² Timote, mu wemu wu ɲɛ nɛ jidaan ja n'a daa wu koo ni ge, mu mu nɛ we sɛmɛ we tunni.

Wu To Kile ni wu Kafɔɔ Yesu Kirisa ni, pu niime kan ma mu, p'i da ɲunɔ ɲaari ma na, p'i ɲaɲiɲɛ kan ma mu.*

Pɔli ya luu leni Timote ni labye wu na

³ Nɛ Kile shaari, wee wemu mu nɛ kapyɛɲɛɛ pyi ni fungɔnɲige ni ma na jo ba na sefɛɛɛ p'a li pye pyegana lemu na wɛ. Nɛ ba da Kile ɲɛɛri, canɲa fara piige na, nɛ funɔɔ ya wuu mu na bada wɛ. ⁴ Mu ya ɲɛsinmɛ pemu wo wɛɛ lahaduun wu ni wuyɛ na ge, lee wa nɛ funɔɔ ni. Ma la k'a sii shɔ na ni xuuni, na funɔɔ k'a sii di ma ɲa sanha, kɔnhɔ di fundanga ta. ⁵ N'a daa can can wo we wu wa ma mu ge, nɛ funɔɔ wa dun wu bɛ na. Ma nule Loyisi ni ma nu Unisi, pee p'a fɛnhɛ wee n'a daa can can wo wu ta. Nɛ dɔ bɛ li na jo wee n'a daa wu ninumɔ wu wa mu bɛ mu. ⁶ Lee wuu na nɛ na keye taha ma na, na Kile ɲɛri ma mu, a Kile di loolodaa lemu wo sefɛɛɛ tirige ma na ge, la le mayɛ ni lee wo sefɛɛɛ t'i gori yaha ma na. ⁷ Bani Kile ya zɔ wemu kan wɛɛ mu ge, wee ɲɛ fyaara wo wɛ. Ga fanha w'a leni wɛɛ ni, ni taanɲɛɛge, ni fungɔngɔ fɛɛɛ.

* **1:2** We duba we ɲɛ Kiricɛɛn fɔ kangana.

⁸ Lee wuu na ma ganha bu da zhiige wù Kafɔɔ wu kaa jo na sipyii pu mu we. Ne wemu be wu je kaso ni wu mege ki wuu na ge, ne be kaa ganha bu da bye ma mu shiige we. Ga ma be wu yere ma taa kanhama sige Jozaama pu jo wuu na, fanha kemu Kile da ba gan ma mu ge, na be ni kee ni. ⁹ Wee Kile w'a wee sho, na wee yiri na pye wuye pyaa wo fefere wuu. Kapyege kiimu wee ya byi ge, wu ya ta wee sho kee wuu na we. Ga w'a wee juɔɔ wolo na be ni wu wo keree ki shangana le, ni wu wo niime wu baraga ni. Wee niime w'a kan wee mu Yesu Kirisa wo karijege ki funɔɔ ni, na ta koɔɔ noho sanha zhan we. ¹⁰ Wee niime we, nime wù Shɔɔɔ Yesu Kirisa ya pa na ba wee she wù na. W'a xu wo fanha ki kyeeɔi. Nii sicuumo pe pu je pu ya xhuu we, p'i ya gyeeɔi be-ge, a Jozaama p'i bye kaɔɔɔ na pee kaa yege kpeenge na. ¹¹ Pee Jozaama pu wo yere wuu na, Kile ya ne pye pu jovoɔ, ni tudunmo, ni karamoɔ. ¹² Lee wuu na pe kanhama pe beeri wa ne na. Ga lee be na li shiige wa ne na we, bani wemu ne pye na tadanja ge, ne wee ce. Ne da be li na jo lemu kaa w'a le ne keɔe ni ge, jo se wa wu ni wu lee mara, fo na she koɔɔ xoduun no.

¹³ Ayiwa, n'a ma kalaa fefere jomɔ pemu ni ge, pee yaha maye funɔɔ ni, ma da jaari m'a sahanji ni pee ni, ni n'a daa ni taanjege ni; Yesu Kirisa wo karijege ki funɔɔ ni yee wa daa. ¹⁴ Kalaasaama wemu kaa l'a le ma keɔe ni ge, wu mara fefere Munaa li gbɔɔɔ ni. Lee fefere Munaa le li wa wee funyo ni.

¹⁵ Maye pyaa k'a li ce na n'a daa fee piimu pu je Azi fiige ki ni ge, pu beeri ya ne yaha na ye. Fizheli ni Erimozheni be wa pee sipyii pu ni. ¹⁶ Ga Kafɔɔ wu juɔɔ jaari Onezifori puga ki sipyii pu na, bani w'a ne funɔɔ jine teege niɔɔɔ ni. Ali na ne yaha kaso wu ni, wu ya lee ta be shiige wuye mu we. ¹⁷ Ga ba w'a no Orome kulo li ni we, na ne xuu sha ni see ni fo na she ne ja. ¹⁸ Kafɔɔ wu juɔɔ jaari wu na, w'i ba Kafɔɔ wo saama pu ta koɔɔ ki caxhɔɔ. W'a kasaanja kiimu pye ne na Efese kulo li be ni ge, muye pyaa wa ki fiin na toro sipyii pusamaa taan.

2

Wemu wu je Kirisa wo kapyebye nizaama ge

¹ Ayiwa na ja Timote, niime wemu wu je wee mu Yesu Kirisa wo karijege ki ni ge, la le maye ni m'a da ma wo baraga ki shaa wee ni. ² Kalaa we m'a ta na mu sipyijehemeɔ pu jii na ge, sipyii piimu na m'a daa na jo pu be na ja wee kalaa wu kan pii be mu ge, ta pee kalaa wu ni. ³ M'a yaa ma ma taa kanhama lo, ba Yesu Kirisa wo kashennmo nijeme je we. ⁴ Kashennmo wemu w'a giin wu wu juɔɔɔ funɔɔ jine ge, wee da ga koɔɔ keree kaa taga wuye funɔɔ conri ba sipyitiime je we. ⁵ Wemu w'a jahazhaanri tafere ti fe ge, wu bye w'i ya tee tafere ti paa na saha ni ti korogoo ki beeri ni we, wu da jaralaa ta we. ⁶ Faapye wemu w'a faa kanhama soro ge, wee w'a yaa wu pye shenshiime na faa yapyire ta. ⁷ Yemu ne yu me ge, ma funɔɔ sha ni yi ni, bani Kafɔɔ na ba ma pye m'a yi beeri ce.

⁸ Ma hakili yaha Yesu Kirisa na, saannaa Dawuda jabige ke. W'a je na foro xu ni, pee Kile Jozaama pe wo yere ne byi. ⁹ Ne na pee Jozaama pu yu, lee l'a pe kanhama pe no ne na. Lee wuu na p'a shonhoɔ le ne na ba kakuubye je we. Ga Kile wo Jomɔ pu kuni, wa da ja shonhoɔ le pee na we. ¹⁰ Lee wuu na ne keree beeri xuli naye ni, Kile ya sipyii piimu jaha bulo ge, pee wuu na. Konho pu be di ba juwuuro ta Yesu Kirisa wo karijege ki baraga ni, p'i noɔɔ nixhobaama be ta. ¹¹ Pe jomɔ pe ya sii tii finne, na je be tadanja:

«Wèe bu wùye kan na xhu ni Yesu Kirisa ni,
wèe na ba j̄ni sicuum̄o ta ni wu ni sanha.

¹² Wèe bu la le wùye ni na gori yaha n'a daa wu ni,
wèe na ba bye ni wu ni wu saanra ti ni.

Ga wèe bu zhe wu ni ni j̄naa,
wu be na ba wèe she.

¹³ Wèe bye wèe di ya pye j̄om̄e h̄e e f̄e e,
wee wa j̄om̄e f̄o tuun b̄eri ni.

Bani wee ya jom̄o yu,
wu guri wu wuȳe kaala pee na w̄e.»

¹⁴ M'a yaa m'a sipyii pu funȳo tun pe jom̄o pe na, ma da yi yu m'a wari pu mu xuuni Kile wuu na na pu ganha ba durni kafila wo jogana ye wuu na w̄e. Lee ya yafiin be j̄ogi w̄e, piimu p'a pu nuri ge, peef̄e wo mago pe jom̄o pe ya gȳegi. ¹⁵ La le maye ni, ma da labye wu pyi xuuni fo ma labye wu kaa di daan Kile ni. Ma ganha bu shiige le labye wu ni w̄e, ta wu pyi m'a j̄ogi, ma da Kile wo can wu ȳe li pyi ni tiime ni. ¹⁶ Jom̄o pemu pu j̄e j̄un̄o baa, ni pemu pu j̄e pu ni n'a daa koo li j̄e be j̄ii-i ge, ta maye kaseri pee na tajogo ni. Bani sipyii piimu p'a pee jom̄o pu tuugo yu ge, la l'a f̄oro pee wo Kile j̄ni fyaara ti ni. ¹⁷ Pu jom̄o p'a kakara pyi ba wuugo n̄oḡo j̄e w̄e, kee kemu ki ma ba ma ceepuuro ti b̄eri xa ge. Pee sipyii pii pu wa Im̄ene ni Fileti. ¹⁸ P'a fiin foro can koo li t̄aan, na n'a daa f̄e pu pyi na xu j̄ene l'a pye x̄o. Lee fun̄o ni p'a sipyii pii wo n'a daa wu kȳegi ni pee jom̄o pu ni. ¹⁹ Ga Kile ye pyaa ya puga kemu wo j̄idaa keme ȳaa xuuni ge, lee j̄idaa le da j̄a gȳegi w̄e; li na gori yaha w̄a li siime na. Pe jom̄o pe p'a ka lee j̄idaa li na na: «Kaf̄o ya wu wo sipyii pu ce.» ni pe ni: «Sipyaa sipya wu j̄e Kaf̄o wo ge, wuf̄o wu wo tuoḡo wolo tifiire baa keree ni.»*

²⁰ Yee wa ma li j̄naa fanhaf̄e pugb̄o ȳo ni, ma ma she yagbegeye ya ta w̄a yee ya ȳaa ni sann̄i ni, ya d'a ȳaa ni warifȳen ni; ga ya be di j̄e w̄a yee ya ȳaa ni tige ni, ya d'a ȳaa ni cogo ni. P̄ere wa woyo ye, yee ma yaha cagb̄o ȳo ye kaa na, yi saya na yaha cadiiye yi wo labye wu kaa na. ²¹ Ayiwa, sipya wemu bu laraga yaha ye kakuuyo ye mu, weef̄o na bye ba p̄ere wa yan̄muȳo yi j̄e w̄e. Weef̄o na gb̄egele yaha j̄un̄of̄o wu wo labye wu kaa na, wu nigbegeyahan̄a na ba bye kasaan̄a tuuyo b̄eri bye kaa na.

²² Ayiwa Timote, le v̄e e p'a se lakuun̄o kemu f̄eni ge, sii kee j̄a m'a kee yaha w̄a f̄e f̄e. Piimu p'a Kaf̄o pe le ni funḡon̄fige ni ge, m'a binne m'a tifiire, ni n'a daa, ni taan̄j̄e ge, ni j̄ari j̄e shaa ni pee ni. ²³ Ma ganha ba ma j̄o leni funḡon̄ḡo baa jom̄o, ni j̄un̄o baa jom̄o ni w̄e. Yoyo ye pee jom̄o pe ya ḡoan. ²⁴ Na ta Kaf̄o wo kapyebye di ya yaa w'a yogo k̄oan w̄e. W'a yaa wu pye sipyisaama sipyii pu b̄eri mu. W'i da wu na j̄a sipyii kalaa, wu bye ni loxulo ni. ²⁵ Piimu p'a wu jom̄o pu kaala ge, w'a yaa w'a peef̄e ȳeri ni lotaan ni, wu da pu leni kozaana ni. Bani la wa la ni Kile na j̄a daaj̄e pye k'a j̄e pu ni, k̄on̄h̄o pu be di j̄eri, p'i can wu ce. ²⁶ Lee fun̄o ni p'a puȳe ta, na sh̄o Shitaanni wo tifuugo ki na; bani Shitaanni w'a pee sipyii pii co wu wo tifuugo na, k̄on̄h̄o pu da wu j̄idaan pyi.

3

Kor̄o taax̄o li wo keree

¹ Ayiwa Timote, pe jom̄o pe yaha ma hakili na, m'a li ce na kor̄o ki taax̄o li ba no, wee tuun wu na ba waha fo xuuni. ² Kor̄o sipyii na ba bye nata f̄e e. Pu na ba wari pye pu nan̄ii; pu na ba j̄osanga pyi, na tabaara le puȳe ni, na Kile

* 2:19 Zaburuu 97:10

megε kyεegi. Pu da ba pu sefεε jomεhεε coni wε; pu da ba cemε cε pu pyevεε mu wε. Pu jate da ba nō Kile kaa la shishiin na wε. ³ Pu juyo na ba waha, pu da ba juηo jaari wε. Pu na ba sipyii meye kyεegi. Pu da ba tēhene yeri puye na ceepuuro jidaan keree na wε, na jε yacoyo. Saama tuugo beeri koveε pu jε pii. ⁴ Pu na ba sipyii nōho yeri, na funvugo keree pyi. Tabaara na ba pu ji. Pu na ba pu jidaan keree funηo lo Kile na. ⁵ Pu na ba puyε pye Kile jii fyaara sipyii sipyii jεriaga na, ga p'i da ba gbara Kile wo sefεεε ti na pu zolo pu na wε. Sii laraga yaha pee sipyii pii mu fεfεε!

⁶ Pii na ba jin pu ni piyεye ni, cēe piimu wo fanha k'a cēre, ni p'a jurumu nijehεmε pye toro, lakuηo tuugo beeri be di jε pu funηo ni ge, p'a ganha na pee faanna na joni, na pu fungonyo jeri. ⁷ Tuun beeri ni pee cēe pu ma yu na laje nivomō pee ya zhaa, ga p'i da ga ja can wuyε pyaa tii jε bada wε. ⁸ Ba Zhanesi ni Zhanbiresi bi Kile tudunmō Musa kaala fo taashiine li ni-i de, lee kaalagana li na pii sipyii pii be ya can wu kaala. Sipyii pu jε pii, piimu hakilee p'a kyεegi ge, pu n'a daa wu be di jε yaaga be wε. ⁹ Ga pu wo keree ki da ga ja zhe jaha na wε, bani sipyii pu beeri na ba li ce kadugo yiri na fungongō baa fεε pu jε pii, ma na jo ba Zhanesi ni Zhanbiresi wuu l'a pa jε cεgana lemu na wε.

Timote ya yaa wu wuyε yaha Kile wo jomō pu na

¹⁰ Ayiwa, Timote mu kunni ya sii na ne wo kalaa wu koo jaari. M'a na jaarigana li cε, ni na funηo shagana le, ni na n'a daa we, ni na loxulo le, ni na taanjεεge ke, ni keree kiimu ne soro ge. Pye ba ne jε wε! ¹¹ M'a ne kanhama pu beeri be cε, ni gberigberi keree kiimu beeri k'a pye ne na ge. Ta xōnhō kanhama ne gba Ancosi kulo le, ni Ikone kulo le, ni Lisitiri kulo li ni? Kanhama tuugo keke k'a kori ni ki ya nō ne na-ε wε? Ga Kafō ya ne juηo wolo pee beeri ni. ¹² Mu shiin li wa, sipyaa sipya w'a giin wu da jaari Kile jii fyaara ni xuuni, Yesu Kirisa wo karijεεge ki ni ge, sipyii na ba weefō kanha. ¹³ Ga sipyikuuyo ye ni nanmahara pyevεε pii kunni, pee na ba se jaha na kakuuyo ni, na sipyii pii piinjε ba puyε pyaa k'a piin piingana lemu na wε. ¹⁴ Mu kunni, m'a kalaa wemu ta, na wu co ni n'a daa can can wo wu ni ge, maye yaha wee na. Bani sipyii piimu mu m'a wee kalaa wu ta ge, maye pyaa k'a pee cε. ¹⁵ Mu ya Kile wo fεfεεε Kitabu pu jomō pu cε, fo ma nōhōpiire ti tuun wu ni. Pee jomō pe na ja fungongō fεεε kan mu mu, na juwuuro be kan ma mu ma n'a daa wu funηo ni Yesu Kirisa na. ¹⁶ Kile wo Kitabu pu jomō pu beeri p'a foro Kile ye pyaa ni wu wo fεfεεε Munaa li gbōro ni. Lee wuu na kuduun jε pu ni, p'a ja sipya kalaa. P'a sipya jaagi be sanha na wu yeri koo nizaana ni, na wu taanni tifire jaarigana ni; ¹⁷ kōnhō sipyii piimu p'a Kile koo li jaari ge, pee di fa, pu kalaagana be di jō. P'i da p'a gbegele yaha labye nizaama tuugo beeri wo bye kaa na.

4

Kile wo Kafila wu yεε le

¹ N'a da yi jo waha ma mu xuuni Kile ni Yesu Kirisa jaha taan, wee wemu wu da ba kiiri kōn wyii ni xuu pu beeri na ge; jo wu wo guri ba wu wuu na, ni wu saana ti wuu na, ² m'a Kile wo Kafila wu yεε li pyi, ma da wu yu m'a wari. L'a pye taasaana la, l'a pye taakuunō la, ta wu yεε pyi tuun beeri ni. Ma da yu ni sipyii pu ni kōnhō p'i jeri, piimu bu nahana, m'a pee jaagi; ma da pu yeri! M'a luu gbo, ma da pu kalaa! ³ Bani tuun wa w'a ma, sipyii pu funyo da ba bye p'a kalaa can can wo wu nuri nige wε. Ga pu na ba daha puyε pyaa wo

jidaan keree feni, na karamagɔɔɔ niɲehemeɛ shaa na daga na puyɛ shuuni. Pee na ganha na pu niwegee katangaa yɛ yu pu mu. ⁴ Pu na ba niwegee pari wolo can wu taan, na ki kan giraya mu. ⁵ Mu kunni, mu wu já mayɛ na keree beeri ni, m'a kanhama xu mayɛ ni, ma da Kile wo Jozaama pu yɛɛ li pyi; ma da Kile wo labye wu beeri ɲɔ fani m'a byi.

Pɔli wo taferɛ t'a nɔ ti tɛhɛnɛ na

⁶ Nɛ kunni ya ɲɛri saraga. Pu na ba kee saraga ki wolo tuun wemu ni ge, wee tuun w'a nɔ xɔ; nɛ xuduun w'a nɔ. ⁷ Nɛ bi zhaanra temu leni n'a daa wu funɲɔ ni ge, nɛ la le nayɛ ni na se ta. Nɛ na wo taferɛ ti paa na nɔ ti tɛhɛnɛ na. Nɛ kori yaha n'a daa wu wo koo li ni. ⁸ Nɛ na ba saanra ɲudɔnɔ ta lemu li ɲɛ tiime wuu ge. Kafɔɔ wemu wu ɲɛ tifiɛ kiiri kɔnvɔɔ ge, wee wu da ba li kan nɛ mu kɔɲɔ ki caxhɔɔ. Ga w'a da ba li kan nɛ yɛ nigin mu we; piimu p'a wu cabaɲa ki sigɛɛ ni taanɲɛɛɛ ni ge, wu na ba li kan pee beeri mu.

Pɔli kafila wu taxɔɔ

⁹ La le mayɛ ni m'a ba na yiri tɔvuyo na. ¹⁰ Demasi ya kuri nɛ feni bani ke kɔɲɔ ke wo yanɲuyɔ yɛ wo la k'a se ta wu na. W'a kari Tesaloniki kulo li ni. A Keresansi di gari Galasi fiige ki ni. Tite, a wee di gari Dalimasi fiige ki ni. ¹¹ Luka yɛ nigin wu ɲɛ ni nɛ ni naha. Ma ba ma, ma da ma ni Marika ni, wu na ba já na tɛɛ na labye wu na. ¹² Nɛ Tishiki tun na kari Efese kulo li ni. ¹³ Ma ba ma, m'a doro Torowasi kulo li ni Karipusi yiri, nɛ na fadegbɔhɔ kemu yaha wà ge, m'a she ki lɔ m'a ma ni Kitabuu pu ni; seeyɛ wuu pii susu kaa l'a waha na mu.

¹⁴ Tudugoo Alekisandire ya kakuunɔ pye nɛ na fo li nighɔɔ. Ga Kafɔɔ na ba wu saraa na be ni wu kapyegɛɛ ki ni. ¹⁵ Ma be w'a mayɛ kasɛri wu na, bani w'a wèe jomɔ pu kaala ni kafugo ni xuuni.

¹⁶ Nɛ kari tɔɲiishiine li ni, di zhe na fiin jo kiiri kɔnvɔɔ wu ɲaha taan ge, sipya wa shishiin ya ta na nɛ tɛɛ we. Pu beeri bi nɛ yaha na yɛ. Ga Kile wu lee yafa pu mu! ¹⁷ Kafɔɔ yɛ pyaa k'a nɛ tɛɛ, na fanha kan nɛ mu, a nɛ já na Kile Jozaama pu yɛɛ li pyi li pyegana na. A Kile cɛbaalaa beeri di pu logo. A nɛ shɔ cɛnri wu ɲɔ ki na. ¹⁸ Nɛ li cɛ jo Kafɔɔ na ba nɛ ɲuɲɔ wolo kakuunɔ beeri ni, na nɛ shɔ, na nɛ le wu saanra ti ni fugba wu ni. Pɛɛɲɛ k'a dɛri wu na tuun beeri ni fo gbee! Amiina.

Pɔli fò mujuu

¹⁹ Pirisili ni wu poo Akilasi shaari, ni Onezifɔri puga sheen pu ni na nɛ pu shaari. ²⁰ Erasiti ya kori Korente kulo li ni, nɛ d'a Torofime yaha Mileti kulo li ni, bani w'a yá. ²¹ La le mayɛ ni m'a ba na ta wiire ti sanha jé we. Ebulusi ya ma shaari, ni Pudensi, ni Linusi, ni Kolodiya, pee beeri ya ma shaari. Cebooloo pu samaa beeri be ya ma shaari.

²² Kafɔɔ wu kori ma mu. Kile wu niime kan yi beeri mu.

Tite

Tudunmɔɔ Pɔli ya sɛmɛ wemu tun Tite mu ge

Jɔgɔ mu we sɛmɛ we d'a tun wɛ?

Tudunmɔɔ Pɔli w'a we sɛmɛ we tun Tite mu. Tite jɛ Yawutu wɛ, Gireki wu jɛ wii (Galasi Sheɛn 2:1-3).

Tite jɛ Tudunmɔɔ Pɔli wo kalaapire ni wu kapyebyejii Kile Jozaama pu wo yɛɛ li wo labye wu ni. Pɔli bi Tite tun kari Kile wo Jozaama pu yɛɛ li na Kireti fiige ki ni w'a egilizifomɔɔ pu tɛri (Tite 1:5).

We sɛmɛ we kakana jɔɔ

Egilizi keree ya yaa na shɔɔnri shɔɔnrigana lemu na ge, Pɔli ya we sɛmɛ we tun Tite mu, na yɛɛ kan wu mu lee shizhaa na.

Sɛmɛ wu kafila jɔgɔ

Tite 1 Tite ya yaa na jahagbaa fɛɛ nizaamaa pu tenɛɛ tenɛgana lemu na egilizii pu ni ge.

Tite 2:1—3:11 Kiricɛɛn wo torogazaana koɔɔ puga funɔɔ ni.

Tite 3:12-15 Pɔli ya Tite fɔ waa sanha.

Pɔli fɔ mujuu

¹ Ne Pɔli wemu wu jɛ Kile wo kapyebye ni Yesu Kirisa wo tudunmɔ ge, ne w'a we sɛmɛ we ka. Kile ya sipyii piimu jaha bulo ge, w'a ne tun na ne wu pee yiri di ba leɛ n'a daa wu ni, di can wu she pu na na be ni Kile jii fyaara ni, ² kɔnhɔ jii sicuumɔ nixhɔbaama pu wo tadanɔ di bye pu mu. Kile ya kafineye yu wɛ, wee w'a pee jii sicuumɔ pu jɔmɛɛ lɔ wɛɛ mu na ta koɔɔ nɔhɔ sanha zhan wɛ. ³ Tuun wemu jaha wu bi wii ge, ba wee tuun w'a pa nɔ wɛ, a wu pu she wɛɛ na wu wo jomɔ pu ni. Pee jomɔ pe wo yɛɛ kaa li wa le ne keɛ ni. Wù Shɔɔɔ Kile w'a na tun na ne w'a pee yu sipyii pu mu.

⁴ Ayiwa, Tite mu mu ne we sɛmɛ we tun. N'a daa wemu w'a wù beɛri pinne ge, ne ja yɛ pyaa mu ya sii wee n'a daa wu funɔɔ ni.

Wù To Kile ni wù Shɔɔɔ Yesu Kirisa wu niime ni janiɛ kan ma mu.*

Kapyɛɛ kiimu k'a kan Tite mu ge

⁵ Ayiwa Tite, keree kiimu k'a kori shɔɔnri baa Kereti fiige ki ni ge, ne mu yaha wà kɔnhɔ m'a kee shɔɔnri. M'a egilizi jahagbaa fɛɛ pii shɔɔnri n'a daa fɛɛ pu tɛ ni, m'a pee tenɛ kulogoo ki beɛri ni n'a daa fɛɛ pu jɔɔɔ ni, m'a li pye ba ne yi jo ma mu wɛ! ⁶ Jaagi xuu ya yaa na ta wa shishiin be na pii sipyii pii ni wɛ. P'a yaa na pye cɛɛ nigin nigin cepee. Pu nɔhɔpiire ya yaa na pye n'a daa fɛɛ, ti ganha ba doroo torogaguunɔ na wɛ, t'i da ti na ti sefɛɛ jɔmɛɛɛ conɔ. ⁷ Egilizi jahagbaa fɔɔ ya yaa na pye jaagi xuu baa, bani Kile wo kapyɛɛ w'a byi. Wu ya yaa na pye jɔsanga fɔɔ wɛ, wu ya yaa na pye loyiridaan fɔɔ wɛ, wu ya yaa na pye singba, kelee kafugo sipya wɛ, wu ya yaa w'a wari shaa ni nanmahara ni wɛ. ⁸ Ga w'a yaa wu ta wu na nabuun kemɛɛ, wu bye kasaanɔ pyevɔɔ, wu bye fungɔngɔ fɔɔ, wu bye sipya wemu w'a tii ge, wu bye fɛɛfɛɛ Kile jaha tãan, wu da jani wuyɛ na. ⁹ W'a yaa wu nɔɔ yaha Kile wo Kafila wu na ma na jo ba w'a kalaa wu ni kalaagana lemu na wɛ, kɔnhɔ wu já w'a sipyii pu

* 1:4 We duba we jɛ Kiricɛɛn fɔ kangana.

kalaa. Wu da pu yeri na be ni kalaa can can wo wu ni. Piimu p'a nakaara ti pyi ge, wu da pee wo tapiinŋe ki shee pu na.

Na jo ni karamoŋo-kafinejuu pu ni

¹⁰ Bani sipyii niŋehemee pu ma diin na ŋuŋo baa jomɔ ye yu, na sipyii piinŋe na yu na fo p'a cekoonro pyi ba Yawutuu pu ŋe we. ¹¹ M'a yaa na pii sipyii pii ŋoyɔ to, bani kalaa wemu wu ŋe wu ya yaa p'a wu kaan we ge, wee p'a gaan, na kponponɔɔ kii wo n'a daa wu kyeeŋi lee funŋo ni, tifire baa saraa feni. ¹² Pu Kireti sheen ye pyaa wo fungoŋo fɔɔ wa ya jo na: «Kireti sheen ya kafineye yu tuun beeri ni; pu ŋe ba yacoyo ŋe we; saafee pu ŋe pii, pu yacere di ya jini we.»

¹³ Pee jomɔ pe di ŋe can. Lee wuu na, wa bu katiibaana la pye, li jo wu jii na, m'a yi jo waha, kɔnhɔ pu n'a daa wu bye baraga wo. ¹⁴ Pu ganha bu da daha Yawutuu pu wo giraya jomɔ pu feni we. Piimu be p'a can wu she ge, pu ganha bu daha pee be wo ŋomeheee ki feni we.

¹⁵ Sipyii piimu zɔɔɔ pu ŋe feefee ge, yanmuyo beeri yi ŋe pee mu feefee. Ga piimu zɔɔɔ p'a nɔɔ, n'a daa di ŋe pu mu-i ge, yanmuyo beeri y'a nɔɔ pee mu. Bani pu fungoŋo ye, ni pu zɔɔɔ p'a nɔɔ. ¹⁶ Pu m'a yu na pee ya Kile ce, ga pu kapyege di li shee na kafineye p'a yu. Tɔnbensipyii ni n'a she sipyii pu ŋe pii, ali pu ya ja kiire be pye lemu ŋe nizaana we.

Naarigana lemu l'a saha ni Kile wo kalaa wu ni ge

2

¹ Ayiwa, mu kunni Tite, yemu y'a sii saha ni kalaa can can wo wu ni ge, ta yee yu. ² Yi jo nɔhɔlee pu mu na pu tehene yaha puyɛ na keree beeri ni, p'i baraga yaha puyɛ na, p'i bye fungoŋo fee. P'i baraga ta n'a daa, ni taanŋeege, ni loxulo ni!

³ Yi jo celee pu be mu na pu be pu pu wo naarigana li pye l'i saha ni Kile nidaan ni. Pu ganha bu zɔjuuro yaha pu kapyenŋe we, pu ganha bu singbaa yaha pu kapyenŋe we. Yeriyerijomɔ pemu pu ŋe nizaama ge, p'i da pee kaan, ⁴ kɔnhɔ pu da li shee cepiire ti na, na pu namaa ni pu nɔhɔpiire kaa ya yaa na dan pu ni. ⁵ P'i bye fungoŋo fee, p'i ja puyɛ na, p'i da pu puga ki kapyenŋe ki beeri pyi ni zasaama ni, p'i da puyɛ tirige pu namaa mu. Kɔnhɔ wa shishiin ganha bu kafilakuumɔ ta di jo wa Kile wo jomɔ pu na we.

⁶ M'a pee jomɔ pe ninumo jo levee pu be mu na pu fungoŋo yaha puyɛ na keree beeri ni. ⁷ Muye pyaa k'a yaa na pye naha sheshere keree beeri ni, ma kapyege nizaanŋa funŋo ni. Ma da sipyii pu kalaa ni funvige, ni see naha ni.

⁸ Ma da kafila can can wo kaan ma kalaa wu ni, wemu wu ŋe wa da ja wu kaala-e ge, kɔnhɔ wu pɛen p'i zhiige, pu ganha bu kakuunɔ la shishiin ta di jo wu na we.

⁹ M'a yi jo buloo pu be mu na p'a puyɛ tirige pu kafee mu keree beeri ni. P'i da pu nidaan keree pyi, pu ganha ba pu kaala we. ¹⁰ Pu ganha ba pu kafee pu yanmuyo luu we, p'i bye ŋomeheee fee, p'i puyɛ yaha tadanŋa sipyii tuun beeri ni, kɔnhɔ sipyii di da baraga teri wu Shɔvɔɔ Kile wu wo kafila wu na.

¹¹ Bani Kile wo niime w'a wuyɛ she. Wee ni sipyii pu beeri wo ŋuwuuro t'a fɔro. ¹² Wee niime wu baraga ni Kile ya wee kalaa, na yi yu wee mu na naarigana lemu li ŋe Kile jii fyaara baa ge, ni ke koŋe ke wo lakuŋo ke, na wee pu yee ŋo yaha. Na wu da naari niŋaa wo canŋa jii le ni ni fungoŋo feere ni, ni tifire, ni Kile jii fyaara. ¹³ Tadanŋa nizaanŋa ke ki wa wu mu ge, wu kee sige yani ki sheduun wu pa no ge, Yesu Kirisa wemu wu ŋe wu Kilɛgbɔ ni wu

Shòvòò ge, kee canja wee wo nòòrò wu da ba wuyε she. ¹⁴ Wee w'a wuyε kan, na xhu wèe wuu na, kònho wu wèe shò kakuunòò tuuyo bèeri na, wu wù pye fεfεε, wu wù pye wu wo sipyii, kònho wù wùye pò wù da kasaanja pyi tuun bèeri ni.

¹⁵ Ta sipyii pu kalaa mu, ma da pu yeri. Wa bu nahana, m'a weefòò jaagi na be ni Kile wo fanha ki ni. Wa shishiin ganha bu da ma fanha we.

N'a daa fεε p'a yaa p'a jaari jaarigana lemu na ge

3

¹ M'a n'a daa fεε pu funjò to na p'a yaa p'a puyε tirige fiige ki nahagbaa fεε, ni ki fanhafεε pu mu; p'i da pu jòmehεε conì. P'i gbegele yaha kapyegeee nizaanjaa bye kaa na tuun bèeri ni. ² Pu ganha ba sipyii zòlòò yu wε, pu ganha ba yoyo kòòò wε, p'i juyò penji ni sipyii pu bèeri ni, p'i bye lotangaa fεε. ³ Bani taashiine ni, wèe be pu bye fungònyò baa fεε, Kile jòmehεε còbaalaa, ni sipyii piimu p'a wuregi ge. Wèe bi wùye yaha keree bèeri tuuyo wo jidaan keje ni, ni xònhoò tuugo bèeri, fo na she wèe pye keree bèeri wo buloo. Kuumò ni jεpεnwaa funjò ni wèe bi jaari. Wèe bi sipyii pii kò, a pii be di wèe kò.

⁴ Ga wù Shòvòò Kile wo saama pe, ni taanjeεge kemu ki jε wu ni na jaha tii sipyii na ge, ba yee ya yiye she tuun wemu ni wε, ⁵ a Kile di wèe juyò wolo. Ga li wa kanna wèe wo kapyegeee k'a tii na lee na w'a lee ni pye-e de. Wèe jijaara t'a jé wu ni, lee na w'a wèe shò. Fεfεεε Munaa l'a wèe wuu, na wèe shò, na wèe pye wèe ya sevonò se, na jii sicuumò nivomò kan wèe mu. ⁶ Kile ya Fεfεεε Munaa li tirige wèe na fo xuuni wù Shòvòò Yesu Kirisa baraga ni, ⁷ kònho wù já pye sipyitiimεε Kile jaha tàan wuyε pyaa wo niime wu baraga ni. Nii sicuumò nixhòbaama pemu na w'à daa ge, wù já pa pee be ta. ⁸ Ayiwa, pee jomò pe ya sii tii fiinjε, na tadanja xò. Ne funjò ki wa m'a da yi yu xuuni m'a wari sipyii pu mu, kònho piimu p'a dà Kile na ge, pee di la le puyε ni p'i da kapyegeee nizaanjaa pyi. Lee l'a jò, lee ni sipya di wa kuduun taa be.

⁹ Ga ma ganha da mayε yaha juyò baa nakaara te na wε, ni taashiine li wo sipyii mεyε yi wo nakaara, ni jònehεε ni yoyo yemu p'a yirige Kile tudunmòò Musa wo saliya wu keree na ge. Ma ganha bu mayε le le la shishiin ni wε, bani kuduun wa lee la shishiin ni wε, kajoò be di wa li na wε. ¹⁰ Piimu p'a sipyii pu piinjε na pu waagi ge, ma bu wee wa shi yeri na nò tøjii shuun na, wu bye w'i ya yee logo wε, laraga kòn wu na. ¹¹ Bani m'a li ce na jo sipya wu jε wii wemu ya foro Kile koo li ni ge. Jurumu w'a byi wemu na ba Kile wo kiiri wu nò wu na ge.

Pòli ya yεε lemu kan kurogo ki na sanha ge

¹² Di ba Aritemasi tun ma mu tuun wemu ni kelee Tishiki, m'a fyaala pa na juyò círi Nikopolisi kulo li ni, bani na funjò ki wa di ba she wiire ti tuun wu pye wà. ¹³ Zenasi wemu wu jε sipyii tεgεvòò kiiri na ge, hakili yaha wee ni Apòlòsi na, m'a pu tεgε jaagoo li na, kònho yaaga ganha she pu kuunò wε. ¹⁴ Wèe be wo cebooloo pu ya yaa na pye kajoò baa wε. P'a yaa na puyε taanni kasaanja pyegana ni, kònho p'i já pii tεgε.

¹⁵ Piimu bèeri pu wa naha ni ne ni ge, pu bèeri ya ma shaari. Wù kaa ya dan piimu ni n'a daa wu wo koo ni ge, m'a pee bèeri shaari!

Kile wu niime kan yi bèeri mu.

Filemó

Tudunmóó Póli ya sémé wemu tun Filemó mu ge

Jógó wu jé Filemó wé?

Kolose shén wu jé Filemó, na jé sanha li see sipya wa. Póli w'a Yesu Kirisa wo Jozaama pu jo wu mu, a wu pu logo, na dà pu na, na bye n'a daa fòó. Wee kaban n'a daa fée p'a bi puyé pinnéé na Kilé pélé. Tuun wemu ni Póli bye Oromé ni wu kaso lezhinne li ni ge, wee tuun wu ni w'a we sémé we ka na tun Filemó mu. We sémé we ni Kolose shéen wo wu taatunjóó ya laha kiyé na wé.

We sémé we kakana njóó

Bulona wa bye Filemó mu wu mége di jé na Onezimu, wee bi kakuunó la pye, na baa. Taashiine li ni bulo béeri w'a paa ge, pu bu wu ta co, pu bi da já wu gbo bé.

Ba w'a paa wé, na shé saha ni Póli ni Oromé kugbóó li ni, a wee di Kilé Kafila jo wu mu, a w'i dà Yesu na, na bye Kiricén. A wu Póli tége a p'i ganha na Kirisa wo Jozaama pu yu. A Póli di li ta l'a póró Onezimu wu kuri pa wu kafóó Filemó mu, p'i ba bé, p'i bye shiizhan. A w'i yi jo Filemó mu na wu ganha bu kakuunó la shishiin pye Onezimu na wé, ga na wu wu co Kirisa wo karijéége ki ni ba wu ceboro jé wé. Onezimu mége ki kóri wu jé na: «Kajóó». Ga w'a pa wuyé yaha «Kajóó baa» Filemó mu tuun wa funjóó ni. Ga Póli ya li shé Filemó na na wu kajóó wa wee Póli mu, na jé Filemó bé mu nime (Filemó 1).

Póli ya li shé we sémé we ni na buloo ni pu kaféé béeri pu jé nigin, na pu béeri pu jé cebooloo Kirisa wo karijéége ki ni. Póli ya li sha Filemó mu na wu sóó Onezimu na, wu wu co ba wu ceboro ni wu taanjii jé wé.

Sémé wu kafila jugbóó

Filemó 1-3 Póli fò ni wu baraga daha mujuu.

Filemó 4-7 Póli ya Filemó wo n'a daa wu só.

Filemó 8-22 Póli ya Filemó keme jéeri Onezimu keree na.

Filemó 23-25 Póli ni wu taanyiinéé fò mujuu.

Póli fò mujuu

¹ Né Póli we p'a le kaso ni Yesu Kirisa wo mége ki kaa jo na ge, né ni na ceborona Timote, wèé p'a we sémé we tun wù labyenii, wù taanyiíi Filemó mu. ² N'a daa fée piimu p'a puyé pinnéé ma puga ki ni ge, na wu tun pee bé mu, na wu tun wù ceboroshó Afiya mu. Wù ceborona Arishipi wemu w'a kanhama pu jaa ni wù ni shiizhan labye wu feni ge, ni wee bé.

³ Wù To Kilé ni wù Kafóó Yesu Kirisa wu niime ni janije kan yi mu.*

Póli ya Filemó wo taanyiége ke ni wu n'a daa wu kaa logo

⁴ Na ceborona Filemó, né ba da Kilé jéeri tuun béeri ni, né ma na fungóngó yaha mu na, na baraga taha wu na mu wuu na. ⁵ Bani mu ya dà Kafóó Yesu na dagana lemu na ge, na n'a daa fée pu béeri co ni taanyiége kemu ni ge, yee béeri ya nó né na. ⁶ Lee wuu na, né Kilé jéeri mu mu, kónhó n'a daa wu wo karijéége ke k'a wù pinne ni ma ni ge, la di fara kee na. Lee di bye kajujo, kasaanjaa kiimu béeri ki wa wù mu wù jiiifere ti ni Kirisa ni ge, m'a kee béeri

* **1:3** We duba we jé Kiricén fò kangana.

ce. ⁷ Na ceborona FilemƆ, taanɲeɛɛ ke ki wa mu ni ge, k'a lowaa le Kilɛ wo nagoo pu beeri ni. Lee ya ne funɲo taan, na ne luu ɲiɲe fo xuuni.

Onezimu wemu wu bye FilemƆ wo bulo ge, Pɔli ya FilemƆ ɲeeri wee wo keree na

⁸ Lee wuu na, na ceborona, keree kiimu beeri mu ya yaa na pye ge, Kirisa wo kariɲeɛɛ ki funɲo ni, ne bi da ja mu karamu mu wu ki pye. ⁹ Ga yani ne wu lee pye ge, ne yaa na mu ɲeeri taanɲeɛɛ ki wuu na. Ne Pɔli, ne ɲeeri nohole, lee na laha wa, ne ɲe kaso ni Yesu Kirisa meɛɛ ki wuu na. ¹⁰ Onezimu wo shizhaa na n'a da ma ɲeeri. Kirisa wo kariɲeɛɛ ki funɲo ni w'a ɲeeri ba ne ja ɲe we, kaso gbaha ki ni naha. Onezimu meɛɛ ki kori wu ɲe kaɲɔ. ¹¹ Ne kunni ya ce na jo wu ya yaaga ɲo mu na taashiine li ni we. Ga nime, ne fara mu na, w'a keree ɲogi we beeri na. ¹² Lee wuu na, n'a da wu yaha zhe ma yiri. W'a ɲeeri ba neye pyaa munaa shige ɲe we. ¹³ Ne kunni la bye di wu yaha naye taan naha. Kilɛ Jozaama pemu wuu na di ɲe kaso wu ni ge, wu bye wee ma tege, wu da kapyenɛ pyi na mu. ¹⁴ Ne funɲo wa di kaa la shishiin pye lemu ya be ma mu we. Ne funɲo wa di ma karamu le kasaana le wo bye na we. Ga ne funɲo wa li bye di she da w'a pye maye pyaa ɲidaan.

¹⁵ Ma na zhe li ta mu ni Onezimu ya laha yiye na jeere ye nigin funɲo ni, kɔnhɔ wu guri pa no ma na, wu gori yaha ma mu gbee. ¹⁶ Ga nime, wu ɲe nago kanna bulo wu ɲe sanha we. Wu tayerege ya peɛ bulo wogo na. Wu co ni taanɲeɛɛ ni, m'a wu co ma ceboro. Wu kaa kunni ya dan ne ni fo xuuni, ga wu kaa kuuni ya yaa na dan mu ni na toro ne taan, bani sipya wu ɲe wii, na noho pye Kirisa wo.

¹⁷ Wee tuun wu ni, ma bu da m'a sii na ne wii ma ɲanii ye pyaa pyaa, m'a yaa ma Onezimu co ba ma da naye pyaa ki co we. ¹⁸ Li bu she da nago w'a kaa la kyeeɛgi ma mu, kelee ma foo ɲe wu na, lee yaha ne kace na. ¹⁹ Ne Pɔli ye pyaa k'a ye ka na keɲe ki na jo ne na ba lee beeri foo to ma mu. Ne foo le li wa ma na ge, ne funɲo wa nago di ma funɲo tirige ni lee kaa ni we. Lee foo le, lee ɲe muye pyaa kee. ²⁰ Na ceborona, n'a ma ɲeeri ma ɲo maye na, m'a le kasaana le pye na mu Kafɔ wuu na. ɲo maye na m'a na funɲo ɲiɲe, kariɲeɛɛ kemu ni wu wa Kirisa ni ge, kee meɛɛ na. ²¹ Ne da li na nago ne bu kaa lemu ɲeeri mu mu, mu na lee pye ne mu; lee wuu na ne ye ka na tun mu mu. Ne da li na sanha nago keree kii ne jo mu mu ge, mu na kee beeri pye fo na dorɔ be ne wo nijogoo ki taan.

²² Ayiwa, lee kadugo na m'a tashɔngɔ ka keree pye na mu, bani ne da li na yi wo ɲeɛɛ ki funɲo ni jo pu na ba na yaha yi mu cana ka.

Pɔli ni wu taanɲiineɛ fo mujuu

²³ Na kaso leɲii Epafirasi we wu ɲe kaso ni Yesu Kirisa meɛɛ ki wuu na ge, wee ya ma shaari. ²⁴ Na labyenii pusamaa be, Marika, ni Arisitaaki, ni Demasi, ni Luka, pee beeri ya yi shaari. ²⁵ Kafɔ Yesu Kirisa wu niime kan yi mu.

Heburuu

SEMε wemu w'a tun Heburuu shi wu mu ge

Mii we semε we d'a yiri we

Wèe ya ta we semε we kavoo tii ce we. Ga l'a fiinje na wu kavoo wu bi Girekii jomɔ pu ce xuuni, na Yawutuu kalεgeε ki be ce, na Karijεεge Nɔmεε Nilεε li be ce xuuni.

M'a jo Heburuu la, ma shiin ya jo Yawutuu la, yi beeri jε nigin. Yawutu wu bye wii wemu ya dā Yesu Kirisa na ge, bani w'a yu na «wèe sefεlεε» (Heburuu 1:1). N'a daa fεε nizhiilee pu baraga ni w'a Kilε Jozaama pu ta (Heburuu 2:3).

We semε we kakana njɔ

Yawutuu piimu p'a bi giin p'i guri Yesu nɔhɔ ni, p'i ba daha Yawutuu wo kalεgeε ki fεni sanha ge, pee mu w'a we semε we tun, kɔnhɔ p'i gori yaha Yesu wo n'a daa wu ni. Ga wèe ya ce xuu weke wuu mu w'a wu tun we. A wu li she pu na na Yesu ya ye yanmuyɔ yi beeri na.

Kilε Jomɔ yerε l'a pye we semε we wo funjɔ jomɔ pe. Ga, a p'i semε nifenhene la ka na fara pu na.

Semε wu kafila jugbɔyɔ

Heburuu 1—2 Kilε tudunmɔ wu jε Kilε Ja we. W'a ye mεlekεε na.

Heburuu 3:1—4:13 Kilε Ja w'a ye Kilε tudunmɔ Musa na.

Heburuu 4:14—7:28 Kilε Ja wu jε saraya jaha shɔonrivoo nijeme.

Heburuu 8:1—9:28 Kilε ya karijεεge nivoŋɔ kemu tenje ge, kee ya ye nizhiige ki na.

Heburuu 10:1-18 Kilε Ja wu saraga k'a ye Musa wo saliya wu woyo yi na.

Heburuu 10:19-39 Na samɔhɔɔ ni lowaa ta n'a daa wu ni.

Heburuu 11:1—12:13 Wù sefεlεε piimu p'a pye n'a daa wu wo namaa pu ge.

Heburuu 12:14—13:21 Yemu y'a jo waha ge, ni fundogo jomɔ, ni duba.

Heburuu 13:22-25 Semε nifenhεfenhεne ni fò mujuu.

Kilε ya yu ni wèe ni wu Ja Yesu Kirisa gbɔɔɔ ni

¹ Kilε ya jo ni wèe sefεlεε pu ni taatoronɔ li ni tεεgeε nijehenεε ni; ni joganjaa nijehenεε ni, Kilε tudunmɔ pii jɔ na. ² Ga nime, ye cazaya ye na w'a wu jomɔ pu kan wu Ja wu mu wu jo wèe mu. Wee Kilε ya tenje na pye yanmuyɔ yi beeri wo cen lɔvoo. Wee gbɔɔɔ be ni w'a kɔŋɔ yaa. ³ Wee jε Kilε wo nɔɔɔ wu w'a jí ge, wu ni Kilε keree ki jε nigin. Yanmuyɔ yi beeri yi jε wu sefεεre jomɔ pu gbɔɔɔ ni. W'a sipyii je na yeege pu jurumu wu ni, na diin Se Beeri Fɔɔ To Kilε kanige ce fugba wu ni.

Yesu Kirisa ya ye mεlekεε pu na

⁴ Kilε Ja w'a ye mεlekεε pu na fo xuuni, bani Kilε ye pyaa ya mege kan wu mu kemu k'a ye fo xuuni pu woyo yi na ge. ⁵ Kilε ya ta mεlekεε wa shishiin pye na: «Mu jε ne Ja, ne mu pye na Pya njaa we.»? W'i ya ta mεlekεε wa pye na: «Ne na ba bye ma To, m'a bye ne Ja we.»? ⁶ Na fara lee na, Kilε ya wu Ja nigin wu tun kɔŋɔ na tuun wemu ni ge, na jo: «Mεlekεε pu beeri p'a wu pele.»*

⁷ Ye w'a jo wu mεlekεε pu shizhaa na ge, yee ye:

* 1:5 Zaburuu 2:7; 2 Samuweli 7:14

* 1:6 Duterenome 32:43; Zaburuu 97:7

«Tudunmɔɔ pu jɛ pii, na jɛ kapyebyii,

W'a pu jɛri kafɛɛgɛ; na pu jɛri najiɲɛ.»*

8 Ga ye Kilɛ ya jo wu Ja wu shizhaa na ge, yee yi wa mɛ:

«Mu jɛ Kilɛ, ma saanra ti da ga xhɔ bada wɛ.

Mu wo fanha ki pubiin le, tiimɛ pubiin li jɛ lii.

9 Keree kiimu k'a tii ge, kee k'a dan mu ni,
katiibaana ya dan mu ni bada wɛ.

Lee wuu na ma Kilɛ w'a ma jaha bulo,
na wu fundanga sinmɛ pu le ma juɲɔ ni,
pee pemu p'a li shɛɛ na m'a jɛri saan ge.

A wu ma pye m'a ye ma kaafɛɛ na.»*

10 Kilɛ ya jo Kirisa shizhaa na sanha na:

«Kafɔɔ, mu w'a jiiɲɛ nɔhɔ shan fo taashiine li ni.

Muyɛ pyaa keye y'a fugba wu bɛ yàa.

11 Ye yanmuyɔ ye bɛɛri yi da ba doro,
ga mu kunni na ba bye ma tatɛɛngɛ ni fo gbee.
Yi bɛɛri na ba le

ba fàja ya lɛgi lɛgana lemu na wɛ.

12 Ma na ba yi kuri ba p'a fuugo kurulo wɛ.
Yi na ba jɛri ba sipya ya falɛɲɛ jɛri wɛ.

Ga mu kunni, mu wa ma siimɛ na,
tehɛɛ bɛ di wa ma canja jehɛɛ na wɛ.»*

13 Ayiwa, Kilɛ sanha yi jo ja mɛlɛkɛ wa mu bada wɛ na:

«Tiin saanra tatɛɛngɛ ki ni na kanige cɛ,
fo di ba ma pɛɛn pye

ma jidahaatahaja.»*

14 Mɛlɛkɛɛ jɛ jɔgɔ yɛ wɛ? Pu bɛɛri pu jɛ munahaa, tudunmɔɔ pu jɛ pii. Sipyii
piimu pu da ba shɔ ge, Kilɛ ya mɛlɛkɛɛ pu tunni pu na pee teri.

2

1 Ayiwa lee wuu na, keree kiimu wɛɛ ya logo ge, wɛɛ ya yaa na wù funyɔ yaha ki na xuuni, kɔnhɔ wù funyɔ ganha da wɔ wù ki yaha wɛ, 2 Bani mɛlɛkɛɛ p'a jomɔ pemu jo ge, pee ya pye can; piimu ya ta pee jomɔ pu wii yaaga wɛ, kelee piimu p'a she pu ni ge, Kilɛ ya pee bɛɛri saraa na bɛ ni pu kapyegeɛ ni. 3 Ayiwa, Kirisa ya wɛɛ shɔ shɔgana lemu na ge, Kafɔɔ yɛ pyaa k'a pye shɛnshiiimɛ na tee juwuuro ti kaa jo. Lee kadugo na, wu kalaapiire ti t'a pu logo ge, a pee di pu jo fiinɲɛ wɛɛ mu. Ayiwa, wù bu le yaha jaha kaa, shɔgana leke na wɛɛ di da ba sii zhɔ pee kanhama pu na wɛ? 4 Kilɛ yɛ pyaa ya li she na pee jomɔ pe jɛ can. A w'i sefɛɛɛ kan wu kalaapiire ti mu p'a jaha shɛshɛɛɛ ni kagbɔhɔɔ ni kakanhanjaa tuuyo niɲɛhɛyɛ pyi. W'a Fɛfɛɛɛ Munaa li wo loolodahaa ki bɛ kan pu mu bɛ, na bɛ ni wuyɛ pyaa jidaan ni.

Yesu Kirisa gbɔɔɔ ni sipya ya juwuuro taa

5 Ayiwa, kobaɲa kemu kaa wɛɛ ya yu ge, Kilɛ ya ta kee wo juɲɔ fɛɛɛɛ ti kan mɛlɛkɛɛ pu mu wɛ. 6 Ga l'a ka Kilɛ Kafila wu ni na:

* 1:7 Zaburuu 104:4
Zaburuu 110:1

* 1:9 Zaburuu 45:7-8; Ezayi 61:3

* 1:12 Zaburuu 102:26-28

* 1:13

«Sipya jε naha
fo mu w'a ma funɲo shaa ni wu ni wε?
Sipyiyawyii jε naha
fo mu w'a li kaseεge pyi wε?
7 M'a wu ceɾeɲε na foro
melekeε pu taan jeri funɲo ni.
M'a nɔɔɔ ni peɾeɲε tɔ wu juɲo ni
na pye wu saanra juɔɔɔ.
8 M'a yaɲmuyɔ yi beeri kuu wu kan.»*

Ayiwa ma bu logo na Kile ya «yaɲmuyɔ yi beeri» kuu wu kan, lee kɔri wu jε na yaɲmuɲo ka shishiin jε kuubaa wu mu wε. Ga lee be na, wεe sanha yaɲmuyɔ yi beeri ja y'a kuu wu mu wε. ⁹ Ga Yesu wemu w'a ceɾeɲε na foro melekeε pu taan jeri funɲo ni, kɔnhɔ wu xhu sipyiire ti beeri wuu na Kile wo nime wu gbɔɔɔ ni ge, nime wee ya nɔɔɔ ni peɾeɲε ta, bani w'a xu wo kanhama pu soro.

¹⁰ Ayiwa can na, we w'a yaɲmuyɔ yi beeri yaa, ni yaɲmuyɔ yi beeri ya yaa wu wuu na ge; l'a be To Kile mu wu Yesu pye juɲofɔgbɔ nijeme jaagi baa wo wu kanhama pu gbɔɔɔ ni. Kɔnhɔ shenɲehemεε di bye Kile nagoo, p'i jε wu nɔɔɔ wu ni. Bani Yesu wu jε pu juwuuro ti juɲofɔɔ. ¹¹ Yesu wemu w'a sipyii jii na wo pu jurumu ni ge, wee ni wu sipyii pu beeri To wu jε Kile. Lee wuu na, li ya ta pye shiige wu mu w'a pee pyi wu cebooloo wε. ¹² Lee wuu na w'a jo:

«Kile, n'a da ma mege ki yiri na cebooloo pu mu,
di ma masɔɲo yogo cee na sipyii pu beeri nii na.»*

¹³ A wu Kile pye sanha na:

«N'a da mu pye na tadaɲa.»
Na nɔhɔ jo sanha na:

«Kile ya nagoo piimu kan ne mu ge,
ne ni pee piiri shiizhan.»*

¹⁴ Ayiwa, sipyii p'a pye Kile nagoo pee, lee wuu na Yesu be ya pye sipiyawyii. W'a pye mu kɔnhɔ wu xu wu gbɔɔɔ ni, xu sefeere te ti jε Shitaanni keɲε ni ge, tee di gyeεgi. ¹⁵ Xu ɲi fyaara ya piimu pye Shitaanni wo buloo pu shi wu cana ɲehεε ki beeri funɲo ni ge, kɔnhɔ wu pee be juɲo wolo. ¹⁶ Can na Yesu ya ta pa di ba melekeε pu shɔ-ε de! Ga Ibirayima nagoo w'a pa shɔ. ¹⁷ Lee wuu na li waha l'i waha, w'a yaa na pye sipiyawyii pyegana beeri na, kɔnhɔ wu bye pu saraya naha shɔɔnrivεε wo juɲofɔgbɔ, wemu w'a juɲo naari, na jε ɲomεε fɔɔ Kile wo labye wu ni ge. Kɔnhɔ wu sipyii pu wo jurumu wu foo tɔ.

¹⁸ Ayiwa, piimu p'a gana nɔwuuro keɲε ni ge, wu na ja pee tege nime. Bani wuyε pyaa ki be ya jε nɔwuuro ni kanhama ni.

3

Kirisa ya ye Kile tudunmɔɔ Musa na

¹ Lee wuu na, na cebooloo Kile ya yee piimu yiri, na yee pye wu fefeere sipyii fugba wu wo ɲaɲɲε ki kaa na ge, ne funɲo ki jε wu wu funyɔ yaha nidoyo

* 2:8 Zaburuu 8:5-7

* 2:12 Zaburuu 22:23

* 2:13 Ezayi 8:17-18

Yesu na; Kile ya Yesu wemu pye wu tudunmɔ, ni saraya jaha shɔɔnriwɛɛ wo jɔɔɔfɔgbɔ wɛɛ wo n'a daa wu shizhaa na ge, ² Kile w'a wu tenɛ wee labye wu na, a w'i bye jɔmɛɛ fɔɔ ba Musa ya pye jɔmɛɛ fɔɔ wu labye wu ni Kile puga ki ni wɛ. ³ Ga Yesu ya yaa ni pɛɛɛɛ ni na ye Musa na, bani puga yaavɔɔ ya pɛɛɛɛ taa na ye puga kiyɛ pyaa na. ⁴ Puga bɛɛri, sipya wu jɛ ki yerɛɛɛvɔɔ, ga yaɔɔmuyɔ yi bɛɛri yerɛɛɛvɔɔ di jɛ Kile. ⁵ Kile tudunmɔ Musa kunni ya pye Kile wo kapyebye, wemu w'a kapyɛɛɛ ki pye ni jɔmɛɛ fɛɛɛɛ ni Kile wo puga ki ni ge. Kile bu jomɔ pemu jo w'a pee jo sipyiire ti mu. ⁶ Ga Kirisa ya pye Kile Ja wemu w'a pye jɔmɛɛ fɔɔ ge. W'a tiin Kile puga ki ni, na bye yaɔɔmuyɔ yi bɛɛri jɔɔɔ ni. Wɛɛ pu jɛ kee puga ke; wɛɛ funyɔ y'a taan jo n'a daa we ni tadanɔa kemu wa wɛɛ mu ge, wɛɛ ya yaa na la le, na gori yaha kee na fo taaxɔɔ le.

Njɔnɔ lemɔ l'a gbegele yaha Kile wo sipyii pu mu ge

⁷ Lee na Fɛɛɛɛ Muna ya jo:

«Yi bu Kile jomɔ pu logo nijaa,

⁸ yi ganha bu da niwegee waha,

ba yi sefɛɛɛ p'a li pye

pu wo n'a she wu tuun wu ni siwaga ki ni wɛ.

⁹ Wee xuu wu ni yee sefɛɛɛ p'a jo

p'i nɛ Kile taanna wii,

na ta pu d'a nɛ kapyegee ki ja,

fo na she nɔ yee keɛɛ shishɛɛɛ (40) na.

¹⁰ Lee wuu na, nɛ luu ya yiri pu taan;

a nɛ jo: «Pu funjɔ keree k'a pu piinjɛ tuun bɛɛri ni;

nɛ giin p'i na koo lemɔ cɛ ge,

pu ya lee cɛ wɛ.»

¹¹ Lee wuu na, nɛ luu ya yiri xuuni, a nɛ gaa jo:

«Pu da ga ba jé nɛ wo njɔnɔ li ni bada wɛ.»*

¹² Na cebooloo, y'a yiyɛ kasɛri, n'a daa baara zɔguunɔ ganha bu da wa shishiin ni, wu zhe Kile jii wo wu ni wɛ. ¹³ Ga y'a yiyɛ yeri caya bɛɛri, nijaa na ja jo caya yemu bɛɛri na ge, kɔnhɔ jurumu ganha bu da yee wa shishiin piinjɛ wu yi niwegee pye ki waha wɛ. ¹⁴ Tadanɔa kemu wɛɛ ya ta fo taashiine li ni ge, wɛɛ bu la le wuyɛ ni na gori yaha kee tadanɔa ki na fo na she nɔ li tɛhɛɛ na, wee tuun wu ni wu na bye Yesu wo karijii. ¹⁵ L'a ka Kile Kafila wu ni na:

«Yi bu Kile jomɔ pu logo nijaa,

yi ganha bu da niwegee waha,

ba yi sefɛɛɛ p'a li pye

pu wo n'a she wu tuun wu ni siwaga ki ni wɛ.»*

¹⁶ Ayiwa, piike pu d'a Kile jomɔ pu logo, na nɔhɔ n'a she le puyɛ ni wɛ? Kile tudunmɔ Musa ya piimu bɛɛri jaha co na foro Misira fiige ki ni ge, ta pee bɛ wɛ? ¹⁷ Piike taan Kile luu d'a yiri fo yee keɛɛ shishɛɛɛ (40) wɛ? Piimu p'a jurumu wu pye na xhu siwaga ki ni ge, ta pee bɛ wɛ? ¹⁸ Kile ya kaa li na na jɔɔ ni jɔɔ wu jɛ pee da ga ba jé wee wo njɔnɔ fiige ki ni-i wɛ? Piimu p'a wu jomɔ pu logo na nɔhɔ n'a she le puyɛ ni ge, ta pee bɛ wɛ? ¹⁹ Lee l'a li pye wɛɛ ya li ja, pu n'a daa baara ti wuu na pee ya ta ja jé Kile wo njɔnɔ fiige ki ni wɛ.

* 3:11 Zaburuu 95:7-11

* 3:15 Zaburuu 95:7-8

4

¹ Ayiwa, Kile ya jomεε lɔ wèe mu na wèe na ba jé wu ηmɔnɔ li ni. Lee wuu na, w'à wùye kaseri xuuni, kɔnhɔ wa shishiin ganha da bye jebaa li ni wε.

² Bani Kile Jozaama p'a jo wèe mu ba p'a jo pee mu jogana lemu na wε. Ga jomɔ pe pee ya logo ge, pee ya ta yafiin bε jɔ pu na wε. Bani pu logovεε ya ta pu co ni n'a daa ni wε. ³ Ba Kile ya yi jo jogana lemu na wε na:

«Nε loyire wo ya kàa jo pu da ga ba jé
nε wo ηmɔnɔ li ni bada wε.»*

Ga wèe piimu p'a dà Yesu na ge, wèe kunni na ba jé lee ηmɔnɔ li ni. Kile ya wu ηmɔnɔ li kaa jo fo tuun wemu ni wu labye w'a fa kɔnɔ ki yaaduun wu ni ge.

⁴ Bani y'a jo Kile Kafila wu ni canja gbarashuun wogo ki shizhaa na na:

«Kile ya wu labye wu xɔ wá
canja gbarashuun wogo ki na,

na ηmɔ canja gbarashuun wogo ki na.»*

⁵ Kile ya jo sanha na: «Pu da ga ba jé nε wo ηmɔnɔ li ni bada wε.»

⁶ Ayiwa, piimu p'a fεnhε Kile Jomɔ pu logo ge, pee ya ta jé lee ηmɔnɔ li ni wε, bani pu ya ta dà Kile na wε. Wee tuun wu ni piitiilee p'a yaa na jé lee ηmɔnɔ li ni. ⁷ Lee wuu na Kile ya canja katii tenje sanha, kee jε «Nijnaa». W'a fεnhε ye jo saannaa Dawuda jɔ na fo l'a mɔ, yee yemu y'a jo xɔ naha bε ge na:

«Yi bu Kile jomɔ pu logo nijnaa,

yi ganha bu da niwegee waha wε.»*

⁸ Ayiwa, Zhouwe da bi sii já ηmɔnɔ li kan Izirayeli nagoo pu mu, Kile bi da jo nige canja katii shizhaa na wε. ⁹ Lee na ba Kile ya ηmɔ canja gbarashuun wogo ki na ηmɔgana lemu na wε, lee ηmɔnɔ li tuugo k'a gbegele yaha sanha Kile sipyii pu mu. ¹⁰ Bani wemu w'a jé lee ηmɔnɔ li ni ge, wee bε ya ηmɔ wu labye wu na, ba Kile ya ηmɔ wε. ¹¹ Lee na, wù la le wù jé lee ηmɔnɔ li ni, kɔnhɔ wa shishiin ganha bu da n'a she pyevεε pu ni wε.

¹² Bani Kile Kafila wu jε jli wo ni baraga wo. Wu jɔ ya taan na ye jɔyɔ shuun ηmɔɔ na. Wu na já sipya su wu zɔ na, fo na she nɔ wu munaa tɛhene na, na nɔ wu yatɛnzogoyo ni semεε pu na. W'a sipyii funzhakeree ni pu funjɔ keree suguri, fo na ki ceni. ¹³ Kile wo yayaaga ka shishiin ya ηmɔhɔ wu na wε. Kile wemu jaha tãan w'à da ba fiin jo ge, yanmuyo yi bεeri yi jε kpεenge na wee jaha tãan tanjɔhɔjɔ baa.

Yesu wu jε saraya jaha shɔɔnrivεε wo jɔnɔfɔgbɔ we

¹⁴ Saraya jaha shɔɔnrivεε wo jɔnɔfɔgbɔ wu jε wèe mu, wemu w'a dugi fo fugba wu ni ge; wee jε Yesu Kile Ja we, Lee wuu na wù kori yaha wu n'a daa koo li ni. ¹⁵ Saraya jaha shɔɔnrivεε wo jɔnɔfɔgbɔ wemu wu jε wèe mu ge, wee ya jɔnɔ jaari wèe na, na wèe tɛri wù fanhaxhɔɔɔ keree na. Bani Shitaanni ya wu taanna wii ba w'a li pyi wèe na wε, ga wu ya ta já wu tɔɔɔ le jurumu wa shishiin ni wε. ¹⁶ Lee na, wù lowagaa wuu pu fulo Kile wo niime saanra koro li na, kɔnhɔ wu jɔnɔ jaari wù na. Wu niime tirige wù na, kɔnhɔ wu bye wù tεgɛvɔɔ wù tεgɛduun ni.

* 4:3 Zaburuu 95:11

* 4:4 Zhenezzi 2:2-3

* 4:7 Zaburuu 95:7-8

5

1 Ayiwa, saraya naha shoonrivεε wo nuuofogbo wemu pu ma shoonri lo sipyii pu te ni ge, sipyii pu wuu na wu ma denε, konho wu da sipyii pu ni Kile te keree ki shoonri. Saraya yemu p'a wo pu wo jurumu w'i yafa pu mu ge, ni yanmuyoo yemu p'a gaan Kile mu ge, konho wu da yee be kaan Kile mu. 2 Wu na ja da kaa cebaalaa ni piinεε fee pu naha coni ni lotaan ni, bani wuyε pyaa be ne fanhaxhoofo fo wa ba pu ne we. 3 Tee fanhaxhoofo te ma wu pye wu na saraya wo wuyε pyaa wo jurumu wu wuu na ba w'a li pyi sipyii pusamaa wo jurumu wu wuu na we.

4 Ayiwa, wa shishiin da ga ja wuyε pye saraya naha shoonrivεε wo nuuofogbo we, fo Kile ye pyaa bu ma yiri, na ma pye wii ba w'a Aron pye mu we. 5 Lee l'a li pye, Kirisa be ya ta wuyε pele na weeye pyaa k'a wuyε pye saraya naha shoonrivεε wo nuuofogbo we. Ga na Kile w'a wee pye wii; w'a Kirisa pye:

«Mu ne Ja,
ne mu pye na pya njnaa.»*

6 Y'a ka Kile Kafila wu ni xuu wa be ni na:

«Mu na ba gori yaha gbee
saraya naha shoonrivεε nuuofoo,
ba Melikisedeki ne we.»*

7 Tuun wemu ni Yesu di bye konjo na ge, w'a bi li ce na To Kile na ja wee sho xu na, a wu Kile neeri, na neegbaho pye fo na mee suu. A Kile di wu neerege ki sho wu Kile ni fyaara ti wuu na. 8 Ga ali na ta wu ne Kile Ja we, w'a soo na Kile jome ce wo kanhama pu funno ni. 9 Ba w'a Kile wo kapyenεe ki beeri no fa we, piimu beeri p'a wu jome ce ge, a wu pee beeri sho; tee nuwuuro te wa da ga xho bada we. 10 A Kile di wu pye saraya naha shoonrivεε wo nuuofogbo we ba Melikisedeki ne we.

N'a daa fee p'a yaa na se naha na n'a daa wu ni

11 Keree nijeheneε wa weε mu na yu yee mu le shizhaa na, ga ki kori sheme p'a waha yee na. Bani yee keree naha ceme p'a pen. 12 Nime bi yaa na yee ta yee ya neri na xo kalaatii. Ga yee nime wuu mago sanha di ne kalaatii na p'a yi kalaa Kile jomoo pu keree nizhiigeε ki ni. Jirime na yee mago wa, yee da ga ja yaligbangbanja li we. 13 Wemu wo nolige ki ne jirime ye ge, wee ne pubinne. Wee ya katiine ce shoonri katiibaana ni we. 14 Ga yaligbangbanja ne sipyleye wogo, pee piimu fungonyo y'a kasaan na kakuunoo ce shoonri ge, bani p'a tee lee na.

6

1 Lee wuu na, weε ya kalaa Kirisa wo keree kiimu ni nokoonro ti na ge, wu ganha bu da gori yaha kee ye na sanha we. Wu la le wu she naha na ba n'a daa wu ceveε see wuu ne we. Weε ya yaa na kuri sanha nokoonro ti wo kalaa wu feni we, wee wemu wu ne na sipya ya yaa na daburaje jo na wu toooo wolo kanoo baa keree ni, na da Kile na ge, 2 ni batizeli keree, ni na keye teri sipyii na na Kile neri pu mu, ni xunenε li keree, ni kiiri we wu da ba gon konjo sipyii na caxhoo ki cana ge. 3 Ayiwa, wu na kii keree kii yaha mu wu she naha na, ni Kile ya li koro kan.

4 Piimu p'a kpenege ki ta toooni nigin na xo, na fugba wu wo loolodaa li nehe, na Kile wo Fefere Muna li ta ge, 5 na Kile jomoo pu ce yacene, na cabaya sefere

* 5:5 Zaburuu 2:7 * 5:6 Zaburuu 110:4

ti jehē ge. ⁶ Lee bē na a pee sipyii p'i zhe sanha Kile jomō pu ni, na guri taha pu kalegeē feni. Pee sipyii pii na já pye dii na daburajē jo sanha Kile jaha tāan wē? Bani li jē kanna Kile Ja wu puyē pyaa ya goroo korikoritige na, na wu shiige sipyiiire ti bēeri jaha tāan.

⁷ Ayiwa, zanhaya nijehēyē ya dun jinē kemu na, k'i faa yapyiiire yeege ki faa pyevēē mu ge, kee ya Kile duba taa. ⁸ Ga ki ba xhuyo ni jakuuñō yeege, ki da yafiin bē jō wē, ga lanj ya kee tēñjē. Ki taxōgō jē na.

⁹ Lee bē na, na cebooloo, na taanjiinēē, ali wēē jehē ba pe jomō niwa pe yu, nakaara wa wēē funyō ni yee shizhaa na wē. Wēē ya li cē na yee wa koo nizaana ni, lee lemu li jē juwuuro ti wo koo li ge. ¹⁰ Kile jē tiibaa fo wu funñō ki wō yee wo nibyegee kee, ni yee wo taanjēēē ki na wē, taanjēēē kemu yee ya zhēē cebooloo pu na Kile mēge ki wuu na ge; bani yee wa yi cebooloo n'a daa fēē pu mago jōgi, ali nime we bē ni yee wa pu mago jōgi. ¹¹ Ga wēē funñō ki wa yee bēeri nigin nigin wu la le yi da se jaha na mu fo tēhēē le. Kōnhō le na y'a daa ge, y'i ba lee ta. ¹² Wēē funñō wa yee pu pye saafēē wē. Ga Kile ya cēn wemu jōmēē lō ge, sipyii piimu p'a la le na wee taa pu n'a daa ni pu loxulo gbōōrō ni ge, yi pye pee taannivēē.

Kile ya jōmēē lemu lō ge

¹³ Tuun wemu ni Kile ya jōmēē lō Ibirayima mu ge, ma na jo ba yaaga wa kemu k'a ye Kile ye pyaa na wē, a Kile di gaa wuyē pyaa mēge na na: ¹⁴ «Nakaara baa, n'a da duba ma mu, ma nagoo na ba jehē xuuni.» ¹⁵ Ayiwa, a Ibirayima di ganha na Kile jaha wii ni loxulo ni, na sii mō lee ni. Kadugo tāan a Kile di ba jōmēē li fa wu mu, w'a bi lemu lō wu mu ge.

¹⁶ Sipya ba da gaa, yaaga kemu k'a ye wu na ge, kee na w'a gari. Kee kaaga ke ki ma li shēē na pee jomō pu jē can, na nakaara ta shishiin bē wa pu ni wē. ¹⁷ Lee pyegana li na Kile ya li shē na fiñjē wu cēn lōvēē pu na, na jeri wa shishiin wa wee wo kateñēē ni ni wē, lee na w'a kàa taha wu jōmēē li na. ¹⁸ Kii keree shuun we da já jeri bada wē. Kile wu jōmēē lō wu nōhō kàa taha li na, wu da já kafinēyē jo bada wē. Lee na wēē ya lowaa ta, na wū keye kuri kee tadarja ki na. ¹⁹ Kee tadarja ki jē wēē mu ba tōrō jē wē, temu t'a dugo, t'i kōrōgō conī na yerenē lōhō ni ge. Ki jē ba baraga yanñuñō jē wē; k'a wēē teri wū gori yaha n'a daa ni. Lee wuu na wū na já jé fēfēēē ti bēeri wo fēfēēē xuu wu ni Kile jaha tāan wū n'a daa wu baraga ni. Fāñā ka ki bi lee kujōō le jaha pari. ²⁰ Yesu ya fēñhē jé wēē jaha na wee xuu wu ni, kōnhō wu wēē wo jurumu wu laha wà. Wee ya pye saraya jaha shōōnriwēē wo jūñōfōgbō ba Melikisedēki bi bye wē. Wu na ba gori yaha gbee tee jūñō fēēē ti ni.

7

Melikisedēki ya ye Levi wo nagoo pu na

¹ Ayiwa, we Melikisedēki we ya bye Salēmu kulo li wo saan, na jē bē Kile-gbōtābaaga wo saraya jaha shōōnriwōō. Wee tuun wu ni Ibirayima bi shē kashēn ηmō ni saannaa piitiileē ni, na se ta pu na. Ba w'a pa guri na ma wē, a Melikisedēki di shē wu jūñō círi, na duba pye wu mu. ² Yaaga yaaga Ibirayima ya ta kashēn ki ni ge, a wu yee bēeri jagi wolo kan Melikisedēki mu. Melikisedēki kōri wu jē na: «Tiime saan», na fara lee bē na, Salēmu kulo li saan wu jē wii. Lee kōri jē: «Najinē saan». ³ To ni ni wu wu mu wē. Wa shishiin ya ta jo wu nōhō tayirige shizhaa na, kelee wu segana, kelee wu xugana shizhaa

na wε. Wu jε ba Kile Ja wu jε wε, bani wu na gori yaha wu saraya jaha shōnrvεεεε ti ni gbee.

⁴ Ta yee ya li cε na sipyigbō wu jε Melikisedεki wε? Fo wèe tolε Ibirayima ya yaaga yaaga ta kashen ki ni ge, a wu yi bεeri jagi wolo kan wu mu wε! ⁵ Levi nagoo piimu p'a jin saraya jaha shōnrvεεεεε ti kapyenεε ki ni ge, saliya wa pee mu p'a jagi shuu Izirayeli nagoo pu mu, lee kōri p'a wu shuu puyε pyaa shi shεen pu mu, ali na ta pu bε jε Ibirayima nagoo p'a. ⁶ Melikisedεki bye Levi shi shen wε, ga na jagi shō Ibirayima mu. Kile bi jomεε lō wee Ibirayima wemu mu ge, a wu duba pye wee mu. ⁷ Ayiwa nakaara baa, duba pyevōō ya ye duba tavōō na. ⁸ Saraya jaha shōnrvεεεε pu shizhaa na, piimu p'a bi jagi wu shuu ge, pee bye sipyii piimu da gori xu baa wε. Ga Melikisedεki we w'a jagi wu shō Ibirayima mu ge, l'a shε na wee na gori yaha jii na gbee. ⁹ Wèe na já jo na Ibirayima ya jagi wu wolo tuun wemu ni ge, Levi nagoo piimu p'a jagi wu shuu ge, pee bε ya jagi wolo wee tuun wu ni. ¹⁰ Bani tuun wemu ni Melikisedεki ya shε Ibirayima junnō círi ge, pee bi sanha se wε; ga p'a bi bye Ibirayima ni.

¹¹ Ayiwa, Kile ya saliya wemu kan Izirayeli nagoo pu mu ge, Levi wo saraya ye yi bye wee saliya we wo tayeregbōhō. Tee saraya jaha shōnrvεεεεε ti da bi já sipyii pu shō pu jurumu wu na, junnō bi da bye nige li na nago saraya jaha shōnrvεεεεε watii wu na tenε, wee di bye ba Melikisedεki jε wε. Wu ganha bu bye Arōn wo kpōōn li shen wε. ¹² Ga saraya jaha shōnrvεεεεε ti bu jεri, li waha l'i waha saliya wu bε ya yaa na jεri. ¹³ Wū Kafōō Yesu wemu kaa wèe ya yu ge, gbawege katii ni wee ya foro. Kee gbawege ke wo sipya wa shishiin ya ta saraya jaha shōnrvεεεεε kapyenεεεεε pye saraya tasogonō xuu wu tāan wε. ¹⁴ L'a fiinne na Zhuda wo gbawege ki shen wu jε wèe Kafōō we. Ga tuun wemu ni Kile tudunmōō Musa ya jo saraya jaha shōnrvεεεεε pu shizhaa na ge, wu ya ta yafiin jo Zhuda wo gbawege ki shizhaa na wε. ¹⁵ Ayiwa, lemu li wa kii keree kii wo jεri wu fiinne sanha wèe mu ge, lee li wa mε. Saraya jaha shōnrvεεεεε watii w'a tenε, wee jε ba Melikisedεki jε wε. ¹⁶ Lee ya li shεε na wee saraya jaha shōnrvεεεεε wu ya ta tenε na saha ni sipyii wo saliya jomεhεεε ki ni wε. Ga wuyε pyaa wo tehene baa jii sicuumō pu sefεεεε ti gbōōō ni w'a tenε. ¹⁷ Bani Kile ya pa li shε na:

«Mu jε saraya jaha shōnrvεεεεε fo gbee,

ba Melikisedεki jε wε.»*

¹⁸ Saraya jaha shōnrvεεεεε ti wo saliya nizhiime w'a to wu fanhaxhōōō ni wu lannōbaara ti wuu na. ¹⁹ Bani saliya wu ya já yafiin bε jō fa wε, ga wèe ya tadanā ta nime, kemu k'a jō nizhiige ki na ge. Kee gbōōōō ni wèe da já vulo Kile na. ²⁰ Na fara lee bεeri na, Kile yε pyaa k'a kaa na Yesu wu da bye saraya jaha shōnrvεεεεε wε. Kile ya ta lee tuugo pye saraya jaha shōnrvεεεεε watii shizhaa na wε. ²¹ Ga ba Yesu ya pye saraya jaha shōnrvεεεεε wε, a Kile di gaa na jo:

«Nε Kafōō Kile ya kàa,

nε da ga na jomεεεεε jεri wε. Jo:

«Mu jε saraya jaha shōnrvεεεεε fo gbee.»*

²² Lee wuu na Yesu ya pye le karijεεεεεεε jomεεεεεεε le wo seeri wèe ni Kile te ni. Lee karijεεεεεεε jomεεεεεεε l'a ye na kanha nizhiine li na.

* 7:17 Zaburuu 110:4

* 7:21 Zaburuu 110:4

²³ Na fara lee na, pii pu saraya naha shoonrivεε pu bi nεhe, bani xu ya ta wa shishiin yaha w'a pye pu ni gbee wee labye we ni we. ²⁴ Ga Yesu ya kori yaha gbee nii na. Lee wuu na wee wo saraya naha shoonrivεεε ti na gori yaha fo gbee. ²⁵ Lee wuu na, wemu bu sɔɔ Kile na Yesu wo karijεεge ki gbɔɔɔ ni, wee na juwuuro ta konɔ ki caxhɔɔ. Bani Yesu nii wo wu nε gbee, na Kile jεeri peefεε mu. ²⁶ Saraya naha shoonrivεε wo juɔɔfɔgbɔ wemu w'a bi sii yaa fo wε pu wee ta ge, wee wu nε wii. Wu fεfεεε wo wu nε. Jaagi xuu wa shishiin nε wu na wε, jurumu bε we. Kile ya wu waa laha jurumupyii pu na, na wu yirige kari fo fugba wu ni. ²⁷ Wu mago wa li na nago jiga bεeri wu fεnhε saraga wolo wuyε pyaa wo jurumu wu wuu na, wu bu xhɔ wu na w'a sipyii pusamaa wo saraya yi wo pu wo jurumu wu wuu na, ba saraya naha shoonrivεε p'a bi li pyi wε. Ga w'a wuyε kan na pye saraga tɔɔnii nigin yε pe, sipyii pu wo jurumu wu wuu na. Saraga katii ya yaa na wolo nige kee kadugo na wε. ²⁸ Saliya w'a sipyii piimu pye p'a tenε na pye saraya naha shoonrivεε wo juɔɔfɔgbɔ ge, fanhaxhɔɔɔ ti bi bye pee na. Kile ya kaa na jomɔ pemu jo saliya wu kadugo na ge, pee p'a wu ja wu tenε na pye saraya naha shoonrivεε wo juɔɔfɔgbɔ, wee wemu w'a fa, w'i da gori yaha bε mu gbee ge.

8

Yesu wu nε wεe wo saraya naha shoonrivεε wo juɔɔfɔgbɔ we

¹ Ayiwa, jomɔ pemu bεeri wεe ya yu ge, pu juɔɔ yε pyaa nε na saraya naha shoonrivεε wo juɔɔfɔgbɔ wemu wu nε wεe mu ge, wee nidεεnge ki nε Se Bεeri Fɔɔ To Kile kanige cε fugba wu ni. ² Kile-pεεnε pugbɔhɔ kemu ni w'a wu wo labye wu pyi ge, kee nε faya puga see wogo kemu Kafɔɔ Kile yε pyaa ya yerenε ge; sipyiiyawyii wo niyerenε bε we.

³ Saraya naha shoonrivεε wo juɔɔfɔgbɔ bεeri, wu katenεε juɔɔ ki nε na yakanya ni saraya yi kaan Kile mu. Lee na, li waha l'i waha, wεe bε wo saraya naha shoonrivεε wo juɔɔfɔgbɔ wu bε ya yaa na saraga ka wolo. ⁴ Wu da bi bye jinε ke na wu bi da bye saraya naha shoonrivεε wε. Bani saraya naha shoonrivεε pii wa na xɔ piimu p'a yakanya ye, ni saraya yi keree naha shoonri, na bε ni Kile tudunmɔɔ Musa wo saliya wu ni ge. ⁵ Pee wo saraya naha shoonrivεεε t'a byi Kile-pεεnε puga kemu ni ge, kee nε fugba wogo ki wo jaa. Lee na, tuun wemu ni Kile tudunmɔɔ Musa bi da fana puga ki yerenε ge, a Kile di wu pye: «Jaa wemu w'a she ma na na ma yaha faabobonɔ ki juɔɔ ni ge, la le m'a ki bεeri yaa mu.»* ⁶ Ga nime Yesu wo labye w'a ye na kanha saraya naha shoonrivεε pusamaa wo wu na. Bani wee wu nε susurodege mε Kile ni sipyii pu tε ni. Karijεεge jomεε nivonɔ l'a ye na kanha nilεε li na, bani lee nɔhɔ ya tenε jomεhεε kiimu na ge, kee ya ye nizhiigee ki na.

⁷ Can na, karijεεge jomεε nizhiine li jɔ da bi fa, juɔɔ bi da bye li na pu na shuun wuu nɔhɔ shan wε. ⁸ Ga Kile ya wu sipyii pu jaagi, na pu pye:

«Li wii caya ya wa ma,
 nε Kafɔɔ Kile w'a jo mu.
 Nε na ba karijεεge jomεε nivonɔ lɔ
 Izirayeli puga ke ni Zhuda puga ki mu.
⁹ Nε pu sefεεε pu kenε co,
 na pu yeege cana kemu Misira fiige ki ni ge,
 karijεεge jomεε le nε lɔ pu mu wee tuun wu ni ge,

* 8:5 Ekizode 25:40

pee wo zɔɔɔ pu pye fɛfɛɛ wɛ. ¹⁰ Yee saraya ye, ni yaliye, ni yagbaya, ni lɔhɔ wuugan̄aa niɲehɛɲɛ, kee bi bye kalɛɛɛ. Kee keree kii bɛɛri bi bye pyemɛ fo na shɛ Kilɛ pye w'a keree ki ɲɛri.

¹¹ Ga Kirisa ya pa, na bye cabaya yan̄muzaaya yi wo saraya ɲaha shɔɔnriɛɛ wo ɲuɲɔfɔgbɔ. Faya puga kemu ni w'a wu wo labye wu pye ge, kee ya sii peɛ, ki ɲɔ bɛ d'a fa. Sipyaa ya ta kee yerenɛ wɛ; ki ɲɛ bɛ ke koɲɔ ke wogo wɛ. ¹² Wee ya ta jɛ fɛfɛɛɛ ti bɛɛri wo fɛfɛɛɛ Xuu wu ni sikapee, ni nupiyɛ wo shishan gbɔɔɔ ni wɛ. Ga wuyɛ pyaa wo shishan gbɔɔɔ ni w'a jɛ tɔɲii nigin yɛ pe. W'a da lee pye nige sanha wɛ, bani w'a tɛhɛnɛ baa ɲuwuuro ta. ¹³ Ayiwa, na saha ni saliya wu ni, piimu bye fɛfɛɛ wɛ, p'a bi sikapee ni nupɛhɛɛ shishan, ni nupinyɛ nizogoyo shɔɔnɔ woni peefɛɛ na, na pu pyi mu fɛfɛɛ. ¹⁴ Ga Kirisa shishan ya fɛfɛɛɛ Kilɛ na ye yee na xuuni! Tɛhɛnɛ baa Kilɛ wo Munaa li gbɔɔɔ ni w'a wuyɛ kan Kile mu saraga, mane ɲɛ kemu na wɛ. Wu shishan ya ɲuɲɔ baa keree je laha wɛɛ zɔɔɔ na, kɔnhɔ wɛɛ di da kapyɛɲɛ pyi Kilɛ ɲii wo wu mu.

¹⁵ Lee wuu na Kirisa wu ɲɛ kariɲɛɛge ɲɔmɛɛ nivonɔ li wo susuro tɛgɛvɔɔ. Sipyii ya jurumu wemu pye kariɲɛɛge ɲɔmɛɛ nilɛɛ li wo tuun wu ni ge, pee wo ɲuwuuro wuu na w'a xu. Kilɛ ya piimu yiri ge, tɛhɛnɛ baa cɛn wemu wo ɲɔmɛɛ l'a lɔ pee mu ge, kɔnhɔ p'i wee ta. ¹⁶ Sipyaa wa bu sɛmɛ yaa yani wu xu ge, taagana lemu na wu kenɛ yan̄muyɔ y'a yaa na pa daa wu nixhuxhɔgɔ na ge, na lee taagana li ka wee ni. Wee sɛmɛ wu da jɔ yaaga pye wɛ, fo weefɔɔ ba xhu, a l'i ɲɛ na fiɲɲɛ na w'a xu. ¹⁷ Bani na wufɔɔ yaha ɲii na, tayerege wa wee sɛmɛ wu na wɛ, fo wufɔɔ bu xhu. ¹⁸ Lee wuu na ali kariɲɛɛge ɲɔmɛɛ nizhiine li bɛ ya ta tɛɲɛ shishan baa wɛ. ¹⁹ Tuun wemu ni Kile tudunmɔɔ Musa ya saliya wu ɲɔmɛhɛɛ ki bɛɛri jo sipyii pu mu ge, a wu nupiyɛ shishan, ni sikapee shishan lɔ, ni lɔhɔ bɛ, ni Izopu* tige genɛ, na kee taga shishan pu ɲɛɛgi saliya Kitabu wɛ, ni sipyiire ti bɛɛri na. ²⁰ Na jo: «Kilɛ ya kariɲɛɛge ɲɔmɛɛ lemu lɔ yee mu ge, lee wo shishan pu ɲɛ pe.»* ²¹ Lee ɲɛɛgigana li ninunɔ na Musa ya shishan ɲɛɛgi Kilɛ wo fana puga ke, ni Kilɛ wo kapyɛɲɛ yɛɛyɛ yi bɛɛri na. ²² Na saha ni saliya wu ni, shishan ni p'a yan̄muyɔ yi bɛɛri pyi fɛfɛɛ, fo yan̄muyɔ nigin nigin wa yɛ. Shishan ya wo wɛ, jurumu da ga yafa wɛ.

²³ Fana puga ke ni ki yan̄muyɔ yi bye fugba wogo ki wo jaa. Ba yee yan̄muyɔ yi bi yaa na pye fɛfɛɛɛ ni yapɔɔɔ shishan ni wɛ, lee na yan̄muyɔ ye yi ɲɛ fugba wu ni ge, yee bi yaa na pye fɛfɛɛɛ ni saraga ka ni, kemu k'a ye yapɔɔɔ na ge. ²⁴ Bani fɛfɛɛɛ xuu wemu sipyii ya yerenɛ na pye ba see wo wu jaa ɲɛ-ɛ ge, Kirisa ya ta jɛ wee ni wɛ, ga fugba wo wuyɛ pyaa ni w'a jɛ, kɔnhɔ wu yere To Kilɛ ɲaha taan wɛɛ wuu na. ²⁵ Wu ya ta jɛ wà kɔnhɔ wu wuyɛ pye saraga tɔɲii niɲehɛɲɛ funɲɔ ni wɛ, ba saraya ɲaha shɔɔnriɛɛ wo ɲuɲɔfɔgbɔ w'a bi jin fɛfɛɛɛ xuu wu ni yee bɛɛri, ni yapɔɔɔ shishan ni wɛ. ²⁶ Li da bi bye mu, Kirisa bi da ganha tɔɲii niɲehɛɲɛ ni fo koɲɔ ɲɔ kɔnduun ni. Ga nime, koɲɔ xɔduun wu funɲɔ ni, tɔɲii nigin yɛ pe, w'a wuyɛ shɛ, na wuyɛ kan saraga, kɔnhɔ wu jurumu wu lɔ laha wà. ²⁷ Xu na ba nɔ sipyii bɛɛri nigin nigin na tɔɲii nigin. Lee kadugo na Kilɛ di kiiri kɔn pu na. ²⁸ Mu Kirisa bɛ ya pye saraga tɔɲii nigin yɛ pe, kɔnhɔ wu shɛɲɛhɛmɛɛ wo jurumu tuguro lɔ. Wu na ba wuyɛ shɛ wu sigɛvɛɛ pu na, wu ba ba wu pana shuun wuu li ni. Wu da ba jurumu keree ɲaha shɔɔnri lee ni wɛ, bani w'a xɔ lee ni. Ga ɲuwuuro wu da ba gan wu sigɛvɛɛ pu mu.

* **9:19 Izopu:** Kee ɲɛ tige, kemu wo geyɛ yi ɲɛ ni shiire niɲehɛɛ ni ge, tee shiire te pu ma minɛ na wo

na ɲɛɛgi. * **9:20** Ekizode 24:8

10

¹ Ayiwa, Kile ya yanmuyō yemu n̄m̄eε lō w̄eε mu ge, yee wo jaa bye saliya wu ni. Ga dii yε pyaa yee yanmuyō yi n̄e ge, saliya wuyε pyaa ya já yee shε wε. Lee wuu na piimu p'a bi Kile p̄eε na bε ni saliya wu ni ge, pee bi saraya wo yee b̄eεri. Ga, saliya w'i ya ta já pee je yeege pu wo jurumu wu ni, na pee pye sipyii, piimu p'a fa wε. ² Yee saraya yi da bi da já sipyii pu shō, pu bi da yee n̄ō yaha; piimu p'a yi wo ge, pee bi da bye f̄eεf̄eε t̄ōj̄n̄i nigin l'a xhō. Pee bi da puyε wii jurumupyii nige wε. ³ Ga li ya ta pye mu wε, yee b̄eεri yee saraya yi ma sipyii pu funyō tun pu jurumu wu na. ⁴ Bani nup̄eεε, ni sikapee shishan da já jurumu laha bada wε. ⁵ Lee wuu na, Kirisa na pa kojō ki na, a wu Kile pye na:

«Mu ya jo na mu wa saraya yatōyō yi feni wε.

Mu di ya ta sōō

sipyii pu wo yanmuganya yi saya na wε.

Ga m'a nε kan ceepuuro,

kōnhō nε ti kan ma mu saraga.

⁶ Saraya nizogoyo ni jurumu yafa saraga ka shishiin ya ta ma n̄aha n̄i wε.

⁷ Wee tuun wu ni, a nε jo:

«Kile, nε pa di ba ma n̄idaan pye

ba l'a ka Kitabu wu ni wε.»*

⁸ Ayiwa, a Kirisa di fenhε Kile pye: «Mu n̄e saraga yatōyō ye ni sipyii pu wo yakanya yi saya feni wε, na yee ya mu n̄aha n̄i wε.» Ayiwa Yesu ya ye jo, ali na ta yee saraya ye di bi wo bε na saha ni Kile tudunm̄ōō Musa wo saliya wu ni. ⁹ Lee kadugo na a Yesu di jo sanha: «Nε pa, di ba ma n̄idaan pye.» Lee na w'a saraya yi wo saliya nile wu shan, na nivomō ten̄ε. ¹⁰ Lemu li bye Kile n̄idaan ge, Yesu Kirisa ya lee pye. W'a wuyε kan saraga Kile mu t̄ōj̄n̄i nigin pe. Lee gb̄ōōō ni w̄eε ya je yeege w̄u jurumu wu ni.

¹¹ Taashiinε li ni, saraya n̄aha shōn̄riv̄ōō pu bi Kile wo labye wu pyi cana b̄eεri. Saraya ninuyō yi p'a bi wo t̄eεgeε n̄j̄neh̄eεε ni, na ta yee saraya yi da já jurumu laha sipya na bada wε. ¹² Ga Kirisa ya saraga nigin pe wu wolo gb̄ee wo jurumu wu wuu na. Lee kadugo na, a wu diin saanra tat̄eεnge ki ni To Kile kanige cε. ¹³ Na Kile n̄aha wii fo wu ba wu p̄eεn pu tirige na pa yaha wu t̄ōyō n̄ōhō ni. ¹⁴ Piimu ya pye f̄eεf̄eε na foro pu wo jurumu wu ni ge, w'a pee pye p'a fa gb̄ee saraga nigin pe wu gb̄ōōō ni.

¹⁵ Lee ninunō Kile Munaa bε ya shε w̄eε na. L'a jo:

¹⁶ «Nε Kafōō ya jo:

Karij̄eεge n̄m̄eε le nε da ba lō yee mu,

yee caya ye na toro xō na ge,

lee le: Nε na ba na saliya wu yaha pu zōōō pu na,

di wu ka pu fungōnyō ni.»*

¹⁷ Ba w'a xō yee ni wε, na jo:

«Nε da ga na funjō tirige nige

pu jurumu ni pu katiibaagaa na wε.»*

* 10:7 Zaburuu 40:7-9

* 10:16 Zheremi 31:33

* 10:17 Zheremi 31:34

18 Ayiwa, jurumu wemu ya yafa ge, jurumu yafa saraga kawuunɔ ɲuŋɔ wa nige wee wuu na wɛ.

Wù fulo Kile na ni lowaa ni

19 Lee wuu na na cebooloo, lowaa wa wèe mu na jé fefɛɛɛɛ ti bɛɛri wo fefɛɛɛɛ xuu wu ni Yesu shishan pu gbɔɔɔɔ ni. 20 Yesu ya kovonɔ mugi wèe mu, lemu l'a se ni wèe ni Kile yiri ge, lee ɲɛ ɲi sicuumɔ koo le. Nahaparaga fãɲa* ki k'a bi lee tɔ, a Yesu di kee laha wà wu wo xu wu baraga ni. 21 Wèe wo saraya ɲaha shɔɔnriwɛɛ wo ɲuɲafɔgbɔ wu ɲɛ wii. Wee wu ɲɛ Kile wo sipyii pu ɲuɲɔ ni. 22 Lee wuu na wù fulo Kile na ni zɔsaama, ni nakaara baa n'a daa ni. Wù Yesu yaha wu wù zɔlɔɔ pu tiibaara ti bɛɛri je laha pu na! Wu wù je fiɲɲɛ! 23 Tadaɲa kemu kaa wèe ya yu ge, wù nɔɔ kee na xuuni! Bani ɲomɛɛ fɔ wu ɲɛ ɲomɛɛ li lɔvɔɔ we, wu na li ɲɔ fa. 24 W'à wùye funyɔ tirige ni wù sipyii kaa ni, kɔnhɔ wù da wùye logoo wari taanɲɛɛɛ ni kapyegeee nizaɲaa bye na. 25 Wù ganha bu da wùye binne ɲɔ yaha ma na jo ba pii ya li pye wɛ! Ga wù pye wùye yɛriwɛɛ, bani wùye pyaa wa li ɲaa na Kafɔɔ cabanɲa k'a tɛɲɲɛ.

26 Ayiwa, wèe bu dɔ, na jurumu pyi, na wù ta w'à can wu cɛ xɔ, saraga katii wa nige kemu na já wee jurumu we yafa wɛ, 27 fo na kiiri ni nagbɔhɔ ki ye sigeɛ ni fyaara nigbɔɔɔ ni. Kee nagbɔhɔ ki na ba Kile wo pɛɛn pu sorogo na pu xɔ. 28 Sipya wemu bu Kile tudunmɔɔ Musa wo saliya wu kyɛɛgi, sipyii shuun kelee taanri bu da piimu ɲɛ li sɛɛri ge, weefɔɔ na gbo ɲiɲaara baa pee wo jomɔ pu wuu na. 29 Ga sipya bɛɛri w'a Kile Ja wu fanha ge, na Kile wo kariɲɛɛɛɛ ɲomɛɛ li wo shishan pu wii na p'a nɔhɔ ge, pee pemu p'a bi weefɔɔ pye fɛɛfɛɛ ge. Kelee Fefɛɛɛɛ Munaa lemu l'a bi niime kan wufɔɔ mu ge, wu bye w'i ya gbɔɔɔ taha lee na wɛ, ta yee ya giin na weefɔɔ ya yaa ni kanhama nigbɔ ni na ye Kile tudunmɔɔ Musa wo saliya wu kyɛɛgivoɔ na wɛ? 30 Bani Kile wemu w'a jo ge na: «Nɛ ye nigin mu li wa na jurumu footɔnɔ kan kakuubye mu.» Wee ninumɔ w'a jo bɛ sanha na: «Kafɔɔ na ba kiiri kɔn wu sipyii pu na.»* 31 Na jé Kile ɲii wo wu keɲɛ ni kiiri kaa na, tee ɲɛ fyaara nigbɔɔɔ dɛ!

32 Ayiwa, tuun wemu bɛɛri ni yee ya Kile wo kpɛɛngɛ ki ta ge, yi yi funyɔ yaha nidogo wee tuun wu na. Yee ya kori yaha ɲomɛɛ fɛɛɛɛ ni na kee yogbɔhɔ ki tun, ali na yi ta bɛ kanhama nigbɔ ni. 33 Kabanɲa ka na, p'a yee fanha sipyii ɲiɲɛ ni, na yee kanha xuuni. Piimu p'a kanha mu ge, kabanɲa ka na, yee ya bi gbegede di pee tɛge. 34 Yee ya ɲuɲɔ ɲaari kasolemɛɛ na. Sipyii ya yee keɲɛ yaɲmuyɔ yi shɔ yee na tuun wemu ni ge, a yee loxulo wuu di lee soro, bani yee ya li cɛ naafuu see wo wu wa yee mu wemu na gori yaha ge.

35 Lee wuu na, n'a daa we wu wa yee mu Kafɔɔ na ge, yi ganha bu da wee yaha wɛ. Bani lee kuduun ya pɛɛɛ xuuni! 36 Yee mago wa sanha lowaa na, kɔnhɔ yi da se ɲaha na Kile ɲidaan bye ni. Lee bu bye, w'a lemu wo ɲomɛɛ lɔ ge, yi na ba lee ta. 37 L'a ka Kile Kafila wu ni na:

«Jɛɛɛɛ l'a kori wemu wu da ba ge,
wee di ba. Li da mɔ nige wɛ.

38 Sipya wemu w'a dà nɛ na ge, wee w'a tii.

Lee funɲɔ ni wu da ba ɲi sicuumɔ see wo ta.
Ga wu bu guri kadugo,

* 10:20 Nahaparaga fãɲa: Kee ɲɛ fãɲa kemu k'a bi pari Fefɛɛɛɛ ti Bɛɛri wo Fefɛɛɛɛ ti Xuu wu wo kuɲɔɔ li ɲɔ na ge. Wee tuun wu ni sipyitiime bi yaa wù jé wà wɛ. * 10:30 Duterenome 32:35-36

ne wo fundanga ki da da wu ni nige we.»*

³⁹ Piimu p'a guroo kadugo, na gyεεgi ge, wεe jε pee ni wε. Piimu p'a daa, pee di da ba juuwuuro ti ta ge, pee ni wεe jε.

11

Sipyii piimu p'a pye ni n'a daa ni ge

¹ Ayiwa, n'a daa w'a wεe wo tadanja ki wo yanmuyo yi keree fiinne, na wεe pye wεe ya tiin ni li ni na yi wa wεe mu na xε. N'a daa w'a wεe pye wεe ya sε li na na can wa yanmujabaaya yi wo keree ki ni. ² Pu n'a daa wu wuu na Kile ya taashiine li wo sipyii pu sε. ³ N'a daa funno ni wεe ya li ce na Kile wo jomε pu baraga ni konε ya yaa. Lee na, yanmuyo yemu ni wεe jii wa ge, yee ya yaa ni yanmuyo ni yemu y'a jaa we.

⁴ Wu n'a daa w'a Abeli wo saraga ki pye k'a ye Kayen wogo ki na. Kile ya li she wu n'a daa wu shizhaa na na w'a tii. Bani Kile ye pyaa ya sε wu yakanga ki na. Abeli ya xu, ga nijaa we be ni wεe ya kalaa taa wu n'a daa wu funno ni.

⁵ Wu n'a daa wu wuu na Kile ya Henaki lo durogo fugba ni na ta wu sanha xhu we. Sipyia wa shishiin ya ta wu ja nige we, bani Kile ya wu lo. Yani Kile wu wu lo ge, w'a bi wu sε, na jo na wu kaa ya taan wee mu. ⁶ Ni n'a daa be we, wa shishiin kaa da ja daan Kile mu we. Bani wa beeri w'a giin wu fulo Kile na ge, li waha l'i waha wufεε ya yaa na da li na na Kile wa, na jε be wu shavεε saraavεε.

⁷ Wu n'a daa wu wuu na Kile ya Nuxhun kaala ni keree kii ni, wu sanha kiimu ja we. Na Kile jii fyaara yaha wu zε wu na, a w'i kεεgbεε ka yaa, kεnhε wu ni wu puga sheen di ba shε. Ba w'a lee pye we, a w'i li she lee funno ni na jaagi ya to konε sipyii pu juno ni. A Kile di wu jate sipyitiime wu n'a daa wu wuu na.

⁸ Wu n'a daa wu wuu na Ibirayima ya Kile jomεε co wu yiriduun wu ni Kile mu. Kile bi da fiige kemu kan wu mu, kee di bye wu cen ge; a wu foro wuyε pyaa wo fiige ki ni, na kee koo co na ta wu ya ki sanha ce we. ⁹ Wu n'a daa wuu na w'a she bye nadadiinme kee fiige ki ni, kee kemu wo jomεε l'a lo wu mu ge. A w'i wu wo tiinne li pye faya piyεye ni. Lee Ishaaga ni Yakuba be ya pye. Lee jomεε le ninunε Kile bi lo pee be mu. ¹⁰ Ibirayima bi kugbεε jaha wii lemu nεhεshanma p'a jε ge. Kile wu jε lee kulo le wo kajanhashεnrimε ni li yerenεvεε.

¹¹ Wu n'a daa wu wuu na Kile ya pya kan Sara mu, ali na wu ta w'a le be xuuni. Bani w'a da li na na jomεε fεε wu jε jomεε li lεvεε we. ¹² Lee wuu na, ali na lege fanhaxhεεrε yaha t'a nε wu poo wu na, w'a nagoo nijehεmεε ta, piimu p'a jehε ba fugba wεrεε ki jε we, ni ba suumε lεhε jε gbazhenhe jε we.

¹³ N'a daa ni pii sipyii pii beeri ya xu. Kile ya yanmuyo yemu jomεε lo ge, yee bi sanha jε pu kenε ni wε. Ga, a p'i bye kanna p'a yi jaa, na fundanga ta yi wuu na. A puyε pyaa di li she na nabuun pee jε, na pee nidorowuu pu wa ke jine ke na. ¹⁴ Pe jomε pe ya li sheε na to puga katii pu joveε ya zhaa. ¹⁵ Kemu ni p'a yiri ge, kee da bi pu zεbεε jii, pu bi da ja guri zhe wa. ¹⁶ Ga can na, to puga nijεε pu bi zhaa, lee kεri kemu ki jε fugba wu ni ge. Lee wuu na, li jε shiige kaa Kile mu p'a wu pyi «pee wo Kile» we. Bani w'a kulo la gbεgele pu mu.

¹⁷ Wu n'a daa wu wuu na Ibirayima ya sε na wu ja Ishaaga kan di bye saraga, tuun wemu ni Kile ya jo wu lee pye ge. Ishaaga ye nigin pe wu bye wu ja. Na ta Kile di bi jomεε lo wu mu na: ¹⁸ «Mu nagoo na ba jehε na foro Ishaaga ni.»

* 10:38 Habakuki 2:3-4

19 L'a bi bye Ibirayima funḡo ni na Ishaaga jehε xhu be, na se wa Kile ni na wu jε yeege xu ni. Lee l'a Kile pye w'a Ibirayima ja wu tereḡe wu na, a l'i bye kanna xu ni w'a jε na foro.

20 Wu n'a daa wuu na Ishaaga ya duba pye Yakuba ni Ezawu mu cabaya wuu na. 21 Wu n'a daa wuu na Yakuba ya duba pye Yusufu wo nagoo pu beeri nigin nigin mu, na wu xuduun ta w'a nɔ xɔ. Pubiin le li bye wu keḡe ni ge, a wu yere, na buri lee jḡḡo ni, na Kile pele. 22 Wu n'a daa wuu na Yusufu ya li she na wu xuduun ta w'a nɔ xɔ, na Izirayeli nagoo pu na ba foro Misira fiige ki ni caḡa ka. A w'i li she na pu ba fɔro, na pu da fɔro ni wee nixhugo ki kaciye yi ni.

23 Pu n'a daa wuu na Kile tudunmɔ Musa sefee p'a wu nizexhɔgo ki ḡmɔho fo yeye taanri. Bani pu bi wu ta w'a jɔ. A p'i bye pu ya fya saan wu wo nijoyo yi na we. 24 Wu n'a daa wuu na Kile tudunmɔ Musa nilexhɔgo ki ya ta sɔɔ p'a wu pyi Farawon poro ja we. 25 W'a bi li ta na wee ni Kile sipyii na kanha shiizhan, na lee ya pɔɔ jurumu wo fundanga keree na, kee kiimu da mɔ we. 26 Wu mege na kyeeḡi ba Kirisa jε we, w'a lee ta naafuugbo na ye Misira fiige ki keḡe yaḡmuyɔ beeri na. Bani kuduun wemu wu bi da ba da Kile mu ge, wee ni wu jaha di bye. 27 Wu n'a daa wuu na Kile tudunmɔ Musa ya foro Misira fiige ki ni, ali na saan wu luu ta l'a yiri wu taan xuuni wu ya ta fya we, bani w'a lowaa ta ma na giin na Kile wemu wu jε wa ya wu jaa-i ge, na wee w'a jaa. 28 Wu n'a daa wuu na w'a Yawutuu Bulooro Nuwuuro ti wo Kalene li teḡe. Na shishan jereḡi jereḡi piyeḡe yi kujɔgo ki jɔ na, kɔnhɔ xu wo meleke wu ganha bu da nɔ Izirayeli sheen pu wo jashiime wa shishiin na we. 29 Pu n'a daa wuu na Izirayeli nagoo p'a suumɔ lɔho ki kɔn jeri ba jiwaga jε we, kee kemu p'a byi na «Lɔjiga» ki ge. A Misira sheen pu be di jo p'i lee shi pye, ga, a lɔho k'i geḡi, na pu li.

30 Pu n'a daa wuu na Izirayeli nagoo p'a pa jaari na Zheriko kulo li maha cabyaa gbarashuun funḡo ni, a li kasɔɔyɔ y'i do. 31 Wu n'a daa wuu na navarashaa Araxabi ya ta pinne xu ni Zheriko sheen pusamaa ni shiizhan we, pee piimu pu bye Kile jɔmεεcobaalaa ge. Bani Izirayeli nagoo piimu p'a bi she kulo li saala ge, w'a bi pee co na jɔ.

32 Di yekε be ta jo sanha we? Bani tuun w'a na xuḡo wá Zhedeyon, ni Barake, ni Samusɔn, ni Zhefute, ni Dawuda, ni Samuweli, ni Kile tudunmɔ pusamaa keree na. 33 Pu n'a daa wuu na p'a se ta saannaa na, na tiime keree pye. Kile ya yaḡmuyɔ yemu jɔmehεε lɔ pu mu ge, a p'i yee ta. P'a pii kan cenrileε mu, ga yafiin ya pu ta we. 34 P'a pii le na ni, ga yafiin ya pu ta we. A p'i ganha na giin p'i ḡmɔparaa taga pii gbo, ga, a pee di shɔ. Fanhaxhɔɔɔ bye pu na, ga, a p'i fanha ta. Pii bye kashenḡmɔ-jemεε fo fiieye ya wo kashen keye na fe pu jaha na. 35 Cεe pii wo n'a daa wuu na Kile ya pu sipyii jε piimu ya bi xu ge. Pii ya kanha pu ni, ga p'i ya sɔɔ na puyε shɔ we. P'a sɔɔ xu na, kɔnhɔ pu caḡeḡe p'i Kile ta. 36 P'a pii la wolo, na pii kpɔn, na tɔɔɔ shɔnhɔyɔ taga pii pɔ, na pii le kaso ni. 37 Na kagereye taga pii wá gbo, na menizhee wo jahanaa taga pii ja, na pii gbo ni ḡmɔparaa ni. P'a bi jaari na mari, sikasεεye ni dubyasεεye di jε pu faleye. 38 A p'i ganha na jaari na yeree sipɔḡo ni, ni boboyo yi na, ni faaya wegeye ni, ni jinε wegeye ni. Na ta kɔḡo sipyii bi ta yaa ni pii sipyii pii tuugo ni we.

39 Kile ya pii sipyii pii beeri sɔ pu n'a daa wuu wuu na. Ga lee be na Kile bi yaḡmuyɔ yemu wo jɔmεε lɔ pu mu ge, yee bi sanha jε pu keḡe ni we. 40 Bani

fungɔŋɔ nizaan̄a ki bye Kile mu na ɲaha tii ni wèe ni. Wu funɲɔ bye pii sipyii pii ɲɔ ki fa wèe kadugo na wɛ.

12

Wèe ya kanhama soro ba Kirisa ɲɛ wɛ

¹ Ayiwa, pii sɛɛɛɛ ni ɲɛhɛmɛɛ pii ya wèe maha, lee wuu na lemu bɛɛri li da bye tuguro wèe mu, wèe ganha bu da zhe ɲaha na n'a daa ni-i ge, wù kee bɛɛri ɲɔ yaha, jurumu wemu bɛɛri w'a wù birege ge, ni wee bɛ. Kile wo labye we w'a she wù na ge, wù la le wù da fe w'a wùye shaanri wee fɛni. ² Wù wù ɲahaya tii Yesu na, wee wu ɲɛ wèe n'a daa wu nɔhɔshanma ni wu favɔɔ. Wee w'a korikoritige ki kanhama soro, wu ya ta pee wii shiige wɛ. Bani fundanga ke ki bye wu ɲaha na ge, kee ni w'a bi wu ɲaha le. Wu nidɛɛŋge ki wa nime saanra tatɛɛŋge ki ni Kile kanige cɛ. ³ Yesu wemu w'a jurumupyii makɔŋɔ ki soro mu ge, yi yi funɲɔ yaha nidogo wee na, kɔnhɔ yi fanha ganha da xhɔ, yatɛngboyo di jé yi ni wɛ.

⁴ Bani zhaanra temu yee ya leni ni jurumu ni ge, yee sanha tee le xɔ fo na nɔ xu na wɛ. ⁵ Kile wemu w'a yɛɛɛ kaan yee mu ba wu jalaa ɲɛ-ɛ ge, ta yee funɲɔ ya wɔ wu jomɔ pu na? W'a jo:

«Na ja, ma ganha bu da Kafɔɔ wo guu
wù kpɔɔnrɔ ti wii kapire wɛ!
Wu bu ma jaagi,
lee bɛ ganha bu ma yatɛnyɛ gho wɛ!

⁶ Bani sipya we kaa l'a dan Kafɔɔ ni ge,
weefɔɔ w'a guuni.
W'a piimu bɛɛri wii wu nagoo ge,
w'a pee bɛɛri kpɔɔn ni wu susɔ wu ni.»*

⁷ Yi Kile wo guu wu kpɔɔnrɔ ti soro, bani w'a yee wii wu nagoo. Ja weke wu ɲɛ ni wu to ya wu kuuni-i wɛ? ⁸ Kile ya wu nagoo bɛɛri kuuni. Wu bye w'i ya yee kuuni wɛ, yee ɲɛ wuyɛ pyaa wuu wɛ, ga kpɛɛŋge nagoo yee ɲɛ. ⁹ Wù wù funɲɔ yaha nidogo wù sefɛɛ pu na. Pee ya wèe kuuni, a wèe bɛ di ganha na pu pɛɛ. Ta wèe ya yaa na kuu xuuni fugba To Kile mu na ye pee na, kɔnhɔ wù ɲii sicuumɔ ta wɛ? ¹⁰ Wèe tii ya wèe kuuni jeri funɲɔ ni, na bɛ ni puyɛ pyaa ɲidaan ni. Ga wèyɛ pyaa wo kuduun kaa na Kile ya wèe kuuni, kɔnhɔ wù bɛ di já taa ta wu fɛfɛɛɛ ti ni. ¹¹ Can na, sipya wa shishiin ya fundanga taa wu kuuduun ni wɛ, fo ɲatanhan̄a. Ga kalaa we wufɔɔ da ba daa lee kadugo na ge, wee wo kuduun na ba bye weefɔɔ mu ɲaniɲɛ ni tiime.

¹² Lee wuu na, yi yi fanhaxhɔɔɔ keye yi nigiri, ni yi nugunyo yi y'a jɛɛ ge. ¹³ Korogoo kiimu k'a tii ge, y'a ɲaari kee ni, kɔnhɔ fanha baa fɔɔ wemu w'a taha yi feni ge, wee ganha da koo yaha wɛ, ga w'i fanha ta.

¹⁴ Y'a ɲaniɲɛ shaa k'i bye yi ni sipyii pu bɛɛri tɛ ni. Yi yi torogana li yaha l'i bye fɛfɛɛɛ, ni lee bɛ wɛ, wa shishiin ɲii da ga daha Kafɔɔ na wɛ. ¹⁵ Y'a yiyɛ kaseri, kɔnhɔ wa shishiin ganha da wuyɛ tɔɔɔ wolo Kile wo niime wu ni wɛ. Wa shishiin ganha bu da zɔɔ wu pye ni funguunɔ ni, ki wu tɛhɛɛ ta, k'i shɛɲɲɛhɛmɛɛ zɔɔɔ kyɛɛgi wɛ. ¹⁶ Y'a yiyɛ kaseri wa shishiin ganha da bye yi ni dɔɔɔ, kelee Kile ɲii fyaara baa fɔɔ ba Ezawu bye wɛ. Bani cɛn taa lemu li bi yaa na nɔ wu na wu lɛge ki wuu na ge, w'a lee faa yalige golerɛ nigin ye na.

* 12:6 Talemɛɛ 3:11-12; Zaburuu 119:75; Zaburuu 94:12

17 Y'a li ce lee beeri kadugo na, tuun wemu ni wu bi giin wu duba wu ta ge, wu ya ja we. Ali na ta wu jesinme wo bi wu shaa be, ga, a p'i zhe wu ni, bani wu ya weri daburaje jo we.

18 Kile na yee ya fulo. Sipyaa na ja gbɔn yaaga kemu na ge, yee ya ta fulo kee na we. Kee yaaga ke ne Sinayi faaboboŋo ke. Izirayeli nagoo pu p'a fulo kee na. Pee ya nagbɔhɔ na, ni Kilewo, ni nibiigbɔhɔ, ni zanha kafɛekuunɔ, 19 na maga mee ni mujuugbɔ la logo. Ga Izirayeli nagoo pu p'a yee logo ge, a pee di jo na Kile wu no wuyɛ na, na fanha ne pee ni pee pu ja ali wu no nigin be logo nige we. 20 Bani no mee le l'a kan pu mu ge, pu ya ja li na we. Lee ne na: «Sipyaa sipyaa w'a kpɔn ke faaboboŋo ke na ge, ali yatɔɔgo be, pu kagereye taga kee wa gbo.»* 21 Le p'a na ge, lee bye fyaara kagbɔɔ xuuni fo Kile tudunmɔɔ Musa ye pyaa ya jo: «Ne fya xuuni fo na jɛle.»* 22 Ga yee wuu li ya ta pye mu-i de. Siyɔn wo faaboboŋo ki na yee ya fulo, Kile ni wo wu wo kugbɔɔ le. Zheruzalemu kulo li ne fugba wu ni, ni li tɛhɛne baa melekee pee. 23 Kile ya wemu naha bulo ge, wee wo pinnege ki na yee ya fulo. Kee pinnege ke wo sipyii pu funyo y'a taan na pee meye y'a ka fugba we ni. Kile na yee ya fulo, wee wemu wu ne sipyii beeri wo kiiri konvɔ ge. Sipyitiimee pii pu bye koŋo ki na fo taashiine li ni, pu d'a kari Kile yiri ge, pee no ya fa nime. Pee na yee ya fulo. 24 Yesu ye pyaa na yee ya fulo. Wee wemu wu ne kari nege no mee nivonɔ li wo susurodegeme we ni Kile te ni ge. Wu shishan pu p'a wee pye fɛɛfe ge, pee na wee ya fulo; pee ya ye Abeli wo pu na.

25 Ayiwa, yi kasɛge yaha yiye na, Kile ba yu ni yi ni, na yeɛ kaan yi mu, yi ganha bu da zhe yee logonɔ na we. Bani fo taashiine li ni, piimu p'a she pu da Kile tudunmɔɔ pu wo jomɔ pu logo ninje ke na-ɛ ge, pee ya ta sho jaagi kanhama pu na we. Nime wemu w'a yu ni we ni na yiri fugba we ni, na wee kaala ge, wee bu bye wee di ya ta sɔɔ wee wo nijoyo yi na we, wee na ba sho shogana leke na we? 26 Wu mujuu l'a ninje ki pye k'a cele taashiine li ni. Ga nime w'a no mee lo wee mu na: «Ne na ba ninje ki pye k'i jɛle tɔɔnii nigin wa be sanha na fara fugba wu be na.»* 27 Ba w'a jo na: «Tɔɔnii nigin wa be sanha we.» Lee ya li shee na yanmuyɔ yemu y'a cele ge, na yee na ba biin. Yanmuyɔ yemu yi ne yi da ga xho-ɛ ge, yee ye yi da ba gori.

28 Lee na, saanra temu ni wee da ba bye ge, tee wo yaaga ka shishiin da ga ba jɛle laha ki tayahaŋa ni we. Lee wuu na w'a Kile shaari, wu da wu labye ni wu nidaan pyi, wu peɛne, ni wu ni fyaara ni. 29 Bani wee wo Kile wu ne na be, kemu k'a ki yaara sorogo fɛɛfe ge.

13

Yeriyeri jomɔ

1 Yi la le yi da se naha na ni cebooloo pu taanyɛge ki ni. 2 Yi ganha bu da funɔ wo nabuun dirige na we, bani pii ya melekee tirige na ta pu ya pu ce we. 3 Yi yi funyo yaha nidoyo kasolemeɛ na, ma na jo yi be p'a pye toro pee tuugo kasolemeɛ. Yi yi funyo yaha nidoyo kanhama fee na, l'i bye kanna yiye pyaa ceepuuro ti t'a gana.

4 Sipyii beeri ya yaa na furu pele. Na fara cee wu na, wa shishiin ganha ba nohɔmɔ keree, kelee dɔdɔɔɔ pyi we, bani Kile na ba kiiri kon sipyinɔɔɔ ni dɔdɔɔ na. 5 Yi ganha bu da yiye yaha wari la fee we, ga lemu li wa yi keye ni ge, lee li yi yaa, bani Kile ye pyaa ya jo:

* 12:20 Ekizode 19:12-13 * 12:21 Duterɛnɔme 9:19 * 12:26 Agizhe 2:6

«Nε na na funyo yaha
 nidogo mu na tuun beeri ni,
 n'a da ga ma yaha
 ma ye nigin tuun wa shishiin ni we.»*
 6 Lee wuu na wεe ya lowaa ta na yu:

«Kafɔɔ jε nε Tεgeɔɔ,
 nε da vya yafiin be na we!

Naha sipiyawyii di da j'a bye nε na we?»*

7 Yi wo nahagbaa fee piimu p'a Kile jomɔ pu jo yi mu ge, yi yi funyo yaha nidoyo pee na! Yi yi funyo yaha nidoyo pee jaarigana li na, pee wo n'a daa wu wo jara l'a pa xho xɔgana lemu na ge, y'i bye pee taannivee! 8 Yesu Kirisa ya jeri we. Ba w'a bye tapaa we, mu wu jε njinaa, mu wu wa da gori yaha be fo gbee.

9 Yi ganha bu da yiye yaha kalaa nivomɔ watii wu yi piinne we. Bani Kile wo niime we, wee w'a fanha kaan sipya zo mu, lee l'a saha, na jɔ. Kodorogoo kiimu ki wa yalige ki na ge, lee koo la shishiin wo jaari da ga j'a fanha kan sipya mu n'a daa ni we. Piimu p'a kee kodorogoo kii jaari ge, li ya yafiin be jɔ pee na we. 10 Saraya tawologo wa wεe mu. Saraya jaha shɔnriwee piimu p'a kapyenee pye fɔɔɔa puga ki ni jine ki na ge, pee da j'a pu wo jɔlige ta wεe wo saraya yi tawologo ki ni we.

11 Yatɔɔɔ shishan ni pee wo saraya jaha shɔnriwee wo jɔɔɔɔɔɔɔ wu ma jε fεfεere ti beeri wo fεfεere Xuu wu ni, na pee saraga jurumu wu wuu na. Ga yee yatɔɔɔ nigboyo yi wo xaara ti ma sorogo kanha ki kadugo yiri. 12 Lee na Yesu ye pyaa be ya kanha na xhu kanha ki kadugo yiri, kɔnhɔ wu sipiyire ti pye fεfεe ni wuyε pyaa shishan ni. 13 Lee na, wu be pu she ni wu ni kanha ki kadugo yiri, wu binne ni wu ni wu fanhara ti na. 14 Bani kulo li l'a da gori yaha gbee ge, lee wa wεe mu jine ke na we. Ga kulo le l'a ma ge, lee wεe ya zhaa.

15 Lee wuu na wu masɔɔ saraya wolo kan Kile mu Yesu Kirisa gbɔɔɔ ni. Wu ganha bu da lee jɔ yaha we, lee kori, wu mege peene ki pye wu jɔ na tuun beeri ni. 16 Yi yi funyo yaha nidoyo kasaanaa bye na; yi da yi sipiyii kaan yi keɔe yanmuyɔ ni. Bani yee saraya yi tuugo k'a dan Kile ni. 17 Yi yi nahagbaa fee jomεheε co, yi guu pu mu, na li pye p'a yi munahaa ki kaseεge pyi, bani Kile na ba pee yege yi munahaa wuu na. Y'a li pyi mu, kɔnhɔ p'i j'a yi jaha co ni fundanga ni, jatanhanja baa. Lee be we, yee wo kuduun da da li ni we.

18 Yi kori yaha Kile-jεεge na wu mu! Wεe ya d'a li na zaasaama wa wεe mu. Bani li wa wεe funyo ni na jaarigazaana jaari tuun beeri ni. 19 N'a da yi jo waha yi mu jo yi kori Kile-jεεge na, kɔnhɔ nε guri she yi mu tɔvuyo na.

Duba ni fɔ

20 Najine fɔɔ Kile wu jε yatɔnahamaa pu wo jɔɔɔɔɔɔɔ we. Wee w'a wu Kafɔɔ Yesu jε yeege xu ni, teheε baa karijεεge jomεε li shishan pu gbɔɔɔ ni. 21 Wu yi j'i kapyegεe nizaanaa beeri na, kɔnhɔ yi da wu jidaan pyi. Lemu l'a dan wu ni ge, wu lee le yi funyo ni Yesu Kirisa gbɔɔɔ ni. Nɔɔɔ wu taha wee mege na fo gbee. Amiina.

22 N'a yi jεeri na cebooloo jo yi pe yeri yeri jomɔ pe xu yiye ni, bani sεme wu jomɔ pu ya ta jεhe we. 23 Nε funyo ki wa y'i li ce na jo wu ceborona Timote ya

* 13:5 Zhozuwe 1:5; Duteronome 31:6,8

* 13:6 Zaburuu 118:6-7

yaha na foro kaso wu ni. Wu bu nɔ naha, nɛ ni wu ni, jɛri bu bye w'à da zhe foro yi na. ²⁴ Yi wù fò kan yi nahagbaa fɛɛ pu bɛɛri mu, ni Kile wo sipyii pu bɛɛri. Wù cebooloo piimu bɛ pu wa Itali fiige ki shɛɛn ge, pee bɛ ya yi fò kan.

²⁵ Kile wo niimɛ we wu pye yi bɛɛri na. Amiina.

Yakuba

Yakuba ya sɛmɛ wemu ka ge

Jɔgɔ wu jɛ Yakuba wɛ?

Yakuba wemu wu jɛ Kafɔɔ Yesu ni Zhude yɛ wo ceborona wu ge (Macoo 13:55; Marika 6:3), wee w'a we sɛmɛ we ka.

Taashiine li ni, wu bi ta dɔ Yesu na na Kirisa wu jɛ wii wɛ (Yohana 7:50). Ga tuun wemu ni Yesu ya pa jɛ na foro xu ni ge, wee tuun wu ni w'a dɔ wu na (Kapyegee 1:14; 1 Korɛnte Sheen 15:7). A wu niye di juri n'a daa wu ni fo na wu pye Zheruzalɛmu wo egilizi wu jahagbaa fɔɔ (Kapyegee 12:17; 15:13-21; 21:18).

We sɛmɛ we kakana jɔnɔ

Yakuba ya we sɛmɛ we ka na tun Izirayeli gbaweye kɛ ni shuun wu mu. Gbaweye kɛ ni shuun wemu kaa Yakuba ya yu naha ge, yee jɛ Karijɛege Nɔmɛɛ Nilɛɛ li tuun wu woyo wɛ dɛ! Ga Yawutuu piimu p'a puyɛ kan Yesu mu, a sipyii di jaa taga pu pye p'a caaga fiye yatii ni ge, pee kaa w'a byi. Pee Yawutuu pee Yakuba ya wii Kile wo see see sipyii pee.

W'a li shaa pu mu na pu loxulo ta, na li ta bɛ sipyii ya pu jaani. Na pu pye fungɔnyɔ fɛɛ, p'i puyɛ tirige, na lee Kile ya zhaa pu mu n'a daa wu funɔɔ ni. Yakuba ya naafuu fɛɛ pu jɔnyɔ tɛri na pu ganha ba tabaara keree pyi ni pu naafuu wu ni wɛ. Wee w'a samohɔɔ leni la baa fɛɛ pu bɛ ni.

N'a daa ni kapyegee nizaɔɔaa bɛɛri k'a se shiizhan, yi ya jɔ laha yiyɛ na wɛ. Ke ka nigin yɛ da jɔ bye sipya mu wɛ.

Sɛmɛ wu kafila jɔgbɔyɔ

Yakuba 1 Kafila jɔgbɔyɔ taanri wemu wu jɛ sɛmɛ wu ni ge: Naafuu fɛɛ ni la baa fɛɛ; fungɔngɔ fɛɛɛ; nɔwuuro.

Yakuba 2 Yakuba ya yi yu cebooloo pu mu na pu kasɛɛge yaha puyɛ na, na pu ganha bu da daan ni naafuu fɛɛ ni, p'i la baa fɛɛ pu kɔ wɛ, na p'a la baa fɛɛ pu tɛri.

Yakuba 3:1—4:12 Yakuba ya li she na piimu p'a puyɛ wii fungɔnyɔ fɛɛ, pu funɔɔ di jɛ p'i da piitiilee kalaa Kile jomɔ pu ni ge, na pee pu tabaara ni nakaara yaha, p'i kasɛɛge yaha pu nijoyo na.

Yakuba 4:13-5:6 Yakuba ya naafuu fɛɛ pu jɔnɔ taha na p'a puyɛ kaseri tabaara ni tiibaara na.

Yakuba 5:7-20 Wu sɛmɛ wu taxɔgɔ ni Yakuba ya li she na Yesu wo n'a daa fɛɛ pu bɛɛri pu kori yaha n'a daa wu ni, ali na ta bɛ pu jɛ makɔnɔ ni jaa ni. Yatɛngboyɔ y'a zhaa da jin piimu ni ge, ni piimu p'a yɔ ge, na p'a Kile jɛɛri pee mu.

Yakuba fɔ mujuu

¹ Nɛ Yakuba wemu wu jɛ Kile ni Kafɔɔ Yesu Kirisa wo bulo ge, nɛ w'a we sɛmɛ we ka, na wu tun Yawutuu gbaweye kɛ ni shuun wu mu, pee piimu p'a foro pu wo fiige ki ni, na jaaga kɔnɔ ke kabaya ye bɛɛri na ge. Na fɔ wa pu mu.

N'a daa we ni fungɔngɔ fɛɛɛ

² Ayiwa na cebooloo, kanhama tuugo bɛɛri ba nɔni yi na, yi pee bɛɛri yaha ba fundanga kajii jɛ wɛ. ³ Bani y'a li cɛ na yi n'a daa wu ba yeree na nɔwuuro

sigee, lee funḡo ni y'a loxulo taa. ⁴ Ga y'i loxulo li yaha li ḡo di fa xuuni, kōnhō y'i gōgō n'a daa wu ni, yi ḡo di fa, yaaga ka shishiin ganha bu yi kuunḡo wε. ⁵ Fungōngō fεεε bu sipya wa kuunḡo, wufōo wu ti ḡεeri Kile mu, Kile na ti kan wufōo mu. Bani Kile ya sipyii bεeri kaan, kahari wa wu ni. Wu ya wa kapyegeee taga na wu kōri wε. ⁶ Ga wufōo wu ti ḡεeri ni n'a daa ni, wu ganha bu da nakaara le li ni wε. Sipya wemu w'a nakaara yaha wu zo na ge, weefōo ya ḡeri ba suumo lokuruyo ḡe wε, kafεεge na yi luo na se kabaya bεeri na. ⁷ Wee sipya we wa shi ganha bu da li yaha wuyε funḡo ni na wee na yaaga ta Kafōo mu wε. ⁸ Bani fungōnyo shuun fōo wu ma bye wii; wu ya wu fungōngō yeri kabanja nigin na kaa la shishiin ni wε.

Naafuu fεε ni la baa fεε

⁹ Ayiwa, cebooloo piimu pu wa la baa fεε ge, pee pu funyo taan, bani Kile na ba pu ḡuyo yirige. ¹⁰ Ga cebooloo naafuu fεε, Kile ba yee bε tirige, yi bε pu funyo taan lee na, bani yee na ba dorō ḡeri ba ḡa fyεenre ma waha, na wo wε. ¹¹ Cana ma foro ni ki kafugo ni, na ḡa ki waha, ki fyεenre ti ma wo, ti saana li na juri. Mu naafuu fōo bε wa da ba juri lee curigana li na wu kapyegeee te ni.

Jurumu w'a ma ni xu ni

¹² Sipya wemu w'a nōwuuro xuli wuyε ni ge, wee ḡe duba pya. Bani wufōo bu ḡa na pee kanhama pu bεeri xuli wuyε ni, wu na ba ḡii sicuumō ḡudōno ta wu kuduun. Piimu bεeri kaa l'a dan Kafōo ni ge, lee ḡomεε li w'a lō pee bεeri mu. ¹³ Ga kaa kaa la k'a wa bεeri faanna, na wufōo tōgō le kakuunō ni ge, wufōo ganha bu da jo na Kile w'a wee faanna-ε de! Bani yaaga ka shishiin wa da ḡa Kile faanna wε. Kile bε di w'a sipya faanna wε. ¹⁴ Ga sipya bεeri, lakuunḡo ke ki ḡe ma ni ge, kee k'a ma faanna. Kee ki ma kileε fo na she ma pye m'a co kakuuyo yi wo tifuuperege ki na. ¹⁵ Ma bε di bu yaa kee lakuunḡo ke na, k'a ma tōgō le jurumu ni, ma di bu jurumu pye, lee wa ma ni xu ni.

¹⁶ Ayiwa, na cebooloo, yee piimu kaa ya dan nε ni ge, yi ganha bu sipya wa shishiin yaha wu yi piinḡe wε. ¹⁷ Yanḡmuzaaya yemu bεeri y'a kan wēε mu ge, ni yakanya yemu bεeri y'a pahala ge, yee bεeri ya foro fugba To Kile ni. Wee Kile wu w'a kpεenyε yi bεeri yāa. Wu ya ḡeri wε, nibiige wo jaa nifenhefenhene bε ḡe wu na, li ta l'a ḡeri wε. ¹⁸ Wu wo daan na mu funḡo ni w'a ḡii sicuumō kan wēε mu wu wo kafila can can wo wu baraga ni. W'a lee pye kōnhō wēε di bye wu yanḡmuyaaya yi bεeri ḡaha na.

Niwelogonō ni kapyegeee nizaanḡa

¹⁹ Lee wuu na na cebooloo, yee piimu kaa ya dan nε ni ge, yi yi funyo to li na na jo yee wa bεeri ya yaa wu gbegele, wu da nuri pusamaa ḡo na. Yi ganha ba gburogi da yu wε. Yi ganha ba yi logoo bε yirige tōvuyo na wε. ²⁰ Bani sipya luu bu yiri xō, wu da ḡa Kile wo tiime pu keree pye nige wε. ²¹ Lee wuu na, keree kiimu bεeri k'a sipya nōrōgō ge, na fara kuumō tuugo bεeri na, yi kee bεeri yaha wā. Kile ya jomō pemu le yi zōbō pu ni ge, y'i yiyε tirige, y'i sōo pee na, bani pee na ḡa yi munahaa ḡunḡo wolo.

²² Yi da Kile jomō pu koo ḡaari. Yi ganha bu da pu logo yε na, yi da yiyε piinḡe wε. ²³ Bani sipya wemu w'a Kile jomō nuri w'i ya pu koo ḡaari-i ge, weefōo ḡe ba nā wa ḡe wε, wemu w'a jaawiige lō, na wuyε wii ge. ²⁴ Wu bu wuyε wii xō, w'a gari wu da yaaga pye wε. W'a wu ḡaha ki ḡa ḡagana lemu na ge, wu funḡo na wō lee na taapile ni. ²⁵ Ga saliya wu w'a pahala, wu ḡomεhεε k'i wēε ḡunḡo wo, na wēε pyi wūyε wuu ge, sipya wemu bu ḡa sεεge taan kee na, na kee keme sεeri, na ganha na ki koo ḡaari li ḡaarigana na; wu ya ta funḡo

wɔ ki na wɛ, ga fo na ki koo jaari ge, wu bu keŋɛ le kaa beɛri ni, Kile na duba wu mu.

²⁶ Sipyɔ wemu bu wuyɛ pye na Kile koo wee ya jaari, na ta w'i ya jani wu jɔ na wɛ, wuyɛ weefɔɔ ya faanna; wu Kile koo jara l'a pye juŋɔ baa. ²⁷ Koo le To Kile ya wii Kile koro nizaana na jɛ feɛfeɛ ge, lee li wa mɛ. Cirimɛɛ ni naxhugushaa piimu beɛri pu jɛ kanhama ni ge, na wɛɛ pu kaseɛge yaha pee na; wù wùye tánha ke koŋɔ ke wo fɔɔnrɔ keree tuugo beɛri na.

2

Wù ganha ba sipyii pii pɔɔŋɔ pii na wɛ

¹ Ayiwa na cebooloo, yee piimu pu wa ni n'a daa ni wù Kafɔɔ ni nɔɔrɔ fɔɔ Yesu Kirisa na ge, yi ganha ba sipyii pii pɔɔŋɔ pii na wɛ. ² Nime, na yee yaha yee ya pinne, a sipyii shuun di ba jé yee tɛ ni. Nigin jɛ naafuu fɔɔ, sanni kabelenɛ jɛ wu keŋɛ na, wu cére fàya yi kpɛɛnge be d'a pɛɛ. Shuun wu wu jɛ la baa fɔɔ, wu d'a fasicoyo le. ³ A yee di jaha yeege fazaaya fɔɔ wu feni, na wee baraga, na wu pye: «Kafari m'a ba diin naha ke tateenge ke ni, kee k'a jɔ.» Na la baa fɔɔ wu pye: «Mu wu yere mayɛ tãan wee xuu wu ni wà.» kelee «Tiin mɛ jiniɛ ke na na tɔɔyɔ ye tãan.» ⁴ Ayiwa, yee bu lee pye, ta yee ya wa pɔɔŋɔ wa na wɛ? Ta fungɔnkuuŋɔ be k'a yee yaha kee zhɔnrɔgɔ ke tuugo na wɛ?

⁵ Na cebooloo, yi ye logo yee piimu kaa ya dan nɛ ni ge. Piimu pu jɛ ke koŋɔ ke mu la baa fɛɛ ge, Kile w'a pee jaha bulo, kɔnhɔ p'i bye lafɛɛ n'a daa wu kabaŋa na. Wu kaa ya dan sipyii piimu ni ge, w'a saanra temu wo jomɛɛ lɔ pee mu ge, kɔnhɔ la baa fɛɛ p'i tee be ta. ⁶ Ga yee kunni wa la baa fɛɛ pu ceɛɛɛ de! Sipyii piimu p'a pu fanha sheɛ yee na, na yee kilee na se kiirikɔɔn pu mu ge, ta naafuu fɛɛ pu be wɛ? ⁷ Yesu Kirisa wo mege nizaanɔ ke p'a yiri yee na ge, ta pee naafuu fɛɛ pu be p'a kee be kyɛɛgi wɛ?

⁸ Yi ba jaari na sahanjɔ ni Kile wo saanra ti saliya wu ni, ba l'a ka Kile Kafila wu ni wɛ na: «Ma sipyijini wu taan ma mu ba mayɛ pyaa ki jɛ wɛ,» wee tuun wu ni y'a kasaana pyi. ⁹ Ga yi bu sipyɔ wa pɔɔŋɔ wa na, kakuunɔ y'a pye; saliya wu na yi jaagi, bani y'a saliya wu jomɛɛ la kyɛɛgi. ¹⁰ Sipyɔ wemu bu saliya wu jomɛɛ nigin pe ye kyɛɛgi, ali ma jɛhe da kisanjaa beɛri koo jaari, jaagi na ba zhan ma na ki beɛri shizhaa na. ¹¹ Bani Kile wemu w'a jo na: «Ma ganha ga dɔdɔɔrɔ pye-e ge,» wee ninumɔ w'a jo sanha be na: «Ma ganha ga sipyɔ gbo wɛ.» Lee funŋɔ ni, ali ma jɛhe bye ma ya dɔdɔɔrɔ pye wɛ, ma bu sipyɔ gbo, m'a saliya wu kyɛɛgi. ¹² Saliya wu jomɛheɛ kiimu k'a wù juŋɔ wo, na wù pyi wùye wuu ge, y'a yu, yi da jaari y'a sahanjɔ ni kee ni, bani kee k'a da ba yi kiiri kɔn. ¹³ Sipyɔ wemu wu jɛ wu ya juŋɔ jaari sipyii na-ɛ ge, Kile be da ba juŋɔ jaari weefɔɔ na kiiri wu cagɔngɔ wɛ. Ga wemu w'a juŋɔ jaari sipyii na ge, kiiri wu fyaara da ba bye weefɔɔ ni wɛ.

N'a daa we ni kapyegeɛ nizaanɔ

¹⁴ Ayiwa na cebooloo, wa bu jo na n'a daa wa wee mu, wufɔɔ di ya kapyegeɛ nizaanɔ pyi kiimu ya li sheɛ na n'a daa wa wu mu wɛ, wee n'a daa wu tuugo na já wu shɔ ya? ¹⁵ Yi ceboroshɔ kelee yi ceborona wa bu she da wà, fàya jɛ pu mu p'a leni wɛ, jɔlige be di jɛ pu mu wɛ, ¹⁶ a yee wa di she yere pu juŋɔ ni na pu pye: «Naninɛ ki pye yi mu, yi she fàya le kafugo di jé yi ni, y'i li y'i din be!» Na ta pu ceepuuro mago jɛ yanmuyɔ yemu na ge, wufɔɔ ya kee ka shishiin kan pu mu wɛ. Pee jomɔ pe ya leke jɔ wɛ? ¹⁷ Mu n'a daa wu be wa. Kapyegeɛ nizaanɔ ba bye ki jɛ n'a daa wemu ni wɛ, wee ya xu.

¹⁸ Lee be we, wa na ba ma pye: «Mu ya jo na n'a daa wu wa mu mu; a go kapyegeee nizaan^{aa} ki wa ne mu. Ayiwa ne kunni wa da na wo n'a daa wu she ma na na wo kapyegeee nizaan^{aa} fun^o ni. Mu do? Go mu na ja ma wo n'a daa wu she ne na kapyegeee baa ya?» ¹⁹ Na go mu wa daa na Kile nigin pe ye wu je we? Lee kunni ya jo; ga jinaa be wa daa lee na, pee ye^e wa fyagi fo na fuguri be wu jaha na. ²⁰ Mu fungongo baa fo we, tuun weke ni m'i da ba li ce na n'a daa wemu wu je kapyegeee nizaan^{aa} baa ge, na kajo^o je wee na-e we? ²¹ Dii Kile d'a pye na we^e tole Ibirayima jate sipyitiime we? Go wu kapyegeee fun^o ni l'a foro, bani w'a so^o Kile wo nijoyo yi na, na ganha na giin di wu ja wu kan Kile mu saraga, saraya nizogoyo yi tawologo ki ni. ²² Yee wa lee ja we? Wu n'a daa we, ni wu kapyegeee ki beeri k'a binnee na byi shiizhan. Wu kapyegeee k'a wu n'a daa wu jo fa. ²³ Yemu y'a ka Kile Kafila wu ni wu shizhaa na ge, a yee jo di fa na: «Ibirayima ya da Kile na, a Kile di wu jate sipyitiime wu n'a daa wu wuu na.»* A Kile di wu pye wu najii. ²⁴ Yee wa li ja we? n'a daa wo kapyegeee fun^o ni Kile ya sipya wii sipyitiime, lee be we, na yi yu ye ma jo ni na m'a da Kile na, lee ye w'a da li yaa we. ²⁵ Navarasho wemu be mege ki bye na Araxabi ge, ta wu kapyegeee fun^o ni be Kile ya wu be wii sipyitiime we? Bani Izirayeli sheen ya tudunmo^o piimu tun ge, w'a pu juno^o ciri jo, na ba pu yaha kari koo latii ni konho wu pu sho. ²⁶ Ba ceepuuro je muna bu bye li je ni ni-i, t'a xhu we; mu n'a daa wu be je, kapyegeee nizaan^{aa} bu bye ki wu ni we, w'a xhu.

3

Na ja ma jo na

¹ Ayiwa na cebooloo, shen^{ne}hemee ganha baa li shaa di bye yi ni karamogolo we, bani y'a li ce na jo we^e karamogolo wo kiiri wu na ba waha na toro pusamaa wo wu taan. ² Wee beeri ya kapyebaagaa pyi pyegan^{aa} nijehen^{ee} na. Sipya wemu wu je wu ya sii na wuregi bada jom^o ni-i ge, weefo^o je sipya, wemu ya fa ge, weefo^o na da jani wuy^e na wu kapyegeee ki beeri ni. ³ Ma bu korofe le shongo na, konho ki da se ma jidaan xuu ni, wee tuun wu ni ma se ma bye ki ceepuuro ti beeri na. ⁴ Koo^ogb^oho yemu yi wa lohoye ye ni ge, ali yemu be y'a pele fo xuuni ge, yi yee be wii. Ali kafegb^oho be jeh^e yiri, na yi njunun^o na gaaji, yan^{mu}o nifenh^efenh^etiire la ni yi paav^e pu ma yi jaha jeri na se pu jidaan xuu ni. ⁵ Mu sipya jile be wa. Ceepuuro ti yafenh^efenh^ene li je l'i, ga na liye pele, na kafilag^o yu. Ta na nifenh^efenh^ene be l'a sipon^o sorogo we? ⁶ Nile je ba na je we. Xuu wa wu je wii we^e ceepuuro ti ni wemu beeri wu je baha, na we^e ceepuuro ti beeri norgo ge. Li je ba Jahaneme na je we, li na ja wu jii^eere ti keree beeri sorogo. ⁷ Naja yaaya fara shazheere na, ni jine yakokaara, na fara suumo^o loho yan^{mu}o na, sipya na ja ke ka beeri tuugo nege na ki kuu; lee shiin wu d'a pye be. ⁸ Ga sipya wa shishiin da ga ja jile kuu we. Yakuun^o ki je kii sipya da ga ja kemu kuu di bye wu jidaan we. Li beeri l'a ni so^onr^o na temu t'a sipya gbuu ge. ⁹ Nile we^e ya daga na wu Kaf^o To Kile pele, na lee ninun^o taga na sipyii be lanjⁱ, na ta Kile d'a sipya ya^o wuy^e jaa ni. ¹⁰ Kile mas^oho ya foro jo kemu ni ge, kee jo ke ninun^o di da sipyii be lanjⁱ! Na cebooloo yi ganha bu so^o lee l'a byi we. ¹¹ Loh^o kemu k'a taan ge, ni kemu k'a pen ge, yee shuun wu beeri na ja da binnee da foro lobulowii nigin ni ya? ¹² Na cebooloo, oliviye tige nagoo na ja

* 2:23 Zhenezi 15:6

da nitoronɔ tige na ya? Kelee ta ɛɛɛɛn tige na já nitoronɔ pye? Bada! Ayiwa, suumɔ lɔhɔ ya buloo na fɔro wii lemu ni ge, lɔhɔ kemu ya taan ge, kee da já voro lee ninunɔ ni wɛ.

Fungɔngɔ fɛɛɛɛ temu t'a yiri fugba we ni ge

¹³ Ayiwa, sipya wekɛ wu wa yee ni fungɔngɔ fɔɔ, na keree naha cɛ wɛ? Wufɔɔ wu li she torogazaana funɔɔ ni. Na mayɛ tirige na kapyegɛe nizaanɔa pyi, lee li wa fungɔngɔ fɛɛɛɛ te. ¹⁴ Ga nɛɛɛn waa bu she da yee zɔɔɔ pu na ni bɛganhara fungɔngɔ ni, wee tuun wu ni, yi ganha ba yiye kɛɛɛ na fungɔnyɔ fɛɛ yi nɛ wɛ. Can nɛ yee ni wɛ. ¹⁵ Tee fungɔngɔ fɛɛɛɛ te tuugo ya yiri fugba we ni wɛ, ke konɔ ke, ni sipyii, ni Shitaanni ni t'a foro. ¹⁶ Bani nɛɛɛn, ni bɛganhara nɛ xuu wemu ni ge, kaa naha da zhɔnri wà li shɔnrigana na wɛ, kakuunɔɔ tuuyo bɛɛri bɛ na nɔhɔ pye wà. ¹⁷ Ga fungɔngɔ fɛɛɛɛ temu t'a yiri fugba we ni ge, tee bu bye sipya wemu mu, li nizhiine, wufɔɔ ma bye fɛɛɛɛ, naniɛ keree na ganha na dan wu ni, wu keree di ya wari wɛ, wu nɔnɔ na benji, w'a ganha na nɔnɔ nari, na kapyegɛe nizaanɔa pyi. Wu da da sipya wa wo wa ni wɛ, w'i da da kafila shuun yu wɛ. ¹⁸ Piimu p'a naniɛ shaa ge, naniɛ ni peefɛɛ ya kapyenɛ pyi. Kee kapyenɛ ki wo kuduun di nɛ tiime.

4

Lakuunɔ ya keree kiimu kyɛɛgi ge

¹ Ayiwa, yoyo ye ni nakaara te ti wa yee tɛ ni ge, naha k'a ma ni yee ni wɛ? Lakuunɔ ke k'a yee fungɔnyɔ yi figi ge, ta kee bɛ wɛ? ² Yaaga ka kaa ma bye yee na, ga yee di da ki ta wɛ, wee tuun wu ni yee na gbuuro pye. Yaaga ka nɛɛɛn ma bye yee ni yee di da ki ta wɛ, ayiwa yee ma ganha na yogo kɔɔn, na nakaara pyi. Yanɔmuɔ yemu la ki nɛ yee na ge, yee ya yee taa wɛ, bani yee ya yi nɛɛri Kile mu wɛ. ³ Ali yee nɛhe yi nɛɛri bɛ, yee da yi ta wɛ, bani yee nɛ ma li pyi ni fungɔnsaanɔ ni wɛ. Yiye pyaa wo ceepuuro la kaa na yee ma yi nɛɛri.

⁴ Nɔmɛɛ baa fɛɛ dɛ! Ta yee ya li cɛ na jo ma bu daan ni ke konɔ ke ni, m'a nɛri Kile pɛn wɛ? Sipya wemu bu jo wu bye ke konɔ ke wo nani, w'a nɛri Kile wo pɛn. ⁵ Kile Kafila w'a yemu jo ge, yee ya giin na tawaga ni y'a jo ya? L'a she na: «Kile Munaa lemu li wa yee ni ge, Kile funɔ ki wa yee di bye lee ye nigin wuu.» ⁶ Ga Kile ya niime wemu kaan wɛɛ mu ge, wee ya pɛɛ xuuni. Bani l'a ka Kile Kafila ni na:

«Kile ya tabaara fɛɛ fungɔnyɔ shege,
ga piimu p'a puyɛ tirige ge,
na niime kaan pee mu.»*

⁷ Yi yiye tirige Kile mu, y'i zhe Shitaanni mu. Lee li da wu pye w'a paa, na laha yi na. ⁸ Yi fulu Kile na, Kile bɛ na vulo yi na. Yee jurumupyii, yi yi keye je wolo jurumu ni; yee fungɔnyɔ shuun shuun fɛɛ, yee di yi zɔɔɔ pu pye fɛɛɛɛ. ⁹ Y'i li cɛ na baraga baa fɛɛ yi nɛ! Y'a mɛhɛɛ suu fo y'a kirakira. Yi yi kataanra ti nɛri mɛsuu, y'i yi fundanga ki nɛri natanhanɔ. ¹⁰ Yi yiye tirige Kafɔɔ naha taan, lee bu bye wu na yi yirige.

N'a daa fɛɛ ya yaa p'a puyɛ zɔɔɔ yu wɛ

¹¹ Ayiwa na cebooloo, yi ganha ba yiye zɔɔɔ yu wɛ. Wa bu wu ceboro zo jo, kelee na wu jaagi, Kile wo saliya wu nɔmɛhɛɛ ki zo m'a jo, kelee kee m'a jaagi. Na ta sipya wemu bu jaagi shan Kile wo saliya wu nɔmɛhɛɛ ki na, weefɔɔ nɛ

* 4:6 Talɛɛɛ 3:24

nige ki baragavoo we, ga w'a jeri ki kiiri konvoo. ¹² Kile ye nigin w'a saliya jomehere ki kaan, wee ye nigin wu je kiiri konvoo be sanha. Wee w'a sipya shuu, wee shiin w'a sipya jaagi be, na bonngo noni wu na. Ga mu wemu w'a ma sipyini jaagi ge, m'i maye wii sipya weke tuugo we?

N'a daa fee ya yaa pu pye tabaara fee we

¹³ Ayiwa nime, yee piimu p'a ma yu na: «Nijaa kelee jiga na w'a da ba she le kulo le ni; yee nigin w'a da ba she bye wa; kegaana w'a da ba she bye, wu kuduun nijeheme ta.» ¹⁴ Na ta lemu li da ba bye jiga na ge, yee ya lee ce we. Yee je ba kakunnono je we. Kakunnono bu foro, k'a jere ye nigin pye, na jaaga. ¹⁵ Yemu yee ma yaa na jo ge, yee yi wa me: «Kile bu soo, na wu yaha shi na, ayiwa le ni le w'a da ba bye.» ¹⁶ Yee da gbara lee na-e de! Ga yee kunni ya kagbaho kiimu wo bye funno kon yiye funno ni ge, yee ma ganha na yiye pe, na daa kee na. Tee tabaara te tuugo ya jo we. ¹⁷ Ayiwa, yi li ce na sipya wemu w'a kaa ce nizaana ge, wu bye w'i ya li pye we, jurumu w'a pye.

5

Naafuu fee wo kapyegee niguunoo

¹ Ayiwa, yee naafuu fee, yi niwegee shan! Bonngo ke ki da ba no yee na ge, y'a mehe suu, yi da sipyaa waa kee wuu na. ² Yee naafuu w'a fonho, a dun di ganha na yee fadeye yi li. ³ Sanni we, ni warifyn we wu je yee mu ge, taton w'a wu kon. Wee taton we wu da ba bye kanunoo na yee jaagi. Wee wu da ba bye ba na je we, na yee ceepuuro ti kyee gi. Kii cana jehere kii ki je konoo taaxoo cana jehere ge, a yee di naafuu faari yaha yiye mu. ⁴ Li wii, kapyebyii p'a yee faa yapyiire ti keme, a yee di pu njahana yee ya ta pu saraa we! Pee kapyebyii pii wa mehe suu lee na, kee mehe kii wa se na noni Se Beeri Foo Kile na. ⁵ Yee ya yi wo konoo tiinne li beeri pye tanhama, ni yi jidaan bye ni. Yee ya yiye keme pari na yaha gbo kaa na. ⁶ Sipyii piimu p'a tii ge, yee ya pee jaagi, na pu gbo, a p'i pu ye yaha wa yi kenje ni.

Yi yi logoo mara

⁷ Lee wuu na na cebooloo, yi yi logoo ki mara fo yi she no Kafoo cabanja na. Yi yi funno kon ni faapye ni. Faa yapyiire temu ti je wu tadanja ge, wu ma wu luu mara na yere tee sige. Wu ma wu luu mara na co junjmonoo zanhaya na, fo na she no junjmoka-zanhaya na. ⁸ Yi be pu yi logoo mara lee maragana li na yi lowagaa ta bani Kafoo paduun w'a teenje xo.

⁹ Na cebooloo, yi ganha ba logoo yirige yiye taan yi da yiye zoloo yu we, konho kiiri ganha ba gon yi na we. Kiiri konvoo wu paduun w'a no xo. ¹⁰ Na cebooloo, Kile tudunmoo piimu p'a bi Kafoo jomoo pu yu ge, pee ya kanhama xu, na pu logoo mara kanhama pu tuun wu beeri ni. Y'a pee wii, yi da se pee feni. ¹¹ Sipyii piimu p'a kanhama soro, na gori yaha n'a daa wu ni ge, pee wee ya byi duba nagoo pee. Zhobu bi wu luu li mara maragana lemu na ge, y'a yee logo. Kafoo ya pa lemu be pye wu mu kurogo ki na ge, y'a lee be ce, bani Kafoo njanaara te, ni wu ceme p'a pe.

¹² Ayiwa na cebooloo, lemu n'a da jo waha yi mu ge, lee li wa me. Yi ganha ba gari we. Wa ganha ga gaa fugba we na we, wa ganha ga gaa jine ke na we, wa ganha ga gaa yaaga ka shishin na we. Y'a «Uun!» ye yu uun tajogo ni, yi da «Ahayi!» yu ahayi tajogo ni, konho kiiri ganha da ba gon yi na we.

Baraga wa Kile-jerege ni

¹³ Ayiwa, kanhama bi nɔni wa na yi ni, wufɔɔ w'a Kile jɛeri; fundanga keree shiin ya nɔ wa na, wufɔɔ w'a Kile masɔɔ yoyo cee. ¹⁴ Wa bu da wu ya cuuɔ yi ni wɛ, wufɔɔ wu egilizi nahagbaa fɛɛ pu yiri, pu ba Kile jɛeri wu mu, p'i sinmɛ fara wu na Kafɔɔ mɛge na. ¹⁵ Nɛrɛge ki bu bye ni n'a daa ni, yama fɔɔ wu na zhɔ. Kafɔɔ na wu cuuɔ, jurumu wemu w'a pye ge, na wee bɛ yafa wu mu. ¹⁶ Y'a yeree yi jurumu wu na, y'i da wu yu yiye mu, y'i da jɛrɛge pyi yiye mu, kɔnhɔ y'i juuɔ. Sipyɔ wemu w'a tii ge, wee bu jɛrɛge pye, fanha wa kee jɛrɛge ki ni fo xuuni. ¹⁷ Kile tudunmɔɔ Eli, sipyɔ wu bye wii ba wɛɛ jɛ wɛ. Ga w'a Kile kemɛ jɛeri xuuni, kɔnhɔ zanha ganha bu do wɛ. A zanha di bye ki ya to wɛ, fo na shɛ nɔ yee taanri ni yeye gbaara na. ¹⁸ Lee kadugo na a wu guri na Kile jɛeri sanha, kɔnhɔ zanha di do. A zanha k'i do. A jirɛ ki faa yapyiire te, ni tiire ti bɛeri di nagoo pye.

¹⁹ Na cebooloo, yee wa bu wuregi, na can wu koo li yaha, a yee wa di bye kaɔɔ na wufɔɔ kuruɔ pa can koo li ni, ²⁰ y'a yaa na li cɛ na jo wemu bu jurumupye kuruɔ wu koguunɔ ni, wu munaa m'a shɔ xu na. Lee ma bye kaɔɔ jurumu nijɛhemɛ na yafa wu mu.

1 Pyeeri

Pyeeri ya semε nizhiimε wemu ka ge

Jogɔ wu jε Pyeeri we?

Pyeeri wee ninumɔ p'a yiri na Simeyɔn Heburuu jomɔ pu ni, na wu yiri na Simɔ Girekii jomɔ pu ni (Kapyegee 15:14). A Yesu di ke mεge ke le wu na Girekii jomɔ pu ni na Peturɔsi. Kee jε Heburuu jomɔ pu ni na Sefasi, na jε Tubabuu wo jomɔ pu ni na Pyeeri. Kee mεge ke kɔri wu jε na faakagerɛjε. Zhonasi ja wu bye wii (Macao 16:17).

Yawutu wu jε Pyeeri. Yesu wo tudunmɔ ke ni shuun wu wa wu jε wii. Yani Pyeeri wu pye Yesu wo Tudunmɔ wa ge, fyasha wu bye wii (Yohana 1:41,42). Wu to kulo li jε Betisayida, wu fiige ki mεge di jε na Galile (Yohana 1:44). Ga wuyε pyaa di bi bye Kaperinɔmɔ kulo li ni.

Pantekɔti wu cana ba Fefεεε Munaa l'a tigi Yesu tudunmɔ pu na wε, Pyeeri be wa bye pu ni. A wu Kirisa wo Jozaama pu jo fo sipyii nijehemεε ya pye Yesu wo n'a daa fεε. Ma bi giin m'a Pyeeri wo labye we ni wu wo kapyegee ki cε, fo ma bu Kapyegee Kitabu kooro 1 fo 12 wu kalaa.

We semε we kakana jɔjɔ

Pyeeri ya we semε we ka na tun Yesu n'a daa fεε nijehemεε pii mu kulogoo nijehεjεε kii ni Azi fiige ki ni, kee kemu nijaa wogo ki jε na Turuki ge. Wu ya ta wa wolo wa ni wε: Ma Yawutu fara ma shi watii shen na. Semε wu kakana jɔjɔ k'a pye na pu bεeri yatenyε waha, na kalaa kan pu mu na pu kasεgeε yaha puyε na nɔwuuro ni karamɔgɔ-kafinejuu pu shizhaa na, p'i gori yaha n'a daa wu ni.

Semε wu kafila jɔgbɔjɔ

1 Pyeeri 1:1-12 N'a daa fɔɔ ya yaa na kanhama xu wuyε ni, bani w'a li cε na wu na ba cεn lɔ fugba we ni.

1 Pyeeri 1:13—2:10 N'a daa fɔɔ torogana kanhama tuun ni. W'a yaa na kuu fanha mu.

1 Pyeeri 2:11—3:12 N'a daa fɔɔ torogana shi wu sipyii pu tε ni, ni gbafenεeri keree shizhaa na, ni wuyε pyaa kpɔɔn sipyii tε ni.

1 Pyeeri 3:13—4:19 N'a daa fɔɔ tadanja ni wu torogana kanhama tuun ni.

1 Pyeeri 5:1-5:11 Pyeeri ya fiin wemu jo na waha egilizii jahagbaa fεε pu mu ge.

1 Pyeeri 5:12-14 Pyeeri fɔ mujuu sanha.

Pyeeri fɔ mujuu

¹ Nε Pyeeri we wu wa Yesu Kirisa wo tudunmɔ ge, nε w'a we semε we tun yee mu, Kile ya yee piimu jaha bulo, a yee di jaraga na shε bye nabuun ye fiye ye ni ge: Pɔn, Galasi, Kapadɔsi, Azi ni Bitini. ² Yee jaha ya bulo na be ni To Kile wo fungɔngɔ ki ni, na yee pye fefεεε wuu, Kile Munaa li baraga ni, kɔnhɔ yi Yesu Kirisa jɔmεε co, wu shishan pu be di jεrεgi yi na, p'i yi pye fεεfεε.

Kile wu niime ni jɔnjɛ nigbɔhɔ kan yi mu.

Tadanja jii wogo

³ W'a Kile sɔni wu Kafɔɔ Yesu Kirisa To we! Bani, wu jɔjɔnara ti funjɔ ni, w'a wεe pye wεe ya sevonɔ se, na Yesu Kirisa jε na yeege xu ni, kɔnhɔ wεe di tadanja jii wogo ta. ⁴ Wu bye cεn lɔvεε. Wee cεn we ya fɔnri wε, wu

ya nɔrɔɔ wɛ, w'i ya fanhanɔ wɛ, w'a kemɛ yaha yee ɲaha na fugba wu ni, ⁵ Kile wo sefɛɛɛ t'a yee piimu mara n'a daa fanha ni, ɲuwuuro ti kaa na ge. Tee ɲuwuuro ti t'a gbegele t'i ba tiye she taaxɔɔ li ni. ⁶ Lee wuu na yee wa fundanga pyi, na li ta ali kanhama tuugo beeri na ba ɲatanhanɔ nɔ yi na nime jɛɛɛ la ye funɲɔ ni. ⁷ Pee kanhama pu na ba yi n'a daa wu nɔhɔ wolo wii. Sanni ɲɛ yaxɔɔ, ga p'a ba wu nɔhɔ wolo na ni. Yee n'a daa wu w'a ye sanni na fo xuuni ge, wu be nɔhɔ na ba wolo lee wologana li na, kɔnhɔ Yesu Kirisa ga ba wuyɛ she, y'i masɔhɔ, ni nɔrɔɔ ni pɛɛɛ ta wu funɲɔ ni. ⁸ Yee ya ta wu ɲa wɛ, ga lee be na wu kaa di dan yee ni. Ali yee sanha wu ɲa nime be wɛ, ga lee be na yee wa daa wu na. Lee wuu na yee ya ɲi fundangbɔhɔ na, fundanga nɔrɔɔ wogo kemu ki ɲɛ wa da j'a ki jomɔ jo-e ge. ⁹ Kee fundanga ke wa yee mu, bani yee munahaa ki wo ɲuwuuro te ti ɲɛ yee wo n'a daa wu wo kuduun we.

¹⁰ Kile ya niime wemu taga yee ɲuɲɔ wolo ge, Kile tudunmɔɔ piimu p'a wee kaa jo taashiine ni ge, pee ya yegenɛ ni kasɛɛge pye tee ɲuwuuro te keree na. ¹¹ Kirisa Munaa li bye pu ni. Kanhama pe Kirisa da ba ɲa ge, lee bi pee kaa yu pu mu, nɔrɔɔ wemu na ba daha wu na pu kadugo yiri ge, ni wee be. A Kile tudunmɔɔ p'i ganha na zhaa p'i kee keree kii pyeduun, ni ki pyegana cɛ. ¹² A Kile di li she pu na na keree kiimu jomɔ pu wa yu, na ki labye pyi ge, na kee wa da ba bye pee mu wɛ, ga fo yee mu. Kee keree ki ɲaha Kile wo Jozaama pu joveɛ pu wa yu yi mu nime, Fɛfɛɛɛ Munaa baraga ni, lemu l'a tun pa na yiri fugba we ni ge. Melekeɛ pu be wa kee keree ki shaa fo p'i ki ɲa, p'i ki cɛ.

N'a daa fɛɛ wo ɲaarigafonɔ le

¹³ Lee wuu na, yi yi fungɔnɔ yi tenɛ, y'i gori yaha ɲii na! Niime we wu da ba gan yi mu Yesu Kirisa shɛduun wu ni ge, yi yi tadanɔ beeri taha wee da na. ¹⁴ Yi bye Kile ɲomɛɛ covɛɛ! Keree kiimu la bye yi na, na yi ta yi sanha Kirisa cɛ-ɛ ge, yi ganha bu daha kee feni we! ¹⁵ Ga yi pye fɛfɛɛɛ wuu yi toroganɔa ki beeri ni, ma na jo ba yi yirivɔɔ Kile ɲɛ mɛ Fɛfɛɛɛ wo wɛ. ¹⁶ Bani l'a ka Kile Kafila wu ni na: «Yi pye fɛfɛɛɛ wuu, bani ɲɛ ɲɛ fɛfɛɛɛ.»*

¹⁷ Kile we w'a sipyii beeri nigin nigin kiiri kɔɔn na be ni pu nibyegee ni, na ta wu da wa wolo wa ni-i ge, yee ba wee yiri yi To Kile, wee tuun wu ni y'a yi wo nibyegee ki beeri pyi ni Kile ɲii fyaara ni, yi wo kɔɲɔ tiinne li funɲɔ ni. ¹⁸ Bani yaaga kemu na j'a vɔnhɔ ge, ma na jo sanni kelee warifyɛn ge, yi ɲuɲɔ wa wolo ni kee ka shi ni, na foro yi wo ɲuɲɔ baa ɲara li ni wɛ, y'a lemu taanni yi tii pu mu ge. ¹⁹ Ga yee ɲuɲɔ ya wolo ni Kirisa shishan ni, pee pemu p'a ye yanmuyɔ yi beeri na ge. Wee ya pye ba saraga dubyapige ɲɛ wɛ, fɛ ɲɛ kemu na wɛ, fɔɔnrɔ be di ɲɛ ki na wɛ. ²⁰ Kile ya wu ɲaha bulo na ta kɔɲɔ sanha yaa wɛ, na wu she yee na nime le taaxɔɔ le ni yeeyɛ pyaa wuu na. ²¹ Kirisa baraga ni yee wa daa Kile na, wee wemu w'a wu ɲɛ na foro xu ni, na nɔrɔɔ kan wu mu ge. Lee na yee wa yi n'a daa ni yi tadanɔ taha Kile na.

²² Yee ya yi zɔlɔɔ pu pye fɛfɛɛɛ can wu wo ɲomɛɛcoro funɲɔ ni, ceborogo ki wo see see taanɲɛgeɛ ki kaa na. Ayiwa, yi taan ni yiye ni xuuni yi zɔlɔɔ pu beeri na! ²³ Bani Kile wo kafila w'a yi pye y'a sevono se. Wee kafila we di ya ta pye ba yashi ɲɛ wɛ, na xhuli wɛ. Wu ɲɛ ɲii na, w'a kori yaha gbee. ²⁴ Bani Kile tudunmɔɔ p'a jo:

«Sipyii beeri pu ɲɛ ba ɲà ɲɛ wɛ;
pu nɔrɔɔ wu beeri di ɲɛ ba ɲà fyɛɛnrɛ ɲɛ wɛ.
Nà ma waha, ki fyɛɛnrɛ na wo,

* 1:16 Levitike 19:2

²⁵ ga Kafɔɔ wo kafila we na gori yaha gbee.»*
Wee Kafila wu jɛ Kile wo Kile Jozaama pe, pemu p'a jo yi mu ge.

2

Faakagerɛ kemu ki jɛ jii na ge

¹ Lee wuu na, yi kakuuyo yi bɛeri yaha, yi nanmahara ti bɛeri yaha, yi shuun shuun juuro ti bɛeri yaha, ni jɛpɛɛnguunɔ, ni mɛkyɛɛgɛɛ keree ki bɛeri. ² Ba pubinɛɛ wa jire la pyi wɛ, yi bɛ p'a Kile wo Kafila wu la pyi mu, kɔnhɔ y'i sii fanha ta lee funɔ ni, y'i juwuuro ta. ³ Bani y'a li cɛ na «Kafɔɔ ya jɔ.»*
⁴ Faakagerɛ kemu ki jɛ jii na ge, kee ki jɛ Kafɔɔ Yesu. Sipyii ya she wu ni, ga Kile ya wu naha bulo, wu kaa d'a waha bɛ wu mu. Yi gbara wu na, ⁵ yi bɛ di bye ba faakageeye jii woyo jɛ wɛ, y'i daga Fɛfɛɛɛ Munaa puga yerenɛ. Yi na ba bye saraya naha shɔɔnrivɔɔ fɛfɛɛɛ wuu, na saraya fɛfɛɛɛ woyo wo na gaan Kile mu, yemu kaa na ba daan wu ni, wu Ja Yesu Kirisa baraga ni ge.
⁶ Bani l'a ka Kile Kafila wu ni na:

«Wii mɛ, nɛ faakagerɛ pɛɛwa wogo naha bulo,
na ki pye puga gunɔmii li faakagerɛ,
na ki kemɛ sin Siyɔn kulo li ni.

Wemu bu dɔ ki na,
wee da zhiige bada wɛ.»*

⁷ Yee pii p'a dɔ kee faaga ke na ge, ki kaɔɔ l'a pɛɛ yee mu fo xuuni. Ga piimu ya dɔ ki na wɛ:

«Puyirilee p'a she faakagerɛ kemu ni ge,
kee k'a pye puga ki gunɔmii li
jɔdaa li kagerɛ kiyɛ pyaa pyaa.»*

⁸ «Faakagerɛ ki jɛ kii,
sipyii ya gurunɔ kemu na ge.
Faakagerɛ ki jɛ kii,
kemu ya sipyii shaan ge.»*

Pu na ba gurunɔ ki na, bani p'a she pu da dɔ Kile wo jomɔ pu na wɛ, lee l'a bi yaa na nɔ pu na. ⁹ Ga yee ya pye shi, wemu naha k'a bulo ge; na bye Saan wu wo saraya naha shɔɔnrivɛɛ, na bye fɛfɛɛɛ shi. Kile ya kagbɔhɔɔ nizaanɔaa kiimu pye ge, w'a yee naha bulo kɔnhɔ yi da kee yu. W'a yi yiri na foro nibiige ni, na ba ni yi ni wu fundanga kagbɔɔ li kpɛɛngɛ ki na. ¹⁰ Taashiine ni, yee bi sanha bye Kile wo sipyii wɛ, ga nimɛ, yee ya pye wu sipyii. Taashiine ni, Kile bi jɔnɔɔ naari yee na wɛ, ga nimɛ, w'a jɔnɔɔ naari yi na.

N'a daa fɛɛ ya yaa na baraga tɛri sipyii bɛeri na

¹¹ Na taanɔniineɛ, nabɔɔ na yee wa ke jiiɛ ke na, yi nidorowuu pu wa. Lee wuu na n'a li shaa yi mu, lakuunɔ ke k'a yogo kɔɔn yi na ge, yi ganha bu daha kee fɛni wɛ. ¹² Piimu jɛ Kiricɛɛn wɛ ge, y'a doroo torogazaana na pee niɛ ni. Wee tuun wu ni, pu jɛhɛ ba yi mɛkuunɔ yu na kakuubii yi jɛ, pu na ba yi kapyegɛɛ nizaanɔaa jɔ, lee funɔ ni Kile ga ba foro pu na caɔa kemu, pu na wu sɔ kee caɔa.

* 1:25 Ezayi 40:6-8 * 2:3 Zaburuu 34:9 * 2:6 Ezayi 28:16 * 2:7 Zaburuu 118:22 * 2:8 Ezayi 8:14

¹³ Y'a gbɔɔɔ tɛri fanha na Kafɔɔ wuu na. Y'a gbɔɔɔ tɛri saan wu na! Bani wu jɛ sipyii pu bɛeri juɔɔfɔɔ. ¹⁴ Yi da gbɔɔɔ tɛri wu gbafɛnɛɛɛɛ pu bɛ na! Bani saan wu w'a pu tunni na p'a kakuubyii pu jaha wɛɛɛɛ, piimu p'a kasaanjaa pyi ge, pu da pee sɔni. ¹⁵ Lemu li jɛ Kile jidaan ge, lee li wa mɛ. Yi nahanahanaa ni fungɔnyɔ baa fɛɛ jɔyɔ tɔ ni yi kapyegɛe nizaanjaa ni! ¹⁶ Yi pye yiye mu ba sipyii jɛ wɛ, piimu ya faha ge. Ga pee tifahama pe ganha da bye yi mu faɔɔɔ di yi kapyegɛe niguuɔɔ jɔ tɔ wɛ. Y'a yaa na doroo ba Kile wo buloo jɛ wɛ. ¹⁷ Y'a gbɔɔɔ tɛri sipyii pu bɛeri na, ceborogo ki kaa di da dan yi ni, y'a fyagi Kile na, yi da gbɔɔɔ tɛri saan wu na!

¹⁸ Kapyebyii, yi kuu yi juɔɔfɛɛ mu ni gbɔɔɔ ni. Juɔɔfɛɛ piimu wo zɔɔɔ p'a jɔ, ni piimu juɔɔ ya penji, ni piimu wo keree k'a waha ge, y'a gbɔɔɔ tɛri pu bɛeri na. ¹⁹ Bani yi na ba kanhama xu yiye ni kanhama pemu ya yaa ni yi ni wɛ, na li kanjuɔ pye yi funɔɔ jɛ yi Kile jomɛɛ co; kasaana li jɛ lere. ²⁰ Ayiwa, pu ba yee kpɔɔɔ yi kapyeguɔɔ wuu na, a y'i lee xu yiye ni, kuduun weke y'i da da lee ni wɛ? Ga kanhama ba nɔni yi na y'i kasaanjaa pyi, a y'i pee xu yiye ni, kasaana li jɛ lere Kile jaha taan. ²¹ Lee wuu na Kile ya yi yiri, bani Kirisa bɛ ya kanhama jɔ yee wuu na, koo w'a le yi taan, kɔnhɔ yi da se wu fele ni.

²² «Wu ya jurumu wa shishiin pye wɛ,

nafaana ta shishiin di ya ta wu jɔ ni wɛ.»*

²³ Pu bi wu shɛhɛɛ tuun wemu ni ge, wu ya ta shɛhɛɛ tɛɛɛɛ wa na wɛ. Pu bi wu kana tuun wemu ni ge, wu ya ta wa fuguri wɛ. Ga w'a wu keree bɛeri yaha Kile kace na, wee wemu w'a kiiri kɔɔn ni tiime ni ge. ²⁴ Wu yɛ pyaa k'a wɛɛ wo jurumu wu lɔ wu ceepuuro ti ni korikoritige ki na, kɔnhɔ wu bye xuu jurumu kabanja na, wu bye jiiɛɛɛ ni, tiime kaa na. «Wu kpɔɔɔɔ nɔyɔ funɔɔ ni yee ya sicuumɔ ta.»* ²⁵ Bani yee bi bye ba dubyapiinyɛ jɛ wɛ, ga nime yee ya kuri pa yi munahaa ki nahavɔɔ, ni ki maravɔɔ wu mu.

3

Gbagashaa ni cepee nibyegee

¹ Gbagashaa yi bɛ pu kuu yi namaa mu, kɔnhɔ li jɛhɛ shɛ da nago, pii jɛ wà pee ya Kile Kafila wu jomɛɛ co wɛ, pee di já sɔɔ pu cɛɛ pu wo torogana funɔɔ ni p'i dà, jɔ jomɔ bɛ baa tɛɛɛ ni, ² pu ba pu cɛɛ pu wo fɛfɛɛɛɛ, ni gbɔɔɔ torogana li jaa. ³ Yi pushaga ganha da bye kpɛɛngɛ pushaga wɛ, ma na jɔ: juɔɔɔ, kelee sannɔ yalere, kelee fazaaya wɛ. ⁴ Ga k'a yaa na ta pushaga niɔmɔhɔɔ yee funyɔ ni, kee jɛ loxulo, ni lotaan. Yee jɛ pushaga yanmuɔyɔ, yemu ya gyɛɛgi wɛ, yee y'a dan Kile ni fo xuuni. ⁵ Fo taashiine ni, fɛfɛɛɛɛ cɛɛ pii pu bi Kile pye pu tadanja ge, ke pushaga ke tuugo pee bi byi. Pee bi kuu pu namaa mu. ⁶ Ba Sara bi gbɔɔɔ tɛri Ibirayima na, na wu pyi «kafɔɔ» wɛ. Yee ya pye wee wo nagoo, yi ba kasaanjaa pyi, kaa la shishiin fyaara di ya yi fungɔnyɔ yi wuregi wɛ.

⁷ Yee bɛ namaa, yi bɛ pu yi cɛɛ co ni fungɔngɔ fɛɛɛɛ ni! Bani cee fanha k'a cɛɛɛ na foro ná wogo taan. Y'a gbɔɔɔ tɛri pu na, bani jii sicuumɔ pemu Kile ya gaan cɛn ge, yee ni cɛɛ pu da ba pee ta. Yi ba lee pyi, kaa la shishiin da já yi Kile-jɛɛɛɛ koo tɔ wɛ.

Kodiine naarigana

* 2:22 Ezayi 53:9 * 2:24 Ezayi 53:5,10

⁸ Lee beeri kadugo na, y'i binne fungonyo ni kapyegee na! Yi daan ni yiye ni ba cebooloo ne we! Yi nyuo di benji! Yi da yiye tirige yiye mu! ⁹ Yi ganha ba kakuunyo taga da kakuunyo fohoo toni we! Yi ganha ba shehee taga da shehee fohoo toni we! Ga y'a duba pyi, bani Kile ya yee yiri tuun wemu ni ge, w'a yee yiri wu duba kan yi mu yi cen. ¹⁰ Kile Kafila w'a yi yu na:

«Niifeere ya dan wemu ni,

wu funno di ne wu cana niisaanaa na ge,
weefoo ya yaa na wuye tanha kakuunyo jo na,
na wuye tanha nafaanra na.

¹¹ Wu wu kadugo le kuumo ni, wu da kasaanaa pyi.

Wu janiye sha wu daha kee feni.

¹² Bani sipyii piimu p'a tii ge, pee ni Kafoo nii wa.

Wu niwegee di ne pu Kile-jerege jomoo ni.

Ga pii p'a kakuunyo pyi ge,

Kafoo di wu jaha nmahana na jeri pee feni.»*

¹³ Yee bu yiye po kasaanaa na na byi ni yi zoloo pu beeri ni, jogo di da kakuunyo pye yee na we? ¹⁴ Ali kanhama jehhe ba noni yi na kasaanaa bye funno ni, duba nagoo yi ne. Sipyii ya fyagi lemu na ge, yi ganha ba fyagi lee na we! Yi ganha bu yi zoloo pu be yaha pu wuregi we! ¹⁵ Ga y'a gboro teri Kirisa na yi zoloo pu na, wee wu ne yi Kafoo. Tadaña ke ki wa yi zoloo pu ni ge, sipyaa sipya w'a yi yege kee fiin ge, y'a yaa na ta y'a gbegele yaha tuun beeri ni di weefoo no sho. Ga y'i li pye ni lotaan, ni gboro ni, ¹⁶ yi zoloo p'i bye fefee, konho pii p'a yi shehele yi jaarigazaana li wuu na Kirisa wo karijerege ki ni ge, lee di ba pefee shiige. ¹⁷ Na kanhama na kasaana bye funno ni, li bu da Kile jidaan, lee ya no na toro na kanhama na kakuunyo bye funno ni taan.

¹⁸ Kirisa ye pyaa be, tooni nigin ye nigin w'a xu sipyii pu wo jurumu wu wuu na. Wee wu bi tii ge, w'a xu tiibaalaa pu wuu na, konho wu she ni yi ni Kile mu. P'a wu gbo ceepuuro kabanja na, ga, a wu ne Kile Munaa kabanja na.

¹⁹ Lee Kile Munaa le ni w'a she Kile wo jomoo pu jo be kaso wo munahaa ki mu.

²⁰ Kee munahaa ki ne, piimu p'a she Kile nomee ni fo taashiine ni, na wu ta w'a luu gbo pu taan na mo ge. Lee ya pye Nuxhun wo kogboko ki yaaduun ni. Sipyii dooni ye, lee kori ne sipyii gbarataanri ye w'a je kogboko ki ni, na sho loko ki na. ²¹ Kee loko ke ne njjaa wo batizeli we wo jaa, wee wemu w'a wee juno wo ge. Batizeli ya ceepuuro fonro leri we, ga, m'a ma li sha Kile mu m'a bye ni wu ni karijerege ni ni zofeere ni. W'a wee shuu bani Yesu Kirisa ya ne na foro xu ni. ²² W'a dugi fugba wu ni, na diin Kile kanige ce. Wu wa meleke pu juno ni, na ne fanha ni se yanmuyo yi beeri juno ni.

4

Naarigana nivono

¹ Kirisa ya kanha ceepuuro ni, lee wuu na yee be ya yaa na lee yaha yiye funyo ni, na pye yi kashen yagbono; bani sipya wemu w'a soo kanhama p'a noni wu na Yesu wuu na ge, weefoo funno ne nige w'a jurumu pyi we. ² Ayiwa, yi wo konjo tiinne lisana funno ni, yi ganha bu daha sipyii jidaan feni we, ga yi taha Kile jidaan feni. ³ Piimu ne Kiriceen we, yee ya tuun wemu pye na doroo pee wo jidaan keree ki ni ge, wee tuun w'a yee yaa. Keree kiimu k'a dan pu

* 3:12 Zaburuu 34:13-17

ni ge, kee yee be bi byi: Dɔdɔɔɔ, ni lakuunɔ, ni ligbɔhɔ, ni singbaa, ni na yiye pinnɛɛ gbagbɔɔ na, na kanɔhɔyɔ pyi, ni yaperegaanra. ⁴ Nime, yee ya binnɛɛ nige ni pu ni kii shiige keree kii bye na we. A lee di pu fo, a p'i ganha na yee mege kyeeɛgi. ⁵ Ga Kile we w'a gbegele yaha wu ba kiiri kɔn wyii ni xuu na ge, wee na ba pu yege li fiin. ⁶ Lee wuu na Kile wo Kile Jozaama p'a jo xuu be mu, kɔnhɔ na kiiri yaha w'a kɔn xɔ pu na ke kɔnɔ puga ke ni ba sipyii pusamaa beeri ne we, pu munahaa di bye niifeere ni Kile naha taan.

Wu pye Kile wo kapyebyii nijemɛɛ

⁷ Kɔnɔ taaxɔɔ l'a teɛɛɛ xɔ, lee wuu na yi gbegele yaha tuun beeri ni! Yi bye fungɔnyɔ fɛɛ, kɔnhɔ y'i gori yaha Kile-nerɛge na. ⁸ Yi yiye te taanɛɛge yaha k'i bele na toro keree beeri taan, bani «Taanɛɛge ya jurumu nijeheme nɔ tɔni.»* ⁹ Yi da jin yiye mu nabɔɔ na zojuuro baa tege ni! ¹⁰ Kile ya loolodahaa kiimu kan yi beeri nigin nigin mu ge, y'a ki labye pyi, y'i bye kapyebye-jemɛɛ, piimu ya kaseɛge ta Kile wo loolodahaa tuuyo nijehɛye yi na ge. ¹¹ Kafila ya kan wemu mu ge, kafila we w'a yiri Kile yiri ge, w'a yaa w'a wee yu. Wemu ne sipyii tegeɔɔ ge, fanha ke k'a yiri Kile yiri ge, w'a yaa w'a sipyii pu teri ni kee ni, kɔnhɔ pɛɛɛɛ di daha Kile na keree beeri ni Yesu Kirisa gbɔɔɔ ni. Fanha ni nɔɔɔ, yee yi ne wu woyo fo gbee. Amiina.

Kanhama pe p'a daa n'a daa funɔ ni ge

¹² Na taanɛɛɛ, kawagaa kii k'a yi nɔhɔ wo ge, ki ganha bu yi fo we, k'i ganha bu bye yi mu ba katiibaagaa ne we. ¹³ Ga yi funɔ taan lee na, bani yi be ya taa ta Kirisa wo kanhama pu ni, kɔnhɔ yi funɔ di ba daan wu nɔɔɔ wu shɛduun ni. ¹⁴ Pu ba yi shehele Kirisa mege wuu na, yee ya pye duba nagoo, bani Kile Munaa le, lee lemu li ne nɔɔɔ Munaa li ge, lee wa yi na. ¹⁵ Kanhama ganha da nɔ wa shishiin na yi ni sipyigbuu funɔ ni we, kelee nagaara funɔ ni we, kelee kakuubyii funɔ ni we, kelee na jin piitiilee wo keree ni funɔ ni we. ¹⁶ Ga kanhama bu nɔ wa na wu Kiriceenre funɔ ni, lee ganha da bye weefɔ mu shiige we; ga, wu baraga taha Kile na kee mege ke wuu na. ¹⁷ Bani kiiri wu nɔ kɔnduun w'a nɔ, Kile wo puga ki na wu da ba nɔ kɔn. Kiiri wu di bu nɔ kɔn we na, pii pu ne pu ya sɔɔ Kile wo Kile Jozaama pu na-e ge, pee wo taxɔɔ na ba bye leke we? ¹⁸ Kile Kafila w'a li she na:

«Piimu p'a tii ge,

pee bu shɔ waha nijeheme funɔ ni;

piimu ne Kile nii fyaara baa fɛɛ ni jurumupyii ge,

pee di bye dii we?»*

¹⁹ Lee wuu na, Kile ya wu jidaan pye piimu mu kanhama ge, peefeɛ pu pu munahaa ki le pu yaavɔɔ nɔmɛɛ fɔɔ wu kenɛ ni, p'i daha kasaanɔa feni p'a byi.

5

Egilizii nahagbaa fɛɛ pu wo yeri yeri jomɔ

¹ Egilizi nahagbaa fɛɛ pii pu wa yee niɛ ni ge, pee ni ne wa yu nime. Ne be wu ne egilizi nahagbaa fɔɔ wa ba yee ne we. Ne pye Kirisa wo kanhama pu seeri, nɔɔɔ wemu be w'a ma ge, di ba da wee be ni. ² Kile ya wu yatɔɔgbaha kemu kaa le yi kenɛ ni ge, yi hakili yaha kee na. Yi ganha ba lee pyi ba fanha kaa ne yi nɔnɔ ni we, ga yi da li pyi yi wo daan na mu funɔ ni na be ni Kile wo jidaan wu ni. Yi ganha ba li pyi ni wari lakuunɔ ni we, ga yi da li pyi ni

* 4:8 Talɛɛɛ 10:12 * 4:18 Talɛɛɛ 11:31

fungõnsaana ni. ³ Piimu kaa Kile ya le yi kenε ni ge, yi ganha ba fanha pyi pee na wε, ga yi da doroo torogana na, pu jii na voro lemu feni ge. ⁴ Wee tuun wu ni Yatõnahamaa Nuhõfõ wu ba ba tuun wemu ni, yi na ba nõõõ saanra judõõõ ta lemu ya gyeegi wε.

N'a daa fεε pu wo yeri yeri jomõ

⁵ Yee be lεvεε, yee be pu kuu jahagbaa fεε pu mu. Yi beeri p'a yiye tirige yiye mu yiye te keree ni. Bani Kile Kafila w'a jo:

«Kile ya yogo kõõn tabaara fεε na,
ga pii p'a puyε tirige ge,
na niime kaan pee mu.»*

⁶ Lee wuu na, yi yiye tirige Kile wo fanha kenε ke nõõõ ni, kõõõ wu ba yi yirige wu jidaan tuun ni. ⁷ Yi yi funyõ cõnrõmõ beeri le wu kenε ni, bani wee w'a yi mara. ⁸ Yi kasege ta yi gori yaha jii na, bani yi pen Shitaanni wu je ba cenri je wε, na guuri, na jaari na yeree na yaaga shaa di joo. ⁹ Yi ganha bu sõõ wu mu wε, yi yi logoo waha n'a daa wu feni. Yi li ce na yi cebooloo Kiriceen pii pu wa caraga kõõõ ke na ge, na pe kanhama pe shi wa pee be taa.

¹⁰ Yi bu ganha mu jeri, niime wu beeri fõõ Kile we w'a yi yiri wu wo nõõõõ nixhõbaama wu kaa na Kirisa wo karijege ki ni ge, weeye pyaa na ba yi keme yaa, na fanha kan yi mu keree beeri ni, kõõõõ yi jõõ di ja fa. ¹¹ Se je wee ni fo gbee. Amiina.

Pyeeeri fõ mujuu

¹² Siliven w'a ne tege a ne le seme nifenhεfenhene le ka na tun yi mu. Ne mu, ceborona jomεε fõõ wu je wii Kile koo li ni. N'a we seme we ka na tun yi mu, di samõhõõõ le yi ni, di li she yi na can na na we wu wa Kile wo niime we. Yi kori yaha wee ni! ¹³ Kile ya egilizi wemu jaha bulo Babiloni* ni ba yee je-ε ge, w'a yi shaari. Na ja Marika be ya yi shaari. ¹⁴ Yi beeri p'a yiye shaari ceborogo fõ na ni taanjege ni, yee piimu beeri pu je Kirisa wuu ge.

Narije ki pye yi te ni.

* **5:5** Talenje 3:34 * **5:13 Babiloni:** Kulo lemu Kile ya kyeege fεεfεε li kakuuyo yi wuu na ge, Pyeeeri ya Orome kulo li taanna ni lee ni naha we verise we ni.

2 Pyeeri

Pyeeri ya seme shuun wo wemu ka ge

Jogɔ mu we seme we d'a tun we?

Li wa kanna egilizi nigin wa mu Pyeeri ya we seme we ka na tun we, ga Kiriceen pu beeri mu w'a wu tun (2 Pyeeri 1:1). W'a li she na wee wo canja jii l'a nɔ li taxɔɔ ni (2 Pyeeri 1:12-14).

We seme we kakana jɔɔ

Pyeeri ya bi karamɔɔlɔɔ kafinejuu pu wo kalaakuumɔ wu kaa logo, wemu p'a bi gaan n'a daa fee pu mu ge, lee wuu na w'a we seme we ka wu guri n'a daa fee pu funyɔ to can wa shizhaa na, w'a bi pu kalaa xɔ wemu ni ge. Lee yere le ninumɔ Zhude be ya pye (Zhude 5-16).

Seme wu kafila jɔɔ

2 Pyeeri 1 Kalaa wemu y'a ta ge, yi pye jomheee fee wee kalaa wu shizhaa na.

2 Pyeeri 2 Funduuro temu w'a pye karamɔɔlɔɔ kafinejuu pu shizhaa na ge.

2 Pyeeri 3 Kirisa na guri ba nakaara baa.

Pyeeri fɔ mujuu

¹ Ne Simɔ Pyeeri we wu je Yesu Kirisa wo kapyebye, ni wu tudunmɔ ge, ne w'a we seme we tun yee mu, yee piimu p'a see see n'a daa wu ta ni wee ni, wu Kile ni wu Shɔvɔɔ Yesu Kirisa wo dii wu funɔɔ ni ge. ² Kile wu niime ni janiɔɔ kan jehɔ yi mu Kile ni wu Kafɔɔ Yesu wo je wu funɔɔ ni.

Kile w'a wu yiri na wu pa je wu Ja wu saanra ti ni

³ Keree kiimu beeri k'a yaa ni wu ni wu jiiere ti funɔɔ ni, wu bye Kile jii fyaara sipyii ge, Kile ya kee beeri kan wu mu wu sefeere ti funɔɔ ni. Wemu w'a wee yiri, na pa binne ni wu ni wuyɔ pyaa wo nɔɔɔ we ni wu saama pu na ge, w'a wee pye wee ya weefɔɔ ce. ⁴ Tee sefeere te funɔɔ ni, Kile ya jomheee lo wee mu kiimu ya jɔ fo xuuni ge. Lee na, jomheee kiimu w'a lo yee mu ge, yi bu kee ta yi na ja voro ke konɔ ke ni, lakuunɔ ya kemu fɔnhɔ ge, na ja pye ni zɔ nigin ni ni Kile ye pyaa ni.

⁵ Lee wuu na yi la le yiyɔ ni xuuni, y'i saama fara yi n'a daa wu na, y'i Kile wo macɛɛ ki fara pee saama pu na. ⁶ Na ja mayɔ na, y'i lee fara Kile wo macɛɛ ki na, y'i lowaa fara na ja mayɔ na wu na, y'i Kile jii fyaara fara lowaa li na. ⁷ Na pye jire ni ni n'a daa fee pu ni, y'i lee fara Kile jii fyaara ti na. Y'i taanɔeege fara n'a daa fee pu wo jire ti na. ⁸ Kii keree kii bu da yi ni, na yi yaa xuuni, yi da bye saa fee ni kuduun baa fee wu Kafɔɔ Yesu Kirisa wo je wu ni we. ⁹ Ga kii keree kii bu wemu kuunɔ, weefɔɔ ya jaa xuuni we, w'a bye ba fyɛn je we. Kile ya wu jurumu wemu je laha wu na, na wu pye feefe ge, wu funɔɔ na wo lee na.

¹⁰ Lee wuu na ceborogo, yi naha ya bulo, na yi yiri lemu na ge, yi lee pye baraga kaa. Yi ba lee pyi, yi da ga gurunɔ di do Kile koo li ni bada we. ¹¹ Lee funɔɔ ni Kile da saanra ti wo kujɔɔ li mugi xuuni yi mu, saanra temu da ga xhɔ we. Tee je wu Kafɔɔ ni wu Shɔvɔɔ Yesu Kirisa wuuro te.

¹² Lee na, ne funɔɔ ki wa di da yi funɔɔ tun kii keree kii na tuun beeri ni, ali na ta y'a ki ce xɔ be. Can jomɔ pe p'a nɔ yee na ge, yee ya pye jomheee fee pu

funḡo ni. ¹³ Ga na ne yaha ke jiiḡe ke na, ne li ta l'a saha ne w'a yi funḡo tun ni kii keree kii ni, kōnhō y'i da jeni. ¹⁴ Bani ne li ce jo ne foroduun w'a nō xō ke koḡo puga ke ni; wū Kafōo Yesu Kirisa w'a na pye n'a lee ce. ¹⁵ Ga n'a da na se beeri pye, kōnhō na nigaraga na, yi funyō di da dun ni kii keree kii ni tuun beeri ni.

Tudunmāo p'a Kirisa wo nāōō wu ja

¹⁶ Wēe ya ta wū Kafōo Yesu Kirisa wo fanha ke ni wu ba wu kaa jo yi mu ni shizhiinme fēe wo giraya ni wē. Ga wēe ya wu ja wū jii ki na, wu ni wu nāōō wu beeri ni. ¹⁷ To Kile nidēenge ki jē wu fanha ke, ni wu nāōō wu ni. W'a pēeḡe ni nāōō taha Yesu Kirisa na, tuun wemu ni w'a jo ge na: «Ne jidaan ja wu jē we, wu kaa ya dan ne ni fo xuuni.»* ¹⁸ Wēe pyaa ya lee mujuu le logo na yiri fugba we ni, tuun wemu ni wēe di bye ni Yesu ni fēfēere boboḡo ki na ge.

¹⁹ Kee keree kii beeri ya li she wēe na na can wu jē Kile tudunmāo pu wo jomō pe. Yi bu fungōḡo ta pee na, lee na bye kasaana. Bani pee jomō pe jē ba sokinna jē we, wemu ya kpēenge yege nibiige ni yani jiga ki pa mugi, jimugujō wāōō li l'a jii yi zōōō pu na ge. ²⁰ Yi fēnhē li ce na sipya wa shishiin ya Kile Kafila wu wo kapaḡaa ki jomō ceni wuyē ni wē. ²¹ Bani sipya wa shishiin ya ta w'a kapaḡaa jo ni wuyē pyaa fanha ni wē. Ga Kile ya wu jomō pu kan sipyii mu ge, Fēfēere Munaa fanha ni p'a pu jo.

2

Karamāḡo-kafinejuu keree

¹ Fo taashiine ni, ba tudunmāo kafinejuu ya ta sipyii ti ni wē, mu karamāḡo-kafinejuu da ba da yi be niḡe ni. Kalaa we w'a sipyii waagi, na bōḡō nōni pu na ge, pu na ba wee kaan yi mu. Kafōo we w'a pu jiiḡo wolo ge, pu na ba wee kaa she, na bōḡō shan puyē jiiḡo ni tōvuyo na. ² Sipyiihemēe na ba daha pu feni, na doroo pu jidaan torogaguḡō beeri na. Lee funḡo ni sipyii na ganha na can koo li mēge kyēegi. ³ Na ta pu wo wari lakuḡō funḡo ni pu da ba yi faanna ni pu namari jomō ni, na yi kenḡe yaḡmuyō shuu yi na. Ga fo taatuunnō ni kiiri ya gbegele yaha na pu sige, bōḡō na ba nō pu na tōvuyo na.

⁴ Melekēe piimu p'a jurumu pye ge, Kile ya ta jiiḡo jaari pu na wē. Ga w'a pu wā Jahaneme nibiige ki wegogoyo yi ni, na pu nibōyō mara yaha wā na kiiri wu caḡa ki sige. ⁵ Kile ya ta jiiḡo jaari taashiine li be wo koḡo ki na wē. Ga logbōhō w'a taga wu jii fyaara baa sipyii pu kyēegi kee koḡo ki be na. A wu Nuxhun yē nigin jiiḡo wolo, wee wemu wu bi tiime pu wo yēe li pyi ge, na fara wu puga sheen gbarashuun wu na. ⁶ W'a Sodōmu ni Gōmōori kulogoo ki be kyēegi, na pu sorogo na pye shōnro. Sipyii piimu p'a ma, p'i jē Kiriceen wē ge, na pu pye jaha shēshēere pee mu. ⁷ Ga Lōti we wu bi tii ge, w'a wee jiiḡo wolo. Wee bi kanha fo xuuni pii kakuubyii pii wo torogaguḡō li funḡo ni. ⁸ Na ta wee nā we w'a tii ge, wee be nidēenge ki bye pu tē ni. Wu bi pu katiibaagaa kiimu jaa, na kiimu nuri ge, kee bi wu zōsaama wu kana jiga beeri. ⁹ Lee beeri w'a li shee na Kafōo na jā Kile jii fyaara sipyii shō nōwuuro na, na kakuubyii kemē yaha kanhama kaa na na kiiri wu caḡa sige. ¹⁰ Pii p'a pu ceepuuro jidaan pyi na be ni pu fōōnro keree la ni, na Kile wo sefēere ti fanri ge, pee wuu na ba golo. Pee karamāḡo-kafinejuu pii ya daa xuuni puyē na, na puyē kerē. Pu ya fyagi fugba sefēere ti zhehele na wē. ¹¹ Na ta melekēe pii

* 1:17 Macco 3:17

pu jε ni baraga, ni fanha ni na toro pii sipyii pii t̄aan ge, pee be ya jaagi shaan te sefeere te na we, p'i ya ti shehele Kaf̄oo naha t̄aan we. ¹² Ga pee karamogoloo pii ya foro fungonḡo baa yat̄ooƷo feni, yee yemu kasii juuƷo ki jε na yi co na gbo ge. Pu ya keree kiimu ce we, kee p'a fanri. Lee wuu na pu na ba gyeegi puyε pyaa wo v̄onho wu funuƷo ni.

¹³ B̄ooƷo ki da ba no pu na pu wo kakuuƷo ki foot̄oo. Shiige baara keree di dan pu ni tapyege ni sipyii jii na caƷa ni. Pu ba kalenje gbuu ni yi ni, p'a ganha na yee faanna, pu jεnaa la d'a wolo, na jε be shiige. ¹⁴ Pu zoloo p'a ni d̄od̄ooƷo na, p'i ya dinni jurumu na we. Piimu fanha k'a ceƷe ge, na pee faanna na fuloo puyε na. Negb̄oo di jε pu ni, lanj sipyii pu wa pii. ¹⁵ Koo le l'a tii ge, p'a lee yaha na puyε piinje na taha B̄oz̄ori ja Balamu wo koo le feni, wee wemu w'a soo na kakuuƷo pye saraa feni ge. ¹⁶ Ga wu kaa ya jo lee kapyebaana le wuu na. Kafazho w'a sipya mujuu jo, na wee Kile tudunm̄oo we wo fungonḡo baara ti yerenje.

¹⁷ Pii sipyii pii jε ba l̄oh̄o baa lobulowegee jε we. Pu jε ba jahaya jε we, kafεgb̄oh̄o ya yemu lo ge. Nibiicogon̄o k'a gbegele na yaha pu naha na. ¹⁸ Pii p'a kiragi kiragi foro konahan̄a ki ni li sanha m̄o-ε ge, pu ma pee faanna na luu ni kafilafεfεge ni. Lee wuu na pu ma ceepuuro wo shiige baara keree taga puyε tege. ¹⁹ Pu ma yu na pu da pee wolo bulooro ni, na ta lakuuƷo keree kii p'a byi ge, puyε pyaa di jε kee wo buloo. Bani kaa lemu ba se taa ma na, m'a jeri lee wo bulo. ²⁰ Can na, sipyii piimu p'a ta sh̄o kon̄o ke wo n̄or̄om̄o keree kii na, w̄u Kaf̄oo ni w̄u Sh̄ooƷo Yesu Kirisa wo jε funuƷo ni ge, kee keree kii bu peefεε ta co sanha, na se ta pu na, pu tax̄ooƷo keree na ba waha na toro taashiine li t̄aan. ²¹ Pu ma Kile wo tiime koro li ce, ga Kile wo j̄om̄ehεε kii p'a she pu na ge, p'a kee yaha. Lee funuƷo ni li bi p̄ooƷo pu mu, pu ganha tiime koro li ce be we. ²² Nime, le l'a no pu na ge, lee ya li shee na can wu jε kii talenje kiiri: «P̄on̄o l'a kuri li t̄uguro ti feni,» ni «P'a shaazho wu wuu, a wu guri she jε j̄or̄ooƷo ni.»

3

Kaf̄oo Yesu wo paduun wu keree

¹ Na taanjiineε, ne seme shuun wo w'a we na wu tun yee mu. Ne yee funuƷo tun keree kii na pii semeε shuun we ni, k̄onho y'i fungonḡo nizaan̄a ta. ² Jom̄o pemu Kile wo fεfεere tudunm̄oo p'a jo toro yi mu ge, ni w̄u Kaf̄oo, ni w̄u Sh̄ooƷo wu wo tudunm̄oo p'a wu tuduro teke jo yi mu ge, yi yi fungon̄oƷo yaha yee na.

³ Leke y'a yaa na fenhe ce ge, lee li wa me. Taax̄oo li ni lawuu fεε pii na ba ba piimu lawuu w'a pe ge. Pu na ba jaari na be ni puyε pyaa wo lakuuƷo ke ni. ⁴ Pu na ba yu: «Yesu ya j̄om̄εε lemu lo yee mu na wu da ba ge, mii w'i jε we?» W̄ee sefeleε p'a xu, ga keree ki beeri di jε ki siime na ba kon̄o k'a j̄o k̄on we.» ⁵ Pu ya go p'i le ce yaha pu funȳo ni we, na: Kile w'a fugba ni jinje yaa fo taashiine ni. Wu j̄o jom̄o funuƷo ni Kile ya jinje yerenje l̄oh̄o ni, na ki yaa ni l̄oh̄o ni. ⁶ L̄oh̄o ni be sanha Kile ya taashiine li wo kon̄o ke ni ki funuƷo yanmuȳo beeri kyεegi, logb̄oh̄o ki tuun wu ni. ⁷ Ga pee j̄o jom̄o pe ninum̄o pu wa nj̄aa wo fugba we ni jinje ke be keme yaha, na Kile jii fyaara baa sipyii pu wo kiiri we, ni pu gyeegi wu caƷa sigee. Kee caƷa ke, na na ba fugba we, ni jinje ki be sorogo.

⁸ Ga, na taanjiineε, kaa nigin wa w̄a, y'a yaa na lee ce, lee li wa me. CaƷa jii nigin jε Kaf̄oo naha t̄aan ba yee kab̄ofon̄o nigin (1.000) jε we, yee kab̄ofon̄o nigin (1.000) be di jε wu naha t̄aan ba caƷa jii nigin jε we. ⁹ Pii wa yu na Kaf̄oo

ya go wu wu ɲɔmɛɛ li koo ɲaari wɛ, na w'a mɔ toro. Lee bɛ wɛ! Kile ya luu gbo yee taaan. Wu la ɲɛ wa shishiin bɛ wu kyɛɛgi wɛ; wu funɲɔ ki ɲɛ sipyii pu bɛɛri di daajɛɲɛ jo pu jurumu wu na, p'i ba Kile mu. ¹⁰ Kafɔɔ cabaɲa, kee na ba sipyii pu fo ba nagaa ya sipya foni wɛ. Kee caɲa ki na, fugba we na ba doro ni tunmɔ nigbɔ ni, na na ba wu funɲɔ yaɲmuyɔ yi bɛɛri sorogo fɛɛfɛɛ, ɲiɲɛ ke ni ki yaɲmuyɔ bɛɛri na ba sorogo.

¹¹ Wee tuun wu ni, na ye yaɲmuyɔ ye yaha yi na da ba ɲa le ɲagana le na, yee torogana l'a yaa na tii, y'i la fara yi Kile ɲi fyaara ti na. ¹² Kafɔɔ cabaɲa ke, yi ki sige, yi la le yiyɛ ni, k'i wɛri nɔ. Kee caɲa ke, na na ba fugba wu sorogo. Yaɲmuyɔ yi bɛɛri na ba ɲa na xhɔ. ¹³ Kile ya ɲiɲɛ nivonɔ ni fugba nivomɔ wemu ɲɔmɛɛ lɔ wɛɛ mu ge, wu na ba daa yee na. Wee xuu we ni, keree ki bɛɛri na ba byi Kile wo tiime pu funɲɔ ni.

¹⁴ Lee wuu na na taanɲiinɛɛ, na yi yaha yi na kee caɲa ke sige, y'a yaa na la le yiyɛ ni wu ba yi ta fɛɛfɛɛ, jaagi baa, y'i bye ɲaɲiɲɛ na ni wu ni. ¹⁵ Y'a yaa na li cɛ na Kile na luu gbo yee taaan, lee ni yee wo ɲuwuuro t'a foro. Yee ninuyɔ wu ceborona, wu taanɲii Pɔli bɛ ya jo yi mu. Kile ya fungɔngɔ fɛɛɛ temu kan wu mu ge, tee fanha ni w'a yi jo. ¹⁶ Yee w'a gani wu sɛmɛɛ pu bɛɛri ni, pe jomɔ pe shizhaa na. Tɛyɛ ya wa wà wu sɛmɛɛ pu ni, yemu kɔri cɛmɛ p'a pɛn ge. Ga pii pu ɲɛ fungɔngɔ fɛɛɛ baa, pu ɲɛrimɛ bɛ di ya pɛn wɛ, pee wa yee tɛyɛ yi wo jomɔ pu kɔri ɲɛri. Mu shiin pu wa Kile Kafila wu wo jomɔ pa bɛ ɲɛri. Na pu yaha lee na, puyɛ pu wa gyɛɛgi.

¹⁷ Na taanɲiinɛɛ, nɛ kunni wa yi funɲɔ to, yi kasɛɛgɛ yaha yiyɛ na, kɔnhɔ pu ganha bu yi ta ni pu piinɲɛ jomɔ pe ni, p'i yi laha yi tayerege nizaɲa ke ni wɛ. ¹⁸ Ga, yi la le yi da se ɲaha na wu Kafɔɔ ni wu Shɔvɔɔ Yesu Kirisa wo niime wɛ, ni wu macɛɲɛ ke ni. Nɔɔɔ wu taha wee na na lɔ nime na fo gbee. Amiina.

1 Yohana Yohana ya sɛmɛ nizhiimɛ wemu ka ge

Jɔgɔ wu jɛ Yohana wɛ?

Tudunmɔ Yohana w'a we sɛmɛ we ka. Wee ninumɔ w'a Yohana wo Kile Jozaama pu wo sɛmɛ wu bɛ ka, ni Yohana wo sɛmɛ nizhiimɛ we, ni shuun wo we, ni taanri wo we, ni Kashɛɛ Kitabu wu bɛ.

Yohana ya ta wu mɛgɛ ka pii sɛmɛɛ taanri we na wɛ. W'a wuyɛ pyi na «egilizi nɔhɔlɛ».

Yohana ya ta we sɛmɛ we ka egilizi nigin mɛgɛ na wɛ, ga Azi fiige ki egilizii pu mu w'a wu tun. Yohana bi kapyɛnɛɛ pyi wu wo canja jii li xɔduun wu ni Efese kulo le, ni li kabanugo kulogoo ki ni. Wee xuu we nijaa wo wu jɛ Turuki fiige ki niɲɛ ki ni.

We sɛmɛ we kakana jɔnɔ

Wuyɛ mɛgɛ Kile Kafila yɛrɛ li jɛ we sɛmɛ we. Kafila jɔngbɔyɔ taanri wu jɛ wu ni:

1 N'a daa fɛɛ ya yaa na taha can koro li fɛni, na pu n'a daa wu taha Yesu na.

2 Yi taan ni yiyɛ ni, yi da jaari kpɛɛngɛ ni.

3 Yi da yiyɛ kaseri karamɔgɔ-kafinɛjuu pii na.

Sɛmɛ wu kafila jɔngbɔyɔ

1 Yohana 1:1—2:17 Na jaari kpɛɛngɛ ni.

1 Yohana 2:18-29 Jɔgɔ wu jɛ Kirisa wo pen wu wɛ?

1 Yohana 3—4 Taanjɛɛgɛ keree.

1 Yohana 5:1-12 Sɛrɛɛ p'a yemu jo Yesu shizhaa na ge.

1 Yohana 5:13-21 Nii sicuumɔ tadarja nakaara baa wogo.

Nii sicuumɔ nixhɔbaama jomɔ

¹ Wemu wu jɛ jii sicuumɔ jomɔ pu ge, wee wo keree wɛɛ wa gani yi mu, wemu w'a bye wà yani konɔ ki yaa ge. Wɛɛ ya wu jomɔ pu logo, na wu ja wù jii ki na. Wɛɛ ya wu sɛeri xuuni, a wù keye bɛ di gbɔn wu na. ² Pee jii sicuumɔ p'a puyɛ shɛ, wɛɛ ya pu ja, na pu sɛeri keree pye. Nii sicuumɔ nixhɔbaama pe pu bye Kile taan na puyɛ shɛ wù na ge, pee kaa w'à yu yi mu. ³ W'à lemu ja, na lemu logo ge, lee w'à yu yi mu, kɔnhɔ yi bɛ di jé wù wo karijɛɛgɛ ki ni. Wɛɛ kunni wa jé To Kile ni wu Ja Yesu Kirisa wo karijɛɛgɛ ki ni. ⁴ Wɛɛ ya kii keree kii ka na ki tun yi mu, kɔnhɔ wù fundanga ki jɔ di fa.

Kile jɛ kpɛɛngɛ; w'à jaari kee ni

⁵ W'à jomɔ pemu logo Yesu Kirisa mu di jo yi mu ge, pee pu wa pe na Kile jɛ kpɛɛngɛ, nibiige yafin wa wu ni wɛ. ⁶ Wù bu jo na Kile wo karijɛɛgɛ ki ni wù jɛ, na ta wù jaari gbee nibiige ni, kafinɛyɛ w'à yu, wù jɛ can jɔnɔ ni wɛ. ⁷ Ga wù ba jaari kpɛɛngɛ ni, ma na jo ba Kile wa kpɛɛngɛ ni mɛ wɛ, wee tuun wu ni w'à pye wuyɛ karijii, wu Ja Yesu wu shishan pu na wù pye fɛfɛɛ na wù jurumu wu bɛeri laha wù na.

Wù wù tɔgɔ wolo jurumu ni fɛfɛɛ

⁸ Wù bu jo na wù ya jurumu pyi wɛ, wuyɛ w'a biinnɛ can jɛ wù funyɔ ni wɛ.

⁹ Ga wù bu yere wù jurumu wu na, Kile ya tii na jɛ jomɛɛ fɔɔ. Lee funjɔ ni

wu na wù jurumu wu yafa wù mu. W'à kakuuṅṅṅ tuuyo yemu beeri pye ge, wu na wù pye feefe na yeege kee beeri ni. ¹⁰ Wù bu jo na wù ya ta na jurumu pyi we, w'à Kile pye kafinejo, wu jomṅ pu ne wù funṅṅ ni we.

2

Kirisa ne wèe tegeṅṅ

¹ Na nagoo, n'a da kii keree kii ka di ki tun yi mu, kṅṅṅ yi ganha ba jurumu pyi we. Ga wa bu jurumu pye, Tegeṅṅ wa wù mu wù To Kile wu kabanugo, wee ne Yesu Kirisa, wee wemu w'a tii ge. ² W'a pye wèe jurumu wu wo footṅṅ. Wèe wo wu ye be we, ga koṅṅ ke beeri wo jurumu foo w'a tṅ.

W'à yaa na Kile wo jomhehe ki co

³ Wù bu Kile jomhehe ki co, wù na li ce lee na na w'a wu ce. ⁴ Wa ba yu na wee ya Kile ce, na ta wu ya wu jomhehe conu we. Weefṅṅ ne kafinejo, can ne wu funṅṅ ni we. ⁵ Ga wemu w'a wu kafila wu conu ge, Kile wo taanṅṅṅ ke nivanṅa ki wa weefṅṅ funṅṅ ni see na. Lee na w'a li cenu na wèe ne wu kariṅṅṅ ki ni. ⁶ Wemu w'a yu na wee ne Kirisa wo kariṅṅṅ ki ni ge, weefṅṅ ya yaa w'a jaari ba Kirisa ye pyaa ya jaari ke.

Kariṅṅṅ ne jomhehe nivoṅṅ keree

⁷ Na jimhe, di wa ta kariṅṅṅ ne jomhehefonṅ ka na tun yi mu we, ga jomhehe nilee li wa, y'a lemu ta fo yi n'a daa wu jṅṅ kṅṅṅṅ wu ni ge. Y'a jomṅ pemu logo xṅ ge, pee pu wa lee jomhehe nilee le. ⁸ Ga lee be na, le n'a ka na tun yi mu ge, lee ne ba jomhehefonṅ ne we. Li can w'a ja Yesu Kirisa wo torogana li funṅṅ ni, na jaa yee be wo torogana li funṅṅ ni. Bani womṅ keree kii nidorogo ki wa, kpeṅṅṅ can wogo ki wa jṅ na xṅ. ⁹ We w'a yu na kpeṅṅṅ ki ni wee ne, na makṅṅ yaha wu ni wu ceboro te ni ge, womṅ ni weefṅṅ ne sanha. ¹⁰ Wemu ceboro kaa l'a dan wu ni ge, weefṅṅ wu ne kpeṅṅṅ ki ni. Na wu yaha kpeṅṅṅ ki ni, kaa la shishiin da ga já wu pye wu watii jṅṅṅ kyeeṅṅ we. ¹¹ Ga we w'a wu ceboro kṅ ge, womṅ ni weefṅṅ ne, womṅ ni w'a jaari. Wu ya wu tashṅṅ ce we, bani womṅ p'a wu pye fyen.

Yi ganha bu yi jaha le ke koṅṅ ke yanṅṅṅ ni we

¹² Na nagoo, n'a we seme we tunni yi mu, bani yi jurumu w'a yafa yi mu Yesu wo meṅṅ ki gbṅṅṅ ni. ¹³ Nṅṅṅ, n'a we seme we tunni yi mu, bani we wu wa wà na ta koṅṅ sanha jṅ kṅṅ we ge, y'a wee ce. Levee, n'a we seme we tunni yi mu, bani y'a se ta Shitaanni na. Na nagoo, n'a we seme we tun yi mu, bani y'a To Kile ce. ¹⁴ Nṅṅṅ, n'a we seme we tun yi mu, bani we wu wà na ta koṅṅ sanha jṅ kṅṅ we ge, y'a wee ce. Levee, n'a we seme we tun yi mu, bani yi fanha k'a nehe, Kile jomṅ p'a kori yaha yi funṅṅ ni, y'a se ta Shitaanni na.

¹⁵ Yi ganha bu koṅṅ yaha ki taan yi mu we, yi ganha bu yi jaha le koṅṅ yaaga ke ka nigin be ni we. Koṅṅ bu daan wemu mu, To Kile taanṅṅṅ ne weefṅṅ funṅṅ ni bada we. ¹⁶ Bani keree kii beeri ki ne koṅṅ ke ni ge: ceepuuro lakuṅṅṅ jidaan keree, ni koṅṅ yanṅṅṅ wo nepeen, ni koṅṅ wo maye she keree, lee la shishiin wa foro To Kile ni we fo koṅṅ. ¹⁷ Koṅṅ kunni wa doro ni ki jidaan wu be, ga we w'a Kile jidaan pyi ge, wee na ba gori yaha jṅṅ na gbee.

W'à wuye kaseri Kirisa wo pen pu na

¹⁸ Na nagoo, koṅṅ ki taaxṅṅ l'a teṅṅṅ. Y'a yi logo na Kirisa wo Pen wu da ba ba. Wa nime, Kirisa wo pen ni nehemee wa puyṅ shee na xṅ. Lee na w'a li ce na koṅṅ ki taaxṅṅ l'a teṅṅṅ. ¹⁹ Wèe wo kariṅṅṅ ki ni p'a foro, ga pu bi ta pye

ni wèe ni nigin can can na wε. Pu da bi sii pye ni wèe ni nigin, pu bi da gori wèe ni. Ga pu voro w'a li shεε na pee bye ni wèe ni fungɔnnuyɔ na bada wε.

²⁰ Ga yee wa ba pee jε wε, bani Fεfεεε Munaa fanha ni yee ya sindirine ta, kɔnhɔ y'i can wu cε. ²¹ Nε ta sεmε wu tun yi mu yi can cεbaara na wε. Ga n'a wu tun yi mu bani y'a can cε, na nɔhɔ li cε sanha na kafineyε ka shishiin ya foro can ni wε. ²² Jɔɔɔ wu jε kafinejo wε? Wemu w'a go na Yesu jε Kirisa wε, kɔnjɔ Shɔvɔɔ we-e ge, weefɔɔ wi. Weefɔɔ wu jε Kirisa wo Pεn we. W'a zhege To Kilε ni wu Ja wu ni. ²³ Wemu w'a she Jafɔɔ wu ni ge, weefɔɔ ya she Tofɔɔ wu bε ni. Wemu w'a sɔɔ Jafɔɔ wu na ge, weefɔɔ ya sɔɔ Tofɔɔ wu bε na. ²⁴ W'à yi kalaa jomɔ pemu ni fo yi n'a daa wu jɔkɔɔnrɔ ti ni ge, yi la le yiyε ni pee di gori yi funyɔ ni. Lee bu bye, yi bε na gori yaha Jafɔɔ we, ni Tofɔɔ wu wo karijεεge ki ni. ²⁵ Kirisa ya jɔmεε lɔ na wu na ba leke kan wu mu ge, lee li wa jii sicuumɔ nixhɔbaama.

²⁶ Pii p'a giin pii yi juyɔ kyεεgi ge, pee wuu na n'a ye ka, na yi tun yi mu. ²⁷ Yee kunnɔ, Yesu ya Fεfεεε Munaa kan yee mu, lee wa kori yee funyɔ ni, sipya wa shishiin kɔnjɔɔ wa nige yi na na w'a yi kalaa wε. Fεfεεε Munaa li wa yi kalaa keree bεeri ni, li kalaa wu wa can, kafineyε wa wu ni bada wε. Lee wuu na yi Fεfεεε Munaa li wo kalaa wu co, y'i gori yaha Kirisa wo karijεεge ki ni. ²⁸ Na nagoo, yi kori yaha Kirisa wo karijεεge ki ni, kɔnhɔ wu ba wuyε she, wù lowagaa wuu di da, wù ganha da ba zhiige wu jaha taan wu cabanja na wε. ²⁹ Y'a li cε na Kirisa ya tii, lee wuu na w'à yaa na li cε na sipyaa sipya wa tiime keree pyi ge, Kilε pya wu jε weefɔɔ.

3

Kilε nagoo

¹ Wèe kaa ya dan To Kilε ni fo xuuni, fo w'a wèe pye wu nagoo. Can wu jε wii, wèe ya pye wu nagoo. Kɔnjɔ sipyii ya ta Kilε cε wε, lee l'a pu pye pu ya cε nago Kilε nagoo wèe jε wε. ² Na taanpii, nime wù jε Kilε nagoo. Wù na ba bye lemu ge, lee wa sanha zhe wε. Ga w'à li cε na Yesu Kirisa ba wuyε she, wù na ba bye ba wu jε wε, bani wù na ba wu kemε ja ba wu jε wε. ³ Kee tadanja ki wa sipya wemu bεeri mu Yesu Kirisa na ge, weefɔɔ na wuyε pye fεεfεε ba Kirisa jε mε fεεfεε wε.

⁴ Sipyaa sipya w'a jurumu pyi ge, Kilε wo saliya wu m'a gyεεgi. Bani na jurumu pye, lee kori jε Kilε wo saliya wu m'a kyεεgi. ⁵ Y'a li cε na Yesu ya pa wu ba jurumu laha sipyii na. Jurumu wa shishiin bye wu na wε. ⁶ Sipyaa sipya w'a kori yaha wu karijεεge ki ni ge, weefɔɔ ya gbara wu kori yaha jurumu ni wε. Ga wemu w'a kori yaha na jurumu pyi ge, weefɔɔ ya wu ja wε, ali wu ya wu cε bε wε.

⁷ Na nɔhɔpiire, wa shishiin ganha bu yi piinnε wε. We w'a tiime keree pyi ge, weefɔɔ nidiige ki wa, ma na jo ba Yesu Kirisa yε pyaa ya tii tiigana lemu na wε. ⁸ Wemu bu gori yaha na jurumu pyi, Shitaanni ni weefɔɔ ya foro, bani Shitaanni w'a jurumu pyi na lɔ fo taashiine li ni. Lee wuu na Kilε Ja w'a pa, kɔnhɔ wu Shitaanni wo kapyegege ki kyεεgi. ⁹ Sipyaa sipya wu jε Kilε wo pya wa ge, wee ya gbara wu kori yaha jurumu ni wε, bani Kilε wo sefεεε ti ma bye wu ni. Lee wuu na wu da já gori yaha jurumu ni wε, bani Kilε wo pya wu jε wii. ¹⁰ Le na Kilε nagoo ni Shitaanni nagoo ya jeni na wo puyε ni: Wemu ya tiime keree pyi wε, wee ya foro Kilε ni wε, wemu bε ceboro kaa ya taan wu mu wε, wee bε wε.

W'à yaa na taan ni wùye ni

¹¹ Jomɔ pe y'a logo fo taashiine li ni ge, pee pu wa pe: W'à yaa na taan ni wùye ni. ¹² Wù ganha bu bye Kayen shi we, Shitaanni ni wee ya foro, w'a wu cuun gbo. Naha na w'a wu gbo we? Bani wuye pyaa kapyegge ki bi kolo, na ta cuunwɔ wu wo kapyegge di bi tii. ¹³ Na cebooloo, konɔ sipyii bu yi kɔ, lee ganha bu yi fo we. ¹⁴ W'à li ce na w'à foro xu ni na jé nii sicuumɔ ni, bani wù cebooloo pu kaa ya dan wù ni. Wemu wu je wu cebooloo kaa ya dan wu ni-i ge, wee ya kori yaha xu ni. ¹⁵ Sipyaa sipya w'a wu ceboro kɔ ge, wee je sipyii gbovɔ. Y'a li ce na nii sicuumɔ nixhɔbaama wa goroo sipyii gbovɔ wa shishiin funɔ ni bada we.

¹⁶ Le na w'à taanjege ceni, bani Yesu Kirisa ya wu munaa kan, kɔnhɔ wu wèe juɔ wolo. Wèe be ya yaa na wù munahaa kan wù cebooloo wuu na. ¹⁷ Ke konɔ ke naafuu je wemu mu ge, weefɔ bu wu ceboro funmɔ wo ja, na bye wu ya juɔ jaari wu na we, dii Kile tanjege di da já bye weefɔ funɔ ni we? ¹⁸ Na nɔhɔpiire, wù taanjege ganha da bye jɔsekponyɔ, ni jɔtanga jomɔ ye we, ga wù kapyegge k'a yaa na li shee na can wu je wù taanjege ke.

Wù wù logoo waha, wù fulo Kile na

¹⁹ Wù ba lee pyi, lee na wù da ba li ce na wù je can wu wuu. Wù na já wù hakilee pu tenje Kile naha taan. ²⁰ Ali wù zɔɔɔ pu jehɛ ba wù jaagi be, wù na já wù hakilee pu tenje, bani Kile ya keree beeri ce, wu d'a pele be wèe zɔɔɔ pu na.

²¹ Na taanpii, wèe zɔɔɔ pu bu bye pu ya já wèe jaagi nige we, lee ya li shee na wèe ya lowagaa ta, na fulo Kile na. ²² Wù bu yaaga beeri jɛeri wu mu, wù na kee ta, bani w'à wu jɔmɛɛ conɔ, na wu jidaan keree pyi. ²³ Wu jɔmɛɛjuu li le, na wèe pu dà wu Ja Yesu Kirisa mege ki na, wù daan ni wùye ni, ba w'a yi jo wù mu we. ²⁴ Wemu w'a wu jɔmɛɛ conɔ ge, weefɔ ya jé Kile wo karijege ki ni, a Kile be di bye ni weefɔ ni karijege ni. Kile ya wu Munaa li kan wèe mu, lee na wèe ya li ce na Kile je ni wèe ni karijege ni.

4*Kile Munaa ni kafinejo munaa*

¹ Ayiwa, na taanpiine yi ganha ba daa munahaa beeri kafila na we, ga yi fenhe ki suguri ki bi foro Kile ni, bani kafinejuu piimu p'a puyɛ pyi Kile tudunmɔ ge, pee nijehemɛɛ ya foro konɔ na. ² Le na yi da ba Kile Munaa ce: Munaa lemu l'a sɔɔ li na na sipya ye pyaa Yesu Kirisa ya pa bye ge, lee l'a foro Kile ni. ³ Ga munaa lemu ya ta sɔɔ yee na Kirisa shizhaa na-e ge, lee ya foro Kile ni we, lee je Yesu Kirisa wo Pen wu wuu le. Y'a yi logo xɔ na wu na ba ba konɔ ke na. Ga nime, wuyɛ pyaa be wa na xɔ konɔ ki na. ⁴ Na nɔhɔpiire, yee kunni je Kile wuu, lee wuu na yee ya se ta pee kafinejuu pu na. Bani Kile Munaa le li wa yee funyɔ ni ge, lee ya ye konɔ sipyii pu wuu li na. ⁵ Pee kafinejuu pii je ke konɔ ke wuu. Lee wuu na pu kafila wu naha ya tii ke konɔ ke yanmuyɔ ye ye shizhaa na, a ke konɔ ke sipyii di ganha na pu jomɔ nuri. ⁶ Ga wèe kunni je Kile wuu. Sipyaa sipya w'a Kile ce ge, weefɔ na da wèe jomɔ pu nuri. Ga sipya wemu je Kile wo we, weefɔ ya wèe jomɔ pu nuri we. Ayiwa, lee na y'a da can Munaa li wo sipyii pu ce na shɔnri kafinejo munaa li wo sipyii pu ni.

Kile ya wu keree beeri pyi ni taanjege ni

⁷ Ayiwa, na taanpiine, wù taan ni wùye ni, bani Kile ni taanjege ya foro. See see taanjege je sipya wemu funɔ ni ge, wee wu je Kile pya. Wee w'a

Kilɛ cɛ. ⁸ See see taanɲɛɛɛ ɲɛ sipya wemu funɲɔ ni wɛ, wee ya Kilɛ cɛ wɛ, bani ma bu jo Kilɛ, m'a jo taanɲɛɛɛ. ⁹ To Kilɛ ya wu taanɲɛɛɛ ki shɛ shɛgana lemu na ge, lee li wa mɛ. W'a wu Ja nigin pe wu tun na pa koɲɔ na, kɔnhɔ wu ɲii sicuumɔ kan wɛɛ mu. ¹⁰ Lemu l'a Kilɛ wo taanɲɛɛɛ ki shɛ wu na ge, lee li wa mɛ: Li wa nago wɛɛ yiri taanɲɛɛɛ k'a fɛnhɛ yiri na ɲaha tii Kilɛ na-ɛ dɛ! Ga wɛɛ p'a fɛnhɛ taan Kilɛ mu, a wu wu Ja nigin pe wu kan na pye saraga, kɔnhɔ wu jurumu wu yafa wu mu wee gbɔɔɔ ni.

¹¹ Ayiwa, na taanɲiiɛɛ, ba ni wɛɛ kaa ya taan fo xuuni Kilɛ mu lee taangana li na, wɛɛ bɛ ya yaa na taan ni wuɲɛ ni dɛ! ¹² Sipya wa shishiin sanha Kilɛ ɲa ɲa wɛ. Ga taanɲɛɛɛ bu bye wɛɛ tɛ ni, wɛɛ ni Kilɛ na bye kariɲɛɛɛ ni. Wu taanɲɛɛɛ ki bɛ na ganha na bɛlɛ wu funyɔ ni, fo na ba wu zɔlɔɔ pu ɲi. ¹³ To Kilɛ ya wu Munaa li kan wɛɛ mu, lee na wɛɛ ya li cɛ na jo wɛɛ wa ni wu ni kariɲɛɛɛ ni, wu bɛ di ɲɛ ni wu ni kariɲɛɛɛ ni. ¹⁴ Wɛɛyɛ pyaa ya wu ɲa ɲii na, lee funɲɔ ni, na yi yu bɛ na Kilɛ ya wu Ja wu tun na pa koɲɔ na, kɔnhɔ wu ba koɲɔ sipyii shɔ. ¹⁵ Sipyaa sipya w'a sɔɔ li na na Kilɛ Ja wu ɲɛ Yesu ge, Kilɛ na gori yaha ni weefɔɔ ni kariɲɛɛɛ ni, weefɔɔ bɛ na gori yaha ni Kilɛ ni kariɲɛɛɛ ni. ¹⁶ Wɛɛ kaa ya dan Kilɛ ni taangana lemu na ge, wɛɛ ya lee cɛ, na dɔ bɛ li na.

Bani ma bu jo Kilɛ, m'a jo taanɲɛɛɛ. Wemu w'a kori yaha taanɲɛɛɛ na ge, wee w'a kori yaha ni Kilɛ ni kariɲɛɛɛ ni, a Kilɛ bɛ di gori yaha ni weefɔɔ ni kariɲɛɛɛ ni. ¹⁷ Kilɛ wo taanɲɛɛɛ ki ba bɛlɛ wu funyɔ ni, fo na ba wu zɔlɔɔ pu ɲi, wee tuun wu ni cana kemu Kilɛ da ba kiiri wu kɔn ge, fyaara ta shishiin da ba bye wu ni kee cana wɛ. Bani ba Yesu Kirisa ɲɛ wɛ, mu wɛɛ bɛ wo ɲaarigana li wa koɲɔ puga ni. ¹⁸ Taanɲɛɛɛ ɲɛ sipya wemu zɔ ni ge, weefɔɔ ya fyagi wɛ. See see taanɲɛɛɛ ya fyaara bɛɛri kɔri, bani sipya ya kakuuyo yemu pyi ge, yee wo jaagi kanhama pu ma wu pye wu na fyagi. Lee wuu na, sipya wemu w'a fyagi ge, weefɔɔ zɔ wu bɛɛri ya ɲi see see taanɲɛɛɛ na wɛ. ¹⁹ Wɛɛ kaa l'a fɛnhɛ taan To Kilɛ mu, lee wuu na wu kaa ya dan wɛɛ bɛ ni. ²⁰ Wa bu jo na Kilɛ kaa ya dan wee ni, na ta wu ceboro makɔɲɔ di ɲɛ wu funɲɔ ni, weefɔɔ ɲɛ kafinejo. Bani ma ceboro wemu mu ya ɲaa ɲiga bɛɛri ge, wee kaa bye li ya dan mu ni wɛ, Kilɛ wemu wu ɲɛ mu ya wee ɲaa-i ge, dii wee kaa di da jɔ da dan ma ni wɛ? ²¹ Yesu Kirisa yɛ pyaa bɛ yɛɛ ya le ɲɔmɛɛ le jo wɛɛ mu na sipyaa sipya w'a jo na Kilɛ kaa ya dan ma ni ge, ma cebooloo pu bɛ kaa ya yaa na dan ma ni.

5

Sipya ya yaa na sɔɔ Kilɛ wo nijoyo yi na

¹ Sipyaa sipya w'a dɔ li na na Shɔvɔɔ wu ɲɛ Yesu ge, weefɔɔ ɲɛ Kilɛ wo pya. Tofɔɔ kaa ba dan ma ni, wu nagoo bɛ kaa ya yaa na dan ma ni. ² To Kilɛ kaa ba dan wɛɛ ni, a wu ganha na wu ɲɔmɛɛjogoo ki bɛ conɪ, lee na wɛɛ da li cɛ na wu nagoo pu kaa ya dan wɛɛ ni. ³ Wu bu jo na Kilɛ ya dan wu ni, w'a yaa na wu ɲɔmɛɛɛ ki conɪ. Wu ɲɔmɛɛɛ ki ya yaa ki pye wu mu tuguro wɛ. ⁴ Bani piimu bɛɛri pu ɲɛ Kilɛ wo nagoo pu ge, pee bɛɛri ya se ta ke koɲɔ ke na. N'a daa wemu wu wa wɛɛ mu ge, wee w'a wɛɛ pye wɛɛ ya jɔ na se taa ke koɲɔ ke na. ⁵ Sipyaa sipya w'a dɔ li na na Kilɛ Ja wu ɲɛ Yesu ge, ni wee wa yɛ bɛ wɛ, jɔɔ wu da jɔ se ta ke koɲɔ ke na wɛ?

⁶ Yesu Kirisa ya pa koɲɔ na lɔhɔ ni shishan baraga ni. Wu ya ta da lɔhɔ wo batizeli wu yɛ na-ɛ dɛ! Ga, w'a wu shishan bɛ kan p'a wo, na xhu. Kilɛ Munaa li wa lee wo sɛɛri, bani lee l'a can wu shɛɛ sipyii pu na. ⁷ Lee funɲɔ ni, sɛɛɛɛ

taanri wu ƚɛ wà na li shɛɛ sipyii pu na na Kile Ja wu ƚɛ Yesu. ⁸ Pee sɛɛɛɛ taanri wu ƚɛ: Kile Munaa ya can wu shɛɛ; lɔhɔ ni shishan, yee bɛ di wu shɛɛ. Ayiwa, yee taanri we ya bɛ ƚɔmɛɛ na Yesu shizhaa na. ⁹ Sipyii ya yemu yu ge, wèe ya sɔɔ yee na, na ta yemu Kile ya yu ge, yee d'a ye na kanha sipyii wo nijoyo yi na. Kile yɛ pyaa k'a fiin jo wu Ja wu shizhaa na. ¹⁰ Sipyaa bɛɛri w'a dà Kile Ja wu na ge, weefɔɔ ya sɔɔ li na wu funɔɔ ni na kii keree kii ƚɛ can. Sipyaa wemu ya dà Kile wo nijoyo yi na wɛ, weefɔɔ ya Kile yaha ba kafinejo ƚɛ wɛ. Bani wufɔɔ ya ta dà Kile wo nijoyo yi na wu Ja wu shizhaa na wɛ. ¹¹ Yemu Kile ya jo wèe mu ge, yee yi wa mɛ na Kile ya ƚii sicuumɔ nixhɔbaama kan wèe mu. Pee ƚii sicuumɔ pe ya daa wu Ja wu gbɔɔɔ ni. ¹² Ayiwa, wee Ja wu ƚɛ sipyaa wemu mu ge, ƚii sicuumɔ pu wa weefɔɔ mu. Kile Ja wu ƚɛ wemu mu wɛ, ƚii sicuumɔ ƚɛ weefɔɔ mu bada wɛ.

Tadarja kemu ki wa n'a daa fɛɛ pu mu ge

¹³ Ayiwa, yee piimu p'a dà Kile Ja wu na ge, nɛ we sɛmɛ we tun yi mu, kɔnhɔ y'i li cɛ na yee ya ƚii sicuumɔ nixhɔbaama pu ta na xɔ. ¹⁴ Ayiwa, lowaa lemu wa wèe mu Kile ƚaha tãan ge, lee li wa le: Wèe bu yaaga ka ƚɛɛri wu mu na saha ni wu ƚidaan ni, wu na wèe ƚɛɛɛɛ ki logo. ¹⁵ Wù bi ta w'à li cɛ na w'a wù ƚɛɛɛɛ nuri, wèe ya li cɛ na yaaga bɛɛri wèe ya ƚɛɛri wu mu ge, wèe ya kee ta xɔ.

¹⁶ Jurumu wemu wu ƚɛ wu da já sipyaa munaa kyɛɛgi ƚiga na-ɛ ge, ma ceboro bu wee jurumu wa pye, Kile ƚɛɛri wu mu kɔnhɔ Kile di ƚii sicuumɔ kan wu mu. Piimu wo jurumu wu ƚɛ wu da já pu munahaa kyɛɛgi ƚiga na-ɛ ge, pee yɛ kaa di wa byi. Ga jurumu wa ƚɛ wà wemu na já sipyaa munaa kyɛɛgi ƚiga na ge, di wa go yi Kile ƚɛɛri wee wa wuu na wɛ. ¹⁷ Tiibaara bɛɛri ti ƚɛ jurumu, can wu ƚɛ wii. Ga jurumu wa ƚɛ wà wee wa da já sipyaa munaa kyɛɛgi ƚiga na wɛ.

¹⁸ Wèe ya li cɛ na jo sipyaa bɛɛri wu ƚɛ Kile wo pya wa ge, weefɔɔ ya goroo gbee jurumu na na byi wɛ. Bani Kile Ja wu ma wufɔɔ mara, lee wuu na Shitaanni da já se ta wu na wɛ. ¹⁹ Wèe ya li cɛ na jo wèe ƚɛ Kile wo nagoo, ga kɔɔ ke sipyii di ƚɛ Shitaanni wo fanha ke nɔhɔ ni. ²⁰ Ga wèe ya li cɛ bɛ na jo Kile Ja w'a pa, na ba fungɔngɔ fɛɛɛ kan wèe mu, kɔnhɔ wèe di see see Kile wuyɛ pyaa tii cɛ. Wèe na ƚɛ Kile Ja wu kari ƚɛɛɛ ki ni, lee ya wèe pye see see Kile wuyɛ pyaa wuu. Wee Ja we wu ƚɛ see see Kile wuyɛ pyaa, ni ƚii sicuumɔ nixhɔbaama.

²¹ Ayiwa na nɔhɔpiire, y'a yiyɛ kasɛri yaperɛgaanra na!

2 Yohana

Yohana ya sɛmɛ shuun wo wemu ka ge

Jɔgɔ mu we sɛmɛ we d'a tun wɛ?

«Cee wemu jaha k'a bulo ge, wee ni wu nagoo» na tudunmɔɔ Yohana ya we sɛmɛ we jaha tii. Lee kɔri jɛ Egilizi wa ni wu n'a daa fɛɛ.

We sɛmɛ we kakana jɔɔ

Yohana ya Egilizi wu luu waha na pu kori yaha can wu ni, pu da jaari taanɔɔɛɛ ni, pu da puyɛ kasɛri karamɔɔgɔ-kafinejuu pu na.

Sɛmɛ wu kafila nɔgbɔɔ

2 Yohana 1-3 Yohana fɔ mujuu.

2 Yohana 4-6 Na jaari can ni taanɔɔɛɛ ni.

2 Yohana 7-11 Yohana ya pu kaala ni karamɔɔgɔ-kafinejuu pu kaa ni.

2 Yohana 12-13 Jomɔ pu taxɔgɔ.

Yohana fɔ mujuu

¹ Nɛ wemu wu jɛ egilizi nɔhɔle ge, nɛ wa we sɛmɛ we ka. Na ceboroshɔ wemu jaha Kile ya bulo ge, wee ni wu nagoo mu n'a wu tunni. Yee kaa ya dan nɛ ni can can na. Ga nɛ yɛ bɛ wɛ, sipyii piimu bɛɛri pu jɛ Kile wo can wu na ge, yee kaa ya dan pee bɛɛri ni. ² Yee kaa ya dan wɛɛ ni, bani Kile wo can wu wa wɛɛ funyɔ ni, wee di wa da gori yaha bɛ gbee wu funyɔ ni.

³ Ayiwa, To Kile ni wu Ja Yesu Kirisa wu niime, ni saama, ni janiɔɔɛ kan wu mu, kɔnhɔ wu gori yaha wu can we, ni wu taanɔɔɛɛ ki ni.

Na jaari can ni taanɔɔɛɛ ni

⁴ Nɛ mu nagoo pii ja pee ya jaari can koo li ni, ba To Kile ya yi jo jogana lemu na wɛ. Lee kunni ya nɛ funɔɔ taan xuuni. ⁵ Lee bɛ na na ceboroshɔ, n'a da jomɛɛfonɔ jo ma mu wɛ. Ga jomɛɛ le n'a da jo ma mu ge, lee jɛ Kile ya jomɛɛ lemu kan wu mu fo taashiine li ni ge, na wu taan ni wuyɛ ni. ⁶ Nɔmɛɛɛ kiimu Kile ya jo ge, wu ba kee koro jaari, lee li jɛ taanɔɔɛɛ ke. Lee jomɛɛ le l'a jo yee mu fo taashiine li ni, na y'a taanɔɔɛɛ koro jaari.

⁷ Sipyii piinɔɔɛɛ niɔɔɛɛ pu wa kɔɔ ke na nime, pu wa kabaya ye bɛɛri na. Pee ya ta sɔɔ li na na Yesu Kirisa ya pye sipya, na ba se ke kɔɔ ke na wɛ. Pee sipyii pii pu jɛ sipyii piinɔɔɛɛ pee, ni Kirisa wo pɛɛn pee. ⁸ Lee wuu na y'a yiye kasɛri, kɔnhɔ yi ganha bu buun yi labye wu kuduun ni wɛ, ga y'i wu kuduun wu bɛɛri ta. ⁹ Yi li cɛ na sipya bɛɛri wu jɛ wu ya kori yaha Yesu Kirisa wo kalaa we na-ɛ ge, ga fo na wuyɛ pyaa jidaan fara wu na ge, weefɔɔ jɛ Kile wo kariɔɔɛɛ ki ni bada wɛ. Ga sipya wemu bu gori yaha Yesu Kirisa wo kalaa wu na, weefɔɔ na bye kariɔɔɛɛ ni ni To Kile, ni wu Ja wu bɛ ni. ¹⁰ Sipya bɛɛri w'a pa yi mu ni kalaa watii ni wemu jɛ Yesu Kirisa wo kalaa we-ɛ ge, yi ganha bu da weefɔɔ yaha wu jɛ yi puga wɛ. Yi ganha bu da ali fɔ bɛ sɛɛɛ taan wufɔɔ na wɛ. ¹¹ Bani mu wemu bu fɔ bɛ sɛɛɛ taan wu na, l'a pye kanna mu w'a wɔ ni wu ni wu kapyeege niguunɔɔ ki na.

Jomɔ pu taxɔgɔ

¹² Keree niɔɔɛɛɛ wa nɛ mu na jo yee mu, ga na funɔɔ wa di kee bɛɛri pye sɛmɛ di dun yi mu wɛ. N'a giin di she yi yiri wu she baari wuyɛ jii na, kɔnhɔ wu fundanga ki jɔ di fa.

¹³ Ayiwa, Kile ya ma ceboroshɔ wemu bε naha bulo naha ge, wee bε wo nagoo ya ma shaari.

3 Yohana

Yohana ya sɛmɛ taanri wo wemu ka ge

Jɔgɔ mu we sɛmɛ we d'a tun wɛ?

N'a daa fɔɔ wa mu Yohana ya we sɛmɛ taanri wo we tun. Wee mɛgɛ ki bye Gayusi.

We sɛmɛ we kakana ɲuɲɔ

Yohana ya li shɛ Gayusi na na wee ya Kile Kafila wu yɛrɛ pyevɛɛ piimu torogo wu mu ge, na w'a pu conɪ xuuni. Na wu ganha bu daha Jotɛrfɛwu wo ɲaha shɛshɛrɛ tɛ fɛni wɛ. Wee Jotɛrfɛwu we bye egilizi ɲahagbaa fɔɔ, ga Yohana bi Kile Jozaama pu jovɛɛ piimu torogo wu mu ge, wu bi gbara w'a pee tirige wɛ.

A w'i wu fiin jo na waha sɛmɛ wu ni na kan Demecusi mu. Wee p'a wii na wee w'a pa ni sɛmɛ wu ni.

Sɛmɛ wu kafila ɲugbɔyɔ

3 Yohana 1-4 Yohana fò mujuu.

3 Yohana 5-8 Gayusi wo ɲaarigazaana le.

3 Yohana 9-12 Na Gayusi ganha bu daha Jotɛrfɛwu wo torogana li fɛni wɛ.

3 Yohana 13-15 Jomɔ pu taxɔgɔ.

Yohana fò mujuu

¹ Nɛ wemu wu ɲɛ egilizi nɔhɔlɛ ge, nɛ wa we sɛmɛ we ka na tun na taanɲii Gayusi mu, wee wemu kaa l'a dan nɛ ni can yɛ pyaa na ge.

² Na taanɲii, nɛ Kile ɲɛrɪ mu mu, kɔnhɔ ma keree di da ɲaha taa tuun bɛɛrɪ ni, m'a bye sicuumɔ na, ba Kile ya ma zɔ wu pye fɛɛfɛɛ wɛ. ³ Cebooloo n'a daa fɛɛ pii ya nɔ wɛe yiri naha. Ba can wu wa mu zɔ wu na wɛ, ni ba mu ya ɲaari na sahanɲi ni can wu ni wɛ, p'a yee paari wɛe mu. Yee ya taan nɛ ni xuuni.

⁴ Bani nɛ bu logo na nɛ nagoo p'a can wu koro ɲaari, yafiin ya dan nɛ ni na lee xɔ wɛ.

Gayusi wo ɲaarigazaana le

⁵ Na taanɲii, lemu bɛɛrɪ m'a byi wù cebooloo n'a daa fɛɛ pu mu, ali na ta p'i ɲɛ bɛ nabuun ge, lee bɛɛrɪ ya ɲɔ xuuni. M'a li pyi ni ɲomɛɛ fɛɛrɛ ni Kile mu. ⁶ M'a pu co ni taanɲɛɛgɛ kemu ni ge, p'a pa kee kaa jo n'a daa fɛɛ pu mu naha. Ayiwa, ɲɔ mayɛ na, ɲara lemu p'a giin di bye sanha ge, m'a pu tɛgɛ na bɛ ni Kile ɲidaan ni. ⁷ Bani Yesu Kirisa wo labye wu wuu na p'a lee ɲara li pyi. Wa bɛɛrɪ wu ɲɛ wu ya dà Yesu Kirisa na-ɛ ge, pu wa wee wa shishiin bɛ kenɛ yaaga fɛni wɛ. ⁸ Lee wuu na wɛe n'a daa fɛɛ ya yaa na pii sipyii pii shi tɛrɪ. Wù ba lee pyi, l'a bye ma na giin wɛe bɛ p'a fara pu na pu labye wu funɲɔ ni, na can koo li shɛɛ sipyii pu na.

Jotɛrfɛwu mɛgɛ ya kyɛɛgi

⁹ Ayiwa, nɛ ɲɔɲii kii ka sɛmɛ wɛnɛ la na na tun n'a daa fɛɛ pu mu wà. Ga we wu ɲɛ Jotɛrfɛwu ge, wu ya se wɛe kabeshɛɛ na wɛ, na giin wu wuyɛ pye n'a daa fɛɛ pu ɲahagbaa fɔɔ wɛ. ¹⁰ Lee wuu na nɛ ba nɔ wà, kaparaya yemu bɛɛrɪ w'a byi ge, na joguuumɔ pemu bɛɛrɪ yu na waa wɛe na, na kafinɛyɛ yemu bɛɛrɪ tɛrɪ wɛe na ge, n'a da yee bɛɛrɪ jo yi ɲii na. Wu yɛrɛ ya ta da kii yɛ na-ɛ dɛ, wu ya ta sɔɔ cebooloo n'a daa fɛɛ p'a diri wu mu wɛ. N'a daa fɔɔ wa bɛ bu jo wu pee

tirige wuyε yíri, w'a jo tapyege wa lee bε na wε, na weefɔɔ kɔri yeege n'a daa fεε pu pinnεge ki ni.

¹¹ Ayiwa, na taanɔii Gayusi, ma ganha bu da bye ye kakuuyo ye tuugo taannivɔɔ wε dε, ga ta kasaanaa taanni. Sipyā wemu w'a saama pyi ge, wee wu ɲε Kilε wo. Ga wemu bu gori yaha kakuuyo na na byi, lee ya li shεε na weefɔɔ ya Kilε cε wε.

Demecusi ya masɔɔ ta

¹² Ayiwa Demecusi kunni, n'a daa fεε pu bεeri ya wee mεsaanja yu. Can koo lemu bε w'a ɲaari ge, lee bε di wu mεsaanja yu. Wee bε wa li fiin na can wu ɲε wii.

Jomɔ pu taxɔgɔ

¹³ Ayiwa, jomɔ niɲehεmε wa nε mu na yu ma mu, ga na funɲɔ wa di pee bεeri ka sεmε we ni wε. ¹⁴ Nε giin jo l'a da mɔ wεe di wùye ɲa, wù jo wùye ɲii na wε. ¹⁵ Kilε wu ɲaɲiɲε kan ma mu! Ma ɲaɲiinεε piimu pu wa naha ge, pee ya ma fò waa. Ma bε wu wù fò kan wù ɲaɲiinεε pu bεeri nigin nigin mu wà.

Zhude

Zhude ya sɛmɛ wemu ka ge

Jɔgɔ wu jɛ Zhude wɛ?

Zhude wemu wu jɛ Kafɔɔ Yesu ni Yakuba yɛ wo ceborona wu ge (Macoo 13:55 ni Marika 6:3), wee w'a we sɛmɛ we ka. Ba wu ceborona Yakuba jɛ wɛ, wu bɛ bi ta dā Yesu na taashiine li ni na Kirisa wu jɛ wii wɛ (Yohana 7:5). Ga tuun wemu ni Yesu ya jɛ na foro xu ni ge, wee tuun wu ni wu bɛ ya na dā wu na. Mɛgɛ kemu Zhude ya yiri wuyɛ na ge, kee ki wa mɛ: Yesu Kirisa wo kapyebye (Zhude 1).

We sɛmɛ we kakana jɔnɔ

Zhude ya we sɛmɛ we ka na n'a daa fɛɛ pu kaala na pu kasɛɛgɛ yaha puyɛ na karamɔgɔ-kafinejuu pu wo kalaakuumɔ wu shizhaa na, wee wemu w'a can can wo n'a daa wu kyɛgɛ ge.

Sɛmɛ wu kafila jɔgbɔyɔ

Zhude 1-2 Zhude fò mujuu.

Zhude 3-16 Zhude ya can fiinjɛ jo karamɔgɔ-kafinejuu pu wo kalaakuumɔ wu keree na.

Zhude 17-23 Zhude ya li shaa n'a daa fɛɛ pu mu na li waha l'i waha na pu kori yaha Kirisa wo karijɛgɛ ki ni.

Zhude 24-25 Zhude ya Kile sɔ.

Zhude fò mujuu

¹ Nɛ Zhude wemu wu jɛ Yakuba ceborona, na jɛ Yesu Kirisa wo bulo ge, nɛ w'a we sɛmɛ we ka. Kile ya yee piimu yiri ge, yee piimu kaa ya taan To Kile mu, a wu yee mara yaha Yesu Kirisa mu ge, yee mu nɛ wu tun. ² Kile wu yi kan xuuni wu jɔjɔara te, ni wu jɔjɔnɛ ke, ni wu taanjɛgɛ ki ni.

Karamɔgɔ-kafinejuu

³ Na taanjiineɛ, nɛ funjɔ ki bi sii fo na sɛmɛ ka na tun yee mu wù wo juwuuro ti keree na, nɛ ni yee ya pinne juwuuro temu na ge. Ga na kee fungɔngɔ ki yaha nɛ mu, a nɛ mehɛ li ta l'a pɔɔ nɛ wu sɛmɛ wu kan yi mu, di lowaa le yi ni, kɔnhɔ yi da yogo yu n'a daa wu kaa na. Wu fɛfɛɛɛ wuu pu mu Kile ya wee n'a daa wu kan tɔɔjɔii nigin yɛ pe. ⁴ Bani sipyikuuyo ya y'a peelee jé yee ni. Jaagi wemu na ba do pee jɔnɔ ni ge, Kile kafila w'a wee kaa jo fo l'a mɔ. Kile jɔii fyaara baa sipyii pu jɛ pii. Wɛɛ wo Kile wu wo niime jomɔ pe p'a luu na jɛri na byi pu shiige baara keree kajanjɔ. P'a ganha na fɔro wù jɔnɔfɔɔ ni wù Kafɔɔ nigin pe wu kaa taan, wee wemu wu jɛ Yesu Kirisa ge.

⁵ N'a da yi funyɔ to ni keree kii kaa ni, ali na yi ta y'a ki cɛ xɔ bɛ. Kafɔɔ Kile ya Izirayɛli shɛɛn jɔnɔ wolo na foro Misira fiige ki bulooro ti ni. Ga lee kadugo na, piimu p'a pye pu ni n'a daa baa fɛɛ ge, a wu pee kyɛgɛ. ⁶ Fo taashiine ni mɛlɛkɛɛ piimu p'a pu wo tayerege nizhiige ki she, na pu tatɛngɛ ki bɛ yaha ge, Kile ya pee pɔ yaha nibiige ni shɔnhɔyɔ na gbee, cagbɔhɔ ki wo kiiri wu kaa na. ⁷ Mu Sodɔmu ni Gɔmɔɔri shɛɛn ni pu taan kulogoo bɛ ya pye. Pee bi puyɛ yaha dɔdɔɔɔ na fo na she namaa pye pu na puyɛ sinnɛɛ. Na fugibaaga k'a pye pee wo jaagi wu kanhama, kɔnhɔ p'i bye jaha shɛshɛɛɛ sipyii pusamaa bɛɛri mu.

⁸ Ga lee be na kee keree kii tuugo pii karamogɔ-kafinejuu pii wa byi. P'a ganha na puyɛ pyaa wo ceepuuro ti nɔrɔgɔ, na yu na Kile w'a yu ni pee ni ŋmunuɔ ni. A p'i zhe Kile wo Kafɛɛɛ ti ni, na fugba melekɛɛ pu shehɛɛ, pee piimu pu ɲɛ ni nɔrɔ ni ge. ⁹ Ali na ta Mishɛli wemu wu ɲɛ melekɛɛ ɲuŋɔfɔɔ ge, tuun wemu ni wee bi nakaara ti suruni ni Shitaanni ni Kile tudunmɔɔ Musa nixhugo ki keree na ge, wu ya ta sɔɔ na Shitaanni shehɛɛ wɛ, ga na wu puyɛ na: «Kafɔɔ wu li foo tɔ ma mu.» ¹⁰ Keree kiimu ki ɲɛ pii sipyii pii ya ki ce-ɛ ge, kee p'a fanri. Lajɛ we wu ɲɛ pu mu ge, wee ni nanja yaaga wo beeri wu ɲɛ nigin, wee lajɛ weyɛ pyaa k'a gyɛɛgi nani pu na.

¹¹ Bɔɔngɔ ki ɲɛ pu wogo! Kayɛn wo ɲaarigaguunɔ le tuugo p'a ɲaari. P'a puyɛ yaha jɛ piinɲɛ ni wari la na ba Balamu ya pye wɛ. P'a gyɛɛgi shan puyɛ ɲuŋɔ ni, bani p'a n'a she le puyɛ ni ba Kore* ya pye wɛ. ¹² Pu keree ma ɲuzogoro waa yee na yi ceborogo yaligeɛ ki liduun ni. Shiige ɲɛ pu na wɛ, pu jate ya nɔ watii na ni puyɛ be wɛ. Pu ɲɛ ba ɲahaya ɲɛ wɛ, kafɛɛɛ na yi lɔ na ɲaari zanha di ɲɛ yi ni wɛ. Pu ɲɛ ba tiye ɲɛ wɛ, yemu ya ta na nagoo pyi ali yi pyeduun be ni-i ge. Pu ɲɛ ba tiye ɲɛ wɛ, yemu niyɛ beeri y'a wolo, a y'i waha fɛɛɛɛ ge. ¹³ Pu ɲɛ ba suumɔ lɔhɔ lokuruɔyo nigbɔyɔ ɲɛ wɛ, yemu y'a yi shiige keree kanjaa na byi kakaya ge. Pu ɲɛ ba wɔrɔɔ ɲɛ wɛ, kiimu ya ɲaari na doroo ge. Tɛhɛnɛ baa nibiicogonɔ Kile ya gbegele na yaha pu ɲaha na gbee.

¹⁴ Adama wo kadugo shi nibama sii gbarashuun wuu li wo ɲabige kemu meɛɛ ki bye na Henaki ge, wee be ya keree nibanjaa jo pii sipyii pii shizhaa na na: «Kafɔɔ w'a da ba ba ni wu fɛɛɛɛ melekɛɛ miliyaaraa niɲɛhɛmɛɛ pu ni, ¹⁵ wu ba kiiri kɔn kɔŋɔ sipyii pu beeri na. Wu na ba jaagi shan Kile ɲii fyaara baa sipyii pu ɲuŋɔ ni pu wo kapyegɛɛ niguuŋɔɔ ki wuu na, p'a kiimu pye pu wo Kile ɲii fyaara baara ti funɲɔ ni ge; joguumɔ pemu beeri pee jurumupyii p'a jo w'a Kile na ge, ni pee joguumɔ pu be wuu na.» ¹⁶ Pee sipyii pii tigiɛ t'a pe. Pu ya dinni wɛ. Pu ma ɲaari na sahanɲi ni puyɛ pyaa wo keree la ni. Tabaara jomɔ di dan pu ni tajogo ni. P'i sipyii faanna, na pu kuduun wo pu ni.

N'a daa fɛɛ y'a yaa na lemu pyi ge

¹⁷ Ga yee kunni na taanɲiinɛɛ, wu Kafɔɔ Yesu Kirisa wo tudunmɔɔ p'a fɛnhɛ jomɔ pemu jo yi mu ge, yi yi funyɔ yaha pee na. ¹⁸ Pu bi ma yi yu yee mu na: «Kɔŋɔ ki taaxɔɔ li ba dɛɛɲɛ, lawuu fɛɛ pii na ba da wà. Pu na ba ɲaari Kile ɲii fyaara baara ni na saha ni puyɛ pyaa lakuuŋɔ keree ni.» ¹⁹ Pee sipyii p'a waagi leni yee tɛ ni. Pu ma ɲaari na sahanɲi ni puyɛ pyaa fungɔnyɔ ni. Kile Munaa ɲɛ pu na wɛ.

²⁰ Ga yee kunni na taanɲiinɛɛ, yi la le yiyɛ ni, yi da se ɲaha na yi n'a daa fɛɛɛɛ wo wu ni, yi da Kile ɲɛɛri Fɛɛɛɛɛ Munaa li wo sefɛɛɛɛ ti ni. ²¹ Yi kori yaha Kile wo taanɲɛɛɛ ki ni, y'i wu Kafɔɔ Yesu Kirisa sige, fo wu ba ɲii sicuumɔ nixhɔbaama kan yi mu, wu wo ɲiɲaara ti funɲɔ ni.

²² Ayiwa, piimu ya puyɛ kaala kaala ge, y'a ɲuŋɔ ɲaari pee na. ²³ Yi pu ɲuyɔ wolo na foro na ki ni. Yi da ɲuŋɔ ɲaari pusamaa be na, ga yi da lee pyi ni fyaara ni, y'i laraga kɔn pu nɔrɔmɔ keree ki beeri na. Wa bu kakuunɔ la pye pu ni, yi ganha bu da gbɔn ali wufɔɔ nɔrɔmɔ fadenɲɛ ke be na wɛ.

Kile masɔŋɔ jomɔ

²⁴ Kile wemu w'a da jà yee mara, kɔnhɔ yee ganha bu do-e ge, wu yi pye jaagi baa fɛɛ, wu nɔhɔ yi ɲi fundangbɔhɔ na wu nɔrɔ wu ɲaha taan ge, ²⁵ wee

* **1:11 Kayɛn:**Zhenezi 4:3-8; **Balamu:** Nɔburuu 22-24; **Kore:** Nɔburuu 16.

wemu ye nigin wu ɲɛ wù Shɔvɔɔ Kile wù Kafɔɔ Yesu Kirisa baraga ni ge, nɔɔrɔ ni gbɔɔrɔ, ni sefeere, ni ɲuɲɔ feere t'a dɛri wee na na co fo taashiine li na, ni nime, ni gbee. Amiina.

KashÉE Yesu Kirisa wo KashÉE lemu Yohana ya ja ge

Jəgə w'a we semε we ka wε?

Yohana bε wu bye Yesu wo Tudunməɔ kε ni shuun wu ni. Wee w'a we semε we ka (KashÉE 1:4,9), na wu yaha Patiməsi suumə lohə ninε takpiinε ki na. Li wa kanna Kilε wo Jozaama pu jo wuu na w'a she foro kee takpiinε ke na ba kasolemε jnε wε.

Piimu mu we semε we ya fεnhε tun ge, pee jnε Azi fiige ki egilizii gbarashuun we. Efese kulo li l'a bye kee fiige ke wo kugbəɔ le. Azi fiige ki nijaa wogo mege ki jnε na Turuki.

We semε we kakana jnɔjə

Semε wu kafila w'a naha tii kashÉE la na: «Yesu Kirisa wo kashÉE lemu Yohana ya ja ge, Kilε ya lee she wu na, kənhə keree kiimu k'a yaa na pye jeri funjə ni ge, kee di she wu kapyebyii pu na.» (KashÉE 1:1). Pee jomə pe ya jaha tii lemu na ge, lee jnε kanhagana lemu na p'a n'a daa fεε pu kana ge. Kanhama pemu p'a ma ge, Kilε bi n'a daa fεε pu gbegele pee kanhama pu wuu na, wu da pu logoo wari p'i gori yaha jomεε fεεε ni n'a daa wu funjə ni.

Keree kiimu ki da ba bye Kilε fungəngə na ge, wu meleke wa w'a tun w'a pa Yohana lə kari fugba wu ni, na she kee she wu na (KashÉE 4:1-2).

Semε wu kafila jnɔjə

KashÉE 1 Yohana ya Yesu Kirisa ja wu nəɔrə wu ni.

KashÉE 2—3 Semεε pii p'a tun egilizii gbarashuun wu mu ge.

KashÉE 4:1—8:5 Fε tεhεε gbarashuun we.

KashÉE 8:6—11:19 Maya gbarashuun we.

KashÉE 12:1—15:8 Naha sheshεεε gbarashuun we.

KashÉE 16 Kilε loyire cεεgbuugoo gbarashuun we.

KashÉE 17:1—20:15 Babiləni ja ja keree.

KashÉE 21:1—22:5 Fugba nivomə, jinε nivonjə ni Zheruzalemə nivomə.

KashÉE 22:6-21 Yesu jə jomə pu jnε Kitabu wu taxəgə ki ni na: «Li wii, nε na ba jeri funjə ni!» A n'a daa fεε p'i wu jə shə na: «Amiina. Mu wu pa, wu Kafəɔ Yesu!»

We Kitabu we kakana jnɔjə

¹ Yesu Kirisa wo kashÉE lemu Yohana ya ja ge, Kilε ya lee she wu na, kənhə keree kiimu k'a yaa na pye jeri funjə ni ge, kee di she wu kapyebyii pu na. Wu meleke wa Kilε ya tun wu kapyebye Yohana mu, kənhə p'i kee keree ki cε. ² Kilε ya jomə pemu jo, ni Yesu Kirisa ya can wemu she Yohana na ge, yee bεeri w'a paari. Bani w'a pye yi bεeri sεeri. ³ Wemu w'a səɔ na we kapanjaa Kitabu wε jomə kalaa sipyi mu ge, ni wemu w'a wu jomə nuri, keree kii k'a ka ge, na kee co ge, pee jnε duba nagoo! Bani ki pyeduun w'a tεεjε.

Fə wemu w'a kan egilizii gbarashuun wu mu ge

⁴ Nε Yohana w'a we semε we tun yee Azi fiige ki egilizii gbarashuun wu mu; jo Kilε wu niime ni jnəninε kan yi mu, wee wemu wu jnε, ni w'a bye, ni wu na ba ba ge! Munahaa gbarashuun wemu wu wa wu saanra koro li jaha taaan ge, kee ki li pye mu yi mu. ⁵ Yesu Kirisa bε wu li pye mu yi mu, wee wemu wu jnε sεeri jomεε fəɔ ge, wee wu jnε shenshiime na fenhe jnε na foro xu ni. Ninε ke saannaa wo Saan wu jnε wii. Wεe kaa ya dan Yesu Kirisa ni, lee na w'a wu

shishan kan p'a wo wèe wuu na, na wèe shò wù jurumu wu na, ⁶ na wèe pye Kile wo saanra te wo sipyii ni saraya jaha shòonrivòò; kònho wèe di bye wù To Kile wu wo kapyenēē pyevēē. Nòòò ni sefēēē ti jē wu wuuro fo tēhēē baa. Amiina.

⁷ Li wii, wu na ba ba jahaya yi na!

Sipyii bēeri na ba wu ja.

Ali piimu p'a wu firi ge,
pee bē na ba wu ja.

Niñē ki shi wu bēeri na ba mēhēē suu wu wuu na.

Uun, lee kunni na ba bye! Amiina.

⁸ Kafòò Kile, Se Bēeri Fòò ya jo: «Nē wu jē, Alifa ni Omega we, jòkòòngò te ni taxòò ke.» Wee wemu wu jē, ni w'a bye, ni wu na ba ba ge.

Kile ya kashēē lemu shē Yohana na ge

⁹ Nē jē Yohana, yee ceborona. Yesu wo karijēēge ki funjò ni nē ni yee ya pinnē wu wo saanra ti na, na binne kanhama ni loxulo bē na. Nē bi Kile Kafila wu yēē pyi, na Yesu sēeri keree yu. A p'i ba nē co lee wuu na, na shē nē yaha takpiñē ka na suumò lòhò ki niñē ni, kee mēge jē na Patimòsi. ¹⁰ Kafòò wo caña* ka na, a Kile Munaa di jé nē ni. A nē mujuugbòò la logo na kadugo yiri ba maga mēē jē wē, ¹¹ na: «Ma jii l'a lemu ja ge, lee ka Kitabu wu ni ma tun egilizii gbarashuun wu wo n'a daa fēē pu mu: Efese, ni Simirini, ni Perigamu, ni Tiyaatiiri, ni Saridesi, ni Filadelifi, ni Lawodise.»

¹² Mujuu le nē bi nuri ge, a nē ñmahana jēri na lee jòvòò wu wii. Ba nē wu ja wē, na sanni sokinnaa gbarashuun ja. ¹³ A nē yaaga ka ja pu tē ni k'a bi foro sipya fēni. Fadedòòngò jē wu na, sanni kirige d'a pò wu dodòngò na. ¹⁴ Wu nuzhiire di finñē lagilagi ba dubya wele shiire jē wē, kelee ba zanha kagereye jē wē. Wu jii di jē ba najiñē jē wē. ¹⁵ Wu tòòyò jē ba dajaa tòòrò jē wē, na ya temu jaanja fo ti na jii ge. Wu mujuu jē ba lojehēñē fòò jē wē. ¹⁶ Wòròò gbarashuun jē wu kanige keñē ni. Njòyò shuun ñmòpara nidaan di foro wu jòò ni. Wu jaha k'i jē ba cafuna caña jē wē.

¹⁷ Ba nē wu ja wē, na do wu tòòyò ni ba gbo jē wē. A wu wu kanige keñē taha nē na na jo: «Ma ganha bu fya wē, nē wu jē Nizhiime we ni Kurogo wo we. ¹⁸ Nē jē jii na, nē bi xu, li wii n'a da gori yaha jii na gbee. Xu ni Adesi kenikaangaa ki wa nē mu. ¹⁹ Keree kiimu m'a ja ni kiimu ki wa wà ge, ni kiimu ki da ba bye ge, kee ka. ²⁰ Wòròò gbarashuun we m'a ja nē kanige keñē ki ni, ni sanni sokinnaa gbarashuun wu ge, kanmòhòò lemu pee ya zhēē ge, lee le: Wòròò gbarashuun wu jē egilizii gbarashuun wu mēlēkēē, sokinnaa gbarashuun wu jē egilizii gbarashuun we.

2

Sēmē wemu w'a tun Efese egilizi wu mu ge

¹ «Egilizi wu wu jē Efese ni ge, sēmē tun wee wo mēlēkē* wu mu na: «Wòròò gbarashuun wu wa wemu kanige keñē ni ge, wee di jaari sanni sokinnaa gbarashuun wu niñē ni ge, wee ya jo: ² Nē mu kapyēgeē ki cē, ni ma kapyenēē ñghòhòò kee, ni ma loxulo le. Nē cē jo mu ya loxulo taa sipyikuuyo kapyēgeē taañ wē. Piimu p'a yu na tudunmòò pee jē, na ta p'i jē pere-e ge, m'a pee

* **1:10** Lee kòri jē Dimazhi. * **2:1** Wee wo mēlēkē: Lee kòri jē egilizi wu jahagbaa fòò, yee ninuyo yi wa koogoo 2:8, 12, 18; ni koogoo 3:1, 7, 14 wu bē ni.

taanna wii na pu ta kafinejuu. ³ M'a loxulo ta na kanhama xu ne wuu na, la shishiin ya ta ma yatenye gbo we. ⁴ Ga ma taanɲeege nizhiige kemu m'a yaha ge, kee wuu na n'a da ma jaagi. ⁵ Tayerege kemu ni ma bi bye na na pa do ge, maye funɲo to kee na, m'a daburaje jo ma jurumu wu na, m'a guri ma kapyege nizhiigee ki na. Ma bye ma di ya daburaje jo we, n'a da zhe ma yiri, di ma sokinna wu laha wu tayahaɲa ni. ⁶ Le beeri kadugo na kasaana lemu m'a byi ge, lee li wa me. Nikolayitii pu wo kapyegee k'a sii pen mu mu, kee kunni ya sii pen ne be mu.

⁷ «Kile Munaa ya lemu yu egilizii pu mu ge, wemu na logo ge, wu logo! Wemu ba se ta, Nii Sicumɔ Tige kemu ki wa Kile wo Alijine wu ni ge, ne na ba kee pya wa kan weefɔɔ mu wu li.»

Seme wemu w'a tun Simirini egilizi wu mu ge

⁸ «Egilizi wu wu ɲe Simirini ni ge, seme tun wee wo meleke wu mu na: Wemu wu ɲe nizhiime we ni kurogo wo we, ni w'a xu na guri ɲe ge, wee ya jo:

⁹ «Ne wa ma kanhama pe ni ma la baa feere ti fiin, na ta m'i ɲe lafɔɔ! Pii p'a puyɛ pyi Yawutuu, ga pee di ɲe Yawutuu we, bani Shitaanni wo peɲɲe puga ki sipyii pu ɲe pere. Mkyeɲeege jomɔ pemu beeri pee w'a yu na waa ma na ge, ne w'a pu beeri nuri. ¹⁰ Kanhama pe pu da ba ma ta ge, ma ganha bu fya pee na we. Li wii Shitaanni na ba pii yaha yee ni kaso ni na yee nɔhɔ wolo. Yee na ba ganha cabyaa ke funɲo ni. Pye n'a daa sipya fo ma caxhugo. Lee bu bye, ne na ɲii sicuumɔ saanra ɲudɔnɔ kan ma mu.»

¹¹ «Kile Munaa ya lemu yu egilizii pu mu ge, wemu na logo ge, wu logo! Wemu ba se ta wee da ga ba xu shuun xu we.»

Seme wemu w'a tun Perigamu egilizi wu mu ge

¹² «Egilizi wu wu ɲe Perigamu ni ge, seme tun wee wo meleke wu mu na: ɲɔyɔ shuun ɲmɔpara nidaan li wa wemu keɲe ni ge, wee ya jo:

¹³ «Kulo lemu ni mu ya tiin ge, ne lee ce, lee ɲe Shitaanni saanra koro tasinɲe. Antipasi we wu ɲe ne seeri ɲomɛe fɔɔ ge, p'a wee gbo wolo yee niɲe ni Shitaanni tateɲge ki ni. Ga lee be na, mu ya mara yaha ne na, mu ya ta foro ne n'a daa wu kaa taan we. ¹⁴ Ga n'a da ma jaagi keree kii shizhaa na. Balamu bi kalaa wemu kaan Balaki mu wu na daga na Izirayeli nagoo pu tɔɔgɔ leni kakuuɲɔ ni ge, sipyii pii wa mu yiri wà, pee ya sɔɔ na daha wee kalaa we ninumɔ feni. W'a bi Izirayeli nagoo pu pye pu na yapeɲee xaara xaa, na dɔdɔɔɔ pyi. ¹⁵ Na fara lee be na, pii be wa yee mu wà pee ya sɔɔ Nikolayitii pu wo kalaa wu na. ¹⁶ Lee wuu na daburaje jo ma jurumu wu na. Ni lee be we, ne na ba ma yiri tɔvuyo na, ɲmɔpara le l'a foro na ɲɔ ki ni ge, di lee taga yogo tun ni pee ni.

¹⁷ «Kile Munaa ya lemu yu egilizii pu mu ge, wemu na logo ge, wu logo! Wemu bu se ta, yalige kemu mege ki ɲe maane* ki niɲmɔhɔɲɔ di ɲe ge, ne na kee kan weefɔɔ mu, di kagerɲe nivige be kan weefɔɔ mu. Mafɔɲɔ na ba ga kee na, wa shishiin da kee ce we fo ki tavɔɔ ye.»

Seme wemu w'a tun Tiyatiiri egilizi wu mu ge

¹⁸ «Egilizi wu wu ɲe Tiyatiiri ni ge, seme tun wee wo meleke wu mu na: Kile Ja we, wee wemu ɲii ki ɲe ba naɲiɲe ɲe we, ni wu tɔɔyɔ yi ɲe ba dɔnaa tɔɔɔ ɲe we temu t'a ɲi ge, wee ya jo:

¹⁹ «Ne mu kapyegee ki ce: Ma taanɲeege ke, ni ma n'a daa we, ni ma saama pu beeri, ni ma loxulo le. Ne li ce jo ma kurogo kapyegee k'a ɲeɲe nizhiigee

* **2:17 Maan:** Wee ɲe yalige kemu Kile ya kan wu sipyii pu mu na pu yaha sipɔɲɔ ki ni ge. Ekizode 16: 11-18

ki na. ²⁰ Ga cèe Zhezabeli wemu w'a wuyε pyi Kilε tudunmō ge, mu ya wee yaha wu na nε wo kapyeyii pu piinnε, na pu pye pu na dōdōrō pyi, na yaperεε xaara bε xaa. Lee wuu na n'a da ma jaagi. ²¹ Nε tuun wa kan wu mu, kōnhō wu daburajε jo wu jurumu wu na. Ga wu ya ta sōō na daburajε jo wu dōdōrō ti na wε. ²² Lee wuu na n'a da wu shan yama yasinneε na. Piimu p'a taanfεεge pyi ni wu ni ge, di pee bε curi kanhagbō ni pu bye p'i ya daburajε jo pu kapyegee ki na wε. ²³ N'a da ba wu nagoo pu bε gbo. Egilizii pu bεeri na ba li cε na nε sipyii fungonyō ni pu jidaan keree bεeri cε. Nε na ba yee bεeri nigin nigin saraa kan yi mu na bε ni yi kapyegee ni. ²⁴ Yee Tiyatiiri shεen samaa kunni yee piimu sanha sōō wee kalaa wu na-ε ge; wee p'a byi Shitaanni wo kanjōhōō nighōhōō ki ge; n'a da yi jo yi mu jo n'a da ga tuguro tatii taha yi jūnō ni wε. ²⁵ Ga n'a daa we wu wa yee mu ge, yi wee co jō xuuni, fo di ba she ba. ²⁶ Wemu bu se ta na nε wo kapyegee ki fōri, fo na nō taaxōō li na, nε na ba wee pye fanhafōō shi wu jūnō ni.

²⁷ Wee na ba shi wu mara ni tōrō pubiin ni,
na wu ja ja

ba p'a puuro shōhōō
jii jagana lemu na wε.

Kee fanha ke nε bε ya ta na To Kilε mu. ²⁸ Nε na ba jimugujō wōrō bε kan weefōō mu.

²⁹ «Kilε Munaa ya lemu yu egilizii pu mu ge, wemu na logo ge, wu logo!»

3

Sεmε wemu w'a tun Saridesi egilizi wu mu ge

¹ «Egilizi wu wu jε Saridesi ni ge, sεmε tun wee wo meleke wu mu na: Kilε Munahaa gbarashuun ni wōrōō gbarashuun wu wa wemu kenε ni ge, wee ya jo:

Nε mu kapyegee ki cε. Sipyii ya mu pyi wye, na ta mu di jε gbo. ² Ayiwa, ηmunumō pu yaha, pusamaa pii p'a taxuyo shaa ge, m'a pee logoo waha, m'a pu niye curi; bani nε ta mu kapyegee ki ta ki jōporo na na Kilε wu jaha tāan wε. ³ Kalaa wemu m'a ta ge, ni logogana lemu na m'a wu logo ge, ma funjō yaha nidogo wee na, m'a wu co, m'a yere ma jurumu wu na. Ma bu bye ma di ya ηmunumō pu yaha wε, nε na ba ma fo ba nagaa jε wε. Tuun wemu ni n'a da ba ge, mu ya wee cε wε. ⁴ Ga lee bε na sipyii pii wa mu yiri Saridesi ni piimu sanha pu fāya nōrōō wε. Faviye yi da ba le pu na pu da jaari ni nε ni, bani p'a yaa ni lee ni. ⁵ Wemu ba se ta, faviye yi da ba le weefōō na. Nε da ga ba wu mεge fōrōō di wolo jii sicuumō Kitabu wu ni wε. Nε na ba yi jo na To Kilε ni wu melekeε pu jaha tāan jo weefōō wu wa nε wo.

⁶ «Kilε Munaa ya lemu yu egilizii pu mu ge, wemu na logo ge, wu logo!»

Sεmε wemu w'a tun Filadēlifi egilizi wu mu ge

⁷ «Egilizi wu wu jε Filadēlifi ni ge, sεmε tun wee wo melekeε wu mu na: Wemu wu jε fεfεε na can yu ge, ni saannaa Dawuda wo kenikaan li wa wu kenε ni ge, wee wemu wu da já gbura ki mugi ni wa yafiin da já ki tō-ε ge, ni wu na já gbura ki tō bε wa shishiin da já ki mugi-i ge, wee ya jo:

⁸ «Nε mu kapyegee ki cε. Li wii nε jō ki nimugiyahaŋa yaha ma jaha tāan, wa shishiin da já ki tō wε. M'a nε kafila wu co, ma ya ta foro nε kaa tāan wε, na ta fanha katii bε di jε ma ni wε. ⁹ Shitaanni wo pεεŋε puga ki sipyii piimu p'a yu na Yawutuu pee jε, na ta p'i jε Yawutuu-i ge, kafinεye pee ya gōn. Nε

na ba pee karamu fo p'a pa nuguro sin ma fεε ni, p'i li cε na mu ya taan nε mu. ¹⁰ M'a nε jomɔ pu mara ni loxulo ni, lee wuu na kanhama tuun we wu da ba na kɔŋɔ bεeri na, na jɪŋε ki sipyii pu bεeri nɔhɔ wolo ge, nε bε na ma mara wee tuun wu ni. ¹¹ Jεri tapyege ni n'a da ba. Le li wa ma kenε ni ge, lee co xuuni, kɔnhɔ wa shishiin ganha da ma saanra jɪdɔŋɔ li shɔ ma na wε. ¹² Wemu ba se ta, nε na ba weefɔɔ pye ba na Kile wu pugbɔhɔ ki beni wa jε wε. Wee da ga laha wà bada wε. Nε na ba na Kile wu mεge ka weefɔɔ na, ni na Kile wu kulo li mεge Zheruzalemu-fomɔ we. Wee na ba digi na yiri fugba we ni na To Kile wu yiri. Nε na ba na mafonɔ ki bε ka wu na.

¹³ «Kile Munaa ya lemu yu egilizii pu mu ge, wemu na logo ge, wu logo!»

Seme wemu w'a tun Lawodise egilizi wu mu ge

¹⁴ «Egilizi wu wu jε Lawodise ni ge, semε tun wee wo meleke wu mu na: Nε wemu mεge ki jε Amiina ge, na jε sεeri jomεε fɔɔ, ni can fɔɔ, ni yanmuyɔ yi bεeri nɔhɔshaanra Kile mu ge, nε jo:

¹⁵ «Nε mu kapyegee ki cε. Mu ya jɪŋε wε; ma di ya wεri wε. Mu da bi jɪŋε kelee na wεri lee bi da daan nε ni. ¹⁶ Ga mu jε ba lowɔgɔwɔgɔŋɔ jε wε: Ma ya wεri wε; ma di ya jɪŋε wε, lee wuu na n'a da ba ma tugi yeege na jɔ ki ni. ¹⁷ Mu ya jo na yara fɔɔ mu jε, na mu ya naafuu ta, na mu mago jε wa yaaga na wε, na ta mu bi yaa na li cε na kanhama fɔɔ mu jε, ni jaa fɔɔ, ni la baa fɔɔ, ni fyεn. Mu bi yaa na li cε na ma ceepile wo wu jε. ¹⁸ Lee wuu na nε mu yeri jo ma sanni ye pyaa shɔ nε mu, kɔnhɔ m'a bye lafɔɔ. M'a favige shɔ, kɔnhɔ m'a fɔŋa ta le, ma ceepile wo ganha ba jaa l'a ma shiige wε. M'a jεyanjaa shii shɔ m'a pee fara ma jii na, kɔnhɔ ma da jaa. ¹⁹ Piimu kaa l'a dan nε ni ge, pee na nε dinni, na pu kuuni bε. Ayiwa, ma zɔ wu bεeri kan daburajε jo mu. ²⁰ Nε kunni niyerege ki wa kujɔɔ li jɔ na, na gbura ki kuuni. Wa bu nε mujuu logo na gbura ki mugi nε mu, nε na ba jε na li ni weefɔɔ ni, weefɔɔ bε di li ni nε ni. ²¹ Wemu ba se ta, nε na ba weefɔɔ tenε nayε yiri na saanra koro li na, ba nε bε ya se ta na diin na To Kile yiri wu saanra koro li na tiingana lemu na wε.

²² «Kile Munaa ya lemu yu egilizii pu mu ge, wemu na logo ge wu logo!»

4

Kile wo saanra koro le, ni na wu pele fugba we ni

¹ Lee kadugo na a nε wii sanha, na fugba wu jɔ ki ja k'a mugi. Mujuu le nε fεnhε logo, l'i jε ba maga mεε jε-ε ge, a lee mujuu l'i nε pye sanha na: «Dugi naha, keree kiimu k'a yaa na pye le kadugo na ge, di ba kee shε ma na.»

² Taapile ni a Kile Munaa di jé nε ni. Li wii, saanra koro la bye fugba wu ni, wa wu bi tiin lee na. ³ Wemu w'a bi tiin lee na ge, wee bi jɪ ba pεewa kagereye ya jε wε, wemu mεge ki jε na zhasipu ni sariduواني ge. Kile ηmɔpara li bi lee saanra koro li maha, ba m'a li wii wε, m'a li ta li na jɪ ba pεewa kagerenε ka jε wε, kemu mεge ki jε emerɔdi ge. ⁴ Saanra korogoo kelee shuun ni shishεεε (24) w'a lee saanra koro li maha. Nɔhɔlee kelee shuun ni shishεεε (24) wu bi tiin kee saanra korogoo ki na, pee jε na fadeviire le. Saanra jɪdɔŋɔ di jε pu bεeri nigin nigin juyɔ ni, kiimu ya yaa ni sanni ni ge. ⁵ Kile-jɪŋεε, ni mujonɔɔ, ni Kile-sεlɛŋεε di foro lee saanra koro li ni. Sokinnaa gbarashuun wemu w'a jɪ ge, pee jε saanra koro li jahagbaa na. Pee jε Kile Munahaa gbarashuun we. ⁶ Saanra koro li jahagbaa li bε di jε kanna gba lɔhɔ ki, kemu ya yaa ni vεeri ni ge, vεeri wemu ya wii na jaa ba jaawiige jε wε. Nii yanmuyɔ shishεεε w'a bye pu jɪŋε ni na saanra koro li maha. Yi jahaya ni yi kaduyo bεeri di jε

ɲli. ⁷ Ɲli yaɲmuyɔ yi nizhiige ɲe ba cɛnri ɲe we. Shuun wogo ki ɲe ba nupepinɲe ɲe we. Taanri wogo ki ɲaha ɲe ba sipya wogo ɲe we. Shishɛɛɛ wogo ki ɲe ba ɲaa niyirige ɲe we. ⁸ Kapaya gbaara ɲe yee ɲli yaɲmuyɔ yi bɛɛri nigin nigin mu. Yee kapaya yi nɔhɔdaan ni yi fugba wu bɛɛri bye ɲli. Yee yaɲmuyɔ yi bi yoyo cee gbee caɲa fara piige na na:

«Fɛfɛɛɛɛ, fɛfɛɛɛɛ, fɛfɛɛɛɛ,
wù Kafɔɔ Kilɛ, Se Bɛɛri Fɔɔ,
wemu w'a bye, ni wu ɲe wà, ni wu na ba ba ge.»

⁹ Saanra koro li tiinvɔɔ we, wee wemu wu da gori yaha ɲli na gbee ge, ye ɲli yaɲmuyɔ shishɛɛɛ we ba yoyo cee, na wu pɛɛ, na wu sɔni, na baraga tɛri wu na tuun wemu ni, ¹⁰ nɔhɔɛɛ kelɛɛ shuun ni shishɛɛɛ (24) wu be na nuguro sin wee tuun wu ni saanra koro li tiinvɔɔ wu ɲahagbaa na, wee wemu wu da gori yaha ɲli na gbee ge, na wu pɛɛ, na pu saanra ɲudɔɲɔɔ ki kɔɔngi na ki yaha saanra koro li ɲahagbaa na, na jo:

¹¹ «Wù Kafɔɔ ni wù Kilɛ,
mu w'a yaɲmuyɔ yi bɛɛri yàa,
mu ɲidaan funɲɔ ni yaɲmuyɔ yi bɛɛri ya yàa,
mu ɲidaan funɲɔ ni yi bɛɛri ɲe be.
Lee wuu na, nɔɔɔ, ni pɛɛɲɛ,
ni sefɛɛɛ ya yaa ni ma ni.»

5

Kitabu we ni Dubyapige ke

¹ Lee kadugo na a ne Kitabu nigurugo ɲa saanra koro li tiinvɔɔ wu kanige keɲɛ ni. Wee kadugo ni wu ɲaha bɛɛri bye kama, fe tɛɛɛ gbarashuun d'a taga wu ɲɔ mara. ² A ne meɛke baraga wo wa ɲa wu na kaan ɲiini ni mujuugbɔɔ ni na: «Jɔgɔ w'a yaa ni fe pu gyɛɛgi ni, kɔnhɔ wu Kitabu wu ɲɔ mugi we?» ³ Wa shishiin ya ta fugba wu ni, kelee ɲinɛ ki na, kelee ɲinɛ ki nɔhɔdaan, wemu na já wee Kitabu wu ɲɔ mugi wu wu funɲɔ wii we. ⁴ Ba ni wa shishiin di bi sanha da wemu w'a yaa ni Kitabu wu ɲɔ mugi ni, wu wu funɲɔ wii we, wee tuun wu ni a ne sii na mɛɛ suu xuuni. ⁵ A nɔhɔɛ wa di ne pye: «Ma ganha ba mɛɛ suu we; li wii cɛnri we w'a foro Zhuda shi wu ni ge, Dawuda yasege ke, wee ya se ta. Lee funɲɔ ni wu na já fe tɛɛɛ gbarashuun wu kyɛɛgi na Kitabu wu ɲɔ mugi.»

⁶ A ne Dubyapige* niyerege ɲa lee saanra koro le, ni ɲli yaɲmuyɔ shishɛɛɛ, ni nɔhɔɛ pu ɲinɛ ni, ma na giin na p'a ki gbo. Yeɲɛɛ gbarashuun ni ɲli gbarashuun wu bye ki na. Kee ɲli gbarashuun wu ɲe Kilɛ Munahaa gbarashuun we. Kee ya tun ɲinɛ ki kabaya yi bɛɛri na. ⁷ A Dubyapige k'i fulo na Kitabu wu nigurugo ki lɔ saanra koro li tiinvɔɔ wu kanige keɲɛ ki ni. ⁸ Ba Dubyapige k'a wee Kitabu wu lɔ we, a ɲli yaɲmuyɔ shishɛɛɛ ni nɔhɔɛ kelɛɛ shuun ni shishɛɛɛ (24) wu nuguro sin ki feɛ ni. Kɔɲɔɲɛ pu bɛɛri nigin nigin keye ni, ni sanni cɛɛgbuugoo, kee bi ɲi nudanga yawurire na. Tee ɲe Kilɛ wo fɛfɛɛɛ sipyii pu Kilɛ-ɲɛɛɛ. ⁹ Pu bi yofɔɲɔ cee na:

«P'a mu gbo.

* **5:6 Dubyapige:** kee ɲe Yesu, Kilɛ Ja we. Ali na wu ta jurumu wa shishiin ya ta wu na we, w'a sɔɔ na wu munaa kan saraga, na xhu koɲɔ wo jurumu wu wuu na.

M'a sipyii pii juyɔ wolo
 ni ma shishan pu ni na kan Kile mu,
 na foro kpɔnhɔɔ ki beeri ni, ni shi jomɔ pu beeri ni,
 ni shi wu beeri ni, ni fiye yi beeri ni,
 Lee wuu na mu ye w'a yaa ni Kitabu wu jo ni,
 m'a wu fe pu kyεegi.

¹⁰ M'a pee pye Kile saanra ti sipyii,
 ni saraya jaha shɔɔnrivɔɔ, Kile mu.

Pee na ba saanra pyi jɪnɛ ki na.»

¹¹ Lee kadugo na a ne wii na melekeεε nijehemεε jomɔ logo. Pee bi saanra koro le, ni jɪi yanmuyɔ ye, ni nɔhɔleε pu maha. Pee bye melekeεε miliyoo nijehemεε tehenε baa wuu. ¹² Pee bi mujonɔɔ waa na:

«Dubyapige ke p'a gbo ge, kee ya yaa ni sefeεεε,
 ni yaaga feεεε, ni fungɔngɔ feεεε, ni fanha,
 ni pεnɛ, ni nɔɔɔ, ni masɔɔ ni.»

¹³ Kile wo yanmuyaaya yemu beeri yi jε fugba we ni ge, ni jɪnɛ ke na ge, ni jɪnɛ ke nɔhɔdaan ge, ni suumɔ lɔhɔ ke ni ge, a ne yee beeri mujonɔɔ logo yi na yoyo cee na:

«Masɔɔ, ni pεnɛ, ni nɔɔɔ, ni sefeεεε ti pye
 saanra koro li tiinvɔɔ
 ni Dubyapige ki woyo fo gbee.»

¹⁴ A jɪi yanmuyɔ shishεεε wu jo: «Amiina.» A nɔhɔleε p'i nuguro sin na ki pele.

6

Dubyapige k'a Kitabu wu fe pu kyεegi

¹ Ba Dubyapige k'a fe teheε gbarashuun wu wa nigin kyεegi tuun wemu ni we, a ne jɪi yanmuyɔ shishεεε wu wa nigin mujuu logo ba Kile ma sele me we na: «Pal» ² Lee kadugo na a ne shɔnfige ka ja. Wemu w'a bi dugi kee na ge, sindaa jε wu keɛɛ ni. Saanra jɪdɔnɔ bi kan xɔ wee mu. Wu sefeεεε wo w'a foro, wu na ba se ta.

³ Tuun wemu ni w'a fe shuun wo pu kyεegi ge, a ne jɪi yanmuyɔ shuun wogo ki mujuu logo na: «Pal» ⁴ A shɔnɪga ka di foro. Wemu w'a bi dugi kee na ge, sefeεεε ya kan xɔ wee mu na ke kɔɔ ke jɪnɛ xɔ, kɔnhɔ sipyii di da puyε gbuu. Njɔpara niduunnɔ ya kan wu mu.

⁵ Tuun wemu ni w'a fe taanri wo pu kyεegi ge, a ne jɪi yanmuyɔ taanri wogo ki mujuu logo na: «Pal» A shɔnwɔhɔɔ ka di foro. Wemu w'a bi dugi kee na ge, shaa li bye wee keɛɛ ni na daanna pyi. ⁶ A ne mujuu la logo jɪi yanmuyɔ shishεεε wu te ni na: «Shinma tuugo ka wo kilo nigin ya be ni shen nigin cana jɪi saraa ni. Shinma tuugo katii be wo kilo taanri be ya be ni wee saraa we ninunɔ ni. Ma ganha bu da sinme pe ni duven wu kyεegi we.»

⁷ A wu fe shishεεε wo pu kyεegi, a jɪi yanmuyɔ shishεεε wogo k'i jo: «Pal»

⁸ A ne shɔngɔ ka ja k'a foro, kee bi kiikaan. Wemu w'a bi dugi kee na ge, wee mege jε xu. Adesi bi taha wee feni. Sefeεεε bi kan pu mu jɪnɛ ke taaga shishεεε wogo ki na; kɔnhɔ pu da sipyii gbuu ni njɔparaa ni, ni xuugbɔhɔ, ni kafεεε yama, ni jɪnɛ ke yacoyo ni.

⁹ W'a fe kaguro wo pu kyεegi tuun wemu ni ge, sipyii piimu p'a gbo Kile jomɔ pe ni wu seeri keree ki feni ge, a ne pee wo munahaa ki ja saraga yi tawologo ki nɔhɔdaan. ¹⁰ Pee bi mujonɔɔ waa na: «Wu Kafɔɔ, fefeεεε wo ni can wo we, fo tuun weke ni mu di da ba kiiri kɔn jɪnɛ ki sipyii pu na, m'a weε shishan pu

yogo jo wε?» ¹¹ Wee tuun wu ni, a p'i fadedɔnyɔ niviye kan pu bεeri nigin nigin mu, na pu pye na pu jeri pye sanha loxulo li ni, fo pu kapyebyenii, ni pu cebooloo pu bu she fa; pee piimu p'a yaa na gbo lee gbogana li na ba pee jε-e ge.

¹² Lee kadugo na a nε Dubyapige ki ja k'a fe gbaara wo pu kyεεgi. Wee tuun wu ni a jinε k'i jele xuuni. A piige di jε cana jii li ni, a l'i wɔ ba fawɔhɔjɔ jε wε. A yenε ki bεeri di naanja ba shishan jε wε.

¹³ A fugba wɔrɔɔ k'i do jinε ki na ba kafεεge ma nitoodige jahara, na ki geeye turi wε. ¹⁴ A fugba wu laha wu tatεngε ni, ba p'a fuugo kurulo na luu kurulogana lemu na wε. Faaboboyo ye ni lɔhɔ ninε takpiiye yi bεeri y'a kuu laha yi tatiinyε ni. ¹⁵ Konɔ ki sipyii pu bεeri: Saannaa yoo, sipyigbɔɔ yoo, kashen jɔnjɔfεe yoo, naafuu fεe yoo, fanhafεe yoo, buloo yoo, piimu jε buloo wε, pee yoo, pee bεeri ya puyε ηmɔhɔ yanja guloo ni, ni faaboboyo yi tε ni. ¹⁶ A p'i faaya ni boboyo yi pye: «Yi to wu jɔnjɔ ni, y'i wu ηmɔhɔ saanra koro li tiinvɔɔ we, ni Dubyapige ki loyire li jaha na. ¹⁷ Bani pu loyire li cagbɔhɔ k'a nɔ. Jɔgɔ wu d'a jɔ zhɔ wε?»

7

Kilε wo fε p'a kpɔn Izirayeli sipyii piimu na ge

¹ Lee kadugo na a nε melekeε shishεεε niyereye ja jinε ki kabaya shishεεε wu na. Pee bi konɔ ki kabaya shishεεε wu kafεεge ki co, kɔnhɔ kafεεge ka shishiin ganha ba yiri jinε ki na, kelee suumɔ lɔhɔ ki na, kelee tige ka shishiin na wε. ² A nε melekeε watii ja w'a yiri Kile-nɔhɔ ki shizhaa na, Kile jii wo wu wo fε kpɔn kpɔn yaaga ki jε wu kenε ni. Jinε ki fara suumɔ lɔhɔ ki na, yee gyεεgi ya kan melekeε shishεεε wemu mu ge, a wu mujuugbɔɔ jo na pee pye: ³ «Yi ganha bu da yafiin kyεεgi jinε ke, kelee suumɔ lɔhɔ, kelee tiire ti na, na ta wεe sanha fε kpɔn wu Kile wu kapyeyii pu gbahaa na wε.» ⁴ Fε ya kpɔn piimu na ge, pee yε jɔ nε logo. Pee jε sipyii kabɔfɔnjɔɔ xhuu nigin ni kelεε shishεεε ni shishεεε (144.000). Pee bi foro Izirayeli kpɔnhɔɔ ki bεeri na.

⁵ Zhuda wo kpɔn li na, fε ya kpɔn sipyii kabɔfɔnjɔɔ kε ni shuun (12.000) na; Uruben wo kpɔn li na, sipyii kabɔfɔnjɔɔ kε ni shuun; Gadi wo kpɔn li na, sipyii kabɔfɔnjɔɔ kε ni shuun;

⁶ Azeri wo kpɔn li na, sipyii kabɔfɔnjɔɔ kε ni shuun; Nefitali wo kpɔn li na, sipyii kabɔfɔnjɔɔ kε ni shuun; Manase wo kpɔn li na, sipyii kabɔfɔnjɔɔ kε ni shuun;

⁷ Simijɔ wo kpɔn li na, sipyii kabɔfɔnjɔɔ kε ni shuun; Levi wo kpɔn li na, sipyii kabɔfɔnjɔɔ kε ni shuun; Isakari wo kpɔn li na, sipyii kabɔfɔnjɔɔ kε ni shuun;

⁸ Zabulɔn wo kpɔn li na, sipyii kabɔfɔnjɔɔ kε ni shuun; Yusufu wo kpɔn li na, sipyii kabɔfɔnjɔɔ kε ni shuun; Benzhamε wo kpɔn li na, sipyii kabɔfɔnjɔɔ kε ni shuun; fε ya kpɔn pee bεeri na.

Sipyijnεhemεε piimu p'a shɔ ge

⁹ Lee kadugo na a nε wii na sii sipyiiire ta ja t'a sii jεhε, sipya wa shishiin da jɔ piimu tɔrɔ wε. Pee bi foro fiye yi bεeri ni, ni shi wu bεeri, ni shi jomɔ pu

bɛɛri, ni kpɔnhɔɔ ki bɛɛri ni. Pee niyereye y'a bye saanra koro le, ni Dubyapige ki naha t̃aan. Fadeviye nidɔnyɔ yi bye pu na, fɛnhɛgeye di nɛ pu keye ni. ¹⁰ A p'i ganha na mujɔnɔɔ waa na: «W̃e wo Kilɛ we w'a tiin saanra koro li na ge, wee ni Dubyapige ki k'a juwuuro kaan w̃e mu.» ¹¹ Mɛlɛkɛɛ pu niyereye yi bye na saanra koro le, ni nɔhɔlɛɛ pee, ni jii yanmuyɔ shishɛɛɛ wu maha. A p'i nuguro sin saanra koro li nahagbaa na, na pu nahaya buri ninɛ na, na Kilɛ pɛlɛ. ¹² na jo: «Amiina. Masɔnɔ ni nɔɔɔɔ, ni fungɔngɔ fɛɛɛ ni baraga daha, ni pɛɛnɛ, ni sefɛɛɛ, ni fanha, yee nɛ wee Kilɛ wu woyo fo gbee. Amiina.»

¹³ A nɔhɔlɛ nigin wa di nɛ yege na: «Jɔgɔ ye p'i nɛ ni ye fadeviye ye ni wɛ? Mii p'a yiri wɛ?» ¹⁴ A nɛ wu pye: «Nɔhɔlɛ we, go mu wu wa pu ɛɛ.» A wu nɛ pye: «Piimu nivorowuu pu wa kanhagbɔ pu ni ge, ni p'a fadeye yi je fiinɛ Dubyapige ki shishan pu ni ge, pee pu wa. ¹⁵ Lee na pee wa Kilɛ wo saanra koo li naha t̃aan na kapyenɛɛ pyi wu mu wu tapɛɛnɛ pugbɔhɔ ki ni cana fara piige na. Saanra koo li tiinɔɔ wu na ba bye ni pu ni, na pu mara. ¹⁶ Xuugo ni waga da ga ba pu ta bada wɛ. Cana bɛ di da ga ba daraa pu na sanha wɛ, kelee kafugo katii bɛ wɛ. ¹⁷ Bani Dubyapige ke ki wa saanra koro li ninɛ ni ge, kee na bye pu nahavɔɔ, na se ni pu ni jii sicuumɔ lɔhɔ ki yiri. Kilɛ na ba pu nɛsinmɛ pu bɛɛri tuu.»

8

Fɛ gbarashuun wo pu keree

¹ Tuun wemu ni Dubyapige k'a fɛ gbarashuun wo pu laha ge, a fɛhɛnɛ di fugba wu kpɔn fo na nɔ minitii kɛlɛɛ taanri (30) shishiin na.

² Mɛlɛkɛɛ gbarashuun we w'a yere Kilɛ naha t̃aan ge, a nɛ pee na. A p'i maya gbarashuun kan pu mu. ³ A mɛlɛkɛ watii bɛ di ba yere saraya tawologo ki nahagbaa na. Yawurire shɔɔ sannɔ wuu li bye wu kenɛ ni. A p'i nudanga yawurire ninɛhɛɛ kan wu mu; Kilɛ ya sipyii piimu pye fɛfɛfɛ ge, kɔnhɔ wu pee wo Kilɛ-nɛɛɛɛ yi fara tee yawurire ti na, wu yee pinne wolo saraga, saraya tawologo sannɔ wogo ki nɔnɔ ni. Kee bye saanra koro li nahagbaa na. ⁴ Tee nudanga yawurire ti wo wurege ni Kilɛ ya sipyii piimu pye fɛfɛfɛ ge, ni pee wo nɛɛɛɛ y'a dugi shiizhan Kilɛ naha t̃aan mɛlɛkɛ wu kenɛ ni. ⁵ A wee mɛlɛkɛ wu yawurire shɔɔ li ni saraya yi tawologo ki wo nagananɔ ki na, na ki wá ninɛ ki na. A Kilɛ-sɛlɛnɛ, ni mujɔnɔɔ, ni Kilɛ-ninɛ, ni ninɛ ɛɛlɛnɛ di bye.

Mɛlɛkɛɛ p'a maya yi nɔ kɔn na wi

⁶ Maya gbarashuun wemu wu bye mɛlɛkɛɛ gbarashuun wu mu ge, a pee di gbegele yee maya yi wo wi kaa na. ⁷ A mɛlɛkɛ nizhiime wu wu wo maga ki wi, a zanha kagereye, ni na, ni shishan di suri yiyɛ ni na wá ninɛ ki na. A ninɛ ki taaga taanri wogo k'i sogi. A tiire ti taaga taanri wogo ki bɛ di sogi. A napurege ki bɛɛri di sogi.

⁸ A mɛlɛkɛ shuun wo wu wu wo maga ki wi, a l'i bye ma na giin na ya faabobo-tabaga kemu naanɔ ge, kee w'a wá suumɔ lɔhɔ ki ni. A suumɔ lɔhɔ ki taaga taanri wogo k'i nɛri shishan. ⁹ A suumɔ lɔhɔ ki jii yanmuyɔ yi taaga taanri wogo k'i xhu. Kɔɔyɔ ye y'a bye suumɔ lɔhɔ ki nɔnɔ ni ge, a yi bɛ wo taaga taanri wogo ki bɛ di gɛɛgi.

¹⁰ A mɛlɛkɛ taanri wo wu wu wo maga ki wi, a wɔɔ tabaaga ka di yiri fugba we ni na pa do, na ganha na ni ba nagbɔhɔ nɛ wɛ. Kee ya to gba lɔhɔyɔ yi taaga taanri wogo, ni yi lobulowegee ki ni. ¹¹ Lee wɔɔ li mɛɛɛ ki nɛ Zoro. A lɔhɔyɔ

yi taaga taanri wogo ki bæri di soro. A kee lóhó k'i shenjehemee gbo, bani ki bi soro.

¹² A meleké shishere wo wu wu wo maga ki wi, a lee di canja ki taaga taanri wogo ki kpón, ni yenje ki taaga taanri wogo ke, na fara wóró ki taaga taanri wogo ki be na, fo na yi kpéenge ki taaga taanri wogo ki pye nibiige. Ayiwa, piige ki fara canja ki na, a yi kpéenge taaga taanri wogo k'i bye nibiige.

¹³ A ne wii sanha na jaa ja w'a yiri na beele fugba lili we ni, na mujuugbó waa na: «Meleké taanri wusamaa p'a kori ge, pee ba pu wo maya yi wi tuun wemu ni, bóngó, bóngó, bóngó kee k'a da jinje ki sipyii pu ta wee tuun wu ni.»

9

Meleké kaguro wo wu wo maga me

¹ A meleké kaguro wo wu wu wo maga ki wi, a ne wóró ja l'a yiri fugba we ni na pa do jinje ki na. A p'i wecogonó telené baa wogo ki wo kenikaan li kan lee mu. ² A li kee wecogonó ki jò mugi, a wurege di ganha na foro wà ba kanragaa wurege je we. A wecogonó ki wurege di nibiige lenje canja jii le ni kaféegé ki ni. ³ A kabeeye ya di foro kee wurege ki ni na caaga jinje ke na. A p'i fanha kan yi mu ba nàmaa je we. ⁴ P'a yi jo yi mu na yi ganha bu da kakara pye jà ke na we, kelee yapyiire, kelee tige ka shishiin na we; ga sipyii piimu pu je Kile wo fe pu je pu gbahaa na-ε ge, na y'a kakuunó pyi pee ye na. ⁵ Sefere ya ta kan yi mu yi já sipya gbo we. Ga sefere ya kan yi mu y'a sipyii kana fo yeye kaguro. Yi sònró ya yá ba nàmaa wuuro je we. ⁶ Sipyii na ba xu shaa yee caya yi na, ga p'i da wu ta we. Xu kaa na ba bye pu na, ga wee be na ba fe pu naha na.

⁷ Yee kabeeye yi bye ma na giin shónyó p'a gbegele kashen kaa na, na je ma na giin sannu saanra judónó y'a tó. Yi nahaya je ba sipyii woyo je we. ⁸ Yi juzhiire je ba cee wuuro je we. Yi ganhaa di je ba cenri wogoo je we. ⁹ Yi je kannu tóro fadeye y'a le na pye nmasigiye, yi kapaya tunmó di je ba shónyó wotoriyo njehéye tunmó je we, yemu y'a gburogi na se kashen ni ge. ¹⁰ Yi naya je ba nàmaa woyo je we ni njmahaa ni. Kanhama pe y'a da ba daha sipyii pu na fo yeye kaguro ge, kee fanha ki wa yi naya yi ni. ¹¹ Saan wa wu je yi jujó ni, wee wu je wecogonó telené baa wogo ki meleké we. Wu mege ki je Heburuu jomó pu ni na Abadón, p'i wu pyi Girékii jomó pu ni na Apoliyón, (lee kóri je gyee gi pyevó).

¹² Bóngó ki nizhiige ya toro, lee kadugo na, shuun wa be wu da daha kee na sanha.

Meleké gbaara wo wu wo maga me

¹³ A meleké gbaara wo wu wu wo maga ki wi, saraya yi tawologo sannu wogo ke ki bye Kile naha taan ge, a ne mujuu la logo na foro ki gulogoo shishere wu yenje shishere wu ni. ¹⁴ Maga ki bye meleké gbaara wo wemu kenje ni ge, a wu wee pye: «Meleké shishere wu w'a pò Efirate gbagbó wu lóhó ki jò na ge, pu sanha.» ¹⁵ Pee meleké pii p'a bi gbegele yaha na be ni wee tuun we, ni kee canja ke, ni kee yenje ke, ni lee yee li ni ge, a p'i pee sanha yaha, kónhó p'i sipyiire ti taaga taanri wogo ki gbo. ¹⁶ Pee wo kashenmó piimu p'a bye shónyó na ge, pee bi miliyoo xhuu shuun (200.000.000) xó. Kee jò ke ne logo.

¹⁷ Kashé le ne ja ge, shónyó ye ni piimu p'a bi dugi yi na ge, tóro fadeye yi bye pu bæri mu, yee yi bye pu nmasigiye. Yi tuugo ka je ba na je we, ka je

bulani ba safiiri kagerenje je we, ka je ba kirimu je we. Shonyo yi nyoo di je ba cenri wogo je we. Na ni wurege ni kirimu di foro yi nyoo ni. ¹⁸ Na ni wurege ni kirimu we w'a foro yee shonyo yi nyoo ni ge, a pee kanhama tehee taanri wu sipyiire ti taaga taanri wogo ki gbo. ¹⁹ Yee shonyo yi fanha je yi nyoo ni yi naya ni. Yi naya yi je ba wolo je we. Naya yi je ni nyoo ni, yee nyoo yi ni y'a sipyiire ti kana.

²⁰ Sipyii piimu samaa p'a kori, pe kanhama pe ya pu gbo-e ge, pee ya ta daburaje jo pu kapyegege ki na we. Pee ya ta jinaa wo peenje ke ni yapeere wo peenje ki jo yaha we. Kee yapeere kii ya yaa ni sanni, kelee warifyen, kelee dajaa toro, kelee kagereye, kelee ni tige ni. Ki ya naa we, ki ya nuri we, k'i ya ja naari we. ²¹ Pu ya ta daburaje jo pu sipyigbuu li na, kelee pu siganma keree, kelee pu doro, kelee pu nagaara ti na we.

10

Meleke we ni Kitabupire li keree

¹ Lee kadugo na a ne meleke baraga wo wa ja wu na tigi na yiri fugba we ni, nahaja di je wu cere faya. Kile-nmopara di je wu nyoo ni. Wu naha ke di je ba cana je we. Wu tooo je ba na benee je we. ² Kitabupire la nomugi-yahaja ki bye wu kenje ni. W'a bi wu kanige tooo taha suumo loko ki na, na kamene wogo ki taha jinje ki na. ³ A wu mujuugbo la wa ba cenri ya guuri we. W'a lee wa tuun wemu ni ge, a Kile-selenje gbarashuun wu ganha na ya yu. ⁴ Ba Kile-selenje gbarashuun w'a jo xo we, ne bi zhaa da yee kani, ga na mujuu la logo na foro fugba we ni na: «Yemu Kile-selenje gbarashuun w'a jo ge, yee yaha kanmohono, ma ganha bu yee ka we.» ⁵ Meleke wu niyerege ne ja suumo loko ke, ni jinje ki na ge, a wee di wu kanige kenje yirige fugba wu ni na gaa na: ⁶ Wemu wu da gori yaha jii na gbee ge, wu d'a fugba we ni wu funno yanmuyo, ni jinje ni ki yanmuyo, ni suumo loko ni ki funno yanmuyo beeri yaa ge, ne kaa wee na jo: «Taasigine wa li ni nige we. ⁷ Ga cana kemu meleke gbarashuun wo w'a da ba wu wo maga ki wi ge, kee na ba bye Kile wo kanmohono li jo cavanja ma na jo ba w'a yi jo wu kapyebyii Kile tudunmoo pu mu jogana lemu na we.»

⁸ Mujuu le ne bi logo na yiri fugba wu ni ge, a lee di nugo ne pye na: «She Kitabupire li nomugi-yahaja ki sho meleke wu mu, wee wemu w'a yere suumo loko ke ni jinje ki na ge.» ⁹ A ne fulo wee meleke wu na, na wu jeeri jo wu Kitabupire li kan na mu. A wu ne pye: «Li co m'a li li, li na daan ma jo ni ba sere je we, ga li bu digi ma funno ni, li na zoro.» ¹⁰ A ne lee Kitabupire li co meleke wu kenje ni na li. A li daan ne jo ni ba sere je we, ga ba ne li li xo tuun wemu ni we, a li soro ne funno ni. ¹¹ A mujuu l'i nugo ne pye sanha na: «Li waha l'i waha ma na ba jom ta sanha Kile mu na jo fiye njeheme, ni shi njeheme, ni shi jom njeheme, ni saannaa njeheme shizhaa na.»

11

Sere shuun wu keree

¹ Lee kadugo na a p'i daanna kagaanga ka kan ne mu, kee bye ba publiin je we. A p'i ne pye: «Yiri m'a Kile-peenje pugboko ki taanna, ni saraya yi tawologo ke, piimu p'a Kile pelawa ge, m'a pee toro. ² Ga m'a Kile-peenje pugboko ki kaanja ki yaha wa, ma ganha bu da kee taanna we. Bani kee ya kan shi wu mu wemu je Yawutuu we. Pu na ba naari naari fefere kulo li ni yeye kelee shisere ni shuun (42) funno ni. ³ Ne na ba seere kan na seere shuun wu mu. P'a

yoro bəɔyɔ faya* le na Kile Kafila jo cabyaa kabɔfono di xhuu shuun ni kelee gbaara (1.260) funnɔ ni.» ⁴ Pee jɛ oliviye tiye shuun we, ni sokinnaa shuun we, pee piimu niyereye yi wa jɪnɛ ki Kafɔ wu jaha taan ge. ⁵ Sipya wa ba giin wu kakuunɔ pye wee wa na, na na foro pu jɔ ni na wee pɛn wo sɔrogo. Wa ba giin wu kakuunɔ pye we wa na, nakaara baa le xugana le na weefɔ da xhuu. ⁶ Se wa pu ni na fugba we tɔ, kɔnhɔ zanha ganha bu do pu Kile jomɔ pu cajoyo yi na wɛ. Se wa pu ni na lɔhɔ jɛri shishan. Tuun wemu bɛeri bu pu taan, se wa pu ni na kanhama tuugo bɛeri nɔ sipyiire ti na jɪnɛ ki na.

⁷ Pu ba ba pu sɛeri keree ki jɔ fa tuun wemu ni, yacoguɲɔ ke k'a duri na foro wecogonɔ tɛhɛnɛ baa wogo ki ni ge, kee na ba yogo kɔn pu na, na já pu na, na pu gbo. ⁸ Pu nixhuyo na ba bye kugbɔɔ li pinnɛɛ kpɛɛngɛ ki na. Lee kulo l'a foro lemu fɛni ge, lee jɛ Sodɔmu ni Misira. Lee kulo li ni pu Kafɔ w'a kori tige na. ⁹ Kɔnɔ ke sipyii pii na ba pu nixhuyo jɔ na foro fiye yi bɛeri ni, ni shi wu bɛeri, ni shi jomɔ pu bɛeri, ni kpɔnhɔɔ ki bɛeri na. Pee na ba pu nixhuyo jɔ cabyaa taanri ni taaga funnɔ ni. Pu da ga ba sɔɔ pu pu le faya ni wɛ. ¹⁰ Kile tudunmɔɔ shuun wu gbo wu na ba bye fundanga kɔnɔ ki sipyii pu mu, fo pu na fundanga yakanya kaan puyɛ mu, bani pee shuun w'a jɪnɛ ki sipyii pu kanha fo xuuni. ¹¹ Ba kee cabyaa taanri ni taaga k'a toro wɛ, a Kile di munahaa le pu ni, na jiiɛɛɛ kan pu mu, a p'i yiri yere. Piimu pu bi pu wii ge, a fyaara di jé pee ni fo xuuni. ¹² A pee Kile tudunmɔɔ shuun wu mujuugbɔɔ la logo na yiri fugba we ni na: «Yi dugi naha!» A p'i dugi jahaɲa na na kari fugba wu ni pu pɛɛn pu jii na. ¹³ Wee tuun wuyɛ pyaa ni, a jɪnɛ k'i jɛle xuuni. A kulo li taaga ke wogo k'i do, a sipyii kabɔfonɔɔ gbarashuun (7.000) di xhu kee jɪnɛ cɛɛɲɛ ki na. A sipyii pusamaa di fya xuuni na ganha na fugba Kile pɛɛ. ¹⁴ Bɔɔngɔ shuun wogo k'a toro. Jɛɛɛ tapyege ni bɔɔngɔ taanri wogo k'a da nɔ.

Meleke gbarashuun wo wu wo maga ki mɛɛ

¹⁵ A meleke gbarashuun wo wu wu wo maga ki wi, a mujogbɔhɔɔ kii di foro fugba we ni na:

«Na lɔ nime na, kɔnɔ ki saanra t'a pye
wɔ Kafɔ Kile wuuro,
ni w'a Shɔvɔɔ wemu jaha bulo ge.
Wu na ba diin saanra koro li na gbee.»

¹⁶ Nɔhɔɛ kelee shuun ni shishɛɛɛ (24) wemu w'a tiin pu saanra korogoo ki na Kile jaha taan ge, a pee di nuguro sin, na pu jahaya buri jɪnɛ na, na Kile pɛɛ. ¹⁷ A pee di jo:

«Kafɔ Kile, Sefɛɛɛ Bɛeri Fɔɔ,
mu wemu wu jɛ wà ge,
ni mu wemu wu bye wà ge,
wèe yaa baraga taha ma na;
bani m'a jé ma saanra ti ni
ni seɛɛɛ nighɔɔɔ ni.

¹⁸ Shi wemu jɛ Yawutuu-i ge, a pee logoo di yiri.

 Ga ma loyire l'a nɔ.

Xuu pu wo kiiri wu taakɔɔn ni

 ma kapyebyii Kile tudunmɔɔ pu saraaduun ya nɔ,

* **11:3** Pu na bəɔyɔ faya le, lee ya li sheɛ na pu jatanhanja wuu pu jɛ, pu jomɔ pu be di jɛ can.

ni m'a sipyii piimu pye fεεfεε ge,
 ni piimu p'a ma pεle ge,
 sipyigbɔɔ fara sipyitilee na,
 pee bεeri saraaduun ya nɔ.

Ninε ki kyεεgivεε pu bε taaxɔɔ ya nɔ.»

¹⁹ Kile-pεεnε pugbɔhɔ kemu ki jε fugba we ni ge, a kee jɔ di mugi. A Kile wo karijεεge jɔmεε li keshi wu ja wu pεεnε pugbɔhɔ ki funjɔ ni. A Kile-jinεε, ni Kile-sεlεnεε, ni mujɔnɔɔ di ganha na fɔro. A jinε k'i jεle, a zanha kagereye nagaya bε di digi.

12

Cee we ni wɔgɔnɔ ke p'a byi diragɔn wu ge

¹ Lee kadugo na a nε kakanhana nigbɔɔ la ja fugba we ni. A nε cee wa ja, caɲa ke na jε wu cεre faya, yenε ke di jε wu tɔyɔ yi nɔhɔdaan. Wɔrɔɔ kε ni shuun saanra jɔdɔnɔ di jε wu jɔnɔ ni. ² W'a bi yere yacere na. Wu laa li bi yiri, a wu ganha na sipyaa suu layana li kanhama pu na.

³ Lee kadugo na a kakanhana la bε di bye fugba wu ni. Lee jε wɔgɔnɔ niniga, juyɔ gbarashuun ni yenεε ke di jε ki mu. Saanra jɔdɔnɔɔ ki bye yee juyɔ gbarashuun wu bεeri nigin nigin na. ⁴ A ki naɲa k'i fugba wu wɔrɔɔ ki taaga taanri wogo ki faari wo jinε ki na. Wee cee wu bi giin di digi, a wɔgɔnɔ k'i yere wu jahagbaa na, kɔnhɔ wu bu digi, k'i pya wu xa. ⁵ A cee w'i digi funana na. Ga taapile ni a wee pya w'i gari Kile ni wu saanra koro li kabanugo na. Wee wu da ba shi wu bεeri mara ni tɔrɔɔ biin ni. ⁶ A cee wu baa kari sipɔnɔ ki ni; Kile bi xuu wemu gbegele ge, a wu gari wà, kɔnhɔ wu she wu jɔ shaa wà fo cabyaa kabafonɔ nigin di xhuu shuun ni kelee gbaara (1.260).

⁷ Wee tuun wu ni a kashen di yiri fugba we ni. Melekee jɔnɔfɔɔ Misheli ni wu melekee p'a tun ni wɔgɔnɔ ki ni. A wɔgɔnɔ ki bε ni ki tahama-nɔhɔmɔɔ p'i kashen ki njmɔ. ⁸ Ga pee ya ta se ta wε. Pu ya ta xuu wa ta nige fugba we ni we. ⁹ A p'i wɔgɔnɔ ki co, na ki wá jinε na. Kee jε wɔleεge ke, p'i ki pyi na tɔgɔ levɔɔ, ni Shitaanni. Kee kemu k'a jinε ki sipyii pu bεeri piinε ge, kee ni ki melekee p'a pinne wá jinε ki na shiizhan.

¹⁰ Lee kadugo na a nε mujuugbɔɔ la logo na yiri fugba we ni na:

«Nime wèe wo Kile wu wo juwuuro te,
 ni wu sefεεε te, ni wu saanra ti tuun w'a nɔ.
 Shɔvɔɔ wemu w'a shɔnri lɔ ge,
 wee bε wo jɔnɔ fεεε ti tuun w'a nɔ nime,
 bani wèe cebooloo pu jaagivɔɔ w'a co,
 na wá jinε ki na.

Wee wemu w'a bye Kile jaha tãan
 na pu jaagi caɲa fara piige na ge.

¹¹ Wèe cebooloo p'a se ta
 wu na Dubyapige ki shishan pu baraga ni,
 ni pu Kile Jozaama pu sεeri keree
 ki bε wo jo baraga ni.

Bani p'a bi kahari pu munahaa ni fo na nɔ xu na.

¹² Lee wuu na fugba we ni piimu pu jε wà ge,
 yi fundanga ta.

Ga, bɔɔnɔɔ ki wa jinε ni suumɔ lɔhɔ wogo,

bani Shitaanni ya tigi pa yee mu.

Wu luu l'a yiri xuuni,

bani w'a li ce na tuun watii je nige wee mu we.»

¹³ Ba wəgəŋə k'a li ja na kee ya w'a jine ki na we, cee we w'a tigi funana li na ge, a k'i daha wee feni na gana. ¹⁴ Ga, a jaa naganja kapaya shuun di gan cee wu mu, xuu wemu w'a yaa yaha wu mu sipoŋə ki ni ge, kənhə wu yiri wu she diin wə. Wu na ba ŋməhə wə, na lii wə wu na. Pu na ba wu jə shaa wə fo na she nə yee taanri ni yeye gbaara na. ¹⁵ Lee kadugo na a wə wu lofomə pa yeege wu jə ni cee wu feni, ba gba ləhə je we, kənhə pee lofomə p'i wu li. ¹⁶ Ga, a jine k'i cee wu tege; wəgəŋə k'a lofomə pemu yeege ki jə ki ni ge, a jine k'i ki jə mugi na pee gba. ¹⁷ A wəgəŋə ki luu di yiri xuuni cee wu taan. Yesu ya can wemu she ge, Cee wu wo tuugo sipyii piimu p'a wee co, na Kile wo jəməhe ge ki be co ge, a k'i she ganha na kashen kəon pee na.

Yaconə niguŋə kemu k'a foro suumə ləhə ki ni ge

¹⁸ Lee kadugo na a wəgəŋə k'i she yere suumə ləhə ki jə na gbazhenhe ki ni.

13

¹ A ne yaconə ka nivorogo ja suumə ləhə ki ni, juyə gbarashuun ni yenee ke di je ki mu. Saanra judəŋə ke di je yenee ke wu beeri juno ni. Kile mekyeegerə jomə d'a ka ki juyə yi beeri na. ² Ne yaconə kemu ja ge, kee bye ba shen je we. Ki təyə je ni baraga ni ba yaconə ka je we, kemu mege ki je urusi ge. Ki jə je ba cenri wogo je we. A wəgəŋə k'i ki sefeere te, ni ki saanra te, ni ki fanhəgbəhə ki kan ki mu. ³ A ne ki juno nigin wa ja w'a bana, a k'i bye ma na giin ki da xhuu. Ga, a ki tabanaja k'i xhə. A lee di bye kakanhana koŋə ki sipyii te beeri mu, a t'i daha ki feni. ⁴ A p'i wəgəŋə ki pele, bani k'a fanha kan kee yaconə ki mu. A p'i yaconə ki be pele na: «Ke yaconə ke jəhə je we! Jəgə wu d'a já yogo tun ni ki ni we?»

⁵ Wee tuun wu ni a se di gan yaconə ki mu, ki já k'a tabaara jomə ni Kile mekyeegerə jomə yu. Sefere be ya nəhə kan ki mu ki já keree pye fo yeye kelee shishere ni shuun (42). ⁶ Lee funŋə ni a k'i ki jə mugi na tabaara jomə jə kəon na yu na waa Kile na. A k'i ganha na Kile mege kyeege, na Kile wo fefeere ti wo fefeere xuu wu fanri. Piimu pu je fugba we ni ge, na ganha na pee be fanri. ⁷ Kile ya sipyii piimu pye fefeere ge, sefeere ya kan ki mu ki yogo tun ni pee ni, k'i se ta pu na. Sefere ya kan ki mu fiye yi beeri na, ni shi wu beeri, ni shi jomə pu beeri, ni kəonhə ki beeri na. ⁸ Nije ki sipyii pu beeri na ba ki pele, fo sipyii piimu meye y'a ka Dubyapige nigbogo ki jii sicuumə Kitabə wu ni fo koŋə jə kənduun wu ni ge, fo pee ye. ⁹ Wemu na logo ge, wu logo! ¹⁰ Sipya wemu w'a yaa na le bulooro ni ge, wee na le ti ni. Wemu w'a yaa na gbo ni ŋməpara ni ge, wee na gbo ni li ni. Ayiwa, lee wuu na Kile ya sipyii piimu pye fefeere ge, pee ya yaa na loxulo ta, na gori n'a daa wu ni.

Yaconə niguŋə ke k'a foro jine ki ni ge

¹¹ Lee kadugo na a ne yaconə katii nivorogo ja jine ke ni, yenee shuun na je ki mu, kee di je ba dubyapepinne wogoo je we, ga k'i yu ba wəgəŋə ki je we. ¹² K'a bi kapyen ee pyi ni yaconə nizhiige ki fanha ki ni kee jaha taan. Kee yaconə nizhiige ki k'a bi bana xuuni, fo ki na taxuyo shaa, ga na juŋə ge, kee ya ki peere pye fanha koŋə sipyii na. ¹³ Yaconə shuun wogo ki bi kakanhanja nigbəhə pyi, fo na na be tirige jine ke na na yiri fugba we ni, sipyii te beeri jii na. ¹⁴ Sefere ya kan ki mu k'a kakanhanja kiimu pyi yaconə nizhiige ki

naha tàan ge, a k'i kee kakanhanjaa ki taga sipyiire ti piinje ninje ki na, na pu pye na pu yacoŋo nizhiige ki jaa yaa, kònho peenje di daha ki na. Kee yacoŋo ke ñmɔpara l'a bi bana fo xuuni, ga ki ya ta xu we. ¹⁵ Yacoŋo shuun wogo k'a sefeere ta na já ɲɔjogo kan yacoŋo nizhiige ki jaa wu mu, kònho wu da yu. Piimu be pu je pu ya soɔ na wee jaa wu pele-ε ge, wu pee be gbo. ¹⁶ A k'i li pye fanha sipyii pu na, na pu fe kpɔn pu kanige keye kelee pu gbahaa na. Sipyiitiilee fara sipyigboɔ na, lafee fara la baa fee na, na fara buloo na, ni piimu je buloo we. ¹⁷ Wa shishiin da já bere pye, kelee na zho pye ni pee fe pu je ma na we. Pee je yacoŋo nizhiige ki mege, kelee nimɔɔɔo piimu p'a be ni ki mege ni ge. ¹⁸ Naha fo fungoŋo feere bu bye ma mu, m'a na ye naha ce. Wemu w'a shiige ge, weefoɔ na já yacoŋo ki nimɔri wu jate ce. Bani pee nimɔɔɔo p'a be ni sipya wa mege ni. Pee je xhuu gbaara ni kelee gbaara ni gbaara (666).

14

Dubyapige k'a piimu ɲuɲo wolo ge pee wo yocεεge

¹ Lee kadugo na a ne wii na Dubyapige ki niyerege ɲa Siyɔn faaboboŋo ki na. Sipyii piimu p'a bye ni ki ni ge, pee je kabɔfoŋoɔ xhuu nigin ni kelee shisheere ni shisheere (144.000) Dubyapige ki mege ni ki To wu mege bi ka pee sipyii pu gbahaa na. ² A ne mujuu la logo na yiri fugba we ni, lee je ba logboho foɔ ni Kile-selene nigboɔ je we. Lee mujuu li bi noho pye ba konikpɔɔn konɔyo mehe je we. ³ Pee bi masoŋo yofono cee saanra koro li nahagbaa na, ni ɲi yanmuyo shisheere we, ni nohole pu naha taan. Wa shishiin ya ta já kee yogo ke taanni, ni sipyii kabɔfoŋoɔ xhuu nigin ni kelee shisheere ni shisheere (144.000) wu ye be we. Pee piimu ɲuyo Kile ya wuu koŋo ki na ge. ⁴ Pee ya ta foɔnɔ kaa pye ɲa ni cee ni we, bani pee ya pu ye mara yaha fefere ni. Dubyapige ki ba se xuu beeri ni, pee na daha yaha ki feni. Pee ya ɲuwuuro ta na foro sipyii pu ninje ni, kònho p'i bye saraga na wolo kan Kile ni Dubyapige ki mu ba yashiye je we. ⁵ Pee ya ta kafineye jo ɲa bada we. Jaagi baa sipyii pu je pii.

Meleke taanri wu wo mujono

⁶ Lee kadugo na a ne meleke wa ɲa wu na yiri na beele fugba lii lii we ni. Kile wo Jozaama nixhobaama pu bye wu mu na yu ninje ki sipyii pu beeri mu: fiye yi beeri, ni shi wu beeri, ni shi jomɔ pu beeri, ni kpɔnhoo ki beeri. ⁷ A wu jo ni mujuugboɔ ni na: «Yi fya Kile na, y'i wu pele bani tuun wemu ni w'a da kiiri kɔn sipyiire ti na ge, wee ya no xo. Y'a fugba ni ninje, ni suumo lho, ni lobulowege ki yaavɔ wu pele.»

⁸ Meleke shuun wo wu w'a taha nizhiime wu na ge, a wee di jo: «Babiloni kugboɔ l'a ja! L'a sii ja! L'a shi wu beeri yaha w'a gba li doɔɔoɔo duvenkuumo wu ni.»

⁹ A meleke taanri wo wu daha wu feni, na jo ni mujuugboɔ ni na: «Wemu w'a yacoŋo ke ni ki jaa wu pele ge, ki fe d'a kpɔn wu gbaa kelee wu keje na ge, ¹⁰ wee be na gba Kile wo loyire li wo duven wu ni, w'a duven nizuribaaga sogi le wu loyire ceεgbuu li ni. Weefoɔ na ba ganha na ni kirimu ni, fefere meleke pee ni Dubyapige ki naha taan. ¹¹ Na kemu k'a pu kana ge, kee wurege bi yiri na duri gbee. Pu na ba bye ñmɔno baa caŋa fara piige na, pee piimu p'a yacoŋo ke ni ki jaa wu pele, yacoŋo ki fe d'a kpɔn pu na ge.» ¹² Kile ya piimu pye fefere, pee di wu ɲomee conɔ, na daa Yesu na ge, pee pu loxulo ta.

¹³ A ne mujuu la logo na yiri fugba we ni na: «Li ka, na co nime na, sipyii piimu p'a xhuli na pu yaha Kirisa wo karijεεεε ki ni ge, pee jε duba nagoo.» A Kile Munaa li be di jo: «Can wu jε wii, kɔnhɔ p'i ba ηmɔ pu kapyewagaa ki taan. Bani pu kasaanjaa ki beeri kuduun wu wa pu na.»

Niηε sipyii pu wo kiiri we

¹⁴ A ne jahanja nivige ka ja sanha. Wa nidεεnge ki bye kee na ba sipya jε we. Sanni judɔnɔ jε wu juηɔ ni, jakɔngɔ jɔtanga wogo be di jε wu keηε ni.

¹⁵ A meleke watii di ba na yiri Kile-peεηε pugbɔhɔ ki ni, na ba jahanja ki tiinvoɔ wu pye ni mujuugbɔɔ ni na: «Ma jakɔngɔ ki lo, m'a jiiηε ki yalɔɔɔ ti lo, bani yalɔɔɔ ti lɔduun w'a nɔ. Niηε ki yalɔɔɔ t'a le xɔ.» ¹⁶ Wemu nidεεnge ki bye jahanja ki na ge, a wee di wu jakɔngɔ ki lo, na jiiηε ki yalɔɔɔ ti lo.

¹⁷ A meleke watii di yiri fugba wu ni Kile-peεηε pugbɔhɔ ki ni, jakɔngɔ jɔtanga wogo di jε wu be keηε ni. ¹⁸ A meleke watii be di foro saraya yi tawologo ki ni. Sefεεεε bye wee mu na na. Jakɔngɔ jɔtanga wogo k'a bye wemu keηε ni ge, a wu wee pye ni mujuugbɔɔ ni na: «Ma jakɔngɔ jɔtanga wogo ki lo, m'a jiiηε ki ερεzen wu kɔn, bani wu nagoo p'a le xɔ.» ¹⁹ A wee meleke wu jakɔngɔ ki lo, na jiiηε ki ερεzen nile wu beeri kɔn, na wu wá ερεzen lɔhɔ tayaaga wegbɔhɔ ki ni, kee jε Kile wo loyire le. ²⁰ A p'i ερεzen wu tɔnhɔ ερεzen lɔhɔ ki tayaaga ki ni kulo li kadugo. A shishan di foro ερεzen wu ni, na fɔ ba lofomɔ jε we, fo kiloo xhuu taanri (300) jɔhɔ. Pee shishan pu cogonɔ bi lo jiiηε na, na shɔngɔ taa fo ki kɔrɔfe we na.

15

Melekeε gbarashuun we ni kanhama pusama keree

¹ Lee kadugo na a ne kakanhana nigbɔɔ la be ja fugba we ni, lee bye jawɔɔɔ kaa gbangban. Tuun wusama kanhama kagbɔhɔɔ gbarashuun wu jε melekeε gbarashuun wemu keηε ni ge, pee ya Kile wo loyire li keree ki jɔ fani.

² Lee kadugo na a ne xuu wa ja, wee jε ba logbɔhɔ jε we, na jε ba veeri jε we, na d'a suri wu ni. Piimu p'a se ta yaconɔ ke ni ki jaa we, ni ki nimari wu na ge, pee niyereye yi bye wee xuu wu ni; Kile ya konɔyɔ yemu kan pu mu ge, yee di jε pu keye ni. ³ P'a bi Kile wo kapyebye Musa ni Dubyapige ki wo yoocege ki cee na:

«Kafɔɔ Kile, Se Beeri Fɔɔ,
ma kapyegeε k'a pele.
Kakanhanjaa ki jε kii!

Shi wu beeri wo saan we,
ma korogoo ki beeri ya tii.
Lee jε can.

⁴ Kafɔɔ, jɔgɔ wu d'a jo na wee ya fyagi mu na-ε we,
na wee da mu pele-ε we?

Mu ye nigin wu jε feεfeε.

Shi wu beeri ya ma na mu pele,
bani p'a li ja na fiinηε na ma kapyegeε k'a tii.»

⁵ Lee kadugo na a ne Kile wo seeri faja puga feεfeεε wogo ki ja ni Kile-peεηε pugbɔhɔ ki ni, yi jɔ na mugi fugba we ni. ⁶ Kanhama kagbɔhɔɔ gbarashuun wu jε melekeε gbarashuun wemu keηε ni ge, pee ya foro Kile-peεηε pugbɔhɔ ki ni. Faviire temu ti jε feεfeε na jii ge, tee bye pu na. Sanni kirimeheε di jε pu fushiiye na. ⁷ A jii yanmuyo shisheεεε wu wa nigin di sanni ceεgbuugoo

gbarashuun kan meLekeE gbarashuun wu mu. Kile wemu wu da gori yaha ni na gbee ge, a wee wo loyire di ki ni. ⁸ A Kile-peEne pugbòhò k'i ni wurege na, kee wurege ke bi foro Kile wo nòrò we ni wu sefeere ti ni. Sipywa wa shishiin ya já jé Kile-peEne pugbòhò ki ni, yani kanhama kagbòhò gbarashuun wu jo ki fa we, kee kiimu ki bye meLekeE gbarashuun wu keje ni ge.

16

Kile wo loyire ceEgbuugoo gbarashuun we

¹ Lee kadugo na a ne mujuugbò la logo na yiri Kile-peEne pugbòhò ki ni li na meLekeE gbarashuun wu pyi: «Kile loyire li wa ceEgbuugoo gbarashuun wemu ni ge, yi she kee juuò sin juje ki na.»

² A meLekeEshiiime wu she wu wo ceEgbuu li funuò yaaga ki juuò sin juje ki na. Yaconò niguuò ki fe pu ne sipyii piimu na ge, ni ki jaa wu pelevee pee, a nòyò niguuò di bye pee na, na pu kana gbangban.

³ A meLekeE shuun wo wu wu wo ceEgbuu li funuò yaaga ki juuò sin suumò lòhò ki ni. A suumò lòhò k'i jere shishan, ba sipyixugo shishan je we. A suumò lòhò ki funuò ni yanmuò yi beeri di xhu.

⁴ A meLekeE taanri wo wu wu wo ceEgbuu li funuò yaaga ki juuò sin gba lòhò ni lobulowegee ki ni, a yee di bye shishan. ⁵ MeLekeE wemu wu je lòhò yi juuòfò ge, a ne wee mujuu logo wu na yu na:

«Mu wemu ye nigin pe wu je fefeE ge,
mu je wà gbee, m'a bi bye wà be.
Kongana lemu na m'a we kiiri we kòn ge, m'a tii.
⁶ Bani sipyii p'a Kile tudunmò shishan wo,
Kile ya sipyii piimu be pye fefeE ge,
na pee be wo shishan wo.
A ma be di shishan kan pu mu p'a gba,
p'a yaa ni lee ni.»

⁷ A ne mujuu la logo na foro saraya yi tawologo ki ni na:

«Uun, Kafò Kile, Se Beeri Fò,
ma kiiri keree ki beeri je can, k'a tii be!»

⁸ A meLekeE shisheere wo wu wu wo ceEgbuu li funuò yaaga ki juuò sin cana ki na. A fanha di gan cana ki mu k'a sipyii pu sòrogo ni ki kafugbòhò ki ni. ⁹ A kee kafugbòhò k'i sipyii pu sòrogo. A p'i Kile mege kyeege, pu kanhama kagbòhò ki je wee wemu keje ni ge. Ga pu ya ta sò na yere pu jurumu wu na, na Kile peE we.

¹⁰ A meLekeE kaguro wo wu wu wo ceEgbuu li funuò yaaga ki juuò sin yaconò niguuò ki wo saanra koro li na, a nibiige di jé ki saanra ti beeri ni. A sipyii p'i ganha na pu jilee noni pee kanhama pu yama keje ni. ¹¹ A p'i fugba fò Kile mege kyeege pu kanhama pe ni pu nòyò niguuò yi wuu na. Ga, pu ya ta daburaje jo pu kapyegege ki na we.

¹² A meLekeE gbaara wo wu wu wo ceEgbuu li funuò yaaga ki juuò sin Efirate gbagbò wu juuò ni, a kee gba lòhò k'i waha, kònho saannaa pu koo l'i faha, pee piimu p'a ma na yiri Kile-nòhò ki na ge. ¹³ A ne kii munaakuuò taanri we ja, nigin wa ya foro wògòhò ki jo ni, a nigin wa di foro yaconò ki jo ni, a taanri wuu l'i foro tudunmò kafinejo wu jo ni. Kee bye ba jasiin je we. ¹⁴ Kee je jinnaa munahaa, na kakanhanjaa pyi, a kee di she foro kòhò ke saannaa pu beeri mu, kònho p'i puyé pinne, p'i ba kashen ñmò Se Beeri Fò Kile na wu cagbòhò ki na.

15 A Yesu di jo: «Li wii, kee canja ne na ba ba ba nagaa je we! Wemu w'a tiin jii na, na wu faya mara, kónhó wu ceepile wo ganha ba jaari sipyii p'a wii-ge, wee je duba pya.» 16 Pee jinaa p'a saannaa pu pinne xuu wemu ni ge, wee mege je Arimagedon Heburuu jomó pu ni.

17 A meleke gbarashuun wo wu wu wo ceegbuu li funno yaaga ki juno sin kafegge ki ni. A mujuugboó la di foro saanra koro li na Kile-peene pugbóhó ki ni na: «L'a no li tene na nime.» 18 A Kile-jine, ni Kile-selene, ni mujonó, ni jine celeje nigbóhó di bye. Ba sipyii da sii jine ki na we, kee jine celeje ki no sanha bye ja we. 19 A lee kugboó li jine k'i daa taaya taanri. A fiye yisaya beeri wo kulogoo k'i ja ja. A Kile di wuye funno yaha nidogo lee kugboó li na, Babiloni kulo le. A wu wu loyire nigboó li wo duven ceegbuu li njine kan li mu l'a gba. 20 Takpiye ye yi wa loho ki jine ni ge, yee beeri ya curi, faabobono ka shishiin ya ta ja we. 21 A zanha kagereye nagaya di do sipyii pu juno ni na yiri fugba wu ni. Ka beeri bi kiloo kelee gbarataanri (80) shishiin xó. A sipyii p'i Kile mege kyegi yee zanha kagereye yi wuu na, bani yi kanhama p'a bi pele toro.

17

Navarashogó ki keree

1 Ceegbuugoo gbarashuun wu wa melekee gbarashuun wemu keje ni ge, a wee wa nigin di ba ne pye: «Pa, navarashogó kemu k'a tiin logbóhó yi na ge, di ba kee wo kiiri wu she ma na. 2 Jine ke saannaa p'a dádóóó pye ni kee ni. A ki dádóóó t'i jawóhó wó jine ki sipyii pu be na ba duven ma jawóhó wó me sipya na we.»

3 Lee kadugo na a Kile Munaa di je ne ni, a meleke wu gari ni ne ni sipono ka ni. A ne cee wa nideenge ja yacono njiga ka na, Kile mekyegege fe ya ka kee kabaya yi beeri na. Nuyo gbarashuun ni yenge ke di je ki mu. 4 Cee wu bi wuye to ni faneye nizaaya, ni sanni, ni peewa kagereye, ni peewa kuun ni. Sanni ceegbuu di je wu keje ni, lee ya ji katanhanjaa ni wu dádóóó nóhomo na. 5 Kanmóhono mege ka ki bi ka wu gbaa na, kee je:

BABILONI KUGBOÓ,
NAVARAGAA NU,
NI JINE KATANHANJAA SEFOÓ.

6 Kile ya piimu pye fefee ge, piimu ya pye jomehefe fe Yesu mu ge, a ne cee wu ja pee wo shishan ya jawóhó wó wu na.

P'a kanmóhono li naha jo

Ba ne cee wu ja we, a l'i bye ne mu jawóóó kaa. 7 Wee tuun wu ni a meleke wu ne pye: «Naha d'a li pye mu mu jawóóó kaa we? We cee we ni yacono njiga kemu na w'a tiin ge, juyo gbarashuun ni yenge ke di je ki mu ge, n'a da lee kanmóhono li naha jo ma mu, 8 Yacono ke m'a ja ge, kee bye jii na, ki nime wogo wa jii na we. Ga k'a yaa na pa yiri foro wecogono tene baa wogo ki ni, na gaaji ki takyenge ni. Jine ke sipyii piimu pu je pu meye y'a ta ka jii sicuumo Kitabu wu ni fo kono ki no kónduun wu ni-ge, pee bu yacono ki ja mu, li na bye kakanhana pee mu. Bani ki bye jii na, ki nime wogo di wa jii na we, ga ki na ba foro sanha.

9 «Naha, fo ma bu bye fungongo fo ni shizhiinme fo. Nuyo gbarashuun wu je faaboboyo gbarashuun, cee w'a tiin yemu na ge. 10 Yee juyo yi je sanha saannaa gbarashuun. Kaguro ya to pee ni, gbaara wo wu je wa fanha ki na,

gbarashuun wo wu sanha denɛ we. Wee ba ba denɛ, jɛɛɛ yɛ nigin w'a da bye. ¹¹ Yaconɔ ke ki bye ɲi na ki nime wogo di wa ɲi na-ɛ ge, kee bye gbarashuun wu wa nigin. Ga kee yɛ pyaa k'a nɔhɔ pye saan gbarataanri wo we, bani ki na ba foro na se ki takyɛɛɛɛ ni.

¹² «Yɛɛɛ ke we m'a ɲa ge, kee ɲɛ saannaa ke we. Pee sanha denɛ saanra ti na we, ga pu na ba denɛ na lɛɛri nigin yɛ pye saanra ti na ni yaconɔ ki ni shiizhan. ¹³ Pu funzhakeree ɲɛ nigin. Pu na ba pu sefɛɛɛ ni pu fanhaya kan yaconɔ ki mu. ¹⁴ Dubyapige ki na ba bye ni ki wuu pu ni shiizhan: K'a piimu yiri ge, k'a piimu shɔɔnri ge, piimu ya pye ɲɔmɛɛɛ fɛɛ ge. Saannaa pu na ba kashɛn kon Dubyapige ki na, ga Dubyapige ki ni ki wo sipyii pu na ba se ta pu na, bani kafɛɛ wo Kafɔɔ wu ɲɛ wii, na ɲɛ saannaa wo Saan.»

¹⁵ A meleke wu nɛ pye sanha na: «Lɔhɔɔ yemu ɲuɲɔ ni m'a navarashɔɔ ki nidɛɛngɛ ɲa ge, yee ɲɛ fiye ya, ni sipyiiɛ ta, ni shi wa, ni shi jomɔ pa. ¹⁶ Yɛɛɛ ke we m'a ɲa ge, kee ni yaconɔ ki na ba navarashɔɔ ki kɔ, na yanmuyɔ yi bɛɛri shɔ ki na, na ki ceepile wo yaha. Yee na ba ki gbo, na xha ki ni, na kisaɲa sɔrogo fɛɛfɛɛ na ni. ¹⁷ Kile ya wu ɲidaan le pee funyɔ ni, fo p'a pinne na saanra ti ɲuɲɔ fɛɛɛ ti kan yaconɔ ki mu, fo Kile wo kajogoo ki bɛɛri ɲɔ bu she fa. ¹⁸ Cee we m'a ɲa ge, wee ɲɛ kugbɔɔ le, lemu l'a bye ɲiɲɛ ki saannaa pu bɛɛri ɲuɲɔ ni ge.»

18

Babilni ja ja keree

¹ Lee kadugo na a nɛ meleke watii nidiginɛ ɲa na yiri fugba we ni. Sefɛɛɛ nigbɔɔɔ wa wu mu, wu nɔɔɔ w'a kpɛɛngɛ yeege ɲiɲɛ ki kabaya yi bɛɛri na.

² A wu jo ni mujuugbɔɔ ni na:

«Babilni kugbɔɔ l'a ja! L'a ja!
L'a bye ɲinaa tatɛɛngɛ,
ni munaakuuɲɔɔ bɛɛri taɲmɔhɔɲɔ,
ni tɔnbɛn-shazhinɔɔɔ yɛ bɛɛri taɲmɔhɔɲɔ.

³ Bani shi wu bɛɛri ya dɔdɔɔɔ pye ni li ni,
fo na ɲawɔhɔ wɔ puyɛ na kanna duvɛn p'a gba.
Niɲɛ ki saannaa ya dɔdɔɔɔ pye ni li ni,
ɲiɲɛ ki jagipyii p'a pye kabyaa fɛɛ
li yanmuzaaya niɲɛhɛyɛ yi wuu na.»

⁴ Lee kadugo na a nɛ jomɔ pa bɛ logo na yiri fugba we ni na:

«Na sipyii, yi foro Babilni ni,
kɔnhɔ yi ganha bu da bye wu wɔɲii wu jurumu wu ni,
wu kanhama nigbɔ pa di ba nɔ yi na we.

⁵ Bani wu jurumu w'a pinne wuyɛ ɲuɲɔ ni,
fo wu toɲɔ k'a nɔ fugba we ni.
A Kile di wu funɲɔ yaha nidogo Babilni tiibaara ti na.

⁶ W'a pusamaa saraa saraagana lemu na ge,
yi wuyɛ pyaa ki saraa lee saraagana li na.
Wu jurumu w'a bɛ ni kanhama pemu ni ge,
yi pee tɛhɛ shuun kan wu mu.
W'a bi cɛɛgbuu li funɲɔ yagbaga kemu kaan
pusamaa mu pu na gbuu ge,

yi kee jɔhɔ shuun kan wu mu,
kemu fanha k'a jɛhɛ xuuni ge.

7 W'a wuyɛ pɛlɛ ni yaŋmuzaaya yemu da ni ge,
yi yee jɔhɔ kanhama ni mɛsuu nɔ wu na.

Bani w'a yi jo wuyɛ funɲɔ ni na:
«Nɛ jɛ saanzhɔ, nɛ nidɛɛngɛ ki wa naha.

Nɛ jɛ naxhugoshɔ wɛ.
Yamɛɛ da ga nɔ nɛ na bada wɛ.»

8 Lee wuu na li kanhama na ba do li jɔɲɔ ni caɲa nigin:
xu ni yamɛhɛɛ ni xuugbɔhɔ.

Na bɛ na ba li sɔrogo fɛɛfɛɛ,
bani Kile we w'a da ba kiiri kɔn li na ge,
wee jɛ sefɛɛɛ fɔɔ.

9 «Niɲɛ ki saannaa piimu ni l'a bye kariɲɛɛɛ ki ni, dɔdɔɔɔ ni naafuugbɔ wu
wo fɛɛɛmɛ pu ni ge, pee ba li nizogonɔ wurege ja tuun wemu ni, pee na da
mɛhɛɛ suu na sipyaa waa li wuu na. 10 Pee na ba yere taliige ni li kanhama
pu jɔi fyaara wuu na, na yu:

«Bɔɔngɔ! Bɔɔngɔ!
Babilɔni kugbɔɔ, kulo fanha wuu!
Ma kiiri w'a to ma jɔɲɔ ni
taapile nigin funɲɔ ni.»

11 «Niɲɛ ki jagipyii pu bɛ jɛ na mɛhɛɛ suu, na sipyaa waa jatanhanja keɲɛ
ni li wuu na; bani wa shishiin ya pu jagi yaŋmuyɔ shuu nige wɛ. 12 Yee jɛ:
Sanni, warifyɛn, pɛɛwa kagereye, ni pɛɛwa kuun, ni pɛɛwa fapilɛpilɛɛɛ, ni
saannaa faya: Ya na jaanja, ya d'a jaanja gbanhaa; ni pɛɛwa faya ya yemu y'a
penji penji ge, ni nudanga tiye, ni yaŋmuyɔ ye y'a yaa ni suu ganhaa ni, kelee
ni pɛɛwa tiye ni ge, ni dajaa tɔɔɔ, ni tɔɔɔ yaŋmuyɔ, ni yaŋmuyɔ ye p'a tɛ y'i
jɛ pɛɛwa faaya ge, 13 ni shiga yaŋmuyɔ nudanga woyɔ yemu mɛɛɛ ki jɛ kanɛli
ge, ni lasikoli, ni nudanga Izopu, ni nudanga yawurire, ni duvɛn, ni sinmɛ, ni
farini myɛ nizaama, ni shinma, ni niyyɛ, ni dubyaa, ni shɔnyɔ, ni wotoriyo, ni
buloo, ali ni sipyii bɛ. 14 Pu na ba yu: «Yaŋmuyɔ ye m'a sha ge, yee ya foro ma
keye ni. Naafuugbɔ we, ni jafɛ yaŋmuyɔ ye, m'a buun yi bɛɛri ni. Ma da ja yee
ta nige wɛ.» 15 Yee yaŋmuyɔ yi wo jagipyii piimu p'a pyɛ kabyaa fɛɛ lee kugbɔɔ
li gbɔɔɔ ni ge; kanhama pe pu da ba nɔ li na ge, pee na ba yere taliige ni pee
kanhama pu wo fyaara wuu na, na mɛhɛɛ suu na sipyaa waa jatanhanja keɲɛ
ni. 16 na yu:

«Bɔɔngɔ! Bɔɔngɔ
ki jɛ kugbɔɔ li wogo!
Lee lemu l'a bi fajɛɛyɛ ni fajɛɛyɛ gbanhaa,
ni pɛɛwa fapilɛpilɛɛɛ leni,
na liyɛ puu ni sanni ni pɛɛwa faya,
ni pɛɛwa kuun ni ge,
li kabyaa k'a kyɛɛgi taapile nigin funɲɔ ni!»

17 «Suumɔ lɔhɔ kɔɔyɔ yi jɔɲɔfɛɛ pu bɛɛri ni piimu p'a jaagaa pyi ki na ge,
ni kɔɔyɔ yi kapyɛɛɛ pyɛvɛɛ ni jagipyii piimu p'a pu jɔlige taa suumɔ lɔhɔ ki
na ge, a pee di yere taliige ni. 18 P'a lee kulo li sɔrogo sɔrogo wurege ja ge, a
p'i ganha na mujonɔ waa na yu: «Kulo leke l'a le kugbɔɔ le xɔ wɛ?» 19 A p'i
gbazhenhɛ wo pu jɔyɔ ni na mɛhɛɛ su na sipyaa wa jatanhanja keɲɛ ni na:

«Bóongó! Bóongó
 ki wa le kugbóó le wogo!
 Suumó lǎhó kǎwǎyó yi fée béeeri ya pye
 kabyaa fée li baraga ni.
 A lee di buun li funṅó yanṁuyó yi ni
 taapile nigin ye funṅó ni!

²⁰ Fugba wu fundanga ta!
 Tudunmáó, * ni Kile tudunmáó,
 ni Kile ya piimu be pye fée fée ge,
 yee be pu fundanga ta!
 Bani Kile ya kiiri kǎn li na li kakuuyo yi footǎnó,
 yemu l'a pye yee na ge.»

²¹ Wee tuun wu ni a meleke baraga wo wa di faakagerenye ka lǎ ba tira je we, na ki wá suumó lǎhó ki ni, na jo:

«Mu Babilóni kugbóó li da ba ja fée fée taapile ni,
 li da ja nige we.

²² Konǎyó, ni ciire,
 ni sibenye, ni maya,
 kee ka shishiin mee da ga ba foro nige
 Babilóni ni we.
 Kapyebye wa shishiin da ba da mu ni nige we.
 Tira tunmó pa shishiin be da ba logo
 ma funṅó ni we.

²³ Sokinna kpéngé ka shishiin be da ga bye
 mu funṅó ni nige we.
 Cenabun poo ni cenabun mujuu da ga foro nige
 mu funṅó ni we.

Bani mu jagipyii p'a pye jinje ki sipyigbóó.
 Mu siganma p'a bi shi wu béeeri jaha wó.

²⁴ Kile tudunmáó, ni Kile ya sipyii
 piimu be pye fée fée ge,
 ni sipyiiire temu béeeri t'a gbo jinje ki na ge,
 pee béeeri shishan ya ja le kulo le funṅó ni.»

19

Fugba shéen p'a Kile so

¹ Lee kadugo na a ne mujuugbóó la logo na yiri fugba we ni ba sipyiiire fǎo je we na:

«Aleluya!
 Nuwuuro ni nǎwǎo ni seféere je wee Kile wu wuuro.

² Bani wu kiiri keree ki je can, k'a tii be.
 Navarashǎgǎ ke k'a bi konǎo ki fǎnri
 ni ki dǎdǎwǎo keree ki ni ge, m'a kiiri kǎn ki na,
 na ma kapyebyii pu nixhuyo yi shishan
 pu foo tǎ ki mu, kǎnhǎ pu logoo di jinje.»

³ A p'i jo sanha na:

* **18:20 Tudunmáó:** Yesu ya kalaapiire ke ni shuun wemu jaha bulo na pye tudunmáó ge. Marika 3:13-19; Luka 6:12-16

«Aleluya!

Ki sòrogo sòrogo wurege ki k'i duri gbee.»

⁴ A nàhàlèe kelèe shuun ni shishèèrè (24) ni jùlì yanmuyo shishèèrè wu nuguro sin jùñe ki na, na saanra koro li tiinvòò Kile pèlè na:

«Amiina. Aleluya!»

Dubyapige ki cekaanra ligbòhò ki keree

⁵ A mujuu la di foro saanra koro li ni na:

«Kile wo kapyebyii pu bèeri,
yee piimu p'a fyagi wu na ge,
sipyitiilee fara sipyigbòò na, y'a Kile sòni!»

⁶ A nè mujuugbòò la logo ba sipyijehemèe fòò jè wè, ba logbòhò fòò jè wè ni Kile-selèñe nigbòhò na:

«Aleluya! Bani wèe Kafòò Kile jè Se Bèeri Fòò,
w'a jé wu saanra ti ni.

⁷ Wù funvahaña ni fundanga ta, wù Kile pèlè,
bani Dubyapige ki cekaanra t'a nò xò,
ki cenabun w'a wu yalere ti le.

⁸ P'a faviwèwèèrè nizaara kan ki cenabun wu mu,
temu t'a jì ge.»

Kile ya sipyii piimu pye fèfèe ge, tee faviwèwèèrè nizaara ti jè pee wo kapyegèe kiimu k'a tii ge. ⁹ A mèlèkè wu nè pye: «Li ka: Piimu p'a yiri Dubyapige ki cekaanra ligbòhò ki ni ge, pee jè duba nago.» na jò bè: «Pe jomò pe, Kile yè pyaa wo jomò p'a sii pe.» ¹⁰ A nè nuguro sin wu fèè ni na giin di wu pèlè; ga, a wu nè pye na di ganha bu da lee pye wè, bani, Yesu ya can wemu she ge, na nè ni na cebooloo piimu p'a pye jomèhèe fèè wee can we ni ge, na wee jè Kile wo kapyèbye wa ba wèe jè wè; na nè w'a Kile pèlè. Piimu bèèri p'a giin p'i da Yesu wo can wu keree yu ge, pee ya yaa na pye ni Kile Munaa li ni ba Kile tudunmòò pu jè wè.

Shonfige ki dugivòò we

¹¹ A nè fugba wu jò jà k'a mugì. Shongò ka di jè wà nivige ki bye kii. Wemu w'a dugi kee na ge, wee mègè jè jomèe fòò ni can fòò. Wee ya kiiri kòòn, na kashen kòòn na bè ni tiime ni. ¹² Wu jùlì jè ba nariñe jè wè. Saanra judòhòò nijehèñe jè wu jùñò ni. Mègè ka ki bi ka wu na ni wuyè pyaa bè wè, wa shishiin ya kee cè wè. ¹³ Fàña ke ki jè wu na ge, kee bi mini wolo shishan ni. Weefòò mègè jè: «Kile Jomò.» ¹⁴ Fugba kashen kee y'a bi taha wu feni. Pee jè shanfiye na. Faviwèwèèrè fèfèèrè wuuro t'a bye pee na. ¹⁵ Njòmòpara jòtaan wuu l'a bi foro wu jò ni w'a lee taga w'a shi wu kpòòn. «Wu wu mara ni tòòò biin ni.*» Wu na ba èrèzèn wu tònho Se Bèeri Fòò Kile wo loyire li èrèzèn lòhò ki tawologo ki ni. ¹⁶ Mègè ka ya ka wu fàña ni wu shii na na:

SAANNAA WO SAAN NI KAFÈE WO KAFÒÒ.

¹⁷ Lee kadugo na a nè mèlèkè wa niyerege jà caña ki ni. A wu mujuugbòò jò, shazhèèrè temu bèeri t'a yìri na beele fugba we ni ge, a wu tee pye: «Yi pa yiye pinnè Kile wo ligbòhò ki kaa na, ¹⁸ yi saannaa xaara jò ni sòròsii jùñòfògbòò ni kashen jùñòfèe xaara ni shònyò ni shònduguloo xaara ni sipyii pu bèeri: Buloo, ni piimu jè buloo wè, sipyitiilee fara sipyigbòò na.» ¹⁹ Lee kadugo na

* 19:15 Zaburuu 2:9

a ne yacoŋo ki ja; jinje ki saannaa, ni pu kashen keye ye, pee ya pinne ni ki ni, p'i kashen nma shongo ki dugivoo ni wu kashen kenje ki na. ²⁰ Kee yacoŋo k'a co ni ki tudunmo kafinejo wemu w'a bi kakanhanjaa ki pyi ki jaha taan ge. Ki fe p'a kpon sipyii piimu na, pee d'a ki jaa wu pelee ge, wu kakanhanjaa k'a bi pee piinje. Yacoŋo ke ni ki tudunmo kafinejo we, yee beshuun jii woyo y'a co wa wenaganja na kirimu wogo ki funjo ni. ²¹ Nmopara lemu l'a foro shongo ki dugivoo wu jo ni ge, a lee di sipyii pusamaa gbo. A shazheere ti beeri di din pu xaara na.

20

Shitaanni ya pofo yee kabofono nigin

¹ Lee kadugo na a ne meleke wa nidigine ja na yiri fugba we ni. Wecogono tshene baa wogo ki kenikaan ni shonhojo niduguyo yi bye wu kenje ni. ² A wu wogono ki co. Kee je wolege ke, p'i ki pyi toogo levoo, ni Shitaanni. A wu ki co, na shonhojo yi le ki na fo yee kabofono nigin (1.000). ³ Ba w'a ki po xo we, na ki wa wecogono ki ni, na ki jo keme shoho, na fe kpon jotojo ki na, yani yee kabofono nigin (1.000) wu jo ki fa ge, kongo ki ganha ba sipyiiire ti piinje nige we. Lee kadugo na, k'a yaa na sanha sanha k'i jeri pye.

⁴ Lee kadugo na a ne saanra korogoo kii ja. Piimu p'a bi tiin kee korogoo ki na ge, a p'i fanha kan pee mu na p'a kiiri wu koon. Yesu ya can wemu she ge, piimu wo juyo p'a kon wee can we ni Kile Kafila wu wuu na ge, piimu beeri p'a pye pu ya soo na yacoŋo ki pelee, kelee na ki jaa wu pelee, kelee na ki fe pu kpon pu gbahaa, kelee pu keye na-ε ge, a ne pee beeri wo munahaa ki ja. Pu nixhuyo y'a je, na diin jujo feere ti na ni Kirisa ni wu saanra ti ni, na yee kabofono nigin (1.000) pye. ⁵ Xu u pusamaa ya ta je we, fo na she yee kabofono nigin (1.000) wu pye w'a fa. Lee je xujene nizhiine le. ⁶ Piimu p'a je xujene nizhiine li ni ge, pee je duba nagoo, bani Kile ya pee pye feefe. Xu shuun wo wu da ga ja fanha ta pee na we; ga pee na ba bye Kile ni Kirisa wo saraya jaha shonrivoo. Pu na ba diin wu yiri wu saanra ti ni na yee kabofono nigin (1.000) pye.

Shitaanni ni wu kashen kenje k'a kyegi

⁷ Yee kabofono nigin (1.000) wu ba fa tuun wemu ni, pu na ba Shitaanni yeege kaso wu ni. ⁸ Shi we wu wa konjo ki kabaya shishere wu beeri na ge, ni wu mege je Gogi ni Magogi ge; wu na ba she wee piinje, kongo wu wu pinne kashen kaa na. Pu na ba jehe xuuni ba gba jo gbazhenhepya je we. ⁹ Pee ya yiri konjo ki kabaya yi beeri na, Kile wo jidaan kulo, ni w'a piimu pye feefe ge, a p'i she pee pinne maha. Ga, a na di yiri fugba wu ni, na ba pu sorogo fo na pu xo feefe. ¹⁰ Shitaanni we w'a bi pu piinje ge, a wee di wa wetabaaga nafugibaaga ki ni, kirimu na ki ni. Yacoŋo ke ni tudunmo kafinejo wu je xuu wemu ni ge. Pu na ba gana wa gbee canja fara piige na.

Kiiri wusama keree

¹¹ Lee kadugo na a ne saanra koro nigbo nivinne la ja, ni we w'a tiin li na ge. A jinje ke ni fugba wu baa laha wu jaha taan yee ya ja nige we. ¹² A ne xuu pu beeri ja sipyigbo fara sipyitiilee na p'a yere saanra koro li jaha taan. A Kitabu pii jo di mug, a Kitabu wati be jo di mug, wee je Ni Sicummo Kitabu we. Kiiri ya kon xuu pu beeri na na be ni pu kapyege ni, kee kiimu k'a bi ka pee Kitabu pu ni ge. ¹³ Xuu piimu je suumo loko ki ni ge, a kee di pee yeege. A xu ni Adesi be di pu wo xuu pu yeege. A kiiri di gon pu beeri

nigin nigin na na be ni pu kapyegee ki ni. ¹⁴ A xu ni Adesi di wá wetabaaga nafugibaaga ki ni. Kee na ke ki je xu shuun wo we. ¹⁵ Sipyaa sipya wu je wu mege nigaŋa ya ta jii sicuumo Kitabu wu ni-i ge, wee na wá wetabaaga nafugibaaga ki ni.

21

Fugba nivomɔ ni jinɛ nivonɔ ki keree

¹ Lee kadugo na a ne fugba nivomɔ ni jinɛ nivonɔ ja, bani fugba nizhiime we ni jinɛ nizhiige k'a toro. Suumo loho ki be di je nige we. ² A ne Zheruzalemu-fomɔ wu be nidiginɛ ja na yiri fugba we ni Kile yiri, fefere kulo le. Wu yalere ya taga wu kemɛ ba cenabun je we wemu w'a se gbaga ni ge. ³ A ne mujuu la logo na yiri saanra koro li na na: «Kile tateenge puga ki ke sipyii ninɛ ni, wu na ba diin pu mu. Pee na ba bye wu sipyii. Kile ye pyaa na ba bye pu yiri wà na bye pu Kile. ⁴ Wu na ba pu nesinme tuu. Xu da bye nige we, yameheɛ be da bye nige we, kelee mesuu kelee yama we. Bani kalegeɛ k'a toro.»

⁵ Ayiwa, wemu w'a tiin saanra koro li na ge, a wee di jo: «Li wii ne yanmuyo yi beeri pye nivoyo.» Lee kadugo na a wu ne pye: «Pu ka, bani nakaara baa pe jomɔ pe ya fiinne na je can.» ⁶ A wu ne pye sanha: «L'a pye xo. Ne je Alifa ni Omega, jokoɔnrɔ ni taxogo. Waga wa wemu na ge, ne na wu kan w'a gba ma ni, jii sicuumo pu lobulowii li ni. ⁷ Wemu bu se ta, wee na ba ye yanmuyo ye ta; ne na ba bye weefo Kile, weefo di bye ne pya. ⁸ Ga fyaara fee, ni piimu je Kiriceen we, ni kakuubyii, ni sipyigbuu, ni doɔdo, ni sigaanfee, ni yapeegaan, ni kafinejuu, pee beeri tashgeɛ na ba bye wetabaaga nafugibaaga kirimu wogo ki ni. Wee je xu shuun wo we.»

Zheruzalemu-fomɔ wu keree

⁹ Ceegbuugoo gbarashuun we w'a ji korɔ ki taaxo li wo kanhagbo teheɛ gbarashuun wu na ge, kee bye melekeɛ gbarashuun keɛ ni. A wee meleke wa di ba ne pye: «Pa naha, di cenabun wu she ma na, Dubyapige ki sho wel!»

¹⁰ A Kile Munaa di je ne ni, a wu gari ni ne ni faabobotongo ka na; na she Zheruzalemu she ne na wu na diri na yiri fugba wu ni Kile yiri, fefere kulo le.

¹¹ Kile nooro ya bye li na, l'a bi ji, na wii na jaa ba veeri je we, wemu w'a yaa ni peewa kagereɛ ka ni kemu mege ki je zhasipu ge. ¹² A kasoroɔngɔ nigboho ka di kulo li maha. Kurogo ke ni shuun yi bye li na, kurogo beeri meleke nigin ya bye wa. Meye y'a bi ka kee kurogo ki jo na. Yee je Izirayeli kroho ke ni shuun wu meye. ¹³ Kurogo taanri ki bye Kile-noho ki na, taanri wa di je camutomɔ pu ni, taanri wa di je Kile-parama pu ni, taanri wa di je pe pu parama pu ni. ¹⁴ Kagereye tahaŋaa ke ni shuun wu bye kulo li kasoroɔngɔ ki jidaa. Dubyapige ki tudunmo ke ni shuun wu meye y'a bi ka kee tahaŋaa ki na.

¹⁵ Meleke wemu w'a jo ni ne ni ge, sanni publiin l'a bye wu keɛ ni wu kulo le, ni kurogo kee, ni kasoroɔngɔ ki taanna. ¹⁶ Kulo li kabaya shishere wu bye nigin. Li jidaa le, ni li kadaa li beeri bye nigin. Meleke w'a kulo li taanna ni lee publiin li ni. Li jidaa li bye kiloo kabofonɔ shuun di xhuu shishere (2.400). Li jidaa, ni li kadaa, ni li toongo beeri je nigin. ¹⁷ A wu kasoroɔngɔ ki peere ti be taanna, a ki peere t'i bye metereleɛ kelee gbarashuun ni shuun (72), na saha ni sipyii pu wo daanna wu ni. Wee daanna we ninumo ni meleke w'a wu wo daanna wu pye. ¹⁸ Kasoroɔngɔ k'a yereɛ ni zhasipu kagereye ni, kulo l'i je sanni ye pyaa ba veeri nivyen je we, wemu ya wii na jaa ge. ¹⁹ Kulo li

kasorogó ki jidaa l'a bi keme yàa ni pɛɛwa kagereye nizaaya tuuyo bɛɛri ni. Nòhodaan wo tahana li jɛ zhasipu kagereye, tahana shuun wuu li jɛ safiiri, taanri wuu li jɛ agati, shishɛɛɛ wuu li jɛ emerodi. ²⁰ Kaguro wuu li jɛ onikisi, gbaara wuu li jɛ sariduwani, gbarashuun wuu li jɛ kirisoliti, gbarataanri wuu li jɛ berili, gbarashɛɛɛ wuu li jɛ topazi, kɛ wuu li jɛ kirisopasi, kɛ ni nigin wuu li jɛ yasenti, tahana lisana jɛ ametisiti. ²¹ Kulo li kujogoo gburaya kɛ ni shuun wu jɛ pɛɛwa koon pyaa kɛ ni shuun. Gbura nigin bɛɛri jɛ koon pile nigin. Kulo li pinnerɛ kpɛɛngɛ ki jɛ sanni yɛ pyaa ba vɛɛri nivyen jɛ wɛ, wemu ya wii na jaa ge.

²² Nɛ ta Kile-pɛɛɛɛ pugbòhò ja lee kulo li ni wɛ, bani Kafò Kile, Se Bɛɛri Fòo ni Dubyapige ke, peeyɛ pyaa ki jɛ lee kulo li Kile-pɛɛɛɛ pugbòhò. ²³ Lee kulo li mago jɛ cana kpɛɛngɛ, kelee yenɛ wogo na wɛ. Bani Kile wo nooro we wu jɛ li kpɛɛngɛ. Dubyapige ki ni kpɛɛngɛ ki ma foro, na jí xuuni. ²⁴ Shi wu na ba jaari kee kpɛɛngɛ ki na. Korò ki saannaa na ba ni pu naafuu wu ni na pa gan lee kulo li mu. ²⁵ Lee kulo li kujogoo na ba mugi yaha cana ni, ki shiin di wa da ga dò bɛ wɛ. Bani piige wa da ga wò wà wɛ. ²⁶ Saannaa pu wo naafuu wu kadugo na, shi wu wo fanha ke, ni wu baraga ki na ba se na gaan lee kulo li mu. ²⁷ Yanmunorogó ka shishiin da ga jé wà wɛ, kelee katanhana pyevoo, kelee kafinejo wɛ, ga fo piimu yɛ mɛyɛ y'a ka Dubyapige ki jii sicuumò Kitabu wu ni ge, pee yɛ pu da jé li ni.

22

Nii sicuumò gba lòhò ki keree

¹ Ayiwa, lee kadugo na a meleke wu jii sicuumò gba lòhò shɛ nɛ na, kee ya jí ba vɛɛri nivyen jɛ wɛ, wemu ya wii na jaa ge. Kee bi foro Kile ni Dubyapige ki saanra koro li ni, ² na fuu kulo li pinnerɛ kpɛɛngɛ ki ninɛ ni. Tige tuugo nigin wa bye wà, kee jɛ jii sicuumò tige ke, kee bye wee gba wu kabaya shuun wu na. Yee funnò ni tɔɔjii kɛ ni shuun k'a nagoo pyi. Yenɛ bɛɛri ni ki nagoo. Kee tige tuugo ki wɛɛɛ ya shi wu sipyii pu cuunò. ³ Lanɛ da ga bye nige bada wɛ. Kile ni wu Dubyapige ki wo saanra koro li na ba bye lee kulo li ni. Kile wo kapyebyii pu na ba wu pɛɛ. ⁴ Pu na ba wu jaha ja, wu mɛɛɛ na ba bye pu gbahaa na. ⁵ Piige da ga wò nige wɛ. Pu mago da ga bye sokinna kpɛɛngɛ, kelee cana kpɛɛngɛ na wɛ. Bani Kafò Kile yɛ pyaa na ba kpɛɛngɛ yeege pu mu, p'a gori yaha saannaa fo gbee.

Yesu taapana ya tɛɛɛɛ

⁶ Lee bɛɛri kadugo na a meleke wu nɛ pye: «Nakaara baa pe jomò pe ya fiinɛ, na jɛ can. Kafò Kile we w'a wu Munaa li kaan Kile tudunmoo pu mu ge, keree kiimu k'a yaa na pye jɛri funnò ni ge, wee w'a wu meleke wu tun wu pa kee keree ki shɛ wu kapyebyii pu na.» ⁷ A Yesu di jo: «Li wii, Nɛ na ba jɛri funnò ni. Wemu w'a kuu we Kitabu we wo kapajuuro ti jomò pu mu ge, wee jɛ duba pya.» ⁸ Nɛ Yohana ya kii keree kii logo, na ki ja bɛ na jii na. Ba nɛ ki logo, na ki ja bɛ wɛ, meleke wu w'a bi ki shɛ nɛ na ge, a nɛ nuguro sin wee fɛɛ ni, na ganha na giin di wu pɛɛ. ⁹ A wu nɛ pye na nɛ ganha bu da lee pye wɛ, na Kile wo kapyebye wee jɛ, ba nɛ ni na cebooloo Kile tudunmoo pu jɛ wɛ, ni piimu bɛɛri p'a kuu we Kitabu we jomò pu mu ge, na nɛ w'a Kile pɛɛ. ¹⁰ Lee kadugo na a wu nɛ pye sanha: «Ma ganha bu da we Kitabu we wo kapajuuro ti jomò pu tɔ wɛ, bani pu pyeduun w'a tɛɛɛɛ. ¹¹ Wemu wu jɛ sipyitiibaaga ge, wee wu kori wu tiibaara ni. Wemu w'a nòhò ge, wee di gori wu nòhòmò ni. Wemu w'a

tii ge, wee wu kori wu tiime ni. Wemu wu jε fεfεε ge, wee di gori wu fεfεεε ni.»

¹² A Yesu di jo sanha na: «Li wii, nε na ba jεri funjɔ ni. Nε wo saraa yanmuyɔ yi wa na kenε ni, kɔnhɔ di sipyii pu bεeri nigin nigin saraa na be ni pu kapyegee ni. ¹³ Nε jε Alifa ni Omega, nizhiime ni sama, jɔkɔɔnrɔ ni taxɔgɔ.» ¹⁴ Piimu p'a pu fàya jii, kɔnhɔ p'i já jɔi sicuumɔ tige pya wa ta, p'i jé kulo li kujɔgɔɔ ki ni ge, pee jε duba nagoo. ¹⁵ Ga puun, ni sigaanfεε, ni dɔdɔɔ, ni sipyigbuu, ni yapεregaan, ni kafineye ya dan piimu bεeri ni ge, ni piimu bεeri p'a kafineye kɔɔn ge, pee bεeri na gori yaha kadaan li na. ¹⁶ Nε Yesu w'a na mεleke wu tun yee mu, wu she kii keree kii paari n'a daa fεε pu mu egilizii pu ni. Nε jε saannaa Dawuda tuugo shen, na jε wu kpɔɔn shen; jimugujɔ wɔɔ li l'a jí ge, lee nε jε.

¹⁷ Kilε Munaa le, ni cenabun w'a jo: «Pa!» Wemu w'a yi logo ge, wee be wu jo: «Pa! Waga wa wemu na ge, wee wu pa. Nii sicuumɔ lɔhɔ ki kaa jε wemu bεeri na ge, wu pa ki gba mamama ni.»

Jomɔ pu taxɔgɔ

¹⁸ Sipyii piimu p'a we Kitabu we wo kapajuuro ti jomɔ pu nuri ge, n'a da pee bεeri sɔnmi yaha jo, wa bu la fara pee jomɔ pu na, kanhama pemu keree k'a ka we Kitabu we ni ge, Kilε na ba pee fara weefɔɔ mu. ¹⁹ Wa shiin bu la wuu we Kitabu we wo kapajuuro ti jomɔ pu ni, Kilε na ba weefɔɔ niηε wolo jɔi sicuumɔ tige ke, ni fεfεεε kulo li ni, yee yemu keree k'a ka we Kitabu we ni ge. ²⁰ Wemu w'a kii keree kii can fiinηε jo ge, wee ya jo: «Uun, n'a da ba jεri funjɔ ni.» Amiina. Mu wu pa, wù Kafɔɔ Yesu.

²¹ Wù Kafɔɔ Yesu wo niime we wu pye yi bεeri mu. Amiina.